T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

PEÇEVÎ TARİHİ

(317b -351a Metin, Dizin, Özel Adlar Sözlüğü)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZUHAL KAYAYURT

İSTANBUL 2005

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

PEÇEVÎ TARİHİ

(317b-351a Metin, Dizin, Özel Adlar Sözlüğü)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZUHAL KAYAYURT

Tez Danışmanı :
Prof. Dr. Emine GÜRSOY-NASKALİ

İSTANBUL 2005

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Zuhal Kayayurt'un "Peçevi Tarih-i (317b-351a Metin, Dizin, Özel Adlar Sözlüğü)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

		İmza
Tez Danışmanı Üniversitesi	: Prof.Dr. Emine Gürsoy Naskali Marmara	.....
Üye Üniversitesi	: Doç.Dr. Ceval Kaya Marmara	.....
Üye Üniversitesi	: Prof.Dr. Gülden Sağol Marmara	.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun ..17.../..02./ 2006 tarih ve 2006/2-5 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Mücteba İ.GÜREL
Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **I**
ÖZET ..... **III**
SUMMARY ..... **VI**
KISALTMALAR ..... **V**
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ ..... **VI**
BİBLİYOGRAFYA ..... **VII**
PEÇEVİ TARİHİ ÜZERİNE HAZIRLANMIŞ TEZLER ..... **VIII**
1. GİRİŞ **1**
1.1. ESERİN MUHTEVASI VE ÖNEMİ 1
1.2. TEZİN KAPSAMI **2**
1.3. TEZİN AMACI **2**
1.4. TEZİN HAZIRLANIŞINDA İZLENEN YÖNTEM 2
2. DİL ÖZELLİKLERİ **6**
3. METİN **8**
3.1. Ve Min Bedāyiʿü'l-Muḥāżarāt 9
3.2. SERĀV NĀM ṢAḤRĀYA DEGİN ʿASKER-İ İSLĀMUÑ VARDUĠI VE ṢULḤ MÜNʿAḲİD OLDUĠI **10**
3.3. BAʿDE'Ṣ-ṢULḤ ʿASKERE ẒĀḪĪRE GÖNDERDÜGİ VE TEMESSÜK İLE ELÇİSİ ʿAVDET İTDÜRİLDÜGİ 10
3.4. ṢŪFĪ MEḤEMMED PAŞA ḲĀ'İM-MAḲĀMLIḲDAN REFʿ OLINUP DĀMĀD MEḤEMMED PAŞA ḲA'İM-MAḲĀM OLDUĠI VE BAʿDE ḪALĪL PAŞA YİRİNE VEZĪR-İ AʿẒAM OLDUĠI 11
3.5. İSTANKÖYLÜ ḲAPUDAN ʿALĪ PAŞA'NUÑ VEZĪR-İ AʿẒAM OLDUĠIDUR .. 12
3.6. VEZĪR-İ DİLĪR İSKENDER PAŞA MERḤŪM ṬABUR BOZDUĠI 12
3.7. VE MİN NEVĀDİRÜ'L-VAḲĀYİʿ İSTANBUL BOĞAZI MÜNCEMĪD OLDUĠIDUR 14
3.8. SAʿĀDETLÜ PĀDİŞĀH BİRĀDER KİH-TERİ SULṬĀN MEḤEMMED ḪĀN'I ḲATL İTDÜRDÜGİ 15
3.9. VEZĪR-İ AʿẒAM ʿALĪ PAŞA'NUÑ VEFĀTI VE ḤÜSEYİN PAŞA'NUÑ 1030 VEZĀRETİ ẒİKRİNDEDÜR 15
3.10. SULṬĀN ʿOṠMĀN MERḤŪMUÑ ḤOTİN SEFERİNE ʿAZĪMETİ VE BĪ-FETḤ ʿAVDETİ 16
3.11. Ve Min-el-Bedāyiʿ 19
3.12. SULṬĀN ʿOṠMĀN MERḤŪMUÑ ŞEHĀDETİ VE SULṬĀN MUṢṬAFĀ'NUÑ TEKRĀR CÜLŪSI ẒİKRİNDEDÜR 20
3.13. Ve Min Ġarībü'l-Aḥkām 21
3.14. CÜLŪS-I SULṬĀN MUṢṬAFĀ ḪĀN-I İBN-İ SULṬĀN MEḤEMMED ḪĀN FĪ 8 RECEBÜ'L-MÜRECCEB SENE 1031 VE ʿAṢR-I ŞERİFLERİNDE OLAN ḪAVĀDİṠĀT VE FESĀDAT VE SĀ'İR İḪTİLĀFĀTUÑ BAḤRİNDEN ḲAṬRESİ ẒİKRİNDEDÜR 28
3.15. ÇAĞAL-ZĀDE VEZĪR MAḤMŪD PAŞA'NUÑ ABAZA ÜZERİNE SER-DĀRLIĠI ẒİKRİNDEDÜR 31

3.16. BAĠDĀD-I BEHİŞT-ĀBĀDA ḲIZILBAŞ-I BED-MAᶜĀŞ ẒAFER BULDUḲLARI 32
3.17. BAᶜDE MUṢUL'I ALDUĠI VE ᶜURBĀN EKRĀDI İṬĀᶜAT İTDÜRDÜGİ VE ḲARAÇIĠAY ḪĀNI ÇAPḲUN'A GÖNDERDÜGİ 34
3.18. Ve Min-el-Muḍḥiḳāt 35
3.19. BU ḪĪNDE ṬAYY ḲABĪLESİ AᶜRĀBĪ ḲIZILBAŞ ORDUSINA ÇAPDUḲLARI ẔİKRİNDEDÜR 37
3.20. VEZĪR-İ AᶜẒAM ŞÜDEN KEMĀNKEŞ ᶜALĪ PAŞA 37
3.21. İCMĀL-İ CÜLŪS-I SULṬĀN MURĀD ḪĀN-I RĀBİᶜ-İ İBN-İ SULṬĀN AḤMED ḪĀN 38
3.22. Fe-emmā Ḥilye-i Şerīfeleri 38
3.23. ᶜAḲĪB-İ CÜLŪSDA BAᶜŻI ḤAVĀDİṢ ẔİKRİNDEDÜR 39
3.24. ḲATL-İ KEMANKEŞ ᶜALĪ PAŞA VE VEZĪR-İ AᶜẒAM ŞÜDEN ÇERKES MEḤEMMED PAŞA 40
3.25. SER-DĀR-I CELĪLÜ'Ş-ŞĀNUÑ ABAZA'YI MAḲHŪR İTDÜGİDÜR 40
3.26. Ve Min-el-Ġarā'ibü's-Sitem 42
3.27. SER-DĀR-I MŪMĀ-İLEYHÜÑ VEFĀTI VE ḤĀFIẒ PAŞA'NUÑ VEZĀRETİ BAᶜDE BĀḲĪ PAŞA'NUÑ VEFĀTI VE ḪÜSREV AĠA'YA DİYĀR-I BEKR'E MÜTEVECCİH OLDUĠI 42
3.28. GÜRCİSTĀN MELİKLERİNDEN MAVRAV'UÑ ḲARÇIĠAY ḪĀN'I ḲATLİ VE GÜRCİSTĀN'I İṬĀᶜAT İTDÜRDÜGİ 43
3.29. ḤĀFIẒ BAĠDĀD'I MAḤṢŪR İTDÜGİ VE BĪ-FETḤ ᶜAVDET EYLEDÜGİ 45
3.30. ḤĀFIẒ PAŞA'NUÑ ᶜAZLİ VE DEFᶜA-İ ṢĀNİYEDE ḪALĪL PAŞA VEZĪR-İ AᶜẒAM OLDUĠI 47
3.31. ᶜASKER İLE DİŞLEN ḤÜSEYİN PAŞA'NUÑ SER-DĀRA VUṢŪLI VE ANDAN ABAZA'YA VARUP ŞEHĪD OLDUĠI 47
3.32. ḪÜSREV PAŞA'NUÑ VEZĪR-İ AᶜẒAM VE SER-DĀR OLDUĠI VE ERẔURŪM'I VE ĀḪISḲA ḲALᶜALARIN FETḤ EYLEDÜGİ 49
3.33. SER-DĀR-I ᶜALĪ-MİḲDĀRUÑ DER-İ DEVLETE ᶜAZĪMETİ ẔİKRİNDEDÜR 51
3.34. VEZĪR-İ CELĪLÜÑ BAĠDĀD NİYYETİYLE ᶜAZĪMETİ ẔİKRİNDEDÜR 52
3.35. SER-DĀR-I ᶜĀLĪ-MİḲDĀR GÜL-İ AḤMER ḲALᶜASIN BİNĀ İTDÜGİ VE TAḪRĪB-İ MEMĀLİK-İ ḲIZILBAŞ'A GİTDÜGİ 53
3.36. MİHRİBĀN ḲALᶜASI'NUÑ FETḤİ VE ZEYNEL ḪĀN'UÑ İNHİZĀMI 54
3.37. VEZĪR-İ DİLĪR ᶜASKER-İ ŞĪR-GĪR İLE AZĪMET EYLEDÜGİ 56
3.38. BĀĠ-I CİNĀN ḲALᶜASINA TEVECCÜH OLINDUĠI 57
3.39. ANDAN ŞEHR-İ HEMEDĀN'A VE DERGÜZĪN'E ᶜASKER-KEŞ OLDUḲLARI 58
3.40. BU MAḤALLDEN ᶜAVDET OLINDUĠI VE BAĠDĀD MUḤĀṢARA OLINDUĠIDUR 59
3.41. ḤİLLE ḲALᶜASINA ER ḲONILDUĠI VE MUṢUL ḲALᶜASI BİNĀ OLINDUĠI 60
3.42. VEZĪR-İ DİLĪRÜÑ MARDİN'DE ḲIŞLADUĠI VE ERẔURŪM'DAN SEFER TEDĀRÜKİN GÖRDÜGİ 61
3.43. VEZĪR-İ MŪMĀ-İLEYHÜÑ ᶜAZLİ VE ḪĀFIẒ PAŞA'NUÑ VEZĪR-İ AᶜẒAM OLDUĠI 62

3.44. ḤĀFIẒ PAŞA'NUÑ ḲATLİ VE RECEB PAŞA'NUÑ VEZĪR-İ AʿẒAM OLDUĠI 63
3.45. DEFTER-DĀR MUṢṬAFĀ PAŞA'NUÑ VE YEÑİÇERİ AĠASI ḤASAN ĦALĪFE'NÜÑ VE MŪSĀ ÇELEBİ'NÜÑ ḲATLİ ẔİKRİNDEDÜR 65
3.46. Ve Min Āṯār-ı İnkisārü'l-Ḳalb 66
3.47. VEZĪR-İ AʿẒAM RECEB PAŞA'NUÑ ḲATLİ VE MEḤEMMED PAŞA'NUÑ VEZĪR-İ AʿẒAM OLDUĠI 67
3.48. Ve Min Te'ṯīrāt-ı Enẓārātü'l-Nücūm Bi-Emr-illah El-ḳādir El-ḳahhār El-ḳayyūm 68
3.49. SAʿĀDETLÜ PĀDİŞĀHUÑ ZŪR-BALARUÑ ḤAḲḲLARINDAN GELMEGE MÜBĀŞERETLERİ 69
3.50. İCMĀL-İ SEFER-İ HÜMĀYŪN-I REVĀN VE ĠĀRET-İ TEBRĪZ VE ÜLKE-İ ĀN ʿAZĪMET-İ HÜMĀYŪN 72
3.51. Ve Bedāyiʿü'l-Vaḳāyiʿ: 73
3.52. MŪSĀ PAŞA ḤAŻRETLERİNÜÑ BAʿŻI AĦLĀḲ-I ḤASENESİ ẔİKRİNDEDÜR 75
3.53. BAʿDE'L-İNʿĀM ʿAZĪMET-İ HÜMĀYŪNLARI 76
3.54. VE MİN-EL-MERDĀNEGĪ VÜ FERZĀNE-GĪ PĀDİŞĀH-I MAĠFŪR 77
3.55. REVĀN FETḤİNDEN ṢOÑRA VĀḲİʿ OLAN AḤVĀL ẔİKRİNDEDÜR 79
3.56. VEZĪR-İ BĪ-NAẒĪR KENʿĀN PAŞA ḤAŻRETLERİ AĦISḲA ḲALʿASIN FETḤ İTDÜGİ 80
3.57. SAʿĀDETLÜ PĀDİŞĀH-I ʿĀLEM-PENĀH CĀNİB-İ TEBRĪZ'E ʿAZĪMET BUYURDÜKLERİ 80
3.58. EMĪR GŪNE ĦĀN'UÑ AḤVĀLİ ẔİKRİNDEDÜR 81
3.59. SAʿĀDETLÜ PĀDİŞĀHUÑ ĀSTĀNE-İ SAʿĀDETE DUĦŪLLARI 82
3.60. İCMĀL-İ SEFER-İ HÜMĀYŪN-I BAĠDĀD-I DĀRÜ'L-CİHĀD 82
3.61. Rīḥten-i Yuvalaḳ-hā-yı Kebīr 86
3.62. BURC-I ʿACEMĪ DİMEKLE ŞEHĪR OLAN ḲULLE-İ KEBĪRENÜÑ VECH-İ TESMİYESİ ẔİKRİNDEDÜR 92
3.63. Min Menāḳıb-ı Şerīfe 93
3.64. Ve Min-el-Kerāmāt 95
3.65. Ve Min-el-Kerāmāt 97
3.66. VE MİN-EL-BEDĀYİʿÜ'L-VĀḲĀYİʿ EFRENC-İ ŞEḲĀVET-SENCDEN ALINAN MĀL-I KEŞĪR ẔİKRİNDEDÜR 98
3.67. ʿAZĪMET-İ HÜMĀYŪN-I BE-CĀNİB-İ DİYĀR-I BEKR 100
3.68. DER-ẔİKR-İ ŞEHĀDET-İ ŞEYĦ RŪMĪ RAḤMET-ULLAHİ ʿALEYH 101
4. DİZİN 102
5. ÖZEL ADLAR DİZİNİ 390
5.1. KİŞİ ADLARI DİZİNİ 391
5.2. YER ADLARI DİZİNİ 408
5.3. MAKAM VE KURUM ADLARI DİZİNİ 420
5.4. DİĞER ÖZEL ADLAR DİZİNİ 439
5.5. ARAPÇA VE FARSÇA İBARELER DİZİNİ 446
5.6. RAKAMLAR DİZİNİ 452
6. SONUÇ 454
7. EKLER 458

7.1. A NÜSHASI 459
7.2. B NÜSHASI 494
7.3. C NÜSHASI 538
ÖZGEÇMİŞ 558

ÖNSÖZ

Her toplumun tarihi oluşumu, o toplumun kültürünü doğurur. Tarih, töre, dil, edebiyat ve sanat birliğinin toplamı, söz konusu toplumun benliğini oluşturur ve kimliğini belgeler. Bu topluma mensup herkesin yapısında ve benliğinde o toplumun kültüründen bir parça bulunur.

Bir toplumun tarihi süreci içinde telif ettiği kitaplar ve diğer eserler o toplumun tohumlarıdır. Bu tohumla oluşturdukları ürünler gelecek nesillerin de eserler yazmasını sağlar. Bunlar da milli kültür mirasına eklenerek milli benliği besler.

Tarihin doğru olarak bilinip günümüze aktarılmasında sözlü geleneğin yeterli olmadığını görmemiz, yazılı eserlerin önemini daha da artırmaktadır. Yazılı tarihi eserler bize sadece yazıldıkları dönemin sosyal ve siyasi olaylarını anlatmakla kalmaz, toplumun kültürel ve edebi yönlerini de aktarır.

Osmanlı Devleti'nin yükselme dönemini ayrıntılarıyla anlatmaya çalışan Peçevī İbrahim'in yazdığı "Peçevī Tarihi", geçmişle köprü kurmamızı sağlayan tarihi eserlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Peçevī İbrahim, Peçevī Musa Paşa'nın isteği üzerine, sulh ve salah umurunu yazmak için, Macar tarihlerine de müracaat etmek zorunda kalmış, hatta yer yer bunlardan harfiyen tercüme yapmıştır ki, böylece Avrupa eserlerini kullanan ilk Osmanlı tarihçisi olmuştur.

Peçevī Tarihi'nin yazarı Peçevī İbrahim, Macaristan'ın Pecs (Peçuy) şehrinde doğması nedeniyle ona "Peçevī" ismi verilmiştir. Bazı kaynaklarda "Peçuyi" olarak da geçmesine rağmen, çalışmamızda daha yaygın olan "Peçevī" ismini kullanmayı tercih ettik.

Peçevī Tarihi'nin yurt içinde ve dışında bilimsel bir neşrinin olmaması böyle bir çalışmanın yapılmasını gerekli kılmıştır. Şu ana kadar yapılan çalışmaları tatmin edici bir çalışma olarak görmek güç. Çünkü çalışmaların hemen hepsi, eserin matbu bir nüshası üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmamız, bir nüsha üzerinde değil, birden çok nüsha üzerinde yapılmış ve tenkitli neşir ortaya konulmuştur. Bu alanda bu çalışma bir ilk niteliğini taşımaktadır.

Peçevī Tarihi'nin, ele aldığımız üç nüshasının tespit edilmesi aşamasında, müellif nüshası olma ihtimali yüksek olan nüshaları seçmeye gayret gösterdik. Bu seçimi yaparken yıpranmamış ve sayfaları tam olan nüshalar arasından seçim yapmaya özen gösterdik.

Çalışmamız, giriş, metin, dizin ve tıpkı basım olmak üzere dört ana bölüme ayrılmıştır. Giriş bölümünde eserin muhtevasına tezin kapsamına ve hazırlanma aşamasında izlenen yöntemlere değinilmiştir.

Metin kısmından sonra, metindeki bütün kelimelerin dizini ve özel adlar sözlüğü hazırlanmış ve teze eklenmiştir. Çalışmamızda son olarak üzerinde çalışılan nüshaların tıpkı basımları yer almaktadır.

Uzun ve zorlu bir çalışmanın ardından hazırlayıp, araştırmacılara, ilgili kurum ve kuruluşlara sunduğumuz bu tezin, akademik çalışmalara kaynaklık etmesini, ayrıca bu alanda çalışanlara faydalı olmasını temenni ediyoruz.

Çalışmalarımız esnasında, bizden yardımlarını esirgemeyen ve her zaman destekçimiz olan danışman hocam Prof. Dr. Emine GÜRSOY- NASKALİ'ye, çalışmalarımız esnasında karşılaştığımız sorunların çözümünde yanımızda olan Prof. Dr. Gülden SAĞOL'a, dizinle ilgili güçlükleri aşmamızda yardımcı olan Doç. Dr. Ceval KAYA'ya, ayrıca tez arkadaşlarım Mustafa ÖZBAL'a, Kadir AKILLI'ya, Hamdi ŞİMŞEK'e, metindeki Arapça ibarelerin okunuşunda yardımcı olan Ahmet TEKİN'e, Ercan ŞEN'e, aileme ve "O" na teşekkürlerimi sunarım.

Zuhal KAYAYURT

İstanbul 2005

ÖZET

Peçevī Tarihi üzerine hazırlanan bu çalışma, giriş, dil özellikleri, metin, dizin, özel adlar dizini, sonuç ve tıpkıbasım olmak üzere yedi bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde, eser hakkında çok kısa bir bilgi, tezin yazılış amacı ve içeriği yer almaktadır. Tezin hazırlanış aşamasında izlenen yöntem, yine birinci bölümde ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, eserin dil özelliklerine, ayrıntılı olmamak suretiyle değinilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, Peçevī Tarihi'nin Bağdat Köşkü 206 numaralı yazma nüshasının 317bõ351a arasındaki varaklarının trankripsiyonu ve eserin farklı diğer iki nüshası ile tenkitli neşri bulunmaktadır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, metinde geçen bütün kelimelerin, özel isimler de dahil olmak üzere, dizini yapılmıştır. Hazırlanan bu dizindeki tüm kelimeler, anlamlandırılmıştır.

Çalışmanın beşinci bölümünde, özel adlar sözlüğü yapılmış, özel adlar sözlüğünden sonra çalışmaya "Sonuç" kısmı eklenmiştir.

Çalışmanın sonuna ise üç metnin tıpkıbasımı eklenmiştir.

SUMMARY

The thesis that is prepared about Peçevī History, cosists of seven parts that are introduction, spelling properties, the main text, includings, proper nouns index, conclusion and facsimile.

The first part of the thesis includes, a very short information about the book, the preparetion aim of the thesis and its content. The method that is being followed at the preparation time, also explained in the first part.

In the second part of the thesis; spelling properties are mentioned without details.

In the third part of the thesis; there is the transcription of the Peçevī History's Baghdad number 206 handscript 317b-351a leaves and the edition critic of the study with the different other two handscripts.

In the fourth part of the thesis; it is made the index of all the words, including the proper nouns, used in the text. All the words prepared in this index, are explained.

In the fifth part of the thesis, proper nouns dictionary are made, after proper nouns dictionary, it is appended the conclusion part of the study.

At the end of the thesis, it is appended the facsimiles of all three handscripts.

KISALTMALAR

A:	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Bağdat Köşkü 206 numaralı nüsha
Alm.	Almanca
Ar.	Arapça
ask.	Askeriye
asl.	Aslı
astr.	Astroloji
b.	Birleşik
B:	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Köşkü 1115 numaralı nüsha
bağ.	Bağlaç
bkz.	Bakınız
Boş.	Boşnakça
c.	Cem'i / Çoğulu
C:	Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Veliyüddin Efendi 2353 numaralı nüsha
coğr.	Coğrafya
db	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Köşkü Kütüphanesi 1115 numaralı nüshada geçen kelimenin dizinde gösterilişi
dc	Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Veliyüddin Efendi 2353 numaralı nüshada geçen kelimenin dizinde gösterilişi
dey.	Deyim

e.	Edat
Erm.	Ermenice
f.	Fiil
Far.	Farsça
g.	Galat / Hata
huk.	Hukuk
i.	İsim
ik.	İkileme
İtl.	İtalyanca
km.	Kilometre
Mac.	Macarca
öz.	Özel isim
Rum.	Rumca
s.	Sıfat
Sl.	Slavca
T.	Türkçe
tas.	Tasavvuf
ünl.	Ünlem
yar.	Yardımcı
Yun.	Yunanca
zf.	Zarf
zm.	Zamir
....	Harfleri silinmiş kelimeler
(?)	Okunamayan kelimeler
?	Anlamı bulunamayan kelimeler ve özel isimler

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

	a, e, ā
	'
	b, p
	t
	s
	c
	ç
	ḥ
	ḫ
	d
	ẕ
	r
	z
	s
	ş
	ṣ
	ż, ḍ
	ṭ
	ẓ
	ʿ
	ġ
	f
	ḳ
	k, g, ñ
	l
	m
	n
	a, e, h
	v,ü,u,ū, o, ö
	ı, i, ī, y

BİBLİYOGRAFYA

Ahmet Vefik Paşa, *Lehçe-i Osmānī,* Haz. Recep Toparlı, TDK, Ankara 2000.

Baykal, Bekir Sıtkı, *Peçevī Tārihi,* cilt II, Kültür Bakanlığı, 1000 Temel Eser Dizisi, 1981.

Baykal, Bekir Sıtkı, *Tarih Terimleri Sözlüğü,* TDK, Ankara 1932.

Büyük Larousse, Gelişim Yayınları, 1-20 cilt, İstanbul 1986.

Danişmend, İsmail Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, II. III. Türkiye Yayınevi, İstanbul 1971.

Derleme Sözlüğü, I.-VIII. cilt, TDK, Ankara.

Develioğlu, Ferit, *Osmanlıca Türkçe Lügat,* Aydın Kitabevi, Ankara 1993.

Ferheng-i Ziya, *Farsça-Türkçe Lugat*, MEB., İstanbul 1984.

İslam Alimleri Ansiklopedisi, İhlas Yayınları, 1-18 cilt, İstanbul 1984.

İslam Ansiklopedisi, Diyanet Vakfı Yayınları, 1-26. cilt, İstanbul 1988-2003.

Kadri, Hüseyin Kazım, *Türk Lügatı,* İstanbul 1927-1943, cilt I-IV

Mütercim Asım Efendi, *Burhan-ı Katı*, TDK, Ankara 2000

Naima Mustafa Efendi, *Naima Tarihi,* II-III., Zuhuri Danışman Yayınevi.

Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB, 1-3 cilt, İstanbul 1971.

Şemseddin Sami, *Kāmus-ı Türkī*, Alfa Yayınları, İstanbul 1998.

Türkçe Sözlük, I-II, TDK, Ankara 1998.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Osmanlı Türkçesi Grameri*, I-III., Alfa Kitabevi, İstanbul 1999.

Yaman, Mehmet, *Erdebilli Şeyh Safi ve Buyruğu*, Ufuk Matbaası, İstanbul 1994.

Yeni Tarama Sözlüğü, TDK, Ankara 1983.

PEÇEVĪ TARİHİ ÜZERİNE HAZIRLANMIŞ TEZLER

Arabacı, Mustafa, *Peçevī Tarihi (İbrahim Peçevī)* Matbu Cilt I, 1978, Tez (Lisans), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı

Arslan, Kemal, *Peçevī Tarihi (İbrahim Peçevī)* Matbu Cilt I, 1978, Tez (Lisans), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı

Arslan, Selahattin, *Peçevī Tarihi (İbrahim Peçevī)* Matbu Cilt I, 1978, Tez (Lisans), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı

Canlı, Coşkun, *Peçevī Tarihi Zeyli (Mustafa b. Ahmed'in Zeyli),* 1973, Tez (Lisans), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

Çakıcı, Hüseyin, *Peçevī Tarihi (İbrahim Peçevī)* Matbu Cilt I ve Cilt II 1-45, 1978, Tez (Lisans), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı

Gün, İsmail, *Peçevī Tarihi (İbrahim Peçevī)* Matbu Cilt I, 1978, Tez (Lisans), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı

Güney, Salim, *Peçevī Tarihi (İbrahim Peçevī)* Matbu Cilt I, 1978, Tez (Lisans), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı

İren, Necla, *Peçuyi Tarihi Cilt I Umumi İndeksi,* 1948, Tez (Lisans), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

Kaçar, Mustafa, *Tarih-i Peçevī Transkribe* Matbu Cilt I, 1978, Tez (Lisans), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı

Karakoç, Halil, *Peçevī Tarihi (İbrahim Peçevī)* Matbu Cilt II, 1978, Tez (Lisans), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı

Kocakuşak, Bünyamin, *Tarih-i Peçevī'den Transkripsiyon,* Matbu Cilt I, 1978, Tez (Lisans), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı

Özay, Nesrin, *Peçuylu İbrahim Efendi,* 1966, Tez (Lisans), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

Özdemir, Fevzi, *Peçevī Tarihi (İbrahim Peçevī)* Matbu Cilt II, 1978, Tez (Lisans), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı

Öztora, İlhan, *Peçuyi İbrahim'in Yer, Müessese ve Mansıb İsimleri İndeksi,* 1966, Tez (Lisans), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

Öztürk, Muhlis, *Peçevī Tarihi (İbrahim Peçevī)* Matbu Cilt II, 1978, Tez (Lisans), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı

Şengül, Halim, *Peçuyi Tarihi Cilt II Şahıs İsimleri İndeksi,* 1951, Tez (Lisans), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

Şenkaya, Ali, *Peçuyi İbrahim Efendi ve Tarihi,* 1972, Tez (Lisans), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

Tam, Ali, *Peçevī Tarihi (İbrahim Peçevī)* Matbu Cilt II, 1979, Tez (Lisans), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı

1. GİRİŞ

1.1. ESERİN MUHTEVASI VE ÖNEMİ

Peçevī Tarihi, Kanunī Sultan Süleyman'ın (I. Süleyman) tahta çıkması ile başlar IV. Murat'ın Bağdat seferinden dönüşü ve daha sonra ölümü ile son bulur. Ancak nüshaların sonları aynı bitişe sahip değildir. A ve C nüshalarının sonundaki zeyl kısımları da bu sonuçların farklı olmasında etkili olmuştur.

Eserde şu padişahların dönemlerindeki olaylar anlatılmıştır:

I. Süleyman (1520-1566)

II. Selim (1566-1574)

III. Murat (1574-1595)

III. Mehmet (1595-1603)

I. Ahmet (1603-1617)

I. Mustafa (1617-1618 / 1622-1623)

I. Osman (1618-1622)

IV. Murat (1623-1640)

Eserde her padişahın dönemi ayrı birer bölüm oluşturur. Padişahların dönemlerindeki olayların anlatılmasının yanı sıra, her padişahın kişilik özelliği, yaptıkları yararlı işler, imar ettikleri binalar da dönem sonlarında dile getirilmiştir.

Peçevī İbrahim, zaman zaman geriye dönüp, Yavuz Sultan Selim ve II. Selim dönemlerinden de bahsetmiştir. Peçevī Tarihi sadece padişahların anlatıldığı bir eser olmayıp, o dönemdeki sadrazamların, vezirlerin, deferdarların, ümeranın, alim ve şeyhlerin hayatlarının da anlatıldığı bir eser konumundadır.

Peçevī Tarihi'nin önemi sadece tarihī bir eser olmasından gelmemektedir. Bu eserde, devrin siyasi olaylarının yanında, sosyal, kültürel ve edebi mevzuların da anlatıldığı görülmektedir. Bu durum eserin sadece tarihçiler için değil, diğer araştırmacılar için de önemli bir kaynak olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmamızda incelenen bölüm, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Bağdat Köşkü 206 numaralı nüshanın 317b-351a varakları arasındaki kısmını içermektedir. Başlangıç olan 317b numaralı varakta ilk konu Baki Paşa'nın 1618'de Erdebil'e yapılan seferden geri dönüşüdür. Eserin bize düşen kısmının son bölümünde ise Şeyh Rūmī'nin şehit edilmesi anlatılmıştır.

1.2. TEZİN KAPSAMI

Bu çalışmada, A adını verdiğimiz ve ana nüsha olarak kabul ettiğimiz Bağdat Köşkü 206 numaralı nüshanın 317b-351a arasındaki bölümün transkribe edilmiş metni ile, bu nüshanın B (Revan Köşkü no:1115) ve C (Veliyüddin Efendi no: 2353) nüshalarına göre tenkitli neşri yer almaktadır. Çalışma tenkitli neşir üzerine temellendirilmiş, bunun yanında, eserdeki bütün kelimelerin dizini yapılmıştır. Metinde geçen özel adlar için ayrı bir dizin oluşturulmuş ve burada özel isimlerin sözlüğü yapılmıştır. Metindeki diğer kelimeler de eserdeki anlamlarına göre anlamlandırılmıştır. Bu çalışmanın imla hususiyeti için bir bölüm açılmış ve nüshanın belirgin imla özellikleri buraya alınmıştır. Çalışmanın sonuna ise kullanılan nüshaların tıpkıbasımı eklenmiştir.

1.3. TEZİN AMACI

Peçevī Tarihi üzerine yapılan çalışmalar bu zamana kadar matbu nüsha üzerinde olmuştur. Bu durum yapılan çalışmaların birbirinin benzeri olması sonucunu doğurmuştur. Nüsha kaynaklı bilimsel bir neşrinin olmaması ve bu çalışmanın bu alanda ilk olması önemini daha da büyütmektedir. Bu çalışmamızla bilinmeyen ve üzerinde hiç çalışılmamış nüshaların ortaya çıkması sağlanmış ve araştırmacıların yararına sunulmuştur.

1.4. TEZİN HAZIRLANIŞINDA İZLENEN YÖNTEM

Nüshaların Tespiti ve Transkripsiyonu:

Üzerinde çalışma yapacağımız nüshanın tespit edilmesi aşamasında, yurt içindeki tüm Peçevī Tarihi yazma nüshalarının tarihleri, yerleri ve müstensihleri incelendi. Çalışmaya esas alınacak olan yazmanın müellif nüshasına yakın olma ihtimali yüksek olan nüshalar belirlendi. Belirlenen bu nüshaların tarihlerinin ve müstensihlerinin belirli olmasına önem verildi. Tespit edilen nüshalar, ilgili kütüphanelere gidilerek incelendi.

Yapılan bu araştırmalar sonucunda ana nüsha olarak Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Bağdat Köşkü 206 numaralı nüshaya karar verildi. Bizim A nüshası adını verdiğimiz bu nüsha, Temeşvar defterdarı olan Belgradī Mustafa bin Ahmet tarafından istinsah edilmiştir. Müstensih, zeylin başında bu eserini, Peçevī'nin yazdığı eserden bizzat istinsah ettiğini yazar. Bu ifade, eserin gerçeğine en yakın örneği olduğunun bir işareti olduğu için ana nüsha olarak Belgradī Mustafa bin Ahmet'in nüshasını seçtik. Seçilen diğer nüshalar, aynı yolla incelenmiş ve belirlenmiştir. İkinci nüsha Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Köşkü 1115 nolu nüshadır. Bu nüshayı çalışmamızda B olarak tanımladık. Dipnot dizininde bu nüshadaki kelimeler için sayfa ve satır numaralarının yanına db kodunu verdik. Bu iki nüsha, kütüphaneden mikrofilm olarak alınmış ve daha sonra kağıda aktarılmıştır.

Üçüncü nüsha olarak Beyazıt Devlet Kütüphanesinde 2353 numarayla kayıtlı bulunan Veliyüddin Efendi nüshası alınmıştır. Çalışmamızda bu nüshayı C olarak tanımladık ve dipnotların dizininde sayfa satır numaralarının yanına dc kodunu verdik.

Bu çalışmamızda, ana metnin transkripsiyonu yapılmış, bu metin diğer nüshalarla karşılaştırılıp farklılıkları dipnotta belirtilmiştir. Transkripsiyon yapılırken metne sadık kalınmış, sadece hatalı kelimeler düzeltilmiş; eksik harfler "< >" işareti ile gösterilerek, yapılan bu düzeltmeler dipnotta belirtilmiştir.

Yazma nüshada müstensih, bölüm başlıklarını kırmızı mürekkeple yazdığı için eserin mikrofilminde, bölüm başlıkları okunamayacak kadar silik çıkmıştır. Bölüm başlarındaki bu eksikliklerin bazılarını Peçevī Tarihi'nin matbu nüshasına bakarak okuduk. Okunamayan yerlere "...." işaretini koyduk. Tüm bölüm başlıklarını, takip kolaylığı olması açısından büyük ve koyu puntolarla yazdık.

Edisyon Kritik Yapılırken Kullanılan Yöntem:

Ana nüshamız olan A nüshasının diğer nüshalar olan B ve C nüshaları ile yapılan edisyon kritik çalışmasında farklılıklar dipnot biçiminde verilmiştir. Dipnotlarda gösterilen farklarda, her üç nüshanın varak ve satır numaraları yazılmıştır. Varak ve satır numaraları dipnotta köşeli parantezle gösterilmiştir. Ana nüshayla bağlantının daha iyi sağlanması amacıyla dipnotta A nüshasının varak ve satır numarasına da yer verilmiştir:

A[331b/19]: iḥtimāl ḳalmadı B[413b/19]: iḥtimāl olmadı C[211b/05]: iḥtimāl ḳalmaduġı eclden

Nüshaların herhangi birinde bulunmayan kelime ve kelime gruplarını belirtmek için "-" işareti kullanılmıştır:

A[332a/11]: Fī sene-i minh B[414a/17]: Fī sene 1036. C:-

Her iki nüshada aynı olan kelime ve kelime gruplarını belirtmek için ";" işareti;

olduğunu belirtmek için ":" işareti kullanılmıştır:

A[332a/13]; B[414a/19]: yine C:-

A[332b/22]: semᶜine B[415a/12]: semᶜ-i şerīflerine C[212b/12]: semᶜlerine

Bazı yerlerde, sadece kelime ve kelime gruplarının değil cümlelerin de farklı olduğu görülmüştür. Böyle durumlarda sadece A nüshasındaki uzun cümlelerin ilk ve son iki kelimesi alınmış ve bu ikisi arasına "..." işareti konulmuştur:

A[334a/03-07]: Pes yeñiçeriden ... ol ḥīnde B[416b/17-417a/02]: Pes yeñiçeriden ... bināsı daḫı ... (02) meger ol ḥīnde C[214b/11]: Bunlar daḫı imdād göndermek üzre iken

Dizin ve Sözlük Hazırlanırken Kullanılan Yöntem:

Metinde geçen bütün kelimeler, dipnottakiler dahil olmak üzere dizine alınmıştır. Dizindeki özel isimler çıkarılarak, özelliklerine dört bölümden oluşan özel adlar dizininin uygun olanına yerleştirilmiştir.

Sözlük kısmında ise, dizine alınan her kelime metindeki anlamına göre anlamlandırılmıştır. Ayrıca her kelimenin hangi dile ait olduğu ve türü, kısaltmalarla belirtilmiştir:

ad *T. i.* İsim.

a.+ın 337b/16

Metinde birden fazla anlama gelen kelimeler varsa bunların anlamları rakamlarla gösterilmiştir:

aġız *T.i.* 1. Başta bulunan ve yemek çiğnemeye ve ses çıkarmaya yarayan uzuv. 2. Körfez, liman, koy gibi yerlerin açık kısımları.
a.+ın 350b/15, 350b/15dc
a.+ından 336b/15
a.+uma 348b/06

Arapça ve Farsça birleşik kelimeler birlikte madde başı yapılmış ve aralarına tire konulmuştur. Birleşik kelimeyi oluşturan ikinci kelime de ayrı olarak madde başı yapılmıştır:

bī-muḥābā *Far.Ar.b.s.* Çekinmeksizin, sakınmadan.
b. 334a/12

muḥābā *Ar.i.* Korku, ihtiraz, çekingenlik.
m. (**bī-muḥābā**) 334a/12

Arapça ve Farsça tamlamalar madde altlarına birleşik olarak alınmış ve tamlamayı oluşturan her kelime madde başı yapılmıştır:

ṣārim *Ar.s.* Keskin, kesici.
ṣ.+dür (**seyf-i ṣārim**) 341b/27

seyf *Ar.i.* Kılıç.
s.-i (**seyf-i ṣārim**)
s. 341b/27

B nüshasının dizini, satır numarasının yanında db şeklinde gösterilmiştir:

maḥbūb *Ar.s.* Muhabbet olunmuş, sevilmiş, sevgili.
m. 337a/22db

C nüshasının dizini, satır numarasının yanında dc şeklinde gösterilmiştir:

maġbūn *Ar.s.* Şaşkın, şaşırmış.
m. 325a/21dc

Kişi adları sözlüğünde dizine alınan kişinin makamı, lakabı veya ünvanı varsa parantez içerisinde verilmiştir:

İstanköylü Ḳapudan ʿAlī Paşa (Çelebi/Güzelce) İkinci Osman devri vezir-i azamlarındandır.

i.+nuñ 318b/26

Yer adları dizininde, özel adların farklı okunuşları varsa bunlar parantez içinde verilmiştir:

Ṭemeşvar (Tımışvar) Macaristan'da Banat eyaletinin merkezi.

ṭ. 344b/13, 344b/13

Metindeki Arapça ibareler parçalanmamış ve bunlar için ayrı bir dizin oluşturulmuştur:

mendaʿa fe'l-yecib *Ar.cüm.* Kim dilek eylerse icabet et.

m. 349a/14

Metinde rakamla yazılan sayı isimleri için ayrı bir dizin oluşturulmuştur:

1047

1. 344b/02

Genel dizinde ve özel adlar dizininde anlamlı bulunamayan kelimelerin karşısına ? işareti konulmuştur.

bıçḳucıbaşılıḳ ?

b.+dan 333b/14db

DİL ÖZELLİKLERİ

Çalışmamızın bu bölümünde sadece, A adını verdiğimiz Bağdat Köşkü 206 numaralı nüshanın dil özelliklerine değineceğiz. Hazırladığımız tez, Peçevī Tarihi projesinin bir parçası olması dolayısıyla, imla bakımından kesin yargılarda bulunmak yanlış olacaktır. Metnin dil hususiyetlerinin tamamıyla ortaya konulabilmesi, ancak diğer parçaların da incelemesiyle mümkündür. Bu yüzden burada A nüshasının sadece 317b-351a numaralı varakları arasındaki imla özelliklerinden, daha doğrusu istisnai durumlardan bahsedeceğiz.

Metnin transkripsiyonunu yaparken, hareke kullanılmaması nedeniyle eklerin yazımıyla ilgili birtakım sorunlarla karşılaştık. Bu sorun eklerdeki vokallerin nasıl yazılacağıydı. Sadece eklerdeki vokallerin değil, vokal yardımcı seslerin yazımı da yine bir sorun olarak karşımıza çıktı. Bu vokallerin yazımında düzlük-yuvarlaklık konusunda bir seçim yapılmalıydı. Bu seçimi yapmak için metnin tamamını inceledik. Bu inceleme sonunda metinde Eski Anadolu Türkçe'sinin izlerini gördük. Nüshada, vokalleri gösterilen ekler yanında, o yıllarda az kullanılan ve unutulmaya doğru giden bazı eklere de rastladık. Bunun sonucunda metnin genelinde, kelime ve eklerin yazılışında Eski Anadolu Türkçe'sinin özelliklerine göre transkripsiyon yaptık.

Yukarıda bahsettiğimiz istisnalar şunlardır:

- Birinci teklik şahıs eki olan "–ayım, –eyim " ekinin "–ayın, –eyin" şeklini alan fiil:

  aldurayın (aldırayım) 326a/12

  ideyin (edeyim) 329b/04

  bildüreyin (bildireyim) 326a/11

- İkinci teklik şahıs emir eki olarak "–mañ" ekini almış fiil:

  olmañ (olmayın) 331a/02

  ḳalmañ (kalmayın) 323a/19

- –ınca gerundiumu fonsiyonunda kullanılan "–ıcaḳ" gerundiumunu almış fiil:

  olıcaḳ (olunca) 323a/27

- Düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmeyen "–lı" isimden isim yapım ekini almış isim:

  saᶜādetlü (saadetli) 326a/11

- Ablatif fonksiyonunda kullanılan lokatif eki:

  anda (ondan) 343b/26

- "–madan, –meden" gerundiumunun "–madın" şeklini almış fiil:

olmadın (olmadan) 325b/25

- Yardımcı ünsüz olarak “–n–” ünsüzünün yerine “–y–” üsüzünün kullanıldığı zamir:

  kendüyi (kendini) 331b/01

- Ablatif ekinden önce yardımcı sesin kullanılmadığı zamir:

  kendüden (kendinden) 332a/27

- Üçüncü tekil şahıs iyelikten sonra akkuzatif eki olarak n’nin kullanıldığı kelime:

  ḳulağın (kulağını) 325a/19

Eklerin tespit edilmesinde bize yol gösteren, yazımda ünlüsü gösterilmiş kelimeleri şöyle sıralayabiliriz:

- Uyuma girmeyip dar ünlüyle yazılan yardımcı ses:

  صاريلوب *ṣarılup* > sarılıp 332b/13

- Ünlüsü gösterilen “–ıp” gerundiumu:

  صاريلوب *ṣarılup* > sarılıp 332b/13

- Ünlüsü gösterilen “–dıḳ” partisibi:

  ولمدوغي olmaduġı > olmadığı 320b/17

- Ünlüsü gösterilen faktitif eki:

  اويدورب *uydurup* > uydurup 328b/10

- Uyuma girmeyen geniş zaman ekine gelen yardımcı ses:

  كلورلر gelürler > gelirler 336b/22

- Üçüncü çokluk şahıs emir ekinin uyuma girmeyen şekli:

  كلسون *gelsün* > gelsin 329a/06

- Ünlüsü gösterilen ilgi hali eki:

  صبيڭنوك *ṣabīnüñ* > sabīnin 349b/15

3.
METİN
(317b/351a)

[317b] (01) idelüm diyü iḳdām itmege başladılar. İllā Bāḳī Paşa merḥūm şöyle ki: "Bundan ᶜavdet (02) idesiz, ᶜadū şīr-gīr olup pīş ü pesden bize[1] ulaşur, gāh aġırlıġumuza gāh ᶜaskerümüze (03) dolaşur. Her ne ḥāl ise yine tedbīr, düşmene zebūnlıḳ göstermemek ve ġayret (04) idüp yine üzerine gitmekdür." didi. Bu kerre bu tedbīrine rāżī oldılar ve ol (05) menzilden göç yaraġın gördiler ve Erdebil'e ṭoġru yürüdiler. Ḳızılbaş'uñ birḳaç (06) defᶜa elçileri gelmiş gitmiş idi.[2] Tekrār yine elçileri geldi ve biz ṣulḥ idelüm didükçe (07) siz cenge gelürsiz diyü ẓann ile[3] ġarrālandılar.[4]

Ve Min Bedāyiᶜü'l-Muḥāżarāt:[5] Bāḳī Paşa merḥūm (08) kendüsi naḳl ider ki bu elçilerden biri Burun Ḳāsım didükleri Ḳızılbaş-ı ḳallāş (09) idi. Evvelden daḫı enfi fevḳ-al-ḥadd kebīr,[6] bu kerre ᶜaskeri-i İslām'a işābet iden muṣībet (10) sebebiyle ol ḳadar burnı büyümiş, felek-i eṣīre ulaşmış idi. Ser-dār çādırında vüzerādan (11) kim var ise ve cümle beglerbegiler ve sā'ir āᶜyān, ᶜasker müctemiᶜ iken geldi. Ammā bir maḥallde (12) geldi ki, bir ġāyet bārid ü şedīd rūzgār eserdi. Şöyle ki çādırlaruñ ekṣerin (13) pāreledi, yıḳdı ve herkesüñ derūnına bir ṭaġ-ı derd yaḳdı ve ol ḳadar toz u (14) ġubār idi ki ḫalḳuñ yüzin gözin[7] efkār idüp[8] biribirin[9] görmekden bilmekden (15) ḳalmış idi ve çādırlarda oturduġumuz yirde üzerimüze iki üç barmaḳ toz (16) yaġmış idi. Bu maḥallde Burun Ḳāsım geldi. ᶜAsker-i İslāmuñ inhizāmı ṣafāsından (17) bıyıḳların[10] balta kesmezdi ve ne vechle ġarrālanecegin bilmezdi ve ṭaᶜn ü teşnīᶜ (18) yüzinden "Bizüm ile ṣulḥ idersiz, döner[11] üzerimüze ᶜasker gönderürsiz. Şimden ṣoñra (19) sizüñ ḳanġı sözüñüze iᶜtimād iderüz ve ne ṭarīḳe sālik olur giderüz? Pādişā- (20) huñuzuñ vükelāsınuñ sözi böyle midür ve ḥaḳḳ-gūylik ve ḥaḳḳa rāżī olmaḳ bu mıdur?" (21) Muḥaṣṣal ol ḳadar[12] aldı virdi ve ṭaᶜn ü teşnīᶜ itdi durdı.

Keenne ṣūret-i (22) ẓāhirde ṣulḥı berkişdürmek ammā maᶜnāda bizi tekẕīb idüp ḥicābda ḳomaḳ (23) ve ġarrālanmaḳ[13] idi. Bir iki sāᶜat kimesneye öñ virmedi ve kibārumuz çendān (24) cevāba ḳādir olamadı. ᶜĀḳıbet teneffüs idüp yutḳunurken Vezīr Dilāver (25) Paşa furṣat bulup muṣāḥabeti ṭaraf-ı aḫere sevḳ içün "A Ḳāsım Beg, bu diyāruñ (26) rūzgārı her zamān[14] böyle şedīd midür, bu memleketüñ ne ᶜaceb ḳavī rūzgārı (27) olurmış?" didi. Kendüsi cevāb virmek ṣadedinde iken Bāḳī Paşa merḥūm **[318a]** (01) "Yoḳ sulṭānum,[15] bu şimdi Ḳāsım Beg'üñ burnınuñ yilidür." diyü cevāb virür.[16] Hemān melᶜūn (02) Ḳızılbaş bī-iḫtiyār olup "İlāhī Bāḳī Paşa,[17] Ḥaḳḳ saña belā virsün, Murtażā ᶜAlī'nüñ ḳılıcına (03) uġra. Hemān[18]

---

[1] A[317b/02]: bize B:-
[2] A[317b/06]: gelmiş gitmiş idi. B[396b/09]: gelüp gitmiş idi.
[3] A[317b/07]: ẓann ile B[396b/10]: ṭaᶜn ile
[4] A[317b/01-07]; B[396b/05-11]: idelüm ... ġarrālandılar. C:-
[5] A[317b/07]: Ve Min Bedāyiᶜü'l-Muḥāżarāt B[396b/11]: Ve Min Bedāyiᶜü'l-Münāẓarāt
[6] A[317b/09]: kebīr B[396b/13]: kebīr idi.
[7] A[317b/14]: yüzin gözin B[396b/17]: yüzi gözi
[8] A[317b/14]: efkār idüp: اوكار B[396b/17-18]: efkār (18) olup ḫalḳ
[9] A[317b/14]: biribirin B[396b/18]: birbirin
[10] A[317b/17]: bıyıḳların B[397a/01]: bıyukların
[11] A[317b/18]: döner B:-
[12] A[317b/21]: ol ḳadar B:-
[13] A[317b/23]: ve ġarrālanmaḳ B:-
[14] A[317b/26]: her zamān B[397a/09]: her zamānda
[15] A[318a/01]: sulṭānum, B[397a/10]: a sulṭānum,
[16] A[318a/01]: cevāb virür. B[397a/11]: cevāb virdi.
[17] A[318a/02]: Bāḳī Paşa, B[397a/11]: Bāḳī,

şeyṭānetin[19] ḳomazsın, bizi ḫalḳuñ lisānına düşürmeyince olmazsın.” diyüp (04) vezīr-i aʿẓam ve sā'ir mevcūd olan kibār ve ayaġ üzre duran aġavāt ve[20] ḫidmet-kār (05) ḳahḳaha ile gülişüp her biri bir ṭarafa çekildi.[21] Ol sebeb ile Burun Ḳāsım'uñ daḫı[22] (06) ṣaḳlığı kesildi. Ḥattā bu laṭīfe Şāh ʿAbbās'a münʿakis olur ve her zamān Burun (07) Ḳāsım'a ulaşur ve bu[23] iʿāde ider dururmış.[24] Ṣoñra bu laṭīfe sebebiyle üç ḳaṭār (08) ḳaṭārıyla[25] maʿan envāʿ sükkeri, ḥulviyyāt ve eşribe ve murabbāyāt[26] ve ẕaḫā'ir maḳūlesinüñ (09) ḫāṣṣından ve tefāriḳüñ aʿlāsından göndermiş idi ve Bāḳī Paşa'ya bu sebebden (10) iḥsān itmiş idi.[27]

SERĀV NĀM ṢAḤRĀYA DEGİN ʿASKER-İ İSLĀMUÑ VARDUĠI[28] VE ṢULḤ MÜNʿAḲİD (11) OLDUĠI[29]

Ve bi'l-cümle ol menzilden ʿazīmet olınup ṣaḥrā-yı Serāv ki bir maʿmūr ü ābādan (12) ve ẕaḫīresi firāvān vādī-i bī-pāyān imiş. Ol maḥalle gelinüp naṣb-ı ḫıyām olındı (13) ve andan Erdebil'e bir mesāfe-i ḳalīle ḳalmış idi ve[30] ertesi[31] aña varılmaḳ tedārüki (14) görilmiş idi. Ḳızılbaş-ı bed-ḥāl vaḳf-ı aḥvāl olıcaḳ müteʿāḳıben elçileri geldi. (15) Ammā cümle Erdebil'i boşaltmış, ḫuṣūṣā Şeyḫ Ṣafī ve sā'ir meşāhid üzerinden ḳalīl (16) ü keşīr döşeme ve ḳanādīlin ḳaldurmış ve götürmiş idi. Muḥaṣṣal bizüm ṭarafumuzdan daḫı (17) elçilerümüz vardılar yine Naṣūḥ Paşa itdügi ṣulḥ üzre ḳarār virdiler ve ṭarafından (18) temessükleşdiler. Bundan ṣoñra beher sene iki yüz yük ḥarīr ve yüz yük baʿżı tefāriḳ-i (19) bī-naẓīr göndermek üzre 'aḳd-i meṣāliḥe idüp ve ol menzilden ʿasker-i İslām (20) 'avdet itdiler.[32]

BAʿDE'Ṣ-ṢULḤ[33] ʿASKERE ẔĀḪĪRE GÖNDERDÜGİ VE TEMESSÜK İLE ELÇİSİ ʿAVDET (21) İTDÜRİLDÜGİ

Fī sene 1027. Bu maḥallde[34] te'kīd-i ṣulḥ ü ṣalāḥ içün ẕaḫīre envāʿnuñ (22) aʿlāsından ʿasker-i manṣūr içün sekiz yüz mehār-ı üştür-māde[35] taḥmīl idüp (23) göndermiş idi. Geldügi gibi 'asker-i İslām'a tevzī ü taḳsīm olındı ve ḫāṣṣeten (24) vezīr-i aʿẓam içün ṭoḳuz ḳaṭār üştür-māde ile murabbāyāt[36] ve ḥulviyyāt ve meyve ḳısmınuñ (25) envāʿından ve limon ve enāruñ ġāyet bī-naẓīr ve aʿlāsından ve daḳīḳ-i ḫāṣṣa (26) ve pirinç ve bir niçe kelle sükker ki[37]

---

[18] A[318a/03]: Hemān B[397a/12]: Her zamān
[19] A[318a/03]: şeyṭānetin B[397a/12]: şeyṭāneti
[20] A[318a/04]: ve B:-
[21] A:- B[397a/13]: ve
[22] A[318a/05]: daḫı B:-
[23] A:- B[397a/16]: kelāmı
[24] A[318a/07]: iʿāde ider dururmış. B[397a/16]: iʿāde idüp ṣorarmış.
[25] A[318a/07-08]: üç ḳaṭār (08) ḳaṭārıyla B[397a/16]: üç ḳaṭār ile
[26] A[318a/08]: murabbāyāt: مربّات
[27] A[317b/07-318a/10]; B[396b/11-397a/18]: Ve Min ... iḥsān itmiş idi. C:-
[28] A[318a/10]: varduġı B[397a/19]: vardügi
[29] A[318a/11]: olduġı B[397a/19]: oldügi
[30] A[318a/13]: ve B:-
[31] A[318a/13]: ertesi B[396b/02]: irtesi
[32] A[318a/10-20]; B[397a/18-397b/08]: SERĀV NĀM ... 'avdet itdiler. C:-
[33] A:- B[397b/08]: ŞĀHUÑ
[34] A:- B[397b/09]: bu
[35] A[318a/22]: sekiz yüz mehār-ı üştür-māde B[397b/10]: sekiz yüz ḳaṭār üştüre
[36] A[318a/24]: murabbāyāt: مربّات
[37] A[318a/26]: kelle sükker ki B[397b/14]: kelle şeker ki

her kelle beşer onar vaḳıyyeden ekşer idi. Bu maḳūle hediyye (27) ile keenne iẓhār dostı ve ḫulūṣ eyledi ve yeñiçeri aġasına ve ketḫüdāsına ve Bāḳī **[318b]** (01) Paşa'ya ve vezīr-i aʿẓam ketḫüdāsına her birine üçer kimine beşer ḳaṭār[38] üştür-māde bu (02) māḳūle yükleriyle ʿale'ṭ-ṭarīḳü'l-hediyye irsāl eyledi ve bu[39] cümleyi Mīrzā Meḥemmed Ḥüseyin[40] (03) nām elçisi teslīm idüp ve bu cānibden daḫı yaʿnī[41] vezīr-i aʿẓamdan[42] ve sā'ir (04) vükelā mühriyle memhūr ṣulḥı müşʿir-nāme ile ʿavdet itdürildi.[43]

ŞŪFĪ MEḤEMMED PAŞA (05) ḲĀ'İM-MAḲĀMLIḲDAN[44] REFʿ OLINUP DĀMĀD MEḤEMMED PAŞA ḲA'İM-MAḲĀM OLDUĠI VE BAʿDE (06) ḪALĪL PAŞA YİRİNE VEZĪR-İ AʿẒAM OLDUĠI[45]

Fī sene 1028. Ḫalīl Paşa sefere teveccüh eşnāsında (07) ḳā'im-maḳāmuñ ʿadem-i müsāʿadesinden şikāyet eylemiş idi. Saʿādetlü pādişāh daḫı (08) cülūs-ı Sulṭān Muṣṭafā Ḫān'da sū-i tedbīrüñ bu ḳadar ḫazīne itlāfına sebeb oldı (09) diyü kendüye ve Şeyḫü'l-islām Esʿad Efendi'ye[46] külliyet ile bī-ḥużūr ve rencūr idi.[47] (10) Pes Ṣūfī Meḥemmed Paşa ḳā'im-maḳamlıḳdan[48] refʿ olınup Sivas eyāletine naḳl olındı (11) ve Dāmād Meḥemmed Paşa'yı diger yirine naṣb olındı ve Şeyḫü'l-islām Esʿad Efendi (12) daḫı bu ḫuṣūṣ içün mehīn olup ḫocaları 'Ömer Ḫoca taṣaddur eylemek (13) ve silsile-i ʿulemāyı bundan ṣoñra anlar tertīb eylemek fermān olındı. Baʿde Ḫalīl (14) Paşa[49] sū-i tedbīr idüp bu ḳadar ʿasker-i İslāmuñ inhizāmına bāʿiş olmışdur (15) diyü ʿÖmer Ḫoca'nuñ ilḳāsı ve ṭamaʿ-ı ḫāmı belāsıyla ʿaḳd itdügi ṣulḥ daḫı rıżā-yı (16) hümāyūn-ı pādişāhīye[50] muvāfıḳ olmamışdur dimesiyle[51] Ḫalīl Paşa ṣadāretden maʿzūl (17) ve mūmā-ileyh Meḥemmed Paşa mevṣūl ḳılındı.

Çün ʿavdetde Üsküdar'a ḳarīb gelmiş (18) idi. Ḳapucılar ketḫüdāsı varup ḫātem-i ṣadāreti[52] alup cenāb-ı pādişāhīye (19) teslīm itdi ve[53] ol maḥallde kendüsine Şām eyāleti tevcīh buyurıldı.[54] Velākin ḳabūl (20) itmeyüp şeyḫü'ş-şüyūḫ Üsküdarī Maḥmūd Efendi Ḥażretleri'nüñ evvelden daḫı (21) ṣūfīlerinden olmaġla ḫān-ḳāhına gelüp iki ḫidmet-kārıyla[55] bir ḥücreye girdi. (22) Her-çend Şām'a gitmesiçün[56] iḳdām olındı, "Bir ʿamel-mānde pīr-i

---

[38] A[318b/01]: her birine üçer kimine beşer ḳaṭār B[397b/15]: her birine kimine beşer kimine üçer ḳaṭār
[39] A[318b/02]: bu B:-
[40] A[318b/02]: Mīrzā Meḥemmed Ḥüseyin B[397b/16]: Mīrzā Ḥüseyin
[41] A[318b/03]: yaʿnī B:-
[42] A[318b/03]: vezīr-i aʿẓamdan B[397b/16]: vezīr-i aʿẓam
[43] A[318a/20-318b/04]; B[397b/08-397b/17]: BAʿDE'Ṣ-ṢULḤ... ʿavdet itdürildi. C:-
[44] A[318b/05]: ḳā'im-maḳāmlıḳdan B[397b/17-18]: ḳā'im-maḳāmlıḳ (18) manṣıbından
[45] A[318b/05-06]: REFʿ OLINUP MEḤEMMED PAŞA ḲA'İM-MAḲĀM OLDUĠI VE BAʿDE (06) ḪALĪL PAŞA YİRİNE VEZĪR-İ AʿẒAM OLDUĠI B[397b/18]: DĀMĀD MEḤEMMED PAŞA VE BAʿDE ḪALĪL PAŞA YİRİNE VEZĪR-İ AʿẒAM OLDÜGİ
[46] A[318b/09]: Şeyḫü'l-islām Esʿad Efendi'ye B[398a/02]: Şeyḫü'l-islām Esʿad Efendi Ḥażretlerine
[47] A[318b/09]: bī-ḥużūr ve rencūr idi. B[398a/02-03]: rencūr, bī-ḥużūr (03) idi.
[48] A[318b/10]: ḳā'im-maḳāmlıḳdan B[398a/03]: ḳā'im-maḳāmlikden
[49] A[318b/13-14]: Ḫalīl (14) Paşa B[398a/06]: Ḫalīl Paşa'yı
[50] A[318b/15-16]: rıżā-yı (16) hümāyūn-ı pādişāhīye B[398a/07]: hümāyūn-ı pādişāhīye
[51] A[318b/16]: dimesiyle B[398a/08]: dimesi ile
[52] A[318b/18]: ḫātem-i ṣadāreti B[398a/09]: ṣadāret-i ʿuẓmā ḫātemin
[53] A[318b/19]: ve B:-
[54] A[318b/19]: tevcīh buyurıldı. B[398a/10]: tevcīh olındı.
[55] A[318b/21]: ḫidmet-kārıyla B[398a/12]: ḫidmet-kārı ile
[56] A[318b/22]: gitmesiçün B[398a/12]: gitmesi içün

fānīyüm ve bundan ṣoñra (23) menāṣıb-ı dünyeviyyeden berīyüm.” diyü ʿöẕr itdi.[57] Ṣoñra Maḥmūd Efendi’nüñ teẕkiresi (24) mūcibince ḥāli üzre ḳodılar[58] ve[59] illā ṣoñra[60] ḳapudan olup Mavra cezīresin taḫrīb (25) itdügi ve bu ḳadar ġanā'im-i mevfūre ile rikāb-ı hümāyūna geldügi ʿünvān-ı tevāriḫ (26) ü siyer[61] olmışdur ve kāne ẕālik fī sene 1028.[62]

İSTANKÖYLÜ ḲAPUDAN ʿALĪ PAŞA’NUÑ VEZĪR-İ (27) AʿẒAM OLDUĠIDUR[63]

Bu sene-i mübārekede ḳapudan olan Ḳapudan-zāde ʿAlī Paşa[64] **[319a]** (01) ṭonanma-i hümāyūnda baʿżı sefā'ine ẓafer bulup ġanāʿim-i mevfūre ile südde-i saʿādete (02) geldi ve saʿādetlü pādişāha ġanīmet mālı diyü ḫayli hediyye virdi. Lākin Vezīr-i (03) aʿẓam Dāmād Meḥemmed Paşa Venedik balyozın taḥrīk ve daʿvāya şerīk idüp (04) “Bizden alınan emvāl saʿādetlü pādişāha ihdā ve teslīm olınanuñ eżʿāfından (05) evfer ü ekṣerdür ve bizden ẓulmen alınmış ḥarbi, kāfiri belki görmemişdür.” diyü şekvā (06) itdürdi. ʿAlī Paşa daḫı[65] mübāşir olup ne itdiyse itdi ve ne virdiyse (07) virdi ve aḫşamdan Meḥemmed Paşa’ya ḫāb-ı ḫargūş virmek içün beş on (08) yük aḳçalıḳ hediyye virüp[66] ve bi’d-defʿāt elin etegin öpüp ṣabāḥ vezīr-i (09) aʿẓam oldı ve yine ertesi[67] Meḥemmed Paşa’yı Ḥaleb eyāletine ṭard idüp üzerine (10) şedīd ü ekīd ādemler ḳoyup sarāyından iḫrāc ve cānib-i Ḥaleb’e izʿac eyledi (11) ve kendüden otuz biñ altun ṭalebine me'ẕūn olup ḥattā bir günde ḳapucılar (12) ketḫüdāsın beş defʿa ḥavāle[68] gönderüp ḫāh ü nā-ḫāh[69] taḥṣīl itdi. Ve sā'ir (13) ekābire daḫı birer bahāne ile dolaşup hīç ġayrı vechle mümkin olmayanları (14) istiḳrāż ve imdād bahānesiyle māl-ı keṣīr taḥṣīl eyledi ve ḳul mevācibin virdükden (15) ṣoñra her gün saʿādetlü pādişāha[70] birḳaç kīse göndermege muḳarrer itdi ve taḳarrübde (16) bir dereceye vardı ki Dārü’s-saʿāde0 Aġası Muṣṭafā Aġa’yı kendünüñ velī- (17) niʿmeti ve sebeb-i devleti iken Mışır’a sürgün ve müsādere itdürmekle ḥālin dīger[71]-gün (18) itdi[72] ve ʿÖmer Ḫoca’yı daḫı nefy an-il-beled idüp Mekke-i mükerremeye gitmesin emr (19) itdürdi ve Bāḳī Paşa’yı daḫı müsādere idüp ve Yediḳulle’ye urdurup[73] (20) andan Cezā'ir’e sürgün itdi.[74]

VEZĪR-İ DİLĪR İSKENDER PAŞA MERḤŪM ṬABUR BOZDUĠI

[57] A[318b/23]: ʿöẕr itdi. B[398a/13]: ʿöẕr diledi.
[58] A[318b/24]: ḳodılar B[398a/14]: alıḳoydılar
[59] A[318b/24]: ve B:-
[60] A:- B[398a/14]: yine çıḳup
[61] A[318b/25-26]: ʿünvān-ı tevāriḫ (26) ü siyer B[398a/15]: ʿünvān ve tevāriḫ ü siyer
[62] A[318b/04-26]; B[397b/17-398a/15]: ṢŪFĪ MEḤEMMED PAŞA ... fī sene 1028. C:-
[63] A[318b/27]: oldugıdur B[398a/16]: oldügidür
[64] A[318b/27]: Ḳapudan-zāde ʿAlī Paşa B[398a/17]: Ḳapudan-zāde ʿAlī Paşa’nuñ
[65] A:- B[398b/02]: ʿamele
[66] A[319a/08]: virüp B[398b/04]: virdi
[67] A[319a/09]: ertesi B[398b/05]: irtesi
[68] A[319a/12]: ḥavāle B:-
[69] A:- B[398b/07]: otuz biñ altunı
[70] A[319a/15]: saʿādetlü pādişāha B[398b/09]: pādişāha
[71] A[319a/17]: dīger: دكر
[72] A[319a/17-18]: ḥālin dīger-gün (18) itdi B[398b/11-12]: ḥāli dīger (12) oldı
[73] A[319a/19]: urdurup B[398b/13]: urup
[74] A[318b/26-319a/20]; B[398a/16-398b/13]: İSTANKÖYLÜ ... sürgün itdi. C:-

(21) Fī sene 1029. İskender Paşa merḥūmuñ bu ġazā-yı ġarrāsı ikinci ṭaburı maḳhūr itdügi (22) ġazādur. Tafṣīli bu ki: Ġaşpar nām Efrencīü'l-aṣl[75] bir kāfir, küffār-ı Frenkden ḳadırġa- (23) larda[76] belāya mübtelā olan ehl-i İslāmdan baʿżı üsārāyı iştirā ider ve anuñla (24) ticāret iderdi ve[77] bir maṣlaḥat-güẕārdur diyü merḥūm İskender Paşa'nuñ ṣavā- (25) b-dīdī ile[78] bir iki defʿa Nemçe çāsārına risālete vardı geldi ve ol ḫidmeti (26) muḳābelesinde kendüye Naḳşa cezīre iltizām ile sancaḳ nāmıyla virildi. (27) Ṣoñra aña ḳāniʿ olmayup Boġdan voyvodalıġına ṭālib oldı ve ḫayli māl ḫarcandı, **[319b]** (01) ḥattā alınduḳdan ṣoñra[79] Ḫoca Efendi rüşvet almamaġla, müjde nāmıyla on biñ (02) altun virdi.[80] İskender Paşa merḥūm buña kefīl ve her vechle istiḳāmet ile ḫidmet (03) idecegine müteʿahhid olmaġla Boġdān'ı alıvirdi ve iki seneye ḳarīb mutaṣarrıf (04) olduḳdan ṣoñra[81] voyvodalıḳ[82] bir āḫere virilmekle ve kendüyi baʿżı kimesneler taḫvīf itmekle (05) ʿāṣī olup Leh'den bī-nihāye ʿasker ḳaldurdı ve gelüp Boğdan'uñ dārü'l-mülki (06) olan Yaşbāzārı muḳābelesinde Çoçora nām maḥalle ḳondı ve ol maḥall bir yir (07) idi ki muḳaddem Ġāzī Girāy Ḫān merḥūm ʿasker-i Tatar-ı firāvān ile Yanıḳ seferine (08) giderken Leh memleketinde meşhūr ü müteʿārif olan Ḳoca Ḳınclar nām melʿūn ki (09) Leh ʿaskerinüñ ser-dārı ve ol ʿaṣrda cümletü'l-meliki imiş, vilāyet-i Leh'i Tatar'dan (10) ḳorumaḳ içün ʿasker-i bī-gerān ile ol maḥalle ḳonmış ve eṭrāfına ʿaẓīm ḫandek kesmiş (11) ve Ġāzī Girāy Ḫān ile ḫayli müddet ceng itmiş. ʿĀḳıbet beher sene Tatar'a (12) onar biñ[83] altun cizye ve bu ḳadar semmūr kürk ve şīr-māhī ve Tatar'a ḳalpaḳ (13) içün bu ḳadar dāne semmūr virmek üzre[84] ṣulḥ idüp iki[85] ʿasker bu ṭarīḳ ile (14) biribirinden[86] müfārıḳ olmışlar yaʿnī ol maḥalle[87] bunlar daḫı teberrük ü teyemmün[88] ḳaṣd idüp (15) ḳonmışlar.

Çün İskender Paşa Ġaşpar'uñ ʿişyānına ve ʿasker-i firāvān ile ol maḥalle (16) gelüp bu mertebe ṭuġyānına vāḳıf oldı, kendünüñ biñden mütecāviz ādemīsi var (17) idi ve Aḳkirmān Tatar'ın ḳaldurup ve ḫān ḳarındaşı Ḳalġa Sulṭān (18) Devlet Girāy Ḫān'ı mübālaġa Tatar-ı ʿadū-şikār ile getürdüp üzerilerine[89] (19) yürüdi ve otuz günden ziyāde[90] her gün ceng ü ṣavaş ve ʿaẓīm uġraşlar (20) itdi.[91] ʿAḳıbet nesīm-i furṣat cānib-i İslāmdan esmekle[92] küffār firār itmege yüz ṭutar. (21) Ammā bir ṭarīḳle gidecek olurlar ki[93] her ṭaraflarına üçer dizi ʿaraba dizüp (22) ve otuz biñden mütecāviz[94] yalñuz süvāri yaʿnī atlu imiş atlarından inüp (23)

[75] A[319a/22]: Efrencī'l-aṣl B[398b/15]: Efrenci'l-aṣl
[76] A[319a/22-23]: ḳadırġa- (23) larda B[398b/16]: ḳadırġalar ile
[77] A[319a/24]: ve B:-
[78] A[319a/24-25]: savā- (25) b-dīdī ile B[398b/17]: savāb-dīdī idi
[79] A[319b/01]: alınduḳdan ṣoñra B[398b/19-399a/01]: alındükden (399a/01) ṣoñra
[80] A:- B[399a/01]: ve
[81] A[319b/04]: olduḳdan ṣoñra B[399a/03]: oldükden ṣoñra
[82] A[319b/04]: voyvodalıḳ B[399a/03]: voyvodalik
[83] A[319b/12]: onar biñ B[399a/09]: on biñ
[84] A[319b/13]: virmek üzre B[399a/10]: virmek içün
[85] A[319b/13]: iki B:-
[86] A[319b/14]: biribirinden B[399a/10]: birbirinden
[87] A[319b/14]: maḥalle B[399a/11]: maḥalli
[88] A[319b/14]: teberrük ü teyemmün B[399a/11]: teberrüken ve teyemmünen
[89] A[319b/18]: üzerilerine B[399a/14]: üzerine
[90] A[319b/19]: ziyāde B[399a/15]: mütecāviz
[91] A[319b/19-20]: uġraşlar (20) itdi. B[399a/15]: uġraşlar itdiler.
[92] A[319b/20]: esmekle B[399a/16]: esüp
[93] A[319b/21]: olurlar ki B[399a/16]: olur ki
[94] A[319b/22]: mütecāviz B[399a/17]: ziyāde

piyade-gānı daḫı yigirmi biñden artuḳ imiş[95] maʿiyyet ile ʿarabalar mā-beynine girüp (24) her ṭarafa tüfenglerin[96] serpüp it cengin iderek giderler Allahü teʿālānuñ (25) ʿināyeti yārī ḳılup ʿasker-i İslām Tatar-ı ẓafer-encām bir uġurdan uġrayup (26) küffārı tār u mār iderler yalñuz yüz yigirmi ṭop-ı merġūb ve buña ḳıyās (27) ile bī-ḥadd ġulām-ı maḥbūb ve bu ḳadar biñ ʿarabaları ve emtiʿa-i fāḫireleri **[320a]** (01) ve sā'ir ġanā'im ki naṣīb-i ehl-i İslām oldı. Ḥadd ü ʿadedin ancaḳ Ḥażret-i Bārī (02) bilürdi ve ümerā-yı kibār-ı Leh'den yalñuz beg nāmında yüzden ziyādesin[97] (03) kimi giriftār ü esīr kimi[98] vādī-i caḥīmde zaḳḳūm-ı ḥamīmden seyr oldı[99] ve ser-dārları (04) olan Zolḳiewsḳy nām lāʿīn ve ikinci ser-dārları Ḳonsposḳy didükleri bī- (05) dīn dest-beste ve der-zencīr rikāb-ı pādişāh-ı ʿālem-gīr der-gāhına esīr olup (06) gönderildi. Melāʿīn-i mezbūrīnüñ kendü taḳrīrleri üzre defter ile[100] elli üç (07) biñden ziyāde ʿasker idi. Bunlara ġālib olan ancaḳ on biñ er idi. (08) Ṣoñra ol melʿūn-ı kebīri Merre Ḥüseyin Paşa تیرہزہ evānīsi muḳābelesinde ki, (09) ancaḳ biñ ġuruşlıḳ sīm idi, ṣalıvirdi ve yüz biñ kāmil ġuruş bahāsı (10) içün İstanbul'a[101] geldügi muḳarrer iken[102] üşte Merre'nüñ şütür gürbe evżāʿı böylece (11) saʿy itdi.

Merḥūm İskender Paşa'nuñ[103] ketḫüdāsı Mūsā Ketḫüdā ki ol vaḳʿadan[104] (12) muḳaddemce yaʿnī Ġaşpar'uñ ʿişyānı ḫīninde yanında[105] bulınmaġla esīr olmış idi. (13) Melʿūn-ı mezbūr bunı kendü bahāsı içün virmege iştirā idüp maḥbesinde (14) idi. Melʿūn ḳalʿasına dāḫil olduḳda[106] beş yüz elli biñ ġuruşa bir ḳalʿa-i (15) nevāhīsiyle iştirā itdügin yemīnle taṣdīḳ ider. Üşte bizüm ḫükkāmumuz kāfiri böyle (16) ḥimāyet ider ve ehl-i İslām ümerāsı fuḳarāsınuñ derisin yüzer.[107]

VE MİN NEVĀDİRÜ'L-VAḲĀYİʿ (17) İSTANBUL[108] BOĞAZI MÜNCEMĪD OLDUĞIDUR[109]

Şāʿirān ve māhirān Seyyid Hāşimī ve Neşāṭī (18) bu nādireyi tārīḫlerinde derc itmişler netīce-baḫş olmaġla tafṣīl olınmadı.

Seyyid Hāşimī:

(19) Sitanbol Üsküdar arası doñdı[110] ḳış ḳatı oldı
Geçer bir cānibe ādem yürür ḫavf itmeyüp buzda

---

[95] A[319b/23]: artuḳ imiş B[399a/18]: ziyāde imiş
[96] A[319b/24]: tüfenglerin B[398b/18]: ṭüfenglerin
[97] A[320a/03]: ziyādesin: زیادەسك
[98] A[320a/03]: kimi giriftār ü esīr kimi B[399b/04]: kimi giriftār ve kimi esīr ve
[99] A[320a/03]: oldı B[399b/04]: oldılar
[100] A[320a/06]: defter ile B[399b/07]: defterleriyle
[101] A[320a/10]: İstanbul'a B[399b/09]: İslāmbol'a
[102] A[320a/10]: muḳarrer iken B[399b/10]: muḳarrer
[103] A[320a/11]: İskender Paşa'nuñ B[399b/10]: İskender Paşa
[104] A[320a/11]: vaḳʿadan B[399b/11]: defʿadan
[105] A[320a/12]: ʿişyānı ḫīninde yanında B[399b/11]: ʿişyānı ḫayfında
[106] A[320a/14]: olduḳda B[399b/13]: oldükde
[107] A[319a/20-320a/16]; B[398b/13-399b/14]: VEZĪR-İ DİLĪR ... derisin yüzer. C:-
[108] A[320a/17]: İstanbul B[399b/15]: İslām
[109] A[320a/17]: olduġıdur B[399b/15]: oldügidür
[110] A[320a/19]: doñdı B[399b/17]: ṭoñdı

(20) Deñiz āyīne oldı var aña ʿibret göziyle baḳ
Silüp evvel enāniyyet ġubārın var ise gözde

(21) Yürü[111] sūz <u> güdāzıyla[112] tażarrūʿ eyle Mevlā'ya
Umarız kim bürūdet defʿ ola[113] teʾs̱īr ide sözde

(22) Didim ey Hāşimī tārīḫin anuñ lafẓen ve maʿnen
Yol oldı Üsküdar'a Aḳdeniz ṭoñdı biñ otuzda

Neşāṭī:

(23) Emr-i Ḥaḳḳıyla Sitanbol'da olan ḳış bu sene
Belki dünyā duralı olmadı bu resme şitā

(24) Üsküdarile[114] Sitanbol arası ṭoñdı ḳamu
Rūy-ı deryāyı gören kimse ṣanurdı ṣaḥrā

(25) Bunı kim gördi ki deryāda buzuñ üstinde
Ḳara yir gibi gezerler niçeler bī-pervā

(26) Müncemid oldı dehende nefesi insānuñ
Niçe maḫlūḳ helāk eyledi berd-i sermā

(27) Lafẓen ve maʿnen aña didi Neşāṭī tārīḫ
Be meded ṭoñdı biñ otuzda ṣovuḳdan deryā[115]

[320b] (01) **SAʿĀDETLÜ PĀDİŞĀH BİRĀDER KİH-TERİ SULṬĀN MEḤEMMED ḪĀN'I ḲATL İTDÜRDÜGİ**

Bu ḥinde saʿādetlü (02) pādişāh li-eb ü ümm birāder-i cān-berāberi olan şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Ḫān'ı bī-mūcib (03) ve[116] bī-günāh ḳatl itdürdiler. Raḥmet-ullahi aleyh. Taşköpri-zāde Kemāl Efendi'nüñ fetvāsıyla (04) bu günāhı irtikāb itdi dirler. Şeyḫü'l-islām Esʿad Efendi'den istifsār itdüklerinde (05) rıżā virmedügin naḳl iderler.[117]

VEZĪR-İ AʿẒAM ʿALĪ PAŞA'NUÑ VEFĀTI VE ḤÜSEYİN PAŞA'NUÑ 1030 (06) **VEZĀRETİ ẔİKRİNDEDÜR**

Saʿādetlü pādişāh Ḥotin seferine müteheyyi' olmaḳ üzre iken (07) ve ʿAlī Paşa mühimmātına taḳayyüd iderken ecel-i muḳadderi irişüp ḳadīmden ʿārıżası (08) olan ḥāşā mines-sā muʿīn meş̱āne zaḥmeti depreşüp vedāʿ-ı ʿālem-i fānī itdi. (09) Raḥmet-ullahi aleyh.

[111] A[320a/21]: yürü B[399b/19]: yüri
[112] A[320a/21]: sūz <u> güdāzıyla B[399b/19]: sūz u güdāz ile
[113] A[320a/21]: defʿ ola B[399b/19]: defʿ olup
[114] A[320a/20]: Üsküdarile B[400a/03]: Üsküdar ile
[115] A[320a/16-27]; B[399b/15-400a/06]: VE MİN NEVĀDİRÜ'L-VAḲĀYİʿ ... deryā C:-
[116] A[320b/03]: ve B:-
[117] A[320b/01-05]; B[400a/07-10]: SAʿĀDETLÜ PĀDİŞĀH ... naḳl iderler. C:-

Ġāyetde[118] ḫande-rūy ve herkese iẓhār-ı muḥabbet ider nīk-ḫūy idi. (10) Belki zamān-ı vezāretinde ẓāhirde kimseyi āzār itmekden[119] vāḳiʿ olmamışdur. Ne itdiyse[120] (11) pes perdeden itmişdür. ʿÖmer Ḫoca'nuñ ṭāliʿi ḳuvvetde imiş, henüz Üsküdar'da idi ki, (12) ʿAlī Paşa raḥmet ʿālemine gitdi, fi'l-ḥāl yine ol daḫı İstanbul'a[121] ʿavdet itdi (13) ve sābıḳā bostāncıbaşılıḳdan[122] çıḳan Ḥüseyin Paşa yirine vezīr-i aʿẓam ve müdebbir-i cumhūr-ı (14) ümem naṣb olındı.[123]

SULṬĀN ʿOṠMĀN MERḤŪMUÑ ḤOTİN SEFERİNE ʿAZĪMETİ VE BĪ-FETḤ ʿAVDETİ

(15) Fī 7[124] cemāẕi-yel-āḫire sene 1030. Çün pādişāh-ı āfāḳ Ḳazaḳ-ı ʿāḳḳuñ[125] ve Leh ḳralı (16) olan bed-aḫlāḳuñ memālik-i maḥrūseye[126] tecāvüzi ve Ḳaradeniz yalıların taḫrīb (17) idüp defʿi mümkin olmaduġı[127] ve iki defʿa ʿasākir-i hezīmet-eṣerin ḳaldurup (18) maḥżā muḫālefet-i pādişāh-ı ẕī-cāh içün memālik-i pādişāhīye duḫūl itdügi (19) ve her kerrede İskender Paşa merḥūm ile ceng idüp münhezimen ʿavdet eyledügi (20) żamīr-i münīrlerinde rūşen ü tāb-dār idi.[128] Pes bi'ẕ-ẕāt[129] nāmūs-ı pādişāhī (21) üzerilerine varmaġı muḳteżā olmaġın tārīḫ-i mezbūrda[130] dārü'l-mülk-i ʿaliyye-i (22) Ḳosṭanṭiniyye'den[131] ṭanṭana-i pādişāhī ile çıḳup[132] memālik-i menḥūse-i Leh[133] ġāret (23) ü ḫasāreti niyyetiyle[134] teveccüh buyurdılar[135] ve māh-ı mezbūruñ yigirmi altıncı güni[136] dārü' (24) l-mülk-i Edirne'ye[137] dāḫil oldılar.[138] Andan Ḳarinābād yolıyla teveccüh münāsib (25) görilüp[139] Āḫūr Köyi nām maḥallde[140] selāma mevcūd bulınmayan çāşni-gīrān (26) maġżūb-ı pādişāh-ı devrān olup ʿulūfeleri ḳaṭʿ olınmaḳ buyurdılar[141] (27) ve ġurre-i şaʿbānda[142] Aydos ḳaṣabası ḳurbına sāye-i

---

[118] A[320b/09]: Ġāyetde B[400a/14]: Ġāyet
[119] A[320b/10]: āzār itmekden B[400a/15]: āzār itmek
[120] A:- B[400a/15]: itdi
[121] A[320b/12]: İstanbul'a B[400a/17]: İslāmbol'a
[122] A[320b/13]: bostāncıbaşılıḳdan B[400a/17]: bostāncıbaşılikden
[123] A[320b/05-14]; B[400a/11-18]: VEZĪR-İ AʿẒAM ʿALĪ PAŞA'NUÑ ... naṣb olındı. C:-
[124] A[320b/15]; B[400a/19]: Fī 7 C:-
[125] A[320b/15]; B[400a/19-400b/01]: Ḳazaḳ-ı ʿāḳḳuñ C[205a/07]: Ḳazaḳ-ı ʿāḳḳ
[126] A:- B:- C[205a/07]: olan
[127] A:- B:- C[205a/08]: eclden
[128] A[320b/17-20]: ve iki ... idi. B[400b/02-04]: ve iki... żamīr -i münīrlerine... idi. C:-
[129] A[320b/20]; B[400b/04]: bi'ẕ-ẕāt C:-
[130] A [320b/20-21]; B[400b/04-05]: nāmūs-ı pādişāhī üzerilerine varmaġı muḳteżā olmaġın tārīḫ-i mezbūrda C[205a/08-09]: muḳteżā-yı nāmūs-ı pādişāhī (09) üzre üzerilerine sefer niyyeti ile
[131] A[320b/21-22]: dārü'l-mülk-i ʿaliyye-i (22) Ḳosṭanṭiniyye'den B[400b/05]: dārü'l-mülk-i ʿaliyye-i Ḳosṭanṭiniyye'de C[205a/09]: dārü'l-mülk-i ʿaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye'den
[132] A[320b/22]; B[400b/06]: ṭanṭana-i pādişāhī ile çıḳup C[205a/09-10]: ṭarz-ı pādişāhī (10) üzre çıḳılup
[133] A[320b/22]; B[400b/06]: memālik-i menḥūse-i Leh C[205a/10]: memālik-i menḥūse-i Leh'den
[134] A[320b/22-23]; B[400b/06]: ġāret ü ḫasāreti niyyetiyle C[205a/10]: ġāret ü ḫasāret ṭarīḳi ile
[135] A[320b/23]; B[400b/06]: teveccüh buyurdılar C[205a/10]: teveccüh eylediler
[136] A[320b/23]; B[400b/07]: yigirmi altıncı güni C[205a/11]: yigirminci güni
[137] A[320b/23-24]; B[400b/07]: dārü'l-mülk-i Edirne'ye C[205a/11]: dārü'l-mülk-i maḥrūse-i Edirne'ye
[138] A[320b/24]; B[400b/07]: dāḫil oldılar. C[205a/11]: nüzūl eylediler.
[139] A[320b/24-25]: Andan Ḳarinābād yolıyla teveccüh münāsib (25) görilüp B[400b/07-08]: Andan Ḳarinābād yolıyla teveccühi münāsib (08) gördiler, C[205a/11-12]: Ol aradan (12) daḫı
[140] A[320b/25]; B[400b/08]: Āḫūr Köyi nām maḥallde C[205a/12]: Āḫūr Köyi nām menzile varılup ol maḥallde
[141] A[320b/26]; B[400b/09]: ḳaṭʿ olınmaḳ buyurdılar C[205a/13]: ḳaṭʿ olındı.
[142] A[320b/27]; B[400b/09]: ve ġurre-i şaʿbānda C[205a/13]: Ol aradan daḫı

iḳbālleri mebsūṭ ve andan **[321a]** (01) yigirmi ikisinde Īsāḳçı İskelesi ṣaḥrāsına vürūd idüp[143] ramażān-ı şerīfüñ dördünci (02) güni Ṭuna'dan ʿubūr ve[144] Eflāḳ yaḳasına mürūr[145] ve Sasar nām menzilde[146] ʿıyd-ı ekber[147] (03) vāḳiʿ olup ḳānūn-ı ḳadīm üzre cümle erkān,[148] taḳbīl-i ẕeyl-i pādişāh-ı devrān ile[149] (04) şükrān ü ḫandān oldılar[150] ve māh-ı mezbūruñ altıncı güninde Varbaş nām menzilde iḳāmet (05) olınup[151] yeñiçeri ṭā'ifesine buçuġar ġuruş[152] inʿām olınup[153] ve naẓar-ı hümāyūn-ı pādişāhīden (06) birer ikişer geçüp nevʿan yoḳlama şekli vāḳiʿ olmaġla[154] ol ṭā'ifenüñ kemāl-i inḥirāf-ı ḳulūbına (07) bāʿiṣ oldı ve yine māh-ı mezbūruñ ṭoḳuzuncı güni idi.[155] Bir miḳdār küffār ki[156] (08) Ḥācı ki[157] paşa ve Kör Ḥüseyin Paşa[158] maḳhūr itdügi[159] aʿdānuñ baḳıyyetü's-süyūf idi ki (09) bir maġāreye taḥaṣṣun itmişler idi. Saʿādetlü pādişāh ol maḥalle varup ve üzerine (10) sāye-bān vażʿ idüp ol melāʿīni barut ile iḥrāḳ itmek üzre iken (11) kendülerin ṭaşra pertāb itdiler ve birer birer ḳatl olınup ḳaʿr-ı caḥīme gitdiler ve yine (12) māh-ı mezbūruñ on dördünci güni[160] kefere ṭaburı muḳābelesine[161] naṣb-ı ḫıyām-ı (13) pādişāh-ı nuṣret-encām vāḳiʿ olup[162] ertesi[163] Tatar ḫān ʿasker-i Tatar-ı firāvān (14) ile[164] dest-būs-ı pādişāh-ı devrān ile mest-saʿd oldı.[165] Ol ḥīnde tāc-ı pür- (15) ibtihācına[166] bir ẕī-ḳıymet-i muraṣṣaʿ ṣorġuç vażʿ olınup[167] ve yine bir muraṣṣaʿ

---

[143] A[320b/27-321a/01]: Aydos ḳasabası ḳurbına sāye-i iḳbālleri mebsūt ve andan (321/01) yigirmi ikisinde Īsāḳçı iskelesi ṣaḥrāsına vürūd idüp B[400b/09-11]: Aydos ḳasabası ḳurbına (10) sāye-i iḳbālleri mebsūt ve andan yigirmi ikisinde Īsāḳçı iskelesi ṣaḥrāsına vürūd idüp (11) ve C[205a/14-15]: Aydos nām menzile dāḫil olındı, ol aradan daḫı Īsāḳçı nām menzile nüzūl olınup (15) ve

[144] A[321a/02]; C[205a/15]: ve B[400b/11]: andan

[145] A[321a/02]; B[400b/11]: mürūr C[205a/15]: mürūr olındı.

[146] A[321a/02]; B[400b/11-12]: ve Sasar nām menzilde C[205b/01]: Ol menzilde daḫı

[147] A[321a/02]; B[400b/12]: ʿıyd-ı ekber C[205b/01]: ʿıyd ve ekber

[148] A[321a/03]; B[400b/12]: erkān C[205b/01]: erkān ü āʿyān

[149] A[321a/03]; B[400b/12-13]: taḳbīl-i ẕeyl-i pādişāh-ı devrān ile C[205b/02]: taḳbīl-i ẕeyl-i şehen-şāhī ile

[150] A[321a/04]; B[400b/13]: şükrān ü ḫandān oldılar C[205b/02]: mübāhī oldılar.

[151] A[321a/04-05]; B[400b/13-14]: ve māh-ı mezbūrūñ altıncı güninde Varbaş nām menzilde iḳāmet olınup C[205b/02-03]: Ol aradan daḫı Sasar nām menzile (03) nüzūl olınup

[152] A[321a/05]; B[400b/14]: buçuġar ġuruş C[205b/03]: birer ġuruş

[153] A[321a/05]: B[400b/14]: inʿām olınup C[205b/03]: iḥsān olındı

[154] A[321a/05-06]: ve naẓar-ı hümāyūn-ı pādişāhīden (06) birer ikişer geçüp nevʿan yoḳlama şekli vāḳiʿ olmaġla B[400b/14-15]: ve naẓar-ı hümāyūn-ı pādişāhīden birer ikişer (15) geçüp yoḳlama şekli olmaġla C[205b/03]: ve yoḳlama olup

[155] A[321a/07]: māh-ı mezbūrūn ṭoḳuzuncı güni idi B[400b/15-16]: māh-ı mezbūrūn (16) ṭoḳuzuncı güni idi ki C[205b/04]: cemāẕi-yel-evvelī ġurresinde

[156] A[321a/07]; B[400b/16]: küffār ki C[205b/05]: kāfirler

[157] A[321a/08]; C[205b/05]: Ḥācı ki B[400b/16]: Ḥācı

[158] A[321a/08]; B[400b/16]: Kör Ḥüseyin Paşa C:-

[159] A[321a/08]; B[400b/16]: maḳhūr itdügi C[205b/05]: maḳhūr eyledügi

[160] A[321a/08-12]; B[400b/16-a/01]: aʿdānuñ ... on dördünci güni C[205b/05-07]: kāfirlerden idi ki der-zencīr (06) idüp naẓar-ı hümāyūn-ı padişāhīye götürüp dendān-ı tīġden geçürdiler ve ol ara- (07) dan daḫı cemāẕi-yel-evvelīnūñ on dördünci güni

[161] A[321a/12]:kefere ṭaburı muḳābelesine B[401a/01]: kefere taburı muḳabelesinde C[205b/08]: ṭabur-ı maḳhūr muḳābelesine

[162] A[321a/12-13]; B[401a/01]: naṣb-ı ḫıyām-ı pādişāh-ı nuṣret-i encām vāḳiʿ olup C[205b/07-08]: nüzūl (08) vāḳi olup naṣb-ı ḫıyām olındı.

[163] A[321a/13]: ertesi B[401a/01]: irtesi C[205b/08]: Māh-ı mezbūruñ on beşinci güni

[164] A[321a/13-14]; B[401a/01-02]: Tatar ḫān ʿasker-i Tatar-ı firāvān ile C[205b/08-09]: Tatar ḫān-ı (09) ʿālī-tebār mübālāġa ʿasker-i cerrār ile ordu-yı hümāyūna dāḫil oldı ve daḫı

[165] A[321a/14]; B[401a/02]: dest-būs-ı pādişāh-ı devrān ile mest-saʿd oldı. C[205b/09-10]: dest- (10) būs-ı padişāhī ile mübāhī olduḳda

[166] A[321a/14-15]; B[401a/02-03]: Ol ḥīnde tāc-ı pür-ibtihācına C[205b/10]: evvelā başına

tīr-keş miyānına (16) bend olındı[168] ve iki s̲evb-i ḫilʿat-i girān-bahā-yı zer-tār ve bir raḫt-ı zerrīn-i muraṣṣaʿ (17) birle bir esb-i reh-vār iḥsān ü iʿṭā olındı ve yine her geldükçe ve rikāb-ı pādişāhīye (18) yüz sürdükçe birer ikişer pōst-ı semmūr ve vaşaḳ birle ikişer s̲evb-i ḫil‘at-i mūris̲ü’l- (19) behcet iḥsān ü inʿām olınur idi.[169]

Andan fermān-ı pādişāh-ı kişver birle ʿasker-i (20) Tatar ile ʿasākir-i ʿOs̲māniyāndan ṣalt ve sebük-bār olan ʿasker çoḳ çoḳ ılġara (21) sevḳ olındı.[170] Şöyle oldı ki[171] cevānib-i erbaʿaya[172] dörder beşer biñ ādem[173] (22) giderdi ve her gün bir ol ḳadar[174] ʿasker[175] ordu-yı hümāyūna gelür dāḫil olurdı (23) ve[176] ṭabur cengine daḫı mübāşeret olınup[177] rūz-merre[178] bir ceng ü perḫāş olurdı ki (24) gökde melekler taḥsīn ü şābāş iderdi.[179] Ḳaraḳaş Paşa[180] geldügi günüñ ertesi[181] (25) ṭabura ʿaẓīm hücūm itdi.[182] Lākin ʿaḳībinde olanlar muʿīn olmamaġla şehādet rütbesine (26) yitdi.[183] ʿĀḳıbet Ḥüseyin Paşa Ḳaraḳaş Paşa’yı manṣıbına ḳorḳduġından maḥallsiz (27) uġratdı ve kendüsi uġramayup bir sāye-dār diraḫta ilticā itdi ve kendüsi **[321b]** (01) diyü saʿadetlü pādişāh mezbūrı ʿazl idüp Dilāver Paşa’yı naṣb itdi. Tekrār (02) Dilāver Paşa iḳdāmıyla bir niçe defʿa hücūm olındı velākin ẓafer muḳadder degül imiş. (03) Müyesser olmadı[184] ve bi’l-cümle otuz dört gün ceng ü cidāl olup[185] ve her gün memālik-i (04) menḥūsesi ġāretden ḫālī olmadı[186] ve illā ber-vechle[187] ṭabur-ı maḳhūra[188] ẓafer bulınamadı.[189] (05) Ancaḳ iki pādişāh-ı ʿālī-cāh Leh keferesi ki, muḥnis̲lik ve cebānlıḳ ile

---

[167] A[321a/15]; B[401a/03]: bir ẕī-ḳıymet-i muraṣṣaʿ sorguç vaż ʿ olınup C[205b/10]: bir muraṣṣaʿ ṣorguç

[168] A[321a/15-16]; B[401a/03-04]: ve yine bir muraṣṣaʿ tīr-keş miyānına bend olındı C[205b/10-11]: ve miyānına bir ḫāncer-i (11) muraṣṣaʿ

[169] A[321a/16-19]: ve ... olınur idi. B[401a/04-06]: ve iki s̲evb-i ḫilʿat-ı girān-bahā-yı zer-bāft ve bir raḫt ve zeyn-i muraṣṣaʿ ... olınur idi. C[205b/11]: ve iki s̲evb-i ḫilʿat daḫı iḥsān olındı.

[170] A[321a/19-21]: Andan ... sevḳ olındı. B[401a/06-08]: Andan ... ʿasker (08) çoḳ ılġara sevḳ itdi. C[205b/11-13]: Baʿde fermān-ı pādişāhī ile (12) aḳın nidā olınup ʿasākir-i Tatar ile sebük-bār olan ʿOs̲māniyāndan aḳına revāne (13) oldılar.

[171] A[321a/21]; B[401a/08]: şöyle oldı ki C[205b/13]: şöyle kim

[172] A[321a/21]; C[205b/13]: cevānib-i erbaʿaya B[401a/08]: cevānib-i erbaʿa

[173] A[321a/21]; B[401a/08]: dörder beşer biñ ādem C[205b/13]: üçer dörder biñden mütecāviz ādem

[174] A[321a/22]; B[401a/08-09]: her gün bir ol ḳadar C[205b/14]: ol ḳadar daḫı

[175] A[321a/22]; B[401a/09]: ʿasker C:-

[176] A[321a/22-23]; B[401a/09]: gelür dāḫil olurdı ve C[205b/14]: dāḫil olur idi

[177] A[321a/23]; B[401a/09]: mübāşeret olınup C[205b/14-15]: mübāşeret (15) olındı ve

[178] A[321a/23]; B[401a/10]: rūz-merre C[205b/15]: rūz şeb

[179] A[321a/23-24]: bir ceng ü perḫāş olurdı ki (24) gökde melekler taḥsīn ve şābāş iderdi. B[401a/10]: bir ceng ü perḫāş oldı ki gökde melek ve deryāda semek taḥsīn ü şābāş iderdi. C[205b/15-206a/01]: ceng ü cidālden ḫālī olınmadı velākin ḳābil olup (206a/01) feṭḥ olınamadı.

[180] A[321a/24]; B[401a/11]: Ḳaraḳaş Paşa C[206a/01]: Ḥattā Ḳaraḳaş Paşa

[181] A[321a/24]: geldügi günüñ ertesi B[401a/11]: geldügi günüñ irtesi C[206a/01]: geldügi gün

[182] A[321a/25]; B[401a/11]: hücūm itdi. C[206a/01]: hücūm eyledi

[183] A[321a/25-26]: Lākin ʿaḳībinde olanlar muʿīn olmamaġla şehādet rütbesine (26) yitdi. B[401a/11-12]: Lākin ʿaḳabinde olanlar (12) muʿīn olmamaġla şehādet rütbesine yitdi. C[206a/01-02]: ve şehīd (02) oldı

[184] A[321a/26-321b/03]: ʿĀḳıbet ... Müyesser olmadı B[401a/12-15]: (12) ʿĀḳıbet ... manṣıbından (13) maḥallsiz yire uġratdı ... ilticā itdi ... hümūm ve hücūm olındı ... Müyesser olmadı C:-

[185] A[321b/03]; B[401a/15-16]: otuz dört gün ceng ü cidāl olup C[206a/02]: otuz günden mütecāviz ceng ü cidāl oldı

[186] A[321b/03-04]: ve her gün memālik-i (04) menḥūsesi ġāretden ḫālī olmadı B[401a/16]: ve her gün memālik-i menḥūsesi ġāretden ḫālī olınmadı C:-

[187] A:- B:- C[206a/02-03]: ve illā ber-vechle ḳābil (03) olup

[188] A[321b/04]; B[401a/17]: ṭabur-ı maḳhūra C[206a/03]: ṭabura

[189] A[321b/04]; B[401a/17]: ẓafer bulınamadı. C[206a/03]: ẓafer bulamadılar

müteᶜāriflerdür, ṭaburlarına (06) ẓafer bulamaduḳları Cenāb-ı Ḥaḳḳ'dan bir güşmāl idüginde iştibāh yoḳdur. Ḥālā ki (07) Leh ḳralı olan merdūd daḫı ṭaburda mevcūd değil idi, oġlı olacak murdār (08) ᶜaskerine ser-dār idi.[190]

Ve Min-el-Bedāyiᶜ: Vezīr-i aᶜẓam ᶜAlī Paşa fevt olup yirine (09) Ḥüseyin Paşa vezīr-i aᶜẓam olduḳda merḥūm Debbāġ Meḥemmed Paşa ser-ḥaddüñ umūr-dīdesi (10) ve kerem ve serd keşīdesi merḥūm İskender Paşa'dan ṣoñra aḥvāl-i ᶜadūya bundan (11) aᶜlem ve vāḳıf ve ceng-i ḥarb umūrına ᶜārif vükelā-yı devlet arasında kimesne[191] (12) yoḳdur[192] diyü Ḥüseyin Paşa merḥūm Debbāġ Paşa'ya mā'il ve her sözine ḳā'il olmaġla (13) bi'z̲-z̲āt cenāb-ı pādişāhīye bulışdurdı. Sefere gidilmek es̲nāsı olmaġla niçe (14) nesne su'āl itdürdi.

Merḥūm Debbāġ kendüsi ḥikāyet itdi ki ol maḥallde (15) Dārü's-saᶜāde Aġası Süleymān Aġa ki bir ḳābil vücūd ḥabeşī ve maᶜārif-i cüz'iyyeden (16) daḫı fi'l-cümle bilişi var idi, lākin aḥvāl-i ᶜadūdan bī-ḫaber ve ceng ve ser-ḥadd (17) umūrında ġāyet ebter idi. Debbāġ Paşa'dan su'āl ider ki "Leh ḳralı pādişāha (18) muḳābeleye gelür mi ve ol ḳadar cür'et idebilür mi? Debbāġ Paşa daḫı biz gelür diyelüm (19) ve aña göre tedārükümüz görelüm; gelürse tedbīrde taḳṣīrümüz bulınmaz, gelmezse devlet (20) pādişāhuñ, bildügümüz elümüzden alınmaz." Hemān aġa bī-ḥużūrlıḳ ile dir ki: "Biz seni (21) ser-ḥadden[193] düşmenden ḫaber-dār añlardıḳ,[194] senüñ ḫōd yirden gökden[195] ḫaberüñ (22) yoġmış.[196] Leh ḳralı ne itdür, hīç pādişāha ḳarşu gelsün mi, ya ol bī-dīn (23) bu ḳadar cür'et idebilsün mi? Anuñ Āl-i ᶜOs̲mān'a muḳābele idecek ᶜaskeri mi var, (24) ya anuñ ile tedbīr idecek bir ser-leşkeri mi var?" Debbāġ Paşa daḫı "Sulṭānum düşmeni (25) ḫōr görmek olmaz. Cümle kefere millet-i vāhidedür. Nemçe ve Moşḳov ve Ḳazaḳ ve Macar (26) iᶜtiḳād buyuruñ Frenk daḫı belki Rin Papa bile[197] imdād ider ᶜasker virmeyen (27) māl virür[198] māl virmeyen ᶜasker virür; küffār ġayret-i nāmūs-i dīn-i bāṭılları içün[199] **[322a]** (01) nefīr-i ᶜāmm ider ḳudreti olanlaruñ eks̲erī bile bulınmaġa cān atar."[200] Ammā yine aġa[201] mücāb (02) olmaz ve ṭafra ḫarekātın ḳomaz. Maᶜlūm oldı ki saᶜādetlü pādişāha andan muḳarreb (03) kimse[202] yoġdı;[203] vezīr-i aᶜẓamdan belki vālidesinden taḳarrübi artuḳ idi. ᶜArabaya girse (04) bile girer taḫt-ı revāna binse bile iner binerdi. Belki her sāᶜat saᶜādetlü pādişāhı (05) böyle ḫōş-āmed sözler ile maġrūr ider idi. Niçe maḥallde ġurūruñ şe'āmetine (06) müteᶜallik īmā vü işāret itmişüz. Yine bu seferüñ nedāmeti daḫı ġurūruñ şe'āmeti idügin (07) taḥḳīḳ bilmişüz. Pes[204] yine ṣadede gelelüm.

---

[190] A[321b/05-08]: Ancaḳ ... ser-dār idi. B[401a/17-401b/01]: Ancaḳ ... Leh keferesi ... ser-dār idi. C[206a/03]: dārü's-salṭana cānibine ᶜavdet olındı.
[191] A[321b/11]: kimesne B:-
[192] A[321b/12]: yoḳdur B[401b/04]: yoġıdı
[193] A[321b/21]: ser-ḥadden B[401b/13]: ser-ḥadde
[194] A[321b/21]: añlardıḳ, B[401b/13]: añlardik,
[195] A[321b/21]: yirden gökden B[401b/13]: yirden ve gökden
[196] A[321b/22]: yoġmış. B[401b/14]: yoġımış.
[197] A[321b/26]: bile B[401b/17]: ile
[198] A:- B[401b/18]: ve
[199] A[321b/27]: ġayret-i nāmūs-i dīn-i bāṭılları içün B[401b/18]: ġayret-i dīn-i bāṭılları içün
[200] A:- B[401b/19]: dir.
[201] A[322a/01]: yine aġa B[401b/19]: aġa yine
[202] A[322a/03]: kimse B[402a/01]: kimesne
[203] A[322a/03]: yoġdı; B[402a/01]: yoġıdı;
[204] A[322a/07]: Pes B[402a/05]: Biz

Ol zamānda ṭaraf-ı pādişāhīden Radol (08) Beg ki, Boġdan beg-zādelerinüñ nām-dārı ve Boġdan voyvodası idi, Leh keferesiyle (09) ḳurb-ı civārı ve küfrde şerīk olduġından ġayrı ḥuḳūḳ-i bisyārı var idi. (10) Mā-beynine tavassuṭ idüp bir nevʿa[205] ṣulḥ ʿaḳd itdürdi.[206] Ḥotin Ḳalʿası ki ḳadīmden (11) Boġdan ḥudūdında vāḳiʿ bir muḫtaṣarca[207] sarāylıḳ idi. Ġaşpar-ı lāʿīn ʻiṣyān (12) itdükde kendüye muʿīn olmaḳ içün Leh ḳralına temlīk itmiş ol daḫı içine bir (13) iki yüz piyāde ḳomış idi. Ammā kendülere andan füls-i aḥmer intifāʿ olmazdı (14) ve varlıġından yoḳlıġından müteġayyir olmazlardı. Pes ḳalʿa-i mezbūre[208] Boġdan'a virmek (15) ve Ḳazaḳ-ı ʿāḳḳ eşḳıyāsı[209] memālik-i maḥrūseye tecāvüz itmemek şarṭıyla ʿahd ü mīs̱āḳ (16) itdiler ve eyyām-ı şitā ve zamān-ı sermā irişmekle z̲i'l-ḳaʿdenüñ yigirmi beşinci güni (17) ol maḥallden ḳalḳup ʿavdet buyurdılar ve sene 1031[210] ṣaferü'l-muẓafferīnüñ yigirmi sekizinci (18) güni maḥmiyye-i ʿaliyye-i Ḳosṭanṭiniyye'ye dāḫil oldılar.[211]

SULṬĀN ʿOS̱MĀN MERḤŪMUÑ ŞEHĀDETİ (19) VE SULṬĀN MUṢṬAFĀ'NUÑ TEKRĀR CÜLŪSI Z̲İKRİNDEDÜR

Fī 8 recebü'l- müreccebb[212] sene 1031. Egerçi bu (20) vaḳʿa-i mūḥişe īrādından ise bu bābda sükūt itmenüñ laṭīfi artuḳ idi, velākin (21) çün bu mecmūʿamuzda nevādir-i iltizāmı münāsib görilmişdür.[213] Pes bu nādire-i ʿaẓīme (22) yazılmamaḳ daḫı lāyıḳ degüldür.[214] Eyle olsa.[215]

Çün pādişāh-ı ʿaṣr u evān, ʿānī (23) Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān İstanbul'a dāḫil oldılar.[216] Nevʿan ṭabur-ı maḳhūr meksūr olmaduġına (24) dil-gīr ü rencūr olup ʿaskerüñ ʿadem-i ihtimāmına ḥaml idüp[217] ṭavāf-ı Beyt-Ullahü'l- (25) ḥarām ve ziyāret-i ravża-i seyyidü'l-enām nāmıyla[218] tedārük-i tām idüp ʿazīmete ḳıyām (26) itdiler[219] ve bölük ḫalḳından gideceklere

---

[205] A[322a/10]: nevʿa B[402a/07]: nevʿ

[206] A[322a/10]: ʿaḳd itdürdi. B[402a/07]: ʿaḳd itdürdi ki

[207] A[322a/11]: muḫtaṣarca B[402a/08]: muḫtaṣar

[208] A[322a/14]: ḳalʿa-i mezbūre B[402a/11]: ḳalʿa-i mezbūreyi

[209] A[322a/15]: Ḳazaḳ-ı ʿāḳḳ eşḳıyāsı B[402a/11]: Ḳazaḳ eşḳıyāsı

[210] A[322a/17]: sene 1031 B[402a/13]: sene aḥadī ve s̱āliş̱īn ve elf

[211] A[321b/08-322a/18]; B[401b/01-402a/14]: Ve Min-el-Bedāyiʿ ... dāḫil oldılar. C:-

[212] A[322a/19]; B[402a/15]: Fī 8 recebü'l-müreccebb C[206a/05]: El-vāḳiʿ fī şevvālü'l-mükerrem

[213] A[322a/20-21]: bu bābda sükūt itmenüñ laṭīfi artuḳ idi velākin (21) çün bu mecmūʿamuzda nevādir-i iltizāmı münāsib görilmişdür. B[402a/16]: çün bu mecmūʿada nevādir-i iltizāmı münāsib görilmişdür. C[206a/05-06]: bu bābda (06) sükūt itmek evlā idi velākin bu mecmūʿada nevādirü'l-iltizāmı münāsib görilmişdür.

[214] A[322a/21-22]: Pes bu nādire-i ʿaẓīme (22) yazılmamaḳ daḫı lāyıḳ degüldür. B[402a/16-17]: Bu nādire-i ʿaẓīmeye yazılmamaḳ (17) daḫı lāyıḳ degüldür. C[206a/07]: Pes bu nādire-i ʿaẓīmeye daḫı taḥrīr itmemek lāyıḳ degüldür.

[215] A[322a/22]; B[402a/17]: Eyle olsa C:-

[216] A[322a/22-23]: çün ... dāḫil oldılar. B[402a/17-18]: çün pādişāh-ı aṣr u evān, ʿānī Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān İslāmbol'a (18) dāḫil oldılar. C[206a/07-08]: Çün padişāh-ı enām ʿumūmen (08) ʿasker-i İslāmla dārü's-salṭanaya dāḫil oldılar.

[217] A[322a/23-24]; B[402a/18-19]: Nevʿan ṭabur-ı maḳhūr meksūr olmaduġına dil-gīr ü rencūr olup ʿaskerüñ ʿadem-i ihtimāmına ḥaml idüp C[206a/08-09]: Ṭabur-ı maḳhūruñ meksūr olmaduġı (09) nevʿan ḫāṭırları dil-gīr rencūr olup ʿaskerüñ ʿadem-i ḥamline iṭaʿāt idüp

[218] A[322a/25]: ziyāret-i ravża-i seyyidü'l-enām nāmıyla B[402a/19]: ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i seyyidü'l-enām nāmıyla C[206a/10]: ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i seyyidü'l-enām nāmı ile

[219] A[322a/25-26]; B[402b/01]: ḳıyām itdiler C[206a/11]: ḳıyām eylediler

iki bölük aġası ve yeñiçeriye zaġarcıbaşı (27) aġa taʿyīn olınup gitmege[220] muḳarrer eylediler ve baʿżı elsine-i ʿavāmda nām-ı ḥācc-ı şerīf **[322b]** (01) olup[221] velākin ḥaḳīḳat ḥāl[222] dārü's-saʿāde aġası ṣavāb-dīdī ile Mıṣır Ḳahire'yi (02) dārü'l-mülk-i salṭanat itmek maḳṣūd idinmişlerdür, didiler.[223] Pes seferde yeñiçeriye inʿām (03) nāmıyla yoḳlamaya iḳdām itdükleri[224] mūcib-i renciş-i ʿavām olduġı sebḳ itmiş idi.[225] Ṣipāh (04) daḫı Ḳaraḳaş Paşa[226] şehīd olduġı eṣnāda saʿādetlü pādişāh[227] seyr itdügi[228] maḥallden (05) ʿavdet itdükde[229] anlar daḫı ʿavdet itdügi içün[230] kendülere cānib-i pādişāhīden (06) renciş iḳtiżā ider baʿżı mūḥiş ḫaber naḳl olınmaġla[231] ol[232] ṭa'ifenüñ daḫı ḫāṭırları[233] (07) münkesir idi. Pes bu cümle[234] esbāb-ı fitne vü fesād oldı.[235]

Ol gün ki sene 1031[236] recebü'l- (08) müreccebīnüñ sekizinci güni yevm-i çehār-şenbih idi.[237] Merḥūm Bāḳī Paşa ḥużūrında otururdıḳ. (09) Saʿādetlü pādişāhuñ oṭaḳları taḥmīli içün ḳadırġa yanaşdı.[238] Siz daḫı çādırlaruñuz (10) gönderüñ diyü dīvāndan ādem geldi. Ḥāliyā başdefter-dārlıḳ[239] ile vezīr-i ʿālī-ḳadr (11) olan Meḥemmed Paşa ḥażretleri ol ḫīnde Bāḳī Paşa merḥūmuñ ketḫüdālıġı ḫidmetiyle (12) müşerref idi. Anlara ḫiṭāb idüp:" Bre meded, bizüm daḫı çādırlarumuz ḳalmasun!" diyü (13) buyurdılar. Anlar daḫı saʿādet-ḫānelerine nüzūl idicek bu faḳīr dāmādı[240] olan (14) Ramażān Çavuş ile der-ʿaḳab vardıḳ.[241]

Ve Min Ġarībü'l-Aḥkām: Ol maḥallde merḥūm (15) Müneccimbaşı Meḥemmed Efendi geldi.[242] Ramażān Çavuş "Meded şu gidiyi aramuza alalum söyledelüm!" (16) diyüp mā-beynümüzde yir gösterdik.[243] Meḥemmed Ketḫüdā'nuñ çādır iḫrācı taḳayyüdine ḫande

---

[220] A[322a/26-27]: bölük ... gitmege B[402b/01-02]: bölük ... gitmegi C[206a/11-12]: bölük ḫalḳı ile iki bölük aġası ve yeñiçeri aġası yirine zaġarcı başı (12) aġa taʿyīn olınup

[221] A[322a/27-322b/01]; B[402b/02]: muḳarrer eylediler ve baʿżı elsine-i ʿavāmda nām-ı hācc-ı şerīf olup C:-

[222] A[322b/01]; B[402b/03]: ḥaḳīḳāt ḥāl C:-

[223] A[322b/01-02]; B[402b/03-04]: ṣavāb-dīdī ile Mıṣır Ḳahire'yi dārü'l-mülk-i salṭanat itmek maḳṣūd idinmişlerdür didiler. C[206a/12-14]: vezīr-i aʿẓama ve şeyḫü'l-islāma ḫaber (13) irsāl eyledi ki saʿādetli pādişāh murādı Ḳāhire'yi Mıṣır'ı dārü'l-mülk idinmekdür. Ġāfil mübāşir (14) dimiş.

[224] A[322b/02-03]; B[402b/04]: yeñiçeriye inʿām nāmıyla yoḳlamaya iḳdām itdükleri C[206a/14]: yeñiçeri yoḳlamasına iḳdām eyledükleri

[225] A[322b/03]; B[402b/05]: sebḳ itmiş idi. C[206a/15]: sebḳ itmişdür.

[226] A[322b/04]; B[402b/05]: Ḳaraḳaş Paşa C[206a/15]: Ḳaraḳaş

[227] A[322b/04]; B[402b/06]: saʿādetlü pādişāh C[206a/15]: saʿādetli pādişāh

[228] A[322b/04]; B[402b/06]: seyr itdügi C[206a/15-206b/01]: seyr (206b/01) eyledügi

[229] A[322b/04]; B[402b/06]: ʿavdet itdükde C[206b/01]: ʿavdet eyledükde

[230] A[322b/05]; B[402b/06]: içün C:-

[231] A[322b/06]; B[402b/07]: naḳl olınmaġla C[206b/02]: naḳl itmekle

[232] A[322b/06]; C[206b/02]: ol B[402b/07]: o

[233] A[322b/06]; B[402b/08]: ḫāṭırları C[205b/02]:ḫaṭırı

[234] A[322b/07]: Pes bu cümle B[402b/08]: Pes bu vechle C[206b/03]: Pes bu cümlesi

[235] A[322b/07]; B[402b/08]: esbāb-ı fitne vü fesād oldı. C[206b/03]: esbāb-ı fitne vü fesād olup

[236] A[322b/07]: sene 1031 B[402b/09]: sene aḥadī ve sālisīn ve elf

[237] A[322b/08]: yevm-i çehār-şenbih idi. B[402b/09]: yevmü'l-erbaʿā idi.

[238] A[322b/09]: yanaşdı. B[402b/11]: yañaşdı.

[239] A[322b/12]: başdefter-dārlıḳ B[402b/12]: başdefterdār-lik

[240] A[322b/13]: bu faḳīr dāmādı B[402b/14]: bu faḳīrüñ dāmādı

[241] A[322b/07-14]: Ol gün ki ... der-ʿaḳab vardıḳ. B[402b/08-13]: Ol gün ki ... der-ʿaḳab vardik. C:-

[242] A[322b/15]: geldi. B[408b/16]: gelmiş idi.

[243] A[322b/15-16]: alalum söyledelüm." (16) diyüp mā-beynümüzde yir gösterdik. B[402b/17]: alalum söyledelüm." didi. Hele geldi mā-beynümüzde yir gösterdik. Ammā

(17) itmege başladı ve ʿabeş yire[244] zaḥmet çekerler didi. “Ya bundan ṣoñra ne iḥtimāl var,[245] (18) çün saʿādetlü pādişāhuñ çādırları geçdi[246] gidilmez mi?” didik. “Min baʿd ol[247] iḥtimāl (19) yoḳdur, ne ol geçmişdür ne bu geçer.”[248] didi. Bu bābda ziyāde baḥş ve ʿinād itdik,[249] (20) sözinden dönmedi. Bu eşnāda hemān Bāḳī ḳullarından biri[250] ġarḳ-ı ʿaraḳ olmış (21) segirderek geldi ve[251] “Süleymāniyye’de[252] ʿaẓīm hengāme ḳopdı ve Aġaḳapusı’na gūyā[253] (22) dünyā ḫalḳı cemʿ oldı ve doldı.[254]” Hemān Meḥemmed Çelebi derḥāl “Size dimedim mi, daḫı neler (23) ola göresiz.” didi. “Yoḫsa saʿādetlü pādişāha bir keder iḥtimāli var mı?” didik. (24) Ne olur bilmem ammā ramażān-ı şerīfe yitişmez.” didi.

Ṣoñra merḥūmdan defaʿāt ü kerrāt (25) ile bu ḥükmin ṣuʿāl itmiş ve neden istinbāt itdiñ söyle diyü yalvarmışam. Her zamān (26) bu sözin inkār iderdi. Ancaḳ iʿtirāfı “Benden gāhī ḫalṭ-ı kelām yaʿnī ‘Acem ḳavlince (27) herze-gūylik ve herze-derāylıḳ ṣādır olur, ʿaceb ile bir herze-derāylıḳ mı **[323a]** (01) itmişüz.” dirdi. “Ya saʿādetlü pādişāha ḥükmüñ neden idi? Velādeti ṭāliʿi olan (02) burçda küsūf vāḳiʿ olmış idi. Ol ʿilm-i nücūm mūcibince muḳarrer idi.” didi.

Pes yeñiçeri (03) ve sipāh Dilāver Paşa sarāyına vardılar,[255] andan ʿÖmer Ḫoca’ya geldiler. Elbette “saʿādetlü pādişāhuñ[256] (04) bu teveccühi[257] menʿinde[258] bizüm ile yek-dil ve yek-zebān mısız?” didiler.[259] Anlar daḫı cevāb-ı ye's ile bunları (05) döndürdiler.[260] Andan[261] At Meydānı’na[262] müctemiʿ oldılar.[263] ʿUlemā ve meşāyiḫ ve[264] sādāt daḫı (06) ḥużūr-ı pādişāhīye[265] cemʿ oldılar. Saʿādetlü pādişāh daḫı[266] “Bu eşḳıyāyı ıżlāl itmek[267] (07) ve bu[268]

---

[244] A[322b/17]: ve ʿabeş yire B[402b/19]: Hemān ʿabeş yire
[245] A[322b/17]: var, B[402b/19]: vardur,
[246] A[322b/18]: geçdi B[402b/19]: gitdi
[247] A:- B[403a/01]: olmaḳ
[248] A[322b/19]: ne ol geçmişdür ne bu geçer.” B[403a/01]: ne ol geçer ne bu geçmişdür.”
[249] A:- B[403a/02]: hīç
[250] A[322b/20]: hemān Bāḳī ḳullarından biri B[403a/02]: hemān ol maḥallde Bāḳī Paşa ḳullarından biri
[251] A[322b/14-21]; B[402b/15-403a/03]: Ve Min Ġarībü’l-Aḥkām: ... segirderek geldi ve C:-
[252] A:- B:- C[206b/03]: bir
[253] A[322b/21]; B[403a/03]: gūyā C:-
[254] A[322b/22]; B[403a/04]: ve doldı. C:-
[255] A[322b/22-323a/03]: Hemān ... vardılar, B[403a/04-11]: Ol maḥallde Müneccimbaşı Meḥemmed Çelebi “Üşde ben size şimdi (05) dimedim mi, ... defaʿāt ü kerrātle ... çoḳ yalvarmışam. ... “Gāhī benden ... ʿaceb bir ... tārīḫinde ṭāliʿi olan burçda ... muḳarrer idi. Pes yeñiçeri ve sipāhī ... vardılar, C[206b/04-05]: Ol aradan cemīʿan yeñiçeri ve sipāh Dilāver (05) Paşa sarāyına cemʿ oldılar
[256] A[323a/03]: Elbette saʿādetlü pādişāhuñ B[403a/12]: Elbetde saʿādetlü pādişāhuñ C[206b/05]: Elbette saʿādetli pādişāhuñ
[257] A[323a/04]; C[206b/05]: teveccühi B[403a/12]: teveccühinüñ
[258] A[323a/04]; B[403a/12]: menʿinde C[206b/05-06]: menʿ (06) olmada
[259] A[323a/04]: bizüm ile yek-dil ve yek-zebān mısız? didiler. B[403a/12]: bizümle yek-dil yek-zebān mısın? didiler. C[206b/06]: bizüm ile yek-dil yek-zebān olur mısız? didiler.
[260] A[323a/04-05]: Anlar daḫı cevāb-ı ye's ile bunları (05) döndürdiler. B[403a/13]: Anlar daḫı cevāb-ı me'yūs ile bunları döndürdiler. C[206b/06-07]: Andan ʿÖmer Ḫoca ve Dilāver Paşa bunları (07) cevāb-ı ye's ile döndürdiler.
[261] A[323a/05]; B[403a/13]: Andan C[206b/07]: Ol aradan
[262] A[323a/05]: At Meydānı’na B[403a/13]; C[206b/07]: At Meydānı’nda
[263] A[323a/05]; B[403a/13]: müctemiʿ oldılar. C[206b/07]: cemʿ oldılar.
[264] A[323a/05]; B[403a/14]: ve C:-
[265] A[323a/06]; B[403a/14]: ḥużūr-ı pādişāhīye C[206b/08]: ḥużūr-ı hümāyūn-ı pādişāhīde
[266] A[323a/06]; B[403a/14]: Saʿādetlü pādişāh daḫı C[206b/08]: Saʿādetli pādişāh feṯḥ-i kelām idüp

fitneyi ayaġa ḳaldurmaḳ sizüñ başuñuz altındadur;[269] anlara idecegüm size iderem."[270] (08) diyü ḫayli taḫvīf buyurdılar.[271] Bi'l-fiʿl Şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi Ḥażretleri "Ḥāşā pādişāhum, (09) ʿulemā duʿācılaruñuz eşḳıyāyı taḥrīk ide, ancaḳ derūndan bu ʿazīmetüñüz istemezdik. (10) Ol eclden ki ecdād-ı ʿiẓāmuñuz itmemişler, bu ṭarīḳe gitmemişler. Günāhumuz var ise (11) ol ḳadarcadur." diyü cevāb virür.[272]

[273]Ḳul daḫı Dilāver Paşa'nuñ ve Ḫoca ʿÖmer (12) Efendi'nüñ ve dārü's-saʿāde aġasınuñ başların isterler ve "Muttaṣıl pādişāhumuza nā-maʿḳūl (13) ilḳā iden bunlardur." dirler.[274] Dilāver Paşa ol zamānda ḳaçmış ve Üsküdarī (14) Maḥmūd Efendi Ḥażretleri'nüñ ʿabālar geyüp tekyesine girmiş idi. Fi'l-ḥāl bostancı- (15) başı ḳayıḳ gönderüp getürtdi,[275] ammā saʿādetlü pādişāh[276] bunları ḳul eline (16) virmege ḳaṭʿen rıżā virmedi.[277] ʿUlemā ve meşāyiḫ[278] çoḳ iḳdām iderler,[279] ḳābil olup (17) ḳā'il itdüremezler[280] ve perākende olmaġa başlarlar.[281]

Ol maḥallde dirler ki[282] Naḳībü'l-eşrāf (18) Ġubārī Efendi "Ḳul ṭā'ifesine bizüm sözümüz geçmedi sizüñ[283] kendüñüz girüñ[284] (19) söyleñ." dimiş oladurlar,[285] belki "bildügüñüzden ḳalmañ." diyü bir cevāb-ı bārid virmiş (20) ola.[286] Hemān ḳavl-i ʿumūm üzre sarāy-ı ʿāmireye doldılar.[287] Bāb-ı hümāyūn ve sā'ir ebvāb (21) güşāde ve iç ḫalḳı her biri

---

[267] A[323a/06]; B[403a/15]: ıżlāl itmek C[206b/09]: ıżlāl idüp
[268] A[323a/07]; B[403a/15]: ve bu C:-
[269] A[323a/07]; B[403a/15]: altındadur C[206b/09]: altındandur
[270] A[323a/07]: anlara ideceğüm size iderem." B[403a/15-16]: anlara her ne (16) idecek isem sizden iderem." C:-
[271] A[323a/08]; B[403a/16]: ḫayli taḫvīf buyurdılar. C[207a/09-10]: taḫvīf (10) iderler.
[272] A[323a/08-11]: Bi'l-fiʿl ... cevāb virir. B[403a/16-19]: Bi'l-fiʿl ol ʿaṣrda Şeyḫü'l- islām (17) ḲocaYaḥyā Efendi Ḥażretleri "Ḥāşā pādişāhum ʿulemā duʿācılaruñuz eşḳıyā taḥrīk ide, ... günāhumuz (19) eger var ise ... cevāb virir. C[206b/10-11]: Anlar daḫı "Belī pādişāhum, bu ʿazīmetüñüze ḳā'il degülüz. Zirā kim ecdād-ı ʿiẓāmuñuz itmemişdür." (11) diyü cevāb virdiler.
[273] A:- B:- C[206b/11-12]: VEZĪR-İ AʿẒAM DİLĀVER PAŞA VE ʿÖMER ḪOCA VE DĀRÜ'S-SAʿĀDE AĠASI (12) ḲATL OLINDUĠI ẔİKRİNDE
[274] A[323a/11-13]: Ḳul daḫı ... dirler. B[403a/19-403b/02]: Ḳul ... ve daḫı ... dirler (02) ve C[206b/12-13]: Yeñiçeri ve sipāhī "Mezbūrlaruñ ḳatl olup başların isterüz, (13) muttaṣıl saʿādetli pādişāhı aġvā iden bunlardur." didiler.
[275] A[323a/13-15]: Dilāver Paşa ... gönderüp getürtdi, B[403b/02-03]: Dilāver Paşa ol zamān ḳaçmış ve Üsküdarī Maḥmūd Efendi'den bīʿat idüp ve tekyesine girüp (03) ʿabālar geymiş idi. Fi'l-ḥāl bostancıbaşıyı ḳayıḳ ile gönderüp getürtdi, C[206b/13-14]: Dilāver Paşa ve ʿÖmer (14) Ḫōca ve dārü's-saʿāde aġası sarāy-ı ʿāmirede idiler.
[276] A[323a/15]: ammā saʿādetlü pādişāh B[403b/03]: ammā pādişāh ḥażretleri C[206b/14]: ammā kim saʿādetli pādişāh
[277] A[323a/16]: ḳaṭʿen rıżā virmedi. B[403b/04]: ḳaṭʿā rıżā virmedi. C[206b/15]: rıżā virmeyüp
[278] A[323a/16]; B[403b/04]: ʿUlemā ve meşāyiḫ C[206b/15]: ʿulemā ve meşāyiḫ sādāt
[279] A[323a/16]: çoḳ iḳdām iderler B[403b/04]: çoḳ iḳdām eylediler C[206b/15]: iḳdām eylediler
[280] A[323a/16-17]; B[403b/04-05]: ḳābil olup ḳā'il itdüremezler C[206b/15-207a/01]: aṣlā söz (01) kār itmedi.
[281] A[323a/17]; B[403b/05]: ve perākende olmaġa başlarlar. C[207a/01]: ʿUlemā daḫı perākende olmaġa başladılar.
[282] A[323a/17]; B[403b/05]: Ol maḥallde dirler ki C:-
[283] A[323a/18]: sizüñ B[403b/06]; C[207a/02]: siz
[284] A[323a/18]; B[403b/06]: girüñ C[207a/02]: girüp
[285] A[323a/19]; B[403b/06]: dimiş oladurlar, C[207a/02-03]: diyü cevāb virdügi (03) saʿāt,
[286] A[323a/19-20]; B[403b/06-07]: belki "Bildügüñüzden ḳalmañ." diyü bir cevāb-ı bārid virmiş ola. C:-
[287] A[323a/20]: Hemān ḳavl-i ʿumūm üzre sarāy-ı ʿāmireye doldılar. B[402b/07-08]: Hemān ḳavl-i ʿumūm üzre bu maḥallde sarāy-ı (08) ʿāmireye ṭoldılar. C[207a/03]: hemān ʿumūmen ḳul sarāy-ı ʿāmireye doldılar

kūşe-i inzivāda, Ḫāṣṣoda'ya degin girdiler. Ḥattā (22) baʿżı eşḳıyā niçe eşyā daḫı aldılar ve andan Sulṭān Muṣṭafā'yı buldılar ve bacadan (23) çeküp çıḳardılar ve vüzerāyı oturduġı dīvān-ḫānede oturdup bīʿat itdiler. (24) Merḥūm Şeyḫü'l-islām Esʿad Efendi cānib-i pādişāhīden gelüp anda bulınmış (25) idi. Aña bīʿat teklīf itdüklerinde şerʿan bunlara bīʿat cā'iz degüldür diyem ṣandı, (26) ālāt-ı ḥarb ile üzerine yürüyüp ḫāh ü nā-ḫāh bīʿat itdürdiler. Bu aḥvāl (27) Sulṭān ʿOs̱mān merḥūma münʿakis olıcaḳ Dilāver Paşa ile dārü's-saʿāde aġasın gönderdi. **[323b]** (01) Bāb-ı hümāyūn'a geldüklerin ḳul gördügi gibi ḳılıç üşürüp pāre pāre itdiler[288] ve Sulṭān (02) Muṣṭafā'yı vālidesiyle ve dāyesiyle sarāy-ı ʿāmirede istiʿmāl olınan ḫasteler ʿarabasına (03) bindürüp yeñiçeri odalarına götürdiler ve Orta Cāmiʿe ḳoydılar.

Bu vaż̧ʿ-ı ġarīb (04) ile[289] Sulṭān Muṣṭafā'yı götürürken Şeh-zāde ḳurbında olan ol vāsiʿ-i dervāzeye yaʿnī (05) ṣoḳaġa pencerelerümüz nāẓır idi.[290] Bir ḫalḳ cemʿ olmış idi[291], güyā ḳıyāmet ḳopmış (06) ve maḥşere dirilmişler. Ol vāsi' ṣoḳaḳ böyle ṭolmış ki[292] hevādan bir igne yire (07) düşmek[293] muḥāl idi. Ḫalḳ ise maʿhūd ʿarabanuñ eṭrāfına üşmişler, biribirine (08) müzāḥame iderler. Kimi eteginden kimi yeñinden kimi dülbendin pāreler ḳoparur nişān (09) içün ʿarabaya virürler. Sulṭān Muṣṭafā ʿarabanuñ ḳıçında çendān görinmez. Vālidesi (10) öñinde nişānlar[294] alup ḫalḳa ḥüsn-i vaʿdeler virmekde bu ṭarīḳ ile geçürüp[295] (11) getürdüklerin kendümüz müşāhede itdik.

Ammā Sulṭān ʿOs̱mān merḥūm bu mertebe- (12) den bī-ḫaber[296] vezīr-i aʿẓamlıġı Ḥüseyin Paşa'ya ve yeñiçeri aġalıġın Ḳırḳçeşmelü Ḳara ʿAlī Aġa'ya (13) virmiş. İkindü vaḳti idi. Ḥüseyin Paşa ḳol dolaşur ve şehr gezer ṭarīḳle bir (14) vāfir ādem ile Şeh-zāde Cāmiʿ-i şerīfine geldi ve atdan indi ve cāmiʿe girdi (15) ve keenne baʿżı kimesnelere istimāletler virdi ve eglenmeyüp yine gitdi ve[297] Ḳara ʿAlī Aġa (16) ḳonaġumuz öñinden geçüp ḫānesine gitdi. Ḥattā yār-ı ġārumuz ocaḳ aġalarından (17) sekbānbaşılıḳdan yayabegi olan Ḳazancı-zāde Aḥmed Aġa, ʿAlī Aġa'ya mübārek- (18) bāde vardı. Geldükde su'āl itdim: "Hey aġa bu ne ḫāldür? Orta Cāmiʿde Sulṭān (19) Muṣṭafā'yı pādişāh itdik diyü ḫalḳ cemʿ olmış. Bunlar henüz bu vādide şimdi faḳīr (20) daḫı ʿAlī Aġa'dan anı ṣordım." Nesne yoḳdur.[298] "Birḳaç edānī vü erāẕil ictimāʿi in-şā'-allahü teʿālā (21) bu gice tebs olınurlar[299] ve defʿ olınur."[300] cevāb virdi didi ve "Mīr-i ʿAlem ʿAcem Ḥasan (22) Aġa gelüp Bāḳī Paşa muḫtefī olmışdur ve

---

[288] A[323a/20-323b/01]: Bāb-ı hümāyūn ... pāre pāre itdiler B[403b/08-15]: Bāb-ı ... Sulṭān Muṣṭafā'yı (10) daḫı bulup bacadan çeküp çıḳardılar ve vüzerā ... (11) bīʿat eylediler. ... (12) Aña daḫı bīʿat teklīf itdiler, şerʿan şimdi buna ... Hemān (13) ḳul ālāt ve ḥarb ile ... ol maḥallde Dilāver Paşa ile ... ḳul göricek hemān ... pāre pāre itdiler C[207a/03-06]: ve Sulṭān Muṣṭafā'yı (04) taḫta iclās itdürdiler ve Dilāver Paşa'yı ve ʿÖmer Ḫōca'ya ve dārü's-saʿāde aġasına (05) ḳılıç üşürüp pāre pāre eylediler ve daḫı Dāvud Paşa'yı, ḳātili, vezīr-i aʿẓam idüp (06) Sulṭān ʿOs̱mān'ı envāʿ ḫaḳāret ve ẕelālet ile teslīm eylediler. Dāvud Paşa'yı ḳātil

[289] A[323b/03-04]: Bu vaż̧ʿ-ı ġarīb (04) ile B[403b/17]: ve vaż̧ʿ-ı ġarīb

[290] A[323b/05]: ṣoḳaġa pencerelerümüz nāẓır idi. B[403b/18]: ṣoḳaġa pencerelerümüz varıdı andan nāẓır idi.

[291] A[323b/05]:- B[403b/19]: ki

[292] A[323b/06]:- B[403b/19]: eger

[293] A[323b/06-07]: bir igne yire (07) düşmek B[404a/01]: bir igne düşse yire düşmek

[294] A[323b/10]: nişānlar B[404a/04]: nişānları

[295] A[323b/10]: geçürüp B[404a/04]: geçüp

[296] A[323b/11-12]: mertebe- (12) den bī-ḫaber B[404a/05]: tedbīrden

[297] A[323b/15]: ve B[404a/09]: ammā

[298] A[323b/20]: Nesne yoḳdur. B[403b/12-13]: "Hīç nesne yoḳdur." (13) didi.

[299] A[323b/21]: tebs olınurlar B[404a/13]: tebs olur

[300] A:- B[403b/14]: diyü

sarāyın mühürledi."[301] Vezīr-i aʿẓam olan Ḥüseyin (23) Paşa daḫı mışrāʿ:[302] "Ṣaydrā çün ecel-i iyd sivā ṣayyād reved" feḥvāsınca kendüye ber (24) olacaḳ yir arar. Pādişāh merḥūma[303] daḫı dir ki: "Çün aḥvāl böyle oldı, gelüñ (25) üç dört kīse altun götürelüm ve Aġaḳapusı'na varalum, andan yeñiçerinüñ oda- (26) başılarına ve iḫtiyārlarına kimine inʿām idelüm kimine yalvaralum." Pes pādişāh (27) merḥūma at yanaşdurdılar.[304] Ḥüseyin Paşa'ya teẕkireci olan Ṣıddıḳī Çelebi ḥikāyet **[324a]** (01) ider ki: "Ḥüseyin Paşa'ya didim, bu tedbīrüñüzüñ netīcesi bilmem ne olur. Cümle yeñiçeri (02) bi'l-ittifāḳ Sulṭān Muṣṭafā'yı biz pādişāh itdik[305] dirler. Siz anlaruñ[306] olan pādişāh-ı maẓlūmı (03) ayaḳlarına götürürsiz." Cevāb virmedi, ḥayretine ḥaml itdim ve tekrār söyledim yine cevāb (04) virmedi. Defʿa-i sālişede bāġçe-i ḫaṣṣa'dan çıḳarken ve piyāde yanınca giderken (05) yine bu sözi iʿāde itdim.[307] Faḳīri tesfīh idüp "Bilmem ne dirsin ya niçe olsun, (06) ʿālem biribirine[308] girsün, ḳıyāmet mi ḳopsun, devlet ḳanġısınuñ başında ise pādişāh[309] (07) ol olsun, tek ʿālem niẓām ü intiẓām bulsun." didi. Ol gice ḳable'l-ʿişā' (08) Aġaḳapusı'na vardıḳ, ne derd ise efkār-ı fāside ile ṣabāḥa çıḳdıḳ.

Çün (09) ṣabāḥ oldı yine dünyā ḫalḳı[310] şeyṭān ayaġına bindi yaʿnī biñ ayaġ bir ayaġ[311] (10) üstine geldi.[312] Ḫalḳı esvāḳ ṭutmaz oldı. Yine ʿālem fitne[313] vü fesād ile doldı.[314] (11) Bu maḥallde pādişāh-ı maẓlūm yeñiçeri aġasın Orta Mescid'e gönderdi ve hezār (12) istimāletler ve vaʿdeler virdi. Lākin aṣlā söyletmeyüp[315] ḳılıç üşürüp ḳatl itdiler[316] (13) ve pādişāh-ı maẓlūmuñ Aġaḳapusı'nda olduġın ḫaber alınca ʿumūmen geldiler ve Ḥüseyin Paşa'yı (14) daḫı ol maḥallde pāre pāre itdiler. Andan pādişāh-ı maẓlūmı muḫtefī olduġı yirden (15) çıḳardılar Yine maʿhūd[317] ḳonaġumuz penceresinden nāẓır idik. Bir alçaḳ ḫāllü ḥerifi yolda (16) bulup[318] bār-gīrinden indürmişler ve pādişāh-ı maẓlūmı bindürmişler. Mübārek arḳasında (17) bir beyāż boġası[319] ʿantari ve başında bir köhnece ḳaṭīfe ḳavuḳ üzerine bir kirlüce (18) destār ṣarılmış, anı daḫı[320] yolda bir kimseden almışlar ve geydürmişler. Dünyāda ne ḳadar (19) müfsid ü fāsid varısa[321] eṭrāfına dirilmişler ve lisānī itdükleri[322] evżāʿ-ı ġarībe (20) ve şütūm-ı ʿacībe ḳaleme degül lisāna daḫı gelecek[323] degül. Gerçi[324] ol maḥallde görürdik (21)

---

[301] A[323b/22]: ve sarāyın mühürledi. B[404a/14-15]: diyü sarāyını (15) mühürledi.
[302] A[323b23]: mışrāʿ: مصرع
[303] A[323b/24]: merḥūma B[404a/16]: merḥūm
[304] A[323b/27]: yanaşdurdılar. B[404a/18]: yañaşdurdılar.
[305] A[324a/02]: Sulṭān Muṣṭafā'yı biz pādişāh itdik B[404b/01]:biz Sulṭān Muṣṭāfā'yı pādişāh itdik
[306] A:- B[404b/01]: maṭlūbı
[307] A[324a/04]: iʿāde itdim. B[404b/03]: iʿāde eyledim.
[308] A[324a/06]: biribirine B[404b/04]: birbirine
[309] A[324a/06]: pādişāh B:-
[310] A:- B[404b/07]: başdan başa
[311] A[324a/09]: biñ ayaġ bir ayaġ B[404b/07]: biñ ayaḳ bir ayaḳ
[312] A[324a/10]: üstine geldi. B[404b/07]: üstine başdı.
[313] A:- B[404b/08]: ile
[314] A[324a/10]: doldı. B[404b/08]: ṭoldı.
[315] A:- B[405a/10]: ve
[316] A[324a/12]: ḳatl itdiler B[404b/10]: ḳatl eylediler
[317] A[324a/15]: maʿhūd B:-
[318] A[324a/15-16]: yolda (16) bulup B:-
[319] A[324a/17]: boġası B[404b/14]: boḫası
[320] A[324a/18]: daḫı B:-
[321] A[324a/19]: varısa B[404b/15]: var ise
[322] A[324a/19]: lisānī itdükleri B[404b/16]: lisānī itdügi
[323] A[324a/20]: gelecek B[404b/16]: gelmek

ammā ne söyledüklerin işitmezdik. Ṣoñra Ḳara Mezaḳ'dan işitdik. Bu ṭarīḳ ile Orta (22) Mescid'e götürdiler ve meẕkūr Ḳara Mezaḳ ol zamān ortaçavuş idi. Sālifü'ẕ- (23) ẕikr Aḥmed Aġa merḥūmuñ ḫidmetinde perveriş bulmış çıraġı idi. Sulṭān Muṣṭafā'yı (24) sarāy-ı ʿāmireye götürdükden ṣoñra[325] ol meclis-i şeḳādan ḳalḳup ṭoġru Aḥmed Aġa'ya (25) geldi ve meclisde yaʿnī mescidde olan bāz-geşti böylece naḳl eyledi:

Sulṭān ʿOsmān (26) merḥūm mescide dāḫil olıcaḳ Sulṭān Muṣṭafā vālidesinüñ oġlınuñ salṭanatında[326] iştibāhı (27) ḳalmadı. Ocaḳ aġalarından ketḫüdābeg ve zaġarcıbaşı ol maḥalle geldiler. Anlardan aşaġa **[324b]** (01) olanlardan yidi sekiz aġa idik. Vezīr-i aʿẓam kim olsun, bizümle müşāvereye başladı. (02) Gördük ki dāmādı olmaġla meyli Dāvud Paşa'yadur. Biz de maʿḳūldür didik. "Ya (03) içüñüzde yazı yazar var mı?" didi. Aġalar bu faḳīr içün didiler, fi'l-ḥāl divit (04) ve[327] ḳalem getürdüp ibtidā vezīr-i aʿẓamlıġa ḫaṭṭ-ı şerīfi ben yazdım. Baʿde bi-ḥasebetü'ṭ-ṭarīḳ (05) on sekiz manṣıb bizüm ḫaṭṭumuz ile[328] ʿināyet buyurıldı. Ḥattā kendüme[329] başçavuşlıḳ (06) ḫaṭṭ-ı şerīfini[330] daḫı kendüm[331] yazdım.

Ammā Sulṭān Muṣṭafā'yı vālidesi miḥrāba oturtdı (07) ve dāyesin etekleri üzerine[332] oturdup ellerin daḫı ṭutardı. Aḥyānā ki ṭaşrada (08) ḫalḳuñ ġulüvv ü ġalebesi ziyāde olsa[333] dāyenüñ elinden ḳurtulur ve cāmiʿ-i şerīfüñ (09) penceresi demürlerine yapışur hengāmeyi seyr itmek isterdi. Vālidesi[334] varup (10) arslanum ḳaplanum diyü pencere demürlerinden hezār diḳḳat ile ve dāyenüñ muʿāvenetiyle (11) barmaḳların ayırup yine miḥrāba götürür ve oturdurdı.[335] Bir niçe defʿa böyle itmek (12) vāḳiʿ oldı. Sulṭān ʿOsmān merḥūm[336] ise "Baḳup görüñ hey derd-mendler, kimi (13) pādişāh idersiz be v'Allahī inḳıṭāʿ-i nesle sebeb olursız ve kendü ocaġuñuza bir (14) iş idersiz,[337] ḳıyāmete degin nedāmetden ḫalāṣ olmazsız." diyü bunuñ gibi sözleri (15) niçe niçe iʿāde iderdi. Ṣoñra başındaġı ol köhne dülbendi çıḳardı ve bıraḳdı (16) ve şöyle ḳaba baş ḳalup mübārek gözlerinüñ yaşın seyl gibi aḳıtdı ve "Behey (17) aġalar ben bilmezlikle, tāzelik sebebiyle ve yaramaz mürebbiyeler ilḳāsıyla bir ḫaṭā itdiysem siz itmeñ![338]" (18) bir niçe kerre yalvardı ve "Görüñ dünyānuñ ḫālin ṣabāḥ pādişāh iken, esbāb ve mālum[339] (19) ḥadd ü ḥaṣrı yoġken[340] şimdi on aḳçalıḳ bir ʿaraḳıyyeye ḳudretüm yoḳ." diyü gözinüñ[341] (20) yaşın döker, zarılık iderdi. Ṭurnacıbaşı keçesinde olan dülbend-i

---

[324] A[324a/20]: Gerçi B:-
[325] A[324a/24]: götürdükden ṣoñra B[404b/19]: götürdik. Andan ṣoñra
[326] A:- B[405a/03]: hīç
[327] A[324b/04]: ve B:-
[328] A[324b/05]: ḫaṭṭumuz ile B[405a/08]: ḫaṭṭumuzla
[329] A[324b/05]: kendüme B[405a/08]: kendüm
[330] A[324b/06]: ḫaṭṭ-ı şerīfini B[405a/08]: ḫaṭṭ-ı şerīfin
[331] A[324b/06]: kendüm B:-
[332] A[324b/07]: üzerine B[405a/09]: üzre
[333] A[324b/07]: ziyāde olsa B[405a/10]: müştedd olsa
[334] A[324b/09]: Vālidesi B[405a/11]: Vālide
[335] A[324b/11]: götürür ve oturdurdı. B[404b/12-13]: götürüp (13) oturdurdı.
[336] A[324b/12]: merḥūm B:-
[337] A[324b/14]: idersiz, B[405a/14-15]: idersiz (15) ki
[338] A[324b/17]: ve yaramaz mürebbiyeler ilḳāsıyla bir ḫaṭā itdiysem siz itmeñ!" B[405a/17-18]: bir iş eyledim ise, yaramaz mürebbiyeler ilḳāsıyla (18) eger bir ḫaṭā itdiysem siz itmeñ!" diyü
[339] A[324b/18]: esbāb ve mālum B[405a/19]: esbāb mālumuñ
[340] A[324b/19]: yoġken B[405a/19]: yoġiken
[341] A[324b/19]: gözinüñ B[405a/19]: gözlerinüñ

(21) maḳremeyi çıḳarup “Pādişāhum, pākçedür, mübārek başuñuz çıplaḳ durmasun, ṣaruñ.” (22) didi. Almamaḳ istedi ve ṣoñra aldı ṣarındı.

Bu eṉnāda Dāvud Paşa daḫı geldi. (23) Yanınca cebecibaşı olacaḳ[342] bī-dīn meger kāfirüñ kemendi elinde ḥāżır imiş. Geldügi (24) gibi hemān kemend atdı. Merḥūm kendü eliyle muḥkem ṭutdı. Biz daḫı bu cānibden “Hāy (25) sulṭānum n’eylediñ, şimdi ṭaşra münᶜakis olursa cümlemüz[343] pāre pāre iderler.” didik (26) ve ne derd ile menᶜ itdik. Andan Dāvud Paşa’ya ḫiṭāb idüp[344] “Behey ẓālim ben saña[345] (27) n’eyledim? İki üç defᶜa ölecek[346] günāhuñ var iken öldürmedim ve manṣıblar virdim, **[325a]** (01) riᶜāyetler itdim. Baña bu mertebe ᶜadāvetüñ ve ihānetüñ nedür?” diyü ḫayli sözler söyledi[347] (02) ve yine bize baḳup “Bu ẓālim beni ḳomaz öldürür.”[348] didi. Biz[349] daḫı “Hāy pādişāhum, (03) ne iḫtimāldür mübārek ḫāṭıruñuz ḫoş ṭutuñ, ortalıḳ bir miḳdār[350] sükūn bulsun, (04) yine pādişāhumuz ḫünkārumuz sizsiz[351] ḥāşā vükelā ki saña ḳullaruñ ḳıya ve ihāneti (05) lāyıḳ göre.” diyü istimāletler virüp tesliyyeler iderdik. Ammā vālide “Āh aġalar (06) siz bilmezsiz, bu ne yılandur, bundan ṣaġ ḳurtulursa[352] bizden[353] sizden bir[354] ẕī- (07) rūḥ ḳomaz.” diyü bize fısıldar ve nihānī[355] söylerdi. Yine tekrār Dāvud Paşa ol (08) melᶜūna işāret idüp kemend atdurdı. Yine ne[356] derd ile menᶜ itdik.

Andan (09) ikindüden muḳaddemce idi. Sulṭān Muṣṭafā’yı sarāy-ı ᶜāmireye götürdiler ve (10) Sulṭān ‘Oṩmān cāmiᶜ-i şerīfde aġlayu aġlayu ḳaldı. Üşte ben daḫı size geldim (11) ve muḥāsebeyi bi’t-tamām naḳl ü taḳrīr itdim. Ammā başçavuşlıḳ ṣafāsıyla oturacaḳ (12) duracaḳ yir bulınmaz ve ḳabına ṣıġmazdı ve[357] Dāvud Paşa, Sulṭān Muṣṭafā’yı sarāy-ı ‘āmireye (13) götürdükden ṣoñra fi’l-ḥāl dönüp gelmiş ve[358] pādişāh merḥūmı bir bāzār ‘arabasına[359] (14) bindürüp[360] ve ṣubaşı ketḫüdāsı olan Kilindir Oġlı [361]didükleri meẕmūm ü şūm (15) ‘asesi bile bindürüp[362] birḳaç kendü merdesin bile ḳoşup kendüsi daḫı (16) ᶜaḳībinden ᶜarabaya bir miḳdār fāṣıla virüp Yediḳulle’ye götürdi ve aḫşāma (17) ḳomayup

[342] A[324b/23]: olacaḳ B[405b/03]: olan
[343] A[324b/25]: cümlemüz B[405b/05]: cümlemüzi
[344] A[324b/26]: ḫiṭāb idüp B[405b/06]: dönüp itdi
[345] A[324b/26]: ben saña B[405b/06]: bārī saña
[346] A[324b/27]: ölecek B[405b/06-07]: ölecek (07) öldürilecek
[347] A[325a/01]: Baña bu mertebe ᶜadāvetüñ ve ihānetüñ nedür?” diyü ḫayli sözler söyledi B[405b/07-08]: Baña çaḳ bu mertebe (08) ᶜadāvetüñ nedür?” didi ve ḫayli sözler söyledi
[348] A[325a/02]: ḳomaz öldürür.” B[405b/08]: öldürür ḳomaz.”
[349] A[325a/02]: Biz B[405b/09]: Ben
[350] A[325a/03]: bir miḳdār B[405b/09]: bir miḳdārca
[351] A[325a/04]: ḫünkārumuz sizsiz B[405b/10]: ḫünkārumuzsız
[352] A[325a/06]: bundan ṣaġ ḳurtulursa B[405b/11-12]: eger bu kerre (12) bu varṭadan ḳurtulursa
[353] A:- B[405b/012]: ve
[354] A[325a/06]: bir B[405b/12]: hīçbir
[355] A:- B[405b/13]: ve
[356] A[325a/08]: ne B:-
[357] A[325a/12]: ve B[405b/17]: ammā
[358] A[323b/01-325a/13]; B[403b/15-405b/18]: ve Sulṭān Muṣṭafā’yı ... fi’l-ḥāl dönüp gelmiş ve C:-
[359] A[325a/13]; C[207a/07]: pādişāh merḥūmı bir bāzār ‘arabasına B[405b/18]: Sulṭān ᶜOṩmān merḥūmı bāzār ‘arabasına
[360] A[325a/14]; B[405b/18]: bindürüp C[207a/07]: ḳoyup
[361] A[325a/14]: Kilindir Oġlı B[405b/18-19]: Kilindir Uġrusı C[207a/07]: Kilindir Uġrısı
[362] A[325a/14-15]; B[405b/19]: meẕmūm ü şūm ᶜasesi bile bindürüp C[207a/09]: melᶜūn daḫı yanınca bile gönderdi.

cellād gönderüp[363] ve kendüsi Yediḳulle ḳapusında durup (18) maḫnūḳ itdürdi[364] ve ol melʿūn bī-dīn cebecibaşı didükleri lāʿīn derḫāl (19) ʿalāmet-i mevt olmaḳ içün ḳulaġın ġālibā burnın daḫı kesüp vālideye götürdi (20) ve[365] ʿale's-seḥer Şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi[366] namāzın ḳılup[367] Sulṭān Aḥmed merḥūmuñ[368] ḳademi ucında (21) defn itdürildi.[369] Raḥmet-ullahi ʿaleyh raḥmeten vāsiʿaten[370] ve baʿde Gürci Meḥemmed Paşa (22) ol mel'ūn cebecibaşıyı getürdüp başın kesdürdi ve ol Kilindir Uġrusı (23) olan mel'ūnı daḫı ele getürüp ḥaḳḳından gelindi ve Dāvud Paşa'yı Dīvān (24) Çeşmesi öñine getürüp cellād boynın uruyorken yeñiçeriler gelüp ḫalāṣ (25) idüp Orta Cāmiʿe götürdiler. Orta Ḳuşaḳ ile baʿde Gürci Meḥemmed Paşa (26) ayaḳ başup çavuşbaşı olan Arnavud ʿAlī Aġa'yı mübāşir ḳoyup ʿāḳıbet (27) Ḥażret-i Eyyūb-i Enṣārī'de bir ṣamanlıḳ içinde bulup ṣaman içinden çıḳarup **[325b]** (01) ve götürüp ḥaḳḳından gelmişdür. Allah raḥmet eylesün merḥūm Gürci Meḥemmed Paşa'ya.[371]

(02) CÜLŪS-I SULṬĀN MUṢṬAFĀ ḪĀN-I İBN-İ SULṬĀN MEḤEMMED ḪĀN FĪ 8[372] RECEBÜ'L-MÜRECCEB SENE 1031 VE[373] ʿAṢR-I (03) ŞERĪFLERİNDE OLAN ḤAVĀDİṢĀT VE[374] FESĀDAT VE SĀ'İR İḪTİLĀFĀTUÑ BAḤRİNDEN ḲAṬRESİ ẒİKRİNDEDÜR[375]

(04) Çün ittifāḳ-ı ṭavā'if-i muḫtelife ile taḫt-ı saʿādet-baḫta cülūs-ı hümāyūnları muḳarrer (05) oldı. Derḫāl ʿālem[376] fitne vü fesādıla[377] doldı[378]. Niçe kimesnelerüñ[379] evleri yaġma oldı[380] ve[381] (06) niçe kimesne ḫōca-ı vaḳt iken bī-nevā oldı ve niçe şaḳī[382] māl-ı keşīre

---

[363] A[325a/15-17]: birḳaç ... gönderüp B[405b/19-406a/02]: birḳaç ... ʿaḳabinden ... ve daḫı (02) aḫşāma ḳomayup cellād içün ādem gönderüp C[207a/08-09]: Yedikulle'ye varup cellādlar (09) gönderdi

[364] A[325a/17-18]; B[406a/02-03]: ve kendüsi Yedikulle ḳapusında durup maḫnūḳ itdürdi C[207a/09]: ve Sulṭān ʿOṯmān'ı maḫnūḳ-ı ḳatl, raḥmet-i Raḥmāna vāṣıl idüp

[365] A[325a/18-20]: ve ... ve B[406a/03-04]: ve ... götürüp vālideye virdi ve C:-

[366] A[325a/20]: Şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi B[406a/04-05]: Şeyḫü'l-islām (05) Yaḥyā Efendi Ḥażretleri C[207a/10]: Şeyḫü'l-islām

[367] A[325a/20]; B[406a/05]: namāzın ḳılup C[207a/10]: namāzını edā idüp

[368] A[325a/20]; B[406a/05]: Sulṭān Aḥmed merḥūmuñ C[207a/10]: pederinüñ

[369] A[325a/21]; B[406a/05]: defn itdürildi. C[207a/10-11]: defn (11) eylediler.

[370] A[325a/21]: Raḥmet-ullahi ʿaleyh raḥmeten vāsiʿaten B[406a/06]: Raḥmet-ullahi teʿālā raḥmeten vāsiʿaten C:-

[371] A[325a/21-325b/01]: ve ... Paşa'ya. B:- C[207a/11-207b/01]: Eger kim bu vaḳʿada olan rüsvāylıġı ve ḳul ṭā'ifesin Sulṭān (12) ʿOṯmān merḥūma idükleri ihānet ve ḫaḳāreti ve bi'l-cümle eyledükleri evżāʿ-ı (13) ġarībelerin ve eṭvār-ı ḫabīṯelerin taḥrīr ü beyān itmekde ḫāme-i ser-tīz ʿāciz, (14) süst ve maġbūn ve ʿuḳūl, ʿuḳalā, zebūn olduġına iştibāh yoḳdur. Eger (15) taḥrīr olınsa on varaḳdan ziyāde olur idi velākin yürek taḥammül itmedügi (207b/01) eclden ḳaṣr olındı ve bu ḳadar ile iktifā olındı.

[372] A[325b/02]; B[406a/07]: FĪ 8 C:[207b/02]: EL-VĀḲİʿ

[373] A[325b/02]; C[207b/02]: VE B:-

[374] A[325b/03]; B[406a/07]: VE C:-

[375] A:- B:- C:[207b/04-05]: VEZĪR-İ AʿẒAM DĀVUD PAŞA ʿULEMĀYI ṢAVĀB-DĪDĪ ʿAZL OLINDUĠI VE MIṢIR'DAN MAʿZŪL (05) MERRE ḤÜSEYİN PAŞA'NUÑ VEZĪR-İ AʿẒAM OLDUĠI ẒİKRİNDEDÜR

[376] A[325b/05]; B[406a/09]: ʿālem C[207b/06]: dünyā

[377] A[325b/05]; B[406a/09]: fesādıla C[207b/07]: fesād ile

[378] A[325b/05]: doldı. B[406a/09]: ṭoldı. C[207b/07]: pür oldı.

[379] A[325b/05]; C[207b/07]: kimesnelerüñ B[406a/09]: kimesnenüñ

[380] A[325b/05]; B[406a/10]: oldı C[207b/07]: olındı

[381] A:- B:- C[207b/07]: daḫı

[382] A:- B:- C[207b/08]: ve erāẕil

dest-res buldı.[383] (07) Ḳara Mezaḳ yazduġı ḫaṭṭ-ı hümāyūn mūcibince[384] ṣadāret-i uẓmā daḫı[385] Dāvud Paşa'da ḳarār (08) buldı ve[386] mezbūr[387] bolay kim[388] ʿavāmuñ gönline girem ve mesned-i ṣadāretde[389] ber-ḳarār olam[390] (09) diyü[391] herkes ne istediyse virdi,[392] ne tereddüd itdi ne çoḳ gördi.[393] Çün mīrī (10) ḫidmetler[394] dükendi, evḳāf-ı Müslimīnden ne[395] tevliyet ḳaldı,[396] ne ḥod neẓāret ne şerʿ-i (11) muṭahhara riʿāyet olındı[397] ne şarṭ-ı vāḳıfa raġbet.[398] Bunlar daḫı gidince herkese (12) kendüñe münāsib ḫidmet bul diyü[399] cevāb virilmekle ẓulmenüñ ḫāṭırına gelen ʿacīb (13) ü ġarīb ḫidmetler buldılar ve ol sebeb ile reʿāyā ve fuḳarānuñ[400] baġrın deldiler.

Meṣelā (14) bu cümleden biri Ẕile ḳaṣabasında biri kilāb[401] ve etmek furunı teftīşine emr ile (15) geldi. Yaʿnī furunı olanuñ "Senüñ evüñe furun bahānesiyle nā-maḥrem gelür." olma- (16) yanuñ "Sen daḫı[402] ehlüñi nā-maḥrem evine etmek pişürmege gönderürsin." dir ve ʿale's- (17) seviyye ḫalḳuñ iḳtidārlarına göre mālların almaġa mübāşir olur.[403]

Bunuñ emṣāli[404] (18) ẓuhūr iden ẓulm ḥaddden tecāvüz idicek[405] Dāvud Paşa'nuñ eşḳıyāya ġāyet (19) meylinden belki ziyāde hem-cinslıġından taṣarrufına ḳādir olmadıġına ḥaml olınup (20) vezāret,[406] ʿulemā ṣavāb-dīdī ile[407] Mıṣır'dan maʿzūl[408] Merre Ḥüseyin Paşa'ya virildi.[409] (21) Bu daḫı virecek ḫidmet ve[410] teklīf ḳalmadı söyleye. Ġoncelerine iç ḫazīneden (22) māl dökmekle[411] dillerin kesem ṣandı. Ammā[412] ne Ḥaḳḳ'dan ḳorḳdı[413] ne ḫalḳdan utandı. (23) Selefi ḫalḳuñ ʿırḳın kesdügi gibi bu daḫı ḫazīneyi berbād itdi.

---

[383] A[325b/06]; B[406a/10]: dest-res buldı. C[207b/08]: ṣaḥibi oldı.
[384] A[325b/07]: Ḳara Mezaḳ yazduġı ḫaṭṭ-ı hümāyūn mūcibince B[406a/11]: Ḳara Mezaḳ yazdügi ḫaṭṭ-ı hümāyūn mūcibince C:-
[385] A[325b/07]; C[207b/09]: daḫı B:-
[386] A[325b/08]; B[406a0/11]: ve C:-
[387] A:- B:- C[207b/09]: daḫı
[388] A:- B:- C[207b/09]: erāẕil
[389] A[325b/08]; B[406a/12]: mesned-i ṣadāretde C[207b/10]: vezīr-i aʿẓamlıḳda
[390] A[325b/08]; B[406a/12]: ber-ḳarār olam C[207b/10]: ber-ḳarār olaydım
[391] A[325b/09]; B[406a/12]: diyü C[207b/10]: diyüp
[392] A[325b/08]; B[406a/12]: ne istediyse virdi, C[207b/10-11]: ne istedi (11) ise dirīġ itmeyüp virdi.
[393] A[325b/08]; B[406a/13]: ne tereddüd itdi ne çoḳ gördi. C:-
[394] A[325b/08]; B[406a/13]: ḫidmetler C:-
[395] A[325b/08]; B[406a/13]: ne C:-
[396] A[325b/08]; B[406a/13-14]: tevliyet ḳaldı C[207b/11-12]: tevliyet (12) virmege āġāz idüp
[397] A[325b/08-09]: B[406a/14]: ne ... olındı C[207b/12]: şerʿ-i şerīfi daḫı ḳaldurdılar
[398] A[325b/11]; B[406a/14]: ne şarṭ-ı vāḳfa raġbet. C:-
[399] A[325b/11-12]: herkese (12) kendüñe münāsib ḫidmet bul diyü B[406a/15]: herkes kendüñe ḫidmet bul diyü
[400] A[325b/13]: reʿāyā ve fuḳarānuñ B[406a/16]: fuḳarā ve reʿāyānuñ
[401] A[325b/14]: kilāb B[406a/17]: kilārı
[402] A[325b/16]: daḫı B:-
[403] A[325b/11-17]; B[406a/14-19]: Bunlar daḫı... mübāşir olur. C:-
[404] A[325b/17]; B[406a/19]: Bunuñ emṣāli C[207b/12]: ve bi'l-cümle bunuñ emṣāli
[405] A[325b/18]: tecāvüz idicek B[406b/01]: tecāvüz eyleyecek C[207b/13]: tecāvüz idüp
[406] A[325b/18-19]: Dāvud ... vezāret, B[406b/01-02]: Dāvud ... taṣarrufa ... vezāret, C:-
[407] A:- B:- C[207b/13-14]: ʿazl olınup vezāret-i (14) ʿuẓmā
[408] A[325b/20]; B[406b/02]: maʿzūl C[207b/14]: maʿzūl olan
[409] A:- B:- C[207b/14-15]: MERRE'NÜÑ ʿAZL OLINDUĠI (15) GÜRCİ MEḤEMMED PAŞA VEZĪR-İ AʿẐAM OLDUĠI Çün vezāret Merre'ye vāṣıl oldı.
[410] A[325b/21]; B[406b/03]: ve C:-
[411] A[325b/21-22]; B[406b/03-04]: söyleye. Ġoncelerine iç ḫazīneden māl dökmekle C:-

Andan ṣoñra ṣadāret (24) Lefkeli Muṣṭafā Paşa'ya degdi. O daḫı yirden bī-ḫaber ancaḳ menāṣıb tebdīli (25) bahānesiyle irtişāya el urdı. Anuñ daḫı zamān-ı ṣadāreti çoḳ olmadın (26) bölük ḫalḳı dīvāna vardılar ve bu mürteşīdür didiler.[414] Ol gün vezāreti Ḫādim (27) Gürci Meḥemmed Paşa'ya itdürdiler.[415] Evvelden bir iki defʿa[416] ḳā'im-maḳām olmış aḥvālden **[326a]** (01) ḫabīr ve ḥüsn-i tedbīre ḳādir[417] ādem iken[418] Merre Ḫüseyin Paşa zūr-balar ile[419] yek-dil olup[420] (02) dīvāna vardılar ve "Bize sāḫte paşa vezīr olmaz." didiler ve "Muḳaddem bizden bir ādem ḳatl (03) itdürmişdür." diyü bühtān itdiler ve fi'l-ḥāl Merre'yi getürtdiler ve Gürci Paşa'yı ḳaldurup (04) yirine Merre'yi oturtdılar.[421]

Ammā bu kerre[422] ʿadl ü şerʿi[423] ḳaldurdı.[424] Evżāʿ-ı ġarībesine (05) nihāyet yoḳ.[425] Beglerbegi nāmında[426] bir ādemi dīvānda[427] aşaġa aldurup[428] istedügi ḳadar (06) dögdi. Ṣoñra ḳużātdan daḫı[429] bir müteʿayyin ādemi[430] falaḳaya ḳoyup[431] murādınca taʿzīr (07) itdürdi. Ol ḳāḍī[432] degnek acısıyla devr-i ebvāb idüp cümle ʿulemāyı şeyḫü'l-islām (08) ḥażretlerine daḫı ādem gönderüp cāmiʿ-i şerīfe getürdiler[433] ve vezīr-i ʿanūdı cāmiʿ-i (09) şerīfe daʿvet idüp şerʿan daʿvāmuz görilsün didiler. Lākin Mollā Ḫażretleri (10) "Mādem ki vezāret ṣadrındadur gelemez ve ḥaḳḳında icrā-yı şerīf daḫı mümkin olmaz. İllā siz (11) bu maḳāmda mütevaḳḳıf oluñ, ben varup saʿādetlü pādişāha vāḳiʿ ḥāli bildüreyin (12) ve ḫātem-i ṣadāreti elinden aldurayın." diyü gitdi Mollā'nuñ gitdügi Merre'nüñ mesmūʿı (13) olduġı gibi sipāhdan ve yeñiçeriden bir miḳdār ādem varup yolın aldılar ve Mollā'yı (14) daḫı Aġaḳapusı'na götürdiler ve cāmiʿ-i şerīfde olan ʿulemā ve meşāyiḫ ve ġayra birḳaç defʿa (15) ādemler

---

412 A[325b/22]; B[406b/04]: Ammā C[208a/01]: Ammā kim

413 A [325b/22]; B[406b/04]: ḳorkdı C[208a/02]: ḫavf eyledi ve

414 A[325b/23-26]; B[406b/04-08]: Selefi ... didiler C[208a/02]: Bu daḫı ẓulme āġāz eyledi ve ol gün maʿzūl olınup

415 A[325b/26-27]: Ol gün vezāreti Ḫādim (27) Gürci Meḥemmed Paşa'ya itdürdiler. B[406b/08]: ve ol gün vezāreti Gürci Ḫādim Meḥemmed Paşa'ya itdürdiler. C[208a/03]: vezāret Vezīr Gürci Meḥemmed Paşa'ya virildi.

416 A[325b/27]: Evvelden bir iki defʿa B[406b/08-09]: Evvelden daḫı bir iki (09) defʿa C[208a/03]: Evvelden iki defʿa

417 A[325b/27]; B[406b/09]: ḫabīr ve ḥüsn-i tedbīre ḳādir C[208a/04]: ḫabīr

418 A:- B:- C[208a/04]: tekrār

419 A[326a/01]; B[406b/10]: zūr-balar ile C[208a/04]: erāẕil eşḳıyā ile

420 A[326a/01]; B[406b/10]: yek-dil olup C[208a/04]: yek-dil, yek-zebān olup

421 A[326a/02-04]: ve ... oturtdılar. B[406b/10-12]: ve ... ve "Bundan (11) muḳaddem bizden bir ādem daḫı ... Gürcü'yi ḳaldurdılar ve yirine Merre'yi oturtdılar. C[208a/05]: Gürci Meḥemmed Paşa'yı ḳaldurup Merre'yi vezīr eylediler.

422 A[326a/04]; B[406b/12]: kerre C[208a/05]: defʿa

423 A[326a/04]; B[406b/12]: ʿadl ü şerʿi C[208a/05-06]: ʿadl (06) şerʿi

424 A[326a/04]; B[406b/12]: ḳaldurdı. C[208a/06]: ḳaldurdılar.

425 A[326a/04-05]; B[406b/12-13]: Evżāʿ-ı ġarībesine nihāyet yoḳ. C[208a/06]: Evżāʿ-ı ġarībeye aġaz eyledi.

426 A[326a/05]; B[406b/13]: Beglerbegi nāmında C[208a/06]: Mīr-i mīrān nāmına

427 A[326a/05]; C[208a/06]: dīvānda B:-

428 A[326a/05];B[406b/13]: aşaġa aldurup C:-

429 A[326a/05]: Ṣoñra ḳużātdan daḫı B[406b/14]: Ṣoñra ḳużātdan C[208a/07]: ʿulemādan daḫı

430 A:- B:- C[208a/06]: dīvānda

431 A[326a/06]; B[406b/14]: falaḳaya ḳoyup C:-

432 A[326a/07]; B[406b/14]: Ol ḳaḍī C[208a/08]: ve ol ḥerif daḫı

433 A[326a/07-08]: cümle ... getürdiler B[406b/15-16]: cümle ʿulemāyı Sulṭān Meḥemmed merḥūmuñ cāmiʿ-i şerīfine cemʿ itmege (16) sebeb oldı. Şeyḫü'l-islām ḥażretlerine daḫı ādem gönderüp cāmiʿ-i şerīfe getürdiler C[207b/08-09]: ʿulemāyı cemīʿan (09) Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿi'ne cemʿ itmege sebeb oldı.

gönderdiler ve bi'l-cümle ʿāḳıbet ġılmān-ı ʿacemiyāndan ve gemi oġlanlarından ve at (16) oġlanların cemʿiyyet-i ʿulemāyı perişān itmege gönderdiler. Vaḳt-i şām irişmiş idi. Namāza (17) gelenlerden daḫı ḫayli ādem mevcūd iken urdılar ve bir niçesin öldürdiler.

Pāy-i (18) taḫt-ı ʿaliyye böyle olıcaḳ mīr-i mīrān, eṭrāf ve ümerā ve sā'ir eṣnāf "Muṭlaḳ yeñiçeri pādişāh (19) ḳulı ya biz kimüñ ḳulıyuz?" diyü ḫaberleşdiler. Bu cümleden ibtidā' Abaza Paşa ḫurūc idüp (20) bulduġı yeñiçeriyi "sen daḫı ḳātil-i ḫalīfe-i ʿaṣr u evān ü pādişāh-ı devrānsın" diyü (21) envāʿ ḥaḳāret ile ḳatl ider oldı. Pes yeñiçeri ṭā'ifesinüñ ṭaşrada mekṣ (22) ü ārāma taḥammüli ḳalmayup gelüp odalarına doldılar. Bu kerre Abaza defʿine 'asker (23) tedārüki lāzım geldi.[434]

ÇAĞAL-ZĀDE VEZĪR MAḤMŪD PAŞA'NUÑ ABAZA ÜZERİNE[435] SER-DĀRLIĠI[436] ẔİKRİNDEDÜR

(24) Bir gün vezīr-i aʿẓam-ı ḫōd-rāy ve cebbār Maḥmūd Paşa'yı sarāyına getürdüp[437] Abaza üzerine (25) ser-dār naṣb eyledi ve yeñiçeriden Ḳara Mezaḳ Aġa taʿyīn olınup gönderildi. (26) Ol ḥīnde Abaza ve Ḳalavun Yūsuf Paşa, kendülerle müttefiḳ olan ümerā ve ʿaskerleri (27) olan eşḳıyāyla Engürü'ye gelmişler idi. Maḥmūd Paşa daḫı ol semte revāne

[434] A[326a/08-23] ve vezīr-i ʿanūdı ... lāzım geldi. B[406b/17-407a/11]: ve vezīr-i ʿanūdı ... Mollā Efendi (18) Ḥażretleri ... ol gelmez ve ḥaḳḳında icrā-yı şerʿ-i şerīf ... ḫātem-i ṣadāreti aldurayın diyü gitdi ammā ... Mollā'nuñ yolın aldılar (03) ve Mollā'yı daḫı ... ṭaġılmaları içün ādemler gönderdiler ... gemi iç oġlanlarından ve at oġlanlarından ... böyle olınmaḳ ... ve sā'ir ümerā ve eṣnāf ... buldügi ... ṭaşrada ve öte yaḳada ... ve gelüp (11) odalarına ṭoldılar. ... lāzım geldi. C[208a/09-209a/10]: CEMĪʿAN ʿULEMĀ-YI KİRĀM İLE (10) ŞEYḪÜ'L-İSLĀM VE SĀDĀT İLE NAḲĪBÜ'L-EŞRĀF ĠĀZĪ SULṬĀN MEḤEMMED ḪĀN (11) CĀMİʿİNDE CEMʿ OLINUP MERRE'Yİ ḲATL OLINDUĠI Çünkim Cāmiʿ-i Şerīf-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān' (12) da cemīʿan ʿulemā-yı kirām cemʿ oldılar. Evvelā yeñiçeri aġasına ve bölük aġalarına ādem (13) gönderüp daʿvet eylediler, daḫı ʿAlī Paşa'yı daʿvet idüp ol meclisde vezāret-i (14) ʿuẓmāyı ale'l-ittifāḳ şeyḫü'l-islām fermānı ile mezbūra virdiler ve daḫı Şeyḫü'l-islām (15) ol arada Merre'nüñ ḳatline fetvā-yı şerīfe taḥrīr idüp vezīr-i aʿẓam tecdīde ve mezbūrı (208b/01) ḳatl olınmaḳ içün muḥkem tenbīh-i te'kīd eyledi. Fi'l-ḥāl vezīr-i cedīd yeñiçeri aġası (02) ile süvār olup Merre maġrūrı sarāyında ol sāʿat ḳatl eylediler ve lā- (03) şesin At Meydānı'nda bıraḳdılar ve yine maḥall-i cemʿiyyete gelüp aḥvāli ḫaber virdiler. Pes (04) şeyḫü'l-islām ḥażretleri Sulṭān Meḥemmed Cāmiʿinde vezīr-i aʿẓamuñ ḳatline (05) fetvā virüp ḳatl itdürdükden ṣoñra "eẕā taġayyürü's-sulṭān taġayyürü'z-zemān" (06) feḥvāsı üzre Sulṭān Muṣṭafā "Ḥalʿ olınmayacaḳ bu ʿālem-i niẓām intiẓām bulup (07) ışlāḥ-peẕīr olmaḳ mecāldür." diyüp cülūs olmaḳ üzre müşāvere münʿaḳid (08) oldı ve hemān ʿumūmen ol aradan ḳalḳdılar ve sarāy-ı ʿāmireye revāne oldılar. (09) Evvelā ġılmān, ʿacemiyān ve çorbacılar ve yeñiçeri aġası ocaḳ aġaları ile ve bölük (10) aġaları umūmen sipāhla baʿde vezīr-i aʿẓam vüzerā-yı ʿiẓam ve mīr-i mīrān محاظم (11) ümerā ṣāḥibü'l-iḥtişām sā'ir ʿavām ile baʿde şeyḫü'l-islām ve mevālī-i ʿiẓām (12) ve sā'ir müderrisin ẕevī'l-iḥtirām ile baʿde ḥażret-i naḳībü'l-eşrāf cemīʿan (13) sādāt-ı kirām ile biribirilerin taʿḳīb iderek sarāy-ı ʿāmireye doldılar ve dārü's- (14) saʿāde aġası daʿvet olınup "Tīz Şeh-zāde Sulṭān Murād'ı çıḳar." diyü fermān (15) olındı ve taḫt-ı hümāyūn vażʿ olınacaḳ maḥall düşünmege mübāşeret olındı (209a/01) ve ol maḥallde şeh-zāde-i ʿālī-nijād-mānend āf-tāb-ı cihān-tāb sarāy-ı ʿāmireye şehr-yārīden (02) ṭulūʿ ve ʿāleme ʿarż-ı cemāl idicek ṣadr-ı aʿẓam ile şeyḫü'l-islām ve aġa-yı duḫterān-ı (03) ḫaṣṣa ve aġa-yı bābü's-saʿāde yemīn yesārında devlet-i iḳbāl ve saʿādet-i iclāl (04) ile getürüp taḫt-ı hümāyūn-ı Āl-i ʿOṣmānī üzre iclās olındılar. Çün vech-i meşrūḥ (05) üzre devlet-i iclāl ve saʿādet-i iḳbāl ile taḫt-ı saʿādet-baḫta cülūs buyur- (06) duḳlarında ʿulemā-yı ʿiẓām ve meşāyiḫ-i kirām ve sā'ir vüzerāyı mīr-i mīrān ümerā-yı ṣāḥibü'l- (07) iḥtişām ʿumūmen bīʿat idüp būs-i dāmen-i pādişāhī ile mest-saʿd oldılar. (08) Umūr-ı bīʿat tamām olduḳda duʿa vü ṣenā gül-bāngi zümre-i çavuşān üç āsmāna (09) irişdürdiler. Baʿde saʿādetli pādişāh selāmlayup devletle içerüye müteveccih revāne (10) oldılar. Cemʿiyyet daḫı perākende olup mekānlu mekānına gitdiler.

[435] A[326a/23]: ÜZERİNE B[407a/12]: YİRİNE

[436] A[326a/23]: SER-DĀRLIĠI B[407a/12]: SER-DĀRLİGİ

[437] A[326a/24]: getürdüp B[407a/13]: getürüp

olınup **[326b]** (01) ammā ancaḳ rūz-merre yeñiçeri ẕaḫīresin[438] tedārük[439] idebilürdi. Egerçi mezbūrlaruñ (02) üzerilerine varmaġa me'mūrlar idi, lākin[440] Ḳara Mezaḳ "Bizde anlara muḳāvemet ider ʿasker (03) yoḳdur." diyü fesḫ-i ʿazīmete bādī olup Burusa'ya ʿavdet idüp ve[441] ol ḳış (04) Burusa'da ḳalup evvel bahārda İstanbul'a[442] geldiler.[443]

BAĠDĀD-I BEHİŞT-ĀBĀDA[444] ḲIZILBAŞ-I (05) BED-MAʿĀŞ ẒAFER BULDUḲLARI[445]

Fī 12 Rebīʿü'l-evvel sene 1033.[446] Bir niçe yıllardan berü[447] Bağdād'a (06) yirlüḳulı[448] müstevlī olmış idi.[449] Beglerbegilerin[450] gāh[451] ḳalʿaya ḳapadup ve üzerilerine[452] (07) ṭoplar ḥavāle idüp gāh döğüşüp[453] gāhī barışup[454] ol maḳām-ı ḫilāfetde muttaṣıl bu (08) maḳūle[455] bed-nāmlıḳdan ḫālī degüller idi. Çün intiẓām-ı ʿālem[456] Merre gibi bir cāhil ebterüñ[457] (09) ḥükūmetine müsellem oldı. Diyār-ı bekr beglerbegisi Vezīr[458] Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa'ya emr-i şerīf ışdār (10) itdi ki[459] elbette[460] Baġdād'a varup ḥükkāma ser-fürū itmeyenlerüñ muḥkem ḥaḳḳlarından gelesin.[461] (11) Bu ʿabd-i bī-miḳdār ol ḥīnde[462] Diyār-ı bekr ḫazīnesine defter-dār idim.[463] Ekṣer eyyām ü[464] leyālīde (12) vezīr-i müşārün-ileyhden ḫālī degül idim.[465] Müşārün-ileyhüñ sefer levāzımına maḳdūrumuz beẕl (13) ider[466] ve Baġdād aḥvālin muttaṣıl teẕekkür iderdik.[467]

---

[438] A[326b/01]: ẕaḫīresin B[407a/16]: ẕaḫīresi
[439] A[326b/01]: tedārük B[407a/16]: tedārükin
[440] A[326b/02]: lākin B[407a/16]: velākin
[441] A[326b/03]: ve B:-
[442] A[326b/04]: İstanbul'a B[407a/18]: İslāmbol'a
[443] A[326a/23-326b/04]; B[407a/11-18]: ÇAĞAL-ZĀDE VEZĪR MAḤMŪD ... geldiler. C:-
[444] A[326b/04-05]; B[407a/18-19]: BAĠDĀD-I BEHİŞT-ĀBĀDA C[209b/02-03]: DĀRÜ'L-İSLĀM-I BAĠDĀD'A
[445] A[326b/05]: ẒAFER BULDUḲLARI B[407a/19]: ẒAFER BULDÜKLERİ C[209b/02-03]: ẒAFER BUL-(03) DUĠI
[446] A[326b/05]; B[407a/19]: Fī 12 Rebīʿü'l-evvel sene 1033. C[209b/03]: Rebīʿü'l-evvelī sene 1032.
[447] A[326b/05]; B[407a/19]: yıllardan berü C[209b/03]: yıllar idi ki
[448] A[326b/06];B[407b/01]: yirlüḳulı C[209b/03]: yirlüyeñiçerisi
[449] A[326b/06]; B[407b/01]: müstevlī olmış idi. C[209b/03]: müstevlī olup
[450] A[326b/06]: B[407b/01]: Beglerbegilerin C[209b/04]: mīr-i mīrān-ı devletlüleri
[451] A[326b/06]; C[209b/04]: gāh B:-
[452] A[326b/06]; B[407b/01]: ve üzerilerine C[209b/04]: gāh üzerine
[453] A[326b/07]; B[407b/02]: döğüşüp C[209b/05]: döğüşürler
[454] A[326b/07]: gāhī barışup B[407b/02]: ve gāh barışup C[209b/05]: gāh barışurlar idi.
[455] A[326b/07-08]; B[407b/02]: bu maḳūle C[209b/06]: böyle
[456] A[326b/08]; B[407b/03]: intiẓām-ı ʿālem C[209b/06]: aḥvāl-i ʿālem
[457] A[326b/08];B[407b/03]: bir cāhil ebterüñ C[209b/06]: bir cāhilüñ
[458] A[326b/09]; C[209b/07]: Vezīr B:-
[459] A[326b/09-10]; B[407b/04]: ışdār itdi ki C[209b/08]: irsāl eyledi ki
[460] A[326b/10]: elbette B[407b/04]; C[209b/08]: elbetde
[461] A[326b/10]; B[407b/04-05]: ser-fürū itmeyenlerüñ muḥkem ḥaḳlarından gelesin. C[209b/08-09]: ser-fürū itmeyenlere ḳılıç ura- (09) sın." dimiş.
[462] A[326b/11]; B[407b/05]: ol ḥīnde C[209b/09]: ol zamānda
[463] A[326b/11]; B[407b/05]: defter-dār idim. C[209b/09-10]: defter-dār idüm.
[464] A[326b/11]; B[407b/05]: ü C:-
[465] A[326b/10]; B[407b/06]: ḫālī degül idim. C[209b/10]: ḫālī olmaz idüm.
[466] A[326b/12-13]; B[407b/06]: maḳdūrumuz beẕl ider C[209b/11]: ṣarf-ı maḳdūr iderdüm
[467] A[326b/13]: teẕekkür iderdik. B[407b/07]: ẕikr iderdik. C[209b/12]: teẕekkür iderdüm.

ᶜAlimallahü şehidallah ve kefā billahi şehīden[468] (14) bir niçe kerre belki[469] ekṣer eyyāmda kendüye dimek vāḳiᶜ olmışdur:[470] “Siz bir[471] ḳavm-i şūm üzerine (15) müteveccihsiz ki[472] ekṣerī[473] Ḳızılbaş’dur dirsiz ve Ḳızılbaş ile[474] mā-beynleri bir menzil (16) idügin taḥḳīḳ idersiz bunlar baş ü cān ve[475] mā-melek ve[476] ḫānedān ḫavfıyla Ḳızılbaş’a (17) iṭā‘ate[477] ve ḳalᶜayı teslīme[478] mübāderete[479] iḥtimāl virilmez mi?” “Yoḳ ol mümkin degüldür.”[480] (18) diyü cevāb virürdi. “Ya bu ki cezmüñüz ve iṭmīnān-i ḳalbüñüz nedendür?” dirdim, “Hīç mümkin degüldür.” (19) dimekden ġayrı cevābı yoġdı.[481] Ḫattā bir niçe kerre bunı miṣāl īrād itdim:[482] “Budun’da (20) dayımuz Ferhād Paşa merḥūmı[483] ḳul ḳatl itdi.[484] Sulṭān Murād-ı ṣāliṣ-i ibn-i Sulṭān Selīm merḥūm[485] (21) elbette[486] Budun ḳatl-i ᶜāmm olınsun[487] ḫaṭṭ-ı şerīf ışdār itdiler[488]. Ḳoca Sinān Paşa vezīr-i (22) aᶜẓam idi.[489] “Meded pādişāhum ser-ḥaddür, düşmene üç dört günlik yirdür, ḫavf (23) ü bīm-i cānla[490] cā'izdür[491] ḳalᶜayı kāfire vireler, içlerinden mebdeᶜ-i fesād olanları bulalum (24) ve in-şā'-Allahü teᶜālā ḥaḳḳlarından geldürelüm.” diyü[492] menᶜ itdi[493] ḫōd cedd-be-cedd[494] Müslümānlar, (25) kāfir olmaḳ ve kāfire tābiᶜiyyet itmek iḥtimāli yoġken bu iḥtimāli virdiler.[495] Bunlar ḫōd ekṣerī[496] (26)

---

[468] A[326b/13]; B[407b/07]: ᶜAlimallahü şehidallah ve kefā billahi şehīden C:-

[469] A[326b/14]; B[407b/07-08]: bir niçe kerre belki C:-

[470] A[326b/14]; B[407b/08]: vāḳiᶜ olmışdur: C[209b/12]: vāḳiᶜ olur idi:

[471] A[326b/13]; C[209b/13] bir B[407b/08]: bu

[472] A[326b/15]; B[407b/08]: müteveccihsiz ki C[209b/13]: müteveccih olduñuz ki

[473] A[326b/15]; B[407b/08]: ekṣerī C[209b/13]: ekṣer

[474] A[326b/15]; B[407b/09]: Ḳızılbaş ile C[209b/14]: Ḳızılbaş’la

[475] A[326b/16]; B[407b/10]: ve C:-

[476] A[326b/16]: ve B:- C:-

[477] A[326b/17]; B[407b/10]: iṭā‘ate C[209b/15]: iṭā‘at

[478] A[326b/17]; C[209b/15]: teslīme B[407b/10]: teslīm

[479] A[326b/17]; B[407b/10]: mübāderete C:-

[480] A[326b/17]; B[407b/11]: mümkin degüldür.” C[210a/01]: olamaz.

[481] A[326b/18-19]: “Ya bu ki ... cevābı yoġdı. B[407b/11-12]: ”Ya bu ki cezmüñüz neden ve delīlüñüz ve iṭmīnān-i ḳalbüñüz (12) nedendür?” dirdim, “hīç mümkin degüldür.” dimekden ġayrı cevābı yoġıdı. C:-

[482] A[326b/19]; B[407b/13]: īrād itdim: C[210a/02]: īrād eyledim:

[483] A[326b/20]; B[407b/13]: Ferhād Paşa merḥūmı C[210a/02]: Ferhād Paşa’yı

[484] A[326b/20]; B[407b/13]: ḳatl itdi. C[210a/02]: ḳatl eylemiş.

[485] A[326b/20]; B[407b/13-14]: Sulṭān Murād-ı ṣāliṣ-i ibn-i Sulṭān Selīm merḥūm C[210a/02-03]: Sulṭān Murād (03) Ḫān-ı ṣāliṣ

[486] A[326b/21]; B[407b/14]: elbette C[210a/03]: elbetde

[487] A[326b/21]: ḳatl-i ᶜāmm olınsun B[407b/14]: ḳatl-i ᶜāmm olınsun diyü C[210a/03]: ḳatl-i ᶜāmm olsun diyü

[488] A[326b/21]: ışdār itdiler B[407b/14]: ışdār itdiler ve C[210a/03-04]: ışdār eyle-(04)diler.

[489] A[326b/21-22]; B[407b/14-15]: Ḳoca Sinān Paşa vezīr-i aᶜẓam idi. C[210a/04]: Vezīr-i aᶜẓam Ḳoca Sinān Paşa vezīr idi.

[490] A[372b/22-23]; B[407b/15]: düşmene üç dört günlik yirdür ḫavf ü bīm-i cānla C:-

[491] A[326b/23]: cā'izdür B[407b/15]: cā'izdür ki C[210a/05]: cā'iz kim

[492] A[326b/23-24]: içlerinden mebdeᶜ-i fesād olanları bulalum (24) ve in-şā'-Allah teᶜālā ḥaḳḳlarından geldürelüm diyü B[407b/16-17]: içlerinden mebdeᶜ-i fesād olanları bulalum in-şā'-Allah teᶜālā ḥaḳḳlarından geldürelüm (17) diyü C[210a/05]: diyü

[493] A[326b/24]; B[407b/17]: menᶜ itdi C[210a/05]: menᶜ eyledi.

[494] A[326b/24]; B[407b/17]: cedd-be-cedd: جدبرجد

[495] A[326b/24-25]: Müslümānlar, (25) kāfir olmaḳ ve kāfire tābiᶜiyyet itmek iḥtimāli yoġken bu iḥtimāli virdiler. B[407b/17-18]: Müslümānlar, kāfir olmaḳ ve kāfire tābiᶜiyyet itmek iḥtimāli yoġiken (18) bu iḥtimāli virdiler. C:-

[496] A[326b/25]; B[407b/18]: ekṣerī C:-

Ḳızılbaş-ı ibn-i Ḳızılbaş[497] ne dīninden ne meẕhebinden ayrılur belki meẕhebine ḳuvvet (27) buldurur.” dirdim, hiç ḳābil degüldür dimekden ġayrı cevābı yoġdı.

Ṣoñra İstanbul’da **[327a]** (01) vezīr-i aʿẓam iken bir defʿa cumʿa güni ḳāḍī-ʿasker, defter-dārlar ve daḫı niçe kibār ṭaʿām (02) üzerinde iken “Üşte şu Müslümān-ı ḥaḳḳ şāhidümdür, Baġdād’ı Ḳızılbaş’a vir- (03) dürmege sebeb oluruz diyü feryād itdim, sözüm diñlenmedi.” diyü keenne-hu Merre’den şikāyet (04) iderdi. Ammā ḥaḳīḳatde ol sözi bi’d-defʿāt söyleyen faḳīr idim. Muʿāraża (05) iden kendüsi idi ve kendü ṭalebiyle ser-dārlıḳ virildügi muḳarrer idi.[498]

Pes (06) çün Baġdād altına vardı,[499] Bekir Ṣubaşı didükleri ʿāṣī ḳapandı ve Baġdād (07) kendüye virilmek ricā itdi ve her sene yüz biñ ġuruş irsāliyye gönderecek (08) oldı ve kendüye daḫı ḫayli cā'ize vaʻde itdi. İltimāsına müsāʿade itmedi. (09) Ol daḫı Ḳızılbaş’a mektūb ve ādem gönderdi. Ḳızılbaş’uñ birḳaç ser-ḥadd ḫānları (10) sultānları fi’l-ḥāl geldiler ve Baġdād’uñ ṭaraf-ı āḫerine ḳondılar. Ol zamānda Ḥāfıẓ (11) Paşa müteyaḳḳıẓ olup eyālet-i Baġdād’ı Bekir Ṣubaşı’ya virdi ve Ḫarput Begi (12) İbrāhim Beg ile müjde ḥükmin gönderdi ve kendüsi “maṣlaḥat gördim” diyü ʿavdet (13) itdi. Bekir Ṣubaşı daḫı muḥkem ceng yaraġın görüp muḥaṣaraya müteheyyi' iken oġlı (14) olan bed-aṣl ü bed-tebār iç ḳalʿanuñ küçük ḳapusın açar ve Ḳızılbaş’ı ḳalʿaya (15) ḳoyar. Andan ṣoñra Bekir Ṣubaşı vāḳıf olur, olacaḳ oldı n’eylesün! Baġdād (16) gibi ḥışn-ı metīn ve maḥsūd-ı mülūḳ ü selāṭīn ve pāy-i taḫt-ı ḫulefā-yı ʿAbbāsiyyīn (17) bu ṭarīḳle Ḳızılbaş taṣarrufına dāḫil oldı.[500] Bekir Ṣubaşı’ya olan ḥaḳāret ve eẕā (18) ve baʿde ḳatl evvel vaʻde idüp ṣoñra maḥṣūr olduġı içün idi.[501]

BAʿDE (19) MUṢUL’I ALDUĠI VE ʿURBĀN[502] EKRĀDI İṬĀʿAT İTDÜRDÜGİ VE ḲARAÇIĠAY ḪĀNI (20) ÇAPḲUN’A GÖNDERDÜGİ

Fī sene-i minh.[503] Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa[504] Baġdād’dan ʿavdet (21) idüp Diyār-ı bekr’e müteveccih olıcaḳ Muṣūl’dan hezār mevāʿīd ile beglerbegisi (22) Kör Ḥüseyin Paşayı Baġdād’a ḳapanmaḳ içün gönderdi. Lākin Muṣul sükkānı bunuñ (23) ẓulminden cāna yitmişler ve der-gāh-ı şāha şekvāya gitmişler ve Muṣul żabṭına bir (24) ḥākim ṭaleb itmişler. Pes Ḳāsım Ḫān’a Muṣul ḫanlıġın virüp Ḥüseyin Paşa’ya (25) Ḳızılḫān’da müşādif olur ve Ḥüseyin Paşa Ḳızılḫān’a ḳapanur ve şāhuñ ʿahd ve (26) emānıyla çıḳardılar ve emān virmeyip huẓūr-ı şāhda ḳatl iderler.

---

[497] A[326b/26]; B[407b/18]: Ḳızılbaş-ı ibn-i Ḳızılbaş C[210a/05-06]: Ḳızılbaş-ı ibn-i Ḳızılbaş- (06) dur,

[498] A[326b/26-327a/05]: ne dīninden ... muḳarrer idi. B[407b/18-408a/05]: ne dīninden ... yoġıdı. (408a/01) Ṣoñra İslāmbol’da .. ḳāḍī-ʿaskerler ... faḳīr idim ve ... ser-dārlik virildügi muḳarrer idi. C[210a/06]: ḳalʿayı Ḳızılbaş’a vireceklerine şübhe yoḳdur.” didim.

[499] A[327a/06]; B[408a/05]: vardı. C[210a/07]: vardılar.

[500] A[327a/06-17]: ḳapandı ... dāḫil oldı. B[408a/06-14]: ḳapandı ... yüzer biñ ġuruş ... ḫayli cā'ize iḳrār itdi. ... ṭaraf-ı āḫerine anlar ḳondılar. ... Ḫarput begligin ... ḥaṣīn ve metīn (14) ve ... bu ṭarīḳle taṣarrufına dāḫil oldı. C[210a/07-13]: Baġdād’a ḳapanup şāh-ı ʿAceme ulaġla (08) mektūb gönderüp içinde taḥrīr itmiş ki “Eger taḫt-ı Baġdād cā'iz ise ʿale’l-(09) ʿacele imdād idesiz.” dimiş. Şāh-ı ʿAcem iki yüz biñ miḳdārı Ḳızılbaş (10) ile Baġdād’a dāḫil olup Bekir Ṣubaşı daḫı ḳalʿaya aldı. Ol aradan Ḥāfıẓ (11) Paşa daḫı ḥāl böyle olduġın görüp Baġdād’dan ʿavdet eyleyüp Diyār-ı (12) bekr’e teveccüh idüp dāḫil oldı. Baġdād gibi bir ḥışn-i ḥaṣīn ve maḥsūd-ı (13) selāṭīn bu ṭarīḳle Ḳızılbaş taṣarrufına dāḫil oldı.

[501] A[327a/17-18]: Bekir ... idi. B[408a/15-16]: Bekir ... olduġıçün (16) idi. C:-

[502] A:- B[408a/16]: ve

[503] A[327a/20]: Fī sene-i minh. B[408a/17]: Fī sene 1033

[504] A[327a/20]: Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa B[408a/17]: Ḥāfıẓ Paşa

Andan şāh-ı güm-rāh (27) çün Baġdād'a ẓafer buldı, ʿurbān-ı ṣaḥrā-nişīne ve ekrād-ı kūh temkīne luṭf u ḳahr ile **[327b]** (01) memzūc nāmeler gönderdi ve iṭāʿatine daʿvet eyledi ve Ḳarçıġay Ḫān'ı (02) daḫı ʿasker-i firāvān ile ġaret ü ḫasāret içün cānib-i Mardin'e irsāl eyledi. (03) Küçük Aḥmed Paşa ol zamānda Mardin voyvodası idi lākin henüz nām (04) ü nişānı yoġdı.[505] İbtidā-yı ẓuhūrı bundan oldı ve ol ḥīnde henüz Mardin'e (05) dāḫil olmamış idi.[506] Pes Ḫāfıẓ Paşa bu ḥaḳīre[507] Raḳḳa beglerbegiligin virüp iki yüz (06) sek-bān ile Mardin muḥāfaẓasına gönderdi Ḳarçıġay Ḫān daḫı Nuṣaybin'e (07) ve Ḳaradere'ye degin gelüp ol eṭrāf ü cevānibüñ ulusına ve ʿaşā'irine ġāret (08) ü ḫasāretler eyledi. Yalñuz Şiḳāḳī ʿaşīretinden iki yüz biñ[508] ḳoyun iġtinām itdi (09) dirler. Hele bi-faẓl-illah-i teʿālā bu ʿabd-i ʿāciz iki yüz miḳdārı sek-bān ile[509] Mardin'e (10) dāḫil olduḳdan ṣoñra Ḳarçıġay daḫı alacaġın almış idi. Mardin cāniblerine (11) tecāvüz itmedi. İllā Mardin'e bir menzil yirden, yaʿnī Ḳaradere nām maḥallden[510] ʿavdet (12) eyledi.[511]

Ve Min-el-Muḍḥiḳāt: Bu ʿabd-i faḳīr Mardin'de iken Ḳarçıġay ġāretinde Heştī[512] (13) ʿaşīreti daḫı ġāret olınmış idi. Bir Kürd ḥasnāca[513] ʿavretiyle maʿan Ḳızılbaş'a (14) esīr olur. Ekrād şecāʿat-ı nihāduñ kilāba muḥabbete iʿtiyādları[514] belki muḳteżā-yı fevā'idleri (15) olduġı meşhūr ü müteʿārifdür. İttifāḳ gördik bir siyāh kelb-i kebīri kendüden müfārıḳ (16) olmaz "sālişühüm kelbühüm" feḥvā-yı şerīfi mūcibince Ḳızılbaş[515] üçin[516] bir yirden seby itmiş olup (17) götürür ve ʿavrete mā'il olur. Mışrāʿ: "Seg vefā dāred, ne-dāred zen vefā" feḥvāsınca ʿavret (18) daḫı Ḳızılbaş'a ḳā'il olur. Eyle olıcaḳ Ḳızılbaş ile ʿavret her gice ṣafāda, Kürd (19) ise kelb ile[517] uzaḳdan temāşāda ittifāḳ bir gice Ḳızılbaş şāhlıḳ[518] ḫidmetine (20) gider. Kürd daḫı furṣat bulup elin ayaġınuñ bendin çözer ve[519] ʿavretüñ firāşına varup (21) bir ḫāncer-i ser-tīzi gögsine dayar ve "Benümle bile ḳaçar mısın, yoḫsa bunda[520] alıḳorın?" dir (22) ʿavret[521] "Ya benüm Ḳızılbaş'a teslīm olduġum żarūretümden degül midür? Müteʿalliḳātum dār ü (23) diyārum, ḫuṣūṣāsından müfāreḳatum iḫtiyārum mıdur?" ve bi'l-cümle Ḳızılbaş'uñ bir yarar (24) atına süvār ve ʿavreti ardına alup firār ider ve ḫayli menzil gider.

Ṣabāḥ çün (25) Ḳızılbaş ḳonaġına gelür. ʿAvret ile Kürd'üñ yirinde yil eser görür. Hemān[522] bir āh-ı serd (26) çeküp[523] pāyına düşer ve "Kürd benüm oḳlu şikārumdur, ʿavret

---

[505] A[327b/04]: yoġdı. B[408b/06]: yoġıdı.
[506] A[327b/05]: dāḫil olmamış idi. B[408b/07]: dāḫil olmamışdı.
[507] A[327b/05]: bu ḥaḳīre B[408b/07]: bu faḳīre
[508] A:- B[408b/10]: hemān
[509] A[327b/09]: sek-bān ile B[408b/11]: sek-bānla
[510] A[327b/11]: maḥallden B[408b/13]: maḥalle
[511] A[327a/18-327b/12]; B[408a/16-408b/13]: Baʿde Muṣul'ı ... ʿavdet eyledi. C:-
[512] A[327b/12]: Heştī B[408b/14]: Aşşī
[513] A[327b/13]: ḥasnāca B[408b/14]: ḥüsnāca
[514] A[327b/14]: muḥabbete iʿtiyādları B[407b/15]: muḥabbet ü iʿtiḳādları
[515] A:- B[407b/17]: olıcaḳ
[516] A[327b/16]: üçin B:-
[517] A[327b/18-19]: Kürd (19) ise kelb ile B[407b/19]: Kürd ile kelb
[518] A[327b/19]: şāhlıḳ B[408a/01]: şāhuñ
[519] A:- B[409a/01]: daḫı
[520] A:- B[409a/03]: lāşüñ seni
[521] A:- B[409a/03]: daḫı Kürd'e cevāb virdi ki:
[522] A:- B[409a/06]: ol dem

ḫōd[524] niġārumdur, hemān (27) bolay kim irişem.” diyü cān atar. Kürd ise ʿavret ile ḫayli mesāfe ḳaṭʿ itmiş **[328a]** (01) yorġun düşmiş, gün daḫı tamām ḳızmış Ḳızılbaş’ı[525] beni çölde ne vechle bulsa (02) gerekdür izüm belki tozum daḫı göremez, diyü emīn olup[526] iner ve biraz yaṣtanur.[527] Meger ʿavreti (03) olan ḳahpeye Ḳızılbaş tamām[528] begendürmiş.[529] Ḳızılbaş’uñ mā'ī kepenek yapuncasın geymiş (04) imiş. Muttaṣıl gāh eteginden gāh yeñinden birer pārecıḳ ḳoparup iz-i maʿlūm olmaḳ içün (05) gitdügi yirde çölde bıraġur imiş.[530] Ḳızılbaş kepenek pārelerin gördükçe[531] tanur ve rūspī- (06) nüñ tedbīri idügin bilür ve bu vaż‘ı ziyāde cehd ü ibrāmına bāʿiṣ olur (07) ve bi’l-cümle Kürd ġafletde iken Ḳızılbaş ẓāhir olur ve ʿavret Ḳızılbaş’a işāret ider. (08) Kelb ise āşinā olmaġa ürmez hemān. Kürd’i ġāfil iken baṣar ve ḳayd-ı bend itmek ister. (09) Kürd daḫı ġafletden bīdār olup[532] Ḳızılbaş ile zīr ü zeber olur ve Ḳızılbaş’a (10) ġālib gelür ve altına alur. Hemān ʿavreti olacaḳ fāḥişe Kürd’üñ ayaġından ṭutar[533] (11) ve Ḳızılbaş’uñ üzerinden çeker. Bu kerre ʿavretüñ mūʿavenetiyle Ḳızılbaş[534] Kürd’üñ üzerine (12) çıḳar ve ḳatl itmege ḫancerine el urur. Ol ḥīnde ḳara köpek velī-niʿmetine ḳaṣd olunduġın (13) ḥiss ider ve Ḥażret-i İmām ʿAlī raḍiyallahü anh ü[535] kerem-ullah ve cehd-i ḳavli üzre kilābda (14) olan ḫıṣāl-ı ʿaşerenüñ birisi ki[536] “bi-aḫẕi’l-ʿaduvvi ve bi-terki ṣıddīk”dir ḳavl-i şerīfi (15) mūcibince yapışmaz illā Ḳızılbaş’uñ şiddet-i ḥarrda maṣlūb olan ḥaṣiyetine ve ber- (16) vechle dendān-ı tīz ile ṭutar ki Ḳızılbaş’uñ cānı burnından çıḳmalu olur, (17) hemān nā-çār olup Kürd’den el çeker ve Kürd ġālib olup Ḳızılbaş’ı (18) ḳatl ider. Bu kerre ʿavreti[537] Ḳızılbaş’uñ atına bindürüp ʿaşīretine götürdi (19) ve bu aḥvāli aşā'irine[538] işāʿa eyledi ve ʿaşīretinüñ cümle ekrādı müctemiʿ olup (20) ʿavreti eşedd siyāset ile[539] ḳatl eyledi.[540]

BU ḤĪNDE ṬAYY ḲABĪLESİ AʿRĀBĪ (21) ḲIZILBAŞ ORDUSINA ÇAPDUḲLARI[541] ẔİKRİNDEDÜR

Ṭayy ḳabīlesi Aʿrābī egerçi (22) çoḳlıḳ ḳabīle degüldür ammā sā'ir Aʿrāb-ı beriyye içinde şecāʿat ü kerem ile maʿrūf- (23) lardur. Nitekim Ḥātem-i Ṭāyyī bu ḳabīleden idügi bu müddeʿāya delīl-i vāfīdür. (24) Çün şāh ʿasker-i güm-rāhı ile Baġdād ḳurbında ḫayli müddet iḳāmet eyledi. Ṭā'ife-i (25) mezbūreden yüzden mütecāviz fārisü’l-ḫayr süvāri intiḫāb olınup

---

[523] A:- B[409a/07]: Ḳızılbaş ʿavret ile Kürd’üñ
[524] A[327b/26]: ḫōd B[409a/07]: ḫoş
[525] A[328a/01]: Ḳızılbaş’ı B[409a/09]: Ḳızılbaş
[526] A:- B[409a/10]: atından
[527] A[328a/02]: yaṣtanur B[409a/10]: yaṣdanur
[528] A[328a/03]: tamām B:-
[529] A:- B[409a/10]: Meger melʿūne
[530] A[328a/05]: bıraġur imiş. B[409a/12]: bıraġurmış.
[531] A:- B[408b/13]: o
[532] A[328a/09]: bīdār olup B[409a/16]: bīdār olur ve
[533] A[328a/10]: ṭutar B[409a/17]: dutar
[534] A:- :[409a/18]: gine
[535] A[328a/13]: raḍiyallahü anh ü B:-
[536] A[328a/14]: birisi ki B[409b/01]: biri ki
[537] A[328a/18]: ʿavreti B[409b/04]: ʿavretini
[538] A[328a/19]: aşā'irine B[409b/05]: cümle aşā'ire
[539] A[328a/20]: siyāset ile B[409b/06]: siyāsetle
[540] A[327b/12-328a/20]: Ve Min-el-Muḍḥiḳāt ... ḳatl eyledi. B[408b/13-409b/06]: Ve Min-el-Muḍḥiḳāt ... ḳatl eylediler. C:-
[541] A[327b/21]: çapduḳları B[409b/06]: çapdükleri

ve gice ile (26) Ḳızılbaş ordusınuñ ḳurbında bir pinhān olacaḳ yir bulurlar ve günüñ şiddet-i ḥarrında (27) ordunuñ bir cānibinüñ[542] çapup iki yüz ḳadar ṭāvusı üştür-māde ve birḳaç eyüce **[328b]** (01) at ve birḳaç ester ḥattā birḳaç merkeb daḫı ḳaparlar ve Ḳızılbaş'uñ gözi öñinde beriyyeye (02) ḳaçarlar. Aṣlā ne taʿḳīb iderler ne ḳovarlar. Ṣıḥḥat ü selāmet ile Mardin ḳurbında (03) obalarına geldiler ve ġanā'imi ucuz ucuz ṣatdılar. Bu ḥaḳīr[543] daḫı ġāyet müntaḫab olan (04) üştürden bir ḳaṭarın üç yüz ġuruşa iştirā itmiş idim.

VEZĪR-İ AʿẒAM ŞÜDEN KEMĀNKEŞ (05) ʿALĪ PAŞA

Fī sene 1032.[544] Çün Merre Ḥüseyin Paşa yeñiçeri ḳuvvetiyle vezāretinde müstaḳil olup (06) her murād idindügin ider oldı.[545] Ḥattā sipāhīyi yeñiçeriye istinād ile ḳırdurmaḳ (07) tedārükindedür, didiler. Çün bu kelām-ı ḫām ḫalḳ içre şöhret-i tām buldı, sipāhī (08) cemʿiyyet idüp "Biz,[546] bu vezīr ehl-i ġarāż ādemdür, vezāretin istemezüz." didiler. Merre daḫı (09) yeñiçeri ocaġına düşüp ve odabaşıları ve baʿżı kendüye muʿīn olanları (10) uydurup "siz istemezseñüz biz isterüz" didürtdi ve "Niçe bir zūr-balıḳ idersiz, (11) pādişāhuñ vüzerāsında ʿalāḳañuz nedür?" diyü keenne ṣūret-i ḥaḳḳdan menʿ itdürdi. (12) Ṣoñra sipāhī "Bizüm odabaşılar[547] ve aġalar ile ʿalāḳamuz yoḳdur,[548] görelüm yeñiçeri yolda- (13) şlarınuñ[549] yaʿnī bizüm gibi nefer nāmına olanlaruñ sözi bu mıdur?" diyü żābiṭlarından (14) ġayra su'āl idince meger Bayrām Paşa merḥūm ol zamānda ketḫüdā idi,[550] pend-i sūd-mend (15) virüp[551] sipāhīye uydurmış ve "Siz sipāhīye muḫālefet iderseñüz daḫı sefere (16) gidemezsiz, anlar sizi çādırlarıñuzdan çıḳartmaz." diyü naṣīḥat itmiş imiş. Hemān (17) ol maḥallde "Sipāh ḳanda ise[552] biz de andayuz, anlaruñ sözi bizüm sözümüzdür." (18) didiler ve Merre'yi maʿzūl itdürdiler ve mühr-i şerīfi müşārün-ileyhe virdürdiler.

Ammā (19) bundan ṣoñra kibār ü ṣiġār müteyaḳḳıẓ olup "Menāṣıb bu ṭarīḳ ile zūr-balar hücūmıyla (20) virilmek ve ṭaşrada olan reʿāyā ve fuḳarā zūr-balaruñ ateşine yanmaḳ tā-be-key." (21) didiler ve cümleden Şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi Ḥażretleri ve sā'ir ʿulemā-yı ʿiẓām (22) ve mevālī-i kirām ve meşāyiḫ ve[553] sādāt ve vüzerā ve vükelā ve enderūnī[554] ve bīrūnī aġāvāt (23) bu aḥvāli nihānī degül ʿalāniyyeten söyleşürler ve müşāvere ider oldılar ve bu cümleye (24) bādī saʿādetlü pādişāhda rüşd ü sedād olmayup taṣarrufa miknet ve ʿaḳlındaki[555] (25) ḫiffetdür. Ḫuṣūṣā Ṣadr-ı aʿẓam ʿAlī Paşa kendü devletin ḳayırduġından, manṣıbına (26) ḳorḳduġından şeyḫü'l-islām ve mevālī-i kirām ve vüzerā-yı ʿiẓām ile bir yire gelüp (27) ḳul ṭa'īfesinüñ bundan ṣoñra ber-vechle żabṭ ü rabṭına ḳābiliyyet olmaduġın ve dārü's- **[329a]** (01) salṭanada kibār-ı ḥükkāmuñ ḥāli böyle olıcaḳ ṭaşrada olanlaruñ ḥāli niçe

---

[542] A[328a/27]: cānibinüñ B[409b/11]: cānibin
[543] A[328b/03]: ḥaḳīr B[409b/14]: faḳīr
[544] A[328b/05]: sene 1032 B[409b/15]: sene 1037
[545] A:- B[409b/16-17]: ve sipāhīye hīç (17) iʿtibār itmez oldı.
[546] A[328b/08]: biz B:-
[547] A[328b/12]: odabaşılar B[410a/03]: odabaşılarla
[548] A:- B[410a/03]: hemān
[549] A[328b/12-13]: yeñiçeri yolda- (13) şlarınuñ B[410a/03]: yeñiçerinüñ yoldaşları
[550] A[328b/14]: ketḫüdā idi, B[410a/05]: ketḫüdāyeri idi,
[551] A[328b/14-15]: Pend-i sūd-mend (15) virüp B[410a/05]: Pend-i sūd-mend idüp
[552] A[328b/17]: "Sipāh ḳanda ise B[410a/07]: yeñiçeri yoldaşları "ʿAlā mele'i'n-nās sipāh ḳanda ise
[553] A[328b/22]: ve B:-
[554] A[328b/22]: enderūnī B[410a/11]: enderūn
[555] A[328b/24]: ʿaḳlındaki B[410a/13]: ʿaḳlındaġı

olduġın (02) ve her nāḥiyede celālīden ve her kūşe zūr-balardan ḫālī degül idügin muḥaṣṣal (03) varduḳça[556] ʿālem ḫarāba ve salṭanat inḳılāba düşer, diyü çoḳ ḳīl ü ḳāl eylediler (04) velākin cülūs inʿāmına virilecek ḫazīne aḥvāli niçe olur diyü keenne-hu tedbīr ü (05) tedārük görilür[557] didiler.

Ḳul ṭā'ifesinüñ daḫı kibārı ve ocaḳlaruñ iḫtiyārı (06) bir yire gelüp "Cülūs ṭaleb olınmasun, tek ʿāleme niẓām ü intiẓām gelsün." diyüp[558] (07) Sulṭān Aḥmed merḥūmuñ veled-i erşedi ḳanġı şeh-zāde ise[559] iclāsına ittifāḳ itdiler.[560]

(08) İCMĀL-İ CÜLŪS-I SULṬĀN MURĀD ḪĀN-I RĀBİʿ-İ İBN-İ SULṬĀN AḤMED ḪĀN[561]

Fī[562] 14 ẕi'l-ḳaʿde sene 1032. (09) Çün ittifāḳ-ı ārāyla taḫt-ı ḫilāfet-i kibri cenāb-ı ʿālīlerine müyesser ve[563] muḳadder oldı, (10) gūyā ʿālem mürde iken ḥayāt-ı nev buldı ve[564] ġanī vü faḳīrüñ[565] yüzi gözi güldi.[566] (11) Ancaḳ ḳul inʿām almayacaḳ iken baʿżı bārid kelām lisān-ı enāmda şüyūʿ bulmaġla cā'iz ki (12) ibtidā-yı cülūsda yine bir fitne īḳāẓ olına diyü iḫtiyāṭen virdiler ve[567] vüzerā ve (13) ʿulemā ve meşāyiḫ sādāt cümleye virilüp bir ferdden dirīġ itmediler. Nihāyet (14) mertebe tedārük olınınca çoḳ müżāyaḳa çekdiler.[568]

Fe-emmā Ḥilye-i Şerīfeleri: Ḳāmet-i vālā (15) nehmetleri ġāyet bülend ü vālā ve vücūd-ı şerīfleri cesīm ü şaḫīm ve mübārek beşereleri (16) müdevver ve liḥyeleri ḫafīfe ġāyet bülend ü vālā ammā kūsec degül ve açuḳ ḳaşlu (17) ala gözlü beyāżı çoḳ, zamān-ı ḳuʿūdlarında taḫt-ı şerīf farżā cism-i laṭīflerinden ṭopṭolu (18) yaʿnī cism-i şerīfi kebīr bir pādişāh-ı bī-naẓīr idi ki[569] bu devlet-i ʿaliyyede olan selāṭīn-i (19) selefde[570] belki sā'ir selāṭīn-i İslāmiyyede yoḳdur. Żābiṭ ve[571] ḫūnī vü seffāk ve ʿadūsına (20) ġālib, ḳavī böyle[572] pādişāh-ı bī-pāk gelmemişdür[573] ve ṭabʿ-ı şerīfleri ġāyet güşāde (21) ve[574] herkese bī-tereddüd

---

[556] A[329a/03]: varduḳça B[410a/18]: vardükçe

[557] A[329a/04-05]: niçe olur diyü keenne-hu tedbīr ü (05) tedārük görilür B[410a/19]: niçe olur ve buña ne tedbīr tedārük görilür

[558] A[329a/06]: diyüp B:-

[559] A[329a/07]: şeh-zāde ise B[410b/02]: şeh-zādesi ise

[560] A[328b/04-329a/07]; B[409b/15-410b/02]: VEZĪR-İ AʿẒAM... ittifāḳ itdiler. C:-

[561] A[329a/08]; B[410b/02-03]: İCMĀL-İ CÜLŪS-I SULṬĀN MURĀD ḪĀN RĀBİʿ İBN-İ SULṬĀN AḤMED ḪĀN C[209a/10-11]: DER-ẔİKR-İ SALṬANĀT-I ĠĀZĪ (11) SULṬĀN MURĀD ḪĀN-I RĀBİʿ-İ İBN-İ SULṬĀN AḤMED ḪĀN EL-VĀḲİʿ

[562] A[329a/08]; B[410b/03]: Fī C:-

[563] A[329a/09]; B[410b/04]: ve C:-

[564] A:- B:- C[209a/13]: daḫı

[565] A[329a/10]; B[410b/05]: ġanī vü faḳīrüñ C[209a/13]: faḳīr ü ġanīnüñ

[566] A[329a/10]; B[410b/05]: yüzi gözi güldi. C[209a/13-14]: yüzi şādan (14) ü ḫandān oldı

[567] A[329a/12]: ve B:-

[568] A[329a/11-14]; B[410b/05-08]: Ancaḳ ḳul ... çoḳ müżāyaḳa çekdiler. C:-

[569] A[329a/14-18]: Fe-emmā ... idi ki B[410b/05-11]: Fe-emmā Ḥilye-i Şerīfleri: Ḳadd <ü> ḳāmetleri ġāyet (09) bülend ü bālā ve ... ḫafīf (10) ammā kūsec degül ve açuḳ ḳaşlu ala gözleri beyāżı çoḳ, zamān-ı ḳuʿūdlarında taḫt-ı şerīfe (11) farżā ... idi ki C[208b/14]: ve bi'l-cümle bu pādişāh-ı ẕī-şān idi ki

[570] A:- B[410b/12]; C[209a/15]: degül

[571] A[329a/19]; B[410b/13]: ve C:-

[572] A:- B[410b/13]; C[209b/01]: bir

[573] A[329a/20]; B[410b/13]: gelmemişdür C[209b/02]: geldügi vāḳiʿ olmamışdur.

[574] A[329a/21]: ve B:-

mükālemede ve muttaṣıl tenhā-revlik ile aḥvāl-i ʿāleme taḥṣīl-i (22) ıṭṭılāʿda hīç bunlaruñ mā-fevḳi mutaṣavver degüldür.

Egerçi cülūs-ı hümāyūnlarından[575] (23) yidi sekiz seneye varınca yine zūr-balaruñ zūrı kesilmedi ve ḫidmetlerine (24) mülāzımına virilmekle ġulġuleler ve fitne vü fesād eksilmedi. Ṣoñra ki z̲āt-ı ʿālīlerine (25) teyaḳḳuẓ ü intibāh geldi ve her nīk ü bedden āgāh ḥāṣıl oldı. ʿĀlemi ber-vechle (26) żabṭ ü rabṭ itdiler ki felekde ḫilāf-ı marżīsi[576] vażʿ ider ḳalmadı. Belki kimse (27) kimsenüñ mezraʿından bir dāne almadı. İnḳıṭāʿ-i ʿarż-ı salṭanatlarında olan mütemerridīn **[329b]** (01) ḫavf ü ḫaşyetlerinden meyl-i ṣalāḥ idüp kūşe-nişīn oldılar. Nitekim şāʿir-i (02) şīrīn-kelām ve nāẓım-ı māhir be-nām[577] Nefʿī Çelebi merḥūm uşbu ḳaṣīde-i naẓīfesinde bu edāyı (03) dil-pez̲īr ile ḥaḳḳ kelām īrād itmişdür.

Nefʿī Çelebi merḥūm:

Gelse bu devre felek eyler idi
(04) Seni Sulṭān Selīm'e taḳdīm
Ya niçün dirseñ eger pādişāhum
İdeyin aṣlını bir bir tefhīm
(05) Gerçi Sulṭān Selīm Ġāzī
İtdi devletle niçe feṭḥ-i ʿaẓīm
ʿĀlemi sen yeñiden feṭḥ itdiñ
(06) Ḳomadıñ mürtekib-i şuġl-ı z̲emīm
Ol ḳadar ḫalḳı Müslümān itdiñ
İdemez vesvese şeyṭān-ı recīm
(07) Sende bu ʿadl ve bu inṣāf[578] ki var
Ömrüñ efzūn ola Allahü ʿalīm[579]

ʿAḲĪB-İ CÜLŪSDA BAʿŻI ḤAVĀDİṢ (08) Z̲İKRİNDEDÜR

Vezīr-i aʿẓam ʿAlī Paşa cülūs-ı hümāyūna sebeb olmışam diyü keyfe mā yeşā ḥükūmet (09) ve nuṣret ārzūsın idüp muḳaddemā Şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi kendüye irtişādan (10) perhīze müteʿalliḳ nuṣḥ u pend eylemekle sūd-mend olmayup bāʿiṣ̲-i renciş-i ḫāṭır olmış idi. (11) Pes pādişāh-ı cedīd ḥażretlerine cülūs-ı hümāyūna[580] ḳaṭʿā[581] rıżāsı yoġdı[582] ve Abaza (12) ḫurūcına bāʿiṣ̲ bir fetvāsıdur diyü ḫilāf vāḳiʿ naḳl itmekle manṣıb-ı fetvādan maʿzūl (13) ve Esʿad Efendi merḥūm mevṣūl ḳılındı ve vezīr-i aʿẓam-ı sābıḳ[583] Ḫalīl Paşa ile Gürci (14) Meḥemmed Paşa'nuñ Abaza'yı taḥrīk içün gönderdükleri mektūbları ki, el'ān[584] yedümüzde (15) mażbūṭdur, bu ḳadar fitne vü fesāda ve taʿz̲īb-i ʿibāda bāʿiṣ̲ ü bādī anlardur (16) diyü ʿarż

[575] A[329a/22]: hümāyūnlarından B[410b/15]: hümāyūnlarında
[576] A[329a/26]: ḫilāf-ı marżīsi B[410b/18]: ḫilāf-ı marżīleri
[577] A[329b/02]: be-nām B[411a/02]: ḳıyām
[578] A[329b/07]: bu ʿadl ve bu inṣāf B[410b/07]: bu ʿadl ü inṣāf
[579] A[329a/20-329b/08]; B[410b/13-411a/07]: ve ṭabʿ-ı şerīfleri ... Allahü ʿalīm C:-
[580] A[329b/11]: cülūs-ı hümāyūna B[411a/11]: cülūs-ı hümāyūnuñuza
[581] A[329b/11]: ḳaṭʿā B[411a/11]: ḳaṭʿen
[582] A[329b/11]: yoġdı B[411a/11]: yoġıdı.
[583] A[329b/13]: vezīr-i aʿẓam-ı sābıḳ B[411a/13]: vezīr-i aʿẓam-ı sābıḳü'z̲-z̲ikr
[584] A[329b/14]: el'ān: الانه

itmekle ikisin daḫı bir gün kendü evinde maḥbūs ve ümīd-i ḥayātdan me'yūs (17) eyledi. Ṣoñra "Mektūblarumuz çıḳarılsun ve[585] mührümüze taṭbīḳ olınsun, muvāfıḳ çıḳarsa (18) fi'l-vāḳiʿ siyāsete müstaḥiḳḳ oluruz." didiler. Çün mektūb didüginüñ aṣlı yoġdı,[586] (19) ve bühtān-ı ṣarīḥ idügi muḳarrer idi. Iṭlāḳ olındılar.[587]

ḲATL-İ KEMANKEŞ ʿALĪ PAŞA[588] (20) VE VEZĪR-İ AʿẒAM ŞÜDEN ÇERKES MEḤEMMED PAŞA[589]

Fī sene 1033.[590] ʿAlī Paşa'nuñ baʿżı evżāʿı[591] mūcib-i (21) iġbirār-ı ḫāṭır-ı pādişāhī olmaġla[592] bir gün bāġçe-i ḫaṣṣada maḥbūs baʿde maḳtūl (22) oldı ve yirine Çerkes Meḥemmed Paşa[593] ser-dārlıḳ inżimāmıyla ol maḳām-ı celīle naṣb (23) olındı[594] ve Abaza ve Baġdād ṭarafına teveccüh ile me'mūr oldı.[595]

SER-DĀR-I CELĪLÜ'Ş-ŞĀNUÑ (24) ABAZA'YI MAḲHŪR İTDÜGİDÜR[596]

Fī sene1034.[597] Müşārün-ileyh[598] bir ṣāliḥ ü[599] dīndār ve irtişādan (25) perhīz-kār bir ser-dār-ı zī-vaḳār idi ki,[600] ol ṣadra şimdiye degin miṣli[601] geldügi (26) maʿlūm degüldür. ʿAṣrında[602] bir ferdüñ manṣıbın bī-günāh[603] virmedi ve bir faḳīrüñ bilā-sebeb (27) ḳanına girmedi. Muṭlaḳā bir kimseden bir ḥabbe irtişā almadı. Perhīz-kārlıġı[604] meşāyiḫ-i **[330a]** (01) kibārda[605] yoġdı[606] ve maḥāsin-i ḥamīdesi ġayet çoġdı.[607]

---

[585] A: B[411a/16]: daḫı
[586] A[329b/18]: yoġdı. B[411a/18]: yoġıdı.
[587] A[329b/07-19]; B[411a/07-18]: ʿAḲĪB-İ CÜLŪSDA ... Iṭlāḳ olındılar. C:-
[588] A[329b/19]; B[411a/19]: ḲATL-İ KEMANKEŞ ʿALĪ PAŞA C[210a/13-14]: VEZĪR-İ AʿẒAM ʿALĪ PAŞA-(14) NUÑ ḲATLİ
[589] A[329b/20]; B[411a/19]: VEZĪR-İ AʿẒAM ŞÜDEN ÇERKES MEḤEMMED PAŞA C[210a/14]: MEḤEMMED PAŞA VEZĪR OLDUĠI ẒİKRİNDE
[590] A[329b/20]: Fī sene 1033. B[411a/19]: Fī sene 1034. C:-
[591] A[329b/20]; C[210a/14]: evżāʿı B[411b/01]: evżāʿ
[592] A[329b/21]; B[411b/01]: olmaġla C[210a/15]: olup
[593] A[329b/22]; B[411b/02]: Çerkes Meḥemmed Paşa C[210b/01]: Çerkes Meḥemmed Paşa vezāret ile
[594] A[329b/22-23]: ser-dārlıḳ inżimāmıyla ol maḳām-ı celīle naṣb (23) olındı. B[411b/02]: ser-dārlik inżimāmıyla ol maḳām-ı celīle naṣb olındı. C[210a/01-02]: ser-dārlıḳ iḥsān (02) oldı.
[595] A[329b/23]: Abaza ve Baġdād ṭarafına teveccüh ile me'mūr oldı. B[411b/03]: Abaza ve Baġdād ṭarafına teveccüh ile me'mūr ḳılındı. C[210b/02]: Abaza üzerine me'mūr ḳılındı.
[596] A[329b/23-24]; B[411b/03-04]: SER-DĀR-I CELĪLÜ'Ş-ŞĀNUÑ ABAZA'YI MAḲHŪR İTDÜGİDÜR C[210b/02-03]: VEZĪR-İ AʿẒAM MEḤEMMED PAŞA ABAZA'YI BOZDU- (03) ĠI VE TOḲAT'DA VEFĀT EYLEDÜGİ
[597] A[329b/24]; B[411b/04]: Fī sene1034. C:-
[598] A[329b/24]; B[411b/04]: Müşārün-ileyh C[210b/03]: Vezīr-i müşārün-ileyh
[599] A[329b/24]; B[411b/04]: ü C:-
[600] A[329b/25]; B[411b/05]: idi ki, C[210b/04]: idi,
[601] A[329b/25]; B[411b/05]: miṣli C[210b/04]: naẓīri
[602] A[329b/26]; B[411b/05]: ʿAṣrında C[210b/05]: Zamān-ı vezāretinde
[603] A[329b/26]; B[411b/06]: manṣıbın bī-günāh C[210b/05]: bī-günāh manṣıbın
[604] A[329b/27]; C[210b/07]: Perhīz-kārlıġı B[411b/07]: Perhīz-kārligi
[605] A[329b/27-330a/01]; B[411b/07]: meşāyiḫ-i kibārda C[210b/07]: meşāyiḫ-i ʿiẓāmda
[606] A[330a/01]; C[210b/07]: yoġdı B[411b/07]: yoġıdı
[607] A[330a/01]: çoġdı. B[411b/07]: çoġıdı. C[210b/08]: bī-nihāye idi.

Çün ʿasker-i firāvān ile (02) Ḳayṣeriyye semtinde vāḳiʿ nām ṣaḥrāya nüzūl itdiler.[608] Abaza didükleri bī-dīn[609] (03) ʿasākir-i şeyāṭīn ile[610] üzerilerine[611] geldi ve muḥārebe-i ʿaẓīmeden ṣoñra münhezim olup (04) Erżurūm ṭarafına firār[612] ve[613] Erżurūm ḳalʿasın kendüye[614] ve ʿasker-i maḳhūrına[615] dārü'l- (05) ḳarār eyledi ve iẓhār-ı ʿubūdiyyet ve günāhına tevbe ü nedāmet gösterüp yaʿnī ki[616] (06) iṭāʿat eyledi. Ser-dār-ı ʿalī-miḳdār daḫı kendüye müdārā[617] ve günāhların saʿādetlü[618] (07) pādişāhdan der-ḫāst idüp[619] evvel bahārda Bağdād üzerine gitmek üzre[620] (08) ḳarār virdiler ve[621] vaḳt-i şitā ve hengām-ı sermā[622] irişmekle ʿasker-i manṣūra[623] iẕn-i inṣırāf (09) virilüp[624] ve[625] baʿżılarına münāsib[626] meştālar taʿyīn olınup[627] kendüsi daḫı[628] defter-dār (10) ve Vezīr[629] Bāḳī Paşa ile ve Yeñiçeri Aġası Ḫüsrev Aġa[630] ile Toḳat'a gelüp[631] (11) ḳış belde-i mezbūrda ʿayş itmek üzre birer münāsib ḫāneye nüzūl buyurdılar.[632]

(12) **Ve Min-el-Ġarā'ibü's-Sitem:** Ol ḥīnde meştā içün bölük ḫalḳına taʿyīn olınan Ḳasṭamonı (13) sancaġında vāḳiʿ bir ḳaryeden bir ẓālim, bir faḳīr Türk'den maḳdūrından ziyāde (14) şeyi[633] ṭaleb idüp ʿāḳıbet faḳīr ḳızın esīr diyü virür ve[634] vezīr-i aʿẓam ve yeñiçeri aġası (15) ve altıbölük aġaları Toḳat'da mevcūd iken götürdi sūḳında[635] beyʿ men yezīd idüp

---

[608] A[330a/02]: Ḳayṣeriyye semtinde vāḳiʿ nām ṣaḥrāya nüzūl itdiler. B[411b/08]:Ḳayṣeriyye semtinde vāḳiʿ bir ṣaḥrāya nüzūl itdiler. C[210b/08]: Ḳayṣeriyye semtine revāne oldılar göl ṣaḥrāsına nüzūl eylediler.
[609] A[330a/02]; B[411b/09]: bī-din C[210b/09]: ḳallāş
[610] A[330a/03]; B[411b/09]: ʿasākir-i şeyāṭīn ile C[210b/09]: bī-nihāye ʿasker ile
[611] A[330a/03]: üzerilerine B[411b/09]; C[210b/10]: üzerine
[612] A[330a/04]; B[411b/10]: firār C[210b/11]: firār eylediler
[613] A[330a/04]; B[411b/10]: ve C[210b/11]: daḫı
[614] A[330a/04]; B[411b/10]: kendüye C[210b/11]: kendiye
[615] A[330a/04]; B[411b/10]: ʿasker-i maḳhūrına C[210b/11]: ʿaskerine
[616] A[330a/05]; B[411b/11]: yaʿnī ki C[210b/12]: yaʿnī kim
[617] A[330a/06]; B[411b/12]: müdārā C[210b/13]: müdārā idüp
[618] A[330a/06-07]; B[411b/12]: saʿādetlü pādişāhdan C[210b/14]: saʿādetli pādişāhdan
[619] A[330a/07]; B[411b/12]: der-ḫast idüp C[210b/14]: ricā eyledi ve
[620] A[330a/07]; B[411b/13]: gitmek üzre C[210b/14]: gitmege
[621] A[330a/08]; B[411b/13]: ḳarār virdiler ve C[210b/15]: ḳarār eylediler.
[622] A[330a/08]; B[411b/13]: ve hengām-ı sermā C:-
[623] A[330a/08]; B[411b/13-14]: ʿasker-i manṣūra C[210b/15]: ʿaskere
[624] A[330a/09]; B[411b/14]: virilüp C[210b/15]: virildi
[625] A:- B:- C[211a/01]: ʿaskerinüñ
[626] A[330a/09]; B[411b/14]: münāsib C:-
[627] A[330a/09]; B[420b/14]: taʿyīn olınup C[211a/01]: virildi.
[628] A[330a/09]; B[411b/15]: daḫı C:-
[629] A[330a/10]; B[411b/15]: ve Vezīr C:-
[630] A[330a/10]; B[411b/15]: Ḫüsrev Aġa C[211a/02]: Ḫüsrev Paşa
[631] A[330a/10]: Toḳat'a gelüp B[411b/15]: Toḳad'a gelüp C:[211a/02]: Toḳad'da
[632] A[330a/11]; B[411b/16]: belde-yi mezbūrda ʿayş itmek üzre birer münāsib ḫāneye nüzūl buyurdılar. C[211a/02-08]: ʿişret eylediler ve evvel bahārda sefer tedārükinde (03) iken irādet-i Ḫayy-i ḳadīm ile sefer-i āḫireti taḳdīm idüp cānib-i āḫerīye āheng (04) eyledi. Yeñiçeri Aġası Ḫüsrev Aġa mühr-i şerīfi āstāne-i devlete irsāl eyledi. Çünkim (05) mühr ve hümāyūn cānib-i pādişāhīye vāṣıl oldı. Diyār-ı bekr beglerbegisi Ḥāfıẓ (06) Aḥmed Paşa'ya vezāret-i ʿuẓmāyı ser-dārlıḳ ile iḥsān eylediler. Mezbūra mühr vāṣıl (07) oldı. Ol gün tedārükin görüp Erżurūm'a revāne oldı. Ḳaṭʿ-ı menāzil (08) iderek ordu-yı hümāyūna dāḫil oldı.
[633] A[330a/14]: şeyi B[411b/18]: şey
[634] A[330a/14]: ve B:-
[635] A[330a/15]: götürdi sūḳında B[411b/19]: götürdi ve Toḳat'da

(16) fürūẖt itdi.[636] Ne söz söylemekle ḳādir oldı.[637] Ṣoñra Bāḳī Paşa'ya[638] naḳl itdüklerinde (17) vāfir te'essüf çekdi. "Aḳçasın virür bābāsına gönderürdik." didi.

Üşte ʿālem daẖı Sulṭān (18) Muṣṭafā merḥūmuñ salṭanatı şe'āmetiyle böyle herc ü merc idi. Ḥaḳḳ subḥānehu ve teʿālā[639] Sulṭān (19) Murād merḥūmı ġarīḳ-i raḥmet-i deryā-yı bī-pāyān ide. Bu maʿḳūleyi intiẖāb itdi ve[640] çoġın[641] (20) Müslümān itdi.[642]

SER-DĀR-I MŪMĀ-İLEYHÜÑ VEFĀTI VE ḪĀFIẒ PAŞA'NUÑ VEZĀRETİ BAʿDE BĀḲĪ (21) PAŞA'NUÑ[643] VEFĀTI VE ḪÜSREV AĠA'YA DİYĀR-I BEKR'E MÜTEVECCİH OLDUĠI

Bu abd-i bī-miḳdār (22) ser-dār-ı ẕī-vaḳār Toḳat'a dāẖil olduḳdan ṣoñra[644] Mardin muḥāfaẓasından gelüp (23) şehr-i mezbūra dāẖil ve vezīr-i celīlü'ş-şānuñ iltifāt-ı bī-ġāyetine mütevāṣıl olmış idim (24) ve ḍarp-ẖāne ẖidmetine me'mūr olup zamān-ı ḳalīlde üç yüz yük aḳça miḳdārı (25) ṣaḥīhü'l-ʿayār aḳça ḳaṭʿ itdürüp vaʿdesi üzre[645] manṣıba müteheyyī' iken çün bu dehr-i (26) denī ġanī vü faḳīre ve emīr ve vezīre cāy-ı ḳarār degüldür. Ol vezīr-i lā-naẓīr daẖı bu (27) devlet-i fānīden seyr olup sene-i mezbūre rebiü'l-aẖirīnüñ on sekizinci güninde **[330b]** (01) vedāʿ-i ʿālem-i fānī ve sālik-i beḳā-yı cāvīdānī oldı. Raḥmet-ullahi aleyh.

Pes Bāḳī Paşa merḥūm (02) ve Yeñiçeri Aġası Ḫüsrev Aġa Ḥāfıẓ Paşa ḥāliyā ser-ḥadde mevcūd ve ḳapusı mükemmel umūr-dīde (03) eski vezīrdür diyü ʿarż itdiler ve āstāneden vezīr-i āẖer taʿyīn olınursa gelince vaḳt (04) geçer, belki sefer ʿuḳde-i te'ẖīre düşer diyü yazdılar ve Re'īsü'l-küttāb Duraḳ Efendi'yi (05) bu ʿarūż[646] ile gönderdiler.

Pes ʿarżları mūcibince vezāret-i ʿuẓmā Ḫāfız Paşa'ya (06) iʿṭā' olındı ve āstāneden ne ʿaceb Ḫüsrev Aġa kendüye ricā itmemiş dimişler. (07) Pes ʿarżına nādim olup ol ʿuḳdeyi ẖāṭırdan iẖrāc itmemiş idi.

Bundan ṣoñra Bāḳī (08) Paşa merḥūm[647] "erciʿī ilā rabbiki" feḥvā-yı şerīfi mūcibince selẖ-i cemāẕi-yel-āẖirede metāʿ-ı ḥayāt-ı (09) dünyādan dāmen-efşān olmışdur. Raḥmet-ullahi aleyh. Bu ʿabd-i ḳāṣıra defter-dārlıḳ[648] ẖidmetin (10) birḳaç gün muḳaddem sipāriş itmiş idi.[649] Yeñiçeri aġası daẖı ḳā'im-maḳāmlıḳ ṭarīḳiyle ol (11) manṣıb-ı celīlde istiẖdām itmek istedi. Ṣoñra Ṣadr-ı aʿẓam Ḫāfıẓ Paşa daẖı teklīf (12) ü ibrām eyledi velākin pīrlik żaʿfıyla

---

[636] A[330a/16]: fürūẖt itdi. B[412a/01]: fürūẖt eyledi.
[637] A[330a/16]: Ne söz söylemekle ḳādir oldı. B[412a/01-02]: ʿĀlem bir ḥāle varmış idi ki bu ḳadar żābiṭ nāmına kibār bu (02) şehrde mevcūd iken ne kimse menʿ itdi ne söz söylemekle ḳādir oldı.
[638] A[330a/16]: Bāḳī Paşa'ya B[412a/02]: Bāḳī Paşa merḥūma
[639] A[330a/18]: Ḥaḳḳ sübḥāne ve teʿālā B[412a/04]: Ḥaḳḳ sübḥāne ve teʿālā ḥażretleri
[640] A[330a/19]: intiẖāb itdi ve B[412a/05]: intiẖāb idüp
[641] A:- B[412a/05]: daẖı yeñiden
[642] A[330a/12-20]; B[411b/16-412a/06]: Ve Min-el-Ġarā'ibü's-Sitem... Müslümān itdi. C:-
[643] A[330a/20-21]: Bāḳī (21) Paşa'nuñ B[412a/06-07]: Ḥāfıẓ (07) Paşa'nuñ
[644] A[330a/22]: olduḳdan ṣoñra B[412a/08]: oldükden ṣoñra
[645] A[330a/25]: vaʿdesi üzre B[412a/10]: vaʿdesi üzerine
[646] A[330b/05]: ʿarūż B[412a/16]: ʿarż
[647] A:- B[412a/19]: daẖı
[648] A[330b/09]: defter-dārlıḳ B[412b/01]: defter-dārlik
[649] A[330b/10]: sipāriş itmiş idi. B[412b/02]: sipāriş itmişdi.

iştiġāline, iştiġālde ḳuṣūrumuz mülāḥaẓasıyla (13) imtināᶜ itdim ve yalñuz Toḳat defterdārlıġına[650] ḳanāᶜat eyledim.[651]

GÜRCİSTĀN MELİKLERİNDEN (14) MAVRAV'UÑ ḲARÇIĠAY ḪĀN'I ḲATLİ VE GÜRCİSTĀN'I İṬĀᶜAT İTDÜRDÜGİ

Fī sene 1034. (15) Meẕkūr Mavrav nām melik ki[652] ᶜumūmen Gürcistān'a memleket ketḫüdālıġı nāmında ve Şāh (16) Abbās'a yār ü nedīm[653] bir melik-i kebīr idi. Şāh baᶜżı iḳtiżā ḥasbiyle[654] meẕkūr Mavrav'a (17) iki üç ḫān[655] ᶜaskerleriyle ḳoşup Gürcistān'a gönderür. Meger Gürcistān'uñ (18) cānib-i şāha nevᶜan muḫālefeti yine Mavrav'uñ Ḳızılbaş'dan intiḳāma diḳḳati sebebiyle[656] (19) imiş. Furṣat bulup Ḳarçıġay'ı ve bile olan ḫānları ḳatl itmiş ve ᶜaskerlerinden (20) bir iki biñ Ḳızılbaş'a baş itmiş.

Sene-i mezbūre ramażān-ı şerīfīnüñ yigirmi birinci güninde (21) başları ve dilleri ve kerrenāy ile kösleri ve bir iki üç yüz bayraḳları Mavrav'un (22) oġlıyla ve Gürcistān'uñ baᶜżı melikleriyle ordu-yı hümāyūna dāḫil oldılar ve (23) ᶜayniyle böylece[657] ᶜarż itmiş ki "Bu furṣat hergiz Āl-i ᶜOṯmāna virmemişdür.[658] Aṣlā teʾḫīr ü (24) terāḫī eylemeyüp ᶜasākir-i İslām ile bu cānibe ḳıyām ve ᶜazīmete iḳdām eyleyesin. (25) ᶜUmūmen Ḳarabaġ ve Gence ve Bardaᶜ ve ülke-i Şirvān[659] geldügüñüz gibi iṭāᶜat ideceginde (26) gümān yoḳdur. Anlar Ḳızılbaş'dan rū-gerdān [660]ve Sünnī Müslümān idükleri muḥtāc-ı beyān[661] (27) degüldür ve andan Erdebil[662] ve Meşhed āsān vechle żabṭ olınmaḳ ve memālik-i Ḳızılbaş'a **[331a]** (01) āteşler ṣalınmaḳ ġāyet āsāndur ve aṣlā deve, ḳaṭır[663] ve ẕaḫīre ve ṭop ve mühimmāt sāʾire (02) naḳline muḳayyid olmañ size pāy-bend olmasun.[664] Her ne ḳadar maḳṣūduñuz olursa bunda (03) mevcūddur. Bi-fażl-illah-i teᶜālā ᶜasker-i İslām'a ol ḳadar ġanīmet ve miknet ü ḳudret (04) gele ki ilā inḳırāżü'd-devrān dillerde dāstān ola."

Çünkim Ḥāfıẓ Paşa'ya çıḳdılar, (05) ḥużūrında cālis idim. ᶜArżların ṣundılar ve mażmūn-ı ᶜarūżı mufaṣṣal ü meşrūḥ-ı (06) lisānī söylediler. Ḥāfıẓ Paşa merḥūm bir ġarīb-meşreb[665] devletlü idi. Bunlara aṣlā bir (07) ḳaṭᶜī cevāb virmedi. Bir niçe geldiler gitdiler,[666] cevāb-ı şāfī ricā itdiler; ne bellü (08) giderem ne gitmezem, didi. Ḥattā bu ᶜabd-i faḳīr

---

[650] A[330b/13]: defter-dārlıġına B[412b/04]: defter-dārligine
[651] A[330a/20-330b/13]: SER-DĀR-I MŪMĀ-İLEYHÜÑ ... ḳanāᶜat eyledim. B[412a/06-412b/05]: SER-DĀR-I MŪMĀ-İLEYHÜÑ ... ḳanāᶜat itdim. C:-
[652] A[330b/15]: Meẕkūr Mavrav nām melik ki B[412b/06]: Meẕkūr Mavrav ki
[653] A:- B[412b/07]: ve
[654] A[330b/16]: Şāh baᶜżı iḳtiżā ḥasbiyle B[412b/07]: Şāh yaᶜnī iḳtiżā ḥasbi ile
[655] A[330b/17]: iki üç ḫān B[412b/07-08]: iki (08) iki üç ḫān
[656] A[330b/18]: sebebiyle B[412b/09]: sebebi ile
[657] A[330b/23]: böylece B:-
[658] A[330b/23]: virmemişdür. B[412b/13]: el virmemişdür.
[659] A:- B[412b/14-15]: hemān (15) siz
[660] A[330b/26]: rū-gerdān B[412b/15]: rū-gerdāndur
[661] A[330b/26]: muḥtāc-ı beyān B[412b/16]: muḥtāc ve beyān
[662] A[330b/27]: Erdebil B[412b/16]: Erdebil'e
[663] A[331a/01]: ḳaṭır B[412b/17]: ḳatır
[664] A:- B[412b/18]: ve
[665] A[331a/06]: ġarīb-meşreb B[413a/03]: ġarīb ve meşreb
[666] A[331a/07]: Bir niçe geldiler gitdiler, cevāb-ı şāfī ricā itdiler B[413a/03-04]: Bir niçe kerre geldiler ve gitdiler (04) ve cevāb-ı şāfī ricā itdiler

kendüye ġāyet iḳdām itdim ve bu furṣat (09) bir daḫı ele girmez didim. “Bizi saʿādetlü pādişāhumuz[667] Baġdād fetḥine taʿyīn itmişdür, (10) biz Gürcistān’a, Şirvān’a me'mūr degülüz.” didi. Saʿādetlü pādişāhumuz eger Mavrav (11) ẓuhūr idecegin bilse ve ʿadūnuñ mā-beynine böyle bir fitne-i ʿaẓīme girmek iḥtimālin (12) virse ibtidā' sizi taʿyīn idecekleri ol idi. Belki kendüler bi’z̲-z̲āt (13) irtikāb-i meşaḳḳat-i sefer itmek muḳarrer idi ve bizüm bu maḳūlede tecrübemüz var.[668] Mādem ki (14) Engerus seferlerinde ʿadūnuñ içinden[669] Puçḳalı ẓuhūr itmedi biz küffāra ġalebe (15) idemedik ve bir ḫaṭve memleketlerine giremedik, bu furṣatı fevt idersiz ammā ḳıyāmete (16) degin nedāmetin çekersiz diyü[670] gördim[671] olmadı. Aḫir cevābı bu oldı ki: “Siz henüz bizüm (17) meşrebümüz bilmezsiz[672] bir şey'üñ ḥuṣūlına mādem ki[673] baña yaḳın gelmeye ben aña teveccüh itmem ve bir ḫaṭve (18) ol yola daḫı gitmem.[674] “Ya bu ḳadar ġazavāt ü fütūḥāta muvaffaḳ olan eger selāṭīn-i ʿiẓām (19) eger vükelā-yı kirāmları[675] aʿdāya muẓaffer olacaḳların bilmişler andan mı gitmişlerdür? Ser-dārlara (20) lāzım olan ʿazīmet ü teveccühde iḳdām ve andan[676] Cenāb-ı Rabbü’l-ʿizzet’e[677] tevekkül-i tāmdur. (21) Ya şimdi Baġdād’a varup feṭḥ idecegüñüz ve manṣūr olacaġuñuz taḥḳīḳ bilür misiz?” (22) didim.[678] “İn-şā'-Allahü teʿālā ẓann-ı ġālibüm odur ve iʿtiḳādum[679] belki hīç şübhem yoḳdur.” didi.

(23) Ḥaḳīḳat ḥāl budur ki her-bār sühūlet-i fetḥini tekrār itmekle bize daḫı ol iʿtiḳād (24) gelmiş idi. Ol eclden ʿuḳde-i te'ḫīre düşdügi muḳarrer oldı. Ṣoñra Yeñiçeri (25) aġası Ḫüsrev Aġa’ya iḳdām itdim[680] kendüñüz gitmedügüñüz taḳdīrce küllī tedārük (26) ile ziyādece ʿasker göndermege himmet buyuruñ didim. Velākin “biz tābiʿīndenüz ser-dārumuz (27) ne emr iderse iṭāʿat ideriz” didi. Şübhem ḳalmadı ki Ḫāfıẓ’un[681] manṣūr olduġın **[331b]** (01) istemezdi. Ol eclden Ḫaḳ teʿālā ḥażreti kendüyi daḫı manṣūr itmedi. Ṣoñra kendünüñ (02) zamān-ı ser-dārlıġında[682] Mavrav’ı oġlıyla ve ḳırḳ ḳadar ādemiyle[683] defʿaten vāḥdeten ḳatl itdügi[684] (03) ġarā'ibdendür. Eger şāh biñ yük aḳça virse ve-yāḫūd bir mükellef ülke temlīk itse (04) idecek degül iken[685] ne Allah’dan ḳorḳdı ve ne ḳandan ḥaẕer idüp böyle bir[686] ẓulm-i (05) ṣarīḥ itdi. Şāh ʿAbbās ol tārīḫde şāh olalı ḳırḳ sene idi. Taḥḳīḳ budur ki (06) bu ḳırḳ senede bundan ṣaʿb ü düşvār başına bir[687] kār düşmiş idi. Mavrav sebebiyle[688] (07) yidi nām-

---

667 A[331a/09]: saʿādetlü pādişāhumuz B[413a/05]: saʿādetlü pādişāh
668 A[331a/13]: tecrübemüz var. B[413a/09]: tecrübemüz vardur.
669 A[331a/14]: içinden B[413a/09]: içinde
670 A[331a/16]: diyü B[413a/11]: dirdim
671 A[331a/16]: olmadı. B[413a/11]: müfīd olmadı.
672 A[331a/17]: bilmezsiz B[413a/12]: bilmemişsüñüz
673 A[331a/17]: mādem ki B[413a/12]: mādem
674 A[331a/17-18]: bir ḫaṭve (18) ol yola daḫı gitmem. B[413a/13]: bir ḫaṭve daḫı ol yola gitmem.
675 A[331a/19]: vükelā-yı kirāmları B[413a/14]: vükelā-yı kirām
676 A[331a/20]: ve andan B[413a/15]: andan ve andan
677 A[331a/20]: Cenāb-ı Rabbü’l-ʿizzet’e B[413a/15-16]: Cenāb-ı (16) ʿizzet’e
678 A[331a/22]: didim. B:-
679 A:- B[413a/17]: muḥkemdür,
680 A[331a/25]: iḳdām itdim B[413b/01]: iḳdām
681 A[331a/27]: Ḫāfıẓ’un B[413b/03]: Ḫāfıẓ’uñ
682 A[331b/02]: zamān-ı ser-dārlıġında B[413b/04]: zamān-ı ser-dārliginde
683 A[331b/02]: ādemiyle B[413b/05]: ādemīsiyle
684 A[331b/02]: ḳatl itdügi B[413b/05]: ḳatl itdürdügi
685 A[331b/04]: degül iken B:-
686 A[331b/04]: bir B:-
687 A[331b/06]: bir B:-

dār ḫānı ki, cümle memālik-i Ḳızılbaş'da birinüñ aḳrānı yoġdı,[689] ʿarṣa-i (08) şühūddan nā-būd ve Mavrav ile muḥārebede mefḳūd oldılar ki bu[690] cümleden (09) biri Ḳarçıġay,[691] biri Şirvān ḫānı Yūsuf Ḫān[692] biri[693] Emīr Güne idi ve ġayrihüm.[694]

(10) ḤĀFIẒ[695] BAĠDĀD'I MAḤṢŪR İTDÜGİ VE[696] BĪ-FETḤ ʿAVDET EYLEDÜGİ[697]

Sene 1035.[698] (11) Ḥāfıẓ Paşa ʿasākir-i memālik-güşā ile Baġdād-ı behişt-ābāde varup muḥāṣarası (12) emrine iştiġāl ve fetḥ ü tesḫīri umūrına mühimm olan ṭop ve laġım ve sā'ir esbāb (13) fetḥi istiʿmāl itmek üzre iken şāh[699] güm-rāh-ı ʿasākir-i hezīmet-işriyle[700] gelüp muḳābele-i (14) ʿasker-i İslāmda[701] naṣb-ı ḫıyām[702] ve rūz u[703] şeb defʿ-i mażarrat-ı ḳalʿaya ihtimām eylemekle[704] (15) ʿasker-i İslām[705] keyd ü mekrinden[706] iḫtirāz idüp ordu-yı hümāyūn eṭrāfına bir (16) ḫandek-i vāsiʿ kesdürdiler kesdürdiler[707] ve leyl ü nehār yine[708] fetḥ-i ḳalʿaya saʿy (17) ve diḳḳatlerin mużāʿaf itdiler.[709] Velākin ḳalʿaya vażʿ itdügi[710] ʿasker kendü ʿasker-i (18) hezīmet-eşerinüñ [711] güzīdesi[712] belki ziyādesi olmaġla[713] ber-vechle yürüyüşe mecāl (19) ü emān ile alınmaġa daḫı[714] iḫtimāl ḳalmadı[715] ve ḳarīb yirde olmaġla ekşer-i evḳātde

---

[688] A[331b/06]:Mavrav sebebiyle B[413b/09]: Mavrav sebebi ile
[689] A[331b/07]: yoġdı. B[413b/10]: yoġıdı.
[690] A[331b/08]: bu B:-
[691] A[331b/09]: Ḳarçıġay B[413b/11]: Ḳarçıġay Ḫān'ı
[692] A[331b/09]: Yūsuf Ḫān B[413b/11]: Yūsuf Ḫān'ı
[693] A:- B[413b/11]: daḫı
[694] A[330b/13-331b/09]; B[412b/05-413b/12]: GÜRCİSTĀN MELİKLERİNDEN ... ġayrihüm. C:-
[695] A:- B:- C[211a/08]: vezīr olup
[696] A[331b/10]; B[413b/12]: maḥṣūr itdügi ve C[211a/08-09]: muḥaṣara (09) idüp
[697] A:- B:- C[211a/09]: ẕikrindedür
[698] A[331b/10]; B[413b/12]: Sene 1035. C:-
[699] A[331b/11-13]: Ḥāfıẓ Paşa ... şāh B[414a/13-14]: Ḥāfıẓ Paşa ʿasker-i memālik-güşā ... muḥāṣara ... şāh C[211a/09-14]: Çün vezāret-i ʿuzmā ser-dārlıḳ ile mumā-ileyhe (10) iḥsān olındı. Ordu-yı hümāyūna dāḫil olduġı gibi mühimmāt-ı seferi kemānı daḫı (11) tekmīl idüp ʿumūmen ʿasākir-i İslām-ı ẓafer-şiʿār ile güc idüp dārü'l-islām olan (12) Baġdād'a müteveccih ü revāne oldılar. Ḳaṭʿ-ı menāzil iderek cemāẕi-yel-evvel ġurresinde (13) Baġdād altında naṣb-ı ḫıyām vāḳiʿ oldı. Çünkim ser-dār Baġdād'a dāḫil oldı (14) muḥāṣarası emrine taḳayyüd-i ihtimām idüp meterislere girildi. Ol eşnāda şāh
[700] A[331b/13]; B[413b/15]: güm-rāh-ı ʿasākir-i hezīmet-eşeriyle gelüp C[211a/15]: güm-rāh-ı ʿasākir-i bī-şümār ile gelüp
[701] A[331b/13-14]: muḳābele-i (14) ʿasker-i İslāmda B[413b/15]: muḳābele-i ʿasākir-i İslāmda C[211a/15]: muḳābele-i ʿaskerde
[702] A[331b/14]; B[413b/15]: naṣb-ı ḫıyām C[211a/15]: naṣb-ı ḫıyām eyledi
[703] A[331b/14]: u B:- C:-
[704] A[331b/14]; B[413b/16]: ihtimām eylemekle C[211b/01]: ihtimām eyledi,
[705] A[331b/15]; B[413b/16]: ʿasker-i İslām C[211b/01]: dil-āver-i bahadırān-ı İslām
[706] A[331b/15]; B[413b/16]: keyd ü mekrinden C[211b/01-02]: aʿdānuñ (02) mekrinden
[707] A[331b/16]: ḫandek-i vāsiʿ kesdürdiler kesdürdiler. B[413b/17]: ḫandek-i vāsiʿ kesdürdiler. C[211b/12]: ḫandeḳ ḳazdılar.
[708] A[331b/16]; B[413b/17]: leyl ü nehār yine C[211b/02-03]: leylen (03) ve nehāren
[709] A[331b/16-17]; B[413b/17-18]: saʿy ve diḳḳatlerin mużāʿaf itdiler. C[211b/03]: ihtimām eylediler
[710] A[331b/17]; B[413b/18]: vażʿ itdügi C[211b/03]: vażʿ eyledügi
[711] A[331b/17-18]; C[211b/03-04]: ʿasker-i hezīmet-eşerinüñ B[413b/18]: hezīmet-eşerinüñ
[712] A:- B:- C[212a/04]: idi
[713] A[331b/18]; B[413b/19]: belki ziyādesi olmaġla C:-
[714] A[331b/19]: alınmaġa daḫı B[413b/19]; C[211b/04]: daḫı alınmaġa
[715] A[331b/19]: iḫtimāl ḳalmadı B[413b/19]: iḫtimāl olmadı C[211b/05]: iḫtimāl ḳalmaduġı eclden

(20) ʿasker-i İslāmı taẕyīḳ itmekden daḫı ḫālī olmadı,[716] didi. Daḫı muḳābeleye[717] (21) gelüp ne kendüsi cür'et ʿasker-i İslām üzre sürebildi[718] ve ne ḫandekden[719] (22) ʿubūr idüp ordu-yı hümāyūna girebildi. Bizüm ʿaskerümüz daḫı hem[720] ḳalʿa cengin (23) idüp hem böyle bir[721] ḳavī düşmen ile geregi gibi muḳābele idemedi ve gāh barut (24) ve[722] mühimmāt dükendi yitişmedi gāh ẕaḫīre gāh ḫazīne irişmedi. Kāmil ṭoḳuz ay (25) muḥāṣara itdiler ve bu muṣībeti çekdiler. Nefsinde ḳul ṭā'ifesi daḫı ġayret idüp (26) iḳdāmda ḳuṣūr itmediler ve bir gün ḳāsım geçdi, ʿavdet idelüm, dimediler ve ḫidmetlerümüz (27) tevzīʿinüñ vaḳti geçdi, diyü söylemediler.

Çün aḥvāl bu minvāl üzre ḳarār itdi, ṣulḥ **[332a]** (01) idelüm didiler ve ṭarafeynden elçiler varup geldiler, ʿāḳıbet ʿavdet idüp gitdiler. (02) Nefs-i emr budur ki, ne bal ne mūm itdiler.

Bu ḥaḳīr Toḳat'dan irsāliyye göndermiş idim. (03) Varan ādemümüz naḳl ider: ʿAsker-i İslām yirinden ḳalḳmaġa mübāşeret itdügi gibi Ḳızılbaş (04) ḳalʿadan çıḳdılar ve ṭoplara öküz ḳoşmaġa muʿāvenet itdiler[723] ve kendü sīsāne- (05) lerümüz bile yükletdiler ve iki pādişāh mülk içün ḫuṣūmet ider biz iki bölük Müslümānlar (06) biribirimüze[724] niçün ʿadāvet iderüz, didiler. Ammā ṣoñra ʿasker-i İslāmı iki gün (07) taʿḳīb itdiler ve bir iki defʿa muḥkem uġradılar ve çoḳ ceng itdiler. Ancaḳ muʿcizāt-ı (08) Muḥammedī berekātında çār-yār-ı güzīnüñ[725] ḥüsn-i himmeti muḳārenetiyle ẓafer bulamadılar. Ḥāl bu ki (09) ʿaskere ġāyet żaʿf gelmiş idi ve ekṣeri piyāde ḳalmış idi.[726] Üşte ol[727] seferüñ (10) icmāl ü netīcesi[728] böyle vāḳiʿ oldı.

ḤĀFIẒ PAŞA'NUÑ[729] ʿAZLİ VE DEFʿA-İ ŞĀNİYEDE (11) ḪALĪL PAŞA[730] VEZĪR-İ AʿẒAM OLDUĠI

Fī sene-i minh.[731] Çün Ḥāfıẓ Paşa[732] Baġdād'dan ḫā'ib (12) ü ḫāsir ʿavdet itdügi[733] muḳarrer oldı,[734] saʿādetlü pādişāh[735] ġayūr ġāyetde[736] bī-ḥużūr (13) olup yine[737] ṣadāret-i

---

[716] A[331b/20]: taẕyīḳ itmekden daḫı ḫālī olmadı, B[414a/01]: taẕyīḳ itmekden ḫālī degül idi,
[717] A[331b/20]: Daḫı muḳābeleye B[414a/01]: Defʿa muḳābeleye
[718] A[331b/21]: ne kendüsi cür'et ʿasker-i İslām üzre sürebildi B[414a/02]: ne kendüsi cür'et idüp ve ne ʿasker-i İslām üzerine sürebildi
[719] A[331b/21]: ḫandekden B[414a/03]: ḫandeḳden
[720] A[331b/22]: hem B:-
[721] A[331b/23]: bir B:-
[722] A:- B[414a/03]: gāh
[723] A[332a/04]: muʿāvenet itdiler B[414a/11]: muʿāvenet eylediler
[724] A[332a/04]: biribirimüze B[414a/12]: birbirimüze
[725] A[332a/08]: çār-yār-ı güzīnüñ B[414a/14]: çār-yāruñ
[726] A[331b/19-332a/09]; B[141b/19-414a/16]: ve ḳarīb ... piyāde ḳalmış idi. C[211b/05-06]: ḳalʿadan ferāġat olındı ve Diyār-ı bekr ṭarafından ʿazīmet (06) olındı.
[727] A[332a/09]; B[414a/16]: ol C[211b/06]: bu
[728] A[332a/10]; B[414a/16]: icmāl ve netīcesi C[211b/06]: icmāl-i netīcesi
[729] A[332a/10]; B[414a/16]: Ḥāfıẓ Paşa'nuñ C[211b/06-07]: Vezīr-i aʿẓam Ḥāfıẓ (07) Paşa'nuñ
[730] A[332a/10-11]: defʿa-i ṯāniyede (11) Ḫalīl Paşa B[414a/17]: defʿa-i ṯāniyede Ḫalīl Paşa'nuñ C[211b/07]: Ḫalīl Paşa'nuñ
[731] A[332a/11]: Fī sene-i minh B[414a/17]: Fī sene 1036. C:-
[732] A[332a/11]; B[414a/18]: Ḥāfıẓ Paşa C[210b/07-08]: Vezīr-i aʿẓam (08) Ḥāfıẓ Paşa
[733] A[332a/12]; B[414a/18]: ʿavdet itdügi C[211b/08]: ʿavdet eyledügi

ʿuẓmāyı[738] Ḫalīl Paşa'ya tevcīh buyurdılar[739] ve yeñiçeri aġalığın (14) daḫı ḫilāf-ı muʿtād çavuşbaşıya virdiler ve hemān vaḳt-i şitāya ve şiddet-i sermāya[740] (15) baḳmayup ʿasākir-i ẓafer-me's̱ere[741] meştā olıgelen Ḥalebü'ş-şehbā'ya varmaġla me'mūr oldılar.[742] (16) Lākin[743] yeñiçeri aġasınuñ ʿömri pāyāne irmiş imiş. Mıṣrāʿ:[744] çoḳ zamān geçmedin[745] vefāt itdi.[746] (17) Aġalıḳ cānib-i ser-dārdan[747] sābıḳā muḳābeleci olup[748] ol ḫīnde bölük aġası olan (18) Ḫalīl Aġa'ya[749] virildi. Āstāne-i saʿādetden daḫı muḳarrer ṭutıldı.[750]

ʿASKER İLE DİŞLEN (19) ḪÜSEYİN PAŞA'NUÑ SER-DĀRA VUṢŪLI VE ANDAN ABAZA'YA VARUP ŞEHĪD OLDUĠI[751]

Fī (20) sene-i minh.[752] Ser-dār-ı ʿālī-miḳdār[753] bir vezīr-i celīl ʿasker öñine düşüp varmaḳ lāzım (21) gelmekle ḳā'im-maḳām olan Gürci Meḥemmed Paşa mebādā bu ḫidmet bizüm ʿuhdemüze (22) ḥavāle buyrıla, diyü iḫtirāz itmekle Dişlen Ḥüseyin Paşa'ya ki, umūr-dīde ve emek-dār (23) ādem idi, getürdüp anı me'mūr itdi.[754] Çün[755] müstevfī ʿasker ile Ḥalebü'ş-şehbā'ya (24) vāṣıl oldı,[756] ser-dār-ı ʿaẓīmü'ş-şāna bī-ḥadd meserret ü[757] sürūr ḫāṣıl oldı ve kendü[758] (25) daḫı oṭaġa çıḳup cānib-i Baġdād'a ʿazīmet tedbīrin gördi[759] velākin ser-ḥadde (26) olan ümerādan[760] feryād-nāmeler gelüp[761] Ḳızılbaş'ı Aḫısḳa ḳalʿasın muḥāṣara itdügin (27) ve imdād olınmazsa ḥāl-i müşkil olacaġın yazmışlar.[762] Pes[763] kendüden

---

[734] A:- B:- C[211b/08-09]: ve semʿ-i (09) pādişāhīye vāṣıl oldı.
[735] A[332a/12]; B[414a/18]: saʿādetlü pādişāh C[211b/09]: saʿādetli pādişāh
[736] A[332a/12]: ġāyetde B[414a/19]; C[211b/09]: ġāyet
[737] A[332a/13]; B[414a/19]: yine C:-
[738] A[332a/13]; B[414a/19]: ṣadāret-i ʿuẓmāyı C[211b/10]: vezāret-i ʿuẓmāyı ser-dārlıḳ ile
[739] A[332a/13]; B[414a/19]: Ḫalīl Paşa'ya tevcīh buyurdılar C[211b/10]: Ḥāfıẓ Paşa'ya iḥsān eylediler
[740] A[332a/14]; B[414b/01]: ve şiddet-i sermāya C:-
[741] A[332a/15]; B[414b/01-02]: ʿasākir-i ẓafer-me'ṣere C:-
[742] A[332a/15]; B[414b/02]: varmaġla me'mūr oldılar. C[211b/12]: irsāl eylediler.
[743] A[332a/16]; B[414b/02]: Lākin C[211b/12]: Velākin
[744] A[332a/16]: Mıṣrāʿ:مصرع B:- C:-
[745] A[332a/16]; B[414b/03]: zamān geçmedin C[211b/13]: zamān mürūr itmedin
[746] A[332a/16]; B[414b/03]: vefāt itdi. C[211b/13-14]: vefāt (14) eyledi.
[747] A[332a/17]; B[414b/03]: cānib-i ser-dārdan C[211b/14]: ser-dār cānibinden
[748] A[332a/17]; B[414b/04]: muḳābeleci olup C[211b/14]: muḳābeleci olan ve daḫı
[749] A[332a/18]; B[414b/04]: Ḫalīl Aġa'ya virildi. C[211b/15]: Meḥemmed Aġa'ya virildi.
[750] A[332a/18]: muḳarrer ṭutıldı. B[414b/05]: muḳarrer ṭutdı. C[211b/15-212a/01]: ibḳā (212a/01) olındı.
[751] A[332a/18-19]; B[414b/05-06]: ʿASKER İLE DİŞLEN ḪÜSEYİN PAŞA'NUÑ SER-DĀRA VUṢŪLI VE ANDAN ABAZA'YA VARUP ŞEHĪD OLDUĠI C[212a/01-02]: DİŞLEN ʿALĪ PAŞA ʿASKER İLE SER-DĀRA VUṢŪL BULUP VE OL ARADAN VARUP (02) ABAZA MUḤĀREBESİNDE ŞEHĪD OLDUĠI
[752] A[332a/19-20]: Fī (20) sene-i minh B[414b/06]: Fī sene 1036. C:-
[753] A[332a/20]: Ser-dār-ı ʿālī-miḳdār B[414b/06]; C[212a/02]: Ser-dār-ı ʿālī-miḳdāra
[754] A[332a/20-23]: bir ... me'mūr itdi. B[414b/06-09]: bir ... Gürci Meḥemmed Paşa'ya ... ḥavāle buyuralar ... me'mūr itdi. C[212a/02-03]: bir vezīr-i celīl öñine (03) reh-ber olup götürmek lāzım olmaġın Dişlen ʿAlī Paşa'ya taʿyīn olındı.
[755] A[332a/23]; B[414b/09]: Çün C[212a/04]: Ol daḫı
[756] A[332a/24]; B[414b/09]: vāṣıl oldı, C[212a/04]: vāṣıl olup ʿaskeri teslīm eyledükde
[757] A[332a/24]; B[414b/10]: ü C:-
[758] A[332a/24]; B[414b/10]: ve kendü C[212a/05]: Ser-dār
[759] A[332a/25]; B[414b/11]: ʿazīmet tedbīrin gördi C[212a/06]: revāne oldılar
[760] A[332a/25-26]; B[414b/11]: ser-ḥaddde olan ümerādan C[212a/06]: ser-ḥadd-i ʿAcemden
[761] A[332a/26]; B[414b/11-12]: feryād-nāmeler gelüp C[212a/07]: feryād-nāmeler geldi ve
[762] A[332a/27]; B[414b/12-13]: olacaġın yazmışlar. C[212a/08]: olduġın taḥrīr itmişler.

muḳaddem yidi eyālet **[332b]** (01) ṣāḥibi mīr-i mīrān-ı ẕī-şānı[764] eyāletlerinde olan ᶜasker ile[765] imdāda taᶜyīn ve merḳūm (02) Ḥüseyin Paşa'yı[766] üzerilerine ser-dār-ı nuṣret-āyīn naṣb idüp[767] gönderdi[768] (03) ve Erżurūm'a varup[769] Abaza Paşa'yı Erżurūm ᶜaskeriyle[770] yanuñuza alup bile varmaḳ (04) üzre Abaza'ya daḫı aḥkām-ı şerīfe yazup[771] irsāl eyledi.[772] Çün Erżurūm'a var- (05) dılar. Abaza daḫı "be-ser ü[773] çeşm" diyüp ṣūret-i ẓāhirde sefer tedārükine mübāşeret (06) itdi.[774]

Meger[775] bunlar Aḫısḳa'ya ṭoġru[776] gitmeyüp Erżurūm'a geldükleri[777] kendüyi[778] dāme (07) düşürmek ve bu tedbīr ile[779] vücūd-ı ḫabāset-alūdin ᶜarṣa-i şühūddan götürmek (08) tedbīrin olduġın mülāḥaẓa itmiş ve[780] bir żiyāfet tertīb eyleyüp[781] gelen ümerā ve mīrān-ı (09) mīrānı[782] daᶜvet eyledi ve cümle kendü ᶜaskerin[783] ālet-i silāḥ ile iḥżār[784] ve kendü fermānına (10) intiẓār ile me'mūr itdi.[785] ᶜAskerümüz ḫōd bu maḳūle keyd ü mekrden emīn her biri (11) seyr ü sülūkında ve şehrüñ içinde kār u kesbinde iken hemān ḳalᶜanuñ bir ḳapusından (12) çıḳup ordumuz ġāretine müteveccih oldı ve bir sāᶜatüñ içinde cümlesin ber-bād (13) ve mā-meleklerin ġanā'im-i ehl-i fesād itdi. Ġāfil ᶜaskerüñ kimi çıplaḳ ata ṣarılup (14) kimi mevcūd bulınan ester ve sīsāneye binüp cānib-i ser-dāra firār[786] ve iki günden (15) ṣoñra mülāḳī olup[787] vāḳiᶜ ḥāli[788] iḫbār itdiler.[789] Çün ser-dār bu ḫaber-i mūḥişden ḫaber-dār (16) oldı[790] çi-

---

[763] A[332a/27]; B[414b/13]: Pes C[212a/08]: Ser-dār-ı ẕī-vaḳār

[764] A[332b/01]; C[212a/09]: mīr-i mīrān-ı ẕī-şānı B[414b/13]: mīr-i mīrān-ı ẕī-şān

[765] A[332b/01]; B[414b/13-14]: eyāletlerinde olan ᶜasker ile C[212a/09]: eyāletleri ᶜaskeri ile

[766] A[332b/02]; B[414b/14]: Ḥüseyin Paşa'yı C[212a/10]: ᶜAlī Paşa'yı

[767] A[332b/02]; B[414b/15]: naṣb idüp C[212a/11]: idüp

[768] A[332b/02]; B[414b/15]: gönderdi C[212a/11]: irsāl eyledi

[769] A[332b/02]; C[212a/11]: varup B[414b/15]: vardı.

[770] A[332b/03]; B[414b/15]: ᶜaskeriyle C[212a/12]: ᶜaskeri ile

[771] A[332b/04]; B[414b/16]: yazup C[212a/13]: taḥrīr olınup

[772] A[332b/04]; B[414b/16]: irsāl eyledi. C[212a/13]: irsāl olındı.

[773] A[332b/05]: ü B:- C:-

[774] A[332b/05-06]; B[414b/17-18]: sefer tedārükine mübāşeret itdi. C[212a/14]: sefer tedārükin görüp mübāşeret eyledi ve

[775] A[332b/06]; B[414b/18]: Meger C[212a/14-15]: fikr-i (15) fāsidi üzre

[776] A[332b/06]; B[414b/18]: ṭoġru C[212a/15]: doġru

[777] A:- B[414b/18]: hemān C:-

[778] A[332b/06]; B[414b/18]: kendüyi C[212b/01]: beni

[779] A[332b/07]: ve bu tedbīr ile B[414b/19]: tedbīri ile C:-

[780] A[332b/07-08]: vücūd-ı ... itmiş ve B[414b/19-415a/01]: vücūd-ı ... tedbīri ... itmiş ve C[212b/01-02]: vücūdumı dünyādan nā-būd itmek isterler diyü fikre (02) düşüp fi'l-ḥāl

[781] A[332b/08]; B[415a/01]: tertīb eyleyüp C[212b/02]: tertīb idüp

[782] A[332b/08-09]: mīrān-ı (09) mīrānı B[415a/01]: mīr-i mīrānı C[212b/02]: mīr-i mīrān ile ser-dārı

[783] A[332b/09]; C[212b/03]: cümle kendü ᶜaskerin B[415a/01-02]: kendünüñ (02) cümle ᶜaskerin

[784] A[332b/09]; B[415a/02]: iḥżār C[212b/03]: iḥżār idüp

[785] A[332b/09-10]; B[415a/02]: ve kendü fermānına intiẓār ile me'mūr itdi. C[212b/03-04]: kendü (04) fermānından āgāh eyledi.

[786] A[332b/10-14]: ᶜAskerümüz ... firār B[415a/02-06]: ᶜAskerümüz ... müteveccih olup ... firār C[212b/04-08]: Çün mīr-i mīrān-ı mezbūrān ser-dār ile geldiler, ol (05) sāᶜat pür-silāḥ erāẕili ḳılıç üşürüp şehīd eylediler. Ol aradan (06) ordu-yı hümāyūna hücūm idüp niçe biñ ādem daḫı şehīd idüp yaġmaya (07) mübāşeret eylediler. Ḫalāṣ olan ᶜasker ve vezīr-i aᶜẓam ve ser-dār-ı ekrem (08) cānibine firār idüp

[787] A[332b/14-15]; B[415a/06]: ve iki günden ṣoñra mülāḳī olup C:-

[788] A[332b/15]; B[415a/06]: vāḳiᶜ ḫāli C[212b/08]: vāḳiᶜ olan aḥvāli

[789] A[332b/15]; B[415a/06-07]: iḫbār itdiler. C[212b/08]: iᶜlām eylediler.

[790] A[332b/15-16]; B[415a/07]: ḫaber-i mūḥişden ḫaber-dār oldı C[212b/09]: mūḥiş ḫaberi istimāᶜ eyledi

fāide, olacaḳ oldı n'eylesün,[791] gelüp ḳalʿa fetḥine kūşīş ve ol (17) eşḳıyānuñ ḳalʿ ü ḳamʿına verziş itdi. Lākin ṭop yoḳ ve sā'ir mühimmātdan bir çöp (18) yoḳ. Ancaḳ Gürci meliki Mavrav getürdügi bir ṭop ile dökmege mübāşeret itdi (19) ve[792] eyyām-ı şitā irişince[793] taẕyīʿ-i evḳāt itdi ve andan[794] nā-çār ḫā'ib ü[795] ḫāsir ḳalḳup (20) gitmege iḫtiyār itdi.[796] Üşte bu seferüñ daḫı netīce[797] ve māli bu oldı.

(21) ḪÜSREV PAŞA'NUÑ VEZĪR-İ AʿẒAM VE SER-DĀR OLDUĠI VE ERẔURŪM'I VE ĀḪISḲA ḲALʿALARIN (22) FETḤ EYLEDÜGİ [798]

Sene 1038.[799] Çün bu ḫaber-i mürisü'l-keder pādişāh-ı baḥr ü berr semʿine[800] deger,[801] fi'l-ḥāl (23) Ḫüsrev Paşa'nuñ cür'etine ve ʿasākir-i manṣūra żabṭına iʿtimād-ı hümāyūnları olmaġın (24) ser-dār-ı İslām ve vezīr-i aʿẓam-ı be-nām naṣb itmegi muḳarrer itdiler.[802] Ṣoñra Receb Paşa'nuñ (25) ṣavāb-dīdī ile Diyār-ı bekr eyāleti tevcīhiyle maḥmiyye-i ʿaliyye-i Ḳosṭanṭiniyye'den çıḳarup (26) müḥr-i hümāyūn der-ʿaḳab gönderilmesin fermān itdiler[803] ve andan[804] maḥmiyye-i Toḳat'a varup (27) lāzım gelen umūr u ḫuṣūṣına ṣarf-ı tāb ü tüvān itdiler.[805]

Ol esnāda[806] Abaza kendüden[807] **[333a]** (01) tamām ḫavf ü ḫaṭar üzre olup şāha tebaʿiyyet ve[808] ḳalʿayı[809] virmege niyyet eyledügin[810] ḫaber (02) almaġla[811] ṭop ve cebe-ḫāne

---

[791] A[332b/16]; B[415a/07]: n'eylesün, C[212b/09]: n'itsün, n'eylesün,

[792] A[332b/16-19]; B[415a/08-10]: gelüp ... mübāşeret itdi (19) ve C[212b/10]: Erżurūm'ı muḥāṣara eyledi velākin

[793] A[332b/19]; B[415a/10]: irişince C[212b/10]: irişmekle

[794] A[332b/19]; B[415a/10]: taẕyīʿ-i evḳāt itdi ve andan C[212b/10-11]: feṭḥ-i ḳalʿadan (11) ye's gelüp

[795] A[332b/19]; B[415a/10]: ü C:-

[796] A[332b/19-20]; B[415a/10]: ḳalḳup gitmege iḫtiyār itdi. C[212b/10]: ʿavdet eyledi.

[797] A[332b/20]; B[415a/11]: netīce C[212b/11]: netīcesi

[798] A[332b/21-22]; B[415a/11-12]: ḪÜSREV PAŞA'NUÑ VEZĪR-İ AʿẒAM VE SER-DĀR OLDUĠI VE ERẔURŪM'I VE ĀḪISḲA ḲALʿALARIN FETḤ EYLEDÜGİ C[212b/12-13]: VEZĪR-İ AʿẒAM ḪALĪL PAŞA'NUÑ ʿAZL OLINDUĠI VE YEÑİÇERİ AĠASI (13) ḪÜSREV AĠA'NUÑ VEZĪR-İ AʿẒAM OLDUĠI

[799] A[332b/22]; B[415a/12]: Sene 1038. C:-

[800] A[332b/22]: semʿine B[415a/12]: semʿ-i şerīflerine C[212b/12]: semʿlerine

[801] A[332b/22]; B[415a/13]: deger, C[212b/14]: vāṣıl oldı,

[802] A[332b/23-24]: Ḫüsrev Paşa'nuñ ... muḳarrer itdiler. B[415a/13-14]: Ḫüsrev Paşa'nuñ ... iʿtimād-ı hümāyūnları olup ... naṣb itmege ḫıyām ve muḳarrer itdiler. C[212b/14-15]: Ḫüsrev Paşa'yı veẓīr-i aʿẓam ve ser-dār-ı (15) ekrem naṣb idüp

[803] A[332b/24-26]; B[415a/14-16]: Ṣoñra ... fermān itdiler C[212b/15-213a/04]: ʿāmme-i ʿasākir-i ẓafer-me'ṣer ile evvel bahār ferḫünde-āṣārda (213a/01) cānib-i aʿdūya irsāl eyledi. VEZĪR-İ AʿẒAM VE SER-DĀR-I EKREM ḪÜSREV PAŞA'NUÑ ERẔURŪM (02) VE ĀḪISḲA ḲALʿALARIN VARUP FETḤ EYLEDÜGİ ẔİKR Ser-dār-ı ẕī-şān ʿasākir-i (03) İslām ile dārü's-salṭanatü'l-ʿaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye'den ʿādet-i ḳadīme üzre (04) deryādan ʿubūr Üsküdar ṣaḥrāsına nüzūl olındı.

[804] A[332b/26]; B[415a/16]: ve andan C[213a/04-05]: Ol aradan daḫı ḳaṭʿ-ı menāzil (05) ṭayy-i merāḥil iderek

[805] A[332b/26-27]; B[415a/16-17]: maḥmiyye-i Toḳat'a varup lāzım gelen umūr u ḫuṣūṣına ṣarf-ı tāb ü tüvān itdiler. C[213a/05-06]: maḥmiyye-i Toḳad'a nüzūl olınup muḳābelesinde naṣb ve ḫıyām (06) vāḳiʿ oldı.

[806] A:- B:- C[213a/06]: ser-dār-ı ẕī-vaḳār ḫaber aldı ki

[807] A[332b/27]; B[415a/17]: kendüden C[213a/06]: kendülerden

[808] A[333a/01]; B[415a/17]: tamām ḫavf ü ḫaṭar üzre olup şāha tebaʿiyyet ve C[213a/06-07]: ḫavf-ı (07) ḫavf idüp

[809] A:- B:- C[213a/07]: Ḳızılbaş'a

[810] A[333a/01]; B[415a/18]: niyyet eyledügin C[213a/07]: ḳarār virmiş

[811] A[333a/01-02]; B[415a/18]: ḫaber almaġla C[213a/07]: ol ḫaberi aldıġı gibi

ve sā'ir mühimmāt ki, naḳlinde ṣuᶜūbet muḳarrer idi, (03) ᶜaḳabince alıḳoyup[812] kendüsi bilā-ihmāl ṣalt ve[813] sebük-bār ılġar idüp ve bir- (04) ḳaç biñ yeñiçeriyi daḫı[814] birer esb-i reh-vāre süvār idüp Erżurūm-ı behcet-rüsūm (05) ḳurbına nüzūl itdiler.[815]

Sene 1038[816] Muḥarremü'l-ḥarāmuñ Yidinci Güni: Ḳalᶜayı ḳuşatdılar ve[817] yeñiçeri (06) yoldaşların[818] hem ol gün[819] meterise ḳoydılar ve[820] ṭopları daḫı ertesi yitişdürüp (07) getürdiler.[821] Envāᶜ tedābīre mübāşeret idüp[822] cümleden yanında olan eşḳıyāya (08) ve sek-bān nāmına olan ḍalālet-i intimāya müdārā ve istimālet itdiler. Ol sebeb ile beşden (09) ondan içerüden ḳaçup iṭāᶜat ider oldılar ve her biri daḫı ma'mūliyle behremend (10) ḳalınmaġla ekṣerī tebaᶜiyyet iḫtimāli olduġından Abaza bi'ż-żarūrī[823] Erżurūm'uñ (11) meşāhīrinden ve ᶜulemā ve meşāyiḫinden[824] altı kimesneyi[825] gönderüp[826] ṭaleb-i emān oldı[827] (12) "el-ᶜafv zekātü'ẕ-ẓafer" feḥvāsınca ser-dār-ı kerīmü'ş-şān[828] emān iḥsān itdiler[829] ve ḳalᶜa-i pādişāhīden[830] (13) māh-ı mezbūruñ on ṭoḳuzuncı güni[831] iḫrāc idüp[832] ḳalᶜa-i pādişāhī[833] ke'l-evvel mażbūṭ-ı (14) ᶜasker-i İslām oldı.[834] Andan Aḫısḳa'ya[835] ādem gönderilüp ol daḫı żabṭ olındı.

(15) SER-DĀR-I ᶜALĪ-MİḲDĀRUÑ DER-İ DEVLETE ᶜAZĪMETİ ẔİKRİNDEDÜR[836]

---

[812] A[333a/02-03]; B[415a/18-19]: ṭop ü cebe-ḫāne ve sā'ir mühimmāt ki, naḳlinde ṣuᶜūbet muḳarrer idi, ᶜaḳabince alıḳoyup C[213a/08]: ṭop cebe-ḫāneyi ardınca gelmege fermān idüp

[813] A[333a/03]; B[415a/19]: ve C:-

[814] A[333a/03-04]; B[415a/19-415b/01]: ve birḳaç biñ yeñiçeriyi daḫı C[213a/09]: pes biñ miḳdārı ġāzīlerini

[815] A[333a/05]; B[415b/01]: nüzūl itdiler C[213a/10]: nüzūl eylediler.

[816] A[333a/05]; C[213a/10]: Sene 1038 B[415b/01-02]: ve sene aḥadī ve s̱āliṣīn ve elf

[817] A[333a/05]; B[415b/02]: ve C:-

[818] A[333a/06]; B[415b/02]: yoldaşların C[213a/11]: yoldaşları

[819] A[333a/06]; B[415b/02]: hem ol gün C:-

[820] A[333a/06]; B[415b/04]: ḳoydılar ve C[213a/11]: girüp

[821] A[333a/06-07]: ertesi yitişdürüp (07) getürdiler. B[415b/03]: irtesi yitişdürüp getürdiler. C[213a/12]: on üçünci gün meterislere vāṣıl oldı ve

[822] A[333a/07]; B[415b/03]: mübāşeret idüp C[213a/12]: mübāşeret olındı

[823] A[333a/07-10]: cümleden ... bi'ż-żarūrī B[415b/04-06]: cümleden ... ve sek-bāna istimālet itdiler. ... tebaᶜiyyet (06) itmek ... bi'ż-żarūrī C[213a/13-14]: ve bi'l-cümle yigirm gün muḥaṣāra olınup Abaza didükleri ḳallāş āḫirü'l-emr aḥvāl (14) tīh-i müncerr olacaġı maᶜlūmı oldı. Māh-ı mezbūruñ yigirm ikinci güni

[824] A[333a/10-11]: Erżurūm'uñ (11) meşāhīrinden ve ᶜulemā ve meşāyiḫinden B[415b/06-07]: Erżurūm'uñ meşāhīrinden ve ᶜulemā-yı (07) meşāyiḫinden C[213a/14-15]: Erżurūm (15) meşāhīr-i ᶜulemāsından

[825] A[333a/11]; B[415b/07]: kimesneyi C[213a/15]: ādemi

[826] A[333a/11]; B[415b/07]: gönderüp C[213a/15]: ser-dār-ı ẕī-şāna irsāl idüp

[827] A[333a/11]; B[415b/07]: ṭaleb-i emān oldı C[213a/15-213b/01]: emān ṭaleb (213b/01) eyledi

[828] A[333a/12]; B[415b/08]: ser-dār-ı kerīmü'ş-şān C[213b/01]: vezīr-i aᶜẓam-ı ẕī-şān Abaza'ya

[829] A[332a/12]; B[415b/08]: iḥsān itdiler C[213b/01-02]: iḥsān (02) eylediler

[830] A[333a/12]; B[415b/08]: ve ḳalᶜa-i pādişāhīden C[213b/02]: içinden

[831] A[333a/13]: on ṭoḳuzuncı güni B[415b/08-09]: on (09) ṭoḳuzuncı güninde C[213b/02]: yigirmi üçünci güni

[832] A[333a/13]; B[415b/09]: iḫrāc idüp C[213b/02]: iḫrāc olınup

[833] A[333a/13]; B[415b/09]: ḳalᶜa-i pādişāhī C[213b/02]: ḳalᶜa-i mezbūre

[834] A[333a/13-14]; B[415b/09]: mażbūṭ-ı ᶜasker-i İslām oldı. C[213b/03]: mażbūṭ-ı ᶜasākir-i İslām oldı.

[835] A:- B:- C[213b/03]: daḫı

[836] A[333a/15]; B[415b/10-11]: Ser-dār-ı ᶜalī-miḳdāruñ der-i devlete ᶜazīmeti ẕikrindedür C[213b/04-05]: Ser-dār-ı ekrem Vezīr-i aᶜẓam Ḫüsrev Paşa'nuñ Abaza ile dārü's- (05) salṭana cānibine ᶜazīmet eyledükleri ẕikrindedür

[837]Eyyām-ı şitā ve zamān-ı sermā[838] ḳarīb (16) olmaġla ser-dār-ı nuṣret-yāver manṣūr u[839] muẓaffer ʿavdet idüp Abaza'yı[840] maʿan[841] der-i devlete (17) getürdi. Çün[842] Abaza taḳbīl-i pāye-i serīr-i ʿālem-maṣīre[843] me'z̲ūn olup[844] cenāb-ı pādişāhīden (18) ʿitāb olınup "Kāfir, bu senüñ ʿişyānuñ ne idi?"[845] buyurmışlar.[846] Ol daḫı "Devletlü[847] pādişāhum, (19) yeñiçeri[848] merḥūm ḳarındaşuñuz[849] ḳatl itmekle[850] cümle beglerbegiler ḳanın ṭaleb itmege ḳaġıdlaşdıḳ ve ittifāḳ (20) itdik.[851] Ḳuluñuz iḳāmet itdim,[852] anlar yan çaldılar ve bendeñüzi[853] pāreye atdılar. Yoḫsa bir Abaza (21) kölesi pādişāh olası degül idim[854] ve üzerine gelen vüzerānuñ sözlerinde ṣebāt olmaduġın (22) bilürdim cān ḳorḳusıyla ser-fürū itmedim.[855] Emr pādişāhuñ, üşte boynum, üşte ḳılıcuñ." dimiş.[856] (23) "Var imdi kāfir, çün ḥaddin bilürmişsin, seni ʿafv itdim." buyurmışlar[857] ve ser-dār[858] Bosna[859] (24) eyāletin virmiş idi.[860] Muḳarrer ṭutmışlar.[861]

VEZĪR-İ CELĪLÜÑ BAĠDĀD NİYYETİYLE ʿAZĪMETİ ẔİKRİNDEDÜR[862]

(25) Fī 17 z̲i'l-ḳaʿde sene 1038.[863] Ser-dār-ı celīlü'ş-şān ol zemistānı[864] İstanbul'da[865] geçürüp (26) evvel bahār olduġı gibi[866] ʿasker-i ẓafer-yāver[867] ile ʿazīmet idüp[868] birḳaç gün

---

[837] A:- B[415b/11]: Sene 1038. C:-
[838] A[333a/15]; B[415b/11]: Eyyām-ı şitā ve zamān-ı sermā C[213b/05]: Eyyām-ı şitā zamānı
[839] A[333a/16]; B[415b/12]: u C:-
[840] A[333a/16]; B[415b/12]: Abaza'yı C[213b/06]: Abaza Paşa'yı daḫı
[841] A[333a/16]; B[415b/12]: maʿan C[213b/06-07]: yanına (07) alup
[842] A[333a/17]; B[415b/12]: Çün C[213b/07]: Çünkim
[843] A[333a/17]; B[415b/13]: taḳbīl-i pāye-i serīr-i ālem-maṣīre C[213b/07]: taḳbīl-i serīr-i ālem-maṣīre
[844] A[333a/17]: me'z̲ūn olup B[415b/13]: me'z̲ūn oldı C[213b/07]: me'z̲ūn oldılar
[845] A[333a/18]; B[415b/14]: ne idi? C[213b/08]: nedür?
[846] A[333a/18]; B[415b/14]: buyurmışlar. C[213b/08-09]: diyü ḫiṭāb (09) olınduḳda
[847] A[333a/18]; B[415b/14]: Devletlü C:-
[848] A:- B:- C[213b/09]: ḳullaruñ
[849] A[333a/19]; B[415b/14-15]: merḥūm ḳarındaşuñuz C[213b/09]: ḳarındaşuñuz merḥūmı
[850] A[333a/19]; B[415b/15]: ḳatl itmekle C[213b/09]: ḳatl eyledükde
[851] A[333a/19-20]; B[415b/15]: cümle beglerbegiler ḳanın ṭaleb itmege ḳaġıdlaşdıḳ ve ittifāḳ itdik. C:-
[852] A[333a/20]; B[415b/16]: iḳāmet itdim, C[213b/10]: iḳāmet eyledüm,
[853] A[333a/20]; B[415b/16]: bendeñüzi C[213b/10]: bendelerin
[854] A[333a/21]; B[415b/17]: olası degül idim C[213b/11]: olacaḳ degülüm
[855] A[333a/21-22]: ve üzerine ... itmedim. B[415b/17-18]: ve üzerime ... itmedim. C:-
[856] A[333a/22]; B[415b/18]: Emr pādişāhuñ, üşte boynum üşte ḳılıcuñ." dimiş. C[213b/11-12]: "Emr pādişāhuñ, dilerseñüz ʿafv idüñ, dilerseñüz (12) ḳatl idüñ." Bī-iḫtiyār Sulṭān Murād merḥūmuñ gözlerinden yaş revān olup,
[857] A[333a/23]; B[415b/18-19]: "Var imdi kāfir, çün ḥaddin bilürmişsin, seni ʿafv itdim." buyurmışlar C[213b/13-14]: "Āferīn, ber-ḫūrdār ol Abaza, ṭuzum etmegüm ḥelāl olsun saña, günāhın ʿafv eyledim." (14) diyüp, bir fāḫir kürk geydürdiler
[858] A[333a/23]: ser-dār B:- C:-
[859] A[333a/23]; B[415b/19]: Bosna C[213b/14]: Mışır
[860] A[333a/24]; B[415b/19-416a/01]: virmiş idi. C[213b/14]: iḥsān eylediler.
[861] A[333a/24]; B[416a/01]: Muḳarrer ṭutmışlar. C:-
[862] A[333a/24]; B[416a/01]: VEZĪR-İ CELĪLÜÑ BAĠDĀD NİYYETİYLE ʿAZĪMETİ ẔİKRİNDEDÜR C[213b/14-15]: VEZĪR-İ MÜKERREM VE SER-DĀR-I (15) EKREM ḪÜSREV PAŞA'NUÑ BAĠDĀD NİYYETİYLE ʿAZĪMET EYLEDÜGİ ẔİKRİNDEDÜR
[863] A[333a/25]: Fī 17 z̲i'l-ḳaʿde sene 1038. B[416a/01]: Fī sene 1038. C:-
[864] A[333a/25]; C[214a/01]: zemistānı B[416a/02]: zamān-ı zemistānı
[865] A[333a/25]: İstanbul'da B[416a/02]: İslāmbol'da C[214a/01]: dārü's-salṭana-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyyede
[866] A:- B:- C[214a/02]: ʿumūmen
[867] A[333a/26]; B[416a/02-03]: ʿasker-i ẓafer-yāver C[214a/02]: ʿasākir-i ẓafer-yāver
[868] A:- B:- C[214a/02-03]: birḳaç günde Diyār-ı (03) bekr'e vāṣıl oldılar.

Diyār-ı bekr'de ārām (27) itdükden ṣoñra[869] cānib-i Muṣul'a vāṣıl oldılar.[870] Emr-i ḳādir-i ẕū'l-mennān[871] ile Şaṭ ve enhār-ı **[333b]** (01) sā'ire[872] ziyāde ṭuġyān itmekle Baġdād ṣaḥrāsını[873] ʿumūm üzre[874] ḳaplayup Baġdād[875] tevābiʿi ile gūyā[876] (02) vasaṭ-ı deryāda bir cezīre idi. Pes enhāruñ tenezzüli vaḳtine degin[877] bi'ż-żarūrī Muṣul'da iḳāmet lāzım (03) gelüp[878] velākin şiddet-i şitā ve enhārda keṣret-i mā sebebiyle[879] getürdükleri yigirmi altı[880] balyemez ṭop ḳalʿa-kūb (04) çeken cāmūs ve mīrī üştür ve ester[881] bī-zād ü[882] ʿalef ḳalup ve[883] ekṣerī telef olup[884] müceddeden (05) iştirā içün[885] dört yüz biñ ġuruş ve ḳul mevācibi içün biñ yük aḳça[886] lāzım geldügin rikāb-ı (06) hümāyūn-ı pādişāhīye ʿarż ü inhā eylemiş idi. Pes telḫīṣ ve ʿarūż geldügi gibi müstevfī ḫazīne (07) tedārük olınup saʿādetlü pādişāh-ı ʿālem-penāh iç ḫazīneden daḫı miḳdār-ı kifāye māl virüp (08) daḫı vezīr-i aʿẓam-ı sābıḳ Ḥāfıẓ Paşa merḥūmuñ mensūbātından Deli ʿÖmer dimekle müteʿārif (09) olan ʿÖmer Paşa'ya Ḳudüs-i şerīf sancaġın ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı saʿādet-maḳrūn ile ʿināyet idüp (10) ve ḫazīnebaşı[887] taʿyīn olınup irsāl olındı.[888]

SER-DĀR-I ʿĀLĪ-MİḲDĀR GÜL-İ AḤMER ḲALʿASIN BİNĀ İTDÜGİ (11) VE TAḪRĪB-İ MEMĀLİK-İ ḲIZILBAŞ'A GİTDÜGİ[889]

Fī sene 1039.[890] Ḫazīne ile mümā-ileyh ʿÖmer Paşa[891] ordu-yı hümāyūna (12) dāḫil olduḳda cānib-i Baġdād'a henüz ʿazīmet vaḳti olmamaġla[892] Muṣul'da[893] bir metīn ü[894] müstaḥkem ta'biye[895] binā' (13) itdürdiler[896] ve Baġdād muḥāṣarası içün iḥżār olınan ṭopları ve

---

[869] A[333a/26-27]; B[416a/03]: ārām itdükden ṣoñra C[214a/03]: ārām eyledükden ṣoñra

[870] A[333a/27]; C[214a/03-04]: cānib-i Muṣul'a vāṣıl oldılar. B[416a/03-04]: cānib-i Muṣul'a (04) revāne olındı, çün Muṣul'a vāṣıl oldılar.

[871] A[333a/27]; B[416a/04]: Emr-i ḳādir-i ẕū'l-mennān C[213b/04]: Emr-i ḳādir ve ẕū'l-mennān

[872] A[333a/27-333b/01]; B[416a/04-05]: Şaṭ ve enhār-ı sā'ire C[214a/04]: nehr-i Şaṭ

[873] A[333b/01]: Baġdād ṣaḥrāsını B[416a/05]: Baġdād ṣaḥrāsın C[214a/05]: Baġdād ṣaḥrāsı

[874] A[333b/01]; B[416a/05]: ʿumūm üzre C[214a/05]: ʿumūmen

[875] A[333b/01]; B[416a/05]: ḳaplayup Baġdād C:-

[876] A[333b/01]; B[416a/06]: gūyā C:-

[877] A[333b/01]; B[416a/06]: enhāruñ tenezzüli vaḳtine degin C[214a/06]: enhār tenezzül idince

[878] A[333b/02-03]; B[416a/07]: iḳāmet lāzım gelüp C[214a/06]: iḳāmet eylediler ve

[879] A[333b/03]; B[416a/07]: velākin şiddet-i şitā ve enhārda keṣret-i mā sebebiyle C:-

[880] A:- B:- C[213b/07]: ʿaded

[881] A[333b/04]; B[416a/08]: ve mīrī üştür ve ester C:-

[882] A[333b/04]; B[416a/08]: ü C:-

[883] A[333b/04]; B[416a/08]: ve C:-

[884] A[333b/04]; B[416a/09]: telef olup C[214a/07-08]: helāk (08) oldı.

[885] A[333b/05]: iştirā içün B[416a/09]: iştirāsıçün

[886] A[333b/05]: biñ yük aḳça B[416a/10]: iki biñ kīse aḳça

[887] A[333b/10]: ḫazīnebaşı B[416a/14]: ḫazīne-dārbaşı

[888] A[333b/04-10]; B[416a/09-15]: müceddeden ... irsāl olındı. C:-

[889] A[333b/10-11]; B[416a/15-16]: SER-DĀR-I ʿĀLĪ-MİḲDĀR GÜL-İ AḤMER ḲALʿASIN BİNĀ İTDÜGİ VE TAḪRĪB-İ MEMĀLİK-İ ḲIZILBAŞ'A GİTDÜGİ C[214a/08-09]: VEZĪR-İ MÜKERREM VE SER-DĀR-I EKREM ḪÜSREV PAŞA'NUÑ ŞEHR-İ ZŪL ḲALʿASIN (09) MAʿMŪR EYLEDİGİ

[890] A[333b/11]: Fī sene 1039. B[416a/16]: Sene 1039. C:-

[891] A[333b/11]; B[416a/16]: Ḫazīne ile mümā-ileyh ʿÖmer Paşa C[214a/09]: Ser-dār-ı müma-ileyh

[892] A[333b/11-12]; B[416a/16-17]: ordu-yı hümāyūna ... olmamaġla C:-

[893] A[333b/12]; B[416a/17]: Muṣul'da C[214a/09]: Diyār-ı bekr'de

[894] A[333b/12]; B[416a/17]: ü C:-

[895] A[333b/12]; B[416a/17]: ta'biye C:-

[896] A[333b/12-13]; B[416a/17]: bināʿ itdürdiler C[214a/09]: bināʿ eylediler

levāzım-ı sā'ireyi[897] içine vaż[c] idüp[898] (14) ve Bıçḳucı İbrāhim Paşa'yı ve ocaḳ aġalarından Samsuncıbaşı Muṣṭafā Aġa'yı ki,[899] bir żābiṭ (15) ve[900] ḥüsn-i tedbīre ḳādir, ocaḳda aḳrānı nādir, bahādır[901] ādem idi, kifāyet ḳadarı[902] tüfengciyān[903] (16) ile muḥāfaẓasına ta[c]yīn idüp alıḳoydılar[904] ve kendüler [c]asker-i İslām ile[905] taḫrīb-i memālik-i (17) Ḳızılbaş-ı li'ām içün[906] müteveccih ü[907] revāne olındılar.[908] Çün Şehrezūl[909] eyāletinüñ dārü'l-imāresi vāḳi[c][910] olan (18) Gül-i Aḥmer Ḳal[c]ası ḳurbına[911] nüzūl itdiler.[912] Birḳaç seneden berü ḫarāb ve nişīmen-i būm u[913] ġurāb olmış idi.[914] (19) Müceddeden[915] bināsı[916] Baġdād ḳal[c]asınuñ esbāb-ı muḳaddemātından olmaġla mübāşeret idüp[917] zamān-ı ḳalīlde[918] (20) itmām ü tekmīl itdiler[919] ve içine müstevfī ādem alıḳoyup[920] eyāletin[921] Arnavud-zāde Aḥmed Paşa'ya virdiler[922] (21) ve ḫazīne ile gelen müşārün-ileyh [c]Ömer Paşa'yı[923] ve ümerā-yı ekrād-ı şecā[c]at-nihāddan Abdāl Paşa'yı ve Parmaḳsız (22) [c]Alī Paşa'yı[924] muḥāfaẓasına me'mūr idüp alıḳoydılar[925] ve levāzım-ı mühimmāt ve levāzımāt[926] ne (23) ise tekmīl itdiler.[927]

MİHRİBĀN[928] ḲAL[c]ASI'NUÑ FETḤİ VE ZEYNEL ḪĀN'UÑ İNHİZĀMI[929]

[897] A[333b/13]: levāzım-ı sā'ireyi B[416a/18]: levāzım-ı sā'ire C[214a/10]: levāzım
[898] A[333b/13]; B[416a/18]: vaż[c] idüp C[214a/10]: vaż[c] olındı
[899] A[333b/14]: ve Bıçḳucı İbrāhim Paşa'yı ve ocaḳ aġalarından Ṣamsuncıbaşı Muṣṭafā Aġa'yı ki, B[416a/18-19]: daḫı İbrāhim Paşa ki, (19) Bıçḳucıbaşılıḳdan çıḳma idi, ol ocaḳ aġalarından Ṣamsuncıbaşı Muṣṭafā Aġa'yı ki, C[214a/10-11]: ve daḫı (11) Maḥmūd Paşa'yı ve ocaḳ aġalarından Ṣamṣuncıbaşı Muṣṭafā Aġa kim,
[900] A[333b/14-15]; B[416b/01]: żābıt ve C:-
[901] A[333b/15]; B[416b/01]: ocaḳda aḳrānı nādir, bahādır C:-
[902] A[333b/15]; B[416b/01-02]: kifāyet ḳadarı C[214a/12]: miḳdār-ı kifāye
[903] A[333b/15]; C[214a/12]: tüfengciyān B[416b/02]: ṭüfengciyān
[904] A[333b/16]; B[416b/02]: ta[c]yīn idüp alıḳoydılar C[214a/12]: ta[c]yīn olındı
[905] A[333b/16]; B[416b/02-03]: kendüler [c]asker-i İslām ile C[214a/13]: ser-dār-ı bahādır Vezīr-i a[c]ẓam Ḫüsrev Paşa sa'īr dil-āverān-ı İslām ile
[906] A[333b/16-17]: taḫrīb-i memālik-i (17) Ḳızılbaş-ı li'ām içün B[416b/03]: taḫrīb-i memālik-i Ḳızılbaş-ı bed-li'ām içün C[214a/13-14]: taḫrīb-i (14) memālik-i Ḳızılbaş'a
[907] A[333b/17]; B[416b/03]: ü C:-
[908] A[333b/17]; B[416b/03]: olındılar. C[214a/14]: oldılar.
[909] A[333b/17]; C[214a/14]: Şehrezūl B[416b/04]: Şehr-i Ẕūl
[910] A[333b/17]; B[416b/04]: vāḳi[c] C:-
[911] A[333b/18]; B[416b/04]: Gül-i Aḥmer Ḳal[c]ası ḳurbına C[214a/15]: Gül-i Aḥmer Ḳal[c]asına
[912] A[333b/18]; B[416b/04]: nüzūl itdiler. C[214a/15]: nüzūl vāḳi[c] oldı. Ḳal[c]a-i mezbūra
[913] A[333b/18]; B[416b/05]: u C:-
[914] A[333b/18]; B[416b/05]: olmış idi. C[214b/01]: olmışdı.
[915] A[333b/19]; B[416b/05]: Müceddeden C[214b/01]: Mücedded
[916] A[333b/19]; B[416b/05]: bināsı C[214b/01]: binā olınup
[917] A[333b/19]; B[416b/05-06]: Baġdād ḳal[c]asınuñ esbāb-ı muḳaddemātından olmaġla mübāşeret idüp C:-
[918] A[333b/19]; B[416b/06]: zamān-ı ḳalīlde C[214b/01]: az zamānda
[919] A[333b/20]; [416b/06-07]: itmām ü tekmīl itdiler C[214b/01]: tekmīl olındı
[920] A[333b/20]; B[416b/07]: müstevfī ādem alıḳoyup C[214b/02]: müstevfī dil-āver vaż[c] olındı.
[921] A[333b/20]; B[416b/07]: eyāletin C:-
[922] A[333b/20]; B[416b/07]: Arnavud-zāde Aḥmed Paşa'ya virdiler C[214b/02]: Aḥmed Paşa mīr-i mīrān naṣb olındı
[923] A[333b/21]; B[416b/08]: ve ḫazīne ile gelen müşārün-ileyh [c]Ömer Paşa'yı C:-
[924] A[333b/21-22]; B[416b/08-09]: Abdāl Paşa'yı ve Parmaḳsız [c]Alī Paşa'yı C[214b/03]: Mīr-i mīrān [c]Alī Paşa'yı
[925] A[333b/22]; B[416b/09]: me'mūr idüp alıḳoydılar C[214b/03]: ta[c]yīn eylediler
[926] A[333b/22]: ve levāzım-ı mühimmāt ve levāzımāt B[416b/09-10]; C[214b/04]: ve sā'ir mühimmāt, levāzımāt
[927] A[333b/23]; B[416b/10]: tekmīl itdiler. C[214b/04]: tekmīl eylediler.
[928] A[333b/23]; B[416b/10]: Mihribān C[214b/04]: Mihrübān

Fī 23 Ramażānü'l-mübārek sene 1039.[930] (24) Rūmili beglerbegisi[931] Arnavudī'l-aṣl[932] Delü Yūsuf Paşa'yı[933] ve[934] Ḫalīl Paşa'yı vezīr-i aʿẓam-ı (25) sābıḳ Çerkes Meḥemmed Paşa aḳrabāsından Ḥasan Paşa'yı[935] kifāyet ḳadarı[936] yeñiçeri ile ve aşaġa (26) bölüklerin dördin bile aġalarıyla ḳoşup[937] ḳalʿa-i mezbūre fetḥine nām-zed itmişler idi.[938] (27) Birḳaç gün maḥṣūr itdükden ṣoñra[939] henüz vezīr-i dilīr Gül-i Aḥmer Ḳalʿası bināsında ṣarf-ı tedbīr üzre **[334a]** (01) idi ki[940] ẕikr olınan beglerbegilerden[941] mükātib gelüp Zeynel Ḫān ki,[942] Ḳızılbaş'a[943] ḫānlar (02) ḫānı nāmına bir bed-gümān idi,[944] ḳırḳ biñ[945] Ḳızılbaş-ı meẕheb-ṭırāş ile[946] üzerilerine (03) geldügin[947] iʿlām itmişler ve imdāda ʿasker gönderilmek ricā eylemişler.[948] Pes yeñiçeriden üç dört (04) biñ ādem baʿżı ümerādan ve sā'ir ʿaskerden daḫı bir ol ḳadar ġuzāt intiḫāb idüp (05) gönderecek oldılar velākin yeñiçeri gitmekde tereddüd idüp baʿżı ʿöẕr beyān itdiler (06) ve ġulüvv idüp ketḫüdālarınuñ çādırın yıḳdılar.

Çün ḳalʿa bināsı itmāma ḳarīb idi. (07) Kendüler gitmek üzre iken ol ḥīnde[949] ʿasker-i İslāmuñ manṣūr ve aʿdā-yı li'āmuñ (08) meksūr olduġı müjde ḫaberi[950] teʿaḳub itdi.[951]

İcmāl-i Muḥārebe Bu ki:[952] Çün[953] Zeynel Ḫān (09) bu ḳadar ʿasker-i gümrāhān ile ol maḥalle ḳarīb gelür.[954] ʿAsker-i İslām daḫı ālāyların tertīb (10) idüp ordularından müfāreḳat[955]

---

[929]A[333b/23]; B[416b/11]: inhizāmı C[214b/04]: münhezim olduġı

[930] A[333b/23]: Fī 23 Ramażānü'l-mübārek sene 1039. B[416b/10-11]: Fī ramażānü'l- (11) mübārek sene 1039. C:-

[931] A:- B:- C[214b/05]: olan

[932] A[333b/24]; B[416b/11]: Arnavudī'l-aṣl C:-

[933] A[333b/24]; B[416b/11]: Delü Yūsuf Paşa'yı C[214b/05]: Deli Yūsuf Paşa'yı

[934] A:- B:- C[214b/06]: Anaṭolı eyāletine mutaṣarrıf olan

[935] A[333b/24-25]; B[416b/12]: vezīr-i aʿẓam-ı sābıḳ Çerkes Meḥemmed Paşa aḳrabāsından Ḥasan Paşa'yı C:-

[936] A[333b/25]; B[416b/12]: kifāyet ḳadarı C[214b/06]: ve kifāyet miḳdārı

[937] A[333b/25-26]; B[416b/12-13]: aşaġa bölüklerin dördin bile aġalarıyla ḳoşup C[214b/07]: bölük aġası olan Velī Aġa'yı daḫı taʿyīn eylediler,

[938] A[333b/26]; B[416b/13]: nām-zed itmişler idi. C[214b/07]: nām-zed eylediler.

[939] A[333b/27]; B[416b/14]: maḥṣūr itdükden ṣoñra C[214b/08]: maḥṣūr olduḳlarında

[940] A[333b/27-334a/01]: Gül-i Aḥmer Ḳalʿası bināsında ṣarf-ı tedbīr üzre (334a/01) idi ki B[416b/14-15]: Gül-i Aḥmer Ḳalʿası bināsından ṣarf-ı tedbīr üzre (15) idi ki C[214b/08]: Gül-i Aḫmer öñinde

[941] A[334a/01]; B[416b/15]: beglerbegilerden C[214b/08]: mīr-mīrān

[942] A[334a/01]: B[416b/15]: ki C[214b/09]: kim

[943] A[334a/01]; B[416b/15]: Ḳızılbaş'a C[214b/09]: Ḳızılbaş'da

[944] A[334a/01-02]; B[416b/15-16]: nāmına bir bed-gümān idi, C[214b/09]: nāmında idi,

[945] A[334a/02]; B[416b/16]: ḳırḳ biñ C[214b/09]: elli biñ

[946] A[334a/02]; B[416b/16]: Ḳızılbaş-ı meẕheb-ṭırāş ile C[214b/10]: Ḳızılbaş ile

[947] A[334a/03]; B[416b/16]: geldügin C[214b/10]: gelecegin

[948] A[334a/03]; B[416b/17]: ʿasker gönderilmek ricā eylemişler. C[214b/10-11]: iltimās ricā itmiş- (11) ler.

[949] A[334a/03-07]: Pes yeñiçeriden ... ol ḥīnde B[416b/17-417a/02]: Pes yeñiçeriden ... bināsı daḫı ... (02) meger ol ḥīnde C[214b/11]: Bunlar daḫı imdād göndermek üzre iken

[950] A[334a/07-08]: ʿasker-i İslāmuñ manṣūr ve aʿdā-yı li'āmuñ (08) meksūr olduġı müjde ḫaberi B[417a/02-03]: aʿdā-yı bed-li'āmuñ meksūr olduġı ʿasker-i İslāmuñ manṣūr olduġı (03) müjde ḫaberi C[214b/11-12]: aʿdā-yı li'āmuñ maḫhūr olduġı (12) ve ehl-i İslāmuñ manṣūr muẓaffer olduġı ḫaberi

[951] A[334a/08]; B[417a/03]: teʿaḳub itdi. C[214b/12]: vārid ü vāṣıl oldı.

[952] A[334a/08]; B[417a/03]: İcmāl-i muḥārebe bu ki: C[214b/13]: Muḥārebe bu ki:

[953] A[334a/08]; B[417a/03]: Çün C[214b/13]: Çünkim

[954] A[334a/09]; B[417a/04]: ḳarīb gelür. C[214b/13]: ḳarīb geldi.

[955] A[334a/10]; B[417a/05]: müfāreḳat C[214b/14]: müfāreḳat eylediler

ve ʿasker-i Ḳızılbaş'a muḳābeleye müsāraʿat iderler.[956] (11) Velākin vehle-i ūlāda Ḳızılbaş'dan ġalebe ṣūreti nümāyān olup[957] ʿasker-i İslām[958] perīşān (12) olur[959] ve Ḳızılbaş bī-muḥābā ordularına[960] girer[961] ve cümle çādırları taṣarrufına alur.[962] (13) Ḥāl böyle olıcaḳ[963] Rūmili beglerbegisi[964] ordudan ḫāricden duruken[965] ʿaskerin (14) cemʿ itmege iḳdām idüp cümle perākende olan ʿaskeri bayraġı altına müctemiʿ ḳılur.[966] Ḫalīl Paşa (15) ve Ḥasan Paşa[967] daḫı ālāyların cemʿ iderler[968] ve furṣat gözedüp Ḳızılbaş'a doḳunmaġa baḳarlar. (16) İttifāḳ çün Zeynel Ḫān Rūmiyān yine ke'l-evvel ālāyların baġladuḳların gördi, hemān (17) göz açdurmayup üzerilerine ḥavlayalum diyü ʿaskerine istimālet virüp Rūmili (18) ālāyına at sürdi. Rūmili ġāzīleri daḫı[969] Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a tevekkül[970] ve muʿcizāt-ı Muḥammedīye (19) tevessül idüp bir uġurdan uġraduḳları[971] gibi Ḳızılbaş öñlerinden ayrıldı ve Ḫalīl (20) Paşa üzerine doġrıldı.[972] Ammā Ḫalīl Paşa yirinde ṯābit ü ber-ḳarār olup[973] durdı. (21) Ḥattā Ḳızılbaş kendünüñ bu duruşın görmekle "Demür Ḳazıḳ" diyü telḳīb itdükleri (22) menḳūldur. Zirā Ḳızılbaş'a nisbet ile kendü ālāyı ṯülüṯi ve lā-rubʿı[974] ve ḫumsı deñlü degül (23) imiş. Ol maḥallde Rūmili ve Ḥasan Paşa ve sipāh bölükleri daḫı taʿḳīb idüp uġrarlar (24) ve Ḳızılbaş'uñ kellelerin belki cigerlerin ṭoġrarlar. Bundan ṣoñra muḳāvemet idemeyüp hemān (25) cümle ālāyları cān-ḫalāṣ itmek tedbīrine düşerler ve bir cisr-i ʿaẓīmden ki,[975] geçüp ʿasker-i (26) İslām üzerine gelmişler idi, yine cisrden[976] geçmege biribirine[977] teḳaddüm itmege cān atarlar. (27) Ġuzāt-ı İslām ise[978] Ḳızılbaş'uñ bu vechle[979] ḳarār itdügin göricek aṣlā ḳafālarından **[334b]** (01) ayrılmayup irişdüklerin ḳatl ve[980] esīr iderler.

Cisrden geçenleri yine Zeynel Ḫān üzerine (02) cemʿ itmege saʿy-ı firāvān ider ve bir ʿaẓīm ālāy cemʿ olmış iken yine muḳāvemete iḳtidārı (03) olmamaġa hemān Ḳızılbaş'uñ ardı

---

[956] A[334a/10]; B[417a/05]: ʿasker-i Ḳızılbaş'a muḳābeleye müsāraʿat iderler. C[214b/14-15]: Ḳızıl- (15) baş ile muḳābil olup cenge āġāz eylediler.
[957] A[334a/11]; B[417a/05-06]: vehle-i ūlāda Ḳızılbaş'dan ġalebe ṣūreti nümāyān olup C:-
[958] A[334a/11]; B[417a/06]: ʿasker-i İslām C[214b/15]: ehl-i İslām
[959] A[334a/11-12]; B[417a/06]: perīşān olur C[214b/15-215a/01]: perīşān (215a/01) olup
[960] A[334a/12]; B[417a/06]: ve Ḳızılbaş bī-muḥābā ordularına C[215a/01]: Ḳızılbaş ordularına
[961] A[334a/12]; B[417a/07]: girer C[215a/01]: dāḫil oldılar.
[962] A[334a/12]; B[417a/07]: ve cümle çādırları taṣarrufına alur. C:-
[963] A[334a/13]; B[417a/07]: Ḥāl böyle olıcaḳ C[215a/01]: Ḥāl bu minvāl üzre olıcaḳ ol zamān
[964] A:- B:- C[215a/02]: olan Deli Yusūf Paşa
[965] A[334a/13]: ḫāricden duruken B[417a/07]: ḫāricde duruken C[215a/02]: ḫāric idi.
[966] A[334a/13-14]; B[417a/08-09]: ʿaskerin ... müctemiʿ ḳılur. C[215a/02-03]: Perākende olan (03) ʿaskeri cemʿ itmege iḳdām idüp cümlesin bayraḳ altına cemʿ eylediler.
[967] A[334a/15]; B[417a/09]: Ḥasan Paşa C[215a/04]: Maḥmūd Paşa
[968] A[334a/15]; B[417a/09]: cemʿ iderler C[215a/04]: cemʿ idüp
[969] A[334a/15-18]: ve furṣat ... ġāzīleri daḫı B[417a/09-12]: ve furṣat (10) bulup Ḳızılbaş'a doḳunmaġa biribirine ... daḫı hemān C:-
[970] A[334a/18]; B[417a/12]: tevekkül C[215a/04]: tevekkül eyledi
[971] A[334a/19]: uġraduḳları B[417a/13]: uġradükleri
[972] A[334a/20]: doġrıldı. B[417a/14]: ṭoġrıldı.
[973] A[334a/20]: ṯābit ü ber-ḳarār olup B[417a/14]: ṯābit-ḳadem ü ber-ḳarār olup
[974] A[334a/22]: lā-rubʿı B[417a/16]: rubʿı
[975] A[334a/25]: ki, B:-
[976] A:- B[417b/01]: ayrılmayup
[977] A[334a/26]: biribirine B[417b/01]: birbirine
[978] A[334a/27]: ise B:-
[979] A[334a/27]: bu vechle B[417b/01]: ber-vechle
[980] A[334b/01]: ve B:-

sökilür ve bir ṣaᶜbü'l-mürūr der-bend ki, yolları üzerinde (04) vāḳiᶜ idi, aña varınca ekṣeri ḳalup dökilür. Ġuzāt-ı İslām daḫı[981] ziyāde iḳdām ile (05) bī-nihāye diller[982] başlar alurlar ve ol ḳadar at ve ṭavar ve raḫt ve[983] baḫt-ı yādigār iġtināmı (06) iderler ki ḥadd-i ḳıyāsdan efzūn idi. Ḥattā bir niçe zer-nişān tīġ ve muraṣṣaᶜ[984] ḫancerler ve (07) ṣorġuçlar daḫı iġtināmı olınmış idi ve ol cisrden ᶜubūrda müzāḥameden helāk (08) ve āġuşte-i ḫūn ü ḫāk olan[985] ol nehr-i ᶜamīḳe düşüp ġarīḳ olan ferīḳ tīġ-i bī- (09) dirīġ-ı ᶜOṣmāniyān<dan> gidenden artuḳ idi dimek vāḳiᶜdür.[986] Bi-ḥamdi lillahi teᶜālā[987] bir ġazā oldı ki,[988] (10) yaḳın zamānda olmamış idi,[989] ve ᶜasker-i Ḳızılbaş pençe-i sünnīyāndan çoḳ zamān idi (11) böyle bir ṭabanca yimemiş idi.[990]

VEZĪR-İ DİLĪR ᶜASKER-İ ŞĪR-GĪR İLE[991] AZĪMET EYLEDÜGİ[992]

(12) Çün Mihribān'a[993] ᶜazīmet eṣnāsında ᶜasker-i İslām ᶜadū-yı bed-fercāme ġālib ü (13) manṣūr olduḳları[994] ḫaberi tebşīr olınmış idi[995] ve bāᶜiṣ-i meserret ü sürūr olmış idi.[996] (14) Ertesi[997] Gül-i Aḥmer Ḳalᶜası'ndan ḳalḳılup Mihribān Ḳalᶜası'na gelindi.[998] Bu feṭḥ ü (15) fütūḥa muvaffaḳ olan beglerbegiler,[999] begler ve cümle ᶜasker,[1000] Ḳızılbaş'dan alınan dilleri, (16) başları[1001] ale't-tertīb ālāyları öñine dizüp ve aḫẕ olınan kerrenāy ve köslerin (17) çalaraḳ[1002] ser-dār-ı bā-vaḳārı[1003] istiḳbāl itdiler.[1004] Ṭarafeynden şenlikler ve şād-mānīlıḳlar

---

[981] A[334b/01]: daḫı B:-
[982] A:- B[417b/06]: ve
[983] A[334b/05]: ve B:-
[984] A[334b/06]: muraṣṣaᶜ B:-
[985] A:- B[417b/09]: ve
[986] A[334a/18-334b/09]; B[417a/12-417b/10]: ve muᶜcizāt-ı Muḥammedīye ... dimek vāḳiᶜdür. C[215a/04-06]: ve bir uġurdan (05) Ḳızılbaş'a hücūm eylediler ve daḫı bi-faẓl-illah Ḳızılbaş'ı münhezim idüp bir tīġ urdılar (06) kim nışfı ḫalāṣ olmadı.
[987] A[334b/09]; B[417b/10]: Bi-ḥamdi lillahi teᶜālā C[215a/06]: Bi-ḥamdi lillah
[988] A[334b/09]; B[417b/10]: ki, C[215a/06]: kim,
[989] A[334b/10]; B[417b/11]: olmamış idi, C[215a/06]: olmadı.
[990] A[334b/10-11]: ve ... yimemiş idi. B[417b/11-12]: ve ... zamāndan berü hīç (12) böyle ṭabanca yimemiş idi. C[215a/07]: El-minnetü lillahi teᶜālā.
[991] A[334b/11]; B[417b/12]: ᶜASKER-İ ŞĪR-GĪR İLE C[215a/07]: ᶜASKER İLE
[992] A[334b/11]; B[417b/12]: AZĪMET EYLEDÜGİ C[215a/07]: MİHRİBĀN ᶜAZĪMETİ ẔİKRİNDEDÜR
[993] A[334b/12]; B[417b/12]: Mihribān'a C[215a/07]: Mihrübān'a
[994] A[334b/12-13]: ġālib ü (13) manṣūr olduḳları B[417b/13]: ġālib ü manṣūr oldükleri C[215a/08]: ġālib olduḳları
[995] A[334b/13]; B[417b/13-14]: ḫaberi tebşīr olınmış idi C[215a/08-09]: ḫaberi vārid (09) olduḳda
[996] A[334b/13]; B[417b/13]: ve bāᶜiṣ-i meserret ü sürūr olmış idi. C[215a/09]: ser-dār-ı ẕī-şāna kemāl-i sürūr ḥāṣıl olmış idi.
[997] A[334b/14]: Ertesi B[417b/14]: İrtesi C[215a/09]: Ol gün
[998] A[334b/14]; B[417b/14-15]: Gül-i Aḥmer Ḳalᶜası'ndan ḳalḳılup Mihribān Ḳalᶜası'na gelindi. C[215a/10-12]: ser-dār-ı ẕī-vaḳār yanında olan dil-āverān-ı İslām ile Gül-i Aḥmer öñinden gö- (11) çüp Mihrübān'a doġrı ᶜazīmet eylediler. Ḳaṭᶜ-ı menāzil ṭayy-i merāḥil iderek Mihribān (12) Ḳalᶜası öñine nüzūl olındı ve
[999] A[334b/15]; B[417b/15]: beglerbegiler, C[215a/12]: mīr-i mīrānlar,
[1000] A[334b/15]: begler ve cümle ᶜasker, B[417b/15]: ve cümle ᶜasker, C[215a/12]: ᶜasker,
[1001] A[334b/15-16]: dilleri, (16) başları B[417b/15-16]: dilleri ve hem (16) başları C[215a/13]: diller ve başlar ile
[1002] A[334b/16-17]: ālāyları öñine dizüp ve aḫẕ olınan kerrenāy ve köslerin (17) çalaraḳ B[417b/16-17]: ālāyları öñine dizüp ve aḫẕ itdükleri kerrenāy ve köslerin (17) çalaraḳ C[215a/13]: ālāyların tezeyyün idüp
[1003] A[334b/17]; B[417b/17]: ser-dār-ı bā-vaḳārı C[215a/14]: ser-dār-ı ẕī-şānı
[1004] A[334b/17]; B[417b/17]: istiḳbāl itdiler. C[215a/14]: istiḳbāl eylediler.

(18) olınup beglerbegilere ve ümerāya ʿalā ḳadri merātibihim ḫilʿatlar geydürdiler[1005] ve sā'ir yoldaş- (19) lıḳlarda bulınan ġuzāta[1006] teraḳḳīler ve inʿām ve iḥsānlar[1007] olınup me'mūlleriyle behremend (20) oldılar.[1008]

BĀĠ-I CİNĀN ḲALʿASINA TEVECCÜH OLINDUĠI

Ṣaḥrā-yı Mihribānda bir gün iḳāmet (21) olınduḳdan ṣoñra[1009] Bāġ-ı Cinān Ḳalʿasına teveccüh olındı velākin ḳalʿa-i mezbūre bir ṣaʿb (22) ü seng-istān yirde vāḳiʿ olup muḥāṣara olınduġı taḳdīrce nefʿi żarrına muʿādil (23) olmaduġı eclden münāsib görilmedi. Ancaḳ ṣaḥrāsında vāḳiʿ Ẓālim ʿAlī Ḫān'uñ sarāyları ki, (24) anuñ gibi niçe ḳalʿadan tercīḥ olınurdı, iḥrāḳ-ı bi'n-nār olındı ve andan ġayrı (25) eṭrāf ü cevānibinde vāḳiʿ bu ḳadar ḳurā ki, her biri[1010] şehr miṯāli maʿmūr ü ābādān (26) idi, cümle[1011] ḫāke yek-sān ḳılındı. Ḳalʿa-i mezbūre Ẓālim ʿAlī Ḳalʿası dimekle maʿrūfdur. (27) ʿAṣr-ı Süleymān Ḫānīde tevābiʿ olan on[1012] ḳadar ḳalʿa ile maʿan memālik-i ʿOṯmānī'ye[1013] mülḥāḳ **[335a]** (01) olmış idi. Baʿde Şāh ʿAbbās-ı şeyṭanet-istīnās <Şehr-i Zūl>[1014] ülkesin tebaʿiyyet itdürmekle (02) bunlar daḫı tābiʿ olmışlardur. Nitekim ʿaṣr-ı Süleymān Ḫānīde sebḳat itmişdür. [1015]

ANDAN ŞEHR-İ HEMEDĀN'A (03) VE DERGÜZĪN'E ʿASKER-KEŞ OLDUḲLARI

Fī sene-i minh.[1016] Çün Ẓālim ʿAlī ṣaḥrāsında üç gün iḳāmet (04) olındı, her cānibe aḳınlar ve çapḳunlar virilmekle çoḳ ġanīmet alındı. Andan ṣoñra[1017] (05) Hemedān'a gelüp anuñ daḫı şehri ve eṭrāf ü cevānibi ġāret ü ḫasāret itdürildi[1018] (06) ve Ḳızılbaş, ʿasker-i İslāmuñ vürūdından ḫabīr olmaġla şehrüñ ekṯer yirlerin ve ol (07) bī-naẓīr evlerin kendü elleriyle yıḳmışlar idi.

Bir şehr-i bī-naẓīr imiş ki her (08) görenler Şām-ı şerīfe müşābih idügin taḫḳīḳ itdiler.[1019] Şehrinden ġayrı bu ḳadar baġ (09) ve[1020] baġçeleri her baġçede mükemmel

---

[1005] A[334b/17-18]: Ṭarafeynden ... geydürdiler B[417b/17-18]: Ṭarafeynden şenlikler ve şād-mānīlikler (18) olup ... geydürdiler C[215a/14-15]: Ser-dār-ı bā-vaḳār daḫı ol ġazāda bulınan (15) mīr-i mīrānlara ʿalā ḳadri merātibihim inʿām iḥsānlar idüp ḫilʿat geydürdiler

[1006] A[334b/18-19]: ve sā'ir yoldaş- (19) lıḳlarda bulınan ġuzāta B[417b/18]: ve sā'ir yoldaşlikde bulınan ġuzāta C[215a/15-215b/01]: ve sā'ir (215b/01) ḫiẕmetde bulınan ġuzāta daḫı

[1007] A[334b/19]; B[417b/19]: inʿām ve iḥsānlar olınup C[215b/01]: iḥsānlar olınup

[1008] A[334b/19-20]; B[417b/19]: me'mūlleriyle behremend oldılar. C[215b/01-03]: cümlesin şād-mān eylediler. (02) Bundan ṣoñra ser-dār-ı ẕī-şān Mihrübān'a vāfir ġuzāt vaż‌ʿ idüp ol aradan (03) Baġdād üzerine teveccüh eylediler.

[1009] A[334b/21]: olınduḳdan ṣoñra B[418a/01]: olındükden ṣoñra

[1010] A:- B[418a/05]: bir

[1011] A[334b/26]: cümle B[418a/05]: cümlesi

[1012] A[334b/27]: on B:-

[1013] A[334b/27]: memālik-i ʿOṯmānī'ye B[418a/07]: memālik-i ʿOṯmāniyye'ye

[1014] A[335a/01]: <Şehr-i Zūl> B[418a/08]: Şehr-i Rān

[1015] A[334b/20-335a/02]; B[417b/19-418a/09]: BAĠ-I CİNĀN ... sebḳat itmişdür. C:-

[1016] A[335a/03]: Fī sene-i minh. B[418a/10]: Fī sene 1039.

[1017] A[335a/04]: Andan ṣoñra B[418a/11]: Andan

[1018] A[335a/05]: ġāret ü ḫasāret itdürildi B[418a/12]: ġāret ü ḫasāret olındı

[1019] A[335a/08]: taḫḳīḳ itdiler. B[418a/14-15]: taḫḳīḳ (15) iderler.

[1020] A[335a/09]: ve B:-

sarāyları ve sarāyında[1021] müteᶜaddid ṣuffeleri ve (10) fısḳıyyeleri ve ḥavżları ve envāᶜ ᶜacemāne ṭarḥ ile köşkleri ve nişīmenleri ḥadd-i (11) taᶜrīf ü tavṣīfden ḫāric idi. Ḥattā Şāhbaġçesi'n ve içinde vāḳiᶜ olan (12) sarāyın kendüler[1022] cür'et idememişler idi. Vezīr-i bī- naẓīr gelince at başın çeküp (13) yeñiçeri[1023] ve kendü ḫuddāmın ve at oġlanın üşürüp ḫāke berāber yıḳdurdı (14) ve naḫl-istān ve gül-istānın[1024] ve kemāle irişmiş meyve-dār diraḫtistānın ḳaṭᶜ itdürüp (15) şöyle ḫarāb itdürdi ki, yine evvelki ḥāline ᶜavd itmege[1025] ṭūl-i müddete muḥtāc oldı (16) ve ol eṭrāf ü cevānibe yine aḳınlar virildi ve şehrinde ve eṭrāfında ḳatı çoḳ (17) zīr-i zemīnler ve maḫzenler bulındı ve ḥadd ü ḥaṣrdan mütecāviz ġanā'im olındı[1026] lākin ᶜasker-i (18) İslām taḥmīl-i bār itmekden ᶜacz iẓhār itmekle çoḳ tefārīḳ maḳūlesi esvāb-ı büyütdan (19) bī-nihāye bisāṭ-ı fāḫire ve evānī-i mütekāṣire ve baᶜżı emtiᶜa ve elbise ve yirinde ḳalan (20) bir niçe umūr-i ḫasīse daḫı iḥrāḳ-ı bi'n-nār olınup[1027] Ḳızılbaş'uñ ṭaġ-ı derūnına[1028] ṭaġ (21) üstine ṭaġ urıldı.

Üç gün iḳāmetden ṣoñra andan daḫı ᶜazīmet olınup (22) Dergüzīn'e varıldı. Velākin Dergüzīn Boġazı'nda bir ḫayli[1029] tüfeng-endāz[1030] Ḳızılbaş (23) cemᶜ olmış idi. ᶜAsker-i İslāma çoḳ reh-zenlik itdiler ve ḫayli ceng ü ṣavaş (24) olup bir niçe Ḳızılbaş baş oldı.[1031] ᶜAsker-i İslāmdan daḫı bir ḫayli ādem şehd-i (25) şehādet nūş idüp sālik-i rāh-ı ᶜadem oldı.

Dergüzīn daḫı Hemedān miṣāli (26) bir şehr-i güzīn imiş.[1032] Hemedān'da ᶜasker-i İslāmuñ itdügi ġāret ü ḫasāretler Dergüzīn'de (27) maᶜ-ziyāde icrā olındı ve bu şehrüñ daḫı zīr-i zemīnlerinde ve maḫzenlerinde[1033] niçe emtiᶜa-i **[335b]** (01) fāḫire[1034] bulındı. Anda daḫı ḳābil-i naḳl olmayanlar cümle iḥrāḳ olındı. Muḥaṣṣal bu iki (02) şehr-i bī-miṣālde ve şehre muᶜādil niçe ḳurā ki, kimi ṣaḥrāda kimi cibālde idi, ġāret ü (03) ḫasāret olınmaġla Ḳızılbaş'a īrās iden żarar ü ziyān ve ġāret ve ḫüsrān tafṣīl (04) ü taḥrīr olınmaḳ mertebesinden ṣad merḥale[1035] dūr ü baᶜīddür. Ancaḳ Hemedān şehrine ḥavāle (05) olan ṭaġuñ bir ṣaᶜb ü düşvār maḥallinde Ḫudāyī ṭırḳaz ve maġāreler olmaġla şehr (06) ḫalḳından niçe kimesneler içlerine girüp taḥaṣṣun itmişler ve naḳli ḳābil olan emtiᶜa (07) ve eṣvābların getürdüp ḳoymışlar. Ġuzātdan ġanā'im mülāḥaẓasıyla niçe kimesneler vardılar. (08) Velākin ġāyetde[1036] ṣaᶜb ve seng-istān maḥall olduġından ġayrı niçelerinde meterisler vażᶜ (09) itmekle ẓafer bulamadılar.

[1021] A[335a/09]: sarāyında B[418a/15]: sarāylarında
[1022] A:- B[418a/18]: yıḳmaġa
[1023] A[335a/13]: yeñiçeri B[418a/18]: yeñiçeriyi
[1024] A[335a/14]: gül-istānın B[418a/19]: gül-istān
[1025] A[335a/15]: ᶜavd itmege B[418b/01-02]: ᶜavdet itmege (02) ḳatı çoḳ
[1026] A[335a/17]: ġanā'im olındı B[418b/03]: ġanā'im alındı
[1027] A[335a/20]: iḥrāḳ-ı bi'n-nār olınup B[418b/06]: iḥrāḳ-ı bi'n-nār olup
[1028] A[335a/20]: ṭaġ-ı derūnına B[418b/06]: ṭaġ-ı derūna
[1029] A[335a/22]: bir ḫayli B[418b/08]: ḫayli
[1030] A[335a/22]: tüfeng-endāz B[418b/08]: ṭüfeng-endāz
[1031] A[335a/24]: baş oldı. B[418b/09]: öldi.
[1032] A[335a/26]: bir şehr-i güzīn imiş. B[418b/11]: bir güzīde ḳalᶜa imiş.
[1033] A[335a/26-27]: Dergüzīn'de (27) maᶜ-ziyāde icrā olındı ve bu şehrüñ daḫı zīr-i zemīnlerinde ve maḫzenlerinde B[418b/11-12]: Dergüzīn'de daḫı (12) ziyāde oldı ve bu şehrüñ daḫı zīr-i zemīnleri ve zīr-i zemīnlerinde, maḫzenleri ve maḫzenlerinde
[1034] A[335a/27-335b/01]: emtiᶜa-i (335b/01) fāḫire B[418b/13]: emtiᶜa-i fāḫireleri
[1035] A[335b/04]:ṣad merḥale B[418b/16]: ṣad mertebe
[1036] A[335b/08]: ġāyetde B[418b/19]: ġāyet

Vezīr-i ʿalī-ḳadr daḫı menʿ eyledi. Bir niçe eşyā-yı ḫasīse içün (10) ġuzātuñ ifnā-yı vücūd itmelerine rıżā virmedi.[1037]

BU MAḤALLDEN ʿAVDET OLINDUĠI VE (11) BAĠDĀD MUḤĀṢARA OLINDUĠIDUR[1038]

Vezīr-i dilīr Iṣfahān'a degin ġāret tedbīrinde idi (12) ve ber-vechle ol maḥallden ʿavdete rıżāsı yoġdı.[1039] Velākin yeñiçeri bi'l-ittifāḳ aġalarına (13) varup "Bir[1040] bölük piyāde-gānuz ve bu ḳadar mesāfe-i baʿīdeye varılduġı taḳdīrce (14) ʿavdetde ḫuṣūṣen[1041] eyyām-ı şitāda ḥāl-i müşkil olur ʿadūya ḳahr u ġalebe bundan (15) artuḳ mutaṣavver degüldür. Bundan ṣoñra Baġdād muḥāṣarasına gidelüm." diyü iḳdām itdiler.

(16) Pes bu maḥallden ʿavdet olınup Baġdād'a teveccüh olındı ve[1042] sene ṣaferü'l-muẓafferīnüñ (17) yigirmi yidinci güni[1043] metrise girildi[1044] ve kāmil ḳırḳ gün rūz u[1045] şeb muḥāṣara (18) olınup dögildi ve bir defʿa ʿaẓīm iḳdām ü ihtimām ile yürüyüş olındı.[1046] (19) Lākin[1047] fetḥi vaḳtine merhūn imiş,[1048] ol ḥīnde ẓafer müyesser olmadı.[1049] ʿAskere daḫı bu[1050] (20) mertebe sefer-i meşaḳḳatden[1051] fi'l-cümle fütūr u kelāl[1052] gelmiş idi. Ferāġ evlā görildi.[1053] (21) Velākin yine ṭoplar naḳline cāmūslaruñ ekṣeri bī-zād ü ʿalef ḳalmaġla telef olmış idi, (22) ḳalanlarda daḫı tāb ü tüvān ḳalmamış idi. ʿĀḳıbet bölük şarṭıyla her ṭopa kifāyet (23) ḳadar ādem yazılup kendü atların ḳoşmaġla cümlesin selāmet ile Muṣul'a ulaşdurdılar.[1054]

[1037] A[335a02-335b/10]; B[418a/09-419a/02]: ANDAN ŞEHR-İ HEMEDĀN'A ... rıżā virmedi. C:-

[1038] A[335b/10-11]; B[419a/03]: BU MAḤALLDEN ʿAVDET OLINDUĠI VE BAĠDĀD MUḤĀṢARA OLINDUĠIDUR C[215b/03-04]: VEZĪR-İ ẒĪ-ŞĀN MİHRİBĀN ÖÑİNDEN ʿAZĪMET EYLEDÜGİ BAĠDĀD (04) MUḤĀṢARASINA VE BĪ-FETḤ ʿAVDET EYLEDÜGİ ẒİKRİNDEDÜR Kİ

[1039] A[335b/12]: yoġdı. B[419a/04]: yoġıdı.

[1040] A[335b/13]: Bir B[419a/05]: Birer

[1041] A[335b/14]: ḫuṣūṣen B[419a/06]: ḫuṣūṣā

[1042] A[335b/11-16]; B[419a/03-08]: Vezīr-i dilīr ... Baġdād'a teveccüh olındı ve C[215b/04-05]: Ḳaṭʿ-ı menāzil ṭayy-i merāḥil (05) iderek Baġdād ḳurbına nüzūl

[1043] A[335b/16-17]: sene ṣaferü'l-muẓafferīnüñ (17) yigirmi yidinci güni B[419a/08-09]: sene erbaʿīn ve elf ṣaferü'l-muẓafferīnüñ yigirmi yidinci (09) güni C[215b/05]: sene 1040 ṣaferīnüñ yigirminci güni

[1044] A[335b/17]; B[419a/09]: meterise girildi ve C[215b/05]: meterislere girilüp

[1045] A[335b/17]: u B:- C:-

[1046] A[335b/18]; B[419a/09-10]: dögüldi ve bir defʿa ʿaẓīm iḳdām ü ihtimām ile yürüyüş olındı. C[215b/06-07]: iḳdām ihtimām olındı ve birḳaç defʿa yürüyüşler (07) olındı.

[1047] A[335b/19]; B[419a/10]: Lākin C[215b/07]: Velākin

[1048] A[335b/19]; B[419a/10]: merhūn imiş, C[215b/09]: merhūn olmaġla

[1049] A[335b/19]; B[419a/11]: ol ḥīnde ẓafer müyesser olmadı. C[215b/07]: fetḥ müyesser olmadı.

[1050] A[335b/19]; B[419a/11]: bu C[215b/07]: bir

[1051] A[335b/20]; B[419a/11]: sefer-i meşaḳḳatden C[215b/08]: sefer zaḥmetinden

[1052] A[335b/20]; B[419a/11]: fütūr u kelāl C[215b/08]: kelāl fütūr

[1053] A[335b/20]; B[419a/12]: evlā görildi. C[215b/08]: evlā görilüp

[1054] A[335b/21-23]; B[419a/12-15]: Velākin ... ulaşdurdılar. C[215b/08-09]: Baġdād (09) altından ʿavdet olınup cānib-i Muṣul'a revāne oldılar.

(24) ḤİLLE ḲALʿASINA ER ḲONILDUĠI VE MUṢUL ḲALʿASI BİNĀ OLINDUĠI[1055]

Ḥille şehri ki[1056] (25) Baġdād'uñ cānib-i şarḳīsinde vāḳiʿdür. Evvelden kerpiç ve ṭula ile ḳalʿa diyecek (26) degül, bir sūr çekilmiş ve bir bölme yapdurılmış idi.[1057] Bu defʿa vezīr-i ṣāḥibü't-tedbīr (27) çün bir ṭarafından[1058] Gül-i Aḥmer yaʿnī Şehr-i Zūl Ḳalʿasın[1059] binā itdi ve[1060] bir ṭarafından[1061] daḫı **[336a]** (01) Ḥille muḥāfaẓa olınduġı taḳdīrce[1062] maʿnen[1063] Baġdād maḥṣūr olmış olur diyü (02) tedbīr itmekle Ḥille sūrına ḫayli mühimmāt ve levāzımāt gördi[1064] ve bölük şarṭı (03) ile cengci ile doldurdı[1065] ve Ḫalīl Paşa ile Ẕülfiḳār Paşa'yı ve baʿżı ümerāyı (04) daḫı muḥāfaẓasına taʿyīn itdi[1066] ve kendüsi Muṣul'a varup bir ʿaẓīm ve metīn (05) ḳalʿa bināsına mübāşeret itdi ve az zamānda itmāma irişdürüp ṭopları (06) ve cümle mühimmāt ü levāzımı içine ḳodı.[1067]

Velākin cümle Ḳızılbaş[1068] Baġdād'uñ iki (07) ṭarafı[1069] ʿasker-i İslām[1070] taṣarrufına dāḫil olduġın[1071] ve Baġdād'da olan Ḳızılbaş'a (08) müżāyaḳa ḥāṣıl olduġın gördiler,[1072] derḥāl Gül-i Aḥmer Ḳalʿası üzerine geldiler.[1073] (09) Muḥāfaẓasına me'mūr olanlar ṭāḳat getüremeyeceklerin muḳarrer bilmekle ḳalʿayı bıraġup (10) Muṣul'a ṭoġru firār itdiler. Çün vezīr bu aḥvālden ḫabīr olduġı muḥāfaẓasına (11) alıḳoyduġı dört beglerbegiyi defʿaten vāḥdeten ḳatl itdi. Bundan ṣoñra ʿasker-i Ḳızılbaş (12) Ḥille üzerine düşdiler. İçinde maḥṣūr olanlar egerçi ḥadd-i imkānda olan (13) mertebe dürişdiler. Velākin ʿāḳıbet ṭaḳāt getüremeyüp

---

[1055] A[335b/24]; B[419a/15]: ḤİLLE ḲALʿASINA ER ḲONILDUĠI VE MUṢUL ḲALʿASI BİNĀ OLINDUĠI C[215b/09-10]: SER-DĀR-I ẔĪ-ŞĀN MUṢUL (10) ḲALʿASIN BİNĀ EYLEYÜP VE ḤİLLE ḲALʿASINA ER ḲONILDUĠI

[1056] A[335b/24]: Ḥille şehri ki B[418b/16]: Ḥille Ḳalʿası ki C[215b/10]: Ḥille şehri kim

[1057] A[335b/25-26]: Evvelden kerpiç ... yapdurılmış idi. B[419a/16-17]: Evvelden kerpiç ve dolma ile yapılmış (17) ḳalʿa diyecek degül, bir sūr çekilmiş ve bir bölme yapdurılmış idi. C[215b/11]: Evvelden vīrān olmış.

[1058] A[335b/27]: çün bir ṭarafından B[419a/18]: çün bir ṭarafdan C[215b/12]: bu ṭarafda

[1059] A[335b/27]; B[419a/18]: Gül-i Aḥmer yaʿnī Şehr-i Zūl Ḳalʿasın C[215b/12]: Şehr-i Zūl Ḳalʿasın

[1060] A[335b/27]: binā itdi ve B[419a/18]: binā itdi C[215b/12]: binā idüp

[1061] A[335b/27]: bir ṭarafından B[419a/18]; C[215b/12]: bir ṭarafdan

[1062] A[336a/01]; B[419a/19]: taḳdīrce C[215b/13]: zamānda

[1063] A[336a/01]; B[419a/19]: maʿnen C:-

[1064] A[336a/02]; B[419a/19-419b/01]: Ḥille sūrına ḫayli mühimmāt ve levāzımāt gördi C[215b/13]: Ḥille'yi maʿmūr idüp

[1065] A[336a/02-03]: ve bölük şarṭı (03) ile cengci ile doldurdı B[419b/01]: ve bölük şarṭıyla cengci ile ṭoldurdı C[215b/14]: ġuzāt ile doldurdı

[1066] A[336a/03-04]; B[419b/02]: ve Ḫalīl Paşa ile Ẕülfiḳār Paşa'yı ve baʿżı ümerāyı daḫı muḥāfaẓasına taʿyīn itdi C:-

[1067] A[336a/04-06]; B[419b/02-04]: ve kendüsi ... içine ḳodı. C[215b/14-15]: ve ol aradan Muṣul'a dāḫil olup bir metīn ḳalʿa binā (15) olındı. ḲIZILBAŞ-I EVBĀŞ ŞEHR-İ ZŪL VE ḤİLLE ḲALʿALARINA FURṢAT BULUP ḲABŻA-İ (216a/01) TESḪĪRE

[1068] A[336a/06]: Velākin cümle Ḳızılbaş B[419b/04]; C[216a/01]: Çün Ḳızılbaş

[1069] A[336a/06-07]; B[419b/05]: iki ṭarafı C[216a/01]: iki cānibin

[1070] A[336a/07]: ʿasker-i İslām B[419b/05]; C[216a/01]: ehl-i İslām

[1071] A[336a/07]; B[419b/05]: taṣarrufına dāḫil olduġın C[216a/01-02]: ḳabżına dāḫil (02) olduġı

[1072] A[336a/07-08]; B[419b/05-06]: ve Baġdād'da olan Ḳızılbaş'a müżāyaḳa ḥāṣıl olduġın gördiler. C[216a/02]: maʿlūm idindi.

[1073] A[336a/08]; B[419b/06]: Derḥāl Gül-i Aḥmer Ḳalʿası üzerine geldiler. C[216a/02-03]: Derḥal niçe biñ Ḳızılbaş'la Şehr-i Zūl üzerine (03) düşdi.

bi’ż-żarūrī cürd (14) atlara süvār olup beriyye cāniblerine firār itdiler. Ḳızılbaş daḫı taᶜḳīb idüp (15) Ẕülfiḳār Paşa esīr ve Ḫalīl Paşa gücle ḫalāṣ oldı.[1074]

VEZĪR-İ DİLĪRÜÑ[1075] (16) MARDİN’DE[1076] ḲIŞLADUĠI VE ERŻURŪM’DAN[1077] SEFER TEDĀRÜKİN GÖRDÜGİ

Muṣul (17) bināsın[1078] itmāma irişdürüp[1079] mühimmāt ü levāzımāt[1080] kemā-yenbaġī[1081] tekmīl itdükden[1082] (18) ṣoñra ol ḳış[1083] Mardin’de[1084] ḳışladı[1085] ve bu defᶜa[1086] Erżurūm ṭarafından memālik-i (19) Ḳızılbaş’a duḫūl ve merḥūm u maġfūrla Sulṭān Süleymān Ḫān Ġāzī raḥmet-ullahi (20) ᶜaleyh ḥażretlerinüñ eşeriyle yine Baġdād’a vuṣūl bulmaġı re'y itdiler.[1087] Pes bu mülābese (21) ile cümle sefer mühimmātın Erżurūm-ı behcet-rüsūmda tedārük ve tekmīl itdürdi (22) ve[1088] evvel bahār olduġı gibi Mardin’den ḳalḳup Diyār-ı bekr’e dāḫil oldı ve[1089] (23) cemᶜiyyet-i ᶜaskere iḳdām ve noḳṣān añladuġı mühimmāt tekmīline[1090] ihtimām idüp[1091] (24) her cānibine muḳdim ve mübrim ādemler irsāline cidd ü cehd mā-lā-kelām eyledi.[1092]

VEZĪR-İ MŪMĀ- (25) İLEYHÜÑ ᶜAZLİ[1093] VE ḪĀFIẔ PAŞA’NUÑ[1094] VEZĪR-İ AᶜẔAM OLDUĠI

Vezīr-i bī-naẓīrüñ bu ḳadar (26) saᶜy ü himmeti[1095] ve ᶜadūdan intiḳāma diḳḳati[1096] erbāb-ı ġaraż ḳatında hīçden hīç ᶜadd olınup[1097] (27) saᶜādetlü pādişāhı[1098] daḫı[1099] iġżāb

---

[1074] A[336a/09-15]: Muḥāfaẓasına ... ḫalāṣ oldı. B[419b/06-12]: Muḥāfaẓasına ... doġru ... ḫalāṣ buldı. C[216a/03-06]: İçinde dört mīr-i mīrān var idi. Muṣul’a degin firār eylediler. (04) Çünkim Muṣul’a ser-dār-ı ekrem yanına daḫil oldılar. Dördin daḫı defᶜaten vāḥiden (05) ḳatl eyledi. Bu ṭarafdan Ḳızılbaş Şehr-i Zūl’ı ḳabża-i tesḫīre götürdükden ṣoñra (06) Ḥille Ḳalᶜasın daḫı maḥṣūr idüp ḳabża-i tesḫīre getürdi.

[1075] A[336a/15]; B[419b/12]: Vezīr-i dilīrüñ C[216a/06]: Ser-dār-ı ekrem

[1076] A[336a/16]; B[419b/13]: Mardin’de C[216a/06-07]: Diyār-ı (07) bekr’de

[1077] A[336a/16]; B[419b/13]: Erżurūm’dan C[216a/07]: Erżurūm’da

[1078] A[336a/16-17]; B[419b/13]: Muṣul bināsın C[216a/07-08]: Çün Muṣul (08) Ḳalᶜasın

[1079] A[336a/17]; B[419b/13-14]: itmāma irişdürüp C[216a/08]: itmām eyledi,

[1080] A[336a/17]: mühimmāt ve levāzımāt B[419b/14]: mühimmāt ve levāzımātın C[216a/08]: mühimmāt levāzımātın

[1081] A[336a/17]; B[419b/14]: kemā-yenbaġī C:-

[1082] A[336a/17-18]; B[419b/14]: tekmīl itdükden ṣoñra C[216a/08]: tekmīl idüp

[1083] A:- B[419b/14]: gelüp C:-

[1084] A[336a/18]; B[419b/14]: Mardin’de C[216a/08]: Diyār-ı bekr’de

[1085] A[336a/18]; B[419b/14]: ḳışladı C[216a/09]: ārām idüp

[1086] A:- B[419b/15]: gelüp

[1087] A[336a/20]: re'y itdiler. B[419b/16-17]: re'y (17) itdi.

[1088] A[336a/18-22]; B[419b/15-18]: ve bu defᶜa ... tekmīl itdürdi ve C:-

[1089] A[336a/22]; B[419b/19]: Mardin’den ḳalḳup Diyār-ı bekr’e dāḫil oldı ve C:-

[1090] A[336a/23]: iḳdām ve noḳṣān añladuġı mühimmāt tekmīline B[419b/19]: iḳdām ve noḳṣān añladügi mühimmāt tekmīline C:-

[1091] A[336a/23]; B[419b/19]: ihtimām idüp C[216a/09]: ihtimām eyledi.

[1092] A[336a/23-24]; B[419b/19-420a/01]: her ... eyledi. C:-

[1093] A[336a/24-25]; B[420a/01]: VEZĪR-İ MŪMĀ-İLEYHÜÑ ᶜAZLİ C[216a/09-10]: VEZĪR-İ AᶜẔAM (10) ḪÜSREV PAŞA’NUÑ

[1094] A:- B[420a/01]: TEKRĀR C:-

[1095] A[336a/26]: saᶜy ü himmeti B[420a/02]: saᶜy ü kūşiş, himmeti C[216a/11]: saᶜy himmeti

[1096] A[336a/26]; B[420a/02]: intiḳāma diḳḳati C[216a/11]: intiḳām almaġa olan diḳḳati

[1097] A[336a/26]; C[216a/12]: ᶜadd olınup B[420a/03]: oldı.

itdiler ve[1100] “Baġdād meftūḥ olmayacaḳ,[1101] bu cümle hebādur.” **[336b]** (01) didiler ve mühr-i vezāreti Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa’ya virdürdiler.[1102] Kendüsi daḫı mühr-i şerīf (02) alınduḳdan ṣoñra Diyār-ı bekr’den ḳalḳup āstāne-i saʿādete müteveccih oldı (03) ve irādet-ullah ile ḫastelendi ve gün günden şikesteligi müştedd olup bi’ż-żarūrī (04) Toḳat’da birḳaç gün tevaḳḳūf ü ārām ve ifāḳat ümīdiyle baʿżı muʿālecāta saʿy-ı mā-lā-kelām (05) iderken[1103] aʿdāsı ʿazliyle iktifā itmeyüp ḳatline sāʿī oldılar[1104] ve[1105] Diyār-ı bekr Murtażā (06) Paşa’ya virilmiş idi[1106] ve āstāneden çıḳup müteveccih olmış idi.[1107] ʿAḳabince ḫaṭṭ-ı (07) şerīf irsāl itdürdiler ve dört beş ḳonaḳ yirden ılġar idüp firāşında yaturken (08) ale’l-ġafle başdı.[1108] Fe-emmā ḥaḳḳından olan fermānı icrā itmekle kemān-ı fitne vü fesādı (09) ẕirve-i felege aṣdı. Nitekim icmāl beyān olınur.[1109]

ḤĀFIẒ PAŞA’NUÑ ḲATLİ[1110] VE RECEB (10) PAŞA’NUÑ VEZĪR-İ AʿẒAM OLDUĠI[1111]

Çünkim Ḫüsrev Paşa merḥūmuñ ḳatli ḫaberi[1112] geldi,[1113] ol (11) gice aḫşāmdan[1114] ḫalḳuñ mā-beyninde bir şūr ü[1115] ġavġa ve bir maġlaṭa ve fitne hüveydā oldı ki[1116] (12) gūyā şehr-i enbūh İstanbul[1117] bir ḳovan sepedi idi,[1118] kūşe kūşe vızıldısı ve her (13) cānibden bir nevʿa[1119] sızıldısı kesilmedi. Yeñiçeri odalarında ve ṣoḳaḳ başlarında[1120] (14) ve sā'ir mecmaʿ-

---

[1098] A[336a/27]; B[420a/03]: saʿādetlü pādişāhı C[216a/12]: saʿādetli pādişāhı
[1099] A[336a/27]; C[216a/12]: daḫı B:-
[1100] A[336a/27]; B[420a/03]: iġżāb itdiler ve C[216a/12-13]: iġżāb (13) idüp
[1101] A[336a/27]; B[420a/03-04]: meftūḥ olmayacaḳ, C[216a/13]: meftūḥ olmaduḳdan ṣoñra
[1102] A[336b/01]: ve mühr-i vezāreti Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa’ya virdürdiler. B[420a/04]: ve mühr-i vezāreti Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa’ya virdiler. C[216a/13-14]: Vezīr-i aʿẓam (14) Ḫüsrev Paşa’yı ʿazl idüp vezāret-i ʿuzmā Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa’ya iḥsān olındı.
[1103] A[336b/01-05]; B[420a/04-07]: Kendüsi daḫı ... saʿy-ı mā-lā-kelām iderken C[216a/15-216b/02]: DİYĀR-I BEKR EYĀLETİ MURTAŻĀ PAŞA’YA İḤSĀN OLINDUĠI VE ḪÜSREV PAŞA’YI ḲATL (216b/01) İTMEK İÇÜN YEDİNE ḪAṬṬ-I ŞERĪF VİRİLDİGİ. Çünkim Vezīr-i aʿẓam ḪÜSREV Paşa ʿazl (02) olındı,
[1104] A[336b/05]; B[420a/08]: aʿdası ʿazliyle iktifā itmeyüp ḳatline sāʿī oldılar C[216b/02]: saʿādetli pādişāh ʿazl ile ḳanāʿat itmeyüp
[1105] A[336b/05]: ve B:- C:-
[1106] A[336b/05-06]; B[420a/08]: Diyār-ı bekr Murtażā Paşa’ya virilmiş idi C[216b/02-03]: Diyār-ı bekr eyāletin iḥsān (03) idüp
[1107] A[336b/06]; B[420a/09]: ve āstāneden çıḳup müteveccih olmış idi. C:-
[1108] A[336b/06-08]; B[420a/09-10]: ʿAḳabince ... ale’l-ġafle başdı. C[216b/03-05]: ve Ḫüsrev Paşa’nuñ ḳatli içün yedine bir ḥaṭṭ-ı şerīf daḫı virdiler. Murtażā (04) Paşa daḫı ılġar ile Diyār-ı bekr’e varup ale’l-ġafle Ḫüsrev Paşa merḥūmı raḥmet-i (05) Raḥmān’a vāṣıl eylediler.
[1109] A[336b/08-09]: Fe-emmā ḥaḳḳından ... olınur. B[420a/10-11]: Fe-emmā ḥaḳḳında ... olınur. C:-
[1110] A[336b/09]; B[420a/11-12]: ḪĀFIẒ PAŞA’NUÑ ḲATLİ C[216b/05]: VEZĪR-İ AʿẒAM ḪĀFIẒ AḤMED PAŞA’NUÑ ḲATL OLINDUĠI
[1111] A[336b/10]; C[216b/06]: OLDUĠI B[420a/12]: OLDÜGİ
[1112] A[336b/10]; B[420a/13]: ḳatli ḫaberi C[216b/06]: ḳatl olındugı ḫaberi
[1113] A[336b/10]; B[420a/13]: geldi, C[216b/07]: maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye’ye dāḫil oldı
[1114] A[336b/11]; B[420a/13]: aḫşāmdan C:-
[1115] A[336b/11]; B[420a/13]: ü C:-
[1116] A[336b/11]; B[420a/14]: hüveydā oldı ki C[216b/08]: hüveydā oldı kim
[1117] A[336b/12]; C[216b/08]: şehr-i enbūh İstanbul B[420a/14]: şehr-i enbūh İslāmbol hemān
[1118] A[336b/12]; B[420a/14]: sepedi idi, C[216b/09]: arı sepedi ki
[1119] A[336b/13]; B[420a/15]: nevʿa C[216b/09]: nevʿ
[1120] A[336b/13]; B[420a15-16]: Yeñiçeri odalarında ve ṣoḳaḳ başlarında C:-

ı nās olan yirlerinde āşkārā[1121] belki[1122] ṣavt-ı aʿlā ile “Hāy gidicikler![1123] Ḫüsrev Paşa’nuñ (15) dirisinden ḳorḳarduñuz, göresiz size[1124] ölüsi ne işleye?” diyü herkesüñ aġzından (16) bir nevʿa ses çıḳardı.[1125] Çün ḫalḳ-ı ʿālem ẕirve-i fesāda[1126] vażʿ-ı ḳadem itmiş idi ve[1127] (17) nefsinde Ḫüsrev Paşa bir cerī vü bahādır ādem olmaġla[1128] ʿasker ḫalḳınuñ[1129] gönline girmiş idi. (18) Ḳatline[1130] beġāyet dil-gīr olup ṣaġīr ü kebīr gücle ṣabāḥa tevaḳḳuf itdiler.[1131] Ertesi (19) yevmü’l-iṣneyn ve māh-ı recebüñ on sekizinci güni idi.[1132] Vüzerā ve sā'ir āʿyān[1133] muʿtād (20) üzre dīvān-ı hümāyūna müctemiʿ olup[1134] Ṣadr-ı aʿẓam Ḥafıẓ Paşa daḫı Bāb-ı hümāyūna (21) dāḫil ve ḫasteler odalarına muḳābil gelince[1135] yeñiçeri dönüp giderken[1136] ol maḥalle ki[1137] (22) gelürler. Ḥāfıẓ Paşa’yı atdan yıḳarlar ve raḫt ve[1138] baḫtın mücevvezesin ve üstin[1139] yaġma (23) vü ġāret iderler.[1140] Kendüsi gücle[1141] ḫasteler odasına[1142] düşer ve bir[1143] nerd-bān ile (24) dīvārdan aşar ve bāġçe-i ḫaṣṣaya dāḫil olur ve bostāncıbaşıdan üst (25) ve mücevveze alup ḥużūr-ı hümāyūna varur.[1144] Bunuñ aṣlı nedür diyü cānib-i pādişāhīden (26) ḫiṭāb olıcaḳ “Baʿżı oġlan, uşaḳ ḫaşarılıḳ itdiler. Ṣoñra ḫancer ṣıyırdım[1145] ve cemʿiyyetlerin (27) ṭaġıtdım.” dir. Ḥattā saʿādetlü pādişāh derd-mend olınca yalancılıġın[1146] terk itmedi **[337a]** (01) buyurduḳları[1147] menḳūldur. Ve’l-ʿuhdetü ʿale’r-rāvī.[1148]

[1121] A[336b/14]; B[420a/16]: yirlerinde āşkārā C[216b/10]: yirlerde āşikāre
[1122] A[336b/14]; B[420a/16]: belki C:-
[1123] A[336b/15]; B[420a/16]: “Hāy gidicikler! C[216b/11]: “Hāy ḳodoşlar! Şimdi
[1124] A[336b/15]; B[420a/17]: size C:-
[1125] A[336b/15-16]; B[420a/17-18]: herkesüñ aġzından bir nevʿa ses çıḳardı. C[216b/12]: herkes bir nevʿa sözi kesilmedi.
[1126] A[336b/16]; B[420a/18]: ẕirve-i fesāda C[216b/13]: zūra ve fesāda
[1127] A[336b/16]: vażʿ-ı ḳadem itmiş idi ve B[420a/18-19]: vażʿ-ı ḳadem itmiş (19) itmiş idi ve C[216b/13]: vażʿ-ı ḳadem eyledi.
[1128] A[336b/17]; B[420a/19]: ādem olmaġla C[216b/14]: ādem idi,
[1129]A[336b/17]; B[420a/19]: ʿasker ḫalḳınuñ C[216b/14]: ḳul ṭā'ifesin
[1130] A[336b/18]; B[420b/01]: Ḳatline C[216b/14-15]: Bu sebebden mezbūruñ ḳatl (15) olmasına
[1131] A[336b/18]: ṣaġīr ü kebīr gücle ṣabāḥa tevaḳḳuf itdiler. B[420b/01-02]: ṣaġīr ü kebīr gücile ṣabāḥa tevaḳḳuf (02) itdiler. C[216b/15]: ḳul ṣabaḥa degin gücle tevaḳḳuf eylediler.
[1132] A[336b/18-19]: Ertesi (19) yevmü’l-iṣneyn ve māh-ı recebüñ on sekizinci güni idi. B[420b/02]: İrtesi yevmü’l-iṣneyn ve māh-ı recebüñ on sekizinci güni idi. C[216b/15]: ʿale’s-seḥer
[1133] A[336b/19]; B[420b/02]: āʿyān C[217a/01]: erkān-ı āʿyān
[1134] A[336b/20]; B[420b/03]: müctemiʿ olup C[217a/01]: dāḫil olacaḳ vaḳtde
[1135] A[336b/20-21]: Ṣadr-ı aʿẓam Ḥafıẓ Paşa daḫı Bāb-ı hümāyūna (21) dāḫil ve ḫasteler odalarına muḳābil gelince B[420b/03-04]: Ṣadr-ı aʿẓam Ḥafıẓ Paşa daḫı Bāb-ı (04) hümāyūna dāḫil olup ve ḫasteler odalarına muḳābil gelince C:-
[1136] A[336b/21]; B[420b/04]: dönüp giderken C:-
[1137] A[336b/21]; B[420b/05]: ki C:-
[1138] A[336b/22]: ve B:-
[1139] A[336b/22]: üstin B[420b/06]: üst giysüsin
[1140] A[336b/22-23]: yaġma (23) vü ġāret iderler. B[420b/06]: yaġma iderler.
[1141] A[336b/23]: gücle B[420b/06]: gücile
[1142] A[336b/23]: ḫasteler odasına B[420b/06]: ḫasteler odalarına
[1143] A[336b/23]: bir B:-
[1144] A[336b/24-25]: bostāncıbaşıdan üst (25) ve mücevveze alup ḥużūr-ı hümāyūna varur. B[420b/07-08]: Bostāncıbaşıdan selīmī (08) isteyüp ḥużūr-ı hümāyūna varur.
[1145] A[336b/26]: ṣıyırdım B[420b/09]: sıyırdım
[1146] A[336b/27]: derd-mend olınca yalancılıġın B[420b/10]: derd-mend oġlancıġa yalancılıġın
[1147] A[337a/01]: buyurduḳları B[420b/11]: buyurdükleri
[1148] A[337a/01]: Ve’l-ʿuhdetü ʿale’r-rāvī. B[420b/11]: El-ʿuhdetü ʿale’r-rāvī.

Çün ertesi[1149] oldı ʿālem yine (02) fitne vü fesād ile doldı[1150] ve saʿādetlü pādişāhı taḫt-ı hümāyūn ile[1151] ṭaşra çıḳardılar (03) ve[1152] derd-mend Ḥāfıẓ Paşa'yı meydān-ı siyāsete götürdiler ve naẓar-ı pādişāhīde ḫancer (04) üşürüp ḳatl itdiler.[1153] Raḥmet-ullahi ʿaleyh. Ḥattā bir ẓālim depesinden bir ḫancer-i ser-tīz (05) urup çeñesi altından çıḳduġın naḳl itdiler ve Ḫüsrev Paşa mensūbātından (06) imiş didiler ve ol maḥallde[1154] irtişā alınmamaḳ ve bī-günāh[1155] çorbacılıḳlar ve sā'ir (07) menāṣıb virilmemek içün saʿādetlü pādişāha yemīnler virüp taʿahhüd-i hümāyūnların (08) aldılar ve "Bu ḳılıç zeʿāmetler sepede girmekle ʿadūya ḳarşu varur ve metrise girer (09) ʿasker ḳalmamışdur. Elbette[1156] bunlara taḳayyüd-i hümāyūnları olsun." didiler ve reʿāyā (10) ṭā'ifesi tekālīf-i şaḳḳadan pāy-māl oldı ve ḫarāc ve ʿavārıż aḳçaları (11) izdiyād buldı diyü bu maḳūle[1157] hezār güft ü şenūd olduġından ṣoñra[1158] ol (12) maḥallde ḫātem-i ṣadāret-i vezīr ṯānī Receb Paşa'ya ʿināyet olındı.[1159]

Çünkim irtişā (13) alınmamaḳ ve menāṣıb ṣatılmamaḳ içün saʿādetlü pādişāhuñ taʿahhüd-i hümāyūnların (14) almışlar idi,[1160] üç günden ṣoñra bu ʿabd-i faḳīr Ṭuna defter-dārlıġından maʿzūl (15) idim. Anaṭolı defter-dārlıġı yaʿnī dīvān-ı hümāyūnda orta defter-dārlıḳ ṣadaḳa (16) buyurıldı.[1161]

DEFTER-DĀR MUṢṬAFĀ PAŞA'NUÑ[1162] VE YEÑİÇERİ AĠASI ḪASAN ḪALĪFE'NÜÑ[1163] VE (17) MŪSĀ ÇELEBİ'NÜÑ[1164] ḲATLİ ẔİKRİNDEDÜR[1165]

Bundan ṣoñra egerçi[1166] ḳul[1167] birḳaç gün sükūn (18) buldı[1168] ve ġulüvv itmez oldı; ammā mülāzemet ve ḫidmet mülābesesiyle bir yirden ḳırḳar (19) ellişer belki yüzer ikişer yüzer gezerler ve dīvān-ı hümāyūna eger sā'ir erkāna böylece (20) maʿiyyet ile varurlar

---

[1149] A[337a/01]: ertesi B[420b/11]: irtesi
[1150] A[337a/02]: fitne vü fesād ile doldı B[420b/11-12]: fitne vü (12) fesādıla ṭoldı
[1151] A[337a/02]: taḫt-ı hümāyūn ile B[420b/12]: taḫt-ı hümāyūnla
[1152] A[336b/22-337a/03]; B[420b/05-12]: Ḥāfıẓ Paşa'yı ... ṭaşra çıḳardılar ve C:-
[1153] A[337a/03-04]: derd-mend ... ḳatl itdiler. B[420b/13-14]: derd-mend ... naẓar-ı hümāyūn-ı pādişāhīde ... ḳatl (14) itdiler. C[217a/02]: Ḥāfıẓ Paşa'ya ḳılıç üşürüp ḳatl eylediler.
[1154] A[337a/06]: maḥallde B:-
[1155] A:- B[420b/15]: ve bī-ʿillet
[1156] A[337b/09]: Elbette B[420b/18]: Elbetde
[1157] A[337a/11]: izdiyād buldı diyü bu maḳūle B[420b/18]: izdiyād buldı bu minvāl üzre
[1158] A[337a/04-11]; B[420b/14-421a/01]: Raḥmet-ullahi ʿaleyh... ṣoñra C:-
[1159] A[337a/11-12]; B[420b/14-421a/01]: ol maḥallde ḫātem-i ṣadāret-i vezīr ṯānī Receb Paşa'ya ʿināyet olındı. C[217a/02-03]: Saʿādetli pādişāh (03) ol aḥvāle vāḳıf olduġı gibi vezāret-i kübrāyı Receb Paşa'ya iḥsān eylediler
[1160] A[337a/12-14]: Çünkim ... almışlar idi, B[421a/01-02]: Çünkim irtişā (02) alınmamaḳ ve menāṣıb ṣatılmamaḳ içün saʿādetlü pādişāhdan taʿahhüd-i hümāyūnların almışlar idi, C[217a/04]: ve ḳul ṭā'ifesin hezār vaʿde ile perākende eylediler.
[1161] A[337a/14-16]: üç günden ... buyurıldı. B[421a/03-04]: üç günden ṣoñra bu ʿabd-i faḳīr Ṭuna defter-dārliginden maʿzūl idim ve Anaṭolı defter-dārligi (04) dīvān-ı hümāyūnda orta defter-dārlik ṣadaḳa buyurıldı. C:-
[1162] A[337a/16]; B[421a/04]: DEFTER-DĀR MUṢṬAFĀ PAŞA'NUÑ C[217a/04]: BAŞDEFTER-DĀR MUṢṬAFĀ PAŞA
[1163] A[337a/16]; B[421a/05]: YEÑİÇERİ AĠASI ḪASAN ḪALĪFE'NÜÑ C[217a/05]: YEÑİÇERİ AĠASI ḪASAN ḪALĪFE
[1164] A[337a/17]; B[421a/05]: ÇELEBİ'NÜÑ C:-
[1165] A[337a/17]; B[421a/05]: ḲATLİ ẔİKRİNDEDÜR C[217a/05]: ḲATL OLINDUḲLARI
[1166] A[337a/17]; B[421a/05]: Egerçi C[217a/05]: Eger kim
[1167] A:- B:- C[217a/06]: ṭā'ifesi
[1168] A[337a/17-18]; B[421a/06]: sükūn buldı C[217a/06]: sükūn oldı

gelürler idi[1169] ve[1170] Defter-dār Muṣṭafā Paşa ve Yeñiçeri Aġası (21) Ḥasan Ḫalīfe iḫtifā itmişler idi. Anlar bulınsun[1171] ve başları alınsun[1172] ve Mūsā (22) Çelebi daḫı[1173] ḳatl olınsun dirler idi.[1174] Mūsā Çelebi saʿādetlü pādişāhuñ nedīm-i (23) ḫavāṣṣı bir bālā-bülend ve maḥbūb ve bir civān-ı merġūb idi. Muḥaṣṣal yine şaʿbānü'l- (24) muʿaẓẓamīnüñ yigirmisinde[1175] bir ʿaẓīm ġulġule oldı ki[1176] evvel olandan hezār mertebe bed-ter (25) ü berter idi[1177] ve "Elbette saʿādetlü pādişāh bunları bāġçe-i ḫaṣṣada ṣaḳlamışdur, (26) başların isteriz yāḫūd istemedügüñüz işi işleriz." didiler. Pes teskīn-i fitne **[337b]** (01) içün her ṭarafa münādiler ḳonıldı ve üçer dörder biñ ġuruş müjde vaʿde olındı.

(02) Çün ertesi oldı yine At Meydānı ecnās-ı muḫtelife ile ṭoldı.[1178] Fe-emmā ol (03) ḥīnde hevā müteġayyir olup ber-vechle ḳar yaġmaya başladı ki bir ferd At Meydānı'nda (04) ṭuramayup nā-çār cāmiʿ-i cedīd tetimmātına ve mehter-ḫāne eyvānına ve Ayaṣofya (05) çarsūsı dükkānlarına doldılar. Andan rü'esā-yı eşḳıyādan on beş ḳadar kimesne (06) vezīr-i aʿẓam sarāyına geldiler. Şeyḫü'l-islām Ḥüseyin Efendi merḥūm ve manṣıb ü maʿzūl (07) ḳādīʿaskerler ve mevālī-i kirāmdan daḫı bir niçeler ve vüzerā-yı ʿiẓām cümlesi sā'ir erbāb-ı (08) dīvān ile anda ḥāżır idiler.

Kelām-ı sābıḳların iʿāde eylediler ve esās-ı fitne vü fesādı (09) berkitdiler. Hezār ḳīl ü ḳāldan ve münāḳaşa ve cidālden ṣoñra dem ve diyetleri heder olmaḳ (10) üzre bir ḥüccet yazdurup evvelā kendüler baʿde cümle mevālī-i ʿiẓām<a> imżā itdürdiler.

(11) Ol maḥallde Ṣadr-ı aʿẓam Receb Paşa eymān-ı muġallaẓa ile yemīn itdi ki "Anlar saʿādetlü pādişāhda (12) yoḳdur ve anları ẓuhūra getürmekde taḳayyüd-i hümāyūnları sizden artuḳdur. Zīrā Mūsā (13) Çelebi ḫidmet-i şerīflerinde olmaġla daḫı gice göndermişlerdür. Muḳarrerdür ki Mūsā Çelebi'ye (14) meyl-i hümāyūnları anlardan artuḳ idi yine dirīġ buyurmadılar. Anlar daḫı bāġçe-i ḫaṣṣa'da (15) olsalar Mūsā Çelebi'den muḳaddem anları göndermekde iştibāh yoġdı." didi. (16) Ol gün Mūsā Çelebi derd-mendüñ adın añar yoġken bilinmez ḳaṣda muḳārin mi yoḫsa (17) ḳula itmīnān gelmek içün mi lisānından bu cevāb ṣādır olıcaḳ mecmaʿ-ı eşḳıyāya gitdiler (18) ve bu ʿabd-i faḳīri ol maḥallde Ḥasan Ḫalīfe'nüñ evinde ve bağçesinde olan metrūkātın (19) żabṭ içün gönderdiler ve her bucaġın ocaġın tecessüs itdür buyurdılar. Çün me'mūr (20) olduġum ḫidmeti edā idüp vezīr-i aʿẓama iʿlām itmege geldim. Derd-mend Mūsā Çelebi'nüñ (21) meyyiti sarāy ḳurbında At Meydānı'nda

---

[1169] A[337a/18-20]: ammā ... gelürler idi B[421a/06-07]: ammā ... mülāsebesiyle bir yirden ḳırḳar (07) ellişer belki yüzer gezerler ve ... varur gelürler idi C:-

[1170] A[337a/20]; B[421a/08]: ve C[217a/06]: velākin

[1171] A[337a/21]; B[421a/08]: Anlar bulınsun C[217a/07]: Ḳul ise bunlar bulınsun,

[1172] A[337a/21]; B[421a/08-09]: ve başları alınsun C[217a/08]: ḳatl olınsun

[1173] A[337a/21-22]; B[421a/09]: ve Mūsā Çelebi daḫı C[217a/08]: ve daḫı saʿādetli pādişāhuñ nedīmi Mūsā Çelebi daḫı

[1174] A[337a/22]; B[421a/09]: dirler idi. C[217a/09]: diyüp

[1175] A[337a/22-24]: Mūsā Çelebi ... yigirmisinde B[421a/09-10]: Mūsā Çelebi saʿādetlü pādişāhuñ nedīm-i ḫavāṣṣı (10) idi bir bālā vü bülend maḥbūb ve ... şaʿbānü'l-muʿaẓẓamuñ yigirmisinde C:-

[1176] A[337a/24]; B[421a/11]: oldı ki C[217a/09]: oldı kim

[1177] A[337a/24-25]: evvel olandan hezār mertebe bed-ter (25) ü berter idi B[421a/11]: evvel olandan hezār mertebe bed-ter, berter idi C[217a/09]: olandan daḫı ilerü oldı

[1178] A[337a/25-337b/02]: ve ... ile ṭoldı. B[421a/11-14]: ve ... Çün irtesi ... ile ṭoldı. C[217a/09-12]: ve At Meydānı (10) mevżiʿ-i cemʿiyyet oldı. Elbetde bugün ya bunlar ḳatl olınur veya cülūs olur (11) diyü cevāb virdiler. Çün bu ḫaber-i vaḫşet saʿādetli pādişāha vāṣıl oldı. (12) Meger üçi daḫı sarāy-ı ʿāmirede imişler.

yaturdı. Meger hemān fi'l-ḥāl gelmişler ve derd-mende (22) ḫancer üşürüp şehīd itmişler ve sarāydan aşaġa bıraḳmışlar.

Ertesi Ḥasan Ḫalīfe'yi daḫı (23) buldılar[1179] ve[1180] tīġ-i cellād-ı pādişāhī ile zümre-i şühedāya ilḥāḳ itdiler.[1181] Ġurre-i ramażān-ı şerīfde (24) Defter-dār Muṣṭafā Paşa'yı daḫı muḫtefī olduġı yirden çıḳardılar ve At Meydānı'nda (25) fermān-ı pādişāhī ile ḳatl itdürdiler. Raḥimehüm-ullah raḥmeten vāsiʿaten.

Bu bābda ẓuhūr iden (26) aḥvālden ve vāḳiʿ olan ḳīl ü ḳāldan bundan ziyāde ḳaleme getürecek ḥāl bu ḳadar **[338a]** (01) belki yazılmaḳdan yazılmamanuñ luṭfı çoḳdur ve illā her ne ḳadar mübālaġa olınsa daḫı andan (02) artuḳdur.[1182]

Ve Min Āṯār-ı İnkisārü'l-Ḳalb: Meẕkūr Muṣṭafā Paşa bu ʿabd-i faḳīre ġāyet ʿadāvet (03) ve ihānet üzre idi. ʿİlleti tafṣīl olınsa bī-hūde tekṯīrden ġayrı netīce virmez (04) ve illā yine defter-dārlıḳ ṭarīḳinde olmaġla bi'ż-żarūrī tereddüdden ḫālī degül idik.

(05) Bir gün ol ʿaṣrda Emīn-i Tersāne Defter-zāde İbrāhīm Efendi ile ḥużūrına (06) maʿiyyet ile girdik. Faḳīrüñ ṣaḳalı aḳ egerçi liyāḳat-ı ẕātı[1183] ve māliyyemüz yoġısa daḫı (07) manṣıb cihetiyle[1184] bi-ḥasebü'l-istihḳāḳ duḫūlumda[1185] teḳaddüm itdik ve zemāne ʿādeti üzre (08) baʿde'l-inḥinā' dāmen-būs itmege el uzatdıḳ[1186] maʿa'l-kerāhe ḥareket ider gibi olup[1187] "Ṣafā (09) geldüñüz." didi. ʿAḳabümüzce[1188] İbrāhīm Efendi dāmen-būs içün el uzatdı. "Hāy çelebi, (10) geç geldiñ gül-be-şeker faṣlına yitişemediñ" didi. Ol daḫı "Ya[1189] sulṭānum, gül-be-şeker nedür, devletüñüzde (11) dükenür mi? Bizüm içün daḫı getürsünler." didi. Çün gül-be-şeker geldi, derhāl kendünüñ (12) ḳatʿü'l-erzāḳ olan yed-i nā-mübārekine alup tevzīʿine mübāşir oldı. Cānib-i yemīninde (13) bu faḳīr iken ḳatʿen mültefit olmaḳ degül kūşe-i çeşm ile[1190] daḫı baḳmadı ve ol (14) yesārında olanlaruñ[1191] cümlesine taḳsīm itdükden ṣoñra devrān-ı ḫuddāma daḫı baḳıyyesin (15) tevzīʿ itdi. Bu ʿabd-i faḳīre bu vażʿı ġāyet şāḳ geldi. Ol ḳadar münkesirü'l-ḫāṭır oldım[1192] ki (16) taʿbīri mümkin degüldür. Ṣoñra inṣāf itdim ve kendü

[1179] A[337b/02-23]: Fe-emmā ... daḫı (23) buldılar B[421a/14-421b/14]: Fe-emmā ... duramayup ... geldiler ṭoldılar. ... iʿāde itdiler ve esās-ı (421b/01) binā-yı fitne vü fesādı berk itdiler. ... ve münāḳaşa-i cidālden ṣoñra Şeyḫü'l-islām (02) Ḥażretleri ... andan ... yoġıdı." ... yoġıken ... tecessüs itdürdiler. Çün me'mūr oldügüm ... Meger fi'l-ḥāl ... İrtesi ... buldılar C:-

[1180] A[337b/23]; B[421b/14]: ve C[217a/12]: Ol sāʿat

[1181] A[337b/23]; B[421b/15]: ilḥāḳ itdiler. C[217a/13]: ilḥāḳ eylediler.

[1182] A[337b/23-338a/02]: Ġurre-i ramaẓān-ı şerīfde ... artuḳdur. B[421b/15-19]: Ġurre-i ramaẓān-ı şerīfde ... At Meydānı olan yirde fermān-ı hümāyūn ile ... ḳaleme getürilecek ... artuḳdur. C[217a/13-14]: Ḳul daḫı gördükde artuḳ sözleri (14) olmayup daġılup mekānlu mekānlarına revāne oldılar.

[1183] A[338a/06]: liyāḳat-ı ẕātı B[422a/04]: liyāḳat ve ẕātı

[1184] A[338a/07]: cihetiyle B[422a/05]: ciheti ile

[1185] A[338a/07]: duḫūlumda B[422a/05]: duḫūlda

[1186] A[338a/08]: el uzatdıḳ B[422a/06]: el uzatdik

[1187] A[338a/08]: olup B:-

[1188] A:- B[422a/07]: Çün

[1189] A[338a/10]: "Ya B[422a/08]: "Hāy ya

[1190] A[338a/13]: kūşe-i çeşm ile B[422a/11]: kūşe-i çeşmle

[1191] A[338a/14]: olanlaruñ B[422a/11]: olan

[1192] A[338a/15]: münkesirü'l-ḫāṭır oldım B[422a/13]: münkesirü'l-bāl oldım

nefsüme levm itdim, şimdi mi bildiñ ki (17) taᶜbīri mümkin degüldür. Ṣoñra insāf itdim, bildiñ ki[1193] sen ādem aᶜdādında degülsin, didim (18) ve[1194] bu inkisār ile ḳalḳup gitdim.

ᶜAlimallah belki on beş gün geçmedin bu ḥādiṣe muḳāddemātı (19) ẓuhūr ide başladı ve henüz kendüsi künc-i ihfāda iken defter-dār olup muḫallefātı (20) fürūḫtına me'mūr oldım.[1195] Yalñuz otuz ḳırḳ ḳadar ḳavanos eşribenüñ envāᶜın ve (21) mükerrer ve[1196] mümessek gül-be-şekerler ve Hind'üñ murabbālarından[1197] bulınanlaruñ cümlesin ḳabż itdim ve iki (22) ḳavanos gül-be-şekeri bu bize min-ind-illāh inkisārumuza mükāfātdur diyü alıḳoydım. Ḥāliyā (23) on seneden mütecāvizdür ki bu vaḳᶜa vāḳiᶜ olmışdur. Henüz baḳıyyesin teberrük içün (24) ḫıfẓ itmişem ve her tenāvül itdükçe ve ḫāṭıra geldükçe ḥażret-i Ḥaḳḳ'a şükr ü[1198] ḥamd itmekdeyem (25) ve biñ yıl ömrüm olup başum secdeden ḳaldurmasam ᶜuhde-i şükrinden gelmedügüme muᶜterifem.[1199]

(26) VEZĪR-İ AᶜẒAM RECEB PAŞA'NUÑ ḲATLİ[1200] VE MEḤEMMED PAŞA'NUÑ[1201] VEZĪR-İ AᶜẒAM OLDUĠI[1202]

[1203]Receb Paşa'nuñ (27) vezāreti zūr-balaruñ ġāyet ṭuġyānī zamānına müṣādif olmış idi. Cümleden çünkim **[338b]** (01) ᶜıyd-ı şerīf ḳarīb oldı. Ṣalıncaḳlara mübāşeret itdiler ve balmūmlarıyla vüzerādan ḳāḍī- (02) ᶜaskerlerden bellüce müteferriḳa ve çavuşāne varınca daᶜvet itdiler ve getürdükleri (03) şemᶜinüñ üzerine filan mevżiᶜde olan ṣalıncaḳlaruñ mumıdur diyü teẕkireler baġlamışlar (04) idi ve maṭlūbların göndermeyenlere içlerinden ādem varup birḳaç ḳat bahāsın alurlar (05) idi.

Bu ḥaḳīr ol maḥallde Elçiḫānı ḳurbında Cānpūlād-zāde Vezīr Muṣṭafā Paşa'nuñ bir (06) aġasına rāst geldim. Bir ḥammāla bir ġırār ṭolusı çuḳa ve ḳumāş taḥmīl itmiş ve ṣalıncaḳdan (07) ṣalıncaġa gider ve tevzīᶜ iderdi ve ḳıssü'l-bāḳī Receb Paşa merḥūm daḫı bunlara (08) ġāyet iᶜtibār ü riᶜāyet ider idi ve içlerinden bir ikisi ḳapucıbaşı nāmına (09) mensūbātı ᶜadd olınurdı. Ẓāhir eşerrlerinden ḫavf itdüginden olmaḳ añlanurdı.[1204] (10) Velākin aᶜdāsı[1205] saᶜādetlü pādişāha[1206] cümle bu fesādāt[1207] kendü ilḳāsı ve re'yledür[1208] (11)

[1193] A[338a/17]: taᶜbīri mümkin degüldür. Ṣoñra insāf itdim, bildiñ ki B:-
[1194] A[338a/18]: ve B:-
[1195] A[338a/20]: me'mūr oldım. B[422a/16]: me'mūr olup
[1196] A[338a/21]: ve B:-
[1197] A[338a/21]: murabbālarından: مربعلرندن
[1198] A[338a/24]: ü B:-
[1199] A[338a/02-26]; B[421b/19-422b/03]: Ve Min Āsār-ı İnkisārü'l-Ḳalb:...muᶜterifem. C:-
[1200] A[338a/26]; B[422b/03]: ḲATLİ C[217a/15]: ḲATL OLINDUĠI
[1201] A[338a/26]; B[422b/03]: MEḤEMMED PAŞA'NUÑ C[217a/15]: MEḤEMMED PAŞA
[1202]A[338a/26]; C[217a/15]: OLDUĠI B[422b/03]: OLDÜGİ
[1203] A:- B[422b/03-04]: Fī (04) sene 1041. C:-
[1204] A[338a/26-338b/09]: Receb Paşa'nuñ ... añlanurdı. B[422b/04-13]: Receb Paşa'nuñ ... ve daḫı (07) getürdükleri şemᶜüñ üzerine ... dolusı ... yükletmiş ... ve ḳıs-ᶜalāü'l-bāḳī ... bir iki ... Ẓāhir anlaruñ (13) şerrlerinden ḫavf itdüginden olması ṣanurdı. C:-
[1205] A[338b/10]; B[422b/13]: Velākin aᶜdāsı C[217a/15-217b/01]: Mezbūr Receb (217b/01) Paşa'nuñ aᶜdāları
[1206] A[338b/10]; B[422b/13]: saᶜādetlü pādişāha C[217b/01]: saᶜādetli pādişāha
[1207] A[338b/10]; B[422b/13-14]: cümle bu fesādāt C[217b/01]: bu cümle olan fitne vü fesād
[1208] A[338b/10]: kendü ilḳāsı ve re'yledür B[422b/14]: kendü ilḳāsıyla ve rāyladur C[217b/01-02]: vezīr-i aᶜẓam (02) ṣavāb-dīdī iledür

diyü ġamz itdiler.[1209] Ḥattā ḥużūr-ı hümāyūna dāḫil olduḳça “zūr-ba başı” diyü ḫitāb buyurdükleri (12) menḳūldur ve bi’l-cümle[1210] sene 1041 şevvālü’l-mükerremīnüñ yigirmi yidinci güni idi ki[1211] maḫnūḳ (13) oldı.[1212] Raḥmet-ullahi aleyh ve[1213] ṣadāret-i vezīr-i cedīd[1214] Mıṣır’dan gelen Meḥemmed Paşa’ya ᶜināyet (14) olındı.[1215]

Ḥikmet-i Ḫudā maḫnūḳ olduġı gün dīvān güni idi. Dīvānda kendüye (15) bir ġaflet ġalebe itmiş idi. Aṣlā başın sīnesinden ḳalduramadı. Başdefter-dār (16) bir iki defᶜa yanaşup baᶜżı meṣāliḥ ki ᶜarż itdi farażā ḫābdan bīdār olur (17) ve kendüye gelince bir zamān geçer tevaḳḳuf iderdi. Faḳīr “Ne ᶜaceb ġafleti var, henüz (18) sulṭānı almamışdur yoḫsa ol sebeb ile uyḫusız ḳalmışdur.” dirdik diyü (19) defter-dāra laṭīfe itmiş idim.[1216]

Ve Min Te's̲īrāt-ı Enẕārātü’l-Nücūm Bi-Emr-illah El-ḳādir El-ḳahhār (20) El-ḳayyūm: Egerçi baᶜżı ᶜulemā ilm-i nücūmuñ ḥürmetine z̲āhib olmışlardur, baᶜżıları kevākib (21) bi’z̲-z̲āt mü'es̲s̲irdür diyü iᶜtiḳād itmek ḥarāmdur dimişdür. Ḥażret-i İmām-ı Şāfiᶜī’den (22) menḳūldur ki dimişdür:[1217] “Eger müneccim iᶜtiḳād iderse Ḫaḳḳ teᶜālādan ġayrı mü'es̲s̲ir yoḳdur. (23) Lākin ādet-ullah bunuñ üzerine cārīdür ki kevākibüñ şu ṭarīḳiyle ḥarekātı ve ittiṣālātı (24) vāḳiᶜ olsa şunuñ gibi aḥvāl vāḳiᶜ olur. Benüm ḳatumda[1218] be's yoḳdur.” buyurmışlardur. (25) Meṣelā bir kimesne vaḳt-i ᶜaṣrda dise ki üç sāᶜatden ṣoñra şems ġurūb ider[1219] (26) ve ᶜālemi ẓulmāt ḳaplar. Bu ẓāhirdür ve[1220] kimsenüñ bunda iştibāhı yoḳdur.[1221] Müneccim ḳatında (27) daḫı çaḳ bunuñ gibi ittiṣālāt-ı kevākib ẓāhirdür ve baᶜżı ittiṣālātdan ᶜālem-i kevn **[339a]** (01) ü[1222] fesādda vücūda gelecek aḥkāmı tecrübe ile ḥükemā-yı selef yazmışlardur. Ammā yine (02) mü'es̲s̲ir-i ḥaḳīḳī Ḫudā-yı müteᶜāldür. Ümīddür ki böyle iᶜtiḳād itmekde ḫaṭā olmaya ve muᶜtekidi (03) daḫı ikfār[1223] olınmaya yoḫsa mü'es̲s̲ir olan kevkebdür[1224] dimek ḥarām belki küfr idügi (04) cāy-ı kelām degüldür.

[1209] A[338b/11]; B[422b/14]: ġamz itdiler. C[217b/02]: ġamz eyleyüp

[1210] A[338b/11-12]: Ḥattā ... bi’l-cümle B[422b/14-15]: Ḥattā ... dāḫil oldükçe ... ḫiṭāb buyurdükleri ... bi’l-cümle C[217b/02-03]: Receb Paşa’yı maġżūb-ı pādişāh-ı (03) devrān idüp

[1211] A[338b/12]: sene 1041 şevvālü’l-mükerremīnüñ yigirmi yidinci güni idi ki B[422b/15-16]: sene aḥadi ve erbaᶜīn ve elf māh-ı (16) şevvālü’l-mükerremīnüñ yigirmi yidinci güni idi ki C[217b/03]: şevvālü’l-mükerremüñ on yidinci güni

[1212] A[338b/12-13]; B[422b/16]: maḫnūḳ oldı. C[217b/03]: ḳatl olınup

[1213] A[338b/13]: B[422b/16]: Raḥmet-ullahi aleyh ve C:-

[1214] A[338b/13]; B[422b/16]: ṣadāret-i vezīr-i cedīd C[217b/03]: vezāret

[1215] A[338b/13]; B[422b/17]: Mıṣır’dan gelen Meḥemmed Paşaya ᶜināyet olındı. C[217b04]: Meḥemmed Paşaya iḥsān olındı.

[1216] A[338b/14-19]: Ḥikmet-i Ḫudā ... itmiş idim. B[422b/17-423a/03]: Ḥikmet-i Ḫudā Receb Paşa ... yañaşup ... (02) sulṭānı henüz ... itmiş (03) idim. C:-

[1217] A[338b/22]: dimişdür: B[423a/05]: dimişlerdür:

[1218] A[338b/24]: Benüm ḳatumda B:-

[1219] A[338b/25]: vaḳt-i ᶜaṣrda dise ki üç sāᶜatden ṣoñra şems ġurūb ider B[423a/08]: üç sāᶜatden ṣoñra ki vaḳt-i ᶜaṣrda dise ki güneş ġurūb ider

[1220] A:- B[423a/09]: hīç

[1221] A[338b/26]: iştibāhı yoḳdur. B[423a/09]: iştibāhı ḳalmaz.

[1222] A[339a/01]: ü B:-

[1223] A[339a/03]: ikfār olınmaya B[423a/12]: inkār olınmaya

[1224] A[339a/03]: kevkebdür B[423a/13]: kevākibdür

Bu neşīdden maḳṣūd bu ki ʿacā'ib ittiffāḳātdandur ol gün ki (05) Ḥāfıẓ Paşa vezīr-i aʿẓam idi yevm-i mezbūr enẓārāt-ı suʿūddan bi'l-külliye ḫālī idi (06) ammā naḥūsdan[1225] ḳamer ṭarīḳa-ı muḥteriḳada ve taḫtü'ş-şuʿāʿ ve ḳırān-ı ẕenebde ve menzil-i zebānāde[1226] idi ki (07) ind-el-müneccimīn bu cümle naḥūsātdan[1227] maʿdūddur ve ḥaḳīḳatde naḥūsātı[1228] mü'eṩṩir olup (08) yüz onuncı günde maḳtūl oldı ve maḳtūl olduġı gün daḫı ḳamer ṭarīḳa-ı muḥteriḳada ve (09) ḳırān-ı ẕenebde ve menzil-i zebānāde idi. Ol gün ṣadāret Receb Paşa'ya ve ḫidmet-i (10) fetvā-yı şerīfe Ḥüseyin Efendi merḥūma tevcīh ve taḳlīd buyurıldı. Receb Paşa daḫı ṭoḳsan (11) yidinci gün maḫnūḳ olup Ḥüseyin Efendi merḥūmuñ[1229] şehādeti iki üç aydan ṣoñra ol (12) yüzden vuḳūʿa geldi ve yine Receb Paşa maḳtūl olduġı gün ḳamer-i taḫtü'ş-şuʿāʿ (13) ve muḳābele-i Züḥal ve cirm-i Merīḫ terbīʿe gelmiş idi ve illā suʿūddan egerçi ḳamer-i taḫtü'ş-şuʿāʿ (14) idi ve illā derece-i şerīfe irişmiş idi ve ḳırān-ı Müşterī ve Terās var idi. Pes (15) irādet-i ḳādir-i bī-zevāl ile naḥūsātı[1230] Receb Paşa'ya ve[1231] suʿūdı yirine vezīr-i aʿẓam (16) olan Meḥemmed Paşaya rāciʿ olup ḥattā vezāreti beş seneden tecāvüz itdi.[1232]

(17) SAʿĀDETLÜ PĀDİŞĀHUÑ[1233] ZŪR-BALARUÑ ḤAḲḲLARINDAN GELMEGE MÜBĀŞERETLERİ[1234]

Çün saʿādetlü (18) pādişāh[1235] erbāb-ı ṭūġyānuñ evżāʿ-ı ġarībelerinden[1236] āgāh oldı.[1237] Bir gün ṣadr-ı aʿẓam (19) ḥażretlerine[1238] bir ḫaṭṭ-ı şerīf[1239] ışdār itdi ki[1240] mülāzemet refʿ olınup min baʿd ecdād-ı (20) ʿiẓāmum zamānında müdāḫale itmedükleri ḫidmetler virilmeye diyü fermān itmişler. Çünkim[1241] mülāzımīn (21) ve[1242] ol zümre-i muʿānidin bu fermānından āgāh oldılar. At Meydānı'nda bir ʿaẓīm cemʿiyyet (22) itdiler.[1243] Vüzerā ve ʿulemā ve kibār[1244] daḫı ḥużūr-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı ʿalī-miḳdārda[1245] cemʿ oldılar (23) ve içlerinden ḥużūr-ı hümāyūna[1246] birḳaç ādem gelsün didiler. Velākin[1247] ḫavf idüp (24) bir ferd

---

[1225] A[339a/06]: naḥūsdan B[423a/15]: naḫūsetden

[1226] A[339a/06]: zebānāde : زبانانه

[1227] A[339a/07]: naḥūsātdan B[423a/15]: naḫūsātdan

[1228] A[339a/07]: naḥūsātı B[423a/17]: naḫūsātı

[1229] A:- B[423b/01]: daḫı

[1230] A[339a/15]: naḥūsātı B[423b/05]: naḫūsātı

[1231] A[339a/15]: ve B:-

[1232] A[338b/19-339a/16]; B[423a/03-423b/06]: Ve Min ... tecāvüz itdi. C:-

[1233] A[339a/17]; B[423b/06]: SAʿĀDETLÜ PĀDİŞĀHUÑ C[217b/04]: SAʿĀDETLİ PĀDİŞĀH

[1234] A[339a/17]: MÜBĀŞERETLERİ B[423b/07]: MÜBĀŞERETLERİ ẔİKRİNDEDÜR C[217b/05]: MÜBĀŞERET EYLEDÜKLERİ BEYĀNINDADUR

[1235] A[339a/17-18]; B[423b/07]: saʿādetlü pādişāh C[217b/05]: saʿādetli pādişāh

[1236] A[339a/18]; B[423b/07-08]: erbāb-ı ṭūġyānuñ evżāʿ-ı ġarībelerinden C[217b/05-06]: zūr-ba- (06) laruñ elinden

[1237] A[339a/18]; B[423b/08]: āgāh oldı. C[217b/06]: ʿāciz, ḥayrān oldılar. Hemān

[1238] A[339a/18-19]; B[423b/08]: ṣadr-ı aʿẓam ḥażretlerine C[217b/06]: Ṣadr-ı aʿẓam Meḥemmed Paşa'ya

[1239] A[339a/19]; B[423b/08]: ḫaṭṭ-ı şerīf C[217b/07]: ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı saʿādet-maḳrūn

[1240] A[339a/19]: ışdār itdi ki B[423b/08]: ışdār itdiler ki C[217b/07]: ışdār itdiler kim

[1241] A[339a/20]; B[423b/10]: Çünkim C[217b/09]: Çün

[1242] A[339a/21]; B[423b/10]: ve C:-

[1243] A[339a/21-22]: cemʿiyyet (22) itdiler. B[423b/11]: cemʿiyyet itdiler ve C[217b/10]: cemʿiyyet eylediler.

[1244] A[339a/22]: ʿulemā ve kibār B[423b/11]: ʿulemā ve sā'ir kibār C[217b/10]: ʿulemā

[1245] A[339a/22]; B[423b/11]: ḥużūr-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı ʿalī-miḳdārda C[217b/10-11]: ḥużūr-ı (11) hümāyūn-ı pādişāhīde

[1246] A[339a/23]; B[423b/12]: ḥużūr-ı hümāyūna C[217b/11-12]: ḥużūr-ı hümāyūn-ı pādişā- (12) hīye

gelemedi.[1248] Silāḥ-dār Aġası Aḥmed Aġa “Saʿādetlü pādişāhum kendü ḳullaruñdur, ḫāṣā (25) emr-i hümāyūna imtiṣālden ġayrı bir vaż‘ ideler.” Nevʿan terbiyelerine müteʿallik baʿżı kelimāt (26) ider.[1249] Ol eṣnāda oçaġ aġalarından muḳābele-i hümāyūnda duranlardan biri[1250] “Bir bölük (27) ʿāṣīnüñ çün pādişāha iṭāʿatleri var, bu cemʿiyyetlerine sebeb nedür böyle ʿāṣīlerüñ **[339b]** (01) niçün ḳılıçın ṣallarsın?” diyü Aḥmed Aġa’ya muʿāraża ider. Aḥmed Aġa daḫı “Allah’dan (02) bulasın, ādāb-ı salṭanatdan ḫaberüñ olsa ḥużūr-ı hümāyūn-ı padīşāhīde böyle söz mi (03) söylerdiñ?” diyü cevāb virür ve bi’l-cümle üçünci gün divān-ı hümāyūna vezīr-i aʿẓam gelüp (04) oturduġı gibi ḳapucılar ketḫüdāsı bir ḫaṭṭ-ı şerīf getürdi. Ṣadr-ı aʿẓam ḥażretleri (05) daḫı bir iki defʿa gāh açdı oḳudı gāh dürdi bükdi yanına ḳodı (06) baʿde zamān ḳapucılar ketḫüdāsın daʿvet idüp ḳulaġına bir nesne sipāriş itdi. (07) Andan iẕn-i ʿāmm olup ḳara şiḳāyetçi ile dīvān doldı. İşitdik “ḳıyma ḫünkārum!” (08) diyü bir kimesne feryād ider. Meger ḳapucılar ketḫüdāsı derd-mend Aḥmed Aġa’yı vezīr-i aʿẓam (09) ister diyü yirinden ḳaldurmış. Çün maʿhūd çeşme ḳurbına geldi. Cellād ḥāżır imiş (10) derḥāl boynın urup zümre-i şühedāya ilḥāḳ itdi. Raḥmet-ullah.[1251] Andan ṣoñra mülāzım (11) nāmına olanlaruñ kibārı birer birer çözildi[1252] ve Yeñiel ve Türkmān, Ḥaleb gibi voyvoda- (12) lıḳlara müteheyyi' olanlar üzildi. Ancaḳ ḳadīmden sipāha maḫṣūṣ olan ḥavālelıḳlar (13) ve bāḳī ḳullıḳları gibi ḫidmet alacaḳlar ḳaldı.

Bir gün başdefter-dār ile vezīr-i (14) aʿẓamdan ḳalḳup giderken bu maḳūle ḫidmet mülāzımlarından bir bölük At (15) Meydānı başında birer māsī daḫı üsti yanında ve daḫı Vālide Ḥammāmı’na varınca (16) bir iki maḥallde, yitmişer seksanar ādem selāma durmışlar ve şimden ṣoñra ḫidmetlerümüz virüñ (17) diyü ādāb ile ricā itdiler. Başdefter-dār daḫı “Şimdi vezīr-i aʿẓam ḥażretlerinden (18) istīẕān itdik. Gelüñ, hemān bu saʿātde mübāşeret iderüz.” didi. İki üç bölügi (19) ʿaḳabümüzce gelürken bir nev-ḫaṭṭ civān raḫt ve baḫtı mükemmel ḳaṭīfe dolama ḳırmuzı (20) semmūr pā-çesi ḳaplu kürk ile muḳābelemüzden gelürmiş, yanumuzdan geldi (21) geçdi. Meger sipāhī imiş “Be rencil, sipāhī olsañ gerek niçün bizüm ile bile (22) degülsin?” didiler ve kimi atdan yıḳuñ ve ṭaşı uruñ diyü üzerine çağırdılar. (23) Pīş ü pesde olanlar bu hücūm defter-dārlara olmaġı añladılar ve birḳaç ṭaş atdılar. (24) Ammā ḥaḳīḳat bu ki urmaḳ ḳaṣd itmediler. Biz daḫı bir miḳdār sürʿatçıḳ itdik. Baş- (25) defter-dār ḫavfa düşüp İbrāhim Paşa Sarāyı ardından At Meydānı’na giden (26) yoldan gidüp ṭop-ḫānede muḫtefī olur. Bu ḥaḳīr mezār-istān öñinden geçüp (27) merḥūm Rūz-nāmeci İbrāhim Efendi’ye vardım. Vāḳiʿ ḥāli didügimde ġāyet **[340a]** (01) ıżṭırāba düşdi.

[1247] A[339a/23]; B[423b/12]: Velākin C:-

[1248] A:- B:- C[217b/12-13]: SAʿĀDETLİ PĀDİŞĀH (13) SİLĀḤ-DĀR AĠASI AḤMED AĠA’YI ḲATL EYLEDÜGİ

[1249] A[339a/25-26]: emr-i hümāyūna ... kelimāt (26) ider. B[423b/13-14]: emr-i (14) hümāyūnuñuza ... kelimāt ider. C[217b/14]: tecāvüz eyleyeler.” diyüp terbiye eyledi.

[1250] A[339a/26]: oçaġ aġalarından muḳābele-i hümāyūnda duranlardan biri B[423b/15]: ocaḳ aġalarından muḳābele-i hümāyūnda duranlardan biri C[217b/15]: ocaḳ aġalarından birisi

[1251] A[339a/26-339b/10]: “Bir bölük ... Raḥmet-ullah. B[423b/15-423b/05]: “Bir bölük ... (17) ḳılıcın ... ḥużūr-ı padīşāhīde ... bi’l-cümle çün (19) üçünci gün vezīr-i aʿẓam dīvān-ı hümāyūna gelüp oturdı. Hemān ... bir nesne söyledi. ... divān ṭoldı. ... boynın urdı ve ... Raḥmet-ullahi aleyh. C[217b/15-218a/03]: “Pādişāhum zūr-ba başı budur. Evvelā (218a/01) bunı ḳatl eyle de gör cemʿiyyet niçe perākende olur.” didükde fiʿl-vāḳiʿ pādişāh (02) fermān idüp ol arada mezbūr Aḥmed Aġa’yı ḳatl eylediler ve lāşesin At Meydānı’na (03) bıraḳdılar.

[1252] A[339b/10-11]; B[424a/06]: Andan ṣoñra mülāzım nāmına olanlaruñ kibārı birer birer çözildi C[218a/03]: Ol sāʿat cemʿiyyet dağıldı.

Çün ertesi oldı cümle vüzerā ve kibār, ʿulemā ve ocaḳ (02) aġaları ve bölük aġaları ve iḫtiyārları vezīr-i aʿẓam sarāyına cemʿ oldılar. Şeyḫü'l-islām (03) Ḥüseyin Efendi merḥūm "Her gün bu ḳavmüñ böyle birer fesādı eksik degüldür, elbette (04) elbette bunlaruñ tedārüki görilsün gāh vaʿẓ ü naṣīḥat yüzinden gāh gūşmāl ve taḫvīf (05) ṣūretinden şimdiki ḥālde lāzım gelmişdür. Ehl-i İslām nefīr-i ʿāmm ide bu ḳavmden (06) ṭuġyānī vü ʿiṣyānī olan degül kendü ḥāllerinde olanları daḫı bile gide ol maḥallde (07) ḥāżır bulınan gerek yeñiçerinüñ gerek iḫtiyārları "Ḥāşā buña Müslümān olan rıżā virmez, (08) saʿādetlü pādişāhumuz her niçe fermān iderse bizden muḫālefet iḫtimāli yoḳdur." diyü (09) müttefiḳü'l-kelime cevāb virdiler ve bi'l-cümle ol maḥallde bir iki üç defʿa saʿādetlü (10) pādişāha telḫīṣ varup geldi. Ḥattā mevālī-i kirāmdan biri cumʿa vaḳtidür, vaḳt-i (11) tengdür diyem ṣandı. Şeyḫü'l-islām merḥūm "Bu aḥvāli defʿi cumʿadan muḳaddemdür, ʿālem (12) böyle herc ü merc iken ṣalāt-ı cumʿa cā'iz olur mı?" diyü ber-vechle āzār çaldı ki ḥerif (13) söyledügine nādim oldı.[1253]

Andan ṣoñra telḫīṣ daḫı gelüp[1254] bölük aġalarına ve çavuşlarına (14) ve ṣubaşıya[1255] ve ʿasesbaşıya tenbīh olındı ki her bulduḳların aḫẕ ideler.[1256] Henüz dīvān[1257] (15) ṭaġılmamış idi,[1258] vezīr sarāyına bir niçesin getürdiler[1259] ve fi'l-ḥāl işlerin bitürdiler.[1260] (16) Bundan ṣoñra her gün beşer onar artuḳ eksik aḫẕ iderler ve ḳaydların görürlerdi.[1261] (17) Böyle oldı ki[1262] şarḳ ü[1263] ġarbda nāmı zūr-ba olmaḳ lāzım degül[1264] yoldaşları içinde[1265] (18) filan beg diyü şöhreti olanı[1266] ḳomayup cebren ve ḳahren getürdüp nāmını yiryüzinden (19) götürdiler ve daḫı şöyle degül ki bu ʿaṣra gelince olduġı gibi gice ile ḥaḳḳlarından (20) geleler ve deryāya atalar.[1267] Belki Revān seferine teveccüh-i hümāyūnları esnāsında ḫilāl-i (21) ṭarīḳde getürürler ve ālāylar yüzinde derḥāl başların kesdürürlerdi. Ālāylardan (22) daḫı "Ḥaḳḳ teʿālā ḥażreti saʿādetlü pādişāha zevāl virmesün, ḳullıġında olmayanuñ ve ḥaddin (23) bilmeyenüñ cezāsı budur." diyü duʿā ve senā iderler idi.[1268]

[1253] A[339b/11-340a/13]: ve Yeñiel ve Türkmān, Ḥaleb ... nādim oldı. B[424a/06-424b/-12]: ve Yeñiel ve Türkmān ve Ḥaleb ... birer ḳaçı ... Vālide Ḥammamı tām mevżiʿe varınca yitmişer ... raḫt baḫtı mükemmel ḳaṭīfe dolama (14) semmūr pā-çesi kürkle ... sipāhī imiş hemān (15) "Bre rencil, sipāhī olsañ gerek niçün bizümle degülsin?" ... budur ki urmaḳ ... At Meydānı nām maḥalle ... (02) Çün irtesi oldı ... cemʿ olup ... elbetde bunlaruñ ... (05) yüzinden ve gāh ... şimden ṣoñra ... gerek sipāhinüñ iḫtiyārları ... muḫālefet ider yoḳdur ... telḫīṣ vardı (10) geldi... (11) "Bu aḥvāl ... ʿālem herc ü merc ... nādim oldı. C:-

[1254] A[340a/13]; B[424b/12]: telḫīṣ daḫı gelüp C:-

[1255] A[340a/14]; B[424b/13]: ṣubaşıya C[218a/04]: ṣubaşı

[1256] A[340a/14]: tenbīh olındı ki her bulduḳların aḫẕ ideler. B[424b/13]: tenbīh olındı ki her buldüklerin aḫẕ ideler. C[218a/04-05]: birer ḫaṭṭ-ı şerīf virdiler kim zūr-baları (05) aḫẕ ideler.

[1257] A[340a/14]; B[424b/14]: dīvān C[218a/05]: divān-ı hümāyūn

[1258] A[340a/15]; B[424b/14]: ṭaġılmamış idi, C[218a/05]: daġılmadı idi kim

[1259] A[340a/15]; B[424b/14]: vezīr sarāyına bir niçesin getürdiler C[218a/05]: yüzden mütecāviz getürdiler

[1260] A[340a/15]; B[424b/14]: ve fi'l-ḥāl işlerin bitürdiler. C[218a/06-07]: ve daḫı naẓar-ı hümāyūn-ı pādişāhīde cezāların virüp lāşelerin At Meydānı'nda bıra- (07) ḳdılar

[1261] A[340a/16]; B[424b/14-15]: Bundan ṣoñra her gün beşer onar artuḳ eksik aḫẕ iderler ve ḳaydların görürlerdi. C[218a/07]: ve hemān günde yüz iki yüz aḫẕ iderler ve cezāların virirlerdi.

[1262] A[340a/17]; B[424b/15]: oldı ki C[218a/07-08]: ol- (08) dı kim

[1263] A[340a/17]; B[424b/16]: ü C:-

[1264] A[340a/17]; B[424b/16]: lāzım degül C[218a/08]: degül

[1265] A[340a/17]; B[424b/16]: yoldaşları içinde C:-

[1266] A[340a/18]; B[424b/16]: şöhreti olanı C[218a/08-09]: şöhreti vireni (09) daḫı

[1267] A[340a/18-20]; B[424b/17-18]: ḳomayup ... deryāya atalar. C[218a/09-10]: ḫaber alup ele getürdiler ve vücūdların dünyādan ḳaldurup cezāların virür- (10) lerdi.

[1268] A[340a/20-23]: Belki Revān ... iderler idi. B[424b/18-425a/02]: Belki Revān ... (01) Ālāylardan "Ḥaḳḳ teʿālā ḥażretleri ... duʿā vü ṣenā iderlerdi. C:-

İCMĀL-İ (24) SEFER-İ HÜMĀYŪN-I REVĀN VE ĠĀRET-İ TEBRĪZ VE ÜLKE-İ ĀN ʿAZĪMET-İ HÜMĀYŪN[1269]

Fī (25) yevmü's-sebt ʿaşīrin ramażānü'l-mübārek sene 1044.[1270] Pādişāh-ı ʿālem-penāh-ı ẓıll-ullah ḥażretlerinüñ ʿazīmet-i (26) hümāyūnları muḳarrer olup āyīn ve[1271] ḳavānīn-i ʿOs̱mānī ve şevket ü[1272] şöhret-i cihān-bānī ve (27) ṣāḥib-ḳırānī ile[1273] yevm-i mezbūrda cānib-i Üsküdar'a ʿubūr buyurdılar[1274] ve birḳaç gün levāzım-ı **[340b]** (01) sefer-i ẓafer-maḳrūn idüp[1275] māh-ı şevvālü'l-mükerremüñ beşinci güni[1276] ol menzil-i dil-āvīzden ḳalḳup[1277] (02) Ḳonya şehrine andan Ḳayṣeriyye ve Sivas'a şeref-i nüzūlların erzānī buyurmaġla[1278] ol deşt (03) ü ṣaḥrā reşk-i cennetü'l-me'vā olup[1279] ʿıyd-ı aḍḥāyı daḫı ol menzil-i mübārekde itdiler ve[1280] (04) Silāḥ-dār Muṣṭafā Paşa ki,[1281] nedīm-i ḫāṣṣı ve aḫaṣṣü'l-ḫavāṣṣdan idi,[1282] bu maḥallde[1283] (05) vezāret-i s̱ānī rütbesiyle[1284] ṭaşra çıḳardılar[1285] ve illā yine ḥarem-i muḥteremden münḳaṭıʿ olmadılar (06) ve rūz u şeb şeref-i ḫiṭāblarından mehcūr düşmediler.

Çün bu menzilden ḳalḳup (07) Sinur Çayırı nām maḥalle nüzūl buyurdılar.[1286] ʿUmūmen ḳapuḳulına eger ṣaġ ḳulına eger ṣolına (08) ve yeñiçeri ṭā'ifesine ve ġayra ecdād-ı

[1269] A[340a/23-24]; B[425a/02-05]: İCMĀL-İ SEFER-İ HÜMĀYŪN-I REVĀN VE ĠĀRET-İ TEBRĪZ VE ÜLKE-İ ĀN ʿAZĪMET-İ HÜMĀYŪN C[218a/10-11]: İCMĀL-İ SEFER-İ REVĀN VE ĠĀRET-İ TEBRĪZ ÜLKE-İ ĀN ʿAZĪMET-İ PĀDİŞĀH-I DEVRĀ- (11) N ḲAHRAMĀN-I ZAMĀN YAʿNĪ ĠĀZĪ SULṬĀN MURĀD ḪĀN EL-VĀḲİʿ

[1270] A[340a/24-25]: Fī (25) yevmü's-sebt ʿaşīrin ramażānü'l-mübārek sene 1044. B[425a/03]: Fī yevmü's-sebt ʿöşrin ramażān sene 1044. C[218a/11-12]: Fī şehr-i (12) şevvālü'l-mükerrem sene 1044.

[1271] A[340a/26]; B[425a/04]: ve C:-

[1272] A[340a/26]; B[425a/04]: ü C:-

[1273] A[340a/27]; B[425a/05]: ṣāḥib-ḳırānī ile C[218a/14]: ṭarz-ı ṭanṭana-i ṣāḥib-ḳırānī ile

[1274] A[340a/27]; B[425a/05]: cānib-i Üsküdar'a ʿubūr buyurdılar C[218a/-14-15]: deryādan ʿubūr ve Üsküdar (15) ṣaḥrāsına nüzūl eylediler

[1275] A[340a/27-340b/01]: levāzım-ı (340b/01) sefer-i ẓafer-maḳrūn idüp B[425a/06]: tekmīl-i levāzım-ı sefer-i ẓafer-maḳrūn idüp C[218a/15]: levāzım-ı sefer tekmīl olınup

[1276] A[340b/01]: māh-ı şevvālü'l-mükerremüñ beşinci güni B[425a/06]: māh-ı şevvālü'l-mükerremīnüñ beşinci güni C[218a/15-218b/01]: māh-ı cemāz̤ī-yel-evvelī- (218b/01) nüñ onuncı güni

[1277] A[340b/01]; B[425a/06]: ol menzil-i dil-āvīzden ḳalḳup C[218b/01]: menzil-i mezbūrdan göç olup ḳaṭʿ-ı menāzil ve ṭayy-i merāḥil iderek

[1278] A[340b/02]; B[425a/07]: Ḳonya şehrine andan Ḳayṣeriyye ve Sivas'a şeref-i nüzūlların erzānī buyurmaġla C[218b/02-03]: dārü'l-mülk-i Yunan Ḳonya şehrine nüzūl olındı. Ol aradan daḫı ʿavdet olınup (03) Sivas'a şeref-i nüzūlları vāḳiʿ olmaġın

[1279] A[340b/02-03]; B[425a/07-08]: ol deşt ü ṣaḥrā reşk-i cennetü'l-me'vā olup C[218b/03-04]: ṣaḥrā bevādīsi reşk-i cennetü'l-me'vā (04) oldı.

[1280] A[340b/03]; B[425a/08]: ʿıyd-ı aḍḥāyı daḫı ol menzil-i mübārekde itdiler ve C[218b/04-05]: SAʿĀDETLİ PĀDİŞĀH-I DEVRĀN MUṢĀḤİB SİLAḤ-DĀR MUṢṬAFĀ İḪRĀC (05) OLINDUĠI Bu menzilde

[1281] A[340b/04]; B[425a/08]: ki C[218b/05]: kim saʿādetli pādişāhuñ

[1282] A[340b/04]; B[425a/08-09]: nedīm-i ḫāṣṣı ve aḫaṣṣü'l-ḫavāṣṣdan idi, C[218b/06]: nedīm-i ḫāṣṣü'l-ḫāṣṣı idi.

[1283] A[340b/04]; B[425a/09]: bu maḥallde C:-

[1284] A[340b/05]: rütbesiyle B[425a/09]: mertebesiyle C[218b/06]: pāyesiyle

[1285] A[340b/05]; B[425a/09]: ṭaşra çıḳardılar C[218b/06]: iḫrāc olındı

[1286] A[340b/05-07]: ve illā ... nüzūl buyurdılar. B[425a/09-11]: ve illā ... rūz şeb ... mehcūr olmadılar. ... nüzūl buyurdılar. C:-

ẓafer-muᶜtādları ḳānūnı muḳteżāsınca beher nefer (09) biñer aḳça inᶜām itmekle ᶜasker ḥalḳınuñ ḳudreti berter ve duᶜā-yı ḫayrlarına maẓhār düşdiler.[1287]

(10) **Ve Bedāyiᶜü'l-Vaḳāyiᶜ:** Saᶜādetlü vezīr-i celīl ve müşīr-i ṣāḥibü't-tedbīr[1288] Mūsā Paşa (11) ḥażretleri bu sefer-i ẓafer-eṣerde oṭaġ-ı hümāyūn ḫidmetinde yaᶜnī ḳonaḳçılıḳ şerefine[1289] (12) fā'iz olandur. Devlet ḳapucıbaşılarından ᶜOṣmān Aġa ki küffār ile ṣulḥ umūrın[1290] (13) görmege me'mūr olduḳları sebebden Budun'ı teşrīf buyurmışlar idi. Müttefiḳü'l-kelime (14) eylece naḳl buyurdılar ki[1291] Ḳayṣeriyye'den Develi-Ḳaraḥiṣār ṣaḥrāsına[1292] ᶜazīmet buyurdükleri (15) eṣnāda saᶜādetlü pādişāh-ı ᶜālī-cāh ve ol maḥsūd-ı selāṭīn-i cihān olan ẓıll-ullah (16) ḥażretlerinüñ tabᶜ-ı hümāyūnları ᶜarabaya meyl itmekle süvār olmışlar idi. İttifāḳ ol eṣnāda (17) bir kebş-i deştī ẓāhir oldı. Manẓūr-ı şerīfleri olduġı[1293] gibi "bre at" diyü fermān (18) itdiler ve ber-vechle sürᶜat ve esb-i devlete süvār olmaḳda[1294] müsāraᶜat itdiler ki (19) güyā evvelden daḫı at üzerinde idiler ve[1295] mübārek ellerine bir ḫışt-ı tīz sinān (20) alup şöyle sürdiler. Ṣanki[1296] şāhīn-i tīz-per[1297] idi. Şīkārına[1298] süzildi ve-yāḫūd (21) berḳ-ı ḫāṭıf idi. Ṭarfetü'l-ᶜayn içre kebş-i maᶜhūduñ ḳafāsında bulındı ve ol ān (22) mızrāḳ[1299] ile ḍarblarında ber-vechle işābet itdiler ki mızrāġı[1300] kebşden geçürüp (23) yire şançdılar. Cümle-i ᶜasker-i İslām ki ḥadd ü ḥaṣrı ḫāric-i ḳıyās ü evhām idi. (24) "ᶜAleyke ᶜavn-illah aḥsente aḥsente! Ey pādişāh-ı ᶜālem-penāh, yaramaz gözler çatlasun, Ḥaḳḳ (25) teᶜālā,[1301] pādişāhumuzı[1302] ḫatāya ve ḫaṭarlardan ṣaḳlasun! Yalñuz ᶜasker ḫalḳınuñ degül cümle-i (26) Müslimīnüñ belki kefereye ve reᶜāyāya[1303] mesākīnüñ ḳıyām-ı ḳıyāmete degin bāᶜiṣ-i iftiḫārı oldıñ." (27) diyü duᶜā-yı ḫayrların ᶜarş-ı aᶜlāya irişdürdiler. El-ḥaḳḳ saᶜādetlü pādişāhuñ bu **[341a]** (01) bahādırligi ve bu kerrede iẓhār itdükleri celādet ü merd-āneligi ḥadd-i taᶜrīf (02) ü tavṣīfden bīrūndur. İnṣāf idicek devlet-i İslāmiyyede gelen selāṭīn-i selefden (03) ḳanġısından böyle bir hüner ve merd-āne ki[1304] naḳl olınmış veyā kütüb-i tevārīḫe yazılmışdur.

(04) Fe-emmā bundan aġreb saᶜādetlü vezīr-i mümā-ileyh ḥażretleri naḳl iderler ki ḥarem-i (05) hümāyūnda silāḥ-dārlıḳları[1305] ḫidmetiyle şeref-yāb iken bir niçe defᶜa vāḳiᶜ (06)

[1287] A[340b/07-09]: ᶜUmūmen ... maẓhār düşdiler. B[425a/11-13]: Ḳapuḳulına ᶜumūmen eger ṣaġ ḳulına eger ṣol ḳulına ve eger ... beher nefere ... ḳudreti bed-ter ve ... maẓhār düşdiler. C[218b/06-07]: ve daḫı ᶜumūmen (07) ḳul ṭā'ifesine biñer aḳça iḥsān inᶜām olındı.

[1288] A[340b/10]: müşīr-i sāḥibü't-tedbīr B[425a/14]: müşīr-i sāḥibü't-tebcīl

[1289] A[340b/11]: ḳonaḳçılıḳ şerefine B[425a/15]: ḳonaḳçılıḳ ḫidmetinde ve yine ḳonaḳçılıḳ şerefine

[1290] A[340b/12]: umūrın B[425a/16]: aḥvālin

[1291] A[340b/14]: naḳl buyurdılar ki B[425a/17]: naḳl eylediler ki

[1292] A[340b/14]: Develi-Ḳaraḥiṣār ṣaḥrāsına B[425a/17]: Develi-Ḳaraḥiṣāre ṣaḥrāsında

[1293] A[340b/17]: olduġı B[425b/01]: oldügi

[1294] A[340b/18]: süvār olmaḳda B[425b/02]: süvār olup irişmege

[1295] A:- B[425b/02]: daḫı

[1296] A:- B[425b/03]: bir

[1297] A[340b/20]: şāhīn-i tīz-per B[425b/03]: şāhīn-i tīz

[1298] A:- B[425b/03]: indi

[1299] A[340b/22]; B[425b/05]: mızrāḳ: مزرق

[1300] A[340b/22]; B[425.b/05]: mızrāġı: مزرغی

[1301] A[340b/24-25]: Ḥaḳḳ (25) teᶜālā, B[426a/07]: Ḥaḳḳ teᶜālā ḥażretleri,

[1302] A[340b/25]: pādişāhumuzı B[425b/07-08]: saᶜadetlü (08) pādişāhumuzı

[1303] A[340b/26]: reᶜāyāya B[425b/09]: reᶜāyā ve

[1304] A[341a/03]: bir hüner ü merd-āne ki B[425b/12]: pür-hüner ü merd-āneligi

[1305] A[341a/05]: silāḥ-dārlıḳları B[425b/14]: silāḥ-dārlikleri

olmışdur ki “gel silāḥ-dār” diyüp ve mübārek yed-i yümnāları ḳuşaġuma berkidüp (07) ve ḳaldurup mübārek başlarınuñ üzerinden bir eliyle ṭutup eger sarāy-ı ᶜāmirede (08) ise Ḫaṣṣoda’yı ve eger baġçelerden birinde iseler olduḳları[1306] ṣofayı bu vechle (09) ṭolanurlar[1307] ve bir iki nevbet[1308] ol maḥalli devr iderler idi.[1309] Mebādā ol ḳadar yüksekden (10) mermer üzerine bıraġalar diyü[1310] andan ḫavf iderdim ve illā itmediler yine ne vechle (11) refᶜ itmişler ise eylece yire vażᶜ iderler idi.[1311] Bu aḥvāl daḫı ᶜayn-ı inṣāf (12) ile görilmek gerekdür. ᶜAṣrumuzda iẓhār-ı hüner ü mahāret idenlerden bir pehlevān-ı (13) zūr-āver görmedik ki[1312] böyle[1313] bir hüner göstermiş ola.

Saᶜādetlü Mūsā Paşa (14) ḥażretleri bu ᶜaṣruñ ādemīlerinüñ ekserinüñ manẓūrı olmışdur. Ḳāmetinde bülend (15) ü bālā egerçi şaḥīm ü cesīm degüller[1314] ve illā Rūmili taᶜbīri mūcibince “bir kemüklü er” yaᶜnī (16) ḳāmetine göre üstüḫānī kebīr bir vezīr-i lā-naẓīrdür. Bir el ile baş üzre ḳaldurup (17) ve ol ḥāl ile[1315] cevelān ü devrān eylemek el-ḥaḳḳ ġāyet ḳuvvetden nāşī zūr-āver- (18) likdür. Bā-ḫuṣūṣ nāz ü naᶜīm ile perveriş bulan pādişāhlardan ṣudūrı (19) ṣad mertebe berter hünerdür.[1316] Salṭanat ile pehlevānlıḳ cemᶜ iden Efrāsiyāb ve Köstehm (20) daḫı görseler “Ḳahramānlıḳ ve salṭanat saña müsellemdür.” diyü şābāş iderler idi[1317] (21) ve bundan ġayrı bir cirid-i bī-peykān ile ṭoḳuz ḳalḳanı defᶜten ve vaḥdeten geçürmek (22) ve bir ḍarb-ı tīġ ile bir[1318] merkebi iki biçmek ve bir ḍarb-ı cirid ile merkeb ayaġı üzre (23) ḳā'im iken yıḳmaḳ ve başına urduġı taḳdīrce öldürmek ve[1319] iki yüz vaḳıyye gürz-i (24) girān ṣalmaḳ ve bunuñ emṣāli envāᶜ hünerler göstermek ve bi’l-cümle tekāverlikleri (25) ve zūr-āverlıḳları[1320] ḥadd-i taᶜdāddan bīrūn ve efzūndur.[1321]

MŪSĀ PAŞA ḤAŻRETLERİNÜÑ (26) BAᶜŻI AḪLĀḲ-I ḤASENESİ ẔİKRİNDEDÜR[1322]

Çün bu mecmūᶜa-i perīşānda iḳtiżā-yı (27) münāsebet ile vezīr-i mümā-ileyh ḥażretleri birḳaç maḥallde meẕkūr olmışdur. Egerçi **[341b]** (01) aḫlāḳ-ı ḥaseneleri ẕikri bizüm emṣālümüz sevād-ḫānuñ ḥaddi[1323] degül ise daḫı çün (02) ġarażumuz celb-i duᶜā-yı

[1306] A[341a/08]: olduḳları B[425b/17]: oldükleri
[1307] A[341a/09]: ṭolanurlar B[425b/17]: dolanurlardı
[1308] A[341a/09]: nevbet B[425b/17]: kerre
[1309] A[341a/09]: devr iderler idi. B[425b/17]: devr iderlerdi.
[1310] A:- B[425b/18]: ancaḳ
[1311] A[341a/11]: vażᶜ iderler idi. B[425b/18]: vażᶜ iderlerdi.
[1312] A[341a/13]: ki B:-
[1313] A[341a/13]: böyle B[426a/01]: böylece
[1314] A[341a/13]: degüller B[426a/03]: degüllerdür
[1315] A[341a/17]: ḥāl ile B[426a/05]: ḥālle
[1316] A[341a/19]: berter hünerdür. B[426a/07]: hüner-i berterdür.
[1317] A[341a/20]: şābāş iderler idi B[426a/08]: şābāş itdürürlerdi
[1318] A[341a/22]: bir B:-
[1319] A:- B[426a/10]: daḫı
[1320] A[341a/25]: zūr-āverlıḳları B[426a/12]: zūr-āverlikleri
[1321] A[340b/10-341a/25]; B[425a/10-426a/12]: Ve Bedāyiᶜü’l-Vaḳāyiᶜ:... bīrūn ve efzūndur. C:-
[1322] A[341a/25-26]: MŪSĀ PAŞA ḤAŻRETLERİNÜÑ (26) BAᶜŻI AḪLĀḲ-I ḤASENESİ ẔİKRİNDEDÜR B[426a/12-13]: MİN BAᶜŻ-I AḪLĀḲ-I ḤASENE-İ VEZĪR (13) MŪSĀ PAŞA
[1323] A[341b/01]: ḥaddi B:-

ḫayrlarıdur. Fi'l-cümle meẕkūr[1324] olursa ve[1325] ādābdan ḫārīc ise (03) daḫı ümīddür ki maᶜẕūr ola.

Bu ᶜabd-i faḳīr minnet Cenāb-ı Bārī'ye ki sinn[1326] sālim yitmişe (04) yitmişdür. Henüz çār-deh sāle[1327] iken dayımuz Ferhād Paşa merḥūma[1328] rabṭ itmiş idik. Andan (05) ṣoñra Cenāb-ı ᶜizzet-i cell-i na'mā uhū[1329] iᶜṭā itdügi[1330] ᶜömrümüzüñ ekṣeri ekābir ḫidmetinde (06) gitmişdür. ᶜAlimallahü şehidallah[1331] ādāb ü vaḳārı ve ḫilm-i bāᶜisü'l-iftiḫārı bunlardan (07) ziyāde meşāyiḫ-i kibārdan kimsede görmedim. Meṣelā ḳuᶜūdları iki zānūlarına münḥaṣır meger (08) ṭuġra-yı şerīf[1332] ḫidmetinde iken murabbaᶜ-nişīn olalar ve lisān-ı şerīflerinüñ pāḳligi ol (09) mertebedür ki[1333] cümle ᶜālem taḥsīn-i elfāẓ ve raġbet-i muṣāḥabet[1334] iken mübtelā olduḳları (10) lafẓ-ı mübālaġa muṭlaḳā lisān-ı şerīflerine cereyān itmez ve bir kelām ki[1335] ᶜind-eş-şerᶜ mercūḥ (11) ola, ol daḫı kendülerden ṣādır olmaz. Ḳatle[1336] müstaḥiḳḳ olana şetm itmek iḥtimāli yoḳdur (12) ve ᶜaḳl-ı selīme mālik ve icrā-yı ḥaḳḳa mütehālik ḫuṣūṣen ser-ḥadd-i İslāmda küffār-ı dūzaḫ- (13) ḳarāruñ mekr ü ālinden iḫtirāz ve mektūbāt ve mürāselātda bir dest-āvīz olacaḳ (14) cevābdan ictināb bir rükn-i aᶜẓam ve umūr-i elzem oldıġı[1337] rūşendür. Gūyā ẕāt-ı büzürg-vār- (15) larına Cenāb-ı ᶜizzet'den bir mevhibe-i ᶜaẓīmedür. Her-bār bu maḳūle ber-aḥvālleri manẓūrumuz (16) olsa n'olaydı? Ḥāliyā küffār ile münᶜaḳid olan ṣulḥ bunlaruñ re'y-i rezīnine ve (17) tedbīr-i işābet-ḳarīnine muḳārin olmış idi.[1338] Belki merḥūm u maġfūrla Sulṭān (18) Süleymān Ḫān ᶜaleyhi'r-raḥmeti ve'r-rıḍvān ḥażretleri itdügi ṣulḥı ferāmūş itdürmek (19) olaydı diyü müte'essif oluruz.

Rūz-merre kārları evḳāt-ı ḫamseyi cemāᶜat (20) ile vaḳt-i evvelde edā ve[1339] baᶜde tilāvet-i Ḳur'ān-ı ᶜaẓīm[1340] ile pādişāh-ı ᶜaṣra duᶜā andan (21) erbāb-ı ḥācātdan kimesne bulınmazsa veya ḳābil-i ḫiṭāb ü muṣāḥabet kimse gelmezse (22) evḳāt-ı şerīfleri kütüb-i siyer-i enbiyā vü mürselīn ve tevārīḫ-i fütūḥāt-ı selāṭīn-i pīşīn[1341] (23) müṭālaᶜasına maṣrūfdur. Ḥaḳḳā ki ḥarem-i muḥterem-i pādişāhīde perveriş bulmış (24) ve ādāb-ı selāṭīn görmiş dimege lāyıḳdur ve ḥarem-perver olanlar bunlaruñ vücūd-ı (25) şerīfiyle tefaḫḫur itseler sözleri vāḳıᶜa muṭābıḳdur. Ṣaġīr ü kebīr ile muṣāḥabetde (26) ḫıṣāl-ı ẕemīme-i ḫōd-bīn[1342] ve efrād-ı beşerden bir ferde kibr ü kīni yoḳdur. Ġāyetde müşfiḳ (27) ve rāḥim fe-emmā

[1324] A[341b/02]: meẕkūr B:-
[1325] A[341b/02]: ve B:-
[1326] A:- B[426a/16]: ve
[1327] A[341b/04]: çār-deh sāle B[426a/16]: çār-deh sālede
[1328] A[341b/04]: merḥūma B[426a/16]: merḥūm
[1329] A[341b/05]: Cenāb-ı ᶜizzet-i cell-i na'mā uhū B[426a/17]: Cenāb-ı ᶜizzet-i cell-i şāna
[1330] A[341b/05]: iᶜṭā itdügi B[426a/17]: iᶜṭā eyledügi
[1331] A[341b/06]: ᶜAlimallahü şehidallah B[426a/18]: Şehidallahü ᶜalimallah
[1332] A[341b/08]: ṭuġra-yı şerīf B[426b/01]: ṭuġra-yı şerīfe
[1333] A[341b/09]: mertebedür ki B[426b/01]: mertebededür ki
[1334] A[341b/09]: raġbet-i muṣāḥabet B[426b/02]: raġbet ve muṣāḥabet
[1335] A[341b/10]: ki B:-
[1336] A[341b/11]: Ḳatle B[426b/04]: Ḳatli
[1337] A:- B[426b/07]: günden
[1338] A[341b/17]: olmış idi. B[426b/09]: olmış olaydı.
[1339] A[341b/20]: ve B:-
[1340] A[341b/20]: tilāvet-i Ḳur'ān-ı ᶜaẓīm B[426b/11]: tilāvet-i Ḳur'ān-ı ᶜaẓīmü'ş-şān
[1341] A[341b/22]: tevārīḫ-i fütūḥāt-ı selāṭīn-i pīşīn B[426b/13]: tevārīḫ ü fütūḥāt-ı selāṭīn-i pīşīn
[1342] A[341b/26]: ḫıṣāl-ı ẕemīme-i ḫōd-bīn B[426b/16]: ḫıṣāl-ı ẕemīme-i ḫōd-bīni

himmetlerinde[1343] güyā bir seyf-i ṣārimdür. Hemān Ḥaḳḳ subḥānehu ve teᶜālā[1344] vücūd-ı **[342a]** (01) behbūdların[1345] muᶜammer idüp sāye-i ᶜadāletlerin diyārumuz olan Engerüs ᶜadālet-i (02) me'nūsdan[1346] zā'il eylemeye bi-ḥaḳḳi'l-Ḥaḳḳ ve nebiyyehi'l-muṭlaḳ yine söz sözi çekdi, (03) ṣadedden çıḳdıḳ. Pes yine maḳṣūd-ı aṣlīye rücūᶜ ve pādişāh-ı maġfūruñ ġazāsı (04) egerçi beyāndan müstaġnīdür, fi'l-cümle itimāmına şürūᶜ idelüm.[1347]

BAᶜDE'L-İNᶜĀM ᶜAZĪMET-İ (05) HÜMĀYŪNLARI[1348]

Çün Sinur Çayırı'ndan ḳalḳılup ṣaḥrā-yı Erżurūm-ı behcet-rüsūmlarıyla (06) reşk-i Hürmüz-būm vāḳiᶜ oldı. Derd-mend Ḫalīl Paşa ki bir ecved-i rūzgār (07) ve tīgine ᶜadū-yı meẕheb-ṭırāş olan Ḳızılbaş taḥsīn ü şābāş itmiş bahādır-ı (08) nām-dār idi. Murtażā Paşa ve Silāḥ-dār Paşa ġamz itmesiyle maġżūb-ı pādişāh-ı (09) ᶜalī-miḳdār oldı ve Erżurūm, Şām eyāletine mutaṣarrıf olan Küçük Aḥmed (10) Paşa'ya ve Şām-ı şerīf ber-vech arpalıḳ Silāḥ-dār Paşa'ya ᶜināyet olındı (11) ve bu menzilden Ḳars yolıyla cānib-i Revān'a ᶜazīmet olınup çün ṭayy-i mesālik (12) iderek devletle Revān ḳurbına nāzil vāḳiᶜ oldı.[1349] İttifāḳ ᶜasker ḫalḳınuñ (13) yolı ᶜayniyle ḳalᶜa üzerine çıḳup ve ṣaᶜb yirler olmaġla ber-vechle ḳalᶜadan (14) oyılmaḳ yaᶜnī ālāy-ı ẓafer-peymāy bir mesāfecıḳ dūr olmaḳ mümkin olmamaġla ḳalᶜadan (15) Ḳızılbaş ᶜaẓīm ṭoplar ve ḍarb-zenler atardı. Bi'ẕ-ẕāt saᶜādetlü pādişāhuñ aᶜlām-ı (16) ẓafer-encāmları üzerinden ḳıjġırup geçerdi. Fe-emmā saᶜādetlü pādişāhumuz ẕerrece (17) taġyīr vażᶜ itdürmeyüp sükūn u vaḳār ile ve pādişāhāne ṭarz-ı vaḳār ile oṭaġ-ı (18) hümāyūnlarına nüzūl buyurdılar.[1350]

VE MİN-EL-MERDĀNEGĪ VÜ FERZĀNE-GĪ PĀDİŞĀH-I MAĠFŪR

(19) Ḳalᶜa ḳurbında vāḳiᶜ nehr-i Zengi ki enhār-ı kibārdandur. Ol ḥīnde ġāyet ṭuġyān (20) üzre idi ve cisr iḥdāṯına mecāl olmamaġla bi'ż-żarūrī ᶜumūmen[1351] ᶜasker-i (21) İslām ayaḳdan ᶜubūra iḳdām itdiler. Saᶜādetlü pādişāh daḫı vech-i meşrūḥ (22) üzre süvār olduḳları esb-i ḫoş-ḫırām[1352] ile ᶜubūra iḳdām eṯnāsında mevkib-i (23) hümāyūnlarında giden[1353] ṣolaḳ ṭā'ifesinden biri nehrüñ bir ṣaᶜb yirine uġrayup (24) ol başı devletlü ṣolaġı ṣu aparup başbayaġı götürürken ve ġarḳ (25) olması muḳarrer müşāhede olınurken saᶜādetlü pādişāhuñ[1354] manẓūrı olduġı (26) gibi atına mehmūz idüp vasaṭ-ı ābda ᶜaḳībinde[1355] irişdi ve mübārek yed-i

---

[1343] A:- B[426b/17]: ve ᶜazīmetlerinde

[1344] A[341b/27]: teᶜālā B[426b/17-18]: teᶜālā (18) ḥażretleri

[1345] A[341b/27-342a/01]: vücūd-ı (342a/01) behbūdların B[426b/18]: vücūdların

[1346] A[342a/01]: ᶜadālet-i (02) meᶜnūsdan B[426b/18]: meᶜnūsdan

[1347] A[341a/25-342a/04]; B[426a/12-427a/02]: MŪSĀ PAŞA ... şürūᶜ idelüm. C:-

[1348] A[342a/04-05]: BAᶜDE'L-İNᶜĀM ᶜAZĪMET-İ (05) HÜMĀYŪNLARI B[427a/02]: BAᶜDE'L-İNᶜĀM ᶜAZĪMET-İ HÜMĀYŪNLARI ẔİKRİNDEDÜR C:-

[1349] A[342a/05-12]: Çün... vāḳiᶜ oldı. B[427a/02-08]: Çün ... ḳalḳup ṣaḥrā-yı Erżurūm-ı ḳudūm-ı behcet-rüsūmlarıyla ... nüzūl vāḳiᶜ oldı. C[218b/07-08]: Ol mezilden daḫı göçilüp (08) Diyār-ı bekr'e nüzūl vāḳiᶜ oldı.

[1350] A[342a/12-18]: İttifāḳ ... nüzūl buyurdılar. B[427a/09-13]: İttifāḳ ... bir mesāfecik ... ᶜalem-i ẓafer-i encāmları ... oṭaḳ-ı hümāyūnlarına nüzūl buyurdılar. C:-

[1351] A[342a/20]: ᶜumūmen B[427a/16]: cümle

[1352] A[342a/22]: esb-i ḫoş-ḫırām B[427a/17]: esb-i ḫoş-ḫırāmları

[1353] A[342a/22-23]: mevkib-i (23) hümāyūnlarında giden B[427a/17-18]: mevkib-i hümāyūnları öñinde (18) giden

[1354] A[342a/25]: saᶜādetlü pādişāhuñ B[427a/19-427b/01]: saᶜādetlü pādişāh-ı (427b/01) ᶜālem-penāhuñ

[1355] A[342a/26]: ᶜaḳībinde B[427b/01]: ᶜaḳabinde

yümnāları (27) ile ṣolaġuñ yaḳasına yapışdı ve[1356] güyā bir alma idi mübārek eliyle ḳapdı **[342b]** (01) ve ṣudan ṭaşra çıḳarup daḫı ṣuya ṣalmadı ve selāmet yaḳasına çıḳmayınca (02) yaḳasından elin almadı. Çün ṣolaġın ayaġı ḳaraya başdı. Saʿādetlü pādişāh (03) daḫı mübārek ellerinden yaḳasın ṣalıvirüp ve bir avuç altun iḥsān itmekle ṣolaġı (04) iki vechle iḥyā itdi. Bir bu ki ġarḳdan ḫalāṣ[1357] bir daḫı ecel-i muḳadderi[1358] gelince (05) ser-māye-i bī-ḳıyās virdi. Bu ḳadar ʿasker-i İslām ki ḥadd ü ḥaṣrı ḫāric-i defter ü erḳām (06) idi. Ṣenā gül-bāngin ʿarş yirine irişdürdiler ve ʿasker-i İslāmda ol sebebden (07) bir ġırīv ü enīn[1359] ḳopup niçeler nehr-i Zengi veş gözi yaşın revān ve niçeler başın (08) açup uġur-ı pādişāh-ı devrāna niṣār-ı cān itmege ʿahd ü imān itdiler[1360] ve ol (09) menzilden ehl-i vuḳūf ile kibārdan bir niçe kimesne varup ordu-yı hümāyūn (10) maḥallin ve saʿādetlü pādişāhuñ oṭaġ-ı hümāyūnları vażʿ olınmaġa münāsib olan yirlerin (11) gördiler.

Ertesi ḳalḳup taḫmīn ü taʿyīn olınan yirlere naṣb-ı ḫıyām, gerdūn-ı ḳıyām (12) itdiler.[1361] Andan saʿadetlü pādişāh-ı nuṣret-dest-gāh ālāylar ve ṣafflar baġlayup ber-vechle (13) tezyīn ve bir mertebe şevket-i nuṣret-ḳarīn ile ki felek-i dūr-bīn miṣlin görmemiş idi. (14) Eşref saʿātde oṭaġ-ı hümāyūnlarına duḫūl buyurdılar.[1362] Andan bilā-teʾḫīr ü[1363] tevaḳḳuf (15) meteris tertībine[1364] mübāşeret itdürdiler.[1365] Rūmili eyāletiyle[1366] Vezīr Cānpūlād-zāde Muṣṭafā (16) Paşa Anaṭolı beglerbegisi eyālet-i mezbūreye vālī olan Vezīr Gürci Meḥemmed Paşa[1367] (17) ve bu iki meteris-i kebīr[1368] mā-beynine[1369] Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa-yı dilīr[1370] ve biʾl-fiʿl vezīr-i aʿẓam olan (18) saʿādetlü vezīr-i celīl Muṣṭafā Paşa ḥażretleri ki, ol ḫīnde yeñiçeri aġalığı ḫidmetiyle (19) şeref-yāb itdiler,[1371] ḳalʿanuñ bir kūşesine muḳābil meteris vażʿ idüp[1372] yigirmi ṭop-ı (20) kebīr ile[1373] rūz u şeb ʿadūya[1374] emān ü zamān

---

[1356] A[342a/27]: yapışdı ve B[427b/02]: yapışup

[1357] A[342b/04]: ve B:-

[1358] A[342b/04]: ecel-i muḳadderi B[427b/06]: ecel-i maḳdūrı

[1359] A[342b/07]: bir ġırīv ü enīn B[427b/08]: bir enīn ü ġırīv

[1360] A[342a/18-342b/08]; B[427a/14-427b/09]: VE MİN-EL-MERDĀNEGİ ... ʿahd ü imān itdiler C:-

[1361] A[342b/08-12]: ve ol ... itdiler. B[427b/09-12]: ve ol ... İrtesi ... ve gerdūn-ı ḳıyām itdiler. C[218b/08-09]: Bu menzilden daḫı ḥareket olınup ḳalʿa-i Revān (09) öñinde naṣb-ı ḫıyām olındı.

[1362] A[342b/12-14]; B[427b/12-14]: Andan ... duḫūl buyurdılar. C[218b/09]: feṭḥ-i ḳalʿa-i Revān

[1363] A[342b/14]; B[427b/14]: ü C:-

[1364] A[342b/15]; B[427b/14]: meteris tertībine C[218b/10]: meterislere

[1365] A[342b/15]; B[427b/15]: mübāşeret itdürdiler. C[218b/10]: mübāşeret olındı.

[1366] A[342b/15]; B[427b/15]: Rūmili eyāletiyle C[218b/10-11]: Ẕi'l-ḳaʿdenüñ on üçünci güni meterislere (11) girilüp Rūmili eyāleti ile

[1367] A[342b/15]: Anaṭolı ... Vezīr Gürci Meḥemmed Paşa B[427b/15-16]: Tebrīz ḳapusından (16) ve cānib-i yemīninden Anaṭolı ʿaskeriyle eyālet-i mezbūreye vālī olan Vezīr Gürci Meḥemmed Paşa C[218b/11-13]: Tebrīz (12) ḳapusı ḳurbında meteris eyledi ve cānib-i yemīninde Anaṭolı Beglerbegisi olan (13) Vezīr Gürci Meḥemmed Paşa

[1368] A[342b/17]; B[427b/17]: meteris-i kebīr C[218b/13]: meteris

[1369] A[342b/17]; C[218b/13]: mā-beynine B[427b/17]: cānibine

[1370] A[342b/17]; B[427b/17]: Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa-yı dilīr C[218b/13-14]: vezīr-i aʿẓam-ı dilīr Meḥemmed Paşa' (14) yı

[1371] A[342b/17-19]: ve biʾl-fiʿl ... itdiler, B[427b/17-18]: ve biʾl-fiʿl ... yeñiçeri aġalığıyla ... itdiler, C[218b/14]: ṣāḥibü't-tedbīr

[1372] A[342b/19]: ḳalʿanuñ bir kūşesine muḳābil meteris vażʿ idüp B[427b/18-19]: ḳalʿanuñ (19) bir kūşesine muḳābele meteris vażʿ idüp C[218b/14]: meterisler ve

[1373] A[342b/19-20]; B[427b/19]: yigirmi ṭop-ı kebīr ile C[218b/14]: yigirm ʿaded balyemez ṭoplar ile

[1374] A[342b/20]: rūz u şeb ʿadūya B[427b/19]: rūz şeb ʿadūya C[218b/14-15]: ʿadūya rūzān (15) şebān

virmeyüp[1375] ber-vechle ibrām ü (21) iḳdām[1376] ile dögerler idi ki bunuñ mā-fevḳi mutaṣavver degüldür ve fī-nefsi'l-emr (22) niçe iḳdām ve ġuzāt-ı İslām saʿy-ı mā-lā-kelām itmesünler saʿādetlü pādişāh-ı ʿālem-penāh (23) Rūmili ḳolında olan meterisi bi'ẕ-ẕāt ḳudūm-ı saʿādet-lüzūmlarıyla bir niçe defʿa teşrīf (24) buyurdılar ve bi-nefsihī baʿżı ṭop-ı merġūbı nişāne alup od itdiler ve ol maḥallde olan ġuzāt-ı (25) İslāmı[1377] avuç avuç altun iḥsānıyla[1378] pür-nefʿ ü sūd itdiler.[1379] Bunlaruñ ʿahd-i hümāyūnlarına gelince bir (26) pādişāh-ı ẕī-şān meterise geldügi ve ṭopı nişāne alduġı[1380] ne bir tārīḫde görilmiş ve ne (27) lisān-ı ḥalḳda[1381] işidilmişdür ve yine Rūmili ḳolından aşaġa Erżurūm beglerbegisi Aḥmed Paşa[1382] **[343a]** (01) birḳaç ḍarb-zenler ile Budun üzerilerinde ẓāhir olan ʿadū-yı li'āmı[1383] nişān-gāh idinüp (02) muttaṣıl bedenleri ve mazġalların döger idi[1384] ve ḳapudan paşa ki bir ʿāḳıl,[1385] kār-dān (03) ve Deli Ḥüseyin Paşa nāmıyla meşhūr-ı ʿālemiyān idi, ḳalʿaya ḥavāle olan depeden (04) şāhī ḍarb-zenler ile ḳalʿanuñ derūn ü[1386] bīrūnın dögerdi. Ol ḳadar taḳayyüd ü ihtimām (05) olınurdı ki bir Ḳızılbaş ne ān ki başın ḳaldurup gerek bedende[1387] gerek mazġalda[1388] (06) gerek ḳalʿanuñ ṣoḳaḳlarında görine idi. Belki bir barmaġın ḳaldurmaġa ḳādir degüller idi (07) ve Murtażā Paşa[1389] aşaġa bölük sipāhileri ve aġalarıyla topraḳ ḳalʿası ṭarafından ḳaravul (08) ḫidmetin iderler idi ve Vezīr Mūsā Paşa ḥażretleri ile Kenʿān Paşa ḥażretleri (09) der-gāh-ı ʿālī müteferriḳalarıyla pādişāh-ı ʿālem-penāh ḥażretlerinüñ oṭaġ-ı hümāyūnları muḥā- (10) faẓasına me'mūrlar olup birer gice münāvebe ile ol ḫidmeti edā iderler idi (11) ve bi'l-cümle[1390] bu üslūb üzre[1391] ve ṭarz-ı ḫūb ile rūz u şeb[1392] iḳdām ü ihtimām olınurken[1393] (12) ṭoḳuzuncı günde[1394] maḥṣūr olan Ḳızılbaş-ı li'ām[1395] ve ḫānları olacaḳ bed-fercām[1396] "el-emān" (13) diyü[1397] naʿra-künān rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı aṣr u evāndan istīmān itdiler[1398] ve şāhuñ[1399] (14) tüfengciler aġası olan Mīr Fettāḥ ʿale'ṣ-ṣabāḥ rikāb-ı hümāyūn-ı devrāna[1400]

[1375] A[342b/20]: emān ü zamān virmeyüp B[427b/19-428a/01]: emān ü zamān (428a/01) virmeyüp ve C[218b/15]: emān zamān virilmeyüp

[1376] A[342b/20-21]: ibrām ü (21) iḳdām B[428a/01]: iḳdām ü ibrām

[1377] A[342b/24-25]: ġuzāt-ı (25) İslāmı B[428a/04]: ġuzāt-ı Müslimīni

[1378] A[342b/25]: iḥsānıyla B[428a/05]: iḥsānla

[1379] A[342b/25]: pür-nefʿ ü sūd itdiler. B[428a/05]: bir nefʿ ü sūd-mend itdiler.

[1380] A[342b/26]: ṭopı nişāne alduġı B[428a/06]: ṭop nişāne aldügi

[1381] A[342b/27]: lisān-ı ḥalḳda B[428a/06]: lisān-ı ḥalḳdan

[1382] A[342b/27]: Aḥmed Paşa B[428a/07]: Küçük Aḥmed Paşa

[1383] A[343a/01]: ʿadū-yı li'āmı B[428a/08]: ʿadū-yı bed-li'āmı

[1384] A[343a/02]: mazġalların döger idi B[428a/09]: mazġalları dögerler idi

[1385] A:- B[428a/09]: ve

[1386] A[343a/04]: ü B:-

[1387] A:- B[428a/12]: ve

[1388] A:- B[428a/12]: ve

[1389] A:- B[428a/13]: ki

[1390] A[342b/20-343a/11]; B[428a/01-16]: ber-vechle ... bi'l-cümle C:-

[1391] A[343a/11]: bu üslūb üzre B[428a/16-17]; C[218b/15]: bu üslūb-ı merġūb üzre

[1392] A[343a/11]: ve ṭarz-ı ḫūb ile rūz u şeb B[428a/17]: ve ṭarz-ı ḫūb ile rūz şeb C:-

[1393] A[343a/11]; B[428a/17]: iḳdām ü ihtimām olınurken C[218b/15-219a/01]: iḳdām ihtimām (219a/01) olınur iken

[1394] A[343a/12]; B[428a/17]: ṭoḳuzuncı günde C[219a/01]: ṭoḳuzuncı güni içinde

[1395] A[343a/12]: Ḳızılbaş-ı li'ām B[428a/18]: Ḳızılbaş-ı bed-li'ām C[219a/01]: Ḳızılbaşlar

[1396] A[343a/12]; B[428a/18]: ve ḫānları olacaḳ bed-fercām C:-

[1397] A[343a/12-13]; B[428a/18]: el-emān diyü C[219a/01]: el-emān diyüp

[1398] A[343a/13]; B[428a/18-19]: naʿra-künān rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı aṣr u evān istīmān itdiler C[219a/02]: teslīm-i ḳalʿaya ṭālib oldılar

[1399] A[343a/13]; B[428a/19]: şāhuñ C[219a/02]: ʿAcem şāhınuñ

yüz sürüp (15) ʿādet-i ḥasene-i ʿOs̱māniyān mūcibince bir ḫilʿat-ı girān-bahā ile ikrām olınup vaṭanlarına gitmege (16) ve memālik-i Ḳızılbaş'a ʿazīmet itmege rāġıb olanlara[1401] iẕn-i hümāyun iḥsān olınup[1402] sālimen (17) müteveccih olmaḳ içün ve ġaret-gerān-ı ʿasker-i İslāmdan ḳorutmaḳ içün yanlarına yasaḳçılar (18) ve ḳorıcılar taʿyīn olınup dārü'l-fücūrlarına revān olındılar[1403] ve Emīr Güne Ḫān ki,[1404] (19) ülke-i Revān'da ḫān ve ol ḥavālide ḥükmi revān[1405] idi, ḫidmet-i pādişāhīde[1406] ḳarār (20) ü iḫtiyār ve ol şarṭıyla[1407] teslīm-i ḥiṣār itmiş idi. Saʿādetlü pādişāhı[1408] ṭarz-ı ʿAcem ve meclis-i (21) ʿişret-i ṭavr-ı Cem tertīb idüp ziyāfet eyledi ve maḳdūrı miḳdārı hedāyā ve ṣarf-ı (22) māl ve bez̲l-i mā-melek eyledi. Saʿādetlü pādişāh kendünüñ evżāʿ-ı ʿacem-ānesinden ve ġayr-ı (23) mükerrer āyīn-i şerefiyyesinden ḥaẓẓ idüp envāʿ riʿāyet ile merʿī ve eṣnāf-ı ḥimāyet (24) ile maḥmī ḳılup[1409] kendüye Ḥalebü'ş-şehbā eyāletin ve ketḫüdāsı Murād Aġa'ya Ṭrablus- (25) şām beglerbegiligin iḥsān ü inʿām buyurdılar.[1410]

REVĀN FETḤİNDEN ṢOÑRA VĀḲİʿ OLAN (26) AḤVĀL Z̲İKRİNDEDÜR[1411]

Çün ḳalʿa-i Revān mażbūṭ-ı pādişāh-ı z̲ī-şān vāḳiʿ oldı.[1412] (27) Murtażā Paşa ki,[1413] vüzerā-yı ʿiẓāmdan idi, ḳalʿa-i mezbūreye on biñ ḳul yazup[1414] **[343b]** (01) muḥāfaẓasına[1415] taʿyīn olındı ve[1416] ḳul ṭā'ifesinüñ miḳdār-ı kifāye z̲aḫīre ve ḫazīnesi[1417] (02) mūmā-ileyhe[1418] teslīm olınup[1419] daḫı taʿmīr ü termīmi ve ṭob ḍarbından ḫarābe-müşrif olan (03) maḥalleri geregi gibi berkişdürilüp bir ḫuṣūṣda ve bir raḫnede z̲errece noḳṣān ḳomadılar.[1420]

[1400] A[343a/14]: rikāb-ı hümāyūn-ı devrāna B[428b/01]: rikāb-ı pādişāh-ı devrāna C[219a/03]: rikāb-ı hümāyūna

[1401] A[343a/15-16]; B[428b/01-02]: ʿādet-i ḥasene-i ʿOs̱māniyān ... rāġıb olanlara C[219a/03-04]: memālik-i ʿAcem'e gitmek isteyenlere destūr (04) icāzet ṭaleb eyledükde

[1402] A[343a/16]; B[428b/03]: iẕn-i hümāyun iḥsān olınup sālimen C[219a/04]: cānib-i pādişāhīden icāzet iḥsān olınup

[1403] A[343a/16-18]: sālimen ... olındılar B[428b/03-04]: sālimen ... ḳorucılar ... olındılar C[219a/04-05]: dārü'l-(05) fücūrlarına yıḳılup kendüler

[1404] A[343a/18]; B[428b/05]: ki C[219a/05]: kim

[1405] A[343a/19]; B[428b/05]: ve ol ḥavālide ḥükmi revān C:-

[1406] A[343a/19]; C[219a/05-06]: Ḫidmet-i pādişāhīde B[428b/05-06]: Ḫidmet-i pādişāh-ı ʿālem-penāhda

[1407] A[343a/19-20]: ḳarār (20) ü iḫtiyār ve ol şarṭıyla B[428b/06]: ḳarār ü iḫtiyār ve ol şarṭla C[219a/06]: olmaḳ şarṭıyla

[1408] A[343a/20]: Saʿādetlü pādişāhı B[428b/06-07]: Saʿādetlü Sulṭān (07) Murād'ı C[219a/06]: Saʿādetli pādişāh

[1409] A[343a/20-24]: ṭarz-ı ... ḳılup B[428b/07-09]: ṭarz-ı ... mülk ve ṣarf-ı māl ... eṣnāf-ı ḥimāye ... ḳılup C:-

[1410] A[343a/24-25]; B[428b/10-11]: Ḥalebü'ş-şehbā ... buyurdılar. C[219a/07]: Ḥaleb eyāletin iḥsān eylediler.

[1411] A[343a/25-26]; B[428b/11]: REVĀN FETḤİNDEN ṢOÑRA VĀḲİʿ OLAN AḤVĀL Z̲İKRİNDEDÜR C[219a/07-08]: MURTAŻĀ PAŞA <RE>VĀN'A MUḤĀFIẒ TAʿYĪN (08) OLINDUĠI

[1412] A[343a/26]: pādişāh-ı z̲ī-şān vāḳiʿ oldı. B[428b/12]: pādişāh-ı z̲ī-şān oldı. C[219a/08]: pādişāh-ı devrān oldı.

[1413] A[343a/27]; B[428b/12]: ki C[219a/09]: kim

[1414] A[343a/27]; B[428b/13]: yazup C[219a/09]: taḥrīr olınup

[1415] A[343b/01]; B[428b/13]: muḥāfaẓasına C[219a/10]: mezbūr daḫı muḥāfaẓa içün

[1416] A[343b/01]: taʿyīn olındı ve B[428b/13]: taʿyīn olındı ve daḫı C[219a/10]: taʿyīn

[1417] A[343b/01]; B[428b/14]: ḫazīnesi C[219a/10]: ḫazīne

[1418] A[343b/02]; B[428b/14]: mūmā-ileyhe C[219a/11]: mūmā-ileyh yedine

[1419] A[343b/02]; B[428b/14]: teslīm olınup C[219a/11]: teslīm olındı.

[1420] A[343b/02-03]: daḫı ... noḳṣān ḳomadılar. B[428b/14-16]: ve daḫı taʿmīr ve hem (15) termīmi ... noḳṣān ḳomadılar. C:-

(04) **VEZĪR-İ BĪ-NAẒĪR KENᶜĀN PAŞA ḤAŻRETLERİ AḪISḲA ḲALᶜASIN FETḤ İTDÜGİ**[1421]

Baᶜde'l-fetḥ vezīr-i (05) dilīr Kenᶜān Paşa ḥażretleri ki, ṣuleḥā-yı ümmetden maᶜdūd ve taḳvā ve perhīz-kārīde emṯāli (06) mefḳūd bir ṣāḥib-i devletdür, Aḫısḳa Ḳalᶜası fetḥine nāmzed ḳılınup[1422] miḳdār-ı kifāye ᶜasker[1423] (07) taᶜyīn olındı[1424] ve bi-fażl-illah-i teᶜālā manṣūr u muẓaffer ve ḳalᶜa-i mezbūre mülḥaḳātıyla fetḥ idüp (08) mesrūr oldılar.[1425]

SAᶜĀDETLÜ PĀDİŞĀH-I ᶜĀLEM-PENĀH CĀNİB-İ TEBRĪZ'E ᶜAZĪMET BUYURDÜKLERİ[1426]

(09) Revān Ḳalᶜasınuñ mühimmātı ve Aḫısḳa'ya gidecek ᶜaskerüñ levāzımātı[1427] tekmīl olınduḳdan (10) ṣoñra[1428] devletle[1429] cānib-i Tebrīz'e ᶜazīmetde taᶜcīl buyurdılar[1430] ve Revān altından ḳıyām ve cānib-i (11) Tebrīz'e sevḳ-i licām itdiler ve[1431] on altıncı günde[1432] Tebrīz-i dil-āvizde naṣb-ı ḫıyām itdiler[1433] ve şehr-i (12) mezbūruñ cānib-i erbaᶜası ve ülke-i maᶜmūresi ḫuṣūṣen ol maḥalle gelince yemīn ü yesārda (13) olan ol memālik-i dil-sitān sitem-i sütūr-ı ᶜasker-i İslāmda ḫākle yek-sān olup ṭaş üzre (14) ṭaş ḳalmadı ve ᶜasker ḫalḳından daḫı bir ferd ḳalmadı ki ġānimet aldı ve şehr-i Tebrīz'üñ (15) ol ᶜālī ṭāḳ, maᶜmūr-ı āfāḳ olan sarāyları bā-ḫuṣūṣ şāh sarāyı olan menzil-i bī- (16) naẓīri pādişāh-ı kişver-gīr temāşā itdükden ṣoñra ᶜadūya tek bāᶜiṯ-i ḳahr u ġalebe (17) olmaḳ içün taḫrībine fermān ṣādır olup ḫākle yek oldı ve bi'l-cümle ol şehr-i (18) dil-sitān ki dārü'l-mülk-i Aẕerbāycān'dur, üç gün iḳāmet ve etrāf ü cevānibi tamāmen taḫrīb (19) ü ġāret olınduḳdan ṣoñra ᶜavdet olınup cānib-i <Re>vān'a ᶜazīmet olındı.[1434]

Çün ṣaḥrā-yı (20) Revān sürḫ ve sebz ve sefīd oṭaḳlar ile reşk-i cihān vāḳiᶜ oldı. Ol maḥallde Vezīr (21) Kenᶜān Paşa ḥażretlerinüñ ulaġı gelüp Aḫısḳa Ḳalᶜası fetḥiyle pādişāh-ı enāmı ve ᶜasker-i (22) İslāmı tebşīr itdiler ve bu maḥallde Vezīr-i aᶜẓam Meḥemmed Paşa'nuñ

[1421] A[343b/04]; B[429a/16-17]: VEZĪR-İ BĪ-NAẒĪR KENᶜĀN PAŞA ḤAŻRETLERİ AḪISḲA ḲALᶜASIN FETḤ İTDÜGİ C[219a/11-12]: MĪR-İ MĪRĀN KENᶜĀN PAŞA'YA ᶜASKER TAᶜYĪN OLINUP (12) VE AḪISḲA ÜZERİNE

[1422] A[343b/04-06]: Baᶜde'l-fetḥ ... ḳılınup B[428b/17-18]: Baᶜde'l-fetḥ ... perhīz-kārında ... ḳılınup C[219a/12]: Mīr-i mīrān-ı ẕī-şān Kenᶜān Paşa'ya

[1423] A[343b/06]: miḳdār-ı kifāye ᶜasker B[428b/19]: bir miḳdār-ı kifāye ᶜasker C[219a/12]: bir miḳdār ᶜasker

[1424] A[343b/07]; B[428b/19]: taᶜyīn olındı C[219a/12]: taᶜyīn olınup

[1425] A[343b/07-08]: ve bi-fażl-illah-i teᶜālā ... oldılar. B[428b/19-429a/01]: ve bi-fażl-illah-i teᶜālā manṣūr u muẓaffer ḳalᶜa-i mezbūreye (429a/01) mülḥaḳātı ile fetḥ idüp mesrūr oldılar. C[219a/13]: ḳalᶜa-i mezbūre fetḥine irsāl olındı, varduḳda bi-fażl-illah fetḥiyle muvaffaḳ oldılar.

[1426] A[343b/08]; B[429a/01-02]: SAᶜĀDETLÜ PĀDİŞĀH-I ᶜALEM-PENĀH CĀNİB-İ TEBRĪZ'E ᶜAZĪMET BUYURDÜKLERİ C[219a/14]: SAᶜĀDETLİ PĀDİŞĀH DĀRÜ'S-SALṬANAYA ᶜAVDETİ

[1427] A[343b/09]; B[429a/02]: ve Aḫısḳa'ya gidecek ᶜaskerüñ levāzımātı C:-

[1428] A:- B:- C[219a/12]: saᶜādetli pādişāh

[1429] A[343b/10]: devletle B[429a/03]: devlet ile C[219a/15]: devlet-i ᶜizzet ve hezār fer ve şevket ile

[1430] A[343b/10]; B[429a/03]: ᶜazīmetde taᶜcīl buyurdılar C[219b/01]: ᶜazīmet eylediler.

[1431] A[343b/10-11]; B[429a/03-04]: ve Revān altından ḳıyām ve cānib-i Tebrīz'e sevḳ-i licām itdiler ve C:-

[1432] A[343b/11]; B[429a/04]: on altıncı günde C[219b/01]: on altıncı güni

[1433] A[343b/11]; B[429a/04]: naṣb-ı ḫıyām itdiler C[219b/01]: naṣb-ı ḫıyām vāḳiᶜ oldı.

[1434] A[343b/11-19]: ve şehr-i ... ᶜazīmet olındı. B[429a/04-12]: ve şehr-i ... ġānimet almadı ... ᶜālī ṭāḳ (08) ve maᶜmūre-i āfāḳ olan ... sarāy-ı şāh ... bāᶜiṯ ve ḳahr u ġalebe olsun ... ḫākle yek-sān oldı ... taḫrīb ü ġāret olındükden ... ᶜazīmet (12) olındı. C:-

vezāretine Rūmili eyāleti (23) arpalıḳ ṭarīḳiyle żamm ü ilḥāḳ olındı. Merḥūm u maġfūrla Sulṭān Süleymān Ḫān ʿaleyhü'r-raḥmeti (24) ve'r-rıḍvān ḥażretleri Ṣadr-ı aʿẓam İbrāhim Paşa'ya bu vechle ʿināyet ü iḥsān itdüklerinden (25) ṣoñra bir pādişāh-ı ẕī-şān daḫı bir ḳulına bu iltifāt ile beyne'l-ekfā iḥsān itmemişler idi (26) ve anda saʿādetlü pādişāhdan ḳalḳup mühimmāt-ı ser-ḥaddi kemā-yenbaġī görmege ve noḳṣān (27) ve levāzımın yitişdürmege me'mūr oldılar.[1435] Saʿadetlü pādişāh daḫı andan maḥmiyye-i Diyār-ı bekr'e **[344a]** (01) ʿāzim oldılar[1436] ve ol maḥallde eyālet-i Mıṣır'ı sālifü'ẕ-ẕikr Deli Ḥüseyin Paşa'ya ve ḳażāsın (02) Ḫoca-zāde Rūmili ḳāḍī-ʿaskeri olan ʿAbdullah Efendi'ye tevcīh buyurdılar (03) ve Diyār-ı bekr'de daḫı on beş gün iḳāmet buyurduḳlarından ṣoñra vezīr-i aʿẓam-ı mümā-ileyh (04) daḫı yitişdi, ʿāzim dārü'l-mülk-i memālik-i İslām olan pāy-i taḫt-ı ʿaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye'ye (05) teveccüh buyurdılar.[1437] Vezīr-i aʿẓam daḫı Ḥasan Barduḳ nām maḥalle degin müşāyaʿa ṭarīḳiyle gidüp (06) her umūr ve ḫuṣūṣ bi'l-müşāfehe tenbīh ü te'kīd idüp ve Baġdād feṭḥine lāzım gelecek (07) mühimmātuñ tedārükin saʿy-ı ekīd eylemek fermān itdiler. Ḥekīmḫānı nām maḥalle geldükde saʿādetlü (08) pādişāh ʿāzim-i rāh-ı dārü'l-mülk olup ṣadr-ı aʿẓam daḫı cānib-i Diyār-ı bekr'e ʿavdet (09) itdiler.[1438]

EMĪR GŪNE ḪĀN'UÑ AḤVĀLİ ẔİKRİNDEDŪR

Revān feṭḥinden ṣoñra Emīr Gūne Ḫān (10) eyāleti olan Ḥalebü'ş-şehbā ṭarafına revān oldı. Birḳaç menzil pādişāh-ı deryā-dil ḫużūrından (11) baʿīd düşünce ketḫüdāsı olan Murād Aġa'sı[1439] ile mā-beynlerine bürūdet düşüp ʿāḳıbet (12) furṣat bulup ḳatl eyledi. Bu aḥvāl cenāb-ı padīşāhīnüñ[1440] ḫāle[1441] münʿakis olduġı gibi (13) Ḥaleb'i Küçük Aḥmed Paşa'ya tevcīh ve kendüsi āstāne-i saʿādete gelmek içün tenbīh (14) buyurdılar. Ol daḫı bilā-tereddüd ve taʿḳīb-i pādişāh-ı ʿālem-penāh idüp İznikmid[1442] nām (15) maḥallde rikāb-i būsī-i pādişāhī[1443] ile mest-saʿd olup andan āstāne-i saʿādete geldi (16) ve zamān-ı saʿādet-iḳtirānlarında ġāyet iʿzāz ü ikrām olındı. Mükemmel vezāret ḫāṣṣları (17) taʿyīn olınmış iken[1444] rūz-merre maṣārifi ḫazīne-i ʿāmireden virilürdi ve bundan (18) ġayrı meclis-i fısḳ levāzımı ḥamr emīninden görilürdi ve yine bunlardan ġayrı baʿżı (19) aʿyādda ve sā'ir[1445]

[1435] A[343b/19-27]: Çün ṣaḥrā-yı ... me'mūr oldılar. B[429a/12-19]: Çün ṣaḥrā-yı Revān sürḫ ve sepīd ve sebz ... cümle (14) ʿasker-i İslāmı ... Meḥemmed Paşa'nuñ eyāleti ... ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ḥażretleri... beyne'l-aḳrān ... mühimmāt-ı seferi ve mühimmāt-ı ser-ḥaddi ... me'mūr (19) oldılar. C:-

[1436] A[343b/27-344a/01]: Saʿadetlü ... oldılar B[429a/19]: Saʿadetlü ... Diyār-ı bekr'e ʿazm eylediler C[219b/02]: Ol aradan daḫı Diyār-ı bekr'e nüzūl-ı şerīfleri vāḳiʿ oldı.

[1437] A[344a/01-05]: ve ol ... teveccüh buyurdılar. B[429a/19-429b/04]: ve ol ... tevcīh buyurdılar. Diyār-ı bekr'de daḫı on beş gün ḳadar iḳāmet buyurdüklerinden ... teveccüh buyurdılar. C:-

[1438] A[344a/05-09]: Vezīr-i aʿẓam ... ʿavdet (09) itdiler. B[429b/04-08]: Vezīr-i aʿẓam ... ḫuṣūṣı ... tenbīh ü te'kīd ... (06) lāzım gelicek ... mühimmātuñ tedārükine ... ʿavdet (08) itdiler. C[219b/02-04]: Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa'yı (03) Baġdād seferi levāzımı içün alıḳoydılar ve kendüleri sā'ir ʿasākir-i ẓafer-şiʿār (04) ile dārü's-salṭanaya ʿavdet eylediler.

[1439] A[344a/11]: Murād Aġa'sı B[429b/10]: Murād Aġa

[1440] A[344a/12]: cenāb-ı padīşāhīnüñ B[429b/11]: cenāb-ı padīşāha

[1441] A[344a/12]: ḫāle B:-

[1442] A[344a/14]: İznikmid B[329b/13]: İznik

[1443] A[344a/15]: rikāb-ı būsī-i pādişāhī B[429b/13]: rikāb-ı būs-i pādişāhī

[1444] A[344a/17]: olınmış iken B[429b/15]: olınmışken yine

[1445] A[344a/19]: aʿyādda ve sā'ir B:-

eyyāmda birer kīse zer-i sürḫ ve hemyān hemyān ġuruş naḳdiyye virilmek (20) çoḳ vāḳiᶜ olur idi.[1446]

SAᶜĀDETLÜ PĀDİŞĀHUÑ ĀSTĀNE-İ SAᶜĀDETE DUḪŪLLARI[1447]

(21) Vezīr-i aᶜẓam ḥużūr-ı pādişāh-ı ᶜālemden müfāreḳat itdükden ṣoñra saᶜādetlü pādişāh bir menzilde (22) ārām itmeyüp sene 1045 recebü'l-müreccebīnüñ ṭoḳuzuncı güni taḫt-ı hümāyūn-ı saᶜādet-maḳrūnların (23) teşrīf buyurdılar. Gūyā ᶜālem bī-tāb ü tüvān ve muṭlaḳā nevᶜ-i beşer bir ḳālıb-ı bī-cān idi. (24) Herkesüñ cānı yirine geldi ve ḥalḳ-ı ᶜālemüñ yüzi gözi güldi. Pāy-endāz ḳumāşlar (25) döşediler ve şehri tezyīn idüp bu ḳadar gice gün yidiler içdiler ve ber-vechle (26) şenlikler şād-mānīlıḳlar itdiler ki selefde geçen pādişāhlar ᶜaṣrında olmış idi. Ḥaḳḳ (27) teᶜālā ḥażreti dā'imā ehl-i imānı böyle ġāzī pādişāhlaruñ ḳudūmiyle ve muvaffaḳ olduġı **[344b]** (01) ġazāsı ve fütūḥātı sebebiyle mesrūr u şādān itmekden ḫālī olmaya bi-ḥaḳḳi'l-Ḥaḳḳ ve nebiyyehi'l- (02) muṭlaḳ[1448]

İCMĀL-İ SEFER-İ HÜMĀYŪN-I BAĠDĀD-I DĀRÜ'L-CİHĀD[1449]

Fī 23 ẕi'l-hicce sene 1047.[1450] (03) Rūz-i mezbūrda übbehet ve kām-rānī ve āyīn-i cihān-bānī ile[1451] deryādan ᶜubūr ve cānib-i Üsküdar'a[1452] (04) mürūr itdiler.[1453] Bir iki gün[1454] tekmīl-i levāzım ü mühimmāt idince[1455] ve ᶜasker ḫalḳı ve ḥarem-i hümāyūn (05) ḫuddāmı deryādan geçince ol menzilde ārām idüp[1456] yine māh-ı mezbūruñ 23. güni ol (06) menzilden daḫı ḳalḳup[1457] müteveccih-i rāh-ı ġazā oldılar.[1458]

[1446] A[344a/09-20]: EMīR GŪNE ḪĀN'UÑ ... çoḳ vāḳiᶜ olur idi. B[429b/08-18]: EMīR GŪNE ḪĀN'UÑ ... çoḳ vāḳiᶜ olurdı. C:-

[1447] A[344a/20]: SAᶜĀDETLÜ PĀDİŞĀHUÑ ĀSTĀNE-İ SAᶜĀDETE DUḪŪLLARI B[429b/18-19]: SAᶜĀDETLÜ PĀDİŞĀHUÑ ĀSTĀNE-İ SAᶜĀDETE DUḪŪLLARI ẔİKRİNDEDÜR. (19) Fī sene 1045. C[219b/04-05]: SAᶜĀDETLİ PĀDİŞĀH DĀRÜ'S-SALṬANA'YA DĀḪİL (05) OLDUḲLARI

[1448] A[344a/21-344b/02]: Vezīr-i aᶜẓam ... bi-ḥaḳḳi'l-Ḥaḳḳ ve nebiyyehi'l- (02) muṭlaḳ B[429b/19-430a/07]: Vezīr-i aᶜẓam ... sene ḫams ve erbaᶜīn ve elf recebü'l-müreccebīnüñ ṭoḳuzuncı gün ... gice ve gün ... şenlikler (05) ve şād-mānīlikler itdiler ki selefden geçen pādişāhlar ᶜaṣrında olmamış idi ... (06) dā'imā böyle bir ... muvaffaḳ oldügi ... sebebi ile (07) mesrūr u şādān eylemekden ḫālī olmaya bi-ḥaḳḳi'l-Ḥaḳḳ ve nebiyyehi'l-muṭlaḳ C[219b/05-06]: Ḳaṭᶜ-ı menāzil ṭayy-i merāḥil iderek manṣūr muẓaffer dārü's-salṭanatü'l- (06) ᶜaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye'ye dāḫil oldılar.

[1449] A:- B:- C[219b/07]: VE ᶜAZĪMET-İ HÜMĀYŪN-I PĀDİŞĀH-I ḲAHRAMĀN-I ZAMĀN AᶜNĪ ĠĀZĪ SULṬĀN MURĀD ḪĀN

[1450] A[344b/02]: Fī 23 ẕi'l-hicce sene 1047. B[430a/08]: Fī ẕi'l-hicce sene 1047. C[219b/08]: Sene 1047.

[1451] A[344b/03]; B[430a/08]: übbehet ve kām-rānī ve āyīn-i cihān-bānī ile C[219b/08]: ṭarz-ı şehen-şāhī ve muᶜtād-ı hümāyūn-ı pādişāhī ile

[1452] A[344b/03]; B[430a/09]: cānib-i Üsküdar'a C[219b/09]: ṣaḥrā-yı Üsküdar'a

[1453] A[344b/04]; B[430a/09]: mürūr itdiler. C[219b/09]: nüzūl eylediler.

[1454] A:- B:- C[219b/09]: ol menzilde

[1455] A[344b/04]; B[430a/09]: tekmīl-i levāzım ü mühimmāt idince C[219b/09-10]: levāzım ü mühimmāt (10) tekmīl olınca

[1456] A[344b/04-05]; B[430a/09-10]: ve ᶜasker ḫalḳı ... ārām idüp C[219b/10]: ārām olındı,

[1457] A[344b/05-06]: yine ... ḳalḳup B[430a/10-11]: yine māh-ı mezbūruñ yigirmi (11) üçünci güni ol menzilden daḫı ḳalḳup C[219b/10]: baᶜde ol menzilden göçilüp

[1458] A[344b/06]: müteveccih-i rāh-ı ġazā oldılar. B[430a/11]: müteveccih ve rāh-ı ġazā oldılar. C[219b/10]: müteveccih-i rāh-ı ġazā olındı.

Egerçi pādişāh-ı maġfūrda müctemiᶜ (07) olan esbāb-ı iḥtişām-ı sefer ol mertebeden efzūn-terdür ki[1459] ḳābil-i taᶜbīr ve mümkin-i taḥrīr (08) ola nitekim şāᶜir-i māhir[1460] Nefᶜī merḥūm bir ḳaṣīde-i naẓīfesinde bu maᶜnāyā imā vü işāret (09) idüp Ḥaḳḳ edāyı bu beyt-i ābdārında īrād itmişdür. Beyt:

Niçe beñzer saña ṭarz-ı pādişāhān-ı (10) selef
Bir midür pervāz-ı ᶜanḳāyla[1461] pervāz-ı cerād.

Nitekim bu sefer-i nuṣret-eserde mīr-āḫūr-ı kebīr (11) olan saᶜādetlü vezīr-i lā-naẓīr[1462] Ḫalīl Paşa ḥażretleri ki bir fārisü'l-ḫayr ve ḳaviyyü'l-seyr pādişāh-ı (12) maġfūruñ cirid-bāzīde üstādī ve fenn-i fürūsiyyetde evtādī vü ᶜimādī idi. Bu ᶜabd-i (13) faḳīr Temeşvar defterdārlıġıyla[1463] dāmen-gīr iken vezāret ile Temeşvar muḥāfaẓasına me'mūr (14) oldılar ve bu sebeb ile ol merzbūma sāye-i iḳbāllerin ṣaldılar. Naḳl buyurdılar ki (15) kendülerin zīr-i destinde olan ḫuddām-ı devābb, taᶜdād ü ḥesābdan ḫāric idi (16) bu eclden ki defātir-i sulṭānīde mesṭūrü'l-esāmī olanlardan ġayrı bunlaruñ (17) ḫuddām-ı devābbı ḥesāba gelmez idi.

Ammā pādişāh-ı ᶜālem-penāh ḥażretlerinüñ nefs-i nefisine[1464] (18) ve ẕāt-ı şerīfine[1465] maḫṣūṣ olan ᶜādet-i muḳarrere-i ᶜOs̱māniyān üzre ṭoḳuz yedek ki, mevkib-i (19) hümāyūnda çekilmek muᶜtāddur, ẕeheb-i ḫāliṣ ile zīn ve licāmları muraṣṣaᶜ ve ᶜabāyī zīn- (20) pūşları zerdūzī ve muṭallā ve envāᶜ elmas ve yevāḳit ile muraṣṣaᶜ andan ṣoñra ḳırḳ (21) re's-i esb-i ḫoş-ḫırām ki, her biri iki başdan ḥudūd yaᶜnī filān bün filān ḳavs-i ḳużaḥdan (22) nişān virür. Bunlar[1466] cirid atları nāmıyla geçilürdi[1467] gāhī ṭabᶜ-ı hümāyūnları ciride meyl (23) itdükçe bunlar ile cirid-bāzīlıḳ iderler idi.[1468] Bunlardan mā-ᶜadā gāhī[1469] üç yüz gāhī[1470] (24) dört yüz yelegen-dest ki bunlaruñ emn̲āli idi ki cevānib-i erbaᶜadan intiḫāb olınmış (25) ve ıṣṭabl-ı ᶜāmire-i hümāyūna lāyıḳ görilmiş atlar idi, ve bunlar ḥarāret-i şemsden ve bād ü bārāndan (26) sālim olmaḳ içün āḫūrlar iḥdās̱ olınmış idi. Meselā üç āḫūr ḳonaḳda üç (27) āḫūr daḫı ṭuġ-ı hümāyūn ile menzil pīşine gidüp oṭaġ-ı hümāyūn cenbinde vażᶜ olınur idi[1471] **[345a]** (01) ve āḫūrda yidişer sekizer ṭavīle[1472] at ᶜaḳd ü bend olınur idi ve ḫavāṣṣü'l-ḫāṣ (02) āḫūrlaruñ ṣaṭılları sīm-i ḫāmdan idi ve at ḳısmına kemāl-i muḥabbet ve meyllerinden (03) bir ān müfāreḳatlarına rıżā virmeyüp oṭaġ-ı hümāyūn[1473] sāye-bānı sāyesinde (04) her gün yigirmi otuz at sīm-i ḫāmdan mevżūᶜ[1474] merbend ile naẓar-ı hümāyūnlarında (05) ber-revnde[1475] bend

[1459] A[344b/07]: efzūn-terdür ki B[430a/12]: efzūndur ki
[1460] A[344b/08]: şāᶜir-i māhir B[430a/13]: şāᶜir ve māhir
[1461] A[344b/10]: pervāz-ı ᶜanḳāyla B[430a/15]: pervāz-ı ᶜanḳā ile
[1462] A[344b/11]: vezīr-i lā-naẓīr B[430a/16]: vezīr-i dilīr ü lā-naẓīr
[1463] A[344b/13]: defter-dārlıġıyla B[430a/18]: defter-dārligiyle
[1464] A[344b/17]: nefs-i nefisine B[430b/03]: nefs-i nefislerine
[1465] A[344b/18]: ẕāt-ı şerīfine B[430b/03]: ẕāt-ı şerīflerine
[1466] A[344b/22]: Bunlar B[430b/07]: ve bunları
[1467] A[344b/22]: geçilürdi B[430b/08]: çekilürdi
[1468] A[344b/23]: cirid-bāzīlıḳ iderler idi. B[430b/08-09]: cirid- (09) bāzīlıḳ iderlerdi.
[1469] A[344b/23]: gāhī B[430b/09]: gāh
[1470] A[344b/23]: gāhī B[430b/09]: gāh
[1471] A[344b/27]: vażᶜ olınur idi B[430b/09]: vażᶜ olınurdı
[1472] A[345a/01]: ṭavīle B:-
[1473] A[345a/03]: oṭaġ-ı hümāyūn B[430b/15]: oṭaġ-ı hümāyūnları
[1474] A[345a/04]: mevżūᶜ B[430b/16]: mevżūᶜ olan

olınur idi ve bunlardan mā-ʿadā[1476] biñ iki yüz ḳaṭār üştür ki gerdenleri (06) keh-keşān[1477] ve tabanları māh-tābāne müşābihe idi. Dört yüz yeñiçeri içün mā-ʿadāsı (07) ḫazīne-i ʿāmire naḳline ve ıṣṭabl-ı hümāyūn ve matbaḫ ü kilār ve ḫayme ve ḫar-gāh ve cebe-ḫāne (08) ve mehterān, ʿalem ve sā'ir levāzım naḳline muʿayyen idi yidi yüz ḳaṭār esterān-ı çābük-seyr (09) ü tīz-reftār, merḥūm Necātī Beg kendü ḳatırı vaṣfında didügi meşnevī:

(10) Geçerdi naʿlınuñ mıḫı semekden
Ḳulaġı rāz diñlerdi felekden
Bahār olduḳça kim göge çıḳardı
(11) Ḫar-ı ʿĪsāya minnetle baḳardı.

[1478]her birinüñ vaṣf-ı şānı idi ve bu cümleden mā-ʿadā (12) iç ḫalḳı taʿbīr olınan ḥarem-i hümāyūn ḫuddāmı ve aġavātı ki her birinüñ[1479] ʿalā ḳadri (13) merātibihim yigirmişer otuzar atı ve sā'ir tecemmülātı çünkim tafṣīlen beyānı mümkin degüldir, (14) bu miḳdār ile iktifā idelüm.[1480]

Pes çünkim menzil-i Üsküdar'dān devletle ʿazīmete ḳıyām (15) buyurdılar. Her gün bir laṭīf sebze-zāra ve bir ser-i çeşmede yaʿnī kenār-ı cūy-bār[1481] vaż̇ʿ-ı (16) ḫar-gāh ve aʿlām iderler idi[1482] ve bir kāḫ-ı dil-firīb ve şeh-nişīn-i ʿacīb daḫı vaż̇ʿ u (17) tertīb olınmış[1483] idi ki cümle bend-keşleri biribirinden tefrīḳ ve yine burma-kārlar[1484] (18) ile biribirine taʿlīḳ olınup menzil-i sābıḳda bozılur[1485] ve menzil-i lāḥiḳde düzilürdi (19) şöyle ki ḫurd[1486] ḫurde bünyān bunuñ vaṣfında ve tertībinde müteḥayyir ü ḥayrān idi. Bu daḫı (20) esbāb-ı iḥtişām-ı pādişāhīden bir vaż̇ʿ-ı ġarīb idi ki şimdiye degin bir pādişāh-ı (21) ẕī-cāha naṣīb olmamış idi.[1487]

Çün[1488] ṭayy-i menāzil ve[1489] ḳaṭʿ-ı merāḥil iderek dārü'l- (22) mülk-i Yunan olan Ḳonya şehrine vāṣıl ve[1490] ol burc-ı evliyādan[1491] maʿdūd olan (23) şehr-i bī-naẓīre[1492] dāḫil oldılar.[1493] Sükkānı pāy-endāz ḳumāşlar döşeyüp istiḳbāl (24) itdiler.[1494] Pes pādişāh-ı ʿālī-ḳadr ki evliyā-ullah<a> muʿtekid bir pādişāh-ı ʿālī-cāh idi. (25) Ol şehr-i lā-naẓīrde āsūde olan evliyā-yı kirām ziyāretiyle teberrük ḳaṣd idüp (26) merāḳıd-ı şerīflerinden istimdād-ı himmet itdiler ve sadaḳāt-ı vāfire ve ʿaṭāyā-yı mütekāṣire (27) ile niçe faḳīri ġınā-yı ebede irişdürdiler

---

[1475] A[345a/05]: ber-revende B:-
[1476] A[345a/05]: mā-ʿadā B[430b/17]: ġayrı
[1477] A[345a/06]: keh-keşān B[430b/17]: keh-keşāne
[1478] A:- B[431a/04]: gūyā
[1479] A:- B[431a/06]: ʿaḳlī
[1480] A[345a/14]: iktifā idelüm. B[431a/07]: iktifā olındı.
[1481] A[345a/15]: kenār-ı cūy-bār B[431a/08]: kenār-ı cūy-bārda
[1482] A[345a/15-16]: vaż̇ʿ-ı (16) ḫar-gāh ve aʿlām iderler idi B[431a/09]: vaż̇ʿ-ı ḫar-gāh iderlerdi
[1483] A[345a/16-17]: vaż̇ʿ ü (17) tertīb olınmış B[431a/09]: tertīb olınmış
[1484] A[345a/17]: burma-kārlar B[431a/10]: burma mismārlar
[1485] A[345a/18]: bozılur B[431a/11]: bozılurdı
[1486] A[345a/19]: ḫurd B:-
[1487] A[344b/06-345a/21]; B[430a/11-431a/13]: Egerçi pādişāh-ı maġfūrda ... naṣīb olmamış idi. C:-
[1488] A[345a/21]; B[431a/14]: Çün C:-
[1489] A[345a/21]; B[431a/14]: ve C:-
[1490] A[345a/22]; B[431a/14-15]: vāṣıl ve C[219b/11]: nüzūl olındı.
[1491] A[345a/22]; C[219b/12]: burc-ı evliyādan B[431a/15]: burūc-ı evliyādan
[1492] A[345a/23]; B[431a/15]: şehr-i bī-naẓīre C[219b/12]: şehr-i lā-naẓīre
[1493] A[345a/23]; B[431a/15]: dāḫil oldılar. C[219b/12]: dāḫil olınduḳda
[1494] A[345a/24]; B[431a/16]: istiḳbāl itdiler. C[219b/13]: istiḳbāl eylediler.

ve[1495] ol maḥallde Mevlānā-yı Celāleddīn-i **[345b]** (01) Rūmī ḳaddes-allahü sırrahu[1496] ḥāżretlerinüñ āᶜḳabinden seccāde-nişīn-i zāviye-i şerīfeleri olan (02) Bekir Çelebi'yi ṭamaᶜ-ı ḫāmı ve fuḳarāya ḳıllet-i iṭᶜāmı semᶜ-i hümāyūnlarına ilḳā olınmaġla refᶜ idüp (03) yine ol ḥażretüñ evlād-ı kirāmından Ḳaraḥiṣār'da zāviye-nişīn olan ᶜĀrif Çelebi'yi (04) yirine naṣb itdiler ve Bekir Çelebi'yi İstanbul'a[1497] iclā ile me'mūr itdiler ve maḥmiyye-i ᶜaliyye-i (05) Ḳosṭanṭiniyye'de Süleymān Ḫān Cāmiᶜ-i şerīfinde vāᶜiẓ ü[1498] nāṣıḥ olan ḳāḍī-zāde merḥūm ki (06) fużalā-yı aṣrınuñ mümtāzı ve tedrīs ü vaᶜżında enbāzı nādir bir vücūd-ı şerīf idi. (07) Ancaḳ münkir-i evliyā diyü lisān-ı ḥalḳda şüyūᶜ u şöhret bulmış idi. Kendüsi daḫı fī- (08) zemāninā velāyet ṣatan ḫōd-fürūşlara inkār üzre idügine iḳrār ider idi. (09) Müşārün-ileyh daḫı emr-i hümāyūn-ı pādişāh-ı ẓafer-maḳrūn[1499] ile sefer-i nuṣret-eṣere me'mūr olmış (10) iken bünyesinde żaᶜf-ı ḳavīsi ve daḫı baᶜżı emrāż-ı mühlike inżimāmına ibtilāsı sebebiyle (11) iẕn-i inṣırāf erzānī buyurıldı ve bu menzilde Bolı begi ᶜAbdī Paşa ve Şems Paşa- (12) zāde[1500] Nigde[1501] sancaġına mutaṣarrıf idi. Ṣākīleri ẓuhūr itmekle ṭūmār-ı ḥayātlarına ser- (13) rişte-i ᶜadem ü memāt ᶜaḳd ü bend olındı.[1502]

Andan[1503] Ḥalebü'ş-şehbā'ya varılup[1504] Gök- (14) meydānı'nda[1505] olan sarāy-ı ᶜāmireye nüzūl-ı şerefin erzānī buyurdılar[1506] ve bir ay miḳdārı (15) iḳāmet olınduḳdan ṣoñra[1507] Birecik Ḳalᶜası'na ṭoġru[1508] teveccüh buyurılup[1509] ve[1510] Bayram (16) Paşa[1511] ol maḥallde dökdürdügi iki ḳıṭᶜa[1512] ṭop-ı kebīri gemilere taḥmīl idüp[1513] (17) Muṣul'a degin nehr-i Ṣaṭ ile varduḳdan ṣoñra[1514] ᶜarabalara taḥmīl idüp[1515] ve cānib-i (18) Baġdād'a taḥvīl olındı.[1516]

Rīḥten-i Yuvalaḳ-hā-yı Kebīr:[1517] Bu ᶜabd-i bī-miḳdār ḳırḳ beş tārīḫinde (19) Bosna'ya defter-dār idim.[1518] Ḫaṭṭ-ı şerīf ile fermān olınmış luṭf u ḳahr ile memzūc bir emr-i (20) şerīf ve Bayrām Paşa ḥażretleriyle ḥuḳūḳ-i sābıḳa münāsebetiyle bir mektūb-ı laṭīfleri (21) ṭop-

[1495] A[345a/27]: ve B:-
[1496] A[345b/01]: ḳaddes-allahü sırrahu B[431b/01]: ḳaddes-allahü teᶜālā sırrahu
[1497] A[345b/04]: İstanbul'a B[431b/04]: İslāmbol'a
[1498] A[345b/05]: ü B:-
[1499] A[345b/09]: emr-i hümāyūn-ı pādişāh-ı ẓafer-maḳrūn B[431b/09]: emr-i hümāyūn-ı pādişāh-ı maḳrūn
[1500] A:- B[431b/11]: ki
[1501] A[345b/12]: Nigde B[431b/11]: Bingin
[1502] A[345a/24-345b/13]; B[431a/16-431b/12]: Pes ... ᶜaḳd ü bend olındı. C:-
[1503] A[345b/13]; B[431b/12]: Andan C[219b/13]: Ol aradan daḫı
[1504] A[345b/13]; B[431b/12-13]: Ḥalebü'ş-şehbā'ya varılup C[219b/13]: Ḥaleb'e nüzūl olınup
[1505] A[345b/14]; B[431b/13]: olan C[219b/14]: vāḳiᶜ olan
[1506] A[345b/14]; B[431b/13]: nüzūl-ı şerefin erzānī buyurdılar C[219b/14]: dāḫil oldılar
[1507] A[345b/14-15]; B[431b/13-14]: bir ay mikdārı iḳāmet olınduḳdan ṣoñra C[219b/14-15]: bir ay ol menzilde ārām eylediler, (15) ol aradan daḫı devlet-i iḳbāl ile umūmen asākir-i ẓafer-reh-ber ile
[1508] A[345b/15]: ṭoġru B[431b/14]: doġru C[220a/01]: doġrı
[1509] A[345b/15]; B[431b/14]: teveccüh buyurılup C[220a/01]: müteveccih ü revāne oldılar
[1510] A[345b/15]; B[431b/14]: ve C[220a/01]: ve daḫı
[1511] A[345b/15-16]; B[431b/14]: Bayram Paşa C[220a/01]: vezīr-i aᶜẓam olan Bayram Paşa
[1512] A[345b/16]; B[431b/15]: iki ḳıṭᶜa C[220a/02]: on ḳıṭᶜa
[1513] A[345b/16]; B[431b/15]: taḥmīl idüp C[220a/02]: taḥmīl olınup
[1514] A[345b/17]; B[431b/15-16]: nehr-i Ṣaṭ ile varduḳdan ṣoñra C[220a/03]: varup baᶜde
[1515] A[345b/17]; B[431b/16]: taḥmīl idüp C[220a/03]: taḥmīl olındı
[1516] A[345b/18]; B[431b/16]: taḥvīl olındı. C[220a/03]: irsāl olındı.
[1517] A[345b/18]: Kebīr B[431b/17]: Kebīre
[1518] A[345b/19]: Bosna'ya defter-dār idim. B[431b/17]: Bosna defter-dārı idim.

ḫāne-i ʿāmire üstādlarından riḥte-gerānān yedinden vārid oldı ve maʿan ecne (22) ve ḳālıb göndermişler. Fermān-ı ʿālī-şān bu ki beş biñ yuvalaḳ ki her dānesi (23) yigirmi beşer vaḳıyye ola, Baġdād seferine yitişdürilmek tehdīd ü teʾkīd olınmış velākin (24) gelen ḳālıb ve ecne ol kārumuz sālib oldı. Yaʿnī ol ḳālıb ve ecne dökilmek (25) mümkin olmadı. Tekrār āstāne-i saʿādete varılmak lāzım geldi, velākin gelen üstādlar ġāyet (26) ḫavfa düşdiler. Ṣoñra kār-ḫānemüz üstādlarından biri[1519] bu kāra mutażammın oldı (27) ve inʿāma ve iḥsāna[1520] ṭālib olup pes ṭaleb itdügine müsāʿade idüp az zamānda **[346a]** (01) bi-faẓl-illah-i teʿālā itmām-ı ḫidmet idüp yuvalaḳları gemilere taḥmīl idüp āstāne-i saʿādete (02) naḳl ü taḥvīl itdürdik.

Bir müddetden ṣoñra Budun'a varmış idik.[1521] Saʿādetlü Vezīr Mūsā (03) Paşa ḫażretleriyle[1522] eşnā-yı kelāmda bu aḥvāl meẕkūr olıcaḳ küffār Budun'ı maḥṣūr itdükde (04) Budun'a urulan[1523] yuvalaḳlardan birḳaç dāne iḫżār itdürdiler.[1524] Otuz altı (05) ve ḳırḳ altı[1525] ve ḳırḳ sekize varınca yuvalaḳ vezn olındı Budun eydī-i küffārdan ne zūr (06) çekmiş ve ne ṭabanca yimişdür. Bundan ḳıyās ile bilinür ḥāl bu ki rūz-merre (07) ikişer biñ[1526] üçer biñ ṭop urılurdı ednā mertebe urdükleri yidi sekiz (08) yüzden nāḳıṣ degül idi. Pes yine ṣadede rücūʿ idelüm.[1527]

Bayrām Paşa[1528] Urfa (09) nām menzilden[1529] ḳalduġı gün[1530] irādet-ullah ile[1531] vefāt eyledi. Raḥmet-ullahi aleyh.[1532] (10) Çün saʿādetlü pādişāh Birecik nām ḳalʿa ḳurbına nüzūl buyurdılar. Ẕāt-ı (11) şerīfleri içün iḥdāṯ olınan ḳayıḳ ile güẕār itdiler. Andan Diyār-ı bekr'e (12) gelüp oṭaġ-ı hümāyūna nüzūl-ı şerefin erzānī buyurdılar. Anda daḫı birḳaç gün (13) ārām itdükden ṣoñra Ṭayyār Meḥemmed Paşa ki, Bayrām Paşa yirine vezīr-i aʿẓam olmış idi, (14) gelüp rikāb-ı būsī-i pādişāhī ile mest-saʿd oldı.[1533] Çün cānib-i Muṣul'a[1534] ʿazīmet (15) buyurıldı.[1535] Rūz-nāmeci İbrāhim Efendi merḥūm Cerrāḥ Ṣuyı nām maḥallde vefāt (16) idüp cesed-i pākin Ḥażret-i Cercis ʿaleyhi's-selām merḳad-ı muṭahharı cenbinde medfūn (17) oldı. Çün Muṣul'a sāye-i iḳbāllerin erzānī buyurdılar. Gemilere taḥmīl olınan (18) iki ṭop-ı kebīri iḫrāc idüp ḳaradan cānib-i Baġdād'a naḳl itdürdiler.

[1519] A[345b/26]: üstādlarından biri B[432a/05]: üstādından birisi
[1520] A[345b/27]: inʿāma ve iḥsāna B[432a/05]: inʿām ü iḥsāna
[1521] A[346a/02]: varmış idik. B[432a/07]: varmaḳ vāḳiʿ olup
[1522] A[346a/03]: ḫażretleriyle B[432a/08]: ḫażretleri ile
[1523] A[346a/04]: urulan B[432a/09]: varılan
[1524] A:- B[432a/09]: ve çekdürdiler.
[1525] A[346a/05]: ve ḳırḳ altı B:-
[1526] A:- B[432a/11]: ve
[1527] A[345b/18-346a/08]; B[431b/16-432a/12]: Rīḥten-i ... ṣadede rücūʿ idelüm. C:-
[1528] A[346a/08]; B[431b/12]: Bayrām Paşa C[220a/04]: Vezīr-i aʿẓam Bayrām Paşa
[1529] A[346a/08-09]; B[431b/13]: Urfa nām menzilden C[220a/04]: Urfa'dan
[1530] A[346a/09]: ḳalduġı gün B[431b/13]: ḳalḳduġı gün C[220a/04]: ḫareket olınduġı gün
[1531] A[346a/09]; B[431b/13]: irādet-ullah ile C:-
[1532] A[346a/09]; B[431b/13]: Raḥmet-ullahi aleyh. C:-
[1533] A[346a/10-14]: Çün saʿādetlü ... mest-saʿd oldı. B[432a/13-17]: Çünkim ... şeref-i nüzūl ... (17) rikāb-ı hümāyūn-ı būs-i pādişāhī ile mest-saʿd oldı. C[220a/05-07]: Vezāret-i uẓmā Ṭayyār Meḥemmed Paşa'ya iḥsān olındı. Çünkim saʿadetli pādişāh (06) Birecik Ḳalʿası ḳurbına nüzūl eylediler. Kendüler içün iḥdāṯ olınan ḳayıḳ ile güẕār (07) eylediler ve Diyār-ı bekr öñine nüzūl eylediler.
[1534] A[346a/14]; B[432a/17]: Çün cānib-i Muṣul'a C[220a/07-08]: Ol arada daḫı birḳaç gün ārām olınduḳdan (08) ṣoñra Muṣul ṭarafına
[1535] A[346a/14-15]; B[432a/17]: ʿazīmet buyurıldı. C[220a/08]: ʿazīmet olındı.

Çün eymen (19) evḳātda ḳurb-ı Baġdād'a nüzūl olındı.[1536] Ḥażret-i İmām-ı Aʿẓam merḳad-ı muṭahharı ḳurbında (20) oṭaġ-ı hümāyūnları vażʿ olınup ve gelindügi sāʿatde meterislere iḳdām buyurdılar.[1537] (21) Vezīr-i aʿẓam Ṭayyār Meḥemmed Paşa ḳulle-i kebīre muḳābelesine[1538] meteris naṣb itdiler[1539] ve on iki[1540] (22) balyemez ṭop ol meterise vażʿ itdiler.[1541] Andan ikinci meterise Ḳapudan Muṣṭafā Paşa (23) girüp[1542] ṭoḳuz ṭop-ı kebīr ḳurdılar.[1543] Andan ṣoñra Ḥüseyin Paşa ki, "er" lāḳabıyla meẕkūr (24) olmaḳ muʿtāddur ki Delü Ḥüseyin Paşa dinilürdi, anlar meteris naṣb idüp (25) sekiz ṭop ḳurdılar ve[1544] dördünci meterise Derviş Meḥemmed Paşa ki, Diyār-ı bekr (26) beglerbegisi idi,[1545] ʿAcem Burcı diyü şehīr olan ḳulle-i kebīre muḳābele[1546] dört bal- (27) yimez ṭop vażʿ itdiler.[1547] İn-şā-Allah ʿAcem Burcı'nuñ vech-i tesmiyesi maḥallinde ẕikr **[346b]** (01) olına ve Silāḥ-dār Paşa Ḳuşlar Ḳalʿasından ki, muḳābele-i Baġdād'da vāḳiʿdür, ṭoḳuz (02) ʿaded ṭop ile Bektāş Ḫān'uñ sarāyların ve sā'ir kibār Ḳızılbaş'uñ sākin olduḳları (03) menzillerin dögerdi ve ḳaravul ḫidmetine Ḳarañlıḳḳapu'ya Vezīr Gürci Meḥemmed Paşa ki, (04) Rūmili eyāletinden munfaṣıl idi, ve Mıṣır beglerinden Ebū Şevārib Rıdvān Beg (05) ile taʿyīn olınmış idi.[1548]

Çün bu ṭarz u üslūb-ı ḫūb ile[1549] otuz sekiz gün (06) rūz u şeb ṭop urılup maḥṣūr olan āʿdāya tamām[1550] żaʿf u inkisār (07) geldi.[1551] Otuz sekizinci gün ki, pencşenbih güni idi,[1552]

[1536] A[346a/15-19]: Rūz-nāmeci ... nüzūl olındı. B[432a/17-432b/02]: Rūz-nāmeci (18) İbrāhim Efendi merḥūm Cihān Ṣuyı ... ḥażret-i nebī ʿaleyhi's-selām (19) merḳadı muṭahharı cenbinde defn eylediler. Çün Muṣul'ı sāye-i iḳbālleri ile teşrīf buyurdılar ... nüzūl olındı. C[220a/08-10]: ve bi'l-cümle ne taṭvīl-i kelām idelüm āyīn-i pādişāhī (09) ve ṭarz-ı şāḥib-ḳırānī ile umūmen dil-āverān-ı İslām-ı dilīrān ile ṭayy-i menāzil ve ḳaṭʿ-ı (10) merāḥil iderek dārü'l-İslām-ı maḥrūse-i Baġdād'a nüzūl olındı.

[1537] A[346a/19-20]: Ḥażret-i ... buyurdılar. B[432b/02-03]: Ḥażret-i İmām-ı Aʿẓam merḳadı ḳurbında ... sāʿat... buyurdılar. C[220a/10-11]: FETḤ-İ ḲALʿA-İ BAĠDĀD (11) Gelindigi gibi meterislere iḳdām ihtimām olındı.

[1538] A[346a/21]: muḳābelesine B[432b/04]; C[220a/12]: muḳābelesinde

[1539] A[346a/21]; B[432b/04]: naṣb itdiler C[220a/12]: naṣb eylediler

[1540] A[346a/21]; B[432b/04]: on iki C[220a/12]: ol iki

[1541] A[346a/22]; B[432b/05]: vażʿ itdiler. C[220a/13]: vażʿ olındı.

[1542] A[346a/23]; B[432b/05]: girüp C[220a/13-14]: girdi ve ol (14) meterise

[1543] A[346a/23]; B[432b/05]: ṭop-ı kebīr ḳurdılar. C[220a/14]: ṭop vaż olındı.

[1544] A[346a/23-25]: Andan ... ḳurdılar ve B[432b/06-07]: Andan ṣoñra Ḥüseyin Paşa ki, "er" laḳabıyla dinilürdi, Delü Ḥüseyin Paşa meterisler naṣb idüp (07) sekiz ṭop-ı kebīr ḳurdılar ve C[220a/14-15]: Üçünci meterise Delü Ḥüseyin Paşa girdi (15) ve ol meterise sekiz ṭop vażʿ olındı.

[1545] A[346a/24-25]; B[432b/07-08]: dördünci meterise Derviş Meḥemmed Paşa ki, Diyār-ı bekr beglerbegisi idi, C[220a/15-220b/01]: Dördünci meterise Diyār-ı bekr beglerbegisi (220b/01) Derviş Meḥemmed Paşa girdi,

[1546] A[346a/26]; B[432b/08] ʿAcem Burcı diyü şehīr olan ḳulle-i kebīre muḳābele C[220b/01]: ol meterise daḫı

[1547] A[346a/27]; B[432b/08]: vażʿ itdiler. C[220b/01]: vażʿ olındı.

[1548] A[346a/27-346b/05]: İn-şā-Allah ... taʿyīn olınmış idi. B[432b/08-13]: Ammā (09) in-şā-Allahü teʿālā ... Silāḥ-dār Paşa ki ... Rūmili eyāletinden maʿẓūl idi, Mıṣır beglerinden Ebū Süvār (13) Rıdvān Beg ile taʿyīn olınandur. C[220b/02]: Beşinci meterise Silaḥ-dār Paşa girdi. Ol meterise ṭoḳuz ʿaded ṭop vażʿ olındı.

[1549] A[346b/05]: Çün bu ṭarz u üslūb-ı ḫūb ile B[432b/13]: Çün bu ṭarz-ı merġūb ve üslūb-ı ḥarb ile C[220b/03]: Muḥaṣṣalü'l-kelām bu ṭarz ve bu minvāl üzre

[1550] A[346b/06]: rūz u şeb ṭop urılup maḥsūr olan āʿdāya tamām B[432b/14]: rūz şeb ṭob urılup maḥsūr olan āʿdāya tamām C[220b/03-05]: rūz şeb ʿadūya (04) emān ü zamān virilmeyüp muḥāṣara olındı. İçinde maḥṣūr olan Ḳızılbaşlara (05) daḫı

[1551] A[346b/06-07]; B[432b/14]: żaʿf u inkisār geldi. C[220b/05]: żaʿf inkisār ḥāṣıl oldı.

[1552] A[346b/07]; B[432b/14-15]: Otuz sekizinci gün ki, pencşenbih güni idi, C[220b/05-06]: Sene 1038 şaʿbānü'l-muʿaẓẓamuñ on (06) sekizinci güni

ṣabāḥ namāzından muḳaddem (08) vaḳt-i şāfiʿide “el-emān” diyü fiġān ü feryādları[1553] ʿayyūḳa peyveste oldı.[1554]

(09) Vezīr-i mūmā-ileyh saʿādetlü Ḫalīl Paşa naḳl buyururlar ki[1555] ol gün ki ṭālib-i (10) emān oldılar.[1556] Giceden[1557] ol ḳadar ṭop ve tüfeng atıldı[1558] gūyā ki yir gök biribirine[1559] (11) ḳatıldı. Meger vaḳt-i seḥerde ki emān çaġırmışlar ve bir ḳorıcıların ṭaşra ṣadr-ı (12) aʿẓama göndermişler.[1560] Lillahü’l-ḥamd[1561] maṭlūb ḥāṣıl oldı diyü cengden fāriġ (13) olmışlar.[1562] İşrāḳ vaḳti idi.[1563] Saʿādetlü pādişāh-ı ʿālem-penāh ḥużūrına girdim ve zemīn- (14) būsī ve duʿā-yı devletlerin edādan ṣoñra muḳābele-i hümāyūnlarında ṭurdım.[1564] Bir müddet (15) geçdi. Fetḥ-i kelām itmediler. ʿĀḳıbet küstāḫlıġa cür'et idüp giceden olan (16) cenge müteʿallik söz açdım.[1565] Buyurdılar ki “Sen daḫı işitdiñ mi? Maʿlūmum oldı ki uyumaz- (17) mışsın. Ṭop sesinden faẓla üzerimüzde olan obanuñ zelzelesi (18) ve şaḳırdısı kesilmedi. Ṭopuñ şiddeti ne mertebedür ki bu ḳadar mesāfede (19) zemīne tezelzül gele ve üzerinde olan ebniye ve eşyāya ḥareket vire? Ammā ṣabāḥdan (20) berü āsāyişe meyl eylemenüñ ʿillet ü sebebi nedür? Çapḳun at ki süvār ve baña ale’l- (21) ʿacele bir ḫaber apar.” buyurdılar. Oṭaġ-ı hümāyūndan müfāreḳat itdügüm gibi müjde- (22) resāne rāst geldim ve illā fermān-ı şerīfleri üzre gidüp dönmedim. Çün (23) ṣadr-ı aʿẓam ḥużūrına vardım gördim, Ḳızılbaş-ı maʿhūd muḳabelelerinde oturur. (24) Ḫaḳīri gördükde “Ne ḫaberüñ var Ḫalīl Aġa” didiler.[1566] “Sulṭānum, saʿādetlü ve ʿazametlü (25) pādişāhumuz[1567] buyurdılar ki[1568] bu giceden berü ihtimām olınup şimdi cengden ferāġat (26) itmenüñ ve ṭarīḳ-i āsāyişe gitmenüñ sebebi nedür?[1569] Ḳızılbaşī ḳavmi[1570] ne ġaddārlardur (27) ve ne ḳadar ḥiyel īcādına ḳādir-i mekkārlardur bilmez mi ve[1571] Ḥāfıẓ Paşa’ya ve Ḫüsrev **[347a]** (01) Paşa’ya itdükleri[1572]

[1553] A[346b/08]: “el-emān” diyü fiġān ü feryādları B[432b/15-16]: “el-emān” diyü (16) feryād ü fiġānları C[220b/06]: “el-amān” āvāzını

[1554] A[346b/08]; B[432b/16]: peyveste oldı. C[220b/07]: peyveste eylediler.

[1555] A[346b/09]; B[432b/16]: Vezīr-i mūmā-ileyh saʿādetlü Ḫalīl Paşa naḳl buyurdılar ki C:-

[1556] A[346b/09-10]; B[432b/17]: ṭālib-i emān oldılar. C[220b/07]: ṭālib oldılar.

[1557] A[346b/10]; B[432b/17]: Giceden C[220b/07]: Ol gice

[1558] A[346b/10]; B[432b/17]: ṭop ü tüfeng atıldı C[220b/07-08]: ṭop tüfeng (08) atıldı kim

[1559] A[346b/10]: gūyā ki yir gök birbirine B[432b/17]: gūyā ki yir ve gök birbirine C[220b/08]: gūyā zemīn āsmān birbirine

[1560] A[346b/11-12]: Meger ... göndermişler. B[432b/18-19]: Meger ... ṣadr-ı aʿẓam (19) ḥażretlerine göndermişler. C[220b/08-09]: Pes emān diyü feryād itdükleri- (09) nden ṣoñra ṭaşra vezīr-i aʿẓama bir ḳorucı göndermişler.

[1561] A[346b/12]; B[432b/19]: Lillahü’l-ḥamd C[220b/10]: El-ḥamdi lillah

[1562] A[346b/12-13]; B[432b/19]: fāriġ olmışlar. C[220b/10]: ferāġat itmişler.

[1563] A[346b/13]: İşrāk vaḳti idi. B[433a/01]: İşrāk vaḳti irdi. C:-

[1564] A[346b/13-14]: Saʿādetlü ... ṭurdım. B[433a/01-02]: Saʿādetlü ... zemīn-būs ... durdım. C:-

[1565] A[346b/14-16]; B[433a/02-03]: Bir müddet ... söz açdım. C:-

[1566] A[346b/16-24]: Buyurdılar ki ... Ḫalīl Aġa didiler. B[433a/03-10]: Buyurdılar ki ... işitmediñ mi? ... mesāfeden ... apar.” diyü buyurdılar ... müjde-resāne irişdim ve rāst geldim ... Ḫalīl Aġa didiler. C[220b/10-11]: Saʿādetli pādişā- (11) hdān ḥāṣeki geldi didiler ḥāseki daḫı gelüp el öpdükden ṣoñra fetḥ-i kelām idüp,

[1567] A[346b/24-25]; B[433a/10]: saʿādetlü ve ʿazametlü pādişāhumuz C[220b/12]: saʿādetli pādişāhumuz

[1568] A[346b/25]; B[433a/10]: buyurdılar ki C[220b/12]: buyurdılar kim

[1569] A[346b/25-26]; B[433a/11]: cengden ferāġat itmenüñ ve ṭarīḳ-i āsāyişe gitmenüñ sebebi nedür? C[220b/12-13]: cengden ferāġat (13) itmek neden lāzım geldi?

[1570] A[346b/26]: Ḳızılbaşī ḳavmi B[433a/12]: Ḳızılbaş ḳavmi C[220b/13]: Ḳızılbaşlar

[1571] A[346b/27]: ne ḳadar ... bilmez mi ve B[433a/12]: ne ḳadar ... bilmez mi, C[220b/13-14]: ne ḥīle- (14) kārlardur bilmez mi,

[1572] A:- B[433a/13]; C[220b/14]: ḥīle ü ḫadaʿa

ḫāṭırına gelmez mi? Zinhār dürūġ-ı bī-fürūġlarına aldanmasun ve anlaruñ (02) mekrine iʿtimād idüp işinden ḳalmasun.” buyurdılar didim.[1573] Pes Ḳızılbaş’a[1574] ḫiṭāb (03) ve bir nevʿa ʿitāb itdi ki[1575] “Ḥaḳḳ belāñuz vire,[1576] beni efendim ḳatumda[1577] müstahiḳḳ-i levm itdüñüz;[1578] (04) tīz yine ṭoplara āteş virilsün ve kemā-kān cenge girilsün.” fermān itdiler (05) Ḳızılbaş ise “Maḳṣūd olan ḳalʿa degül mi?[1579] Üşte Bektāş Ḫān geldi, bir ān (06) daḫı tevaḳḳuf idiñ.” diyince Bektāş daḫı geldi diyü ḫaber virdiler[1580] ve muḳābelesine (07) ādem varsun, didiler.[1581] Bektāş Ḫān’ı dört şāṭırı dört daḫı süvārī (08) ḳafā-dārı ile ṣadr-ı aʿẓam meterisine dāḫil olduġın gördim. Derḥāl pādişāh-ı (09) deryā-nevāl-i ḫāk-i pāyına yüz sürmege istiʿcāl itdim. Meger bu ḥaḳīrden muḳaddem (10) vezīr-i aʿẓam ḥażretleri Bektāş Ḫān çıḳmaḳ üzre olduġın ve bilā-tevaḳḳuf ḫāk-i pāylarına (11) gönderilecegin bildürmişler imiş.[1582]

Ol ān dīvān emr itmişler imiş.[1583] ʿĀc ve ābnūsdan[1584] (12) maṣnūʿ ki[1585] taḫt-ı şerīf ki[1586] ser-ā-pā lāʿl ü gevher[1587] ve envāʿ zīb ü zīver ile[1588] muraṣṣaʿ idi[1589] (13) Beber-i beyān[1590] ve Efrāsiyāb-ı zamān[1591] gibi cālis olup mübārek başlarına[1592] üç ḳıṭʿa[1593] (14) oṭaġa-i ẕī-ḳıymet ki[1594] yāḳūt ve elmaslarınuñ ki[1595] şaʿşaʿası nūr-ı şemse[1596] şikest (15) virmiş

[1573] A[347a/02]; B[433a/14]: buyurdılar didim. C[221a/01]: diyü buyurdılar.
[1574] A[347a/02]; B[433a/14]: Pes Ḳızılbaş’a C[221a/01]: Vezīr-i aʿẓam daḫı ḳarşusında oturan Ḳızılbaş’a
[1575] A[347a/03]: bir nevʿa ʿitāb itdi ki B[433a/15]: bir nevʿ ʿitāb itdi ki C[221a/02]: bir nevʿa ʿitāb eyledi ki
[1576] A[347a/03]; C[221a/02]: “Ḥaḳḳ belāñuz vire, B[433a/15]: “Ḥaḳḳ belāñuz virsün,
[1577] A[347a/03]: beni efendim ḳatumda B[433a/15]: beni efendim ḳatında C[221a/02]: efendim ḳatında beni
[1578] A[347a/03]; B[433a/15]: müstahiḳḳ-i levm itdüñüz C[221a/02-03]: müstahiḳḳ-i levm (03) eyledüñüz
[1579] A[347a/04-05]; B[433a/16-17]: ve kemā-kān ... degül mi? C[221a/03-04]: didükde Ḳızılbaş ise murād olan (04) ḳalʿa degül midür?
[1580] A[347a/05-06]: Üşte ... ḫaber virdiler B[433a/17-18]: Üşte ... Bektāş Ḫān daḫı (18) ol maḥallde geldi diyü ḫaber olındı C[221a/04-05]: Üşte şimdi Bektāş Ḫān gelür didükde fi’l-vāḳiʿ Bektāş (05) Ḫān geldi didiler.
[1581] A[347a/06-07]; B[433a/18]: ve muḳābelesine ādem varsun, didiler. C[221a/05-06]: Ṣadr-ı aʿẓam daḫı ḳapucılar ketḫüdāsın ḳarşulamaġa irsāl (06) eyledi.
[1582] A[347a/07-11]: Bektāş Ḫān ... bildürmişler imiş. B[433a/18-433b/03]: Bektāş Ḫān... dört şāṭırı (19) ve ... ḳafā-dār olup ... dāḫil oldügin ... istiʿcāl itmege ḳaṣd itdim ... göndermek (03) ve gönderilecegin bildürmişler imiş. C[221a/06-12]: Bektāş Ḫān daḫı dört şāṭırı ile ṣadr-ı aʿẓama geldükde ṣadr-ı (07) aʿẓam daḫı Bektāş Ḫān’ı meterisde alıḳoyup saʿādetli pādişāhdan Bektāş (08) Ḫān rikāb-ı hümāyūnlarına yüzin sürmege icāzet ister diyü ḫāseki pādişāha (09) irsāl eylediler. Ḫāseki daḫı pādişāha varup emān ile ḳalʿa fetḥ olındugını (10) ve Bektāş Ḫān rikāb-ı hümāyūna yüz sürmege icāzet ṭaleb eyledügini mā-hüve’l- (11) vāḳiʿ taḳrīr eyledükde gelsün diyü ṭaraf-ı pādişāhīden mīr-āḫūr-ı kebīr vezīr-i (12) aʿẓam meterisine irsāl olındı.
[1583] A[347a/11]: Ol an dīvān emr itmişler imiş. B[433b/03]: Ol an hemān dīvān emr itmişler. C[221a/12-13]: Baʿde pādişāh ol saʿāt dīvān-ı hümāyūn (13) emr eylediler
[1584] A[347a/11]; B[433b/03]: ʿĀc ve ābnūsdan C[221a/13]: ve bir ʿāc ābnūsdan
[1585] A[347a/12]: maṣnūʿ ki B[433b/03]; C[221a/13]: maṣnūʿ bir
[1586] A[347a/12]; B[433b/04]: taḫt-ı şerīf ki C[221a/13]: taḫt-ı hümāyūn-ı pādişāhī kim
[1587] A[347a/12]; B[433b/04]: lāʿl ü gevher C[221a/14]: lāʿl gevher ile
[1588] A[347a/12]; B[433b/04]: zīb ü zīver ile C[221a/14]: zer ü zīver ile
[1589] A[347a/12]; B[433b/04]: muraṣṣaʿ idi C[221a/14]: muraṣṣaʿ idüp
[1590] A[347a/13]; B[433b/04]: Beber-i beyān C[221a/14]: Beberübeyān
[1591] A[347a/13]; C[221a/14-15]: Efrāsiyāb-ı zamān B[433b/05]: Efrāsiyāb
[1592] A[347a/13]; B[433b/05]: cālis olup mübārek başlarına C[221a/15]: oldılar ve daḫı başlarına
[1593] A[347a/13]; B[433b/05]: üç ḳıṭʿa C[221a/15]: üç
[1594] A[347a/14]; B[433b/05]: oṭaġa-i ẕī-ḳıymet ki C[221a/15]: oṭaġa-i ẕī-ḳıymet vaż‘ eylediler kim
[1595] A[347a/14]: yāḳūt ve elmaslarınuñ ki B[433b/05-06]: yāḳūt (06) ve elmaslarınuñ C[221a/15-221b/01]: elmas (221b/01) yāḳūtlarınuñ
[1596] A[347a/14]; C[221b/01]: nūr-ı şemse B[433b/06]: nūrı şemse

ve gūyā māh ü[1597] āf-tāb oṭaġ-ı hümāyūna[1598] girmiş idi ve cānib-i yemīnlerinde (16) bir niçe yüz[1599] ṭırāş-āver çār-ebrū tüvāna vü bahādır ve cengci ġulām-ı sīm-endām ser-ā-pā (17) āhene müstaġrıḳ kemān-dār[1600] ve cānib-i yesārda[1601] yine ol vaż‘ ü hey'etde bir ol ḳadar[1602] (18) tüfeng-endāz-ı cān-güdāz ki bunlaruñ birinüñ tüfengi ve tīri[1603] ḫaṭā itmez ve zih-gīrden (19) yire düşmez idi[1604] ve bir bölük daḫı ḫışt-ı tīz-peykān erbābı ki bunlaruñ daḫı cirid-i (20) ḫuşkı merkebe ḍarb itse ayaġından yıḳar ve bir ālāya at sürse cümlesin biribirine (21) ḳatardı.

Vezīr-i mūmā-ileyh ḥażretleri buyururlar ki “Çünkim ḫidmet-i şerīflerine vardım. (22) Her ān ve her sā‘at naẓar-ı şerīflerinden ġā'ib degül iken bu vaż‘ ü tertībi görüp bir zamān (23) müteḥayyir ü ḥayrān ḳaldım. Çünkim dehşetüm zā'il oldı, zemīn-i ḫidmete yüz urdım ve (24) Bektāş Ḫān’uñ ne vaż‘ ü hey'et ile gelecegin taḳrīr itdim.[1605] Aña degin Bektāş Ḫān (25) daḫı geldi ḳānūn-ı pādişāhān-ı ‘Oṯmāniyān üzre[1606] bir ḳoltuġına Silāḥ-dār Paşa (26) ve bir ḳoltuġına ḳapucıbaşı İsmā‘īl Aġa[1607] girüp zemīn-būsīden ṣoñra[1608] ayaġ[1609] üzre (27) ṭurġurdılar.[1610] Pes cānib-i pādişāhīden ḫiṭāb olınup “Sen kimsin?” buyurdılar **[347b]** (01) “Bektāş Ḫān ḳuluñuzum.” diyü cevāb virdi.[1611] Ya benüm geldügümden āgāh degül miydin ki çaḳ bu mertebe (02) ‘inād itdiñ.[1612] Egerçi cāsūslarumuz ḫaber virdiler, lākin biribirin kimi taḥḳīḳ kimi tekẕīb (03) itdi ve sa‘ādetlü pādişāhuñ ma‘lūm-ı hümāyunlarıdur çöregin yidügümüz velī-ni‘metümüzüñ (04) uġrına ḳādir olduġumuz mertebe dürişmek ‘uhdemüze lāzım idi. Nitekim sa‘ādetlü (05) pādişāhumuñ ḳulları daḫı uġur-ı hümāyūnlarına ṣarf-ı iḳtidār iderler.[1613] Üşte (06) bir avuç ḳanum ve baş ü cānum[1614] ḥużūr-ı şerīflerine geldim[1615] dilerse ‘afv itsün[1616] isterse (07) ḳatl itsün[1617] fermān pādişāhuñdur.” didi.[1618] Pes ‘afv idüp[1619] bir

[1597] A[347a/15]: ü B:- C:-
[1598] A[347a/15]; B[433b/06]: oṭaġ-ı hümāyūna C[221b/01-02]: oṭaġ-ı (02) hümāyūn-ı pādişāhīye
[1599] A[347a/16]; B[433b/07]: bir niçe yüz C[221b/02]: üç yüz miḳdārı
[1600] A[347a/16-17]; B[433b/07-08]: ṭırāş-āver çār-ebrū tüvāna vü bahādır ve cengçi ġulām-ı sīm-endām ser-ā-pā āhene müstaġrıḳ kemān-dār C[221b/02-03]: çār- (03) ebrū ṭırāş, bahādır ġulām, ser-ā-pā āhen pūlāda ġarḳ olmış idi
[1601] A[347a/17]; B[433b/08]: cānib-i yesārda C[221b/03-04]: cānib-i (04) yesārlarında
[1602] A[347a/17]: yine ol vaż‘ ü hey'etde bir ol ḳadar B[433b/08-09]: yine ol ḳadar ol (09) vaż‘ ü hey'et ile bir ol ḳadar C[221b/04]: bir olḳadar
[1603] A[347a/18]: tüfeng-endāz-ı cān-güdāz ki bunlaruñ birinüñ tüfengi ve tīri B[433b/09]: ṭüfeng-endāz-ı cān-güẕār ki bunlaruñ birinüñ ṭüfengi ve tīri C[221b/04-05]: bahādır daḫı var idi kim tüfeng-dārān kemān-dā- (05) rān ḫışt-endāz kim
[1604] A[347a/18-19]: ḫaṭā itmez ve zih-gīrden (19) yire düşmez idi B[433b/10]: ḫaṭā itmez ve zih-gīrden geçer yire düşmez idi C[221b/05]: zih-gīrden geçer ḫaṭā itmezdi.
[1605] A[347a/19-24]: ve bir bölük ... taḳrīr itdim. B[433b/10-15]: ve bir bölük ... yıḳardı ... zemīn-būse hemān... heybet ... taḳrīr itdim. C[221b/05-06]: Çün bu ṭarz-ı üslūb (06) üzre dīvān-ı pādişāhī ḫāṭır oldı.
[1606] A[347a/25]; B[433b/16]: ḳānūn-ı pādişāhān-ı ‘Oṯmāniyān üzre C[221b/07]: ḳānūn-ı pādişāhī üzre
[1607] A[347a/26]; B[433b/17]: ḳapucıbaşı İsmā‘īl Aġa C[221b/07-08]: ḳapucılar (08) ketḫüdāsı
[1608] A[347a/26]; B[433b/17]: zemīn-būsīden ṣoñra C[221b/08]: zemīn-būs eyledükden ṣoñra
[1609] A[347a/26]: ayaġ üzre B[433b/17]: ayaḳ üzre C[221b/08]: ayaġ üzerine
[1610] A[347a/27]; B[433b/17]: ṭurġurdılar. C[221b/08]: durġurdılar.
[1611] A[347a/27-347b/01]: “Sen ... virdi. B[433b/18-19]: “Sen ... (19) diyü ol dem cevāb virdi. C:-
[1612] A[347b/01-02]: Ya benüm ... (02) ‘inād itdiñ. B[433b/19]: Ya benüm ... böyle ‘inād itdüñ. C[221b/09-10]: “Niçün bu zamāna degin ‘inād idüp (10) ser-keşlik eyledüñ benüm geldügümden ḫabīr olmadıñ mı?” didükde
[1613] A[347b/02-05]: Egerçi ... iderler. B[434a/01-04]: Egerçi ... ḳādir oldügümüz ... sa‘ādetlü pādişāhuñ ... iderler. C[221b/10-11]: Bektāş Ḫān (11) daḫı “Pādişāhum cāsūslarumuz bir ṣaḥīḥ ḫaber virmediler.
[1614] A[347b/05-06]: Üşte (06) bir avuç ḳanum ve baş ü cānum B[434a/04]: Üşte bir avuç ḳanum ve cān ü başum C[221b/11-12]: Üşte bir avuç ḳan, cān (12) başum
[1615] A[347b/06]; B[434a/04]: ḥużūr-ı şerīflerine geldim C[221b/12]: ḥużūr-ı şerīfe getürdim
[1616] A[347b/06]: ‘afv itsün B[434a/04]: ‘afv eylesün C[221b/12]: ‘afv idüñ

fāḫir kürk ile (08) ḳaplu bir ẕī-ḳıymet-i ser-ā-ser geyürdi ve başına bir ẕī-ḳıymet ṣorġuç ve miyānına bir muraṣṣaᶜ (09) ḫancer-i ser-tīz vażᶜ itdürdiler[1620] ve yine vezīr-i aᶜẓam çādırına gönderdiler.[1621]

Müddet-i ḳalīle (10) geçmedin yine tüfeng çaṭırdısı ve ceng ü ḥarb şaḳırdısı ᶜālemi velvele-nāk itdi. (11) Yine vezīr-i mümā-ileyh ḥażretlerin gönderdiler ve "Ben bir bölük ḳavme ruḫṣat virem (12) ve başuma çevirüp āzād idem; kimdür ki bu fesāda cür'et ve benüm emrüme muḫālefet (13) ider?" diyü tefaḥḥus idince cümle ḥükkām vezīr-i aᶜẓam yanına müctemiᶜ olup müttefiḳü'l-kelime (14) cevāb virdiler ki Bektāş Ḫān'uñ sarāyı ve ḥaremi ḥıfẓına yeñiçeriden yasaḳçılar taᶜyīn (15) olınmış idi.[1622] Ḳızılbaşlar ḫavfa düşüp birḳaç yeñiçeriyi ḳatl itmişler. Ol sebebden (16) etrāf ü cevānibde bulınan ġuzāt vāḳıf olınca yeñiçeriye imdād ḳaṣdıyla üzerilerine (17) üşmişler ve ol anda üç dört biñ Ḳızılbaş'ı baş itmişler ve baḳıyyetü's-seyf olan (18) Ḳızılbaşlar Ḳarañlıḳḳapu'ya taḥaṣṣun itmişler ve andan feṯḥ-i bāb idüp nehr-i Diyale yalusıyla (19) çekilüp gitdiler velākin muḳaddem daḫı Revān Ḳalᶜa'sına ḳapanan ekṣer bunlar idi.[1623] (20) Andan selāmet ile ṣalıvirdüklerine ᶜasker ḫalḳı ġāyet nedāmet çekerdi. Bu kerre (21) taᶜḳīb itdiler ve ekṣerin ḳılıçdan geçürdiler. Meger nehr-i Diyale'ye yılduranlar ḫalāṣ (22) oldı.[1624]

Muḥaṣṣal defterleri mūcibince[1625] maḥṣūr olan otuz dört biñ Ḳızılbaş imiş.[1626] (23) ᶜaşer-i ᶜaşīri ḫalāṣ olduġı maᶜlūm degüldür.[1627] Ḫudā-yı rabbi'l-ᶜālemīn dā'imā bed-meẕheb (24) ve bed-kīş olanları maḳhūr itmekden ḫālī olmaya.[1628]

BURC-I ᶜACEMĪ DİMEKLE ŞEHĪR OLAN (25) ḲULLE-İ KEBĪRENÜÑ VECH-İ TESMİYESİ ẔİKRİNDEDÜR

Merḥūm u maġfūrun-leh Sulṭān Murād Ḫān-ı sālis (26) bin Sulṭān Selīm[1629] Ḫān-ı sānī ki muᶜteḳid-i evliyā ve menāḳıb-ı şerīfelerine mā'il ve mutaṣavvif[1630] (27) ve sülūke ḳā'il bir

---

[1617] A[347b/06-07]: isterse (07) ḳatl itsün B[434a/05]: isterse ḳatl eylesün C[221b/12]: dilerse ḳatl idüñ
[1618] A[347b/07]; B[434a/05]: fermān pādişāhuñdur." didi. C[221b/12-13]: didü- (13) kde
[1619] A[347b/07]; B[434a/05]: Pes ᶜafv idüp C[221b/13]: "ᶜAfv eyledim." diyüp
[1620] A[347b/07-09]; B[434a/05-07]: bir fāḫir ... vażᶜ itdürdiler C[221b/13]: egnine bir ḫilᶜat, miyānına bir ḫancer-i muraṣṣa vażᶜ eylediler
[1621] A[347b/09]; B[434a/07]: ve yine vezīr-i aᶜẓam çādırına gönderdiler. C[221b/13-14]: ve umūmen (14) ehl-i ḳalᶜaya emān iḥsān eylediler.
[1622] A[347b/09-15]: Müddet-i ḳalīle ... olınmış idi. B[434a/07-12]: Müddet-i ḳalīle ... ṭüfeng çaṭırdısı (08) ve ceng ḥarb ... ḥażretleri ... başum ... kimdür bu fesādı başlayan ve (10) bu ki cür'et idüp ... muḫālefet iden ... vezīr-i aᶜẓam çādırına ... cevāb virdiler Bektāş Ḫān'uñ ... olınmış idi. C:-
[1623] A[347b/15-19]: Ḳızılbaşlar ... bunlar idi. B[434a/12-16]: Ḳızılbaşlar ... eṭrāf (13) cevānibde ... bī-baş itmişler ve baḳıyyetü's-süyūf olan ... bunlar idi. C:-
[1624] A[347b/20-22]; B[434a/16-18]: Andan ... ḫalāṣ oldı. C:-
[1625] A[347b/22]; C[221b/14]: mūcibince B:-
[1626] A[347b/22]; B[434a/18]: otuz dört biñ Ḳızılbaş imiş. C[221b/15]: otuz biñ Ḳızılbaş idi.
[1627] A[347b/23]; B[434a/18-19]: ᶜaşer-i ᶜaşīri ḫalāṣ olduġı maᶜlūm degüldür. C[221b/15]: Nışfı ḫalāṣ olmadı.
[1628] A[347b/23-24]: Ḫudā-yı ... ḫālī olmaya. B[434a/19-434b/01]: Ḫudā-yı rabbi'l-ᶜālemīn bed-meẕheb ve bed-kīş olanları dā'imā maḳhūr (434b/01) itmekden ḫālī olmaya. C[221b/15-222a/01]: Ḫudā-yı müteᶜāl bed-meẕheb (222a/01) kāfir zindīḳ olan kāfirleri dā'imā ḳahr eyleye. Āmīn!
[1629] A[347b/25-26]: Sulṭān Murād Ḫān-ı sālis (26) bin Sulṭān Selīm B[434b/02]: Sulṭān Murād Ḫān-ı sālis ibn-i Sulṭān Selīm
[1630] A[347b/26]: taṣavvuf B[434b/03]: taṣarruf

pādişāh-ı ẕī-cāh idi. Bir ᶜazīz ki Ḥażret-i Şeyḫ ᶜAbdü'l-ḳādir Geylānī **[348a]** (01) raḍiyallahü ᶜanh menāḳıb-ı şerīfesin cemᶜ itmiş ve terākīb-i ᶜArabiyye ile āvīze-i semᶜ itmiş (02) tercemesin murād idinmişler ve ḫocaları Ḥażret-i Şeyḫü'l-islām[1631] Saᶜdeddīn Efendi (03) ḥażretlerine sipāriş buyurmışlar. Nitekim ol kitāb-ı nā-yābuñ āḫirinde bu edā-yı dil-peẕīr (04) ile bu ḫidmete[1632] emr-i sulṭānī ile me'mūr olduḳların[1633] ve maḫdūm-ı mükerremleri ki[1634] (05) ṣoñra ikisi daḫı şeyḫü'l-islāmlıḳ[1635] maḳāmın teşrīf buyurmışlardur. Bu kārda (06) kendülere muᶜīn olduḳların bu naẓm-ı şerīf ile beyān buyurmışlar. Naẓm:

(07) Ḥamdi-lillah ki bu güzīde kitāb
Yitişüp ᶜavn-i mülhem-i vehhāb
Oldı şeş māha saᶜy ile ḥāṣıl
(08) Mebde'inden nihāyete vāṣıl
İki oġlum Muḥammed ü Esᶜad
Olalar dehr-i ḳahrden ebᶜad
(09) Oluben rūz u[1636] şeb bu kāre mücidd
Oldılar baña bu ᶜamelde mümidd
Ekserine Muḥammed oldı muᶜīn
(10) Naẓm u nesri oldı dürr-i semīn
Görür ol kim fenne ide heves
Bu kitāb içre ittiḥād-ı nefes
(11) Selef aᶜlā diyüp şeker yidiler.
El-veled sırr-ı vālide didiler.
Bāᶜiṣ oldı bu emre emr-i muṭāᶜ
(12) Emr-i sulṭān-ı ḫatmü'l-ittibāᶜ
Pādişāh-ı memālik-i İslām
Tāc-dār-ı muẓafferü'l-aᶜlām
(13) Dāver-i ser-firāzı devrānuñ
On ikincisi Āl-i ᶜOsmānuñ
Ḫān Murād-ı ibn-i Şeh Selīm Ḫān-ı dü-vüm
(14) Dostı var ola düşmeni kim.

İlā āḫirihī bu kitāb-ı nā-yāb ᶜaynıyla kendülerüñ ḫaṭṭ-ı (15) şerīfleriyle olan nüsḫa-i şerīfe bu ᶜabd-i faḳīrüñ yedinde maẓbūṭadur.[1637] Ḥażret-i (16) Şeyḫ ᶜAbdü'l-ḳādir raḍiyallahü ᶜanh ḥażretlerinüñ mücāhedāt ü riyāżātı ẕikri (17) ṣadedinde ki, ẕikr olınan ḳullenüñ kendülere iżāfet olınduġı beyān buyurılmaġla (18) çünkim bu mecmūᶜamuzda tārīḫden ġayrı nevādir īrādı iltizām olınmışdur, (19) teberrük ü teyemmünen bir iki menāḳıb-ı şerīfesiyle maᶜan īrādına cür'et olınur ve billahi't-tevfīḳ.[1638]

[1631] A[348a/02]: Ḥażret-i Şeyḫü'l-islām B[434b/05]: Şeyḫü'l-islām
[1632] A[348a/04]: ḫidmete B[434b/07]: ḫidmetde
[1633] A[348a/04]: me'mūr olduḳların B[434b/07]: me'mūr olduḳları
[1634] A[348a/04]: mükerremleri ki B[434b/07]: mükerremeleri ki
[1635] A[348a/05]: şeyḫü'l-islāmlıḳ B[434b/08]: şeyḫü'l-islāmlik
[1636] A[348a/09]: u B:-
[1637] A[348a/15]: maẓbūṭadur. B[434b/19]: maẓbūṭdur.
[1638] A[347b/24-348a/19]; B[434b/01-435a/04]: BURC-I ᶜACEMĪ ... billāhü't-tevfīḳ. C:-

(20) **Min Menāḳıb-ı Şerīfe:** Esānīd-i ṣaḥīḥa ile bize ḫaber virildi ki sene s̱emān ve ḫamsīn (21) ḫams-mi'ede Baġdād'da kürsīsi üzre dimiş ki yigirmi beş[1639] ʿIrāḳ beriyyelerinde (22) seyāḥat ve ḫarābelerinde iḳāmet eyledim ve tecerrüd üzre oldım ve ḳırḳ yıl ṣalāt-ı (23) ṣubḥı[1640] vużū-yı ʿişā ile edā itdim. Beş[1641] ʿişā namāzın ḳılup ḫatm-i Ḳurʿan'a istiftāḥ (24) eyler idim ve bir ayaġum üstine[1642] baṣup durur idim[1643] ve ġalebe-i nevm ḫavfından (25) bir elem ile dīvāra ḳaḳılmış bir ekseriye[1644] yapışur idim[1645] ve bir gice bir nerd-bāndan (26) çıḳar iken[1646] ḳalbüme lāyıḥ oldı ki[1647] bir sāʿat nevm itsem. Muḫālefet-i nefs içün (27) ol ḫāṭıra itdügim maḥallde bir ayaġ üzre dikilüp durdım ve Ḳur'ān-ı ʿaẓīme[1648] **[348b]** (01) iftitāḥ itdim ve ol ḥāl üzre iken ḫatm eyledim[1649] ve gāh olurdı ki nevm bir ṣūretde (02) gelür idi üzerine ṣayḥa ile hücūm eyler idim,[1650] ḳaçar idi ve gāh dünyā ve zeḫārifi (03) ve şehvātı ḥisān ü ḳıbāḥ ṣūretlerde baña gelür idi. Ben daḫı ṣayḥa eyler idim hāribe (04) olup firār eyler idi[1651] ve el'ān[1652] Burc-ı ʿAcemī dimekle müsemmā olan burcda on bir yıl iḳāmet (05) eyledim ve anda ṭūl-i mekṣüm ile Burc-ı ʿAcemī dimekle meşhūr oldı v'Allahi ʿazze ve celle ile mübāyaʿa (06) ve ʿahd eyledim. Ol burcda ki ekl itmem tā aġzuma loḳma ḳonılmayınca ve şürb itmem tā içürilmeyince. (07) Bir kerre bir erbaʿīn geçürdim ne bir loḳma ekl itdim ve ne bir ḳaṭre şürb eyledim. Ṭāḳatüm ṭaḳ (08) oldı. Bu ḥāletde bir recül geldi, elinde ḫubz ve ṭaʿām var idi. Öñüme ḳodı (09) ve gitdi. Şiddet-i cūʿdan[1653] üzerine düşeyazdı. Ben didim ki "V'Allahi Rabbüm ile (10) itdügim ʿahdden dönmezem ve bu ṭaʿāma ṣunmazam." Bu ḥālde bāṭınumda bir ṣurāḥ ṣımāḫa (11) irdi ki "el-cūʿ" diyü[1654] çaġırur. Ol ṣurāḥa iltifāt itmedim. Bu ḥāletde Şeyḫ Ebū Saʿīd Maḥremī (12) gelüp derūnumdan nāliş iden ṣurāḥuñ[1655] naʿrasın işidüp baña didi ki "Ya ʿAbdü'l-ḳādir, (13) bu nedür?" Didi ki[1656] "Ḳalaḳ-ı nefsdür." Ammā rūḥum Mevlā'sına ʿazze ve celle sükūn ve iṭminān üzredür. (14) Pes baña[1657] didi ki "Baña gel Bābü'l-Ezc'de menzilüme böyle." diyüp gitdi.

Gönlümden[1658] (15) didi ki[1659] emirsiz[1660] bu maḥallden ḫurūc itmezem. Bu ḥālde Ebū'l-ʿAbbās Ḫıżır ʿaleyhi's-selām (16) ḥāżır olup baña didi ki "Ḳalḳ ve Ebū Saʿīd'e var."

[1639] A:- B[435a/06]: yıl
[1640] A[348a/22-23]: ṣalāt-ı (23) ṣubḥı B[435a/07]: ṣubḥı
[1641] A:- B[435a/07]: ve on beş yıl
[1642] A[348a/24]: üstine B[435a/08]: üzre
[1643] A[348a/24]: durur idim B[435a/08]: dururdım
[1644] A[348a/25]: ekseriye B[435a/09]: eksere
[1645] A:- B[435a/09-10]: ve seḥer vaḳtinde Ḳur'ān-ı (10) āẓīmi āḫirine yitişdürür idim
[1646] A[348a/26]: çıḳar iken B[435a/10]: çıḳarken
[1647] A:- B[435a/10]: hemān
[1648] A[348a/27]: Ḳur'ān-ı ʿaẓīme B[435a/12]: Ḳur'ān-ı ʿaẓīm
[1649] A:- B[435a/13]: ve gāh olurdı ki üç günden ḳırḳ güne varınca ḳuvvet idinecek nesne bulamazdım
[1650] A[348b/02]: eyler idim, B[435a/14]: iderdim,
[1651] A[348b/04]: firār eyler idi B[435a/16]: feryād ü firār eyler idi
[1652] A[348b/04]: el'ān: الانه
[1653] A:- B[435b/02]: nefsüm
[1654] A[348b/11]: diyü B[435b/04]: diyü diyü
[1655] A[348b/12]: ṣurāḥuñ B[435b/05]: ṣurāḥınuñ
[1656] A[348b/13]: Didi ki B[435b/05]: Didim ki
[1657] A[348b/14]: baña B:-
[1658] A[348b/14]: Gönlümden B[435b/07]: Gönülden
[1659] A[348b/15]: didi ki B[435b/07]: didim ki
[1660] A[348b/15]: emirsiz B[435b/07]: emr sizüñ

Ben daḫı vardım gördim[1661] Ebū Saᶜīd (17) evinüñ ḳapusı öñinde vāḳıf ü mütevaḳḳıf durur. Beni göricek didi ki "Ya ᶜAbdü'l-ḳādir, (18) benüm daᶜvetüm yitmedi mi? Ḫıżır benüm didügüm dimeyince gelmediñ." Pes beni menziline idḫāl itdi. (19) Gördim ki ṭaᶜāmı ḥāżır ü müheyyā görür.[1662] Pes şeyḫ cülūs idüp baña yed-i mü'eyyidi ile (20) loḳma loḳma yidürdi aña degin ki şibᶜ geldi. Ṣoñra eli ile baña ḫırḳa geydürdi (21) ve ḫidmetinde iştiġāle mülāzemet eyledim ve bundan öñdin[1663] seyāḥatlerümde bir kerre bir (22) şaḫṣ ki, ol zamāna degin görmiş degül idim, baña gelüp didi ki "Ṣoḥbetden ḥaẓẓuñ (23) var mıdur? Ben daḫı "neᶜam" didim. Didi ki baña muḫālefet itmemek şarṭıyla didi ki[1664] "neᶜam" didi ki (24) "Burada otur, tā ben gelince ve bir yıl tamām ġā'ib-i ġayr-ı āyib oldı.[1665] Ben daḫı muvāfaḳat (25) şarṭın gözedüp mekānumdan ayrılmadım. Bir seneden ṣoñra gelüp beni mekānumda buldı[1666] (26) ve bir sāᶜat yanumda cülūs itdi, ṣoñra ḳıyām idüp didi ki "Mekānuñdan ben (27) gelince ayrılmayasun."[1667] Bir yıl daḫı ġā'ib oldı, bir yıldan ṣoñra āyib olup beni mekānumdan **[349a]** (01) ayrılmamış bulup ḳatumda bir sāᶜat cülūsdan ṣoñra yine ḳalḳup "Yirüñden[1668] taḥavvül (02) itme!"[1669] diyü emr itdi. Ben daḫı "neᶜam" didim ve kemā-kān mekānumdan taḥavvül itmedim ve bir ḥavl ġayetden ṣoñra (03) ᶜavdet idüp bilesince leben ve ḫubz[1670] getürdi ve baña didi ki "Ben Ḫıżır'um, me'mūr (04) olmışam ki[1671] senüñle ekl idem."[1672] Pes ekl eyledik, ṣoñra ḳalḳup baña didi "Ḳalḳ Baġdād'a (05) gidelüm." Bilesince Baġdād'a girdim didi, şeyḫe didiler ki "Bu üç yılda ne ḳuvvet (06) tenāvüli ile ḳuvvet bulduñuz?"[1673] didi ki meşūẕātdan yaᶜnī ḫalḳ yābāna[1674] atdükleri (07) döküntilerden dişürüp[1675] miḳdār-ı żarūret ile iktifā eyler idim. İntihā.

(08) Çünkim ol kitāb-ı şerīfden bi-ibāretihāi'l-laṭīfe mücāhedāt ve riyāżātı[1676] aḥvāli (09) ᶜayniyle bu mecmūᶜamuza naḳl olındı. Pes teberrük ü[1677] teyemmün ḳaṣd olınup[1678] bir iki kerāmāt-i (10) ᶜaliyyesin daḫı īrād idelüm.[1679]

Ve Min-el-Kerāmāt: Ḫaber virdi bize[1680] Şeyḫ Ebü'l-Ḥasani'l-Ḳursī[1681] (11) raḍiyallahü anh ve[1682] didi ki: Ben ve Şeyḫ ᶜAlī ibni'l-Heytī raḍiyallahü anh seyyidümüz Şeyḫ

[1661] A[348b/16]: gördim B[435b/09]: gördim ki
[1662] A[348b/19]: görir. B[435b/11]: durur.
[1663] A:- B[435b/13]: daḫı
[1664] A[348b/23]: didi ki B[435b/16]: didim ki
[1665] A[348b/24]: ġā'ib-i ġayr-ı āyib B[435b/16]: ġā'ib oldı
[1666] A[348b/25]: mekānumda buldı B[435b/17-18]: alıḳoyduġı (18) yirde buldı
[1667] A[348b/27]: ayrılmayasun." B[435b/19]: mekānundan ayrılmayasun."
[1668] A[349a/01]: yirüñden B[436a/01]: yirinden
[1669] A[349a/02]: itme B[436a/01]: itmeyesün
[1670] A:- B[436a/03]: ve
[1671] A[349a/04]: olmışam ki B[436a/02]: olmışam
[1672] A[349a/04]: ekl idem. B[436a/04]: ekl ideyim.
[1673] A[349a/06]: bulduñuz?" B[436a/06]: buldıñ?"
[1674] A[349a/06]: yābāna B[436a/06]: yebāna
[1675] A[349a/06]: dişürüp B[436a/06-07]: div- (07) şürüp
[1676] A[349a/08]: mücāhedāt ve riyāżātı B[436a/08]: riyāżāt ve mücāhedātı
[1677] A[349a/09]: ü B:-
[1678] A[349a/09]: ḳaṣd olınup B[436a/09]: ḳaṣdıyla
[1679] A[348a/20-349a/10]; B[435a/04-436a/09]: Min Menāḳıb-ı Şerīfe ... daḫı īrād idelüm. C:-
[1680] A[349a/10]: bize B:-
[1681] A[349a/10]: Şeyḫ Ebü'l-Ḥasani'l-Ḳursī B[436b/15]: Şeyḫ Ebü'l-Ḥasani'l-Ḳurşe
[1682] A[349a/11]: ve B:-

(12) Muḥī'd-dīn ʿAbdü'l-ḳādir raḍiye[1683] ḥużūrında idik. Sene tisʿa ve erbaʿīn ġams-mi'ede (13) Pes Ebū Ġālib Faẕlullah bin İsmāʿīl Baġdādī ezci't-tācir ḥāżır olup selām (14) virdi ve didi ki "Ya seyyidī! Ceddüñ Resūl-ullah sallahü ʿaleyhi ve sellem[1684] "mendaʿa fe'l-yecib" (15) dimişdür. İmdi ben seni menzilüme daʿvet eylerüm ve icābetüñi dilerim." Şeyḫ didi "İẕn (16) virilürse icābet eylerem." Böyle diyüp bir zamān başın egüp durdı, (17) ṣoñra murāḳabeden başın ḳaldurup "neʿam" didi, pes ḳatırına bindi. Ṣaġ (18) üzengüsin Şeyḫ ʿAlī ibni'l-Heytī[1685] ṭutdı ve ṣol üzengüsin ben ṭutdım. Pes tācirüñ (19) dārına vardıḳ[1686] gördik ki Baġdād'uñ meşāyiḫi[1687] ve ʿulemāsı ve aġniyāsı ol menzilde (20) cemʿ olmışlar. Şeyḫi ikrām idüp iclās itdiler ve simāṭ yaydılar, ḥulv ü ḥāmıżdan (21) ṭaʿām döşediler ve örtilmiş ve örtüsi mühürlenmiş bir selleyi[1688] iki kişi getürüp (22) götürdiler[1689] ve āḫir simāṭda vażʿ itdiler. Ebū Ġālib-i ṣāḥib-i daʿvet ṭaʿāma ṣalā didi. (23) Şeyḫ muṭrıḳ ve murāḳıb idi. Başın murāḳabeden ḳaldurmadı. Ne ekl itdi ve ne ekle (24) iẕn virdi[1690] ve ne ehl-i meclisden bir aḥad ṭaʿāma medīd itdi. Şeyḫüñ heybetinden gūyā başları (25) üzre[1691] var idi. Şöyle edeb üzre otururlardı.[1692] Pes şeyḫ başın ḳaldurup (26) baña ve Şeyḫ ʿAlī ibni'l-Heytī işaret itdi, bu selleyi[1693] getürüñ diyü,[1694] biz daḫı ḳalḳup getürdik.[1695] (27) Aġır geldi. Şeyḫüñ öñine iletdik. Emr itdi ki feṭḥ eyleyevüz, feṭḥ itdik gördik içinde bir oġlan **[349b]** (01) yatur, ekmeh ve mukʿad ve mecẕūm ve meflūc. Meger bu oġlan Ebū Ġālib'üñ oġlı imiş. Şeyḫ (02) göricek "ḳum bi-iẕn-illahi muʿāfī"[1696] didi, yaʿnī Allahü teʿālā iẕniyle ṣaḥīḥ ü sālim ḳalḳ, didi. (03) Hem-ān-dem ol ṣabī bi-iẕnihi teʿālā[1697] baṣīr olup ḳalḳup segirdüp[1698] gitdi ve emrāż-ı (04) mezbūreden ol ḥālde[1699] biri olup ʿāhetden ʿāfiyet buldı,[1700] ḥāżırūn taʿaccüb ile (05) bükā vü ṣayḥa itdiler.[1701] Pes ben Şeyḫ Ebū Saʿīd Ḳaylavī'ye vardım ve bu ḳıṣṣadan ḫaber virdim. (06) Didi ki Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir bi-iẕn-illahi teʿālā ekmeh ve ebraṣı ibrā ider ve mevtāyı iḥyā ider. (07) Yine ẕikr olınan rāvī didiler ki meẕkūr Ebü'l-Ḥasan Ḳurṣī bize didi ki bir kerre[1702] daḫı (08) sene tisʿa ve erbaʿīn ġams-mi'ede şeyḫüñ meclisinde ḥāżır idim. Revāfıżdan bir cemʿ[1703] dikilmiş (09) ve mühürlenmiş iki ḳofa[1704] getürdiler ve şeyḫe didiler ki "Bu iki ḳofada[1705] ne vardur, bize ḫaber (10) vir." Şeyḫ daḫı kürsīsinden inüp ḳofa-i maḫtūmenüñ[1706] birine elin

[1683] A[349a/12]: raḍiye B[436a/11]: raḍiyallahü anh
[1684] A[349a/14]: sallahü ʿaleyhi ve sellem B[436a/13]: ʿaleyhi ṣalavat-ullah
[1685] A[349a/18]: Şeyḫ ʿAlī ibni'l-Heytī B[436a/17]: Şeyḫ ʿAlī bin Heytī
[1686] A[349a/19]: vardıḳ B[436a/17]: vardik
[1687] A[349a/19]: meşāyiḫi B[436a/18]: şeyḫ ve meşāyiḫi
[1688] A[349a/21]: selleyi B[436b/01]: sīnīyi
[1689] A[349a/21-22]: getürüp (22) götürdiler B[436b/01]: getürdiler
[1690] A[349a/24]: iẕn virdi B[436b/01]: rıżā virdi
[1691] A:- B[436b/04]: ṭabaḳlar
[1692] A[349a/25]: otururlardı. B[436b/05]: otururdı.
[1693] A[349a/26]: selleyi B[436b/06]: sīnīyi
[1694] A[349a/26]: diyü B[436b/06]: didi,
[1695] A:- B[436b/06]: ammā
[1696] A[349b/02]: "ḳum bi-iẕn-illah muʿāfī" B[436b/09]: "ḳum bi-iẕn-illahi teʿālā muʿāfī"
[1697] A[349b/03]: bi-iẕnihi teʿālā B[436b/10]: bi-iẕn-illahi teʿālā
[1698] A[349b/03]: segirdüp B[436b/10]: segirtdi
[1699] A[349b/04]: ḥālde B[436b/11]: ḥālet
[1700] A[349b/04]: ʿāfiyet buldı, B[436b/11]: ʿāfiyet bulup
[1701] A:- B[436b/12-13]: Şeyḫ izdihām-ı nās arasından çıḳup gitdi, (13) ne söyledi ve ne nesne ekl itdi.
[1702] A[349b/07]: bir kerre B[436b/16]: bir gün
[1703] A[349b/08]: bir cemʿ B[436b/17]: bir cemʿden
[1704] A[349b/09]: ḳofa B[436b/17]: ḳoffa
[1705] A[349b/09]: ḳofada B[436b/18]: ḳoffada
[1706] A[349b/10]: ḳofa-i maḫtūmenüñ B[436a/18]: ḳoffa-i maḫtūmenüñ

ḳoyup didi ki “Bunda (11) bir kötürüm ṣabī vardur.” Pes oġlı ʿAbdü’r-rezzāḳ’a fetḥi ile emr itdi. Ol daḫı fetḥ itdi. (12) İçinde şeyḫ didügi gibi bir mukʿad ṣabī var idi. Şeyḫ eli ile yapışup “ḳum bi-iẕn-illahi (13) teʿālā”[1707] didi. Hem-ān-dem ṣabī ḳalḳup segirtdi, andan elini ol bir ḳofaya[1708] ḳoyup didi ki (14) “Bunda ʿāhetsiz ṣaġ u sālim bir ṣabī vardur.”[1709] Andan oġlına anı daḫı fetḥ itdürdi. (15) İçinden bir ṣabī çıḳdı ve meşye āġāz eyledi. Şeyḫ daḫı ṣabīnüñ başına yapışup (16) “iḳʿad” didi. Hem-ān-dem ṣabī muḳʿad olup ḥareketden ḳaldı.[1710] Ol imtiḥāna gelen Rāfıżīler (17) şeyḫüñ bu kerāmetin görüp şeyḫ elinde Rafżdan tevbe eylediler ve o[1711] gün ol meclisde üç (18) kimesne teslīm-i rūḥ itdi ve yine didi ki “Ṣadr-ı ḳurb-ı māżīde meşāyiḫe irişdim dirlerdi ki (19) dört kimesnedür ki anlara “berere” dirler. İbrā-yı ekmeh ü ebraṣ iderler ve anlar Şeyḫ Muḥī’d-dīn ʿAbdü’l-ḳādir’dür (20) ve Şeyḫ Beḳā bin Baṭū ve Şeyḫ Ebū Saʿīd Ḳaylavī ve Şeyḫ ʿAlī ibn-i Heytī’dür. Raḍiyallahü ʿan-hüm[1712] ve meşāyiḫden dört (21) kimesne gördim ki ḳabrlerinde taṣarruf iderler, iḥyā taṣarrufı. Şeyḫ Abdü’l-ḳādir[1713] ve Şeyḫ Maʿrūf-i (22) Kerḫī ve Şeyḫ ʿAḳīl Münbicī ve Şeyḫ Ḥayāt bin Ḳays Ḥarrānī raḍiyallahü[1714] ʿan-hüm” ve yine didi ki “Bir gün (23) Şeyḫ ʿAbdü’l-ḳādir beni bir ḥācetde istiḫdām eyledi. Ben daḫı ḳażāsında istiʿcāl ü müsāraʿāt (24) itdim. Edā-yı ḫidmetden ṣoñra baña didi ki, “temmen māturīd” yaʿnī ne ārzū eylersen dile. Ben daḫı emr-i (25) Bāṭına müteʿalliḳ baʿżı teraḳḳiyāt-ı aḥvāl[1715] diledim. “ḫuẕa ileyk” didi yaʿnī[1716] al saña diyü iṭā' (26) edāsın itdi. Hem-ān-dem ol ricā itdügüm umūr, derūnumda ẓuhūr itdi. Raḍiyallahü teʿālā ʿanh.[1717]

(27) **Ve Min-el-Kerāmāt:** Ve yine ḫaber virdi bize Ebü’l-Maʿālī ʿAbdü’r-raḥīm ʿanʿane ṣaḥīḥa ile ki ben Dimişḳ’de bir recüle **[350a]** (01) mülāḳī oldım ki aña Ṭarīf dinilürdi. Ol kimesne didi ki, ben Nişabur yolında (02) yāḫūd Ḫarezm yolında mülāḳāt eyledim ve bilesince on dört yük şeker var idi, (03) pes baña didi ki “Bir maḫūf beriyyede nāzil oldıḳ ki[1718] anda ḫavfdan birāder birāderi (04) ile duramaz idi[1719] vaḳtā ki evvel leylden yükleri yükletdik. Dört ecmāli[1720] yavu ḳıldım (05) ve ṭaleb eyledim bulamadım ve ḳāfile göçdi ve ben anlardan münḳaṭıʿ oldım ol cimāli ṭaleb içün. (06) Pes baña anları bulmaḳ düşvār oldı ve her-çend ki ṭaleb eyledik bulamadıḳ vaḳtā ki (07) fecr münşaḳḳ oldı ve ben Şeyḫ ʿAbdü’l-ḳādir’üñ “ḳuddise sırrahu” kelāmını bir kez yād eyledim ki dimiş (08) imiş[1721] “Eger bir şiddet ü eleme düşerseñ baña nidā ile ol elem ü şiddet defʿ olur.” Didim ki (09) “Yā Şeyḫ ʿAbdü’l-ḳādir “merret cimālī”, yā Şeyḫ ʿAbdü’l-ḳādir “merret cimālī!”[1722] yaʿnī ey Şeyḫ

[1707] A[349b/12-13]: “ḳum bi-iẕn-illahi (13) teʿālā”B[437a/02]: “ḳum bi-iẕn-illah”
[1708] A[349b/13]: ḳofaya B[437a/03]: ḳoffaya
[1709] A[349b/14]: ṣaġ u sālim bir ṣabī vardur.” B[437a/03-04]: bir ṣabī vardur yaʿnī ṣaġ (04) sālim.”
[1710] A[349b/16]: maʿḳūd olup ḥareketden ḳaldı. B[437a/05-06]: ḥareketden ḳaldı maʿḳūd (06) oldı.
[1711] A[349b/17]: o B[437a/07]: ol
[1712] A[349b/20]: Raḍiyallahü ʿan-hüm B[437a/10]: Raḍiyallahü teʿālā ʿan-hüm
[1713] A[349b/21]: Şeyḫ Abdü’l-ḳādir B[437a/11]: Şeyḫ Abdü’l-ḳādir’dür
[1714] A[349b/22]: Raḍiyallahü ʿan-hüm B[437a/12]: Raḍiyallahü teʿālā ʿan-hüm
[1715] A[349b/25]: teraḳḳiyāt-ı aḥvāl B[437a/15]: teraḳḳiyāt-ı emvāl
[1716] A[349b/25]: yaʿnī B:-
[1717] A[349a/10-349b/26]: Ve Min-el-Kerāmāt: ... Raḍiyallahü ʿanh. B[436a/09-437a/16]: Ve Min-el-Kerāmāt: ... Raḍiyallahü teʿālā ʿanh. C:-
[1718] A[350a/03]: nāzil oldıḳ ki B[437b/01]: nāzil oldik
[1719] A[350a/04]: duramaz idi B[437b/01]: duramazdı
[1720] A[350a/04]: ecmāli B[437b/02]: cemel
[1721] A[350a/07-08]: dimiş (08) imiş B[437b/05]: dimiş idi
[1722] A[350a/09]: yā Şeyḫ ʿAbdü’l-ḳadir “merret cimālī!” B:-

ᶜAbdü'l-ḳādir (10) develerüm gitdi. Ṣoñra ṭulūᶜ-i fecre nigāh eyledim. Pes żū-yı fecrde evvel münşaḳḳ olduġı ḥālde (11) bir recül gördim ki bir depenüñ üstinde ve öñinde ġāyetle beyāż cāme var ve eli ile (12) baña işāret ider.[1723] Pes[1724] vaḳtā ki varup ol depeye çıḳdıḳ, bir kimesne göremedik.(13) Ṣoñra gördik ol dört cemel depenüñ altında vādī içre çökmişler. Pes alup (14) ḳāfileye ḳatıldıḳ. Ebü'l-Maᶜālī didi ben Şeyḫ Ebü'l-Ḥasan ᶜAlī Cebbārī raḥmet-ullahi teᶜālā[1725] (15) gelüp bu ḥikāyeyi söyledim. Didi ki Şeyḫ Ebü'l-Ḳāsım ᶜÖmer Bezzāzī işitdim ki dir, seyyidüm (16) Şeyḫ Muḥī'd-dīn ᶜAbdü'l-ḳādir ḳuddise sırrahu istimāᶜ eyledim ki dir bir kimesne ki[1726] bir elem (17) ü[1727] kerb ḥāletinde baña istiġāṯe ide andan ol elem ü kerbi keşf iderem ve bir kimesne ki (18) zamān-ı şiddet ve āvān-ı miḥnetde baña ismüm ile nidā eyleye andan ol zaḥmeti keşf (19) iderem.[1728] Bir kimesne ki ḥācetinde benüm ile Ḥaḳḳ subḥānehu ve teᶜālā'ya tevessül ide ḥāceti (20) ḳażā olınur ve bir kimesne ki iki rekᶜat namāz ḳıla ve her rekᶜatda fātihatü'l-kitāb ḳırā'- (21) atından ṣoñra selām vire ṣoñra Ḥażret-i Resūl ṣallallahü ᶜaleyhi ve sellem[1729] üzerine (22) ṣalavāt vire ve anı ẕikr eyleye ṣoñra ᶜIrāḳ ṭarafına on bir ḫaṭve yürüyüp benüm (23) ismümi ẕikr eyleye ve ḥācetin yād ide, taḫḳīḳā[1730] ḥāceti ḳażā olınur yaᶜnī murādına (24) vāṣıl ve maṭlūbına nā'il olur. Ṭayyebe allahü teᶜālā[1731] sırrahu ve ceᶜālenā mimmen ittebeaᶜ eserahu ve nefaᶜınā (25) bi-muṭālatihi kelimātihi ve ᶜammen bi-envāᶜi berakātihi ile olsa çün Burc-ı ᶜAcemī münāsebetiyle[1732] (26) ḥażret-i şeyḫüñ menāḳıb-ı şerīfesinden ki ᶜummāndan kim ḳaṭre degüldür, silk-i taḥrīre getürildi (27) yine pādişāh-ı maġfūruñ itmām-ı ġazāsı emrine şürūᶜ idelüm ve billahi't-tevfīḳ.[1733]

VE MİN-EL-BEDĀYİᶜÜ'L-VĀḲĀYİᶜ [350b] (01) EFRENC-İ ŞEḲĀVET-SENCDEN ALINAN MĀL-I KEŞĪR ẔİKRİNDEDÜR [1734]

Çün pādişāh-ı gerdūn[1735] ġulām-ı ᶜasākir-i İslām-ı ẓafer- (02) encām ile[1736] Baġdād'a dārü's-selām feṭḥine[1737] ᶜazīmete ḳıyām itdiler.[1738] Diyār-ı Maġrib'üñ āb-ı rūy ḥuṣūlı (03) ve ġuzāt-ı İslām ile meşḥūnī Cezā'ir Ḳalᶜası ġāzīlerinden[1739] on altı çekdirür gemi donadup (04)

[1723] A[350a/11-12]: bir depenüñ üstinde ve öñinde ġāyetle beyāż cāme var ve eli ile (12) baña işāret ider. B[437b/7-8]: bir depe (08) üstinde ṭurur, öñinde beyāż cāme, ġāyetle beyāż. Eli ile baña işāret ider.

[1724] A[350a/12]: Pes B:-

[1725] A[350a/14]: raḥmet-ullahi teᶜālā B[437b/11]: raḥmet-ullahi ᶜaleyh

[1726] A[350a/16]: kimesne ki B[437b/12]: kimesne

[1727] A[350a/17]: ü B:-

[1728] A:- B[437b/14]: ve

[1729] A[350a/21]: Ḥażret-i resūl ṣallallahü ᶜaleyhi ve sellem B[437b/16-17]: Ḥażret-i (17) resūl muᶜaẓẓam ü ḥabīb-i ekrem

[1730] A[350a/23]: taḫḳīḳā B[437b/18]: taḫḳīḳ

[1731] A[350a/24]: teᶜālā B:-

[1732] A[350a/25]: münāsebetiyle B[438a/01]: münāsebetle

[1733] A[349b/27-350a/27]; B[437a/16-438a/03]: Ve Min-el-Kerāmāt ... billahi't-tevfīḳ. C:-

[1734] A[350a/27-350b/01]; B[438a/03-04]: VE MİN-EL-BEDĀYİᶜÜ'L-VĀḲĀYİᶜ EFRENCİ-İ ŞEḲĀVET-SENCDEN ALINAN MĀL-I KEŞĪR ẔİKRİNDEDÜR C[222a/05-06]: VENEDİK KĀFİRLERİNDEN ALINAN MĀL-I (06) KEŞĪRE ẔİKRİNDE

[1735] A[350b/01]; B[438a/04]: pādişāh-ı gerdūn C[222a/06]: pādişāh-ı İslām-ı gerdūn

[1736] A[350b/01-02]; B[438a/04-05]: ġulām-ı ᶜasākir-i İslām-ı ẓafer-encām ile C[222a/06]: vaḳār-ı ᶜasākir-i İslām ile

[1737] A[350b/02]: Baġdād'a dārü's-selām feṭḥine B[438a/05]: Baġdād dārü's-selām feṭḥine C[222a/06-07]: dārü's-(07) selām-ı Baġdād feṭḥine

[1738] A[350b/02]; B[438a/05]: ḳıyām itdiler. C[222a/07]: ḳıyām eylediler.

[1739] A[350b/02-03]: Diyār-ı ... ġāzīlerinden B[438a/05-06]: Diyār-ı Maġrib'üñ āb-ı rūyī ḥuṣūlı ... ġāzīlerinden C[222a/07]: Diyār-ı Maġrib ġāzīleri

daḫı[1740] rūzgār-ı muvāfıḳ birle[1741] yelken açup[1742] Frengistān ḳıyıların ṣıyırdup memālik-i ᶜadādan (05) niçe yirlerin[1743] nehb ü ġāret ve niçelerde aᶜdāya bulışup[1744] ceng ü[1745] perḫāşdan ṣoñra[1746] kimin[1747] (06) esīr ve[1748] beste-i zencīr ve kiminüñ maḳāmın[1749] dūzaḫ ü saᶜīr iderler[1750] ve bi'l-cümle bu ṭarīḳ ile (07) geçüp giderler. ᶜĀḳıbet Rūmili ḳıyılarından Avlonya nām ḳalᶜa ḳurbında vāḳiᶜ[1751] limanı (08) dārü'l-emān ṣanup içine girerler[1752] ve gemilerin ol maḥallde yaġlamaḳ[1753] ve andan yine kāfir (09) yaḳasına ṣalup[1754] ke'l-evvel[1755] āᶜdānuñ cigerlerin daġlamaḳ[1756] mülāḥaẓasıyla gemilerinden (10) ṭopların ve sā'ir ālāt ve esliḥaların ve kürekçi forsaların çıḳarup[1757] gemilerin (11) başarlar ve yaġlamaḳ tedbīrin iderler.[1758] Bu maḥallde Venedik-i lā'īn ṭonanması[1759] bunlaruñ (12) ardın alup cüst ü cū iderek[1760] ol maḥalle gelürler.

Baᶜżı kimesneler[1761] dirler ki Avlonya (13) diz-dārı küffār ṭonanmasına[1762] ḫaber gönderdi ki,[1763] bunlar levend gemileridür[1764] ne padişāhumuza (14) iṭāᶜatleri[1765] ve ne bizden rāst geldükleri sefā'ine ḥimāyetleri vardur bir bölük (15) eşḳıyādur dimiş ola ve[1766] bi'l-cümle küffār gemileri gelüp[1767] limanuñ aġzın alurlar.[1768] Bunlar (16) daḫı çünkim iş işden geçdügin

[1740] A[350b/04]; B[438a/06]: daḫı C:-
[1741] A[350b/04]; B[438a/07]: birle C[222a/08]: ile
[1742] A[350b/04]; B[438a/07]: yelken açup C:-
[1743] A[350b/05]; B[438a/07]: niçe yirlerin C[222a/09]: niçe yirlerde
[1744] A[350b/05]: nehb ü ġāret ve niçelerde aᶜdāya buluşup B[438a/07-08]: nehb ü ġaṣb (08) ve niçe yirlerde aᶜdāya buluşup C:-
[1745] A[350b/05]; B[438a/08]: ü C:-
[1746] A:- B:- C[222a/09]: bi-faẓl-illah
[1747] A[350b/05]; C[222a/09]: kimin B[438a/08]: ᶜāḳıbet
[1748] A[350b/06]; B[438a/08]: ve C:-
[1749] A[350b/06]; B[438a/08-09]: kiminüñ maḳāmın C[222a/10]: kimin maḳāmın
[1750] A[350b/06]; B[438a/09]: dūzaḫ ü saᶜīr iderler C[222a/10]: dūzaḫ saᶜīr eylediler
[1751] A[350b/07]; B[438a/10]: vāḳiᶜ C[222a/11]: olan
[1752] A[350b/08]; B[438a/10]: dārü'l-emān ṣanup içine girerler C[222a/12]: dārü'l-emān ḳıyās iderler ve içine girürler
[1753] A[350b/08]; B[438a/11]: ol maḥallde yaġlamaḳ C[222a/12-13]: yaġlamaḳ tedbīrin (13) iderler
[1754] A[350b/09]; C[222a/13]: ṣalup B[438a/11]: ṣalınup
[1755] A[350b/09]; B[438a/11]: ke'l-evvel C:-
[1756] A[350b/09]: cigerlerin daġlamaḳ B[438a/11]: cigerlerin ṭaġlamaḳ C[222a/13]: cigerin daġlamaḳ
[1757] A[350b/10]; B[438a/12]: ve sā'ir ālāt ve esliḥaların ve kürekçi forsaların çıḳarup C[222a/14]: ve sā'ir levāzımların iḫrāc iderler
[1758] A[350b/10-11]; B[438a/13]: gemilerin başarlar ve yaġlamaḳ tedbīrin iderler. C[222a/14-15]: ve gemileri (15) yaġlamaġa başlarlar.
[1759] A[350b/11]: Venedik-i lā'īn ṭonanması B[438a/13]: Venedik-i lā'īn donanması C[222a/15]: Venedik donanması
[1760] A[350b/11-12]: bunlaruñ (12) ardın alup cüst ü cū iderek B[438a/14]: bunlaruñ ardın alup cüst ü cū iderlerken C[222a/15]: bunları cüst cū iderek
[1761] A[350b/12]; B[438a/14]: Baᶜżı kimesneler C[222b/01]: Ammā kim baᶜżı kimseler
[1762] A[350b/13]; B[438a/15]: ṭonanmasına C[222b/01]: donanmasına
[1763] A[350b/13]; B[438a/15]: ḫaber gönderdi ki, C[222b/02]: ḫaber göndermiş
[1764] A[350b/13]; B[438a/15]: bunlar levend gemileridür, C[222b/02]: bunlar bir ālāy eşḳıyādur,
[1765] A:- B:- C[222b/03]: vardur
[1766] A[350b/14-15]; B[438a/16]: bir bölük eşḳıyādur dimiş ola ve C[222b/03]: diyü ḫaber göndermiş
[1767] A[350b/15]: küffār gemileri gelüp B[438a/16-17]: küffāruñ (17) ṭonanması gelüp C[222b/04]: kāfir donanması
[1768] A[350b/15]; B[438a/17]: limanuñ aġzın alurlar C[222b/04]: liman aġzın aldılar

görürler[1769] ḳalᶜaya taḥaṣṣun itmek isterler. Diz-dār (17) aña daḫı rıża virmedi dirler.[1770] Pes bi'ż-żarūrī bu ḳadar ṭop-ı merġūb[1771] ve cümle (18) yelken ve tente ve sā'ir ālāt-ı ḍarb ü ḥarbi[1772] ol maḥallde bıraġup ancaḳ arḳalarıyla (19) naḳli mümkin olan esbābların kimin kendüler taḥmīl idüp kimin forsalarına (20) yükledüp ve forsaları pīş ü pesden levend alup bu ṭarīḳ ile çekilüp giderler.[1773] (21) Ekşeri[1774] Selānik'e varup[1775] ve birer[1776] Ḳaramürsel gemisin işdirā idüp yine Cezā'ir'e ṭoġru (22) ᶜazīmet iderler[1777] ancaḳ baş ü buġları ve ḳapudan ṣāḥib-i ᶜalem ü ṭuġları İstanbul'a (23) geldiler[1778] ve[1779] saᶜādetlü Mūsā Paşa ḥażretleri[1780] ḳā'im-maḳām-ı ṣadāret ve cānib-i pādişāhīden (24) muḥāfıẓ-ı mülk ü devlet idi.[1781] Aḥvāl[1782] kendüye ᶜarż olındugı gibi cānib-i Baġdād-ı dārü's- (25) selāma[1783] ulaġ gönderüp[1784] vāḳiᶜ ḥāli rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāhīye telḫīṣ (26) itdi.[1785] Fi'l-ḥāl[1786] bir ḫaṭṭ-ı şerīf ışdār buyurdılar ki gerek āstānede gerek Ḥaleb (27) ve İskenderiyye'de ḥabs olınup Frenk gemileri gitmekden ve kendülere bir ḥabbe ẕaḫīre **[351a]** (01) virilmekden menᶜ olınalar.

Ṣiḳadan naḳl olınur ki[1787] Venedik kāfirleri Rin Papaya ve çāsāra (02) ve İspanya ve Efrence ve sā'ir ḳrallara[1788] ādem gönderüp "Pādişāh-ı İslām üzerimüze (03) ᶜasker çekmege ve sefer itmege ᶜazīmet ve ḳıyām itmişdür, ġayret-i dīn-i ᶜĪseviyye idüp (04) bize muᶜāvenet eylemek gereksiz." diyü imdād ricā iderler.[1789] Her biri[1790] ᶜale'l-infirād ḫaber (05) gönderür ki[1791] "Min baᶜd pādişāh-ı ᶜālī-cāhı deryāya çıḳarmaġa bāᶜiṣ olma.[1792] Her ne (06) virürsen

---

[1769] A[350b/16]; B[438a/17]: çünkim iş işden geçdügin görürler C[222b/04-05]: görürler kim iş bir ġayrı (05) yüzden ẓuhūr eyledi,

[1770] A[350b/16-17]; B[438a/18]: Diz-dār aña daḫı rıża virmedi dirler. C[222b/05]: Diz-dār rażı olmaz.

[1771] A[350b/17]: ṭop-ı merġūb B[438a/19]: ṭop-ı merġūbı C[222b/06]: ṭop

[1772] A[350b/17-18]; B[438a/19]: ve cümle yelken ve tente ve sā'ir ālāt-ı ḍarb ü ḥarbi C[222b/06]: ve sā'ir levāzımātı ve gemileri

[1773] A[350b/18-20]: ancaḳ ... giderler. B[438a/19-438b/02]: ancaḳ (438b/01) arḳalarıyla naḳline mümkin olanı esbābdan gemilere taḥmīl idüp kimin forsalarına yükledüp ol maḥallde (02) forsaları daḫı ... giderler. C[222b/07]: ḳarār iderler ve

[1774] A:- B[438b/02]: ol dem C:-

[1775] A[350b/21]; B[438b/03]: varup C[222b/07]: varurlar

[1776] A[350b/21]; C[222b/07]: birer B[438b/03]: bir

[1777] A[350b/21-22]; B[438b/03]: yine Cezā'ir'e ṭoġru ᶜazīmet iderler C[222b/08]: Cezā'ir'e revāne oldılar

[1778] A[350b/22-23]: ancaḳ ... (23) geldiler B[438b/04]: ancaḳ ... İslāmbol'a geldiler C[222b/08-09]: İllā ḳapudanları olan maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye'ye (09) geldi

[1779] A:- B[438b/04]: ol dem C:-

[1780] A[350b/23]; B[438b/05]: saᶜādetlü Mūsā Paşa ḥażretleri C[222b/09]: Mūsā Paşa

[1781] A[350b/23-24]: ḳā'im-maḳām-ı ṣadāret ... idi. B[438b/05-06]: ḳā'im-maḳām-ı ṣadāret ve cānib-i pādişāhīden muḥāfaẓa-i (06) mülk ü devlet idi. C[222b/09-10]: ol zamān dārü's-salṭanaü'l-ᶜaliyyede ḳā'im-maḳām-ı (10) ṣadāret idi.

[1782] A[350b/24]; C[222b/10]: Aḥvāl B[438b/06]: Bu aḥvāl

[1783] A[350b/24-25]; B[438b/06]: cānib-i Baġdād-ı dārü's-selāma C[222b/10]: Diyār-ı bekr'e

[1784] A[350b/25]: ulaġ gönderüp B[438b/07]: ulaḳ gönderüp C[222b/10]: ulaġla

[1785] A[350b/25-26]; B[438b/07]: vāḳiᶜ ḥāli rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāhīye telḫīṣ itdi. C[222b/10-11]: aḥvāle (11) min-evveli ilā-āḫirihi iᶜlām eyledi.

[1786] A[350b/26]; B[438b/07]: Fi'l-ḥāl C:-

[1787] A[350b/26-351a/01]: ışdār buyurdılar ki ... naḳl olınur ki B[438b/08-10]: ışdār buyurdılar ki Frenklerüñ balyozları ... ḥabs olınup ve Frenk gemileri gelüp gitmekden ... naḳl olınur ki C[222b/11-12]: irsāl olındı kim Frenk (12) balyozları umūmen ḥabs olına. Naḳl olınur kim

[1788] A[351a/01-02]; B[438b/10-11]: Venedik ... ḳrallara C[222b/12-13]: Venedik kāfirleri cemīᶜan (13) ḳrallara

[1789] A[351a/02-04]; B[438b/11-13]: "Pādişāh-ı ... ricā iderler. C[222b/13]: imdād istedi.

[1790] A[351a/04]; B[438b/13]: Her biri C[222b/13]: Velākin her biri

[1791] A[351a/04-05]; B[438b/13]: ḫaber gönderir ki C[222b/13-14]: ādemler (14) irsāl eylediler.

vir,[1793] māluñ vefā itmezse māl ile imdād iderüz yoḫsa bu pādişāh (07) ile ceng isteyecek ve buña muḳābele idecek ḥāl yoḳdur." dimiş olalar.[1794] Pes (08) n'eyledilerse itdiler,[1795] pādişāhı altı kerre yüz biñ ġuruş sīm virmek üzre rıżā (09) itdiler ve Silāḥ-dār Paşa'ya ve ṣadr-ı aʿẓama daḫı yüz biñ ġuruş virdiler[1796] ve bi't-tamām (10) māl-ı maʿhūdı teslīm-i ḫazīne-i ʿāmire eylediler.[1797] Yine ṣadede rücūʿ idelüm.[1798]

(11) ʿAZĪMET-İ HÜMĀYŪN-I BE-CĀNİB-İ DİYĀR-I BEKR[1799]

Çünkim pādişāh-ı ʿālem-penāhuñ feth ü fütūḥ aḥvāli (12) dil-ḫāhları üzre ṣūret-peẕīr oldı. Baʿde'l-feth yigirmi gün miḳdārı ol (13) menzil-i dil-āvīzde ārām idüp sūr-ı Baġdād'uñ[1800] ḫarābe-müşrif olan[1801] yirlerin ve[1802] ṭop (14) ve laġım ḍarbıyla[1803] mehdūm olan[1804] burc u bārūsın[1805] taʿmīr ü[1806] termīm itmege fermān-ı şerīfleri (15) ṣudūr bulup[1807] daḫı ṣadr-ı aʿẓam ve vekīl-i muṭlaḳ-ı pādişāh-ı ʿālem saʿādetlü Muṣṭafā (16) Paşa ḥażretlerin ser-dār-ı sipeh-sālār naṣb idüp ve kendüler ancaḳ ḥarem-i hümāyūn (17) ḫuddāmı ile ve Silāḥ-dār Paşa ile cānib-i Diyār-ı bekr'e ʿāzim oldılar ve[1808] ḳaṭʿ ve ṭayy-i merāḥil[1809] (18) iderek eymen evḳātde[1810] Diyār-ı bekr'de vāḳiʿ sarāy-ı ʿāmireye nüzūl buyurdılar.[1811]

(19) DER-ẔİKR-İ ŞEHĀDET-İ ŞEYḪ RŪMĪ RAḤMET-ULLAHİ ʿALEYH

Bundan aḳdem bālāda daḫı bu ḫuṣūṣa (20) işāret-i sebḳat itmişdür. Pādişāh-ı maġfūr serīr-i mülke iclās olınduġı eyyāmda (21) ʿālem herc ü merc rütbesine[1812] varmış idi. Sipāh

---

[1792] A[351a/05]: deryāya çıḳmaġa bāʿiş olma. B[438b/14]: deryāya çıḳmaġa bāʿiş olmayasın. C[222b/14]: deryāya çıḳarmañ.
[1793] A[351a/05-06]; B[438b/14]: Her ne virürsen vir, C[222b/14-15]: Ne ḳadar māl (15) virürseñüz virüñ,
[1794] A[351a/06-07]; B[438b/14-16]: māluñ ... olalar. C[222b/15]: māluñuz vefā itmez ise imdād iderüz." didiler.
[1795] A[351a/07-08]; B[438b/16]: Pes n'eyledilerse itdiler, C[222b/15-223a/01]: Pes kāfirler (223a/01) n'eylediler ise eylediler,
[1796] A[351a/08-09]: pādişāhı ... virdiler B[438b/16-17]: pādişāhı ... yüz biñ sīm ġuruş virmek ile ... ġuruş virdiler C[223a/01-02]: altı yüz biñ altuna ve vezīr-i aʿẓamı iki yüz biñ (02) altuna rāżī eylediler
[1797] A[351a/10]; B[438b/18]: teslīm-i ḫazīne-i ʿāmire eylediler. C[223a/02]: teslīm eylediler.
[1798] A[351a/10]; B[438b/18]: Yine ṣadede rücū idelüm. C:-
[1799] A[351a/11]; B[438b/18-19]: ʿAZĪMET-İ HÜMĀYŪN-I BE-CĀNİB-İ DİYĀR-I BEKR C[222a/01-02]: DİYĀR-I BEKR ṬARAFINA ʿAZĪMET (02) OLINDUĠI
[1800] A[351a/11-13]; B[438b/19-439a/01]: Çünkim ... sūr-ı Baġdād'uñ C[222a/02]: Bundan evvel Baġdād'uñ
[1801] A[351a/13]; B[439a/02]: ḫarābe-müşrif olan C[222a/02]: ḫarābe olan
[1802] A[351a/13]: ve B:- C:-
[1803] A[351a/13-14]; B[439a/02]: ṭop ve laġım ḍarbıyla C[222a/02]: ṭop laġım ile
[1804] A[351a/14]: mehdūm olan B[439a/02]: maʿdum ve mehdūm olan C[222a/02-03]: münhedim (03) olan
[1805] A[351a/14]: burc u bārūsın B[439a/02-03]: burc (03) bārūsın C[222a/03]: burc bārūların
[1806] A[351a/14]; B[439a/03]: ü C:-
[1807] A[351a/14-15]: fermān-ı şerīfleri (15) ṣudūr bulup B[439a/03]: fermān-ı şerīfleri ṣādır olup C:-
[1808] A[351a/15-17]; B[439a/03-05]: daḫı ... ʿāzim oldılar ve C[222a/03-04]: vezīr-i aʿẓam vekīl-i muṭlaḳ Muṣṭafā Paşa' (04) yı alıḳoydılar ve ve kendüleri Diyār-ı bekr ṭarafına ʿāzim oldılar
[1809] A[351a/17-18]: ḳaṭʿ ve ṭayy-i merāḥil (18) iderek B[439a/05-06]: ḳaṭʿ-ı menāzil ve (06) ṭayy-ı merāḥil iderek C[222a/04-05]: ḳaṭʿ-ı menāzil ṭayy-i merāḥil (05) iderek
[1810] A[351a/18]; B[439a/06]: eymen evḳātde C:-
[1811] A[351a/18]; B[439a/06]: Diyār-ı bekr'de vāḳiʿ sarāy-ı ʿāmireye nüzūl buyurdılar. C[222a/05]: Diyār-ı bekr'e dāḫil oldılar.
[1812] A[351a/21]: rütbesine B[439a/09]: mertebesine

zūr-baları öte yaḳanuñ (22) her nāḥiyesin birisi zīr-i destine almış idi[1813] ve baʿżı yirlerde ḳalʿalar binā idüp (23) ol memleket fuḳarāsına ḳahr u ġalebesi pençesin ṣalmaḳ idi. Bundan ḳaṭʿ-ı naẓar (24) sarāy-ı ʿāmireye baṣup gözi öñinde Ḥāfıẓ Paşa'yı[1814] ḳatl itdiler ve sen ḳarındaşlaruñ[1815] (25) ḳatl itmişsin, diyü birāderleri olan şeh-zādeleri ḫāh ü nā-ḫāh ṭaşra çıḳartdılar (26) ve maḳṣūdları esenn olan şeh-zādeyi iclās ve kendüsin ḫalʿ itmek idi. Yine (27) baʿżı ʿuḳalāsı ne derd ile menʿ itdiler. Pes pādişāh-ı maġfūruñ bu sebebden[1816]

[1813] A[351a/22]: almış idi B[439a/09]: almış
[1814] A[351a/24]: Ḥāfıẓ Paşa'yı B[439a/11]: Vezīr-i aʿẓam Ḥāfıẓ Paşa'yı
[1815] A[351a/24]: ḳarındaşlaruñ B[439a/12]: ḳardaşlaruñ
[1816] A[351a/19-27]; B[439a/07-14]: DER-ẔİKR-İ ŞEHĀDET-İ ... bu sebebden C:-

4.
DİZİN

DİZİN

A

a *T.ünl.* Cümlenin başında veya sonunda yer alarak, ses tonuna göre, şaşkınlık, kızgınlık, öfke, hiddet, üzüntü, teşvik, takdir gibi sözleri ifade eder.
a. 317b/25, 318a/01db

āb *Far.i.* Su
ā.+da (**vasaṭ-ı āb**) 342a/26
ā. (**āb-ı rūy**)
ā. 350b/02
ā.-ı (**āb-ı rūyī**)
ā. 350b/02db

ʿabā *Ar.i.* 1. Yünden yapılmış, kaba kumaş, aba. 2. Bu kumaştan yapılmış, bol, geniş giyecek.
ʿa.+lar 323a/13db, 323a/14

ābād *Far.s.* Mamür, şen, bayındır.
ā. (**Baġdād-ı behişt-ābād**) 326b/04, 331b/11

ābādān *Far.s.* Mamur, şen, bayındır.
ā. (**māʿmūr ü ābādān**) 318a/11, 334b/25

ʿabāyī *Ar.s.* Abaya benzeyen.
a. 344b/19

ʿabd *Ar.i.* Köle, kul.
ʿa.-i (**ʿabd-i ḳāṣır**)
ʿa. 330b/09
ʿa.-i (**ʿabd-i ʿāciz**)
ʿa. 327b/09
ʿa.-i (**ʿabd-i bī-miḳdār**)
ʿa. 326b/11, 330a/21, 345b/18
ʿa.-i (**ʿabd-i faḳīr**)
ʿa. 327b/12, 331a/08, 337a/14, 337b/18, 338a/02, 338a/15, 341b/03, 344b/12, 348a/15

āb-dār *Far.b.s.* 1. Zarif, güzel. 2. Hoş.
ā.+ında (**beyt-i āb-dār**) 344b/09

ʿabeş *Ar.s.* Boş, saçma.
ʿa. 322b/17

ābnūs *Far.i.* Abanoz denilen sert ve siyah bir ağaç.
ā.+dan 347a/11

ʿāc *Far.i.* Fildişi, bağa.
ʿā. 347a/11

ʿacā'ib *Ar.s.* Çok tuhaf şey, anlaşılmaz.
ʿa. 339a/04

ʿaceb *Ar.i.* Acaba, hayret, gariplik, şaşılacak şey.
ʿa. 317b/26, 322b/27, 330b/06, 338b/17

ʿacem-āne *Ar.Far.zf.* Acemlere yakışırcasına.
ʿa. 335a/10
ʿa.+sinden (**evżā-ı ʿacem-āne**) 343a/22

ʿacemiyān *Ar.Far.b.s.c.* 1. Tecrübesizler, toylar. 2. İranlılar.
ʿa. 326a/08dc
ʿa.+dan (**ġılmān-ı ʿacemiyān**) 326a/15

acı *T.s.* Sızı, ağrı; dert.
a.+sıyla 326a/07

ʿacīb *Ar.s.* Şaşılacak şey.
ʿa. (**ʿacīb ü ġarīb**) 325b/12
ʿa. (**şeh-nişīn-i ʿacīb**) 345a/16

ʿacībe *Ar.i.* Şaşılacak şey.
ʿa. (**şütūm-ı ʿacībe**) 324a/20

ʿacīb ü ġarīb Tuhaf ve garip.
ʿa. 325b/12

ʿāciz *Ar.s.* Zayıf, güçsüz.
ʿā. 339a/18dc
ʿā. (**ʿabd-i ʿāciz**) 327b/09
ʿā. 325a/21dc

ʿacz *Ar.i.* Beceriksizlik.
ʿa. 335a/18

aç- *T.f.* 1. Kapalı bir şeyi açık hâle getirmek. 2. Fethetmek, zaptetmek. 3. Açığa vurmak, ortaya koymak.
a.-ar 327a/14
a.-dı 339b/05
a.-dım (**söz aç-**) 346b/16
a.-up 342b/08, 350b/04

açdur- *T.f.* Açma işini başkasına yaptırmak.
a.-mayup 334a/17

açuḳ *T.i.* Açık, kapalı olmayan; aralığı çok, seyrek.
a. 329a/16

ad *T.i.* İsim.
a.+ın 337b/16

aʿdā *Ar.i.c.* Düşmanlar, yağılar.
aʿ.+dan (**memālik-i aʿdā**) 350b/04
aʿ.+ları 338b/10dc
aʿ.+nuñ 321a/08, 331b/15dc, 350b/09
aʿ.+sı 336b/05, 338b/10
aʿ.+ya 331a/19, 346b/06, 350b/05
aʿ.-yı (**aʿdā-yı li'ām**)
aʿ. 334a/07, 334a/07dc

ādāb *Ar.i.c.* 1. Terbiyeler, utanmalar. 2. Usuller, yollar, kaidaler.
ā. 339b/17
ā. (**ādāb ü vaḳār**) 341b/06
ā.+dan 341b/02
ā.+ı (**ādāb-ı salṭanat**)
ā. 339b/02
ā.-ı (**ādāb-ı selāṭīn gör-**)
ā. 341b/24

ādāb ü vaḳār Edep ve ağırbaşlılık.
ā.+ı 341b/06

aʿdād *Ar.i.c.* Sayılar.
aʿ.+ında 338a/17

ʿadālet *Ar.i.* Hakka riayetkārlık, hak tanırlılık, doğruluk.
ʿa.+lerin (**sāye-i ʿadālet**) 342a/01
ʿa.-i (**ʿadālet-i me'nūs**)
ʿa. 342a/01

ʿadāvet *Ar.i.* Düşmanlık, yağılık.
ʿa. 338a/02
ʿa. it- 332a/06
ʿa.+üñ 325a/01, 325a/01db

ʿadd *Ar.i.* 1. Sayma, sayılma. 2. İtibār etme, edilme.
ʿa. olın- 336a/26, 338b/09

ʿaded *Ar.i.c.* Sayı.
ʿa. 333b/03dc, 342b/19dc, 346a/27dc, 346b/02
ʿa.+in (**ḥadd ü ʿaded**) 320a/01

ādem *Ar.i.* Adam.
ā. 320a/19, 321a/21, 321a/21dc, 322b/10, 323b/14, 325a/15db, 326a/01, 326a/02, 326a/08, 326a/08dc, 326a/13, 326a/17, 327a/09, 332a/23, 332b/10dc, 333a/14, 333b/15, 333b/20, 334a/04, 335a/24, 335b/23, 336b/17, 336b/17dc, 338a/17, 338b/04, 339a/23, 339b/16, 347a/07, 351a/02
ā.+dür 328b/08
ā.+i 326a/05, 326a/06, 333a/11dc
ā.+iyle 331b/02
ā.+ler 319a/10, 326a/15, 336a/24, 351a/04dc
ā.+ümüz 332a/03

ʿadem *Ar.i.* Yokluk, bulunmama.
ʿa. (**sālik-i rāh-ı ʿadem ol-**) 335a/25
ʿa. (**ser-rişte-i adem ü memāt**) 345b/13
ʿa.-i (**ʿadem-i ḥaml**)
ʿa. 322a/23dc
ʿa.-i (**ʿadem-i ihtimām**)
ʿa. 322a/24
ʿa.-i (**ʿadem-i müsāʿade**)
ʿa. 318b/07

ādemī *Ar.Far.s.* Ademoğlu.
ā.+lerinüñ 341a/14
ā.+si 319b/16
ā.+siyle 331b/02db

ʿādet *Ar.i.* Görenek, usul, tabīat, alışkanlık.
ʿā.+i 338a/07
ʿā.-i (**ʿādet-i ḥasene-i ʿOs̱māniyān**)
ʿā. 343a/15
ʿā.-i (**ʿādet-i ḳadīme**)
ʿā. 332b/24dc
ʿā.-i (**ʿādet-i muḳarrere-i ʿOs̱māniyān**)

ᶜā. 344b/18

ᶜadet-ullah *Ar.b.i.* Allah töresi.
ᶜa. 338b/23

aḍḥā *Ar.i.c.* Kurbanlar.
a. (**ᶜıyd-ı aḍḥā**) 340b/03

ᶜadl *Ar.i.* Doğruluk.
ᶜa. 326a/04dc, 329b/07
ᶜa. (**ᶜadl ü inṣāf**) 329b/07db
ᶜa. (**ᶜadl ü şerᶜ**) 326a/04

ᶜadl ü inṣāf Doğruluk ve merhamet.
ᶜa. 329b/07db

ᶜadl ü şerᶜ Adalet ve şeriāt kuralları.
ᶜa.+i 326a/04

ᶜadū *Ar.i.* Düşman, yağı.
ᶜa. 317b/02
ᶜa. (**Tatar-ı ᶜadū-şikār**) 319b/18
ᶜa.+dan 336a/26
ᶜa.+dan (**aḥvāl-i ᶜadū**) 321b/16
ᶜa.+nuñ 331a/11, 331a/14
ᶜa.+sına 329a/19
ᶜa.+ya 335b/14, 337a/08, 342b/20, 342b/20dc, 343b/16, 346b/06dc
ᶜa.+ya (**aḥvāl-i ᶜadū**) 321b/10
ᶜa.+ya (**cānib-i ᶜadū**) 332b/24dc
ᶜa.-yı (**ᶜadū-yı bed-fercām**)
ᶜa. 334b/12
ᶜa.-yı (**ᶜadū-yı bed-li'ām**)
ᶜa. 343a/01db
ᶜa-yı (**ᶜadū-yı li'ām**)
ᶜa. 343a/01
ᶜa-yı (**ᶜadū-yı meẕheb-ṭırāş**)
ᶜa. 342a/07

āfāḳ *Ar.i.c.* Ufuklar, gök kenarları, gökle yerin birleşir gibi göründüğü yerler.
ā. (**maᶜmūr-ı āfāḳ**) 343b/15
ā. (**pādişāh-ı āfāḳ**) 320b/15

āferīn *Far.i.* Beğenme, alkış, yaşa, varol.
ā. 333a/23dc

āfiyet *Ar.i.* Sağlık, esenlik.
ā. bul- 349b/04, 349b/04db

āf-tāb *Far.b.i.* 1. Güneş. 2. Güneş ışığı.
ā. (**māh ü āf-tāb**)
ā. 347a/15
ā.-ı (**āf-tāb-ı cihān-tāb**)
ā. 326a/08dc

ᶜafv *Ar.i.* 1. Suçunu bağışlama. 2. Özür dileme. 3. Birini vazifesinden uzaklaştırma.
ᶜa. eyle- 333a/23dc, 347b/06db, 347b/07dc
ᶜa. it- 333a/22dc, 333a/23, 347b/06, 347b/06dc, 347b/07

āgāh *Far.s.* Bilgili, haberli, uyanık.
ā. 329a/25, 347b/01
ā. eyle- 332b/09dc
ā. ol- 339a/18, 339a/21

aġavāt *T. "ağa"nın Ar. cemi* Ağalar.
a. 318a/04, 328b/22
a.+ı 345a/12

āġāz *Far.i.* Başlama.
ā. eyle- 325b/23dc, 326a/04dc, 334a/10dc, 349b/15
ā. it- 325b/08dc

aġır *T.i.* Ağırlık.
a. 349a/27

aġırlıḳ *T.i.* Orduda cephāne, yiyecek ve eşya yükleri.
a.+umuza 317b/02

aġız *T.i.* 1. Başta bulunan ve yemek çiğnemeye ve ses çıkarmaya yarayan uzuv. 2. Körfez, liman, koy gibi yerlerin açık kısımları.
a.+ın 350b/15, 350b/15dc
a.+ından 336b/15
a.+uma 348b/06

aġlayu aġlayu *T.zf.* Ağlaya ağlaya.
a. 325a/10

aġniyā *Ar.s.c.* Zenginler.
a.+sı 349a/19

aġreb *Ar.s.* En garip, pek tuhaf.
a. 341a/04

āġuşte *Far.s.* Bulaştırılmış, kirletilmiş.
ā.-i (**āġuşte-i ḫūn ü ḫāk ol**-)
ā. 334b/08

aġvā *Ar.s.* Dalālete çok sapan
a. it- 323a/11dc

āh *ünl.* Ah, yazık, pişmanlık ve öfke gibi duygulanmalar olduğunda derinden iç çekiş.
ā. 325a/05
ā.-ı (**āh-ı serd çek-**)
ā. 327b/25

aḥad *Ar.i.* Kişi, kimse.
a. 349a/24

aḥadī *Ar.s.* Bir. [sayı]
a. (**aḥadī ve erbaʿīn ve elf**) 338b/12db
a. (**aḥadī ve ṣāliṣīn ve elf**) 322a/17db, 322b/07db, 333a/05db

aḫaṣṣ *Ar.s.* (Daha, en çok) özel, husūsī.
a. (**aḫaṣṣü'l-ḫavāṣṣ**) 340b/04

ʿahd *Ar.i.* 1. Söz verme. 2. And, yemin. 3. Devir, zamān, gün.
ʿa. 327a/25
ʿa. (**ʿahd ü imān it-**) 342b/08
ʿa. (**ʿahd ü miṣāḳ it-**) 322a/15
ʿa.+den 348b/10
ʿa. eyle- 348b/06
ʿa.-i (**ʿahd-i hümāyūn**)
ʿa. 342b/25

ʿahd ü imān Söz verme.
ʿa. it- 342b/08

ʿahd ü miʿṣāḳ Ant ve sözleşme.
ʿa. it- 322a/15

āhen *Far.i.* Demir.
ā. 347a/16dc
ā.+e 347a/17

ʿaheng *Far.i.* Eğlenme, cümbüş etme.
ʿa. eyle- 330a/11dc

ʿāhet *Ar.i.* Bozulma veya hastalık. Ekinde, hayvanda veya insanın bir uzvunda görülür.
ʿā.+den 349b/04

ʿāhetsiz *Ar.T.i.* Hastalıksız, sağlıklı. bkz. ʿāhet maddesi.
ʿā. 349b/14

āḫer *Ar.s.* Başka, diğer, gayrı.
ā.+e 319b/04
ā. (**vezīr-i āḫer**) 330b/03
ā.+e (**ṭaraf-ı āḫer**) 317b/25
ā.+ine (**ṭaraf-ı āḫer**) 327a/10

āḫerī *Ar.s.* Başka olan.
ā.+ye (**cānib-i aḫerī**) 330a/11dc

āḫir *Ar.s.* 1. Son, sonraki, en sonra. 2. *zf.* İşini sonunda, neticede.
ā. 331a/16, 349a/22
ā.+inde 348a/03
ā.+ine 348a/25db

āḫiret *Ar.i.* Öbür dünyā, öteki dünyā.
ā.+i (**sefer-i āḫiret**) 330a/11dc

āḫirü'l-emr *Ar.b.zf.* En nihayet, sonunda.
ā. 333a/07dc

aḥkām *Ar.i.c.* Emirler, hükümler.
a. (**ġarībü'l-aḥkām**) 322b/14
a.+ı 339a/01
a.-ı (**aḥkām-ı şerīfe**)
a. 332b/04

aḫlāḳ *Ar.i.c.* İnsanın yaradılışından gelen ve cemiyet içinde yaşanarak kazanılan iyi ve güzel huylar.
a.+uñ (**bed-aḫlāḳ**) 320b/16
a.-ı (**aḫlāḳ-ı ḥasene**)
a. 341a/26, 341b/01
a.-ı (**baż-ı aḫlāḳ-ı ḥasene-i vezīr Mūsā Paşa**)
a. 341a/26db

aḥmer *Ar.s.* Kırmızı, kızıl.
a. (**fülś-ı aḥmer**) 322a/13

aḫşam *i.* Güneşin batma vakti, güneşin batışı ile gecenin ilk saatleri.
a.+a 325a/16
a.+dan 319a/07, 336b/11

āḫūr *Far.i.* Ahır, dam.
ā. 344b/26, 344b/27
ā.+da 345a/01
ā.+lar 344b/26
ā.+laruñ 345a/02

aḥvāl *Ar.i.c.* Oluşlar, bulunuşlar, durumlar.
a. 323a/26, 323b/24, 331b/27, 333a/07dc, 338b/24, 341a/11, 343a/26, 344a/12, 346a/03, 350b/24, 350b/24db
a. (**teraḳḳiyāt-ı aḥvāl**) 349b/25
a. (**vaḳf-ı aḥvāl ol-**) 318a/14

a.+den 325b/27, 336a/10, 337b/26
a.+e 337a/11dc, 350b/25dc
a.+i 326a/08dc 328a/19, 328b/23, 329a/04, 332b/15dc, 340a/11, 344a/09, 349a/08, 351a/11
a.+in 326b/13, 340b/12db
a.-i (**aḥvāl-i ʿadū**)
a. 321b/10, 321b/16
a.-i (**aḥvāl-i ʿālem**)
a. 326b/08dc, 329a/21

aḥyānā *Ar.zf.* Ara sıra, vakit vakit.
a. 324b/07

aḫẕ *Ar.i.* Alma, kabul etme.
a. it- 334b/16db, 340a/14, 340a/14dc, 340a/16
a. olın- 334b/16

aḳ *T.s.* Beyaz.
a. 338a/06

ʿaḳab *Ar.i.* Arka, art.
ʿa.+ince 333a/03, 336b/06
ʿa.+inde 321a/25db, 342a/26db
ʿa.+inden 325a/15db, 345b/01
ʿa.+ümüzce 338a/09, 339b/19

aḳça *Rum.i.* Küçük gümüş para, akçe. İlk defa Sultan Orhan tarafından kestirilen para.
a. 330a/24, 330a/25, 331b/03, 333b/05, 333b/05db, 340b/07dc, 340b/09
a.+ları 337a/10
a.+sın 330a/17

aḳçalıḳ *Rum.T.s.* ... Akça kıymetinde değerinde, akça eden.
a. 319a/08, 324b/19

ʿaḳd *Ar.i.* 1. Bağ, bağlama, düğümleme, bağlanma, düğümlenme. 2. Sözleşme. 3. Kurma, düzme.
ʿa. (**ʿaḳd ü bend olın-**) 345a/01, 345b/13
ʿa. it- 318b/15
ʿa**. itdür-** 322a/10
ʿa.-i (**ʿaḳd-i meṣāliḥe it-**)
ʿa. 318a/19

aḳdem *Ar.s.* İlk, önce, önceki, daha önceki.
a. 351a/19

ʿaḳd ü bend Bağlama.
ʿa. olın- 345a/01, 345b/13

ʿāḳıbet *Ar.i.* Nihayet, son.
ʿā. 317b/24, 319b/11, 319b/20, 321a/26, 325a/26, 326a/15, 330a/14, 332a/01, 335b/22, 336a/13, 344a/11, 346b/15, 350b/05db, 350b/07

ʿāḳıl *Ar.s.* Akıllı kimse.
ʿā. 343a/02

aḳın *T.i.* Şiddeti hücum, saldırı.
a. 321a/19dc
a.+a 321a/19dc
a.+lar 335a/04, 335a/16

aḳıt- *T.f.* Akmasını sağlamak, akmasına sebep olmak, dökmek.
a.-dı 324b/16

ʿaḳīb *Ar.s.* Bir diğerinin arkasından gelen.
ʿa.+inde 321a/25, 342a/26
ʿa.+inden 325a/16
ʿa.-i (**ʿaḳīb-i cülūs**)
ʿa. 329b/07

ʿāḳḳ *Ar.s.* Serkeş, inatçı.
ʿā. (**Ḳazaḳ-ı ʿāḳḳ**) 320b/15dc, 322a/15
ʿā.+uñ (**Ḳazaḳ-ı ʿāḳḳ**) 320b/15

ʿaḳl *Ar.i.* Akıl,us.
ʿa.+ındağı 328b/24db
ʿa.-ı (**ʿaḳl-ı selīm**)
ʿa. 341b/12

ʿaḳlī *Ar.i.* Bağlamak.
ʿa. 345a/12db

aḳrabā *Ar.i.* Aralarında soy yakınlığı olanlar.
a.+sından 333b/25

aḳrān *Ar.i.* Eş ve benzer olanlar, yaşıtlar, yaştaşlar.
a.+ı 331b/07, 333b/15

āl *Ar.i.* Hile, düzen, dek.
ā.+inden (**mekr ü āl**) 341b/13

āl *Ar.i.* 1. Aile. 2. Evlat. 3. Sülale.

ā.-i (**āl-i ʿOṣmān**)
ā. 321b/23, 330b/23, 348a/13
ā.-i (**taḫt-ı hümāyūn-ı āl-i ʿOṣmānī**)
ā. 326a/08dc

al- *T.f.* 1. Bir şeyi tutup kaldırarak veya çekerek kendine yaklaştırma. 2. Sahip olmak. 3. Fethetmek.
a. 349b/25
a.-acaġın 327b/10
a.-acaḳlar (**ḫidmet al-**) 339b/13
a.-alum 322b/15
a.-dı 317b/21, 324b/22, 327a/06dc
a.-dı (**ġanīmet al-**) 343b/14
a.-dı (**ḫaber al-**) 332b/27dc
a.-dılar 323a/22, 337a/08, 350b/15dc
a.-dılar (**yolın al-**) 326a/08db, 326a/13
a.-duġı 327a/19, 333a/01dc
a.-duġı (**nişāne al-**) 342b/26
a.-dügi (**nişāne al-**) 342b/26db
a.-ınca (**ḫaber al-**) 324a/13
a.-madı 329a/27, 329b/27, 342b/02
a.-madı (**ġanīmet al-**) 343b/11db
a.-maġa 325b/17
a.-maġa (**intiḳām al-**) 336a/26dc
a.-maġla (**ḫaber al-**) 333a/02
a.-mamaġla (**rüşvet al-**) 319b/01
a.-mamaḳ 324b/22
a.-mamışdur 338b/18
a.-mayacaḳ 329a/11
a.-mış 327b/10, 351a/22, 351a/22db
a.-mışlar 324a/18, 337a/14
a.-up 318b/18, 323b/10, 327b/24, 332b/03, 333a/16dc, 336b/25, 338a/12, 340b/20, 350a/13, 350b/20
a.-up (**ardın al-**) 350b/12
a.-up (**ḫaber al-**) 340a/18dc
a.-up (**nişāne al-**) 342b/24
a.-ur 328a/10, 334a/12
a.-urlar 334b/05, 338b/04, 350b/15

ala *T.i.* Ela.
a. 329a/17

aʿlā *Ar.s.* (Daha, en, pek) yüksek.
aʿ. 348a/11
aʿ. (**ṣavt-ı aʿlā**) 336b/14
aʿ.+sından 318a/09, 318a/22, 318a/25
aʿ.+ya (**arş-ı aʿlā**) 340b/27

ʿalāḳa *Ar.i.* İlgi ve ilişki.
ʿa.+muz 328b/12
ʿa.+ñuz 328b/11

aʿlām *Ar.i.c.* Bayraklar, sancaklar.
aʿ. 345a/16
aʿ. (**tāc-dār-ı muẓafferü'l-aʿlām**) 348a/12
aʿ.-ı (**aʿlām-ı ẓafer-encām**)
aʿ. 342a/15

ʿalāmet *Ar.i.c.* İşāret, iz, nişān, belge.
ʿa.-i (**ʿalāmet-i mevt ol-**)
ʿa. 325a/19

alāniyyeten *Ar.zf.* Açıkça, alenen, herkesin önünde.
a. 328b/23

ālāt *Ar.i.c.* Vasıtalar, aygıtlar, aletler.
ā. 323a/20db, 350b/10
ā.-ı (**ālāt-ı ḥarb**)
ā. 323a/26
ā.-ı (**ālāt-ı ḍarb ü ḥarb**)
ā. 350b/18

ālāy *Far.i.* Alay.
ā. 334b/02, 350b/13dc
ā.+a 347a/20
ā.+ı 334a/22
ā.+ına 334a/18
ā.+lar 340a/21, 342b/12
ā.+lardan 340a/21
ā.+ları 334a/25, 334b/16
ā.+ların 334a/09, 334a/15, 334a/16, 334b/16dc
ā.-ı (**ālāy-ı ẓafer-peymāy**)

ā. 342a/14

alçaḳ *T.s.mec.* Aşağılık, düşük, a. 324a/15

aldan- *T.f.* Yanılmak; hile ve oyuna kapılmak.
a.-masun 347a/01

aldur- *T.f.* Alma işine yöneltmek.
a.-ayın 326a/12
a.-up 326a/05

ʿalef *Ar.i.* Hayvan yemi.
ʿa. (**bī-zād ü ʿalef**) 333b/04
ʿa. (**bī-zād ü ʿalef ḳal-**) 335b/21

ʿale'l-ʿacele *Ar.zf.* Çabucak, çarçabuk.
ʿa. 327a/06dc, 346b/20

ʿale'l-ġafle *Ar.zf.* Dalgınlığa gelerek, boş bulunarak, dalgınlığa getirerek.
ʿa. 336b/06dc, 336b/08

ʿale'l-infirād *Ar.zf.* Birer birer, ayrı ayrı, teker teker.
ʿa. 351a/04

ʿale'l-ittifāḳ *Ar.zf.* Birlikte.
ʿa. 326a/08dc

ʿalem *Ar.i.* Bayrak, sancak.
ʿa. 345a/08
ʿa. (**ṣāḥib-i ʿalem ü ṭuġ**) 350b/22

ʿālem *Ar.i.* Dünyā, cihān.
ʿā. 321b/11, 324a/06, 324a/07, 324a/10, 325b/05, 329a/03, 329a/10, 330a/16db, 330a/17, 337a/01, 340a/11, 341b/09, 344a/23, 351a/21
ʿā. (**aḥvāl-i ʿālem**) 326b/08dc
ʿā. (**ḫalḳ-ı ʿālem**) 336b/16
ʿā. (**intiẓām-ı ʿālem**) 326b/08
ʿā. (**pādişāh-ı ʿālem-penāh**) 333b/07, 340b/24, 342b/22, 343a/09, 343b/08, 344b/17, 346b/13, 351a/11
ʿā. (**pādişāh-ı ʿālem-penāh-ı ẓıll-ullah**) 340a/25
ʿā. (**rikāb-ı pādişāh-ı ʿālem-gīr**) 320a/05
ʿā. (**vekīl-i muṭlaḳ-ı pādişāh-ı ʿālem**) 351a/15
ʿā.+den (**ḥużūr-ı pādişāh-ı ʿālem**) 344a/21
ʿā.+e 326a/08dc, 329a/06
ʿā.+e (**aḥvāl-i ʿālem**) 329a/21
ʿā.+i 329a/25, 329b/05, 338b/26, 347b/10
ʿā.+ine 320b/12
ʿā.+üñ (**ḫalḳ-ı ʿālem**) 344a/24
ʿā.-i (**ʿālem-i kevn ü fesād**)
ʿā. 338b/27
ʿā.-i (**ʿālem-i niẓām**)
ʿā. 326a/08dc
ʿā.-i (**ʿālem-i ẓafer-encām**)
ʿā. 342a/12db
ʿā.-i (**taḳbīl-i pāye-i serīr-i ʿālem-maṣīr**)
ʿā. 333a/17
ʿā.-i (**taḳbīl-i serīr-i ʿālem-maṣīr**)
ʿā. 333a/17dc
ʿā.-i (**vedāʿ-ı ʿālem-i fānī**)
ʿā. 330b/01
ʿā.-i (**vedāʿ-ı ʿālem-i fānī it-**)
ʿā. 320b/08

ʿālem-gīr *Ar.Far.b.s.* Cihānı tutan, dünyāyı zapteden, bütün aleme yayılan.
ʿā. (**rikāb-ı pādişāh-ı ʿālem-gīr**)
ʿā. 320a/05

ʿālemiyān *Ar.s.* Aleme mensup olanlar, insanlar.
ʿā. (**meşhūr-ı ʿālemiyān**) 343a/03

ʿale'ṣ-ṣabāḥ *Ar.zf.* Sabahleyin, erkenden.
ʿa. 343a/14

ʿale's-seḥer *Ar.zf.* Seher vakti, gün doğmadan evvel.
ʿa. 325a/20, 336b/18dc

ʿale's-seviyye *Ar.zf.* Müsavat üzere.
ʿa. 325b/16

ālet *Ar.i.* Vasıta, araç.
ā.-i (**ālet-i silāḥ**)
ā. 332b/09

ʿale't-tertīb *Ar.zf.* Sırasıyla, bir düzen üzere.
ʿa. 334b/16

ʿaleyhi's-selām *Ar.cüm.* "Ona selam olsun" mānāsında peygamberin adı anılırken kullanılan bir söz.
ʿa. 346a/16, 348b/15

alıḳo- *T.b.f.* bkz. alıkoy- maddesi.
a.-rın 327b/21

alıḳoy- *T.b.f.* 1. Bir müddet için bir yerde eğlemek, tutmak. 2. İşine engel olmak.
a.-dılar 318b/24db, 333b/16, 333b/22, 344a/05dc, 351a/15dc
a.-dım 338a/22
a.-duġı 336a/11, 348b/25db
a.-up 333a/03, 333b/20, 347a/07dc

alın- *T.f.* Almak fiilinin yapılması.
a.-an 319a/04, 334b/15, 350a/27dc, 350b/01
a.-dı 335a/04
a.-dı (**ġanā'im alın-**) 335a/17db
a.-duḳdan 319b/01, 336b/02
a.-dükden 319b/01db
a.-maġa 331b/19, 331b/19db, 331b/19dc
a.-mamaḳ (**irtişā alın-**) 337a/06, 337a/13
a.-maz 321b/20
a.-mış 319a/05
a.-sun 337a/21

alıvir- *T.b.f.* Çabucak almak.
a.-di 319b/03

ʿālī *Ar.s.* Yüce, ulu.
ʿā. 343b/15
ʿā. (**der-gāh-ı ʿālī**) 343a/09
ʿā.+lerine (**cenāb-ı ʿālī**) 329a/09
ʿā.+lerine (**ẕāt-ı ʿālī**) 329a/24

ʿālī-cāh *Ar.Far.b.s.* Yüksek rütbeli.
ʿā.+ı (**pādişāh-ı ʿālī-cāh**) 351a/05
ʿā. (**pādişāh-ı ʿāli-cāh**)
ʿā. 321b/05, 340b/15, 345a/24

ʿālī-ḳadr *Ar.b.s.* Yüksek kıymette olan, çok kıymetli, çok takdir edilen, çok saygıdeğer.
ʿā. (**pādişāh-ı ʿālī-ḳadr**)
ʿā. 345a/24
ʿā. (**vezīr-i ʿālī-ḳadr**)
ʿā. 322b/10, 335b/09

ʿālī-miḳdār *Ar.b.s.* Değeri yüksek.
ʿā.+a (**ser-dār-ı ʿālī-miḳdār**) 332a/20db, 332a/20dc
ʿā.+da (**ḥużūr-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı ʿālī-miḳdār**) 339a/22
ʿā. (**maġżūb-ı pādişāh-ı ʿālī-miḳdār ol-**)
ʿā. 342a/09
ʿā. (**ser-dār-ı ʿālī-miḳdār**)
ʿā. 330a/06, 332a/20, 333a/15, 333b/10

ʿālī-nijād-mānend *Ar.Far.b.s.* Yüksek tabiatlı olan.
ʿā. (**şeh-zāde-i ʿālī-nijād-mānend**)
ʿā. 326a/08dc

ʿālī-şān *Ar.b.s.* Şānı ve şerefi büyük olan.
ʿā. (**fermān-ı ʿālī-şān**)
ʿā. 345b/22

ʿālī-tebār *Ar.b.s.* Soyu yüksek ve temiz olan.
ʿā. (**Tatar ḫān-ı ʿālī-tebār**)
ʿā. 321a/13dc

ʿaliyye *Ar.s.* Yüksek, büyük.
ʿa. (**pāy-i taḫt-ı ʿaliyye**) 326a/18
ʿa.+de (**dārü's-salṭanaü'l-ʿaliyye**) 350b/23dc
ʿa.+de (**devlet-i ʿaliyye**) 329a/18
ʿa.+sin (**kerāmāt-i ʿaliyye**) 349a/10
ʿa.-i (**dārü'l-mülk-i ʿaliyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
ʿa. 320b/21db
ʿa.-i (**darü'l-mülk-i ʿaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
ʿa. 320b/21dc
ʿa.-i (**maḥmiyye-i ʿaliyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
ʿa. 322a/18, 332b/25, 345b/04
ʿa.-i (**pāy-i taḫt-ı ʿaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
ʿa. 344a/04

ᶜa.-i (**darü's-salṭanatü'l-ᶜaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
ᶜa. 332b/24dc, 344a/21dc

alma *T.i.* Elma.
e. 342a/27

alt *T.i.* Üst karşıtı.
a.+ına 327a/06, 328a/10, 334a/13dc, 334a/14
a.+ında 331b/11dc, 343b/10, 350a/13
a.+ındadur 323a/07
a.+ından 335b/21dc, 337a/05
a.+ındandur 323a/07dc

altı *T.s.* Beşten sonra gelen sayı
a. 330a/15, 333a/11, 351a/08

altı yüz biñ *T.s.* Beş doksan dokuz bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
a. 351a/08dc

altıncı *T.s.* Altı sayısının sıra sıfatı, sırada beşinciden sonra gelen.
a. 321a/04

altun *i.* 1. Parlak sarı renkte, paslanmayan, kolay işlenebilen, ziynet eşyası olarak da kullanılan maden, altın. 2. Altın sikke.
a. 319a/11, 319b/02, 319b/12, 323b/25, 342b/03, 342b/25
a.+a 351a/08dc, 351a/08dc
a.+ı 319a/12db

ᶜamel *Ar.i.* 1. İş. 2. Niyet.
ᶜa.+de 348a/09
ᶜa.+e 319a/08db

ᶜamel-mānde *Ar.Far.b.s.* İş yapmaktan kalmış, iş göremez durumda olan.
ᶜa. 318b/22

ᶜamīḳ *Ar.s.* Derin.
ᶜa.+e (**nehr-i ᶜamīḳ**) 334b/08

āmīn *Ar.ünl.* Öyle olsun, yā Rab duāmızı kabul eyle anlamında söz.
ā. 347b/23dc

ᶜāmire *Ar.i.müen.* Devlete ait.
ᶜā. (**ḫazīne-i ᶜāmire**) 345a/07
ᶜā. (**teslīm-i ḫazīne-i ᶜāmire eyle-**) 351a/10
ᶜā. (**ṭop-ḫāne-i ᶜāmire**) 345b/21
ᶜā.+de (**sarāy-ı ᶜāmire**) 323b/02, 323b/13dc, 337a/25dc, 341a/07
ᶜā.+den (**ḫazīne-i ᶜāmire**) 344a/17
ᶜā.+ye (**sarāy-ı ᶜāmire**) 323a/20, 324a/24, 325a/09, 325a/12, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 345b/14, 351a/18, 351a/24
ᶜā.-i (**ışṭabl-ı ᶜāmire-i hümāyūn**)
ᶜā. 344b/25

ᶜāmm *Ar.s.* Umumī, genel, herkese ait.
ᶜā. (**iẕn-i ᶜāmm ol-**) 339b/07
ᶜā. (**nefīr-i ᶜāmm it-**) 340a/05

ammā *Ar.e.* Ama, fakat, lakin, ancak; şu kadar ki, o kadar ki öyle ki.
a. 317b/11, 317b/22, 318a/15, 319b/21, 322a/01, 322a/13, 322b/16db, 322b/24, 323a/15, 323a/15db, 323a/15dc, 323b/11, 323b/15db, 324a/21, 324b/06, 325a/05, 325a/11, 325a/12db, 325b/22, 326a/04, 326a/08db, 326b/01, 327a/04, 328a/22, 328b/18, 329a/16, 331a/15, 332a/06, 334a/20, 337a/18, 339a/01, 339a/06, 339b/24, 344b/17, 346a/27db, 346b/19, 348b/13, 349a/26db, 350b/12dc

ᶜāmme *Ar.s.* Umūma mahsus olan.
ᶜā.-i (**ᶜāmme-i ᶜasākir-i ẓafer-meṣer**)
ᶜā. 332b/24dc

ān *Ar.i.* Lahza, pek az bir zamān.
ā. 340b/21, 343a/05, 345a/03, 347a/05, 347a/11, 347a/22

ān *Far.i.* Şu, bu.
ā. (**ülke-i ān**) 340a/24

aña *T.zm.* "O" zamirinin yönelme hāli.

a. 318a/13, 319a/27, 320a/20, 320a/27, 321b/19, 323a/20db, 323a/25, 331a/17, 334b/04, 347a/24, 348b/20, 350a/01, 350b/17

ʿanʿane *Ar.i.* Rivāyet.
ʿa. 349b/27

ancaḳ *bağ.* 1. "Yalnız, sadece" gibi sınırlandırmalar anlatır. 2. "Ama, lakin, yalnız" gibi bir düşünceye karşıt, ikinci bir düşünceyi anlatır.
a. 320a/01, 320a/07, 320a/09, 321b/05, 322b/26, 323a/09, 325b/24, 326b/01, 329a/11, 332a/07, 332b/18, 334b/23, 335b/04, 339b/12, 341a/10db, 345b/07, 350b/18, 350b/22, 351a/16

anda *T.zm.* "O" zamirinin bulunma hāli.
a. 323a/24, 335b/01, 337b/08, 343b/26, 346a/11, 347b/17, 350a/03
a.+yuz 328b/17

andan *T.zm.* "O" zamirinin ayrılma hāli.
a. 318a/13, 319a/20, 320b/24, 320b/27, 321a/02db, 321a/19, 322a/02, 322a/13, 323a/03, 323a/04dc, 323a/05, 323a/22, 323b/05db, 323b/25, 324a/14, 324a/24db, 324b/26, 325a/08, 325b/23, 327a/15, 327a/26, 330b/27, 331a/19, 331a/20, 331a/20db, 331a/20db, 332a/19, 332b/19, 332b/26, 333a/14, 334b/24, 335a/02, 335a/04, 335a/04db, 335a/21, 337b/02db, 337b/05, 338a/01, 339b/07, 339b/10, 340a/13, 340b/02, 341a/10, 341b/04, 341b/20, 342b/12, 342b/14, 343b/27, 344a/15, 344b/20, 345b/13, 346a/12, 346a/22, 346a/23, 347b/18, 347b/20, 348b/05, 349b/13, 349b/14, 350a/17, 350a/18, 350b/08

anı *T.zm.* "O" zamirinin yükleme hāli.
a. 323b/20, 324a/18, 332a/23, 349b/14, 350a/22

ʿānī *Ar.s.* Mütevazi, alçakgönüllü.
ʿā. 322a/22

aʿnī *Ar.e.* Yānī.
aʿ. 344b/02dc

ʿanḳā *Ar.i.* İsmi olup cismi olmayan bir kuş, zümrüdüanka kuşu.
ʿa. (**pervāz-ı ʿanḳā**) 344b/10db
ʿa.+yla (**pervāz-ı ʿanḳā**) 344b/10

ʿantari *Ar.i.* Kollu, uzun ve tek parça elbise
ʿa. 324a/17

ʿanūd *Ar.i.* İnatçı.
ʿa.+ı (**vezīr-i ʿanūd**) 326a/08

anuñ *T.zm.* "O" zamirinin ilgi hāli.
a. 320a/22, 321b/23, 321b/24, 325b/25, 334b/24, 335a/05
a.+la 319a/23

añ- *T.f.* Sözünü etmek.
a.-ar 337b/16

añla- *T.f.* Birinin duygularını, düşüncelerini, isteklerini sezebilmek.
a.-dılar 339b/23
a.-duġı 336a/23
a.-dügi 336a/23db
a.-rdıḳ 321b/21
a.-rdik 321b/21db

añlan- *T.f.* Anlanılır olmak.
a.-urdı 338b/09

anlar *T.zm.* "O" zamirinin çoğulu.
a. 318b/13, 322b/05, 322b/13, 323a/04, 323a/08dc, 327a/06db, 328b/16, 330b/26, 333a/20, 337a/21, 337b/11, 337b/14, 346a/24, 349b/19
a.+a 322b/12, 323a/07, 326b/02, 349b/19
a.+dan 324a/27, 337b/14, 350a/05

a.+dur 329b/15
a.+ı 337b/12, 337b/15, 350a/06
a.+uñ 324a/02, 328b/17, 338a/26db, 347a/01

apar- *T.f.* Götürmek, alıp götürmek.
a. 346b/21
a.-up 342a/24

ara *T.i.* İki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zamān, fasıla.
a.+da 326a/08dc, 339a/26dc, 346a/14dc
a.+dan 320b/24dc, 320b/27dc, 321a/01dc, 321a/04dc, 321a/08dc, 322b/22dc, 323a/05dc, 326a/08dc, 327a/06dc, 332a/18dc, 332b/10dc, 332b/26dc, 334b/19dc, 336a/04dc, 340b/02dc, 343b/27dc, 345b/13dc, 345b/14dc
a.+muza 322b/15
a.+sı 320a/19, 320a/24
a.+sında 321b/11
a.+sından 349b/05db

ārā *Ar.i.c.* Oylar, görüşler.
ā.+yla (**ittifāḳ-ı ārā**) 329a/09

ara- *T.f.* Bulmak için gayret etmek.
a.-r 323b/24

ʿaraba *i.* Atlarla ve öküzlerle çekilen eski taşıma aracı.
ʿa. 319b/21
ʿa.+lar 319b/23
ʿa.+lara 345b/17
ʿa.+ları 319b/27
ʿa.+nuñ 323b/07, 323b/09
ʿa.+sına 323b/02, 325a/13
ʿa.+ya 322a/03, 323b/09, 325a/16, 340b/16

ʿaraḳ *Ar.i.* Ter.
ʿa. (**ġarḳ-ı ʿaraḳ ol-**) 322b/20

ʿaraḳıyye *Ar.i.* En çok dervişlerin giydikleri yünden yapılmış bir çeşit külah.
ʿa.+ye 324b/19

ārām *Far.i.* 1. Durma, eğlenme, dinlenme. 2. Yerleşme, karar kılma.
ā. (**tevaḳḳuf ü ārām**) 336b/04
ā.+a (**mekṣ ü ārām**) 326a/22
ā. eyle- 333a/26dc, 345b/14dc
ā. it- 333a/26, 336a/18dc, 344a/22, 344b/05, 346a/13, 351a/13
ā. olın- 344b/04dc, 346a/14dc

arı *i.* Zarkanatlılardan bal ve bal mumu yapan böcek.
a. 336b/12dc

ʿārıża *Ar.i.* Bozukluk, hastalık.
ʿā.+sı 320b/07

ʿārif *Ar.s.* Bilen, bilgili.
ʿā. 321b/11

arḳa *T.i.* Geri, gerisinde.
a.+arıyla 350b/18
a.+sında 324a/16

arpalıḳ *i.* Yüksek devlet memurlarına, bazı saray mensuplarına, ilmiye sınıfının ileri gelenlerine ilave tahsisat, emekli veya maʿzūliyet maaşı olarak bağlanan gelirlere genel olarak verilen isim.
a. 342a/10, 343b/23

arslan *i.* Aslan.
a.+um 324b/10

ʿarṣa *Ar.i.* Yer, toprak.
ʿa.-i (**ʿarṣa-i şühūd**)
ʿa. 331b/07, 332b/07

ʿarş *Ar.i.* Dokuzuncu gök.
ʿa. 342b/06
ʿa.-ı (**ʿarş-ı aʿlā**)
ʿa. 340b/27

art *T.i.* Geri, arka.
a.+ı 334b/03
a.+ın (**ardın al-**) 350b/12
a.+ına 327b/24
a.+ınca 333a/02dc
a.+ından 339b/25

artuḳ *T.s.* 1. Fazla, ziyade. 2. Artan, geriye kalan. 3.*e.* Daha, gayri, bundan fazla, şimdi, öyle ise.

a. 319b/23, 322a/03, 322a/20, 334b/09, 335b/15, 337b/14, 337b/23dc, 340a/16
a.+dur 337b/12, 338a/02

ʿarūż *Ar.i.* 1. Usul. 2. Hecelerin uzunluğu ve kısalığı esasına dayanan bir vezin.
ʿa. 330b/05, 333b/06
ʿa.+ı (**mażmūn-ı ʿarūż**) 331a/05

ʿarż *Ar.i.* Bir büyüğe sunma, gösterme, bildirme, önüne koyma.
ʿa. 330b/05db
ʿa. (**arż ü inhā eyle**-) 333b/06
ʿa.+ına 330b/07
ʿa. it- 329b/16, 330b/03, 330b/23, 338b/16
ʿa.+ları 330b/05
ʿa.+ların 331a/05
ʿa. olın- 350b/24
ʿa.-ı (**ʿarż-ı cemāl it**-)
ʿa. 326a/08dc
ʿa.-ı (**inḳıṭaʿ -i ʿarż-ı salṭanat**)
ʿa. 329a/27

ārzū *Far.i.* İstek, heves.
ā. eyle- 349b/24
ā.+sın 329b/09

aṣ- *T.f.* Bir nesneyi yüksek bir yere herhangi bir şekilde raptetmek, sallandırmak.
a.-dı 336b/09

ʿasākir *Ar.i.c.* Erler.
ʿa.-i (**ʿasākir-i hezīmet-eṣer**)
a. 320b/17
ʿa.-i (**ʿāmme-i ʿasākir-i ẓafer-meṣer**)
ʿa. 332b/24dc
ʿa.-i+(**ʿasākir-i İslām**)
ʿa. 330b/24, 332b/24dc
ʿa.-i (**ʿasākir-i İslām-ı ẓafer-şiʿār**)
ʿa. 331b/11dc
ʿa.-i (**ʿasākir-i manṣūr**)
ʿa. 332b/23
ʿa.-i (**ʿasākir-i memālik-güşā**)
ʿa. 331b/11
ʿa.-i (**ʿasākir-i ʿOṣmāniyān**)
ʿa. 321a/20
ʿa.-i (**ʿasākir-i şeyātīn**)
ʿa. 330a/03
ʿa.-i (**ʿasākir-i Tatar**)
ʿa. 321a/19dc
ʿa.-i (**ʿasākir-i ẓafer-meṣer**)
ʿa. 332a/15
ʿa.-i (**ʿasākir-i ẓafer-rehber**)
ʿa. 345b/14dc
ʿa.-i (**ʿasākir-i ẓafer-şiʿār**)
ʿa. 344a/05dc
ʿa.-i (**ʿasākir-i ẓafer-yāver**)
ʿa. 333a/26dc
ʿa.-i (**ġulām-ı ʿasākir-i İslām-ı ẓafer-encām**)
ʿa. 350b/01
ʿa.-i (**güm-rāh-ı ʿasākir-i bī-şümār**)
ʿa. 331b/13dc
ʿa.-i (**güm-rāh-ı ʿasākir-i hezīmet-eṣer**)
ʿa. 331b/13
ʿa.-i (**mażbūṭ-ı ʿasākir-i İslām**)
ʿa. 333a/13dc
ʿa.-i (**muḳābele-i ʿasākir-i İslām**)
ʿa. 331b/14db
ʿa.i (**vaḳār-ı ʿasākir-i İslām**)
ʿa. 350b/01dc

āsān *Far.i.* Kolay.
ā. 330b/27
ā.+dur 331a/01

āṣār *Ar.i.c.* Hikāyeler.
ā-ı (**āṣār-ı inkisārü'l-ḳalb**)
ā. 338a/02

āsāyiş *Far.i.* 1. Rahat, huzur. 2. Güvenlik.
ā.+e 346b/20
ā.+e (**ṭarīḳ-i āsāyiş**) 346b/26

ʿāṣī *Ar.s.* 1. Karşı gelen. 2. Şākī, haydut. 3. Günahkar.
ʿā. 327a/06
ʿā.+lerüñ 339a/27
ʿā.+nüñ 339a/27
ʿā. ol- 319b/05

ʿasker *Ar.i.* Er.
a. 317b/11, 317b/18, 319b/05, 319b/13, 320a/07, 321a/20, 321a/21db, 321a/22, 321b/26, 321b/27, 326a/22, 326b/02, 330a/03dc, 331a/26, 331b/17, 332a/18, 332a/18dc, 332a/20, 332a/23, 332b/01, 332b/10dc, 334a/03, 334b/11dc, 334b/15, 334b/15db, 334b/15dc, 336b/17, 337a/09, 340b/09, 340b/25, 342a/12, 343b/04dc, 343b/06, 343b/06dc, 343b/14, 344b/04, 347b/20, 351a/03
ʿa.+de (**muḳābele-i ʿasker**) 331b/13dc
ʿa.+den 334a/04
ʿa.+e 318a/20, 330a/08dc, 332a/09, 335b/19
ʿa.+e (**cemʿiyyet-i ʿasker**) 336a/23
ʿa.+i 321b/23, 332a/24dc, 332b/01dc, 332b/03dc, 334a/13dc, 334a/14
ʿa.+in 332b/09, 332b/09db, 334a/13
ʿa.+ine 321b/08, 330a/04dc, 334a/17
ʿa.+inüñ 319b/09
ʿa.+iyle 332b/03, 342b/15db
ʿa.+leri 326a/26
ʿa.+lerinden 330b/19
ʿa.+leriyle 330b/17
ʿa.+ümüz 331b/22, 332b/10
ʿa.+ümüze 317b/02
ʿa.+üñ 322a/23dc, 322a/24, 332b/13, 343b/09
ʿa.-i (**ʿasker-i bī-gerān**)
ʿa. 319b/10
ʿa.-i (**ʿasker-i cerār**)
ʿa. 321a/13dc
ʿa-i (**ʿasker-i firāvān**)
ʿa. 319b/15, 327b/02, 330a/01
ʿa.-i (**ʿasker-i güm-rāh**)
ʿa. 328a/24
ʿa.-i (**ʿasker-i gümrāhān**)
ʿa. 334a/09
ʿa.-i (**ʿasker-i hezīmet-eşer**)
ʿa. 331b/17
ʿa.-i (**ʿasker-i İslām**)
ʿa. 317b/09, 317b/16, 318a/10, 318a/19, 318a/23, 318b/14, 319b/25, 322a/22dc, 331a/03, 331b/15, 331b/20, 331b/21, 332a/03, 332a/06, 333b/16, 334a/07, 334a/07db, 334a/09, 334a/11, 334a/25, 334b/12, 335a/06, 335a/17, 335a/23, 335a/24, 335a/26, 336a/07, 342a/20, 342b/05, 342b/06, 343b/21
ʿa.-i (**ʿasker-i Ḳızılbaş**)
ʿa. 334a/10, 334b/10, 336a/11
ʿa.-i (**ʿasker-i maḫhūr**)
ʿa. 330a/04
ʿa-i (**ʿasker-i manṣūr**)
ʿa. 318a/22, 330a/08
ʿa-i (**ʿasker-i memālik-güşā**)
ʿa. 331b/11db
ʿa-i (**ʿasker-i şīr-gīr**)
ʿa. 334b/11
ʿa.-i (**ʿasker-i Tatar**)
ʿa. 321a/19
ʿa.-i (**ʿasker-i Tatar-ı firāvān**)
ʿa. 319b/07, 321a/13
ʿa-i (**ʿasker-i ẓafer-yāver**)
ʿa. 333a/26
ʿa.-i (**cümle-i ʿasker-i İslām**)
ʿa. 340b/23
ʿa.-i (**ġāret-gerān-ı ʿasker-i İslām**)
ʿa. 343a/17
ʿa-i (**mażbūṭ-ı ʿasker-i İslām ol-**)
ʿa. 333a/14
ʿa.-i (**muḳābele-i ʿasker-i İslām**)
ʿa. 331b/14
ʿa-i (**sitem-i sütūr-ı ʿasker-i İslām**)
ʿa. 343b/13

ʿasker-keş *Ar.Far.b.s.* Asker çeken, komutan.

ʿa. ol- 335a/03

aṣl *Ar.i.* 1. Soy, nesep. 2. Maksat, amaç. 3. Esas, temel.
a. (**Arnavudi'l-aṣl**) 333b/24
a. (**Efrencīü'l-aṣl**) 319a/22
a. (**Efrenci'l-aṣl**) 319a/22db
a.+ı 329b/18, 336b/25
a.+ını 329b/04

aṣlā *Ar.zf.* Hiçbir vakit.
a. 323a/16dc, 324a/12, 328b/02, 330b/23, 331a/01, 331a/06, 334a/27, 338b/15

aṣlī *Ar.s.* Asla mensup, hususī, seçkin.
a.+ye (**maḳṣūd-ı aṣlī**) 342a/03

āsmān *Far.i.* Gök, sema.
ā. 346b/10dc
ā.+a 326a/08dc

ʿaṣr *Ar.i.* Zamān, devir, çağ.
ʿa. (**pādişāh-ı aṣr u evān**) 322a/22
ʿa. **(ḳātil-i ḫalīfe-i aṣr u evān ü pādişāh-ı devrān**)
ʿa. 326a/20
ʿa. (**rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı aṣr u evān**) 343a/13
ʿa.+a 340a/19
ʿa.+a (**pādişāh-ı aṣr**) 341b/20
ʿa.+da 319b/09, 323a/08db, 338a/05
ʿa.+da (**vaḳt-i aṣr**) 338b/25, 338b/25db
ʿa.+ında 329b/26, 344a/26
ʿa.+ınuñ (**fużalā-yı aṣr**) 345b/06
ʿa.+umuzda 341a/12
ʿa.+uñ 341a/14
ʿa-ı (**ʿasr-ı Süleymān Ḫānī**)
ʿa. 334b/27, 335a/02
ʿa.-ı (**aṣr-ı şerīf**)
ʿa. 325b/02

āstāne *Far.i.* 1. Payitaht. 2. Merkez, -Osmanlı devletinin merkezi olması dolayısıyla- tahsīsen "İstanbul" manasına gelir.
ā.+de 350b/26
ā.+den 330b/03, 330b/06, 336b/06
ā.-i (**āstāne-i saʿādet**)
ā. 332a/18, 336b/02, 344a/13, 344a/15, 344a/20, 345b/25, 346a/01

āsūde *Far.s.* Rahat, gailesiz, dinç (olan).
ā. ol- 345a/25

aş- *T.f.* Yüksek uzun bir yeri geçmek.
a.-ar 336b/24

aşaġa *T.i.* Aşağı.
a. 324a/27, 326a/05, 333b/25, 337b/22, 342b/27

ʿaşā'ir *Ar.i.c.* Kabileler, oymaklar.
ʿa.+e 328a/19db
ʿa.+ine 327b/07, 328a/19

ʿaşer *Ar.s.* On, dokuzdan sonra gelen sayı.
ʿa-i (**ʿaşer-i ʿaşīr**)
ʿa. 347b/23

ʿaşere *A.s.* On, dokuzdan sonra gelen sayı.
ʿa.+nüñ (**ḫıṣāl-ı ʿaşere**) 328a/14

ʿāşikāre *Far.s.* Açık, meydanda.
ʿā. 336b/14dc

āşinā *Far.s.* Bilen, tanıyan.
ā. ol- 328a/08

ʿaşīr *Ar.s.* Onda bir.
ʿa.+i (**ʿaşer-i ʿaşīr**) 347b/23
ʿa.+in 340a/25

ʿaşīret *Ar.i.* Kabile, oymak.
ʿa.+i 327b/13
ʿa.+nden 327b/08
ʿa.+ine 328a/18
ʿa.+inüñ 328a/19

aşkārā *Far.s.* bkz. ʿāşikāre maddesi.
a. 336b/14

at *T.i.* Atgillerden, binme, yük çekme veya taşıma gibi hizmetlerde kullanılan memeli hayvan.
a. 323b/27, 326a/15, 326a/08db 328b/01, 334b/05, 335a/12, 335a/13, 340b/17, 340b/19,

345a/01, 345a/02, 345a/04, 347a/20
a.+a 332b/13
a.+dan 323b/14, 336b/22, 339b/22
a.+ı 345a/13
a.+ına 327b/24, 328a/18, 342a/26
a.+ından 328a/02db
a.+lar 344b/25
a.+lara 336a/14
a.+ları 344b/22
a.+ların 335b/23
a.+larından 319b/22
a. sür- 334a/18

at- *T.f.* 1. Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak. 2. Bir nesneyi yüksek bir yerden aşağı doğru bırakmak.
a.-alar 340a/20
a.-ar (**cān at-**) 322a/01, 327b/27
a.-ardı 342a/15
a.-arlar (**cān at-**) 334a/26
a.-dı (**kemend at-**) 324b/24
a.-dılar 333a/20, 339b/23
a.-dükleri 349a/06

ʿaṭāyā *Ar.i.c.* Hediyeler, armağanlar, bahşişler.
ʿa.-yı (**ʿaṭāyā-yı mütekāşire**)
ʿa. 345a/26

atdur- *T.f.* Atmak fiilini yaptırmak.
a.-dı (**kemend atdur-**) 325a/08

āteş *Far.i.* 1. Topu ateşlemek, barutu ateşlemek. 2. Bir yeri yakmak.
ā. 347a/04
ā.+ine 328b/20
ā.+ler 331a/01

atıl- *T.f.* Atma fiiline maruz kalmak.
a.-dı 346b/10, 346b/10dc

atlu *T.i.* Ata binmiş, süvari.
a. 319b/22

ʿavām *Ar.i.c.* Herkes, kaba ve cahil halk, ayak takımı.
ʿa. 326a/08dc
ʿa. (**mūcib-i renciş-i ʿavām ol-**) 322b/03
ʿa.+da (**elsine-i ʿavām**) 322a/27
ʿa.+uñ 325b/08

āvān *Ar.i.* Vakit, zamān.
ā.-ı (**āvān-ı miḥnet**)
ā. 350a/18

ʿavārıż *Ar.i.c.* Muvakkat vergi. (Fevkalāde hallerde alınırdı.)
ʿa. 337a/10

āvāz *Far.i.* Ses, seda.
ā.+ını 346b/08dc

ʿavd *Ar.i.* Geri gelme.
ʿa. it- 335a/15

ʿavdet *Ar.i.* Geri gelme, dönüş.
ʿa. buyur- 322a/17
ʿa.+de 318b/17, 335b/14
ʿa.+e 335b/12
ʿa. eyle- 320b/19, 322b/04dc, 327a/06dc, 327b/11, 331b/10, 332a/12dc, 332b/19dc, 335b/10dc, 344a/05dc
ʿa.+i 320b/14, 343b/08dc
ʿa. it- 317b/01, 318a/20, 320b/12, 322b/05, 322b/05, 326b/03, 327a/12, 327a/20, 331b/26, 332a/01, 332a/12, 333a/16, 335a/15db, 344a/08, 349a/03
ʿa. itdüril- 318a/20, 318b/04
ʿa. olın- 321b/05dc, 335b/10, 335b/16, 335b/21dc, 340b/02dc, 343b/19

āvīze *Far.i.* Mum, lamba vesāireyi taşıdığı halde tavana asılan billur veya madenden yapılmış süs.
ā.-i (**āvīze-i semʿ it-**)
ā. 348a/01

ʿavn *Ar.i.* Yardım.
ʿa.-i (**ʿavn-i mülhem-i vehhāb**)
ʿa. 348a/07

ʿavret *Ar.i.* Avrat, kadın, zevce
ʿa. 327b/17, 327b/18, 327b/22, 327b/25, 327b/26, 327b/26db, 327b/27, 328a/07

ᶜa.+e 327b/17
ᶜa.+i 327b/24, 328a/02, 328a/10, 328a/18, 328a/20
ᶜa.+ini 328a/18db
ᶜa.+iyle 327b/13
ᶜa.+üñ 327b/20, 328a/11

avuç *T.i.* 1. Elin iç kısmı. 2. Elin alabildiği miktar.
a. 342b/03, 347b/06

avuç avuç *T.ik.* Bol bol
a. 342b/25

ay *T.i.* Yılın on iki bölümünden biri.
a. 331b/24, 345b/14
a.+dan 339a/11

aᶜyād *Ar.i.c.* Bayramlar.
aᶜ.+da 344a/19

ayaġ *T.i.* bkz. ayak maddesi.
a. 318a/04, 324a/09, 324a/09, 347a/26, 347a/26dc, 348a/27

ayaḳ *T.i.* Ayak.
a. 324a/09db, 324a/09db, 347a/26db
a.+a 323a/07
a. baş- 325a/26
a.+dan 342a/21
a.+ı 341a/22, 342b/02
a.+ına 324a/09
a.+ından 328a/10, 347a/20
a.+ınuñ 327b/20
a.+larına 324a/03
a.+um 348a/24

aᶜyān *Ar.i.* bir memleketin ileri gelenleri.
aᶜ. 317b/11, 336b/19
aᶜ. (**erkān-ı aᶜyān**) 336b/19dc
a.ᶜ (**erkān ü aᶜyān**) 321a/03dc

ᶜayār *Ar.i.* Altının, gümüşün ve başaka kıymetli madenlerin karışma derecesi.
ᶜa. (**ṣaḥīhü'l-ᶜayār**) 330a/25

ayır- *T.f.* Çekip almak, uzaklaştırmak.
a.-up 324b/11

āyib *Ar.s.* Geri dönen, dönüp çekilen.
ā. (**ġā'ib-i ġayr-ı āyib ol-**) 348b/24
ā. ol- 348b/27

āyīn *Far.i.* Merasim, tören.
ā. 340a/26
ā.-i (**āyīn-i cihān-bānī**)
ā. 344b/03
ā.-i (**āyīn-i pādişāhī**)
ā. 346a/15dc
ā.-i (**āyīn-i şerefiyye**)
ā. 343a/23
ā. (**ser-dār-ı nuṣret-āyīn**)
ā. 332b/02

āyīne *Far.i.* Ayna.
ā. 320a/20

ᶜayn *Ar.i.* 1. Göz. 2. Bir şeyin eşi, tıpkısı.
ᶜa. (**ṭarfetü'l-ᶜayn**) 340b/21
ᶜa.+ıyla 342a/13, 348a/14
ᶜa.-ı (**ᶜayn-ı inṣāf**)
ᶜa. 341a/11

ᶜayni *Ar.zf.* Tıpkısı.
ᶜa.+yle 330b/23, 349a/09

ayrıl- *T.f.* Uzaklaşmak, ayrı düşmek.
a.-dı 334a/19
a.-madım 348b/25
a.-mamış 349a/01
a.-mayasun 348b/27, 348b/27db
a.-mayup 334a/26db, 334b/01
a.-ur 326b/26

ᶜayş *Ar.i.* Yaşama.
ᶜa. it- 330a/11

ᶜayyūḳ *Ar.i.* Semanın pek yüksek yeri.
ᶜa.+a 346b/08

az *T.s.* 1. Çok karşıtı. 2. Nadir.
a. 333b/19dc, 336a/05, 345b/27

azād *Far.s.* Kurtulmuş, serbest olan.
a. it- 347b/12

aᶜẓam *Ar.s.* (Daha, pek, en çok) büyük.
aᶜ. (**vezīr-i aᶜẓam**) 318b/03db
aᶜ. (**rükn-i aᶜẓam**) 341b/14
aᶜ. (**ṣadr-ı aᶜẓam**) 326a/08dc, 339a/18, 339b/04, 344a/08, 346b/11db, 346b/23,

347a/06dc, 347a/07dc, 347a/08, 351a/15
aᶜ. (**Ṣadr-ı aᶜẓam ᶜAlī Paşa**) 328b/25
aᶜ. (**Ṣadr-ı aᶜẓam Ḥāfıẓ Paşa**) 330b/11, 330b/11, 336b/20
aᶜ. (**Ṣadr-ı aᶜẓam İbrāhim Paşa**) 343b/24
aᶜ. (**Ṣadr-ı aᶜẓam Meḥemmed Paşa**) 339a/18dc
aᶜ. (**Ṣadr-ı aᶜẓam Receb Paşa**) 337b/11
aᶜ. (**vezīr-i aᶜẓam**) 318a/04, 318a/24, 318b/06, 318b/27, 319a/09, 320b/13, 321b/09, 323a/11dc, 323a/20dc, 323b/22, 324b/01, 325b/03dc, 325b/20dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326b/22, 327a/01, 330a/14, 332a/11, 332b/10dc, 332b/21, 332b/21dc, 332b/23dc, 332b/24dc, 336a/25, 336b/10, 337b/06, 338a/26, 338b/10dc, 339a/05, 339a/15, 339a/26db, 339b/03, 339b/08, 339b/17, 340a/02, 342b/17, 344a/03, 344a/05, 344a/21, 345b/15dc, 346a/13, 347a/02dc, 347a/07dc, 347a/10, 347b/09, 347b/13, 351a/15dc
aᶜ. (**vezīr-i aᶜẓam-ı ġōd-rāy**) 326a/24
aᶜ. (**Vezīr-i aᶜẓam ᶜAlī Paşa**) 320b/05, 321b/08, 329b/08, 329b/19dc
aᶜ. (**Vezīr-i aᶜẓam Bayram Paşa**) 346a/08dc
aᶜ. (**Vezīr-i aᶜẓam Dāmād Meḥemmed Paşa**) 319a/03
aᶜ. (**Vezīr-i aᶜẓam Dāvud Paşa**) 325b/03dc
aᶜ.- (**Vezīr-i aᶜẓam Ḥāfıẓ Paşa**) 332a/10dc, 332a/11dc, 351a/24db
aᶜ. (**Vezīr-i aᶜẓam Ḥafıẓ Aḥmed Paşa**) 336b/09dc
aᶜ. (**Vezīr-i aᶜẓam Ḫalīl Paşa**) 332b/21dc
aᶜ. (**Vezīr-i aᶜẓam Ḫüsrev Paşa**) 333a/15dc, 333b/16dc, 336a/24dc, 336b/01dc, 336b/01dc
aᶜ. (**vezīr-i aᶜẓam ketḫüdāsı**) 318b/01
aᶜ. (**Vezīr-i aᶜẓam Ḳoca Sinān Paşa**) 326b/21dc
aᶜ. (**Vezīr-i aᶜẓam Meḥemmed Paşa**) 329b/23dc, 343b/22, 344a/05dc
aᶜ. (**Vezīr-i aᶜẓam Meḥemmed Paşa-yı dilīr**) 342b/17
aᶜ. (**Vezīr-i aᶜẓam şüden Çerkes Meḥemmed Paşa**) 329b/20
aᶜ. (**Vezīr-i aᶜẓam Ṭayyar Meḥemmed Paşa**) 346a/21
aᶜ.+a (**ṣadr-ı aᶜẓam**) 346b/12, 347a/07dc, 351a/09
aᶜ.+a (**vezīr-i aᶜẓam**) 322b/01dc, 337b/20, 346b/11dc
aᶜ.+dan (**vezīr-i aᶜẓam**) 318b/03, 322a/03, 339b/14
aᶜ.+ı (**vezīr-i aᶜẓam**) 351a/08dc
aᶜ.+uñ (**vezīr-i aᶜẓam**) 326a/08dc
aᶜ.-ı (**vezīr-i aᶜẓam-ı be-nām**) aᶜ. 332b/24
aᶜ-ı (**vezīr-i aᶜẓam-ı dilīr**) aᶜ. 342b/17dc
aᶜ.-ı (**vezīr-i aᶜẓam-ı sābıḳ**) aᶜ. 329b/13, 333b/08, 333b/24
aᶜ.-ı (**vezīr-i aᶜẓam-ı ẕī-şān**) aᶜ. 333a/12dc
aᶜ.-ı (**vezīr-i aᶜẓam-ı sābıḳü'ẕ-ẕikr**) aᶜ. 329b/13db

ᶜazametlü *Ar.T.s.* Büyüklük sahibi. ᶜa. 346b/24

aᶜẓamlıḳ *Ar.T.i.* Büyüklük. aᶜ.+a (**vezīr-i aᶜẓamlıḳ**) 324b/04

ᶜa.+da (**vezīr-i aᶜẓamlıḳ**) 325b/08dc
ᶜa.+ı (**vezīr-i aᶜẓamlıḳ**) 323b/12

āzār *Far.i.* İncitme, kırma, tekdir.
ā. çal- 340a/12
ā. it- 320b/10, 320b/10db

ᶜāzim *Ar.s.* Niyetli, kesin karar veren.
ᶜā. 344a/04
ᶜā. ol- 344a/01, 351a/17
ᶜā.-i (**ᶜāzim-i rāh-ı dārü'l-mülk ol-**)
ᶜā. 344a/08

ᶜaẓīm *Ar.s.* Büyük, ulu, iri.
ᶜa. 319b/10, 319b/19, 321a/25, 322b/21, 334b/02, 335b/18, 336a/04, 337a/24, 339a/21, 342a/15
ᶜa. (**fetḥ-i ᶜaẓīm it-**) 329b/05
ᶜa. (**tilāvet-i Ḳur'ān-ı ᶜaẓīm**) 341b/20
ᶜa. (**tilāvet-i Ḳur'ān-ı ᶜaẓīmüş-şān**) 341b/20db
ᶜa.+den (**cisr-i ᶜaẓīm**) 334a/25
ᶜa.+e (**fitne-i ᶜaẓīm**) 331a/11
ᶜa.+e (**Ḳur'ān-ı ᶜaẓīm**) 348a/27
ᶜa.+i (**Ḳur'ān-ı ᶜaẓīm**) 348a/25db, 348a/27db

ᶜaẓīme *Ar.i.* Büyük, ulu, iri.
ᶜa. (**nādire-i ᶜaẓīme**) 322a/21
ᶜa.+den (**muḥarebe-i ᶜaẓīme**) 330a/03
ᶜa.+dür (**mevhibe-i ᶜaẓīme**) 341b/15
ᶜa.+ye (**nādire-i ᶜaẓīme**) 322a/21dc, 322a/22db

ᶜazīmet *Ar.i.* Gitme, gidiş.
ᶜa. 332a/25, 333b/12, 334b/12, 351a/03
ᶜa. (**ᶜazīmet ü teveccüh**) 331a/20
ᶜa. buyur- 340b/14, 343b/08
ᶜa. buyurıl- 346a/14
ᶜa.+de 343b/10
ᶜa.+e 322a/25, 330b/24, 345a/14, 350b/02
ᶜa.+e (**fesḫ-i ᶜazīmet**) 326b/03
ᶜa. eyle- 333a/15dc, 333a/24dc, 334b/11, 334b/14dc, 335b/10dc, 343b/10dc
ᶜa.+i 320b/14, 333a/15, 333a/24, 334b/11dc
ᶜa. it- 333a/26, 343a/16, 350b/22
ᶜa.+lerinde 341b/27db
ᶜa. olın- 318a/11, 331b/19dc, 335a/21, 342a/11, 343b/19, 346a/14dc, 351a/11dc
ᶜa.+üñüz 323a/09
ᶜa.+üñüze 323a/08dc
ᶜa-i (**ᶜazīmet-i hümāyūn**)
ᶜa. 340a/24, 340a/25, 342a/04
ᶜa-i (**ᶜazīmet-i hümāyūn-ı be-cānib-i Diyār-ı bekr**)
ᶜa. 351a/11
ᶜa.-i (**ᶜazīmet-i hümāyūn-ı pādişāh-ı ḳahramān-ı zamān**)
ᶜa. 344b/02dc
ᶜa-i (**ᶜazīmet-i pādişāh-ı devrān**)
ᶜa. 340a/23dc

ᶜazīmet ü teveccüh Bir yere doğru gitme.
ᶜa.+de 331a/20

ᶜazīz *Ar.s.* Muhterem, sayın.
ᶜa. 347b/27

ᶜazl *Ar.i.* İşinden çıkarma, yol verme.
ᶜa. 336b/05dc
ᶜa.+i 332a/10, 336a/25
ᶜa. it- 321b/01, 336b/01dc
ᶜa.+iyle 336b/05
ᶜa. olın- 325b/03dc, 325b/20dc, 325b/20dc, 332b/21dc, 336b/01dc

ᶜazm *Ar.i.* Kasıt, niyet, karar.
ᶜa. eyle- 343b/27db

ᶜaẓīmü'ş-şān *Ar.b.s.* Şanı, ünü büyük.
ᶜa.+a (**ser-dār-ı ᶜaẓīmü'ş-şān**) 332a/24

B

bāb *Ar.i.* Kapı.
b. (**fetḥ-i bāb it-**) 347b/18

b.+da 322a/20, 322b/19, 337b/25

bābā *Far.i.* Baba, ata.
b.+sına 330a/17

bāb-ı hümāyūn *Ar.b.i.* Topkapı Sarayının birinci kapısı.
b. 323a/20, 323b/01, 336b/20

bābü's-saᶜāde *Ar.b.i.* Topkapı Sarayının üçüncü kapısı.
b. (**aġa-yı bābü's-saᶜāde**) 326a/08dc

baca *i.* Ocak, soba gibi şeylerin dumanını çekmeye yarayan çoğunlukla silindir şeklindeki yol.
b.+dan 323a/20db, 323a/22

bād *Far.i.* Yel, rüzgār.
b. (**bād ü bārān**) 344b/25

baᶜde *Ar.zf.* Sonra.
b. 318b/05, 318b/13, 321a/19dc, 324b/04, 325a/21, 325a/25, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 327a/18, 327a/18, 329b/21, 330a/20, 335a/01, 337b/10, 341b/20, 344b/05dc, 345b/17dc, 347a/11dc
b. (**baᶜde'l-fetḥ**)
b. 343b/04, 351a/12
b. (**baᶜde'l-inḫinā**) 338a/08
b. (**baᶜde'l-inᶜām**) 342a/04
b. (**baᶜde'ṣ-ṣulḥ**) 318a/20

baᶜde zamān *zf.* Bir zaman sonra.
b. 339b/06

bādī *Ar.s.* Sebep.
b. 328b/24
b. (**bāᶜiṯ ü bādī**) 329b/15
b. ol- 326b/03

bād ü bārān Rüzgar ve yağmur.
b.+dan 344b/25

bāġ *Far.i.* Bağ, büyük bahçe.
b. 335a/08

baġçe *Far.i.* Bahçe.
b.+de 335a/09
b.+lerden 341a/08
b.+leri 335a/09
b.+sinde 337b/18

bāġçe-i ḫaṣṣa Saray sınırları içinde bulunan bahçe ve bostandır.
b.+da 329b/21, 337a/25, 337b/14
b.+dan 324a/04
b.+ya 336b/24

bağır *T.i.* Ciğer, sine.
b.+ın 325b/13

bağla- *T.f.* 1. Kapamak. 2. Durdurmak, alıkoymak, engel olmak. 3. Sarmak. 4. Hasıl etmek.
b.-duḳların 334a/16
b.-mışlar 338b/03
b.-yup 342b/12

bahā *Far.i.* Kıymet, bedel, değer.
b. (**ḫilᶜāt-ı girān-bahā**) 343a/15
b. (**sevb-i ḫilᶜāt-ı girān-bahā-yı zer-tār**) 321a/16
b.+sı 320a/09, 320a/13
b.+sın 338b/04
b.-yı (**ṣevb-i ḫilᶜāt-ı girān-bahā-yı zer-bāft**)
b. 321a/16db

bahādır *Far.i.* Cesur, yiğit.
b. 333b/15, 347a/16dc, 347a/18dc
b. (**cerī vü bahādır**) 336b/17
b. (**ser-dār-ı bahādır**) 333b/16dc
b. (**tüvāna vü bahādır**) 347a/16
b.-ı (**bahādır-ı nām-dār**)
b. 342a/07

bahādırān *Far.i.c.* Cesurlar.
b.-ı (**dil-āver-i bahādırān-ı İslām**)
b. 331b/15dc

bahādırlik *Far.T.i.* Cesurluk.
b.+i 341a/01

bahāne *Far.i.* 1. Vesile, sebep. 2. Yalandan özür.
b. 319a/13
b.+siyle 319a/14, 325b/15, 325b/25

bahār *Far.i.* Kışla yaz arasındaki mevsim.
b. 345a/10

baḥr *Ar.i.* Deniz.
b. (**pādişāh-ı baḥr ü berr**) 332b/22
b.+inden 325b/03

baḥs *Ar.i.* Konuşulan şey.
b. 322b/19

baḫş *Far.i.* Bağış, ihsan.
b. (**netīce-baḫş ol-**) 320a/18

baḫt *Far.i.* Talih, kader, kısmet.
b. (**taḫt-ı saʿādet-baḫt**) 325b/04
b.+ı 339b/19
b.+ın 336b/22
b.-ı (**baḫt-ı yādigār**)
b. 334b/05

bā-ḫuṣūṣ *Far.Ar.b.e.* Hususiyle.
b. 341a/18, 343b/15

baʿīd *Ar.s.* Uzak, ırak.
b.+dür (**dūr ü baʿīd**) 335b/04
b. düş- 344a/11

baʿīde *Ar.i.müen.* bkz. baʿīd maddesi.
b.+ye (**mesāfe-i baʿīde**) 335b/13

bāʿiṣ *Ar.s.* 1. Sebep olan. 2. Gönderme. 3. İcab ettiren.
b. 329b/12, 343b/11db
b. (**bāʿiṣ ü bādī**) 329b/15
b.+ı (**ḫilm-i bāʿiṣü'l-iftiḫār**) 341b/06
b. ol- 318b/14, 321a/07, 328a/06, 348a/11, 351a/05, 351a/05db
b.-i (**bāʿiṣ-i iftiḫār**)
b. 340b/26
b.-i (**bāʿiṣ-i ḳahr u ġalebe**)
b. 343b/16
b.-i (**bāʿiṣ-i meserret ü sürūr ol-**)
b. 334b/13
b.-i (**bāʿiṣ-i renciş-i ḫāṭır ol-**)
b. 329b/10

bāʿiṣ ü bādī Sebep.
b. 329b/15

baḳ- *T.f.* 1. Görmek maksadıyla gözleri bir tarafa çevirmek. 2. Seyretmek.
b. 320a/20
b.-ardı 345a/11
b.-arlar 334a/15
b.-madı 338a/13
b.-mayup 332a/15
b.-up 324b/12, 325a/02

baḳıyye *Ar.s.* Artan, geri kalan.
b. (**baḳıyyetü's-seyf ol-**) 347b/17
b. (**baḳıyyetü's-süyūf ol-**) 347b/15db
b.+sin 338a/14, 338a/23

bal *i.* Arıların petek gözlerine koydukları koyu kıvamlı tatlı.
b. 332a/02

bāl *Ar.i.* Kalp, yürek.
b. 332a/02
b. (**münkesirü'l-bāl ol-**) 338a/15db

bālā *Far.i.* 1. Yüksek, yukarı, üst, yüce. 2.*i.* Boy.
b.+da 351a/19
b. (**bālā vü bülend**) 337a/22db
b. (**bülend ü bālā**) 329a/14db, 341a/15

bālā-bülend *Far.b.s.* Uzun boylu.
b. 337a/23

bālā vü bülend Yüksek
b. 337a/22db

balmūmu *b.i* Arıların petek yapmak için salgıladıkları madde.
b.+larıyla (balmumlarıyla) 338b/01

balta *i.* Ağaç ve benzeri şeyleri kesmek için kullanılan ağaç saplı demir alet.
b. 317b/17

balyemez [*İt. Balla mezza*] Eskiden kullanılmış olan uzun menzilli bir top.
b. 333b/03, 342b/19dc 346a/22, 346a/273,

bañа *T.zm.* Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hali.
b. 325a/01, 325a/01db, 331a/17, 346b/20, 348a/09, 348b/03, 348b/12, 348b/14, 348b/14, 348b/16, 348b/19, 348b/20, 348b/22, 348b/23, 349a/03, 349a/04, 349a/26, 349b/24, 350a/03, 350a/06, 350a/08, 350a/12, 350a/17, 350a/18

bār *Far.i.* Yük.
b. (**taḥmīl-i bār it-**) 335a/18

bārān *Far.i.* Yağmur.
b.+dan (**bād ü bārān**) 344b/25

bār-gīr *Far.b.i.* Beygir, at.
b.+inden 324a/16

barış- *T.f.* 1. Savaşsızlık durumu. 2. Savaştan sonra silah bırakma, sulh.
b.-up 326b/07, 326b/07db
b.-urlar 326b/07dc

bārī *Far.e.* Hiç olmazsa.
b. 324b/26db

bārid *Ar.s.* Soğuk.
b. 329a/11
b. (**bārid ü şedīd**) 317b/12
b. (**cevāb-ı bārid vir-**) 323a/19

bārid ü şedīd Soğuk ve şiddetli.
b. 317b/12

barmaḳ *T.i.* El ve ayak parmakları.
b. 317b/15
b.+ın 343a/06
b.+ların 324b/11

bārū *Far.i.* Kale duvarı, hisar burcu, sur.
b.+ların 351a/14dc
b.+sın 351a/14db
b.+sın (**burc u bārū**) 351a/14

bārūt *Far.i.* Barut.
b. 321a/10, 331b/23

baş- *T.f.* 1. Savaş esnasında, düşman tarafına baskın yapmak. 2. Ayak basmak, girmek. 3. Yapılan bir işi bozmak. 4. Aniden başlamak.
b.-ar 328a/08
b.-arlar 350b/11
b.-dı 324a/10db, 336b/08, 342b/02
b.-up 348a/24, 351a/24
b.-up (**ayaḳ baş-**) 325a/26

başbayağı *T.i.s.* Alelade, alışılmışın dışında olmayan.
b. 342a/24

başīr *Ar.s.* Görüp, anlayan.
b. ol- 349b/03

baş *T.i.* 1. Beyin, göz, kulak, burun, ağız gibi organları kapsayan bedenin üstünde bulunan bölüm, kafa. 2. Önder, öncü. 3. Resmi bir memuriyetin başında olan.
b. 324b/16, 341a/16
b. (**baş ü cān**) 326b/16, 347b/06
b.+a 324a/09db
b.+dan 324a/09db, 344b/21
b.+ı 338b/11, 339a/26dc, 342a/24
b.+ın 325a/22, 335a/12, 338b/15, 342b/07, 343a/05, 349a/16, 349a/17, 349a/23, 349a/25
b.+ına 321a/14dc, 331b/06, 341a/23, 347b/08, 349b/15
b.+ında 324a/06, 324a/17, 339b/15
b.+ındağı 324b/15
b. it- 330b/20, 347b/17
b.+lar 334b/05, 334b/15dc
b.+ları 330b/21, 334b/15db, 334b/16, 337a/21, 349a/24
b.+ların 323a/11dc, 323a/12, 337a/26, 340a/21
b.+larına 347a/13
b.+larında 336b/13
b.+larınuñ 341a/07
b. ol- 335a/24
b.+um 338a/25, 347b/05dc, 347b/09db
b.+um (**cān ü baş**) 347b/06db

b.+uma 347b/12
b.+uñuz 323a/07, 324b/21

başla- *T.f.* Bir işe girişmek, harekete geçmek.
b.-dı 322b/17, 324b/01, 337b/03, 338a/19
b.-dılar 317b/01, 323a/17dc
b.-rlar 323a/17, 350b/10dc
b.-yan 347b/09db

baş ü buġ *b.i.* Başkan, komutan.
b.+ları 350b/22

baş ü cān Baş ve can
b. 326b/16
b.+um 347b/06

bāṭıl *Ar.s.* Boş, beyhude, yalan; çürük.
b.+ları (**ġayret-i dīn-i bāṭıl**) 321b/27db
b.+ları (**ġayret-i nāmūs-ı dīn-i bāṭıl**) 321b/27

bāṭın *Ar.i.* 1. Tanrı. 2. İç.
b.+a (**emr-i Bāṭın**) 349b/25
b.+umda 348b/10

bā-vaḳār *Far.Ar.b.s.* Vakarlı, ağırbaşlı.
b.+ı (**ser-dār-ı ba-vaḳār**) 334b/17
b. (**ser-dār-ı bā-vaḳār**)
b. 334b/17dc

bayraḳ *Far.i.* Bayrak, sancak.
b. 334a/13dc
b.+ı 334a/14
b.+ları 330b/21

baʿż *Ar.i.* Bir şeyin küçük kısmı.
b.-ı (**baż-ı aḫlāḳ-ı ḥasene-i Vezīr Mūsā Paşa**)
b. 341a/26db

bāzār *Far.i.* Pazar.
b. 325a/13

bāz-geşt *Far.i.* Geri dönme.
b.+i 324a/25

baʿżı *Ar.i.* Birazı, bir kısmı; kimi.
b. 318a/18, 319a/01, 319a/23, 319b/04, 322a/27, 322b/06, 323a/22, 323b/15, 328b/09, 329a/11, 329b/07, 329b/20, 330b/16, 330b/22, 334a/04, 334a/05, 335a/19, 336a/03, 336b/04, 336b/26, 338b/16, 338b/20, 338b/27, 339a/25, 341a/26, 342b/24, 344a/18, 345b/10, 349b/25, 350b/12, 350b/12dc, 351a/22, 351a/27
b.+ları 338b/20
b.+larına 330a/09

be *ünl.* Yahu, hey.
b. 320a/27, 324b/13, 339b/21

be- *Far.e.* 1. Kelimelere -e halini verir. 2. -e kadar manasını verir.
b. 351a/11
b. 342a/02

be-nām *Far.b.s.* Namlı.
b. 329b/02
b. (**vezīr-i aʿẓam-ı be-nām**)
b. 332b/24

be-ser ü çeşm *Far.cüm.* Başüstüne.
b. 332b/05

bed *Far.s.* 1. Fena, yaramaz, çirkin. 2. *i.* Kötülük.
b. (**ʿadā-yı bed-liʾām**) 334a/07db
b. (**ʿadū-yı bed-liʾām**) 343a/01db
b. (**bed-aḫlāḳ**) 320b/16
b. (**bed-gümān**) 334a/02
b. (**bed-kīş**) 347b/24
b. (**bed-meẕheb**) 347b/23, 347b/23dc
b. (**Ḳızılbaş-ı bed-ḥāl**) 318a/14
b. (**Ḳızılbaş-ı bed-liʾām**) 343a/12db
b. (**taḫrīb-i memālik-i Ḳızılbaş-ı bed-liʿām**) 333b/16db
b.+den (**nīk ü bed**) 329a/25

bed-aḫlāḳ *Far.b.s.* Huyu ve ahlakı kötü olan.
b.+uñ 320b/16
b. (**bed-aṣl ü bed-tebār**)
b. 327a/14

bed-aṣl ü bed-tebār Aslı ve soyu kötü.
b. 327a/14

bedāyiᶜ *Ar.i.* Eşi ve benzeri olmayan güzel, mükemmel ve yeni şeyler.
b. (**bedāyiᶜü'l-muḥāżarāt**) 317b/07
b. (**bedāyiᶜü'l-münaẓarāt**) 317b/07db
b. (**bedāyiᶜü'l-vaḳāyiᶜ**) 340b/10
b. (**min-el-bedāyiᶜ**) 321b/08
b.(**min-el-bedāyiᶜü'l-vaḳāyiᶜ**) 350a/27

beden *Ar.i.* Kale duvarı.
b.+de 343a/05
b.+leri 343a/02

bed-fercām *Far.b.s.* Akibeti, sonu fena.
b. 343a/12
b. (**adū-yı bed-fercām**)
b. 334b/12

bed-ma'āş *Far.Ar.b.s.* Yaşayışı, davranışı iyi olmayan, kötü olan.
bed-maᶜāş (**Ḳızılbaş-ı bed-ma'āş**)
b. 326b/05

bed-nāmlıḳ *Far.T.b.i.* Adı kötü olmak.
b.+dan 326b/08

bed-tebār *Far.b.s.* Soyu kötü.
b. (**bed-aṣl ü bed-tebār**)
b. 327a/14

bed-ter *Far.b.s.* Daha kötü, çok kötü, beter.
b. 340b/07db
b. (**bed-ter ü berter**)
b. 337a/24
b.-i (**bed-ter-i ber-ter**)
b. 337a/24db

bed-ter ü berter Kötü ve beter.
b. 337a/24

beġāyet *Ar.zf.* Pek çok, aşırı, son dere
b. 336b/18

begendür- *T.f.* Beğenmesini, seçmesini sağlamak.
b.-miş 328a/03

beg-zāde *T.Far.b.i.* Beyoğlu.
b.+lerinüñ 322a/08

behbūd *Far.i.* İyilik, sağlık, sıhhat.
b.+ların (**vücūd-ı behbūd**) 342a/01

behcet *Ar.i.* 1. Sevinç. 2. Güzellik, güleryüzlülük, şirinlik.
b. (**Erżurūm-ı behcet-rüsūm**) 333a/04, 336a/21
b. (**saḥrā-yı Erżurūm-ı behcet-rüsūm**) 342a/05
b. (**ṣaḥrā-yı Erżurūm-ı ḳudūm-ı behcet-rüsūm**) 342a/05db
b. (**ṣevb-i ḫilᶜāt-ı mürişü'l-behcet**) 321a/19

beher *Far.b.s.* Her, her bir, her biri.
b. 318a/18, 319b/11, 340b/08

behey *ünl.* Hey, ey.
b. 324b/16, 324b/26

behişt *Far.i.* Cennet.
b. (**Baġdād-ı behişt-ābād**) 326b/04, 331b/11

behremend *Far.b.s.* Behreli, hisseli; nasiplenme.
b. 333a/09
b. ol- 334b/19

beḳā *Ar.i.* Devam, sebat, evvelki hāl üzere kalmak.
b.-yı (**sālik-i beḳā-yı cāvīdānī ol-**)
b. 330b/01

belā *Ar.i.* Gam, keder, musībet, ceza.
b.+ñuz 347a/03
b.+sıyla 318b/15
b. vir- 318a/02
b.+ya 319a/23

belde *Ar.i.* Şehir, kasaba.
b.-i (**belde-i mezbūr**)
b. 330a/11

belī *Far.e.* Evet.
b. 323a/08dc

belki *[Ar.bel+Far.ki] zf.* Muhtemel olarak, olabilir.
b. 319a/05, 320a/23, 320b/10, 321b/26, 322a/03, 322a/04, 323a/19, 325b/19, 326b/14, 326b/26, 327b/14, 328a/02, 329a/19, 329a/26, 330b/04,

331a/12, 331a/22, 331b/18, 334a/24, 336b/14, 337a/19, 338a/01, 338a/18, 339a/03, 340a/20, 340b/26, 341b/17, 343a/06

bellü *T.i.* Belli, açık, aşikar.
b. 331a/07

bellüce *T.i.* Belli gibi.
b. 338b/02

ben ***T.****zm.* Birinci tekil şahıs zamiri.
b. 322b/22db, 324b/04, 324b/17, 324b/26, 325a/02db, 325a/10, 326a/11, 331a/17, 347b/11, 348b/03, 348b/09, 348b/16, 348b/23, 348b/24, 348b/24, 348b/26, 349a/02, 349a/03, 349a/11, 349a/15, 349a/18, 349b/05, 349b/23, 349b/24, 349b/27, 350a/01, 350a/05, 350a/07, 350a/14
b.+den 322b/22db, 322b/26
b.+i 325a/02, 328a/01, 332b/06dc, 347a/03, 347a/03dc, 348b/17, 348b/18, 348b/25, 348b/27, 349b/23
b.+üm 327b/22, 327b/26, 338b/24, 347b/01, 347b/01dc, 347b/12, 348b/18, 348b/18, 350a/19, 350a/22
b.+ümle 327b/21

bend *Far.i.* 1. Bağ, yular, bağlama. 2. Birini emir altına alma.
b. 345a/05
b. (**ʿaḳd ü bend olın-**) 345a/01, 345b/13
b. (**ḳayd-ı bend it-**) 328a/08
b. (**pāy-bend ol-**) 331a/02
b.+in 327b/20
b. olın- 321a/16

bende *Far.i.* Kul, köle.
b.+lerin 333a/20dc
b.+ñüzi 333a/20

bend-keş *Far.b.i.* İki aracı birbirine bağlayan halat.
b.+leri 345a/17

beñze- *T.f.* Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek.
b.-r 344b/09

ber *Far.i.* Evin kapısı.
b. 323b/23

berāber *Far.b.s.* Birlikte bulunan, bir arada, farksız.
b. 335a/13
b.+i (**birāder-i cān-berāber**) 320b/02

ber-aḥvāl *Far.Ar.b.e.* Durum üzere.
b.+leri 341b/15

ber-bād *Far.b.s.* 1. Perişan, harap, viran. 2. Pis, fena, kirli.
b. 332b/12
b. it- 325b/23

berd *Ar.i.* Soğuk.
b.-i (**berd-i sermā**)
b. 320a/26

berekāt *Ar.i.c.* Bolluklar.
b.+ında 332a/08

berere *Ar.s.c.* Hayır sahibi olan doğru kimseler, iyilik severler.
b. 349b/19

ber- ḫūrdār *Far.b.s.* Berhudar olan, mesut olan.
b. ol- 333a/23dc

berī *Ar.s.* Salim, kurtulmuş; temiz.
b.+yüm 318b/23

beriyye *Ar.i.* Çöl, sahra, kır.
b. 336a/14
b. (**Aʿrāb-ı beriyye**) 328a/22
b.+de 350a/03
b.+lerinde 348a/21
b.+ye 328b/01

berk *i.* Sağlam, sıkı.
b. it- 337b/02db

berḳ *Ar.i.* Şimşek.
b.-ı (**berḳ-ı ḫāṭıf**)
b. 340b/21

ber-ḳarār *Far.Ar.b.s.* Kararlı, yerli, daimi.
b. (**s̱ābit-ḳadem ü ber-ḳarār ol-**) 334a/20db

b. (**sābit ü ber-ḳarār ol**-) 334a/20
b. ol- 325b/08, 325b/08dc

berkişdür- *T.f.* Sağlamlaştırmak.
b.-mek 317b/22

berkişdüril- *T.f.* Sağlamlaştırılmak.
b.-üp 343b/03

berkit- *T.f.* Sağlamlaştırmak.
b.-diler 337b/09
b.-üp 341a/06

berr *Ar.i.* Kara, toprak.
b. (**pādişāh-ı baḥr ü berr**) 332b/22

ber-revende *Far.b.z.* Gitmek üzere, gitmeye hazır.
b. 345a/05

berter *Far.b.s.* Daha, pek yüksek, üstün.
b. 341a/19 340b/09
b. (**bed-ter-i berter**) 337a/24db
b. (**bed-ter ü berter**) 337a/25
b.+dür (**hüner-i berter**) 341a/19db

berü *e.* Çıkma durumundaki kelimelerin sonuna getirilerek bir işin başlangıcını gösterir.
b. 326b/05, 333b/18, 334b/10db, 346b/20, 346b/25

ber-vech *Far.Ar.b.zf.* Olduğu gibi, olarak.
b. 342a/10
b.+le 321b/04, 321b/04dc, 328a/15, 328b/27, 329a/25, 331b/18, 334a/27db, 335b/12, 337b/03, 340a/12, 340b/18, 340b/22, 342a/13, 342b/12, 342b/20, 344a/25

be's *Ar.i.* Fenalık.
b. 338b/24

beste *Far.s.* Kapalı; bağlanmış.
b. (**dest-beste**) 320a/05
b-i (**beste-i zencīr**)
b. 350b/06

beş *T.s.* Dörtten sonra gelen sayı.
b. 319a/07, 319a/12, 336b/07, 339a/16, 348a/23, 348a/23db
b.+den 333a/08

beş biñ *T.s.* Dört bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
b. 345b/22

beşer *Ar.i.* İnsan
b. (**nev-i beşer**) 344a/23
b.+den (**efrād-ı beşer**) 341b/26

beşer *T.s.* Beş sayısının üleştirme biçimi, her birine beş.
b. 318a/26, 318b/01, 318b/01db, 321a/21, 340a/16

beşere *Ar.i.* İnsan derisinin dış tabakası.
b.+leri 329a/15

beşinci *T.s.* Sıralamada dördüncüden sonra gelen.
b. 340b/01, 346a/27dc

beş yüz elli biñ *T.s.* Beş yüz kırk dokuz bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
b. 320a/14

bevādī *Ar.i.c.* Sahralar, çöller.
b.+si 340b/02dc

beyān *Ar.i.* Anlatma açıklama.
b. 330b/26db
b. (**muḥtāc-ı beyān**) 330b/26
b. (**taḥrīr ü beyān it**-) 325a/21dc
b. buyur- 348a/06
b. buyurıl- 348a/17
b.+dan 342a/04
b.+ı 345a/13
b.+ındadur 339a/17dc
b. it- 334a/05
b. olın- 336b/09

beyāż *Ar.s.* Ak.
b. 324a/17, 350a/11, 350a/11db, 350a/11db
b.+ı 329a/17

beyᶜ men yezīd Artırma ile satış.
b. it- 330a/15

beyn *Ar.i.* 1. Ara, aralık. 2. Arada, araya, arasında.
b. (**beyne'l-ekfā**)
b. 343b/25
b. (**beyne'l-aḳrān**)

b. 343b/19db

beyt *Ar.i.* 1. Mesken, hāne, ev, oda, oba. 2. *ed.* Aynı vezinde iki mısradan ibaret söz.
b. 344b/09
b.-i (**beyt-i āb-dār**)
b. 344b/09

beẕl *Ar.i.* Bol bol verme, saçma.
b. it- 326b/12
b.-i (**beẕl-i mā-melek eyle-**)
b. 343a/22

bıraḳ- *T.f.* 1. Aşağı doğru salmak. 2. Vazgeçmek. 3. Elde bulunan bir şeyi tutmaz olmak. 4. Ayrılmak, terk etmek.
b.-alar 341a/10
b.-dı 324b/15
b.-dılar 326a/08dc, 339a/26dc, 340a/15dc
b.-mışlar 337b/22
b.-up 336a/09, 350b/18
b.-ur 328a/05
b.-urmış 328a/05db

bıyıḳ *i.* Erkeklerde üst dudak üstünde çıkan kıllar.
b.+ların 317b/17

bıyuk *i.* bkz. bıyıḳ maddesi.
b.+ların 317b/17db

bīʿat *Ar.i.* Kabul ve tasdik muamelesi
b. 323a/20db, 323a/25, 323a/25
b. (**umūr-ı bīʿat**) 326a/08dc
b. eyle- 323a/20db
b. it- 323a/13db, 323a/23, 326a/08dc
b. itdür- 323a/26

bī-baş *Far.T.b.s.* Başsız
b. it- 347b/15db

bī-cān *Far.b.s.* Cansız, ruhsuz.
b. (**ḳālıb-ı bī-cān**)
b. 344a/23

biç- *T.f.* Kesmek.
b.-mek 341a/22

bīdār *Far.b.s.* Uyanık, uyumayan.
b. ol- 328a/09, 328a/09db, 338b/16

bi'd-defʿāt *Ar.zf.* Birkaç kere, defalarla.
b. 319a/08, 327a/04

bī-dīn *Far.Ar.b.s.* 1. Dinsiz. 2. Acımasız, merhametsiz.
b. 320a/04, 321b/22, 324b/23, 325a/18, 330a/02

bī-dirīġ *Far.b.s.* Esirgenmeyen.
b.-ı (**tīġ-ı bī-dirīġ-ı ʿOṣmāniyān**)
b. 334b/09

bī-feṯḥ *Far.Ar.b.s.* Fetihsiz.
b. 320b/14, 331b/10, 335b/10dc

bī-fürūġ *Far.b.s.* Işıksız.
b.+larına (**dürūġ-ı bī-fürūġ**) 347a/01

bī-ġāyet *Far.Ar.b.s.* Nihayetsiz, sonsuz.
b.+ine (**iltifāt-ı bī-ġāyet**) 330a/23

bī-günāh *Far.Ar.b.s.* Günahsız.
b. 320b/03, 329b/26, 329b/26dc, 337a/06

bī-ḫaber *Far.Ar.b.s.* Habersiz; bilgisiz; vurdumduymaz.
b. 321b/16, 323b/12, 325b/24

bī-ḥadd *Far.Ar.b.s.* Hadsiz, sınırsız.
b. 319b/27, 332a/24

bi-ḥaseb *Ar.zf.* ce; bakımından.
b. (**bi-ḥasebü'l-istihḳāḳ**)
b. 338a/07
b. (**bi-ḥasebetü'ṭ-ṭarīḳ**)
b. 324b/04

bī-hūde *Far.b.s.* Boşuna, boş yere, beyhude.
b. 338a/03

bī-ḥużūr *Far.Ar.b.s.* Huzursuz, rahatsız, tedirgin.
b. 318b/09, 318b/09db
b. ol- 332a/12

bi-ḥużūrlıḳ *Far.Ar.T.i.* Huzursuzluk.
b. 321b/20

bi-ibāretihā *Ar.b.zf.* İbāresi ibāresine, aynıyla.
b. (**bi-ibāretihāü'l-laṭīfe**)
b. 349a/08

bī-iḫtiyār *Far.Ar.b.s.* Kendiliğinden, elde olmayarak.
b. 333a/22dc
b. ol- 318a/02

bī-ʿillet *Far.Ar.s.* Hastalıksız.
b. 337a/06db

bil- *T.f.* 1. Bilgi sahibi olmak, öğrenmek. 2. Bir işi yapma alışkanlığına sahip olmak. 3. Haberdār olmak. Hatırlamak. 4. Tanımak.
b.-diñ 338a/16, 338a/17
b.-dügümüz 321b/20
b.-dügüñüzden 323a/19
b.-mekden 317b/14
b.-mekle 336a/09
b.-mem 322b/24, 324a/01, 324a/05
b.-memişsüñüz 331a/17db
b.-meyenüñ 340a/23
b.-mez 346b/27, 346b/27dc
b.-mezdi 317b/17
b.-mezlikle 324b/17
b.-mezsiz 325a/06, 331a/17
b.-mişler 331a/19
b.-mişüz 322a/07
b.-se 331a/11
b.-ür 328a/06, 331a/21
b.-ürdi 320a/02
b.-ürdim 333a/22
b.-ürmişsin 333a/23

bilā-ihmāl *Ar.b.s.* Önemsiz olmayan, ehemmiyetli.
b. 333a/03

bilā-sebeb *Ar.b.s.* Sebepsiz.
b. 329b/26

bilā-teʾḫir ü tevaḳḳuf *Ar.b.zf.* Durup beklemeden.
b. 342b/14

bilā-tereddüd *Ar.b.s.* Tereddütsüz.
b. 344a/14

bilā-tevaḳḳuf *Ar.b.zf.* Durmadan
b. 347a/10

bi'l-cümle *Ar.b.zf.* Hep, bütün, toptan.
b. 318a/11, 321b/03, 325a/21dc, 325b/17dc, 326a/15, 327b/23, 328a/07, 329a/11dc, 333a/07dc, 338b/12, 339b/03, 340a/09, 341a/24, 343a/11, 343b/17, 346a/15dc, 350b/06, 350b/15

bildür- *T.f.* Haber vermek, bilinir hāle getirmek.
b.-eyin 326a/11
b.-mişler 347a/11

bile *T.zf.* 1. Birlikte, beraber. 2. Dahi, de. 3. ile.
b. 321b/26, 322a/01, 322a/04, 322a/04, 325a/14dc, 325a/15, 325a/15, 327b/21, 330b/19, 332a/05, 332b/03, 333b/26, 339b/21, 340a/06
b.+since 349a/03, 349a/05, 350a/02

bi'l-fiʿl *Ar.zf.* Hakiki olarak, gerçekten.
b. 323a/08, 342b/17

bilin- *T.f.* Bilme işine konu olmak.
b.-mez 337b/16
b.-ür 346a/06

biliş *T.i.* Bildik, tanıdık, aşina.
b.+i 321b/16

bi'l-ittifāḳ *Ar.zf.* Beraberce, uyuşarak, oybirliğiyle.
b. 324a/02, 335b/12

bī-ḳıyās *Far.Ar.b.s.* Ölçüsüz.
b. (**sermāye-i bī-ḳıyās**)
b. 342b/05

bi'l-külliye *Ar.zf.* Büsbütün, bütün olarak.
b. 339a/05

bi'l-müşāfehe *Ar.zf.* Konuşmak suretiyle, konuşarak.
b. 344a/06

bīm *Ar.i.* Korku.
b.-i (**ḫavf ü bīm-i cān**)
b. 326b/23

bī-miḳdār *Far.Ar.b.s.* Önemsiz.
b. (**ʿabd-i bī-miḳdār**)
b. 326b/11, 330a/21345b/18

bī-miṯāl *Far.Ar.b.s.* Eşsiz.
b.+de (**şehr-i bī-miṯāl**) 335b/02

bī-mūcib *Far.Ar.b.s.* Sebepsiz, yok yere.
b. 320b/02

bī-muḥābā *Far.Ar.b.s.* Çekinmeksizin, sakınmadan.
b. 334a/12

bin *Ar.i.* Oğul.
b. (**Sulṭān Murād Ḫan-ı şāliş bin Sulṭān Selīm Ḫān-ı şānī**) 347b/26

biñ *T.s.* Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
b. 319b/12, 319b/27, 320a/09, 321a/21, 324a/09, 324a/09db, 327a/06db, 331b/03, 332b/10dc, 333a/03dc, 333a/04, 333b/05, 336a/08dc, 337b/01, 338a/25, 346a/07, 346a/07
b.+den 319b/16, 321a/21dc

bin- *T.f.* Yüksek bir şeyin, bir aracın veya atın üzerine çıkıp oturmak.
b.-di 324a/09, 349a/17
b.-erdi 322a/04
b.-se 322a/04
b.-üp 332b/14

binā *Ar.i.* 1. Yapı 2. Ev 3. Yapma, kurma.
b. eyle- 333b/12dc, 335b/24dc
b. it- 333b/10, 335b/27, 335b/27dc, 351a/22
b. itdür- 333b/12
b. olın- 333b/19dc, 335b/24, 336a/04dc
b.+sı 333b/19, 334a/06
b.+sın 336a/17
b.+sına 336a/05
b.+sında 333b/27
b.+sından 333b/27db
binā-yı (**esās-ı binā-yı fitne vü fesād**)
b. 337b/02db

bī-naẓīr *Far.Ar.b.s.* Eşsiz.
b. 318a/25, 335a/07
b.+e (**şehr-i bī-naẓīr**) 345a/23
b.+i (**menzil-i bī-naẓīr**) 343b/16
b.+üñ (**vezīr-i bī-naẓīr**) 336a/25
bī-naẓīr (**şehr-i bī-naẓīr**)
b. 335a/07
b. (**vezīr-i bī-naẓīr**)
b. 335a/12, 343b/04

bindür- *T.f.* Binmesini sağlamak, binmesine sebep olmak.
b.-mişler 324a/16
b.-üp 323b/03, 325a/14, 325a/15, 328a/18

bi-nefsihī *Ar.zf.* Kendisi, kendi kendine.
b. 342b/24

biñer *T.s.* Bin sayısının üleştirme biçimi, her birine bin.
b. 340b/07dc, 340b/09

bī-nevā *Far.b.s.* Mahrum, çaresiz.
b. ol- 325b/06

bī-nihāye *Far.Ar.b.s.* Nihayetsiz, sonsuz, tükenmez.
b. 319b/05, 330a/01dc, 330a/03dc, 334b/05, 335a/19

biñ iki yüz *T.s.* Bin yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
b. 345a/05

bi'n-nār *Ar.zf.* Ateşle.
b. (**iḥrāḳ-ı bi'n-nār ol-**)
b. 335a/20db
b. (**iḥrāḳ-ı bi'n-nār olın-**)
b. 334b/24, 335a/20

biñ otuz *T.s.* Bin yirmi dokuzdan sonra gelen sayı.
b.+da 320a/22, 320a/27

bī-pāk *Far.b.s.* Korkmayan, çekinmeyen.
b. (**pādişāh-ı bī-pāk**)
b. 329a/20

bī-pāyān *Far.b.s.* Sonsuz, tükenmez.
b. (**ġarīḳ-i raḥmet-i deryā-yı bī-pāyān**)
b. 330a/19

bī-pervā *Far.b.s.* Çekinmeksizin, sakınmadan.
b. 320a/25

bī-peykān *Far.b.s.* Sivri olmayan.
b. (**cirid-i bī peykān**)
b. 341a/21

bir *T.s.* 1. İlk sayı. 2. Herhangi bir. 3. *i.* Aynı, benzer.
b. 317b/11, 317b/12, 317b/13, 317b/23, 318a/05, 318a/11, 318a/13, 318a/26, 318b/21, 318b/22, 319a/11, 319a/16, 319a/22, 319a/24, 319a/25, 319b/04, 319b/06, 319b/21, 319b/25, 320a/08, 320a/14, 320a/19, 321a/07, 321a/09, 321a/15, 321a/15, 321a/15dc, 321a/15dc, 321a/16, 321a/16db, 321a/17, 321a/22, 321a/23, 321a/24db, 321a/27, 321b/02, 321b/06, 321b/15, 321b/24, 322a/10, 322a/11, 322a/12, 322b/23, 322b/27, 323a/19, 323b/05, 323b/06, 323b/06db, 323b/13, 324a/09, 324a/09db, 324a/15, 324a/17, 324a/17, 324a/17, 324a/18, 324b/11, 324b/13, 324b/17, 324b/17db, 324b/18, 324b/19, 325a/03, 325a/03db, 325a/06, 325a/13, 325a/16, 325a/27, 325b/27, 325b/27db, 326a/02, 326a/05, 326a/06, 326a/13, 326a/17, 326a/24, 326b/05, 326b/08, 326b/08dc, 326b/14, 326b/14, 326b/15, 326b/19, 327a/01, 327a/06dc, 327a/23, 327b/11, 327b/13, 327b/15, 327b/16, 327b/19, 327b/21, 327b/23, 327b/25, 328a/26, 328a/27, 328b/04, 328b/10, 328b/26, 329a/06, 329a/12, 329a/13, 329a/18, 329a/20db, 329a/20dc, 329a/27, 329b/04, 329b/04, 329b/12, 329b/16, 329b/21, 329b/24, 329b/25, 329b/26, 329b/26, 329b/27, 329b/27, 330a/02db, 330a/13, 330a/13, 330a/13, 330a/16db, 330b/16, 330b/20, 330b/21, 331a/06, 331a/06, 331a/07, 331a/09, 331a/11, 331a/15, 331a/17, 331a/17, 331a/17db, 331b/03, 331b/04, 331b/06, 331b/15, 331b/23, 331b/26, 332a/07, 332a/20, 332a/20db, 332b/08, 332b/11, 332b/12, 332b/17, 332b/18, 333a/20, 333a/23dc, 333b/02, 333b/12, 333b/14, 334a/02, 334a/04, 334a/19, 334a/25, 334b/02, 334b/03, 334b/06, 334b/09, 334b/09dc, 334b/09dc, 334b/11, 334b/20, 334b/21, 334b/25db, 335a/07, 335a/20, 335a/22, 335a/24, 335a/24, 335a/26, 335a/26db, 335b/05, 335b/09, 335b/13, 335b/18, 335b/19dc, 335b/26, 335b/26, 335b/27, 335b/27, 335b/27db, 336a/04, 336a/04dc, 336b/06dc, 336b/11, 336b/11, 336b/12, 336b/13, 336b/15dc, 336b/16, 336b/17, 336b/23, 337a/04, 337a/04, 337a/18, 337a/22db, 337a/23, 337a/23, 337a/24, 337b/03, 337b/07, 337b/10, 338a/05, 338a/26db, 338b/05, 338b/06, 338b/06, 338b/08, 338b/15, 338b/16, 338b/17, 338b/25, 339a/18, 339a/19, 339a/21, 339a/24, 339a/25, 339a/26, 339b/04, 339b/05, 339b/06, 339b/08, 339b/13, 339b/14, 339b/16, 339b/19, 339b/24, 340a/09, 340a/15, 340b/17, 340b/19, 340b/20db, 341a/03, 341a/05, 341a/07, 341a/09, 341a/12, 341a/13, 341a/15, 341a/16, 341a/16, 341a/21, 341a/22, 341a/22, 341a/22, 341b/10, 341b/13, 341b/14, 341b/15, 341b/26, 341b/27, 342a/06, 342a/14, 342a/23, 342a/27, 342b/03, 342b/04, 342b/04, 342b/07, 342b/09, 342b/13, 342b/19, 342b/23, 342b/25,

342b/25db, 342b/26, 343a/02, 343a/05, 343a/06, 343a/15, 343b/03, 343b/03, 343b/06, 343b/06db, 343b/06dc, 343b/14, 343b/25, 343b/25, 344a/21, 344a/21db, 344a/23, 344b/04, 344b/08, 344b/10, 344b/11, 345a/03, 345a/15, 345a/15, 345a/16, 345a/20, 345a/20, 345a/24, 345b/06, 345b/14, 345b/19, 345b/20, 346a/02, 346b/11, 346b/11dc, 346b/14, 346b/21, 347a/03, 347a/03db, 347a/05, 347a/11dc, 347a/12dc, 347a/16, 347a/17, 347a/17db, 347a/19, 347a/20, 347a/22, 347a/25, 347a/26, 347b/02dc, 347b/06, 347b/07, 347b/07dc, 347b/07dc, 347b/08, 347b/08, 347b/08, 347b/11, 347b/27, 347b/27, 348a/19, 348a/24, 348a/25, 348a/25, 348a/25, 348a/25, 348a/26, 348a/27, 348b/01, 348b/07, 348b/07, 348b/07, 348b/07, 348b/08, 348b/10, 348b/21, 348b/21, 348b/24, 348b/25, 348b/26, 348b/27, 348b/27, 349a/01, 349a/09, 349a/16, 349a/21, 349a/24, 349a/27, 349b/07, 349b/07db, 349b/08, 349b/08db, 349b/11, 349b/12, 349b/14, 349b/14db, 349b/15, 349b/22, 349b/23, 349b/27, 350a/03, 350a/07, 350a/08, 350a/11, 350a/11, 350a/11db, 350a/12, 350a/16, 350a/16, 350a/17, 350a/19, 350a/20, 350b/13dc, 350b/14, 350b/16dc, 350b/21db, 350b/26, 350b/27

b.+i 317b/08, 318a/05, 322b/20, 322b/20db, 323a/21, 325b/14, 325b/14, 328a/14db, 331b/09, 331b/09, 331b/09, 332b/10, 333a/09, 334b/25, 339a/26, 340a/10, 342a/23, 344b/21, 345b/26, 349b/04, 351a/04

b.+inde 341a/08

b.+ine 318b/01, 318b/01db, 349b/10

b.+inüñ 331b/07, 345a/12, 347a/18, her

b.+isi 328a/14, 339a/26dc, 345b/26db, 351a/22

birāder *Far.i.* 1. Erkek kardeş. 2. *mec.* Dost

b. 350a/03

b.+i 350a/03

b.+leri 351a/25

b.-i (**birāder-i cān-berāber**)

b. 320b/02

b-i (**birāder-i kih-ter**)

b. 320b/01

biraz *T.b.s.* Bir parça, azıcık.

b. 328a/02

birbiri *T.zm.* Biri ötekini, diğeri de onu.

b.+müze 332a/04db

b.+n 317b/14db

b.+nden 319b/14db

b.+ne 324a/06db, 334a/26db, 346b/10db

birer *T.s.* Bir sayısının üleştirme şekli. Her birine bir, her defasında bir.

b. 319a/13, 321a/05dc, 321a/06, 321a/11, 321a/11, 321a/18, 328a/04, 330a/11, 333a/04, 335b/13db, 339b/15, 340a/03, 340a/14dc, 343a/10, 344a/19, 350b/21

birer birer *T.ik.* Teker teker.

b. 339b/11

biribiri *T.zm.* bkz. birbiri maddesi.

b.+lerin 326a/08dc

b.+müze 332a/06

b.+n 317b/14, 347b/02

b.+nden 319b/14, 345a/17

b.+ne 323b/07, 324a/06, 334a/15db, 334a/26, 345a/18, 346b/10, 347a/20

birḳaç *T.b.s.* Az sayıda, çok olmayan.
b. 317b/05, 319a/15, 323b/20, 325a/15, 326a/14, 327a/09, 328a/27, 328b/01, 328b/01, 330b/10, 333a/03, 333a/26, 333a/26dc, 333b/18, 333b/27, 335b/18dc, 336b/04, 337a/17, 338b/04, 339a/23, 339b/23, 340a/27, 341a/27, 343a/01, 344a/10, 346a/04, 346a/12, 346a/14dc, 347b/15

birle *T.e.* İle.
b. 321a/17, 321a/18, 321a/19, 350b/04

birūn *Far.i.* Dışarı.
b. 341a/25
b.+dur 341a/02
b.+ın (**derūn ü birūn**) 343a/04

birūnī *Far.i.* Selamlık dairesi, selamlık odası.
b. 328b/22

bisāṭ *Ar.i.* Kilim, minder, döşeme, keçe, yaygı.
b.-ı (**bisāṭ-ı fāḫire**)
b. 335a/19

bisyār *Far.s.* Çok.
b.+ı (**ḥuḳūḳ-i bisyār**) 322a/09

bī-şümār *Far.b.s.* Sayısız, pek çok.
b. (**güm-rāh-ı ʿasākir-i bī-şümār**)
b. 331b/13dc

bī-tāb *Far.b.s.* Bitkin, yorgun.
b. (**bī-tāb ü tüvān**) 344a/23

bī-tāb ü tüvān Bitkin ve güçsüz.
b. 344a/23

bi't-tamām *Ar.zf.* Tamamıyla.
b. 325a/11, 351a/09

bī-tereddüd *Far.Ar.b.s.* Tereddütsüz.
b. 329a/21

bitür- *T.f.* Sona erdirmek, tamamlamak.
b.-diler 340a/15

biz *T.zm.* Birinci çoğul şahıs zamiri.
b. 317b/06, 321b/18, 321b/20, 322a/07db, 324a/02, 324a/02db, 324b/02, 324b/24, 325a/02, 326a/19, 328b/08, 328b/10, 328b/17, 331a/10, 331a/14, 331a/26, 332a/05, 339b/24, 349a/26
b.+de 326b/02
b.+den 319a/04, 319a/05, 325a/06, 326a/02, 340a/08, 350b/14
b.+e 317b/02, 325a/02, 325a/07, 326a/02, 331a/23, 338a/22, 348a/20, 349a/10, 349b/07, 349b/09, 349b/27, 351a/04
b.+i 317b/22, 318a/03, 331a/09
b.+üm 317b/18, 318a/16, 320a/15, 322b/12, 323a/04, 323a/04dc, 323a/18, 324b/05, 328b/12, 328b/13, 328b/17, 331a/13, 331a/16, 331b/22, 332a/21, 338a/11, 339b/21, 341b/01
b.+ümle 323a/04db, 324b/01, 339b/11db

bī-zād ü ʿalef *Far.Ar.b.s.* Azıksız ve yemsiz.
b. 333b/04
b. ḳal- 335b/21

bī-zevāl *Far.Ar.s.* Zevalsiz, sonu olmayan.
b. (**irādet-i ḳādir-i bī-zevāl**) 339a/15

bi'ż-żarūrī *Ar.zf.* İster, istemez.
b. 333a/10, 333b/02, 336a/13, 336b/03, 338a/04, 338b/21, 1342a/20, 350b/17

bi'ẕ-ẕāt *Ar.zf.* Kendi, kendisi.
b. 320b/20, 321b/13, 331a/12, 342a/15, 342b/23

boġası *i.* Seyrek dokunmuş astarlık bez ya da kalın çulha bezi.
b. 324a/17

boğaz *T.i.* İki kara arasındaki dar deniz.
b.+ı (**İstanbul Boğazı**) 320a/17
b.+ında (**Dergüzīn Boğazı**) 335a/22

boḫası *i.* bkz. boğası maddesi.
b. 324a/17db

bolay kim *T.zf.* Ola ki, belki, İnşallah.
b. 325b/08, 327b/27

boşalt- *T.f.* Boş hāle getirmek.
b.-mış 318a/15

boyun *T.i.* Omuzla baş arasında kalan vücut kısmı.
b.+ın 325a/24, 339b/10
b.+um 333a/22

boz- *T.f.* Bozguna uğratmak.
b.-duġı 319a/20, 329b/23dc

bozıl- *T.f.* Şekil veya öz yönünden düzgün halden çıkarılmak.
b.-ur 345a/18
b.-urdı 345a/18db

bölme *T.i.* Binanın içindeki ara duvarları
b. 335b/26

bölük *T.i.* Osmanlılar döneminde belli hizmet sahiplerinin teşkil ettikleri askeri birlik.
b. 322a/26, 325b/26, 326a/08dc, 326a/08dc, 330a/12, 330a/15, 332a/05, 335b/13, 335b/22, 336a/02, 339a/26, 339b/14, 340a/02, 340a/13, 347a/19, 347b/11, 350b/14
b.+i 339b/18
b.+leri 334a/23
b.+lerin 333b/25, 333b/26

böyle *T.zf.* Bunun gibi, buna benzer, bu şekilde.
b. 317b/20, 317b/26, 320a/15, 322a/05, 323b/06, 323b/24, 324b/11, 326a/18, 326b/07dc, 327a/06dc, 329a/01, 329a/20, 330a/18, 331a/11, 331b/04, 331b/23, 332a/10, 334a/13, 334b/11, 339a/02, 339a/27, 339b/02, 340a/03, 340a/12, 340a/17, 341a/03, 341a/13, 344a/21db, 344a/27, 347b/02db, 348b/14, 349a/16

böylece *T.zf.* Böylelikle, bu suretle.
b. 320a/10, 324a/25, 330b/23, 337a/19, 341a/13db

bre *ünl.* Hey.
b. 322b/12, 339b/11db, 340b/17

bu *T.s.* Zaman, yer ve sözde yakın.
b. 317b/04, 317b/04, 317b/08, 317b/09, 317b/16, 317b/20, 317b/25, 317b/26, 318a/01, 318a/06, 318a/07, 318a/07, 318a/09, 318a/21, 318a/21db, 318a/26, 318b/01, 318b/02, 318b/03, 318b/08, 318b/12, 318b/14, 318b/25, 318b/27, 319a/21, 319a/22, 319b/12, 319b/13, 319b/13, 319b/16, 319b/27, 320a/18, 320a/23, 320a/23, 320b/01, 320b/04, 321b/23, 322a/06, 322a/19, 322a/20, 322a/20dc, 322a/21, 322a/21, 322a/21db, 322b/07, 322b/13, 322b/13db, 322b/19, 322b/19, 322b/19db, 322b/20, 322b/25, 322b/26, 323a/04, 323a/06, 323a/07, 323a/08dc, 323a/09, 323a/10, 323a/20db, 323a/26, 323b/03, 323b/10, 323b/11, 323b/18, 323b/19, 323b/21, 324a/01, 324a/05, 324a/11, 324a/21, 324b/03, 324b/22, 324b/24, 325a/01, 325a/01db, 325a/02, 325a/06, 325a/06db, 325a/06db, 325a/21dc, 325a/21dc, 325b/08, 325b/14, 325b/21, 325b/23, 325b/23dc, 325b/26, 326a/04, 326a/08dc, 326a/11, 326a/19, 326a/22, 326b/07, 326b/11, 326b/13db, 326b/18, 326b/25, 327a/06dc, 327a/17,

327b/05, 327b/05db, 327b/09, 327b/12, 328a/06, 328a/11, 328a/18, 328a/19, 328a/20, 328a/23, 328a/23, 328b/03, 328b/07, 328b/08, 328b/13, 328b/19, 328b/23, 328b/23, 329a/11dc, 329a/18, 329b/02, 329b/03, 329b/07, 329b/07, 329b/07db, 329b/15, 330a/16db, 330a/16db, 330a/19, 330a/21, 330a/25, 330a/26, 330b/05, 330b/09, 330b/23, 330b/24, 331a/08, 331a/08, 331a/13, 331a/15, 331a/16, 331a/18, 331b/06, 331b/08, 331b/25, 331b/27, 332a/02, 332a/08, 332a/09dc, 332a/21, 332b/07, 332b/10, 332b/15, 332b/20, 332b/20, 332b/22, 333a/18, 334a/08, 334a/09, 334a/13dc, 334a/21, 334a/27, 334b/14, 334b/25, 335a/08, 335a/27, 335a/27db, 335b/01, 335b/10, 335b/13, 335b/16, 335b/19, 335b/26, 335b/27dc, 336a/09dc, 336a/10, 336a/18, 336a/20, 336a/25, 336a/27, 336b/18dc, 337a/08, 337a/11, 337a/11db, 337a/14, 337a/25dc, 337b/17, 337b/18, 337b/25, 337b/26, 338a/02, 338a/13, 338a/15, 338a/15, 338a/18, 338a/18, 338a/22, 338a/23, 338b/05, 338b/10, 338b/10dc, 338b/26, 339a/04, 339a/04, 339a/07, 339a/21, 339a/27, 339b/14, 339b/18, 339b/23, 339b/24, 339b/26, 340a/03, 340a/05, 340a/11, 340a/19, 340b/03dc, 340b/04, 340b/06, 340b/11, 340b/27, 341a/01, 341a/08, 341a/11, 341a/14, 341a/26, 341b/03, 341b/15, 342a/11, 342b/04, 342b/05, 342b/08dc, 342b/17, 343a/11, 343b/22, 343b/24, 343b/25, 344a/12, 344a/25, 344b/08, 344b/09, 344b/10, 344b/12, 344b/14, 344b/16, 345a/14, 345a/19, 345b/11, 345b/18, 345b/22, 345b/26, 346a/03, 346a/06, 346b/05, 346b/05dc, 346b/05dc, 346b/18, 346b/25, 347a/09, 347a/19dc, 347a/22, 347b/01, 347b/01dc, 347b/09db, 347b/09db, 347b/12, 347b/20, 348a/03, 348a/04, 348a/05, 348a/06, 348a/07, 348a/09, 348a/09, 348a/10, 348a/11, 348a/14, 348a/15, 348a/18, 348b/08, 348b/10, 348b/10, 348b/11, 348b/13, 348b/15, 348b/15, 349a/05, 349a/09, 349a/26, 349b/01, 349b/05, 349b/09, 349b/17, 350a/15, 350b/06, 350b/11, 350b/17, 350b/20, 350b/24db, 351a/06, 351a/19, 351a/27, her

b.+dur 331a/23, 331b/05, 332a/02, 339a/26dc, 339b/11db, 340a/23

b.+na 323a/20db

b.+nda 327b/21, 331a/02, 338b/26, 349b/10, 349b/14

b.+ndan 317b/01, 318a/18, 318b/13, 318b/22, 321b/10, 322b/17, 325a/06, 326a/02db, 327b/04, 328b/19, 328b/27, 330b/07, 331b/06, 334a/24, 334b/19dc, 335b/14, 335b/15, 336a/11, 337a/17, 337b/26, 340a/16, 341a/04, 341a/21, 344a/17, 346a/06, 348b/21, 351a/11dc, 351a/19, 351a/23

b.+nı 320a/13, 320a/25, 326b/19, 339a/26dc

b.+nlar 319b/14, 323b/19, 325b/11, 326b/16, 326b/25, 332b/06, 334a/03dc, 335a/02, 337a/21dc, 337a/25dc,

344b/22, 344b/23, 344b/25, 347b/19, 350b/13, 350b/13dc, 350b/15
b.+nlara 320a/07, 323a/25, 331a/06, 337a/09, 338b/07
b.+nlardan 341b/06, 344a/18, 344b/23, 345a/05
b.+nlardur 323a/11dc, 323a/13
b.+nları 323a/04, 323a/15, 337a/25, 344b/22db, 350b/11dc
b.+nlaruñ 329a/22, 340a/04, 341b/16, 341b/24, 342b/25, 344b/16, 344b/24, 347a/18, 347a/19, 350b/11
b.+nuñ 324b/14, 325b/17, 327a/22, 336b/25, 338b/23, 338b/27, 341a/24, 342b/21, 345a/19
b.+ña 319b/02, 319b/26, 329a/04db, 340a/07, 351a/07

bucaḳ *i.* Köşe, kenar, kuytu taraf.
b.+ın 337b/19

buçuġar *T.s.* Yarımşar. Yarım anlamındaki buçuk kelimesinin üleştirme biçimi.
b. 321a/05

būd *Far.i.* Varlık.
b. (**nā-būd**) 331b/08

bugün *T.b.i.* İçinde bulunulan gün, devam etmekte olan gün.
b. 337a/25dc

bul- *T.f.* 1. Arayarak ele geçirmek, rastlamak. 2. Kaybettiği bir şeyi tekrar ele geçirmek. 3. Keşfetmek. 4. Ulaşmak, varmak, idrak etmek. 5. Sağlamak, temin etmek.
b. 325b/12, 325b/12db
b.-alum 326b/23
b.-amadıḳ 350a/06
b.-amᶜadūḳları (**ẓafer bul-**) 321b/06
b.-amadılar 321b/04dc
b.-amadılar (**ẓafer bul-**) 332a/08, 335b/09
b.-amadım 350a/05
b.-amazdım 348b/01db
b.-an (**perveriş bul-**) 341a/18
b.-asın 339b/02
b.-dı 348b/25, 348b/25db
b.-dı (**ᶜāfiyet bul-**) 349b/04
b.-dı (**dest-res bul-**) 325b/06
b.-dı (**ḫayāt-ı nev bul-**) 329a/10
b.-dı (**ḫalāṣ bul-**) 336a/09db
b.-dı (**izdiyād bul-**) 337a/11
b.-dı (**ḳarār bul-**) 325b/08
b.-dı (**sükūn bul-**) 337a/18
b.-dı (**şöhret-i tām bul-**) 328b/07
b.-dı (**ẓafer bul-**) 327a/27
b.-dılar 323a/22, 325b/13, 337b/23
b.-dıñ 349a/06db
b.-duġı 326a/20
b.-duġı (**ẓafer bul-**) 326b/05dc
b.-duḳları (**ẓafer bul-**) 326b/05
b.-ların 340a/14
b.-duñuz 349a/06
b.-dügi 326a/08db
b.-dükleri (**ẓafer bul-**) 326b/05db
b.-düklerin 340a/14db
b.-ınmaz (**yir bul-**) 325a/12
b.-maġı (**vuṣūl bul-**) 336a/20
b.-maġla (**şüyūᶜ bul-**) 329a/11
b.-maḳ 350a/06
b.-mış (**perveriş bul-**) 324a/23, 341b/23
b.-mış (**şüyūᶜ u şöhret bul-**) 345b/07
b.-sa 328a/01
b.-sun (**niẓām ü intiẓām bul-**) 324a/07
b.-sun (**sükūn bul-**) 325a/03
b.-up 323a/20db, 324a/16, 325a/27, 332a/18dc, 349a/01
b.-up (**ᶜāfiyet bul-**) 349b/04db
b.-up (**furṣat bul-**) 317b/25, 327b/20, 330b/19, 334a/15db, 336a/04dc, 344a/12
b.-up (**intiẓām bul-**) 326a/08dc

b.-up (**ṣudūr bul**-) 351a/15
b.-up (**ẓafer bul**-) 319a/01
b.-urlar (**yir bul**-) 328a/26

buldur- *T.f.* Bulmasını sağlamak.
b.-ur (**ḳuvvet buldur**-) 326b/27

bulın- *T.f.* Sağlanmak, temin edilmek.
b.-amadı 321b/04
b.-an 334b/17dc, 334b/18dc, 334b/19, 347b/16
b.-an (**ḥāżır bulın**-) 340a/07
b.-an (**mevcūd bul**-) 332b/14
b.-anlaruñ 338a/21
b.-dı 335a/17, 335b/01, 340b/21
b.-maġa 322a/01
b.-maġla 320a/12
b.-mayan (**mevcūd bulın**-) 320b/25
b.-maz 321b/19
b.-mazsa 341b/21
b.-mış 323a/24
b.-sun 337a/21

bulış- *T.f.* Karşılaşmak, rastlamak.
b.-up 350b/05

bulışdur- *T.f.* Karşılaştırmak, karşılaşma işini yaptırmak.
b.-dı 321b/13

būm *Ar.Far.i.* Baykuş.
b. (**nişīmen-i būm u ġurāb ol**-) 333b/18

būm *Far.i.* Yurt, toprak.
b. (**reşk-i Hürmüz-būm**) 342a/06

burc *Ar.i.* Kale, hisar çıkıntısı, kule.
b. 351a/14db, 351a/14dc
b. (**burc u bārū**) 351a/14
b.+da 323a/02, 348b/04, 348b/06
b.+ı (**ʿAcem Burcı**) 346a/26
b.+ınuñ (**ʿAcem Burcı**) 346a/27
b.-ı (**burc-ı evliyā**)
b. 345a/22

burc u bārū Kale ve kale burcu.
b.+sın 351a/14

burma *T.i.* Vida.
b. 345a/17db

burma-kār *T.Far.b.s.* Burmalı, burularak takılan.
b.+ları 345a/17

burūc *Ar.i.c.* Hisarlar, kuleler.
b.-ı (**burūc-ı evliyā**)
b. 345a/22db

burun *T.i.* Nefes almaya ve koklamaya yarayan uzuv.
b. (**Burun Ḳasım**) 317b/08, 317b/16, 318a/05, 318a/06
b.+ı (**burnı büyü**-) 317b/10
b.+ın 325a/19
b.+ından 328a/16
b.+ınuñ 318a/01

būs *Far.i.* Öpme, öpüş, öpücük.
b. (**dest-būs-ı pādişāh-ı devrān**) 321a/14
b. (**zemīn-būs**) 346b/13db
b. (**zemīn-būs eyle**-) 347a/26dc
b.+e (**zemīn-būs**) 347a/19db
b.-i (**būs-i dāmen-i pādişāhī**)
b. 326a/08dc
b.-i (**rikāb-ı būs-i pādişāhī**)
b. 344a/15db
b.-i (**rikāb-ı hümāyūn-ı būs-i pādişāhī**)
b. 346a/10db

būsī *Far.i.* Öpme.
b. (**zemīn-būsī**) 346b/14
b.+den (**zemīn-būsī**) 347a/26
b.-i (**rikāb-ı būsī-i pādişāhī**)
b. 344a/15, 346a/14

buyrıl- *T.f.* Buyurma işine konu olmak.
b.-a (**ḥavāle buyrıl**-) 332a/22

buyur- *T.f.* 1. Bir iş ve fiil konusunda kesin söz söylemek. 2. Söylemek, bildirmek. 3. Gelmek, gitmek, şereflendirmek.
b.-alar (**ḥavāle buyur**-) 332a/20db
b.-dılar 320b/26, 322b/13, 337b/19, 346b/16, 346b/21, 346b/25, 347a/02dc, 347a/27
b.-dılar (**ʿavdet buyur**-) 322a/17

b.-dılar (**duḫūl buyur-**) 342b/14
b.-dılar (**erzānī buyur-**) 345b/14, 346a/12, 346a/17
b.-dılar (**ışdār buyur-**) b. 350b/26
b.-dılar (**iḥsān ü inʿām buyur-**) 343a/25
b.-dılar (**iḳdām buyur-**) 346a/20
b.-dılar (**ḳıyām buyur-**) 345a/15
b.-dılar (**naḳl buyur-**) 340b/14, 344b/14
b.-dılar (**nüzūl buyur-**) 330a/11, 340b/07, 342a/18, 346a/10, 351a/18
b.-dılar (**taʿcīl buyur-**) 343b/10
b.-dılar (**taḫvīf buyur-**) 323a/08
b.-dılar (**tenbīh buyur-**) 344a/14
b.-dılar (**teşrīf buyur-**) 342b/24, 344a/23, 346a/15db
b.-dılar (**tevcīh buyur-**) 332a/13, 344a/02
b.-dılar (**teveccüh buyur-**) 320b/23, 344a/05
b.-dılar (**ʿubūr buyur-**) 340a/27
b.-duḳları 337a/01
b.-duḳlarında (**cülūs buyur-**) 326a/08dc
b.-duḳlarından (**iḳāmet buyur-**) 344a/03
b.-dükleri 337a/01db, 338b/11
b.-dükleri (**ʿazīmet buyur-**) 340b/14, 343b/08
b.-dükleri (**ḫitāb buyur-**) 338b/11db
b.-düklerinden (**iḳāmet buyur-**) 344a/01db
b.-madılar (**dirīġ buyur-**) 337b/14
b.-maġla (**erzānī buyur-**) 340b/02
b.-mışlar 333a/18, 333a/23
b.-mışlar (**beyān buyur-**) 348a/06
b.-mışlar (**sipāriş buyur-**) 348a/03
b.-mışlar (**teşrīf buyur-**) 340b/13
b.-mışlardur 338b/24
b.-mışlardur (**teşrīf buyur-**) 348a/05
b.-uñ (**himmet buyur-**) 331a/26
b.-uñ (**iʿtiḳād buyur-**) 321b/26
b.-urlar 347a/21
b.-urlar (**naḳl buyur-**) 346b/09

buyurıl- *T.f.* 1. Buyruk olarak verilmek, emredilmek. 2. Yapılmak, edilmek.
b.-dı (**ʿazīmet buyurıl-**) 346a/15
b.-dı (**erzānī buyurıl-**) 345b/11
b.-dı (**ʿināyet buyurıl-**) 324b/05
b.-dı (**ṣadaḳa buyurıl-**) 337a/16
b.-dı (**taḳlīd buyurıl-**) 339a/10
b.-dı (**tevcīh buyurıl-**) 318b/19
b.-maġla (**beyān buyurıl-**) 348a/17
b.-up (**teveccüh buyurıl-**) 345b/15

buz *i.* Soğuktan donmuş su veya herhangi bir sıvı.
b.+da 320a/19
b.+uñ 320a/25

bühtān *Ar.i.* Yalan, iftira.
b. it- 326a/03
b.-ı (**bühtān-ı ṣarīḥ**) b. 329b/19

bük- *T.f.* Kıvırıp, dürmek.
b.-di 339b/05

bükā *Ar.i.* Ağlama, gözyaşı dökme.
b. (**bükā vü ṣayḥa it-**) 349b/05

bükā vü ṣayḥa Ağlayıp bağırma.
b. it- 349b/05

bülend *Far.i.* Yüksek, yüce.
b. (**bālā vü bülend**) 337a/22db
b. (**bülend ü bālā**) 329a/14db, 341a/14
b. (**bülend ü vālā**) 329a/15, 329a/16

bülend ü bālā Yüksek ve yüce.
b. 329a/14db, 341a/14

bülend ü vālā Yüksek ve yüce.
b. 329a/15, 329a/16

bün *Far.i.* Esas, temel, dip; son.
b. 344b/21

bünyān *Ar.i.* Yapı bina.
b. 345a/19

bünye *Ar.i.* Beden, vücut.
b.+sinde 345b/10

bürūdet *Ar.i.* Soğukluk.
b. 320a/21
b. düş- 344a/11

büyūt *Ar.i.c.* Beytler.
b.+dan (**esvāb-ı büyūt**) 335a/18

büyü- *T.f.* Büyük hale gelmek, hacim ve benzeri yönlerden artmak.
b.-miş (**burnı büyü-**) 317b/10

büzürg-vār *Far.b.s.* Büyük, ulu, saygıdeğer (kimse).
b.+larına (**ẕāt-ı büzürg-vār**) 341b/14

C

cāhil *Ar.i.* 1. Bilimsiz, bilgisiz. 2. Genç, tecrübesiz, toy.
c. 326b/08
c.+üñ 326b/08dc

caḥīm *Ar.i.* Cehennem, tamu.
c.+de (**vādī-i caḥīm**) 320a/03
c.+e (**ḳaʿr-ı caḥīm**) 321a/11

cā'iz *Ar.s.* İşlenilmesinde cevaz olan; olabilir, olur.
c. 323a/25, 326b/23dc, 327a/06dc, 329a/11
c.+dür 326b/23
c. ol- 340a/12

cā'ize *Ar.i.* Hediye, bahşiş, armağan.
c. 327a/08

cālis *Ar.s.* Cülus eden, oturan, tahta çıkan.
c. 331a/05
c. ol- 347a/13

cāme *Far.i.* Elbise, çamaşır.
c. 350a/11, 350a/11db

cāmiʿ *Ar.i.* İçinde namaz kılınan ibadet yeri.
c. (**Orta Cāmiʿ**) 323b/18
c.+e 323b/14
c.+e (**Orta Cāmiʿ**) 323b/03, 325a/25
c.+inde 326a/08dc
c.+inde (**Naḳībü'l-eşrāf Ġāzī Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿ**)
c.+inde 326a/08dc
c.+ine (**Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿi**) 326a/07dc
c.-i (**cāmiʿ-i cedīd**)
c. 337b/04
c.-i (**cāmiʿ-i şerīf**)
c. 324b/08, 325a/10, 326a/07db, 326a/08, 326a/08, 326a/14
c.-i (**Cāmiʿ-i şerīf-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān**)
c. 326a/08dc
c.-i (**Şeh-zāde Cāmiʿ-i şerīfi**)
c. 323b/14

cāmūs *Ar.i.* Manda, su sığırı.
c. 333b/04
c.+laruñ 335b/21

cān *Far.i.* 1. Can ruh. 2. Hayat, yaşayış. 3. Gönül.
c. 333a/22, 347b/05dc
c. (**baş ü cān**) 326b/16
c. (**birāder-i cān-berāber**) 320b/02
c. (**cān-ḫalāṣ it-**) 334a/25
c. (**cān ü baş**) 347b/06db
c. (**ḳālıb-ı bī-cān**) 344a/23
c. (**nisār-ı cān it-**) 342b/08
c.+a 327a/23
c.+at- 322a/01, 327b/27, 334a/26
c.+ı 328a/16, 344a/24
c.+la (**ḫavf ü bīm-i cān**) 326b/23
c.+um (**baş ü cān**) 347b/06

cān-güdāz *Far.b.s.* Can eritici, acıma uyandıran.
c. (**tüfeng-endāz-ı cān-güdāz**)
c. 347a/18

cān-güẕār *Far.b.s.* Candan geçer olan, cana dokunan.
c. (**ṭüfeng-endāz-ı cān-güẕār**)
c. 347a/18db

cān-ḫalāṣ *Far.Ar.b.i.* Can kurtarma.
c. it- 334a/25

cānib *Ar.i.* Taraf, cihet, yan.
c.+den 318b/03, 324b/24, 336b/13
c.+e 320a/19, 330b/24, 335a/04
c.+in 328a/27db, 336a/06dc
c.+inden 332a/17dc
c.+ine 321b/05dc, 332b/10dc, 333a/15dc, 336a/24, 342b/17db
c.+inüñ 328a/27
c.+lerine 327b/10, 336a/14
c.-i (**cānib-i İslām**)
c. 319b/20
c.-i (**cānib-i ʿadū**)
c. 332b/24dc
c.-i (**cānib-i āḫerī**)
c. 330a/11dc
c.-i (**cānib-i Baġdād**)
c. 332a/25, 333b/12, 345b/17, 346a/18
c.-i (**cānib-i Baġdād-ı dārü's-selām**)
c. 350b/24
c.-i (**cānib-i Diyār-ı bekr**)
c. 344a/08, 351a/17
c-i (**cānib-i erbaʿa**)
c. 343b/12
c-i (**cānib-i Ḥaleb**)
c. 319a/10
c-i (**cānib-i Mardin**)
c. 327b/02
c.-i (**cānib-i Muṣul**)
c. 333a/27, 333a/27db, 335b/21dc, 346a/14
c.-i (**cānib-i pādişāhī**)
c. 322b/05, 323a/24, 330a/11dc, 336b/25, 343a/16dc, 347a/27, 350b/23
c.-i (**cānib-i Revān**)
c. 342a/11, 343b/19
c.-i (**cānib-i ser-dār**)
c. 332a/17, 332b/14
c.-i (**cānib-i şāh**)
c. 330b/18
c.-i (**cānib-i şarḳī**)
c. 335b/25
c.-i (**cānib-i Tebrīz**)
c. 343b/08, 343b/10, 343b/10
c.-i (**cānib-i Üsküdar**)
c. 340a/27, 344b/03
c.-i (**cānib-i yemīn**)
c. 338a/12, 342b/15db, 342b/15dc, 347a/15
c.-i (**cānib-i yesār**)
c. 347a/17, 347a/17dc

cān ü baş Can ve baş.
c.+um 347b/06db

cārī *Ar.s.* Cereyan eden, akan, geçen, yürüyen.
c.+dür 338b/23

cāsūs *Ar.i.* Hafiye, gizli haberler öğrenerek veya sırları çözerek haber veren.
c.+larumuz 347b/02, 347b/02dc

cāvīdānī *Far.s.* Daimī kalacak olan, edebī.
c. (**sālik-i beḳā-yı cāvīdānī ol-**) 330b/01

cāy *Far.i.* Yer.
c.-ı (**cāy-ı kelām**)
c. 339a/04
c.-ı (**cāy-ı ḳarār**)
c. 330a/26

cebānlıḳ *Ar.i.* Korkaklık.
c. 321b/05

cebbār *Ar.s.* Cebredici, zorlayıcı.
c. 326a/24

cebe-ḫāne *Far.b.i.* Barut, kurşun, gülle, ve benzerleri gibi harp malzemesi ve bunların bulunduğu yer.
c. 333a/02, 345a/07
c.+yi 333a/02dc

cebren *Ar.zf.* Zorla, cebr ile.
c. 340a/18

cedd *Ar.i.* Dede, büyük baba, Anne veya babanın babası.

c.+üñ 349a/14

cedd-be-cedd *Ar.zf.* Büyük babadan büyük babaya intikal suretiyle.
c. 326b/24

cedīd *Ar.s.* 1. Yeni. 2. Pek az zamandan beri mevcut olan.
c. (**cāmiᶜ-i cedīd**) 337b/04
c. (**pādişāh-ı cedīd**) 329b/11
c. (**ṣadāret-i vezīr-i cedīd**) 338b/13
c. (**vezīr-i cedīd**) 326a/08dc

cehd *Ar.i.* Çalışma, çabalama.
c.-i (**cehd-i ḳavl**)
c. (**cehd ü ibrām**) 328a/06
c. (**cidd ü cehd**) 336a/24

cehd ü ibrām Çalışıp, uğraşma.
c.+ına 328a/06

celādet *Ar.i.* Bahadırlık, kahramanlık.
c. (**celādet ü merd-ānelik**) 341a/01

celādet ü merd-ānelik Yiğitlik ve mertlik.
c.+i 341a/01

celālī *Ar.s.* Hicrī XI. asırdan önce Anadolu'da başgösteren eşkiyaya verilen ad.
c.+den 329a/02

celb *Ar.i.* Çekme, çekiş; kendine çekme.
c.-i (**celb-i duᶜā-yı ḫayr**)
c. 341b/02

celīl *Ar.s.* Büyük, ulu.
c. (**ser-dār-ı celīlü'ş-şān**) 329b/23
c. (**ser-dār-ı kerīmü'ş-şān**) 333a/25
c. (**vezīr-i celīl**) 332a/20, 340b/10, 342b/18
c.-(**vezīr-i celīlü'ş-şān**) 330a/23
c.+de (**manṣıb-ı celīl**) 330b/11
c.+e (**maḳām-ı celīl**) 329b/22
c.+üñ (**vezīr-i celīl**) 333a/24

celīlü'ş-şān *Ar.b.s.* Şan ve şerefi pek büyük.
c.+uñ (**vezīr-i celīlü'ş-şān**) 330a/23

cell *Ar.s.* Büyük, ulu.
c.-i (**Cenāb-ı ᶜizzet-i cell-i şān**)
c. 341b/05db
c.-i (**Cenāb-ı ᶜizzet-i cell-i uhū**)
c. 341b/05

cellād *Ar.i.* İnsanı asan, kesen kimse.
c. 325a/15db, 325a/17, 325a/24, 339b/09
c.+lar 325a/17dc
c.-ı (**tīġ-i cellād-ı pādişāhī**)
c. 337b/23

cemᶜ *Ar.i.* 1. Toplama, yığma. 2. Birden fazla insan, hayvan ve eşyayı gösteren isim
c. 349b/08
c.+den 349b/08db
c. eyle- 334a/13dc
c. it- 326a/07db, 326a/07dc, 334a/14, 334a/15, 334a/15dc, 334b/02, 341a/19, 348a/01
c. ol- 322b/22, 322b/22dc, 323a/05dc, 323a/06, 323b/05, 323b/19, 326a/08dc, 334b/02, 335a/23, 339a/22, 339b/11db, 340a/02, 349a/20
c. olın- 326a/08dc

cemāᶜat *Ar.i.* İnsan toplulukları.
c. 341b/19

cemāl *Ar.i.* Yüz güzelliği.
c. (**arż-ı cemāl it-**) 326a/08dc

cemāẕi-yel-āḫire *Ar.b.i.* Arabī ayların altıncısı.
c. 320b/15
c.+de (**selḫ-i cemāẕi-yel-āḫire**) 330b/08

cemāẕi-yel-evvel *Ar.b.i.* Arabī ayların beşincisi.
c. 331b/11dc

cemāẕi-yel-evvelī bkz. cemāẕi-yel-evvel maddesi.
c. 321a/07dc
c.+nuñ 321a/08dc
c.+nüñ (**māh-ı cemāẕi-yel-evvelī**) 340b/01dc

cemel *Ar.i.* Erkek deve.
c. 350a/04db, 350a/13

cemīᶜan *Ar.zf.* Hep, bütün, tekmīl.

c. 322b/22dc, 326a/07dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 351a/01dc

cemʿiyyet *Ar.i.* 1. Topluluk. 2. Kurum, dernek.
c. 326a/08dc, 339a/26dc, 339b/10dc
c. (**mevżiʿ-i cemʿiyyet**) 337a/25dc
c.+e (**maḥall-i cemʿiyyet**) 326a/08dc
c. eyle- 339a/21dc
c. it- 328b/08, 339a/21
c.+lerin 336b/26
c.+lerine 339a/27
c.-i (**cemʿiyyet-i ʿasker**)
c. 336a/23
c.-i (**cemʿiyyet-i ʿulemā**)
c. 326a/16

cenāb *Ar.i.* 1. "Şeref, onur, büyüklük" terimi olarak kullanılır, hazret. 2. Huzur.
c.-ı (**cenāb-ı ʿālī**)
c. 329a/09
c.-ı (**Cenāb-ı Bārī**)
c. 341b/03
c.-ı (**Cenāb-ı Ḥaḳḳ**)
c. 321b/06, 334a/18
c.-ı (**Cenāb-ı İzzet**)
c. 331a/20db, 341b/15
c.-ı (**cenāb-ı pādişāh**)
c. 344a/12db
c.-ı (**cenāb-ı pādişāhī**)
c. 318b/18, 321b/13, 333a/17, 344a/12
c.-ı (**Cenāb-ı Rabbü'l-ʿizzet**)
c. 331a/20

cenb *Ar.i.* Yan, taraf.
c.+inde 344b/27, 346a/16

ceng *Far.i.* Savaş, vuruşma.
c. 321b/16, 327a/13, 347b/09db, 351a/07
c. (**ceng ü cidāl**) 321a/23dc
c. (**ceng ü cidāl ol-**) 321b/03, 321b/03dc
c. (**ceng ü ḥarb**) 347b/10
c. (**ceng ü perḫāş**) 321a/23, 350b/05
c. (**ceng ü perḫāş ol-**) 321a/24db
c. (**ceng ü ṣavaş**) 319b/19
c. (**ceng ü ṣavaş ol-**) 335a/23
c.+den 346b/12, 346b/25
c.+e 317b/07, 334a/10dc, 346b/16, 347a/04
c.+in 319b/24, 331b/22
c.+ine 321a/23
c. it- 319b/11, 320b/19, 332a/07
c.-i (**ceng-i ḥarb**)
c. 321b/11

cengci *Far.T.i.* Savaşçı.
c. 336a/03, 347a/16

ceng ü cidāl Savaş.
c.+den 321a/23dc
c. ol- 321b/03, 321b/03dc

ceng ü ḥarb Savaş.
c. 347b/10

ceng ü perḫāş Savaş.
c. 321a/23
c.+dan 350b/05
c. ol- 321a/24db

ceng ü ṣavaş Savaş.
c. 319b/19
c. ol- 335a/23

cennetü'l-me'vā *Ar.b.i.* Sekiz cennetten biri.
c. (**reşk-i cennetü'l-me'vā ol-**)
c. 340b/02dc, 340b/03

cerād *Ar.i.* Çekirge.
c. (**pervāz-ı cerād**) 344b/10

cereyān *Ar.i.* Olma, oluş.
c. it- 341b/10

cerī *Ar.s.* Cesur, yiğit, gözü pek, yürekli.
c. (**cerī vü bahādır**) 336b/17

cerī vü bahādır Yiğit ve kahraman.
c. 336b/17

cerrār *Ar.i.* Harp aletleriyle donatılmış kalabalık ordu.
c. (**ʿasker-i cerrār**) 321a/13dc

cesed *Ar.i.* Ölü vücut.

c.-i (**cesed-i pāk**)
c. 346a/16

cesīm *Ar.s.* İri, büyük, kocaman.
c. (**cesīm ü şaḥīm**) 329a/15
c. (**şaḥīm ü cesīm**) 341a/15

cesīm ü şaḥīm İri ve şişman.
c. 329a/15

cevāb *Ar.i.* Sorulan şeye verilen karşılık.
c. 324a/03, 337b/17
c.+a 317b/24
c.+dan 341b/14
c.+ı 326b/19, 326b/27, 331a/16
c. vir- 317b/27, 318a/01, 318a/01db, 323a/08dc, 323a/11, 323a/19dc, 323b/21, 324a/03, 324a/03, 326b/18, 327b/22db, 331a/07, 337a/25dc, 339b/03, 340a/09, 347b/01, 347b/14
c. viril- 325b/12
c. 323a/04
c.-ı (**cevāb-ı bārid vir-**)
c. 323a/19
c.-ı (**cevāb-ı me'yūs**)
c. 323a/04db
c.-ı (**cevāb-ı şāfī**)
c. 331a/07
c.-ı (**cevāb-ı ye's**)

cevānib *Ar.i.c.* Taraflar, yanlar.
c.+de 347b/15db
c.+de (**eṭrāf ü cevānib**) 347b/16
c.+e (**eṭrāf ü cevānib**) 335a/16
c.+i (**eṭrāf ü cevānib**) 335a/05, 343b/18
c.+inde (**eṭrāf ü cevānib**) 334b/25
c.+üñ (**eṭrāf ü cevānib**) 327b/07
c.-i (**cevānib-i erbaʿa**)
c. 321a/21, 321a/21db, 344b/24

cevelān *Ar.i.* Dolaşma, dolanma, gezinme.
c. (**cevelān ü devrān eyle-**) 341a/17

cevelān ü devrān Dolaşmak.
c. eyle- 341a/17

cezā *Ar.i.* Ceza, karşılık [iyi ve kötü], azap.
c.+ların 340a/15dc, 340a/16dc, 340a/18dc
c.+sı 340a/23

cezīre *Ar.i.* Ada.
c. 319a/26, 333b/02
c.+sin 318b/24

cezm *Ar.i.* Kesin karar, niyet.
c.+üñüz 326b/18

cibal *Ar.i.* Dağlar.
c.+de 335b/02

cidāl *Ar.i.* 1. Karşılıklı kavga, savaş. 2. Zorlu, hararetli konuşma.
c. (**ceng ü cidāl ol-**) 321b/03, 321b/03dc
c.+den 337b/09
c.+den (**ceng ü cidāl**) 321a/23dc
c.+den (**münāḳaşa-i cidāl**) 337b/02db

cidd *Ar.i.* Bir işi gerçekten çalışıp işleme.
c. (**cidd ü cehd**) 336a/24

cidd ü cehd Çalışıp çabalama.
c. 336a/24

ciger *Far.i.* Ciğer, bağır.
c.+in 350b/09dc
c.+lerin 334a/24, 350b/09

cihān *Far.i.* Dünyā, alem.
c. (**maḥsūd-ı selāṭīn-i cihān ol-**) 340b/15
c. (**reşk-i cihān**) 343b/20

cihān-bānī *Far.b.s.* Hükümdarla ilgili.
c. (**şevket ü şöhret-i cihān-bānī**) 340a/26
c. (**āyīn-i cihān-bānī**)
c. 344b/03

cihān-tāb *Far.Ar.b.s.* Dünyaya sıcaklık ve ışık veren.
c. (**āf-tāb-ı cihān-tāb**)
c. 326a/08dc

cihet *Ar.i.* 1. Yan, yön, taraf. 2. Sebep, vesile, bahane.
c.+i 338a/07db
c.+iyle 338a/07

cimāl *Ar.i.* Erkek develer.
c.+i 350a/05

cirid *Ar.i.* 1. Ucu temrenli, yaklaşık bir buçuk metre boyunda bir nevi mızrak. 2. Temrensiz ciritle at üzerinde oynanan oyun. 3. Ucu temrenlimızrağı uzağa atma sporu.
c. 344b/22
c. (**ḍarb-ı cirid**) 341a/22
c.+e 344b/22

cirid-bāzī *Ar.Far.b.i.* Cirit oyunu.
c.+de 344b/12
c.-i (**cirid-i bī-peykān**)
c. 341a/21
c.-i (**cirid-i ḫuşk**)
c. 347a/19

cirid-bāzīlıḳ *Ar.Far.b.i.* Cirit oyunu oynayan.
c. 344b/23

cirm *Ar.i.* Yıldız.
c.-i (**cirm-i Merīḫ**)
c. 339a/13

cism *Ar.i.* Beden, gövde.
c.-i (**cism-i laṭīf**)
c. 329a/17
c.-i (**cism-i şerīf**)
c. 329a/18

cisr *Ar.i.* Köprü.
c. 342a/20
c.+den 334a/26, 334b/01, 334b/07
c-i (**cisr-i ʿaẓīm**)
c. 334a/25

civān *Far.i.* Genç.
c. 339b/19
c.-ı (**civān-ı merġūb**)
c. 337a/23

civār *Ar.i.* Yakın yer, yakın komşu.
c.+ı (**ḳurb-ı civār**) 322a/09

cizye *Ar.i.* Müslüman olmayan tebadan alına vergi.
c. 319b/12

cū *Far.i.* Arama, araştırma.
c. (**cüst ü cū it-**) 350b/12, 350b/12db
c. it- 350b/11dc

cūʿ *Ar.i.* Açlık, aç kalma.
c.+dan (**şiddet-i cūʿ**) 348b/09

cumʿa *Ar.i.* Perşembeden sonra gelen gün.
c. 327a/01, 340a/10
c. (**ṣalāt-ı cumʿa**) 340a/12
c.+dan 340a/11

cumhūr *Ar.i.* Halk, ahali.
c.-ı (**müdebbir-i cumhūr-ı ümem**)
c. 320b/13

cūy-bār *Far.b.i.* Çay, dere, akarsu, akarsu, ırmak.
c.+da (**kenār-ı cūy-bār**) 345a/15db
c. (**kenar-ı cūy-bār**)
c. 345a/15

cülūs *Ar.i.* 1. Oturtma. 2. Tahta çıkarma.
c. 329a/04, 329a/06
c. buyur- 326a/08dc
c.+da (**ʿaḳīb-i cülūs**) 329b/07
c.+da (**ibtidā-yı cülūs**) 329a/12
c.+dan 349a/01
c.+ı 322a/19
c. it- 348b/19, 348b/26
c. ol- 326a/08dc, 337a/25dc
c.-ı (**cülūs-ı hümāyūn**)
c. 325b/04, 329a/22, 329b/08, 329b/11, 329b/11db
c.-ı (**cülūs-ı Sulṭān Muṣṭafā Ḫān**)
c. 318b/08
c.-ı (**icmāl-i cülūs-ı Sulṭān Murād Ḫān-ı Rābiʿ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**)
c. 329a/08
c.-ı (**Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı ibn-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān**)
c. 325b/02

cümle *Ar.i.* Bütün, hep.
c. 317b/11, 318a/15, 321a/03, 321b/25, 322b/07, 324a/01, 326a/07, 328a/19, 328a/19db, 331b/07, 332b/09, 332b/09db,

333a/19, 334a/12, 334a/14, 334a/25, 334b/15, 334b/15db, 334b/26, 335b/01, 336a/06, 336a/06, 336a/21, 336a/27, 337b/10, 338b/10, 338b/10dc, 339a/07, 340a/01, 341b/09, 342a/20db, 343b/19db, 345a/17, 347b/13, 350b/17
c. (**cümletü'l-melik**) 319b/09
c.+den 325b/14, 326a/19, 328b/21, 331b/08, 333a/07, 338a/27, her
c.+müz 324b/25
c.+müzi 324b/25db
c.+si 322b/07dc, 334b/26db, 337b/07
c.+sin 332b/12, 334a/13dc, 334b/19dc, 335b/23, 338a/21, 347a/20
c.+sine 338a/14
c.+ye 328b/23, 329a/13
c.+yi 318b/02
c-i (**cümle-i ᶜasker-i İslām**)
c. 340b/23
c-i (**cümle-i Müslimīn**)
c. 340b/25

cürd *Ar.s.* Piyadesiz [süvari].
c. 336a/13

cür'et *Ar.i.* Cesaret, atılganlık, yiğitlik.
c. 331b/21, 347b/12
c. idebil- 321b/18, 321b/23
c.+ine 332b/23
c. it- 331b/21db, 335a/12, 346b/15, 347b/09db
c. olın- 348a/19

cüst *Far.i.* Arama, araştırma.
c. 350b/11dc
c. (**cüst ü cū it-**) 350b/12, 350b/12db

cüz'iyye *Ar.s.* Az, pek az, az miktarda.
c.+den (**maᶜārif-i cüz'iyye**) 321b/15

cüst ü cū *Far.b.s.* Arayıp sorma, arştırma.
c. it- 350b/12, 350b/12db

Ç

çābük-seyr *Far.Ar.b.s.* Çabuk giden.
ç. (**esterān-ı çābük-seyr ü tīz-reftār**)
ç. 345a/08

çādır *Far.i.* Çadır.
ç. 322b/16
ç.+ın 334a/06
ç.+ına 347b/09, 347b/09db
ç.+ında 317b/10
ç.+larda 317b/15
ç.+ları 322b/18, 334a/12
ç.+larıñuzdan 328b/16
ç.+larumuz 322b/12
ç.+laruñ 317b/12
ç.+laruñuz 322b/09

çaġır- *T.f.* 1. Yüksek sesle, duyurmak, gelmesi için seslenmek, ünlemek. 2. Daᶜvet etmek.
ç.-dılar 339b/22
ç.-mışlar 346b/11
ç.-ur 348b/11

çaḳ *T.i.* 1. Ta, tam, tamam. 2. Sırf, salt, sade, yalnız.
ç. 325a/01db, 338b/27, 347b/01

çal- *T.f.* 1. Vurmak, çarpmak. 2. Herhangi bir müzik aletini kullanmak, ondan ses çıkarmak.
ç.-araḳ 334b/17
ç.-dı (**āzār çal-**) 340a/12
ç.-dılar (**yan çal-**) 333a/20

çap- *T.f.* Yağma etmek, saldırmak, atılmak, vurmak, hücum etmek.
ç.-duḳları 328a/21
ç.-dükleri 327b/21db
ç.-up 328a/27

çapḳun *T.i.* Akın etmek.
ç.+a 327a/20
ç.+lar 335a/04

çapḳun at Hızlı koşan at.

ç. 346b/20
çār *Far.i.* Çare.
ç. (**nā-çār**) 332b/19, 337b/04
ç. (**nā-çār ol-**) 328a/17
çār-deh *Far.b.s.* On dört.
ç. 341b/04
çār-ebrū *Far.b.s.* "Dört kaşlı": ter bıyıklı genç.
ç. 347a/16, 347a/16dc
çar-sū *Far.b.s.* Pazar, çarşı.
ç.+sı 337b/05
çār-yār *Far.b.s.* Dört dost. [Hz.Ebū-bekir, Ömer, Osman, Ali]
ç.+uñ 332a/08db
ç.-ı (**çār-yār-ı güzīn**)
ç. 332a/08
çāsār *Far.i.* 1. Kayser 2. Çar.
ç.+a 351a/01
ç.+ına 319a/25
çatla- *T.f.* Bir cisim parçalanmayacak kadar kırılmak, yarılmak, inşikak etmek.
ç.-sun 340b/24
çaṭırdı *T.i.* Çatırdamaktan hasıl olan ses.
ç.+sı 347b/10
çehār-şenbih *Far.b.i.* Dördüncü gün, çarşamba.
ç. (**yevm-i çehār-şenbih**)
ç. 322b/08
çek- *T.f.* 1. Bir şeyi herhangi bir tarafından tutarak hareket ettirmek. 2. Sürükleyip götürmek. 3. İç geçirmek.
ç.-di 330a/17, 342a/02
ç.-diler 331b/25
ç.-diler (**müżāyaḳa çek-**) 329a/14
ç.-en 333b/04
ç.-er 328a/11
ç.-er (**el çek-**) 328a/17
ç.-erdi (**nedāmet çek-**) 347b/20
ç.-erler (**zaḥmet çek-**) 322b/17
ç.-ersiz 331a/16
ç.-mege 351a/03
ç.-miş (**zūr çek-**) 346a/06
ç.-üp 323a/23, 335a/12
ç.-üp (**āh-ı serd çek-**) 327b/26
çekdür- *T.f.* Çekme işini yaptırmak.
ç.-diler 346a/04db
çekdirür *i.* Hem yelkeni hem küreği bulunan gemi.
ç. 350b/03
çekil- *T.f.* Çekmek fiiline maruz kalmak.
ç.-di 318a/05
ç.-mek 344b/19
ç.-miş 335b/26
ç.-üp 347b/19, 350b/20
ç.-ürdi 344b/22db
çendān *Far.zf.* O kadar.
ç. 317b/23, 323b/09
çeñe *T.i.* Yüzün alt kısmında, dişleri taşıyan altlı üstlü kemik.
ç.+si 337a/05
çeşm *Far.i.* Göz.
ç. (**kūşe-i çeşm**) 338a/13
ç.+le (**kūşe-i çeşm**) 338a/13db
çeşme *Far.i.* 1. Musluklu su haznesi. 2. Pınar, su kaynağı.
ç. 339b/09
ç.+de (**ser-i çeşme**) 345a/15
çevir- *T.f.* Döndürmek, yönünü değiştirmek, daire şeklinde hareket ettirmek.
ç.-üp 347b/12
çıḳ- *T.f.* 1. Bir yerin içinden dışına geçmek. 2. Yükselmek. 3. Meydana gelmek, oluşmak. 4. Ayrılmak. 5. Ulaşmak.
ç.-an 320b/13
ç.-ar 326a/08dc, 328a/12, 348a/26
ç.-ardı 345a/10
ç.-arken 324a/04, 348a/26db
ç.-arsa 329b/17
ç.-dı 342a/03, 349b/15
ç.-dıḳ 324a/08, 350a/12
ç.-dılar 331a/04, 332a/04
ç.-duġın 337a/05
ç.-ma 333b/14db
ç.-maḳ 347a/10

ç.-mayınca 342b/01
ç.-up 318b/24db, 320b/22, 332a/25, 332b/12, 336b/06, 342a/13, 349b/05db

çıḳar- *T.f.* Çıkmasını sağlamak; dışarı etmek. 2. Gizli bir şeyi meydana koymak. 3. Olmak.
ç.-dı 324b/15, 336b/16
ç.-dılar 323a/23, 324a/15, 327a/26, 337a/02, 337b/24, 340b/05
ç.-maġa 351a/05
ç.-mañ 351a/05dc
ç.-up 324b/21, 325a/27, 332b/25, 342b/01, 350b/10

çıḳarıl- *T.f.* Çıkarmak fiiline konu olmak.
ç.-sun 329b/17

çıḳart- *T.f.* Çıkarma fiilini yaptırmak.
ç.-dılar 351a/25
ç.-maz 328b/16

çıḳıl- *T.f.* Çıkmak fiiline konu olmak.
ç.-up 320b/22dc

çıḳmalu *T.i.* Çıkması olan.
ç. 328a/16

çıplaḳ *s.* 1. Üzerinde örtücü bir şey bulunmayan, üryan. 2. Eğersiz, takım vurulmamış (at).
ç. 332b/13
ç.+dur- 324b/21

çıraḳ *Far.T.i.* Bir usta yanına zanaat öğrenmek üzere verilmiş olan kişi, şakirt.
ç.+ı 324a/23

çi-fā'ide *Far.b.zf.* Ne fayda var; kaç para eder.
ç. 332b/16

çoġ bkz. çoḳ maddesi.
ç.+dı 330a/01
ç.+ıdı 330a/01db

çoḳ *T.s.zf.* 1. Sayı veya miktar iʿtibārıyla büyük, fazla, ziyade, kesir. Az'ın zıddı. 2. Yeterinden fazla, lüzumdan artık. 3. Bir nesnenin büyük bir bölümü.
ç. 321a/20, 321a/20, 321a/21db, 322b/22db, 323a/16, 323a/16db, 325b/09, 325b/25, 329a/03, 329a/14, 329a/17, 332a/07, 332a/16, 334b/10, 335a/04, 335a/15db, 335a/16, 335a/18, 335a/23, 344a/20, 344a/20db
ç.+dur 338a/01
ç.+ın 330a/19

çoḳlıḳ *T.i.* Çok olma hali.
ç. 328a/22

çök- *T.f.* Bulunduğu yere yumulmak, oturmak.
ç.-mişler 350a/13

çöl *Far.i.* Susuz ve kumlu büyük düzlük, sahra.
ç.+de 328a/01, 328a/05

çöp *Far.i.* İnce ve küçük ot saman, dal, tahta ve benzeri şeylerin parçası.
ç. 332b/17

çörek *i.* Ekmek, yiyecek.
ç.+in 347b/03

çöz- *T.f.* Düğümünü, bağını çözmek.
ç.-er 327b/20

çözil- *T.f.* Çözmek fiiline konu olmak.
ç.-di 339b/11

çuḳa *i.* Çuha.
ç. 338b/06

çün *Far.e.* 1. Gibi. 2. Nasıl, nice. 3. Çünkü, mademki.
ç. 318b/17, 319b/15, 320b/15, 322a/21, 322a/21db, 322a/22, 322b/18, 323b/23, 323b/24, 324a/08, 325b/04, 325b/09, 325b/20dc, 326a/08dc, 326b/08, 327a/06, 327a/27, 327b/24, 328a/24, 328b/05, 328b/07, 329a/09, 329b/18, 330a/01, 330a/25, 331b/11dc, 331b/27, 332a/11, 332a/23,

332b/04, 332b/10dc, 332b/15, 332b/22, 333a/17, 333a/23, 333a/27db, 333b/17, 334a/06, 334a/08, 334a/16, 334b/12, 335a/03, 335b/27, 336a/06db, 336a/06dc, 336a/10, 336a/16dc, 336b/16, 337a/01, 337a/25dc, 337b/02, 337b/19, 338a/09db, 338a/11, 339a/17, 339a/20dc, 339a/26db, 339a/27, 339b/09, 340a/01, 340b/06, 341a/26, 341b/01, 342a/05, 342a/11, 342b/02, 343a/26, 343b/19, 345a/21, 346a/10, 346a/14, 346a/17, 346a/18, 346b/05, 346b/22, 347a/19dc, 350a/25, 350b/01

çünkim *Far.e.* Şundan dolayı ki, şu sebepten ki, zira.
ç. 326a/08dc, 330a/11dc, 331a/04, 331b/11dc, 333a/17dc, 334a/08dc, 336a/09dc, 336b/01dc, 336b/10, 337a/12, 338a/27, 339a/20, 345a/13, 345a/14, 346a/10db, 346a/10dc, 347a/21, 347a/23, 348a/18, 349a/08, 350b/16, 351a/11

D

dağıl- *T.f.* Toplantının sona ermesi.
d.-dı 339b/10dc
d.-madı 340a/15dc
d.-up 337b/23dc

dağla- *Far.T.f.mec.* Kuvvetli acıyla yüreği yakmak.
d.-maḳ 350b/09, 350b/09dc

daḫı *T.e.* 1. Dahi, de. 2. Henüz, hālā, 3. Bundan sonra, artık.
d. 317b/09, 318a/05, 318a/16, 318b/03, 318b/07, 318b/12, 318b/15, 318b/20, 319a/06, 319a/13, 319a/18, 319a/19, 319b/14, 319b/23, 320b/12, 320b/24dc, 320b/27dc, 321a/01dc, 321a/02dc, 321a/04dc, 321a/08dc, 321a/13dc, 321a/16dc, 321a/22dc, 321a/23, 321b/07, 321b/16, 321b/18, 321b/24, 321b/26, 322a/06, 322a/12, 322a/21dc, 322a/22, 322b/04, 322b/05, 322b/06, 322b/09, 322b/12, 322b/13, 322b/22, 323a/04, 323a/05, 323a/06, 323a/08dc, 323a/11, 323a/11db, 323a/17dc, 323a/20db, 323a/20db, 323a/20dc, 323a/22, 323b/20, 323b/23, 323b/24, 324a/14, 324a/18, 324a/20, 324b/06, 324b/07, 324b/22, 324b/24, 325a/02, 325a/10, 325a/14dc, 325a/15, 325a/15db, 325a/19, 325a/23, 325b/05dc, 325b/07, 325b/08dc, 325b/08dc, 325b/11, 325b/16, 325b/21, 325b/23, 325b/23dc, 325b/24, 325b/25, 325b/27db, 326a/02db, 326a/06, 326a/07dc, 326a/08, 326a/08db, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/10, 326a/14, 326a/17, 326a/20, 326a/27, 327a/01, 327a/06dc, 327a/06dc, 327a/08, 327a/09, 327a/13, 327b/02, 327b/06, 327b/10, 327b/13, 327b/18, 327b/20, 327b/20db, 327b/22db, 328a/01, 328a/02, 328a/09, 328b/01, 328b/03, 328b/08, 328b/15, 329a/05, 329a/10dc, 329b/16, 329b/17db, 330a/04dc, 330a/06, 330a/09, 330a/17, 330a/19db, 330a/26, 330b/08db, 330b/10, 330b/11, 331a/09, 331a/17db, 331a/18, 331a/23, 331b/01, 331b/09db, 331b/11dc, 331b/19, 331b/19db, 331b/19dc,

331b/20, 331b/20, 331b/22, 331b/25, 332a/14, 332a/17dc, 332a/18, 332a/23dc, 332a/25, 332b/04, 332b/05, 332b/10dc, 332b/20, 332b/26dc, 333a/04, 333a/06, 333a/09, 333a/14, 333a/14dc, 333a/16dc, 333a/18, 333b/07, 333b/08, 333b/14db, 333b/14dc, 333b/25dc, 334a/03db, 334a/03dc, 334a/04, 334a/09, 334a/15, 334a/18, 334a/23, 334b/04, 334b/07, 334b/09dc, 334b/17dc, 334b/18dc, 335a/02, 335a/05, 335a/20, 335a/21, 335a/24, 335a/25, 335a/27, 335a/27db, 335a/27db, 335b/01, 335b/09, 335b/19, 335b/22, 335b/27, 336a/04, 336a/09dc, 336a/09dc, 336a/14, 336a/27, 336b/01, 336b/06dc, 336b/06dc, 336b/20, 337a/21dc, 337a/22, 337a/24dc, 337a/25dc, 337b/07, 337b/13, 337b/14, 337b/22, 337b/23dc, 337b/24, 338a/01, 338a/06, 338a/10, 338a/11, 338a/13, 338a/14, 338a/26db, 338b/07, 338b/27, 339a/03, 339a/08, 339a/10, 339a/11db, 339a/22, 339b/01, 339b/05, 339b/15, 339b/15, 339b/17, 339b/24, 340a/06, 340a/13, 340a/15dc, 340a/18dc, 340a/19, 340a/22, 340b/02dc, 340b/03, 340b/07dc, 340b/19, 340b/19db, 341a/11, 341a/19db, 341a/20, 341b/01, 341b/03, 341b/11, 342a/05dc, 342a/21, 342b/01, 342b/03, 342b/04, 342b/08dc, 343b/01db, 343b/01dc, 343b/02, 343b/14, 343b/25, 343b/27, 343b/27dc, 344a/03, 344a/04, 344a/05, 344a/08, 344a/14, 344b/06, 344b/27, 345a/16, 345a/19, 345b/07, 345b/09, 345b/10, 345b/13dc, 345b/14dc, 345b/15dc, 346a/12, 346a/14dc, 346a/26dc, 346b/06dc, 346b/16, 346b/16dc, 347a/02dc, 347a/06, 347a/06, 347a/06dc, 347a/07, 347a/07dc, 347a/07dc, 347a/07dc, 347a/13dc, 347a/18dc, 347a/19, 347a/19, 347a/25, 347b/02dc, 347b/05, 347b/19, 348a/05, 348b/03, 348b/16, 348b/21db, 348b/23, 348b/24, 348b/27, 349a/02, 349a/10, 349a/26, 349b/07, 349b/10, 349b/11, 349b/14, 349b/15, 349b/23, 349b/24, 350b/04, 350b/16, 350b/17, 350b/18db, 351a/09, 351a/15, 351a/19

dāḫil *Ar.s.* İç, içeri, içinde içeri, girmiş.

d. 320a/14, 330a/23, 336b/21

d. ol- 320b/24, 321a/13dc, 321a/22, 321a/22dc, 322a/18, 322a/23, 324a/26, 327a/06dc, 327a/06dc, 327a/06dc, 327a/17, 327b/05, 327b/05db, 327b/10, 330a/11dc, 330a/22, 330b/22, 331b/11dc, 331b/11dc, 333b/12, 334a/12dc, 336a/04dc, 336a/22, 336a/07, 336a/07dc, 336a/09dc, 336b/10dc, 336b/20dc, 336b/21db, 336b/24, 338b/11, 338b/11db, 344a/20dc, 344a/21dc, 345a/23, 345b/14dc, 347a/07db, 347a/07dc, 347a/08, 351a/18dc

d. olın- 321a/01dc, 345a/23dc

dā'imā *Ar.zf.* Bir düziye, her vakit.

d. 344a/27, 347b/23, 347b/23db, 347b/23dc

daḳīḳ *Ar.i.* Toz, haline getirilmiş şey, un.
d.-i (**daḳīḳ-i ḫāṣṣa**)
d. 318a/25

ḍalālet *Ar.i.* Doğru yoldan sapma.
ḍ-i (**ḍalālet-i intimā**)
d. 333a/08

dāmād *Far.i.* Güveyi.
d. (**Dāmād Meḥemmed Paşa**) 318b/05, 318b/11
d. (**Vezīr-i aʿẓam Dāmād Meḥemmed Paşa**) 319a/03
d.+ı 322b/13, 322b/13db, 324b/02

dām *Far.i.* Tuzak, ağ.
d.+e 332b/06

dāmen *Far.i.* Etek.
d.-i (**būs-i dāmen-i pādişāhī**)
d. 326a/08dc

dāmen-būs *Far.b.s.* Etek öpen.
d. 338a/09
d. it- 338a/08

dāmen-efşān *Far.b.s.* Etek silken, vazgezen.
d. ol- 330b/09

dāmen-gīr *Far.b.s.* Etek tutan, eteğe yapışan.
d. 344b/13

dāne *Far.i.* Tane.
d. 319b/13, 329a/27, 346a/04
d.+si 345b/22

dār *Ar.i.* 1. Ev 2. Yer. 3. Yurt.
d. (**dār ü diyār**) 327b/22
d. (**dārü'l-emān**) 350b/08
d. (**dārü'l-fücūr**) 343a/16dc
d.+ına 349a/19

ḍarb *Ar.i.* 1. Dövme, vurma. 2. Güç, kuvvet.
d. (**ālāt-i ḍarb ü ḥarb**) 350b/18
d.+ından 343b/02
d.+ıyla 351a/14
d. it- 347a/20
d.+larında 340b/22
ḍ.-ı (**ḍarb-ı cirid**)
d. 341a/22
ḍ.-ı (**ḍarb-ı tīġ**)
d. 341a/22

ḍarb-zen *Ar.Far.b.i.* Kale döven.
d.+ler 342a/15, 343a/01, 343a/04

ḍarp-ḫāne *Ar.Far.b.i.* Para basılan yer.
d. 330a/24

dār ü diyār Yurt ve memleket.
d.+um 327b/22

dārü'l-cihād *Ar.b.i.* İslam sınırları dışındaki ülkeler. İslamla barış halinde olmayan veya bir anlaşma yapmamış ülkeler.
d. (**icmāl-i sefer-i hümāyūn-ı Baġdād-ı dārü'l-cihād**)
d. 344b/02

dārü'l-imāre *Ar.b.i.* Yönetim merkezi.
d.+si 333b/17

dārü'l-fücūr *Ar.b.i.* Günahkâr evi, yurdu.
d.+larına 343a/18

dārü'l-islām *Ar.b.i.* Müslümanların hakimiyeti altında bulunan yerler.
d. 331b/11dc
d.-ı (**dārü'l-islām-ı Baġdād**)
d. 326b/04dc
d.-ı (**dārü'l-islām-ı maḥrūse-i Baġdad**)
d. 346a/15dc

dārü'l-ḳarār *Ar.b.i.* Kıyametten sonra kalınacak yer.
d. eyle- 330a/04

dārü'l-mülk *Ar.b.i.* Başşehir, Başkent.
d. 322b/01dc
d.+i 319b/05
d. (**ʿāzim-i rāh-ı dārü'l-mülk ol-**)
d. 344a/08
d.-i (**dārü'l-mülk-i Azerbāycān**)
d. 343b/18
d.-i (**dārü'l-mülk-i ʿaliyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
d. 320b/21, 320b/21db

d.-i (**dārü'l-mülk-i ʿaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
d. 320b/21dc
d.-i (**dārü'l-mülk-i Edirne**)
d. 320b/23
d.-i (**dārü'l-mülk-i maḥrūse-i Edirne**)
d. 320b/23dc
d.-i (**dārü'l-mülk-i memālik-i İslām**)
d. 344a/04
d.-i (**dārü'l-mülk-i salṭanat**)
d. 322b/02
d.-i (**dārü'l-mülk-i Yunan**)
d. 340b/02dc, 345a/22

dārü's-salṭana *Ar.b.i.* Saltanat yeri.
d. 321b/05dc, 333a/15dc
d.+da 328b/27
d.+ya 322a/22dc, 343b/08dc, 344a/05dc, 344a/20dc
d. (**dārü's-salṭanaü'l-ʿaliyye**)
d. 350b/23dc
d.-i (**dārü's-salṭana-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
d. 333a/25dc

dārü's-salṭanatbkz. dārü's-salṭana maddesi.
d. (**dārü's-salṭanatü'l-ʿalliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
d. 332b/24dc, 344a/21dc

dārü's-selām *Ar.b.i.* Bağdat'ın eski adı.
d. 350b/02
d.+a (**cānib-i Baġdād-ı dārü's-selām**) 350b/24
d.-ı (**dārü's-selām-ı Baġdād**)
d. 350b/02dc

dāstān *Far.i.* Şöhret, ün.
d. 331a/04

daʿvā *Ar.i.* 1. Şikayetçi olarak mahkemeye başvurma. 2. Mesele.
d.+muz 326a/09
d.+ya 319a/03

dāver *Far.i.* Doğru, insaflı olan hükümdar.
d-i (**dāver-i ser-firāz**)
d. 348a/13

daʿvet *Ar.i.* Çağırmak, çağrı; ziyafet; dua.
d. (**Ebū Ġālib-i ṣāḥib-i dāʿvet**) 349a/22
d. eyle- 326a/08dc, 327b/01, 332b/09, 349a/15
d. it- 326a/08dc, 326a/09, 338b/02, 339b/06
d. olın- 326a/08dc
d.+üm 348b/18

daya- *T.f.* Bir yere yaslamak.
d.-r 327b/21

dāye *Far.i.* Taya, sütnine, çocuğa bakan dadı.
d.+nüñ 324b/08, 324b/10
d.+sin 324b/07
d.+siyle 323b/02

dayı *i.* Çocuklarına göre, annenin erkek kardeşi.
d.+muz 326b/20, 341b/04

de *e.* "de" İnce sesli kelimelerden sonra gelen hali.
d. 323a/08db, 324b/02, 328b/17, 338a/10, 339a/26dc

defʿ *Ar.i.* 1. Öteye itme, savma, savulma. 2. Verme, ortadan kaldırma. 3. Giderme.
d.+i 320b/17, 340a/11
d.+ine 326a/22
d. ol- 320a/21, 320a/21db, 350a/08
d. olın- 323b/21
d.-i (**defʿ-i mażarrat-ı ḳalʿa**)
d. 331b/14

defʿa *Ar.i.* Kere, kez, yol.
d. 317b/06, 319a/12, 319a/25, 320b/17, 321b/02, 324b/11, 324b/27, 325b/27, 325b/27db, 326a/04dc, 326a/14, 327a/01, 331b/20db, 332a/07, 335b/18, 335b/18dc, 335b/26, 336a/18, 338b/16, 339b/05, 340a/09, 341a/05, 342b/23
d.+dan 320a/11db
d.-i (**defʿa-i şāliṣe**)
d. 324a/04

d.-i (**defʿa-i s̱āniye**)
d. 332a/10

defaʿāt *Ar.i.c.* Kereler, kezler, yollar.
d. (**bi'd-defaʿāt**) 319a/08
d. (**defaʿāt ü kerrāt**) 322b/22db, 322b/24

defʿaten *Ar.zf.* Bir defada, birden.
d. 331b/02, 336a/09dc, 336a/11, 341a/21

defātir *Ar.i.c.* Defterler, biriktirilmiş dikilmiş kağıtlar.
d.-i (**defātir-i sulṭānī**)
d. 344b/16

defaʿāt ü kerrāt *Ar.b.i.* Defalar.
d. 322b/24
d.+le 322b/22db

defn *Ar.i.* Gömme, gömülme.
d. eyle- 325a/21dc, 346a/15db
d. itdüril- 325a/21

defter *Ar.i.* Dikilmiş kağıt mecmuası.
d. 320a/06
d. (**ḫāric-i defter ü erḳām**) 342b/05
d.+leri 347b/22
d.+leriyle 320a/06db

deg- *T.f.* 1. Dokunmak, temas etmek. 2. Ulaşmak.
d.-di 325b/24
d.-er 332b/22

degin *T.e.* Değin, kadar, dek gibi bir işin, bir durumun sona erdiği zamanı veya yeri gösterir.
d. 318a/10, 323a/21, 324b/14, 327b/07, 329b/25, 331a/16, 333b/02, 335b/11, 336a/09dc, 336b/18dc, 340b/26, 344a/05, 345a/20, 345b/17, 347a/24, 347b/01dc, 348b/20, 348b/22

degnek *i.* 1. Elde taşınan kısa ince sopa. 2. Değnekle vurularak uygulanan ceza.
d. 326a/07

degül *T.e.* İsim cümlesinde olumsuzluk edatı olarak kullanılır.
d. 321b/02, 321b/07, 324a/20, 324a/20, 326b/12, 327b/22, 328b/23, 329a/02, 329a/16, 329a/19db, 329a/19dc, 331b/04, 331b/20db, 333a/21, 334a/22, 335b/26, 338a/04, 338a/13, 340a/06, 340a/17, 340a/17dc, 340a/19, 340b/25, 341b/01, 346a/08, 347a/04dc, 347a/05, 347a/22, 347b/01, 348b/22
d.+dir 345a/13
d.+dür 322a/22, 323a/25, 326b/17, 326b/18, 326b/27, 328a/22, 329a/22, 329b/26, 330a/26, 330b/27, 335b/15, 338a/16, 338a/17, 339a/04, 340a/03, 342b/21, 347b/23, 350a/26
d.+ler 326b/08, 341a/15, 343a/06
d.+lerdür 341a/13db
d.+sin 338a/17, 339b/22
d.+üm 333a/21dc
d.+üz 323a/08dc, 331a/10

dehen *Far.i.* Ağız.
d.+de 320a/26

dehr *Ar.i.* 1. Dünyā. 2. Zaman, devir.
d.-i (**dehr-i denī**)
d. 330a/25
d.-i (**dehr-i ḳahr**)
d. 348a/08

dehşet *Ar.i.* 1. Şaşma. 2. Korku ve telaş gösterme.
d.+üm 347a/23

del- *T.f.mec.* Yaralamak.
d.-diler 325b/13

delīl *Ar.i.* Şahit, belge, tanık.
d.-i (**delīl-i vāfī**)
d. 328a/23

dem *Ar.i.* Kan.
d. 337b/09

dem *Far.i.* An, vakit, zaman, saat.

d. 327b/25db, 347a/27db, 350b/21db, 350b/23db

demür *T.i.* Dayanıklı ve kullanış sahası geniş, mavimsi, esmer renkli bir maden.
d. (**Demür Ḳazıḳ**) 334a/21
d.+lerinden 324b/10
d.+lerine 324b/09

dendān *Far.i.* Diş.
d.-ı (**dendān-ı tīġ**)
d. 321a/08dc
d.-ı (**dendān-ı tīz**)
d. 328a/16

denī *Ar.s.* Alçak, densiz, soysuz.
d. (**dehr-i denī**) 330a/26

deñiz *T.i.* Büyük su kütlesi, derya.
d. 320a/20

deñlü *T.e.* Gibi, kadar.
d. 334a/22

depe *T.i.* 1. Bir şeyin en üst, en yüksek kısmı. 2. Küçük dağ.
d. 350a/11db
d.+den 343a/03
d.+nüñ 350a/11, 350a/13
d.+sinden 337a/04
d.+ye 350a/12

depreş- *T.f.* Canlanmak, tazelenmek, nüksetmek.
d.-üp 320b/08

der *Far.i.* Kapı.
d.-i (**der-i devlet**)
d. 333a/15, 333a/16

der-ᶜaḳab *Far.Ar.zf.* Hemen arkasından.
d. 322b/14, 332b/26

der-bend *Far.b.i.* Boğaz, dar geçit.
d. 334b/03

derc *Ar.i.* Hattatların yazdıkları meşk tomarı.
d. it- 320a/18

derd *Far.i.* 1. Dert, gam, keder, kasavet, tasa, kaygı. 2. Acı, ağrı, sızı.
d. 324a/08, 324b/26, 325a/08, 351a/27
d. (**ṭāġ-ı derd**) 317b/13

derd-mend *Far.b.s.* Dert sahibi, tasalı, kaygılı.
d. 336b/27, 336b/27db, 337a/03, 337b/20, 339b/08, 342a/06
d.+e 337b/21
d.+ler 324b/12
d.+üñ 337b/16

derece *Ar.i.* 1. Basamak. 2. Rütbe. 3. Miktar.
d.+ye 319a/16
d.-i (**derece-i şerīf**)
d. 339a/14

der-gāh *Far.i.* Tekke.
d.+ına 320a/05
d.-ı (**der-gāh-ı ᶜālī**)
d. 343a/09
d.-ı (**der-gāh-ı şāh**)
d. 327a/23

derḥāl *Far.zf.* Hemen, o anda, şimdi.
d. 322b/22, 325a/18, 325b/05, 336a/08, 336a/08dc, 338a/11, 339b/10, 340a/21, 347a/08

der-ḫast *Far.b.i.* İstek, dilek; dilekçe.
d. it- 330a/07

deri *i.* İnsan ve hayvanların vücudunu örten koruyucu tabaka, cilt.
d.+sin 320a/16

derūn *Far.i.* 1. İç, içeri, dahil. 2. Gönül, kalp, yürek.
d. (**derūn ü bīrūn**) 343a/04
d.+a (**ṭaġ-ı derūn**) 335a/20db
d.+dan 323a/09
d.+ına 317b/13
d.+ına (**ṭaġ-ı derūn**) 335a/20
d.+umda 349b/26
d.+umdan 348b/12

derūn ü bīrūn İç ve dış
d.+ın 343a/04

dervāze *Far.i.* Kapı, kale kapısı; şehir kapısı.
d.+ye (**vāsiᶜ-i dervāze**) 323b/04

deryā *Far.i.* Deniz.
d. 320a/27
d.+da 320a/25, 321a/24db

d.+da (**vasaṭ-ı deryā**) 333b/02
d.+dan 332b/24dc, 340a/27dc, 344b/03, 344b/05
d.+ya 340a/20, 351a/05, 351a/05dc
d.+yı (**rūy-ı deryā**) 320a/24
d.-yı (**ġarīḳ-i raḥmet-i deryā-yı bī-pāyān**)
d. 330a/19

deryā-dil *Far.b.s.* Kalbi deniz gibi geniş olan, gönlü büyük.
d. (**pādişāh-ı deryā-dil**)
d. 344a/10

deryā-nevāl *Far.Ar.b.s.* Bahşişi deniz gibi çok olan.
d.-ı (**pādişāh-ı deryā-nevāl-i ḫāk-i pāy**)
d. 347a/09

der-zencīr *Far.b.s.* Zincirde, zincire vurulu.
d. 320a/05
d. it- 321a/08dc

der-ẕikr *Far.Ar.b.i.* Zikrinde.
d.-i (**der-ẕikr-i salṭanat-ı Ġazi Sulṭān Murād Ḫān-ı Rābiʿ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**)
d. 329a/08dc
d.-i (**der-ẕikr-i şehādet-i Şeyḫ Rūmī**)
d. 351a/19

dest *Far.i.* El.
d. (**dest-beste**) 320a/05
d. (**dest-būs-ı pādişāh-ı devrān**) 321a/14
d.+inde (**zīr-i dest**) 344b/15
d.+ine (**zīr-i dest**) 351a/22

dest-āvīz *Far.i.* Ufak hediye, küçükten büyüğe verilen hediye.
d. ol- 341b/13

dest-beste *Far.b.s.* Eli bağlı; el kavuşturmuş, el bağlamış.
d. 320a/05

dest-būs *Far.b.i.* El öpme.
d.-ı (**dest-būs-ı pādişāh-ı devrān**)
d. 321a/14
d.-ı (**dest-būs-ı pādişāhī**)
d. 321a/14dc

dest-gāh *Far.b.i.* Zenginlik.
d. (**pādişāh-ı nuṣret-dest-gāh**)
d. 342b/12

dest-res *Far.b.i.* Kuvvet ve zenginlik.
d. bul- 325b/06

destār *Far.i.* Sarık, tülbent.
d. 324a/18

destūr *Far.i.* İzin, müsaade, ruhsat.
d. 343a/15dc

deşt *Far.i.* Bozkır, çöl, kır, ova.
d. (**deşt ü ṣaḥrā**) 340b/02

deştī *Far.s.* Vahşi, yabani.
d. (**kebş-i deştī**)
d. 340b/17

deşt ü ṣaḥrā Ova ve sahra.
d. 340b/02

devābb *Ar.i.c.* Yük ve binek hayvanları.
d. (**ḫuddām-ı devābb**) 344b/15
d.+ı (**ḫuddām-ı devābb**) 344b/17

deve *i.* Hörgüçlü, uzun boyunlu, susuzluğa dayanıklı, geviş getiren memelilerden yük hayvanı.
d. 331a/01
d.+lerüm 350a/10

devlet *Ar.i.* 1. Bir hükümet idaresinde teşkilatlandırılmış olan siyasi topluluk. 2. Büyük saʿādet, zenginlik. 3. Büyük rütbe, mevki.
d. 321b/19, 324a/06, 340b/12, 343b/10db
d. (**muḥāfaẓa-i mülk ü devlet**) 350b/23db
d. (**muḥāfıẓ-ı mülk ü devlet**) 350b/24
d.+e (**esb-i devlet**) 340b/18
d. (**vükelā-yı devlet**) 321b/11
d.+dür (**ṣāḥib-i devlet**) 343b/06
d.+e 330a/11dc
d.+e (**der-i devlet**) 333a/15, 333a/16

d.+i (**sebeb-i devlet**) 319a/17
d.+in 328b/25
d.+le 326a/08dc, 329b/05, 342a/12, 343b/10, 345a/14
d.+lerin (**duʿā-yı devlet**) 346b/14
d.+üñüz 338a/10
d.-i (**devlet-i ʿaliyye**)
d. 329a/18
d.-i (**devlet-i fānī**)
d. 330a/27
d.-i (**devlet-i iclāl**)
d. 326a/08dc
d-i (**devlet-i iḳbāl**)
d. 326a/08dc, 345b/14dc
d.-i (**devlet-i İslāmiyye**)
d. 341a/02
d.-i (**devlet-i ʿizzet**)
d. 343b/10dc

devletlü *Ar.T.s.* [eskiden] Refah, saʿādet ve nimet sahibi, vezir ve müşir gibi büyük retbe sahiplerine verilen bir unvan.
d. 331a/06, 333a/18, 342a/24
d.+leri (**mīr-i mirān-ı devletlü**) 326b/06dc

devr *Ar.i.* 1. Dönme, bir şeyin etrafını dolaşma. 2. Dönüp dolaşma.
d.+e 329b/03
d. it- 341a/09, 341a/09db
d.-i (**devr-i ebvāb it-**)
d. 326a/07

devrān *Ar.i.* Dünyā, felek, zaman, talih, keder, devir.
d. (**ʿazīmet-i pādişāh-ı devrān**) 340a/23dc
d. (**cevelān ü devrān eyle-**) 341a/17
d. (**dest-būs-ı pādişāh-ı devrān**) 321a/14
d. (**ilā inḳırāżü'd-devrān**) 331a/04
d. (**maġżūb-ı pādişāh-ı devrān it-**) 338b/11dc
d. (**maġżūb-ı pādişāh-ı devrān ol-**) 320b/26
d. (**pādişāh-ı devrān**) 340b/03dc, 343a/26dc
d. (**taḳbīl-i ẕeyl-i pādişāh-ı devrān**) 321a/03
d.+a (**rikāb-ı hümāyūn-ı devrān**) 343a/14
d.+a (**rikāb-ı pādişāh-ı devrān**) 343a/14db
d.+a (**uġur-ı pādişāh-ı devrān**) 342b/08
d.+sın (**ḳātil-i ḫalīfe-i aṣr u evān ü pādişāh-ı devrān**) 326a/20
d.+uñ 348a/13
d-ı (**devrān-ı ḫuddām**)
d. 338a/14

di- *T.f.* Söylemek, konuşmak.
d.-di 317b/04, 317b/27, 320a/27, 322b/16db, 322b/17, 322b/19, 322b/23, 322b/24, 323a/02, 323b/20db, 323b/21, 324a/07, 324b/03, 324b/22, 325a/01db, 325a/02, 330a/17, 331a/08, 331a/10, 331a/22, 331a/27, 331b/20, 337b/15, 338a/09, 338a/10, 338a/11, 339b/18, 347b/07, 348b/12, 348b/13, 348b/14, 348b/15, 348b/16, 348b/17, 348b/22, 348b/23, 348b/23, 348b/26, 349a/03, 349a/04, 349a/05, 349a/06, 349a/11, 349a/14, 349a/15, 349a/17, 349a/22, 349a/26db, 349b/02, 349b/02, 349b/06, 349b/07, 349b/10, 349b/13, 349b/13, 349b/16, 349b/18, 349b/22, 349b/24, 349b/25, 350a/01, 350a/03, 350a/14, 350a/15
d.-dik 322b/18, 322b/23, 324b/02, 324b/25
d.-diler 322b/02, 323a/04, 323a/04dc, 323a/11dc, 324b/03, 325b/26, 326a/02,

326a/09, 328b/07, 328b/08, 328b/18, 328b/21, 329a/05, 329b/18, 332a/01, 332a/06, 336b/01, 337a/06, 337a/09, 337a/26, 339a/23, 339b/22, 346b/16dc, 346b/24, 347a/05dc, 347a/07, 348a/11, 349a/05, 349b/07, 349b/09, 351a/06dc
d.-dim 320a/22, 324a/01, 326b/26dc, 331a/09, 331a/22, 331a/26, 338a/17, 347a/02, 348b/09, 348b/13db, 348b/15db, 348b/23, 348b/23db, 349a/02, 350a/08
d.-dügi 345a/09, 349b/12
d.-dügimde 339b/27
d.-düginüñ 329b/18
d.-dügüm 348b/18
d.-dükçe 317b/06
d.-dükde 339a/26dc, 347a/04dc, 347a/05dc, 347b/01dc, 347b/07dc
d.-dükleri 317b/08, 320a/04, 325a/14, 325a/18, 327a/06, 330a/02, 333a/07dc
d.-mediler 331b/26
d.-medim 322b/22, 322b/22db
d.-mege 341b/24
d.-mek 326b/14, 334b/09, 339a/03
d.-mekden 326b/19, 326b/27
d.-mekle 333b/08, 334b/26, 347b/24, 348b/04, 348b/05
d.-mesi 318b/16db
d.-mesiyle 318b/16
d.-meyince 348b/18
d.-miş 322b/01dc, 323a/19, 326b/10dc, 327a/06dc, 333a/22, 348a/21, 350a/07, 350a/07db, 350b/15, 351a/07
d.-mişdür 338b/21, 338b/22, 349a/15
d.-mişler 330b/06
d.-mişlerdür 338b/22db
d.-r 321b/20, 322a/01db, 323b/24, 325b/16, 327b/21, 336b/27, 350a/15, 350a/16
d.-rdi 323a/01
d.-rdik 338b/18
d.-rdim 326b/18, 326b/27, 331a/16db
d.-rler 320b/04, 323a/13, 323a/17, 324a/02, 327b/09, 337a/22, 349b/19, 350b/12, 350b/17
d.-rlerdi 349b/18
d.-rseñ 329b/04
d.-rsin 324a/05
d.-rsiz 326b/15
d.-se 338b/25, 338b/25db
d.-yecek 335b/25
d.-yelüm 321b/18
d.-yem 323a/25, 340a/11
d.-yince 347a/06
d.-yü 348b/11
d.-yüp 318a/03, 322b/16, 325b/09dc, 326a/08dc, 329a/06, 332b/05, 333a/23dc, 337a/22dc, 339a/25dc, 341a/06, 343a/12dc, 347b/07dc, 348a/11, 348b/14, 349a/16
dīde *Ar.Far.b.s.* İşten anlar, tecrübeli (kimse).
d.+si (**ümür-dīde**) 321b/09
didürt- *T.f.* Demeye, söylemeye zorlamak.
d.-di 328b/10
diger *Far.s.* Diğer, başka, öteki.
d. 318b/11
dīger *Far.s.* Diğer, başka, öteki.
d. 319a/17db
dīger-gūn *Far.b.s.* Bozuk, değişmiş, başkalaşmış.
d. it- 319a/17
dikil- *T.f.* 1. Ayakta durmak, beklemek. 2. İğne ve iplikle tutturulmuş.
d.-miş 349b/08
d.-üp 348a/27

diḳḳat *Ar.i.* Dakiklik, incelik doğruluk.
d. 324b/10
d.+i 330b/18, 336a/26, 336a/26dc
d.+lerin 331b/17

dil *T.i.* 1. Ağız içinde bulunan, yutkunma ve konuşmaya da yardımcı olan tat alma uzvu. 2. Söz, laf.
d.+ler 334b/05, 334b/15dc
d.+lerde 331a/04
d.+leri 330b/21, 334b/15, 334b/15db
d.+lerin 325b/22

dil *Far.i.* Gönül, yürek, kalp.
d. (**yek-dil ol-**) 326a/01

dil-āver *Far.b.s.* Yiğit, yürekli.
d. 333b/20dc
d.-i (**dil-āver-i bahādırān-ı İslām**)
d. 331b/15dc

dil-āverān *Far.b.s.c.* Yiğitler, yürekliler.
d.-ı (**dil-āverān-ı İslām**)
d. 333b/16dc, 334b/14dc
d.-ı (**dil-āverān-ı İslām-ı dilīrān**)
d. 346a/15dc

dil-āvīz *Far.b.s.* Gönüle asılan, gönül çeken, cazip, güzel.
d.+de (**menzil-i dil-āvīz**) 351a/13
d.+de (**Tebrīz-i dil-āvīz**) 343b/11
d.+den (**menzil-i dil-āvīz**) 340b/01

dile- *T.f.* 1. Kendi gerçekleştiremeyeceği bir işin olmasını arzu etmek, temenni etmek. 2. İstemek. 3. Ricā etmek.
d. 349b/24
d.-di (**ʿöẕr dile-**) 318b/23db
d.-dim 349b/25
d.-rim 349a/15
d.-rse 347b/06, 347b/06dc
d.-rseñüz 333a/22dc, 333a/22dc

dil-firīb *Far.b.s.* Gönül aldatan, cazibeli, alımlı.
d. (**kāḫ-ı dil-firīb**) 345a/16

dil-gīr *Far.b.s.* Gönül tutan, kalbe sıkıntı veren; gücenik, kırgın.
d. 322a/23dc
d. ol- 336b/18
d. (**dil-gīr ü rencūr ol-**)
d. 322a/24

dil-gīr ü rencūr Kırgın ve incinmiş.
d. ol- 322a/24

dil-ḫāh *Far.b.s.* Gönül isteği, gönül dileği.
d.+ları 351a/12

dilīr *Far.s.* Yürekli, cesur, yiğit.
d. (**vezīr-i aʿẓam-ı dilīr**) 342b/17dc
d. (**Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa-yı dilīr**) 342b/17
d. (**vezīr-i dilīr**) 319a/20, 333b/27, 334b/11, 335b/11, 343b/05
d. (**vezīr-i dilīr ü lā-naẓīr**) 344b/11db
d.+üñ (**vezīr-i dilīr**) 335a/16

dilīrān *Far.s.c.* Yürekliler, cesurlar, yiğitler.
d. (**dil-āverān-ı İslām-ı dilīrān**) 346a/15dc

dil-peẕīr *Far.b.s.* Gönle hoş gelen, gönlün beğendiği.
d. 329b/03
d. (**edā-yı dil-peẕīr**)
d. 348a/03

dil-sitān *Far.b.s.* Gönül alan ve zapteden güzel, kendine meftun eden.
d. (**memālik-i dil-sitān**)
d. 343b/13
d. (**şehr-i dil-sitān**)
d. 343b/18

dīn *Ar.i.* Allah'a inanma ve bağlanma.
d. (**bī-dīn**) 320a/05, 321b/22, 324b/23, 325a/18, 330a/02

d.+inden 326b/26
d.-i (**ġayret-i dīn-i bāṭıl**)
d. 321b/27db
d.-i (**ġayret-i dīn-i ʿĪseviyye it-**)
d. 351a/03
d.-i (**ġayret-i nāmūs-ı dīn-i bāṭıl**)
d. 321b/27

dīndār *Ar.Far.b.s.* Allah'a inanmış ve bağlanmış olan kimse.
d. (**ṣāliḥ ü dīndār**) 329b/24

dinil- *T.f.* Denmek, söylenmek.
d.-ürdi 346a/23db, 346a/24, 350a/01

diñle- *T.f.* İşitmek için kulak kabartmak.
d.-rdi 345a/10

diñlen- *T.f.* Dinlemek fiiline konu olmak.
d.-medi 327a/03

diraḫt *Far.i.* Ağaç.
d.+a 321a/27

diraḫtistan *Far.i.* Ağaçlık yer.
d.+ın 335a/14

diri *T.s.* Canlı, hayatta, yaşayan.
d.+sinden 336b/15

dirīġ *Far.i.* 1. Esirgeme. 2. *e.* Eyvah. 3. Menᶜ etme, önleme.
d. buyur- 337b/14
d. it- 325b/08dc, 329a/13
d.-ı (**tīġ-ı bī-dirīġ-ı ʿOṣmāniyān**)
d. 334b/08,

diril- *T.f.* Toplanmak, tecemmu etmek.
d.-mişler 324a/19

diril- *T.f.* Canlanmak, hayat bulmak.
d.-mişler 323b/06

dişür- *T.f.* Derlemek, toplamak, bir araya getirmek.
d.-üp 349a/07

dīvān-ḫāne *Ar.Far.b.i.* Geniş sofa, salon.
d.+de 323a/23

dīvār *Far.i.* Duvar.
d.+a 348a/25
d.+dan 336b/24

divit *Ar.i.* Kamış kalem, bu kalemlere ait muhafaza ve kapalı mürekkep hokkasından meydana gelen ve bel kuşağına sokularak taşınan küçük yazı takımı.
d. 324b/03

divşür- *T.f.* bkz. dişür- maddesi.
d.-üp 349a/06db

diyār *Ar.i.* 1. Memleket, ülke. 2. Yabancı haneler, evler.
d.+um (**dār ü diyār**) 327b/23
d.+umuz 342a/01
d.+uñ 317b/25
d.-ı (**diyār-ı Maġrib**)
d. 350b/02, 350b/02dc

diyet *Ar.i.* Kan bahası.
d.+leri 337b/09

diyü *T.zf.* 1. Diyerek. 2. İki cümleyi sebep bildirmek için birbirine bağlar. 3. Adlı, adında.
d. 317b/01, 317b/07, 318a/01, 318b/09, 318b/15, 318b/23, 319a/02, 319a/05, 319a/24, 321b/01, 321b/12, 322b/10, 322b/12, 322b/25, 323a/08, 323a/08dc, 323a/11, 323a/19, 323a/19dc, 323b/19, 323b/21db, 323b/22db, 324b/10, 324b/14, 324b/17db, 324b/19, 325a/01, 325a/05, 325a/07, 325b/09, 325b/12, 325b/12db, 326a/03, 326a/08dc, 326a/12, 326a/19, 326a/20, 326b/03, 326b/18, 326b/21db, 326b/21dc, 326b/24, 326b/24dc, 327a/03, 327a/03, 327a/12, 327b/27, 328a/02, 328b/11, 328b/13, 328b/16, 329a/03, 329a/04, 329a/12, 329b/08, 329b/12, 329b/16, 330a/14, 330b/03, 330b/04, 331a/16, 331b/27, 332a/22, 332b/07dc, 333a/18dc, 334a/17, 334a/21, 335b/15, 336a/01, 336b/15,

336b/25, 337a/11, 337a/25dc, 338a/22, 338b/03, 338b/11, 338b/11, 338b/18, 338b/21, 339a/20, 339b/01, 339b/03, 339b/08, 339b/09, 339b/17, 339b/22, 340a/08, 340a/12, 340a/18, 340a/23, 340b/17, 340b/27, 341a/10, 341a/20, 341b/19, 343a/13, 345b/07, 346a/26, 346b/08, 346b/11dc, 346b/12, 346b/16db, 347a/02dc, 347a/06, 347a/07dc, 347a/07dc, 347b/01, 347b/13, 349a/02, 349a/26, 349b/25, 350b/14dc, 351a/04, 351a/25

diyü diyü *T.ik.* Diye diye.
d. 348b/11db

diz- *T.f.* Sıra haline getirmek, tertip etmek.
d.-üp 319b/21, 334b/16

dizi *T.i.* Dizilerek meydana getirilmiş sıralı şey.
d. 319b/21

doġrı bkz. doğru maddesi.
d. 334b/14dc, 345b/15dc

doġrıl- *T.f.* Yönelmek, teveccüh etmek.
d.-dı 334a/20

doġru *T.e.* Karşı yönünce.
d. 332b/06dc, 336a/09db, 345b/15db

doḳun- *T.f.* İsabet etmek, düşmek; karşı koymak, karşı durmak.
d.-maġa 334a/15

dol- *T.f.* Yığılmak, birikmek.
d.-dı 322b/22, 324a/10, 325b/05, 337a/02, 339b/07
d.-dılar 323a/20, 326a/08dc, 326a/22, 337b/05

dolama *T.i.* Sarılmış bir şeyin katı.
d. 339b/19

dolan- *T.f.* Bir şeyin çevresinde dönmek.
d.-urlardı 341a/09db

dolaş- *T.f.* 1. İlişmek, sataşmak. 2. Gezmek.
d.-up 319a/13
d.-ur 317b/03
d.-ur (**ḳol dolaş-**) 323b/13

doldur- *T.f.* Dolu hale getirmek.
d.-dı 336a/03

dolma *T.i.* Doldurma suretiyle yapılan (duvar).
d. 335b/25db

donanma *T.i.* Bir devletin deniz kuvvetleri, savaş gemileri.
d.+sı 350b/11db, 350b/11dc, 350b/15dc
d.+sına 350b/13dc

donat- *T.f.* Gerekli alet ve edevatı sağlamak, teçhiz etmek.
d.-up 350b/03

doñ- *T.f.* Soğuğun etkisiyle katı hale gelmek, buz tutmak.
d.-dı 320a/19

dost *Far.i.* Sevişen kimse; sevilen kimse.
d.+ı 318a/27, 348a/14

dög- *T.f.* 1. Dayak atmak, darp etmek. 2. Topa tutmak, bonbardıman etmek.
d.-di 326a/06
d.-er 343a/02
d.-erdi 343a/04, 346b/03
d.-erler 342b/21, 343a/02db

dögil- *T.f.* Dövme fiiline konu olmak.
d.-di 335b/18

dögüş- *T.f.* Kavga, dalaşma.
d.-üp 326b/07
d.-ürler 326b/07dc

dök- *T.f.* 1. Akıtmak. 2. Çok harcamak. 3. Eritilmiş bir maddeyi kalıba boşaltmak.
d.-er 324b/20
d.-mege 332b/18
d.-mekle (**māl dök-**) 325b/22

dökdür- *T.f.* Dökmek fiilini yaptırmak.
d.-dügi 345b/16

dökil- *T.f.* Dökmek fiiline konu olmak.

d.-mek 345b/24
d.-ür 334b/04

döküntü *T.i.* Bir şeyden arta kalanlar, artık, kırıntı.
d.+lerden 349a/07

dön- *T.f.* 1. Geri gelmek, avdet etmek. 2. Vazgeçmek, bırakmak.
d.-er 317b/18
d.-medi 322b/20
d.-medim 346b/22
d.-mezem 348b/10
d.-üp 324b/26db, 325a/13, 336b/21

döndür- *T.f.* Dönmesini sağlamak.
d.-diler 323a/05

dörder *T.s.* Dört sıfatının paylaştırma şekli, her defasında dört.
d. 321a/21, 321a/21dc, 337b/01

dördünci *T.s.* Dört sayısının sıra sayı sıfatı.
d. 321a/01, 346a/25

dört *T.s.* Üçten sonra gelen sayı.
d. 323b/25, 326b/22, 336a/09dc, 336a/11, 336b/07, 346a/26, 347a/07, 347a/07, 347a/07dc, 349b/19, 349b/20, 350a/04, 350a/13
d.+in 333b/26, 336a/09dc

dört biñ *T.s.* Üç bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
d. 334a/03, 347b/17

dört yüz *T.s.* Üç yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
d. 344b/24, 345a/06

dört yüz biñ *T.s.* Üç yüz bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
d. 333b/05

döşe- *T.f.* Sermek, yaymak, açmak.
d.-diler 344a/25, 349a/21
d.-yüp 345a/23

döşeme *T.i.* Bir evin bir binanın içini döşemekte kullanılan eşyanın tamamı, bütün mobilyası.
d. 318a/16

duʿā *Ar.i.* Allah'a yalvarma.
d. 341b/20
d. (**duʿā vü ṣenā**) 326a/08dc
d. (**duʿā vü ṣenā it-**) 340a/20db, 340a/23
d.-yı (**celb-i duʿā-yı ḫayr**)
d. 341b/02
d.-yı (**duʿā-yı devlet**)
d. 346b/14
d.-yı (**duʿā-yı ḫayr**)
d. 340b/09, 340b/27

duʿācı *Ar.T.i.* Dua eden kimse, birinin iyiliği için Allah'tan dilekte bulunan kimse.
d.+laruñuz 323a/09

duʿā vü ṣenā Dua ve övgü.
d. 326a/08dc
d. it- 340a/20db, 340a/23

duḫterān *Far.i.c.* Kızlar.
d. (**aġa-yı duḫterān-ı ḫaṣṣa**) 326a/08dc

duḫūl *Ar.i.* İçeri, içine girme.
d. 336a/19
d. buyur- 342b/14
d. da 338a/07db
d. it- 320b/18
d.+ları 344a/20
d.+umda 338a/07

dur- *T.f.* 1. Hareketsiz kalmak, harekete geçmemek. 2. Hareket halindeyken olduğu yerde kalmak. 3. Devam etmemek. 4. Bir hal, vaziyet üzere bulunmak.
d.-acaḳ 325a/12
d.-alı 320a/23
d.-amayup 337b/02db
d.-amaz 350a/04
d.-amazdı 350a/04db
d.-an 318a/04
d.-anlardan 339a/26
d.-dı 317b/21, 334a/20, 349a/16
d.-dım 346b/13db, 348a/27
d.-masun (**çıplaḳ dur-**) 324b/21

d.-mışlar (**selāma dur-**) 339b/16
d.-ruken 334a/13
d.-up 325a/17
d.-ur 348a/24, 348b/17, 348b/19db
d.-urdım 348a/24db
d.-urken 334a/13db
d.-urmış 318a/07

dūr *Far.s.* Uzak.
d. (**dūr ü baʿīd**) 335b/04
d. ol- 342a/14

dūr-bīn *Far.b.s.* İlerisini, ileriyi, uzağı gören.
d. (**felek-i dūr-bīn**) 342b/13

durġur- *T.f.* Kaldırmak, ayakta tutmak.
d.-dılar 347a/27dc

duruş *T.i.* Durma şekli ve tarzı, heyet.
d.+ın 334a/21

dūr ü baʿīd Uzak.
d.+dür 335b/04

dut- *T.f.* Ele almak, elle kavramak, elde bulundurmak.
d.-ar 328a/10db

dūzaḫ *Far.i.* Cehennem, tamu.
d. 350b/06dc
d. (**dūzaḫ ü saʿīr**) 350b/06
d. (**küffār-ı dūzaḫ-ḳarār**) 341b/12

dūzaḫ ü saʿīr Cehennem.
d. 350b/06

düken- *T.f.* Tamamıyla bitmek, sona ermek.
d.-di 325b/10, 331b/24
d.-ür 338a/11

dükkān *Ar.i.* İçinde öteberi satılan oda, yer.
d.+larına 337b/05

dülbend *Far.i.* Tülbent.
d.+i 324b/15
d.+in 323b/08
d.-i (**dülbend-i maḳreme**) 324b/20

dünyā *Ar.i.* 1. İçinde yaşadığımız alem. 2. Elgün, herkes.
d. 320a/23, 322b/22, 324a/09, 325b/05dc, 348b/02
d.+da 324a/18
d.+dan 332b/07dc, 340a/18dc
d.+dan (**metāʿ-ı ḥayāt-ı dünyā**) 330b/09
d.+nuñ 324b/18

dünyeviyye *Ar.s.* Dünyaya mensup, dünyaya ait, dünya ile ilgili.
d.+den (**menāṣıb-ı dünyeviyye**) 318b/23

dür- *T.f.* Bükmek, katlamak, tomar haline getirmek.
d.-di 339b/05

düriş- *T.f.* Karşı karşıya gelmek, çarpışmak, mücadele etmek.
d.-diler 336a/13
d.-mek 347b/04

dürr *Ar.i.* İnci.
d.-i (**dürr-i s̱emīn**)
d. 348a/10

dürūġ *Far.i.* Yalan, gerçek olmayan söz.
d.-ı (**dürūġ-ı bi-fürūġ**)
d. 347a/01

düş- *T.f.* 1. Yukarıdan aşağıya doğru hızla inmek, tenezzül etmek. 2. Çıkmak. 3. Aciz çaresiz kalmak, sefil olmak.
d.-di 336a/08dc
d.-di (**ıżṭırāba düş-**) 340a/01
d.-diler 336a/12
d.-diler (**ḫavfa düş-**) 345b/26
d.-diler (**maẕhār düş-**) 340b/09
d.-dügi 331a/24
d.-er 330b/04, 336b/23
d.-er (**inḳılāba düş-**) 329a/03
d.-er (**pāyına düş-**) 327b/26
d.-erler 334a/25
d.-erseñ 350a/08
d.-mediler (**mehcūr düş-**) 340b/06
d.-mek 323b/06db, 323b/07
d.-mez 347a/19
d.-miş 331b/06
d.-miş (**yorġun düş-**) 328a/01

d.-se 323b/06db
d.-ünce (**baʿīd düş**-) 344a/11
d.-üp 328b/09, 332a/20, 332b/07dc, 334b/08
d.-üp (**bürūdet düş**-) 344a/11
d.-üp (**ḫavfa düş**-) 339b/25, 347b/15

düşeyaz- *T.b.f.* Düşmesine az kalmak, neredeyse düşüyor olmak.
d.-dı 348b/09

düşmen *Far.s.* bkz. düşmān maddesi.
d. 331b/23
d.+den 321b/21
d.+e 317b/03, 326b/22
d.+i 321b/24, 348a/14

düşün- *T.f.* Bir konu üzerinde zihni ameliye yapmak, tefekkür etmek, teemmül etmek.
d.-mege 326a/08dc

düşür- *T.f.* Düşmesine yol açmak, düşmeye sebep olmak.
d.-mek (**dāme düşür**-) 332b/07
d.-meyince (**lisānına düşür**-) 318a/03

düşvār *Far.s.* Güç, zor.
d. (**ṣaʿb ü düşvār**) 331b/06, 335b/05
d. ol- 350a/06

dü-vüm *Far.s.* İkinci.
d. (**Ḫān Murād-ı ibn-i Şeh Selīm Ḫān-ı dü-vüm**)
d. 348a/13

düzil- *T.f.* Sıralanmak, dizi halinde düzenlenmek.
d.-ürdi 345a/18

E

ebʿad *Ar.s.* Daha (en, pek, çok) uzak.
e. 348a/08

ebed *Ar.i.* Sonu olmayan gelecek zaman.
e.+e (**ġınā-yı ebede irişdür**-) 345a/27

ebniye *Ar.i.c.* Binalar, yapılar.
e. 346b/19

ebraṣ *Ar.s.* Baras (miskin illeti) hastalığına tutulan, yani vücudunda yer yer beyaz lekeler bulunan adam.
e.+ı 349b/06
e. (**ibrā-yı ekmeh ü ebras it**-) 349b/19

ebter *Ar.s.* Zürriyetsiz ve hayırsız (adam).
e. 321b/17
e.+üñ 326b/08

ebvāb *Ar.i.c.* Kapılar.
e. 323a/20
e. (**devr-i ebvāb it**-) 326a/07

ecdād *Ar.i.c.* Dedeler, büyük babalar, atalar.
e.-ı (**ecdād-ı ʿiẓām**)
e. 323a/10, 339a/19
e.-ı (**ecdād-ı ẓafer-muʿtād**)
e. 340b/08

ecel *Ar.i.* Muayyen olan vade, ömrün sonu.
e.-i (**ecel-i muḳadder**)
e. 320b/07, 342b/04
e.-i (**ecel-i maḳdūr**)
e. 342b/04db

ecl *Ar.i.* Sebep, illet.
e. 323b/23
e.+den 320b/17dc, 323a/10, 325a/21dc, 331a/24, 331b/01, 331b/19dc, 334b/23, 344b/16

ecmāl *Ar.i.* Erkek develer.
e.+i 350a/04

ecnās *Ar.i.* Cinsler, neviler, çeşitler, türlüler, soylar.
e.-ı (**ecnās-ı muḫtelife**)
e. 337b/02

ecne *Ar.i.c.* Topun üstüne konduğu tezgah.
e. 345b/21, 345b/24, 345b/24

ecved *Ar.s.* 1. Daha, pek, en iyi olan. 2. Eliaçık, cömert.
e.-i (**ecved-i rūzgār**)
e. 342a/06

edā *Ar.i.* 1. Borç veya borç gibi olan herhagi bir şeyi ödeme;

yerine getirme. 2. Naz, cilve. 3. Kurum, caka, münasebetsiz tavır.
e. 341b/20
e.+dan 346b/14
e. it- 325a/20dc, 337b/20, 343a/10, 348a/23
e.+sın 349b/26
e.+yı 329b/02, 344b/09
e.-yı (**edā-yı dil-peẕīr**)
e. 348a/03
e.-yı (**edā-yı ḫidmet**)
e. 349b/24

edānī *Ar.i.c.* En alçak, pek bayağı, aşağılık kimseler.
e. (**edānī vü erāẕil**) 323b/20

edānī vü erāẕil *b.i.* Alçak ve rezil kimseler.
e. 323b/20

edeb *Ar.i.* İyi terbiye, naziklik, usluluk, zariflik.
e. 349a/25

ednā *Ar.s.* Pek aşağı, en bayağı, çok alçak.
e. 346a/07

efendi *Yun.i.* 1. Malik, sahip, patron. 2. Okumuş, tahsil ve terbiye görmüş kişi. 3. Çelebi, saygıdeğer, kibār insan. 4. Seyyid, hoca, kadı, molla. 5. Bey, yaşlı kimse.
e. (**Emīn-i Tersāne Defter-zāde İbrāhīm Efendi**) 338a/05
e. (**Esʿad Efendi**) 329b/13
e. (**Ḥażret-i Şeyḫü'l-islām Saʿdeddin Efendi**) 348a/02
e. (**Ḫoca Efendi**) 319b/01
e. (**Ḥüseyin Efendi**) 339a/10, 339a/11
e. (**İbrāhīm Efendi**) 338a/09
e. (**Mollā Efendi**) 326a/08db
e. (**Müneccimbaşı Meḥemmed Efendi**) 322b/15
e. (**Naḳībü'l-eşrāf Ġubārī Efendi**) 323a/18
e. (**Rūz-nāmeci İbrāhīm Efendi**) 339b/27, 346a/15
e. (**Şeyḫü'l-islām Esʿad Efendi**) 318b/11, 323a/24
e. (**Şeyḫü'l-islām Ḥüseyin Efendi**) 337b/06, 340a/03
e. (**Şeyḫü'l-islām Ḳoca Yaḥyā Efendi**) 323a/08db
e. (**Şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi**) 323a/08, 325a/20db, 328b/21, 329b/09
e. (**Üsküdarī Maḥmūd Efendi**) 318b/20, 323a/14
e.+den (**Şeyḫü'l-islām Esʿad Efendi**) 320b/04
e.+den (**Üsküdarī Maḥmūd Efendi**) 323a/13db
e.+m 347a/03, 347a/03dc
e.+nüñ (**Maḥmūd Efendi**) 318b/23
e.+nüñ (**Ḫoca ʿÖmer Efendi**) 323a/12
e.+nüñ (**Taşköpri-zāde Kemāl Efendi**) 320b/03
e.+ye (**ʿAbdullah Efendi**) 344a/02
e.+ye (**Rūz-nāmeci İbrāhīm Efendi**) 339b/27
e.+ye (**Şeyḫü'l-islām Esʿad Efendi**) 318b/09
e.+yi (**Re'isü'l-küttāb duraḳ Efendi**) 330b/04

efkār *Ar.i.c.* 1. Düşünceler. 2. Toz.
e. it- 317b/14
e. ol- 317b/14db
e.-ı (**efkār-ı fāside**)
e. 324a/08

efrād *Ar.i.c.* Tek olanlar, birler.
e.-ı (**efrād-ı beşer**)
e. 341b/26

efzūn *Far.s.* Fazla, yukarı, aşkın.
e. 329b/07, 334b/06
e.+dur 341a/25, 344b/07db

efzūn-ter *Far.b.s.* Daha çok, daha fazla.
e.+dür 344b/07

eg- *T.f.* Düz veya dik durumdan eğik hale getirmek.
e.-üp 349a/16

eger *Far.e.* 1. Şart edatı. 2. Şayet. 3. Bile, dahi. 4. Diye, için.
e. 323a/08db, 323b/06db, 324b/17db, 325a/06db, 325a/21dc, 325a/21dc, 327a/06dc, 329b/04, 331a/10, 331a/18, 331a/19, 331b/03, 337a/17dc, 337a/19, 338b/22, 340b/07, 340b/07, 340b/07db, 341a/07, 341a/08, 350a/08

egerçi *Far.e.* Her ne kadar ..., olsa da, ise de.
e. 322a/19, 326b/01, 328a/21, 329a/22, 336a/12, 337a/17, 338a/06, 338b/20, 339a/13, 341a/15, 341a/27, 342a/04, 344b/06, 347b/02

egin *T.i.* Sırt, arka.
e.+ine 347b/07dc

eglen- *T.f.* Vakit geçirmek, beklemek, kalmak, durup dinlenmek.
e.-meyüp 323b/15

ehl *Ar.s.* 1. Sahip, malik, mutasarrıf olan. 2. Mahāretli, usta, kabiliyetli, becerikli. 3. Bir yerde oturan.
e.+üñi 325b/16
e.-i (**ehl-i ġarāż**)
e. 328b/08
e.-i (**ehl-i īmān**)
e. 344a/27
e.-i (**ehl-i islām**)
e. 319a/23, 320a/16, 334a/07dc, 334a/11dc, 336a/07db, 336a/07dc, 340a/05
e.-i (**ehl-i ḳalʿa**)
e. 347b/09dc
e.-i (**ehl-i meclis**)
e. 349a/24
e.-i (**ehl-i vuḳūf**)
e. 342b/09
e.-i (**ġanā'im-i ehl-i fesād it-**)
e. 332b/13
e.-i (**naṣīb-i ehl-i İslām ol-**)
e. 320a/01

ekābir *Ar.s.* Rütbece, görgü ve faziletçe büyük olanlar, devlet.
e. 341b/05
e.+e 319a/13

ekber *Ar.s.* Daha (en, pek) büyük.
e. 321a/02dc
e. (**ʿıyd-ı ekber**) 321a/02

ekfā *Ar.s.c.* Eşler, benzerler, denkler.
e. (**beyne'l-ekfā**) 343b/25

ekīd *Ar.s.* Tekidli, kuvvetli, sağlam.
e. (**saʿy-ı ekīd eyle-**) 344a/07
e. (**şedīd ü ekīd**) 319a/10

ekl *Ar.i.* Bir şey yemek, yenilme.
e.+e 349a/23
e. eyle- 349a/04
e. it- 348b/06, 348b/07, 349a/04, 349a/04db, 349a/23, 349b/05db

ekmeh *Ar.s.* Anadan doğma kör.
e. 349b/01, 349b/06
e. (**ibrā-yı ekmeh ü ebraṣ it-**) 349b/19

ekrem *Ar.s.* Daha (en, pek) kerīm; Çok şeref sahibi, çok cömert.
e. (**ser-dār-ı ekrem**) 332b/10dc, 332b/23dc, 333a/15dc, 333a/24dc, 333b/10dc, 336a/09dc, 336a/15dc

ekṣer *Ar.s.* En çok daha ziyade.
e. 318a/26, 326b/11, 326b/14, 326b/15dc, 335a/06, 347b/19
e.+dür (**evfer ü ekṣer**) 319a/05
e.+i 322a/01, 332a/09, 334b/04, 335b/21, 341b/05, 350b/21
e.+in 317b/12, 347b/21
e.+ine 348a/09
e.+inüñ 341a/14
e.-i (**ekṣer-i evḳāt**)
e. 331b/19

ekser *i.* Büyük demir çivi, mıh.
e.+e 348a/25db

ekseri i. bkz. ekser maddesi.
e.+ye 348a/25

ekṣerī *Ar.Far.zf.* Eksere mensup, çok defa, çoğu.
e. 326b/15, 326b/25, 333a/10, 333b/04

eksik *T.s.i.* Bütün olmayan, tamam olmayan, noksan.
e. 340a/03, 340a/16

eksil- *T.f.* Bazı parçaları ayrılmak, azalmak, noksanlaşmak, tenakus etmek.
e.-medi 329a/24

el *T.i.* 1. İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret tutma, kavrama ve iş görme uzvu, yed. 2. Sahiplik, malikiyet.
e. 341a/16, 346b/16dc
e. çek- 328a/17
e.+e 325a/23, 331a/09, 340a/18dc
e.+i 348b/20, 349b/12, 350a/11
e.+in 319a/08, 327b/20, 342b/02, 349b/10
e.+inde 324b/23, 348b/08, 349b/17
e.+inden 324b/08, 326a/12, 339a/18dc
e.+ine 323a/15
e.+ini 349b/13
e.+iyle 324b/24, 341a/07, 342a/27
e.+lerin 324b/07
e.+lerinden 342b/03
e.+lerine 340b/19
e.+leriyle 335a/07
e.+ur- 325b/25, 328a/12
e. uzat- 338a/08, 338a/09
e.+ümüzden 321b/20
e. vir- 330b/23db

el'ān *Ar.zf.* Şimdi, şimdiki halde; henüz, hālā, daha, bu ana kadar, şu anda.
e. 329b/14, 348b/04

elbetde bkz. elbette maddesi.
e. 323a/03db, 326b/10db, 326b/10dc, 326b/21dc, 337a/25dc, 337b/09db, 339b/11db

elbette *Ar.zf.* Katʿī olarak, mutlaka, behemehal; akıbet, nihayet, eninde sonuda.
e. 323a/03, 326b/10, 326b/21, 337a/09, 337a/25, 340a/03, 340a/04

elbise *Ar.i.c.* Esvaplar, libaslar.
e. 335a/19

el-cūʿ *Ar.i.* Açlık.
e. 348b/11

elçi *T.i.* Başka bir devlet nezdinde devletini temsil eden kişi.
e.+ler 332a/01
e.+lerden 317b/08
e.+leri 317b/06, 317b/06, 318a/14
e.+lerümüz 318a/17
e.+si 318a/20, 318b/03

elem *Ar.i.* Ağrı, sızı, acı, sancı; keder, dert, maddi ve manevi ıztırap.
e. 348a/25
e. (**elem ü kerb**) 350a/16, 350a/17
e. (**elem ü şiddet**) 350a/08
e.+e (**şiddet ü elem**) 350a/08

el-emān *Ar.e.* Yardım ve şikayet edatı olarak "aman, medet" manasındadır; "bıktım artık, illallah!, usandım, kafi, yeter, sus" gibi manalarda kullanılır.
e. 343a/12, 346b/08

elem ü kerb Keder ve dert.
e. 350a/16
e.+i 350a/17

elem ü şiddet Zorluk ve keder.
e. 350a/08

elf *Ar.s.* Bin. [Sayı]
e. (**aḥadī ve erbaʿīn ve elf**) 338b/12db
e. (**aḥadī ve ṣalīṣīn ve elf**) 322a/17db, 322b/07db, 333a/05db
e. (**erbaʿīn ve elf**) 335b/16db

e. (**ḫams ve erbaʿīn ve elf**) 344a/21db

elfāẓ *Ar.i.c.* Kelimeler, sözler.
e. (**taḥsīn-i elfāẓ**) 341b/09

el-ḥaḳḳ *Ar.zf.* Hakikaten, doğrusu, doğrusu ya.
e. 340b/27, 341a/17

el-ḳādir *Ar.i.* Kudret sahibi, Allah.
e. 338b/19

el-ḳahhār *Ar.i.* Ziyadesiyle kahreden. [Allah'ın sıfatlarındandır]
e. 338b/19

el-ḳayyūm *Ar.i.* Allah. [Baki ve kaim olan, ezelī manasındadır.]
e. 338b/20

elli biñ *T.s.* Kırk dokuz bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
e. 334a/02dc

elli üç biñ *T.s.* Elli iki bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
e.+den 320a/06

ellişer *T.s.* Elli sayısının paylaştırma şekli; her birinde, her defasında ellisi bir arada.
e. 337a/19

elmas *Yun.i.* Bilinen kıymetli taş.
e. 344b/20, 347a/14dc
e.+larınuñ 347a/14

elsine *Ar.i.c.* Diller.
e-i (**elsine-i ʿavām**)
e. 322a/27

el-vāḳiʿ *Ar.s.* Olan, geçen.
e. 322a/19dc, 325b/02dc, 329a/08dc, 340a/23dc

el-veled *Ar.i.* bkz. veled maddesi.
e. 348a/11

elzem *Ar.s.* Daha (en, pek) lāzım, lüzumlu.
e. (**umūr-i elzem**) 341b/14

emān *Ar.i.* 1. Eminlik, korkusuzluk. 2. Yardım isteme, aman dileme. 3. Şikayet. 4. Ricā .
e. 333a/11dc, 333a/12, 342b/20dc, 346b/11, 346b/11dc, 347a/07dc, 347b/09dc
e. (**dārü'l-emān**) 350b/08
e. (**emān ü zamān vir-**) 342b/20
e. (**emān ü zamān viril-**) 346b/06dc
e. (**mecāl ü emān**) 331b/19
e. (**ṭālib-i emān ol-**) 346b/10
e. (**ṭaleb-i emān ol-**) 333a/11
e.+ıyla 327a/26
e. vir- 327a/26

emān ü zamān Aman ve zaman.
e. vir- 342b/20
e. viril- 346b/06dc

emek-dār *T.Far.b.s.* Bir işte emeği çok geçmiş olan; eski ve sadık hizmetçi.
e. 332a/22

emīn *Ar.s.* Emniyet sahibi, korkusuz; birine emniyet eden, güvenen; şüphe etmeyen; kendisine güvenilen [kimse, şey].
e. 332b/10
e.+inden 344a/18
e. ol- 328a/02

emir *Ar.i.* bkz. emr maddesi.
e. 330a/26

emirsiz *Ar.T.i.* Emir olmadan, emir verilmeden.
e. 348b/15

emr *Ar.i.* 1. İş buyurma, buyruk, buyrultu. 2. İş, şey, husus, vakıa, hadise.
e. 325b/14, 333a/22, 348b/15db
e. (**nefs-i emr**) 332a/02
e.+e 348a/11
e. eyle- 347a/11dc
e.+ine 331b/11dc, 331b/12, 350a/27
e. it- 331a/27, 347a/11, 349a/02, 349a/27, 349b/11
e. itdür- 319a/18
e.+üme 347b/12
e.-i (**emr-i Bāṭın**)
e. 349b/24

e-i (**emr-i Ḥaḳḳ**)
e. 320a/23
e.-i (**emr-i hümāyūn**)
e. 339a/25, 339a/25db
e.-i (**emr-i hümāyūn-ı pādişāh-ı maḳrūn**)
e. 345b/09db
e.-i (**emr-i hümāyūn-ı pādişāh-ı ẓafer-maḳrūn**)
e. 345b/09
e.-i (**emr-i muṭāᶜ**)
e. 348a/11
e.-i (**emr-i sulṭān-ı ḫatmü'l-ittibāᶜ**)
e. 348a/12
e.-i (**emr-i sulṭānī**)
e. 348a/04
e.-i (**emr-i şerīf**)
e. 326b/09, 345b/19

emrāż *Ar.i.c.* İlletler, hastalıklar.
e.-ı (**emrāż-ı mezbūre**)
e. 349b/03
e.-ı (**emrāż-ı mühlike**)
e. 345b/10

emṣāl *Ar.i.c.* 1. Nümuneler, örnekler. 2. Eş, benzer. 3. Eşler, benzerler.
e.+i 325b/17, 341a/24, 343b/05, 344b/24
e.+ümüz 341b/01

emtiᶜa *Ar.i.c.* Kumaşlar.
e. 335a/19, 335b/06
e.-i (**emtiᶜa-i fāḫire**)
e. 319b/27, 335a/27, 335a/27db

emvāl *Ar.i.c.* Mülkler, para ile alınan şeyler.
e. 319a/04
e. (**terakḳiyāt-ı emvāl**) 349b/25db

enām *Ar.i.* 1. Bütün mahluklar, yaratılmış olan canlılar. 2. Halk, insanlar.
e.+da (**lisān-ı enām**) 329a/11
e.+ı (**pādişāh-ı enām**) 322a/22dc, 343b/21

enāniyyet *Ar.i.* Kendini beğenme, bencillik.
e. 320a/20

enār *Far.i.* Nar [meyve].
e.+uñ 318a/25

enbāz *Far.s.* Ortak, eş.
e.+ı 345b/06

enbiyā *Ar.i.c.* Müstakil şeriât sahibi olmayan peygamberler, yalvaçlar.
e. (**kütüb-i siyer-i enbiyā vü mürselīn**) 341b/22

enbūh *Far.s.* Çok, kalabalık, başka.
e. (**şehr-i enbūh**) 336b/12

encām *Ar.i.* Nihayet, son.
e. (**ġulām-ı ᶜasākir-i islām-ı ẓafer-encām**) 350b/02
e. (**naṣb-ı ḫıyām-ı pādişāh-ı nuṣret-encām**) 321a/13
e. (**Tatar-ı ẓafer-encām**) 319b/25
e.+ları (**aᶜlām-ı ẓafer-encām**) 342a/16
e.+ları (**ᶜalem-i ẓafer-encām**) 342a/12db

endām *Far.i.* Vücut, beden, insanın azası, biçim; boy, boy bos.
e. (**ġulām-ı sīm-endām**) 347a/16

enderūn *Far.b.i.* Topkapı Sarayı'nın bir bölümü ve bu bölümde bulunan padişahın hizmetine bakan vazifeliler teşkilatı.
e. 328b/22db

enderūnī *Far.b.s.* Enderunlu, enderundan yetişmiş.
e. 328b/22

enf *Ar.i.* Burun.
e.+i 317b/09

enhār *Ar.i.c.* Irmaklar, çaylar.
e. 333a/27dc
e.+da 333b/03
e.+uñ 333b/02
e.-ı (**enhār-ı kibār**)
e. 342a/19
e.-ı (**enhār-ı sā'ire**)

e. 333a/27

enīn *Ar.i.* İnilti, inleme.
e. (**enīn ü ġırīv**) 342b/07db
e. (**ġırīv ü enīn ḳop-**) 342b/07

enīn ü ġırīv İnleyip bağırma.
342b/07db

envāᶜ *Ar.i.c.* Çeşitler, türlüler.
e. 318a/08, 323a/20dc, 326a/21, 333a/07, 335a/10, 341a/24, 343a/23, 344b/20, 347a/12
e.+ın 338a/20
e.+ından 318a/25
e.+nuñ 318a/21

enẓārāt *Ar.i.c.* Bakışlar.
e. (**teʾsīrāt-ı enẓārātü'l-nücūm**) 338b/19
e.-ı (**enẓārāt-ı suᶜūd**)
e. 339a/05

er *T.i.* 1. Erkek kişi, recül. 2. Kahraman, yiğit, mert.
e. 320a/07, 335b/24, 335b/24dc, 341a/15, 346a/23

erāẕil *Ar.s.c.* Reziller, sıyrıklar, namussuzlar, yüzsüzler.
e. 325b/06dc, 325b/08dc, 326a/01dc
e. (**edānī vü erāẕil**) 323b/20
e.+i 332b/10dc

erbaᶜa *Ar.s.* Dört.
e. (**cevānib-i erbaᶜa**) 321a/21db
e.+dan (**cevānib-i erbaᶜa**) 344b/24
e.+sı (**cānib-i erbaᶜa**) 343b/12
e.+ya (**cevānib-i erbaᶜa**) 321a/21

erbaᶜā *Ar.i.* Çarşamba günü.
e. (**yevmü'l-erbaᶜā**)
e. 322b/08db

erbāb *Ar.s.* 1. Sahipler, malikler. 2. [Müfret olarak kullanılır] ehil, muktedir, becerikli; layık.
e.+ı 347a/19
e.-ı (**erbāb-ı dīvān**)
e. 337b/07
e.-ı (**erbāb-ı ġaraż**)
e. 336a/26
e-ı (**erbāb-ı ḥācāt**)
e. 341b/21
e.-ı (**erbāb-ı ṭūġyān**)
e. 339a/18

erbaᶜīn *Ar.s.* Kırk.
e. 348b/07
e. (**erbaᶜīn ve elf**) 335b/16db
e. (**ḫams ve erbaᶜīn ve elf**) 344a/21db
e. (**tisᶜa ve erbaᶜīn ḫams-mi'e**) 349a/12, 349b/08

erbaᶜīn ve elf *Ar.s.* Bin kırk.
e. 335b/16db

erḳām *Ar.i.c.* Yazılar; resimler, sayılar.
e. (**ḫāric-i defter ü erḳām**) 342b/05

erkān *Ar.i.c.* Reisler.
e. 321a/03
e. (**erkān ü āᶜyān**) 321a/03dc
e.+a 337a/19
e.-ı (**erkān-ı āᶜyān**)
e. 336b/19dc

erkān ü āᶜyān Devletin ileri gelenleri.
e. 321a/03dc

erşed *Ar.s.* Daha (en, pek) reşid, ergin olan.
e.+i (**veled-i erşed**) 329a/07

erte *T.i.* 1. Hemen sonra gelen zaman (gün, hafta, ay, sene) 2. Bir sonraki gün, yarın, ferda.
e.+si 318a/13, 319a/09, 321a/13, 321a/24, 333a/06, 334b/14, 336b/18, 337a/01, 337b/02, 337b/22, 340a/01, 342b/11

erzāḳ *Ar.i.c.* Yiyecek, içecek, yenilecek, içilecek şeyler, azıklar.
e. (**ḳaṭᶜü'l-erzāḳ**) 338a/12

erzānī *Far.i.* Layık görülme, liyakat.
e. buyur- 340b/02, 345b/14, 346a/12, 346a/17
e. buyurıl- 345b/11

es- *T.f.* 1. Hava akımı olmak, rüzgār meydana gelmek. 2. Nasib olmak, kısmet olmak, isabet etmek.
e.-er (**yirinde yil es-**) 327b/25
e.-erdi 317b/12
e.-mekle 319b/20
e.-üp 319b/20db

esāmī *Ar.i.c.* Namlar, adlar.
e. (**mesṭūrü'l-esāmī**) 344b/16

esānīd *Ar.i.c.* Bir şeyi birisi için yaptı deme.
e.-i (**esānīd-i şaḥīḥa**)
e. 348a/20

esās *Ar.i.* 1. Asıl, temel, dip, kök. 2. Doğruluk, gerçek.
e.-ı (**esās-ı binā-yı fitne vü fesād**)
e. 337b/02db
e.-ı (**esas-ı fitne vü fesād**)
e. 337b/08

esb *Far.i.* At, beygir.
e.-i (**esb-i devlet**)
e. 340b/18
e.-i (**esb-i ḫoş-ḫırām**)
e. 342a/22, 342a/22db, 344b/21
e.-i (**esb-i reh-vār**)
e. 321a/17, 333a/04

esbāb *Ar.i.c.* Vasıtalar, lāzımalar.
e. 324b/18db, 331b/12
e. (**esbāb ü māl**) 324b/18
e.+dan 350b/18db
e.+ların 350b/19
e.-ı (**esbāb-ı fitne vü fesād ol-**)
e. 322b/07, 322b/07dc
e.-ı (**esbāb-ı iḫtişām-ı pādişāhī**)
e. 345a/20
e.-ı (**esbāb-ı iḫtişām-ı sefer**)
e. 344b/07
e.-ı (**esbāb-ı muḳaddemāt**)
e. 333b/19

esenn *Ar.s.* Daha (en, pek, çok) yaşlı.
e. 351a/26

eṣer *Ar.i.* Tesir.
e.+iyle 336a/20

eṣīr *Ar.i.* Kainatı dolduran ve bütün cisimlere nüfuz eden, fizikçilere ışık, hareket ve elektrik gibi şeylere nakil vasıtası hizmeti gördüğü farz olunan tartısız, elastikī ve akıcı hafif cisim.
e.+e (**felek-i eṣīr**) 317b/10

esīr *Ar.s.* 1. Savaşta düşman eline düşen kimse, tutsak. 2. Kul, köle.
e. 320a/03db, 330a/14, 336a/15, 350b/06
e. (**giriftār ü esīr**) 320a/03
e. it- 334b/01
e. ol- 320a/05, 320a/12, 327b/14

eski *T.s.* Bir işte, bir meslekte uzun süre hizmet etmiş olan, kadim.
e. 330b/03

esliḥa *Ar.i.c.* Silahlar.
e.+ların 350b/10

eṣnā *Ar.s.* Ara, aralık, vakit, sıra.
e.+da 322b/04, 322b/20, 324b/22, 331b/11dc, 332b/27, 339a/26, 340b/15, 340b/16
e.+sı 321b/13
e.+sında 318b/06, 334b/12, 340a/20, 342a/22
e.-yı (**eṣnā-yı kelām**)
e. 346a/03

eṣnāf *Ar.i.c.* 1. Neviler, çeşitler, cinsler, zümreler, kategoriler. 2. Bir sanatla veya dükkancılıkla geçinen (kimse).
e. 326a/08db, 326a/18
e.-ı (**eṣnāf-ı himāye**)
e. 343a/20db
e.-ı (**eṣnāf-ı himāyet**)
e. 343a/23

ester *Far.i.* Katır.
e. 328b/01, 332b/14, 333b/04

esterān *Far.Ar.i.c.* Katırlar.
e-ı (**esterān-ı çābük-seyr ü tīz-reftār**)
e. 345a/08

esvāb *Ar.i.c.* Giyimler, giyecek şeyler.
e.-ı (**esvāb-ı büyūt**)
e. 335a/18
e.+ların 335b/07

esvāḳ *Ar.i.c.* Alışveriş yerleri, çarşılar.
e. ṭut- 324a/10

eşedd *Ar.s.* Daha, (en, pek) şiddetli, çetin ve sert.
e. 328a/20

eşerr *Ar.s.* Daha (en, pek, çok) şerīr, serli.
e.+lerinden 338b/09

eşḳıyā *Ar.s.c.* Dağ hırsızları, haydutlar.
e. 323a/08db, 323a/22, 326a/01dc
e.+dan (**rü'esā-yı eşḳıyā**) 337b/05
e.+dur 350b/13dc, 350b/15
e.+nuñ 332b/17
e.+sı 322a/15, 322a/15db
e.+ya 325b/18, 333a/07
e.+ya (**mecmaᶜ-ı eşḳıyā**) 337b/17
e.+yı 323a/06, 323a/09
e.+yla 326a/27

eşref *Ar.s.* Daha (en, pek), şerefli, onurlu.
e. 342b/14

eşribe *Ar.i.c.* İçilecek şeyler, içkiler.
e. 318a/08
e.+nüñ 338a/20

eşyā *Ar.i.c.* Nesneler, mevcut olan şeyler, levāzım; çamaşır, elbise, yolcunun sandığı, bavulu, çıkını, sepeti; evin masası gibi nesneler.
e. 323a/22
e.+ya 346b/19
e.-yı (**eşyāᶜ-yı ḫasīse**)
e. 335b/09

etek *i.* Elbisenin belden altta kalan kısmı, damen.
e.+in 319a/08
e.+inden 323b/08, 328a/04
e.+leri 324b/07

etmek *i.* Ekmek.
e. 325b/14, 325b/16
e.+üm 333a/23dc

eṭrāf *Ar.i.* Yanlar, uçlar, kıyılar.
e. 326a/18
e. (**eṭrāf ü cevānib**) 327b/07, 334b/25, 335a/05, 335a/16, 343b/18, 347b/15db, 347b/16
e.+ına 319b/10, 323b/07, 324a/19, 331b/15
e.+ında 335a/16

eṭrāf ü cevānib Yanlar.
e.+de 347b/16
e.+e 335a/16
e.+i 335a/05, 343b/18
e.+inde 334b/25
e.+üñ 327b/07

eṭvār *Ar.i.c.* Hal ve hareketler, işler, tarzlar.
e.-ı (**eṭvār-ı ḫabīse**)
e. 325a/21dc

ev *T.i.* İnsanların barındıkları yer, mesken, konut, yurt, barınak.
e.+inde 329b/16, 337b/18
e.+ine 325b/16
e.+inüñ 348b/17
e.+leri 325b/05
e.+lerin 335a/07
e.+üñe 325b/15

evān *Ar.i.* Vakit, zaman, çağ.
e. (**pādişāh-ı ᶜaṣr u evān**) 322a/22
e.+dan (**rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı ᶜaṣr u evān**) 343a/13

evānī *Ar.i.c.* Kapkacaklar, kaplar.
e.+si 320a/08
e.-i (**evānī-i mütekāsire**)
e. 335a/19

evbāş *Ar.i.c.* Ayak takımı, terbiyesiz, aşağılık kimse.
e. (**Ḳızılbaş-ı evbāş**) 336a/04dc

evfer *Ar.s.* Daha (en, pek) vafir, sayıca daha bol, pek çok [olan].
e. (**evfer ü ekser**) 319a/05

evfer ü ekşer Çok, bol [olan].
e.+dür 319a/05

evhām *Ar.i.c.* Zanlar, kuşkular, esassız şeyler, kuruntular.
e. (**ḫāric-i ḳıyās ü evhām**) 340b/23

evḳāf *Ar.i.c.* 1. Cami, medrese, imaret gibi hayratın idaresine ayrılan arazi, bina vesāire. 2. Vakıflar umum müdürü.
e.-ı (**evḳāf-ı Müslimīn**)
e. 325b/10

evḳāt *Ar.i.c.* Zamanlar, çağlar.
e. (**taẕyīᶜ-i evḳāt it-**) 332b/19
e.+da 346a/19
e.+de 351a/18
e.+de (**ekşer-i evḳāt**) 331b/19
e.-ı (**evḳāt-ı ḫamse**)
e. 341b/19
e.-ı (**evḳāt-ı şerīf**)
e. 341b/22

evlā *Ar.s.* Daha uygun, daha layık.
e. 322a/20dc
e. göril- 335b/20, 335b/20dc

evlād *Ar.i.c.* [Türkçede münferid olarak kulanılır.] Oğul; kız; çocuk.
e.-ı (**evlād-ı kirām**)
e. 345b/03

evliyā *Ar.i.c.* 1. Keramet sahibi olanlar, erenler. 2. Allah'a daha yakın bulunanlar.
e. (**muᶜteḳid-i evliyā**) 347b/26
e. (**münkir-i evliyā**) 345b/07
e.+dan (**burc-ı evliyā**) 345a/22
e.+dan (**burūc-ı evliyā**) 345a/22db
e.-yı (**evliyā-yı kirām**)
e. 345a/25

evliyā-ullah *Ar.b.i.* Allah'ın veli kulları, Allah dostları.
e.+a 345a/24

evtādī *Ar.Far.i.c.* Direğe ait olan, temel olan; usta.
e. (**evtādī vü imādī**) 344b/12

evtādī vü imādī Usta.
e. 344b/12

evvel *Ar.s.* Önce, ilk, birinci, ibtida, başlangıç.
e. 320a/20, 327a/18, 337a/24, 350a/04, 350a/10, 351a/11dc
e.+de (**vaḳt-i evvel**) 341b/20
e.+den 317b/09, 318b/20, 325b/27, 325b/27db, 335b/25, 340b/19

evvel bahār *Ar.b.i.* İlkbahar.
e. 332b/24dc, 333a/26, 336a/22
e.+da 326b/04, 330a/07, 330a/11dc

evvelā *Ar.zf.* Birinci olarak, her şeyden önce, ilk önce.
e. 321a/14dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 337b/10, 339a/26dc

evvelki *Ar.s.* Bir önceki, daha önceki.
e. 335a/15

evżāᶜ *Ar.i.c.* Haller, vaziyetler, tavırlar, duruşlar.
e. 329b/20db
e.+ı 320a/10, 329b/20
e.-ı (**evżāᶜ-ı ᶜAcem-āne**)
e. 343a/22
e.-ı (**evżāᶜ-ı ġarībe**)
e. 324a/19, 325a/21dc, 326a/04, 326a/04dc, 339a/18

ey *ünl.* 1. Dikkat çekme ünlemi; hey, yahu. 2. Seslenilen kişiyi belirtir.
e. 320a/22, 340b/24, 350a/09

eyālet *Ar.i.* Bir valinin idaresi altında bulunan memleket, vilayet.
e. 332a/27
e.+i 318b/19, 332b/25, 336b/01dc, 342b/15dc, 343b/22, 344a/10
e.+in 333a/24, 333b/20, 336b/05dc, 343a/24, 343a/24dc
e.+inden 346b/04
e.+ine 318b/10, 319a/09, 333b/24dc, 342a/09
e.+inüñ 333b/17
e.+iyle 342b/15
e.+leri 332b/01dc

e.+lerinde 332b/01
e.-i (**eyālet-i Baġdād**)
e. 327a/11
e.-i (**eyālet-i mezbūre**)
e. 342b/15db, 342b/16
e.-i (**eyālet-i Mışır**)
e. 344a/01
eydī *Ar.i.c.* Eller.
e.-i (**eydī-i küffar**)
e. 346a/05
eyle *T.zf.* Öyle
e. 322a/22, 327b/18
eyle- *T.f.* Etmek, yapmak.
e. (**ḳatl eyle**-) 339a/26dc
e. (**tażarrūᶜ eyle**-) 320a/21
e.-di 322b/01dc
e.-di (**āgāh eyle-)** 332b/09dc
e.-di (**āġāz eyle**-) 325b/23dc, 326a/04dc, 349b/15
e.-di (**āheng eyle**-) 330a/11dc
e.-di (**ᶜavdet eyle**-) 327b/12, 332b/19dc
e.-di (**beẕl-i mā-melek eyle**-) 343a/22
e.-di (**dārü'l-ḳarār eyle**-) 330a/05
e.-di (**daᶜvet eyle**-) 327b/01, 332b/09
e.-di (**fürūẖt eyle**-) 330a/16db
e.-di (**ġāret ü ẖasāretler eyle**-) 327b/08
e.-di (**ẖavf eyle**-) 325b/22dc
e.-di (**helāk eyle**-) 320a/26
e.-di (**ẖulūṣ eyle**-) 318a/27
e.-di (**hücūm eyle**-) 321a/25dc
e.-di (**ihtimām eyle**-) 331b/14dc, 336a/23dc
e.-di (**iḳāmet eyle**-) 328a/24
e.-di (**iᶜlām eyle**-) 350b/25dc
e.-di (**irsāl eyle**-) 318b/02, 326b/09dc, 327b/02, 330a/11dc, 332b/02dc, 332b/04, 332b/24dc, 347a/06dc
e.-di (**istiẖdām eyle**-) 349b/23
e.-di (**istimāᶜ eyle**-) 332b/15dc
e.-di (**işāᶜa eyle**-) 328a/19
e.-di (**ᶜitāb eyle**-) 347a/03dc
e.-di (**itmām eyle**-) 336a/17dc
e.-di (**iṭāᶜat eyle**-) 330a/06
e.-di (**izᶜac eyle**-) 319a/10
e.-di (**ḳatl eyle**-) 328a/20, 336a/09dc, 344a/12
e.-di (**mā-lā-kelām eyle**-) 336a/24
e.-di (**menᶜ eyle**-) 326b/24dc, 335b/09
e.-di (**meteris eyle**-) 342b/15dc
e.-di (**me'yūs eyle**-) 329b/17
e.-di (**muḥāṣara eyle-)** 332b/16dc
e.-di (**mübāşeret eyle**-332b/05dc
e.-di (**naḳl eyle**-) 324a/25
e.-di (**naṣb-ı ẖıyām eyle**-) 331b/14dc
e.-di (**naṣb eyle**-) 326a/25
e.-di (**ricā eyle**-) 330a/07dc
e.-di (**taḥṣīl eyle**-) 319a/14
e.-di (**teklīf ü ibrām eyle**-) 330b/12
e.-di (**tenbīh-i te'kīd eyle**-) 326a/08dc
e.-di (**terbiye eyle**-) 339a/25dc
e.-di (**tevekkül eyle**-) 334a/18dc
e.-di (**ṭaleb eyle**-) 333a/11dc
e.-di (**vażᶜ-ı ḳadem eyle**-) 336b/16dc
e.-di (**vefāt eyle**-) 332a/16dc, 346a/09
e.-di (**ẓuhūr eyle**-) 350b/16dc
e.-di (**żiyāfet eyle**-) 343a/21
e.-digi (**maᶜmūr eyle**-) 333b/10dc
e.-dik 350a/06
e.-dik (**ekl eyle**-) 349a/04
e.-diler 325a/21dc, 326a/02dc, 351a/07dc
e.-diler (**āġāz eyle**-) 334a/10dc
e.-diler (**ārām eyle**-) 345b/14dc
e.-diler (**ᶜavdet eyle**-) 344a/05dc

e.-diler (ᶜazīmet eyle-) 334b/14dc, 343b/10dc
e.-diler (ᶜazm eyle-) 343b/27db
e.-diler (bīᶜat eyle-) 323a/20db
e.-diler (binā eyle-) 333b/12dc
e.-diler (cemᶜ eyle-) 334a/13dc
e.-diler (cemᶜiyyet eyle-) 339a/21dc
e.-diler (daᶜvet eyle-) 326a/08dc
e.-diler (defn eyle-) 346a/15db
e.-diler (emr eyle-) 347a/11dc
e.-diler (firār eyle-) 330a/04dc, 336a/09dc
e.-diler (güzār eyle-) 346a/10dc
e.-diler (hücūm eyle-) 334b/09dc
e.-diler (ışdār eyle-) 326b/21dc
e.-diler (iᶜāde eyle-) 337b/08
e.-diler (iḥsān eyle-) 330a/11dc, 332a/12dc, 332a/13dc, 333a/24dc, 337a/11dc, 343a/24dc, 347b/09dc
e.-diler (ihtimām eyle-) 331b/17dc
e.-diler (iḳāmet eyle-) 333b/02dc
e.-diler (iḳdām eyle-) 323a/16db, 323a/16dc
e.-diler (iᶜlām eyle-) 332b/15dc
e.-diler (ilḥāḳ eyle-) 337b/23dc
e.-diler (irsāl eyle-) 332a/15dc, 347a/07dc, 351a/04dc
e.-diler (istiḳbāl eyle-) 334b/17dc, 345a/24dc
e.-diler (ᶜişret eyle-) 330a/11dc
e.-diler (ḳarār eyle-) 330a/08dc
e.-diler (ḳatl eyle-) 324a/12db, 326a/08dc, 328a/20db, 337a/03dc, 339a/26dc
e.-diler (ḳıyām eyle-) 322a/25dc, 350b/02dc
e.-diler (ḳīl ü ḳāl eyle-) 329a/03
e.-diler (muᶜāvenet eyle-) 332a/04db
e.-diler (muḳarrer eyle-) 322a/27
e.-diler (mübāşeret eyle-) 332b/10dc
e.-diler (müfāreḳat eyle-) 334a/10dc
e.-diler (naḳl eyle-) 340b/14db
e.-diler (nām-zed eyle-) 333b/26dc
e.-diler (naṣb eyle-) 346a/21dc
e.-diler (nüzūl eyle-) 320b/24dc, 330a/02dc, 333a/05dc, 340a/27dc, 344b/04dc, 346a/10dc, 346a/10dc
e.-diler (pāre pāre eyle-) 323a/20dc
e.-diler (perākende eyle-) 337a/12dc
e.-diler (peyveste eyle-) 346b/08dc
e.-diler (rāżī eyle-) 351a/08dc
e.-diler (saᶜīr eyle-) 350b/06dc
e.-diler (şād-mān eyle-) 334b/19dc
e.-diler (şehīd eyle-) 332b/10dc
e.-diler (taᶜyīn eyle-) 333b/22dc, 333b/25dc
e.-diler (tekmīl eyle-) 333b/23dc
e.-diler (teslīm-i ḫazīne-i ᶜāmire eyle-) 351a/10
e.-diler (teslīm eyle-) 323a/20dc, 351a/10dc
e.-diler (tevaḳḳuf eyle-) 336b/18dc
e.-diler (teveccüh eyle-) 320b/23dc, 334b/19dc
e.-diler (tevbe eyle-) 349b/17
e.-diler (vāṣıl eyle-) 336b/06dc
e.-diler (vażᶜ eyle-) 347a/14dc, 347b/07dc
e.-dim 324b/17db

e.-dim (ʿ**afv eyle**-) 333a/23dc, 347b/07dc
e.-dim (ʿ**ahd eyle**-) 348b/06
e.-dim (**ḫatm eyle**-) 348b/01
e.-dim (**iʿāde eyle**-) 324a/04db
e.-dim (**iḳāmet eyle**-) 348a/22, 348b/05
e.-dim (**īrād eyle**-) 326b/19dc
e.-dim (**istimāʿ eyle**-) 350a/16
e.-dim (**ḳanāʿat eyle**-) 330b/13
e.-dim (**mülāḳāt eyle**-) 350a/02
e.-dim (**mülāzemet eyle**-) 348b/21
e.-dim (**nigāh eyle**-) 350a/10
e.-dim (**şürb eyle**-) 348b/07
e.-dim (**ṭaleb eyle**-) 350a/05
e.-dim (**yād eyle**-) 350a/07
e.-dügi (ʿ**avdet eyle**-) 320b/19, 331b/10, 332a/12dc, 335b/10dc
e.-dügi (ʿ**azīmet eyle**-) 333a/24dc, 334b/11, 335b/10dc
e.-dügi (**feṯḥ eyle**-) 332b/22, 332b/24dc
e.-dügi (**iʿṭā eyle**-) 341b/05db
e.-dügi (**ḳatl eyle**-) 339a/24dc
e.-dügi (**maḫhūr eyle**-) 321a/08dc
e.-dügi (**seyr eyle**-) 322b/04dc
e.-dügi (**vażʿ eyle**-) 331b/17dc
e.-dügi (**vefāt eyle**-) 329b/23dc
e.-dügin (**niyyet eyle**-) 333a/01
e.-dügini (**ṭaleb eyle**-) 347a/07dc
e.-dükde (ʿ**avdet eyle**-) 322b/04dc
e.-dükde (**ḳatl eyle**-) 333a/19dc
e.-dükde (**taḳrīr eyle**-) 347a/07dc
e.-dükde (**teslīm eyle**-) 332a/24dc
e.-dükde (**ṭaleb eyle**-) 343a/15dc
e.-dükden (**ārām eyle**-) 333a/26dc
e.-dükden (**zemīn-būs eyle**-) 347a/26dc
e.-dükleri 325a/21dc
e.-dükleri (ʿ**azīmet eyle**-) 333a/15dc
e.-dükleri (**iḳdām eyle**-) 322b/02dc
e.-dükleri (**mübāşeret eyle**-) 339a/17dc
e.-düm (**iḳāmet eyle**-) 333a/20dc
e.-düñ (**ser-keşlik eyle**-) 347b/01dc
e.-düñüz (**müstahiḳḳ-i levm eyle**-) 347a/03dc
e.-mek (**muʿāvenet eyle**-) 351a/04
e.-mek (**cevelān ü devrān eyle**-) 341a/17
e.-mek (**saʿy-ı ekīd eyle**-) 344a/07
e.-mek (**taṣaddur eyle**-) 318b/12
e.-mek (**tertīb eyle**-) 318b/13
e.-mekden (**mesrūr u şādān eyle**-) 344a/21db
e.-mekle (**ihtimām eyle**-) 331b/14
e.-mekle (**nuṣḥ u pend eyle**-) 329b/10
e.-menüñ 346b/20
e.-meye (**zā'il eyle**-) 342a/02
e.-meyüp (**te'ḫīr ü terāḫī eyle**-) 330b/24
e.-miş (ʿ**arż ü inhā eyle**-) 333b/06
e.-miş (**ḳatl eyle**-) 326b/20dc
e.-miş (**şikāyet eyle**-) 318b/07
e.-mişler (**ricā eyle**-) 334a/03
e.-r 329b/03
e.-r (**feryād ü firār eyle**-) 348b/04db
e.-r (**firār eyle**-) 348b/04
e.-r (**hücūm eyle**-) 348b/02
e.-r (**iktifā eyle**-) 349a/07
e.-r (**istiftāḥ eyle**-) 348a/24
e.-r (**ṣayḥa eyle**-) 348b/03
e.-rim (**icābet eyle**-) 349a/16

e.-rsen (**ārzū eyle**-) 349b/24
e.-rüm (**daʿvet eyle**-) 349a/15
e.-sün (**ʿafv eyle**-) 347b/06db
e.-sün (**ḳatl eyle**-) 347b/07db
e.-sün (**raḥmet eyle**-) 325b/01
e.-ye (**ḳahr eyle**-) 347b/23dc
e.-ye (**nidā eyle**-) 350a/18
e.-ye (**ẕikr eyle**-) 350a/22, 350a/23
e.-yecek (**tecāvüz eyle**-) 325b/18db
e.-yeler (**tecāvüz eyle**-) 339a/25dc
e.-yesin (**iḳdām eyle**-) 330b/24
e.-yevüz (**fetḥ eyle**-) 349a/27
e.-yüp (**ʿavdet eyle**-) 327a/06dc
e.-yüp (**binā eyle**-) 335b/24dc
e.-yüp (**ġamz eyle**-) 338b/11dc
e.-yüp (**tertīb eyle**-) 332b/08

eylece *T.zf.* Öylece.
e. 340b/14, 341a/11

eymān *Ar.i.c.* Andlar, and içmeler, büyük yeminler.
e.-ı (**eymān-ı muġallaẓa**)
e. 337b/11

eymen *Ar.s.* En yümünlü, hayırlı; talihli, kutlu.
e. 346a/18, 351a/18

eyüce *T.zf.* İyice.
e. 328a/27

eyvān *Far.i.* 1. Büyük sofa, divanhane, salon. 2. Kemerli yüksek bina, oturacak yüksek yer, köşk. 3. Çardak.
e.+ına 337b/04

eyyām *Ar.i.c.* Günler, gündüzler.
e. (**eyyām ü leyālī**) 326b/11
e.+da 326b/14, 344a/19, 351a/20
e.-ı (**eyyām-ı şitā**)
e. 322a/16, 332b/19, 333a/15, 335b/14

eyyām ü leyālī Gece ve gündüz.
e.+de 326b/11

eẕā *Ar.i.* İncinme, incitme, can yakma, eziyet.
e. 327a/17

eżʿāf *Ar.s.c.* Bir şeyi iki misli yapan fazlalıklar.
e.+ından 319a/04

ezci't-tācir ?
e. (**ezci't-tācir**) 349a/13

F

fāḫir *Ar.s.* bkz. fāḫire maddesi.
f. 333a/23dc, 347b/07

fāḫire *Ar.s.* 1. Fahreden, onurlu, şanlı şerefli. 2. Mükemmel. 3. Kıymetli, değerli.
f. (**bisāṭ-ı fāḫire**) 335a/19
f. (**emtiʿa-i fāḫire**) 335b/01
f.+leri (**emtiʿa-i fāḫire**) 319b/27, 335a/27db

fāḥişe *Ar.i.* Ahlaksız kadın, kahpe.
f. 328a/10

fā'iz *Ar.s.* Fevz bulan, murādına ulaşan, bir başarı kazanan.
f. 340b/12

faḳīr *Ar.s.* 1. Zengin olmayan, yoksul, parasız, züğürt. 2. Dilenci. 3. Zavallı, biçare, aciz.
f. 322b/13, 323b/19, 324b/03, 327a/04, 328b/03db, 330a/13, 330a/14, 338a/13, 338b/17
f. (**ʿabd-i faḳīr**) 327b/12, 331a/08, 337a/14, 341b/03, 344b/13.
f. (**faḳīr ü ġanī**) 329a/10dc
f.+e 327b/05db
f.+e (**ʿabd-i faḳīr**) 338a/02, 338a/15
f.+e (**ġanī vü faḳīr**) 330a/26
f.+i 324a/05, 345a/27
f.+i (**ʿabd-i faḳīr**) 337b/18
f.+üñ 322b/13db, 329b/26, 338a/06
f.+üñ (**ʿabd-i faḳīr**) 348a/15
f.+üñ (**ġanī vü faḳīr**) 329a/10

faḳīr ü ġanī Fakir ve zengin.
f.+nüñ 329a/10dc

falaḳa *Ar.i.* [Eskiden] Mektepte veya medresede kabahatli talebenin -arkası üstü yatırıp dayak atmak üzere- ayak bileklerine takılıp sıkıştırılan iki ucu ip bağlı bir sopa.
f.+ya 326a/06

fānī *Ar.s.* 1. Ölümlü. 2. Muvakkat, geçici. 3. İhtiyar, yaşlı.
f. (**vedāʿ-ı ʿālem-i fānī**) 330b/01
f. (**vedāʿ-ı ʿālem-i fānī it-**) 320b/08
f.+den (**devlet-i fānī**) 330a/27
f.+yüm (**pīr-i fānī**) 318b/22

farażā *Ar.zf.* Farz edelim ki, diyelim ki, tutalım ki, ola ki.
f. 338b/16

fāriġ *Ar.s.* Vazgeçmiş, çekilmiş.
f. ol- 346b/12

fāris *Ar.s.* Binici, ata binmekte mahāretli olan.
f. (**fārisü'l-ḫayr**) 328a/25, 344b/11

farżā *Ar.zf.* bkz. farażā maddesi.
f. 329a/17

fāṣıla *Ar.i.* Aralık, ara.
f. vir- 325a/16

fāsid *Ar.s.* Kötü, fena; yanlış, bozuk.
f. (**müfsid ü fāsid**) 324a/19
f.+i (**fikr-i fāsid**) 332b/06dc

fāside *Ar.s.* bkz. fāside maddesi.
f. (**efkār-ı fāside**) 324a/08

faṣl *Ar.i.* Ayrıntı; ayırma, ayrılma; kesme; kesinti; bölüm.
f.+ına 338a/10

fātihatü'l-kitāb *Ar.b.i.* Mukaddime, dībāce.
f. 350a/20

fażla *Ar.s.* Artık, ziyade, çok, artan.
f. 346b/17

fecr *Ar.i.* Sabaha karşı, güneş doğmadan önce, ufkun gün doğusu tarafından görünen aydınlığı, tan yerinin ağarması.
f. 350a/07
f.+de (**żū-yı fecr**) 350a/10
f.+e (**ṭulūʿ-i fecr**) 350a/10

fe-emmā *Ar.bağ.* Kaldı ki; gelince.
f. 329a/14, 336b/08, 337b/02, 341a/04, 341b/27, 342a/16

feḥvā *Ar.i.* Mana, anlam, mefhum, kavram.
f.+sı 326a/08dc
f.+sınca 323b/23, 327b/17, 333a/12
f.-yı (**feḥvā-yı şerīf**)
f. 327b/16, 330b/08

felek *Ar.i.* 1. Gökyüzü, sema. 2. Alem, dünya. 3. Talih, baht, kader.
f. 329b/03
f.+de 329a/26
f.+den 345a/10
f.+e (**ẕirve-i felek**) 336b/09
f.-i (**felek-i dūr-bīn**)
f. 342b/13
f.-i (**felek-i eṣīr**)
f. 317b/10

fenn *Ar.i.* Hüner, marifet, sanat, ilim.
f.+e 348a/10
f.-i (**fenn-i fürūsiyyet**)
f. 344b/12

fer *Far.i.* Şan, şevket.
f. 343b/10dc

ferāġ *Ar.i.* Vazgeçme, bırakıp gitme.
f. 335b/20

ferāġat *Os.i.* Vazgeçme, el çekme.
f. it- 346b/12dc, 346b/25, 346b/25dc
f. olın- 331b/19dc

ferāmūş *Far.i.* Unutma, hatırdan çıkarma.
f. itdür- 341b/18

fercām *Far.i.* Son, akibet.
f. (**ʿadū-yı bed-fercām**) 334b/12

ferd *Ar.i.* Şahıs, kişi.
f. 337b/03, 339a/24, 343b/14
f.+den 329a/13
f.+e 341b/26
f.+üñ 329b/26

ferḫunde-āṣār *Far.Ar.b.i.* Uğurlu işler.

f.+da 332b/24dc

ferīḳ *Ar.i.* İnsan topluluğu, cemaat.
f. 334b/08

fermān *Ar.i.* Emir, buyruk; [evvelce] padişah tarafından verilen yazılı emir, berat, buyrultu.
f. 343b/17, 347b/07
f.+ı 326a/08dc, 336b/08
f.+ına 332b/09
f.+ından 332b/09dc, 339a/21
f. it- 332b/26, 333a/02dc, 339a/20, 339a/26dc, 340a/08, 340b/17, 344a/07, 347a/04
f. olın- 318b/13, 326a/08dc, 345b/19
f.-ı (**fermān-ı ʿālī-şān**)
f. 345b/22
f.-ı (**fermān-ı hümāyūn**)
f. 337b/23db
f.-ı (**fermān-ı pādişāh-ı kişver**)
f. 321a/19
f.-ı (**fermān-ı pādişāhī**)
f. 321a/19dc, 337b/25
f.-ı (**fermān-ı şerīf**)
f. 346b/22, 351a/14

feryād *Far.i.* Yardım istemek için çıkarılan yüksek ses; bağrışma, çağrışma.
f. (**feryād ü fiġān**) 346b/08db
f. (**feryād ü firār eyle-**) 348b/04db
f. it- 327a/03, 339b/08, 346b/11dc
f.+ları (**fiġān ü feryād**) 346b/08

feryād-nāme *Far.b.i.* Kendini acındırmak gayesiyle yazılan mektup, yazı.
f.+ler 332a/26

feryād ü figān Bağırıp çağrışma, yardım istemek için haykırmak.
f.+ları 346b/08db

feryād ü firār Bağırıp kaçmak.
f. eyle- 348b/04db

ferzāne-gī *Far.b.i.* Bilgi, üstünlük.
f. (**min-el-merdānegī vü ferzāne gī**)
f. 342a/18

fesād *Ar.i.* 1. Bozukluk. 2. Fenalık. 3. *s.* Fitne; alıngan. 4. Çürüme, bozulma; çürüklük.
f. 325b/05dc
f. (**esbāb-ı fitne vü fesād ol-**) 322b/07, 322b/07dc
f. (**fitne vü fesād**) 324a/10, 329a/24, 337a/02, 338b/10dc
f. (**ġanā'im-i ehl-i fesād it-**) 332b/13
f. (**mebdeʿ-i fesād**) 326b/23
f.+a 336b/16dc, 347b/12
f.+a (**fitne vü fesād**) 329b/15
f.+a (**ẕirve-i fesād**) 336b/16
f.+da (**ʿālem-i kevn ü fesād**) 339a/01
f.+ı 340a/03, 347b/09db
f.+ı (**esās-ı binā-yı fitne vü fesād**) 337b/02db
f.+ı (**esās-ı fitne vü fesād**) 337b/08
f.+ı (**keman-ı fitne vü fesād**) 336b/08
f.+ıla (**fitne vü fesād**) 325b/05, 337a/02db

fesādāt *Ar.i.c.* Fesatlar.
f. 325b/03, 338b/10

feshḫ *Ar.i.* Bozma, bozulma, dağıtma, dağılma.
f.-i (**feshḫ-i ʿazīmet**)
f. 326b/03

fetḥ *Ar.i.* 1. Açma, açılma. 2. Başlama. 3. Kuşatma, zaptetme.
f. 335b/19dc
f. (**baʿde'l-fetḥ**) 343b/04, 351a/12
f. (**bī-fetḥ**) 320b/14, 331b/10, 335b/10dc
f. (**fetḥ ü fütūḥ**) 334b/14, 351a/11
f. (fetḥ ü teshḫir) 331b/12
f. eyle- 332b/22, 332b/24dc, 349a/27
f.+i 331b/13, 333b/23, 335b/19, 349b/11

f.+inden 343a/25, 344a/09
f.+ine 331a/09, 332b/16, 333b/26, 343b/06, 343b/07dc, 344a/06, 350b/02, 350b/02dc
f.+ini (**sühūlet-i fetḥ**) 331a/23
f. it- 329b/05, 331a/21, 343b/04, 343b/07, 349a/27, 349b/11
f. itdür- 349b/14
f.+iyle 343b/07dc, 343b/21
f. olın- 321a/23dc, 347a/07dc
f.-i (**fetḥ-i ʿaẓīm it-**)
f. 329b/05
f.-i (**fetḥ-i bāb it-**)
f. 347b/18
f.-i (**fetḥ-i kelām it-**)
f. 323a/06dc, 346b/15, 346b/16dc
f.-i (**fetḥ-i ḳalʿa**)
f. 331b/16, 332b/19dc
f.-i (**fetḥ-i ḳalʿa-i Baġdad**)
f. 346a/19dc
f.-i (**fetḥ-i ḳalʿa-i Revān**)
f. 342b/12dc

fetḥ ü fütūḥ *Ar.b.i.* Zaptetme.
f. 351a/11
f.+a 334b/14

fetḥ ü tesḫīr Zaptedip ele geçirme.
f.+i 331b/12

fetvā *Ar.i.* Müftü tarafından verilen şerʿī hükümler.
f.+dan 329b/12
f.+sıdur 329b/12
f.+sıyla 320b/03
f. vir- 326a/08dc
f.-yı (**fetvā-yı şerīfe**)
f. 326a/08dc
f.-yı (**ḫidmet-i fetvā-yı şerīfe**)
f. 339a/10

fevā'id *Ar.i.c.* Menfaatler, faydalar, karlar, kazançlar.
f.+leri (**muḳteżā-yı fevā'id**) 327b/14

fevḳ-al-ḥadd *Ar.b.zf.* Hadden aşkın, haddinden fazla, pek çok.
f. 317b/09

fevt *Ar.i.* 1. Bir daha ele geçmemek üzere kaybetme, elden çıkarma, kaçırma. 2. Ölüm.
f. it- 331a/15
f. ol- 321b/08

fısılda- *T.f.* Yavaş bir sesle kimsenin duyamayacağı şekilde söylemek.
f.-r 325a/07

fısḳ *Ar.i.* Hak yolundan veya hak yoldan çıkma, Allah'a karşı isyan etme.
f. (**meclis-i fısḳ**) 344a/18

fısḳıyye *Ar.i.* Suyu aşağıdan yukarıya doğru fışkırtan havuz ağızlığı.
f.+leri 335a/10

fī *Ar.zf. ve e.* 1. İçinde, -de. 2. [Evvelce] tarihin başına konurdu.
f. 318a/21, 318b/06, 318b/26, 319a/21, 320b/15, 322a/19, 322a/19dc, 325b/02, 326b/05, 327a/20, 327a/20db, 328b/05, 329a/08, 329b/20, 329b/20db, 329b/24, 330b/14, 332a/11, 332a/11db, 332a/19, 332a/20db, 333a/25, 333a/25db, 333b/11, 333b/23, 335a/03, 335a/03db, 338a/26db, 340a/24, 344b/02

fiġān *Far.i.* Iztırap ile bağırıp çağırma, inleme.
f. (**fiġān ü feryād**) 346b/08
f.+ları (**feryād ü figān**) 346b/08db

fiġān ü feryād Bağırıp çağrışma, yardım istemek için haykırmak
f.+ları 346b/08

fikr *Ar.i.* Fikir, düşünce.
f.+e 332b/07dc
f.-i (**fikr-i fāsid**)
f. 332b/06dc

filan *Ar.zm.* İsmi belli olmayan veya söylenmek istemeyenin yerini tutar, falan.
f. 340a/18, 344b/21, 344b/21

fi'l-cümle *Ar.zf.* Nihayette, sonunda.
f. 321b/16, 335b/20, 341b/02, 342a/04

fi'l-ḥāl *Ar.b.zf.* Bu anda, hemen, şimdi.
f. 320b/12, 323a/14, 324b/03, 325a/13, 326a/03, 326a/08dc, 327a/10, 332b/07dc, 332b/22, 337b/21, 340a/15, 350b/26

fi'l-vāḳiᶜ *Ar.zf.* Vakıa, hakikaten, gerçekten.
f. 329b/18, 339a/26dc, 347a/05dc

fī-nefsi'l-emr *Ar.zf.* Hakikatte, gerçekte.
f. 342b/22

firār *Ar.i.* Kaçma, savuşma, izinsiz veya nizamsız olarak ortadan kaybolma.
f. 330a/04, 332b/14
f. (**feryād ü firār eyle**-) 348b/04db
f. eyle- 330a/04dc, 336a/09dc, 348b/04
f. it- 319b/20, 327b/24, 332b/10dc, 336a/10, 336a/14

firāş *Ar.i.* Döşek, yatak.
f.+ına 327b/20
f.+ında 336b/07

firāvān *Far.s.* Çok, bol, fazla, aşırı.
f. 318a/12
f. (**ᶜasker-i firāvān**) 319b/15, 327b/02, 330a/01
f. (**ᶜasker-i Tatar-ı firāvān**) 319b/07, 321a/13
f. (**saᶜy-ı firāvān it**-) 334b/02

firāz *Far.i.* Yüksek, yukarı.
f.+ı (**dāver-i ser-firāz**) 348a/13

fitne *Ar.i.* 1. Bela, mihnet, sıkıntı. 2. Ayartma, azdırma. 3. Fesat, ara bozma, karışıklık, ihtilal. 4. Dinsizlik, canilik. 5. Ceza. 6. Delilik.
f. 329a/12, 336b/11
f. (**esās-ı binā-yı fitne vü fesād**) 337b/02db
f. (**esās-ı fitne vü fesād**) 337b/08
f. (**esbāb-ı fitne vü fesād ol**-) 322b/07, 322b/07dc
f. (**fitne vü fesād**) 324a/10, 325b/05, 329a/24, 329b/15, 337a/02, 337a/02db, 338b/10dc
f. (**kemān-ı fitne vü fesād**) 336b/08
f. (**teskīn-i fitne**) 337a/26
f.+yi 323a/07
f.-i (**fitne-i ᶜaẓīm**)
f. 331a/11

fitne vü fesād Ara bozma.
f. 324a/10, 329a/24, 337a/02
f.+a 329b/15
f.+ıla 325b/05, 337a/02db, 338b/10dc

fī-zemāninā *Far.zf.* Zamanımızda, şimdiki zaman içinde.
f. 345b/07

forsa *İt.i.* Eskiden gemilerde kürek çektirilen esir veya mahkum kişi.
f.+ları 350b/18db, 350b/20
f.+ların 350b/10
f.+larına 350b/19

fuḳarā *Ar.s.* Fakirler, yoksullar.
f. 325b/13db, 328b/20
f.+nuñ 325b/13
f.+sına 351a/23
f.+sınuñ 320a/16
f.+ya 345b/02

furṣat *Ar.i.* Uygun zaman, elverişli durum, faydalanma sırası, elden kaçırılmayacak faydalı vakit, hal ve münasebet.
f. 330b/23, 331a/08
f. (**nesīm-i furṣat**) 319b/20
f. bul- 317b/25, 327b/20, 330b/19, 334a/15db, 336a/04dc, 344a/12
f. gözet- 334a/15
f.+ı 331a/15

furun *Yun.i.* Üstü kapalı ve yalnız önünde açık kısım bulunan pişirme yeri.
f. 325b/15
f.+ı 325b/14, 325b/15

fużalā *Ar.s.c.* Fazıllar, faziletliler, erdemli kimseler.
f.-yı (**fużalā-yı ʿaṣr**)
f. 345b/06

fücūr *Ar.i.* İşret; sefihlik, günahkarlık, ahlaka aykırı durum.
f.+larına (**dārü'l-fücūr**) 343a/16dc

füls-i aḥmer *Ar.i.* Kızıl mangır, bakır sikke.
f. 322a/13

fürūġ *Ar.i.* Nur, ziya, ışık, parlaklık, parlayış.
f. (**dürūġ-ı bī-fürūġ**) 347a/01

fürūḫt *Far.i.* Satma, satım, satış.
f. eyle- 330a/16db
f.+ına 338a/20
f. it- 330a/16

fürūsiyyet *Ar.i.* Süvarilik, binicilik.
f.+de (**fenn-i fürūsiyyet**) 344b/12

fütūḥ *Ar.i.c.* 1. Zafer, galibiyet, üstünlük. 2. Açma; açılma.
f. (**fetḥ ü fütūḥ**) 351a/11
f.+a (**fetḥ ü fütūḥ**) 334b/15

fütūḥāt *Ar.i.c.* Zaferler, fethedilen, zaptedilen memleketler.
f.+a (**ġazāvāt ü fütūḥāt**) 331a/18
f.+ı 344b/01
f.-ı (**tevārīḫ ü fütūḥat-ı selāṭīn-i-pīşīn**)
f. 341b/22db

fütūr *Ar.i.* Zayıflık, gevşeklik, bezginlik, usanma, usanç, bıkma.
f. 335b/20dc
f. (**fütūr u kelāl gel-**) 335b/20

fütūr u kelāl Usanç ve bıkkınlık.
f. gel- 335b/20

G

ġaddār *Ar.s.* Çok gadreden, zulmeden, hain, merhametsiz, kıyıcı.
ġ.+lardur 346b/26

ġāfil *Ar.s.* Gaflette bulunan, ihmal eden, ilerisini iyi düşünmeyen, dikkatsiz, ihtiyatsız, dalgın, tembel.
ġ. 322b/01dc, 328a/08, 332b/13

ġaflet *Ar.i.* 1. Gafillik, boş bulunma, dalgınlık, dikkatsizlik, ihtiyatsızlık. 2. İhmal, endişesizlik.
ġ. 338b/15
ġ.+de 328a/07
g.+den 328a/09
g.+i 338b/17

gāh *Far.e.* 1. Zaman bildiren edat. 2. *zf.* Arasıra, kim, bazı.
g. 317b/02, 317b/02, 326b/06, 326b/06dc, 326b/07, 326b/07db, 326b/07dc, 328a/04, 328a/04, 331b/23, 331b/24, 331b/24, 331b/27db, 339b/05, 339b/05, 340a/04, 340a/04, 344b/23db, 344b/23db, 348b/01, 348b/01db, 348b/02

gāhī *Far.zf.* Bazen, arasıra.
g. 322b/22db, 322b/26, 326b/07, 344b/22, 344b/23, 344b/23

ġā'ib *Ar.s.* Görünmeyen, hazır olmayan, yok olan, kayıp.
ġ. 347a/22
ġ. ol- 348b/24db, 348b/27
ġ.-i (**ġā'ib-i ġayr-ı āyib ol-**)
ġ. 348b/24

ġalebe *Ar.i.* 1. Galip gelme, yenme. 2. *s.* Zabtolunmayacak derecede azgın.
ġ. 334a/11

ġ. (**bāᶜiṣ-i ḳahr u ġalebe ol**-) 343b/16
ġ. (**ḳahr u ġalebe**) 335b/14, 343b/11db
ġ. it- 331a/14, 338b/15
ġ.+si (**ġulüvv ü ġalebe**) 324b/08
ġ.+si (**ḳahr ü ġalebe**) 351a/23
ġ.-i (**ġalebe-i nevm**) ġ. 348a/24

ġālib *Ar.s.* 1. Galebe eden, galebe çalan, üstün gelen, yenen. 2. Daha kuvvetli.
ġ. 329a/20
ġ. (**ġālib ü manṣūr ol**-) 334b/12, 334b/12db
ġ. gel- 328a/10
ġ. ol- 320a/07, 328a/17, 334b/12dc
ġ.+üm (**ẓann-ı ġālib**) 331a/22

ġālibā *Ar.zf.* Sağlam bir ihtimale göre, belki.
ġ. 325a/19

ġālib ü manṣūr *Ar.b.s.* Zafer kazanmış, üstün gelmiş.
ġ. ol- 334b/12, 334b/12db

ġamz *Ar.i.* Münafıklık etmek, koğulama.
ġ. eyle- 338b/11dc
ġ. it- 338b/11, 342a/08

ġanā'im *Ar.i.c.* bkz. ganīmet maddesi.
ġ. 320a/01, 335a/17, 335b/07
ġ. alın- 335a/17db
ġ.+i 328b/03
ġ.-i (**ġanā'im-i ehl-i fesād it**-) ġ. 332b/13
ġ.-i (**ġanā'im-i mevfūre**) ġ. 318b/25, 319a/01

ġanī *Ar.s.* Zengin, varlıklı.
ġ. (**ġanī vü faḳīr**) 329a/10, 330a/26
ġ.+nüñ (**faḳīr ü ġanī**) 329a/10dc

ġanīmet *Ar.i.* 1. Çalışmaksızın elde edilen şey, emeksiz kazanç. 2. Düşmandan alınan mal.
ġ. 319a/02, 331a/03, 335a/04
ġ. al- 343b/11db, 343b/14

ġanī vü faḳīr Zengin ve fakir.
ġ.+e 330a/26
ġ.+üñ 329a/10

ġār *Ar.i.* Mağara.
ġ.+umuz (**yār-ı ġār**) 323b/16

ġarā'ib *Ar.i.c.* Tuhaf, şaşılacak şey.
ġ. (**min-el-ġarā'ibü's-sitem**) 330a/12
ġ.+dendür 331b/03

ġaraż *Ar.i.* 1. Hedef, gaye, maksat, istek. 2. Gizil düşmanlık, kin, kötü niyet.
ġ. (**ehl-i ġaraż**) 328b/08
ġ. (**erbāb-ı ġaraż**) 336a/26
ġ.+umuz 341b/02

ġarb *Ar.i.* Güneşin battığı taraf, günbatısı, batı.
ġ.+da (**şarḳ ü ġarb**) 340a/17

ġāret *Ar.i.* Çapul, yağma; akın, [eski zamanlarda] düşman toprağına yağma için yapılan saldırış.
ġ. 335b/03, 335b/11
ġ. (**ġāret ü ḫasāret**) 320b/22, 320b/22dc, 327b/02, 335a/26
ġ. (**ġāret ü ḫasāret itdüril**-) 335a/05
ġ. (**ġāret ü ḫasāret olın**-) 335a/05db, 335b/02
ġ. (**ġāret ü ḫasāretler eyle**-) 327b/07
ġ. (**nehb ü ġāret**) 350b/05
ġ. (**taḫrīb ü ġāret olın**-) 343b/11db, 343b/19
ġ. (**yaġma vü ġāret it**-) 336b/23
ġ.+den 321b/04
ġ.+inde 327b/12
ġ.+ine 332b/12
ġ. olın- 327b/13
ġ.-i (**ġāret-i Tebrīz**) ġ. 340a/24

ġāret-gerān *Ar.Far.b.i.* Yağmacılar, çapulcular.
ġ.-ı (**ġāret-gerān-ı ᶜasker-i İslām**)

ġ. 343a/17

ġāret ü ḫasāret Yağma ve zarar.
ġ. 320b/22dc, 327b/02
ġ.+i 320b/22
ġ. itdüril- 335a/05
ġ.+ler 327b/07, 335a/26
ġ. olın- 335a/05db, 335b/02

ġarīb *Ar.s.* Tuhaf, şaşılacak, bambaşka.
ġ. 331a/06db
ġ. (**ʿacīb ü ġarīb**) 325b/13
ġ. (**ġarībü'l-aḥkām**) 322b/14
ġ. (**vażʿ-ı ġarīb**) 323b/03, 345a/20

ġarīb-meşreb *Ar.b.s.* Tabiatı, yaratılışı tuhaf olan.
ġ. 331a/06

ġarībe *Ar.s.* Evvelce görülmemiş tuhaf, şaşılacak şey.
ġ. (**evżāʿ-ı ġarībe**) 324a/19
ġ.+lerin 325a/21dc
ġ.+lerinden (**evżāʿ-ı ġarībe**) 339a/18
ġ.+sine 326a/04
ġ.+ye (**evżāʿ-ı ġarībe**) 326a/04dc

ġarīḳ *Ar.s.* Gark olmuş, suya batmış; suda boğulmuş.
ġ. ol- 334b/08
ġ.-i (**ġarīḳ-i raḥmet-i deryā-yı bī-pāyān**)
ġ. 330a/19

ġarḳ *Ar.i.* 1. Suya batma; batırılma. 2. Boğulma, boğma.
ġ.+dan 342b/04
ġ. ol- 342a/24, 347a/16dc
ġ.-ı (**ġarḳ-ı ʿaraḳ ol-**)
ġ. 322b/20

ġarrā *Ar.s.* Ak, parlak, gösterişli, nümayişli, şatafatlı.
ġ.+sı (**ġazā-yı ġarrā**) 319a/21

ġarrālan- *Ar.T.f.* Gösteriş yapmak, kibirlenmek.
ġ.-diler 317b/07
ġ.-ecegin 317b/17
ġ.+maḳ 317b/23

ġaṣb *Ar.i.* Zorla alma, zaptetme; kapama.
ġ. (**nehb ü ġaṣb**) 350b/05db

ġavġā *Far.i.* Kavga, dövüşme, vuruşma; gürültü.
ġ. (**şūr ü ġavġā**) 336b/11

ġāyet *Ar.i.* 1. Nihayet, uç, son. 2. *zf.* Çok, fazla, son derece.
ġ. 317b/12, 318a/25, 320b/09db, 321b/17, 325b/18, 328b/03, 329a/14db, 329a/15, 329a/16, 329a/20, 330a/01, 331a/01, 331a/08, 332a/09, 332a/12db, 332a/12dc, 335b/08db, 338a/02, 338a/15, 338a/27, 338b/08, 339b/27, 341a/17, 342a/19, 344a/16, 345b/25, 347b/20
ġ. (**iltifāt-ı bī-ġāyet**) 330a/23
ġ.+de 320b/09, 332a/12, 335b/08, 341b/26
ġ.+den 349a/02
ġ.+le 350a/11, 350a/11db

ġayr *Ar.s.* 1. Ayrı, başka, özge, artık, diğer, değil. 2. Yabancı, bildik olmayan. 3. *e.* Arapça sıfatların başında nefī edatı olan "-sız", "değil" manasına gelir.
ġ.+a 326a/14, 328b/14, 340b/08
ġ.-ı (**ġā'ib-i ġayr-ı āyib ol-**)
ġ. 348b/24
ġ.-ı (**ġayr-ı mükerrer**)
ġ. 343a/22

ġayret *Ar.i.* Çalışma, çabalama.
ġ. it 317b/03, 331b/25
ġ.-i (**ġayret-i dīn-i bāṭıl**)
ġ. 321b/27db
ġ.-i (**ġayret-i dīn-i ʿĪseviyye it-**)
ġ. 351a/03
ġ.-i (**ġayret-i nāmūs-ı dīn-i bāṭıl**)
ġ. 321b/27

ġayrı *Ar.i.s.e.* bkz. ġayr maddesi.

ġ. 319a/13, 322a/09, 326b/19, 326b/27, 334b/24, 335a/08, 335b/08, 338a/03, 338b/22, 339a/25, 341a/21, 344b/16, 345a/05db, 344a/18, 344a/18, 348a/18, 350b/16dc

ġayūr *Ar.s.* Gayretli, çok çalışkan.
ġ. 332a/12

ġazā *Ar.i.* Din uğruna savaş.
ġ. (**müteveccih-i rāh-ı ġazā ol-**) 344b/06
ġ. (**müteveccih-i rāh-ı ġazā olın-**) 344b/06dc
ġ. (**rāh-ı ġazā**) 344b/06db
ġ.+da 334b/17dc
ġ.+dur 319a/22
ġ. ol- 334b/09
ġ.+sı 342a/03, 344b/01
ġ.+sı (**itmām-ı ġazā**) 350a/27
ġ.-yı (**ġazā-yı ġarrā**)
ġ. 319a/21

ġazavāt *Ar.i.c.* Din düşmanı üzerine olan seferler, saldırışlar.
ġ. (**ġazavāt ü fütūḥāt**) 331a/18

ġazavāt ü fütūḥāt Seferler ve fetihler.
ġ.+a 331a/18

geç *T.zf.* Zamanında, vaktinde olmayan, gereken vakitten sonra.
g. 338a/10

geç- *T.f.* 1. Bir baştan öbür başa yürümek. 2. İleride bulunmak. 3. Tesir etmek, dinlenmek.
g.-di 322b/18, 331b/26, 331b/27, 339b/21, 346b/15
g.-dügin 350b/16
g.-en 344a/26
g.-enleri 334b/01
g.-er 320a/19, 322b/19, 322b/19db, 330b/04, 338b/17, 347a/18dc, 347a/19db
g.-erdi 342a/16, 345a/10
g.-ince 344b/05
g.-medi 323a/18
g.-medin 332a/16, 338a/18, 347b/10
g.-mege 334a/26
g.-mişdür 322b/19, 322b/19db
g.-üp 321a/06, 323b/10db, 323b/16, 334a/25, 339b/26, 350b/07

geçil- *T.f.* Anılmak, tanınmak.
g.-ürdi 344b/22

geçür- *T.f.* 1. Geçmek fiilini yaptırmak. 2. Meşgul olmak, doldurmak. 3. Ömür sürmek, yaşamak.
g.-diler 321a/08dc, 347b/21
g.-dim 348b/07
g.-mek 341a/21
g.-üp 323b/10, 333a/25, 340b/22

gel- *T.f.* 1. Daha uzak noktadan daha yakın bir noktaya ulaşmak. 2. Uğramak. 3. Dönmek.
g. 341a/06, 348b/14
g.-di 317b/06, 317b/11, 317b/12, 317b/16, 318a/14, 319a/02, 319a/25, 322b/10, 322b/15, 322b/16db, 322b/21, 323b/14, 324a/10, 324a/25, 324b/22, 325b/15, 329a/25, 330a/03, 332a/26dc, 334a/09dc, 336b/10, 338a/11, 338a/15, 339a/12, 339b/09, 339b/20, 340a/10, 344a/15, 344a/24, 346b/16dc, 347a/05, 347a/05dc, 347a/06, 347a/25, 348b/08, 348b/20, 349a/27, 350b/22dc
g.-di (**lāzım gel-**) 326a/23, 345b/25, 346b/25dc
g.-di (**ża^ᶜf u inkisār gel-**) 346b/07
g.-diler 323a/03, 324a/13, 324a/27, 326b/04, 327a/10, 328b/03, 331a/07, 332a/01, 332b/10dc, 336a/08, 337b/02db, 337b/06, 350b/23
g.-dim 325a/10, 337b/20, 347b/06

g.-dim (**rast gel-**) 338b/06, 346b/22
g.-diñ 338a/10
g.-dügi 318a/23, 318b/25, 320a/10, 321a/24, 321a/24dc, 324b/23, 329a/20dc, 329b/25, 333b/06, 342b/26
g.-dügin 334a/03
g.-dügin (**lāzım gel-**) 333b/05
g.-dügümden 347b/01, 347b/01dc
g.-dügüñüz 330b/25
g.-dükçe 321a/17
g.-dükçe (**ḫāṭıra gel-**) 338a/24
g.-dükde 323b/18, 344a/07, 347a/07dc
g.-dükleri 332b/06
g.-dükleri (**rast gel-**) 350b/14
g.-düklerin 323b/01
g.-düñüz 338a/09
g.-e (**miknet ü ḳudret gel-**) 331a/04
g.-e (**tezelzül gel-**) 346b/19
g.-ecegin 334a/03dc, 347a/24
g.-ecek 324a/20
g.-ecek (**lāzım gel-**) 344a/06
g.-ecek (**vücūda gel-**) 339a/01
g.-eler 340a/20
g.-elüm 322a/07
g.-emedi 339a/24
g.-emez 326a/10
g.-en 332b/08, 333a/21, 333b/21, 338b/13, 341a/02, 345b/24, 345b/25, 349b/16
g.-en (**ḫāṭırına gel-**) 325b/12
g.-en (**lāzım gel-**) 332b/27
g.-enlerden 326a/17
g.-esin 326b/10
g.-icek (**lāzım gel-**) 344a/05db
g.-ince 330b/03, 335a/12, 338b/17, 340a/19, 342b/04, 342b/25, 343b/12, 348b/24, 348b/27
g.-ince (**muḳābil gel-**) 336b/21
g.-mediñ 348b/18
g.-medügüme 338a/25
g.-mege 333a/02dc, 339a/17
g.-mek 324a/20db, 344a/13
g.-mek (**itmīnān gel-**) 337b/17
g.-mekle (**lāzım gel-**) 332a/21
g.-memişdür 329a/20
g.-meye 331a/17
g.-mez 326a/08db, 344b/17, 347a/01
g.-mezse 321b/19, 341b/21
g.-miş 317b/06, 318b/17, 322b/15db, 325a/13, 339a/13
g.-miş (**fütūr u kelāl gel-**) 335b/20
g.-miş (**iʿtiḳād gel-**) 331a/24
g.-miş (**żaʿf gel-**) 332a/09
g.-mişdür (**ḥaḳḳından gel-**) 325b/01
g.-mişdür (**lāzım gel-**) 340a/05
g.-mişler 326a/27, 334a/26, 337b/21
g.-se 329b/03
g.-sün 329a/06, 339a/23, 347a/07dc
g.-sün (**ḳarşu gel-**) 321b/22
g.-üñ 323b/24, 339b/18
g.-üp 317b/06db, 318b/21, 319b/05, 319b/16, 323a/24, 323b/22, 325a/24, 326a/08db, 326a/08dc, 326a/22, 327b/07, 328b/26, 329a/06, 330a/10, 330a/22, 331b/13, 331b/13dc, 331b/21, 332a/26, 332b/16, 332b/19dc, 334a/01, 335a/05, 336a/18db, 336a/18db, 339a/26db, 339b/03, 340a/13, 343b/21, 346a/12, 346a/14, 346b/16dc, 348b/12, 348b/22, 348b/25, 350a/15, 350b/15, 350b/15db, 350b/26db
g.-üp (**lāzım gel-**) 333b/03
g.-ür 321a/22, 321b/18, 321b/18, 325b/15, 327b/25, 334a/09, 347a/05dc, 348b/02, 348b/03
g.-ür (**ġālib gel-**) 328a/10
g.-ürken 339b/19

g.-ürler 336b/22, 337a/20, 350b/12
g.-ürmiş 339b/20
g.-ürse 321b/19
g.-ürsiz 317b/07

geldür- *T.f.* Gelmesini sağlamak, celbetmek.
g.-elüm 326b/24db
g.-elüm (**ḥaḳḳlarından geldür-**) 326b/24

gelin- *T.f.* Gelmek, gelmiş olmak; gelmek fiiline konu olmak.
g.-di 334b/14
g.-di (**ḥaḳḳından gelin-**) 325a/23
g.-digi 346a/19dc
g.-dügi 346a/20
g.-üp 318a/12

gemi *T.i.* Büyük su vasıtası, sefine, keşti.
g. 326a/15, 326a/08dc, 350b/03
g.+lere 345b/16, 346a/01, 346a/17, 350b/18db
g.+leri 350b/10dc, 350b/15, 350b/17dc, 350b/27
g.+leridür 350b/13
g.+lerin 350b/08, 350b/10
g.+lerinden 350b/09
g.+sin 350b/21

gerçi *Far.e.* Her ne kadar; ise de.
g. 324a/20, 329b/05

gerden *Far.i.* Boyun.
g.+leri 345a/05

gerdūn *Far.s.* 1. Dönücü, dönen, devreden. 2. *i.* Felek, düya, sema.
g. (**pādişāh-ı gerdūn**) 350b/01
g. (**pādişāh-ı İslām-ı gerdūn**) 350b/01dc
g.-ı (**gerdūn-ı ḳıyām it-**)
g. 342b/11

gerek *T.e.* 1. "İster ... ister ... " şeklinde veya "Hem ... hem ..." manasında kullanılır. 2. *i.* Lüzumluluk, ihtiyaç.
g. 339b/21, 340a/07, 340a/07, 343a/05, 343a/05, 343a/06, 350b/26, 350b/26
g.+dür 328a/02, 341a/12
g.+i 331b/23, 343b/03

gereksiz *T.i.* Lüzumsuz.
g. 351a/04

getür- *T.f.* 1. Uzaktan yakına ulaştırmak, gelmesini sağlamak, celbetmek. 2. Varmak, ulaşmak, erişmek. 3. Yakalamak, zaptetmek.
g.-di 333a/17, 336a/09dc, 339b/04, 349a/03
g.-dik 349a/26
g.-diler 326a/08, 333a/07, 340a/15, 340a/15dc, 340a/18dc, 349a/21db, 349b/09
g.-dim 347b/06dc
g.-dügi 332b/18
g.-dükleri 333b/03, 338b/02
g.-düklerin 323b/11
g.-ecek 337b/26
g.-emeyeceklerin (**ṭāḳat getür-**) 336a/09
g.-emeyüp (**ṭāḳat getür-**) 336a/13
g.-mekde 337b/12
g.-sünler 338a/11
g.-üñ 349a/26
g.-üp 325a/23, 325a/24, 326a/08dc, 326a/24db, 349a/21
g.-ürler 340a/21

getüril- *T.f.* Getirmek fiiline konu olmak,
g.-di 350a/26
g.-ecek 337b/23db

getürt- *T.f.* Getirmek fiilini yaptırmak.
g.-di 323a/13db, 323a/15
g.-diler 326a/03
g.-üp 319b/18, 324b/04, 325a/22, 326a/24, 332a/23, 335b/07, 340a/18

gevher *Far.i.* 1. Elmas, cevher. 2. İnci. 3. Değerli taş.
g. 347a/12dc

g. (**lāʿl ü gevher**) 347a/12

gey- *T.f.* Korunmak veya örtünmek gayesiyle vücudu örtücü şeyleri yerlerine geçirmek, giyinmek.
g.-miş 323a/13db, 328a/03
g.-üp 323a/14

geydür- *T.f.* 1. Giymek fiilini yaptırmak. 2. Donatmak.
g.-di 348b/20
g.-diler 333a/23dc, 334b/17dc, 334b/18
g.-mişler 324a/18

geyür- *T.f.* 1. Giymek fiilini yaptırmak. 2. Donatmak.
g.-di 347b/08

gez- *T.f.* Hareket halinde olmak, dolaşmak, seyran etmek.
g.-er 323b/13
g.-erler 320a/25, 337a/19

ġılmān *Ar.i.c.* Tüyü bıyığı çıkmamış delikanlılar, gençler.
ġ. 326a/08dc
ġ.-ı (**ġılmān-ı ʿacemiyān**)
ġ. 326a/15

ġınā *Ar.i.* Zenginlik, bolluk.
ġ.-yı (**ġınā-yı ebede irişdür-**)
ġ. 345a/27

ġırār *Ar.i.* Büyük kıl çuval, harar.
ġ. 338b/06

ġırīv *Far.i.* Bağırma, bağrışma.
ġ. (**enīn ü ġırīv**) 342b/07db
ġ. (**ġırīv ü enīn ḳop-**) 342b/07

ġırīv ü enīn Bağırıp inleme.
ġ. ḳop- 342b/07

gibi *T.e.* 1. Benzerlik, ve örneklik bildiren edat. 2. Yakışacak şekilde, uygun tarzda. 3. Tıpkı, aynen. 4. Ve benzerleri. 5. Zamanca yakınlık ifade eder.
g. 318a/23, 320a/25, 323b/01, 324b/14, 324b/16, 324b/24, 325b/23, 326a/13, 326b/08, 327a/06dc, 327a/16, 328b/13, 330b/25, 331b/11dc, 331b/23, 332a/03, 333a/01dc, 333a/26, 333b/06, 334a/19, 334b/24, 336a/22, 337a/11dc, 338a/08, 338b/24, 338b/27, 339b/04, 339b/11, 339b/13, 340a/19, 340b/17, 342a/26, 343b/03, 344a/12, 346a/19dc, 346b/21, 347a/13, 349b/12, 350b/24

gice *T.i.* Akşamla güneşin doğuşu arasındaki zaman, gece.
g. 323b/21, 324a/07, 327b/18, 327b/19, 328a/25, 336b/11, 337b/13, 340a/19, 343a/10, 344a/21db, 344a/25, 346b/10dc, 348a/25
g.+den 346b/10, 346b/15, 346b/25

gidi *Far.i.* Pezevenk, deyyus, kaltaban.
g.+yi 322b/15

gidicik *Far.T.i.* Pezevenk.
g.+ler 336b/14

gidil- *T.f.* Herhangi bir yere gitmek, birlikte gitmek.
g.-mek 321b/13
g.-mez 322b/18

gine *zf.* Tekrar, bir daha, gene, yine.
g. 328a/10db

gīr *Far.e.* Tutan, tutucu.
g. (**rikāb-ı pādişāh-ı ʿālem-gīr**) 320a/05

gir- *T.f.* 1. Dıştan içe geçmek, sokulmak, dahil olmak. 2. Yanına varmak, huzuruna çıkmak. 3. Elde edilmek.
g.-di 318b/21, 323b/14, 346a/23dc, 346a/23dc, 346a/24dc, 346a/27dc
g.-dik 338a/06
g.-diler 323a/21
g.-dim 346b/13, 349a/05
g.-em 325b/08
g.-emedik 331a/15
g.-er 322a/04, 334a/12, 337a/08
g.-erler 350b/08
g.-medi (**ḳanına gir-**) 329b/27
g.-mek 331a/11

g.-mekle 337a/08
g.-mez (**ele gir-**) 331a/09
g.-miş 323a/14, 347a/15
g.-miş (**gönline gir-**) 336b/17
g.-se 322a/03
g.-sün 324a/06
g.-üñ 323a/18
g.-üp 319b/23, 323a/13db, 323a/18dc, 333a/06dc, 335b/06, 346a/23, 347a/26
g.-ürler 350b/08dc

girān *Far.s.* 1. Ağır, sakil, [maddi, manevi]. 2. Sert, katı.
g. (**gürz-i girān**) 341a/24
g. (**ḫilʿāt-ı girān-bahā**) 343a/15
g. (**sevb-i ḫilʿāt-ı girān-bahā-yı zer-tār**) 321a/16
g. (**ṣevb-i ḫilʿāt-ı girān-bahā-yı zer-bāft**) 321a/16db

girebil- *T.b.f.* Girmek fiilini yapabilmek.
g.-di 331b/22

giriftār *Far.s.* Tutulmuş, yakalanmış, esir.
g. 320a/03db
g. (**giriftār ü esīr**) 320a/03

giriftār ü esīr Esir.
g. 320a/03

giril- *T.f.* Girmek fiili yapılmak.
g.-di 331b/11dc, 335b/17
g.-sün 347a/04
g.-üp 335b/17dc, 342b/15dc

git- *T.f.* 1. Bir noktadan bir noktaya hareket etmek; bulunulan yerden daha uzak bir yere geçmek, varmak. 2. Ayrılmak, çıkmak. 3. Geçmek. 4. Kaybolmak.
g.-di 320b/12, 322b/18db, 323b/15, 323b/16, 326a/12, 348b/09, 348b/14, 349b/03, 349b/05db, 350a/10
g.-diler 321a/11, 326a/08dc, 331a/07, 332a/01, 337b/17, 347b/19
g.-dim 338a/18
g.-dügi 326a/12, 328a/05, 333b/11
g.-e 340a/06
g.-ecek 319b/21, 343b/09
g.-eceklere 322a/26
g.-elüm 335b/15, 349a/05
g.-emezsiz 328b/16
g.-en 339b/25, 342a/23, 342a/23db
g.-enden 334b/09
g.-er 327b/20, 327b/24, 338b/07
g.-erdi 321a/22
g.-erem 331a/08
g.-erken 319b/08, 324a/04, 336b/21, 339b/14
g.-erler 319b/24, 350b/07, 350b/20
g.-erüz 317b/19
g.-ince 325b/11
g.-medügüñüz 331a/25
g.-mege 322a/27, 330a/07dc, 332b/20, 343a/15
g.-megi 322a/27db
g.-mek 330a/07, 334a/07, 343a/15dc
g.-mekde 334a/05
g.-mekden 350b/27
g.-mekdür 317b/04
g.-mem 331a/17db, 331a/18
g.-memişler 323a/10
g.-menüñ 346b/26
g.-mesi 318b/22db
g.-mesiçün 318b/22
g.-mesin 319a/18
g.-meyüp 332b/06
g.-mezem 331a/08
g.-miş 317b/06
g.-mişdür 341b/06
g.-mişler 327a/23
g.-mişlerdür 331a/19
g.-üp 339b/26, 344a/05, 344b/27, 346b/22

giysü *T.i.* Giyilen şey, elbise.
g.+sin 336b/22db

ġonce *Far.i.* Konca, tomurcuk, açılmamış çiçek.
g.+lerine 325b/21

göç *T.i.* Göçmek fiili, hicret.
g. 317b/05, 340b/01dc

göç- *T.f.* Evi ve ağırlıklarıyla bir yerden bir yere gitmek, bir yerden ayrılmak, hicret edilmek.
g.-di 350a/05
g.-üp 334b/14dc

göçil- *T.f.* Göçme fiiline konu olmak.
g.-üp 342a/05dc, 344b/05dc

gögüs *i.* Vücudun karınla boyun arasındaki yer alan ve solunma ve dolaşım uzuvlarını ihtiva eden kısım, sine.
g.+ine 327b/21

gök *T.i.* Yeri ve diğer gök cisimlerini çeviren boşluk, sema, feza.
g. 346b/10, 346b/10db
g.+de 321a/24, 321a/24db
g.+den 321b/21
g.+e 345a/10

göl *T.i.* Büyük ve derin durgun su.
g. 330a/02dc

gönder- *T.f.* 1. Bir yerden başka bir yere hareket ettirmek, gitmek fiilini yaptırmak, yollamak. 2. Havale etmek. 3. Yolcu etmek.
g.-di 323a/27, 324a/11, 325a/14dc, 325a/15dc, 327a/09, 327a/12, 327a/22, 327b/01, 327b/06, 332b/02, 350b/13
g.-diler 326a/15, 326a/16, 330b/05, 347b/09, 347b/11
g.-dügi 318a/20, 327a/20
g.-dükleri 329b/14, 337b/19
g.-ecek 327a/07, 334a/05
g.-mege 319a/15, 331a/26
g.-mek 318a/19, 334a/03dc, 347a/07db
g.-mekde 337b/15
g.-miş 318a/09, 318a/23, 332a/02, 350b/14dc
g.-miş (**ḫaber gönder-**) 350b/13dc
g.-mişler 345b/22, 346b/11dc, 346b/12
g.-mişlerdür 337b/13
g.-üñ 322b/10
g.-üp 323a/13db, 323a/15, 325a/15db, 325a/17, 326a/08, 326a/08dc, 327a/06dc, 333a/11, 350b/25, 351a/02
g.-üp (**ḫavāle gönder-**) 319a/12
g.-ür 330b/17, 351a/05
g.-ürdik 330a/17
g.-ürsin 325b/16
g.-ürsiz 317b/18

gönderil- *T.f.* 1. Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak. 2. Görevlendirilmek.
g.-di 320a/06, 326a/25
g.-ecegin 347a/11
g.-mek 334a/03
g.-mesin 332b/26
g.-üp 333a/14

göñül *T.i.* Kalpte bulunan ve istek, arzu kaynağı olan duygu.
g.+den 348b/14db
g.+ine 325b/08, 336b/17
g.+ümden 348b/14

gör- *T.f.* 1. Göz aracılığı ile bir şeyin şekli ve dış varlığını hissetmek. 2. Anlamak, sezmek, hissetmek. 3. Yapmak, etmek. 4. Karşılık almak.
g. 339a/26dc
g.-di 320a/25, 325b/09, 332a/25, 334a/16, 336a/02
g.-dik 327b/15, 349a/19, 349a/27, 350a/13
g.-diler 320b/25db, 336a/08, 342b/11
g.-diler (**yaraġın gör-**) 317b/05
g.-dim 331a/16, 346b/23, 347a/08, 348b/16, 348b/19, 349b/21, 350a/11

g.-dim (**maṣlaḥat gör-**) 327a/12
g.-dügi 323b/01, 336a/16
g.-dük 324b/02
g.-dükçe 328a/05
g.-dükde 337b/23dc, 346b/24
g.-e (**lāyıḳ gör-**) 325a/05
g.-elüm 321b/19, 328b/12
g.-emedik 350a/12
g.-emez 328a/02
g.-en 320a/24
g.-enler 335a/08
g.-esiz 322b/23, 336b/15
g.-icek 323a/20db, 334a/27, 348b/17, 349b/02
g.-medik 341a/13
g.-medim 341b/07
g.-mege 340b/13, 343b/26
g.-mek (**ḫor gör-**) 321b/25
g.-mekden 317b/14
g.-mekle 334a/21
g.-memiş 342b/13
g.-memişdür 319a/05
g.-miş 348b/22
g.-miş (**ādāb-ı selāṭīn gör-**) 341b/24
g.-seler 341a/20
g.-üñ 324b/12, 324b/18
g.-üp 327a/06dc, 330a/11dc, 332b/05dc, 347a/22, 349b/17
g.-üp (**yaraġın gör-**) 327a/13
g.-ür 327b/25, 348a/10, 348b/19
g.-ürdik 324a/20
g.-ürler 350b/16, 350b/16dc
g.-ürlerdi 340a/16

göre *T.e.* 1. Uygun olarak, gereğince, tevfikan. 2. Bakılırsa, göz önünde tutulursa, hesaba katılırsa, nazaran.
g. 321b/19, 325b/17, 341a/16

göril- *T.f.* 1. Görmek fiiline konu olmak. 2. Anlaşılmak, kavranmak. 3. Yapılmak, edilmek.
g.-di (**evlā göril-**) 335b/20
g.-medi (**münāsib göril-**) 334b/23
g.-mek 341a/12
g.-miş 318a/14, 342b/26
g.-miş (**lāyıḳ göril-**) 344b/25
g.-mişdür (**münāsib göril-**) 322a/20dc, 322a/21, 322a/21db
g.-sün 326a/09, 340a/04
g.-üp (**evla göril-**) 335b/20dc
g.-üp (**münāsib göril-**) 320b/25
g.-ür (**tedārük göril-**) 329a/04db
g.-ür (**tedbīr ü tedārük göril-**) 329a/05
g.-ürdi 344a/18

görin- *T.f.* Görülebilecek duruma gelme, kendini göstermek, ortaya çıkmak.
g.-e 343a/06
g.-mez 323b/09

göster- *T.f.* 1. Görülmesini sağlayacak şekilde hareket etmek. 2. Belirtmek, işāret etmek. 3. Teşhir etmek, sergilemek.
g.-dik (**yir göster-**) 322b/16
g.-mek 341a/24
g.-memek (**zebūnlıḳ göster-**) 317b/03
g.-miş (**hüner göster-**) 341a/13
g.-üp (**tevbe ü nedāmet göster-**) 330a/05

götür- *T.f.* 1. Bir yerden bir yere iletmek, yakından uzağa taşımak, nakletmek. 2. Giderken yanına almak.
g.-di 325a/16, 325a/19, 328a/18, 330a/15
g.-dik 324a/24db
g.-diler 323b/03, 324a/22, 325a/09, 325a/25, 326a/14, 337a/03, 340a/19, 349a/22
g.-dükden 324a/24, 325a/13, 336a/09dc
g.-elüm 323b/25
g.-mek 332a/20dc, 332b/07
g.-miş 318a/16

g.-üp 321a/08dc, 324b/11db, 325a/18db, 325b/01
g.-ür 324b/11, 327b/17
g.-ürken 323b/04, 342a/24
g.-ürsiz 324a/03

göz *T.i.* Görme uzvu.
g. 334a/17
g.+de 320a/20
g.+i 317b/14db, 328b/01, 329a/10, 342b/07, 344a/24, 351a/24
g.+in 317b/14
g.+inüñ 324b/19
g.+iyle 320a/20
g.+ler 340b/24
g.+leri 329a/14db
g.+lerinden 333a/22dc
g.+lerinüñ 324b/16, 324b/19db

gözet- *T.f.* Kollamak, beklemek.
g.-üp 348b/25
g.-üp (**furṣat gözet-**) 334a/15

gözlü *T.s.* Gözü olan.
g. 329a/17

ġubār *Ar.i.* Toz.
ġ. (**toz u ġubār**) 317b/14
ġ.+ın 320a/20

ġulām *Ar.s.c.* Tüyü, bıyığı çıkmamış delikanlı, genç.
ġ. 347a/16dc
ġ.-ı (**ġulām-ı ʿasākir-i İslām-ı ẓafer-encām**)
ġ. 350b/01
ġ.-ı (**ġulām-ı maḥbūb**)
ġ. 319b/27
ġ.-ı (**ġulām-ı sīm-endām**)
ġ. 347a/16

ġulġule *Ar.i.* Gürültü, şamata; bağırışıp çağrıma.
ġ.+ler 329a/24
ġ. ol- 337a/24

ġulüvv *Ar.i.* Haddini aşma, ileri gitme, aşkınlık, taşkınlık.
ġ. (**ġulüvv ü ġalebe**) 324b/08
ġ. it- 334a/06, 337a/18

ġulüvv ü ġalebe Taşkınlık ve azgınlık.
ġ.+si 324b/08

ġurāb *Ar.i.* Karga.
ġ. (**nişīmen-i būm u ġurāb ol-**) 333b/18

ġurre *Ar.i.* Arabī ayın birinci gecesi ve günü.
ġ.+sinde 321a/07dc, 331b/11dc
ġ.-i (**ġurre-i ramażān-ı şerīf**)
ġ. 337b/23
ġ.-i (**ġurre-i şaʿbān**)
ġ. 320b/27

ġurūb *Ar.i.* Bir gök cisminin batıda görünmez olması, batmak.
ġ. it- 338b/25, 338b/25db

ġurūr *Ar.i.* Boş şeylere güvenerek aldanma, boş şeylerle böbürlenme, kibir, kurum, kurulma; kendini yüksek ve değerli tutma.
ġ.+uñ 322a/05, 322a/06

ġuruş *İt.i.* Liranın yüzde biri, kırk para.
ġ. 320a/09, 321a/05, 327a/06db, 327a/07, 333b/05, 337b/01, 344a/19, 351a/08, 351a/09
ġ.+a 320a/14, 328b/04

ġuruşlıḳ *İt.T.s.* ... Kuruş kıymetinde değerinde, kuruş eden.
ġ. 320a/09

gūşmāl *Far.i.* Kulak bükme, yola getirme.
g. 321b/06, 340a/04

gūyā *Far.zf.* Sanki, diyelim ki.
g. 322b/21, 323b/05, 329a/10, 333b/01, 336b/12, 340b/19, 341b/14, 341b/27, 342a/27, 344a/23, 345a/11db, 346b/10, 347a/15, 349a/24

ġuzāt *Ar.i.c.* Gaziler.
ġ. 334a/04, 334b/19dc, 336a/02dc, 347b/16
ġ.+a 334b/18dc, 334b/19
ġ.+dan 335b/07
ġ.+uñ 335b/10
ġ.-ı (**ġuzāt-ı İslām**)

ġ. 334a/27, 334b/04, 342b/22, 342b/24, 350b/03
ġ.-ı (**ġuzāt-ı Müslimīn**)
ġ. 342b/25db

güc *T.i.* 1. Zorluk, sıkıntı, zulüm, haksızlık. 2. Şiddet.
g. 331b/11dc
g.+ile 336b/18db, 336b/23db
g.+le 336a/15, 336b/18, 336b/18dc, 336b/23

güdāz *Far.s.* Eriten, yakan, mahveden.
g. (**sūz u güdāz**) 320a/21db
g.+ıyla (**sūz u güdāz**) 320a/21

güft *Far.i.* Söz, lakırdı.
g. (**güft ü şinūd**) 337a/11

güft ü şenūd Duyulan haberler, dedikodular.
g. 337a/11

gül- *T.f.* Hoşlanılan veya tuhaf bulunan haller karşısında ekseriya sesli olarak hissini belirtmek.
g.-di 344a/24
g.-di (**yüzi gözi gül-**) 329a/10

gül-bāng *Far.b.i.* Eskiden tekkelerde, ayin sırasında, saraylarda muayyen merasim sırasında hep bir ağızdan yüksek sesle okunan ilahi ve dua.
g.+i 326a/08dc
g.+in 342b/06

gül-be-şeker *Far.b.i.* Bir çeşit gül tatlısı.
g. 338a/10, 338a/10, 338a/11
g.+i 338a/22
g.+ler 338a/21

gül-istān *Far.b.i.* Gül bahçesi, gül tarlası.
g. 335a/14db
g.+ın 335a/14

güliş- *T.f.* Karşılıklı gülmek, hep beraber gülmek.
g.-üp 318a/05

gümān *Far.i.* Zan, sanma, sezme.
g. 330b/26
g. (**bed-gümān**) 334a/02

güm-rāh *Far.b.s.* 1. Yolunu şaşırmış, doğru yoldan ayrılmış. 2. Bol, gür.
g.+ı (**ʿasker-i güm-rāh**) 328a/24
g. (**şāh-ı güm-rāh**)
g. 327a/26
g.-ı (**güm-rāh-ı ʿasākir-i bī-şümār**)
g. 331b/13dc
g.-ı (**güm-rāh-ı ʿasākir-i hezīmet-eṣer**)
g. 331b/13

gümrāhān *Far.s.c.* Yolunuu şaşıranlar, doğru yoldan ayrılmış olanlar.
g. (**ʿasker-i gümrāhān**) 334a/09

gün *T.i.* 1. Yirmi dört saatlik zaman dilimi, gece ve gündüz. 2. Gündüz. 3. İçinde bulunulan zaman.
g. 319a/15, 319b/19, 321a/22, 321a/24dc, 321b/03, 321b/03, 322b/07, 325b/23dc, 325b/26, 326a/24, 328a/01, 329b/16, 329b/21, 330a/11dc, 330b/10, 331b/26, 332a/06, 333a/06, 333a/06dc, 333a/07dc, 333a/26, 333b/27, 334b/14dc, 334b/20, 335a/03, 335a/21, 335b/17, 336b/03, 336b/04, 337a/17, 337b/16, 338a/05, 338a/18, 338b/14, 339a/04, 339a/08, 339a/09, 339a/11, 339a/12, 339a/18, 339b/03, 339b/13, 340a/03, 340a/16, 340a/27, 343b/18, 344a/03, 344a/21db, 344a/21db, 344a/25, 344b/04, 345a/04, 345a/15, 346a/09, 346a/09db, 346a/09dc, 346a/12, 346a/14dc, 346b/05, 346b/07, 346b/09, 349b/07db, 349b/17, 349b/22, 351a/12
g.+de 319a/11, 333a/26dc, 339a/08, 340a/16dc, 343a/12, 343b/11

g.+den 319b/19, 321b/03dc, 332b/14, 336b/03, 337a/14, 341b/14db, 348b/01db
g.+e 348b/01db
g.+i 320b/23, 320b/23dc, 321a/02, 321a/07, 321a/08dc, 321a/12, 321a/13dc, 322a/16, 322a/18, 322b/08, 327a/01, 333a/05, 333a/07dc, 333a/13, 335b/16dc, 335b/17, 336b/19, 338b/12, 338b/12dc, 338b/14, 340b/01, 340b/01dc, 342b/15dc, 343a/12dc, 343b/11dc, 344a/22, 344b/05, 346b/07, 346b/07dc
g.+inde 321a/04, 330a/27, 330b/20, 333a/13db
g.+lik 326b/22
g.+üñ 321a/24, 328a/26

günāh *Far.i.* Allah'ın emirlerine aykırı olarak görülen iş, dinī suç.
g. (**bī-günāh**) 320b/03, 329b/26, 329b/26dc, 337a/06
g.+ı 320b/04
g.+ın 333a/23dc
g.+ına 330a/05
g.+ların 330a/06
g.+umuz 323a/08db, 323a/10
g.+uñ 324b/27

güneş *i.* Dünyamızın da içinde bulunduğu gök sisteminin merkezi durumunda olan, çevresinde sisteme ait olan gezegenlerin dolaştığı, ısı ve ışık yayan büyük gök cismi, şems.
g. 338b/25db

gürbe *Far.i.* Kedi.
g. (**şütür gürbe**) 320a/10

gürz *Far.i.* [Eskiden] silah olarak kullanılan uzun saplı, büyük demir topuz.
g.-i (**gürz-i girān**)
g. 341a/23

güşāde *Far.s.* Açılmış, açık, ferah, şen.
g. 323a/21, 329a/20

güẕār *Far.i.* 1. Geçme, geçiş. 2. *s.* Geçirici, geçiren. 3. *s.* Beceren, ödeyen, yapan.
g.+dur (**maṣlaḥat-güẕār**) 319a/24
g. eyle- 346a/10dc
g. it- 346a/11

güzīde *Far.s.* Seçkin, seçilmiş, beğenilmiş.
g. 335a/26db, 348a/07
g.+si 331b/18

güzīn *Far.s.* Seçen, seçilmiş, seçkin.
g. (**şehr-i güzīn**) 335a/26
g.+üñ (**çār-yār-ı güzīn**) 332a/08

H

ḫāb *Far.i.* Uyku, rüya.
ḫ.+dan 338b/16
ḫ.-ı (**ḫāb-ı ḫargūş vir-**)
ḫ. 319a/07

ḫabāṣet-ālūd *Ar.Far.b.s.* Kötülük, alçaklık bulaşmış.
ḫ.+in (**vücūd-ı ḫabāset-ālūd**) 332b/07

ḫabbe *Ar.i.* Buğday, arpa, vesāire gibi ufak ve yuvarlak olan şeyler, taneler.
ḫ. 329b/27, 350b/27

ḫaber *Ar.i.* 1. Son ve yeni havadis, bilgi. 2. Ağızdan ağıza dolaşan söz.
ḫ. 322b/01dc, 322b/06, 346b/21, 347a/05db, 350b/13, 350b/14dc, 351a/04
ḫ. (**bī-ḫaber**) 321b/16, 323b/12, 325b/24
ḫ. al- 324a/13, 332b/27dc, 333a/01, 340a/18dc
ḫ. gönder- 350b/13dc
ḫ.+i 332b/15dc, 333a/01dc, 334a/07dc, 334a/08, 334b/13, 334b/13dc, 336b/10, 336b/10dc
ḫ.+üñ 321b/21, 339b/02, 346b/24

ḫ. **vir**- 326a/08dc, 347a/06, 347b/02, 347b/02dc, 349a/10, 349b/05, 349b/09, 349b/27
ḫ. **viril**- 348a/20
ḫ.-i (**ḫaber-i mūḥiş**)
ḫ. 332b/15
ḫ.-i (**ḫaber-i müriş̲ü'l-keder**)
ḫ. 332b/22
ḫ.-i (**ḫaber-i vaḥşet**)
ḫ. 337a/25dc

ḫaber-dār *Ar.zf.* Haberli.
ḫ. 321b/21, 332b/15

ḫaberleş- *Ar.T.f.* Karşılıklı haber alışverişinde bulunmak.
ḫ.-diler 326a/19

ḫabeşī *Ar.s.* Çok esmer.
ḫ. 321b/15

ḫabīr *Ar.i.* Haberli, bilgili.
ḫ. 326a/01
ḫ. **ol**- 335a/06, 336a/10, 347b/01dc

ḫabīş̲e *Ar.i.* Fena huy, çirkin şey.
ḫ.+lerin (**eṭvār-ı ḫabīş̲e**) 325a/21dc

ḫabs *Ar.i.* Hapis, alıkoyma, bir yere kapama, salıvermeme, bir yere kapayıp dışarı çıkmama, hapishane.
ḫ. **olın**- 350b/26dc, 350b/27

ḫācāt *Ar.i.* İstekler, dilekler.
ḫ.+dan (**erbāb-ı ḫācāt**) 341b/21

ḫācc *Ar.s.* Hacca giden, Kābe'yi ziyaret eden, hacı.
ḫ.-ı (**nām-ı ḫācc-ı şerīf ol**-)
ḫ. 322a/27

ḫācet *Ar.i.* İhtiyaç, lüzum, gereklik, muhtaç.
ḫ.+de 349b/23
ḫ.+i 350a/19, 350a/23
ḫ.+in 350a/23
ḫ.+inde 350a/19

ḫācı *Ar.s.* Hacca giden, Kābe'yi ziyaret eden, hacı.
ḫ. 321a/08, 321a/08db

ḫadaᶜa *Ar.s.c.* Dalaveracılar, hileciler, aldatıcılar.
ḫ. (**ḫīle ü ḫadaᶜa**) 347a/01dc, 347a/01db

ḫadd *Ar.i.* 1. Sınır, iki devlet toprağının birleştiği yer, kenar. 2. Bir şeyin nihayeti, sonu.
ḫ. (**bī-ḫadd**) 319b/27, 332a/24
ḫ. (**ḫadd ü ᶜaded**) 320a/01
ḫ. (**ḫadd ü ḫaşr**) 324b/19, 335a/17, 340b/23, 342b/05
ḫ.+den 325b/18
ḫ.+i 341b/01
ḫ.+in 333a/23, 340a/22
ḫ.-i (**ḫadd-i imkān ol**-)
ḫ. 336a/12
ḫ.-i (**ḫadd-i ḳıyās**)
ḫ. 334b/06
ḫ.-i (**ḫadd-i taᶜdād**)
ḫ. 341a/25
ḫ.-i (**ḫadd-i taᶜrīf ü tavṣīf**)
ḫ. 335a/10, 341a/01

ḫādiş̲e *Ar.i.* Vakıa, yeni bir şey, ilk defa çıkan, macera olan bir nitelik ve durum.
ḫ. 338a/18

ḫadd ü ᶜaded Sınır va sayı.
ḫ. 320a/01

ḫadd ü ḫaşr Sınır, nihayet.
ḫ.+dan 335a/17
ḫ.+ı 324b/19, 340b/23, 342b/05

ḫafīf *Ar.s.* Ağır olmayan, yeğni; az olan.
ḫ. 329a/14db

ḫafīfe Ar.s.müen. bkz. ḫafīf maddesi.
ḫ. 329a/16

ḫāh ü nā-ḫāh *Far.zf.* İster istemez.
ḫ. 319a/12, 323a/26, 351a/25

ḫā'ib *Ar.s.* Mahrum.
ḫ. (**ḫā'ib ü ḫāsir**) 332a/11, 332b/19

ḫā'ib ü ḫāsir *Ar.b.s.* Hiçbir şey elde edemeyen.
ḫ. 332a/11, 332b/19

ḫāk Far.i. Toprak.
ḫ. (**āġuşte-i ḫūn ü ḫāk ol**-) 334b/08
ḫ.+e 334b/26, 335a/13

ḫ.+le 343b/11db, 343b/13, 343b/17
ḫ.-i (**ḫāk-i pāy**)
ḫ. 347a/10
ḫ.-i (**pādişāh-ı deryā-nevāl-i ḫāk-i pāy**)
ḫ. 347a/09

ḥaḳāret *Ar.i.* Hakirlik, hor görme, incitme, küçük görme.
ḥ. 323a/20dc, 326a/21, 327a/17
ḥ.+i 325a/21dc

ḥaḳīḳat *Ar.i.* 1. Bir şeyin aslı ve esası, mahiyeti. 2. Gerçek, doğru; gerçekten, doğrusu.
ḥ. 322b/01, 331a/23, 339b/24
ḥ.+de 327a/04, 339a/07

ḥaḳīḳī *Ar.s.* Hakikate mensup, gerçek; doğru.
ḥ. (**müeşşir-i ḥaḳīḳī**) 339a/02

ḥākim *Ar.i.* Hükümdar, emir.
ḥ. 327a/24

ḥaḳīr *Ar.s.* İʿtibārsız, değersiz, aşağı, ādī, bayağı.
ḥ. 328b/03, 332a/02, 338b/05, 339b/26
ḥ.+den 347a/09
ḥ.+e 327b/05
ḥ.+i 346b/24

ḥaḳḳ *Ar.i.* 1. Allah, Tanrı. 2. Doğruluk ve insaf. 3. Bir insana ait olan şey. 4. Dava ve iddiada hakikate uygunluk, doğruluk.
ḥ. 318a/02, 329b/03, 344b/09, 347a/03
ḥ. (**Müslümān-ı ḥaḳḳ**) 327a/02
ḥ.+a 317b/20
ḥ.+a (**Cenāb-ı Ḥaḳḳ**) 334a/18
ḥ.+a (**Ḥażret-i Ḥaḳḳ**) 338a/24
ḥ.+a (**icrā-yı ḥaḳḳ**) 341b/12
ḥ.+dan 325b/22
ḥ.+dan (**Cenāb-ı Ḥaḳḳ**) 321b/06
ḥ.+dan (**ṣūret-i ḥaḳḳ**) 328b/11
ḥ.+ında 326a/10, 336b/08db
ḥ.+ından 325a/23, 325b/01, 336b/08
ḥ.+ıyla (**emr-i Ḥaḳḳ**) 320a/23
ḥ.+larındadan 340a/19
ḥ.+larından 326b/10, 326b/24, 339a/17

ḥaḳḳā *Ar.zf.* Doğrusu.
ḥ. 341b/23

ḥaḳḳ-gūylik *Ar.Far.T.b.i.* Doğru söyleyicilik.
ḥ. 317b/20

ḥāl *Ar.i.* 1. Şimdiki zaman, geçmiş ve gelecek olmayan zaman. 2. Oluş, bulunuş, suret, keyfiyet, durum.
ḥ. 317b/03, 322b/01, 327a/06dc, 331a/23, 332a/08, 334a/13, 337b/26, 341a/17, 346a/06, 348b/01, 351a/07
ḥ. (**Ḳızılbaş-ı bed-ḥāl**) 318a/14
ḥ.+de 340a/05, 348b/10, 348b/15, 349b/04, 350a/10
ḥ.+dür 323b/18
ḥ.+e 330a/16db, 344a/12
ḥ.+i 318b/24, 319a/17db, 326a/11, 329a/01, 329a/01, 332b/15, 339b/27, 350b/25
ḥ.+in 319a/17, 324b/18
ḥ.+ine 335a/15
ḥ.+le 341a/17db
ḥ.+lerinde 340a/06
ḥ. olın- 326a/08dc
ḥ.-i (**ḥāl-i müşkil ol-**)
ḥ. 332a/27, 335b/14

ḫalᶜ *Ar.i.* Tahttan indirme.
ḫ. it- 351a/26

ḥālā *Ar.zf.* Şimdi, henüz.
ḥ. 321b/06

ḫalāṣ *Ar.i.* Kurtulma, kurtuluş.
ḫ. 342b/04, 347b/23
ḫ. (**cān-ḫalāṣ it-**) 334a/25
ḫ. bul- 336a/09db
ḫ. it- 325a/24
ḫ. ol- 324b/14, 332b/10dc, 334b/09dc, 336a/15, 347b/21, 347b/23dc

ḥalet *Ar.i.* Hāl, sūret, keyfiyet.
ḥ. 349b/04db
ḥ.+de 348b/08, 348b/11, 350a/17

ḫālī *Ar.i.* 1. Tenha, boş, sahipsiz yer. 2. Açık yer.
ḫ. 326b/08, 326b/12, 329a/02, 331b/20db, 338a/04, 339a/05
ḫ. ol- 321b/04, 326b/10dc, 331b/20, 344b/01, 347b/24
ḫ. olın- 321a/23dc, 321b/04db

ḫāliṣ *Ar.s.* Hilesiz, katkısız.
ḫ. (**ẕeheb-i ḫāliṣ**) 344b/19

ḫāliyā *Ar.zf.* Hālī, boş olduğu halde, boş olarak.
ḫ. 322b/10, 330b/02, 338a/22, 341b/16

ḫalḳ *Ar.i.* 1. Yaratma, yaratılma. 2. İnsanlar. 3. İnsanlardan bir bölük.
ḫ. 317b/14db, 323b/05, 323b/07, 323b/19, 328b/07, 349a/06
ḫ.+a 323b/10
ḫ.+da (**lisān-ı ḫalḳ**) 342b/27, 345b/07
ḫ.+dan 325b/22
ḫ.+dan (**lisān-ı ḫalḳ**) 342b/27db
ḫ.+ı 322a/26dc, 322b/22, 323a/21, 324a/09, 324a/10, 325b/26, 329b/06, 344b/04, 345a/12, 347b/20
ḫ.+ına 330a/12
ḫ.+ından 322a/26, 335b/06, 343b/14
ḫ.+ınuñ 336b/17, 340b/09, 340b/25, 342a/12
ḫ.+uñ 317b/14, 318a/03, 324b/08, 325b/17, 325b/23, 336b/11
ḫ.-ı (**ḫalḳ-ı ʿālem**)
ḫ. 336b/16, 344a/24

ḫāllü *Ar.T.s.* Hali olan.
ḫ. 324a/15

ḫalṭ *Ar.i.* Münasebetsiz söz söyleme.
ḫ.-ı (**ḫalṭ-ı kelām**)
ḫ. 322b/26

ḫām *Ar.i.* 1. Pişmemiş, olmamış, çiğ. 2. İşlenmemiş, üzerinde çalışılmamış. 3. Boş, nafile, beyhude. 4. Terbiye, tecrübe görmemiş, acemi kimse.
ḫ. (**kelām-ı ḫām**) 328b/07
ḫ.+dan (**sīm-i ḫām**) 345a/02, 345a/04
ḫ.+ı (**ṭamaʿ-ı ḫām**) 318b/15, 345b/02

ḥamd *Ar.i.* Tanrı'ya olan şükran duygularını bildirme.
ḥ. (**şükr ü ḥamd it-**) 338a/24

ḫāme *Far.i.* Kalem.
ḫ.-i (**ḫāme-i ser-tīz**)
ḫ. 325a/21dc

ḥamdi-lillah *Ar.b.i.* Allah'a şükürler olsun.
ḥ. 348a/07

ḫāmıż *Ar.s.* Ekşi ve sirke gibi olan, asit.
ḫ.+dan (**ḫulv ü ḫāmıż**) 349a/20

ḥamīde *Ar.i.müen.* Övülmeye değer.
ḥ.+si (**maḥāsin-i ḥamīde**) 330a/01

ḥamīm *Ar.s.* Pek sıcak, pek kaynar nesne.
ḥ.+den (**zaḳḳūm-ı ḥamīm**) 320a/03

ḥaml *Ar.i.* Yüklenme.
ḥ.+ine (**ʿadem-i ḥaml**) 322a/23dc
ḥ. it- 322a/24, 324a/03
ḥ. olın- 325b/19

ḥammāl *Ar.i.* Para karşılığında, arkasıyla, eliyle yük taşıyan adam, hamal.
ḥ.+a 338b/06

ḥammām *Ar.i.* Hamam.
ḥ.+ına (**Vālide Ḥammāmı**) 339b/15

ḥamr *Ar.i.* Şarap.
ḥ. 344a/18

ḫams *Ar.s.* Beş, dörtten sonra gelen sayı.
ḫ. (**semān ve ḫamsīn ḫams-mi'e**) 348a/21
ḫ. (**ḫams ve erbaʿīn ve elf**) 344a/21db
ḫ. (**tisʿa ve erbaʿīn ḫams-mi'e**) 349a/12, 349b/08

ḫamse *Ar.s.* Beş; dörtten sonra gelen sayı.
ḫ.+yi (**evḳāt-ı ḫamse**) 341b/19

ḫamsīn *Ar.s.* Elli; kırk dokuzdan sonra gelen sayı.
ḫ. (**semān ve ḫamsīn ḫams-mi'e**) 348a/20

ḫancer *Ar.i.* Ucu sivri, iki yanı keskin bıçak, hançer.
ḫ. 336b/26, 337a/03, 337b/22
ḫ.+ine 328a/12
ḫ.+ler 334b/06
ḫ.-i (**ḫancer-i muraṣṣaʿ**)
ḫ. 321a/15dc, 347b/07dc
ḫ.-i (**ḫancer-i ser-tīz**)
ḫ. 327b/21, 337a/04, 347b/09

ḫandān *Far.s.* Gülen, gülücü.
ḫ. (**şādān ü ḫandān ol-**) 329a/10dc
ḫ. (**şükrān ü ḫandān ol-**) 321a/04

ḫande *Far.i.* Gülme, gülüş.
ḫ. it- 322b/16

ḫandek *Ar.i.* bkz. ḫandeḳ
ḫ.+den 331b/21
ḫ.-i (**ḫandek-i vāsiʿ**)
ḫ. kes- 319b/10
ḫ. 331b/16

ḫandeḳ *Ar.i.* Kale etrafına açılan uzun çukur, hendek.
ḫ. 331b/16dc
ḫ.+den 331b/21db

ḫāne *Ar.i.* Ev.
ḫ.+sine 323b/16
ḫ.+ye 330a/11

ḫanedān *Far.i.* Kökten asil ve büyük aile.
ḫ. 326b/16

ḫande-rūy *Far.b.s.* Güler yüzlü.
ḫ. 320b/09

ḫān-ḳāh *Ar.i.* Tekke.
ḫ.+ına 318b/21

ḫānī *Ar.i.* Hana ait olan.
ḫ.+de (**ʿasr-ı Süleymān Ḫānī**) 334b/27, 335a/02

ḫanlıḳ *Ar.T.i.* Han tarafından idare edilen ülke.
ḫ.+ın 327a/24

ḫar *Far.i.* Eşek.
ḫ.-ı (**ḫar-ı ʿĪsā**)
ḫ. 345a/11

ḫarāb *Ar.s.* Yıkık, viran.
ḫ. 333b/18
ḫ.+a 329a/03
ḫ. itdür- 335a/15

ḫarābe *Ar.s.* 1. Eski binaların yıkıntısı. 2. Çok harap ev.
ḫ. (**ḫarābe-müşrif ol-**) 343b/02, 351a/13
ḫ.+lerinde 348a/22
ḫ. ol- 351a/13dc

ḫarāc *Ar.i.* Vaktiyle Müslüman olmayan tebʿadan alınan vergi.
ḫ. 337a/10

ḫarām *Ar.s.* 1. Şeriatçe, dince yasak edilmiş şey. 2. Tecavüz edilmesi, dokunulması men edilen, kutsal, mübārek.
ḫ. 339a/03
ḫ.+dur 338b/21

ḫarāret *Ar.i.* Sıcaklık.
ḫ.-i (**ḫarāret-i şems**)
ḫ. 344b/25

ḫarb *Ar.i.* Cenk, kavga, dövüş, savaş.
ḫ. 323a/20db, 347b/09db
ḫ. (**ālāt-ı ḫarb**) 323a/26
ḫ. (**ceng-i ḫarb**) 321b/11
ḫ. (**ceng ü ḫarb**) 347b/10
ḫ. (**üslūb-ı ḫarb**) 346b/05db
ḫ.+i 319a/05
ḫ.+i (**ālāt-ı ḍarb ü ḫarb**) 350b/18

ḫarcan- *Ar.T.f.* Harcamak fiiline konu olmak.
ḫ.-dı 319a/27

ḫarekāt *Ar.i.c.* Hareketler, davranmalar.
ḫ.+ı 338b/23
ḫ.+ın 322a/02

ḫareket *Ar.i.* 1. Kımıldama, oynama, yer değiştirme. 2. İş işleme, iş görme, davranma. 3. Yola çıkma.
ḫ. 346b/19
ḫ.+den 349b/16, 349b/16db
ḫ. it- 338a/08
ḫ. olın- 342b/08dc, 346a/09dc

ḫarem *Ar.i.* 1. Herkesin girmesine müsāade edilmeyen, saygıdeğer ve kutsal yer. 2. [Evvelce] büyük İslam konaklarında bulunan kadınlar dairesi.
ḫ.+i 347b/14
ḫ.-i (**ḫarem-i hümāyūn**)
ḫ. 341a/04, 344b/04, 345a/12, 351a/16
ḫ.-i (**ḫarem-i muḫterem**)
ḫ. 340b/05
ḫ.-i (**ḫarem-i muḫterem-i pādişāhī**)
ḫ. 341b/23

ḫarem-perver *Ar.Far.b.s.* Harem sevenler.
ḫ. ol- 341b/24

ḫar-gāh *Far.i.* Büyük çadır, otak.
ḫ. 345a/07
ḫ. (**vażᶜ-ı ḫar-gāh**)
ḫ. 345a/16
ḫ. (**vażᶜ-ı ḫar-gāh it-**)
ḫ. 345a/16db

ḫargūş *Far.i.* Tavşan.
ḫ. (**ḫāb-ı ḫargūş vir-**) 319a/07

hāribe *Ar.s.* Kaçan, firār eden.
h. ol- 348b/03

ḫāric *Ar.i.* 1. Dış, dışarı. 2. Dışarı çıkan, dışarıda, dışta.
ḫ. 334a/13dc, 335a/11, 341b/02, 344b/15
ḫ.+de 334a/13db
ḫ.+den 334a/13
ḫ.-i (**ḫāric-i defter ü erḳām**)
ḫ. 342b/05
ḫ.-i (**ḫāric-i ḳıyās ü evhām**)
ḫ. 340b/23

ḫarīr *Ar.i.* İpek.
ḫ. 318a/18

ḫarr *Ar.i.* Hararet, sıcaklık, sıcak.
ḫ.+da (**şiddet-i ḫarr**) 328a/15
ḫ.+ında (**şiddet-i ḫarr**) 328a/26

ḫasāret *Ar.i.* Zarar, ziyan.
ḫ. (**ġāret ü ḫasāret**) 320b/22dc, 327b/02
ḫ. (**ġāret ü ḫasāret itdüril-**) 335a/05
ḫ. (**ġāret ü ḫasāret olın-**) 335a/05db, 335b/02, 335b/03
ḫ.+i (**ġāret ü ḫasāret**) 320b/23
ḫ.+ler (**ġāret ü ḫasāret**) 335a/26
ḫ.+ler (**ġāret ü ḫasāretler eyle-**) 327b/08

ḫasb *Ar.zf.* Göre, nazaran, bināen, cihetiyle, gereğince.
ḫ.+i 330b/16db
ḫ.+iyle 330b/16

ḫasene *Ar.i.* İyilik, iyi hal, iyi iş, hayırlı iş.
ḫ.+leri (**aḫlāḳ-ı ḫasene**) 341b/01
ḫ.+si (**aḫlāḳ-ı ḫasene**) 341a/26
ḫ.-i (**ᶜādet-i ḫasene-i ᶜOs̱māniyān**)
ḫ. 343a/15
ḫ.-i (**baᶜż-ı aḫlāḳ-ı ḫasene-i Vezīr Mūsā Paşa**)
h. 341a/26db

ḫāṣıl *Ar.s.* Husule gelen, husul bulan, peyda olan, olan, çıkan.
ḫ. 348a/07
ḫ. ol- 329a/25, 332a/24, 334b/13dc, 336a/08, 346b/06dc, 346b/12

ḫaṣīn *Ar.s.* Müstahkem, kuvvetli, sağlam (yer).
ḫ. 327a/06db

ḫ. (**ḥışn-i ḥaṣīn ü maḫūd-ı selāṭīn**) 327a/06dc

ḫāsir *Ar.s.* Zarara, ziyana uğrayan.
ḫ. (**ḫā'ib ü ḫāsir**) 332a/12, 332b/19

ḫasīse *Ar.i.* Kötü huy, fena tabiat.
ḫ. (**eşyā-yı ḫasise**) 335b/09
ḫ. (**umūr-i ḫasīse**) 335a/20

ḫaṣiyet *Ar.i.* Bir şeye has vasıf taşıyan, hasiyeti olan.
ḫ.+ine 328a/15

ḫasnāca *Ar.T.s.* Güzelce.
ḫ. 327b/13

ḫaṣr *Ar.i.* Sıkıştırma, dar bir yerin içine alma.
ḫ.+dan (**ḫadd ü ḫaṣr**) 335a/17
ḫ.+ı (**ḫadd ü ḫaṣr**) 324b/19, 340b/23, 342b/05

ḫaṣṣ *Ar.i.* 1. Mahsus, özel. 2. Saf, halis.
ḫ. (**nedīm-i ḫaṣṣü'l-ḫaṣṣ**) 340b/04dc
ḫ.+ı (**nedīm-i ḫaṣṣ**) 340b/04
ḫ.+ı (**nedīm-i ḫaṣṣü'l-ḫaṣṣ**) 340b/04dc
ḫ.+ından 318a/09
ḫ.+ları 344a/16

ḫaṣṣa *Ar.i.* 1. Bir kimseye ya da bir şeye özel olan nitelik, kuvvet, güç. 2. Padişaha has işler, hizmetler.
ḫ. (**daḳīḳ-i ḫāṣṣa**) 318a/25
ḫ. (**aġa-yı duḫterān-ı ḫaṣṣa**) 326a/08dc

ḫaṣṣeten *Ar.zf.* Hususi olarak, özellikle, ayrıca. Yalnız.
ḫ. 318a/23

ḫaste *Far.s.* Hasta, rahatsız.
ḫ.+ler 323b/02, 336b/21, 336b/23

ḫastelen- *Far.T.f.* Hasta hale gelmek, rahatsızlanmak.
ḫ.-di 336b/03

ḫāşā *Ar.e.* Asla, katiyen, hiçbir vakit, Allah göstermesin, uzak olsun.
ḫ. 323a/08, 325a/04, 339a/24, 340a/07

ḫāşā min-es-sā *Ar.cüm.*
Benzetmekten korkulur.
ḫ. 320b/08,

ḫaşarılıḳ *Ar.T.i.* Haşarı olma hali, haşarı olanın hali.
ḫ. it- 336b/26

ḫaşyet *Ar.i.* Korku, korkma.
ḫ.+lerinden (**ḫavf ü ḫaşyet**) 329b/01

ḫaṭā *Ar.i.* 1. Yanlış; yanlışlılık; yanılma. 2. Günah. 3. Kabahat, kusur.
ḫ. 339a/02
ḫ. it- 324b/17, 347a/18, 347a/18dc

ḫaṭar *Ar.i.* Tehlike.
ḫ. (**ḫavf ü ḫaṭar**) 333a/01
ḫ.+lardan 340b/25

ḫatāyā *Ar.i.c.* Kabahatler, suçlar, günahlar, yanlışlıklar, günahlar.
ḫ. 340b/25

ḫātem *Ar.i.* Mühür, üstü mühürlü yüzük.
ḫ.+in 318b/18db
ḫ.-i (**ḫātem-i ṣadāret**)
ḫ. 318b/18, 326a/12
ḫ.-i (**ḫatem-i ṣadāret-i vezīr**)
ḫ. 337a/12

ḫāṭıf *Ar.s.* Göz kamaştıran.
ḫ. (**berḳ-ı ḫāṭıf**) 340b/21

ḫāṭır *Ar.i.* 1. Zihin, fikir. 2. Keyif, hāl, 3. Gönül.
ḫ. (**bā'iş-i renciş-i ḫāṭır ol-**) 329b/10
ḫ. (**münkesirü'l- ḫāṭır ol-**) 338a/15
ḫ.+a 338a/24, 348a/27
ḫ.+dan 330b/07
ḫ.-ı (**mūcib-i iġbirār-ı ḫāṭır-ı pādişāhī**)
ḫ. 329b/21
ḫ.+ı 322b/06dc
ḫ.+ına 325b/12, 347a/01

ḫ.+ları 322a/23dc, 322b/06
ḫ. ol- 347a/19dc
ḫ.+uñuz 325a/03

ḫatm *Ar.i.* 1. Kur'ān'ı başından sonuna kadar okuma. 2. Mühürleme, mühürlenme.
ḫ. (**emr-i sulṭān-ı ḫatmü'l-ittibāᶜ**) 348a/12
ḫ. eyle- 348b/01
ḫ.-i (**ḫatm-i Ḳur'ān**)
ḫ. 348a/23

ḫaṭṭ *Ar.i.* 1. Yazı. 2. Padişah yazısı, ferman, buyruk.
ḫ.+umuz 324b/05
ḫ.+umuzla 324b/05db
ḫ.-ı (**ḫaṭṭ-ı hümāyūn**)
ḫ. 325b/07
ḫ.-ı (**ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı saᶜādet-maḳrūn**)
ḫ. 333b/09, 339a/19dc
ḫ.-ı (**ḫaṭṭ-ı şerīf**)
ḫ. 324b/04, 324b/06, 324b/06db, 326b/21, 336b/01dc, 336b/06, 336b/06dc, 339a/19, 339b/04, 340a/14dc, 345b/19, 348a/14, 350b/26

ḫattā *Ar.zf.* Bundan başka, fazla olarak, dahi, bile, hem de, üstelik.
ḫ. 318a/06, 319a/11, 319b/01, 321a/24dc, 323a/21, 323b/16, 324b/05, 326b/19, 328b/01, 328b/06, 331a/08, 334a/21, 334b/06, 335a/11, 336b/27, 337a/04, 338b/11, 339a/16, 340a/10

ḫaṭve *Ar.i.* Adım.
ḫ. 331a/15, 331a/17, 331a/17db, 350a/22

ḫavādiṯ *Ar.i.c.* İlgi ile karşılanan haber; yeni söz.
ḫ. 329b/07

ḫavādiṯāt *Ar.i.c.* bkz. ḫavādiṯ maddesi.
ḫ. 325b/03

ḫavāle *Ar.i.* Bir işi veya bir şeyi başka birine bırakma, üstüne bırakma, ısmarlama.
ḫ. buyrıl- 332a/22
ḫ. buyur- 332a/20db
ḫ. gönder- 319a/12
ḫ. it- 326b/07
ḫ. ol- 335b/04, 343a/03

ḫavālelıḳ *Ar.T.i.* Havale denilen ödeme emirlerinin tahsis edilmesi.
ḫ.+lar 339b/12

ḫavālī *Ar.i.* Etraf, civar, çevre, yöre.
ḫ.+de 343a/19

ḫavāṣṣ *Ar.s.* 1. Hassalar, keyfiyetler. 2. Muhterem, saygın.
ḫ.+dan (**aḫaṣṣü'l-ḫavāṣṣ**) 340b/04
ḫ.+ı (**nedīm-i ḫavāṣṣ**) 337a/23

ḫavaṣṣü'l-ḫāṣ *Ar.s.* En has, hastan has.
ḫ. 345a/01

ḫavf *Ar.i.* Korku, korkma.
ḫ. (**ḫavf-ı ḫavf it-**) 333a/01dc
ḫ. (**ḫavf ü bīm-i cān**) 326b/22
ḫ. (**ḫavf ü ḫaşyet**) 329b/01
ḫ. (**ḫavf ü ḫaṭar**) 333a/01
ḫ.+a 339b/25, 345b/26, 347b/15
ḫ.+dan 350a/03
ḫ. eyle- 325b/22dc
ḫ.+ından 348a/24
ḫ.+ıyla 326b/16
ḫ. it- 320a/19, 338b/09, 339a/23, 341a/10
ḫ.-ı (**ḫavf-ı ḫavf it-**)
ḫ. 333a/01dc

ḫavf ü ḫaşyet Korku.
ḫ.+lerinden 329b/01

ḫavf ü ḫaṭar Korku ve tehlike.
ḫ. 333a/01

ḫavl *Ar.i.* Yıl, sene.
ḫ. 349a/02

ḫavla- *T.f.mec.* Saldırmak.
ḫ.-yalum 334a/17

ḫavż *Ar.i.* Havuz.
ḫ.+ları 335a/10

hāy *Far.ün.* Vay, eyvah!

h. 324b/24, 325a/02, 336b/14, 338a/09

ḥayāt *Ar.i.* Dirilik, canlılık.
ḥ.+dan (**ümīd-i ḥayāt**) 329b/16
ḥ.+larına (**ṭūmār-ı ḥayātlarına**) 345b/12
ḥ.-ı (**ḥayāt-ı nev bul-**)
ḥ. 329a/10
ḥ.-ı (**metāᶜ-ı ḥayāt-ı dünyā**)
ḥ. 330b/08

ḥayf *Ar.e.* Haksızlık, cevir, zulüm.
ḥ.+ında 320a/12db

ḫayli *Far.s.* 1. Epeyce, çokça. 2. *zf.* Oldukça.
ḫ. 319a/02, 319a/27, 319b/11, 323a/08, 325a/01, 326a/17, 327a/08, 327b/24, 327b/27, 328a/24, 335a/22, 335a/22db, 335a/23, 335a/24, 336a/02

ḫayme *Ar.i.* Çadır.
ḫ. 345a/07

ḫayr *Ar.s.* İyi, faydalı, hayırlı, yarar.
ḫ. (**fārisü'l-ḫayr**) 328a/25, 344b/11
ḫ.+larıdur (**celb-i duᶜā-yı ḫayr**) 341b/02
ḫ.+ların (**duᶜā-yı ḫayr**) 340b/27
ḫ.+larına (**duᶜā-yı ḫayr**) 340b/09

ḫayrān *Ar.s.* 1. Şaşmış, şaşakalmış, şaşırmış. 2. Çok tutkun.
ḫ. 345a/19
ḫ. (**müteḥayyir ü ḫayrān ḳal-**) 347a/23
ḫ. ol- 339a/18dc

ḫayret *Ar.i.* Şaşma, şaşırma, şaşakalma.
ḫ.+ine 324a/03

ḫaẕer *Ar.i.* Sakınma, korunma, kaçınma, çekinme.
ḫ. it- 331b/04

ḥāżır *Ar.s.* Huzurda, meydanda, göz önünde olan, bizzat bulunan.
ḥ. 324b/23, 337b/08, 339b/09, 349b/08
ḥ. (**ḥāżır ü müheyyā**) 348b/19
ḥ. bulın- 340a/07
ḥ. ol- 348b/16, 349a/13

ḥāżırūn *Ar.s.c.* Huzurda, meydanda, göz önünde olanlar, bizzat bulunanlar.
ḥ. 349b/04

ḥāżır ü müheyyā Huzurda, meydanda bulunan, hazır.
ḥ. 348b/19

ḫażret *Ar.i.* Saygı saymak üzere büyüklere verilen unvan.
ḫ.+i 331b/01, 340a/22, 344a/27
ḫ.+leri 322b/11, 323a/08, 323a/08db, 323a/15db, 325a/20db, 326a/08dc, 326a/09, 328b/21, 330a/18db, 337b/02db, 339b/04, 340a/20db, 340b/11, 340b/25db, 341a/04, 341a/14, 341a/27, 341b/18, 341b/27db, 342b/18, 343a/08, 343a/08, 343b/04, 343b/05, 343b/24, 344b/11, 346a/03db, 347a/10, 347a/21, 347b/09db, 350b/23
ḫ.+lerin 347b/11, 351a/16
ḫ.+lerinden 339b/17
ḫ.+lerine 318b/09db, 326a/08, 329b/11, 339a/19, 346b/11db, 348a/03
ḫ.+lerinüñ 318b/20, 323a/14, 336a/20, 340a/25, 340b/16, 341a/25, 343a/09, 343b/21, 344b/17, 345b/01, 348a/16
ḫ.+leriyle 345b/20, 346a/03
ḫ.+üñ 345b/03
ḫ.-i (**Ḫażret-i Bārī**)
ḫ. 320a/01
ḫ.-i (**Ḫażret-i Cercis**)
ḫ. 346a/16
ḫ.-i (**Ḫażret-i Ḫaḳḳ**)
ḫ. 338a/24
ḫ.-i (**Ḫażret-i İmām Şāfiᶜī**)
ḫ. 338b/21
ḫ.-i (**ḫażret-i naḳībü'l-eşrāf**)
ḫ. 326a/08dc
ḫ.-i (**ḫażret-i nebī**)

ḥ. 346a/15db
ḥ.-i (**Ḥażret-i Resūl**)
ḥ. 350a/21
ḥ.-i (**ḥażret-i şeyḫ**)
ḥ. 350a/26
ḥ.-i (**Ḥażret-i Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir**)
h. 348a/15
ḥ.-i (**Ḥażret-i Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir Geylānī**)
ḥ. 347b/27
ḥ.-i (**Ḥażret-i Şeyḫü'l-islām Saʿdeddīn Efendi**)
ḥ. 348a/02

ḫazīne *Ar.i.* Devlet malının, devlet parasının saklandığı yer.
ḫ. 318b/08, 329a/04, 331b/24, 333b/06, 333b/11, 333b/21, 343b/01dc
ḫ.+den 325b/21, 333b/07
ḫ.+si 343b/01
ḫ.+sine 326b/11
ḫ.+yi 325b/23
ḫ.-i (**ḫazīne-i ʿāmire**)
ḫ. 344a/17, 345a/07
ḫ.-i (**teslīm-i ḫazīne-i ʿāmire eyle**-)
ḫ. 351a/10

ḥaẓẓ *Ar.i.* Hoşlanma, zevklenme; sevinç, menunluk.
ḥ. it- 343a/23
ḥ.+uñ 348b/22

hebā *Ar.i.* Yok yere, boş, nafile.
h.+dur 336a/27

hedāyā *Ar.i.c.* Armağanlar, hediyeler.
h. 343a/21

heder *Ar.i.* Boşa gitmek, yok yere giden şey.
h. ol- 337b/09

hediyye *Ar.i.* Hediye, armağan.
h. 318a/26
h. (**ʿale'ṭ-ṭarīḳü'l-hediyye**) 318b/02
h. vir- 319a/02, 319a/08

helāk *Ar.i.* Mahvolma, ölme.
h. 334b/07
h. eyle- 320a/26
h. ol- 333b/04dc

ḥelāl *Ar.i.* Kullanılması şerʿan caiz olan, dinin hükümleri bakımından kullanılabilen, haram olmayan şey.
ḥ. ol- 333a/23dc

hele *bağ.* Bilhassa, alelhusus, hassaten, özellikle.
ḥ. 322b/16db, 327b/09

hem *Far.bağ.zf.* 1. Zaten. 2. Hem ... hem şeklinde sözcükleri birbirine bağlar. 3. "de" bağlacı anlamıyla kullanılır.
h. 331b/22, 331b/23, 333a/06, 334b/15db, 343b/02db

hemān *Far.zf.* Hemen, derhal, o anda, çarçabuk.
h. 318a/01, 318a/03, 321b/20, 322b/17db, 322b/20, 322b/20db, 322b/22, 323a/20, 323a/20db, 324b/24, 326a/08dc, 327b/08db, 327b/25, 327b/26, 328a/08, 328a/10, 328a/17, 328b/12db, 328b/16, 330b/25db, 332a/14, 332b/06db, 332b/11, 334a/15db, 334a/16, 334a/24, 334b/03, 336b/12db, 337b/21, 339a/18dc, 339a/26db, 339b/11db, 339b/18, 340a/16dc, 341b/27, 347a/11db, 347a/19db, 348a/26db

hem-ān-dem *Far.b.zf.* Hemen, çabucak, o anda.
h. 349b/03, 349b/13, 349b/16, 349b/26

hem-cinslıḳ *Far.Ar.T.b.i.* Aynı soydan olmak.
h.+ından 325b/19

hemyān hemyān *Far.i.ik.* Kese kese.
h. 344a/19

hengām *Far.i.* Zaman, çağ, sıra, vakit.
h.-ı (**hengām-ı sermā**)
h. 330a/08

hengāme *Far.i.* Kavga, gürültü.
h. kop- 322b/21
h.+yi 324b/09

henüz *Far.zf.* Şimdiye kadar, bu ana dek; yeni, hālā; ancak.
h. 320b/11, 323b/19, 327b/03, 327b/04, 331a/16, 333b/12, 333b/27, 338a/19, 338a/23, 338b/14db, 338b/17, 340a/14, 341b/04

her *Far.e.* Hep, bütün.
h. 317b/03, 317b/26, 318a/03db, 318a/05, 318a/06, 318a/26, 318b/01, 318b/01db, 319a/15, 319b/02, 319b/19, 319b/21, 319b/24, 320b/19, 321a/17, 321a/22, 321b/03, 321b/12, 322a/04, 322b/25, 323a/07db, 323a/21, 327a/07, 327b/18, 328b/06, 329a/02, 329a/02, 329a/25, 331a/02, 332b/10, 333a/09, 334b/25, 335a/04, 335a/07, 335a/09, 335b/22, 336a/24, 336b/12, 337b/01, 337b/19, 338a/01, 338a/24, 340a/03, 340a/08, 340a/14, 340a/16, 344a/06, 344b/21, 345a/04, 345a/12, 345a/15, 345b/22, 347a/22, 347a/22, 350a/20, 351a/04, 351a/05, 351a/22

her-bār *Far.zf.* Her defa, daima.
h. 331a/23, 341b/15

herc *Far.i.* Karışıklık, gürültü ve karışık hareket.
h. (**herc ü merc**) 330a/18, 340a/12

herc ü merc Altüst, karmakarışık, allak bullak, darmadağın.
h. 330a/18, 340a/12, 351a/21

her-çend *Far.zf.* Her ne zaman.
h. 318b/22, 350a/06

hergiz *Far.zf.* Asla, katiyyen, hiçbir vakit.
h. 330b/23

ḥerif *Ar.i.* Adam.
ḥ. 326a/07dc, 340a/12
ḥ.+i 324a/15

herkes *Far.b.zm.* Olanların tamamı, bütün insanlar. 2. Olur olmaz kişiler, rastgele kimseler.
h. 325b/09, 325b/12db, 336b/15dc
h.+e 320b/09, 325b/11, 329a/21
h.+üñ 317b/13, 336b/15, 344a/24

herze-derāylıḳ *Far.T.b.i.* Saçma sapan söz söylemek, gevezelik.
h. 322b/27
h. it- 322b/27

herze-gūylik *Far.T.b.i.* Saçma sapan söz söyleyicilik.
h. 322b/27

ḥesāb *Ar.i.* Hesap, sayma.
ḥ.+a 344b/17
ḥ.+dan (**taʿdād ü ḥesāb**) 344b/15

hevā *Ar.i.* Heves, istek, arzu; sevgi; hoşlanma.
h. 337b/03
h.+dan 323b/06

heves *Ar.i.* 1. Arzu, istek. 2. Gelip geçici istek.
h. it- 348a/10

hey *ünl.* Dikkat çekme ünlemi, akranlara ve küçüklere seslenirken kullanılır.
h. 323b/18, 324b/12

heybet *Ar.i.* Korku ile saygı duygularını birden uyandıran hal veya gösteriş.
h. 347a/19db
h.+inden 349a/24

hey'et *Ar.i.* Hal, durum.
h. (**vażʿ ü hey'et**) 347a/17db, 347a/24
h.+de (**vażʿ ü hey'et**) 347a/17

hezār *Far.s.* 1. Bin 2. Pek çok.
h. 324a/11, 324b/10, 327a/21, 337a/11, 337a/12dc, 337a/24, 337b/09, 343b/10dc

hezīmet-eşer *Ar.b.s.* Sonu bozgun olan.
h.+in (**ʿasākir-i hezīmet-eşer**) 320b/17
h.+inüñ (**ʿasker-i hezīmet-eşer**) 331b/18
h.+inüñ (**hezīmet-eşer**) 331b/18db
h.+iyle (**güm-rāh-ı ʿasākir-i hezīmet-eşer**) 331b/13

ḥıfẓ *Ar.i.* Koruma.
ḥ.+ına 347b/14
ḥ. it- 338a/24

ḥırḳa *Ar.i.* Kalın kumaştan yapılmış veya içi pamukla beslenmiş ceket uzunluğunda bir giyecek.
ḥ. 348b/20

ḥışāl *Ar.i.* Huylar, tabiatlar, ahlaklar.
ḥ.-ı (**ḥışāl-ı ʿaşere**)
ḥ. 328a/14
ḥ-ı (**ḥışāl-ı ẕemīme-i ḥōd-bīn**)
ḥ. 341b/26, 341b/26db

ḥısn *Ar.i.* Sağlam, sarp yer.
ḥ-ı (**ḥışn-ı metīn**)
ḥ. 327a/16
ḥ.-i (**ḥışn-i ḥaşīn**)
ḥ. 327a/06dc

ḥışt *Far.i.* Kısa el mızrağı; kalın harbi.
ḥ.-ı (**ḥışt-ı tīz**)
ḥ. 340b/19
ḥ.-ı (**ḥışt-ı tīz-peykān**)
ḥ. 347a/19

ḥışt-endāz *Far.b.s.* Mızrak atan.
ḥ. 347a/18dc

ḥıyām *Ar.i.c.* Çadırlar.
ḥ. 332b/23db, 332b/26dc
ḥ. (**naṣb-ı ḥıyām**) 331b/11dc, 331b/14, 342b/11, 343b/11dc
ḥ. (**naṣb-ı ḥıyām eyle-**) 331b/14dc
ḥ. (**naṣb-ı ḥıyām it-**) 343b/11
ḥ. (**naṣb-ı ḥıyām olın-**) 318a/12, 321a/12dc, 342b/08dc
ḥ.-ı (**naṣb-ı ḥıyām-ı pādişāh-ı nuṣret-encām**)
ḥ. 321a/12

ḥicāb *Ar.i.* Utanma, sıkılma.
ḥ.+da 317b/22

hiç *Far.zf.* 1. Yok denecek kadar az olan; yok olan. 2. *s.* Ehemmiyetsiz, değersiz.
h. 319a/13, 321b/22, 322b/19db, 323b/20db, 324a/26db, 326b/18, 326b/27, 328b/03db, 329a/22, 331a/22, 334b/10db, 336a/26, 338b/26db
h.+den 336a/26

hiçbir *Far.T.b.s.* Olumsuz cümlelerde isimlerden önce geldiğinde, "ortada olmayan, bulunmayan bir tane mevcut olmayan şey" manası ifade eder.
h. 325a/06db

ḥidmet *Ar.i.* 1. İş, hizmet, vazife. 2. İş görme, birinin işini görme.
ḥ. 325b/12, 325b/12db, 325b/21, 332a/21, 337a/18, 339b/14
ḥ. (**itmām-ı ḥidmet it-**) 346a/01
ḥ. al- 339b/13
ḥ.+de 348a/04db
ḥ.+den (**edā-yı ḥidmet**) 349b/24
ḥ.+e 348a/04
ḥ.+e (**zemīn-i ḥidmet**) 347a/23
ḥ.+i 319a/25, 337b/20, 343a/10
ḥ.+in 330b/09, 343a/08
ḥ.+inde 324a/23, 340b/11, 340b/11db, 341b/05, 341b/08, 348b/21
ḥ.+ine 327b/19, 330a/24, 346b/03
ḥ. it- 319b/02
ḥ.+iyle 322b/11, 341a/05, 342b/18
ḥ.+ler 325b/10, 325b/13, 339a/20
ḥ.+lerine 329a/23
ḥ.+lerümüz 331b/26, 339b/16
ḥ.-i (**ḥidmet-i fetvā-yı şerīfe**)
ḥ. 339a/09

ḫ.-i (**ḫidmet-i pādişāh-ı ʿālem-penāh**)
ḫ. 343a/19db
ḫidmet-i (**ḫidmet-i pādişāhī**)
ḫ. 343a/19
ḫidmet-i (**ḫidmet-i şerīf**)
ḫ. 337b/13, 347a/21

ḫidmet-kār *Ar.Far.b.i.* Hizmetkār, hizmetçilik.
ḫ. 318a/04
ḫ.+ı 318b/21db
ḫ.+ıyla 318b/21

ḫiffet *Ar.i.* 1. Hafiflik. 2. Hoppalık.
ḫ.+dür 328b/25

ḫikāye *Ar.i.* Olmuş bir hadise.
ḫ.+yi 350a/15

ḫikāyet *Ar.i.* Anlatma.
ḫ. it- 321b/14, 323b/27

ḫikmet *Ar.i.* Hakimlik.
ḫ.-i (**ḫikmet-i Ḫudā**)
ḫ. 338b/14

ḫilāf *Ar.i.* 1. Karşı, zıt. 2. Yalan.
ḫ. 329b/12
ḫ-ı (**ḫilāf-ı marżī**)
ḫ. 329a/26, 329a/26db
ḫ.-ı (**ḫilāf-ı muʿtād**)
ḫ. 332a/14

ḫilāfet *Ar.i.* Birinin yerini tutma.
ḫ.+de (**maḳām-ı ḫilāfet**) 326b/07
ḫ.-i (**taḫt-ı ḫilāfet-i kibr**)
ḫ. 329a/09

hilāl *Ar.i.* Yeni ay.
ḫ.-i (**ḫilāl-i ṭarīḳ**)
ḫ. 340a/20

ḫilʿāt *Ar.i.* Eskiden, padişah veya vezir tarafından takdir edilen, beğenilen kimseye giydirilen süslü elbise, kaftan.
ḫ. 334b/17dc, 347b/07dc
ḫ. (**şevb-i ḫilʿāt**) 321a/16dc
ḫ.+lar 334b/18
ḫ.-ı (**ḫilʿāt-ı girān-bahā**)
h. 343a/15
ḫ.-ı (**şevb-i ḫilʿāt-ı girān-bahā-yı zer-bāft**)
ḫ. 321a/16db
ḫ.-ı (**şevb-i ḫilʿāt-ı girān-bahā-yı zer-tār**)
ḫ. 321a/16
ḫ-ı (**şevb-i ḫilʿāt-ı mūrişü'l-behcet**)
ḫ. 321a/18

ḥīle *Ar.i.* Oyun, aldatma.
ḥ. (**ḥīle ü ḫadaʿa**) 347a/01dc, 347a/01db

ḥīle-kār *Ar.Far.b.s.* Hileci, hile eden, düzenbaz.
ḥ.+lardur 346b/27dc

ḥīle ü ḫadaʿa Hile ve daleveracılar.
ḥ. 346b/27dc, 347a/01db

ḫilm *Ar.i.* İnsanın tabiatında olan yavaşlık, yumuşaklık.
ḫ.-i (**ḫilm-i bāʿişü'l-iftiḫār**)
ḫ. 341b/06

ḥilye *Ar.i.* Güzel yüz.
ḥ-i (**ḥilye-i şerīfe**)
ḥ. 329a/14

ḥimāye *Ar.i.* Koruma, korunma.
ḥ. (**eṣnāf-ı himāye**) 343a/20db

ḥimāyet *Ar.i.* bkz. ḥimāye maddesi.
ḥ. (**eṣnāf-ı himāyet**) 343a/23
ḥ. it- 320a/16
ḥ.+leri 350b/14

himmet *Ar.i.* 1. Gayret, emek, çalışma, çabalama. 2. Yüksek irade.
h. (**istimdād-ı himmet it-**) 345a/26
h. buyur- 331a/26
h.+i 336a/26db, 336a/26dc
h.+i (**ḥüsn-i himmet**) 332a/08
h.+i (**saʿy ü himmet**) 336a/26
h.+lerinde 341b/27

ḥīn *Ar.i.* An, zaman, vakit, sıra.
ḥ.+de 320b/01, 321a/14, 322b/11, 326a/26, 326b/11, 327b/04, 328a/12, 328a/20, 330a/12, 332a/17, 334a/07, 335b/19, 337b/03, 342a/19, 342b/18
ḥ.+inde 320a/12
ḥ. 328a/12

ḥisān *Ar.s.c.* Güzeller.
ḥ. (**ḥisān ü ḳıbāḥ**) 348b/03

ḥisān ü ḳıbāḥ Güzeller ve çirkinler.
ḥ. 348b/03

ḥiṣār *Ar.i.* Kale, etrafı istihkamlı kale, bent.
ḥ. (**teslīm-i ḥiṣār it-**) 343a/20

ḥiss *Ar.i.* Duyma kuvveti, duygu.
ḥ. it- 328a/13

ḫiṭāb *Ar.i.* Bir veya birçok kimselere ağızdan veya yazı ile söyleme.
ḫ. 347a/02
ḫ. (**ḳābil-i ḫiṭāb ü muṣāḥabet**) 341b/21
ḫ. buyur- 338b/11db
ḫ. it- 322b/12, 324b/26
ḫ.+larından (**şeref-i ḫitāb**) 340b/06
ḫ. ol- 336b/26
ḫ. olın- 333a/18dc, 347a/27

ḥiyel *Ar.i.c.* Oyunlar, aldatmalar.
ḥ. 346b/27

ḫizmet *Ar.i.* bkz. ḫidmet maddesi.
ḫ.+de 334b/18dc

ḫoca *Far.i.* Hoca, efendi, ağa, çelebi.
ḫ. (**ʿÖmer Ḫoca**) 318b/12, 323a/04dc, 323a/11dc, 323b/13dc
ḫ.+ları 318b/12, 348a/02
ḫ.+nuñ (**ʿÖmer Ḫoca**) 318b/15, 320b/11
ḫ.+ya (**ʿÖmer Ḫoca**) 323a/03, 323a/20dc
ḫ.+yı (**ʿÖmer Ḫoca**) 319a/18
ḫ.-ı (**ḫoca-ı vaḳt**)
ḫ. 325b/06

ḫōd *Far.zm.* Kendi.
ḫ. 321b/21, 325b/10, 326b/24, 326b/25, 327b/26, 332b/10

ḫōd-bīn *Far.b.s.* Kendini beğenmiş, bencil.
ḫ.+i (**ḫıṣāl-ı ẕemīme-i ḫōd-bīn**) 341b/26db
ḫ. (**ḫıṣāl-ı ẕemīme-i ḫōd-bīn**)
ḫ. 341b/26

ḫōd-fürūş *Far.b.s.* Kendini satan, kendini medheden, övüngen.
ḫ.+lara 345b/08

ḫōd-rāy *Far.Ar.b.s.* Kendi reyiyle amil olan; kendi kafasına giden.
ḫ. (**vezīr-i aʿẓam-ı ḫōd-rāy**)
ḫ. 326a/24

ḫōr *Far.s.* Ehemmiyetsiz, değersiz, bayağı, adi.
ḫ. gör- 321b/25

ḫoş *Far.s.* 1. Güzel; iyi. 2. Tatlı.
ḫ. 327b/26db
ḫ. tut- 325a/03

ḫoş-āmed *Far.cüm.* Hoş geldi.
ḫ. 322a/05

ḫoş-ḫırām *Far.b.s.* Güzel gidişli, yürüyüşlü.
ḫ.+ları (**esb-i ḫoş-ḫırām**) 342a/22db
ḫ. (**esb-i ḫoş-ḫırām**)
ḫ. 342a/22
ḫ. (**res-i esb-i ḫoş-ḫırām**)
ḫ. 344b/21

ḫūb *Far.s.* Güzel, hoş, iyi.
ḫ. (**ṭarz-ı ḫūb**) 343a/11
ḫ. (**ṭarz u üslūb-ı ḫūb**) 346b/05

ḫubz *Ar.i.* Ekmek.
ḫ. 348b/08, 349a/03

ḫuddām *Ar.i.c.* Hizmetçiler.
ḫ.+a 338a/14
ḫ.+ı 344b/05, 345a/12, 351a/17
ḫ.+ın 335a/13
ḫ-ı (**ḫuddām-ı devābb**)
ḫ. 344b/15, 344b/17

ḥudūd *Ar.i.c.* Sınırlar, uçlar, bucaklar.
ḥ. 344b/21
ḥ.+ında 322a/11

ḥuḳūḳ *Ar.i.c.* 1. Haklar. 2. Hakikatler. 3. *mec.* Dostluk.
ḥ.-i (**ḥuḳūḳ-i bisyār**)
h. 322a/09
ḥ-i (**ḥuḳūḳ-i sābıḳa**)
ḥ. 345b/20

ḫulefā *Ar.i.c.* Halifeler.
ḫ.-yı (**pāy-i taḫt-ı ḫulefā-yı ʿAbbāsiyyīn**)

ḫ. 327a/16

ḫulūṣ *Ar.i.* Halislik, safilik, gönül temizliği.
ḫ. eyle- 318a/27

ḫulv *Ar.s.* Tatlı.
ḫ. (**ḫulv ü ḫāmıż**) 349a/20

ḫulviyyat *Ar.i.c.* Tatlılar, şekerlemeler, tatlı ile ilgili yiyecekler.
ḫ. 318a/08, 318a/24

ḫulv ü ḫāmıż Tatlı ve ekşi.
ḫ.+dan 349a/20

ḫums *Ar.s.* Beşte bir, beş bölükte bir bölük.
ḫ.+ı 334a/22

ḫūn *Ar.i.* Kan.
ḫ. (**āġuşte-i ḫūn ü ḫāk ol-**) 334b/08

ḫūnī *Ar.s.* Kanlı, gaddar, zalim, katil.
ḫ. (**ḫūnī vü seffāk**) 329a/19

ḫūnī vü seffāk Kan dökücü zalim.
ḫ. 329a/19

ḫurd *Far.s.* Küçük, ufak.
ḫ. 345a/19

ḫurde *Far.i.* Ufak değersiz şey, kırıntı.
ḫ. 345a/19

ḫurūc *Ar.i.* Çıkış, çıkma; dışarı çıkma.
ḫ.+ına 329b/12
ḫ. it- 326a/19, 348b/15

ḫuṣūmet *Ar.i.* Hasımlık, düşmanlık.
ḫ. it- 332a/05

ḫuṣūṣ *Ar.i.* Bakım, iş; şekil, yol, konu.
ḫ. 318b/12, 344a/06
ḫ.+a 351a/19
ḫ.+da 343b/03
ḫ.+ı 344a/05db
ḫ.+ına (**umūr u ḫuṣūṣ**) 332b/27

ḫuṣūṣā *Ar.zf.* Başkaca, ayrıca.
ḫ. 318a/15, 328b/25, 335b/14db
ḫ.+sından 327b/23

ḫuṣūṣen *Ar.zf.* Hususi olarak, hele, ayrıca.
ḫ. 335b/14, 341b/12, 343b/12

ḫuşk *Far.s.* Kaba, soğuk.
h.+ı (**cirid-i ḫuşk**) 347a/20

ḫuṣūl *Ar.i.* Üreme, türeme, çıkma.
ḫ.+ı 350b/02
ḫ.+ına 331a/17

ḫūy *Far.i.* Tabiat, mizaç, ahlak; ādet.
ḫ. (**nīk-ḫūy**) 320b/09

ḫużūr *Ar.i.* 1. Hazır bulunma. 2. Rahat.
ḫ. (**bī-ḫużūr**) 318b/09db
ḫ. (**bī-ḫużūr ol-**) 332a/12
ḫ.+ına 338a/05, 346b/13, 346b/23
ḫ.+ında 322b/08, 331a/05, 349a/12
ḫ.+ından 344a/10
ḫ-ı (**ḫużūr-ı hümāyūn**)
ḫ. 336b/25, 338b/11, 339a/23
ḫ.-ı **(ḫużūr-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı ʿalī-miḳdār**)
ḫ. 339a/22
ḫ.-ı (**ḫużūr-ı hümāyūn-ı pādişāhī**)
ḫ. 323a/06dc, 339a/22dc, 339a/23dc, 339b/02
ḫ.-ı (**ḫużūr-ı pādişāh-ı ʿālem**)
ḫ. 344a/21
ḫ.-ı (**ḫużūr-ı pādişāhī**)
ḫ. 323a/06, 339a/26db
ḫ.-ı (**ḫużūr-ı şāh**)
ḫ. 327a/26
ḫ.-ı (**ḫużūr-ı şerīf**)
ḫ. 347b/06, 347b/06dc

ḫüccet *Ar.i.* Senet, vesika, delil.
ḫ. 337b/10

ḫücre *Ar.i.* Göz, odacık.
ḫ.+ye 318b/21

hücūm *Ar.i.* 1. Saldırış, saldırma. 2. Sert sözle birine çatma.
h. 339b/23
h. eyle- 321a/25dc, 334b/09dc, 348b/02
h.+ıyla 328b/19
h. it- 321a/25, 332b/10dc

h. olın- 321b/02

ḥükemā *Ar.i.c.* Hakimler, alimler, bilginler.
ḥ-yı (**ḥükemā-yı selef**)
ḥ. 339a/01

ḥükkām *Ar.i.c.* Hakimler.
ḥ. 347b/13
ḥ.+a 326b/10
ḥ.+umuz 320a/15
ḥ.+uñ (**kibār-ı ḥükkām**) 329a/01

ḥükm *Ar.i.* Hüküm, emir.
ḥ.+i 343a/19
ḥ.+in 322b/25, 327a/12
ḥ.+üñ 323a/01

ḥükūmet *Ar.i.* 1. Bir memleketi idare eden vekiller heyeti. 2. Devlet.
ḥ. 329b/08
ḥ.+ine 326b/09

hümāyūn *Far.s.* 1. Mübārek, kutlu. 2. Padişaha ait.
h. 330a/11dc
h. (**ʿazīmet-i hümāyūn**) 340a/24
h. (**dīvān-ı hümāyūn**) 340a/14dc, 347a/11dc
h. (**fermān-ı hümāyūn**) 337b/23db
h. (**ḥarem-i hümāyūn**) 344b/04, 345a/12, 351a/16
h. (**ḫaṭṭ-ı hümāyūn**) 325b/07
h. (**ışṭabl-ı hümāyūn**) 345a/07
h. (**iẕn-i hümāyūn**) 343a/16
h. (**mühr-i hümāyūn**) 332b/26
h. (**ordu-yı hümāyūn**) 331b/15, 342b/09
h. (**oṭāġ-ı hümāyūn**) 340b/11, 344b/27, 345a/03
h. (**rıżā-yı hümāyūn-ı pādişāhī**) 318b/16
h. (**taḫt-ı hümāyūn**) 326a/08dc, 337a/02
h. (**ṭuġ-ı hümāyūn**) 344b/27
h.+a (**bāb-ı hümāyūn**) 323b/01, 336b/20
h.+a (**cülūs-ı hümāyūn**) 329b/08, 329b/11
h.+a (**dīvān-ı hümāyūn**) 336b/20, 337a/19, 339a/26db, 339b/03
h.+a (**emr-i hümāyūn**) 339a/25
h.+a (**ḥużūr-ı hümāyūn**) 336b/25, 338b/11, 339a/23
h.+a (**ışṭabl-ı ʿāmire-i hümāyūn**) 344b/25
h.+a (**ordu-yı hümāyūn**) 321a/13dc, 321a/22, 330a/11dc, 330b/22, 331b/11dc, 331b/22, 332b/10dc, 333b/11
h.+a (**oṭaġ-ı hümāyūn**) 346a/12, 347a/15
h.+a (**rikāb-ı hümāyūn**) 318b/25, 343a/14dc, 347a/07dc
h.+da 344b/19
h.+da (**dīvān-ı hümāyūn**) 337a/15
h.+da (**ḥarem-i hümāyūn**) 341a/05
h.+da (**muḳābele-i hümāyūn**) 339a/26
h.+da (**ṭonanma-i hümāyūn**) 319a/01
h.+dan (**oṭaġ-ı hümāyūn**) 346b/21
h.+la (**taḫt-ı hümāyūn**) 337a/02db
h.+ları 340a/20
h.+ları (**ʿazīmet-i hümāyūn**) 340a/26, 342a/05
h.+ları (**cülūs-ı hümāyūn**) 325b/04
h.+ları (**iʿtimād-ı hümāyūn**) 332b/23
h.+ları (**meyl-i hümāyūn**) 337b/14
h.+ları (**mevkib-i hümāyūn**) 342a/23db
h.+ları (**oṭaġ-ı hümāyūn**) 342b/10, 343a/09, 345a/03db, 346a/20
h.+ları (**tabʿ-ı hümāyūn**) 340b/16

h.+ları (**taḳayyüd-i hümāyūn**) 337a/09, 337b/12
h.+ları (**ṭabᶜ-ı hümāyūn**) 344b/22
h.+larıdur (**maᶜlūm-ı hümāyūn**) 347b/03
h.+ların (**taᶜahhüd-i hümāyūn**) 337a/07, 337a/13
h.+larına (**ᶜahd-i hümāyūn**) 342b/25
h.+larına (**rikāb-ı hümāyūn**) 347a/07dc
h.+larına (**oṭaġ-ı hümāyūn**) 342a/18, 342b/14
h.+larına (**oṭaḳ-ı hümāyūn**) 342a/12db
h.+larına (**semᶜ-i hümāyūn**) 345b/02
h.+larına (**uġur-ı hümāyūn**) 347b/05
h.+larında 329a/22db
h.+larında (**mevkib-i hümāyūn**) 342a/23
h.+larında (**muḳābele-i hümāyūn**) 346b/14
h.+larında (**naẓar-ı hümāyūn**) 345a/04
h.+larından 329a/22
h.+uñuza (**cülūs-ı hümāyūn**) 329b/11db
h.+uñuza (**emr-i hümāyūn**) 339a/25db
h.-ı (**ᶜazīmet-i hümāyūn-ı be-cānib-i Diyār-ı bekr**) h. 351a/11
h.-ı (**ᶜazīmet-i hümāyūn-ı pādişāh-ı ḳahramān-ı zamān**) h. 344b/02dc
h.-ı (**emr-i hümāyūn-ı pādişāh-ı maḳrūn**) h. 345b/09db
h.-ı (**emr-i hümāyūn-ı pādişāh-ı ẓafer-maḳrūn**) h. 345b/09
h.-ı (**ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı saᶜādet-maḳrūn**) h. 333b/09, 339a/19dc
h.-ı (**ḥużūr-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı ᶜalī-miḳdār**) h. 339a/22
h.-ı (**ḥużūr-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) h. 323a/06dc, 339a/22dc, 339a/23dc, 339b/02
h.-ı (**hümāyūn-ı pādişāhīye**) h. 318b/15db
h.-ı (**icmāl-i sefer-i hümāyūn-ı Baġdād-ı dārü'l-cihād**) h. 344b/02
h-ı (**icmāl-i sefer-i hümāyūn-ı Revān**) h. 340a/24
h-ı (**muᶜtād-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) h. 344b/03dc
h.-ı (**naẓar-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) h. 321a/05, 321a/08dc, 337a/03db, 340a/15dc
h.-ı (**oṭaġ-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) h. 347a/15dc
h.-ı (**rikāb-ı hümāyūn-ı būs-i pādişāhī**) h. 346a/10db
h-ı (**rikāb-ı hümāyūn-ı devrān**) h. 343a/14
h-ı (**rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı ᶜaṣr u evān**) h. 343a/13
h-ı (**rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) h. 333b/06, 350b/25
h.-ı (**taḫt-ı hümāyūn-ı saᶜādet-maḳrūn**) h. 344a/22
h.-ı (**taḫt-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) h. 347a/12dc
h.-ı (**taḫt-ı hümāyūn-ı Āl-i ᶜOs̱mānī**) h. 326a/08dc

hümūm *Ar.i.c.* Gamlar, kederler, tasalar, kaygılar.
h. 321a/26db

hüner *Far.i.* 1. Marifet bilme. 2. Ustalık.
h. 341a/03, 341a/19
h. (**iẓhār-ı hüner ü mahāret it-**) 341a/12
h. (**pür-hüner ü merdānelik**) 341a/03db
h. göster- 341a/13
h.+ler 341a/24
h-i (**hüner-i berter**)
h. 341a/19db

ḫünkār *Far.i.* Padişah, sultan, hükümdar.
ḫ.+um 339b/07
ḫ.+umuz 325a/04
ḫ.+umuzsız 325a/04db

ḫürmet *Ar.i.* Saygı.
ḫ.+ine 338b/20

ḫüsn *Ar.s.* 1. Güzel, iyi. 2. *i.* Güzellik, iyilik.
ḫ.-i (**ḫüsn-i himmet**)
ḫ. 332a/08
ḫ-i (**ḫüsn-i tedbīr**)
ḫ. 326a/01, 333b/15
ḫ-i (**ḫüsn-i vaʿde**)
ḫ. 323b/10

ḫüsnāca *Ar.T.s.* En (daha, pek çok) güzel, güzelce.
ḫ. 327b/13db

ḫüsrān *Ar.i.* Zarar, ziyan.
ḫ. 335b/03

hüveydā *Far.s.* Açık, apaçık, belli, besbelli.
h. ol- 336b/11

I

ılġar *i.* Aniden yapılan hücum, akın, süvari akını; düşmana saldırma, baskın.
ı. 336b/06dc
ı.+a 321a/20, 321a/21db
ı. it- 333a/03, 336b/07

ʿırḳ *Ar.i.* Kök, asıl.
ı.+ın 325b/23

ışdār *Ar.i.* Sudur ettirme, ettirilme, çıkarma, çıkarılma.
ı. buyur- 350b/26
ı. eyle- 326b/21dc
ı. it- 326b/09, 326b/21, 326b/21db, 339a/19, 339a/19db, 339a/19dc

ışlāḥ-peẕīr *Ar.Far.b.s.* Tamiri ve düzeltilmesi kabil olan.
ı. ol- 326a/08dc

ışṭabl *Ar.i.* Ahır.
ı.-ı (**ışṭabl-ı ʿāmire-i hümāyūn**)
ı. 344b/25
ı.-ı (**ışṭabl-ı hümāyūn**)
ı. 345a/07

ıṭlāḳ *Ar.i.* Hapis ve sair cezadan kurtarma, affetme.
ı. olın- 329b/19

ıṭṭılā *Ar.i.* Öğrenme, tanıma, bilme, haberli olma.
ı.+da (**taḥṣīl-i ıṭṭılā**) 329a/22

ʿıyd *Ar.i.* Bayram.
ʿı. 321a/02dc
ʿı.-ı (**ʿıyd-ı aḍḥā**)
ʿı. 340b/03
ʿı-ı (**ʿıyd-ı ekber**)
ʿı. 321a/02
ʿı.-ı (**ʿıyd-ı şerīf**)
ʿı. 338b/01

ıẓlāl *Ar.i.* Dalalete düşürme, doğru yoldan çıkarma, azdırma.
ı. it- 323a/06, 323a/06dc

ıẓṭırāb *Ar.i.* Acı, elem, azap, sıkıntı; vesvese.
ı.+a 340a/01

İ

i- *T.f.* Ek-fiil, -imek.
i.-di 317b/06, 317b/09, 317b/09db, 317b/10, 317b/14, 317b/15, 317b/16, 317b/23, 318a/09, 318a/10, 318a/13, 318a/14, 318a/16, 318a/23,

318a/26, 318b/07, 318b/09, 318b/09db, 318b/18, 319a/25db, 319b/07, 319b/17, 320a/07, 320a/07, 320a/09, 320a/12, 320a/14, 320b/09, 320b/11, 320b/20, 321a/07, 321a/08, 321a/08dc, 321a/09, 321a/19, 321a/22dc, 321b/07, 321b/08, 321b/16, 321b/17, 322a/03, 322a/05, 322a/08, 322a/09, 322a/11, 322a/13, 322a/20, 322a/20dc, 322b/03, 322b/07, 322b/08, 322b/08db, 322b/12, 322b/15db, 323a/01, 323a/02, 323a/02, 323a/13db, 323a/14, 323a/25, 323b/05, 323b/05, 323b/07, 323b/13, 324a/22, 324a/23, 325a/09, 325a/21dc, 326a/16, 326a/27, 326b/02, 326b/05dc, 326b/06, 326b/07dc, 326b/08, 326b/14dc, 326b/21dc, 326b/22, 327a/05, 327a/05, 327a/18, 327b/03, 327b/05, 327b/10, 327b/13, 328b/14, 329a/11dc, 329a/18, 329b/03, 329b/10, 329b/19, 329b/25, 330a/01dc, 330a/16db, 330a/18, 330b/07, 330b/10, 330b/16, 331a/06, 331a/12, 331a/13, 331a/24, 331b/05, 331b/06, 331b/09, 331b/18dc, 331b/20db, 332a/09, 332a/09, 332a/23, 333a/02, 333a/18, 333a/24, 333b/02, 333b/06, 333b/14db, 333b/15, 333b/18, 333b/26, 334a/01, 334a/01dc, 334a/02, 334a/06, 334a/13dc, 334a/26, 334b/04, 334b/06, 334b/07, 334b/09, 334b/10, 334b/10, 334b/11, 334b/13, 334b/13, 334b/13dc, 334b/26, 335a/01, 335a/07, 335a/11, 335a/12, 335a/23, 335b/02, 335b/11, 335b/20, 335b/21, 335b/22, 335b/26, 336a/09dc, 336b/06, 336b/06, 336b/12, 336b/16, 336b/17, 336b/17dc, 336b/19, 337a/14, 337a/20, 337a/21, 337a/22, 337a/22db, 337a/23, 337a/25, 337b/14, 338a/03, 338a/27, 338b/04, 338b/05, 338b/08, 338b/12, 338b/14, 338b/15, 339a/05, 339a/06, 339a/09, 339a/13, 339a/14, 339a/14, 339a/14, 340a/15, 340a/15dc, 340a/23, 340b/04, 340b/04dc, 340b/13, 340b/16, 340b/20, 340b/21, 340b/23, 341a/09, 341a/11, 341a/20, 341b/17, 342a/08, 342a/20, 342a/27, 342b/06, 342b/13, 342b/21, 343a/02, 343a/02db, 343a/03, 343a/06, 343a/06, 343a/08, 343a/10, 343a/19, 343a/20, 343a/27, 343b/25, 344a/20, 344a/21db, 344a/23, 344a/26, 344b/12, 344b/15, 344b/17, 344b/23, 344b/24, 344b/25, 344b/26, 344b/27, 345a/01, 345a/02, 345a/05, 345a/06, 345a/08, 345a/16, 345a/17, 345a/19, 345a/20, 345a/21, 345a/24, 345b/06, 345b/07, 345b/08, 345b/12, 346a/08, 346a/13, 346a/26, 346b/04, 346b/05, 346b/07, 346b/13, 347a/12, 347a/15, 347a/16dc, 347a/18dc, 347a/19, 347b/04, 347b/15, 347b/19, 347b/22dc, 347b/27, 348b/02, 348b/02, 348b/03, 348b/04, 348b/04db, 348b/08, 349a/23, 349a/25, 349b/12, 350a/02, 350a/04, 350a/07db, 350b/23dc, 350b/24, 351a/21, 351a/22, 351a/23, 351a/26,

i.-dik 324a/15, 324b/01, 338a/04, 341b/04, 346a/02, 349a/12

i.-diler 323b/13dc, 337b/08, 340b/19
i.-dim 326b/11, 326b/12, 327a/04, 328b/04, 330a/23, 331a/05, 332a/02, 333a/21, 337a/15, 338b/14db, 338b/19, 339a/05, 345b/19, 345b/19db, 348a/24, 348a/24, 348a/25, 348a/25db, 348b/02, 348b/03, 348b/22, 349a/07, 349b/08
i.-dügi 328a/23, 329b/19, 339a/03
i.-dügin 322a/06, 326b/16, 328a/06, 329a/02, 335a/08
i.-düginde 321b/06
i.-dügine 345b/08
i.-dükleri 325a/21dc, 330b/26
i.-düm 326b/10dc, 326b/11dc
i.-ken 317b/11, 317b/27, 319a/17, 320a/10, 320b/06, 321a/10, 324b/18, 324b/27, 325b/06, 326a/01, 326a/17, 327a/01, 327a/02, 327a/13, 327b/12, 328a/07, 328a/08, 329a/10, 329a/11, 330a/11dc, 330a/15, 330a/16db, 330a/25, 331b/04, 331b/13, 332b/11, 334a/03dc, 334a/07, 334b/02, 338a/13, 338a/19, 340a/12, 341a/05, 341a/23, 341b/04, 341b/08, 341b/09, 343a/11dc, 344a/17, 344b/13, 345b/10, 347a/22, 348a/26, 348b/01
i.-miş 318a/12, 319b/09, 319b/22, 319b/23, 319b/23db, 320b/11, 321b/02, 324b/23, 328a/04, 328a/05, 328b/16, 330b/19, 332a/16, 334a/23, 335a/07, 335a/26, 335a/26db, 335b/19, 337a/06, 339b/09, 339b/21, 347a/11, 347a/11, 347b/22, 349b/01, 350a/08
i.-mişler 337a/25dc
i.-se 317b/03, 317b/11, 320a/20, 322a/20, 323a/08db, 323a/10, 323b/07, 324a/06, 324a/08, 324a/19db, 324b/12, 324b/17db, 325b/08dc, 327a/06dc, 327b/19, 327b/27, 328a/08, 328b/17, 328b/17db, 329a/07, 329a/07db, 333b/23, 334a/27, 337a/21dc, 341a/08, 341a/11, 341b/01, 341b/02, 347a/05, 351a/06dc, 351a/07dc
i.-seler 341a/08
i.-sem 323a/07db

iʿāde *Ar.i.* 1. Geri gönderme; gönderilme, geri çevirme. 2. Eski haline getirme. 3. Karşılık yapma.
iʿ. eyle- 324a/04db, 337b/08
iʿ. it- 318a/07, 318a/07db, 324a/05, 324b/15, 337b/02db

ʿibād *Ar.i.c.* Abidler, kullar.
iʿ.+a (**taʿẕīb-i ʿibād**) 329b/15

ibḳā *Ar.i.* Baki, daim, devamlı, sürekli kılma.
i. olın- 332a/18dc

ibn *Ar.i.* Oğul.
i.-i (**Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı ibn-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān**) i. 325b/02
i.-i (**der-ẕikr-i salṭanāt-ı Ġāzī Sulṭān Murād Ḫān-ı Rābiʿ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**) i. 329a/08dc
i.-i (**Ḫān Murād-ı ibn-i Şeh Selīm Ḫān -ı dü-vüm**) i. 348a/13
i.-i (**icmāl-i cülūs-ı Sulṭān Murād Ḫān-ı Rābiʿ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**) i. 329a/08
i-i (**Ḳızılbaş-ı ibn-i Ḳızılbaş**) i. 326b/26, 326b/26dc
i.-i (**Sulṭān Murād Ḫān-ı ṣāliṣ ibn-i Sulṭān Selīm**) i. 347b/25db, 347b/25dc

ibrā *Ar.i.* Hastayı iyi etme.
i. it- 349b/06
i.-yı (**ibrā-yı ekmeh ü ebraş it-**) i. 349b/19

ibrām *Ar.i.* Can sıkacak kadar ısrar etme, üstüne düşme; zorlama.
i. (**ibrām ü iḳdām**) 342b/20
i. (**iḳdām ü ibrām**) 342b/20db
i. (**teklīf ü ibrām eyle-**) 330b/12
i.+ına (**cehd ü ibrām**) 328a/06

ibrām ü iḳdām Israr etme, üstüne düşme.
i. 342b/20

ʿibret *Ar.i.* Kötü bir hadiseden alınan ders.
ʿi. 320a/20

ibtidā *Ar.i.* 1. Başlama. 2. Başlangıç. 3. zf. İlkin, en önce, başta.
i. 324b/04, 326a/19, 331a/12
i.-yı (**ibtidā-yı cülūs**)
i. 329a/12
i.-yı (**ibtidā-yı ẓuhūr**)
i. 327b/04

ibtilā *Ar.i.* Bir şeye düşkün olma, düşkünlük, tiryakilik.
i.+sı 345b/10

icābet *Ar.i.* 1. Kabul etme, kabul edilme. 2. Muvafakat etme, razı olma.
i. eyle- 349a/16
i.+üñi 349a/15

icād *Ar.i.* Yeniden bir şey çıkarma.
i.+ına 346b/27

icāzet *Ar.i.* İzin, ruhsat.
i. 343a/15dc, 343a/16dc, 347a/07dc, 347a/07dc

iclā *Ar.i.* Uzaklaştırma, sürme.
i. 345b/04

iclāl *Ar.i.* Büyüklük, kudret ve kuvvet.
i. (**devlet-i iclāl**) 326a/08dc
i. (**saʿādet-i iclāl**) 326a/08dc

iclās *Ar.i.* Oturma, oturtulma.
i. 351a/26
i.+ına 329a/07
i. it- 349a/20
i. itdür- 323a/20dc
i. olın- 326a/08dc, 351a/20

icmāl *Ar.i.* 1. İhtisar etme, kısaltma, özetleme. 2. Öz, özet.
i. 336b/09
i. (**icmāl ü netīce**) 332a/10
i.-i (**icmāl-i cülūs-ı Sulṭān Murād Ḫān-ı Rābiʿ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**)
i. 329a/08
i.-i (**icmāl-i muḥārebe**)
i. 334a/08
i.-i (**icmāl-i netīce**)
i. 332a/10dc
i.-i (**icmāl-i sefer-i hümāyūn-ı Baġdād-ı dārü'l-cihād**)
i. 344b/02
i.-i (**icmāl-i sefer-i Revān**)
i. 340a/23dc
i.-i (**icmāl-i sefer-i hümāyūn-ı Revān**)
i. 340a/23

icmāl ü netīce Özet ve sonuç.
i.+si 332a/10

icrā *Ar.i.* 1. Akma, akıtılma. 2. Yapma, yerine getirme, bir işi yürütme.
i. it- 336b/08
i. olın- 335a/27
i.-yı (**icrā-yı ḥaḳḳ**)
i. 341b/12
i.-yı (**icrā-yı şerʿ-i şerīf**)
i. 326a/08db
i.-yı (**icrā-yı şerīf**)
i. 326a/10

ictimāʿ *Ar.i.* Toplanma, bir araya gelme.
i.+i 323b/20

ictināb *Ar.i.* Sakınma, çekinme, uzaklaşma.
i. 341b/14

iç *T.i.* 1. Bir şeyin, bir yerin veya halin sınırlanmış, dıştan ayrılmış kısmı, içerisi; dahil, derun. 2. Aynı cinsten şeylerin meydana getirdiği topluluk, ara.
i. 323a/21, 325b/21, 326a/08db 327a/14, 333b/07, 345a/12
i.+inde 325a/27, 327a/06dc, 328a/22, 331a/14db, 332b/11,

332b/12, 335a/11, 336a/09dc, 336a/12, 340a/17, 343a/12dc, 346b/06dc, 349a/27, 349b/12
i.+inden 325a/27, 331a/14, 333a/12dc, 349b/15
i.+ine 322a/12, 333b/13, 333b/20, 336a/06, 350b/08, 350b/08dc
i.+lerinden 326b/23, 338b/04, 338b/08, 339a/23
i.+lerine 335b/06
i.+üñüzde 324b/03

iç- *T.f.* Sıvı bir şeyi ağıza alarak yutmak.
i.-diler 344a/25

içerü *T.i.* İç taraf, iç kısım, iç bölüm.
i.+den 333a/09
i.+ye 326a/08dc

içre *T.i.* 1. İçeri, iç taraf, iç kısım. 2. *zf.* İçinde.
i. 328b/07, 340b/21, 348a/10, 350a/13

içün *T.e.* Sebep, gaye, maksat, aidiyet ifade eder.
i. 317b/25, 318a/21, 318a/22, 318a/24, 318b/12, 318b/22db, 319a/07, 319b/10, 319b/13, 319b/13db, 320a/10, 320a/13, 320b/18, 321b/27, 321b/27db, 321b/27db, 322a/12, 322b/05, 322b/09, 323b/09, 324b/03, 325a/15db, 325a/19, 326a/08db, 326a/08dc, 327a/18, 327a/22, 327b/02, 328a/04, 329b/14, 330a/12, 332a/05, 333b/05, 333b/05, 333b/13, 333b/16db, 333b/17, 335b/09, 336b/01dc, 336b/06dc, 337a/07, 337a/13, 337b/01, 337b/17, 337b/19, 338a/09, 338a/11, 338a/23, 343a/17, 343a/17, 343b/01dc, 343b/17, 344a/05dc, 344a/13, 344b/26, 345a/06, 346a/10dc, 346a/11, 348a/26, 350a/05

içüril- *T.f.* İçmesi sağlanmak.
i.-meyince 348b/06

idebil- *T.b.f.* Edebilmek, yapabilmek.
i.-sün (**cür'et idebil-**) 321b/23
i.-ür (**cür'et idebil-**) 321b/18
i.-ürdi (**tedārük idebil-**) 326b/01

idẖāl *Ar.i.* Dahil etme, içeri sokma.
i. it- 348b/18

idin- *T.f.* 1. Almak. 2. Sahip olmak, kesbetmek.
i.-di 336a/07dc
i.-dügin (**murād idin-**) 328b/06
i.-ecek (**ḳuvvet idin-**) 348b/01db
i.-mekdür 322b/01dc
i.-mişler (**murād idin-**) 348a/02
i.-mişlerdür (**maḳṣūd idin-**) 322b/02
i.-üp (**nişān-gāh idin-**) 343a/01

ifāḳat *Ar.i.* Hasta, iyi olma, iyiliğe dönme.
i. 336b/04

ifnā *Ar.i.* Yok etme, tüketme.
i.-yı (**ifnā-yı vücūd it-**)
i. 335b/10

iftiẖār *Ar.i.* Övünme; koltuk kabartma.
i.+ı (**bāʿis-i iftiẖār**) 340b/26
i.+ı (**ẖilm-i bāʿiṣü'l-iftiẖār**) 341b/06

iftitāḥ *Ar.i.* Başlama.
i. it- 348b/01

iġbirār *Ar.i.* Kırılma, gücenme.
i.-ı (**mūcib-i iġbirār-ı ḫaṭır-ı pādişāhī**)
i. 329b/21

igne *i.* Dikiş ve işleme yapmakta kullanılan ince, bir ucu sivri, diğer ucunda iplik geçirilecek delik bulunan çelik tel.
i. 323b/06, 323b/06db

iġtināmm *Ar.i.* Ganimet suretiyle alma, yağma ve talan etme.
i. it- 327b/08, 334b/05
i. olın- 334b/07

iġżāb *Ar.i.* Gazaplandırma, gazaba getirme, kızdırma, kızdırılma.
i. it- 336a/27, 336a/27dc

ihānet *Ar.i.* Hainlik, kötülük.
i. 325a/21dc, 338a/03
i.+i 325a/04
i.+üñ 325a/01

iḫbār *Ar.i.* Haber verme, bildirme, anlatma.
i. it- 332b/15

ihdā *Ar.i.* Hediye verme, hediye etme, hediye gönderme.
i. 319a/04

iḥdāṯ *Ar.i.* Meydana getirme, ortaya çıkarma.
i.+ına 342a/20
i. olın- 344b/26, 346a/10dc, 346a/11

ihfā *Ar.i.* Gizleme, saklama, saklanılma.
i.+da (**künc-i ihfā**) 338a/19

iḥmāl *Ar.i.* Ehemmiyet vermeme, boşlama.
i. (**bilā-ihmāl**) 333a/03

iḫrāc *Ar.i.* Dışarı atma; çıkarma.
i. 319a/10
i.+ı 322b/16
i. it- 330b/07, 333a/13, 346a/18, 350b/10dc
i. olın- 333a/13dc, 340b/03dc, 340b/05dc

iḥrāḳ *Ar.i.* 1. Yakma, yakılma. 2. Yangın.
i. it- 321a/10
i. olın- 335b/01
i.-ı (**iḥrāḳ-ı bi'n-nār ol-**)
i. 335a/20db
i-ı (**iḥrāḳ-ı bi'n-nār olın-**)
i. 334b/24, 335a/20

iḥsān *Ar.i.* 1. İyilik etme. 2. Bağış, bağışlama. 3. Verilen, bağışlanan şey. 4. Lütuf, iyilik.
i. 340b/07dc
i. (**iḥsān ü inʿām buyur-**) 343a/25
i. (**iḥsān ü inʿām olın-**) 321a/19
i. (**iḥsān ü iʿṭā olın-**) 321a/17
i. (**ʿināyet ü iḥsān it-**) 343b/24
i.+a 345b/27
i.+a (**inʿām ü iḥsān**) 345b/27db
i. eyle- 330a/11dc, 332a/12dc, 332a/13dc, 333a/24dc, 337a/11dc, 343a/24dc, 347b/09dc
i.+ıyla 342b/25
i. it- 318a/10, 333a/12, 336b/05dc, 342b/03, 343b/25
i.+la 342b/25db
i.+lar 334b/17dc, 334b/19, 334b/19dc
i. ol- 329b/22dc
i. olın- 321a/05dc, 321a/16dc, 331b/11dc, 336b/01dc, 336b/01dc, 338b/13dc, 343a/16, 343a/16dc, 346a/10dc

iḥsān ü inʿām Bağışta bulunma, iyilik etme.
i. buyur- 343a/25
i. olın- 321a/19

iḥsān ü iʿṭā Bağışta bulunmak, vermek.
i. olın- 321a/17

iḫtifā *Ar.i.* Saklanma, gizlenme.
i. it- 337a/21

iḫtilāfāt *Ar.i.c.* Ayrılıklar, uymayışlar, uymamalar, anlaşmazlıklar, aykırılıklar.
i.+uñ 325b/03

ihtimām *Ar.i.* Dikkatle, gayretle çalışma, özenle iş görme.
i. (**iḳdām ü ihtimām**) 335b/18
i. (**iḳdām ü ihtimām olın-**) 343a/11
i. (**taḳayyüd-i ihtimām it-**) 331b/11dc
i. (**taḳayyüd ü ihtimām olın-**) 343a/04
i. eyle- 331b/14, 331b/14dc, 331b/17dc, 336a/23dc
i.+ına (**ʿadem-i ihtimām**) 322a/24
i. it- 336a/23

i. olın- 335b/18dc, 343a/11dc, 346a/19dc, 346b/25

iḥtimāl *Ar.i.* 1. Mümkün olma, mümkünlük, bir şeyin olabilmesi. 2. *zf.* Belki.
i. 322b/17, 322b/18, 331b/19, 331b/19dc
i.+dür 325a/03
i.+i 322b/23, 326b/25, 326b/25, 333a/10, 340a/08, 341b/11
i.+in 331a/11
i. ol- 331b/19db
i. viril- 326b/17

iḥtirāz *Ar.i.* 1. Sakınma, çekinme. 2. Korkma.
i. 341b/13
i. it- 331b/15, 332a/22

iḥtişām *Ar.i.* Tantana, debdebe, şanlı görünüş.
i. (**ümerā-yı ṣāḥibü'l-iḥtişām**) 326a/08dc
i.-ı (**esbāb-ı iḥtişām-ı pādişāhī**) i. 345a/20
i.-ı (**esbāb-ı iḥtişām-ı sefer**) i. 344b/07

iḫtiyār *Ar.i.* Seçme, seçilme.
i. (**bī-iḫtiyār**) 333a/22dc
i. (**bī-iḫtiyār ol**-) 318a/02
i. (**ḳarār ü iḫtiyar**) 343a/20
i.+ı 329a/05
i. it- 332b/20
i.+ları 340a/02, 340a/07
i.+larına 323b/26
i.+um 327b/23

iḥtiyāṭen *Ar.zf.* İhtiyat olarak, ilerisini düşünerek.
i. 329a/12

iḥyā *Ar.i.* 1. Diriltme, diriltilme, canlandırma. 2. Taze can verircesine iyilik etme.
i. 349b/21
i. it- 342b/04, 349b/06

iḥżār *Ar.i.* Hazırlama, hazır etme, edilme.
i. 332b/09
i. it- 332b/09dc
i. itdür- 346a/04
i. olın- 333b/13

iḳᶜād *Ar.i.* Oturtma.
i. 349b/16

iḳāmet *Ar.i.* Oturma.
i. 333b/02, 343b/18
i. buyur- 344a/01db, 344a/03
i.+den 335a/21
i. eyle- 328a/24, 333a/20dc, 333b/02dc, 348a/22, 348b/04
i. it- 333a/20
i. olın- 321a/04, 334b/20, 335a/03, 345b/15

īḳāẓ *Ar.i.* Dikkati çekme, uyarma, uyandırma, uyandırılma.
ī. olın- 329a/12

iḳbāl *Ar.i.* 1. Baht, talih. 2. İşlerin yolunda gitmesi; bahtlı, saᶜādetli, mutlu olma.
i. (**devlet-i iḳbāl**) 326a/08dc, 345b/14dc
i. (**saᶜādet-i iḳbāl**) 326a/08dc
i.+leri (**sāye-i iḳbāl**) 320b/27, 346a/15db
i.+lerin (**sāye-i iḳbāl**) 344b/14, 346a/17

iḳdām *Ar.i.* Gayret ve sebatla çalışma, devamlı çalışma.
i. 331a/20, 331a/25db, 334b/04, 335b/18dc, 336a/23, 342a/22, 342b/22, 343a/11dc, 346a/19dc
i. (**ibrām ü iḳdām**) 342b/21
i. (**iḳdām ü ibrām**) 342b/20db
i. (**iḳdām ü ihtimām**) 335b/18
i. (**iḳdām ü ihtimām olın**-) 343a/11
i. buyur- 346a/20
i.+da 331b/26
i. eyle- 322b/02dc, 323a/16db, 323a/16dc, 330b/24
i.+ıyla 321b/02
i. it- 317b/01, 322b/03, 323a/16, 331a/08, 331a/25, 334a/14, 335b/15, 342a/21

i. olın- 318b/22

iḳdām ü ibrām Israr etme, üstüne düşme.
i. 342b/20db

iḳdām ü ihtimām Özen gösterme.
i. 335b/18
i. olın- 343a/11

ikfār *Ar.i.* Birisine kāfir deme, denilme.
i. olın- 339a/03

iki *T.i.* Birden sonra gelen sayı.
i. 317b/15, 317b/23, 318b/21, 319a/25, 319b/03, 319b/13, 320b/17, 321a/16, 321b/05, 322a/26, 324b/27, 325b/27, 325b/27db, 330b/17, 330b/17db, 330b/17db, 330b/21, 332a/05, 332a/05, 332a/06, 332a/07, 332b/14, 335b/01, 336a/06, 338a/21, 338a/26db, 338b/16, 339a/11, 339b/05, 339b/16, 339b/18, 340a/09, 341a/09, 341a/22, 341b/07, 342b/04, 342b/17, 344b/04, 344b/21, 345b/16, 346a/18, 346a/21dc, 348a/08, 348a/19, 349a/09, 349a/21, 349b/09, 349b/09, 350a/20
i.+si 338b/08, 348a/05
i.+sin 329b/16

iki biñ *T.s.* Bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
i. 330b/20, 333b/05db

ikinci *T.s.* İki sayısının sıra sayı sıfatı, birinciyi takip eden.
i. 319a/21, 320a/04, 346a/22

ikindü *T.i.* Öğle ile akşam arasında kalan zamanın ortası, öğleden sonra gölgelerin iki kat uzandığı zaman.
i. 323b/13
i.+den 325a/09

ikişer *T.s.* İki'nin üleştirme sayı sıfatı, her defasında iki.
i. 321a/06, 321a/18, 321a/18, 337a/19, 346a/07

iki yüz *T.s.* Bir sayı.
i. 318a/18, 322a/13, 327b/05, 327b/09, 328a/27, 340a/16dc, 341a/23

iki yüz biñ *T.s.* Bir sayı.
i. 327a/06dc, 327b/08, 351a/08dc

ikrām *Ar.i.* 1. Hürmet, saygı gösterme. 2. Bir şeyi hediye, armağan olarak verme.
i. (**iᶜzāz ü ikrām olın**-) 344a/16
i. it- 349a/20
i. olın- 343a/15

iḳrār *Ar.i.* 1. Saklamayıp söyleme. 2. Tasdik, kabul.
i. it- 327a/06db, 345b/08

iḳtidār *Ar.i.* Güç yetme, yapabilme.
i. (**ṣarf-ı iḳtidār it**-) 347b/05
i.+ı 334b/02
i.+larına 325b/17

iktifā *Ar.i.* Yeter bulma, aza kanaat etme, yetinme.
i. eyle- 349a/07
i. it- 336b/05, 345a/14
i. olın- 325a/21dc, 345a/14db

iḳtiżā *Ar.i.* 1. Lazım gelme, gerekme. 2. Lazım getirme, gerektirme.
i. 330b/16
i. it- 322b/06
i.-yı (**iḳtiżā-yı münāsebet**)
i. 341a/26

ilā āḫirihi *Ar.zf.* Sonuna kadar.
i. 348a/14

ilāhī *Ar.ünl.* Allah'ım, ey Allah; bu ne hāl.
i. 318a/02

ilā inḳırāżü'd-devrān *Ar.zf.* Sonsuza kadar.
i. 331a/04

iᶜlām *Ar.i.* Bildirme, bildirilme, anlatma.
iᶜ. eyle- 332b/15dc, 350b/25dc
iᶜ. it- 334a/03, 337b/20

ile *T.e.* 1. Beraberlik, refakat belirtir. 2. Vasıta ifade eder. 3. Kelime gruplarını, söz

unsurlarını, cümleleri bağlayan bağlama edatı olarak kullanılır.

i. 317b/07, 317b/18, 318a/05, 318a/05, 318a/08db, 318a/20, 318a/24, 318a/27, 318b/04, 318b/09, 318b/16db, 318b/21db, 318b/25, 319a/01, 319a/13, 319a/22db, 319a/25, 319a/26, 319b/02, 319b/07, 319b/10, 319b/11, 319b/13, 319b/15, 319b/18, 319b/23, 319b/27, 320a/06, 320a/20db, 320a/21db, 320b/19, 320b/20dc, 320b/22, 320b/22dc, 321a/03, 321a/03dc, 321a/10, 321a/13dc, 321a/14, 321a/14, 321a/14dc, 321a/19dc, 321a/19dc, 321a/20, 321b/05, 321b/20, 321b/24, 321b/26db, 322a/05, 322a/25dc, 322a/26dc, 322b/01, 322b/10, 322b/14, 322b/25, 322b/27, 323a/04, 323a/04, 323a/04db, 323a/04dc, 323a/13db, 323a/20db, 323a/20db, 323a/20dc, 323a/26, 323a/27, 323b/04, 323b/10, 323b/14, 324a/08, 324a/10, 324a/10db, 324a/21, 324b/05, 324b/10, 324b/26, 325a/08, 325a/21dc, 325a/25, 325b/04, 325b/05dc, 325b/13, 325b/14, 325b/20, 326a/01, 326a/01dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/21, 326b/15, 327a/06dc, 327a/12, 327a/21, 327a/27, 327b/02, 327b/06, 327b/09, 327b/18, 327b/18db, 327b/19, 327b/25, 327b/26db, 327b/27, 328a/09, 328a/16, 328a/20, 328a/22, 328a/24, 328a/25, 328b/02, 328b/06, 328b/12, 328b/19, 328b/26, 329a/21, 329b/03, 329b/13, 329b/22dc, 329b/23, 330a/01, 330a/03, 330a/03dc, 330a/10, 330a/10, 330a/11dc, 330a/11dc, 330b/05, 330b/16db, 330b/18db, 330b/21, 330b/24, 331a/26, 331b/06db, 331b/08, 331b/11, 331b/11dc, 331b/11dc, 331b/13dc, 331b/19, 331b/23, 332a/13dc, 332a/18, 332a/18dc, 332a/23, 332b/01, 332b/01dc, 332b/03dc, 332b/07, 332b/07db, 332b/08dc, 332b/09, 332b/10, 332b/10dc, 332b/18, 332b/24dc, 332b/24dc, 332b/25, 333a/08, 333a/15dc, 333a/26, 333a/27, 333b/01, 333b/09, 333b/11, 333b/16, 333b/16, 333b/21, 333b/25, 334a/02, 334a/09, 334a/10dc, 334a/22, 334b/04, 334b/11, 334b/11dc, 334b/14dc, 334b/15dc, 334b/27, 335a/10, 335b/18, 335b/23, 335b/25, 335b/25db, 336a/03, 336a/03, 336a/03, 336a/21, 336b/03, 336b/05dc, 336b/06dc, 336b/14, 336b/23, 337a/02, 337a/02, 337a/12dc, 337a/20, 337b/02, 337b/08, 337b/11, 337b/23, 337b/25, 338a/05, 338a/06, 338a/07db, 338a/13, 338a/18, 338b/18, 339a/01, 339a/15, 339b/07, 339b/13, 339b/17, 339b/20, 339b/21, 340a/19, 340a/27, 340b/12, 340b/22, 341a/12, 341a/16, 341a/17, 341a/18, 341a/19, 341a/21, 341a/22, 341a/22, 341a/27, 341b/16, 341b/20, 341b/20, 341b/25, 342a/17, 342a/17, 342a/22,

342a/27, 342b/09, 342b/13, 342b/15dc, 342b/19dc, 342b/20, 342b/21, 343a/01, 343a/04, 343a/08, 343a/10, 343a/11, 343a/15, 343a/23, 343a/24, 343b/07db, 343b/10db, 343b/20, 343b/25, 344a/05dc, 344a/11, 344a/15, 344a/21db, 344b/03, 344b/03dc, 344b/10db, 344b/13, 344b/14, 344b/19, 344b/20, 344b/23, 344b/27, 345a/04, 345a/14, 345a/18, 345a/27, 345b/04, 345b/09, 345b/14dc, 345b/14dc, 345b/17, 345b/19, 345b/19, 346a/03db, 346a/06, 346a/09, 346a/10dc, 346a/11, 346a/14, 346a/15db, 346a/15dc, 346a/15dc, 346b/02, 346b/05, 346b/05, 346b/05db, 347a/07dc, 347a/07dc, 347a/08, 347a/12, 347a/12dc, 347a/17db, 347a/24, 347b/07, 347b/20, 348a/01, 348a/04, 348a/04, 348a/06, 348a/07, 348a/20, 348a/23, 348a/25, 348b/02, 348b/05, 348b/09, 348b/19, 348b/20, 349a/06, 349a/07, 349b/04, 349b/11, 349b/12, 349b/27, 350a/04, 350a/08, 350a/11, 350a/11db, 350a/18, 350a/19, 350a/25, 350b/01dc, 350b/02, 350b/03, 350b/04dc, 350b/06, 350b/20, 351a/06, 351a/07, 351a/08db, 351a/13dc, 351a/17, 351a/17, 351a/27

i. (**ādemiyle**) 331b/02
i. (**tevcīhiyle**) 332b/25
i. (**ṭarīḳle**) 327a/17
i. (**ittifāḳ-ı ārāyla**) 329a/09
i. (**acısıyla**) 326a/07
i. (**ādemīsiyle**) 331b/02db
i. (**aġalarıyla**) 343a/07
i. (**anuñla**) 319a/23
i. (**arḳalarıyla**) 350b/18
i. (**ʿarż itmekle**) 329b/16
i. (**ʿasker-i İslām**) 322a/22dc
i. (**ʿaskeriyle**) 332b/03, 342b/15db
i. (**ʿaskerleriyle**) 330b/17
i. (**ʿavretiyle**) 327b/13
i. (**ʿayniyle**) 330b/23, 342a/13, 348a/14, 349a/09
i. (**ʿazliyle**) 336b/05
i. (**bahānesiyle**) 319a/14, 325b/15, 325b/25
i. (**balmumlarıyla**) 338b/01
i. (**benümle**) 327b/21
i. (**ber-vechle**) 321b/04, 321b/04dc, 328a/16, 328b/27, 329a/25, 331b/18, 334a/27db, 335b/12, 337b/03, 340a/12, 340b/18, 340b/22, 342a/13, 342b/12, 342b/20, 344a/25
i. (**beyān buyurıl-**) 348a/17
i. (**beyān buyurılmaġla**) 348a/17
i. (**bī-zād ü ʿalef ḳalmaġla**) 335b/21
i. (**bilmekle**) 336a/09
i. (**bilmezlikle**) 324b/17
i. (**bizümle**) 323a/04db, 339b/11db
i. (**bulınmaġla**) 320a/12
i. (**cihetiyle**) 338a/07
i. (**ḍarbıyla**) 351a/14
i. (**dāyesiyle**) 323b/02
i. (**defaʿāt ü kerrāt**) 322b/22db
i. (**defter-dārlıġıyla**) 344b/13
i. (**defter-dārligiyle**) 344b/13db
i. (**defterleriyle**) 320a/06db
i. (**devletle**) 326a/08dc, 329b/05, 342a/12, 345a/14
i. (**dimekle**) 333b/08, 334b/26, 347b/24, 348b/04, 348b/05
i. (**dimesiyle**) 318b/16
i. (**eliyle**) 341a/07, 342a/27
i. (**elleriyle**) 335a/07
i. (**emānıyla**) 327a/26
i. (**emr-i Ḥaḳḳ**) 320a/23

i. (**erzānī buyurmaġla**) 340b/02
i. (**esmekle**) 319b/20
i. (**eşeriyle**) 336a/20
i. (**eşḳıyāyla**) 326a/27
i. (**eyāletiyle**) 342b/15
i. (**fetḥiyle**) 343b/07dc, 343b/21
i. (**fetvāsıyla**) 320b/03
i. (**ġāret ü ḫasāret olınmaġla**) 335b/03
i. (**ġāyetle**) 350a/11
i. (**girmekle**) 337a/08
i. (**görmekle**) 334a/21
i. (**göziyle**) 320a/20
i. (**gücile**) 336b/18db, 336b/23db
i. (**gücle**) 336a/15, 336b/18, 336b/18dc
i. (**ḫālle**) 341a/17db
i. (**ḫasbiyle**) 330b/16
i. (**ḫażretleriyle**) 345b/20, 346a/03
i. (**ḫaber almaġla**) 333a/02
i. (**ḫabīr olmaġla**) 335a/06
i. (**ḫākle**) 343b/11db, 343b/13, 343b/17
i. (**ḫaṭṭ-ı şerīfleriyle**) 348a/15
i. (**ḫaṭṭumuzla**) 324b/05db
i. (**ḫavfıyla**) 326b/16
i. (**ḫidmet-kārıyla**) 318b/21
i. (**ḫidmetiyle**) 322b/11, 341a/05, 342b/18
i. (**hücūmıyla**) 328b/19
i. (**icrā itmekle**) 336b/08
i. (**iḥsān itmekle**) 342b/03
i. (**iḥsānıyla**) 342b/25
i. (**iḥsānla**) 342b/25db
i. (**ihtimām eylemekle**) 331b/14
i. (**iḳdāmıyla**) 321b/02
i. (**ilḳā olınmaġla**) 345b/02
i. (**ilḳāsıyla**) 338b/10db
i. (**inʿām itmekle**) 340b/09
i. (**inżimāmıyla**) 329b/22
i. (**irişmekle**) 322a/16, 330a/08, 332b/19dc
i. (**iẕhār itmekle**) 335a/18
i. (**iẕniyle**) 349b/02
i. (**keferesiyle**) 322a/08
i. (**ḳā'il olmaġla**) 321b/12
i. (**ḳalʿa-i nevāhīsiyle**) 320a/15
i. (**ḳalınmaġla)** 333a/10
i. (**ḳarīb olmaġla**) 333a/16
i. (**ḳaṣdıyla**) 347b/16, 349a/09db
i. (**ḳatl itmekle**) 333a/19
i. (**ḳaṭārıyla**) 318a/08
i. (**Ḳızılbaşla**) 326b/15dc, 336a/08dc
i. (**ḳorḳusıyla**) 333a/22
i. (**ḳoşmaġla**) 335b/23
i. (**ḳudūm-ı saʿādet-lüzūm**) 342b/23
i. (**ḳudūmiyle**) 344a/27
i. (**ḳuvvetiyle**) 328b/05
i. (**kūşe-i çeşmle**) 338a/13db
i. (**kürkle**) 339b/11db
i. (**laḳabıyla**) 346a/23
i. (**lāzım gelmekle**) 332a/21
i. (**māl dökmekle**) 325b/22
i. (**ma'mūliyle**) 333a/09
i. (**melikleriyle**) 330b/22
i. (**me'mūlleriyle**) 334b/19
i. (**menāḳıb-ı şerīfesiyle**) 348a/19
i. (**merḥūm u maġfūrla**) 336a/19, 341b/17, 343b/23
i. (**merhūn olmaġla**) 335b/19dc
i. (**mertebesiyle**) 340b/05db
i. (**meyl itmekle**) 340b/16
i. (**minnetle**) 345a/11
i. (**muʿāvenetiyle**) 324b/10, 328a/11
i. (**muʿīn olmamaġla**) 321a/25
i. (**muḳārenetiyle**) 332a/08
i. (**mühriyle**) 318b/04
i. (**mülābesesiyle**) 337a/18
i. (**mülāḥaẓasıyla**) 330b/12, 335b/07, 350b/09
i. (**mülḥaḳātıyla**) 343b/07
i. (**mümkin olmamaġla**) 342a/14

i. (**münāsebetiyle**) 345b/20, 350a/25
i. (**münāsebetle**) 350a/25db
i. (**müsādere itdürmekle**) 319a/17
i. (**müteᶜahhid olmaġla**) 319b/03
i. (**müteferriḳalarıyla**) 343a/09
i. (**naḳl olınmaġla**) 322b/06
i. (**nāmıyla**) 319a/26, 319b/01, 322a/25, 322a/25db, 322b/03, 343a/03, 344b/22
i. (**netīce-baḫş olmaġla**) 320a/18
i. (**niyyetiyle**) 333a/24
i. (**nuṣḥ u pend eylemekle**) 329b/10
i. (**oġlıyla**) 330b/22, 331b/02
i. (**olmaġla**) 318b/21, 321a/06db, 321b/13, 324b/02, 329b/21, 331b/18, 331b/19, 333b/19, 335b/05, 336b/17, 337b/13, 338a/04, 342a/13
i. (**olmamaġla**) 333b/12, 342a/20
i. (**pāyesiyle**) 340b/05dc
i. (**pervāz-ı ᶜanḳāyla**) 344b/10
i. (**rāylᶜadūr**) 338b/10db
i. (**rüşvet almamaġla**) 319b/01
i. (**rütbesiyle**) 340b/05
i. (**sebebiyle**) 318a/07, 324b/17, 330b/18, 331b/06, 333b/03, 344b/01, 345b/10
i. (**sek-bānla**) 327b/09db
i. (**senüñle**) 349a/04
i. (**sipāhla**) 326a/08dc
i. (**siyāsetle**) 328a/20db
i. (**söylemekle**) 330a/16
i. (**ṣafāsıyla**) 325a/11
i. (**ṣaḥrā-yı Erżurūm-ı behcet-rüsūmlarıyla**) 342a/05
i. (**ṣaḥrā-yı Erżurūm-ı ḳudūm-ı behcet-rüsūmlarıyla**) 342a/05db
i. (**sūz u güdāzıyla**) 320a/21
i. (**şarṭıyla**) 322a/15, 335b/22, 336a/02db, 343a/19dc, 343a/20, 348b/23
i. (**şarṭla**) 343a/20db
i. (**şe'āmetiyle**) 330a/18
i. (**şüyūᶜ bulmaġla**) 329a/11
i. (**taḫvif itmekle**) 319b/04
i. (**taḫt-ı hümāyūnla**) 337a/02db
i. (**tebaᶜiyyet itdürmekle**) 335a/01
i. (**tedbīr itmekle**) 336a/02
i. (**tekrār itmekle**) 331a/23
i. (**ṭalebiyle**) 327a/05
i. (**ṭarīḳiyle**) 330b/10, 338b/23, 343b/23, 344a/05
i. (**ṭarīḳle**) 319b/21, 323b/13
i. (**ṭuġyān itmekle**) 333b/01
i. (**ulaġla**) 327a/06dc, 350b/25dc
i. (**ümidīyle**) 336b/04
i. (**Üsküdarile**) 320a/24
i. (**vālidesiyle**) 323b/02
i. (**varmaġla**) 332a/15
i. (**vażᶜ itmekle**) 335b/09
i. (**vechle**) 317b/17, 319a/13, 319b/02, 322b/07db, 328a/01, 330b/27, 334a/27, 341a/08, 341a/10, 342b/04, 343b/24
i. (**virilmekle**) 319b/04, 329a/24, 335a/04
i. (**vücūd-ı şerīfiyle**) 341b/25
i. (**yalusıyla**) 347b/18
i. (**yemīnle**) 320a/15
i. (**yeñiçeri aġalıġıyla**) 342b/17db
i. (**yolıyla**) 342a/11
i. (**yükleriyle**) 318b/02
i. (**ziyāretiyle**) 345a/25
i. (**ẓuhūr itmekle**) 345b/12
i. (**żaᶜfıyla**) 330b/12
i.+dür 338b/10dc

ilerü *T.i.* Öte. Fazla.
i. 337a/24dc

ilet- *T.f.* Götürmek, taşımak, nakletmek.

i.-dik 349a/27

ilḥāḳ *Ar.i.* Katma, katılma.
i. (**żamm ü ilḥāḳ olın-**) 343b/23
i. eyle- 337b/23dc
i. it- 337b/23, 339b/10

ilḳā *Ar.i.* Telkin etme, ilham etme.
i. it- 323a/13
i. olın- 345b/02
i.+sı 318b/15, 338b/10
i.+sıyla 324b/17, 338b/10db

illā *Ar.e.* 1. ... den, başka, meğer. 2. Aksi halde. 3. İlle, mutlaka.
i. 317b/01, 318b/24, 321b/04, 321b/04dc, 326a/10, 327b/11, 328a/15, 338a/01, 338a/04, 339a/13, 339a/14, 340b/05, 341a/10, 341a/15, 346b/22, 350b/22dc

ʿillet *Ar.i.* 1. Hastalık, sakatlık. 2. Sebep.
ʿi. (**bī-ʿillet**) 337a/06db
ʿi. (**ʿillet ü sebeb**) 346b/20
ʿi.+i 338a/03

ʿillet ü sebeb Sebep.
i.+i 346b/20

ʿilm *Ar.i.* Okuyarak öğrenilen bilgi, nazarī bilgi.
ʿi.-i (**ʿilm-i nücūm**)
ʿi. 323a/02, 338b/20

iltićā *Ar.i.* Sığınma.
i. it- 321a/27

iltifāt *Ar.i.* 1. Yüzünü çevirip bakma. 2. Hatır sorma, gönül alma.
i. 343b/25
i. it- 348b/11
i.-ı (**iltifāt-ı bī-ġāyet**)
i. 330a/23

iltimās *Ar.i.* 1. Kayırma. 2. Yapılmasını isteme.
i. 334a/03dc
i.+ına 327a/08

iltizām *Ar.i.* 1. Kendi için lüzumlu sayma. 2. Birinin tarafını tutma. 3. İcab ettirme, gerektirme.
i. 319a/26
i.+ı 322a/21db
i.+ı (**nevādir-i iltizām**) 322a/21
i.+ı (**nevādirü'l-iltizām**) 322a/20dc
i. olın- 348a/18

īmā *Ar.i.* İşāret.
ī. (**īmā vü işāret it-**) 322a/06, 344b/08

īmā vü işāret İşāret; işāretle anlatma.
ī. it- 322a/06, 344b/08

ʿimādī *Ar.Far.i.* Direğe ait olan, temel olan; usta.
ʿi. (**evtādī vü ʿimādī**) 344b/12

imān *Ar.i.* 1. İnanma, inanç. 2. İslam dinini kabul etme.
i. (**ʿahd ü imān it-**) 342b/08
i.+ı (**ehl-i imān**) 344a/27

imdād *Ar.i.* 1. Yardım. 2. Yardıma gönderilen kuvvet.
i. 319a/14, 334a/03dc, 347b/16, 351a/04
i.+a 332b/01, 334a/03
i. it- 321b/26, 327a/06dc, 351a/06, 351a/06dc
i. olın- 332a/27

imdi *T.zf.* Şimdi.
i. 333a/23, 349a/15

imkān *Ar.i.* Olabilecek vaziyette bulunma; olabilirlik.
i.+da (**ḥadd-i imkān ol-**) 336a/12

imtiḥān *Ar.i.* Deneme, sınama.
i.+a 349b/16

imtināʿ *Ar.i.* Çekinme, geri durma.
i. it- 330b/13

imtiṣāl *Ar.i.* İcab edeni, gerekeni yapma.
i.+den 339a/25

imżā *Ar.i.* Bir kimsenin, mektup vesāir resmi kağıtların altına, kendi eliyle, her zaman aynı biçimde yazdığı kendi adı.
i. itdür- 337b/10

in- *T.f.* 1. Yukarıdan, yüksekten daha aşağı bir yere gelmek. 2. Binilen bir vasıtadan ayrılmak.

i.-di 323b/14, 340b/20db
i.-er 322a/04, 328a/02
i.-üp 319b/22, 349b/10

ʿināḍ *Ar.i.* Israr, ayak direme, dediğinden vazgeçme.
ʿi. it- 322b/19, 347b/01dc, 347b/02

inʿām *Ar.i.* 1. Nimet verme, iyilik etme. 2. Yeniçerilerin aylıklarına yapılan zam.
i. 322b/02, 329a/11, 334b/17dc, 334b/19
i. (**baʿde'l-inʿām**) 342a/04
i. (**iḥsān ü inʿām buyur-**) 343a/25
i. (**iḥsān ü inʿām olın-**) 321a/19
i. (**inʿām ü iḥsān**) 345b/27db
i.+a 345b/27
i.+ına 329a/04
i. it- 323b/26, 340b/09
i. olın- 321a/05, 340b/07dc

inʿām ü iḥsān Nimet verip iyilik etme.
i.+a 345b/27db

ʿināyet *Ar.i.* Lütuf, ihsan, iyilik.
ʿi. (**ʿināyet ü iḥsān it-**) 343b/24
ʿi. buyurıl- 324b/05
ʿi.+i 319b/25
ʿi. it- 333b/09
ʿi. olın- 337a/12, 338b/13, 342a/10

ʿināyet ü iḥsān Lütuf, ihsan.
ʿi. it- 343b/24

ʿind *Ar.e.* Göre, düşüncesine göre.
ʿi. (**ʿind-el-müneccimīn**) 339a/07
ʿi. (**ʿind-eş-şerʿ**)
ʿi. 341b/10

indür- *T.f.* Binilen bir vasıtadan ayırmak.
i.-mişler 324a/16

inhā *Ar.i.* Ulaştıma, yetiştirme.
i. (**ʿarż ü inhā eyle-**) 333b/06

inḥinā' *Ar.i.* Münhani olma, eğilme, eğrilme, kavislenme, yay biçimine girme.
i. (**bade'l-inḥinā'**) 338a/08

inḥirāf *Ar.i.* Kırılma, gücenme.
i.-ı (**kemāl-i inḥirāf-ı ḳulūb**)
i. 321a/06

inhizām *Ar.i.* Hezimete uğrama, bozulma, alt olma.
i.+ı 317b/16, 333b/23
i.+ına 318b/14

inkār *Ar.i.* 1. Yaptığını saklama, gizleme; yapmadım deme. 2. Reddetme, tanımama.
i. 345b/08
i. it- 322b/26
i. olın- 339a/03db

inḳılāb *Ar.i.* Değişme, bir halden başka bir hāle dönüşme.
i.+a 329a/03

inḳırāż *Ar.i.* Bir kalabalıktan, bir bütünden tek kişi kalmayacak şeklide tükenme, bitme.
i. (**ilā inḳırāżü'd-devrān**) 331a/04

inḳıtāʿ *Ar.i.* Kesilme, tükenme, bitme.
i.-i (**inḳıṭāʿ-i nesl**)
i. 324b/13
i.-i (**inḳıṭāʿ-i ʿarż-ı salṭanat**)
i. 329a/27

inkisār *Ar.i.* 1. Kırılma. 2. Gücenme.
i. 338a/18, 346b/06dc
i. (**āsār-ı inkisārü'l-ḳalb**) 338a/02
i. (**żaʿf u inkisār gel-**) 346b/06
i.+umuza 338a/22

inṣāf *Ar.i.* Merhamete, vicdana veya mantığa dayanan adalet.
i. 329b/07
i. (**ʿadl ü inṣāf**) 329b/07db
i. (**ʿayn-ı inṣāf**) 341a/11
i. it- 338a/16, 338a/17, 341a/02

insān *Ar.i.* Adam.
i.+uñ 320a/26

inṣırāf *Ar.i.* Geri dönme, çekilip gitme.
i. (**iẕn-i inṣırāf viril-**) 330a/08
i. (**iẕn-i inṣırāf**) 345b/11

intibāh *Ar.i.* Uyanık, uyanıklık.
i. (**teyaḳḳuẓ ü intibāh**) 329a/25

intifāʿ *Ar.i.* Menfaatlenme, faydalanma.
i. ol- 322a/13

intihā *Ar.i.* Nihayet bulma, sona erme.
i. 349a/07

intiḫāb *Ar.i.* Seçme, seçilme.
i. it- 330a/19, 330a/19db, 334a/04
i. olın- 328a/25, 344b/24

intiḳām *Ar.i.* Öç alma.
i.+a 330b/18, 336a/26
i. al- 336a/26dc

intimā *Ar.i.* Birine mensup olma.
i.+ya (**ḍalālet-i intimā**) 333a/08

intiẓām *Ar.i.* Nizamlı, tertipli, düzgün olma, düzgünlük.
i. (**niẓām ü intiẓām**) 329a/06
i. (**niẓām ü intiẓām bul-**) 324a/07
i. bul- 326a/08dc
i.-ı (**intiẓām-ı ʿālem**)
i. 326b/08

intiẓār *Ar.i.* Bekleme.
i. 332b/10

inżimām *Ar.i.* Zam olunma, katlanma.
i.+ına 345b/10
i.+ıyla 329b/22

inzivā *Ar.i.* Bir köşeye çekilme, çekilip hiçbir işe karışmama.
i.+da (**küşe-i inzivā**) 323a/21

ir- *T.f.* Erişmek, ulaşmak, varmak, yetişmek.
i.-di 346b/13db, 348b/11
i.-miş (**pāyāne ir-**) 332a/16

īrād *Ar.i.* 1. Getirme. 2. Söyleme.
ī. eyle- 326b/19dc
ī.+ı 348a/18
ī.+ına 348a/19
ī.+ından 322a/20
ī. it- 326b/19, 329b/03, 344b/09, 349a/10

irādet *Ar.i.* 1. İrade, dileme. 2. Gönül isteği.
i.-i (**irādet-i Ḥayy-i ḳadīm**)
i. 330a/11dc
i.-i (**irādet-i ḳādir-i bī-zevāl**)
i. 339a/15

irādet-ullah *Ar.b.i.* Allah'ın dilemesi, iradesi.
i. 336b/03, 346a/09

īrās *Ar.i.* Verme, verilme.
ī. it- 335b/03

iriş- *T.f.* 1. Bir gayeye, yere, seviyeye varmak, ulaşmak. 2. Nail olmak.
i.-di 342a/26
i.-dim 346b/16db, 349b/18
i.-düklerin 334b/01
i.-em 327b/27
i.-ince 332b/19
i.-medi 331b/24
i.-mege 340b/18db
i.-mekle 322a/16, 330a/08, 332b/19dc
i.-miş 326a/16, 335a/14, 339a/14
i.-üp 320b/07

irişdür- *T.f.* 1. Erişmesini sağlamak. 2. Gerçekleştirmek, sebep olmak.
i.-diler 326a/08dc, 340b/27, 342b/06
i.-diler (**ġınā-yı ebede irişdür-**) 345a/27
i.-üp 336a/05, 336a/17

irsāl *Ar.i.* 1. Gönderme, gönderilme, yollama. 2. Salıverme, koyuverme.
i. eyle- 318b/02, 322b/01dc, 326b/09dc, 327b/02, 330a/11dc, 332a/15dc, 332b/02dc, 332b/04, 332b/24dc, 347a/06dc, 347a/07dc, 351a/04dc
i.+ine 336a/24
i. it- 333a/11dc
i. itdür- 336b/07
i. olın- 332b/04dc, 333b/10, 343b/07dc, 345b/18dc, 347a/07dc, 350b/26dc

irsāliyye *Ar.i.* Makbuz; vergi.
i. 327a/07, 332a/02

irte *T.i.* 1. Hemen sonra gelen zaman. 2. Bir sonraki gün, yarın. 3. Sabah.
i.+si 318a/13db, 319a/09db, 321a/13db, 321a/24db, 333a/06db, 334b/14db, 336b/18db, 337a/01db, 337a/25db, 337b/02db, 339b/11db, 342b/08db

irtikāb *Ar.i.* Kötü bir iş işleme.
i. it- 320b/04
i.-i (**irtikāb-i meşaḳḳat-i sefer it-**)
i. 331a/13

irtişā *Ar.i.* Rüşvet alma, rüşvetçilik.
i. 329b/27
i. alın- 337a/06, 337a/12
i.+dan 329b/09, 329b/24
i.+ya 325b/25

iṣābet *Ar.i.* 1. Rast gelme. 2. Düşme, tutma, dokunma.
i. (**tedbīr-i iṣābet-ḳarīn**) 341b/17
i. it- 317b/09, 340b/22

iskele *İt.i.* Deniz vasıtalarının kıyıya yanaşmaları için yapılan ahşap, taş veya beton yapı.
i.+si (**Īsāḳçı İskelesi**) 321a/01

ism *Ar.i.* İsim.
i.+üm 350a/18
i.+ümi 350a/23

iṣneyn *Ar.i.* Pazartesi.
i. (**yevmü'l-iṣneyn**) 336b/19

ʿiṣyān *Ar.i.* 1. İtaatsizlik, emre boyun eğmeme. 2. Ayaklanma.
ʿi.+ı 320a/12, 320a/12db
ʿi.+ına 319b/15
ʿi.+uñ 333a/18
ʿi. it- 322a/11

iṣyānī *Ar.s.* İsyan eden.
i. (**ṭuġyānī vü iṣyānī ol-**) 340a/06

iste- *T.f.* 1. Bir şeyin yapılmasını veya kendisine verilmesini arzu etmek, bu arzusunu söylemek. 2. Talep etmek ardına düşmek.
i.-di 324b/22, 325b/08dc, 330b/11, 351a/02dc
i.-diyse 325b/09
i.-dügi 326a/05
i.-medügüñüz 337a/26
i.-mezdi 331b/01
i.-mezdik 323a/09
i.-mezseñüz 328b/10
i.-mezüz 328b/08
i.-r 328a/08, 339b/09, 347a/07dc
i.-rdi 324b/09
i.-riz 337a/26
i.-rler 323a/12, 332b/07dc, 350b/16
i.-rse 347b/06
i.-rüz 323a/11dc, 328b/10
i.-yecek 351a/07
i.-yenlere 343a/15dc
i.-yüp 336b/24db

istiʿcāl *Ar.i.* Acele etme, tez olmasını isteme, çabuklandırma.
i. (**istiʿcāl ü müsāraʿāt it-**) 349b/23
i. it- 347a/07db, 347a/09

istiʿcāl ü müsāraʿat Acele etme.
i. it- 349b/23

istifsār *Ar.i.* Sorma, sorulma.
i. it- 320b/04

istiftāḥ *Ar.i.* Başlama, başlanılma.
i. eyle- 348a/23

istīġāṣe *Ar.i.* Yardım isteme.
i. it- 350a/17

istiḫdām *Ar.i.* Kullanma, hizmet etme.
i. eyle- 349b/23
i. it- 330b/11

istihḳāḳ *Ar.i.* Hak kazanma, hakkı olma.
i. (**bi-hasebü'l-istihḳāḳ**) 338a/07

istiḳāmet *Ar.i.* Bir şeyin bir tarafa doğrulması, uzanması.
i. 319b/02

istiḳbāl *Ar.i.* 1. *gr.* Gelecek zaman. 2. Birini karşılama, birine karşı çıkma.

i. eyle- 334b/17dc, 345a/24dc
i. it- 334b/17, 345a/23

istiḳrāż *Ar.i.* Ödünç para alma, alınma.
i. 319a/14

istimāᶜ *Ar.i.* Dinleme, dinlenilme, işitme, işitilme.
i. eyle- 332b/15dc, 350a/16

istiᶜmāl *Ar.i.* Kullanma.
i. it- 331b/13
i. olın- 323b/02

istimālet *Ar.i.* 1. Gönül çekme. 2. Teselli etme, avutma.
i. it- 333a/08
i.+ler 323b/15, 324a/12, 325a/05
i. vir- 334a/17

istīmān *Ar.i.* 1. Aman dileme. 2. Sığınma.
i. it- 343a/13

istimdād *Ar.i.* Meded, yardım.
i-ı (**istimdād-ı himmet it**-)
i. 345a/26

istinād *Ar.i.ask.* Avcı zinciri gerisinde arka olmak üzere toplu bir halde bulundurulan asker.
i. 328b/06

istīnās *Ar.i.* Alışma.
i. (**Şah ᶜAbbas-ı şeyṭanet-istīnās**) 335a/01

istinbāt *Ar.i.* Bir söz veya işten gizli bir mana çıkarma, zımnen, açık olmayarak, dolayısıyla anlatma.
i. it- 322b/25

istīẕān *Ar.i.* İzin isteme.
i. it- 339b/18

iş *T.i.* Çalışarak yapılan şey, çalışma, amel.
i. 324b/17db, 350b/16, 350b/16dc
i.+den 350b/16
i.+i 337a/26
i.+inden 347a/02
i. it- 324b/14
i.+lerin 340a/15

ᶜişā' *Ar.i.* Akşam veya yatsı namazı.
ᶜi. 348a/23
ᶜi. (**vużū-yı ᶜişā'**) 348a/23

işāᶜa *Ar.i.* Haber yayma, herkese duyurma.
i. eyle- 328a/19

işāret *Ar.i.* Doğrudan doğruya değil de, hatırlatmak nevinden verilen emir.
i. (**īmā vü işāret it**-) 322a/06, 344b/08
i. it- 325a/08, 328a/07, 349a/26, 350a/12
i-i (**işāret-i sebḳat it**-)
i. 351a/20

işidil- *T.f.* İşitmek fiiline konu olmak.
i.-mişdür 342b/27

işit- *T.f.* 1. Sesleri duymak, kulakla duymak. 2. Dirlemek. 3. Haber almak, haberi olmak.
i.-dik 324a/21, 339b/07
i.-dim 350a/15
i.-diñ 346b/16
i.-mediñ 346b/16db
i.-mezdik 324a/21
i.-üp 348b/12

işle- *T.f.* Bir işle uğraşmak, iş görmek, bir şeye emek vermek.
i.-riz 337a/26
i.-ye 336b/15

işrāḳ *Ar.i.* [Güneş] doğma, doğarak etrafı ışıklandırma.
i. 346b/13

ᶜişret *Ar.i.* İçki içme, içki kullanma.
ᶜi. eyle- 330a/11dc
ᶜi.-i (**meclis-i ᶜişret-i ṭavr-ı Cem**)
ᶜi. 343a/21

iştibāh *Ar.i.* Şüphelenme, şüphe etme.
i. 321b/06, 325a/21dc, 337b/15
i.+ı 324a/26, 338b/26

iştiġāl *Ar.i.* Meşgul olma, bir şeyle uğraşma.
i. 331b/12
i.+de 330b/12
i.+e 348b/21

i.+ine 330b/12

iştirā *Ar.i.* Satın alma, alınma.
i. 333b/05
i. it- 319a/23, 320a/13, 320a/15, 328b/04, 350b/21
i.+sıçün 333b/05db

it *T.i.* 1. Köpek; sahipsiz köpek. 2. *mec.* Terbiyesiz, ahlaksız kimse.
i. 319b/24
i.+dür 321b/22

it- *T.f.* Sıfat ve isimlerin ardından gelerek onları fiilleştiren yardımcı fiil.
i.-di 319a/06, 320b/10db, 324b/26db, 347b/10, 349b/26
i.-di (**ʿarż it-**) 338b/16
i.-di (**ʿavdet it-**) 320b/12, 327a/13
i.-di (**berbād it-**) 325b/23
i.-di (**binā it-**) 335b/27
i.-di (**cülūs it-**) 348b/26
i.-di (**dīger-gūn it-**) 319a/18
i.-di (**ekl it-**) 349a/23, 349b/05db
i.-di (**emr it-**) 349a/02, 349a/27, 349b/11
i.-di (**fetḥ-i ʿaẓīm it-**) 329b/05
i.-di (**fetḥ it-**) 349b/11
i.-di (**fürūḫt it-**) 330a/16
i.-di (**ġanā'im-i ehl-i fesād it-**) 332b/13
i.-di (**ḫikāyet it-**) 321b/14
i.-di (**hücūm it-**) 321a/25
i.-di (**ışdār it-**) 326b/10, 339a/19
i.-di (**idḫāl it-**) 348b/18
i.-di (**iġtinām it-**) 327b/08
i.-di (**iḫtiyār it-**) 332b/20
i.-di (**iḥyā it-**) 342b/04
i.-di (**iḳrār it-**) 327a/06db
i.-di (**ilḥāḳ it-**) 339b/10
i.-di (**ilticā it-**) 321a/27
i.-di (**intiḫāb it-**) 330a/19
i.-di (**irtikāb it-**) 320b/04
i.-di (**işāret it-**) 349a/26
i.-di (**ʿitāb it-**) 347a/03
i.-di (**ḳarār it-**) 331b/27
i.-di (**ḳatl it-**) 326b/20, 336a/11
i.-di (**medīd it-**) 349a/24
i.-di (**me'mūr it-**) 332a/23, 332b/10
i.-di (**menʿ it-**) 326b/24, 330a/16db
i.-di (**muḳarrer it-**) 319a/15
i.-di (**mübāşeret it-**) 332b/06, 332b/18, 336a/05
i.-di (**Müslümān it-**) 330a/20
i.-di (**naṣb it-**) 321b/01
i.-di (**ʿöẕr it-**) 318b/23
i.-di (**re'y it-**) 336a/20db, 336a/20dc
i.-di (**ricā it-**) 327a/07
i.-di (**saʿy it-**) 320a/11
i.-di (**sevḳ it-**) 321a/21db
i.-di (**sipāriş it-**) 339b/06
i.-di (**sürgün it-**) 319a/20
i.-di (**taḥsīl it-**) 319a/12
i.-di (**taʿyīn it-**) 336a/04
i.-di (**tażyīʿ-i evḳāt it-**) 332b/19
i.-di (**teʿaḳub it-**) 334a/08
i.-di (**tecāvüz it-**) 339a/16
i.-di (**tekẕīb it-**) 347b/03
i.-di (**telḫīş it-**) 350b/26
i.-di (**tereddüd it-**) 325b/09
i.-di (**teslīm-i rūḥ it-**) 349b/18
i.-di (**teslīm it-**) 318b/19
i.-di (**tevzīʿ it-**) 338a/15
i.-di (**ṭaʿn ü teşnīʿ it-**) 317b/21
i.-di (**uġraşlar it-**) 319b/20
i.-di (**vaʿde it-**) 327a/08
i.-di (**vedāʿ-ı ʿālem-i fānī it-**) 320b/08
i.-di (**vefāt it-**) 332a/16
i.-di (**verziş it-**) 332b/17
i.-di (**yemīn it-**) 337b/11
i.-di (**ẓuhūr it-**) 349b/26
i.-di (**ẓulm-i ṣarīḥ it-**) 331b/05
i.-dik 323b/19, 324a/02, 324a/02db, 339b/24
i.-dik (**fetḥ it-**) 349a/27
i.-dik (**ʿinād it-**) 322b/19

i.-dik (**istīẕān it-**) 339b/18
i.-dik (**ittifāḳ it-**) 333a/20
i.-dik (**menᶜ it-**) 324b/26, 325a/08
i.-dik (**müşāhede it-**) 323b/11
i.-dik (**teḳaddüm it-**) 338a/07
i.-diler 319b/19db, 332a/02, 340b/03, 344a/26, 351a/08
i.-diler (**ᶜahd ü imān it-**) 342b/08
i.-diler (**ᶜahd ü miṣāḳ it-**) 322a/16
i.-diler (**ᶜarż it-**) 330b/03
i.-diler (**ᶜavdet it-**) 318a/20, 344a/09
i.-diler (**berk it-**) 337b/02db
i.-diler (**beyān it-**) 334a/05
i.-diler (**bīᶜat it-**) 323a/23
i.-diler (**bühtān it-**) 326a/03
i.-diler (**bükā vü ṣayḥa it-**) 349b/05
i.-diler (**cemᶜiyyet it-**) 339a/22
i.-diler (**ceng it-**) 332a/07
i.-diler (**daᶜvet it-**) 338b/02
i.-diler (**fermān it-**) 332b/26, 340b/18, 344a/07, 347a/04
i.-diler (**firār it-**) 336a/10, 336a/14
i.-diler (**gerdūn-ḳıyām it-**) 342b/12
i.-diler (**ġamz it-**) 338b/11
i.-diler (**güẕār it-**) 346a/11
i.-diler (**ḫaşarılıḳ it-**) 336b/26
i.-diler (**ışdār it-**) 326b/21, 326b/21db, 339a/19db, 339a/19dc
i.-diler (**iᶜāde it-**) 337b/02db
i.-diler (**iclās it-**) 349a/20
i.-diler (**iġżāb it-**) 336a/27
i.-diler (**iḫbār it-**) 332b/15
i.-diler (**iḫsān it-**) 333a/12
i.-diler (**iḳdām it-**) 335b/15, 342a/21
i.-diler (**ilḥāḳ it-**) 337b/23
i.-diler (**işābet it-**) 340b/22
i.-diler (**istiḳbāl it-**) 334b/17, 345a/24
i.-diler (**istimālet it-**) 333a/08
i.-diler (**istīmān it-**) 343a/13
i.-diler (**istimdād-ı himmet it-**) 345a/26
i.-diler (**itmām ü tekmīl it-**) 333b/20
i.-diler (**ittifāḳ it-**) 329a/07
i.-diler (**ḳatl it-**) 324a/12, 337a/04, 351a/24
i.-diler (**ḳıyām it-**) 322a/26, 350b/02
i.-diler (**me'mūr it-**) 345b/04
i.-diler (**menᶜ it-**) 351a/27
i.-diler (**muᶜāvenet it-**) 332a/04
i.-diler (**muḥāṣara it-**) 331b/25
i.-diler (**muḳarrer it-**) 332b/23db, 332b/24
i.-diler (**mübāşeret it-**) 338b/01
i.-diler (**mürūr it-**) 344b/04
i.-diler (**müsāraᶜat it-**) 340b/18
i.-diler (**muẕaᶜāf it-**) 331b/17
i.-diler (**naḳl it-**) 337a/05
i.-diler (**naṣb-ı ḫıyām it-**) 343b/11
i.-diler (**naṣb it-**) 345b/04, 346a/21
i.-diler (**nefᶜ ü sūd-mend it-**) 342b/25db
i.-diler (**nüzūl it-**) 330a/02, 333a/05, 333b/18
i.-diler (**od it-**) 342b/24
i.-diler (**pāre pāre it-**) 323b/01, 324a/14
i.-diler (**pertāb it-**) 321a/11
i.-diler (**pür-nefᶜ ü sūd it-**) 342b/25
i.-diler (**reh-zenlik it-**) 335a/23
i.-diler (**re'y it-**) 336a/20
i.-diler (**rıżā it-**) 351a/09
i.-diler (**ricā it-**) 331a/07, 339b/17
i.-diler (**sevḳ-i licām it-**) 343b/11

i.-diler (**ṣarf-ı tāb ü tüvān it-**) 332b/27
i.-diler (**şeref-yāb it-**) 342b/19
i.-diler (**taḫḳīḳ it-**) 335a/08
i.-diler (**taʿḳīb it-**) 332a/07, 347b/21
i.-diler (**tebşīr it-**) 343b/22
i.-diler (**teklīf it-**) 323a/20db
i.-diler (**tekmīl it-**) 333b/23
i.-diler (**tevaḳḳuf it-**) 336b/18
i.-diler (**vażʿ it-**) 346a/22, 346a/27, 349a/22
i.-diler (**żabt ü rabṭ it-**) 329a/26
i.-dim 325a/01, 338a/21
i.-dim (**ʿafv it-**) 333a/23
i.-dim (**edā it-**) 348a/23
i.-dim (**ekl it-**) 348b/07
i.-dim (**feryād it-**) 327a/03
i.-dim (**ḫaml it-**) 324a/03
i.-dim (**iʿāde it-**) 324a/05
i.-dim (**iftitāḥ it-**) 348b/01
i.-dim (**iḳāmet it-**) 333a/20
i.-dim (**iḳdām it-**) 331a/08, 331a/25
i.-dim (**imtināʿ it-**) 330b/13
i.-dim (**inṣāf it-**) 338a/16, 338a/17
i.-dim (**īrād it-**) 326b/19
i.-dim (**istiʿcāl it-**) 347a/09
i.-dim (**istiʿcāl ü müsāraʿat it-**) 349b/24
i.-dim (**ḳanāʿat it-**) 330b/13db
i.-dim (**ḳaṣd it-**) 347a/07db
i.-dim (**levm it-**) 338a/16
i.-dim (**naḳl ü taḳrīr it-**) 325a/11
i.-dim (**su'āl it-**) 323b/18
i.-dim (**taḳrīr it-**) 347a/24
i.-diñ (**feth it-**) 329b/05
i.-diñ (**ʿinād it-**) 347b/02
i.-diñ (**istinbāt it-**) 322b/25
i.-diñ (**Müslümān it-**) 329b/06
i.-diyse 319a/06, 320b/10
i.-diysem (**ẖaṭā it-**) 324b/17
i.-dügi 318a/17, 335a/26, 341b/18
i.-dügi (**ʿaḳd it-**) 318b/15
i.-dügi (**ʿavdet it-**) 322b/05, 332a/12
i.-dügi (**binā it-**) 333b/10
i.-dügi (**duẖūl it-**) 320b/18
i.-dügi (**feth it-**) 343b/04
i.-dügi (**iʿṭā it-**) 341b/05
i.-dügi (**ḳatl it-**) 331b/02
i.-dügi (**lisānī it-**) 324a/19db
i.-dügi (**maḥṣūr it-**) 331b/10
i.-dügi (**maḳhūr it-**) 319a/21, 321a/08
i.-dügi (**mübāşeret it-**) 332a/03
i.-dügi (**seyr it-**) 322b/04
i.-dügi (**taẖrīb it-**) 318b/25
i.-dügi (**vażʿ it-**) 331b/17
i.-dügidür (**maḳhūr it-**) 329b/24
i.-dügim 348a/27, 348b/10
i.-dügin (**iştirā it-**) 320a/15
i.-dügin (**ḳarār it-**) 334a/27
i.-dügin (**muḥāṣara it-**) 332a/26
i.-düginden (**ẖavf it-**) 338b/09
i.-dügine (**ṭaleb it-**) 345b/27
i.-dügüm (**müfāreḳat it-**) 346b/21
i.-dügüm (**ricā it-**) 349b/26
i.-dükçe (**meyl it-**) 344b/23
i.-dükçe (**tenāvül it-**) 338a/24
i.-dükde (**ʿavdet it-**) 322b/05
i.-dükde (**işyān it-**) 322a/12
i.-dükde (**maḥṣūr it-**) 346a/03
i.-dükden (**ārām it-**) 333a/27, 346a/13
i.-dükden (**maḥṣūr it-**) 333b/27
i.-dükden (**müfāreḳat it-**) 344a/21
i.-dükden (**taḳsīm it-**) 338a/14
i.-dükden (**tekmīl it-**) 336a/17
i.-dükden (**temāşā it-**) 343b/16
i.-dükleri 347a/01
i.-dükleri (**aẖẕ it-**) 334b/16db
i.-dükleri (**iḳdām it-**) 322b/03
i.-dükleri (**iẓhār it-**) 341a/01
i.-dükleri (**lisānī it-**) 324a/19
i.-dükleri (**telḳīb it-**) 334a/21

i.-düklerinde (**istifsār it-**) 320b/04
i.-düklerinde (**naḳl it-**) 330a/16
i.-düklerinde (**teklīf it-**) 323a/25
i.-düklerinden (**feryād it-**) 346b/11dc
i.-düklerinden (**ʿināyet ü iḥsān it-**) 343b/24
i.-düñüz (**müstahiḳḳ-i levm it-**) 347a/03
i.-e 330a/19
i.-e (**heves it-**) 348a/10
i.-e (**istiġāṣe it-**) 350a/17
i.-e (**nefīr-i ʿāmm it-**) 340a/05
i.-e (**taḥrīk it-**) 323a/09
i.-e (**teʾsīr it-**) 320a/21
i.-e (**tevessül it-**) 350a/19
i.-e (**yād it-**) 350a/23
i.-e (**ẓuhūr it-**) 338a/19
i.-ecegin (**ẓuhūr it-**) 331a/11
i.-eceginde (**iṭāʿat it-**) 330b/25
i.-ecegine (**ḫidmet it-**) 319b/03
i.-ecegüm 323a/07
i.-ecegüñüz 331a/21
i.-ecek 323a/07db, 331b/04
i.-ecek (**muḳābele it-**) 321b/23, 351a/07
i.-ecek (**tedbīr it-**) 321b/24
i.-ecekleri (**taʿyīn it-**) 331a/12
i.-eler (**aḫẕ it-**) 340a/14, 340a/14dc
i.-eler (**vażʿ it-**) 339a/25
i.-elüm 317b/01
i.-elüm (**ʿavdet it-**) 331b/26
i.-elüm (**iktifā it-**) 345a/14
i.-elüm (**inʿām it-**) 323b/26
i.-elüm (**īrād it-**) 349a/10
i.-elüm (**rücūʿ it-**) 346a/08, 351a/10
i.-elüm (**ṣulḥ it-**) 317b/06, 332a/01
i.-elüm (**şürūʿ it-**) 342a/04, 350a/27
i.-elüm (**taṭvīl-i kelām it-**) 346a/15dc
i.-em (**āzād it-**) 347b/12
i.-em (**ekl it-**) 349a/04
i.-emedi (**muḳābele it-**) 331b/23
i.-emedik (**ġalebe it-**) 331a/15
i.-ememişler (**cür'et it-**) 335a/12
i.-emeyüp (**muḳāvemet it-**) 334a/24
i.-emez (**vesvese it-**) 329b/06
i.-en (**aġvā it-**) 323a/11dc
i.-en (**cemʿ it-**) 341a/19
i.-en (**ilḳā it-**) 323a/13
i.-en (**īrās it-**) 335b/03
i.-en (**iṣābet it-**) 317b/09
i.-en (**muʿāraża it-**) 327a/05
i.-en (**muḫālefet it-**) 347b/09db
i.-en (**nāliş it-**) 348b/12
i.-en (**ẓuhūr it-**) 325b/18, 337b/25
i.-enlerden (**iẓhār-ı hüner ü mahāret it-**) 341a/12
i.-er 326b/02, 328b/06, 332a/03, 339a/26
i.-er (**beẕl it-**) 326b/13
i.-er (**feryād it-**) 339b/08
i.-er (**firār it-**) 327b/24
i.-er (**ġurūb it-**) 338b/25, 338b/25db
i.-er (**ḥareket it-**) 338a/08
i.-er (**ḥikāyet it-**) 324a/01
i.-er (**ḫiss it-**) 328a/13
i.-er (**ḫimāyet it-**) 320a/16
i.-er (**ḫuṣūmet it-**) 332a/05
i.-er (**iʿāde it-**) 318a/07
i.-er (**ibrā it-**) 349b/06
i.-er (**iḥyā it-**) 349b/06
i.-er (**iḳrār it-**) 345b/08
i.-er (**iḳtiżā it-**) 322b/06
i.-er (**imdād it-**) 321b/26
i.-er (**işāret it-**) 328a/07, 350a/12
i.-er (**iştirā it-**) 319a/23
i.-er (**itāʿat it-**) 333a/09
i.-er (**iẓhār-ı muḥabbet it-**) 320b/09

i.-er (**iᶜtibār ü riᶜāyet it-**) 338b/08
i.-er (**ḳatl it-**) 326a/21, 328a/18
i.-er (**maġrūr it-**) 322a/05
i.-er (**muᶜāraża it-**) 339b/01
i.-er (**muḫālefet it-**) 339b/11db, 347b/13
i.-er (**müşāvere it-**) 328b/23
i.-er (**naḳl it-**) 317b/08
i.-er (**nefīr-i ᶜāmm it-**) 322a/01
i.-er (**saᶜy-ı firāvān it-**) 334b/02
i.-er (**su'āl it-**) 321b/17
i.-er (**taṣdīḳ it-**) 320a/15
i.-er (**vażᶜ it-**) 329a/26
i.-erdi (**iᶜāde it-**) 324b/15
i.-erdi (**inkār it-**) 322b/26
i.-erdi (**şikāyet it-**) 327a/04
i.-erdi (**taḥsīn ü şābāş it-**) 321a/24
i.-erdi (**tevaḳḳuf it-**) 338b/17
i.-erdi (**tevzīᶜ it-**) 338b/07
i.-erdi (**ticāret it-**) 319a/24
i.-erdi (**zārılık it-**) 324b/20
i.-erdik (**tesliyyeler it-**) 325a/05
i.-erdik (**teẕekkür it-**) 326b/13
i.-erdik (**ẕikr it-**) 326b/13db
i.-erdim 348b/02db
i.-erdim (**ḫavf it-**) 341a/10
i.-erdüm (**ṣarf-ı maḳdūr it-**) 326b/12dc
i.-erdüm (**teẕekkür it-**) 326b/13dc
i.-erek 319b/24
i.-erek (**cū it-**) 350b/11dc
i.-erek (**cüst ü cū it-**) 350b/12
i.-erek (**ḳatᶜ-ı menāzil it-**) 330a/11dc, 331b/11dc
i.-erek (**ḳaṭᶜ-ı merāḥil it-**) 345a/21, 346a/15dc
i.-erek (**taᶜḳīb it-**) 326a/08dc
i.-erek (**ṭayy-i merāḥil it-**) 332b/26dc, 334b/14dc, 335b/11dc, 340b/01dc, 344a/21dc, 351a/17dc, 351a/18
i.-erek (**ṭayy-i mesālik it-**) 342a/12
i.-erem 323a/07, 323a/07db
i.-erem (**keşf it-**) 350a/17, 350a/19
i.-eriz (**iṭāᶜat it-**) 331a/27
i.-erken (**saᶜy-ı mā-lā-kelām**) 336b/05
i.-erken (**taḳayyüd it-**) 320b/07
i.-erler 343a/08, 344b/23, 350b/06, 350b/08dc, 350b/11
i.-erler (**müsāraᶜat it-**) 334a/10
i.-erler (**aḫẕ it-**) 340a/16
i.-erler (**ᶜazīmet it-**) 350b/22
i.-erler (**cemᶜ it-**) 334a/15
i.-erler (**devr it-**) 341a/09
i.-erler (**duᶜā vü ṣenā it-**) 340a/23
i.-erler (**edā it-**) 343a/10
i.-erler (**esīr it-**) 334b/01
i.-erler (**ibrā-yı ekmeh ü ebras it-**) 349b/19
i.-erler (**iġtinām it-**) 334b/06
i.-erler (**iḫrāc it-**) 350b/10dc
i.-erler (**iḳdām it-**) 323a/16
i.-erler (**iᶜlām it-**) 345a/16
i.-erler (**ḳarār it-**) 350b/18dc
i.-erler (**ḳatl it-**) 327a/26
i.-erler (**ḳıyās it-**) 350b/08dc
i.-erler (**müzāḥeme it-**) 323b/08
i.-erler (**naḳl it-**) 320b/05, 341a/04
i.-erler (**pāre pāre it-**) 324b/25
i.-erler (**ricā it-**) 351a/04
i.-erler (**ṣarf-ı iḳtidār it-**) 347b/05
i.-erler (**şābāş it-**) 341a/20
i.-erler (**taḫvīf it-**) 323a/08dc
i.-erler (**taḥḳīḳ it-**) 335a/08db
i.-erler (**taᶜḳīb it-**) 328b/02
i.-erler (**tār u mār it-**) 319b/26
i.-erler (**taṣarruf it-**) 349b/21
i.-erler (**vażᶜ it-**) 341a/11
i.-erler (**yaġma it-**) 336b/23db
i.-erler (**yaġma vü ġāret it-**) 336b/23
i.-erlerdi 344b/23db
i.-erlerdi (**devr it-**) 341a/09db

i.-erlerdi (**duᶜā vü s̲enā it-**) 340a/20db
i.-erlerdi (**vażᶜ-ı ḫar-gāh it-**) 345a/15db
i.-erlerdi (**vażᶜ it-**) 341a/11db
i.-erlerken (**cüst ü cū it-**) 350b/12db
i.-erse (**emr it-**) 331a/27
i.-erse (**fermān it-**) 340a/08
i.-erse (**iᶜtiḳād it-**) 338b/22
i.-erseñüz (**muḫālefet it-**) 328b/15
i.-ersiz (**fevt it-**) 331a/15
i.-ersiz (**iş it-**) 324b/14
i.-ersiz (**ṣulḥ it-**) 317b/18
i.-ersiz (**taḥḳīḳ it-**) 326b/16
i.-ersiz (**zūr-balıḳ it-**) 328b/10
i.-erüz (**ᶜadāvet it-**) 332a/06
i.-erüz (**imdād it-**) 351a/06, 351a/06dc
i.-erüz (**iᶜtimād it-**) 317b/19
i.-erüz (**mübāşeret it-**) 339b/18
i.-esiz (**ᶜavdet it-**) 317b/02
i.-esiz (**imdād it-**) 327a/06dc
i.-eyim (**ekl it-**) 349a/04db
i.-eyin 329b/04
i.-icek (**ᶜarż-ı cemāl it-**) 326a/08dc
i.-icek (**inṣāf it-**) 341a/02
i.-icek (**nüzūl it-**) 322b/13
i.-icek (**tecāvüz it-**) 325b/18
i.-ince (**su'āl it-**) 328b/14
i.-ince (**tefaḫhhus it-**) 347b/13
i.-ince (**tekmīl-i levāzım ü mühimmāt it-**) 344b/04
i.-ince (**tenezzül it-**) 333b/01dc
i.-me (**taḥavvül it-**) 349a/02
i.-medi (**kār it-**) 323a/16dc
i.-medi (**manṣūr it-**) 331b/01
i.-medi (**müsāᶜade it-**) 327a/08
i.-medi (**tecāvüz it-**) 327b/11
i.-medi (**terk it-**) 336b/27
i.-medi (**ẓuhūr it-**) 331a/14
i.-mediler 341a/10
i.-mediler (**dirīġ it-**) 329a/13
i.-mediler (**feṯḥ-i kelām it-**) 346b/15
i.-mediler (**ḳaṣd it-**) 339b/24
i.-mediler (**ḳuṣūr it-**) 331b/26
i.-medim (**iltifāt it-**) 348b/11
i.-medim (**ser-fürū it-**) 333a/22
i.-medim (**taḥavvül it-**) 349a/02
i.-medin (**mürūr it-**) 332a/16dc
i.-medügi (**taḥammül it-**) 325a/21dc
i.-medükleri (**müdāḥale it-**) 339a/20
i.-mege (**ᶜavd it-**) 335a/15
i.-mege (**ᶜavdet it-**) 335a/15db
i.-mege (**ᶜazīmet it-**) 343a/16
i.-mege (**cemᶜ it-**) 326a/07db, 326a/07dc, 334a/14, 334b/02
i.-mege (**dāmen-būs it-**) 338a/08
i.-mege (**firār it-**) 319b/20
i.-mege (**ḫande it-**) 322b/17
i.-mege (**iḳdām it-**) 317b/01
i.-mege (**iᶜlām it-**) 337b/20
i.-mege (**istiᶜcāl it-**) 347a/07db
i.-mege (**ḳatl it-**) 328a/12
i.-mege (**naṣb it-**) 332b/23db
i.-mege (**niş̲ār-ı cān it-**) 342b/08
i.-mege (**perīşān it-**) 326a/16
i.-mege (**sefer it-**) 351a/03
i.-mege (**taᶜmīr ü termīm it-**) 351a/14
i.-mege (**teḳaddüm it-**) 334a/26
i.-mege (**ṭaleb it-**) 333a/19
i.-megi (**naṣb it-**) 332b/24
i.-mek 322b/02, 324b/11
i.-mek (**ᶜayş it-**) 330a/11
i.-mek (**āzār it-**) 320b/10db
i.-mek (**cān-ḫalāṣ it-**) 334a/25
i.-mek (**ferāġat it-**) 346b/25dc
i.-mek (**ḫalᶜ it-**) 351a/26
i.-mek (**ızlāl it-**) 323a/06
i.-mek (**iḫrāḳ it-**) 321a/10
i.-mek (**irtikāb-i meşaḳḳat-i sefer it-**) 331a/13
i.-mek (**istiḫdām it**) 330b/11

i.-mek (**istiᶜmāl it-**) 331b/13
i.-mek (**iᶜtiḳād it-**) 338b/21
i.-mek (**ḳatl it-**) 336b/01dc
i.-mek (**ḳayd-ı bend it-**) 328a/08
i.-mek (**nā-būd it-**) 332b/07dc
i.-mek (**seyr it-**) 324b/09
i.-mek (**sükūt it-**) 322a/20dc
i.-mek (**şetm it-**) 341b/11
i.-mek (**tābiᶜiyyet it-**) 326b/25
i.-mek (**taḥaṣṣun it-**) 350b/16
i.-mek (**tebaᶜiyyet it-**) 333a/07db
i.-mekde (**iᶜtiḳād it-**) 339a/02
i.-mekde (**taḥrīr ü beyān it-**) 325a/21dc
i.-mekden (**āzār it-**) 320b/10
i.-mekden (**maḳhūr it-**) 347b/24
i.-mekden (**mesrūr u şādān it-**) 344b/01
i.-mekden (**taḥmīl-i bār it-**) 335a/18
i.-mekden (**tażyīḳ it-**) 331b/20
i.-mekdeyem (**şükr ü ḥamd it-**) 338a/24
i.-mekle (**ᶜarż it-**) 329b/16
i.-mekle (**icrā it-**) 336b/08
i.-mekle (**iḥsān it-**) 342b/03
i.-mekle (**iḫtirāz it-**) 332a/22
i.-mekle (**inᶜām it-**) 340b/09
i.-mekle (**iẓhār it-**) 335a/18
i.-mekle (**ḳatl it-**) 333a/19
i.-mekle (**meyl it-**) 340b/16
i.-mekle (**naḳl it-**) 322b/06dc, 329b/12
i.-mekle (**taḫvīf it-**) 319b/04
i.-mekle (**tedbīr it-**) 336a/02
i.-mekle (**tekrār it-**) 331a/23
i.-mekle (**ṭuġyān it-**) 333b/01
i.-mekle (**vażᶜ it-**) 335b/09
i.-mekle (**ẓuhūr it-**) 345b/12
i.-melerine (**ifnā-yı vücūd**) 335b/10
i.-mem (**ekl it-**) 348b/06
i.-mem (**şürb it-**) 348b/06
i.-mem (**teveccüh it-**) 331a/17
i.-memek (**muḫālefet it-**) 348b/23
i.-memek (**taḥrīr it-**) 322a/21dc
i.-memek (**tecāvüz it-**) 322a/15
i.-memiş (**iḫrāc it-**) 330b/07
i.-memiş (**ricā it-**) 330b/06
i.-memişdür 323a/08dc
i.-memişler 323a/10
i.-memişler (**iḥsān it-**) 343b/25
i.-menüñ (**ferāġat it-**) 346b/26
i.-menüñ (**sükūt it-**) 322a/20
i.-meñ 324b/17
i.-mesiyle (**ġamz it-**) 342a/08
i.-mesünler (**saᶜy-ı mā-lā-kelām it-**) 342b/22
i.-meyenlere (**ser-fürū it-**) 326b/10dc
i.-meyenlerüñ (**ser-fürū it-**) 326b/10
i.-meyesün 346a/02db
i.-meyüp (**ārām it-**) 344a/22
i.-meyüp (**dirīġ it-**) 325b/08dc
i.-meyüp (**ḫavf it-**) 320a/19
i.-meyüp (**iktifā it-**) 336b/05
i.-meyüp (**ḳabūl it-**) 318b/20
i.-meyüp (**ḳanāᶜat it-**) 336b/05dc
i.-mez (**cereyān it-**) 341b/10
i.-mez (**ġulüvv it-**) 337a/18
i.-mez (**ḫaṭā it-**) 347a/18
i.-mez (**iᶜtibār it-**) 328b/06db
i.-mez (**vefā it-**) 351a/06dc
i.-mezdi (**ḫaṭā it-**) 347a/18dc
i.-mezem (**ḫurūc it-**) 348b/15
i.-mezse (**vefā it-**) 351a/06
i.-miş 336b/16db, 338b/14db
i.-miş (**ᶜarż it-**) 330b/23
i.-miş (**āvīze-i semᶜ it-**) 348a/01
i.-miş (**baş it-**) 330b/20
i.-miş (**cemᶜ it-**) 348a/01
i.-miş (**ceng it-**) 319b/11
i.-miş (**ġalebe it-**) 338b/15
i.-miş (**iḥsān it-**) 318a/10
i.-miş (**iştirā it-**) 328b/04
i.-miş (**ḳaṭᶜ it-**) 327b/27
i.-miş (**ḳatl it-**) 330b/19

i.-miş (**laṭīfe it-**) 338b/19
i.-miş (**mülāḥaẓa it-**) 332b/08
i.-miş (**naṣīḥat it-**) 328b/16
i.-miş (**rabṭ it-**) 341b/04
i.-miş (**sebḳ it-**) 322b/03
i.-miş (**seby it-**) 327b/16
i.-miş (**sipāriş it-**) 330b/10
i.-miş (**ṣuᶜāl it-**) 322b/25
i.-miş (**taḫmīl it-**) 338b/06
i.-miş (**taḫrīr it-**) 327a/06dc
i.-miş (**taḥsīn ü şābāş it-**) 342a/07
i.-miş (**temlīk it-**) 322a/12
i.-miş (**teslīm-i ḥiṣār it-**) 343a/20
i.-miş (**vażᶜ-ı ḳadem it-**) 336b/16
i.-mişdi (**sipāriş it-**) 330b/10db
i.-mişdür 320b/11, 329b/03
i.-mişdür (**īrād it-**) 344b/09
i.-mişdür (**işāret-i sebḳat it-**) 351a/20
i.-mişdür (**ḳıyām it-**) 351a/03
i.-mişdür (**sebḳ it-**) 322b/03dc
i.-mişdür (**sebḳat it-**) 335a/02
i.-mişdür (**taᶜyīn it-**) 331a/09
i.-mişem (**ḫıfẓ it-**) 338a/24
i.-mişler (**baş it-**) 347b/17
i.-mişler (**bī-baş it-**) 347b/15db
i.-mişler (**derc it-**) 320a/18
i.-mişler (**emr it-**) 347a/11
i.-mişler (**ferāġat it-**) 346b/12dc
i.-mişler (**fermān it-**) 339a/20
i.-mişler (**iḫtifā it-**) 337a/21
i.-mişler (**iᶜlām it-**) 334a/03
i.-mişler (**ḳatl it-**) 347b/15
i.-mişler (**nām-zed it-**) 333b/26
i.-mişler (**refᶜ it-**) 341a/11
i.-mişler (**ricā it-**) 334a/03dc
i.-mişler (**şehīd it-**) 337b/22
i.-mişler (**taḥaṣṣun it-**) 321a/09, 335b/06, 347b/18
i.-mişler (**taḫrīr it-**) 332a/27dc
i.-mişler (**ṭaleb it-**) 327a/24
i.-mişsin (**ḳatl it-**) 351a/25
i.-mişüz (**herze-derāylıḳ it-**) 323a/01
i.-mişüz (**īmā vü işāret it-**) 322a/06
i.-se (**ḍarb it-**) 347a/20
i.-se (**temlīk it-**) 331b/03
i.-seler (**tefaḫḫur it-**) 341b/25
i.-sem (**nevm it-**) 348a/26
i.-sün (**ᶜafv it-**) 347b/06
i.-sün (**ḳatl it-**) 347b/07
i.-üñ (**ᶜafv it-**) 333a/22dc, 347b/06dc
i.-üñ (**ḳatl it-**) 333a/22dc, 347b/06dc
i.-üñ (**tevaḳḳuf it-**) 347a/06
i.-üp 323a/20dc, 329b/09, 331b/11dc, 331b/23, 332b/02dc, 334b/17dc, 335a/25
i.-üp (**ᶜafv it-**) 347b/07
i.-üp (**āġāz it-**) 325b/08dc
i.-üp (**ᶜaḳd-i meṣāliḥe it-**) 318a/19
i.-üp (**ārām it-**) 336a/18dc, 344b/05, 351a/13
i.-üp (**ᶜavdet it-**) 326b/03, 327a/21, 332a/01, 333a/16, 349a/03
i.-üp (**ᶜazīmet it-**) 333a/26
i.-üp (**ᶜazl it-**) 321b/01, 336b/01dc
i.-üp (**beyᶜ men yezīd it-**) 330a/15
i.-üp (**bīᶜat it-**) 323a/13db, 326a/08dc
i.-üp (**binā it-**) 335b/27dc, 351a/22
i.-üp (**cemᶜ it-**) 334a/14, 334a/15dc
i.-üp (**cemᶜiyyet it-**) 328b/08
i.-üp (**ceng it-**) 320b/19
i.-üp (**cülūs it-**) 348b/19
i.-üp (**cür'et it-**) 331b/21db, 346b/15, 347b/09db
i.-üp (**daᶜvet it-**) 326a/08dc, 326a/09, 339b/06
i.-üp (**der-ḫāst it-**) 330a/07

i.-üp (**der-zencīr it-**) 321a/08dc
i.-üp (**devr-i ebvāb it-**) 326a/07
i.-üp (**edā it-**) 325a/20dc, 337b/20
i.-üp (**efkār it-**) 317b/14
i.-üp (**fermān it-**) 333a/02dc, 339a/26dc
i.-üp (**fetḥ-i bāb it-**) 347b/18
i.-üp (**fetḥ-i kelām it-**) 323a/06dc, 346b/16dc
i.-üp (**fetḥ it-**) 343b/07
i.-üp (**firār it-**) 332b/10dc
i.-üp (**ġayret-i dīn-i ʿĪseviyye it-**) 351a/03
i.-üp (**ġayret it-**) 317b/04, 331b/25
i.-üp (**ġulüvv it-**) 334a/06
i.-üp (**ḫalāṣ it-**) 325a/25
i.-üp (**ḫaml it-**) 322a/24
i.-üp (**ḫavāle it-**) 326b/07
i.-üp (**ḫavf-ı ḫavf it-**) 333a/01dc
i.-üp (**ḫavf it-**) 339a/23
i.-üp (**ḫaẕer it-**) 331b/04
i.-üp (**ḫaẕẕ it-**) 343a/23
i.-üp (**ḫiṭāb it-**) 322b/12, 324b/26
i.-üp (**ḫurūc it-**) 326a/19
i.-üp (**hücūm it-**) 332b/10dc
i.-üp (**ılġar it-**) 333a/03, 336b/07
i.-üp (**ızlāl it-**) 323a/06dc
i.-üp (**iʿāde it-**) 318a/07db
i.-üp (**iġżāb it-**) 336a/27dc
i.-üp (**iḫrāc it-**) 333a/13, 346a/18
i.-üp (**iḫsān it-**) 336b/05dc
i.-üp (**iḫtirāz it-**) 331b/15
i.-üp (**iḫżār it-**) 332b/09dc
i.-üp (**ihtimām it-**) 336a/23
i.-üp (**ikrām it-**) 349a/20
i.-üp (**īmā vü işāret it-**) 344b/09
i.-üp (**ʿinād it-**) 347b/01dc
i.-üp (**ʿināyet it-**) 333b/09
i.-üp (**intiḫāb it-**) 330a/19db, 334a/04
i.-üp (**irsāl it-**) 333a/11dc
i.-üp (**işāret it-**) 325a/08
i.-üp (**iştirā it-**) 320a/13, 350b/21
i.-üp (**iʿtimād it-**) 347a/02
i.-üp (**itmām-ı ḫidmet it-**) 346a/01
i.-üp (**iṭāʿat it-**) 322a/23dc
i.-üp (**ḳaṣd it-**) 319b/14, 345a/25
i.-üp (**ḳıyām it-**) 348b/26
i.-üp (**levāzım-ı sefer-i ẓafer-maḳrūn it-**) 340b/01
i.-üp (**maġzūb-ı pādişāh-ı devrān it-**) 338b/11dc
i.-üp (**maḥṣūr it-**) 336a/09dc
i.-üp (**maʿmūr it-**) 336a/02dc
i.-üp (**mehmūz it-**) 342a/26
i.-üp (**me'mūr it-**) 333b/22
i.-üp (**meyl-i ṣalāḥ it-**) 329b/01
i.-üp (**muʿammer it-**) 342a/01
i.-üp (**muḥāṣara it-**) 331b/10dc
i.-üp (**muraṣṣaʿ it-**) 347a/12dc
i.-üp (**mübāşeret it-**) 333a/07, 333b/19
i.-üp (**müdārā it-**) 330a/06dc
i.-üp (**münhezim it-**) 334b/09dc
i.-üp (**müsāʿade it-**) 345b/27
i.-üp (**müsādere it-**) 319a/19
i.-üp (**naṣb it-**) 332b/02, 346a/24, 351a/16
i.-üp (**nefy an-il-beled it-**) 319a/18
i.-üp (**pend-i sūd-mend it-**) 328b/14db
i.-üp (**refʿ it-**) 345b/02
i.-üp (**ṣulḥ it-**) 319b/13
i.-üp (**sū-i tedbīr it-**) 318b/14
i.-üp (**süvār it-**) 333a/04
i.-üp (**nūş it-**) 335a/25
i.-üp (**şehīd it-**) 332b/10dc
i.-üp (**şerīk it-**) 319a/03
i.-üp (**taḫrīb it-**) 320b/17
i.-üp (**taḥmīl it-**) 318a/22, 345b/16, 345b/17, 346a/01, 350b/19

i.-üp (**taḥrīr it-**) 326a/08dc
i.-üp (**taḳayyüd-i ihtimām it-**) 331b/11dc
i.-üp (**taḳdīm it-**) 330a/11dc
i.-üp (**taʿḳīb-i pādişāh-ı ʿālem-penāh it-**) 344a/14
i.-üp (**taʿḳīb it-**) 334a/23, 336a/14
i.-üp (**ṭaleb it-**) 330a/14
i.-üp (**ṭard it-**) 319a/09
i.-üp (**tavassuṭ it-**) 322a/10
i.-üp (**taʿyīn it-**) 333b/16
i.-üp (**tecāvüz it-**) 325b/18dc
i.-üp (**tedārük-i tām it-**) 322a/25
i.-üp (**tekmīl-i levāzım-ı sefer-i ẓafer-maḳrūn it-**) 340b/01db
i.-üp (**tekmīl it-**) 331b/11dc, 336a/17dc
i.-üp (**tekẕīb it-**) 317b/22
i.-üp (**tenbīh ü teʿkīd it-**) 344a/06
i.-üp (**teneffüs it-**) 317b/24
i.-üp (**tereddüd it-**) 334a/05
i.-üp (**tertīb it-**) 332b/08dc, 334a/10, 343a/21
i.-üp (**tesfīh it-**) 324a/05
i.-üp (**teslīm it-**) 318b/03
i.-üp (**teveccüh it-**) 327a/06dc
i.-üp (**tevessül it-**) 334a/19
i.-üp (**tezeyyün it-**) 334b/16dc
i.-üp (**tezyīn it-**) 344a/25
i.-üp (**ʿubūr it-**) 331b/22
i.-üp (**vaʿde it-**) 327a/18
i.-üp (**vāṣıl it-**) 325a/15dc
i.-üp (**vażʿ it-**) 321a/10, 333b/13, 334b/19dc, 342b/19
i.-üp (**veft it-**) 346a/16
i.-üp (**vürūd it-**) 321a/01

iʿṭā *Ar.i.* Verme, verilme; ödeme.
iʿ. 349b/25
iʿ. (**iḥsān ü iʿṭā olın-**) 321a/17
iʿ. eyle- 341b/05db
iʿ. it- 341b/05
iʿ. olın- 330b/06

iṭāʿat *Ar.i.* Boyun eğme, dinleme; alınan emre göre davranma.
i. 326b/17dc
i.+e 326b/17
i. eyle- 330a/06
i.+ine 327b/01
i. it- 322a/23dc, 330b/25, 331a/27, 333a/09
i. itdür- 327a/19, 330b/14
i.+leri 339a/27, 350b/14

ʿitāb *Ar.i.* Azarlama, tersleme, paylama; darılma.
ʿi. eyle- 347a/03dc
ʿi. it- 347a/03
ʿi. olın- 333a/18

iṭʿām *Ar.i.* Yemek yedirme, yemek verme, verilme.
i.+ı (**ḳıllet-i iṭʿām**) 345b/02

itdür- *T.f.* Başkasına yaptırmak, yapmasına sebep olmak, etmeğe sevk etmek.
i. (**tecessüs itdür-**) 337b/19
i.-di (**ʿaḳd itdür-**) 322a/10
i.-di (**emr itdür-**) 319a/19
i.-di (**feth̟ itdür-**) 349b/14
i.-di (**ḫarāb itdür-**) 335a/15
i.-di (**maḫnūḳ itdür-**) 325a/18
i.-di (**menʿ itdür-**) 328b/11
i.-di (**şekvā itdür-**) 319a/06
i.-di (**taʿzīr itdür-**) 326a/07
i.-di (**tekmīl itdür-**) 336a/21
i.-dik (**naḳl ü taḥvīl itdür-**) 346a/02
i.-di (**su'āl itdür-**) 321b/14
i.-diler 325b/26db, 325b/27
i.-diler (**bīʿat itdür-**) 323a/26
i.-diler (**binā itdür-**) 333b/13
i.-diler (**iclās itdür-**) 323a/20dc
i.-diler (**ihżār itdür-**) 346a/04
i.-diler (**imżā itdür-**) 337b/10
i.-diler (**irsāl itdür-**) 336b/07
i.-diler (**ḳatl itdür-**) 320b/03, 337b/25
i.-diler (**maʿzūl itdür-**) 328b/18
i.-diler (**mübāşeret itdür-**) 342b/15

i.-diler (**naḳl itdür**-) 346a/18
i.-diler (**tecessüs itdür**-) 337b/02db
i.-diler (**vażᶜ itdür**-) 347b/09
i.-dügi (**iṭāᶜat itdür**-) 327a/19, 330b/14
i.-dügi (**ḳatl itdür**-) 320b/01, 331b/02db
i.-dükden (**ḳatl itdür**-) 326a/08dc
i.-emezler (**ḳā'il itdür**-) 323a/17
i.-mek (**ferāmūş itdür**-) 341b/18
i.-mekle (**müsādere itdür**-) 319a/17
i.-mekle (**tebaᶜiyyet itdür**-) 335a/01
i.-meyüp (**vażᶜ itdür**-) 342a/17
i.-mişdür (**ḳatl itdür**-) 326a/03
i.-üp (**ḳaṭᶜ itdür**-) 330a/25, 335a/14
i.-ürlerdi (**şābāş itdür**-) 341a/20db

itdüril- *T.f.* Ettirmek fiiline konu olmak.
i.-di (**ᶜavdet itdüril**-) 318b/04
i.-di (**defn itdüril**-) 325a/21
i.-di (**ġāret ü ŧasāret itdüril**-) 335a/05
i.-dügi (**ᶜavdet itdüril**-) 318a/21

iᶜtibār *Ar.i.* Ehemmiyet verme.
iᶜ. (**iᶜtībār ü riᶜāyet it**-) 338b/08
iᶜ. it- 328b/06db

iᶜtibār ü riᶜāyet Önem verip gözetme.
iᶜ. it- 338b/08

iᶜtiḳād *Ar.i.* İnanma, gönülden tasdik ederek inanma.
iᶜ. buyur- 321b/26
iᶜ. gel- 331a/23
iᶜ. it- 338b/21, 338b/22, 339a/02
i.+ları (**muḥabbet ü iᶜtiḳād**) 327b/14db
iᶜ.+um 331a/22

iᶜtimād *Ar.i.* Dayanma, güvenme.
iᶜ. it- 317b/19, 347a/02
iᶜ.-ı (**iᶜtimād-ı hümāyūn**) iᶜ. 332b/23

iᶜtirāf *Ar.i.* Suçunu veya yerinde olmayan bir hareketini saklamaktan vazgeçip söyleme, hakkı teslim etme.
iᶜ.+ı 322b/26

iᶜtiyād *Ar.i.* Adet edinme, alışma.
iᶜ.+ları 327b/14

itlāf *Ar.i.* Telef etme, mahvetme.
i.+ına 318b/08

itmām *Ar.i.* Tamamlama, bitirme.
i. (**itmām ü tekmīl it**-) 333b/20
i.+a 334a/06, 336a/05, 336a/17
i. eyle- 336a/17dc
i.+ına 342a/04
i.-ı (**itmām-ı ġazā**) i. 350a/27
i.-ı (**itmām-ı ŧidmet it**-) i. 346a/01

itmām ü tekmīl Tamamlama.
i. it- 333b/20

iṭmīnān *Ar.i.* 1. Emin olma. 2. Birine inanma, güvenme.
i. gel- 337b/17
i. 348b/13
i.-i (**iṭmīnān-i ḳalb**) i. 326b/18

ittibāᶜ *Ar.i.* Tabī olma, uyma.
i. (**emr-i sulṭān-ı ŧatmü'l-ittibāᶜ**) 348a/12

ittifāḳ *Ar.i.* Birleşme, uyuşma; sözleşme.
i. 327b/15, 327b/19, 334a/16, 340b/16, 342a/12
i. it- 329a/07, 333a/19
i.-ı (**ittifāḳ-ı ārāy**) i. 329a/09
i.-ı (**ittifāḳ-ı ṭavā'if-i muŧtelife**) i. 325b/04

ittiffaḳāt *Ar.i.c.* Birleşmeler, sözleşmeler, uyuşmalar; tesadüfle olan şeyler.
i.+dandur 339a/04

ittihād *Ar.i.* Bir olma, aynı fikirde olma, birlik.

i.ı (**ittiḥād-ı nefes**)
i. 348a/10

ittiṣālāt *Ar.i.c.* İstihkam kısımlarını veya türlü istihkamları birbirine bağlamak için yapılan yollar.
i.+dan 338b/27
i.+ı 338b/23
i.-ı (**ittiṣālāt-ı kevākib**)
i. 338b/27

iz *i.* Hareket eden bir cismin geride bıraktığı belirti, nişāne, eser.
i.+üm 328a/02
i.-i (**iz-i maʿlūm**)
i. 328a/04

izʿāc *Ar.i.* Yerinden koparma.
i. eyle- 319a/10

iżāfet *Ar.i.* İki şey arasındaki bağ, ilgi.
i. olın- 348a/17

ʿiẓām *Ar.s.* Büyük, ulu.
ʿi. (**mevālī-i ʿiẓām**) 326a/08dc
ʿi. (**selāṭīn-i ʿiẓām**) 331a/18
ʿi. (**ʿulemā-yı ʿiẓām**) 326a/08dc, 328b/21
ʿi. (**vüzerā-yı ʿiẓām**) 326a/08dc, 328b/26, 337b/07
ʿi.+a (**mevālī-i ʿiẓām**) 337b/10
ʿi.+da (**meşāyiḫ-i ʿiẓām**) 329b/27dc
ʿi.+dan (**vüzerā-yı ʿiẓām**) 343a/27
ʿi.+um (**ecdād-ı ʿiẓām**) 339a/20
ʿi.+uñuz (**ecdād-ı ʿiẓām**) 323a/10

iʿzāz *Ar.i.* İkram etme, ağırlama.
iʿ. (**iʿzāz ü ikrām olın-**) 344a/16

iʿzāz ü ikrām İkram edip ağırlama.
iʿ. olın- 344a/16

izdihām *Ar.i.* Kalabalık, yığılma.
i.-ı (**izdihām-ı nās**)
i. 349b/05db

izdiyād *Ar.i.* Ziyadeleşme, artma, çoğalma.
i. bul- 337a/11

iẓhār *Ar.i.* Gösterme, meydana çkarma.
i. 318a/27
i. it- 335a/18, 341a/01
i.-ı (**iẓhār-ı hüner ü mahāret it-**)
i. 341a/12
i.-ı (**izhār-ı muḥabbet it-**)
i. 320b/09
i.-ı (**iẓhār-ı ʿubūdiyyet**)
i. 330a/05

iẕn *Ar.i.* İzin, müsaade, ruhsat.
i.+iyle 349b/02
i. vir- 349a/24
i. viril- 349a/15
i.-i (**iẕn-i ʿāmm ol-**)
i. 339b/07
i.-i (**iẕn-i hümāyūn**)
i. 343a/16
i.-i (**iẕn-i inṣırāf**)
i. 345b/11
i.-i (**iẕn-i inṣırāf viril-**)
i. 330a/08

ʿizzet *Ar.i.* 1. Değer, kıymet; yücelik, ululuk. 2. Kuvvet, kudret. 3. Hürmet, saygı; ikram, izaz.
ʿi. (**devlet-i ʿizzet**) 343b/10dc
ʿi.+den (**cenāb-ı ʿizzet**) 341b/15
ʿi.+e (**cenāb-ı ʿizzet**) 331a/20db
ʿi.+e (**cenāb-ı Rabbül-ʿizzet**) 331a/20
ʿi.-i (**Cenāb-ı ʿizzet-i cell-i naʿma uhū**)
ʿi. 341b/05
ʿi.-i (**Cenāb-ı ʿizzet-i cell-i şān**)
ʿi. 341b/05db

K

ḳab *i.* Kap, eşya.
k.+ına 325a/12

ḳaba *s.* Çıplak.
ḳ. 324b/16

ḳābil *Ar.s.* 1. Kabul eden, kabul edici. 2. Olan, alabilir.
ḳ. 321b/15, 326b/27

ḳ. ol- 321a/23dc, 321b/04dc, 323a/16, 335b/06
ḳ.-i (**ḳābil-i ḫiṭāb ü muṣāḥabet**) ḳ. 341b/21
ḳ.-i (**ḳābil-i naḳl ol-**) ḳ. 335b/01
ḳ.-i (**ḳābil-i taʿbīr**) ḳ. 344b/07

ḳabīle *Ar.i.* İptidaī ve göçebe insanlarda, aynı soydan sayılan ve bir başa itaat eden insan topluluğu, boy.
ḳ. 328a/22
ḳ.+den 328a/23
ḳ.+si 328a/20, 328a/21

ḳābiliyyet *Ar.i.* Beceriklilik, eli işe yetkinlik, kapsite.
ḳ. 328b/27

ḳable'l-ʿişā' *Ar.b.zf.* Yatsıdan önce.
ḳ. 324a/07

ḳabr *Ar.i.* Mezar.
ḳ.+lerinde 349b/21

ḳabūl *Ar.i.* Razı olma.
ḳ. it- 318b/19

ḳabż *Ar.i.* 1. El ile tutma. 2. Avuç içine alma, kavrama.
ḳ.+ına 336a/07dc
ḳ. it- 338a/21

ḳabża *Ar.i.* Pençe.
ḳ.-i (**ḳabża-i tesḫīr**) ḳ. 336a/04dc, 336a/09dc

ḳaç *T.s.* Birçok.
ḳ.+ı 339b/11db

ḳaç- *T.f.* Bulunduğu yerden hızla uzaklaşmak.
ḳ.-ar 327b/21, 348b/02
ḳ.-arlar 328b/02
ḳ.-mış 323a/13
ḳ.-up 333a/09

ḳadar *Ar.e.* 1. Miktarında, ölçüsünde, derecesinde. 2. ... dek, ... değin. 3. Denli. 4. Gibi.
ḳ. 317b/10, 317b/13, 317b/21, 318b/08, 318b/14, 318b/25, 319b/12, 319b/13, 319b/27, 321a/22, 321a/22dc, 321b/18, 321b/23, 324a/18, 325a/21dc, 326a/05, 328a/27, 329b/06, 329b/15, 330a/16db, 331a/02, 331a/03, 331a/18, 331b/02, 334a/04, 334a/09, 334b/05, 334b/25, 334b/27, 335a/08, 335b/13, 335b/23, 336a/25, 337b/05, 337b/26, 338a/01, 338a/15, 338a/20, 341a/09, 342b/05, 343a/04, 344a/01db, 344a/25, 346b/10, 346b/18, 346b/27, 347a/17, 347a/17db, 347a/17db, 350b/17, 351a/05dc
ḳ.+cadur 323a/11
ḳ.+ı 333b/15, 333b/25

ḳadd *Ar.i.* Boy.
ḳ. (**ḳadd ü ḳāmet**) 329a/14db

ḳadd ü ḳāmet Boybos.
ḳ.+leri 329a/14db

ḳadem *Ar.i.* 1. Ayak. 2. Adım.
ḳ. (**sābit-ḳadem ü ber-ḳarār ol-**) 334a/20db
ḳ. (**vażʿ-ı ḳadem eyle-**) 336b/16dc
ḳ. (**vażʿ-ı ḳadem it-**) 336b/16
ḳ.+i 325a/20

ḳadırġa *Yun.i.* Hem yelken hem de kürekle hareket ettirilen büyük savaş gemisi.
ḳ. 322b/09
ḳ.+lar 319a/22db
ḳ.+larda 319a/22

ḳāḍī *Ar.i.* Şeriat hakimi.
ḳ. 326a/07

ḳadīm *Ar.s.* 1. Eski. 2. Önecesini bilir kimse bulunmayan, öncesi bilinmeyen şey.
ḳ. (**irādet-i Ḥayy-i ḳadīm**) 330a/11dc
ḳ. (**ḳānūn-ı ḳadīm**) 321a/03
ḳ.+den 320b/07, 322a/10, 339b/12

ḳadīme *Ar.s.müen.* bkz. ḳadīm maddesi.
ḳ. (**ʿādet-i ḳadīme**) 332b/24dc

ḳādir *Ar.s.* 1. Kudret sahibi; kudretli, kuvvetli, güçlü. 2. *i.* Allah.
ḳ. 326a/01, 333b/15, 343a/06
ḳ. ol- 317b/24, 325b/19, 330a/16, 347b/02db, 347b/04
ḳ.-i (**irādet-i ḳādir-i bī-zevāl**)
ḳ. 339a/15
ḳ.-i (**ḳādir-i mekkār**)
ḳ. 346b/27

ḳāḍī-zāde *Ar.Far.b.s.* Kadı çocuğu.
ḳ. 345b/05

ḳafā *Ar.i.* Kafa, baş.
ḳ.+larından 334a/27
ḳ.+sında 340b/21

ḳafā-dār *Ar.Far.b.s.* Kafaca birbirine denk olan arkadaş.
ḳ. 347a/07dc
ḳ.+ı 347a/08

ḳāfile *Ar.i.* 1. Birlikte yolculuk eden topluluk; zümre. 2. Takım takım, sıra sıra gönderilen şeylerin her parçası.
ḳ. 350a/05
ḳ.+ye 350a/14

kāfir *Ar.i.* 1. Hakkı tanımayan, bilmeyen. 2. Allah'ın varlığıına ve birliğine inanmayan. 3. Küfreden, küfredici. 4. İyilik bilmeyen, nankör.
k. 319a/22, 333a/18, 333a/23, 347b/23dc, 350b/08, 350b/15dc
k.+e 326b/23, 326b/25
k.+i 319a/05, 320a/15
k.+ler 321a/07dc
k.+lerden 321a/08dc
k.+leri 347b/23dc, 351a/01
k.+lerinden 350a/27dc
k. ol- 326b/25
k.+üñ 324b/23

ḳağıdlaş- *Far.T.f.* Anlaşmak.
ḳ.-dıḳ 333a/19

kāḫ *Far.i.* 1. Köşk, kasr. 2. Yüksek bina.
k.-ı (**kāḫ-ı dil-firīb**)
k. 345a/16

ḳahḳaha *Ar.i.* Yüksek sesle çok gülme.
ḳ. 318a/05

ḳahpe *Ar.i.* Namussuz kadın.
ḳ.+ye 328a/03

ḳahr *Ar.i.* 1. Zorlama, zorla iş gördürme. 2. Üstüne gelerek mahvetme, helak etme, batırma, ezme. 3. Çok kederlenme, çok üzüntü duyma.
ḳ. (**bāʿiṣ-i ḳahr u ġalebe ol-**) 343b/16
ḳ. (**ḳahr u ġalebe**) 335b/14, 343b/11db, 351a/23
ḳ. (**luṭf u ḳahr**) 327a/27, 345b/19
ḳ.+den (**dehr-i ḳahr**) 348a/08
ḳ. eyle- 347b/23dc

ḳahramān *Far.s.* Yiğit, cesur.
ḳ.-ı (**ʿazīmet-i hümāyūn-ı pādişāh-ı ḳahramān-ı zamān**)
ḳ. 344b/02dc
ḳ.-ı (**ḳahramān-ı zamān**)
ḳ. 340a/23dc

ḳahramānlıḳ *Far.T.i.* Kahraman olma hali, kahramana yakışır hareket.
ḳ. 341a/20

ḳahren *Ar.zf.* Kahrederek, zorla.
ḳ. 340a/18

ḳahr u ġalebe Kederlenip eziyet çekme.
ḳ. 335b/14, 343b/11db
ḳ.+si 351a/23

ḳā'il *Ar.i.* 1. Söyleyen, diyen. 2. Razı olmuş, boyun eğmiş. 3. *s.* İnanmış, aklı yatmış.
ḳ. 323a/08dc, 347b/27
ḳ. itdür- 323a/17
ḳ. ol- 321b/12, 327b/18

ḳā'im *Ar.i.* Ayakta duran, ayakta bulunan.
ḳ. 341a/23

ḳaḳıl- *T.f.* Kakmak fiiline maruz kalmak.
ḳ.-mış 348a/25

ḳāl *Ar.i.* Söz, laf.

ḳ. (**ḳīl ü ḳāl eyle**-) 329a/03
ḳ.+dan (**ḳīl ü ḳāl**) 337b/09, 337b/26

ḳalᶜ *Ar.i.* Koparma, koparılma, sökme, sökülme.
ḳ. (**ḳalᶜ ü ḳamᶜ**) 332b/17

ḳal- *T.f.* 1. Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek. 2. Olduğu yerde durmak. 3. Oturmak, ikamet etmek. 4. Ertelenmek.
ḳ.-an 335a/19
ḳ.-anlarda 335b/22
ḳ.-dı 324a/27, 325a/10, 325b/10, 339b/13, 349b/16, 349b/16db
ḳ.-dım (**müteḥayyir ü ḥayrān ḳal-**) 347a/23
ḳ.-duġı 346a/09
ḳ.-madı 325b/21, 329a/26, 331a/27, 331b/19, 343b/14, 343b/14
ḳ.-mᶜadūġı 331b/19dc
ḳ.-maġla (**bī-zād ü ᶜalef ḳal-**) 335b/21
ḳ.-mamış 335b/22
ḳ.-mamışdur 337a/09
ḳ.-mañ 323a/19
ḳ.-masun 322b/12, 347a/02
ḳ.-mayup 326a/22
ḳ.-maz 338b/26db
ḳ.-mış 317b/15, 318a/13, 332a/09
ḳ.-mışdur 338b/18
ḳ.-up 324b/16, 326b/04, 333b/04, 334b/04

ḳalᶜa *Ar.i.* Kale, hisar.
ḳ. 331b/22, 332b/16, 334a/06, 334b/27, 335a/26db, 335b/25, 336a/04dc, 336a/05, 342a/13, 342a/19, 346a/10, 347a/04dc, 347a/05, 347a/07dc, 350b/07
ḳ.+dan 331b/19dc, 332a/04, 334b/24, 342a/13, 342a/14
ḳ.+dan (**feṯḥ-i ḳalᶜa**) 332b/19dc
ḳ.+lar 351a/22
ḳ.+ların 332b/21, 332b/24dc
ḳ.+larına 336a/04dc
ḳ.+nuñ 327a/14, 332b/11, 342b/19, 343a/04, 343a/06
ḳ.+sı 343a/07
ḳ.+sı (**Aḫısḳa Ḳalᶜası**) 343b/06, 343b/21
ḳ.+sı (**Baġ-ı Cinān Ḳalᶜası**) 334b/20, 334b/21
ḳ.+sı (**Birecik Ḳalᶜası**) 346a/10dc
ḳ.+sı (**Cezā'ir Ḳalᶜası**) 350b/03
ḳ.+sı (**Gül-i Aḥmer Ḳalᶜası**) 333b/18, 333b/27, 336a/08
ḳ.+sı (**Ḥille Ḳalᶜası**) 335b/24db
ḳ.+sı (**Ḥotin Ḳalᶜası**) 322a/10
ḳ.+sı (**Ḳuşlar Ḳalᶜası**) 346b/01
ḳ.+sı (**Mihriban Ḳalᶜası**) 333b/23, 334b/14dc
ḳ.+sı (**Muṣul Ḳalᶜası**) 335b/24
ḳ.+sı (**Ẓālim ᶜAlī Ḳalᶜası**) 334b/26
ḳ.+sın 330a/04
ḳ.+sın (**Aḫısḳa Ḳalᶜası**) 332a/26, 343b/04
ḳ.+sın (**Gül-i Aḥmer Ḳalᶜası**) 333b/10
ḳ.+sın (**Ḥille Ḳalᶜası**) 336a/09dc
ḳ.+sın (**Muṣul Ḳalᶜası**) 335b/24dc, 336a/16dc
ḳ.+sın (**Şehr-i Zūl Ḳalᶜası**) 333b/10dc, 335b/27, 335b/27dc
ḳ.+sına 320a/14
ḳ.+sına (**Birecik Ḳalᶜası**) 345b/15
ḳ.+sına (**Gül-i Aḫmer Ḳalᶜası**) 333b/18dc
ḳ.+sına (**Ḥille Ḳalᶜası**) 335b/24, 335b/24dc
ḳ.+sına (**Mihribān Ḳalᶜası**) 334b/14
ḳ.+sına (**Revān Ḳalᶜası**) 347b/19

ḳ.+sından (**Gül-i Aḥmer Ḳalᶜası**) 334b/14
ḳ.+sınuñ 333b/19
ḳ.+sınuñ (**Revān Ḳalᶜası**) 343b/09
ḳ.+ya 326b/06, 327a/06dc, 327a/14, 331b/17, 343a/03, 350b/16
ḳ.+ya (**defᶜ-i mażarrat-ı ḳalᶜa**) 331b/14
ḳ.+ya (**ehl-i ḳalᶜa**) 347b/09dc
ḳ.+ya (**fetḥ-i ḳalᶜa**) 331b/16
ḳ.+ya (**teslīm-i ḳalᶜa**) 343a/13dc
ḳ.+yı 326b/17, 326b/23, 326b/26dc, 333a/01, 333a/05, 336a/09
ḳ.-i (**fetḥ-i ḳalᶜa-i Baġdād**) ḳ. 346a/19dc
ḳ.-i (**fetḥ-i ḳalᶜa-i Revān**) ḳ. 342b/12dc
ḳ.-i (**ḳalᶜa-i mezbūr**) ḳ. 333b/18dc
ḳ.-i (**ḳalᶜa-i mezbūre**) ḳ. 322a/14, 322a/14db, 333a/13dc, 333b/26, 334b/21, 334b/26, 343a/27, 343b/07, 343b/07db, 343b/07dc
ḳ.-i (**ḳalᶜa-i nevāhī**) ḳ. 320a/14
ḳ.-i (**ḳalᶜa-i pādişāhī**) ḳ. 333a/12, 333a/13
ḳ.-i (**ḳalᶜa-i Revān**) ḳ. 342b/08dc, 343a/26

ḳalaḳ *Ar.i.* İç sıkıntısı, gönül darlığı.
ḳ.-ı (**ḳalaḳ-ı nefs**) ḳ. 348b/13

ḳalᶜa-kūb *Ar.Far.b.s.* Kale vuran, kale yıkan.
ḳ. 333b/03

ḳalb *Ar.i.* 1. Yürek. 2. Gönül.
ḳ. (**āsār-ı inkisārü'l-ḳalb**) 338a/02
ḳ.+üme 348a/26
ḳ.+üñüz (**iṭmīnān-i ḳalb**) 326b/18

ḳaldur- *T.f.* 1. Yukarı çıkarmak, kaldırmak. 2. Yok etmek. 3. Görevden almak.
ḳ.-amadı 338b/15
ḳ.-dı 319b/05, 326a/04
ḳ.-dılar 325b/08dc, 326a/02db, 326a/04dc
ḳ.-madı 349a/23
ḳ.-maġa 343a/06
ḳ.-maḳ 323a/07
ḳ.-masam 338a/25
ḳ.-mış 318a/16, 339b/09
ḳ.-up 319b/17, 320b/17, 326a/02dc, 326a/03, 340a/18dc, 341a/07, 341a/16, 343a/05, 349a/17, 349a/25

ḳalem *Ar.i.* Kalem.
ḳ. 324b/04
ḳ.+e 324a/20, 337b/26

ḳālıb *Ar.i.* Vücut, beden, gövde.
ḳ. 345b/22, 345b/24, 345b/24
ḳ.-ı (**ḳālıb-ı bī-cān**) ḳ. 344a/23

ḳalın- *T.f.* Kalmak fiiline konu olmak.
ḳ.-maġla 333a/10

ḳalīl *Ar.s.* Az, çok olmayan.
ḳ. (**ḳalīl ü keşīr**) 318a/15
ḳ.+de (**zamān-ı ḳalīl**) 330a/24, 333b/19

ḳalīle *Ar.s.müen.* bkz. ḳalīl maddesi.
ḳ. (**mesāfe-i ḳalīle**) 318a/13
ḳ. (**müddet-i ḳalīle**) 347b/09

ḳalīl ü keşīr Az ve çok.
ḳ. 318a/15

ḳalḳ- *T.f.* 1. Ayağa fırlamak, ayağa sıçramak. 2. Hareket etmek, yola çımka. 3. Fesholunmak, lağvedilmek, ilga edilmek.
ḳ. 348b/16, 349a/04, 349b/02
ḳ.-dılar 326a/08dc
ḳ.-duġı 346a/09db
ḳ.-maġa 332a/03
ḳ.-up 322a/17, 324a/24, 332b/19, 336a/22, 336b/02, 338a/18, 339b/14, 340b/01,

340b/06, 342a/05db, 342b/11, 343b/26, 344b/06, 349a/01, 349a/04, 349a/26, 349b/03, 349b/13

ḳalḳan *i.* Ateşli silahlardan önce, ok, mızrak, kılıç vb. silahlardan korunmak için kullanılan alet, savunma silahı, siper.
k.+ı 341a/21

ḳalḳıl- *T.f.* Kalkmak fiiline konu olmak.
ḳ.-up 334b/14, 342a/05

ḳallāş *Ar.s.* Kalleş, kancık, hilebaz.
ḳ. 330a/02dc, 333a/07dc
ḳ. (**Ḳızılbaş-ı ḳallāş**) 317b/08

ḳalpaḳ *i.* Deri veya deri taklidi kumaştan yapılan tüylü başlık.
ḳ. 319b/12

ḳalᶜ ü ḳamᶜ Ezme; zaptetme.
ḳ.+ına 332b/17

ḳamᶜ *Ar.i.* Ezme, kırma; zaptetme.
ḳ.+ına (**ḳalᶜ ü ḳamᶜ**) 332b/17

ḳamer *Ar.i.* Ay.
ḳ. 339a/06, 339a/08
ḳ.-i (**ḳamer-i taḥtü'ş-şuᶜāᶜ**)
ḳ. 339a/12, 339a/13

ḳāmet *Ar.i.* Boy, boybos.
ḳ.+inde 341a/14
ḳ.+ine 341a/16
ḳ.+leri (**ḳadd ü ḳāmet**) 329a/14db
ḳ-i (**ḳāmet-i vālā**)
ḳ. 329a/14

kāmil *Ar.s.* Bütün, tam, noksansız.
k. 320a/09, 331b/24, 335b/17

kām-rānī *Far.i.* Kamranlık, arzusuna, isteğine kavuşmuş olma.
k. 344b/03

ḳamu *T.i.* Bütün, cümle, hepsi.
ḳ. 320a/24

ḳan *T.i.* İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan kırmızı sıvı, dem, hun.
ḳ. 347b/05dc
ḳ.+dan 331b/04
ḳ.+ın 333a/19
ḳ.+ına (**ḳanına gir-**) 329b/27
ḳ.+um 347b/06

ḳanāᶜat *Ar.i.* Kısmete razı olma, bir şeyi yeter görüp fazlasını istememe.
ḳ. eyle- 330b/13
ḳ. it- 330b/13db, 336b/05dc

ḳanādīl *Ar.i.c.* Kandiller.
ḳ.+in 318a/16

ḳanda *T.e.* Nerede, hani.
ḳ. 328b/17, 328b/17db

ḳangı *T.s.* Hangi, hangisi.
ḳ. 317b/19, 329a/07
ḳ.+sından 341a/03
ḳ.+sınuñ 324a/06

ḳāniᶜ *Ar.s.* Kanaat eden, yeter bulup fazlasını istemeyen.
ḳ. ol- 319a/27

ḳānūn *Ar.i.* Devletin yasama kuvveti tarafından herkesçe uyulmak üzere konulan her türlü nizam, kaide, kural.
ḳ.+ı 340b/08
ḳ-ı (**ḳānūn-ı ḳadīm**)
ḳ. 321a/03
ḳ.-ı (**ḳānūn-ı pādişāhān-ı ᶜOs̱māniyān**)
k. 347a/25
ḳ.-ı (**ḳānūn-ı pādişāhī**)
k. 347a/25dc

ḳap- *T.f.* 1. Yakalayıp almak. 2. Zorla alıp götürmek, gasbetmek.
ḳ.-arlar 328b/01
ḳ.-dı 342a/27

ḳapan- *T.f.* 1. Dışarıya çıkmamak. 2. Faaliyeti sona ermek.
ḳ.-an 347b/19
ḳ.-dı 327a/06
ḳ.-maḳ 327a/22
ḳ.-up 327a/06dc
ḳ.-ur 327a/25

ḳapat- *T.f.* Kilitlemek, hapsetmek.
ḳ.-up 326b/06

ḳapla- *T.f.* Çevreleyin sarmak.
ḳ.-r 338b/26

ḳ.-yup 333b/01

ḳaplan *i.* Vahşi kedigillerden, benekli postlu yırtıcı hayvan.
ḳ.+um 324b/10

ḳaplu *T.s.* Kaplanmış halde bulunan.
ḳ. 339b/20, 347b/08

ḳapu *T.i.* Etrafı kapalı bir yere, binaya veya bina içinde bir odaya girip çıkmaya yarayan kısım; girip çıkmak maksadıyla bırakılan açıklık.
ḳ.+sı 330b/02, 342b/15dc, 348b/17
ḳ.+sın 327a/14
ḳ.+sında 325a/17
ḳ.+sından 332b/11, 342b/15db

ḳapudan-zāde *İt.Far.b.i.* Kaptan oğlu.
ḳ. (**Ḳapudan-zāde ʿAli Paşa**) 318b/27

kār *Far.i.* 1. İş güç, iş. 2. Kazanç, temettu.
k. 331b/06
k. (**kār u kesb**) 332b/11
k.+a 345b/26
k.+da 348a/05
k.+e 348a/09
k. it- 323a/16dc
k.+ları 341b/19
k.+umuz 345b/24

ḳar *i.* Soğuk havada hafif, beyaz ve çok çeşitli şekillerde billurlar halinde meydana gelen yağış.
ḳ. 337b/03

ḳaʿr *Ar.i.* Çukur şeyin dibi, dip, nihayet.
ḳ.-ı (**ḳaʿr-ı caḥīm**)
ḳ. 321a/11

ḳara *s.* 1. Renk, siyah. 2. *mec.* Kederli.
ḳ. 328a/12, 339b/07

ḳara *i.* Dünyanın toprak kısmı.
ḳ. 320a/25
ḳ.+dan 346a/18
ḳ.+ya 342b/02

ḳarār *Ar.i.* 1. Durma. 2. Devamlılık, süreklilik. 3. Tam ölçü, ne az, ne çok.
ḳ. (**cay-ı ḳarār**) 330a/26
ḳ. (**ḳarār ü iḫtiyār**) 343a/19
ḳ. bul- 325b/07
ḳ. eyle- 330a/08dc
ḳ. it- 331b/27, 334a/27, 350b/18dc
ḳ.+uñ (**küffār-ı dūzaḫ-ḳarār**) 341b/13
ḳ. vir- 318a/17, 330a/08, 333a/01dc

ḳarār ü iḫtiyār Devamlılık, süreklilik.
ḳ. 343a/19

ḳaravul *i.* Karakol, devriye.
ḳ. 343a/07, 346b/03

kār-dān *Far.b.s.* İş bilir, işten anlar.
k. 343a/02

ḳardaş *T.i.* bkz. ḳarındaş maddesi.
ḳ.+laruñ 351a/24db

ḳarındaş *T.i.* Aynı anne ve babadan olma veya yalnız ana yahut babası müşterek çocuklar.
ḳ.+ı 319b/17
ḳ.+laruñ 351a/24
ḳ.+uñuz 333a/19, 333a/19dc

kār-ḫāne *Far.b.s.* İş yeri, iş işlenen yer.
k.+müz 345b/26

ḳarīb *Ar.s.* Yakın, uzak olmayan.
ḳ. 318b/17, 319b/03, 331b/19, 334a/06, 334a/09, 334a/09dc
ḳ. ol- 333a/15, 338b/01

ḳarīn *Ar.s.* Yakın.
ḳ. (**şevket-i nuṣret-ḳarīn**) 342b/13
ḳ.+ine (**tedbīr-i iṣābet-ḳarīn**) 341b/17

ḳarşu *T.e.* 1. Bir şeye veya kişiye yüzünü dönerek. 2. *i.* Bir şeye kişiye muhalif olan.
ḳ. 337a/08
ḳ. gel- 321b/22
ḳ.+sında 347a/02dc

ḳarşula- *T.f.* Misafiri karşılayıcı olarak çıkmak.

ḳ.-maġa 347a/06dc

kār u kesb Kazanç.
k.+inde 332b/11

ḳarye *Ar.i.* Köy.
ḳ.+den 330a/13

ḳaṣaba *Ar.i.* Küçük şehir; çarşısı ve suru olan yerleşme merkezi.
ḳ.+sı 320b/27
ḳ.+sında 325b/14

ḳāsım *i.* Yılın 11. ayı.
ḳ. 331b/26

ḳaṣr *Ar.i.* Kısa kesme, kısaltılma, kısma.
ḳ. olın- 325a/21dc

ḳaṣd *Ar.i.* 1. Niyet, kurma. 2. Bile bile yapma.
ḳ.+a 337b/16
ḳ.+ıyla 347b/16, 349a/09db
ḳ. it- 319b/14, 339b/24, 345a/25, 347a/07db
ḳ. olın- 328a/12, 349a/09

ḳāṣır *Ar.s.* 1. Kısa. 2. Kusurlu.
ḳ.+a (ʿ**abd-ı ḳāṣır**) 330b/09

ḳasīde *Ar.i.* On beş beyitten aşağı olmamak, bütün beyitlerin ikinci mıraları en başta bulunan mısra ile kafiyeli bulunmak ve daha çok büyükleri övmek üzere yazılan nazım.
ḳ.-i (**ḳaṣīde-i naẓīfe**)
ḳ. 329b/02, 344b/08

ḳaşlu *T.i.* Kaşı olan, kaşı bir şekilde olan.
ḳ. 329a/16

ḳat *i.* 1. Belli bir miktarın misli, kere. 2. Huzur, makam, nezd.
ḳ. 338b/04
ḳ.+ı 335a/15db, 335a/16
ḳ.+ında 336a/26, 338b/26, 347a/03db, 347a/03dc
ḳ.+umda 338b/24, 347a/03, 349a/01

ḳat- *T.f.* Karıştırmak, kargaşalığa sebep olmak.
ḳ.-ardı 347a/21

ḳaṭʿ *Ar.i.* 1. Kesme, kesilme; biçme. 2. Halletme, karar verme, sona erdirme, bitirme.
ḳ. 351a/17
ḳ. it- 327b/27
ḳ. itdür- 330a/25, 335a/14
ḳ. olın- 320b/26, 320b/26dc
ḳ.-ı (**ḳaṭʿ-ı menāzil**)
ḳ. 332b/26dc, 334b/14dc, 335b/11dc, 340b/01dc, 344a/21dc, 351a/17db, 351a/17dc
ḳ.-ı (**ḳaṭʿ-ı merāḥil it**-)
ḳ. 330a/11dc, 331b/11dc, 345a/21, 346a/15dc
ḳ.-ı (**ḳaṭʿ-ı naẓar**)
ḳ. 351a/23
ḳ. (**ḳaṭʿü'l-erzāḳ**) 338a/12

ḳaṭʿā *Ar.zf.* Hiçbir vakit, asla.
ḳ. 329b/11, 323a/16db

ḳaṭār *Ar.i.* Birbiri ardınca sıralanmış hayvan sürüsü, dizisi.
ḳ. 318a/07, 318a/08db, 318a/22db, 318a/24, 318b/01, 318b/01db, 345a/05, 345a/08
ḳ.+ın 328b/04
ḳ.+ıyla 318a/08

ḳaṭʿen *Ar.zf.* Asla, hiçbir vakit.
ḳ. 323a/16, 329b/11db, 338a/13

ḳatı *T.s.* Zor, güç, çetin.
ḳ. 320a/19

ḳatıl- *T.f.* 1. İştirak etmek, eklenmek. 2. İç içe girmek.
ḳ.-dı 346b/11
ḳ.-dıḳ 350a/14

ḳatır *i.* Eşekle kısrak, atla dişi eşek çiftleşmesinden doğan, eşekten büyük dayanıklı hayvan.
ḳ. 331a/01db
ḳ.+ı 345a/09
ḳ.+ına 349a/17

ḳaṭır *i.* bkz ḳatır maddesi.
ḳ. 331a/01

ḳaṭʿī *Ar.s.* Kesip atan, tereddüde mahal bırakmayan, kesin.

ḳ. 331a/07

ḳaṭīfe *Ar.i.* Kadife.
ḳ. 324a/17, 339b/19

ḳātil *Ar.s.* 1. Katleden, öldüren. 2. *i.* Adam öldüren kimse.
ḳ. 323a/20dc
ḳ.+i 323a/20dc
ḳ.-i (**ḳātil-i ḫalīfe-i aṣr u evān ü pādişāh-ı devrān**)
ḳ. 326a/20

ḳatl *Ar.i.* Öldürme.
ḳ. 327a/18, 334b/01
ḳ. (**maḫnūḳ-ı ḳatl**) 325a/17dc
ḳ.+e 341b/11
ḳ. eyle- 324a/12db, 326a/08dc, 326b/20dc, 328a/20, 328a/20db, 333a/19dc, 336a/09dc, 337a/03dc, 339a/24dc, 339a/26dc, 339a/26dc, 344a/12, 347b/07db
ḳ.+i 329b/19dc, 330b/14, 336b/06dc, 336b/09, 336b/10, 337a/17, 338a/26, 341b/11db
ḳ.+ine 326a/08dc, 326a/08dc, 336b/05, 336b/18
ḳ. it- 324a/12, 326a/21, 326b/20, 327a/26, 328a/12, 328a/18, 330b/19, 331b/02, 333a/19, 333a/22dc, 336a/11, 336b/01dc, 337a/04, 347b/06dc, 347b/07, 347b/15, 351a/24, 351a/25
ḳ. itdür- 320b/01, 320b/03, 326a/02, 326a/08dc, 331b/02db, 337b/25
ḳ. ol- 323a/11dc, 336b/18dc
ḳ. olın- 321a/11, 323a/11dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 336b/09dc, 336b/10dc, 337a/17dc, 337a/21dc, 337a/22, 337a/25dc, 338a/26dc, 338b/12dc
ḳ.-i (**ḳatl-i Kemankeş ʿAlī Paşa**)
ḳ. 329b/19

ḳatl-i ʿāmm *Ar.i.* Zaptolunan bir yerin, irili ufaklı bütün halkını kılıçtan geçirme.
ḳ. (**ḳatl-i ʿāmm olın**-)
ḳ. 326b/21, 326b/21dc

ḳaṭre *Ar.i.* Damla, damlayan şey.
ḳ. 348b/07, 350a/26
ḳ.+si 325b/03

ḳavānīn *Ar.i.c.* Kanunlar.
ḳ-i (**ḳavānīn-i ʿOṯmānī**)
ḳ. 340a/26

ḳavanos *i.* Cam veya topraktan yapılmış genişçe ağızlı küçük ve orta boy kap.
k. 338a/20, 338a/22

ḳavī *Ar.s.* 1. Kuvvetli, güçlü. 2. Güvenilir, sağlam.
ḳ. 317b/26, 329a/20, 331b/23
ḳ. (**ḳaviyyü'l-seyr**) 344b/11
ḳ.+si (**żaʿf-ı ḳavī**) 345b/10

ḳavl *Ar.i.* Lakırdı, söz.
ḳ.+i (**cehd-i ḳavl**) 328a/13
ḳ.+ince 322b/26
ḳ.-i (**ḳavl-i şerīf**)
ḳ. 328a/14
ḳ.-i (**ḳavl-i ʿumūm**)
ḳ. 323a/20

ḳavm *Ar.i.* İnsan topluluğu.
ḳ.+den 340a/05
ḳ.+e 347b/11
ḳ.+i 346b/26, 346b/26db
ḳ.+üñ 340a/03
ḳ.-i (**ḳavm-i şūm**)
ḳ. 326b/14

ḳavs-i ḳużaḥ *coğr.* Ebem kuşağı.
ḳ. 344b/21

ḳavuḳ *i.* İçi pamuk doldurulmuş çuha ve bezden dikilen, üzerine sarık sarılarak giyilen şişkince başlık.
ḳ. 324a/17

ḳayd *Ar.i.* Bağlama, bağ; bağlanma.
ḳ.+ların 340a/16
ḳ.ı (**ḳayd-ı bend it**-)
ḳ. 328a/08

ḳayıḳ *T.i.* Kürek, yelken veya küçük motorla hareket ettirilen güvertesiz ufak su vasıtası, küçük tekne, zevrak.
ḳ. 323a/13db, 323a/15, 346a/10dc, 346a/11

ḳayır- *T.f.* Diğerlerine göre daha fazla dikkat ve ilgi göstermek, korumak, sahabet etmek, himaye etmek; iltimas etmek.
ḳ.-duġından 328b/25

ḳaz- *T.f.* Alet yardımıyla toprağı eşmek, hafretmek.
ḳ.-dılar 331b/16dc

ḳażā *Ar.i.* 1. Olacağı ezelden Cenab-ı Hak tarafından takdir olunan şeylerin vukua gelmesi. 2. Davaları görme işi, hüküm, hüküm verme; kadının idaresi altında bulunan yer.
ḳ. olın- 350a/20, 350a/23
ḳ.+sın 344a/01
ḳ.+sında 349b/23

ḳazıḳ *T.i.* Toprağa çakılmak üzere ucu sivriltilmiş veya sivri olarak yapılmış ağaç demir veya beton çubuk.
ḳ. (**Demür Ḳazıḳ**) 334a/21

kebīr *Ar.s.* 1. Büyük, ulu. 2. Yaşça büyük, yaşlı.
k. 317b/09, 329a/18, 341a/16
k. (**melik-i kebīr**) 330b/16
k. (**meteris-i kebīr**) 342b/17
k. (**mīr-āḫūr-ı kebīr**) 344b/10, 347a/07dc
k. (**riḥten-i yuvalaḳ-hā-yı kebīr**) 345b/18
k. (**ṣaġīr ü kebīr**) 341b/25, 336b/18
k. (**ṭop-ı kebīr**) 342b/20, 346a/23, 346a/23db
k.+e (**ḳulle-i kebīr**) 346a/26
k.+i (**kelb-i kebīr**) 327b/15
k.+i (**melʿūn-ı kebīr**) 320a/08
k.+i (**ṭop-ı kebīr**) 345b/16, 346a/18

kebīre *Ar.i.müen.* bkz. kebīr maddesi.
k. 345b/18db
k. (**ḳulle-i kebīre**) 346a/21
k.+nüñ (**ḳulle-i kebīre**) 347b/25

kebş *Ar.i.* Koyun, koç, çebiş.
k.+den 340b/22
k.-i (**kebş-i deştī**)
k. 340b/17
k.-i (**kebş-i maʿhūd**)
k. 340b/21

keçe *i.* Islatılarak dövülmek suretiyle yün veya kıldan elde edilen kalın ve kaba kumaş.
k.+sinde 324b/20

keder *Ar.i.* Tasa, kaygı, gönül üzüntüsü.
k. 322b/23
k. (**ḫaber-i mürişü'l-keder**)
k. 332b/22

keenne *Ar.zf.* Sanki, güya, gibi, benzer.
k. 317b/21, 318a/27, 323b/15, 328b/11

keenne-hu *Ar.zf.* Güya, sanki, gibi; benzer.
k. 327a/03, 329a/04

kefere *Ar.i.c.* Kafirler, hakkı tanımayanlar, hak dinini inkar edenler, Müslüman olmayanlar.
k. 321a/12, 321b/25
k.+si 321b/05, 321b/05db
k.+siyle 322a/08
k.+ye 340b/26

kefīl *Ar.i.* Kefalet eden, kaçındığı takdirde birinin borcunu ödemeyi, birinin bir şeyi yapması -yapması gerekirken- yapmadığı takdirde o işi yapmayı kendi üstüne alan kimse.
k. 319b/02

keh-keşān *Far.b.i.* Saman uğrusu, hacılar yolu, saman yolu.
k. 345a/06

keh-keşāne *Far.b.i.* bkz. keh-keşān maddesi.
k. 345a/06db
kelāl *Ar.i.* Yorgunluk; bıkkınlık.
k. 335b/20dc
k. (**fütūr u kelāl gel-**) 335b/20
kelām *Ar.i.* Söz, lakırdı.
k. 329a/11, 329b/03, 341b/10
k. (**cāy-ı kelām**) 339a/04
k. (**fetḥ-i kelām it-**) 323a/06dc, 346b/15, 346b/16dc
k. (**ḫalṭ-ı kelām**) 322b/26
k. (**muḥaṣṣalü'l-kelām**) 346b/05dc
k. (**şāʿir-i şīrīn-kelām**) 329b/02
k. (**taṭvīl-i kelām it-**) 346a/15dc
k.+da (**eşnā-yı kelām**) 346a/03
k.+ı 318a/07db
k.+ını 350a/07
kelām-ı (**kelām-ı ḫām**)
k. 328b/07
k.-ı (**kelām-ı sābıḳ**)
k. 337b/08
kelb *Ar.i.* Köpek.
k. 327b/18db, 327b/19, 328a/08
k.-i (**kelb-i kebīr**)
k. 327b/15
ke'l-evvel *Ar.zf.* Evvelki gibi, eskisi gibi.
k. 333a/13, 334a/16, 350b/09
kelimāt *Ar.i.c.* Kelimeler, lakırdılar, sözler.
k. 339a/25
kelime *Ar.i.* Söz.
k. (**müttefiḳü'l-kelime**) 340a/09, 340b/13, 347b/13
kelle *Far.i.* Baş, kafa.
k. 318a/26, 318a/26
k.+lerin 334a/24
kemā-kān *Ar.zf.* Eskisi gibi, evvelden olduğu gibi.
k. 347a/04, 349a/02
kemāl *Ar.i.* Olgunluk, yetkinlik, tamlık, eksiksizlik.
k.+e 335a/14
k.-i (**kemāl-i inḥirāf-ı ḳulūb**)
k. 321a/06
k.-i (**kemāl-i muḥabbet**)
k. 345a/02
k.-i (**kemāl-i sürūr**)
k. 334b/13dc
kemān *Far.i.* Yay.
k.+ı 331b/11dc
k.-ı (**kemān-ı fitne vü fesād**)
k. 336b/08
kemān-dār *Far.b.s.* Yay tutan, yay tutucu.
k. 347a/17
kemān-dārān *Far.b.s.c.* Yay tutanlar.
k. 347a/18dc
kemā-yenbaġī *Ar.zf.* Gereği gibi; layık olduğu gibi, uygun şekilde.
k. 336a/17, 343b/26
kemend *Far.i.* [Eskiden] idam için kullanılan yağlı kayış.
k. at- 324b/24
k. atdur- 325a/08
k.+i 324b/23
kemüklü *s.* İri kemikli.
k. 341a/15
kenār *Far.i.* Kıyı, kenar.
k.-ı (**kenar-ı cūy-bār**)
k. 345a/15, 345a/15db
kendi *T.zm.* bkz kendü maddesi.
k.+ye 330a/04dc
kendü *T.zm.* Şahıs zamiri olarak kullanılır, öz, zat, nefis, sıl, varlık.
k. 320a/06, 320a/13, 324b/13, 324b/24, 325a/15, 327a/05, 328b/25, 329b/16, 331b/17, 332a/04, 332a/24, 332b/09, 332b/09, 332b/09dc, 334a/22, 335a/07, 335a/13, 335b/23, 338a/16, 338b/10, 339a/24, 340a/06, 345a/09
k.+den 319a/11, 327b/15, 332a/27, 332b/27
k.+ler 331a/12, 333b/16, 334a/07, 335a/12, 337b/10, 343a/16dc, 346a/10dc, 350b/19, 351a/16

k.+lerden 332b/27dc, 341b/11
k.+lere 322a/13, 322b/05, 348a/06, 348a/17, 350b/27
k.+leri 344a/05dc, 351a/15dc
k.+lerin 321a/11, 344b/15
k.+lerle 326a/26
k.+lerüñ 348a/14
k.+m 324b/05db, 324b/06
k.+me 324b/05
k.+müz 323b/11
k.+nüñ 319a/16, 319b/16, 331b/01, 332b/09db, 334a/21, 338a/11, 343a/22
k.+ñe 325b/12, 325b/12db
k.+ñüz 323a/18, 331a/25
k.+si 317b/08, 317b/27, 321a/27, 321a/27, 321b/14, 325a/15, 325a/17, 327a/05, 327a/12, 330a/09, 331b/21, 333a/03, 336a/04, 336b/01, 336b/23, 338a/19, 344a/13, 345b/07
k.+sin 351a/26
k.+sine 318b/19
k.+ye 318b/09, 319a/26, 322a/12, 323b/23, 326b/14, 327a/07, 327a/08, 328b/09, 329b/09, 330a/04, 330a/06, 330b/06, 331a/08, 338b/14, 338b/17, 343a/24, 350b/24
k.+yi 319b/04, 331b/01, 332b/06

kepenek *i.* Keçeden yapılmış, kolsuz ve uzun çoban elbisesi.
k. 328a/03, 328a/05

kerāmāt *Ar.i.c.* Ermişçesine yapılan işler.
k. (**min-el-kerāmāt**) 349a/10, 349b/27
k.-i (**kerāmāt-i ʿaliyye**)
k. 349a/09

kerāmet *Ar.i.* Ermişçesine yapılan iş, hareket veya söylenen söz.
k.+in 349b/17

kerb *Ar.i.* Tasa, kaygı, gam, keder.
k. (**elem ü kerb**) 350a/17
k.+i (**elem ü kerb**) 350a/17

kerem *Ar.i.* Cömertlik, elaçıklığı, lütuf, bağış, ihsan.
k. 321b/10
k. (**şecāʿat ü kerem**) 328a/22

kerīm *Ar.s.* Büyük, ulu.
k. (**ser-dār-ı kerīmü'ş-şān**) 333a/12

kerpiç *i.* Çamuruna saman karıştırılmış, kalıp halinde kesilip güneşte kurutulmuş, killi toprak, pişirilmemiş tuğla.
k. 335b/25

kerrāt *Ar.i.c.* Kerreler, defalar, kezler.
k. (**defaʿāt ü kerrāt**) 322b/24
k.+le (**defaʿāt ü kerrāt**) 322b/22db

kerre *Ar.i.* Defa, kez.
k. 317b/04, 317b/09, 324b/18, 325a/06db, 326a/04, 326a/22, 326b/14, 326b/19, 328a/11, 328a/18, 331a/07db, 341a/09db, 347b/20, 348b/07, 348b/21, 349b/07, 351a/08
k.+de 320b/19, 341a/01

kerrenāy *Far.i.* Pirinçten yapılan nefesli saz.
k. 330b/21, 334b/16

kes- *T.f.* 1. Ayırmak, uzaklaşmak, koparmak. 2. Yok etmek, son vermek.
k.-dügi (**ʿırḳın kes-**) 325b/23
k.-em (**dillerin kes-**) 325b/22
k.-mezdi 317b/17
k.-miş (**ḫendek kes-**) 319b/10
k.-üp 325a/19

kesb *Ar.i.* Çalışıp kazanma.
k.+inde (**kār u kesb**) 332b/11

kesdür- *T.f.* Kesmek fiilini yaptırmak.
k.-di 325a/22
k.-diler 331b/16, 331b/16
k.-ürlerdi 340a/21

kesil- *T.f.* 1. Kesmek fiiline konu olmak. 2. Sona erdirmek, dinmek, bitmek.
k.-di 318a/06

k.-medi 329a/23, 336b/13, 336b/15dc, 346b/18

keşīr *Ar.s.* Çok çok olan, bol. 2. Sık olan, çok defa olan.
k. (**ḳalīl ü keşīr**) 318a/16
k. (**māl-ı keşīr**) 319a/14, 350b/01
k.+e (**māl-ı keşīr**) 325b/06

keşīre *Ar.s.müen.* bkz keşīr maddesi.
k. (**māl-ı keşīre**) 350a/27dc

keşret *Ar.i.* Çokluk, bolluk.
k.-i (**keṣret-i mā**)
k. 333b/03

keşf *Ar.i.* Gizli bir şeyi bulma.
k. it- 350a/17, 350a/18

keşīde *Far.s.* Tertip edilmiş, dizilmiş.
k.+si 321b/10

kevākib *Ar.i.c.* Yıldızlar.
k. 338b/20
k. (**ittisālāt-ı kevākib**) 338b/27
k.+dür 339a/03db
k.+üñ 338b/23

kevkeb *Ar.i.* Yıldız.
k.+dür 339a/03

kevn *Ar.i.* Olma.
k. (**ʿālem-i kevn ü fesād**) 338b/27

keyd *Ar.i.* Hile, oyun, dalavera.
k. (**keyd ü mekr**) 331b/15, 332b/10

keyd ü mekr Hile.
k.+den 332b/10
k.+inden 331b/15

keyfe mā yeşā *Ar.zf.* Nasıl isterse, istediği gibi.
k. 329b/08

kez *i.* Defa, kere, sefer, kat.
k. 350a/07

ḳıbāḥ *Ar.i.c.* Kabihler, çirkinler.
ḳ. (**ḥisān ü ḳıbāḥ**) 348b/03

ḳıç *i.* Arka taraf, geri, sırt.
ḳ.+ında 323b/09

ḳıjġır- *f.* Haykırarak saldırmak.
ḳ.-up 342a/16

ḳıl- *T.f.* 1. Etmek, eylemek, yapmak. 2. Eda etmek, yerine getirmek.
ḳ.-a (**namāz ḳıl-**) 350a/20
ḳ.-dım (**yavu ḳıl-**) 350a/04
ḳ.-up 325a/20, 348a/23
ḳ.-up (**maḥmī ḳıl-**) 343a/24
ḳ.-up (**yārī ḳıl-**) 319b/25
ḳ.-ur (**müctemiʿ ḳıl-**) 334a/14

ḳılıç *T.i.* Bir veya iki tarafı keskin, saplı, yassı ve uzunca, çelikten yapılmış savaş aleti, seyf, tiğ.
ḳ. 323a/20dc, 323b/01, 324a/12, 326b/10dc, 332b/10dc, 337a/03dc, 337a/08
ḳ.+dan 347b/21
ḳ.+ın 339b/01
ḳ.+ına 318a/02
ḳ.+uñ 333a/22

ḳılın- *T.f.* Kılmak, fiiline konu olmak; edilmek, olunmak, eylenmek.
ḳ.-dı (**ḫāke yek-sān ḳılın-**) 334b/26
ḳ.-dı (**me'mūr ḳılın-**) 329b/23db, 329b/23dc
ḳ.-dı (**mevṣūl ḳılın-**) 318b/17, 329b/13
ḳ.-up 343b/06

ḳıllet *Ar.i.* Kıtlık.
ḳ.-i (**ḳıllet-i itʿām**)
ḳ. 345b/02

ḳırā'at *Ar.i.* Okuma; devamlı ve düzgün okuma.
ḳ.+ından 350a/20

ḳırān *Far.i.* 1. Yakınlık. 2. *astr.* Gezegenlerden ikisinin bir burçta birleşmesi.
ḳ.-ı (**ḳırān-ı Müşterī vü Terās**)
k. 339a/14
ḳ.-ı (**ḳırān-ı zenb**)
k. 339a/06, 339a/09

ḳırdur- *T.f.* Öldürtmek, çok sayıda öldürtmek.
ḳ.-maḳ 328b/06

ḳırḳ *T.s.* Otuz dokudan sonra gelen sayı.
ḳ. 331b/02, 331b/05, 331b/06, 335b/17, 338a/20, 344b/20, 348a/22, 348b/01db

ḳırḳ altı *T.s.* Kırk beşten sonra gelen sayı.
ḳ. 346a/05

ḳırḳar *T.s.* Kırk sıfatının paylaştırma şekli.
ḳ. 337a/18

ḳırḳ beş *T.s.* Kırk dörtten sonra gelen sayı.
ḳ. 345b/18

ḳırḳ biñ *T.s.* Otuz dokuz bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
ḳ. 334a/02

ḳırḳ sekiz *T.s.* Kırk yediden sonra gelen sayı.
ḳ.+e 346a/05

ḳırmuzı *Ar.i.* Asli renklerden biri, al, kızıl.
ḳ. 339b/19

ḳısm *Ar.i.* Bölük, parça, takım; çeşit, nevi.
ḳ.+ına 345a/02
ḳ.+ınuñ 318a/24

ḳıṣṣa *Ar.i.* Vaka, macera.
k.+dan 349b/05

ḳış *T.i.* Sonbahardan sonra gelen yılın en soğuk mevsimi.
ḳ. 320a/19, 320a/23, 326b/03, 330a/11, 336a/18

ḳışla- *T.f.* Kışı bir yerde geçirmek, kış geçirmek.
ḳ.-dı 336a/18
ḳ.-duġı 336a/16

ḳıṭʿa *Ar.i.* Parça, bölük, cüz.
ḳ. 345b/16, 345b/16dc, 347a/13

ḳıy- *T.f.* Büyük kötülükte bulunmak, öldürmek.
ḳ.-a 325a/04
ḳ.-ma 339b/07

ḳıyām *Ar.i.* 1. Kalkma, ayağa kalkma, ayakta durma. 2. Bir işe kalkışma, başlama. 3. Ölümden sonra dirilme.
ḳ. 329b/02db, 330b/24, 343b/10
ḳ. (**gerdūn-ı ḳıyām it-**) 342b/11
ḳ. buyur- 345a/14
ḳ. eyle- 322a/25dc, 350b/02dc
ḳ. it- 322a/25, 348b/26, 350b/02, 351a/03
ḳ-ı (**ḳıyām-ı ḳıyāmet**)
ḳ. 340b/26

ḳıyāmet *Ar.i.* Dünyanın sonu, bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacakları zaman.
ḳ. 324a/06
ḳ.+e 324b/14, 331a/15
ḳ.+e (**ḳıyām-ı ḳıyāmet**) 340b/26
ḳ. ḳop- 323b/05

ḳıyās *Ar.i.* Bir şeyi başka başka bir şeye benzeterek hüküm verme, bu yolda verilen hüküm, bir tutma.
ḳ. 319b/26, 346a/06
ḳ. (**ḫāric-i ḳıyās ü evhām**) 340b/23
ḳ. (**sermāye-i bī-ḳıyās**) 342b/05
ḳ.+dan (**ḥadd-i ḳıyās**) 334b/06
ḳ. it- 350b/08dc

ḳıyı *T.i.* Kara ile denizin birbirine değdiği yer, kara ile deniz arasındaki sınır çizgisi.
ḳ.+ların 350b/04
ḳ.+larından 350b/07

ḳıymet *Ar.i.* 1. Değer. 2. Bedel, baha, tutar. 3. Şeref, onur, itibar.
ḳ. (**oṭaġa-i z̲ī-ḳıymet**) 347a/14
ḳ. (**z̲ī-ḳıymet**) 347b/08
ḳ. (**z̲ī-ḳıymet-i muraṣṣaʿ**) 321a/15
ḳ. (**z̲ī-ḳıymet-i ser-ā-ser**) 347b/08

ḳız *T.i.* Genç ve evlenmemiş dişi insan.

ḳ.+ın 330a/14

ḳız- *T.f.* Sıcaklığı çok artmak, çok ısınmak.
ḳ.-mış 328a/01

ki *Far.e.bağ.* 1. Bir cümle içindeki isim veya zamiri bir cümleciğe bağlar ve cümleciğin öznesi haline gelir. 2. Bir cümleyi özne ve nesne halinde bulunan bağlı bir cümleye bağlar.
k. 317b/01, 317b/08, 317b/12, 317b/12, 317b/14, 318a/11, 318a/26, 318a/26db, 319a/16, 319a/22, 319b/07, 319b/08, 319b/21, 319b/21db, 320a/01, 320a/08, 320a/11, 320a/25, 320b/11, 321a/07, 321a/07db, 321a/08, 321a/08, 321a/08dc, 321a/21, 321a/23, 321a/24db, 321b/05, 321b/06, 321b/14, 321b/15, 321b/17, 321b/20, 322a/02, 322a/08, 322a/10, 322a/10db, 322b/01dc, 322b/07, 323a/10, 323a/17, 323b/05db, 323b/06, 323b/24, 324a/01, 324b/02, 324b/07, 324b/14db, 325a/04, 326a/10, 326b/05dc, 326b/09dc, 326b/10, 326b/15, 326b/15dc, 326b/18, 326b/23db, 327a/06dc, 327b/22db, 328a/14, 328a/14db, 328a/16, 329a/11, 329a/11dc, 329a/18, 329a/24, 329a/26, 329b/07, 329b/14, 329b/25, 330a/05, 330a/16db, 330b/15, 330b/15db, 330b/23, 331a/04, 331a/13, 331a/16, 331a/17, 331a/23, 331a/27, 331b/05, 331b/07, 331b/08, 332a/02, 332a/08, 332a/22, 332b/27dc, 333a/02, 333b/14, 333b/14db, 334a/01, 334a/01, 334a/08, 334a/25, 334b/03, 334b/06, 334b/09, 334b/23, 334b/25, 335a/07, 335a/15, 335b/02, 335b/10dc, 335b/24, 335b/24db, 336b/11, 336b/12dc, 336b/21, 337a/24, 337b/03, 337b/11, 337b/13, 338a/15, 338a/16, 338a/17, 338a/23, 338b/12, 338b/16, 338b/22, 338b/23, 338b/25, 338b/25db, 338b/25db, 339a/02, 339a/04, 339a/04, 339a/06, 339a/19, 339b/11db, 339b/24, 340a/12, 340a/17, 340a/19, 340b/04, 340b/12, 340b/14, 340b/14db, 340b/18, 340b/22, 340b/23, 341a/03, 341a/04, 341a/06, 341a/13, 341b/03, 341b/03, 341b/09, 341b/09db, 341b/10, 341b/23, 342a/06, 342a/19, 342b/04, 342b/05, 342b/13, 342b/18, 342b/21, 343a/02, 343a/05, 343a/05, 343a/07db, 343a/18, 343a/27, 343b/05, 343b/14, 343b/18, 344a/26, 344b/07, 344b/07db, 344b/11, 344b/14, 344b/16, 344b/18, 344b/21, 344b/24, 344b/24, 345a/05, 345a/12, 345a/17, 345a/19, 345a/20, 345a/24, 345b/05, 345b/12db, 345b/22, 345b/22, 346a/06, 346a/06, 346a/13, 346a/23, 346a/24, 346a/25, 346a/27db, 346b/01, 346b/03, 346b/07, 346b/09, 346b/09, 346b/10, 346b/11, 346b/16, 346b/16, 346b/18, 346b/20, 346b/25, 347a/03, 347a/12, 347a/12, 347a/14, 347a/14, 347a/18, 347a/18db, 347a/19, 347a/21, 347b/01, 347b/09db, 347b/12, 347b/14, 347b/26, 347b/27, 348a/04, 348a/04db, 348a/07, 348a/17, 348a/20, 348a/21, 348a/26, 348b/01, 348b/01db, 348b/06, 348b/09, 348b/11, 348b/12, 348b/13, 348b/13db, 348b/14, 348b/15,

348b/15db, 348b/16, 348b/16db, 348b/17, 348b/19, 348b/20, 348b/22, 348b/22, 348b/23, 348b/23, 348b/23, 348b/23db, 348b/26, 349a/03, 349a/04, 349a/05, 349a/06, 349a/11, 349a/14, 349a/19, 349a/27, 349b/06, 349b/07, 349b/07, 349b/09, 349b/10, 349b/13, 349b/18, 349b/18, 349b/19, 349b/21, 349b/22, 349b/24, 349b/27, 350a/01, 350a/01, 350a/03, 350a/03, 350a/06, 350a/07, 350a/08, 350a/11, 350a/15, 350a/15, 350a/16, 350a/16, 350a/17, 350a/19, 350a/20, 350a/26, 350b/12, 350b/13, 350b/26, 351a/01, 351a/05

kibār *Ar.s.c.* 1. Büyükler, ulular. 2. İnce, terbiyeli, görgülü, nazik.
k. 318a/04, 327a/01, 330a/16db, 339a/22, 340a/01, 346b/02
k. (**kibār ü ṣiġār**) 328b/19
k. (**ümerā-yı kibār-ı Leh**) 320a/02
k.+da (**meşāyiḫ-i kibār**) 330a/01
k.+dan 342b/09
k.+dan (**meşāyiḫ-i kibār**) 341b/07
k.+dandur (**enhār-ı kibār**) 342a/19
k.+ı 329a/05, 339b/11
k.+umuz 317b/23
k.-ı (**kibār-ı ḥükkām**)
k. 329a/01

kibār ü ṣiġār Büyükler ve küçükler, büyük küçük herkes.
k. 328b/19

kibr *Ar.i.* 1. Büyüklük, ululuk. 2. Büyüklük taslama, [birine] yüksekten bakma.
k. (**kibr ü kīn**) 341b/26
k.+i (**taḫt-ı ḫilāfet-i kibr**) 329a/09

kibr ü kīn Büyüklenme ve düşmanlık.
k.+i 341b/26

kifāye *Ar.i.* bkz. kifāyet maddesi.
k. (**miḳdār-ı kifaye**) 333b/07, 333b/15dc, 343b/01, 343b/06

kifāyet *Ar.i.* 1. Yetişme, elverme. 2. İktidar, yararlılık.
k. 333b/15, 335b/22, 333b/25, 333b/25dc

kih-ter *Far.b.s.* Çok küçük [yaşça].
k.+i (**birāder-i kih-ter**) 320b/01

ḳīl *Ar.i.* Söz.
ḳ. (**ḳīl ü ḳāl**) 337b/09, 337b/26
ḳ. (**ḳīl ü ḳāl eyle-**) 329a/03

kilāb *Ar.i.c.* Köpekler.
k. 325b/14
k.+a 327b/14
k.+da 328a/13

kilār *Far.i.* Kiler.
k. (**matbaḫ ü kilār**) 345a/07
k.+ı 325b/14db

ḳīl ü ḳāl *Ar.b.i.* Dedikodu.
ḳ.+dan 337b/09, 337b/26
ḳ. eyle- 329a/03

kim *T.e.* "Ki" yerine eskiden kullanılan bağ edatı.
k. 320a/21, 321a/21dc, 323a/08dc, 323a/15dc, 325a/21dc, 325b/22dc, 326b/23dc, 330a/05dc, 333b/14dc, 334a/01dc, 334b/09dc, 334b/09dc, 335b/24dc, 336b/11dc, 337a/17dc, 337a/24dc, 339a/19dc, 340a/14dc, 340a/15dc, 340a/17dc, 340b/04dc, 343a/18dc, 343a/27dc, 345a/10, 346b/10dc, 346b/25dc, 347a/12dc, 347a/14dc, 347a/18dc, 347a/18dc, 348a/10, 348a/14, 350a/26, 350b/12dc, 350b/16dc, 350b/26dc, 350b/26dc

kim *T.zm.* Soru zamiri; hangi kişi, hangi şahıs.
k. 317b/11, 320a/25, 324b/01,
k.+dür 347b/12
k.+sin 347a/27
k.+üñ 326a/19

kimi *T.zm.* Bazı, bazan, bazısı, geh, gehi.
k. 320a/03, 320a/03, 320a/03db, 320a/03db, 323b/08, 323b/08, 323b/08, 324b/12, 332b/13, 332b/14, 335b/02, 335b/02, 339b/22, 347b/02, 347b/02
k.+n 350b/05, 350b/06dc, 350b/19, 350b/19
k.+ne 318b/01, 318b/01db, 318b/01db, 323b/26, 323b/26
k.+nüñ 350b/06

kimesne bkz. kimse maddesi.
k. 321b/11, 322a/03db, 325b/06, 337b/05, 338b/25, 339b/08, 341b/21, 342b/09, 349b/18, 349b/21, 350a/01, 350a/12, 350a/16, 350a/17, 350a/19, 350a/20
k.+dür 349b/19
k.+ler 319b/04, 335b/06, 335b/07, 350b/12
k.+lere 323b/15
k.+lerüñ 325b/05
k.+nüñ 325b/05db
k.+ye 317b/23
k.+yi 333a/11

kimse *T.i.* 1. Belirsiz veya bilinmeyen kişi. 2. *zm.* Hiç kimse. 3. Herhangi biri.
k. 320a/24, 322a/03, 329a/26, 330a/16db, 341b/21
k.+de 341b/07
k.+den 324a/18, 329b/27
k.+ler 350b/12dc
k.+nüñ 329a/27, 338b/26
k.+yi 320b/10

kīn *Far.i.* Gizli düşmanlık, garaz.
k.+i (**kibr ü kīn**) 341b/26

kirām *Ar.i.c.* 1. Soydan gelenler, soyu temizler, ulular, şerefliler. 2. Cömertler, eli açıklar.
k. (**evliyā-yı kirām**) 345a/25
k. (**meşāyiḫ-i kirām**) 326a/08dc
k. (**mevālī-i kirām**) 328b/22, 328b/26
k. (**sādāt-ı kirām**) 326a/08dc
k. (**ʿulemā-yı kirām**) 326a/08dc, 326a/08dc
k. (**vükelā-yı kirām**) 331a/19db
k.+dan (**mevālī-i kirām**) 337b/07, 340a/10
k.+ından (**evlād-ı kirām**) 345b/03
k.+ları (**vükelā-yı kirām**) 331a/19

kirlüce *T.s.* Kirli gibi.
k. 324a/17

kīse *Far.i.* Kese, küçük büyük torba.
k. 319a/15, 323b/25, 333b/05db, 344a/19

kīş *Far.i.* Din.
k. (**bed-kīş**) 347b/24

kişi *i.* Şahıs, kimse, zat.
k. 349a/21

kişver *Far.i.* İklim, memleket, vilayet, ülke.
k. (**fermān-ı pādişāh-ı kişver**) 321a/19

kişver-gīr *Far.b.s.i.* Ülke, memleket tutan; padişah.
k. (**pādişāh-ı kişver-gīr**) 343b/16

kitāb *Ar.i.* Kitap.
k. 348a/07, 348a/10
k.-ı (**kitāb-ı nā-yāb**) 348a/03, 348a/14
k.-ı (**kitāb-ı şerīf**) 349a/08

ḳo- *T.f.* 1. Bırakmak, terk etmek. 2. İzin vermek, müsaade etmek, serbest bırakmak. 3. Alıkoymak.

ḳ.-dı 336a/06, 339b/05, 348b/08
ḳ.-dılar 318b/24
ḳ.-madılar (**noḳṣan ḳo-**) 343b/03
ḳ.-madıñ 329b/06
ḳ.-maḳ 317b/22
ḳ.-mayup 325a/17, 340a/18
ḳ.-maz 322a/02, 325a/02, 325a/02db, 325a/07
ḳ.-mazsın 318a/03
ḳ.-mış 322a/13

ḳodoş *Erm.i.* Pezevenk, deyyus.
ḳ.+lar 336b/15dc

ḳofa *i.* Kova.
ḳ. 349b/09
ḳ.+da 349b/09
ḳ.+ya 349b/13
ḳ.-i (**ḳofa-i maḫtūme**) ḳ. 349b/10

ḳoffa bkz. ḳofa maddesi.
ḳ. 349b/09db
ḳ.+da 349b/09db
ḳ.+ya 349b/13db
ḳ.-i (**ḳoffa-i maḫtūme**) ḳ. 349b/10db

ḳol *T.i.* 1. Taraf, yan, cihet. 2. Devriye gezen asker, bekçi.
k. dolaş- 323b/13
ḳ.+ında 342b/23
ḳ.+ından 342b/27

ḳoltuḳ *T.i.* Kolla omuzun birleştiği yerin alt kısmı, bagal.
ḳ.+ına 347a/25, 347a/26

ḳon- *T.f.* 1. Koymak fiiline konu olmak. 2. Gecelemek veya dinlenmek için bir yere inmek, bir yerde durmak, konaklamak.
ḳ.-dı 319b/06
ḳ.-dılar 327a/10
ḳ.-mış 319b/10
ḳ.-mışlar 319b/15

ḳonaḳ *T.i.* 1. Büyük ve gösterişli ev. 2. Bir günlük yol, iki menzil arasındaki mesafe.
ḳ. 336b/07
ḳ.+da 344b/26
ḳ.+ına 327b/25
ḳ.+umuz 323b/16, 324a/15

ḳonaḳçılıḳ *T.i.* Toplu yolculuklarda, seferlerde önden gidip konak yerini hazırlama işi.
ḳ. 340b/11, 340b/11db, 340b/11db

ḳonıl- *T.f.* Koymak fiiline konu olmak.
ḳ.-dı 337b/01
ḳ.-duġı 335b/24, 335b/24dc
ḳ.-mayınca 348b/06

ḳop- *T.f.* 1. Meydana çıkmak, zuhur etmek, çıkmak. 2. Harekete geçmek, fırlamak, kalkmak.
ḳ.-dı (**hengāme kop-**) 322b/21
ḳ.-mış (**ḳıyāmet ḳop-**) 323b/05
ḳ.-sun 324a/06
ḳ.-up (**ġırīv ü enīn ḳop-**) 342b/07

ḳopar- *T.f.* Ayırmak, parçalamak.
ḳ.-up 328a/04
ḳ.-ur 323b/08

ḳorıcı *T.i.* bkz. ḳorucu maddesi.
ḳ.+lar 343a/18
ḳ.+ların 346b/11

ḳorḳ- *T.f.* 1. Korkuya uğramak, korku hissetmek, havf etmek. 2. Sakınmak, çekinmek.
ḳ.-arduñuz 336b/15
ḳ.-dı 325b/22, 331b/04
ḳ.-duġından 321a/26, 328b/26

ḳorḳu *T.i.* Tehlikeli bir hal, sıkıntı veya bunlarla ilgili düşüncelerin doğurduğu heyecanla yüklü his, havf.
ḳ.+sıyla 333a/22

ḳoru- *T.f.* Dış tesirlerden, tehlikelerden zarar görmemesi için çalışmak, muhafaza etmek, himaye etmek.
ḳ.-maḳ 319b/10

ḳorucı *T.i.* Muhafız.
ḳ. 346b/11dc
ḳ.+lar 343a/16db

ḳorut- *T.f.* Korumak fiilini yaptırmak, muhafaza ettirmek, himaye ettirmek.
ḳ.-maḳ 343a/17

ḳoş- *T.f.* 1. Çok hızlı, sıçrayarak yürümek, seğirtmek. 2. Hayvanı araba veya sabana bağlamak.
ḳ.-maġa (**öküz koş-**) 332a/04
ḳ.-maġla 335b/23
ḳ.-up 325a/15, 330b/17, 333b/26

ḳov- *T.f.* Kovalamak, ardına düşmek.
ḳ.-arlar 328b/02

ḳovan *i.* Arı yuvası, arıların bal yaptığı ve tünediği yuva.
ḳ. 336b/12

ḳoy- *T.f.* 1. Bir yere bırakmak, ilka etmek. 2. İçine sokmak, idhal etmek.
ḳ.-ar 327a/15
ḳ.-dılar 323b/03, 333a/06
ḳ.-mışlar 335b/07
ḳ.-up 319a/10, 325a/14dc, 325a/26, 326a/06, 349b/10, 349b/13

ḳoyun *T.i.* Gevişgetirenlerden ince bacaklı, uzun ve sık tüylü, etinden, sütünden, yününden faydalanılan evcil küçükbaş hayvan.
ḳ. 327b/08

köhne *Far.s.* Eski, eskimiş.
k. 324b/15
k.+ce 324a/17

köle *i.* Hür olmayan, başka birinin bağlısı olan, kul, bende.
k.+si 333a/21

köpek *i.* Kelp, it.
k. 328a/12

kös *i.* Büyük, tek taraflı, deve veya araba üzerinde taşınan nöbet vurmakta ve işaret vermekte kullanılan büyük davul.
k.+leri 330b/21
k.+lerin 334b/16

köşk *i.* Bağ ve bahçelik bir yere yapılmış, daha çok yazlık olarak kullanılan süslü bina, kasr.
k.+leri 335a/10

kötürüm *s.* Bacaklarındaki bir hâlden dolayı hareket edemeyen, kalkamayan, sakat.
k. 349b/11

köy *Far.i.* Küçük kırlık yerleşme merkezi.
k.+i (**Āḫūr Köyi**) 320b/25

ḳral *Sl.i.* Hükümdar, hıristiyan hükümdar, melik.
ḳ.+ı 320b/15, 321b/07, 321b/17, 321b/22
ḳ.+ına 322a/12
ḳ.+lara 351a/02

ḳudret *Ar.i.* 1. Kuvvet, takat, güç. 2. Allah'ın ezelī güç.
ḳ. (**miknet ü ḳudret gel-**) 331a/03
ḳ.+i 322a/01, 340b/09
ḳ.+üm 324b/19

ḳudūm *Ar.i.* Uzak bir yoldan, uzak bir yerden gelme; ayak basma.
ḳ.+iyle 344a/27
ḳ.-ı (**ḳudūm-ı saʿādet-lüzūm**)
ḳ. 342b/23
ḳ.-ı (**ṣaḥrā-yı Erżurūm-ı ḳudūm-ı behcet-rüsūm**)
ḳ. 342a/05db

kūh *Far.i.* Dağ.
k. (**ekrād-ı kūh**) 327a/27

ḳul *T.i.* Allah'ın yarattığı mahluk, Allah'a nazaran insan; insan, abd.
ḳ. 319a/14, 323a/11, 323a/15, 323a/18, 323a/20db, 323a/20db, 323a/20dc, 323b/01, 325a/21dc, 326b/20, 328b/27, 329a/05, 329a/11, 331b/25, 333b/05, 336b/17dc, 336b/18dc, 337a/12dc, 337a/17, 337a/21dc,

337b/23dc, 340b/07dc, 343a/27, 343b/01
ḳ.+a 337b/17
ḳ.+ı 326a/19
ḳ.+ına 340b/07, 340b/07db, 343b/25
ḳ.+ıyuz 326a/19
ḳ.+ları 347b/05
ḳ.+larından 322b/20, 322b/20db
ḳ.+laruñ 325a/04, 333a/19dc
ḳ.+laruñdur 339a/24
ḳ.+uñuz 333a/20
ḳ.+uñuzum 347b/01

ḳulaḳ *T.i.* İşitme organı.
ḳ.+ı 345a/10
ḳ.+ın 325a/19
ḳ.+ına 339b/06

ḳulle *Ar.i.* Kule.
ḳ.+nüñ 348a/17
ḳ.-i (**ḳulle-i kebīr**)
ḳ. 346a/26
ḳ.-i (**ḳulle-i kebīre**)
ḳ. 346a/21, 347b/25

ḳullıḳ *i.* Kul olma hali; kulun yaptığı iş, hizmet.
ḳ.+ında 340a/22

ḳulūb *Ar.i.c.* Kalpler, gönüller.
ḳ.+ına (**kemāl-i inḥirāf-ı ḳulūb**) 321a/06

ḳumāş *Ar.i.* İpek, yün, keten, pamuk vb. şeylerden yapılan dokuma.
ḳ. 338b/06
ḳ.+lar 344a/24, 345a/23

ḳur- *T.f.* (Silahı) atışa hazır hāle getirmek.
ḳ.-dılar 346a/23, 346a/25
ḳ. 334b/25, 335b/02

ḳurb *Ar.i.* 1. Yakın olma, yakınlık, yakın bulunma. 2. *s.* Yakın.
ḳ.+ına 320b/27, 333a/05, 333b/18, 335b/11dc, 339b/09, 342a/12, 346a/10, 346a/10dc
ḳ.+ında 323b/04, 328a/24, 328a/26, 328b/02, 337b/21, 338b/05, 342a/19, 342b/15dc, 346a/19, 350b/07
ḳ.-ı (**ḳurb-ı Baġdād**)
ḳ. 346a/19
ḳ.-ı (**ḳurb-ı civār**)
ḳ. 322a/09
ḳ.-ı (**ṣadr-ı ḳurb-ı māżī**)
ḳ. 349b/18

ḳurtul- *T.f.* Tehlikeli, sıkıntılı ve zor bir hālden çıkmak, halas olmak.
ḳ.-ur 324b/08
ḳ.-ursa 325a/06db
ḳ.-ursa (**ṣaġ ḳurtul-**) 325a/06

kūsec *Ar.i.s.* Köse.
k. 329a/16

ḳuṣūr *Ar.i.* 1. Eksiklik. 2. Ayıp; sakatlık; özür, yersiz hareket.
ḳ. it- 331b/26
ḳ.+umuz 330b/12

ḳuşaḳ *T.i.* Bele sarılarak bağlanan kumaş veya örgü, kemer.
ḳ.+uma 341a/06

ḳuşat- *T.f.* Bir şeyin çevresini sarmak, etrafını almak, muhasara etmek.
ḳ.-dılar 333a/05

kūşe *Far.i.* Köşe.
k. 329a/02
k.+sine 342b/19
k.-i (**kūşe-i çeşm**)
k. 338a/13, 338a/13db
k.-i (**kūşe-i inzivā**)
k. 323a/21

kūşe kūşe *ik.* Köşe köşe.
k. 336b/12

kūşe-nişīn *Far.b.s.* Köşede oturan.
k. ol- 329b/01

kūşiş *Far.i.* Çalışma, çabalama.
k. 332b/16
k. (**saʿy ü kūşiş**) 336a/26db

ḳuʿūd *Ar.i.* Oturma.
ḳ.+ları 341b/07
ḳ.+larında (**zamān-ı ḳuʿūd**) 329a/17

ḳuvvet *Ar.i.* 1. Güç, kudret, takat; sıhhat, sağlamlık. 2. Bir hükumetin askeri gücü.
ḳ. 349a/05, 349a/06
ḳ. buldur- 326b/26
ḳ.+de 320b/11
ḳ.+den 341a/17
ḳ. idin- 348b/01db
ḳ.+iyle 328b/05

ḳużāt *Ar.i.c.* Kadılar.
ḳ.+dan 326a/05db, 326a/06

kübrā *Ar.s.müen.* Daha (en, pek, çok) büyük olan.
k.+yı (**vezāret-i kübrā**) 337a/11dc

küçük *T.s.* En, boy, yükseklik (ebʿad) bakımından, hacimce büyük olmayan, ufak, minik.
k. 327a/14

küffār *Ar.s.c.* Kafirler, hak dinini inkar edenler.
k. 319b/20, 321a/07, 321b/27, 340b/12, 341b/16, 346a/03, 350b/13, 350b/15
k.+a 331a/14
k.+dan (**eydī-i küffār**) 346a/05
k.+ı 319b/26
k.+uñ 350b/15db
k.-ı (**küffār-ı dūzaḫ-ḳarār**)
k. 341b/12
k.-ı (**küffār-ı Frenk**)
k. 319a/22

küfr *Ar.i.* 1. Dinsizlik, imansızlık. 2. İslam dininine uymayan inanışlarda bulunma.
k. 339a/03
k.+de 322a/09

küllī *Ar.s.* 1. Umumī, bütün. 2. Çok.
k. 331a/25

külliyet *Ar.i.* Umumilik, bütünlük.
k. 318b/09

künc *Far.i.* Köşe, bucak.
k.-i (**künc-i ihfā**)
k. 338a/19

kürekçi *i.* Osmanlılarda harp gemilerinde kürek çeken kimse.
k. 350b/10

kürk *i.* Güzel ve yumuşak tüylü hayvanların postlarından yapılan giyim eşyası.
k. 319b/12, 333a/23dc, 339b/20, 347b/07
k.+le 339b/11db

kürsī *Ar.i.* Yüksekçe oturma yeri.
k.+si 348a/21
k.+sinden 349b/10

küstāḫlıḳ *Far.T.i.* Küstahca hareket; küstah olma hali.
k.+a 346b/15

küsūf *Ar.i.astr.* Güneş'in tutulması, Ay'ın Dünya ile Güneş arasına girerek gölgesiyle Güneş'i tamamen örtmesi.
k. 323a/02

kütüb *Ar.i.c.* Kitaplar.
k.-i (**kütüb-i siyer-i enbiyā vü mürselīn**)
k. 341b/22
k.-i (**kütüb-i tevārīḫ**)
k. 341a/03

L

lafẓ *Ar.i.* Söz.
l.-ı (**lafẓ-ı mübālaġa**)
l. 341b/10

lafẓen *Ar.zf.* Lafız itibarıyla, kelimenin söylenişine, yapısına göre.
l. 320a/22, 320a/27

laġım *Yun.i.* İçine patlayıcı maddeler konularak ateşlemek için kazılan çukur.
l. 331b/12, 351a/13dc, 351a/14

lāḥiḳ *Ar.s.* Yetişen, ulaşan.
l.+de (**menzil-i lāḥiḳ**)
l. 345a/18

lāʿīn *Ar.s.* Kovulmuş; nefret kazanmış; istenilmeyen.

l. 320a/04, 325a/18
l. (**Ġaşpar-ı lāʿīn**) 322a/11
l. (**Venedik-i lāʿīn**) 350b/11

lāḳab *Ar.i.* Bir kimseye, kendi asıl adından başka takılan ad.
l.+ıyla 346a/23

lākin *Ar.e.* Ama, fakat, ancak, şu kadar var ki.
l. 319a/02, 321a/25, 321b/16, 324a/12, 326a/09, 326b/02, 327a/22, 327b/03, 332a/16, 332b/17, 335a/17, 335b/19, 338b/23, 347b/02

lāʿl *Ar.i.* Kırmızı ve değerli bir süs taşı.
l. 347a/12dc
l. (**lāʿl ü gevher**) 347a/12

lāʿl ü gevher Değerli taşlar.
l. 347a/12

lā-naẓīr *Ar.s.* Eşsiz, benzersiz.
l.+de (**şehr-i lā-naẓīr**) 345a/25
l.+dür (**vezīr-i lā-naẓīr**) 341a/16
l.+e (**şehr-i lā-naẓīr**) 345a/23dc
l. (**vezīr-i dilīr ü lā-naẓīr**) l. 344b/11db
l. (**vezīr-i lā-naẓīr**) l. 330a/26, 344b/11

lā-rubʿ *Ar.s.* Dörtte biri olmayan.
l.+ı 334a/22

lāş *Far.i.* Alçak, aşağılık [kimse]; leş.
l.+üñ 327b/21db

lāşe *Far.i.* Leş.
l.+lerin 340a/15dc
l.+sin 326a/08dc, 339a/26dc

laṭīf *Ar.i.* Yumuşak, hoş, güzel; nazik.
l. 345a/15
l.+i 322a/20
l.+leri (**mektūb-ı laṭīf**) 345b/20
l.+lerinden (**cism-i laṭīf**) 329a/17

laṭīfe *Ar.i.* Güldürecek tuhaf ve güzel söz ve hikaye, şaka.
l. 318a/06, 318a/07
l. (**bi-ibāretihāi'l-laṭīfe**) 349a/08
l. it- 338b/19

lāyıḳ *Ar.s.* İçine doğan.
l. ol- 348a/26

lāyıḳ *Ar.s.* Yakışan, yaraşır, yakışık.
l. 322a/22
l.+dur 341b/24
l. gör- 325a/05
l. göril- 344b/25

lāzım *Ar.i.* Gerek.
l. 340a/17, 347b/04
l. gel- 326a/23, 332a/20, 332b/27, 333b/02, 333b/05, 340a/05, 344a/05db, 344a/06, 345b/25, 346b/25dc
l. ol- 331a/20, 332a/20dc

leben *Ar.i.* Süt.
l. 349a/03

levāzım *Ar.i.c.* Lazım olan şeyler, gerekli şeyler; yaşamak, geçinmek.
l. 333b/13dc, 344b/04dc, 345a/08
l. (**tekmīl-i levāzım ü mühimmāt it-**) 344b/04
l.+ı 344a/05dc, 344a/18
l.+ı (**mühimmāt ü levāzım**) 336a/06
l.+ın 343b/27
l.+ına 326b/12
l.+ların 350b/10dc
l.-ı (**levāzım-ı mühimmāt**) l. 333b/22
l.-ı (**levāzım-ı sā'ire**) l. 333b/13
l.-ı (**levāzım-ı sefer**) l. 340a/27dc
l.-ı (**levāzım-ı sefer-i ẓafer-maḳrūn**) l. 340a/27
l.-ı (**tekmīl-i levāzım-ı sefer-i ẓafer-maḳrūn it-**) l. 340b/01db

levāzımāt *Ar.i.c.* bkz. levāzım maddesi.

l. 333b/22, 333b/22db, 333b/22dc, 336a/02, 336a/17
l.+ı 343b/09, 350b/17dc
l.+ın 336a/17db, 336a/17dc

levend *Far.i.* Yeniçeri devrinde deniz erlerine verilen bir ad.
l. 350b/13, 350b/20

levm *Ar.i.* Zemmetme, çekiştirme; paylama, azarlama.
l. (**müstahiḳḳ-i levm eyle-**) 347a/03dc
l. (**müstahiḳḳ-i levm it-**) 347a/03
l. it- 338a/16

leyālī *Ar.i.c.* Geceler.
l.+de (**eyyām ü leyālī**) 326b/11

leyl *Ar.i.* Gece.
l. (**leyl ü nehār**) 331b/16
l.+den 350a/04

leyl ü nehār Gece ve gündüz.
l. 331b/16

leylen *Ar.zf.* Geceleyin.
l. 331b/16dc

li'ām *Ar.s.* Alçak, aşağılık, pinti kimseler.
l. (**Ḳızılbaş-ı bed-li'ām**) 343a/12db
l. (**Ḳızılbaş-ı li'ām**) 343a/12
l. (**taḫrīb-i memālik-i Ḳızılbaş-ı li'ām**) 333b/17
l. (**taḫrīb-i memālik-i Ḳızılbaş-ı bed-li'ām**) 333b/16db
l.+ı (**ʿadū-yı bed-li'ām**) 343a/01db
l.+ı (**ʿadū-yı li'ām**) 343a/01
l.+uñ (**aʿdā-yı bed-li'ām**) 334a/07db
l.+uñ (**aʿdā-yı li'ām**) 334a/07, 334a/07dc

licām *Ar.i.* Hayvanın ağzına vurulan gem.
l. (**sevḳ-i licām it-**) 343b/11
l.+ları 344b/19

li-eb *Ar.zf.* Baba tarafından, baba yoluyla.
l. (**li-eb ü ümm**) l. 320b/02

li-eb ü ümm *Ar.zf.* Baba ve anne tarafından.
l. 320b/02

liḥye *Ar.i.* Sakal.
l.+leri 329a/16

lillahül-ḥamd *Ar.cüm.* Hamd ancak Allah'adır.
l. 346b/12

liman *Yun.i.* Deniz kıyısında gemilerin yük alıp boşalttığı ve fırtınalı havalarda sığındığı tabiī ve sunī barınma yeri.
l. 350b/15dc
l.+ı 350b/07
l.+uñ 350b/15

limon *Yun.i.* Turunçgillerden, beyaz çiçek açan ağaç ve bu ağacın sarı renkli, yumurta biçimli ve ekşi tadda, C vitamini bakımından zengin meyvesi.
l. 318a/25

lisān *Ar.i.* Konuşulan dil.
l.+a 324a/20
l.+ına 318a/03
l.+ından 337b/17
l.-ı (**lisān-ı enām**)
l. 329a/11
l.-ı (**lisān-ı ḥalḳ**)
l. 342b/27db, 342b/27, 345b/07
l.-ı (**lisān-ı şerīf**)
l. 341b/08, 341b/10

lisānī *Ar.s.* Lisana, dile mensup, dille ilgili.
l. (**mufaṣṣal ü meşrūḥ-ı lisānī**) 331a/06
l. it- 324a/19, 324a/19db

liyāḳat *Ar.i.* Layık olma, değerlilik, yararlık.
l. 338a/06db
l-ı (**liyāḳat-ı ẕāt**)
l. 338a/06

loḳma *Ar.i.* Ağza bir defada alınan yiyecek parçası.
l. 348b/06, 348b/07

loḳma loḳma *ik.* Küçük parçalar halinde.

l. 348b/20

luṭf *Ar.i.* İyi muamele, iyilik.
l. (**luṭf u ḳahr**) 327a/27, 345b/19
l.+ı 338a/01

luṭf u ḳahr İyilik ve kötülük
l. 327a/27, 345b/19

lüzum *Ar.i.* Lazım olma, gereklilik.
l.+larıyla (**ḳudūm-ı saʿādet-lüzūm**) 342b/23

M

mā *Ar.i.* Su.
m. (**keşret-i mā**) 333b/03

mā-ʿadā *Ar.e.* ...den başka
m. 344b/23, 345a/05, her
m.+sı 345a/06

maʿa'l-kerāhe *Ar.zf.* Kerahatle, istemeyerek, zorla.
m. 338a/08

maʿān *Ar.zf.* Birlikte.
m. 327b/13, 333a/16, 334b/27, 345b/21, 348a/19

maʿārif *Ar.i.c.* Bilgi, kültür.
m.-i (**maʿārif-i cüz'iyye**)
m. 321b/15

ma-beyn *Ar.i.* İki şeyin arası, aradaki şey, ara.
m.+inde 336b/11
m.+ine 319b/23, 322a/10, 331a/11, 342b/17
m.+leri 326b/15
m.+lerine 344a/11
m.+ümüzde 322b/16

māde *Far.s.* Dişi.
m. (**mehār-ı üştür-māde**) 318a/22
m. (**üştür-māde**) 318a/24, 318b/01, 328a/27

mādem *Ar.e.* Çünkü, için, değil mi ki, ...den dolayı, hele.
m. 326a/10, 331a/13, 331a/17

maʿdūd *Ar.s.* 1. Sayılı, sayılmış. 2. Muayyen, belli.
m. 343b/05
m.+dur 339a/07
m. ol- 345a/22

maʿdūm *Ar.s.* Yok olan, mevcut olmayan.
m. 351a/14db

mā-fevḳ *Ar.i.* Üst, yukarı.
m.+i 329a/22, 342b/21

maġāre *Ar.i.* Mağara, dağ yamacında veya yer altında bulunan büyük oyuk.
m.+ler 335b/05
m.+ye 321a/09

maġbūn *Ar.s.* Şaşkın, şaşırmış.
m. 325a/21dc

maġfūr *Ar.s.* Allah tarafından günahları affedilmiş olması için dua edilen [kimse] ölmüş [kimse.]
m. (**pādişāh-ı maġfūr**) 342a/18, 351a/20
m.+da (**pādişāh-ı maġfūr**) 344b/06
m.+la (**merḥūm u maġfūr**) 336a/19, 341b/17, 343b/23
m.+uñ (**pādişāh-ı maġfūr**) 342a/03, 344b/12, 350a/27, 351a/27

maġfūrün-leh *Ar.b.s.* Allah tarafından günahları bağışlanmış.
m. (**merḥūm u maġfūrün-leh**)
m. 347b/25

maġlaṭa *Ar.i.* Birini şaşırtmak, yanıltmak için söylenen söz, saçma sapan söz.
m. 336b/11

maġrūr *Ar.s.* 1. Gururlu. 2. Kendini beğenmiş.
m.+ı 326a/08dc
m. it- 322a/05

maġżūb *Ar.s.* Gazap olunmuş, kendisine kızılmış olan.
m.-ı (**maġżūb-ı pādişāh-ı devrān it-**)
m. 338b/11dc
m.-ı (**maġżūb-ı pādişāh-ı ʿalī-miḳdār ol-**)

m. 342a/08
m-ı (**maġżūb-ı pādişāh-ı devrān ol-**)
m. 320b/26

māh *Far.i.* 1. *astr.* Ay. 2. Senenin on ikide bir kısmı, ay.
m. (**māh ü āf-tāb**) 347a/15
m.+a 348a/07
m.-ı (**māh-ı cemaẕī-yel-evvelī**)
m. 340b/01dc
m.-ı (**māh-ı mezbūr**)
m. 320b/23, 321a/04, 321a/07, 321a/12, 321a/13dc, 333a/07dc, 333a/13, 344b/05
m.-ı (**māh-ı Receb**)
m. 336b/19
m.-ı (**māh-ı şevvālü'l-mükerrem**)
m. 340b/01
m.-ı (**māh-ı şevvālü'l-mükerremī**)
m. 338b/12db, 340b/01db

maḥall *Ar.i.* Yer.
m. 319b/06, 326a/08dc, 335b/08
m.+de 317b/11, 317b/16, 318a/21, 318b/19, 320b/25, 320b/25dc, 321b/14, 322a/05, 322b/14, 322b/20db, 322b/22db, 323a/17, 323a/20db, 323a/20db, 324a/11, 324a/14, 324a/20, 326a/08dc, 328b/17, 334a/23, 337a/06, 337a/12, 337b/11, 337b/18, 338b/05, 339b/16, 340a/06, 340a/09, 340b/04, 341a/27, 342b/24, 343b/20, 343b/22, 344a/01, 344a/15, 345a/27, 345b/16, 346a/15, 347a/05db, 348a/27, 350b/08, 350b/11, 350b/18, 350b/18db
m.+den 322a/17, 322b/04, 327b/11, 335b/10, 335b/12, 335b/16, 348b/15
m.+e 318a/12, 319b/06, 319b/10, 319b/14, 319b/15, 321a/09, 324a/27, 327b/11db, 334a/09, 336b/21, 339b/11db, 340b/07, 343b/12, 344a/05, 344a/07, 350b/12
m.+eri 343b/03
m.+i 319b/14db, 341a/09
m.+in 342b/10
m.+inde 335b/05, 346a/27
m.+siz 321a/26
m.-i (**maḥall-i cemʿiyyet**)
m. 326a/08dc

mahāret *Ar.i.* Mâhirlik, ustalık, beceriklilik.
m. (**iẓhār-ı hüner ü mahāret it-**) 341a/12

maḥāsin *Ar.i.* Güzellikler
m.-i (**maḥāsin-i ḥamīde**)
m. 330a/01

maḥbes *Ar.i.* Hapsolunma yeri, hapishane.
m.+inde 320a/13

maḥbūb *Ar.s.* Muhabbet olunmuş, sevilmiş, sevgili.
m. 337a/22db, 337a/23
m. (**ġulām-ı maḥbūb**) 319b/27

maḥbūs *Ar.s.* Hapsolunmuş, bir yere kapatılmış.
m. 329b/16, 329b/21

maḫdūm *Ar.i.* Oğul, evlat.
m.-ı (**maḫdūm-ı mükerrem**)
m. 348a/04

mā-hüve'l-vāḳiʿ *Ar.b.s.* Vaki olan.
m. 347a/07dc

māhir *Ar.s.* Maharetli, hünerli.
m. 344b/08db
m. (**nāẓım-ı māhir**) 329b/02
m. (**şāʿir-i māhir**) 344b/08

māhirān *Ar.s.c.* Maharetliler.
m. 320a/17

maḫlūḳ *Ar.i.* Halk olunmuş, yaratılmış.
m. 320a/26

maḥmī *Ar.s.* Himaye gören, korunan.
m. ḳıl- 343a/24

maḥmiyye *Ar.s.müen.* bkz. mahmī maddesi.

m.-i (**dārü'l-mülk-i ʿaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
m. 320b/21dc
m.-i (**dārü's-salṭana-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
m. 333a/25dc
m.-i (**dārü's-salṭanatü'l-ʿalliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
m. 332b/24dc, 344a/21dc
m.-i (**maḥmiyye-i ʿaliyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
m. 322a/18, 332b/25, 345b/04
m.-i (**maḥmiyye-i Diyār-ı bekr**)
m. 343b/27
m.-i (**maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
m. 336b/10dc, 350b/22dc
m-i (**maḥmiyye-i Toḳad**)
m. 332b/26dc
m.-i (**maḥmiyye-i Toḳat**)
m. 332b/26
m.-i (**pāy-i taḫt-ı ʿaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
m. 344a/04

maḫnūḳ *Ar.s.* Boğulmuş, boğazı sıkılmış, boğuk.
m. itdür- 325a/18
m. ol- 338b/12, 338b/14, 339a/11
m-ı (**maḫnūḳ-ı ḳatl**)
m. 325a/17dc

maḥrem *Ar.i.* Haram, şeriatin yasak ettiği şey.
m. (nā-maḥrem) 325b/15, 325b/16

maḥrūse *Ar.s.müen.* Muhafaza edilen, korunan.
m.+ye (**memālik-i maḥrūse**) 320b/16, 322a/15
maḥrūse-i (**dārü'l-islām-ı maḥrūse-i Baġdad**)
m. 346a/15dc
m-yi (**dārü'l-mülk-i maḥrūse-yi Edirne**)
m. 320b/23dc

maḥsūd *Ar.s.* Hased olunan, hased edilen.
m.-ı (**maḥsūd-ı mülūḳ ü selāṭīn**)
m. 327a/16
m.-ı (**maḥsūd-ı selāṭīn**)
m. 327a/06dc
m-ı (**maḥsūd-ı selāṭīn-i cihān ol**-)
m. 340b/15

maḥṣūr *Ar.s.* 1. Muhasara edilmiş, kuşatılmış. 2. Hasredilmiş, sınırlanmış, belli edilmiş.
m. it- 331b/10, 333b/27, 336a/09dc, 346a/03
m. ol- 327a/18, 333b/27dc, 336a/01, 336a/12, 343a/12, 346b/06, 346b/06dc, 347b/22

maḫṣūṣ *Ar.s.* Başkasında bulunmayan, yalnız bir kimseye ait olan; özel.
m. ol- 339b/12, 344b/18

maḥşer *Ar.i.* Haşrolunacak, toplanılacak yer; kıyamette ölülerin dirilip toplanacakları yer.
m.+e 323b/06

māh-tabāne *Far.b.s.* Ay ışığına benzeyen.
m. 345a/06

maḫtūme *Ar.s.müen.* Mühürlenmiş.
n.+nüñ (**ḳofa-i maḫtūme**) 349b/10
n.+nüñ (**ḳoffa-i maḫtūme**) 349b/10db

maʿhūd *Ar.s.* Sözü geçen.
m. 323b/07, 324a/15, 339b/09
m. (**Ḳızılbaş-ı maʿhūd**) 346b/23
m.+ı (**māl-ı maʿhūd**) 351a/10
m.+uñ (**kebş-i maʿhūd**) 340b/21

maḫūf *Ar.s.* Tehlikeli.
m. 350a/03

māh ü āf-tāb Ay ve güneş.
m. 347a/15

maḥżā *Ar.s.* Ancak, yalnız, tek.
m. 320b/18

maḫzen *Ar.i.* İçinde eşya saklanacak yer; yer altı, bodrum.
m.+ler 335a/17
m.+leri 335a/27db
m.+lerinde 335a/27, 335a/27db

mā'ī *Ar.s.* Mavi.
m. 328a/03

mā'il *Ar.s.* Hevesli, istekli, düşkün.
m. 321b/12, 347b/26
m. ol- 327b/17

maʿiyyet *Ar.i.* 1. Beraberlik arkadaşlık. 2. Bir büyük memurun emri altında bulunma.
m. 319b/23, 337a/20, 338a/06

maḳām *Ar.i.* Memuriyet, memurluk yeri.
m.+da 326a/11
m.+ın 348a/05, 350b/06
m.-ı (**maḳām-ı celīl**)
m. 329b/22
m.-ı (**maḳām-ı ḫilāfet**)
m. 326b/07

maḳdūr *Ar.i.* 1. Güç, kuvvet, kudret. 2. Allah'ın takdiri, kader. 3. *s.* Elden gelen.
m. (**ṣarf-ı maḳdūr it-**) 326b/12dc
m.+ı 343a/21
m.+ı (**ecel-i maḳdūr**) 342b/04db
m.+ından 330a/13
m.+umuz 326b/12

maḳhūr *Ar.s.* 1. Kahrolmuş, mağlub olmuş, bozguna uğratılmış, yenilmiş. 2. Allah'ın gazabına uğramış.
m. (**ṭabur-ı maḳhūr**) 321a/12dc, 322a/23
m.+a (**ṭabur-ı maḳhūr**) 321b/04
m. eyle- 321a/08dc
m.+ına (**ʿasker-i maḳhūr**) 330a/04
m. it- 319a/21, 321a/08, 329b/24, 347b/24
m. ol- 334a/07dc
m.+uñ (**ṭabur-ı maḳhūr**) 322a/23dc

maḳreme *Ar.i.* Mahrama, bazı köylü kadınların başlarına sardıkları nakışlı örtü.
m.+yi (**dülbend-i maḳreme**) 324b/21

maḳrūn *Ar.s.* 1. Yakınlaştırılmış, yakın. 2. Ulaşmış, kavuşmuş.
m. (**emr-i hümāyūn-ı pādişāh-ı maḳrūn**) 345b/09db
m. (**emr-i hümāyūn-ı pādişāh-ı ẓafer-maḳrūn**) 345b/09
m. (**ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı saʿādet-maḳrūn**) 333b/09, 339a/19dc
m. (**levāzım-ı sefer-i ẓafer-maḳrūn it-**) 340b/01
m. (**tekmīl-i levāzım-ı sefer-i ẓafer-maḳrūn it-**) 340b/01db
m.+ların (**taḫt-ı hümāyūn-ı saʿādet-maḳrūn**) 344a/22

maḳṣūd *Ar.i.* Kasdolunan, istenilen şey, istek.
m. 339a/04
m. idin- 322b/02
m.+ları 351a/26
m. ol- 347a/05
m.+uñuz 331a/02
m.-ı (**maḳṣūd-ı aṣlī**)
m. 342a/03

maḳtūl *Ar.s.* Katledilmiş, vurulmuş, öldürülmüş [kimse]
m. ol- 329b/21, 339a/08, 339a/08, 339a/12

maʿḳūl *Ar.s.* Akıllıca, akla uygun, akıllıca iş gören.
m. (**nā-maʿḳūl**) 323a/12
m.+dür 324b/02

maḳūle *Ar.i.* Takım, soy, çeşit.
m. 318a/26, 318b/02, 326b/08, 332b/10, 337a/11, 339b/14, 341b/15
m.+de 331a/13
m.+si 335a/18
m.+sinüñ 318a/08
m.+yi 330a/19

māl *Ar.i.* 1. Bir kimsenin tasarrufu altındaki değerli ve gerekli şey. 2. Varlık, servet. 3. Para, nakit, gelir.
m. 319a/27, 321b/27, 321b/27, 333b/07, 342b/18, 351a/05dc, 351a/06
m. (**ṣarf-ı māl**) 343a/22
m. dök- 325b/22
m.+ı 319a/02
m.+i 332b/20
m.+ların 325b/17
m.+uñ 351a/06
m.+uñuz 351a/06dc
m.-ı (**māl-ı keş̱īr**)
m. 319a/14, 325b/06, 350b/01
m.-ı (**māl-ı keş̱īre**)
m. 350a/27dc
m.-ı (**mal-ı maʿhūd**)
m. 351a/10

mā-lā-kelām *Ar.b.s.* Söz götürmez, diyecek yok.
m. eyle- 336a/24
m. (**saʿy-ı mā-lā-kelām it-**)
m. 336b/04, 342b/22

mālik *Ar.i.* Sahip, bir şeye sahip olan.
m. 341b/12

māliyye *Ar.s.* Devlet gelir ve giderleriyle uğraşan daire.
m.+müz 338a/06

maʿlūm *Ar.s.* Bilinen, belli.
m. 329b/26, 336a/07dc, 347b/23
m. (**iz-i maʿlūm**) 328a/04
m.+ı 333a/07dc
m. ol- 322a/02
m.+um 346b/16
m.+uñ 324b/18db
m.-ı (**maʿlūm-ı hümāyūn**)
m. 347b/03

mā-melek *Ar.i.* Nesi varsa, varı yoğu, olanı biteni; olanca şey.
m. 326b/16
m.+lerin 332b/13
m. (**beẕl-i mā-melek eyle-**)
m. 343a/22

maʿmūl *Ar.s.* İmal edilmiş, yapılmış, işlenmiş.
m.+iyle 333a/09

māʿmūr *Ar.s.* Bayındır, şenlikli.
m. (**māʿmūr ü ābādān**) 318a/11, 334b/25
m. eyle- 333b/10dc
m. it- 336a/02dc
m.-ı (**maʿmūr-ı āfāḳ**)
m. 343b/15

maʿmūre *Ar.i.* Maʿmūr olan yer, insan bulunan, bayındır yer; şehir, kasaba.
m. si (**ülke-i maʿmūre**)

māʿmūr ü ābādān Bayındır, şenlikli.
m. 318a/11, 334b/25

maʿnā *Ar.i.* Mānā, anlam.
m.+da 317b/22
m.+ya 344b/08

maʿnen *Ar.zf.* İç varlık bakımından, duyguca, gönülce, yürekçe, ruhça.
m. 320a/22, 320a/27, 336a/01

manṣıb *Ar.i.* 1. Devlet, hizmeti, memuriyet. 2. Makam, rütbe, derece, onur.
m. 324b/05, 338a/07
m. (**manṣıb ü maʿzūl**) 337b/06
m.+a 330a/25
m.+ın 329b/26, 329b/26dc
m.+ına 321a/26, 328b/25
m.+ından 318b/05db, 321a/26db
m.+lar 324b/27
m.-ı (**manṣıb-ı celīl**)
m. 330b/11
m.-ı (**manṣıb-ı fetvā**)
m. 329b/12

manṣıb ü maʿzūl Devlet hizmetinde olan ve azledilmiş olan.
m. 337b/06

manṣūr *Ar.s.* Nasrolunmuş, Allah'ın yardımıyla galip, üstün gelmiş.
m. 334a/07, 334a/07dc, 344a/21dc
m. (**ʿasker-i manṣūr**) 318a/22

m. (**ġālib ü manṣūr ol-**) 334b/12db, 334b/13
m. (**manṣūr u muẓaffer**) 333a/16, 343b/07
m.+a (**ʿasākir-i manṣūr**) 332b/23
m.+a (**ʿasker-i manṣūr**) 330a/08
m. it- 331b/01
m. ol- 331a/21, 331a/27, 334a/07db

manṣūr u muẓaffer Zafer kazanmış.
m. 333a/16, 343b/07

manẓūr *Ar.s.* 1. Nazar olunan , bakılan, bakılmış. 2. Gözde olan, beğenilen.
m.+ı 341a/14, 342a/25
m.+umuz 341b/15
m-ı (**manẓūr-ı şerīf**)
m. 340b/17

maʿrūf *Ar.s.* 1. Herkesçe bilinen, tanınmış, belli. 2. Meşhūr, ünlü.
m.+dur 334b/26
m.+lardur 328a/22

marżī *Ar.i.* Rıza gösterilmiş, beğenilmiş; hoşnutluk.
m.+leri. (**ḫilāf-ı marżī**) 329a/26db
m.+si (**ḫilāf-ı marżī**) 329a/26

maṣārif *Ar.i.c.* Harcanan paralar, harcamalar.
m.+i 344a/17

māsī *Ar.s.* Korkusuz, pervasız.
m. 339b/15

maṣīr *Ar.i.* Karargah.
m.+e (**taḳbīl-i pāye-i serīr-i ʿālem-maṣīr**) 333a/17
m.+e (**taḳbīl-i serīr-i ʿālem-maṣīr**) 333a/17dc

maṣlaḥat *Ar.i.* İş, emir, husus.
m. (**maṣlaḥat-güẕār**) 319a/24
m. gör- 327a/12

maṣlūb *Ar.s.* Asılmış, asılarak öldürülmüş.
m. ol- 328a/15

maṣnūʿ *Ar.s.* Sanatla yapılmış.
m. 347a/12, 347a/12dc

maṣrūf *Ar.s.* Sarf olunmuş, harcedilmiş.
m.+dur 341b/23

matbaḫ *Ar.i.* Mutfak.
m. (**matbaḫ ü kilār**) 345a/07

matbaḫ ü kilār Mutfak ve kiler.
m. 345a/07

maṭlūb *Ar.i.* Talebedilen, istenilen, aranılan şey.
m. 346b/12
m.+ı 324a/02db
m.+ına 350a/24
m.+ların 338b/04

mażarrat *Ar.i.c.* Zararlar, ziyanlar.
mażarrat-ı (**defʿ-i mażarrat-ı ḳalʿa**)
m. 331b/14

mażbūṭ *Ar.s.* Zabtolunmuş, ele geçirilmiş.
m.+dur 329b/15, 348a/15db
m.-ı (**mażbūṭ-ı ʿasākir-i İslām**)
m. 333a/13dc
m.-ı (**mażbūṭ-ı ʿasker-i İslām ol-**)
m. 333a/13
m.-ı (**mażbūṭ-ı pādişāh-ı ẕī-şān**)
m. 343a/26

mażbūṭa *Ar.s.müen.* bkz. mażbūt maddesi.
m.+dur 348a/15

mazġal *Yun.i.* Gözetlemeye ve ateş etmeye müsait tarzda içe doğru genişleyen bir şekilde yapılan kale, hisar, sur deliği.
m.+da 343a/05
m.+ları 343a/02db
m.+ların 343a/02

maẓhar *Ar.i.* Nail olma, şereflenme.
m. düş- 340b/09

māżī *Ar.i.* Geçmiş zaman.
m.+de (**ṣadr-ı ḳurb-ı māżī**) 349b/18

mā-ziyāde *Ar.zf.* Ziyadesiyle, fazlasıyla.
m. 335a/27

maẓlūm *Ar.s.* Zülum görmüş.

m. (**pādişāh-ı maẓlūm**) 324a/11
m.+ı (**pādişāh-ı maẓlūm**) 324a/02, 324a/14, 324a/16
m.+uñ (**pādişāh-ı maẓlūm**) 324a/13

mażmūn *Ar.i.* Nükteli, sanatlı, ince söz.
m.-ı (**mażmūn-ı arūż**)
m. 331a/05

maʿzūl *Ar.s.* Azledimiş, işinden çıkarılmış.
m. 318b/16, 325b/03dc, 325b/20, 329b/12, 337a/14, 346a/27db
m. (**manṣıb ü maʿzūl**) 337b/06
m. itdür- 328b/18
m. ol- 325b/20dc
m. olın- 325b/23dc

maʿẕūr *Ar.s.* Özürlü, özürü olan.
m. ol- 341b/03

mebādā *Far.ünl.* Sakın, olmaya ki.
m. 332a/21, 341a/09

mebde *Ar.i.* Evvel, başlangıç, prensip, ilk unsur.
m.+inden 348a/08
m-i (**mebde-i fesād**)
m. 326b/23

mebsūṭ *Ar.s.* Bastolunmuş, yayılmış, açılmış.
m. 320b/27

mecāl *Ar.i.* 1. Güç, kuvvet, tamat. 2. Fırsat, imkan.
m. 342a/20
m. (**mecal ü emān**) 331b/18
m.+dür 326a/08dc

mecāl ü emān Güç, takat.
m. 331b/18

meclis *Ar.i.* 1. Oturulacak, toplanılacak yer. 2. Görüşülecek bir mesele için bir araya gelmiş insan topluluğu.
m.+de 324a/25, 326a/08dc, 349b/17
m.+den (**ehl-i meclis**) 349a/24
m.+inde 349b/08
m.-i (**meclis-i fısḳ**)
m. 344a/18
m.-i (**meclis-i ʿişret-i ṭavr-ı Cem**)
m. 343a/20
m.-i (**meclis-i şeḳā**)
m. 324a/24

mecmāʿ *Ar.i.* 1. Toplanılacak yer. 2. Kavuşulan yer, nokta.
m.-ı (**mecmāʿ-ı eşḳıyā**)
m. 337b/17
m.-ı (**mecmāʿ-ı nās**)
m. 336b/14

mecmūʿa *Ar.i.* Seçilmiş yazılardan, meydana getirilen yazma kitap.
m.+da 322a/20dc, 322a/21db
m.+muza 349a/09
m.+muzda 322a/21, 348a/18
m-i (**mecmūʿa-i perīşān**)
m. 341a/26

mecẕūm *Ar.s.* Cüzzamlı, miskin illetine tutulmuş.
m. 349b/01

meded *Ar.i.* 1. Yardım, imdat. 2. *ünl.* Aman, eyvah.
m. 320a/27, 322b/12, 322b/15, 326b/22

medfūn *Ar.s.* Defnolunmuş, gömülmüş.
m. ol- 346a/16

medīd *Ar.s.* Çekilmiş, uzatılmış; uzun, çok uzun.
m. it- 349a/24

mefḳūd *Ar.s.* Kayıp, yok, olmayan, bilinmeyen.
m. 343b/06
m. ol- 331b/08

meflūc *Ar.s.* Felç olmuş, inmeli, kımıldamaz, oynamaz hāle gelmiş olan.
m. 349b/01

meftūḥ *Ar.s.* Fethedilmiş; zaptedilmiş.
m. ol- 336a/27, 336a/27dc

meger *Far.e.* Meğer, oysa ki; halbuki; olsa olsa, ancak.
m. 324b/23, 328a/02, 328a/03db, 328b/14, 330b/17, 332b/06, 334a/03db, 337a/25dc, 337b/21, 339b/08,

339b/21, 341b/07, 346b/11, 347a/09, 347b/21, 349b/01

mehār *Far.i.* Yular, dizgin.
m.-ı (**mehār-ı üştür-māde**)
m. 318a/22

mehcūr *Ar.s.* 1. Terk olunmuş, bırakılmış, kullanılmaz olmuş. 2. Uzaklaşmış, ayrılmış.
m. düş- 340b/06
m. ol- 340b/05db

mehdūm *Ar.s.* Hedmolunmuş, yıkılmış.
m. ol- 351a/14

mehīn *Ar.s.* Hor, hakir; zaif.
m. ol- 318b/12

mehmūz *Ar.i.* Binek hayvanını dürterek hareket ettirmek için çizme ve potinlerin topuklarına takılan sivri uçlu veya dişi çarklı demir parçası.
m. it- 342a/26

mehterān *Far.i.c.* Yüksek, rütbeli hizmetkarlar.
m. 345a/08

mehter-ḫāne *Far.b.i.* Yeniçeriler zamanında, davul, mekkāre, zil, zurna ve borulardan meydana getirilen bando takımı olup, her vezirin tuğu sayısına göre yedi katlı, sekiz katlı gibi vasıflarla anılırdı.
m. 337b/04

mekān *Ar.i.* 1. Yer, mahal. 2. Ev, oturulan yer.
m.+ına 326a/08dc
m.+larına 337b/23dc
m.+umda 348b/25
m.+umdan 348b/25, 348b/27, 349a/02
m.+undan 348b/27db
m.+uñdan 348b/26

mekānlu *Ar.T.s.* Evi olan.
m. 326a/08dc, 337b/23dc

mekkār *Ar.s.* Çok mekreden, hileci, düzenbaz.
m.+lardur (**ḳādir-i mekkār**) 346b/27

mekr *Ar.i.* Hile, düzen.
m. (**mekr ü āl**) 341b/13
m.+den (**keyd ü mekr**) 332b/10
m.+inden 331b/15dc
m.+inden (**keyd ü mekr**) 331b/15
m.+ine 347a/02

mekr ü āl Hile.
m.+inden 341b/13

mekṣ *Ar.i.* Durma, bekleme, bir yerde kalma eğlenme.
m. (**mekṣ ü ārām**) 326a/21
m.+üm (**ṭūl-i mekṣ**) 348b/05

meksūr *Ar.s.* Kesrolunmuş, kırılmış.
m. ol- 322a/23, 322a/23dc, 334a/07db, 334a/08

mekṣ ü ārām Durup, eğlenme.
m.+a 326a/21

mektūb *Ar.i.* Mektup.
m. 327a/06dc, 327a/09, 329b/18
m.+ları 329b/14
m.+larumuz 329b/17
m.-ı (**mektūb-ı laṭīf**)
m. 345b/20

mektūbāt *Ar.s.c.* Yazılı şeyler.
m. 341b/13

melāʿīn *Ar.s.c.* Melʿūnlar, herkesin lanet ve nefretini kazanmışlar.
m.+i 321a/10
m.-i (**melāʿīn-i mezbūrī**)
m. 320a/06

melek *Ar.i.* Allah'ın halleri diğer canlılara benzemeyecek şekilde nurdan yarattığı varlıklar.
m. 321a/24db
m.+ler 321a/24

melik *Ar.i.* Padişah, hakan, hükümdar.
m. 330b/15
m.+i 332b/18
m.+i (**cümletü'l-melik**) 319b/09
m.+lerinden 330b/13
m.+leriyle 330b/22
m.-i (**melik-i kebīr**)

m. 330b/16

melʿūn *Ar.s.* 1. Lanetlenmiş. 2. Tardolunmuş, kovulmuş.
m. 318a/01, 319b/08, 320a/14, 325a/14dc, 325a/18, 325a/22
m.+a 325a/08
m.+ı 325a/23
m.-ı (**melʿūn-ı kebīr**)
m. 320a/08
m.-ı (**melʿūn-ı mezbūr**)
m. 320a/13

melʿūne *Ar.s.* bkz melʿūn maddesi.
m. 328a/03db

memālik *Ar.i.* 1. Memleketler; ülkeler. 2. Bir devletin toprağı.
m.-i (**dārü'l-mülk-i memālik-i İslām**)
m. 344a/04
m.-i (**memālik-i ʿAcem**)
m. 343a/15dc
m.-i (**memālik-i ʿadā**)
m. 350b/04
m.-i (**memālik-i dil-sitān**)
m. 343b/13
m.-i (**memālik-i Ḳızılbaş**)
m. 330b/27, 331b/07, 336a/18, 343a/16
m.-i (**memālik-i maḥrūse**)
m. 320b/16, 322a/15
m.-i (**memālik-i menḥūse**)
m. 321b/03
m.-i (**memālik-i menḥūse-i Leh**)
m. 320b/22, 320b/22dc
m.-i (**memālik-i ʿOṣmānī**)
m. 334b/27
m.-i (**memālik-i ʿOṣmāniyye**)
m. 334b/27db
m.-i (**memālik-i pādişāhī**)
m. 320b/18
m.-i (**pādişāh-ı memālik-i İslām**)
m. 348a/12
m.-i (**taḫrīb-i memālik-i Ḳızılbaş**)
m. 333b/11, 333b/16dc
m.-i (**taḫrīb-i memālik-i Ḳızılbaş-ı li'ām**)
m. 333b/16
m-i (**taḫrīb-i memālik-i Ḳızılbaş-ı bed-li'ām**)
m. 333b/16db

memālik-güşā *Ar.Far.b.s.* Memleketler açan.
m. (**ʿasākir-i memālik-güşā**)
m. 331b/11
m. (**ʿasker-i memālik-güşā**)
m. 331b/11db

memāt *Ar.i.* Ölüm.
m. (**ser-rişte-i ʿadem ü memāt**) 345b/13

memhūr *O.s.* Mühürlü, mühürlenmiş.
m. 318b/04

memleket *Ar.i.* 1. Ülke, devlet toprağı. 2. Bir kimsenin doğup büyüdüğü yer.
m. 330b/15, 351a/23
m.+inde 319b/08
m.+lerine 331a/15
m.+üñ 317b/26

me'mūl *Ar.s.* Emel edilen, ümit olunan, umulan, beklenilen.
m.+leriyle 334b/19

me'mūr *Ar.i.* 1. Emir almış olan kimse. 2. Bir işle vazifelendirilen. 3. Bir işle vazifelendirilen kimse; devlet hizmetinde maaş veya ücretle çalıştırılan kimse, görevli.
m. 331a/10
m. it- 332a/23, 332b/10, 333b/22, 345b/04
m. ḳılın- 329b/23db, 329b/23dc
m.+lar 326b/02, 343a/10
m. ol- 329b/23, 330a/24, 332a/15, 336a/09, 337b/02db, 337b/19, 338a/20, 338a/20db, 340b/13, 343b/27, 344b/13, 345b/09, 348a/04, 348a/04db, 349a/03

memzūc *Ar.s.* Mezcolunmuş, karıştırılmış, karışmış, karışık.
m. 327b/01, 345b/19

menᶜ *Ar.i.* Yasak etme, bırakmama; durdurma; esirgeme, vermeme, önleme.
m. eyle- 326b/24dc, 335b/09
m.+inde 323a/04
m. it- 324b/26, 325a/08, 326b/24, 330a/16db, 351a/27
m. itdür- 328b/11
m. ol- 323a/04dc
m. olın- 351a/01

menāḳıb *Ar.i.c.* Menkabeler, övülecek vasıflar.
m.-ı (**menāḳıb-ı şerīfe**)
m. 347b/26, 348a/01, 348a/19, 348a/20, 350a/26

menāṣıb *Ar.i.c.* Payeler, makamlar, rütbeler, dereceler.
m. 325b/24, 328b/19, 337a/07, 337a/13
m.-ı (**menāṣıb-ı dünyeviyye**)
m. 318b/23

menāzil *Ar.i.c.* Menziller, duraklar, konak yerleri.
m. (**ḳatᶜ-ı menāzil it-**) 330a/11dc, 331b/11dc
m. (**ḳaṭᶜ-ı menāzil**) 332b/26dc, 334b/14dc, 335b/11dc, 340b/01dc, 344a/21dc, 351a/17db, 351a/17dc
m. (**ṭayy-i menāzil**) 345a/21, 346a/15dc

menḥūse *Ar.s.müen.* Nuhusetli, uğursuz.
m.+si (**memālik-i menḥūse**) 321b/04
m.-i (**memālik-i menḥūse-i Leh**)
m. 320b/22, 320b/22dc

menḳūl *Ar.s.* Ağızdan ağıza geçmiş (söz, haber, hikaye).
m.+dur 334a/22, 337a/01, 338b/12, 338b/22

mensūbāt *Ar.i.c.* Mensuplar, bir yerle ilişiği olanlar.
m.+ı 338b/09
m.+ından 333b/08, 337a/05

me'nūs *Ar.s.* Ünsiyet olunmuş, alışılmış.
m.+dan 342a/01db
m.+dan (**ᶜadālet-i me'nūs**) 342a/02

menzil *Ar.i.* 1. Yollardaki konak yeri. 2. Ev. 3. Bir günlük yol. 4. Mesafe.
m. 326b/15, 327b/11, 327b/24, 344a/10, 344b/27
m.+de 321a/02, 321a/02dc, 321a/04, 340b/03dc, 344a/21, 344b/04dc, 344b/05, 345b/11, 345b/14dc, 349a/19
m.+den 317b/05, 318a/11, 318a/19, 340b/06, 342a/05dc, 342a/11, 342b/08dc, 342b/09, 344b/05dc, 344b/06, 346a/09
m.+e 320b/25dc, 321a/01dc, 321a/01dc, 321a/04dc
m.+ine 348b/18
m.+lerin 346b/03
m.+üme 348b/14, 349a/15
m.-i (**menzil-i bī-naẓīr**)
m. 343b/15
m-i (**menzil-i dil-āvīz**)
m. 340b/01, 351a/13
m.-i (**menzil-i lāḥiḳ**)
m. 345a/18
m.-i (**menzil-i mezbūr**)
m. 340b/01dc
m.-i (**menzil-i mübārek**)
m. 340b/03
m.-i (**menzil-i sābıḳ**)
m. 345a/18
m.-i (**menzil-i Üsküdar**)
m. 345a/14
m-i (**menzil-i zebānā**)
m. 339a/06, 339a/09

merāḥil *Ar.i.c.* Konaklar, mesafeler, menziller, duraklar.
m. (**ḳaṭᶜ-ı merāḥil it-**) 345a/21, 346a/15dc

m. (**ṭayy-i merāḥil it-**) 332b/26dc, 334b/14dc, 335b/11dc, 340b/01dc, 344a/21dc, 351a/17, 351a/17dc

merāḳıd *Ar.i.c.* Mezarlar.
m.-ı (**merāḳıd-ı şerīf**) m. 345a/26

merbend *i.* Hayvanların bağlanması için toprağa saplanan kazık.
m. 345a/04

merc *Far.s.* "herc" ile birlikte kullanılır.
m. (**herc ü merc**) 330a/18, 340a/12

mercūḥ *Ar.s.* Başka bir şeyin kendisine üstün tutulduğu şey.
m. ol- 341b/10

merd-āne *Far.zf.* Ere, erkeğe yakışacak yolda, mertçe, erkekçe.
m. 341a/03

merdānegī *Far.i.* Mertlik, yiğitlik.
m. (**min-el-merdānegī vü ferzāne-gī**) 342a/18

merd-ānelik *Far.T.i.* Mertlik, yiğitlik.
m.+i (**celādet ü merd-ānelik**) 341a/01
m.+i (**pür-hüner ü merd-ānelik**) 341a/03db

merde *Far.i.* Adam.
m.+sin 325a/15

merdūd *Ar.s.* Reddolunmuş, kovulmuş.
m. 321b/07

merġūb *Ar.s.* 1. Rağbet edilmiş, beğenilmiş, herkesçe sevilmiş. 2. İstenilen, sevilen.
m. (**civān-ı merġūb**) 337a/23
m. (**ṭarz-ı merġūb**) 346b/05db
m. (**ṭop-ı merġūb**) 319b/26, 350b/17
m. (**üslūb-ı merġūb**) 343a/11db, 343a/11dc
m.+ı (**ṭop-ı merġūb**) 342b/24, 350b/17db

merḥāle *Ar.i.* Menzil, konak.
m. 335b/04

merḥūm *Ar.s.* 1. Allah'ın rahmetine kavuşmuş, Allah'ın rahmetiyle müjdelenmiş. 2. Ölmüş, ölü.
m. 317b/01, 317b/07, 317b/27, 319a/20, 319a/24, 319b/02, 319b/07, 320a/11, 320b/19, 321b/09, 321b/10, 321b/12, 321b/14, 322b/08, 322b/14, 323a/24, 323b/11, 323b/24db, 324a/26, 324b/12, 324b/24, 325b/01, 326b/20, 328b/14, 329b/02, 329b/03, 329b/13, 330b/01, 330b/08, 331a/06, 333a/19, 337b/06, 338b/07, 339b/27, 340a/03, 340a/11, 341b/04db, 344b/08, 345a/09, 345b/05, 346a/15
m. (**merḥūm u maġfūr**) 336a/19, 341b/17, 343b/23
m. (**merḥūm u maġfūrün-leh**) 347b/25
m.+a 323a/27, 323b/24, 323b/27, 325a/21dc, 330a/16db, 339a/10, 341b/04
m.+dan 322b/24
m.+ı 325a/13, 325a/13db, 326b/20, 330a/19, 333a/19dc, 336b/06dc
m.+uñ 319a/21, 320b/14, 322a/18, 322b/11, 324a/23, 325a/20, 326a/07db, 329a/07, 330a/18, 333a/22dc, 333b/08, 336b/10, 339a/11

merḥūm u maġfūr Allah'ın rahmetine kavuşup günahları bağışlanmış.
m.+la 336a/19, 341b/17, 343b/23

merḥūm u maġfūrün-leh bkz. merḥūm u maġfūr maddesi.
m. 347b/25

merhūn *Ar.s.* 1. Rehin edilmiş, ödünç alınan bir şeye karşı, garanti olarak verilen şey. 2. Muayyen zaman, bir şeye bağlı.
m. 335b/19
m. ol- 335b/19dc

merʿī *Ar.s.* Gözetilen, yürürlükte olan.
m. 343a/23

merkeb *Ar.i.* Eşek.
m. 328b/01, 341a/22
m.+e 347a/20
m.+i 341a/22

merḳad *Ar.i.* Mezar, kabir.
m.+ı 346a/15db, 346a/19db
m.-ı (**merḳad-ı muṭahhar**)
m. 346a/16, 346a/19

merḳūm *Ar.s.* Adı geçmiş.
m. 332b/01

mermer *Yun.i.* Mermer.
m. 341a/10

mertebe *Ar.i.* 1. Derece, basamak. 2. Rütbe; paye. 3. Miktar.
m. 319b/16, 325a/01, 325a/01db, 329a/14, 335b/04db, 335b/20, 336a/13, 337a/24, 341a/19, 342b/13, 346a/07, 347b/01, 347b/04
m.+dedür 341b/09db
m.+den 323b/11, 344b/07
m.+dür 341b/09, 346b/18
m.+sinden 335b/04
m.+sine 351a/21db
m.+siyle 340b/05db

merzbūm *Far.i.* Hududu belli memleket, ülke.
m.+a 344b/14

mesāfe *Ar.i.* Ara, uzaklık.
m. 327b/27
m.+de 346b/18
m.+den 346b/16db
m.-i (**mesāfe-i baʿīde**)
m. 335b/13
m.-i (**mesāfe-i ḳalīle**)
m. 318a/13

mesāfecıḳ bkz mesafecik maddesi.
m. 342a/14

mesāfecik *Ar.T.i.* Az bir mesafe.
m. 342a/12db

mesākīn *Ar.s.c.* Ziyadesiyle fakir olanlar.
m.+üñ 340b/26

meṣāliḥ *Ar.i.c.* İşler.
m. 338b/16

meṣāliḥe *Ar.i.* bkz. meṣāliḥ maddesi.
m. (**ʿaḳd-i meṣāliḥe it-**) 318a/19

mesālik *Ar.i.c.* Süluk edilen, tutulan yollar.
m. (**ṭayy-i mesālik it-**) 342a/11

meş̱āne *Ar.i.* Sidik kavuğu.
m. 320b/08

mescid *Ar.i.* Secde edilecek, namaz kılınacak yer, küçük cami.
m.+de 324a/25
m.+e 324a/26

meş̱elā *Ar.zf.* Misal olarak, şunun gibi, söz gelişi.
m. 325b/13, 338b/25, 341b/07, 344b/26

meserret *Ar.i.* Sevinç, şenlik.
m. (**bāʿiş̱-i meserret ü sürūr ol-**) 334b/13
m. (**meserret ü sürūr**) 332a/24

meserret ü sürūr Sevinç.
m. 332a/24

mesmūʿ *Ar.s.* İşitilmiş, duyulmuş haber.
m.+ı 326a/12

mesned *Ar.i.* Rütbe, derece, paye, makam.
m.-i (**mesned-i ṣadāret**)
m. 325b/08

meş̱nevī *Ar.i.ed.* Her beyiti başlı başına kafiyeli ve başından sonuna kadar aynı vezinde olan manzume.
m. 345a/09

mesrūr *Ar.s.* Sürurlu, memnun, sevinmiş; meramına ermiş.
m. (**mesrūr u şādān eyle-**) 344a/21db
m. (**mesrūr u şādān it-**) 344b/01
m. ol- 343b/08

mesrūr u şādān Sevinmiş.
m. eyle- 344a/21db
m. it- 344b/01

mest-saʿd *Far.Ar.i.* Mutluluk sarhoşu olmak.

m. ol- 321a/14, 326a/08dc, 344a/15, 346a/14

mesṭūr *Ar.s.* Satırlanmış, yazılmış, çizilmiş.
m. (**mesṭūrü'l-esāmī**) 344b/16

meşāhid *Ar.i.c.* Şehitlikler.
m. 318a/15

meşāhīr *Ar.s.c.* Ünlü kimseler.
m.+inden 333a/11
m.-i (**meşāhīr-i ʿulemā**)
m. 333a/10dc

meşaḳḳat *Ar.i.* Zahmet, sıkıntı, güçlük, zorluk.
m.+den (**sefer-i meşaḳḳat**) 335b/20
m.-i (**irtikāb-i meşaḳḳat-i sefer it-**)
m. 331a/13

meşāyiḫ *Ar.i.c.* Şeyhler.
m. 323a/05, 323a/16, 326a/14, 328b/22, 329a/13
m.+den 349b/20
m.+e 349b/18
m.+i 349a/19
m.+inden 333a/11
m.+inden (**ʿulemā-yı meşāyiḫ**) 333a/11db
m.-i (**meşāyiḫ-i ʿiẓām**)
m. 329b/27dc
m.-i (**meşāyiḫ-i kibār**)
m. 329b/27, 341b/07
m.-i (**meşāyiḫ-i kirām**)
m. 326a/08dc

meşḥūnī *Ar.s.* Doldurulmuş, dolu.
m. 350b/03

meşhūr *Ar.s.* Şöhretli, şöhret kazanmış, ün almış, ün salmış.
m. (**meşhūr ü müteʿārif ol-**) 319b/08
m. (**meşhūr ü müteʿārif**) 327b/15
m. ol- 348b/05
m.-ı (**meşhūr-ı ʿālemiyān**)
m. 343a/03

meşhūr ü müteʿārif Şöhret kazanıp tanınmış.
m.+dür 327b/15
m. ol- 319b/08

meşreb *Ar.i.* Yaradılış, tabiat, mizaç; huy, ahlak.
m. 331a/06db
m. (**ġarīb-meşreb**) 331a/06
m.+ümüz 331a/17

meşrūḥ *Ar.s.* Şerh olunmuş, açıklanmış.
m. (**mufaṣṣal ü meşrūḥ-ı lisānī**) 331a/05
m. (**vech-i meşrūḥ**) 326a/08dc, 342a/21

meştā *Ar.i.* Kışlak, şita, kış mevsiminde barınılacak yer.
m. 330a/12
m.+lar 330a/09
m. olıgel- 332a/15

meşūẕāt *Ar.i.* Atık.
m.+dan 349a/06

meşy *Ar.i.* Yürüme.
m.+e 349b/15

metāʿ *Ar.i.* Satılacak mal, eşya.
m.-ı (**metāʿ-ı ḥayāt-ı dünyā**)
m. 330b/08

meteris *Far.i.* Savaşta, korunmak üzere yapılan toprak tümsek, siper.
m. 342b/15, 342b/17dc, 342b/19, 346a/21, 346a/24
m.+de 347a/07dc
m.+e 333a/06, 335b/17, 337a/08, 342b/26, 346a/22, 346a/22, 346a/23dc, 346a/23dc, 346a/23dc, 346a/25, 346a/26dc, 346a/27dc, 346a/27dc
m. eyle- 342b/15dc
m.+i 342b/23
m.+ine 347a/07dc, 347a/08
m.+ler 335b/08, 342b/19dc, 346a/23db
m.+lere 331b/11dc, 333a/06dc, 335b/17dc, 342b/15dc, 342b/15dc, 346a/19dc, 346a/20
m.-i (**meteris-i kebīr**)
m. 342b/17

metīn *Ar.s.* Metanetli, sağlam, dayanıklı.
m. 327a/06db, 336a/04, 336a/04dc
m. (**ḥışn-ı metīn**) 327a/16
m. (**metīn ü müstaḥkem**) 333b/12

metīn ü müstaḥkem Sağlam, dayanıklı.
m. 333b/12

metrūkāt *Ar.i.c.* Bırakılan şeyler.
m.+ın 337b/18

mevācib *Ar.i.c.* Maaşlar, aylıklar; Yeniçeri maaşı.
m.+i 333b/05
m.+in 319a/14

mevāʿīd *Ar.i.c.* Vadolunmuş şeyler.
m. 327a/21

mevālī *Ar.i.c.* Mevleviyyet payesine ulaşmış olan sarıklı alimler.
m.-i (**mevālī-i ʿiẓām**)
m. 326a/08dc, 337b/10
m.-i (**mevālī-i kirām**)
m. 328b/22, 328b/26, 337b/07, 340a/10

mevcūd *Ar.s.* 1. Var olan, bulunan. 2. Hazır olan, hazır bulunan.
m. 321b/07, 326a/17, 330a/15, 330a/16db, 330b/02
m. bul- 332b/14
m. bulın- 320b/25
m.+dur 331a/03
m. ol- 318a/04

mevfūre *Ar.s.müen.* Çoğaltılmış, çok, bol.
m. (**ġanā'im-i mevfūre**) 318b/25, 319a/01

mevhibe *Ar.i.* Bahşiş, ihsan, bağış.
m.-i (**mevhibe-i ʿaẓīme**)
m. 341b/15

mevkib *Ar.i.* Atlı veya yaya olarak maiyette yürüyen alay, kafile.
m.-i (**mevkib-i hümāyūn**)
m. 342a/22, 342a/23db, 344b/18

mevṣūl *Ar.s.* Vaslolunmuş, bitiştirilmiş; birleşmiş, kavuşmuş.
m. ḳıl- 318b/17
m. ḳılın- 329b/13

mevt *Ar.i.* Ölüm.
m. (**ʿalāmet-i mevt ol**-) 325a/19

mevtā *Ar.i.c.* Ölüler, ölmüşler.
m.+yı 349b/06

mevżiʿ *Ar.i.* Bir şey konulacak yer, yer.
m.+de 338b/03
m.+e 339b/11db
m.-i (**mevżiʿ-i cemʿiyyet**)
m. 337a/25dc

mevżūʿ *Ar.s.* Vaz olunmuş, konulmuş.
m. 345a/04
m. ol- 345a/04db

meydān *Ar.i.* Geniş, açık, düz yer, alan.
m.-ı (**meydān-ı siyāset**)
m. 337a/03

meyl *Ar.i.* 1. Sevme, tutulma. 2. Gönül akışı.
m. eyle- 346b/20
m.+i 324b/02
m.+inden 325b/19
m. it- 340b/16, 344b/22
m.+lerinden 345a/02
m.-i (**meyl-i hümāyūn**)
m. 337b/14
m.-i (**meyl-i ṣalāḥ it**-)
m. 329b/01

me'yūs *Ar.s.* Yeise düşmüş, ümidi kesilmiş, ümitsiz.
m. (**cevāb-ı me'yūs**) 323a/04db
m. eyle- 329b/16

meyve *Far.i.* Meyve, yemiş.
m. 318a/24

meyve-dār *Far.b.s.* Meyveli yemişli, yemiş veren.
m. 335a/14

meyyit *Ar.i.* Ölmüş.
m.+i 337b/21

mezār-istān *Ar.Far.b.i.* Mezarlık.
m. 339b/26

mezbūr *Ar.s.* Adı geçen, yukarıda söylenmiş olan.
m. 325b/08, 338b/10dc, 339a/26dc, 343b/01dc
m. (**melʿūn-ı mezbūr**) 320a/13
m. (**yevm-i mezbūr**) 339a/05
m.+a 326a/08dc, 330a/11dc
m.+a (**ḳalʿa-i mezbūr**) 333b/18dc
m.+a (**şehr-i mezbūr**) 330a/23
m.+da 344b/03
m.+da (**belde-i mezbūr**) 330a/11
m.+da (**tārīḫ-i mezbūr**) 320b/21
m.+da (**yevm-i mezbūr**) 340a/27
m.+dan (**menzil-i mezbūr**) 340b/01dc
m.+ı 321b/01, 326a/08dc
m.+laruñ 323a/11dc, 326b/01
m.+uñ 336b/18dc
m.+uñ (**māh-ı mezbūr**) 320b/23, 321a/04, 321a/07, 321a/12, 321a/13dc, 333a/07dc, 333a/13, 344b/05
m.+uñ (**şehr-i mezbūr**) 343b/12

mezbūrān *Ar.s.c.* Adı geçenler.
m. (**mīr-i mīrān-ı mezbūrān**) 332b/10dc

mezbūre *Ar.s.* bkz. mezbūr maddesi.
m. (**ḳalʿa-i mezbūre**) 322a/14, 333a/13dc, 333b/26, 334b/21, 334b/26, 343b/07, 343b/07dc
m. (**sene-i mezbūre**) 330a/27, 330b/20
m.+den (**emrāż-ı mezbūre**) 349b/04
m.+den (**ṭāʾfe-i mezbūre**) 328a/25
m.+ye (**eyālet-i mezbūre**) 342b/15db, 342b/16
m.+ye (**ḳalʿa-i mezbūre**) 343a/27, 343b/07db
m.+yi (**ḳalʿa-i mezbūre**) 322a/14db

mezbūrī *Ar.s.* Adı geçene ait olan.
m.+nüñ (**melāʿīn-i mezbūrī**) 320a/06

meẕheb *Ar.i.* 1. Gidilen, tutulan yol. 2. Bir dinin şubelerinden her biri.
m. (**ʿadū-yı meẕheb-ṭırāş**) 342a/07
m. (**bed-meẕheb**) 347b/23, 347b/23dc
m. (**Ḳızılbaş-ı meẕheb-ṭırāş**) 334a/02
m.+inden 326b/26
m.+ine 326b/26

meẕkūr *Ar.i.* Zikrolunmuş, adı geçmiş, anılmış.
m. 324a/22, 330b/15, 330b/16, 338a/02, 349b/07
m. ol- 341a/27, 341b/02, 346a/03, 346a/23

meẕmūm *Ar.s.* Zemmolunmuş, yerilmiş.
m. (**meẕmūm ü şūm**) 325a/14

meẕmūm ü şūm Uğursuz.
m. 325a/14

mezraʿ *Ar.i.* Ziraat olunacak, ekilecek tarla, yer.
m.+ından 329a/27

meʾẕūn *Ar.s.* İzinli, izin almış.
m. ol- 319a/11, 333a/17, 333a/17db, 333a/17dc

mı *T.e.* Eklendiği kelime veya cümleye, soru, şaşma veya red manası katar.
m. 322b/23, 322b/27, 324b/03, 331a/19, 340a/12, 347b/01dc
m.+dur 317b/20, 327b/23, 328b/13, 348b/23
m.+sın 323a/04db, 327b/21
m.+sız 323a/04, 323a/04dc

mıḫ *Far.i.* Çivi, enser, kazık.
m.+ı 345a/10

mıṣrāʿ *Ar.i.ed.* Manzum bir parçayı meydana getiren satırlardan her biri.
m. 323b/23, 327b/17, 332a/16

mızrāḳ *Ar.i.* Uzun saplı, ucu sivri demirli harp.
m. 340b/22

m.+ı 340b/22

mi *T.e.* bkz. mı maddesi.
m. 321b/18, 321b/18, 321b/22, 321b/23, 321b/23, 321b/24, 322b/18, 322b/22, 322b/22db, 324a/06, 326b/17, 337b/16, 337b/17, 338a/11, 338a/16, 339b/02, 346b/16, 346b/16db, 346b/27, 346b/27dc, 347a/01, 347a/05, 348b/18
m.+dür 317b/20, 317b/26, 327b/22, 344b/10, 347a/04dc
m.+siz 331a/21
m.+ydin 347b/01

mi'e *Ar.s.* Yüz.
m.+de (**semān ve ḫamsīn ḫams-mi'e**) 348a/21
m.+de (**tisʿa ve erbaʿīn ḫams-mi'e**) 349a/12, 349b/08

miḥnet *Ar.i.* Gam, keder, sıkıntı, dert.
m.+de (**āvān-ı miḥnet**) 350a/18

miḥrāb *Ar.i.* Camilerde, mescitlerde yönelilen taraftaki duvarda bulunan ve imamlık edene ayrılmış olan oyuk, girintili yer.
m.+a 324b/06, 324b/11

miḳdār *Ar.i.* 1. Parça, kısım, bölük. 2. Kıymet, değer. 3. Düze, belirlenen gerekli miktar, doz.
m. 321a/07, 325a/03, 325a/16, 326a/13, 339b/24, 343b/06dc, 345a/14
m. (**ʿabd-i bī-miḳdār**) 326b/11, 330a/21, 345b/18
m. (**ser-dār-ı ʿālī-miḳdār**) 332a/20, 333a/15, 333b/10
m.+a (**ser-dār-ı ʿālī-miḳdār**) 332a/20db, 332a/20dc
m.+ca m. 325a/03db
m.+ı 327a/06dc, 327b/09, 330a/24, 333a/03dc, 333b/25dc, 343a/21, 345b/14, 347a/16dc, 351a/12
m.-ı (**miḳdār-ı kifāye**) m. 333b/07, 333b/15dc, 343b/01, 343b/06
m.-ı (**miḳdār-ı żarūret**) m. 349a/07

miknet *Ar.i.* Kuvvet, kudret, güç, zor.
m. 328b/24
m. (**miknet ü ḳudret gel-**) 331a/03

miknet ü ḳudret Kuvvet, güç.
m. gel- 331a/03

millet *Ar.i.* Bir dinde veya mezhepte bulunanların topu.
m.-i (**millet-i vāhide**) m. 321b/25

min *Ar.e.* -den, -den beri.
m. 317b/07, 320a/16, 322b/14, 338a/02, 338b/19, 341a/26db, 348a/20
m. (**min-el-bedāyiʿ**) 321b/08
m. (**min-el-bedāyiʿü'l-vāḳāyiʿ**) 350a/27
m. (**min-el-ġarā'ibü's-sitem**) 330a/12
m. (**min-el-kerāmāt**) 349a/10, 349b/27
m. (**min-el-merdānegī vü ferzāne-gī**) 342a/18
m. (**min-el-muḍḥiḳāt**) 327b/12

min baʿd *Ar.zf.* Bundan böyle, bundan sonra.
m. 322b/18, 339a/19, 351a/05

minh *Ar.e.* Ondan.
m. (**sene-i minh**) 327a/20, 332a/11, 332a/20, 335a/03

min-ind-illah *Ar.zf.* Allah tarafından.
m. 338a/22

minnet *Ar.i.* Bir iyiliğe, bir iyilik yapana karşı kendini borçlu görme.
m. 341b/03
m.+le 345a/11

minvāl *Ar.i.* Tarz, yol, suret, şekil.
m. 331b/27, 334a/13dc, 337a/11db, 346b/05dc

mīrī *Far.s.* Beğlik, devlet hazinesine ait.

m. 325b/09, 333b/04

mīs̱āḳ *Ar.i.* Sözleşme, antlaşma.
m. (**ᶜahd ü mīs̱āḳ it-**) 322a/15

mis̱āl *Ar.i.* 1. Örnek. 2. *s.* Benzer, andırır.
m. 326b/19
m.+de (**şehr-i bī-mis̱āl**) 335b/02
m.+i 334b/25, 335a/25

mis̱l *Ar.i.* Benzer.
m.+i 329b/25
m.+in 342b/13

mismār *Ar.i.* Çivi, mıh.
m.+lar 345a/17db

miyān *Ar.i.* Bel, kemer yeri.
m.+ına 321a/15, 321a/15dc, 347b/08

muᶜādil *Ar.s.* Müsavi, denk.
m. 335b/02
m. ol- 334b/22

muᶜālecāt *Ar.i.c.* İlaç yapmalar, ilaçla tedaviler.
m.+a 336b/04

muᶜammer *Ar.i.* Ömür süren, yaşayan, yaşamış.
m. it- 342a/01

muᶜānid *Ar.s.* İnatçı, kimseye uymayan, dediği dedik.
m.+in (**zümre-i muᶜānid**) 339a/21

muᶜāraża *Ar.i.* Birbirine karşı gelme.
m. it- 327a/04, 339b/01

muᶜāvenet *Ar.i.* Yardım, yardım etme; yardımcılık.
m. eyle- 332a/04db, 351a/04
m. it- 332a/04
m.+iyle 324b/10, 328a/11

muᶜayyen *Ar.s.* Tayin edilmiş, belli, belirli.
m. 345a/08

muᶜaẓẓam *Ar.s.* Ulu.
m.+uñ (**şabānü'l-muᶜaẓẓam**) 337a/22db, 346b/07dc

muᶜaẓẓamī *Ar.s.* bkz. muᶜaẓẓam maddesi.
m. (**şaᶜbānü'l-muᶜaẓẓamī**)
m. 337a/23

mūcib *Ar.s.* 1. İcabeden, lazım gelen, gereken, gerektiren. 2. *i.* Sebep, vesile.
m. (**bī-mūcib**) 320b/02
m.+ince 318b/24, 323a/02, 325b/07, 327b/16, 328a/15, 330b/05, 330b/08, 341a/15, 343a/15, 347b/22
m.-i (**mūcib-i iġbirār-ı ḫāṭır-ı pādişāhī**)
m. 329b/20
m-i (**mūcib-i renciş-i ᶜavām ol-**)
m. 322b/03

mūᶜizāt *Ar.i.c.* Mucizeler.
m.-ı (**mūᶜizāt-ı Muḥammedī**)
m. 332a/07, 334a/18

muḍḥiḳāt *Ar.i.c.* Gülünecek şeyler, komediler.
m. (**min-el-muḍḥiḳāt**) 327b/12

mufaṣṣal *Ar.s.* Tafsilli, tafsilatlı, uzun uzadıya anlatılan.
m. (**mufaṣṣal ü meşrūḥ-ı lisānī**) 331a/05
m. 331a/05

muġallaẓa *Ar.s.* Kaba olan, şiddetli.
m. (**eymān-ı muġallaẓa**) 337b/11

muḥābā *Ar.i.* Korku, ihtiraz, çekingenlik.
m. (**bī-muḥābā**) 334a/12

muḥabbet *Ar.i.* Sevgi.
m. (**iẓhār-ı muḥabbet it-**) 320b/09
m. (**kemāl-i muḥabbet**) 345a/02
m. (**muḥabbet ü iᶜtiḳād**) 327b/14db
m.+e 327b/14

muḥabbet ü iᶜtiḳād Sevip gönülden inanma.
m.+ları 327b/14db

muḥāfaẓa *Ar.i.* Hıfzetme, saklama, koruma, kayırma.
m. 343b/01dc
m.+ına 333b/16
m. olın- 336a/01

m.+sına 327b/06, 333b/22, 336a/04, 336a/09, 336a/10, 343a/09, 343b/01, 344b/13
m.+sından 330a/22
m.-i (**muḥāfaẓa-i mülk ü devlet**)
m. 350b/23db

muḥāfız *Ar.s.* 1. Muhafaza eden, değiştirmeyen, saklayan, koruyan. 2. Bekçi.
m. 343a/25dc
m-ı (**muḥāfız-ı mülk ü devlet**)
m. 350b/24

muḥāl *Ar.s.* Mümkün olmayan, olamaz, olmaz, olmayacak.
m. 323b/07

muḫālefet *Ar.i.* Muhaliflik, uygunsuzluk, aykırılık; düşmanlık.
m. 340a/08
m.+i 330b/18
m. it- 328b/15, 339b/11db, 347b/09db, 347b/12, 348b/23
m.-i (**muḫālefet-i nefs**)
m. 348a/26
m.-i (**muḫālefet-i pādişāh-ı ẕī-cāh**)
m. 320b/18

muḫallefāt *Ar.i.c.* Ölen bir kimsenin bıraktığı şeyler.
m.+ı 338a/19

muḥārebe *Ar.i.* Harbetme, savaşma; harp, savaş, savaşta yapılan çatışmalardan her biri.
m. 334a/08dc
m. (**icmāl-i muḥārebe**) 334a/08
m.+de 331b/08
m.+sinde 332a/18dc
m.-i (**muḥārebe-i ʿaẓīme**)
m. 330a/03

muḥarremü'l-ḥarām *Ar.i.* Muharrem ayı.
m.+uñ 333a/05

muḥāṣara *Ar.i.* Kuşatma, etrafını çevirme.
m. 331b/11db
m. eyle- 332b/16dc
m. it- 331b/10dc, 331b/25, 332a/26
m. olın- 333a/07dc, 334b/22, 335b/11, 335b/17, 346b/06dc
m.+sı 331b/11, 331b/11dc, 333b/13
m.+sına 335b/10dc, 335b/15
m.+ya 327a/13

muḥāsebe *Ar.i.* Hesap işi.
m.+yi 325a/11

muḥaṣṣal *Ar.i.* 1. Tahsil olunmuş, hasıl edilmiş, elde edilmiş. 2. *zf.* Hasılı, hulāsa, sözün kısası, işin sonu.
m. 317b/21, 318a/16, 329a/02, 335b/01, 337a/23, 347b/22
m. (**muḥaṣṣalü'l-kelām**) 346b/05dc

muḥāżarāt *Ar.i.c.* Akılda tutulan hikayeler, faydalı bilgiler.
m. (**bedāyiʿü'l-muḥāżarāt**) 317b/07

mūḥiş *Ar.s.* Korku ve dehşet veren, korkutan.
m. 322b/06, 332b/15dc
m.+den (**ḫaber-i mūḥiş**) 332b/15

mūḥişe *Ar.s.müen.* bkz. mūḥiş maddesi.
m. (**vaḳʿa-i mūḥişe**) 322a/20

muḥkem *Ar.s.* Tahkim edilmiş, sağlam kılınmış, sağlam, berk, sağlamlaştırılmış, kuvvetli.
m. 326a/08dc, 326b/10, 327a/13, 332a/07
m.+dür 331a/22db
m. ṭut- 324b/24

muḫnişlik *Ar.T.i.* Birine verdiği sözü geri aldırma.
m. 321b/05

muḥtāc *Ar.s.* İhtiyacı olan, kendisine bir şey lazım olan, bir eksiği olup onu tamamlamak isteyen.
m. 330b/26db
m. ol- 335a/15
m.-ı (**muḥtāc-ı beyān**)

m. 330b/26

muḫtaṣar *Ar.s.* İhtisar edilmiş, kısaltılmış, kısaltma.
m. 322a/11db

muḫtaṣarca *Ar.T.s.* Kısaca.
m. 322a/11

muḫtefī *Ar.s.* İhtifa eden, saklanan, gizlenen; saklanmış, gizlenmiş.
m. ol- 323b/22, 324a/14, 337b/24, 339b/26

muḫtelife *Ar.s.* Türlü, çeşitli; çeşit çeşit.
m. (**ittifāḳ-ı ṭavā'if-i muḫtelife**) 325b/04
m. (**ecnās-ı muḫtelife**)
m. 337b/02

muḫterem *Ar.s.* İhtiram olunmuş, saygıdeğer, sayın.
m.+den (**ḥarem-i muḫterem**) 340b/05
m-i (**ḥarem-i muḫterem-i pādişāhī**)
m. 341b/23

muḫteriḳa *Ar.s.müen.* İhtirak eden, tutuşup yanan, yanmış, yanık.
m.+da (**ṭarīḳa-ı muḫteriḳa**) 339a/06, 339a/08

muʿīn *Ar.s.* Yardımcı.
m. 320b/08
m. ol- 321a/25, 322a/12, 328b/09, 348a/06, 348a/09

mukʿad *Ar.s.* Kötürüm, yatalak.
m. 349b/01, 349b/12
m. ol- 349b/16, 349b/16db

muḳābele *Ar.i.* 1. Karşılık verme, karşılama. 2. Karşı gelme. 3. Birbiriyle karşılaştırma; karşılıklı yapılan okuma.
m. 342b/19db, 346a/26
m. it- 321b/23, 331b/23, 351a/07
m.+lerinde 346b/23
m.+müzden 339b/20
m.+sinde 319a/26, 319b/06, 320a/08, 321a/12db, 346a/21db, 346a/21dc
m.+sine 321a/12, 346a/21, 347a/06
m.+ye 321b/18, 331b/20, 331b/20db, 334a/10
m.+ysinde 332b/26dc
m.-i (**muḳābele-i ʿasākir-i İslām**)
m. 331b/14db
m.-i (**muḳābele-i ʿasker**)
m. 331b/13dc
m.-i (**muḳābele-i ʿasker-i İslām**)
m. 331b/13
m.-i (**muḳābele-i Baġdād**)
m. 346b/01
m.-i (**muḳābele-i hümāyūn**)
m. 339a/26, 346b/14
m.-i (**muḳābele-i Züḥal**)
m. 339a/13

muḳābeleci *Ar.T.i.* Karşı gelme.
m. ol- 332a/17, 332a/17dc

muḳābil *Ar.s.* 1. Karşı karşıya gelen, bir şeyin karşısında bulunan. 2. Bir şeye karşı yapılan.
m. 342b/19
m. gel- 336b/21
m. ol- 334a/10dc

muḳaddem *Ar.s.* 1. Takdim edilen, sunulan. 2. Önce gelen, önceki. 3. Değerli, üstün.
m. 319b/07, 326a/02, 330b/10, 332a/27, 337b/15, 346b/07, 347a/09, 347b/19
m.+ce 320a/12, 325a/09
m.+dür 340a/11

muḳaddemā *Ar.zf.* Önce, eskiden.
m. 329b/09

muḳaddemāt *Ar.i.c.* Öncüller.
m.+ı 338a/18
m.+ından (**esbāb-ı muḳaddemāt**) 333b/19

muḳadder *Ar.s.* Yazılı, alında yazılı.
m. 321b/02
m.+i (**ecel-i muḳadder**) 320b/07, 342b/04
m. ol- 329a/09

muḳārenet *Ar.i.* Yaklaşma, kavuşma.
m.+iyle 332a/08

muḳārin *Ar.s.* Bitişik, ulaşmış, erişmiş, yaklaşmış, bir yere gelmiş.
m. 337b/16
m. ol- 341b/17

muḳarreb *Ar.s.* Takrib edilmiş, yaklaşmış, yakın.
m. 322a/02

muḳarrer *Ar.s.* 1. Kararlaşmış. 2. Şüphesiz, sağlam. 3. Anlatılmış, bildirilmiş.
m. 320a/10, 320a/10db, 323a/02, 327a/05, 329b/19, 331a/13, 333a/02, 336a/09, 342a/25
m.+dür 337b/13
m. eyle- 322a/27
m. it- 319a/15, 332b/23db, 332b/24
m. ol- 325b/04, 331a/24, 332a/12, 340a/26
m. ṭut- 332a/18db
m. tut- 333a/24
m. tutıl- 332a/18

mukarrere *Ar.s.müen.* Kararlaştırılmış.
m.-i (**ʿādet-i muḳarrere-i ʿOs̱māniyān**)
m. 344b/18

muḳāvemet *Ar.i.* Karşı koyma, dayanma, direnme.
m.+e 334b/02
m. it- 326b/02, 334a/24

muḳayyid *Ar.s.* Kaydeden.
m. ol- 331a/02

muḳdim *Ar.s.* İkdam eden, gayret ve devamlılıkla çalışan, işine düşkün.
m. 336a/24

muḳteżā *Ar.s.* 1. İktiza etmiş, lazım gelmiş. 2. Kanun icabına göre yazılan yazı.
m. ol- 320b/21
m.+sınca 340b/08
m.-yı (**muḳteżā-yı fevā'id**)
m. 327b/14
m.-yı (**muḳteżā-yı nāmūs-ı pādişāhī**)
m. 320b/20dc

mūm *Far.i.* Mum.
m. 332a/02
m.+ıdur 338b/03

mūmā-ileyh *Ar.b.zm.* İma edilen, adı geçen, yukarıda anılan [adam].
m. 318b/17, 333b/11, 343b/02dc, 344a/03
m.+e 331b/11dc, 343b/02
m.+üñ (**ser-dār-ı mūmā-ileyh**) 330a/20
m.+üñ (**vezīr-i mūmā-ileyh**) 336a/24
m. (**ser-dār-ı mūmā-ileyh**)
m. 333b/11dc
m. (**vezīr-i mūmā-ileyh**)
m. 341a/04, 341a/27, 346b/09, 347a/21, 347b/11

munfaṣıl *Ar.s.* Ayrılan, ayrılmış.
m. 346b/04

murabbā *Ar.i.* Kaynayıp kıvama geldikten sonra dondurulmuş meyve suyu tatlısı.
m.+larından 338a/21

murabbaʿ-nişīn *Ar.Far.b.s.* Bağdaş kurup oturan.
m. ol- 341b/08

murabbayāt *Ar.i.c.* Kaynayıp kıvama geldikten sonra dondurulmuş meyve suyu tatlıları.
m. 318a/08, 318a/24

murād *Ar.i.* 1. Arzu, istek, dilek. 2. Maksat, meram.
m.+ı 322b/01dc
m.+ına 350a/23
m.+ınca 326a/06
m. idin- 328b/06, 348a/02
m. ol- 347a/04dc

murāḳabe *Ar.i.tas.* Kendi iç alemine bakma, dalıp kendinden geçme.
m.+den 349a/17, 349a/23

murāḳıb *Ar.s.* Allah'a bağlanmış.
m. 349a/23

muraṣṣaᶜ *Ar.s.* Kıymetli taşlarla bezenmiş.
m. 321a/15, 321a/15dc, 334b/06, 344b/19, 344b/20, 347a/12, 347b/08
m. (**ḫancer-i muraṣṣaᶜ**) 321a/15dc, 347b/07dc
m. (**raḫt-ı zerrīn-i muraṣṣaᶜ**) 321a/16
m. (**zeyn-i muraṣṣaᶜ**) 321a/16db
m. (**ẕī-ḳıymet-i muraṣṣaᶜ**) 321a/15
m. it- 347a/12dc

murdār *Far.s.* Mundar, kirli, pis.
m. 321b/07

mūriṯ *Ar.s.* İras eden, veren, kazandıran.
m. (**ṣevb-i ḫilᶜāt-ı mūriṯü'l-behcet**) 321a/18
m. (**ḫaber-i mūriṯü'l-keder**)
m. 332b/22

muṣāḥabet *Ar.i.* Sohbet etme, konuşma görüşme.
m. 341b/09db
m. (**ḳābil-i ḫiṭāb ü muṣāḥabet**) 341b/21
m. (**raġbet-i muṣāḥabet**) 341b/09m.+de 341b/25
m.+i 317b/25

muṣāḥib *Ar.s.* Padişahların hususi işlerinde bulunanların her biri.
m. 340b/03dc

muṣībet *Ar.i.* Felaket, ansızın gelen bela.
m. 317b/09
m.+i 331b/25

muṭāᶜ *Ar.s.* İtaat olunan, boyun eğilen, başkalarının kendisine itaat ettikleri.
m. (**emr-i muṭāᶜ**) 348a/11

muṭābıḳ *Ar.s.* Uyan, uygun [birbirine].
m.+dur 341b/25

muᶜtād *Ar.i.s.* İtiyad edilmiş, adet olunmuş, alışılmış.
m. 336b/19
m. (**ḫilāf-ı muᶜtād**) 332a/14
m.+dur 344b/19, 346a/24
m.+ları (**ecdād-ı ẓafer-muᶜtād**) 340b/08
m.-ı (**muᶜtād-ı hümāyūn-ı pādişāhī**)
m. 344b/03dc

muṭahhar *Ar.s.* Temiz, mübārek.
m.+a (**şerᶜ-i muṭahhar**) 325b/11
m.+ı 346a/15db
m.+ı (**merḳad-ı muṭahhar**) 346a/16, 346a/19

muṭahhara *Ar.s.* bkz. muṭahhar maddesi.
m.-i (**ziyāret-i ravżā-i muṭahhara-i seyyidü'l-enām**)
m. 322a/25db, 322a/25dc

muṭallā *Ar.s.* Tılālanmış, yaldızlanmış, yaldızlı.
m. 344b/20

mutaṣavver *Ar.s.* 1. Tasavvur edilmiş, tasarlanmış, düşünülmüş. 2. Akla, gelebilir, olabilir.
m. 329a/22, 335b/15, 342b/21

mutażammın *Ar.s.* Kefil olan, üstüne olan.
m. ol- 345b/26

muᶜtekid *Ar.s.* İtikad eden, inanan, dini bütün [kimse].
m. 345a/24
m.+i 339a/02
m.-i (**muᶜteḳid-i evliyā**)
m. 347b/26

muᶜterif *Ar.s.* İtiraf eden, kendi kusur ve kabahatini gizlemeyerek söyleyen, anlatan.
m.+em 338a/25

muṭlaḳ *Ar.s.* 1. Kayıtsız, şartsız. 2. Yalnız, tek.
m. 326a/18
m. (**vekīl-i muṭlaḳ**) 351a/15dc
m.-ı (**vekīl-i muṭlaḳ-ı pādişāh-ı ᶜālem**)
m. 351a/15

muṭlaḳā *Ar.zf.* Her halde, ne olursa olsun, ille, illa, illaki.
m. 329b/27, 341b/10, 344a/23

muṭrıḳ *Ar.s.* Sessiz ve konuşmayan.

m. 349a/23

muttaṣıl *Ar.s.* 1. İttisal eden, ulaşan, kavuşan, bitişen. 2. Aralıksız, hiç durmadan, biteviye.
m. 323a/11dc, 323a/12, 326b/07, 326b/13, 328a/04, 329a/21, 343a/02

muvāfaḳat *Ar.i.* Uygunluk, uyma.
m. 348b/24

muvaffaḳ *Ar.s.* 1. Allah'ın yardımına ulaşmış, işi rast gitmiş [kimse]. 2. Başaran, beceren.
m. ol- 331a/18, 334b/15, 343b/07dc, 344a/21db, 344a/27

muvāfıḳ *Ar.i.* Uygun, yerinde.
m. 329b/17
m. (**rūzgār-ı muvāfıḳ**) 350b/04
m. ol- 318b/16

mużāᶜaf *Ar.i.* İki kat, kat kat.
m. it- 331b/17

muẓaffer *Ar.s.* Zafer, üstünlük kzanmış, üstün.
m. 344a/21dc
m. (**manṣūr u muẓaffer**) 333a/16, 343b/07
m. (**tāc-dār-ı muẓafferü'l-aᶜlām**) 348a/12
m. ol- 331a/19, 334a/07dc

muẓafferī *Ar.s.* Zafer kazanana ait, zafer kazanılan.
m.+nüñ (**ṣaferü'l-muẓafferī**) 322a/17, 335b/16

mübāderet *Ar.i.* Bir iş yapmaya girişme.
m.+e 326b/17

mübāhī *Ar.s.* Övünen.
m. ol- 321a/04dc, 321a/14dc

mübālāġa *Ar.i.* İşi, bir şeyi çok büyütme, pek ileri vardırma.
m. 319b/18, 321a/13dc
m. (**lafẓ-ı mübālāġa**) 341b/10
m. olın- 338a/01

mübārek *Ar.s.* 1. Bereketli, feyizli. 2. Uğurlu, hayırlı, mutlu, kutlu.
m. 324a/16, 324b/16, 324b/21, 325a/03, 329a/15, 340b/19, 341a/06, 341a/07, 342a/26, 342a/27, 342b/03, 347a/13
m. (**ramażānü'l-mübārek**) 333b/23, 340a/25
m.+de (**menzil-i mübārek**) 340b/03
m.+ine (**yed-i nā-mübārek**) 338a/12

mübārek-bād *Ar.Far.b.s.* Tebrik etme, kutlama.
m.+e 323b/17

mübāreke *Ar.s.* Mübarek, kutlu.
m.+de (**sene-i mübāreke**) 318b/27

mübāşeret *Ar.i.* Bir işe başlama, girişme.
m. eyle- 332b/05dc, 332b/10dc, 339a/17dc
m. it- 332a/03, 332b/05, 332b/18, 333a/07, 333b/19, 336a/05, 338b/01, 339b/18
m. itdür- 342b/15
m.+leri 339a/17
m. olın- 321a/23, 321a/23dc, 326a/08dc, 333a/07dc, 342b/15dc

mübāşir *Ar.i.* Bir işe başlayan.
m. 322b/01dc, 325a/26
m. ol- 319a/06, 325b/17, 338a/12

mübrim *Ar.s.* İbram eden, zorlayan, zorlayıcı.
m. 336a/24

mübtelā *Ar.s.* 1. Düşkün [fena şeylere]. 2. Tutkun, tutulmuş.
m. ol- 319a/23, 341b/09

mücāb *Ar.s.* Kabul cevabı almış olan.
m. ol- 322a/01

mücāhedāt *Ar.i.c.* Mücahedeler, nefsi yenmeye olan çalışmalar.
m. 349a/08
m. (**mücāhedāt ü riyāżāt**) 348a/16
m.+ı 349a/08db

mücāhedāt ü riyāżāt Dünya lezzetlerinden sakınıp, nefsi yenmeye çalışma.

m.+ı 348a/16

mücedded *Ar.s.* Tecdid olunmuş, yenilendirilmiş, yeni, yepyeni.
m. 333b/19dc

müceddeden *Ar.zf.* Yeni olarak, yeni baştan.
m. 333b/04, 333b/19

mücevveze *Ar.i.* [Eskiden] başa giyilen, üstü bobeli bir çeşit kavuk, büyük sarık.
m. 336b/25
m.+sin 336b/22

mücidd *Ar.s.* Çok çalışan.
m. 348a/09

müctemiᶜ *Ar.s.* İctimā eden, toplanan, toplanmış, toplu; birikmiş, birleşmiş.
m. 317b/11
m. ḳıl- 334a/14
m. ol- 323a/05, 328a/19, 336b/20, 344b/06, 347b/13

müdāḫale *Ar.i.* Karışma, araya girme.
m. it- 339a/20

müdārā *Far.i.* Yüze gülme, dost gibi görünme.
m. 330a/06, 333a/08
m. it- 330a/06dc

müddeᶜā *Ar.s.* İddia olunmuş, iddia olunan şey.
m.+ya 328a/23

müddet *Ar.i.* 1. Zaman, vakit. 2. Bir şeyin uzayıp sürdüğü zaman. 3. Muayyen vakit.
m. 319b/11, 328a/24, 346b/14
m.+den 346a/02
m.+e (**ṭūl-i müddet**) 335a/15
m.-i (**müddet-i ḳalīle**)
m. 347b/09

müdebbir *Ar.s.* Tedbir alan, tedbirli, düşünce ile hareket eden, düşünceli.
m.-i (**müdebbir-i cumhūr-ı ümem**)
m. 320b/13

müderris *Ar.s.* Ders veren, ders okutan; medrese dersi okutan.
m.+in 326a/08dc

müdevver *Ar.s.* Yuvarlak.
m. 329a/16

mü'essir *Ar.s.* Tesir yapan; işleyen, hükmünü yürüten.
m. 338b/22
m.+dür 338b/21
m. ol- 339a/03, 339a/07
m.-i (**mü'essir-i ḥaḳīḳī**)
m. 339a/02

mü'eyyid *Ar.s.* Yardım eden.
m.+i (**yed-i mü'eyyid**) 348b/19

müfāreḳat *Ar.i.* Ayrılma, uzaklaşma.
m. 334a/10
m. eyle- 334a/10dc
m. it- 346b/21, 344a/21
m.+larına 345a/03
m.+um 327b/23

müfārıḳ *Ar.s.* Müfarekat eden, ayrılan, ayrılmış.
m. ol- 319b/14, 327b/15

müfīd *Ar.s.* Faydalı.
m. ol- 331a/16db

müfsid *Ar.s.* Fesatlık eden, ara açan.
m. (**müfsid ü fāsid**) 324a/19

müfsid ü fāsid Fesatlık edip ara açan.
m. 324a/19

müheyyā *Ar.s.* Hazır, āmāde.
m. (**ḥāżır ü müheyyā**) 348b/19

mühimm *Ar.s.* Ehemmiyetli, önemli.
m. 331b/12

mühimmāt *Ar.i.c.* 1. Lüzumlu şeyler. 2. Harp malzemesi.
m. 331a/01, 331b/24, 333a/02, 333b/22db, 333b/22dc, 336a/02, 336a/17, 336a/23, 344b/04dc
m. (**levāzım-ı mühimmāt**) 333b/22
m. (**mühimmāt ü levāzım**) 336a/06
m. (**tekmīl-i levāzım ü mühimmāt it-**) 344b/04
m.+dan 332b/17
m.+ı 343b/09
m.+ın 336a/21

m.+ına 320b/07
m.+uñ 344a/07
m.-ı (**mühimmāt-ı sefer**)
m. 331b/11dc, 343b/19db
m.-ı (**mühimmāt-ı ser-ḥadd**)
m. 343b/26

mühimmāt ü levāzım Harp melzemeleri ve gereçler.
m.+ı 336a/06

mühlike *Ar.s.* Helak eden, öldüren, öldürücü.
m. (**emrāż-ı mühlike**) 345b/10

mühr *Far.i.* Mühür, imza.
m. 330a/11dc, 330a/11dc
m.+iyle 318b/04
m.+ümüze 329b/17
m.-i (**mühr-i hümāyūn**)
m. 332b/26
m.-i (**mühr-i şerīf**)
m. 328b/18, 330a/11dc, 336b/01
m.-i (**mühr-i vezāret**)
m. 336b/01

mühürle- *Far.T.f.* 1. Açıldığında belli olması için mum veya kurşuna mühür basmak, temhir etmek. 2. Faaliyetten men etmek, kapatılmak.
m.-di 323b/22, 323b/22db

mühürlen- *Far.T.f.* Mühürle kapatılmak.
m.-miş 349a/21, 349b/09

müjde *Far.i.* 1. Muştu, sevinç haberi. 2. Hayırlı, sevinçli bir haber getirene verilen bahşiş.
m. 319b/01, 327a/12, 334a/08, 337b/01

müjde-resān *Far.b.s.* Muştulayan, müjdeleyen, müjde eriştiren.
m.+e 346b/21

mükāfāt *Ar.i.* Bir hizmet veya iyiliğe karşı edilen iyilik.
m.+dur 338a/22

mükāleme *Ar.i.* Konuşma.
m.+de 329a/21

mükātib *Ar.i.* Mektup yazan, mektuplaşan.
m. 334a/01

mükellef *Ar.s.* Külfetle süslenmiş, mükemmel şekilde hazırlanmış olan.
m. 331b/03

mükemmel *Ar.s.* 1. Kemale erdirilmiş, kemal bulmuş, tekmil, tam, olgun, kusursuz, eksiksiz. 2. Güzel, ālā.
m. 330b/02, 335a/09, 339b/19, 344a/16

mükerrem *Ar.s.* Muhterem, aziz, saygın, saygıdeğer, sayılan; ululandırılan, hürmet ve tazime erişmiş.
m. (**şehr-i şevvālü'l-mükerrem**) 340a/24dc
m. (**şevvālü'l-mükerrem**) 322a/19dc
m. (**vezīr-i mükerrem**) 333a/24dc, 333b/10dc
m.+leri (**maḫdūm-ı mükerrem**) 348a/04
m.+üñ (**māh-ı şevvālü'l-mükerrem**) 340b/01
m.+üñ (**şevvālü'l-mükerrem**) 338b/12dc

mükerreme *Ar.s.müen.* bkz. mükerrem maddesi.
m.+leri 348a/04db
m.+ye (**Mekke-i mükerreme**) 319a/18

mükerremī *Ar.s.* bkz. mükerrem maddesi.
m.+nüñ (**māh-ı şevvālü'l-mükerremī**) 338b/12db, 340b/01db
m.+nüñ (**şevvālü'l-mükerremī**) 338b/12

mükerrer *Ar.s.* Tekrarlı, tekrarlanmış, tekrar olunmuş.
m. 338a/21
m. (**ġayr-ı mükerrer**) 343a/23

mülābese *Ar.i.* Münasebet, yakınlık.
m. 336a/20
m.+siyle 337a/18

mülāḥaẓa *Ar.i.* Düşünce.

m. it- 332b/08
m.+sıyla 330b/12, 335b/07, 350b/09

mülāḳat *Ar.i.* Görüşme.
m. eyle- 350a/02

mülāḳī *Ar.s.* Buluşan, kavuşan; görüşen.
m. ol- 332b/15, 350a/01

mülāzemet *Ar.i.* Bir işle devamlı meşgul olma.
m. 337a/18, 339a/19
m. eyle- 348b/21

mülāzım *Ar.s.* Stajyer, bir yere maaşsız olarak gidip gelen.
m. 339b/10
m.+ına 329a/24
m.+larından 339b/14

mülāzımīn *Ar.i.c.* Stajyerler, bir yere maaşsız olarak gidip gelenler.
m. 339a/20

mülḥaḳ *Ar.s.* İlhak edilmiş, katılmış.
m. ol- 334b/27

mülḥaḳāt *Ar.i.c.* Katmalar, ekler.
m.+ı 343b/07db
m.+ıyla 343b/07

mülhem *Ar.s.* İlham edilmiş, [birinin] içine doğmuş.
m.-i (**ʿavn-i mülhem-i vehhāb**)
m. 348a/07

mülk *Ar.i.* 1. Ev, dükkan, arazi gibi taşınmaz ve gelir getiren mülk. 2. Bir devletin ülkesi.
m. 332a/05, 343a/20db
m. (**muḥāfaẓa-i mülk ü devlet**) 350b/23db
m. (**muḥāfıẓ-ı mülk ü devlet**) 350b/24
m.+e (**serīr-i mülk**) 351a/20

mültefit *Ar.s.* Güler yüz gösteren, hoş davranan.
m. ol- 338a/13

mümessek *Ar.s.* Misklenmiş, misk kokulu.
m. 338a/21

mümidd *Ar.s.* İmdad eden, yardım eden.
m. (**mümidd ol**-) 348a/09

mümkin *Ar.s.* Mümkün, olabilir, olabilen.
m. 326a/10, 326b/17, 326b/18, 338a/16, 338a/17, 345a/13
m. ol- 319a/13, 320b/17, 342a/14, 345b/25, 350b/18db, 350b/19
m.-i (**mümkin-i taḥrīr ol**-)
m. 344b/07

mümtāz *Ar.s.* Seçkin.
m.+ı 345b/06

münādī *Ar.s.* Nida eden; tellal.
m.+ler 337b/01

münāḳaşa *Ar.i.* Atışma, çekişme.
m. 337b/09
m-i (**münāḳaşa-i cidāl**)
m. 337b/02db

münʿaḳid *Ar.s.* İki taraf arasında resmī olarak kabul olunmuş.
m. ol- 318a/10, 326a/08dc, 341b/16

münʿakis *Ar.s.* İnʿikas eden, tersine dönmüş, çevrilmiş.
m. ol- 318a/06, 323a/27, 324b/25, 344a/12

münāsebet *Ar.i.* 1. Münasiplik, uygunluk; ilişik. 2. Yanaşma, vesile.
m. (**iḳtiżā-yı münāsebet**) 341a/27
m.+iyle 345b/20, 350a/25
m.+le 350a/25db

münāsib *Ar.s.* 1. Uygun, yerinde. 2. Yakışık, yaraşık.
m. 325b/12, 330a/09, 330a/11
m. göril- 320b/24, 322a/20dc, 322a/21, 322a/21db, 334b/23
m. ol- 342b/10

münāvebe *Ar.i.* Nöbetleşme, nöbetli iş görme.
m. 343a/10

münaẓarāt *Ar.i.c.* Münzaralar.
m. (**bedāyiʿü'l-münaẓarāt**) 317b/07db

müncemid *Ar.s.* Donmuş; buz halinde olan.
m. ol- 320a/17, 320a/26

müncerr *Ar.s.* Neticelenen.
m. (**tīh-i müncerr**) 333a/07dc

müneccim *Ar.s.* Yıldızların hareket ve vaziyetlerinden ahkam çıkaran.
m. 338b/22, 338b/26

müneccimīn *Ar.s.c.* Astroloji ile uğraşanlar.
m. (**ʿind-el-müneccimīn**) 339a/07

münḥaṣır *Ar.s.* İnhisar eden, sınırlanmış, her yanı çevrili.
m. 341b/07

münhedim *Ar.s.* İnhidam eden, yıkılan, yıkılmış, harab olmuş.
m. ol- 351a/14dc

münhezim *Ar.s.* İnhizam eden, hezimete uğrayan, bozguna uğrayan.
m. it- 334b/09dc
m. ol- 330a/03, 333b/23dc

münhezimen *Ar.zf.* Münhezim olarak, bozularak, bozguna uğrayarak.
m. 320b/19

münīr *Ar.s.* Nurlandırılan, ışık veren, parlak.
m.+lerinde (**żamīr-i münīr**) 320b/20
m.+lerine (**żamīr-i münīr**) 320b/20db

münkesir *Ar.s.* Kırgın, kırılmış.
m. 322b/07
m. (**münkesirü'l-bāl ol-**) 338a/15db
m. (**münkesirü'l-ḫāṭır ol-**) 338a/15

münkir *Ar.s.* İnkar eden, kabul etmeyen.
m.-i (**münkir-i evliyā**)
m. 345b/07

münḳaṭıʿ *Ar.s.* İnkıta eden, kesilen; aralıklı.
m. ol- 340b/05, 350a/05

münşaḳḳ *Ar.s.* İnşikak eden, yarılan, yarılmış.
m. ol- 350a/07, 350a/10

müntaḫab *Ar.s.* İntihab edilmiş, seçilmiş, seçkin.
m. ol- 328b/03

mürāselāt *Ar.i.c.* Mektuplaşmalar.
m.+da 341b/13

mürde *Far.i.* Ölmüş, ölü.
m. 329a/10

mürebbiye *Ar.i.* Çocuk terbiyesiyle uğraşan.
m.+ler 324b/17

müreccеb *Ar.s.* Mübarek, kutlu.
m. (**recebü'l-müreccеb**) 322a/19, 325b/02

müreccebī *Ar.s.* bkz. müreccеb maddesi.
m.+nüñ (**recebü'l-müreccebī**) 322b/08, 344a/22

mürselīn *Ar.s.c.* Peygamberler.
m. (**kütüb-i siyer-i enbiyā vü mürselīn**) 341b/22

mürtekib *Ar.s.* İrtikab eden, yakışıksız iş yapan; rüşvet alan, rüşvet yiyen.
m.-i (**mürtekib-i şuġl-ı z̲emīm**)
m. 329b/06

mürteşi *Ar.s.* Rüşvet alan.
m.+dür 325b/26

mürūr *Ar.i.* Geçme, bir yandan girip öte yandan çıkma.
m. 321a/02
m. (**ṣaʿbü'l-mürūr**) 334b/03
m. it- 332a/16dc, 344b/04
m. olın- 321a/02dc

müsāʿade *Ar.i.* İzin.
m. it- 327a/08, 345b/27
m.+sinden (**ʿadem-i müsāʿade**) 318b/07

müsādere *Ar.i.* Memnū, yasak bir şeyin kanuna uygun olarak zaptı.
m. it- 319a/19
m. itdür- 319a/17

müṣādif *Ar.s.* Tesadüf eden, rastlayan, rast gelen.
m. ol- 327a/25, 338a/27

müsāraʿat *Ar.i.* 1. Sürat ve acele etme. 2. Teşebbüs, girişme.
m. (**istiʿcāl ü müsāraʿat it-**) 349b/23
m. it- 334a/10, 340b/18

müsellem *Ar.s.* Teslim edilmiş, verilmiş.
m.+dür 341a/20
m. ol- 326b/09

müsemmā *Ar.s.* Tesmiye olunan, bir ismi olan, adlanmış, adlı.
m. ol- 348b/04

müstaġnī *Ar.s.* Lüzumlu, gerekli bulmayan.
m.+dür 342a/04

müstaġrıḳ *Ar.s.* Gark olmuş, dalmış, daldırılmış, batmış.
m. 347a/17

müstaḥiḳḳ *Ar.s.* Hak etmiş, layık.
m. ol- 329b/18, 341b/11
m.-i (**müstaḥiḳḳ-i levm eyle-**)
m. 347a/03dc
m.-ı (**müstaḥiḳḳ-i levm it-**)
m. 347a/03

müstaḥkem *O.s.* İstihkam edilmiş, istihkamlı, sağlamlaştırılmış, sağlam.
m. (**metīn ü müstaḥkem**) 333b/12

müstaḳill *O.s.* Başlı başına, kendi başına; kendi kendine, bağımsız.
m. ol- 328b/05

müstevfī *Ar.s.* Kafi derecede, yeteri kadar, tam, mükemmel.
m. 332a/23, 333b/06, 333b/20

müstevlī *Ar.s.* İstila eden, ele geçiren, idaresi altına alan.
m. ol- 326b/06, 326b/06dc

müşābih *Ar.s.* Benzeyen, benzer.
m. 335a/08

müşābihe *Ar.s.müen.* bkz müşābih maddesi.
m. 345a/06

müşāhede *Ar.i.* Bir şeyi gözle görme.
m. it- 323b/11
m. olın- 342a/25

müşārün-ileyh *Ar.s.* "Kendisine işaret olunan" adı geçen, adı anılan [erkek].
m. 329b/24, 333b/21, 345b/09
m.+den (**vezīr-i müşārün-ileyh**) 326b/12
m.+e 328b/18
m.+üñ (**vezīr-i müşārün-ileyh**) 326b/12
m. (**vezīr-i müşārün-ileyh**)
m. 329b/24dc

müşāvere *Ar.i.* Danışma, bir iş üzerinde konuşma.
m. 326a/08dc
m. it- 328b/23
m.+ye 324b/01

müşāyaʿa *Ar.i.* Dostluk etme.
m. 344a/05

müşerref *Ar.s.* Şereflendirilmiş, şerefli.
m. 322b/12

müşfiḳ *Ar.s.* Şefkatli, merhametli.
m. 341b/26

müşīr *Ar.s.* Emir ve işaret eden.
m.-i (**müşir-i ṣāḥibü't-tebcīl**)
m. 340b/10db
m.-i (**müşir-i sāḥibü't-tedbīr**)
m. 340b/10

müşʿir-nāme *Ar.Far.b.i.* Haber bildiren yazı, belge.
m. 318b/04

müşkil *Ar.s.* Güç, zor, çetin.
m. (**ḥāl-i müşkil ol-**) 332a/27, 335b/14

müşrif *Ar.s.* Bir hal almaya yüz tutmuş olan.
m. (**ḫarābe-müşrif ol-**) 343b/02, 351a/13

müştedd *Ar.s.* Şiddetlenen, şiddetlenmiş.
m. ol- 324b/07db, 336b/03

müṭālaʿa *Ar.i.* Okuma.
m.+sına 341b/23

müteʿāddid *Ar.s.* Çok, birçok.
m. 335a/09

müteʿahhid *Ar.s.* Taahhüt eden, bir işi sözle imza ile üzerine alan.
m. ol- 319b/03

müteʿāḳıben *Ar.zf.* Sonra; ardı sıra, arka arkaya.
m. 318a/14

müteʿāl *Ar.s.* Yüce; Tanrı'nın sıfatlarından.

m. (**Ḫudā-yı müteᶜāl**) 347b/23dc
m.+dür (**Ḫudā-yı müteᶜāl**) 339a/02

müteᶜalliḳ *Ar.s.* Taalluk eden, ilgili, ilişiği olan.
m. 322a/06, 329b/10, 339a/25, 346b/16, 349b/25

müteᶜalliḳāt *Ar.i.c.* Yakın kimseler; akraba.
m.+um 327b/22

müteᶜārif *Ar.s.* Bilinen bilir.
m. (**meşhūr ü müteᶜārif ol-**) 319b/08
m.+dür (**meşhūr ü müteᶜārif**) 327b/15
m.+lerdür 321b/05
m. ol- 333b/08

müteᶜayyin *Ar.s.* Eşraftan, belli, ileri gelen kimse.
m. 326a/06

mütecāviz *Ar.s.* 1. Tecavüz eden, geçen, aşan. 2. Fazla, çok.
m. 319b/16, 319b/19db, 319b/22, 321a/21dc, 321b/03dc, 328a/25, 335a/17, 340a/15dc
m.+dür 338a/23

müte'essif *Ar.s.* Teessüf eden, eseflenen, kederlenen.
m. ol- 341b/19

müteġayyir *Ar.s.* 1. Tagayyür eden, değişen, başkalaşan. 2. Bozulmuş, bozuk.
m. ol- 322a/14, 337b/03

mütehālik *Ar.s.* Tehalük eden, kendini tehlikeye düşürecek kadar acele ile bir işe koşan.
m. 341b/12

müteḥayyir *Ar.s.* Hayrette kalan, şaşmış, şaşırmış.
m. 345a/19
m. (**müteḥayyir ü ḥayran ḳal-**) 347a/23

müteḥayyir ü ḥayran Hayrette kalmış.
m. ḳal- 347a/23

müteheyyi' *Ar.s.* Hazırlanan, hazırlanmış, hazır.
m. 327a/13, 330a/25
m. ol- 320b/06, 339b/12

mütekāṣire *Ar.s.müen.* Çoğalan, çoğalmış.
m. (**ᶜaṭāyā-yı mütekāṣire**) 345a/26
m. (**evānī-i mütekāṣire**) 335a/19

mütemerridīn *Ar.s.c.* Temerrüd edenler, dikkafalılık edenler.
m. 329a/27

mütevaḳḳıf *Ar.s.* Tavakkuf eden, duran, bekleyen, eğlenen.
m. (**vāḳıf ü mütevaḳḳıf**) 348b/17
m. ol- 326a/11

mütevāṣıl *Ar.s.* Birbirine vasıl olan, gelen; birbirine bitişmiş.
m. ol- 330a/23

müteveccih *Ar.s.* 1. Teveccüh eden, bir cihete, bir tarafa dönen, yönelen. 2. Birine karşı sevgisi ve iyi düşünceleri olan. 3. Bir tarafa gitmeye kalkan.
m. 326a/08dc, 344b/06db
m. (**müteveccih ü revāne ol-**) 331b/11dc, 345b/15dc
m. (**müteveccih ü revāne olın-**) 333b/17
m. ol- 326b/15dc, 327a/21, 330a/21, 332b/10db, 332b/12, 336b/02, 336b/06, 343a/17
m.+siz 326b/15
m.-i (**müteveccih-i rāh-ı ġazā ol-**)
m. 344b/06
m.-i (**müteveccih-i rāh-ı ġazā olın-**)
m. 344b/06dc

müteveccih ü revāne Bir tarafa gitmeye kalkan.
m. ol- 331b/11dc, 345b/15dc
m. olın- 333b/17

müteyaḳḳız *Ar.s.* Teyakkuz eden, uyanık bulunan, uyanmış, tetikte.

m. ol- 327a/11, 328b/19

müttefiḳ *Ar.s.* Bağlaşmış, birleşmiş, anlaşmış.
m. (**müttefiḳü'l-kelime**) 340a/09, 340b/13, 347b/13
m. ol- 326a/26

müyesser *Ar.s.* Kolayı bulunup yapılan; kolay gelen; kolaylıkla meydana getiren.
m. 329a/09
m. ol- 321b/03, 335b/19

müzāḥame *Ar.i.* Kalabalık; itişe kakışa hücum etme [bir yere].
m.+den 334b/07
m. it- 323b/08

müżāyaḳa *Ar.i.* Sıkıntı, darlık, parasızlık; yokluk.
m. 336a/08
m. çek- 329a/14

N

nā-būd *Far.b.s.* Yok olan, bulunmayan.
n. 331b/08
n. it- 332b/07dc

nā-çār *Far.b.s.* Zavallı.
n. 332b/19, 337b/04
n. ol- 328a/17

nādim *Ar.s.* Nedamet duyan, pişman olan.
n. ol- 330b/07, 340a/13

nādir *Ar.s.* Seyrek, az ender bulunur.
n. 333b/15, 345b/06

nādire *Ar.s.* Nadir olan şey.
n.+yi 320a/18
n.-i (**nādire-i ʿaẓīme**)
n. 322a/21, 322a/21dc, 322a/22db

nā-ḫāh *Far.zf.* İstemeyerek, zoraki.
n. (**ḫāh ü nā-ḫāh**)
n. 323a/26

nāḥiye *Ar.i.* Küçük yer, bölge.
n.+de 329a/02
n.+sin 351a/22

naḫl-istān *Ar.Far.b.i.* Fidanlık, ağaçlık.
n. 335a/14

naḥūs *Ar.i.* Uğursuzluk.
n.+dan 339a/06

naḫūset *Ar.i.* bkz. naḥūs maddesi.
n. 339a/06db

naḥūsāt *Ar.i.c.* Uğursuzluklar.
n.+dan 339a/07
n.+ı 339a/07, 339a/15

naḫūsāt *Ar.i.c.* bkz. naḥūsāt maddesi.
n.+dan 339a/07db
n.+ı 339a/07db, 339a/15db

nā'il *Ar.s.* Muradına eren, ermiş, ele geçiren.
n. ol- 350a/24

naʿīm *Ar.i.* Bollukta yaşayış.
n. (**nāz ü naʿīm**) 341a/18

naḳdiyye *Ar.s.müen.* Nakitle ilgili, para bakımından olan.
n. 344a/19

nāḳıṣ *Ar.s.* Noksan, eksik; tam olmayan.
n. 346a/08

naḳl *Ar.i.* 1. Bir şeyi başka bir yere götürme. 2. Taşıma, aktarma, geçirme.
n. (**ḳābil-i naḳl ol**-) 335b/01
n. (**naḳl ü taḥvīl.itdür**-) 346a/02
n. (**naḳl ü taḳrīr it**-) 325a/11
n. buyur- 340b/14, 344b/14, 346b/09
n.+e 350b/18db
n. eyle- 324a/25, 340b/14db
n.+i 335b/06, 350b/19
n.+inde 333a/02
n.+ine 331a/02, 335b/21, 345a/07, 345a/08
n. it- 317b/08, 320b/05, 322b/06dc, 329b/12, 330a/16, 332a/03, 337a/05, 341a/04
n. itdür- 346a/18
n. olın- 318b/10, 322b/06, 341a/03, 349a/09, 351a/01

naḳl ü taḥvīl Aktarıp götürme.
n. itdür- 346a/02

naḳl ü taḳrīr Nakletme, anlatma.
n. it- 325a/11

naʿl *Ar.i.* Nal.

n.+ınuñ 345a/10

nāliş *Far.i.* İnleyiş, inleme, inilti.
n. it- 348b/12

nām *Far.i.* 1. İsim, ad. 2. Ün, lakab.
n. 318a/10, 318b/03, 319a/22, 319b/06, 319b/08, 320a/04, 320b/25, 320b/25dc, 321a/01dc, 321a/01dc, 321a/02, 321a/04, 321a/04dc, 327b/11, 330a/02, 330b/15, 339b/11db, 340b/07, 344a/05, 344a/07, 344a/14, 346a/09, 346a/10, 346a/15, 350b/07
n. (**nām ü nişān**) 327b/03
n.+ı 322a/25dc, 340a/17
n.+ına 326a/05dc, 328b/13, 330a/16db, 333a/08, 334a/02, 338b/08, 339b/11
n.+ında 320a/02, 326a/05, 330b/15, 334a/01dc
n.+ını 340a/18
n.+ıyla 319a/26, 319b/01, 322a/25, 322b/03, 343a/03, 344b/22
n.-ı (**nām-ı ḥācc-ı şerīf ol-**)
n. 322a/27

naʿmā *Ar.i.* İhsan, bağış.
n. (**cenāb-ı izzet-i cell-i naʿmā uhū**) 341b/05

nā-maḥrem *Far.Ar.b.s.* Mahrem olmayan; yabancı.
n. 325b/15, 325b/16

nā-maʿḳūl *Far.Ar.b.s.* Makul olmayan, akla uygun gelmeyen.
n. 323a/12

namāz *Far.i.* Namaz.
n.+a 326a/16
n.+ın 325a/20, 348a/23
n.+ından 346b/07
n.+ını 325a/20dc
n. ḳıl- 350a/20

nām-dār *Far.b.s.* Namlı, ünlü.
n. 331b/07
n.+ı 322a/08
n. (**bahādır-ı nām-dār**)
n. 342a/08

nāme *Ar.i.* Mektup.
n.+ler 327b/01

nāmūs *Ar.i.* 1. Kanun, nizam. 2. Ar, edep.
n.-ı (**ġayret-i nāmūs-ı dīn-i bāṭıl**)
n. 321b/27
n.-ı (**muḳteżā-yı nāmūs-ı pādişāhī**)
n. 320b/20dc
n.-ı (**nāmūs-ı pādişāhī**)
n. 320b/20

nā-mübārek *Far.Ar.b.s.* Uğursuz, meymenetsiz.
n.+ine (**yed-i nā-mübārek**) 338a/12

nam ü nişān Nam.
n.+ı 327b/03

nām-zed *Far.b.s.* Aday.
n. eyle- 333b/26dc
n. it- 333b/26

naʿra *Ar.i.* Nara, yüksek sesle bağırma.
n.+sın 348b/12

naʿra-künān *Ar.Far.b.zf.* Bağırarak.
n. 343a/13

nās *Ar.i.c.* İnsanlar, halk, herkes.
n. (**izdihām-ı nās**) 349b/05db
n. (**mecmaʿ-ı nās**) 336b/14

naṣb *Ar.i.* Dikme, saplama.
n. 332b/26dc
n. eyle- 326a/25, 346a/21dc
n. it- 321b/01, 332b/02, 332b/23db, 332b/23dc, 332b/24, 345b/04, 346a/21, 346a/24, 351a/16
n. olın- 318b/11, 320b/14, 329b/22, 333b/20dc
n.-ı (**naṣb-ı ḫıyām**)
n. 331b/11dc, 331b/14, 342b/11, 343b/11dc
n.-ı (**naṣb-ı ḫıyām-ı pādişāh-ı nuṣret-encām**)
n. 321a/12
n.-ı (**naṣb-ı ḫıyām eyle-**)
n. 331b/14dc

n.-ı (**naṣb-ı ḫıyām it-**)
n. 343b/11
n.-ı (**naṣb-ı ḫıyām olın-**)
n. 318a/12, 321a/12dc, 342b/08dc

nāṣıḥ *Ar.s.* Nasihat eden, öğüt veren.
n. (**vāᶜiẓ ü nāṣıḥ**) 345b/05

naṣīb *Ar.i.* Allah'ın kısmet ettiği şey.
n. ol- 345a/21
n.-i (**naṣīb-i ehl-i İslām ol-**)
n. 320a/01

naṣīḥat *Ar.i.* Öğüt.
n. (**vaᶜẓ ü naṣīḥat**) 340a/04
n. it- 328b/16

nāşī *Ar.zf.* Ötürü, dolayı, sebebiyle.
n. 341a/17

nā-yāb *Far.b.s.* Bulunmaz; benzeri olmaz.
n.+uñ (**kitāb-ı nā-yāb**) 348a/03
n. (**kitāb-ı nā-yāb**)
n. 348a/14

nāz *Far.i.* Bir şeyi beğenmiyormuş gibi gözükme.
n. (**nāz ü naᶜīm**) 341a/18

naẓar *Ar.i.* 1. Bakma, göz atma. 2. İltifat.
n. (**ḳaṭᶜ-ı naẓar**) 351a/23
n.-ı (**naẓar-ı hümāyūn**)
n. 345a/04
n.-ı (**naẓar-ı hümāyūn-ı pādişāhī**)
n. 321a/05, 321a/08dc, 337a/03db, 340a/15dc
n.-ı (**naẓar-ı pādişāhī**)
n. 337a/03
n.-ı (**naẓar-ı şerīf**)
n. 347a/22

nāẓım *Ar.s.ed.* Nazım haline koyan, manzume yazan.
n.-ı (**nāẓım-ı māhir**)
n. 329b/02

nāẓır *Ar.s.* 1. Nazar eden, bakan. 2. Bir yüzü bir tarafa olan.
n. 323b/05, 324a/15

naẓīfe *Ar.s.* Temiz.
n.+sinde (**ḳaṣīde-i naẓīfe**)
329b/02, 344b/08

nāzil *Ar.s.* Bir yere konan, bir yerde konaklayan.
n. 342a/12
n. ol- 350a/03, 350a/03db

naẓīr *Ar.s.* Benzer, eş.
n. (**bī-naẓīr**) 318a/25, 335a/07
n. (**pādişāh-ı bī-naẓīr**) 329a/18
n. (**şehr-i bī-naẓīr**) 335a/07
n. (**şehr-i lā-naẓīr**) 345a/23dc
n. (**tefāriḳ-i bī-naẓīr**) 318a/19
n. (**vezīr-i bī-naẓīr**) 335a/12, 336a/25, 343b/04
n. (**vezīr-i dilīr ü lā-naẓīr**) 344b/11db
n. (**vezīr-i lā-naẓīr**) 330a/26, 344b/11
n.+de (**şehr-i lā-naẓīr**) 345a/25
n.+dür (**vezīr-i lā-naẓīr**) 341a/16
n.+e+(**şehr-i bī-naẓīr**) 345a/23
n.+i 329b/25dc
n.+i (**menzil-i bī-naẓīr**) 343b/16

naẓm *Ar.i.ed.* Vezinli, kafiyeli söz.
n. 348a/06
n. (**naẓm u neṯr**) 348a/10
n.-ı (**naẓm-ı şerīf**)
n. 348a/06

naẓm u neṯr Şiir ve nesir.
n.+i 348a/10

nāz ü naᶜīm Naz yaparak ve bolluk içinde yaşama.
n. 341a/18

ne *T.zm.* 1. Hangi şey. 2. Herhangi bir şey. 3. Hangi, nasıl. 4. ne ... ne ... şekilnde kullanılarak olumsuzluk anlamı verir.
n. 317b/03, 317b/17, 317b/19, 317b/26, 319a/06, 319a/06, 320b/10, 321b/22, 322b/17, 322b/19, 322b/19, 322b/19db, 322b/19db, 322b/24, 323a/07db, 323b/18, 324a/01,

324a/05, 324a/08, 324a/18, 324a/21, 324b/26, 325a/03, 325a/06, 325a/08, 325b/08dc, 325b/09, 325b/09, 325b/09, 325b/10, 325b/10, 325b/10, 325b/11, 325b/22, 325b/22, 326b/26, 326b/26, 328a/01, 328b/02, 328b/02, 329a/04db, 330a/16, 330a/16db, 330b/06, 331a/02, 331a/07, 331a/08, 331a/27, 331b/04, 331b/04, 331b/21, 331b/21, 331b/21db, 332a/02, 332a/02, 333a/18, 333b/22, 336b/15, 338a/01, 338b/17, 341a/10, 342b/26, 342b/26, 343a/05, 346a/05, 346a/06, 346a/15dc, 346b/18, 346b/24, 346b/26, 346b/27, 346b/27dc, 347a/24, 348b/07, 348b/07, 349a/05, 349a/23, 349a/23, 349a/24, 349b/05db, 349b/05db, 349b/09, 349b/24, 350b/13, 350b/14, 351a/05, 351a/05dc
n.+dür 325a/01, 325a/01db, 328b/11, 333a/18dc, 336b/25, 338a/10, 339a/27, 346b/20, 346b/26, 348b/13
n.+ler 322b/22

neʿam *Ar.e.* Evet, pek güzel, hay hay.
n. 348b/23, 348b/23, 349a/02, 349a/17

nebī *Ar.i.* Peygamber.
n. (**ḫażret-i nebī**) 346a/15db

nedāmet *Ar.i.* Pişmanlık.
n. (**tevbe ü nedāmet göster-**) 330a/05
n. çek- 347b/20
n.+den 324b/14
n.+i 322a/06
n.+in 331a/16

neden *Ar.zf.* Bir olayı meydana getiren başka bir olayı sormak maksadıyla kullanılır.
n. 322b/25, 323a/01, 346b/25dc
n.+dür 326b/18

nedīm *Ar.i.* Meclis arkadaşı, sohbet arkadaşı.
n. (**yār ü nedīm**) 330b/16
n.+i 337a/21dc
n.-i (**nedīm-i ḫaṣṣ**)
n. 340b/04
n.-i (**nedīm-i ḫaṣṣü'l-ḫaṣṣ**)
n. 340b/04dc
n.-i (**nedīm-i ḫavaṣṣ**)
n. 337a/22

nefʿ *Ar.i.* Menfaat, fayda, kar, çıkar.
n. (**nefʿ ü sūd-mend it-**) 342b/25db
n. (**pür-nefʿ ü sūd it-**) 342b/25
n.+i 334b/22

nefer *Ar.i.* Rütbesi olmayan asker, er.
n. 328b/13, 340b/08
n.+e 340b/07db

nefes *Ar.i.* Soluk.
n. (**ittiḫād-ı nefes**) 348a/10
n.+i 320a/26

nefīr-i ʿāmm *Ar.b.i.* Cemaati toplama, halkı askere sürme.
n. it- 322a/01

nefis *Ar.i.* bkz nefs maddesi.
n.+ine (**nefs-i nefis**) 344b/17
n.+lerine (**nefs-i nefis**)
n. 344b/17db

nefs *Ar.i.* Kendi, şahıs.
n. (**muḫālefet-i nefs**) 348a/26
n.+dür (**ḳalaḳ-ı nefs**) 348b/13
n.+inde 331b/25, 336b/17
n.+üm 348b/09db
n.+üme 338a/16
n.-i (**nefs-i emr**)
n. 332a/02
n.-i (**nefs-i nefis**)
n. 344b/17, 344b/17db

nefʿ ü sūd-mend Faydalı.
n. it- 342b/25db

nefy an-il-beled *Ar.b.cüm.* Şehirden sürme.
n. it- 319a/18

nehār *Ar.i.* Gündüz.

n. (**leyl ü nehār**) 331b/16

nehāren *Ar.zf.* Gündüzün, gündüz vakti.
n. 331b/16dc

nehb *Ar.i.* Yağma, çapul.
n. (**nehb ü ġāret**) 350b/05
n. (**nehb ü ġaṣb**) 350b/05db

nehb ü ġāret Çapulculuk etmek, yağmalamak.
n. 350b/05

nehb ü ġaṣb Yağmalayıp gasp etmek.
n. 350b/05db

nehmet *Ar.i.* Oburluk.
n.+leri 329a/15

nehr *Ar.i.* Akarsu, çay; ırmak.
n.+üñ 342a/23
n.-i (**nehr-i ʿamīḳ**)
n. 334b/08
n.-i (**nehr-i Diyāle**)
n. 347b/18, 347b/21
n.-i (**nehr-i Şaṭ**)
n. 333a/27dc, 345b/17
n.-i (**nehr-i Zengi**)
n. 342a/19, 342b/07

nerd-bān *Far.b.i.* Merdiven.
n. 336b/23
n.+dan 348a/25

nesīm *Ar.i.* Hafif rüzgar.
n.-i (**nesīm-i furṣat**)
n. 319b/20

nesl *Ar.i.* Nesil, kuşak.
n.+e (**inḳıṭāʿ-i nesl**) 324b/13

nesne *T.i.* Her türlü cansız varlık, şey.
n. 321b/14, 323b/20, 339b/06, 348b/01db, 349b/05db

neṣr *Ar.i.* Manzum olmayan söz.
n.+i (**naẓm u neṣr**) 348a/10

neşīd *Ar.i.* Manzume, şiir.
n.+den 339a/04

netīce *Ar.i.* 1. Sonuç, son. 2. Özet, öz.
n. 332b/20
n. (**netīce-baḫş ol**-) 320a/18
n.+si 324a/01, 332b/20dc
n.+si (**icmāl-i netīce**) 332a/10dc
n.+si (**icmāl ü netīce**) 332a/10
n. vir- 338a/03

netīce-baḫş *Ar.Far.b.s.* Netice veren, neticelendiren.
n. ol- 320a/18

nev *Far.s.* Yeni.
n. (**ḥayāt-ı nev bul**-) 329a/10

nevʿ Ar.i. Çeşit, türlü.
n. 322a/10db, 336b/13dc, 347a/03db
n.-i (**nevʿ-i beşer**)
n. 344a/23

nevʿa *Ar.i.* bkz nevʿ maddesi.
n. 322a/10, 336b/13, 336b/15dc, 336b/16, 347a/03

nevā *Far.i.* Nasip, behre.
n. (**bī-nevā ol**-) 325b/06

nevādir *Ar.s.c.* Nadir olan, az bulunan şeyler.
n. 348a/18
n. (**nevādirü'l-iltizām**) 322a/20dc
n. (**nevādirü'l-vaḳāyiʿ**) 320a/16
n.-i (**nevādir-i iltizām**)
n. 322a/21, 322a/21db

nevāhī *Ar.i.* Nahiyeler, bucaklar.
n.+siyle (**ḳalʿa-i nevāhī**) 320a/15

nevʿan *Ar.zf.* Nevi, çeşit bakımından, cinsce.
n. 321a/06, 322a/23, 322a/23dc, 330b/18, 339a/25

nevbet *Ar.i.* Sıra; sıra ile görülen iş.
n. 341a/09

nev-ḫaṭṭ *Far.Ar.b.s.* Sakal başı yeni çıkmaya başlamış [genç].
n. 339b/19

nevm *Ar.i.* Uyku.
n. 348b/01
n. (**ġalebe-i nevm**) 348a/24
n. it- 348a/26

n'eyle- *T.b.f.* Ne eylemek, ne yapmak.
n.-diler 351a/07dc
n.-dilerse 351a/08
n.-dim 324b/27
n.-diñ 324b/25
n.-sün 327a/15, 332b/16

neẓāret *Ar.i.* Nazırlık, vekillik.
n. 325b/10

nıṣf *Ar.s.* Yarım, yarı.
n.+ı 334b/09dc, 347b/23dc

niçe *T.zf.* 1. Ne kadar, kaç. 2. Nasıl, ne türlü. 3. Ne çok, bir çok, hayli.
n. 318a/26, 320a/26, 321b/02, 321b/13, 322a/05, 323a/22, 324a/05, 324b/11, 324b/15, 324b/15, 324b/18, 325b/05, 325b/06, 325b/06, 326b/05, 326b/14, 326b/19, 327a/01, 328b/10, 329a/01, 329a/04, 329a/04db, 329b/05, 331a/07, 331a/07db, 332b/10dc, 334b/06, 334b/24, 335a/20, 335a/24, 335a/27, 335b/02, 335b/06, 335b/07, 335b/09, 336a/08dc, 339a/26dc, 340a/08, 341a/05, 342b/09, 342b/22, 342b/23, 344b/09, 345a/27, 347a/16, 350b/05
n.+ler 320a/25, 337b/07, 342b/07, 342b/07
n.+lerde 350b/05
n.+lerinde 335b/08
n.+sin 326a/17, 340a/15

niçün *Ar.zf.* Sebep, maksat sorusu; ne sebepten, neden, nedir.
n. 329b/04, 332a/06, 339b/01, 339b/21, 347b/01dc

nidā *Ar.i.* Çağırma, bağırma, seslenme.
n. 350a/08
n. eyle- 350a/18
n. olın- 321a/19dc

nigāh *Far.i.* Bakış, bakma.
n. eyle- 350a/10

niġār *Far.i.* Sevgili.
n.+umdur 327b/26

nihād *Far.i.* Tabiat, huy, yaradılış.
n.+dan (**ümerā-yı ekrād-ı şecāᶜat-nihād**) 333b/21
n.+uñ (**şecāᶜat-ı nihād**) 327b/14

nihānī *Far.s.* Gizli, saklı.
n. 325a/07, 328b/23

nihāye *Ar.i.* Son uç.
n. (**bī-nihāye**) 319b/05, 330a/01dc, 330a/03dc, 334b/05, 335a/19

nihāyet *Ar.i.* Son uç.
n. 326a/05, 329a/13
n.+e 348a/08

nīk *Far.s.* İyi, hoş, güzel, beğenilen.
n. (**nik-ḫūy**) 320b/09
n. (**nīk ü bed**) 329a/25

nīk ü bed İyi ve kötü.
n.+den 329a/25

niᶜmet *Ar.i.* İyilik, lütuf, ihsan.
n.+i (**velī-niᶜmet**) 319a/17
n.+ine (**velī-niᶜmet**) 328a/12
n.+ümüzüñ (**velī-niᶜmet**) 347b/03

niṣār *Ar.i.* Saçma, serpme.
n.-ı (**niṣār-ı cān it-**)
n. 342b/08

nisbet *Ar.i.* Kıyaslama, ölçü.
n. 334a/22

nişān *Ar.i.* Nişan, iz, belirti.
n. 323b/08
n. (**zer-nişān**) 334b/06
n.+ı (**nām ü nişān**) 327b/04
n.+lar 323b/10
n.+ları 323b/10db
n. vir- 344b/22

nişāne *Far.i.* İz, alamet, belirti.
n. al- 342b/24, 342b/26, 342b/26db

nişān-gāh *Far.b.i.* Nişan tahtası, hedef yeri.
n. idin- 343a/01

nişīmen *Far.i.* Oturacak yer.
n.+leri 335a/10
n.-i (**nişīmen-i būm u ġurāb ol-**)
n. 333b/18

n'it- *T.b.f.* Ne etmek, ne yapmak.
n.-sün 332b/16dc

nitekim *T.e.* Nasıl ki, gerçekten, hakikaten.

n. 328a/23, 329b/01, 335a/02, 336b/09, 344b/08, 344b/10, 347b/04, 348a/03

niyyet *Ar.i.* Niyet, meram, kurma.
n. eyle- 333a/01
n.+i 320b/20dc
n.+iyle 320b/23, 333a/24

niẓām *Ar.i.* Düzen, usul, tertip, yol; kaide.
n. (**ʿālem-i niẓām**) 326a/08dc
n. (**niẓām ü intiẓām**) 329a/06
n. (**niẓām ü intiẓām bul-**) 324a/07

niẓām ü intiẓām Düzen.
n. 329a/06
n. bul- 324a/07

noḳṣān *Ar.i.* 1. Eksiklik. 2. *s.* Eksik, kusurlu.
n. 336a/23, 343b/26
n. ko- 343b/03

n'ol- *T.b.f.* Ne olmak.
n.-aydı 341b/16

nūr *Ar.i.* Aydınlık, parıltı.
n.+ı 347a/14db
n.-ı (**nūr-ı şems**)
n. 347a/14

nuṣḥ *Ar.i.* Nasihat verme, öğüt.
n. (**nuṣḥ u pend eyle-**) 329b/10

nuṣḥ u pend Nasihat verme.
n. eyle- 329b/10

nuṣret *Ar.i.* Yardım.
n. 329b/09
n. (**naṣb-ı ḫıyām-ı pādişāh-ı nuṣret-encām**) 321a/13
n. (**pādişāh-ı nuṣret-dest-gāh**) 342b/12
n. (**ser-dār-ı nuṣret-yāver**) 333a/16
n. (**şevket-i nuṣret-ḳarīn**) 342b/13
n. (**ser-dār-ı nuṣret-āyīn**)
n. 332b/02

nuṣret-eser *Ar.b.i.* Zafer eseri, zaferle sonuçlanan.
n.+de (**sefer-i nuṣret-eser**) 344b/10
n.+e (**sefer-i nuṣret-eser**) 345b/09

nūş *Far.i.* İçki, işret.
n. it- 335a/25

nücūm *Ar.i.c.* Yıldızlar.
n. (**ʿilm-i nücūm**) 323a/02
n. (**te'sirāt-ı enẓārātü'l-nücūm**) 338b/19
n.+uñ (**ʿilm-i nücūm**) 338b/20

nümāyān *Far.b.s.* Görünücü, görünen; meydanda.
n. ol- 334a/11

nüsḫa *Ar.i.* Yazılı, yazılmış şey, yazılı şeyden çıkrılan suret.
n.-i (**nüsḫa-i şerīfe**)
n. 348a/15

nüzūl *Ar.i.* Konağa inme, konaklama.
n. 321a/12dc, 333b/18dc, 335b/11dc, 342a/05db, 342a/05dc
n. (**şeref-i nüzūl**) 346a/10db
n. buyur- 330a/11, 340b/07, 342a/18, 346a/10, 351a/18
n. eyle- 320b/24dc, 330a/02dc, 333a/05dc, 340a/27dc, 344b/04dc, 346a/10dc, 346a/10dc
n. it- 322b/13, 330a/02, 333a/05, 333b/18
n.+ları (**şeref-i nüzūl**) 340b/02dc
n.+ların (**şeref-i nüzūl**) 340b/02
n. olın- 321a/01dc, 321a/04dc, 332b/24dc, 332b/26dc, 334b/14dc, 340b/02dc, 345a/22dc, 345b/13dc, 346a/15dc, 346a/19
n.-ı (**nüzūl-ı şeref**)
n. 345b/14, 346a/12
n.-ı (**nüzūl-ı şerīf**)
n. 343b/27dc

O

o *T.zm.s.* 1. Üçüncü tekil şahıs zamiri. 2. Uzakta olan, o yerde bulunmayanı belirtir.
o. 322b/06db, 325b/24, 328a/05db, 349b/17
o.+dur 331a/22

oba *T.i.* Çadır halkından meydana gelen topluluk.
o.+larına 328b/03
o.+nuñ 346b/17

ocaḳ *T.i.* Aynı ocakta ısınan, aynı kazandan yemek yiyen kişilerin meydana getirdiği topluluk.
o. 323b/16, 324a/27, 326a/08dc, 333b/14, 339a/26db, 339a/26dc, 340a/01
o.+da 333b/15
o.+ın 337b/19
o.+ına 328b/09
o.+laruñ 329a/05
o.+uñuza 324b/13

oçaġ *T.i.* bkz. ocaḳ maddesi.
o. 339a/26

od *T.i.* Ateş.
o. it- 342b/24

oda *T.i.* Ev veya binanın bölmelerinden her biri, göz.
o.+larına 323b/03, 326a/22, 336b/21, 336b/23db
o.+larında 336b/13
o.+sına 336b/23

oġlan *T.i.* 1. Oğul, erkek çocuk. 2. Genç erkek hizmetçi.
o. 336b/26, 349a/27, 349b/01
o.+ın 335a/13
o.+ları 326a/08
o.+ların 326a/15
o.+larından 326a/15, 326a/08db

oġlancıḳ *T.s.* Küçük erkek çocuk.
o.+a 336b/27db

oġul *T.i.* Erkek evlat, erkek çocuk.
o.+ı 321b/07, 327a/13, 349b/01, 349b/11
o.+ına 349b/14
o.+ınuñ 324a/26
o.+ıyla 330b/22, 331b/02
o.+um 348a/08

oḳlu *s.* Oku, okları olan.
o. 327b/26

oḳu- *T.f.* Yazılı bir metnin harflerini tanıyarak ne yazıldığını anlamak.
o.-dı 339b/05

ol *T.s.zm.* "O" işaret sıfat ve zamirinin eski şekli.
o. 317b/04, 317b/10, 317b/13, 317b/21, 318a/05, 318a/11, 318a/12, 318a/19, 318b/19, 319a/25, 319b/06, 319b/09, 319b/10, 319b/14, 319b/15, 320a/08, 320a/11, 320b/12, 320b/24dc, 320b/25dc, 320b/27dc, 321a/01dc, 321a/02dc, 321a/04dc, 321a/06, 321a/08dc, 321a/09, 321a/10, 321a/14, 321a/22, 321a/22dc, 321b/14, 321b/18, 321b/22, 322a/07, 322a/12, 322a/17, 322b/06, 322b/07, 322b/11, 322b/14, 322b/18, 322b/19, 322b/19db, 322b/20db, 322b/22db, 322b/22dc, 323a/02, 323a/05dc, 323a/08db, 323a/10, 323a/11, 323a/13, 323a/13db, 323a/17, 323a/20db, 323b/04, 323b/06, 324a/07, 324a/07, 324a/14, 324a/20, 324a/22, 324a/24, 324a/27, 324b/15, 325a/07, 325a/18, 325a/22, 325a/22, 325b/13, 325b/23dc, 325b/26, 326a/07, 326a/07dc, 326a/08db, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/26, 326a/27, 326b/03, 326b/07, 326b/11, 326b/17, 327a/04, 327a/06dc, 327a/09, 327a/10, 327b/03, 327b/04, 327b/07, 327b/25db, 328a/12,

328b/14, 328b/17, 329b/06, 329b/22, 329b/25, 330a/11dc, 330a/12, 330a/26, 330b/07, 330b/10, 331a/03, 331a/12, 331a/17db, 331a/18, 331a/23, 331a/24, 331b/01, 331b/05, 331b/11dc, 332a/09, 332a/17, 332a/18dc, 332a/23dc, 332b/10dc, 332b/10dc, 332b/16, 332b/26dc, 332b/27, 333a/01dc, 333a/06, 333a/08, 333a/14, 333a/18, 333a/25, 333b/14db, 334a/04, 334a/07, 334a/09, 334a/13dc, 334a/23, 334b/05, 334b/07, 334b/08, 334b/14dc, 334b/17dc, 334b/19dc, 335a/06, 335a/16, 335b/12, 335b/19, 336a/04dc, 336a/18, 336b/10, 336b/21, 337a/06, 337a/11, 337a/11dc, 337b/02, 337b/11, 337b/16, 337b/18, 337b/23dc, 338a/05, 338a/10, 338a/13, 338a/15, 338b/05, 338b/18, 339a/04, 339a/09, 339a/11, 339a/12, 339a/21, 339a/26, 339a/26dc, 339b/10dc, 340a/06, 340a/09, 340b/01, 340b/02, 340b/02dc, 340b/03, 340b/15, 340b/16, 340b/21, 341a/09, 341a/09, 341a/17, 341b/08, 341b/11, 342a/05dc, 342a/19, 342a/24, 342b/06, 342b/08, 342b/18, 342b/24, 343a/04, 343a/10, 343a/19, 343a/20, 343b/12, 343b/13, 343b/15, 343b/17, 343b/20, 343b/27dc, 344a/01, 344a/14, 344b/04dc, 344b/05, 344b/05, 344b/05dc, 344b/07, 344b/14, 345a/22, 345a/25, 345a/27, 345b/03, 345b/13dc, 345b/14dc, 345b/14dc, 345b/16, 345b/24, 345b/24, 346a/14dc, 346a/21dc, 346a/22, 346a/23dc, 346a/23dc, 346a/26dc, 346a/27dc, 346b/09, 346b/10, 346b/10dc, 347a/05db, 347a/11, 347a/11dc, 347a/17, 347a/17, 347a/17db, 347a/17db, 347a/17db, 347a/27db, 347b/15, 347b/17, 348a/03, 348a/10, 348a/27, 348b/01, 348b/06, 348b/11, 348b/22, 349a/08, 349a/19, 349b/03, 349b/04, 349b/11, 349b/13, 349b/16, 349b/17, 349b/17db, 349b/26, 350a/01, 350a/05, 350a/08, 350a/12, 350a/13, 350a/17, 350a/18, 350b/08, 350b/12, 350b/18, 350b/18db, 350b/21db, 350b/23db, 350b/23dc, 351a/12, 351a/23

ol- *T.f.* 1. Yardımcı fiil. 2. Vuku bulmak, meydana gelmek, varlık halini almak. 3. Yaratılmak. 4. Bir hâlden bir hâle geçmek.

o. (**ber-ḫūrdār ol-**) 333a/23dc

o.-a 322b/23, 323a/20, 329b/07, 341a/13, 345b/23, 348a/14, 350b/15

o.-a (**defʿ ol-**) 320a/21

o.-a (**dillerde dāstān ol-**) 331a/04

o.-a (**maʿẕūr ol-**) 341b/03

o.-a (**mercūḥ ol-**) 341b/11

o.-a (**mümkin-i taḥrīr ol-**) 344b/08

o.-acağı 333a/07dc

o.-acağın (**ḥāl-i müşkil ol-**) 332a/27

o.-acağuñuz (**manṣūr ol-**) 331a/21

o.-acak 321b/07, 324b/23

o.-acaḳ 323b/24, 327a/15, 328a/10, 332b/16, 333a/21dc, 343a/12

o.-acaḳ (**dāḫil ol-**) 336b/20dc

o.-acaḳ (**dest-āvīz ol-**) 341b/13

o.-acaḳ (**pinhān ol-**) 328a/26

o.-acaḳların (**muẓaffer ol**-) 331a/19
o.-ᶜadūrlar 323a/19
o.-alar 348a/08, 351a/07
o.-alar (**murabbaᶜ-nişīn ol**-) 341b/08
o.-alı 331b/05
o.-am (**ber-ḳarār ol**-) 325b/08
o.-amadı (**ḳādir ol**-) 317b/24
o.-amaz 326b/17dc
o.-an 318b/27, 319b/06, 320a/04, 320a/23, 320b/02, 320b/08, 320b/16, 320b/16dc, 321a/19dc, 321a/20, 321b/07, 322b/11, 322b/13, 323a/01, 323b/04, 323b/17, 323b/22, 323b/27, 324a/02, 324a/25, 324b/20, 324b/23db, 325a/14, 325a/21dc, 325a/23, 325a/26, 325b/03, 326a/14, 326a/27, 327a/14, 327a/17, 328a/03, 328a/14, 328b/20, 329a/18, 329a/27, 330b/19, 331b/11dc, 331b/12, 332a/17, 332a/21, 332a/26, 332b/01, 333a/07, 333a/08, 333b/24dc, 333b/25dc, 334a/13dc, 334b/14dc, 334b/27, 336a/07, 336a/26dc, 336b/08, 336b/14, 337b/18, 337b/23db, 338a/12, 338a/14db, 338b/03, 338b/10dc, 339a/16, 340a/07, 342a/01, 342a/07, 342b/15db, 342b/15dc, 342b/16, 342b/17, 342b/23, 342b/24, 343a/14, 343b/13, 343b/15, 343b/15, 344a/02, 344a/04, 344a/10, 344a/11, 344b/11, 344b/15, 345a/22, 345b/01, 345b/05, 345b/14, 345b/15dc, 346b/15, 346b/17, 346b/19, 347b/23dc, 350b/07dc, 350b/22dc, 351a/25, 351a/26
o.-an (**āġuşte-i ḫūn ü ḫāk ol**-) 334b/08
o.-an (**āsūde ol**-) 345a/25
o.-an (**baḳıyyetü's-seyf ol**-) 347b/17
o.-an (**baḳıyyetü's-süyūf ol**-) 347b/15db
o.-an (**ġālib ol**-) 320a/07
o.-an (**ġarīḳ ol**-) 334b/08
o.-an (**ḥadd-i imkān ol**-) 336a/12
o.-an (**ḫalāṣ ol**-) 332b/10dc
o.-an (**ḫarābe-müşrif ol**-) 343b/02, 351a/13
o.-an (**ḫarābe ol**-) 351a/13dc
o.-an (**ḫavāle ol**-) 335b/05, 343a/03
o.-an (**ḳābil ol**-) 335b/06
o.-an (**lāzım ol**-) 331a/20
o.-an (**maᶜdūd ol**-) 345a/22
o.-an (**maḫṣūṣ ol**-) 339b/12, 344b/18
o.-an (**maḥṣūr ol**-) 343a/12, 346b/06, 346b/06dc, 347b/22
o.-an (**maḥsūd-ı selāṭīn-i cihān ol**-) 340b/15
o.-an (**maḳṣūd ol**-) 347a/05
o.-an (**maṣlūb ol**-) 328a/15
o.-an (**maᶜzūl ol**-) 325b/20dc
o.-an (**mehdūm ol**-) 351a/14
o.-an (**meşhūr ü müteᶜārif ol**-) 319b/08
o.-an (**mevcūd ol**-) 318a/04
o.-an (**mevżūᶜ ol**-) 345a/04db
o.-an (**muḳābeleci ol**-) 332a/17dc
o.-an (**murād ol**-) 347a/04dc
o.-an (**mutaṣarrıf ol**-) 333b/24dc, 342a/09
o.-an (**muvaffaḳ ol**-) 331a/18, 334b/15
o.-an (**mübtelā ol**-) 319a/23
o.-an (**müctemiᶜ ol**-) 344b/07
o.-an (**mü'eşşir ol**-) 339a/03
o.-an (**mümkin ol**-) 350b/19
o.-an (**münᶜaḳid ol**-) 341b/16
o.-an (**münāsib ol**-) 342b/10
o.-an (**münhedim ol**-) 351a/14dc

o.-an (**müntaḫab ol**-) 328b/03
o.-an (**müsemmā ol**-) 348b/04
o.-an (**müteᶜārif ol**-) 333b/09
o.-an (**müttefiḳ ol**-) 326a/26
o.-an (**perākende ol**-) 334a/13dc, 334a/14
o.-an (**şehīr ol**-) 346a/26, 347b/24
o.-an (**ṭuġyānī vü ᶜiṣyānī ol**-) 340a/06
o.-an (**vāḳiᶜ ol**-) 332b/15dc, 333b/17, 335a/11, 337b/26, 343a/25, 345b/14dc
o.-an (**zāviye-nişīn ol**-) 345b/03
o.-an (**ẓāhir ol**-) 343a/01
o.-ana (**müstaḥiḳḳ ol**-) 341b/11
o.-andan 337a/24, 337a/24dc
o.-andur 340b/12
o.-anı 340a/18
o.-anı (**mümkin ol**-) 350b/18db
o.-anlar 321a/25, 339b/23
o.-anlar (**ḥarem-perver ol**-) 341b/24
o.-anlar (**maḥṣūr ol**-) 336a/12
o.-anlar (**me'mūr ol**-) 336a/09
o.-anlar (**müteheyyiᶜ ol**-) 339b/12
o.-anlara (**rāġıb ol**-) 343a/16
o.-anlardan 324b/01, 344b/16
o.-anları 326b/23, 340a/06, 347b/24
o.-anları (**muᶜīn ol**-) 328b/09
o.-anlaruñ 322a/01, 328b/13, 329a/01, 338a/14, 339b/11
o.-anuñ 325b/15
o.-ası 333a/21
o.-aydı 341b/17db, 341b/19
o.-aydım (**ber-ḳarār ol**-) 325b/08dc
o.-dı 319a/09, 319a/17db, 320a/19, 320a/20, 321a/21, 323b/24, 324a/10, 325b/06dc, 326a/21, 327a/08, 327a/15, 327b/04, 328b/06, 328b/06db, 331a/16, 332b/16, 332b/20, 333a/07dc, 335a/27db, 336a/26db, 337a/01, 337a/18, 337a/24dc, 337a/25dc, 337b/02, 340a/01, 340a/17, 343a/26db, 343a/26dc, 345b/21, 346b/16, 348a/07, 348a/10
o.-dı (**āgāh ol**-) 339a/18
o.-dı (**bāᶜiş ol**-) 321a/07, 348a/11
o.-dı (**baş ol**-) 335a/24
o.-dı (**bī-nevā ol**-) 325b/06
o.-dı (**cemᶜ ol**-) 322b/22
o.-dı (**ceng ü cidāl ol**-) 321b/03dc
o.-dı (**ceng ü perḫāş ol**-) 321a/24db
o.-dı (**dāḫil ol**-) 321a/13dc, 327a/06dc, 327a/06dc, 327a/17, 330a/11dc, 331b/11dc, 336a/22, 336b/10dc
o.-dı (**düşvār ol**-) 350a/06
o.-dı (**esbāb-ı fitne vü fesād ol**-) 322b/07
o.-dı (**ġā'ib-i ġayr-ı āyib ol**-) 348b/24
o.-dı (**ġā'ib ol**-) 348b/24db, 348b/27
o.-dı (**ġazā ol**-) 334b/09
o.-dı (**helāk ol**-) 333b/04dc
o.-dı (**ḫaber-dār ol**-)
o.-dı (**ḫākle yek-sān ol**-) 343b/11db
o.-dı (**ḫākle yek ol**-) 343b/17
o.-dı (**ḫalāṣ ol**-) 336a/15, 347b/22
o.-dı (**ḫāṣıl ol**-) 329a/25, 332a/24, 346b/06dc, 346b/12
o.-dı (**ḫāṭır ol**-) 347a/19dc
o.-dı (**hüveydā ol**-) 336b/11
o.-dı (**iḥsān ol**-) 329b/22dc
o.-dı (**ḳādir ol**-) 330a/16
o.-dı (**ḳarīb ol**-) 338b/01
o.-dı (**lāyıḥ ol**-) 348a/26
o.-dı (**maġżūb-ı pādişāh-ı ᶜalī-miḳdār ol**-) 342a/09

o.-dı (**maḫnūḳ ol**-) 338b/13
o.-dı (**maḳtūl ol**-) 329b/22, 339a/08
o.-dı (**muḳᶜad ol**-) 349b/16db
o.-dı (**maᶜlūm ol**-) 322a/02
o.-dı (**mażbuṭ-ı ᶜasker-i İslām ol**-) 333a/14
o.-dı (**medfūn ol**-) 346a/17
o.-dı (**me'mūr ol**-) 329b/23
o.-dı (**mest-saᶜd ol**-) 321a/14, 346a/14
o.-dı (**meşhūr ol**-) 348b/05
o.-dı (**me'ẕūn ol**-) 333a/17db
o.-dı (**muḥtāc ol**-) 335a/15
o.-dı (**muᶜīn ol**-) 348a/09
o.-dı (**muḳadder ol**-) 329a/09
o.-dı (**muḳarrer ol**-) 325b/05, 331a/24, 332a/12
o.-dı (**mutażammın ol**-) 345b/26
o.-dı (**mübāşir ol**-) 338a/12
o.-dı (**münᶜaḳid ol**-) 326a/08dc
o.-dı (**müncemid ol**-) 320a/26
o.-dı (**münşaḳḳ ol**-) 350a/07
o.-dı (**müsellem ol**-) 326b/09
o.-dı (**müteveccih ol**-) 332b/12, 336b/02
o.-dı (**nādim ol**-) 340a/13
o.-dı (**naṣīb-i ehl-i İslām ol**-) 320a/01
o.-dı (**pāy-māl ol**-) 337a/10
o.-dı (**peyveste ol**-) 346b/08
o.-dı (**pür ol**-) 325b/05dc
o.-dı (**reşk-i cennetül-me'vā ol**-) 340b/02dc
o.-dı (**revān ol**-) 344a/10
o.-dı (**revāne ol**-) 330a/11dc
o.-dı (**sālib ol**-) 345b/24
o.-dı (**sālik-i beḳā-yı cāvīdānī ol**-) 330b/01, 330b/01
o.-dı (**sālik-i rāh-ı ᶜadem ol**-) 335a/25
o.-dı (**sebeb ol**-) 318b/08, 326a/07db, 326a/07dc
o.-dı (**seyr ol**-) 320a/03
o.-dı (**ṣabāḥ ol**-) 324a/09
o.-dı (**ṣūret-peẕīr ol**-) 351a/12
o.-dı (**sükūn ol**-) 337a/17dc
o.-dı (**şādān ü ḫandān ol**-) 329a/10dc
o.-dı (**şehīd ol**-) 321a/25dc
o.-dı (**ṭaḳ ol**-) 348b/08
o.-dı (**ṭaleb-i emān ol**-) 333a/11
o.-dı (**vāḳıf ol**-) 319b/16
o.-dı (**vāḳiᶜ ol**-) 324b/12, 331b/11dc, 332a/10, 332b/26dc, 333b/18dc, 342a/05dc, 342a/06, 342a/12, 343a/26, 343b/11dc, 343b/20, 343b/27dc
o.-dı (**vārid ü vāṣıl ol**-) 334a/08dc
o.-dı (**vāṣıl ol**-) 325b/20dc, 330a/11dc, 330a/11dc, 332a/12dc, 332a/24, 332b/22dc, 333a/06dc, 337a/25dc
o.-dı (**yaġma ol**-) 325b/05
o.-dı (**yol ol**-) 320a/22
o.-dı (**zā'il ol**-) 347a/23
o.-dı (**ẓāhir ol**-) 340b/17
o.-dı (**ṭālib ol**-) 319a/27
o.-dı (**ġulġule ol**-) 337a/24
o.-dıḳ (**nāzil ol**-) 350a/03
o.-dılar 320a/03db, 328b/23, 333a/09, 333b/17dc, 334a/05, 347a/13dc
o.-dılar (**āgāh ol**-) 339a/21
o.-dılar (**ᶜāzim ol**-) 344a/01, 351a/17
o.-dılar (**behremend ol**-) 334b/20
o.-dılar (**cemᶜ ol**-) 322b/22dc, 323a/05dc, 323a/06, 326a/08dc, 339a/22, 340a/02
o.-dılar (**dāḫil ol**-) 320b/24, 322a/18, 322a/23, 330b/22, 334a/12dc, 336a/09dc, 344a/21dc, 345a/23, 345b/14dc, 351a/18dc
o.-dılar (**ḫayrān ol**-) 339a/18dc

o.-dılar (**kūşe-nişīn ol**-) 329b/01
o.-dılar (**mefḳūd ol**-) 331b/08
o.-dılar (**me'mūr ol**-) 332a/15, 343b/27, 344b/14
o.-dılar (**mesrūr ol**-) 343b/08
o.-dılar (**mest-saʿd ol**-) 326a/08dc
o.-dılar (**me'ẕūn ol**-) 333a/17dc
o.-dılar (**muvaffaḳ ol**-) 343b/07dc
o.-dılar (**mübāhī ol**-) 321a/04dc
o.-dılar (**müctemiʿ ol**-) 323a/05
o.-dılar (**mümidd ol**-) 348a/09
o.-dılar (**müteveccih ü revāne ol**-) 331b/11dc, 345b/15dc
o.-dılar (**rāżī ol**-) 317b/04
o.-dılar (**revāne ol**-) 321a/19dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 330a/02dc, 332a/25dc, 335b/21dc, 337b/23dc, 350b/21dc
o.-dılar (**sāʿī ol**-) 336b/05
o.-dılar (**şükrān ü ḫāndan ol**-) 321a/04
o.-dılar (**ṭālib-i emān ol**-) 346b/10
o.-dılar (**ṭālib ol**-) 343a/13dc, 346b/09dc
o.-dılar (**vāṣıl ol**-) 333a/26dc, 333a/27
o.-dılar (**müteveccih-i rāh-ı ġazā ol**-) 344b/06
o.-dım 348a/22, 350a/05
o.-dım (**me'mūr ol**-) 338a/20
o.-dım (**mülāḳī ol**-) 350a/01
o.-dım (**münḳaṭıʿ ol**-) 350a/05
o.-dım (**münkesirü'l-bāl ol**-) 338a/15db
o.-dım (**münkesirü'l-ḫāṭır ol**-) 338a/15
o.-dıñ 340b/26
o.-dik (**nāzil ol**-) 350a/03db
o.-duġı 318b/05, 318b/06, 325b/03dc, 325b/20dc, 326a/13, 327b/15, 329b/20dc, 332a/11, 332b/21, 332b/21dc, 333a/26, 336a/22, 336a/25, 336b/10, 338a/26, 340a/19, 340b/17, 341b/14, 342a/25, 347b/23
o.-duġı (**dāḫil ol**-) 331b/11dc, 336a/07dc
o.-duġı (**ḫabīr ol**-) 336a/10
o.-duġı (**maḫnūḳ ol**-) 338b/14
o.-duġı (**maḥṣūr ol**-) 327a/18
o.-duġı (**maḳhūr ol**-) 334a/07dc
o.-duġı (**maḳtūl ol**-) 339a/08, 339a/12
o.-duġı (**manṣūr ol**-) 334a/07db
o.-duġı (**meksūr ol**-) 334a/07db, 334a/08
o.-duġı (**mücib-i renciş-i ʿavām ol**-) 322b/03
o.-duġı (**muḫtefī ol**-) 324a/14, 337b/24
o.-duġı (**muvaffaḳ ol**-) 344a/27
o.-duġı (**muẓaffer ol**-) 334a/07dc
o.-duġı (**münʿaḳid ol**-) 318a/11
o.-duġı (**münʿakis ol**-) 344a/12
o.-duġı (**münhezim ol**-) 333b/23dc
o.-duġı (**münşaḳḳ ol**-) 350a/10
o.-duġı (**müteveccih ol**-) 330a/21
o.-duġı (**şehīd ol**-) 322b/04, 332a/18dc, 332a/19
o.-duġı (**vāḳıf ol**-) 337a/11dc
o.-duġıçün 327a/18db
o.-duġıdur 318b/27
o.-duġıdur (**müncemid ol**-) 320a/17
o.-duġın 324a/13, 327a/06dc, 329a/01, 332a/27dc, 332b/08, 347a/10
o.-duġın (**dāḫil ol**-) 336a/07, 347a/08
o.-duġın (**ḥāṣıl ol**-) 336a/08
o.-duġın (**manṣūr ol**-) 331a/27
o.-duġına 325a/21dc

o.-duġından 333a/10, 335b/08, 337a/11
o.-duġından (**şerīk ol-**) 322a/09
o.-duġum (**me'mūr ol-**) 337b/20
o.-duġum (**teslīm ol-**) 327b/22
o.-duġumuz (**ḳādir ol-**) 347b/04
o.-duḳça 345a/10
o.-duḳça (**dāḫil ol-**) 338b/11
o.-duḳda 320a/14, 321b/09
o.-duḳda (**dāḫil ol-**) 333b/12
o.-duḳda (**mübāhī ol-**) 321a/14dc
o.-duḳda (**tamām ol-**) 326a/08dc
o.-duḳda (**vārid ol-**) 334b/13dc
o.-duḳdan (**dāḫil ol-**) 327b/10, 330a/22
o.-duḳdan (**mutaṣarrıf ol-**) 319b/04
o.-duḳları 341a/08
o.-duḳları (**ʿasker-keş ol-**) 335a/03
o.-duḳları (**dāḫil ol-**) 344a/20dc
o.-duḳları (**ġālib ol-**) 334b/12dc
o.-duḳları (**ġālib ü manṣūr ol-**) 334b/13
o.-duḳları (**me'mūr ol-**) 340b/13, 348a/04db
o.-duḳları (**mübtelā ol-**) 341b/09
o.-duḳları (**sākin ol-**) 346b/02
o.-duḳları (**süvār ol-**) 342a/22
o.-duḳların (**me'mūr ol-**) 348a/04
o.-duḳların (**muʿīn ol-**) 348a/06
o.-duḳlarında (**maḥṣūr ol-**) 333b/27dc
o.-duñuz (**müteveccih ol-**) 326b/15dc
o.-dügi 318a/11db, 318b/05db, 336b/10db, 338a/26db, 340b/17db
o.-dügi (**muvaffaḳ ol-**) 344a/21db
o.-dügidür 318b/27db, 320a/17db
o.-dügin (**dāḫil ol-**) 347a/07db
o.-dügüm (**me'mūr ol-**) 337b/02db
o.-dügümüz (**ḳādir ol-**) 347b/02db
o.-dükçe (**dāḫil ol-**) 338b/11db
o.-dükde 320a/14db
o.-dükden 319b/04db, 330a/22db
o.-dükleri 341a/08db
o.-dükleri (**ġālib ü manṣūr ol-**) 334b/12db
o.-ıcaḳ 326a/18, 327b/16db, 327b/18, 329a/01, 334a/13, 334a/13dc
o.-ıcaḳ (**dāḫil ol-**) 324a/26
o.-ıcaḳ (**ḫitāb ol-**) 336b/26
o.-ıcaḳ (**meẕkūr ol-**) 346a/03
o.-ıcaḳ (**münʿakis ol-**) 323a/27
o.-ıcaḳ (**müteveccih ol-**) 327a/21
o.-ıcaḳ (**ṣādır ol-**) 337b/17
o.-ıcaḳ (**vaḳf-ı aḥvāl ol-**) 318a/14
o.-ınca 336b/27, 347b/16
o.-ınca (**tekmīl ol-**) 344b/04dc
o.-ma (**bāʿiṣ ol-**) 351a/05
o.-mada (**menʿ ol-**) 323a/04dc
o.-madı 320a/23, 331a/16, 334b/10dc
o.-madı (**ḫalāṣ ol-**) 334b/09dc, 347b/23dc
o.-madı (**ḫali ol-**) 321b/04, 331b/20
o.-madı (**iḥtimāl ol-**) 331b/19db
o.-madı (**müfīd ol-**) 331a/16db
o.-madı (**mümkin ol-**) 345b/25
o.-madı (**müyesser ol-**) 321b/03, 335b/19
o.-madılar (**mehcūr ol-**) 340b/05db
o.-madılar (**münḳaṭıʿ ol-**) 340b/05
o.-madın 325b/25
o.-madıñ (**ḫabīr ol-**) 347b/01dc

o.-maduġı (**meksūr ol**-) 322a/23dc
o.-maduġı (**muᶜādil ol**-) 334b/23
o.-maduġı (**mümkin ol**-) 320b/17
o.-maduġın 328b/27, 333a/21
o.-maduġına (**ḳādir ol**-) 325b/19
o.-maduġına (**meksūr ol**-) 322a/23
o.-maduḳdan (**meftūḥ ol**-) 336a/27dc
o.-maġa (**āşinā ol**-) 328a/08
o.-maġa (**perākende ol**-) 323a/17
o.-maġı 339b/23
o.-maġın 332b/23
o.-maġın (**lāzım ol**-) 332a/20dc
o.-maġın (**muḳteżā ol**-) 320b/21
o.-maġın (**vāḳiᶜ ol**-) 340b/02dc
o.-maġla 321a/06db, 321b/13, 324b/02, 329b/21, 331b/18, 331b/19, 333b/19, 335b/05, 336b/17, 337b/13, 338a/04, 342a/13
o.-maġla (**ḫabīr ol**-) 335a/06
o.-maġla (**ḳā'il ol**-) 321b/12
o.-maġla (**ḳarīb ol**-) 333a/16
o.-maġla (**merhūn ol**-) 335b/19dc
o.-maġla (**müteᶜahhid ol**-) 319b/03
o.-maġla (**netīce-baḫş ol**-) 320a/18
o.-maġla (**vāḳiᶜ ol**-) 321a/06
o.-mak (**rāżī ol**-) 317b/20
o.-maḳ 322b/18db, 328a/04, 338b/09, 340a/17, 343a/19dc
o.-maḳ (**ᶜalāmet-i mevt ol**-) 325a/19
o.-maḳ (**bāᶜiṣ-i ḳahr u ġalebe ol**-) 343b/17
o.-maḳ (**cülūs ol**-) 326a/08dc
o.-maḳ (**dūr ol**-) 342a/14
o.-maḳ (**heder ol**-) 337b/09
o.-maḳ (**ıṣlāḥ-peẕīr ol**-) 326a/08dc
o.-maḳ (**kāfir ol**-) 326b/25
o.-maḳ (**meẕkūr ol**-) 346a/24
o.-maḳ (**muᶜīn ol**-) 322a/12
o.-maḳ (**mültefit ol**-) 338a/13
o.-maḳ (**müteheyyi' ol**-) 320b/06
o.-maḳ (**müteveccih ol**-) 343a/17
o.-maḳ (**sālim ol**-) 344b/26
o.-maḳda (**süvār ol**-) 340b/18
o.-maḳla 318b/21
o.-mamaġa 334b/03
o.-mamaġla 333b/12, 342a/20
o.-mamaġla (**muᶜīn ol**-) 321a/25
o.-mamaġla (**mümkin ol**-) 342a/14
o.-mamış 334b/10, 344a/21db
o.-mamış (**dāḫil ol**-) 327b/05
o.-mamış (**naṣīb ol**-) 345a/21
o.-mamışdı (**dāḫil ol**-) 327b/05db
o.-mamışdur (**muvāfıḳ ol**-) 318b/16
o.-mamışdur (**vāḳiᶜ ol**-) 320b/10, 329a/20dc
o.-mañ (**muḳayyid ol**-) 331a/02
o.-ması 338a/26db
o.-ması (**ġarḳ ol**-) 342a/25
o.-masına (**ḳatl ol**-) 336b/18dc
o.-masun (**pāy-bend ol**-) 331a/02
o.-maya 339a/02
o.-maya (**ḫālī ol**-) 344b/01, 347b/24
o.-mayacaḳ (**meftūḥ ol**-) 336a/27
o.-mayanlar (**ḳābil-i naḳl ol**-) 335b/01
o.-mayanları (**mümkin ol**-) 319a/13
o.-mayanuñ 325b/15, 340a/22

o.-mayasın (**bāᶜiş ol-**) 351a/05db
o.-mayup 328b/24, 337b/23dc
o.-mayup (**ḳāniᶜ ol-**) 319a/27
o.-mayup (**sūd-mend ol-**) 329b/10
o.-maz 321b/25, 326a/02, 326a/10, 327b/16
o.-maz (**ḫālī ol-**) 326b/10dc
o.-maz (**mücāb ol-**) 322a/02
o.-maz (**rāżī ol-**) 350b/16dc
o.-maz (**ṣādır ol-**) 341b/11
o.-mazdı (**intifāᶜ ol-**) 322a/13
o.-mazlardı (**müteġayyir ol-**) 322a/14
o.-mazsın 318a/03
o.-mazsız (**ḫalāṣ ol-**) 324b/14
o.-mış 341b/17db, 344a/26, 346a/13
o.-mış (**bāᶜiş-i meserret ü sürūr ol-**) 334b/13
o.-mış (**bāᶜiş-i renciş-i ḫāṭır ol-**) 329b/10
o.-mış (**cemᶜ ol-**) 323b/05, 323b/19, 334b/02, 335a/23
o.-mış (**esīr ol-**) 320a/12
o.-mış (**ġarḳ-ı ᶜaraḳ ol-**) 322b/20
o.-mış (**ġarḳ ol-**) 347a/16dc
o.-mış (**ḫāṣıl ol-**) 334b/13dc
o.-mış (**maḥṣūr ol-**) 336a/01
o.-mış (**me'mūr ol-**) 345b/09
o.-mış (**muḳārin ol-**) 341b/17
o.-mış (**mülḥaḳ ol-**) 335a/01
o.-mış (**müṣādif ol-**) 338a/27
o.-mış (**müstevlī ol-**) 326b/06
o.-mış (**mütevāṣıl ol-**) 330a/23
o.-mış (**müteveccih ol-**) 336b/06
o.-mış (**nişīmen-i būm u ġurāb ol-**) 333b/18
o.-mış (**telef ol-**) 335b/21
o.-mış (**vāḳiᶜ ol-**) 323a/02
o.-mış (**virān ol-**) 335b/25dc
o.-mışam (**me'mūr ol-**) 349a/04
o.-mışam (**sebeb ol-**) 329b/08
o.-mışdı 333b/18dc
o.-mışdur 318b/26, 341a/14
o.-mışdur (**bāᶜiş ol-**) 318b/14
o.-mışdur (**dāmen-efşān ol-**) 330b/09
o.-mışdur (**meẕkūr ol-**) 341a/27
o.-mışdur (**muḫtefī ol-**) 323b/22
o.-mışdur (**vāḳiᶜ ol-**) 326b/14, 338a/23, 341a/06
o.-mışlar (**cemᶜ ol-**) 349a/20
o.-mışlar (**fāriġ ol-**) 346b/13
o.-mışlar (**müfārıḳ ol-**) 319b/14
o.-mışlar (**süvār ol-**) 340b/16
o.-mışlardur (**tābiᶜ ol-**) 335a/02
o.-mışlardur (**ẕāhib ol-**) 338b/20
o.-sa 322a/22, 339b/02, 341b/16, 350a/25
o.-sa (**müştedd ol-**) 324b/07db
o.-sa (**vāḳiᶜ ol-**) 338b/24
o.-sa (**ziyāde ol-**) 324b/08
o.-salar 337b/15
o.-sun 324a/05, 324a/07, 324b/01, 337a/09
o.-sun (**ḫelāl ol-**) 333a/23dc
o.-sun (**ḳahr u ġalebe ol-**) 343b/11db
o.-sun (**ḳatl-i ᶜāmm ol-**) 326b/21dc
o.-uben 348a/09
o.-uñ (**mütevaḳḳıf ol-**) 326a/11
o.-up 318b/24, 321a/06dc, 327b/16, 329b/21dc, 331b/10dc, 332a/20dc, 332b/23db, 333a/01, 334b/17db, 338a/08, 338a/19, 338a/25, 340b/01dc, 343a/10, 347a/07dc, 349b/04
o.-up (**ᶜāṣī ol-**) 319b/05
o.-up (**āyib ol-**) 348b/27
o.-up (**ᶜāzim-i rāh-ı dārü'l-mülk ol-**)344a/08
o.-up (**bādī ol-**) 326b/03
o.-up (**baṣīr ol-**) 349b/03
o.-up (**bī-ḫużūr ol-**) 332a/13

o.-up (**bī-iḫtiyār ol**-) 318a/02
o.-up (**bīdār ol**-) 328a/09
o.-up (**cālis ol**-) 347a/13
o.-up (**cemᶜ ol**-) 339b/11db
o.-up (**ceng ü cidāl ol**-) 321b/03
o.-up (**ceng ü ṣavaş ol**-) 335a/24
o.-up (**dāḫil ol**-) 327a/06dc, 336a/04dc, 336b/21db
o.-up (**defᶜ ol**-) 320a/21db
o.-up (**dil-gīr ol**-) 336b/18
o.-up (**dil-gīr ü rencūr ol**-) 322a/24
o.-up (**efkār ol**-) 317b/14db
o.-up (**emīn ol**-) 328a/02
o.-up (**esbāb-ı fitne vü fesād ol**-) 322b/07dc
o.-up (**esīr ol**-) 320a/05
o.-up (**fevt ol**-) 321b/08
o.-up (**ġālib ol**-) 328a/17
o.-up (**hāribe ol**-) 348b/04
o.-up (**ḥāżır ol**-) 348b/16, 349a/13
o.-up (**ḫākle yek-sān ol**-) 343b/13
o.-up (**iḫrāḳ-ı bi'n-nār ol**-) 335a/20db
o.-up (**iẕn-i ᶜāmm ol**-) 339b/07
o.-up (**ḳābil ol**-) 321a/23dc, 321b/04dc, 323a/16
o.-up (**ḳatl ol**-) 323a/11dc
o.-up (**maġżūb-ı pādişāh-ı devrān ol**-) 320b/26
o.-up (**maḫnūḳ ol**-) 339a/11
o.-up (**mehīn ol**-) 318b/12
o.-up (**me'mūr ol**-) 330a/24, 338a/20db
o.-up (**mest-saᶜd ol**-) 344a/15
o.-up (**me'ẕūn ol**-) 319a/11, 333a/17
o.-up (**muḳᶜad ol**-) 349b/16
o.-up (**muḳābeleci ol**-) 332a/17
o.-up (**muḳābil ol**-) 334a/10dc
o.-up (**muḳarrer ol**-) 340a/26
o.-up (**mübāşir ol**-) 319a/06
o.-up (**müctemiᶜ ol**-) 328a/19, 336b/20, 347b/13
o.-up (**mü'essir ol**-) 339a/07
o.-up (**mülāḳī ol**-) 332b/15
o.-up (**münhezim ol**-) 330a/03
o.-up (**müstaḳil ol**-) 328b/05
o.-up (**müstevlī ol**-) 326b/06dc
o.-up (**müşteddol**-) 336b/03
o.-up (**müteġayyir ol**-) 337b/03
o.-up (**müteveccih ol**-) 332b/10db
o.-up (**müteyaḳḳıẓ ol**-) 327a/11, 328b/19
o.-up (**nā-çār ol**-) 328a/17
o.-up (**nādim ol**-) 330b/07
o.-up (**nām-ı ḥācc-ı şerīf ol**-) 322b/01
o.-up (**nümāyān ol**-) 334a/11
o.-up (**perākende ol**-) 326a/08dc
o.-up (**perīşān ol**-) 334a/11dc
o.-up (**rāciᶜ ol**-) 339a/16
o.-up (**rencūr ol**-) 322a/23dc
o.-up (**reşk-i cennetül-me'vā ol**-) 340b/03
o.-up (**revān ol**-) 333a/22dc
o.-up (**seyr ol**-) 330a/27
o.-up (**ṣādır ol**-) 343b/17, 351a/15db
o.-up (**sābit-ḳadem ü ber-ḳarār ol**-) 334a/20db
o.-up (**sābit ü ber-ḳarār ol**-) 334a/20
o.-up (**süvār ol**-) 326a/08dc, 336a/14, 340b/18db
o.-up (**şīr-gīr ol**-) 317b/02
o.-up (**ṭālib ol**-) 345b/27
o.-up (**telef ol**-) 333b/04
o.-up (**vāḳiᶜ ol**-) 321a/03, 321a/12dc, 321a/13, 334b/22, 346a/02db
o.-up (**vāṣıl ol**-) 332a/24dc
o.-up (**yek-dil ol**-) 326a/01
o.-up (**yek-zebān ol**-) 326a/01dc

o.-ur 319b/21db, 322b/24, 324a/01, 325a/21dc, 327b/14, 328a/16, 329a/04, 329a/04db, 336a/01
o.-ur (**bāᶜiş ol-**) 328a/06
o.-ur (**bīdār ol-**) 328a/09db, 338b/16
o.-ur (**cā'iz ol-**) 340a/12
o.-ur (**cülūs ol-**) 337a/25dc
o.-ur (**dāḫil ol-**) 321a/22dc, 336b/24
o.-ur (**defᶜ ol-**) 350a/08
o.-ur (**ḥāl-i müşkil ol-**) 335b/14
o.-ur (**ḳā'il ol-**) 327b/18
o.-ur (**mā'il ol-**) 327b/17
o.-ur (**muḫtefī ol-**) 339b/26
o.-ur (**mübāşir ol-**) 325b/17
o.-ur (**münᶜakis ol-**) 318a/06
o.-ur (**müṣādif ol-**) 327a/25
o.-ur (**nā'il ol-**) 350a/24
o.-ur (**perākende ol-**) 339a/26dc
o.-ur (**perīşān ol-**) 334a/12
o.-ur (**ṣādır ol-**) 322b/27
o.-ur (**sālik ol-**) 317b/19
o.-ur (**tebs ol-**) 323b/21db
o.-ur (**vāḳıf ol-**) 327a/15
o.-ur (**vāḳiᶜ ol-**) 326b/14dc, 338b/24, 344a/20
o.-ur (**yek-zebān ol-**) 323a/04dc
o.-ur (**zīr ü zeber ol-**) 328a/09
o.-ur (**ẓāhir ol-**) 328a/07
o.-urdı 321a/23, 348b/01, 348b/01db
o.-urdı (**dāḫil ol-**) 321a/22
o.-urdı (**vāḳiᶜ ol-**) 344a/20db
o.-urlar 319b/21
o.-urmış 317b/27
o.-ursa 331a/02
o.-ursa (**meẕkūr ol-**) 341b/02
o.-ursa (**münᶜakis ol-**) 324b/25
o.-ursız (**sebeb ol-**) 324b/13
o.-uruz (**müstaḥiḳḳ ol-**) 329b/18
o.-uruz (**müte'essif ol-**) 341b/19
o.-uruz (**sebeb ol-**) 327a/03

olıgel- *T.b.f.* Olmaya devam etmek, sürmek.
o.-en (**meştā olıgel-**) 332a/15

olın- *T.f.* 1. Olmak fiiline konu teşkil etmek. 2. Yardımcı fiil.
o.-a (**ḥabs olın-**) 350b/26dc
o.-a (**īḳāẓ olın-**) 329a/12
o.-a (**ẕikr olın-**) 346b/01
o.-acaḳ (**vażᶜ olın-**) 326a/08dc
o.-alar (**menᶜ olın-**) 351a/01
o.-amadı (**feth olın-**) 321a/23dc
o.-an (**aḫẕ olın-**) 334b/16
o.-an (**iḥdaş olın-**) 346a/10dc, 346a/11
o.-an (**iḫżār olın-**) 333b/13
o.-an (**istiᶜmāl olın-**) 323b/02
o.-an (**taᶜbīr olın-**) 345a/12
o.-an (**taḫmīl olın-**) 346a/17
o.-an (**taḫmīn ü taᶜyīn olın-**) 342b/11
o.-an (**taᶜyīn olın-**) 330a/12
o.-an (**ẕikr olın-**) 334a/01, 348a/17, 349b/07
o.-andur (**taᶜyīn olın-**) 346a/27db
o.-anuñ (**teslīm olın-**) 319a/04
o.-dı 325b/05dc, 335a/17, 335b/18, 335b/18dc, 347a/05db
o.-dı (**ᶜaḳd ü bend olın-**) 345b/13
o.-dı (**ārām olın-**) 344b/04dc
o.-dı (**ᶜavdet olın-**) 321b/05dc
o.-dı (**ᶜazīmet olın-**) 331b/19dc, 343b/19, 346a/14dc
o.-dı (**ᶜazl olın-**) 336b/01dc
o.-dı (**bend olın-**) 321a/16
o.-dı (**binā olın-**) 336a/04dc
o.-dı (**dāḫil olın-**) 321a/01dc
o.-dı (**ferāġat olın-**) 331b/19dc
o.-dı (**fermān olın-**) 318b/13, 326a/08dc
o.-dı (**ġāret ü ḫasāret olın-**) 335a/05db
o.-dı (**hücūm olın-**) 321b/02

o.-dı (**ibḳā olın**-) 332a/18dc
o.-dı (**icrā olın**-) 335a/27
o.-dı (**iḫrāc olın-**) 340b/05dc
o.-dı (**iḫrāḳ-ı bi'n-nār olın**-) 334b/24
o.-dı (**iḫrāḳ olın-**) 335b/01
o.-dı (**iḥsān olın**-) 321a/05dc, 321a/16dc, 331b/11dc, 336b/01dc, 338b/13dc, 346a/10dc
o.-dı (**iḥsān ü iʿṭā olın**-) 321a/17
o.-dı (**ihtimām olın**-) 335b/18dc, 346a/19dc
o.-dı (**iḳāmet olın**-) 335a/04
o.-dı (**iḳdām olın-**) 318b/22
o.-dı (**iktifā olın-**) 325a/21dc, 345a/14db
o.-dı (**inʿām olın-**) 340b/07dc
o.-dı (**ʿināyet olın**-) 337a/12, 338b/14, 342a/10
o.-dı (**irsāl olın**-) 332b/04dc, 333b/10, 343b/07dc, 345b/18dc, 347a/07dc, 350b/26dc
o.-dı (**iʿṭā olın-**) 330b/06
o.-dı (**iʿzāz ü ikrām olın**-) 344a/16
o.-dı (**ḳasr olın**-) 325a/21dc
o.-dı (**ḳaṭʿ olın**-) 320b/26dc
o.-dı (**muḥāṣara olın-**) 346b/06dc
o.-dı (**mübāşeret olın-**) 321a/23dc, 326a/08dc, 333a/07dc, 342b/15dc
o.-dı (**mürūr olın**-) 321a/02dc
o.-dı (**müteveccih-i rāh-ı ġazā olın-**) 344b/06dc
o.-dı (**naḳl olın-**) 318b/10, 349a/09
o.-dı (**naṣb-ı ḫıyām olın-**) 318a/12, 321a/12dc, 342b/08dc
o.-dı (**naṣb olın**-) 318b/11, 320b/14, 329b/23, 333b/20dc
o.-dı (**nüzūl olın**-) 332b/24dc, 334b/14dc, 340b/02dc, 345a/22dc, 346a/15dc, 346a/19
o.-dı (**revāne olın-**) 333a/27db
o.-dı (**riʿāyet olın-**) 325b/11
o.-dı (**sevḳ olın-**) 321a/21
o.-dı (**taḫmīl olın**-) 345b/17dc
o.-dı (**taḫvīl olın**-) 345b/18
o.-dı (**taʿyīn olın-**) 332a/20dc, 333b/16dc, 343b/01, 343b/07
o.-dı (**tekmīl olın-**) 333b/20dc
o.-dı (**tenbīh olın-**) 340a/14
o.-dı (**teslīm olın-**) 343b/02dc
o.-dı (**tevcīh olın**-) 318b/19db
o.-dı (**teveccüh olın**-) 334b/21, 335b/16
o.-dı (**tevzīʿ ü taḳsīm olın-**) 318a/23
o.-dı (**vaʿde olın-**) 337b/01
o.-dı (**vażʿ olın**-) 333b/13dc, 333b/20dc, 346a/22dc, 346a/23dc, 346a/23dc, 346a/27dc, 346a/27dc
o.-dı (**vezn olın-**) 346a/05
o.-dı (**żabṭ olın-**) 333a/14
o.-dı (**żamm ü ilḥāḳ olın-**) 343b/23
o.-dılar (**ıṭlāḳ olın**-) 329b/19
o.-dılar (**iclās olın**-) 326a/08dc
o.-dılar (**müteveccih ü revāne olın-**) 333b/17
o.-dılar (**revān olın-**) 343a/18
o.-duġı (**ʿarż olın-**) 350b/24
o.-duġı (**ʿavdet olın-**) 335b/10
o.-duġı (**ʿazīmet olın**-) 351a/11dc
o.-duġı (**ʿazl olın-**) 325b/03dc, 325b/20dc, 332b/21dc
o.-duġı (**binā olın-**) 335b/24
o.-duġı (**ḫareket olın-**) 346a/09dc
o.-duġı (**iclās olın**-) 351a/20
o.-duġı (**iḫrāc olın**-) 340b/03dc
o.-duġı (**iḥsān olın-**) 336b/01dc
o.-duġı (**iżāfet olın-**) 348a/17

o.-duġı (**ḳatl olın**-) 323a/11dc, 326a/08dc, 336b/09dc, 336b/10dc, 338a/26dc
o.-duġı (**muḥāfaẓa olın**-) 336a/01
o.-duġı (**muḥāṣara olın**-) 334b/22
o.-duġı (**taᶜyīn olın**-) 343a/25dc
o.-duġı (**teveccüh olın**-) 334b/20
o.-duġıdur (**muḥāṣara olın**-) 335b/11
o.-duġın (**ḳaṣd olın**-) 328a/12
o.-duġını (**fetḥ olın**-) 347a/07dc
o.-duḳda (**dāḫil olın**-) 345a/23dc
o.-duḳda (**ḫitāb olın**-) 333a/18dc
o.-duḳdan (**ārām olın**-) 346a/14dc
o.-duḳdan (**iḳāmet olın**-) 334b/21, 345b/15
o.-duḳdan (**taḫrīb ü ġāret olın**-) 343b/19
o.-duḳdan (**tekmīl olın**-) 343b/09
o.-duḳları (**ḳatl olın**-) 337a/17dc
o.-dükden 334b/21db
o.-dükden (**taḫrīb ü ġāret olın**-) 343b/11db
o.-ınca (**tedārük olın**-) 329a/14
o.-madı (**ḫālī olın**-) 321a/23dc, 321b/04db
o.-madı (**tafṣīl olın**-) 320a/18
o.-maġa (**vażᶜ olın**-) 342b/10
o.-maġla (**ġāret ü ḫasāret olın**-) 335b/03
o.-maġla (**ilḳā olın**-) 345b/02
o.-maġla (**naḳl olın**-) 322b/06
o.-maḳ 326a/08db
o.-maḳ (**ḳatl olın**-) 326a/08dc
o.-maḳ (**ḳaṭᶜ olın**-) 320b/26
o.-maḳ (**tafṣīl ü taḫrīr olın**-) 335b/04
o.-maḳ (**żabṭ olın**-) 330b/27
o.-masun (**ṭaleb olın**-) 329a/06
o.-maya (**ikfār olın**-) 339a/03
o.-maya (**inkār olın**-) 339a/03db
o.-mayacaḳ (**ḫalᶜ olın**-) 326a/08dc
o.-mazsa (**imdād olın**-) 332a/27
o.-mış (**fermān olın**-) 345b/19
o.-mış (**ġāret olın**-) 327b/13
o.-mış (**iġtinām olın**-) 334b/07
o.-mış (**iḫdāṣ olın**-) 344b/26
o.-mış (**intiḫāb olın**-) 344b/24
o.-mış (**naḳl olın**-) 341a/03
o.-mış (**taᶜyīn olın**-) 344a/17, 346b/05, 347b/15
o.-mış (**tebşīr olın**-) 334b/13
o.-mış (**tehdīd ü te'kīd olın**-) 345b/23, 345b/23
o.-mış (**tertīb olın**-) 345a/17db
o.-mış (**vażᶜ ü tertīb olın**-) 345a/17
o.-mışdur (**iltizām olın**-) 348a/18
o.-mışken 344a/17db
o.-sa (**mübālāġa olın**-) 338a/01
o.-sa (**tafṣīl olın**-) 338a/03
o.-sa (**taḫrīr olın**-) 325a/21dc
o.-sañ 339b/21
o.-sun (**ḳatl-i ᶜāmm olın**-) 326b/21
o.-sun (**ḳatl olın**-) 337a/21dc, 337a/22
o.-sun (**taṭbīḳ olın**-) 329b/17
o.-up 334b/18, 334b/19dc
o.-up (**ᶜadd olın**-) 336a/26
o.-up (**ᶜavdet olın**-) 335b/16, 335b/21dc, 340b/02dc, 343b/19
o.-up (**ᶜazīmet olın**-) 318a/11, 335a/21, 342a/11
o.-up (**ᶜazl olın**-) 325b/20dc
o.-up (**binā olın**-) 333b/19dc
o.-up (**cemᶜ olın**-) 326a/08dc
o.-up (**daᶜvet olın**-) 326a/08dc
o.-up (**ḫabs olın**-) 350b/27
o.-up (**ḫaml olın**-) 325b/19

o.-up (**ḥareket olın**-) 342b/08dc
o.-up (**ḫiṭāb olın**-) 347a/27
o.-up (**iḫrāc olın**-) 333a/13dc
o.-up (**iḫrāḳ-ı bi'n-nār olın**-) 335a/20
o.-up (**iḥsān olın**-) 343a/16, 343a/16dc
o.-up (**iḥsānlar olın**-) 334b/19
o.-up (**ihtimām olın**-) 346b/25
o.-up (**iḳāmet olın**-) 321a/05
o.-up (**ikrām olın**-) 343a/15
o.-up (**inᶜām olın**-) 321a/05
o.-up (**intiḫāb olın**-) 328a/25
o.-up (**ᶜitāb olın**-) 333a/18
o.-up (**ḳaṣd olın**-) 349a/09
o.-up (**ḳatl olın**-) 321a/11, 338b/12dc
o.-up (**maᶜzūl olın**-) 325b/23dc
o.-up (**muḥāṣara olın**-) 333a/07dc, 335b/18
o.-up (**mübāşeret olın**-) 321a/23
o.-up (**nidā olın**-) 321a/19dc
o.-up (**nüzūl olın**-) 321a/01dc, 321a/04dc, 332b/26dc, 345b/13dc
o.-up (**refᶜ olın**-) 318b/05, 318b/10, 339a/19
o.-up (**revāne olın**-) 326a/27
o.-up (**taḥmīl olın**-) 345b/16dc
o.-up (**taḥrīr olın**-) 332b/04dc, 343a/27dc
o.-up (**taᶜlīḳ olın**-) 345a/18
o.-up (**taᶜyīn olın**-) 322a/27, 326a/25, 330a/09, 333b/10, 343a/18, 343b/04dc, 343b/07dc
o.-up (**tedārük olın**-) 333b/07
o.-up (**tekmīl olın**-) 340a/27dc
o.-up (**teslīm olın**-) 343b/02
o.-up (**vażᶜ olın**-) 321a/15, 346a/20
o.-ur 345a/05
o.-ur (**ᶜaḳd ü bend olın**-) 345a/01
o.-ur (**beyān olın**-) 336b/09
o.-ur (**cür'et olın**-) 348a/19
o.-ur (**defᶜ olın**-) 323b/21
o.-ur (**iḥsān ü inᶜām olın**-) 321a/19
o.-ur (**ihtimām olın**-) 343a/11dc
o.-ur (**ḳatl olın**-) 337a/25dc
o.-ur (**ḳażā olın**-) 350a/20, 350a/23
o.-ur (**naḳl olın**-) 351a/01
o.-ur (**vażᶜ olın**-) 344b/27
o.-urdı (**ᶜadd olın**-) 338b/09
o.-urdı (**taḳayyüd ü ihtimām olın**-) 343a/05
o.-urdı (**tercīḥ olın**-) 334b/24
o.-urdı (**vażᶜ olın**-) 344b/27db
o.-urken (**iḳdām ü ihtimām olın**-) 343a/11
o.-urken (**müşāhede olın**-) 342a/25
o.-urlar (**tebs olın**-) 323b/21
o.-ursa (**taᶜyīn olın**-) 330b/03

on *T.s.* Dokuzdan sonra gelen sayı.
o. 319a/07, 324b/19, 325a/21dc, 334b/27, 338a/23, 345b/16dc, 348a/23db
o.+dan 333a/09

on altı *T.b.s.* On beşten sonra gelen sayı.
o. 350b/03

on altıncı *T.s.* Sırada on beşten sonra gelen.
o. 343b/11, 343b/11dc

onar *T.s.* On sayı sıfatının üleştirme şekli.
o. 318a/26, 319b/12, 340a/16

on beş *T.s.* On dörtten sonra gelen sayı.
o. 337b/05, 338a/18, 344a/03

on beşinci *T.s.* Sırada on dörtten sonra gelen.
o. 321a/13dc

on biñ *T.s.* Dokuz bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.

o. 319b/01, 319b/12db, 320a/07, 343a/27

on bir *T.s.* Ondan sonra gelen sayı.
o. 348b/04, 350a/22

on dördünci *T.s.* Sırada on üçten sonra gelen.
o. 321a/08dc, 321a/12

on dört *T.s.* On üçten sonra gelen sayı.
o. 350a/02

on iki *T.s.* On birden sonra gelen sayı.
o. 346a/21

on ikinci *T.s.* Sırada on birden sonra gelen.
o.+si 348a/13

on sekiz *T.s.* On yediden sonra gelen sayı.
o. 324b/05

on sekizinci *T.s.* Sırada on yediden sonra gelen.
o. 330a/27, 336b/19, 346b/07dc

on ṭoḳuzuncı *T.s.* Sırada on sekizden sonra gelen.
o. 333a/13, 333a/13db

onuncı *T.s.* Sırada dokuzdan sonra gelen sayı.
o. 340b/01dc

on üçünci *T.s.* Sırada on ikiden sonra gelen.
o. 333a/06dc, 342b/15dc

on yidinci *T.s.* Sırada on altıdan sonra gelen.
o. 338b/12dc

ordu *T.i.* Devletin askeri kuvveti, devletin silahlı kuvvetlerinin tamamı.
o.+dan 334a/13
o.+larına 334a/12
o.+larından 334a/10
o.+muz 332b/12
o.+nuñ 328a/27
o.+sına 328a/21
o.+sınuñ 328a/26
o.-yı (**ordu-yı hümāyūn**)
o. 321a/13dc, 321a/22, 330a/11dc, 330b/22, 331b/11dc, 331b/15, 331b/22, 332b/10dc, 333b/11, 342b/09

ortalıḳ *T.i.* Halk, ahali.
o. 325a/03

oṭaġ *T.i.* Büyük çadır.
o.+a 332a/25
o.-ı (**oṭaġ-ı hümāyūn**)
o. 340b/11, 342a/17, 342b/10, 342b/14, 343a/09, 344b/27, 345a/03, 345a/03db, 346a/12, 346a/20, 346b/21, 347a/15
o.-ı (**oṭaġ-ı hümāyūn-ı pādişāhī**)
o. 347a/15dc

oṭāġa *Far.i.* Sorguç.
o.-i (**oṭāġa-i ẕī-ḳıymet**)
o. 347a/14

oṭaḳ *T.i.* bkz. oṭaġ maddesi.
o.+lar 343b/20
o.+ları 322b/09
o.-ı (**oṭaḳ-ı hümāyūn**)
o. 342a/12db

otur- *T.f.* Vücudun alt kısmını bir yere koyarak yerleşme.
o. 348b/24
o.-acaḳ 325a/11
o.-an 347a/02dc
o.-dı 339a/26db
o.-duġı 323a/23, 339b/04
o.-duġumuz 317b/15
o.-dup 323a/23
o.-ur 346b/23
o.-urdı 349a/25db
o.-urdıḳ 322b/08
o.-urlardı 349a/25

oturt- *T.f.* 1. Oturmak fiilini yaptırmak. 2. Yerleştirmek.
o.-dı 324b/06
o.-dılar 326a/04
o.-up 324b/07
o.-urdı 324b/11, 324b/11db

otuz *T.s.* Yirmi dokuzdan sonra gelen sayı.

o. 319b/19, 321b/03dc, 338a/20, 345a/04

otuz altı *T.s.* Otuz beşten sonra gelen sayı.
o. 346a/04

otuzar *T.s.* Otuz sayısının üleştirme hali.
o. 345a/13

otuz biñ *T.s.* Yirmi dokuz bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
o. 319a/11, 319a/12db, 347b/22dc
o.+den 319b/22

otuz dört *T.s.* Otuz üçten sonra gelen sayı.
o. 321b/03

otuz dört biñ *T.s.* Otuz üç bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
o. 347b/22

otuz sekiz *T.s.* Otuz yediden sonra gelen sayı.
o. 346b/05

otuz sekizinci *T.s.* Sırada otuz yediden sonra gelen sayı.
o. 346b/07

oyıl- *T.f.* Uzaklaşmak.
o.-maḳ 342a/14

Ö

öküz *i.* İğdiş edilmiş erkek sığır.
ö. koş- 332a/04

öl- *T.f.* Hayatı sona ermek, can vermek, yaşamaz olmak.
ö.di 335a/24db
ö.-ecek 324b/27, 324b/27db

öldür- *T.f.* Bir kimsenin hayatını silah kullanarak veya kullanmadan sona erdirmek.
ö.-diler 326a/17
ö.-medim 324b/27
ö.-mek 341a/23
ö.-ür 325a/02, 325a/02db

öldüril- *T.f.* Öldürmek fiiline konu olmak.
ö.-ecek 324b/27db

ölü *T.s.* Vefat etmiş, hayatı sona ermiş, ölmüş [insan].
ö.+si 336b/15

ʿömr *Ar.i.* Yaşama, hayat, yaşayış.
ʿö.+i 332a/16
ʿö.+üm 338a/25
ʿö.+ümüzüñ 341b/05
ʿö.+üñ 329b/07

öñ *T.i.* 1. Bir şeyin yüze gelen kısmı, cephe. 2. İleri kısım.
ö.+inde 323b/10, 328b/01, 333b/27dc, 342a/23db, 342b/08dc, 348b/17, 350a/11, 350a/11db, 351a/24
ö.+inden 323b/16, 334b/14dc, 335b/10dc, 339b/26
ö.+ine 325a/24, 332a/20, 332a/20dc, 334b/14dc, 334b/16, 346a/10dc, 349a/27
ö.+lerinden 334a/19
ö.+üme 348b/08
ö. vir- 317b/23

öñdin *T.i.* Önce, ilk önce.
ö. 348b/21

öp- *T.f.* Dudakları bir şeyin üzerine dokundurmak, bus etmek.
ö.-dükden 346b/16dc
ö.-üp 319a/08

örtil- *T.f.* Örtmek fiiline konu olmak.
ö.-miş 349a/21

örtü *T.i.* Örtmekte kullanılan, örtmeye yarayan şey.
ö.+si 349a/21

ʿöşr *Ar.i.* Onda bir.
ʿö.+in 340a/25db

öte *T.i.* Öbür tarafı, diğer tarafı, karşı taraf.
ö. 326a/08db, 351a/21

ʿözr *Ar.i.* 1. Bir kusur veya suçun hoş görülmesini gerektiren sebep. 2. Kusur, eksiklik.
ʿö. 334a/05

ʿö. **dile**- 318b/23db
ʿö. **it**- 318b/23

P

pā-çe *Far.i.* Paça, pantolon, şalvar gibi şeylerin dizden aşağı olan kısmı.
p.+si 339b/20

pādişāhān *Far.b.s.c.* Padişahlar.
p.-ı (**ḳānūn-ı pādişāhān-ı ʿOṣmāniyān**)
p. 347a/25
p.-ı (**ṭarz-ı pādişāhān-ı selef**)
p. 344b/09

pādişāhāne *Far.zf.* Padişaha yakışacak surette.
p. 342a/17

pādişāhī *Far.b.i.* Padişaha ait, padişah ile ilgili.
p. 344b/03dc
p. (**āyīn-i pādişāhī**) 346a/15dc
p. (**būs-i dāmen-i pādişāhī**) 326a/08dc
p. (**dest-būs-ı pādişāhī**) 321a/14dc
p. (**dīvān-ı pādişāhī**) 347a/19dc
p. (**fermān-ı pādişāhī**) 321a/19dc, 337b/25
p. (**ḳalʿa-i pādişāhī**) 333a/13
p. (**ḳānūn-ı pādişāhī**) 347a/25dc
p. (**mūcib-i iġbirār-ı ḫāṭır-ı pādişāhī**) 329b/21
p. (**muḳteżā-yı nāmūs-ı pādişāhī**) 320b/20dc
p. (**nāmūs-ı pādişāhī**) 320b/20
p. (**rikāb-ı būs-i pādişāhī**) 344a/15db
p. (**rikāb-ı būsī-i pādişāhī**) 344a/15, 346a/14
p. (**rikāb-ı hümāyūn-ı būs-i pādişāhī**) 346a/10db
p. (**taḫt-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) 347a/12dc
p. (**tīġ-i cellād-ı pādişāhī**) 337b/23
p. (**ṭanṭana-i pādişāhī**) 320b/22
p. (**ṭarz-ı pādişāhī**) 320b/22dc
p.+de (**ḥarem-i muḥterem-i pādişāhī**) 341b/23
p.+de (**ḫidmet-i pādişāhī**) 343a/19
p.+de (**ḥużūr-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) 323a/06dc, 339b/02, 339a/22dc
p.+de (**ḥużūr-ı pādişāhī**) 339a/26db
p.+de (**naẓar-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) 337a/03db, 340a/15dc
p.+de (**naẓar-ı pādişāhī**) 337a/03
p.+den (**cānib-i pādişāhī**) 322b/05, 323a/24, 336b/25, 343a/16dc, 347a/27, 350b/23
p.+den (**cenāb-ı pādişāhī**) 333a/17
p.+den (**esbāb-ı iḥtişām-ı pādişāhī**) 345a/20
p.+den (**ḳalʿa-i pādişāhī**) 333a/12
p.+den (**naẓar-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) 321a/05
p.+den (**ṭaraf-ı pādişāhī**) 322a/07, 347a/07dc
p.+nüñ (**cenāb-ı pādişāhī**) 344a/12
p.+ye (**cānib-i pādişāhī**) 330a/11dc
p.+ye (**cenāb-ı pādişāhī**) 318b/18, 321b/13
p.+ye (**ḥużūr-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) 339a/23dc
p.+ye (**ḥużūr-ı pādişāhī**) 323a/06
p.+ye (**hümāyūn-ı pādişāhī**) 318b/15db
p.+ye (**memālik-i pādişāhī**) 320b/18

p.+ye (**naẓar-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) 321a/08dc
p.+ye (**oṭaġ-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) 347a/15dc
p.+ye (**rıżā-yı hümāyūn-ı pādişāhī**) 318b/16
p.+ye (**rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāhī**) 333b/06, 350b/25
p.+ye (**rikāb-ı pādişāhī**) 321a/17
p.+ye (**semᶜ-i pādişāhī**) 332a/12dc

pāk *Far.s.* Kutsal, mübarek.
p.+in (**cesed-i pāk**) 346a/16

pākçe *Far.T.s.* Temizce, temiz gibi.
p.+dür 324b/21

pāḳlik *Far.T.i.* Temiz olmak, saf, halis olmak.
p.+i 341b/08

pāre *Far.i.* Parça.
p.+lerin 328a/05
p.+ye 333a/20

pāre pāre *Far.zf.* Parça parça.
p. eyle- 323a/20dc
p. it- 323b/01, 324a/14, 324b/25

pārecıḳ *Far.T.i.* Parçacık, küçük bir parça.
p. 328a/04

pārele- *Far.T.f.* Parçalamak.
p.-di 317b/13
p.-r 323b/08

pāy *Far.i.* Ayak.
p.+ına 327b/26
p.+ına (**pādişāh-ı deryā-nevāl-i ḫāk-i pāy**) 347a/09
p.+larına (**ḫāk-i pāy**) 347a/10

pāyān *Far.i.* Son, nihayet.
p. (**ġarīḳ-i raḥmet-i deryā-yı bī-pāyān**) 330a/19
p. (**vādī-i bī-pāyān**) 318a/12
p. (**pāyāne ir-**) 332a/16

pāy-bend *Far.b.i.* Mani, engel.
p. ol- 331a/02

pāye *Far.i.* Rütbe, derece.
p.+siyle 340b/05dc
p.-i (**taḳbīl-i pāye-i serīr-i ᶜālem-maṣīr**)
p. 333a/17

pāy-endāz *Far.b.i.* Büyük kimselerin geçeceği yerlere serilen hayli ve benzeri şeyler.
p. 344a/24, 345a/23

pāy-i taḫt *Far.b.i.* Başkent, başşehir.
p.-ı (**pāy-i taḫt-ı ᶜaliyye**)
p. 326a/17
p.-ı (**pāy-i taḫt-ı ᶜaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
p. 344a/04
p.-ı (**pāy-i taḫt-ı ḫulefā-yı Abbāsiyyīn**)
p. 327a/16

pāy-māl *Far.b.s.* Ayak altında kalmış, çiğnenmiş.
p. ol- 337a/10

peder *Far.i.* Baba.
p.+inüñ 325a/20dc

pehlevān *Far.i.* Pehlivan, güreşçi, yiğit.
p.-ı (**pehlevān-ı zūr-āver**)
p. 341a/12

pehlevānlıḳ *Far.T.i.* Pehlivan olma hali, güreşçilik.
p. 341a/19

-penāh *Far.i.* [Bir şeyin] sığınağı, koruyucusu, dayanağı manalarıyla bileşik kelimeler yapar.
p. (**pādişāh-ı ᶜālem-penāh**) 333b/07, 340b/24, 342b/22, 343a/09, 343b/08, 344b/17, 346b/13
p.+uñ (**pādişāh-ı ᶜālem-penāh**) 351a/11
p.-ı (**pādişāh-ı ᶜālem-penāh-ı ẓıll-ullah**)
p. 340a/25

pencere *Far.i.* Pencere.
p. 324b/10
p.+lerümüz 323b/05
p.+si 324b/09
p.+sinden 324a/15

pencşenbih *Far.i.* Beşinci gün, perşembe.

p. 346b/07

pençe *Far.i.mec.* Zorlu el.
p.+sin 351a/23
p.-i (**pençe-i sünnīyān**)
p. 334b/10

pend *Far.i.* Nasihat, öğüt.
p. (**nuṣḥ u pend eyle**-) 329b/10
p.-i (**pend-i sūd-mend it**-)
p. 328b/14db
p.-i (**pend-i sūd-mend vir**-)
p. 328b/14

per *Far.i.* Kanat.
p. (**şāhīn-i tīz-per**) 340b/20

perākende *Far.s.* Dağınık, darmadağın; dağıtma.
p. eyle- 337a/12dc
p. ol- 323a/17, 326a/08dc, 334a/13dc, 334a/14, 339a/26dc

perde *Far.i.* Görünmeyi engelleyen şey.
p.+den 320b/11

perḫāş *Far.i.* Harp, savaş; kavga.
p. (**ceng ü perḫāş**) 321a/23
p. (**ceng ü perḫāş ol**-) 321a/24db
p.+dan (**ceng ü perḫāş**) 350b/05

perhīz *Far.i.* Dince yasak edilen şeylerden tamamiyle uzaklaşmak.
p.+e 329b/10

perhīz-kār *Far.b.s.* Mahrem olan şeylerden kaçınan, sofu.
p. 329b/25
p.+ında 343b/04db

perhīz-kārī *Far.b.s.* Sofu.
p.+de 343b/05

perhīz-kārlıḳ *Far.b.i.* Sofuluk.
p.+ı 329b/27

perhīz-kārlik *Far.b.i.* bkz. perhīz-kārlıḳ maddesi.
p.+i 329b/27db

perīşān *Far.s.* 1. Bozuk, düzensiz. 2. Kederli, kaygılı.
p.+da (**mecmūʿa-i perīşān**) 341a/26
p. it- 326a/16
p. ol- 334a/11, 334a/11dc

pertāb *Far.i.* Atılma, sıçrama.
p. it- 321a/11

pervā *Far.i.* Korku.
p. (**bī-pervā**) 320a/25

pervāz *Far.i.* Uçma, uçuş.
p.-ı (**pervāz-ı ʿanḳā**)
p. 344b/10, 344b/10db
p.-ı (**pervāz-ı cerād**)
p. 344b/10

perveriş *Far.i.* Besleyiş, besleme; beslenme.
p. bul- 324a/23, 341a/18, 341b/23

pes *Far.i.* 1. Art, arka, geri. 2. *zf.* Öyle ise; şimdi. 3. *zf.* Sonuç olarak.
p. 318b/10, 320b/11, 320b/20, 322a/07, 322a/14, 322a/21, 322b/02, 322b/07, 323a/02, 323b/26, 326a/08dc, 326a/21, 327a/05, 327a/24, 327b/05, 329b/11, 330b/01, 330b/05, 330b/07, 332a/27, 333a/03dc, 333b/02, 333b/06, 334a/03, 335b/16, 336a/20, 337a/26, 339a/14, 342a/03, 345a/14, 345a/24, 345b/27, 346a/08, 346b/11dc, 347a/02, 347a/27, 347b/07, 348b/14, 348b/18, 348b/19, 349a/04, 349a/09, 349a/13, 349a/17, 349a/18, 349a/25, 349b/05, 349b/11, 350a/03, 350a/06, 350a/10, 350a/12, 350a/13, 350b/17, 351a/07, 351a/27
p. (**pīş ü pes**) 317b/02
p.+de (**pīş ü pes**) 339b/23
p.+den (**pīş ü pes**) 317b/02, 350b/20

peykān *Far.i.* Temren, okun ucundaki sivri demir.
p. 347a/19
p. (**cirid-i bī-peykān**) 341a/21
p. (**ḫışt-ı tīz-peykān**)

p. 347a/19

peymāy *Far.s.* Ölçücü, tartıcı.
p. (**ālāy-ı ẓafer-peymāy**) 342a/14

peyveste *Far.s.* Ulaşmş, bitişik.
p. eyle- 346b/08dc
p. ol- 346b/08

pinhān *Far.s.* Gizli.
p. ol- 328a/26

pīr *Far.s.* Yaşlı, ihtiyar.
p.-i (**pīr-i fānī**)
p. 318b/22

pirinç *Far.i.* Buğdaygillerden, yetişmesi için bol su gereken bitki.
p. 318a/26

pīrlik *Far.T.i.* Yaşlılık.
p. 330b/12

pīş *Far.i.* Ön, ileri, ön taraf.
p. (**pīş ü pes**) 317b/02, 339b/23, 350b/20
p.+ine 344b/27

pīşīn *Far.s.* Önden, önce.
p. (**tevārīḫ-i fütūḥāt-ı selāṭīn-i pīşīn**)
p. 341b/22
p. (**tevārīḫ ü fütūḥāt-ı selāṭīn-i-pīşīn**) 341b/22db

pīş ü pes Arka ve ön.
p.+de 339b/23
p.+den 317b/02, 350b/20

pişür- *T.f.* Kafi sıcaklığı sağlayarak yenecek hāle getirmek.
p.-mege 325b/16

piyāde *Far.i.* 1. *ask.* Bir sınıf. 2. Yaya.
p. 322a/13, 324a/04, 332a/09

piyāde-gān *Far.i.c.* Piyādeler. bkz. piyāde maddesi.
p.+ı 319b/23
p.+uz 335b/13

pōst *Far.i.* Tüylü hayvan derisi.
p.-ı (**pōst-ı semmūr**)
p. 321a/18

pūlād *Far.i.* Polat, çelik.
p.+a 347a/16dc

pür *Far.s.* Dolu.
p. ol- 325b/05dc

pür-hüner *Far.b.s.* Hünerli, maharetli.
p. (**pür-hüner ü merdānelik**)
p. 341a/03db

pür-hüner ü merdānelik Hünerlilik ve mertlik.
p.+i 341a/03db

pür-ibtihāc *Far.Ar.b.s.* Sevinç dolu.
p.+ına (**tāc-ı pür-ibtihāc**) 321a/15

pür-nefᶜ ü sūd Faydalı.
p. it- 342b/25

pür-silāḥ *Far.Ar.b.s.* Silah dolu, silahlı.
p. 332b/10dc

R

rābiᶜ *Ar.s.* Dördüncü.
r.-i (**der-ẕikr-i salṭanāt-ı Ġāzī Sulṭān Murād Ḫān-ı rābiᶜ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**)
r. 329a/08dc
r.-i (**icmāl-i cülūs-ı Sulṭān Murād Ḫān-ı rābiᶜ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**)
r. 329a/08

rabṭ *Ar.i.* Bağlama, bağlanma, iliştirme.
r. (**żabṭ ü rabṭ it-**) 329a/26
r.+ına (**żabṭ ü rabṭ**) 328b/27
r. it- 341b/04

rāciᶜ *Ar.s.* Geri dönen.
r. ol- 339a/16

raḍiye *Ar.f.* Razı olsun.
r. 349a/12

raġbet *Ar.i.* 1. İstekle karşılama. 2. İstek, arzu.
r. 325b/11, 341b/09db
r.-i (**raġbet-i muşāḥabet**)
r. 341b/09

rāġıb *Ar.s.* İstekli, isteyen, rağbet eden.
r. ol- 343a/16

rāh *Far.i.* 1. Yol. 2. Tutulan yol, meslek, usul.

r.-ı (**ʿāzim-i rāh-ı dārü'l-mülk ol-**)
r. 344a/08
r.-ı (**müteveccih-i rāh-ı ġazā ol-**)
r. 344b/06
r.-ı (**müteveccih-i rāh-ı ġazā olın-**)
r. 344b/06dc
r.-ı (**rāh-ı ġazā**)
r. 344b/06db
r.-ı (**sālik-i rāh-ı ʿadem ol-**)
r. 335a/25

rāḥim *Ar.s.* Merhametli, acıyan, acıyıp esirgeyen.
r. 341b/27

raḥmet *Ar.i.* Acıma, esirgeme.
r. 320b/12
r. eyle- 325b/01
r.-i (**ġarīḳ-i raḥmet-i deryā-yı bī-pāyān**)
r. 330a/19
r.-i (**raḥmet-i Raḥmān**)
r. 325a/17dc, 336b/06dc

raḫne *Far.i.* Gedik, yarık, yırtık ve bozuk yer.
r.+de 343b/03

raḫt *Far.i.* At takımı.
r. 321a/16db, 334b/05, 336b/22, 339b/19
r.-ı (**raḫt-ı zerrīn-i muraṣṣaʿ**)
r. 321a/16

ramażān *Ar.i.* Kamer takviminin dokuzuncusu, üç ayların sonuncusu, oruç ayı.
r. 340a/25db
r. (**ramażānü'l-mübārek**) 333b/23, 340a/25
r.-ı (**ġurre-i ramażān-ı şerīf**)
r. 337b/23
r-ı (**ramażān-ı şerīf**)
r. 321a/01, 322b/24, 330b/20

rast *Far.s.* Uygunluk.
r. gel- 338b/06, 346b/22, 350b/14

rāvī *Ar.s.* Rivayet eden, hikaye eden, anlatan.
r. 349b/07

ravża *Ar.i.* Ağacı, çayırı, çimeni bol alan yer, bahçe.
r.-i (**ziyāret-i ravża-i seyyidü'l-enām**)
r. 322a/25
r.-i (**ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i seyyidü'l-enām**)
r. 322a/25db, 322a/25dc

rāy *Ar.i.* Rey, fikir, oy.
r.+ladur 338b/10db

rāz *Far.i.* Sır, gizlenilen şey.
r. 345a/10

rāżī *Ar.s.* Rıza gösteren, kabul eden, boyun eğen.
r. eyle- 351a/08dc
r. ol- 317b/04, 317b/20, 350b/16dc

reʿāyā *Ar.i.* 1. Bir hükümdar idaresi altında bulunan ve vergi veren halk. 2. Hıristiyan tebaa.
r. 325b/13, 328b/20, 337a/09, 340b/26db
r.+nuñ 325b/13db
r.+ya 340b/26

rebīü'l-āḫirī *Ar.b.i.* Sonbahar, arabi ayların dördüncüsü.
r.+nüñ 330a/27

rebīü'l-evvel *Ar.b.i.* İlkbahar, arabi ayların dördüncüsü.
r. 326b/05

rebīü'l-evvelī *Ar.b.i.* bkz. rebīü'l-evvel maddesi.
r. 326b/05dc

receb *Ar.i.* Arabi ayların yedincisi ve kutsal ayların birincisi.
r. (**recebü'l-müreccеb**) 322a/19, 322b/07, 325b/02, 344a/22
r.+üñ (**māh-ı receb**) 336b/19

recīm *Ar.s.* Lanetlenmiş, melun.
r. (**şeyṭān-ı recīm**) 329b/06

recül *Ar.i.* Ergin, yetişmiş erkek, insan.

r. 348b/08, 350a/11
r.+e 349b/27

refᶜ *Ar.i.* 1. Kalkındırma, yüceltme. 2. Lağvetme, kaldırma, hükümsüz bırakma.
r. it- 341a/11, 345b/02
r. olın- 318b/05, 318b/10, 339a/19

reh-ber *Far.b.i.* Yol gösterici, kılavuz.
r. 332a/20dc
r. (**ᶜasākir-i ẓafer-reh-ber**) 345b/14dc

reh-vār *Far.b.i.* Atın rahvan, eşkin sarsmadan yürüyüşü.
r.+e (**esb-i reh-vār**) 333a/04
r. (**esb-i reh-vār**)
r. 321a/17

reh-zenlik *Far.T.b.i.* Yol kesicilik.
r. it- 335a/23

rekᶜat *Ar.i.* Namazda bir kıyam, bir rükū ve iki sücūddan ibaret hareket.
r. 350a/20
r.+da 350a/20

rencil *s.* Çalımlı.
r. 339b/21

renciş *Far.i.* İnciniş, sızlanış, eziyet veriş; azar, keder.
r. 322b/06
r.-i (**bāᶜiş-i renciş-i ḫāṭır ol-**)
r. 329b/10
r.-i (**mūcib-i renciş-i ᶜavām ol-**)
r. 322b/03

rencūr *Far.s.* Sıkıntılı, incinmiş.
r. 318b/09, 318b/09db
r. (**dil-gīr ü rencūr ol-**) 322a/24
r. ol- 322a/23dc

re's *Ar.i.* Baş, kafa.
r.-i (**re's-i esb-i ḫoş-ḫırām**)
r. 344b/21

resm *Ar.i.* Yazma, çizme.
r.+e 320a/23

reşk *Far.i.* 1. Kıskanma, hased günü. 2. *s.* Kıskanılmış.
r.-i (**reşk-i cennetül-me'vā ol-**)
r. 340b/02dc, 340b/03
r.-i (**reşk-i cihān**)
r. 343b/20
r.-i (**reşk-i Hürmüz-būm**)
r. 342a/06

revān *Far.s.* 1. Yürüyen, giden, akan. 2. Hemen, derhal.
r. 342b/07, 343a/19, 343b/10
r. (**şaḫrā-yı Revān**) 343b/20
r.+a (**taḫt-ı revān**) 322a/04
r. ol- 333a/22dc, 344a/10
r. olın- 343a/18

revāne *Far.s.* Giden, yürüyen.
r. (**müteveccih ü revāne ol-**) 331b/11dc, 345b/15dc
r. (**müteveccih ü revāne olın-**) 333b/17
r. ol- 321a/19dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 330a/02dc, 330a/11dc, 332a/25dc, 335b/21dc, 337b/23dc, 350b/21dc
r. olın- 326a/27, 333a/27db

re'y *Ar.i.* 1. Görme, görüş. 2. Fikir, düşünce.
r. it- 336a/20, 336a/20db, 336a/20dc
r.+ledür 338b/10
r.-i (**re'y-i rezīn**)
r. 341b/16

rezīn *Ar.s.* Vakarlı, temkinli.
r.+ine (**re'y-i rezīn**) 341b/16

rıżā *Ar.i.* 1. Hoşnutluk, memnunluk. 2. Razı olma, pekiyi deme.
r. (**rıżā-yı hümāyūn-ı pādişāhī**) 318b/15
r. it- 351a/08
r.+sı 329b/11, 335b/12
r. vir- 320b/05, 323a/16, 323a/16dc, 335b/10, 340a/07, 345a/03, 349a/24db, 350b/17

riᶜāyet *Ar.i.* 1. Gütme, gözetme. 2. Sayma, saygı. 3. Ağırlama.
r. 343a/23
r. (**iᶜtibār ü riᶜāyet it-**) 338b/08
r.+ler 325a/01

r. olın- 325b/11

ricā *Ar.i.* 1. Ümit, umma. 2. Yalvarma. 3. İstek, dilek.
r. eyle- 330a/07dc, 334a/03
r. it- 327a/07, 330b/06, 331a/07, 334a/03dc, 339b/17, 349b/26, 351a/04

riḥte-gerānān *Far.b.i.* Dökmeciler.
r. 345b/21

rīḥten *Far.b.i.* Dökmek.
r.-i (**rīḥten-i yuvalaḳ-hā-yı kebīr**)
r. 345b/18

rikāb *Ar.i.* Büyük bir kimsenin katı, önü.
r.-ı (**rikāb-ı būs-i pādişāhī**)
r. 344a/15db
r.-ı (**rikāb-ı būsī-i pādişāhī**)
r. 344a/15, 346a/14
r.-ı (**rikāb-ı hümāyūn**)
r. 318b/25, 343a/14dc, 347a/07dc, 347a/07dc
r.-ı (**rikāb-ı hümāyūn-ı būs-i pādişāhī**)
r. 346a/10db
r.-ı (**rikāb-ı hümāyūn-ı devrān**)
r. 343a/14
r.-ı (**rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı ʿaṣr u evān**)
r. 343a/13
r.-ı (**rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāhī**)
r. 333b/05, 350b/25
r.-**ı (rikāb-ı pādişāh-ı ʿālem-gīr**)
r. 320a/05
r.-ı (r**ikāb-ı pādişāh-ı devrān**)
r. 343a/14db
r-ı (**rikāb-ı pādişāhī**)
r. 321a/17

risālet *Ar.i.* Elçilik, sefāret.
r.+e 319a/25

riyāżāt *Ar.i.c.* Riyazetler, nefsi kırmalar, dünya lezzetlerinden sakınmalar, perhizle, kanaatla yaşamalar.
r. 349a/08db
r.+ı 349a/08
r.+ı (**mücāhedāt ü riyāżāt**) 348a/16

rubʿ *Ar.s.* Dörtte bir, çeyrek.
r.+ı 334a/22db
r.+ı (**lā-rubʿ**) 334a/22

rū-gerdān *Far.b.s.* Yüz çeviren, yüz döndüren.
r. 330b/26
r.+dur 330b/26db

rūḥ *Ar.i.* Can, nefes.
r. (**teslīm-i rūḥ it**-) 349b/18
r.+um 348b/13

ruḫṣat *Ar.i.* İzin, müsaade.
r. vir- 347b/11

rūspī *Far.i.* Orospu.
r.+nüñ 328a/05

rūşen *Far.s.* 1. Aydın, parlak. 2. Belli, meydanda.
r. (**rūşen ü tāb-dār**) 320b/20
r.+dür 341b/14

rūşen ü tāb-dār Parlak ışıklı.
r. 320b/20

rūy *Far.i.* Yüz, çehre.
r.-(**ḫande-rūy**) 320b/09
r.-ı (**āb-ı rūy**)
r. 350b/02
r.-yı (**rū-yı deryā**)
r. 320a/24

rūyī *Far.i.* Yüze ait olan.
r. (**āb-ı rūyī**) 350b/02db

rūz *Far.i.* 1. Gün. 2. Gündüz.
r. 321a/23dc, 340b/05db, 342b/20db, 343a/11db, 346b/06db, 346b/06dc
r. (**rūz u şeb**) 331b/14, 335b/17, 340b/06, 342b/20, 343a/11, 346b/06, 348a/09
r.-i (**rūz-i mezbūr**)
r. 344b/03

rūzān *Far.i.c.* Günler, gündüzler.
r. 342b/20dc

rūzgār *Far.i.* 1. Zaman, devir. 2. Dünya. 3. Yel.
r. 317b/12
r. (**evced-i rūzgār**) 342a/06

r.+ı 317b/26, 317b/26
r.-ı (**rūzgār-ı muvāfiḳ**)
r. 350b/04

rūz-merre *Far.s.* Her günkü, her günlük.
r. 321a/23, 326b/01, 341b/19, 344a/17, 346a/06

rūz u şeb Gece ve gündüz.
r. 331b/14, 335b/17, 340b/06, 342b/20, 343a/11, 346b/06, 348a/09

rücūᶜ *Ar.i.* 1. Dönme, geri dönme. 2. Cayma, sözünden dönme, sözünü geri alma.
r. 342a/03
r. it- 346a/08, 351a/10

rü'esā *Ar.i.c.* Reisler.
r.-yı (**rü'esā-yı eşḳıyā**)
r. 337b/05

rükn *Ar.i.* Bir şeyin en sağlam tarafı, temel direği.
r.-i (**rükn-i aᶜẓam**)
r. 341b/14

rüsūm *Ar.i.c.* 1. Vergiler, gümrük vergileri. 2. Usul, merasim.
r. (**Erżurūm-ı behcet-rüsūm**) 333a/04
r.+da (**Erżurūm-ı behcet-rüsūm**) 336a/21
r.+larıyla (**saḥrā-yı Erżurūm-ı behcet-rüsūm**) 342a/05
r.+larıyla (**ṣaḥrā-yı Erżurūm-ı ḳudūm-ı behcet-rüsūm**) 342a/05db

rüsvāylıḳ *Far.T.i.* Rezillik, kepazelik.
r.+ı 325a/21dc

rüşd *Ar.i.* Büluğa erme, erginlik.
r. (**rüşd ü sedād**) 328b/24

rüşd ü sedad Büluğa erip doğru düşünme.
r. 328b/24

rüşvet *Ar.i.* Vazifeli bir kimseni elindeki imkanları para veya mal karşılığında kötüye kullanması.
r. al- 319b/01

rütbe *Ar.i.* Memurluk mevkii, derecesi.
r.+sine 321a/25, 351a/21
r.+siyle 340b/05

S

saᶜādet *Ar.i.* Mutluluk.
s. (**ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı saᶜādet-maḳrūn**) 333b/09, 339a/19dc
s. (**ḳudūm-ı saᶜādet-lüzūm**) 342b/23
s. (**taḫt-ı hümāyūn-ı saᶜādet-maḳrūn**) 344a/22
s.+den (**āstāne-i saᶜādet**) 332a/18
s.+e (**āstāne-i saᶜādet**) 336b/02, 344a/13, 344a/15, 344a/20, 345b/25, 346a/01
s.+e (**südde-i saᶜādet**) 319a/01
s.-i (**saᶜādet-i iclāl**)
s. 326a/08dc
s.-i (**saᶜādet-i iḳbāl**)
s. 326a/08dc

saᶜādet-baḫt *Ar.Far.b.i.* Saadet, kutluluk, talih.
s.+a (**taḫt-ı saᶜādet-baḫt**) 325b/04, 326a/08dc

saᶜādet-ḫāne *Ar.Far.i.* Büyük bir zatın evi.
s.+lerine 322b/13

saᶜādet-iḳtirān *Ar.b.i.* Mutluluğun yaklaşması.
s.+larında (**zamān-ı saᶜādet-iḳtirān**) 344a/16

saᶜādetli *Ar.T.s.* bkz. saᶜādetlü maddesi.
s. 322b/01dc, 322b/04dc, 323a/03dc, 323a/11dc, 323a/15dc, 326a/08dc, 330a/06dc, 332a/12dc, 336a/27dc, 336b/05dc, 337a/11dc, 337a/21dc, 337a/25dc, 338b/10dc, 339a/17dc, 339a/17dc, 339a/24dc, 340b/03dc, 340b/04dc, 343a/20dc, 343b/08dc, 343b/10dc, 344a/20dc, 346a/10dc,

346b/16dc, 346b/24dc, 347a/07dc

saᶜādetlü *Ar.T.s.* 1. Mutlu, mesut, kutlu bahtiyar. 2. Osmanlı Devleti'nde yüksek bir askerī ve mülkī rütbe.
s. 318b/07, 319a/02, 319a/04, 319a/15, 320b/01, 320b/01, 320b/06, 321a/09, 321b/01, 322a/02, 322a/04, 322b/04, 322b/09, 322b/18, 322b/23, 323a/01, 323a/03, 323a/06, 323a/15, 326a/11, 328b/24, 330a/06, 331a/09, 331a/09db, 331a/10, 332a/12, 333b/07, 336a/27, 336b/27, 337a/02, 337a/07, 337a/13, 337a/22, 337a/25, 337b/11, 338b/10, 339a/17, 339a/17, 339a/24, 340a/08, 340a/09, 340a/22, 340b/10, 340b/15, 340b/25db, 340b/27, 341a/04, 341a/13, 342a/15, 342a/16, 342a/21, 342a/25, 342a/25db, 342b/02, 342b/10, 342b/12, 342b/18, 342b/22, 343a/20, 343a/22, 343b/08, 343b/26, 343b/27, 344a/07, 344a/20, 344a/21, 344b/11, 346a/02, 346a/10, 346b/09, 346b/13, 346b/24, 347b/03, 347b/04, 350b/23, 351a/15

sāᶜat *Ar.i.* 1. Saat. 2. Vakit. 3. Muayyen vakit.
s. 317b/23, 322a/04, 323a/19dc, 326a/08dc, 332b/10dc, 337b/23dc, 339b/10dc, 346a/19db, 347a/11dc, 347a/22, 348a/26, 348b/26, 349a/01
s.+de 339b/18, 342b/14, 346a/20
s.+den 338b/25, 338b/25db
s.+üñ 332b/12

ṣaᶜb *Ar.s.* 1. Güç, zor, çetin. 2. Kuvvetli, zorlu.
ṣ. 335b/08, 342a/13, 342a/23
ṣ. (**ṣaᶜb ü düşvār**) 331b/06, 335b/05
ṣ. (**ṣaᶜb ü seng-istān**) 334b/21
ṣ. (**ṣaᶜbül-mürūr**) 334b/03

ṣabāḥ *Ar.i.* Sabah.
ṣ. 319a/08, 324b/18, 327b/24, 346b/07
ṣ.+a 324a/08, 336b/18, 336b/18dc
ṣ.+dan 346b/19
ṣ. ol- 324a/09

sābıḳ *Ar.s.* 1. Geçici, geçen, geçmiş. 2. Şimdikinden bir evvel memuriyette bulunan.
s. (**vezīr-i aᶜẓam-ı sābıḳ**) 329b/13, 333b/08, 333b/25
s. (**vezīr+i aᶜẓam-ı sābıḳüz-zikr**) 329b/13db
s.+a 332a/17
s.+da (**menzil-i sābıḳ**) 345a/18
s.+ların (**kelām-ı sābıḳ**) 337b/08

sābıḳa *Ar.s.* bkz. sābıḳ maddesi.
s. 320b/13
s. (**ḥuḳūḳ-ı sābıḳa**) 345b/20

ṣabī *Ar.i.* Çok küçük yaşta erkek çocuk.
ṣ. 349b/03, 349b/11, 349b/12, 349b/13, 349b/14, 349b/14db, 349b/15, 349b/16
ṣ.+nüñ 349b/15

s̲ābit *Ar.s.* Hareketsiz, kımıldamayan, yerinde duran.
s̲. (**s̲ābit-ḳadem ü ber-ḳarār ol-**) 334a/20db
s̲. (**s̲ābit ü ber-ḳarār ol-**) 334a/20

s̲ābit-ḳadem ü ber-ḳarār Kımıldamadan yerinde durmak.
s̲. ol- 334a/20db

s̲ābit ü ber-ḳarār Kımıldamadan yerinde durmak.
s̲. ol- 334a/20

ṣaᶜb ü düşvār Güç, çetin.
ṣ. 331b/06, 335b/05

ṣaʿb ü seng-istān Taşlık, geçilmesi zor yer.
ṣ. 334b/21

ṣad *Far.s.* Yüz, doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
ṣ. 335b/04, 335b/04db, 341a/19

ṣadaḳa *Ar.i.* Sadaka.
ṣ. buyurıl- 337a/15

ṣadaḳāt *Ar.i.c.* Sadakalar.
ṣ.-ı (**ṣadaḳāt-ı vāfire**)
ṣ. 345a/26

sādāt *Ar.i.c.* 1. Seyyitler, ulular. 2. Hz. Hasan neslinden gelmek üzere Hz. Muhammed'in soyundan olanlar.
s. 323a/05, 323a/16dc, 326a/08dc, 328b/22, 329a/13
s.-ı (**sādāt-ı kirām**)
s. 326a/08dc

ṣadāret *Ar.i.* 1. Başta bulunma, öne geçme. 2. Sadrazamlık, sadrazamın işi ve makamı. 3. Rumeli ve Anadolu kazaskerliği.
ṣ. 325b/23, 339a/09
ṣ. (**ḳā'im-maḳām-ı ṣadāret**) 350b/23, 350b/23dc
ṣ.+de (**mesned-i ṣadāret**) 325b/08
ṣ.+den 318b/16
ṣ.+i (**ḫatem-i ṣadāret**) 318b/18, 326a/12
ṣ.+i (**zamān-ı ṣadāret**) 325b/25
ṣ.-i (**ḫatem-i ṣadāret-i vezīr**)
ṣ. 337a/12
ṣ.-i (**ṣadāret-i ʿuẓmā**)
ṣ. 318b/18db, 325b/07, 332a/13
ṣ.-i (**ṣadāret-i vezīr-i cedīd**)
ṣ. 338b/13

ṣaded *Ar.i.* 1. Yakınlık, civar. 2. Fikir, niyet; teşebbüs. 3. Konuşulan madde, asıl mevzu.
ṣ.+den 342a/03
ṣ.+e 322a/07, 346a/08, 351a/10
ṣ.+inde 317b/27, 348a/17

ṣādır *Ar.s.* Çıkan.
ṣ. ol- 322b/27, 337b/17, 341b/11, 343b/17, 351a/15db

ṣadr *Ar.i.* 1. Oturulacak en iyi yer. 2. Baş, başkan.
ṣ.+a 329b/25
ṣ.+ındadur 326a/10
ṣ.-ı (**ṣadr-ı ḳurb-ı māżī**)
ṣ. 349b/18

ṣafā *Ar.i.* Gönül şenliği, kedersizlik, neşe, zevk, eğlence.
ṣ. 338a/08
ṣ.+da 327b/18
ṣ.+sından 317b/16
ṣ.+sıyla 325a/11

ṣafer *Ar.i.* Sefer. bkz. sefer maddesi.
ṣ. (**ṣaferü'l-muẓaffer**) 322a/17
ṣ. (**ṣaferü'l-muẓafferī**) 335b/16

ṣaferī *Ar.i.* Sefere ait olan.
ṣ.+nüñ 335b/16dc

ṣaff *Ar.i.* Bir sıraya dizilmiş asker.
s.+lar 342b/12

ṣaġ *T.s.* Sağ tarf, sol zıddı.
ṣ. 340b/07, 349a/17

ṣaġ *T.i.* 1. Hayatta olan, diri, canlı. 2. Sağlam, sıhhatli.
ṣ. 349b/14db
ṣ. (**ṣaġ u sālim**) 349b/14
ṣ. kurtul- 325a/06

ṣaġīr *Ar.s.* Büluğa ermemiş, ergenlik çağına ermemiş çocuk.
ṣ. (**ṣaġīr ü kebīr**) 341b/25, 336b/18

ṣaġīr ü kebīr Küçük ve büyük.
ṣ. 341b/25, 336b/18

ṣaġ u sālim Sağ ve emniyette olarak.
ṣ. 349b/14

ṣāḥib *Ar.s.* 1. Sahip. 2. Bir vasfı olan. 3. Koruyan. 4. Bir iş yapmış olan.
ṣ. (**ṣāḥibü'l-iḫtişām**)
ṣ. 326a/08dc
ṣ. (**ṣāḥibü't-tedbīr**) 342b/17dc
ṣ.-i (**müşir-i ṣāḥibü't-tebcīl**)
ṣ. 340b/10db
ṣ. (**müşīr-i ṣāḥibü't-tedbīr**) 340b/10

ṣ. (**ümerā-yı ṣāḥibü'l-iḥtişām**) 326a/08dc
ṣ. (**vezīr-i ṣāḥibü't-tedbīr**) 335b/26
ṣ.+i 325b/06dc, 332b/01
ṣ.-i (**Ebū Ġālib-i ṣāḥib-i daʿvet**) ṣ. 349a/22
ṣ.-i (**ṣāḥib-i ʿalem ü ṭuġ**) ṣ. 350b/22
ṣ.-i (**ṣāḥib-i devlet**) ṣ. 343b/06

ṣāḥib-ḳırānī *Ar.Far.b.s.* Üstünlük kazanan hükümdara ait olan.
ṣ. 340a/27
ṣ. (**ṭarz-ı ṣāḥib-ḳırānī**) ṣ. 346a/15dc
ṣ. (**ṭarz-ı ṭanṭana-i ṣāḥib-ḳırānī**) ṣ. 340a/27dc

ṣaḥīḥ *Ar.s.* Halis, kusursuz, ayıpsız.
ṣ. 347b/02dc
ṣ. (**ṣaḥīḥü'l-ʿayār**) ṣ. 330a/25
ṣ. (**ṣaḥīḥ ü sālim**) 349b/02

ṣaḥīḥa *Ar.s.* Gerçek, doğru.
ṣ. 349b/27
ṣ. (**esānīd-i ṣaḥīḥa**) 348a/20

ṣaḥīḥ ü sālim Sağlıklı, kusursuz.
ṣ. 349b/02

ṣaḥrā *Ar.i.* Kır, ova, çöl.
ṣ. 320a/24, 340b/02dc
ṣ. (**deşt ü ṣaḥrā**) 340b/03
ṣ.+da 335b/02
ṣ.+sı 333b/01dc
ṣ.+sın 333b/01db
ṣ.+sına 321a/01, 330a/02dc, 332b/24dc, 340a/27dc, 340b/14
ṣ.+sında 334b/23, 335a/03, 340b/14db
ṣ.+sını 333b/01
ṣ.+ya 318a/10, 330a/02, 330a/02db
ṣ.-yı (**ṣaḥrā-yı Erżurūm-ı ḳudūm-ı behcet-rüsūm**) ṣ. 342a/05db
ṣ-yı (**ṣaḥrā-yı Mihribān**) ṣ. 334b/20
ṣ.-yı (**ṣaḥrā-yı Revān**) ṣ. 343b/19
ṣ.-yı (**ṣaḥrā-yı Serav**) ṣ. 318a/11
ṣ.-yı (**ṣaḥrā-yı Üsküdar**) ṣ. 344b/03dc

ṣaḥrā-nişīn *Ar.Far.b.s.* Kırda, çölde oturan.
ṣ.+e (**ʿurbān-ı ṣaḥrā-nişīn**) 327a/27

saḫte *Far.s.* Düzme, düzmece, yapmacık; yalandan.
s. 326a/02

sāʿī *Ar.s.* Çalışan.
s. ol- 336b/05

sā'ir *Ar.s.* Diğer, başka, gayri.
s. 317b/11, 318a/04, 318a/15, 318b/03, 319a/12, 320a/01, 323a/20, 325b/03, 326a/08db, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/18, 328a/22, 328b/21, 329a/19, 331b/12, 332b/17, 333a/02, 333b/16dc, 333b/22db, 333b/22dc, 334a/04, 334b/18, 336b/14, 336b/19, 337a/06, 337a/19, 337b/07, 339a/22db, 344a/05dc, 344a/19, 345a/08, 345a/13, 346b/02, 350b/10, 350b/17dc, 350b/18, 351a/02

sā'ire *Ar.s.müen.* bkz sāʿir maddesi.
s. 331a/01, 333b/01
s. (**enhār-ı sā'ire**) s. 333a/27
s.+yi (**levāzım-ı sā'ire**) 333b/13

saʿīr *Ar.i.* Tamu, cehennem.
s. (**dūzaḫ ü saʿīr**) 350b/06
s. eyle- 350b/06dc

ṣaḳal *i.* Çenede ve yanaklarda biten kıllar, lihye.
ṣ.+ı 338a/06

sākin *Ar.s.* Oturan (bir yerde).
s. ol- 346b/02

ṣaḳla- *T.f.* Gizlemek.
ṣ.-mışdur 337a/25
ṣ.-sun 340b/25

ṣaḳlıḳ *i.* Uyanıklık.

s.+ı 318a/06

ṣal- *T.f.* 1. Serbest hāle getirmek, kapalılık veya hürriyetinden mahrumiyetine son vermek, bırakmak. 2. Atmak, fırlatmak.
ṣ.-dılar 344b/14
ṣ.-madı 342b/01
ṣ.-maḳ 341a/24, 351a/23
ṣ.-up 350b/09

ṣalā *Ar.i.tas.* Mevlevilerde "can"ları namaza, yemeğe, mukabeleye çağırma.
ṣ. 349a/22

ṣalāḥ *Ar.i.* 1. Rahatlık, barışlık. 2. Dine olan bağlılık.
ṣ. (**meyl-i ṣalāḥ it-**) 329b/01
ṣ. (**teʾkīd-i ṣulḥ ü ṣalāḥ**) 318a/21

ṣalāt *Ar.i.* Namaz.
ṣ.-ı (**ṣalāt-ı cumʿa**)
ṣ. 340a/12
ṣ.-ı (**ṣalāt-ı ṣubḥ**)
ṣ. 348a/22

ṣalavāt *Ar.i.c.* Hz. Muhammed'e ve onun soyundan gelenlere okunan dua.
ṣ. 350a/22

sāle *Far.s.* Senelik, yıllık.
s. 341b/04
s.+de 341b/02db

ṣalın- *T.f.* Salmak fiiline konu olmak, gönderilmek.
ṣ.-maḳ 331a/01
ṣ.-up 350b/09db

ṣalıncaḳ *T.i.* İki ucundan ip veya zincirle yüksekçe bir yere tutturulan ve ortasına oturularak sallanılan bir nevi oyuncak, asma salıncak.
ṣ.+a 338b/07
ṣ.+dan 338b/06
ṣ.+lara 338b/01
ṣ.+laruñ 338b/03

ṣalıvir- *T.b.f.* Bırakmak, koyvermek.
ṣ.-di 320a/09
ṣ.-düklerine 347b/20
ṣ.-üp 342b/03

sālib *Ar.s.* Kapıp götüren, alan, yok eden.
s. ol- 345b/24

sālif *Ar.s.* Geçen, geçmiş.
s. (**sālifü'z-zikr**) 324a/22, 344a/01

ṣāliḥ *Ar.i.* Dinin emrettiği şeylere uygun harekette bulunan.
ṣ. (**ṣāliḥ ü dindār**) 329b/24

ṣāliḥ ü dindār Dinin emirlerine uyan.
ṣ. 329b/24

sālik *Ar.s.* Bir yola giren, bir yolda giden.
s. ol- 317b/19
s.-i (**sālik-i beḳā-yı cāvīdānī ol-**)
s. 330b/01
s.-i (**sālik-i rāh-ı ʿadem ol-**)
s. 335a/25

sālim *Ar.s.* 1. Sağ; sağlam. 2. Eksiksiz, sakatı, noksanı olmayan.
s. 349b/14db
s. (**sinn-i sālim**) 341b/03
s. (**ṣaġ u sālim**) 349b/14
s. (**ṣaḥīḥ ü sālim**) 349b/02
s. ol- 344b/26

sālimen *Ar.zf.* Emniyetle, güvenle.
s. 343a/16

sāliṣ *Ar.s.* Üçüncü.
s. (**Sulṭān Murād-ı sāliṣ-i ibn-i Sulṭān Selīm**) 326b/20
s. (**Sulṭān Murād Ḫān-ı sāliṣ**) 326b/20dc
s. (**Sulṭān Murād Ḫān-ı sāliṣ bin Sulṭān Selim Ḫān -ı sānī**) 347b/25
s. (**Sulṭān Murād Ḫān-ı sāliṣ ibn-i Sulṭān Selīm**) 347b/25db, 347b/25dc

sāliṣe *Ar.s.müen.* Üçüncü.
s.+de (**defʿa-i sāliṣe**) 324a/04

sāliṣīn *Ar.s.* Otuz, yirmi dokuzdan sonra gelen sayı.

s. (**aḥadī ve s̱āliss̱īn ve elf**) 322a/17db, 322b/07db, 333a/05db

ṣalla- *T.f.* Oynatmak, hareket ettirmek.
ṣ.-rsın 339b/01

ṣalt *zf.* Sade.
ṣ. 321a/20, 333a/03

salṭanat *Ar.i.* Sultanlık; padişahlık, hükümdarlık.
s. 329a/03, 341a/19, 341a/20
s. (**dārü'l-mülk-i salṭanat**) 322b/02
s.+dan (**ādāb-ı salṭanat**) 339b/02
s.+ı 330a/18
s.+ında 324a/26
s.+larında (**inḳıṭāᶜ-i ᶜarż-ı salṭanat**) 329a/27
s.-ı (**der-ẕikr-i salṭanat-ı Ġāzī Sulṭān Murād Ḫān-ı rābiᶜ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**)
s. 329a/08dc

ṣaman *i.* Çeşitli hububatın harmanda tnelerden ayrılan sapları ve bu sapların doğranmışı.
s. 325a/27

ṣamanlıḳ *i.* Saman konulan bölüm, saman saklanan yer.
s. 325a/27

ṣan- *T.f.* Zannetmek, saymak, farz etmek.
ṣ.-dı 323a/25, 325b/22, 340a/11
ṣ.-up 350b/08
ṣ.-urdı 320a/24, 338a/26db

saña *T.zm.* Sen şahıs zamirinin yönelme hāli.
s. 318a/02, 324b/26, 324b/26db, 325a/04, 333a/23dc, 341a/20, 344b/09, 349b/25

sancaḳ *T.i. ask.* Alay bayrağı.
s. 319a/26
s.+ın 333b/09
s.+ına 345b/12
s.+ında 330a/13

ṣanç- *T.f.* Saplamak.
ṣ.-dılar 340b/23

s̱ānī *Ar.s.* İkinci.
s̱. 337a/12
s̱. (**Sulṭān Murād Ḫān-ı s̱āliṣ bin Sulṭān Selim Ḫān -ı s̱ānī**) 347b/26
s̱. (**vezāret-i s̱ani**) 340b/05

s̱āniye *Ar.s.müen.* Üç.
s̱.+de (**defᶜa-i s̱āniye**) 332a/10

ṣanki *e.* Güya.
ṣ. 340b/20

ṣar- *T.f.* Örtmek.
ṣ.-uñ 324b/21

sarāy *Far.i.* Hükümdarların, devlet başkanlarının veya çok üst seviyede yöneticilerin oturduğu büyük bina.
s. 337b/21
s.+dan 337b/22
s.+ı 343b/15, 347b/14
s.+ın 323b/22, 335a/12
s.+ına 322b/22dc, 323a/03, 326a/24, 337b/06, 340a/02, 340a/15
s.+ında 326a/08dc, 335a/09
s.+ından 319a/10
s.+ını 323b/22db
s.+ları 334b/23, 335a/09, 343b/15
s.+ların 346b/02
s.+larında 335a/09db
s.-ı (**sarāy-ı ᶜāmire**)
s. 323a/20, 323b/02, 323b/13dc, 324a/24, 325a/09, 325a/12, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 337a/25dc, 341a/07, 345b/14, 351a/18, 351a/24
s.-ı (**sarāy-ı şāh**)
s. 343b/11db

sarāylıḳ *Far.T.i.* Saray olan, saray halinde olan.
s. 322a/11

ṣarf *Ar.i.* Harcama, masraf etme.

ṣ.-ı (**ṣarf-ı iḳtidār it-**)
ṣ. 347b/05
ṣ.-ı (**ṣarf-ı maḳdūr it-**)
ṣ. 326b/12dc
ṣ.-ı (**ṣarf-ı māl**)
ṣ. 343a/21
ṣ.-ı (**ṣarf-ı tāb ü tüvān it-**)
ṣ. 332b/27
ṣ.-ı (**ṣarf-ı tedbīr**)
ṣ. 333b/27

ṣarıl- *T.f.* 1. Sıkı tutmak, bırakmak istemek. 2. Bürünmek.
ṣ.-mış 324a/18
ṣ.-up 332b/13

ṣarın- *T.f.* Üstüne almak, kendine sarmak, bürünmek.
ṣ.-dı 324b/22

ṣarīḥ *Ar.i.* Açık, meydanda.
ṣ. (**bühtān-ı ṣarīḥ**) 329b/19
ṣ. (**ẓulm-i ṣarīḥ it-**) 331b/05

ṣārim *Ar.s.* Keskin, kesici.
ṣ.+dür (**seyf-i ṣārim**) 341b/27

ṣat- *T.f.* 1. Belli bir bedel karşılığında başkasına vermek. 2. *mec.* Sahip olmadığı şeylere, vasıflara sahipmiş gibi görünmek; bu şekilde övünmek.
ṣ.-an (**velāyet ṣat-**) 345b/08
ṣ.-dılar 328b/03

ṣatıl- *T.f.* Satmak fiiline konu olmak.
ṣ.-mamaḳ 337a/13

ṣaṭl *Ar.i.* At sulama kovası.
ṣ.+ları 345a/02

ṣavāb-dīdī *Ar.Far.b.i.* Doğru görüş, haklı düşünce.
ṣ. 319a/24, 319a/25db, 322b/01, 325b/03dc, 325b/20, 332b/25, 338b/10dc

ṣavaş *T.i.* İki taraf arasında meydana gelen silahlı vuruşma, cenk, harp.
ṣ. (**ceng ü ṣavaş**) 319b/19
ṣ. (**ceng ü ṣavaş ol-**) 335a/23

ṣavt *Ar.i.* Ses, sada.
ṣ.-ı (**ṣavt-ı aʿlā**)
ṣ. 336b/14

ṣayḥa *Ar.i.* Bağırma, nara atma.
ṣ. 348b/02
ṣ. (**bükā vü ṣayḥa it-**) 349b/05
ṣ. eyle- 348b/03

saʿy *Ar.i.* 1. Çalışma, çabalama, gayret etme. 2. Geçinmek için iş işleme.
s. 331b/16, 336a/26dc, 348a/07
s. (**saʿy ü himmet**) 336a/26
s. (**saʿy ü kūşiş**) 336a/26db
s. it- 320a/11
s.-ı (**saʿy-ı ekīd eyle-**)
s. 344a/07
s.-ı (**saʿy-ı firāvān it-**)
s. 334b/02
s.-ı (**saʿy-ı mā-lā-kelām it-**)
s. 336b/04, 342b/22

sāye *Far.i.* 1. Gölge. 2. Koruma, sahip çıkma.
s.+sinde 345a/03
s.-i (**sāye-i ʿadālet**)
s. 342a/01
s.-i (**sāye-i iḳbāl**)
s. 320b/27, 344b/14, 346a/15db, 346a/17

sāye-bān *Far.b.i.* Büyük çadır.
s. 321a/10
s.+ı 345a/03

sāye-dār *Far.b.s.* Gölgeli.
s. 321a/27

saʿy ü himmet Çalışıp çabalama.
s.+i 336a/26

saʿy ü kūşiş Çalışma.
s. 336a/26db

sebāt *Ar.i.* Yerinde durma, kımıldamama, sözünden kararından vazgeçmeme.
s. 333a/21

sebeb *Ar.i.* 1. Sebep, neden. 2. Bahane. 3. Alaka, ilgi.
s. 318a/05, 325b/13, 333a/08, 338b/18, 339a/27, 344b/14
s. (**bilā-sebeb**) 329b/26

s.+den 318a/09, 336b/18dc, 340b/13, 342b/06, 347b/15, 351a/27
s.+i 330b/18db, 331b/06db, 344a/21db, 346b/26
s.+i (**ʿillet ü sebeb**) 346b/20
s.+iyle 317b/10, 318a/07, 324b/17, 330b/18, 331b/06, 333b/03, 344b/01, 345b/10
s. ol- 318b/08, 324b/13, 326a/07db, 326a/07dc, 327a/03, 329b/08
s.-i (**sebeb-i devlet**)
s. 319a/17

sebḳ *Ar.i.* İleri geçme, ilerleme, evvelce geçme, vaki olma.
s. it- 322b/03, 322b/03dc

sebḳat *Ar.i.* Geçme, ilerleme.
s. (**işāret-i sebḳat it-**) 351a/20
s. it- 335a/02

sebt *Ar.i.* Cumartesi.
s. (**yevmü's-sebt**) 340a/25

sebük-bār *Far.b.s.* Yükü hafif, eşyası az olan.
s. 321a/19dc, 321a/20, 333a/03

seby *Ar.i.* Harpte esir olma, alınma.
s. it- 327b/16

sebz *Far.s.* Yeşil, yeşil renkli.
s. 343b/24

sebze-zār *Far.b.i.* Yeşillik, çayırlık, çimenlik.
s.+a 345a/15

seccāde-nişīn *Ar.Far.b.s.* Seccadede oturan, şeyh, imam.
s.-i (**seccāde-nişīn-i zāviye-i şerīfe**)
s. 345b/01

secde *Ar.i.* Namazda alnı, el ayalarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere dayamaktan ibaret ibadet vaziyeti.
s.+den 338a/25

sedād *Ar.i.* Doğrusuzluk, hatasızlık.
s. (**rüşd ü sedād**) 328b/24

sefā'in *Ar.i.c.* Gemiler.
s.+e 319a/01, 350b/14

sefer *Ar.i.* 1. Yolculuk. 2. Savaşa gitme. 3. Savaş. 4. Askerin savaş halinde veya savaşa hazır bulunması hāli.
s. 320b/20dc, 326b/12, 330a/11dc, 330b/04, 332b/05, 332b/05dc, 335b/20dc, 336a/16, 336a/21
s. (**esbāb-ı iḥtişām-ı sefer**) 344b/07
s. (**irtikāb-i meşaḳḳat-i sefer it-**) 331a/13
s. (**levāzım-ı sefer**) 340a/27dc
s.+de 322b/02
s.+e 318b/06, 321b/13, 328b/15
s.+i 344a/05dc
s.+i (**mühimmāt-ı sefer**) 331b/11dc, 343b/19db
s.+ine 319b/07, 320b/06, 320b/14, 340a/20, 345b/23
s. it- 351a/03
s.+lerinde 331a/14
s.+üñ 322a/06, 332a/09, 332b/20
s.-i (**icmāl-i sefer-i hümāyūn-ı Baġdād-ı dārü'l-cihād**)
s. 344b/02
s.-i (**icmāl-i sefer-i hümāyūn-ı Revān**)
s. 340a/24
s.-i (**icmāl-i sefer-i Revān**)
s. 340a/23dc
s.-i (**levāzım-ı sefer-i ẓafer-maḳrūn it-**)
s. 340b/01
s.-i (**sefer-i āḫiret**)
s. 330a/11dc
s.-i (**sefer-i meşaḳḳat**)
s. 335b/20
s.-i (**sefer-i nuṣret-eṣer**)
s. 344b/10, 345b/09
s.-i (**sefer-i ẓafer-eṣer**)
s. 340b/11

s.-i (**tekmīl-i levāzım-ı sefer-i ẓafer-maḳrūn it-**)
s. 340b/01db

seffāk *Ar.s.* Kan dökücü.
s. (**ḫūnī vü seffāk**) 329a/19

sefīd *Far.i.* Ak.
s. 343b/20

segirt- *T.f.* Süratli gitmek; koşmak.
s.-di 349b/03db, 349b/13
s.-erek 322b/21
s.-üp 349b/03

seḥer *Ar.i.*Tan yeri ağırmadan biraz önceki vakit.
s. 348a/25db
s.+de (**vaḳt-i seḥer**) 346b/11

sek-bān *Far.i.* Seymen, yeniçeri ocağına bağlı bir sınıf asker.
s. 327b/06, 327b/09, 333a/08
s.+a 333a/07db
s.+la 327b/09db

sekbanbaşılıḳ *Far.T.b.i.* Yeniçeri ocağında sekbanların başı olma görevi.
s.+dan 323b/17

sekiz *T.s.* Yediden sonra gelen sayı.
s. 324b/01, 329a/23, 346a/25

sekizer *T.s.* Sekiz sayısının paylaştırma şekli.
s. 345a/01

sekizinci *T.s.* Sekiz sayı sıfatının sıra şekli.
s. 322b/08

sekiz yüz *T.s.* Yedi yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
s. 318a/22, 318a/22db
s.+den 346a/07

seksanar *T.s.* Seksen sayısının paylaştırma şekli, her birine seksen tane.
s. 339b/16

selām *Ar.i.* Selam, esenleme.
s.+a 320b/25
s.+a (**selāma dur-**) 339b/16
s. vir- 349a/13, 350a/21

selāmet *Ar.i.* Salimlik, eminlik, korku ve endişeden uzak olma.
s. 335b/23, 342b/01, 347b/20
s. (**ṣıḥḥat ü selāmet**) 328b/02

selamla- *Ar.T.f.* Selam vermek, selam almak, selam durmak.
s.-yup 326a/08dc

selāṭīn *Ar.i.c.* Sultanlar.
s. (**ādāb-ı selāṭīn gör-**) 341b/24
s. (**maḥsūd-ı mülūḳ ü selāṭīn**) 327a/16
s. (**maḥsūd-ı selāṭīn**) 327a/06dc
s.-i (**maḥsūd-ı selāṭīn-i cihān ol-**)
s. 340b/15
s.-i (**selāṭīn-i İslāmiyye**)
s. 329a/19
s.-i (**selāṭīn-i ʿiẓām**)
s. 331a/18
s.-i (**selāṭīn-i selef**)
s. 329a/18, 341a/02
s.-i (**tevārīḫ-i fütūḥāt-ı selāṭīn-i pīşīn**)
s. 341b/22
s.-i (**tevārīḫ ü fütūḥāt-ı selāṭīn-i-pīşīn**)
s. 341b/22db

selef *Ar.i.* Bir yerde, bir işte,, bir vazifede başka birinden önce bulunmuş olan kimse.
s. 344b/10, 348a/11
s. (**hükemā-yı selef**) 339a/01
s.+de 344a/26
s.+de (**selāṭīn-i selef**) 329a/19
s.+den 344a/21db
s.+den (**selāṭīn-i selef**) 341a/02
s.+i 325b/23

selḫ *Ar.i.* Her arabī ayın son günü.
s.-i (**selḫ-i cemāẕi-yel-āḫire**)
s. 330b/08

selīm *Ar.s.* Sağlam, kusursuz, doğru.
s.+e (**ʿaḳl-ı selīm**) 341b/12

selīmī *Ar.i.* Bir çeşit başlık. Yavuz Sultan Selim'e nispetle bu adı almıştır.
s. 336b/24db

selle *Ar.i.* Sele, sepet.
s.+yi 349a/21, 349a/26

semᶜ *Ar.i.* 1. İşitme, işitiş. 2. Dinleme, kulak verme. 3. Kulak.
s. (**āvīze-i semᶜ it-**) 348a/01
s.+ine 332b/22
s.+lerine 332b/22dc
s.-i (**semᶜ-i hümāyūn**)
s. 345b/02
s.-i (**semᶜ-i pādişāhī**)
s. 332a/12dc
s.-i (**semᶜ-i şerīf**)
s. 332b/22db

semān *Ar.s.* Sekiz, yediden sonra gelen sayı.
s. (**semān ve ḫamsīn ḫams-mi'e**) 348a/20

semek *Ar.i.* Balık.
s. 321a/24db
s.+dan 345a/10

s̲emīn *Ar.s.* Pahalı, değerli.
s̲. (**dürr-i s̲emīn**) 348a/10

semmūr *Ar.i.* Samurun derisinden yapılan kürk.
s. 319b/12, 319b/13, 339b/20
s. (**pōst-ı semmūr**) 321a/18

semt *Ar.i.* Taraf, cihet, yön.
s.+e 326a/27
s.+inde 330a/02
s.+ine 330a/02dc

sen *T.zm.* İkinci tekil şahıs zamiri.
s. 325b/16, 326a/20, 329b/05, 338a/17, 346b/16, 347a/27, 351a/24
s.+de 329b/07
s.+i 321b/20, 327b/21db, 329b/04, 333a/23, 349a/15
s.+üñ 321b/21, 325b/15, 333a/18
s.+üñle 349a/04

s̲enā *Ar.i.* Övme, övüş.
s̲. 342b/06
s̲. (**duᶜā vü s̲enā**) 326a/08dc
s̲. (**duᶜā vü s̲enā it-**) 340a/20db, 340a/23

sene *Ar.i.* Yıl.
s. 318a/18, 318a/21, 318b/06, 318b/26, 319a/21, 319b/11, 320a/23, 320b/15, 322a/17, 322a/17db, 322a/19, 322b/07, 322b/07db, 325b/02, 326b/05, 326b/05dc, 327a/07, 327a/20db, 328b/05, 328b/05db, 329a/08, 329b/20, 329b/20db, 329b/24, 330b/14, 331b/05, 331b/10, 332a/11db, 332a/20db, 332b/22, 333a/05, 333a/05db, 333a/15db, 333a/25, 333a/25db, 333b/11, 333b/23, 335a/03db, 335b/16, 335b/16db, 335b/16dc, 338a/26db, 338b/12, 338b/12db, 340a/25, 344a/21db, 344a/22, 344b/02, 346b/07dc, 348a/20, 349a/12, 349b/08
s.+de 331b/06
s.+den 333b/18, 338a/23, 339a/16, 348b/25
s.+ye 319b/03, 329a/23
s.-i (**sene-i mezbūre**)
s. 330a/27, 330b/20
s.-i (**sene-i minh**)
s. 327a/20, 332a/11, 332a/20, 335a/03
s.-i (**sene-i mübāreke**)
s. 318b/27

seng-istān *Far.b.i.* Taşlık, taşı çok olan yer.
s. 335b/08
s. (**şaᶜb ü seng-istān**)
s. 334b/22

seped *Far.i.* Sepet.
s.+e 337a/08
s.+i 336b/12, 336b/12dc

sepīd *Far.s.* Beyaz, ak.
s. 343b/19db

ser *Far.i.* Baş.
s.-i (**ser-i çeşme**)
s. 345a/15

ser-ā-pā *Far.zf.* Baştan ayağa.
s. 347a/12, 347a/16

ser-ā-ser *Far.zf.* Baştan başa, bütün.
s. (**z̲ī-ḳıymet-i ser-ā-ser**)
s. 347b/08

ser-dārlıḳ *Far.T.b.i.* Başkumandanlık.
s. 327a/05, 329b/22, 330a/11dc, 331b/11dc, 332a/13dc
s.+ı 326a/23
s.+ında (**zamān-ı ser-dārlıḳ**) 331b/02

ser-dārlik *Far.T.b.i.* bkz. ser-dārlıḳ maddesi.
s. 326b/26db, 329b/22db
s.+i 326a/23db
s.+inde (**zamān-ı ser-dārlik**) 331b/02db

serd *Far.s.* Sert, hoyrat.
s. (**āh-ı serd çek-**) 327b/25

serd-keşīde *Ar.Far.b.s.* [Sözü] düzgün ve münasebetli söyleyen.
s.+si 321b/10

ser-fürū *Far.i.* Baş eğme, söz dinleme.
s. it- 326b/10, 326b/10dc, 333a/22

ser-firāz *Far.b.s.* Başını yukarı kaldıran, yükselten, benzerinden üstün olan.
s. (**dāver-i ser-firāz**) 348a/13

ser-ḥadd *Far.A.b.i.* Serhat, hudut, sınır.
s. 327a/09
s. 321b/16
s.+de 321b/21db, 330b/02, 332a/25
s.+den 321b/21
s.+dür 326b/22
s.+üñ 321b/09
s.+i (**mühimmāt-ı ser-ḥadd**) 343b/26
s.-i (**ser-ḥadd-i ʿAcem**)
s. 332a/25dc
s.-i (**ser-ḥadd-i İslām**)
s. 341b/12

serīr *Ar.i.* Taht.
s.-i (**serīr-i mülk**)
s. 351a/20
s.-i (**taḳbīl-i pāye-i serīr-i ʿālem-maṣīr**)
s. 333a/17
s.-i (**taḳbīl-i serir-i ʿālem-maṣīr**)
s. 333a/17dc

ser-keşlik *Far.T.b.i.* Dikbaşlılık; inatçılık.
s. eyle- 347b/01dc

ser-leşker *Far.b.i.* Ordu kumandanı.
s.+i 321b/24

sermā *Far.i.* Kış, soğuk.
s. (**berd-i sermā**) 320a/26
s. (**hengām-ı sermā**) 330a/08
s. (**zamān-ı sermā**) 322a/16, 333a/15
s.+ya (**şiddet-i sermā**) 332a/14

ser-māye *Far.b.i.* Anamal.
s.-i (**sermāye-i bī-ḳıyās**)
s. 342b/05

serp- *T.f.* Azar azar ve rast gele saçmak.
s.-üp 319b/24

ser-rişte *Far.b.i.* İp ucu, tutamak.
s.-i (**ser-rişte-i ʿadem ü memāt**)
s. 345b/13

ser-tīz *Far.b.s.* Ucu, baş tarafı sivri.
s.+i (**ḫancer-i ser-tīz**) 327b/21, 337a/04, 347b/09
s. (**ḫāme-i ser-tīz**)
s. 325a/21dc

ses *i.* Kulakla duyulan, işitilen şeylerin tamamı.
s. 336b/16
s.+inden 346b/17

sevād-ḫān *Far.b.s.* Yazı okuyabilen, söktürebilen.
s.+uñ 341b/01

s̲evb *Ar.i.* Elbise.
s̲.-i (**s̲evb-i ḫilʿāt**)
s. 321a/16dc
s̲.-i (**s̲evb-i ḫilʿāt-ı girān-bahā-yı zer-bāft**)
s̲. 321a/16db
s̲.-i (**s̲evb-i ḫilʿāt-ı girān-bahā-yı zer-tār**)
s̲. 321a/16

s.-i (**sevb-i ḫilʿāt-ı mūriṣü'l-behcet**)
s. 321a/18

sevḳ *Ar.i.* 1. Önüne katıp sürme, ileri sürme. 2. Yollama, gönderme.
s. 317b/25
s. it- 321a/21db
s. olın- 321a/21
s.-i (**sevḳ-i licām it-**)
s. 343b/11

seyāḥat *Ar.i.* Yolculuk, gezi.
s. 348a/22
s.+lerümde 348b/21

seyf *Ar.i.* Kılıç.
s. (**baḳıyyetü's-seyf ol-**) 347b/17
s.-i (**seyf-i ṣārim**)
s. 341b/27

seyl *Ar.i.* Sel.
s. 324b/16

seyr *Ar.i.* Yürüme, yürüyüş; gitme, hareket. 2. Yolculuk. 3. Bakma, temaşa etme.
s. (**ḳaviyyü'l-seyr**) 344b/11
s. (**seyr ü sülūk**) 332b/11
s. eyle- 322b/04dc
s. it- 322b/04, 324b/09
s. ol- 320a/03, 330a/27

seyr ü sülūk Bir yol tutup ilerleme.
s.+ında 332b/11

seyyid *Ar.i.* 1. Efendi; ileri gelen. 2. Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hasan'ın soyundan olan kimse.
s.+üm 350a/15
s.+ümüz 349a/11

seyyidī *Ar.ünl.* "Ey benim efendim!" hitabı.
s. 349a/14

seyyidü'l-enām *Ar.b.i.* Bütün halkın efendisi.
s. (**ziyāret-i ravża-i seyyidül-enām**)
s. 322a/25
s. (**ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i seyyidü'l-enām**)
s. 322a/25db, 322a/25dc

ṣıġ- *T.f.* içine tamamiyle girmek.
ṣ.-mazdı (**ḳabına ṣıġ-**) 325a/12

ṣıḥḥat *Ar.i.* Sağlamlılık, sağlık.
ṣ. (**ṣıḥḥat ü selāmet**) 328b/02

ṣıḥḥat ü selāmet Sağlamlılık ve eminlik.
ṣ. 328b/02

ṣımāḫ *Ar.i.* Kulak.
ṣ.+a 348b/10

sırr *Ar.i.* Gizli tutulan, kimseye söylenmeyen şey.
s.-ı (**sırr-ı vālide**)
s. 348a/11

sıyır- *T.f.* bkz ṣıyır- maddesi.
s.-dım 336b/26db

ṣıyır- *T.f.* Çekmek.
ṣ.-dım 336b/26

ṣıyırt- *T.f.* Gizlice geçip gitmek.
ṣ.-up 350b/04

sızıldı *T.i.* Hafif ses.
s.+sı 336b/13

ṣiġār *Ar.s.c.* Küçükler.
ṣ. (**kibār ü ṣiġār**) 328b/19

ṣiḳa *Ar.i.* İnanılır, güvenilir kimse.
ṣ.+dan 351a/01

sil- *T.f.* Yok etmek, ortadan kaldırmak.
s.-üp 320a/20

silāḥ *Ar.i.* Silah.
s. (**ālet-i silāḥ**) 332b/09

silāḥ-dār *Ar.Far.b.s.* Silahları muhafaza eden memur.
s. 341a/06
s. (**Silāḥ-dār Muṣṭafā**)
s. 340b/03dc
s. (**Silāḥ-dār Muṣṭafā Paşa**)
s. 340b/04

silāḥ-dārlıḳ *Ar.Far.T.b.i.* Silahları muhafaza etme memurluğu.
s.+ları 341a/05

silāḥ-dārlik *Ar.Far.T.b.i.* bkz. silāḥ-dārlıḳ maddesi.
s.+leri 341a/05db

silk *Ar.i.* Yol.
s-i (**silk-i taḥrīr**)

s. 350a/26

silsile *Ar.i.* Art arda gelen şeylerin meydana getirdiği sıra.
s.-i (**silsile-i ʿulemā**)
s. 318b/13

sīm *Far.i.* Gümüş.
s. 320a/09, 351a/08
s. (**ġulām-ı sīm-endām**) 347a/16
s.-i (**sīm-i ḫām**)
s. 345a/02, 345a/04

simāṭ *Ar.i.* Sofra, yemek masası.
s. 349a/20
s.+da 349a/22

sinān *Ar.i.* Mızrak, süngü.
s. 340b/19

sīne *Far.i.* Göğüs.
s.+sinden 338b/15

sīnī *Far.i.* Sini, büyük tepsi.
s.+yi 349a/21db, 349a/26db

sinn *Ar.i.* Yaş, ömrün derecesi.
s.i (**sinn-i sālim**)
s. 341b/03

sipāh *Far.i.* 1. Asker. 2. Ordu.
s. 322b/03, 322b/22dc, 323a/03, 328b/17, 328b/17db, 334a/23, 351a/21
s.+a 339b/12
s.+dan 326a/13
s.+la 326a/08dc

sipāhī *Far.i.* Timar sahibi süvari asker.
s. 322b/22db, 323a/11dc, 328b/07, 328b/12, 339b/21, 339b/21
s.+leri 343a/07
s.+nüñ 339b/11db
s.+ye 328b/06db, 328b/15, 328b/15
s.+yi 328b/06

sipāriş *Far.i.* Ismarlama.
s. buyur- 348a/03
s. it- 330b/10, 330b/10db, 339b/06

sipeh-sālār *Far.b.i.* Askerlerin en büyüğü.
s. (**ser-dār-ı sipeh-sālār**) 351a/16

sīsāne *Far.i.* Haşarı, sert, sıçrayıcı at.
s.+lerümüz 332a/04
s.+ye 332b/14

sitem *Far.i.* Zulüm, haksızlık.
s. (**min-el-ġarā'ibü's-sitem**) 330a/12
s.-i (**sitem-i sütūr-ı ʿasker-i İslām**)
s. 343b/13

siyāh *Far.s.* Kara.
s. 327b/15

siyāset *Ar.i.huk.* Ceza; idam cezası.
s. 328a/20
s.+e 329b/18
s.+e (**meydān-ı siyāset**) 337a/03
s.+le 328a/20db

siyer *Ar.i.* Konusu Hz. Muhammed'in hayatı olan kitap.
s. (**tevārīḫ ü siyer**) 318b/25db
s. (**ünvān-ı tevārīḫ ü siyer**) 318b/26
s.-i (**kütüb-i siyer-i enbiyā vü mürselīn**)
s. 341b/22

siz *T.zm.* İkinci çoğul şahıs zamiri.
s. 317b/07, 322b/09, 323a/18db, 323a/18dc, 324a/02, 324b/17, 325a/06, 326a/10, 326b/14, 328b/10, 328b/15, 330b/25db, 331a/16
s.+den 323a/07db, 325a/06, 337b/12
s.+e 322b/22, 322b/22db, 323a/07, 325a/10, 331a/02, 336b/15
s.+i 328b/16, 331a/12
s.+siz 325a/04
s.+üñ 317b/19, 323a/07, 323a/18, 348b/15db

şofa *Ar.i.* Evin orta kısmında bulunan ve odaların açıldığı geniş yer, ev sokağı.

ṣ.+yı 341a/08

ṣoḥbet *Ar.i.* Görüşüp konuşma.
ṣ.+den 348b/22

ṣoḳaḳ *Ar.i.* Binalar arasındaki yol.
ṣ. 323b/06, 336b/13
ṣ.+a 323b/05
ṣ.+larında 343a/06

ṣol *T.s.* Sağ tarafın zıddı, yesar.
ṣ. 340b/07db, 349a/18
ṣ.+ına 340b/07

ṣolaḳ *T.i.* Yeniçeri ocağında, padişahın muhafızlığını yapan bir sınıf asker.
ṣ. 342a/23
ṣ.+ı 342a/24, 342b/03
ṣ.+ın 342b/02
ṣ.+uñ 342a/27

ṣoñra *T.zf.* 1. Daha ilerideki bir vakitte, ileride, gelecekte. 2. Sıra, derece ve değer bakımından arkadan gelen.
ṣ. 317b/18, 318a/07, 318a/18, 318b/13, 318b/22, 318b/23, 318b/24, 319a/15, 319a/27, 319b/01, 319b/01db, 319b/04, 319b/04db, 320a/08, 321b/10, 322b/17, 322b/24, 324a/21, 324a/24, 324a/24db, 324b/15, 324b/22, 325a/13, 325b/23, 326a/05db, 326a/06, 326a/08dc, 326b/27, 327a/15, 327a/18, 327b/10, 328b/12, 328b/19, 328b/27, 329a/24, 329b/17, 330a/03, 330a/16, 330a/22, 330a/22db, 330b/07, 330b/11, 331a/24, 331b/01, 332a/06, 332b/15, 332b/24, 333a/27, 333b/27, 334a/24, 334b/19dc, 334b/21, 335a/04, 335a/21, 335b/15, 336a/09dc, 336a/11, 336a/18, 336a/27dc, 336b/02, 336b/26, 337a/11, 337a/14, 337a/17, 337b/02db, 337b/09, 338a/14, 338a/16, 338a/17, 338b/25, 338b/25db, 339a/11, 339b/10, 339b/11db, 339b/16, 340a/13, 340a/16, 341b/05, 343a/25, 343b/10, 343b/16, 343b/19, 343b/25, 344a/03, 344a/09, 344a/21, 344b/20, 345b/15, 345b/17, 345b/26, 346a/02, 346a/13, 346a/14dc, 346a/23, 346b/11dc, 346b/14, 346b/16dc, 347a/26, 347a/26dc, 348a/05, 348b/20, 348b/25, 348b/26, 348b/27, 349a/01, 349a/02, 349a/04, 349a/17, 349b/24, 350a/10, 350a/13, 350a/21, 350a/21, 350a/22, 350b/05

ṣor- *T.f.* Bir şeyi öğrenmek veya bilgi almak için soru yöneltmek.
ṣ.-armış 318a/07db
ṣ.-dım 323b/20

ṣorġuç *T.i.* Başa giyilen şeylere takılan tuğ.
ṣ. 321a/15, 321a/15dc, 347b/08
s.+lar 334b/07

ṣovuḳ *s.* Sıcaklık derecesi düşük olan.
ṣ.+dan 320a/27

sökil- *T.f.* Sökmek fiiline konu olmak.
s.-ür 334b/03

söyle- *T.f.* Sözle ifade etmek, lakırdı etmek.
s. 322b/25
s.-di 325a/01, 339a/26db, 349b/05db
s.-diler 331a/06
s.-dim 324a/03, 350a/15
s.-dügine 340a/13
s.-düklerin 324a/21
s.-mediler 331b/27
s.-mekle 330a/16
s.-ñ 323a/19
s.-rdi 325a/07
s.-rdiñ 339b/03
s.-ye 325b/21
s.-yen 327a/04

söyleş- *T.f.* Bir konuyu karşılıklı konuşarak sonuca varmaya çalışmak, müzakere etmek.
s.-ürler 328b/23

söylet- *T.f.* 1. Söylemesine yol açmak, söylemesine sebep olmak. 2. Söylemeye mecbur etmek, itiraf ettirmek.
s.-elüm 322b/15
s.-meyüp 324a/12

söz *T.i.* 1. Ağızdan çıkan bir veya daha fazla heceden meydana gelen, mana ifade eden kelime veya kelime topluluğu, laf. 2. Bahis, konu.
s. 323a/16dc, 330a/16, 339b/02, 342a/02
s. aç- 346b/16
s.+de 320a/21
s.+i 317b/20, 324a/05, 327a/04, 328b/13, 328b/17, 336b/15dc, 342a/02
s.+in 322b/26
s.+inden 322b/20
s.+ine 321b/12
s.+ler 322a/05, 325a/01
s.+leri 324b/14, 337b/23dc, 341b/25
s.+lerinde 333a/21
s.+üm 327a/03
s.+ümüz 323a/18
s.+ümüzdür 328b/17
s.+üñüze 317b/19

şu *T.i.* Göl, akarsu.
ş. 342a/24
ş.+dan 342b/01
ş.+ya 342b/01

şubḥ *Ar.i.* Sabah.
ş.+ı 348a/23, 348a/23db

şudūr *Ar.i.* Sadır olma, meydana çıkma, olma.
ş. bul- 351a/15
ş.+ı 341a/18

şuffe *Ar.i.* Sofa.
ş.+leri 335a/09

şūfī *Ar.i.* Tasavvuf ehli.
ş. (**Şūfī Meḥemmed Paşa**) 318b/04, 318b/10
ş.+lerinden 318b/21

şuleḥā *Ar.s.c.* Salih, iyi, yarar, günah işlemeyen kimseler.
ş.-yı (**şuleḥā-yı ümmet**)
ş. 343b/05

şulḥ *Ar.i.* Barış, barışma, barışlılık.
ş. 318a/10, 318a/17, 318b/15, 322a/10, 340b/12, 341b/16
ş. (**baʿde'ş-şulḥ**) 318a/20
ş. (**te'kīd-i şulḥ ü şalāḥ**) 318a/21
ş.+ı 317b/22, 318b/04, 341b/18
ş. it- 317b/06, 317b/18, 319b/13, 331b/27

şun- *T.f.* Arz etmek, takdim etmek.
ş.-dılar 331a/05
ş.-mazam 348b/10

şurāḥ *Ar.i.* Çığlık, feryat.
ş. 348b/10
ş.+a 348b/11
ş.+ınuñ 348b/12db
ş.+uñ 348b/12

şūret *Ar.i.* 1. Biçim, görünüş, kılık. 2. Tarz, yol, gidiş.
ş.+de 348b/01
ş.+i 334a/11
ş.+inden 340a/05
ş.+lerde 348b/03
ş.-i (**şūret-i ḥaḳḳ**)
ş. 328b/11
ş.-i (**şūret-i ẓāhir**)
ş. 317b/21, 332b/05

şūret-peẕīr *Ar.Far.b.s.* Hasıl olan, meydana çıkan.
ş. ol- 351a/12

şuʿūbet *Ar.i.* Güçlük, zorluk.
ş. 333a/02

sū *Ar.i.* Kötü, fena.
s.-i (**sū-i tedbīr**)
s. 318b/08
s.-i (**sū-i tedbīr it-**)
s. 318b/14

su'āl *Ar.i.* Sorma.

s. it- 321b/17, 322b/25, 323b/18, 328b/14
s. itdür- 321b/14

sūd *Far.i.* Fayda, kār, kazanç.
s. (**pür-nefᶜ ü sūd it-**) 342b/25

sūd-mend *Far.b.s.* Faydalı, kārlı.
s. ol- 329b/10
s. (**nefᶜ ü sūd-mend it-**)
s. 342b/25db
s. (**pend-i sūd-mend it-**)
s. 328b/14db
s. (**pend-i sūd-mend vir-**)
s. 328b/14
s. (**pend-i sūd-mend ol-**)
s. 329b/10

sūḳ *Ar.i.* Çarşı, pazar, alım satım yeri.
s.+ında 330a/15

sulṭānī *Ar.s.* Sultana, hükümdara ait.
s. (**emr-i sulṭānī**) 348a/04
s.+de (**defātir-i sulṭānī**) 344b/16

sūr *Ar.i.* Şehrin etrafına çekilen yüksek duvar, kale, hisar.
s. 335b/26
s.+ına 336a/02
s.-ı (**sūr-ı Baġdād**)
s. 351a/13

suᶜūd *Ar.i.* Mübarek sayılan yıldızlar.
s.+dan 339a/13
s.+dan (**enżārāt-ı suᶜūd**) 339a/05
s.+ı 339a/15

sūz *Far.i.* Dert, ızdırap.
s. (**sūz u güdāz**) 320a/21, 320a/21db

sūz u güdāz Yanıp yakılma.
s. 320a/21db
s.+ıyla 320a/21

südde *Ar.i.* Kapıcı.
s.-i (**südde-i saᶜādet**)
s. 319a/01

sühūlet *Ar.i.* Kolaylık.
s.-i (**sühūlet-i feṯḥ**)
s. 331a/23

sükkān *Ar.s.c.* Oturanlar.
s.+ı 327a/22, 345a/23

sükker *Ar.i.* Şeker.
s. 318a/26
s.+i 318a/08

sükūn *Ar.i.* Dinme kesilme.
s. 348b/13
s. (**sükūn u vaḳār**) 342a/17
s. bul- 325a/03, 337a/17
s. ol- 337a/17dc

sükūn u vaḳār Sakinlik ve ağırbaşlılık.
s. 342a/17

sükūt *Ar.i.* Susma, söz söylememe.
s. it- 322a/20, 322a/20dc

sülūk *Ar.i.* Bir yola girme, bir yol tutma.
s.+e 347b/27
s.+ında (**seyr ü sülūk**) 332b/11

s̱ülüs̱ *Ar.i.* Üçte bir.
s̱.+i 334a/22

sünnī *Ar.s.* Sünnet ehlinden olan kimse.
s. 330b/26

sünnīyān *Ar.s.c.* Sünnet ehlinden olan kimseler.
s.+dan (**pençe-i sünnīyān**) 334b/10

sür- *T.f.* 1. Sevk etmek. 2. Binmek, kullanmak. 3. Yerinden kaldırmadan hareket ettirmek.
s.-di (**at sür-**) 334a/18
s.-diler 340b/20
s.-dükçe (**yüz sür-**) 321a/18
s.-mege 347a/07dc
s.-mege (**yüz sür-**) 347a/07dc, 347a/09
s.-se 347a/20
s.-üp (**yüz sür-**) 343a/14

sürᶜāt *Ar.i.* Çabukluk, hız.
s. 340b/18

sürᶜatçıḳ *Ar.T.i.* Çabukça, biraz hızlıca.
s. 339b/24

sürebil- *T.b.f.* Sürme işini yapamaya kadir olmak.
s.-di 331b/21, 331b/21db

sürgün *T.i.* Sürmek, ceza olarak belli bir yere gönderme.
s. 319a/17
s. it- 319a/20

sürḫ *Far.s.* Kırmızı, kızıl.
s. 343b/20
s. (**zer-i sürḫ**) 344a/19

sürūr *Ar.i.* Sevinç.
s. (**bāᶜiṣ-i meserret ü sürūr ol-**) 334b/13
s. (**kemāl-i sürūr**) 334b/13dc
s. (**meserret ü sürūr**) 332a/24

süst *Far.s.* Manasız, değersiz [kimse].
s. 325a/21dc

sütūr *Far.i.* Binek ve yük hayvanı.
s.-ı (**sitem-i sütūr-ı ᶜasker-i İslām**)
s. 343b/13

süvār *Far.i.* Ata binmiş, binici.
s. 327b/24, 346b/20
s. it- 333a/04
s. ol- 326a/08dc, 336a/14, 340b/16, 340b/18, 340b/18db, 342a/22

süvāri *Far.i.* 1. Atlı. 2. Atlı asker.
s. 319b/22, 328a/25, 347a/07

süyūf *Ar.i.c.* Kılıçlar.
s. (**baḳıyyetü's-süyūf**) 321a/08
s. (**baḳıyyetü's-süyūf ol-**) 347b/15db

süzil- *T.f.* Kimseye görünmeden ve ses çıkarmadan hareket etmek.
s.-di 340b/20

Ş

şaᶜbān *Ar.i.* Arabi ayların sekizincisi, ramazandan önce gelen.
ş. (**şaᶜbānü'l-muᶜaẓẓam**) 337a/22db, 346b/07dc
ş. (**şaᶜbānü'l-muᶜaẓẓamī**)
ş. 337a/23
ş.+da (**ġurre-i şaᶜbān**) 320b/27

şābāş *Far.i.* Takdir etme, beğenme, aferin deme.
ş. (**taḥsīn ü şābāş it-**) 321a/24, 342a/07
ş. it- 341a/20
ş. itdür- 341a/20db

şādān *Far.s.* Sevinçli kimseler.
ş. (**mesrūr u şādān eyle-**) 344a/21db
ş. (**mesrūr u şādān it-**) 344b/01
ş. (**şādān ü ḫandān ol-**) 329a/10dc

şādān ü ḫandān Sevinçli, yüzü gülen.
ş. ol- 329a/10dc

şād-mān *Far.s.* Sevinçli.
ş. eyle- 334b/19dc

şād-manīlıḳ *Far.T.i.* bkz. şād-manīlik maddesi.
ş.+lar 334b/17, 344a/26

şād-manīlik *Far.T.i.* Sevinçlilik.
ş.+ler 334b/17db, 344a/21db

şāfī *Ar.s.* Kifayet eden, yeter görünen.
ş. (**cevāb-ı şāfī**) 331a/07

şāfiᶜ *Ar.s.* Şefaat eden, kabahatli kimsenin afvı için araya girip yalvaran.
ş.+ide (**vaḳt-i şāfī**) 346b/08

şāh *Far.i.* İran ve Efgan hükümdarı.
ş. 328a/24, 330b/16, 331b/03, 331b/05, 331b/11dc, 331b/13, 343b/15
ş. (**sarāy-ı şāh**) 343b/11db
ş. (**Şāh ᶜAbbās**) 318a/06, 330b/16, 331b/05
ş. (**Şāh ᶜAbbās-ı şeyṭanet-istīnās**) 335a/01
ş.+a 333a/01
ş.+a (**cānib-i şāh**) 330b/18
ş.+a (**der-gāh-ı şāh**) 327a/23
ş.+da (**huẓūr-ı şāh**) 327a/26
ş.+ınuñ 343a/13dc
ş.+uñ 318a/20db, 327a/25, 327b/19db, 343a/13
ş.-ı (**şāh-ı ᶜAcem**)
ş. 327a/06dc, 327a/06dc
ş.-ı (**şāh-ı güm-rāh**)
ş. 327a/26

şāhī *Far.i.* Eski topların bir çeşidi.
ş. 343a/04
şāhid *Far.s.* Şahit, tanık.
ş.+ümdür 327a/02
şaḥīm *Ar.s.* Yağlı, şişman, semiz.
ş. (**cesīm ü şaḥīm**) 329a/15
ş. (**şaḥīm ü cesīm**) 341a/15
şaḥīm ü cesīm Şişman ve iri.
ş. 341a/15
şāhīn *Far.i.* Doğana benzeyen, fakat ondan daha küçük olan bir cins yırtıcı kuş.
ş.-i (**şāhīn-i tīz**)
ş. 340b/20db
ş.-i (**şāhīn-i tīz-per**)
ş. 340b/20
şāhlıḳ *Far.T.i.* Şah idaresi, hükümdarlık.
ş. 327b/19
şaḫṣ *Ar.i.* Kişi, kimse.
ş. 348b/22
şāʿir *Ar.i.* Şair, ozan.
ş. 344b/08db
ş.-i (**şāʿir-i māhir**)
ş. 344b/08
ş.-i (**şāʿir-i şīrīn-kelām**)
ş. 329b/01
şāʿirān *Ar.i.c.* Şairler, ozanlar.
ş. 320a/17
şāḳ *Ar.s.* Zahmetli, eziyetli.
ş. 338a/15
şaḳırdı *T.i.* Şakırdama sesi.
ş.+sı 346b/18, 347b/10
şākī *Ar.s.* Şikayetçi, şikayet eden.
ş.+leri 345b/12
şaḳī *Ar.s.* Haydut, yol kesen.
ş. 325b/06
şaḳḳa *Ar.s.* Zahmetli, eziyetli.
ş.+dan (**tekālīf-i şaḳḳa**) 337a/10
şām *Far.i.* Akşam.
ş. (**vaḳt-i şām**) 326a/16
şān *Ar.i.* Şan, şöhret, ün.
ş. (**fermān-ı ʿālī-şān**) 345b/22
ş. (**mīr-i mīrān-ı ẕī-şān**) 332b/01db, 343b/04dc
ş. (**pādişāh-ı ẕī-şān**) 329a/11dc, 342b/26
ş. (**ser-dār-ı celīlü'ş-şān**) 333a/25
ş. (**ser-dār-ı kerīmü'ş-şān**) 333a/12
ş. (**ser-dār-ı ẕī-şān**) 332b/04, 332b/24dc, 334b/19dc, 335b/24dc
ş. (**tilāvet-i Ḳur'ān-ı ʿaẓīmü'ş-şān**) 341b/20db
ş.-(**vezīr-i aʿẓam-ı ẕī-şān**) 333a/12dc
ş.+a. (**Cenāb-ı izzet-i cell-i şān**) 341b/05db
ş.+a (**ser-dār-ı ʿaẓīmü'ş-şān**) 332a/24
ş.+a (**ser-dār-ı ẕī-şān**) 333a/11dc, 334b/13dc
ş.+ı (**ser-dār-ı ẕī-şān**) 334b/17dc
ş.+ı (**vaṣf-ı şān**) her
ş.+ı (**vezīr-i ẕī-şān**) 335b/10dc
ş.+uñ (**ser-dār-ı celīlü'ş-şān**) 329b/23
ş.+uñ (**vezīr-i celīlü'ş-şān**) 330a/23
şarḳ *Ar.i.* Doğu.
ş. (**şarḳ ü ġarb**) 340a/17
şarḳī *Ar.s.* Şarkla, doğu ile ilgili.
ş.+sinde (**cānib-i şarḳī**) 335b/25
şarḳ ü ġarb Doğu ve batı.
ş.+da 340a/17
şarṭ *Ar.i.* 1. Şart, koşul. 2. Vaziyet, hal. 3. Yemin.
ş.+ı 336a/02
ş.+ın 348b/25
ş.+ıyla 322a/15, 335b/22, 336a/02db, 343a/19dc, 343a/20, 348b/23
ş.+la 343a/20db
ş.-ı (**şarṭ-ı vāḳıf**)
ş. 325b/11
şaʿşaʿa *Ar.i.* Gösteriş.
ş.+sı 347a/14

şāṭır *Ar.i.* Büyük bir kimsenin atı yanında gitmekle vazifeli ağa.
ş.+ı 347a/07, 347a/07dc

şeᶜāmet *Ar.i.* Uğursuzluk.
ş.+i 322a/06
ş.+ine 322a/05
ş.+iyle 330a/18

şeb *Far.i.* Gece.
ş. 321a/23dc, 340b/05db, 342b/20db, 343a/11db, 346b/06db, 346b/06dc
ş. (**rūz u şeb**) 331b/14, 335b/17, 340b/06, 342b/20, 343a/11, 346b/06, 348a/09

şebān *Far.i.* Geceler.
ş. 342b/20dc

şecāᶜat *Ar.i.* Yiğitlik, yüreklilik.
ş. (**şecāᶜat ü kerem**) 328a/22
ş. (**ümerā-yı ekrād-ı şecāᶜat-nihād**) 333b/21
ş.-ı (**şecāᶜat-ı nihād**)
ş. 327b/14

şecāᶜat ü kerem Yiğitlik ve cömertlik.
ş. 328a/22

şedīd *Ar.s.* Şiddetli, sert, katı; sıkı.
ş. 317b/26
ş. (**bārid ü şedīd**) 317b/12
ş. (**şedīd ü ekīd**) 319a/10

şedīd ü ekīd Sert ve kuvvetli.
ş. 319a/10

şeh *Far.i.* Hükümdar.
ş. (**Ḫān Murād-ı ibn-i Şeh Selīm Ḫān-ı dü-vüm**) 348a/13

şehādet *Ar.i.* Şehitlik, şehit olma.
ş. 321a/25
ş (**şehd-i şehādet**) 335a/25
ş.+i 322a/18, 339a/11
ş.-i (**der-ẕikr-i şehādet-i Şeyḫ Rūmī**)
ş. 351a/19

şehd *Ar.i.* Bal
ş.-i (**şehīd-i şehādet**)
ş. 335a/24

şehen-şāhī *Far.b.i.* En büyük padişahlık, yüce hükümdarlık.
ş. (**taḳbīl-i ẕeyl-i şehen-şāhī**)
ş. 321a/03dc
ş (**ṭarz-ı şehen-şāhī**)
ş. 344b/03dc

şehīd *Ar.s.* Din veya yüksek bir ülkü uğrunda ölen kimse; savaşta ölen.
ş. eyle- 332b/10dc
ş. it- 332b/10dc, 337b/22
ş. ol- 321a/25dc, 322b/04, 332a/18dc, 332a/19

şehīr *Ar.s.* Namlı, ünlü.
ş. ol- 346a/26, 347b/24

şeh-nişīn *Far.b.i.* Pencere çıkması, balkon.
ş.-i (**şeh-nişīn-i ᶜacīb**)
ş. 345a/16

şehr *Far.i.* Şehir, büyük belde, büyük kent, il.
ş. 323b/13, 334b/25, 335b/05
ş.+de 330a/16db
ş.+e 335b/02
ş.+i 335a/05, 335b/24, 344a/25
ş.+inde 335a/16
ş.+inden 335a/08
ş.+ine 335b/04, 340b/02, 340b/02dc, 345a/22
ş.+üñ 332b/11, 335a/06, 335a/27, 335a/27db
ş.-i (**şehr-i bī-miṯāl**)
ş. 335b/02
ş.-i (**şehr-i bī-naẓīr**)
ş. 335a/07, 345a/23
ş.-i (**şehr-i dil-sitān**)
ş. 343b/17
ş.-i (**şehr-i enbūh**)
ş. 336b/12
ş.-i (**şehr-i güzīn**)
ş. 335a/26
ş.-i (**şehr-i Hemedān**)
ş. 335a/02
ş.-i (**şehr-i lā-naẓīr**)
ş. 345a/25, 345a/23dc
ş.-i (**şehr-i mezbūr**)
ş. 330a/23, 343b/11

ş.-i (**şehr-i Tebrīz**)
ş. 343b/14

şehr *Ar.i.* Ay, otuz günlük zaman.
ş.-i (**şehr-i şevvālü'l-mükerrem**)
ş. 340a/24dc

şehr-yārī *Far.b.i.* Şehriyarlık, hükümdarlık, padişahlık.
ş.+den 326a/08dc

şehvāt *Ar.i.c.* Nefis.
ş.+ı 348b/03

şeh-zāde *Far.b.i.* Hükümdar oğlu, prens.
ş. 323b/04, 329a/07
ş.+leri 351a/25
ş.+si 329a/07db
ş.+yi 351a/26
ş. (**Şeh-zāde Cāmiᶜ-i şerīfi**)
ş. 323b/14
ş. (**Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Ḫān**)
ş. 320b/02
ş. (**Şeh-zāde Sulṭān Murād**)
ş. 326a/08dc
ş.-i (**şeh-zāde-i ᶜālī-nijād-mānend**)
ş. 326a/08dc

şeḳā *Ar.i.* Rezillik, alçaklık.
ş.+dan (**meclis-i şeḳā**) 324a/24

şeḳāvet-senc *Ar.Far.b.s.* Haydutluk eden, eşkıya.
ş.+den (**efrenc-i şeḳāvet-senc**) 350b/01

şeker *Far.i.* Şeker.
ş. 318a/26db, 348a/11, 350a/02

şekl *Ar.i.* Şekil, biçim.
ş.+i 321a/06

şekvā *Ar.i.* Şikayet, sızıltı, hoşnutsuzluk.
ş. itdür- 319a/05
ş.+ya 327a/23

şemᶜ *Ar.i.* Mum.
ş.+inüñ 338b/03
ş.+üñ 338a/26db

şems *Ar.i.* Güneş.
ş. 338b/25
ş.+den (**ḥarāret-i şems**) 344b/25
ş.+e 347a/14db
ş.+e (**nūr-ı şems**) 347a/14

şenlik *Far.T.i.* Çeşitli gösterilerin yer aldığı çaplı toplantı.
ş.+ler 334b/17, 344a/26

şerᶜ *Ar.i.* Allah'ın emri, ayet, hadis, icma-i ümmet ve kıyas-ı fukaha esasları üzerine kurulmuş olan din kaideleri.
ᶜi. (**ᶜind-eş-şerᶜ**)
ᶜi. 341b/10
ş.+i 326a/04dc
ş.+i (**adl ü şerᶜ**) 326a/04
ş.-i (**icrā-yı şerᶜ-i şerīf**)
ş. 326a/08db
ş.-i (**şerᶜ-i muṭahhar**)
ş. 325b/10
ş.-i (**şerᶜ-i şerīf**)
ş. 325b/08dc

şerᶜan *Ar.zf.* Şeriatçe, şeriat hükmünce.
ş. 323a/20db, 323a/25, 326a/09

şeref *Ar.i.* [Manen] büyüklük, yükseklik, ululuk.
ş.+in (**nüzūl-ı şeref**) 345b/14, 346a/12
ş.+ine 340b/11, 340b/11db
ş.-i (**şeref-i ḫitāb**)
ş. 340b/06
ş.-i (**şeref-i nüzūl**)
ş. 340b/02, 340b/02dc, 346a/10db

şerefiyye *Ar.i.* bkz. şeref maddesi.
ş.+sinden (**āyīn-i şerefiyye**) 343a/23

şeref-yāb *Ar.Far.b.s.* Şeref bulan, şeref kazanan.
ş. 341a/05
ş. it- 342b/19

şerīf *Ar.s.* 1. Şerefli, mübarek, kutsal. 2. Soylu, temiz.
ş. (**emr-i şerīf**) 326b/09, 345b/20

ş. (**ḫaṭṭ-ı şerīf**) 324b/06db, 326b/21, 336b/01dc, 336b/06dc, 336b/07, 339a/19, 339b/04, 340a/14dc, 345b/19, 350b/26
ş. (**ʿıyd-ı şerīf**) 338b/01
ş. (**icrā-yı şerʿ-i şerīf**) 326a/08db
ş. (**icrā-yı şerīf**) 326a/10
ş. (**Ḳudüs-i şerīf**) 333b/09
ş. (**mühr-i şerīf**) 336b/01
ş. (**nām-ı ḥācc-ı şerīf ol-**) 322a/27
ş. (**naẓm-ı şerīf**) 348a/06
ş. (**Şām-ı şerīf**) 342a/10
ş. (**taḫt-ı şerīf**) 329a/17, 347a/12
ş. (**ṭuġra-yı şerīf**) 341b/08
ş. (**vücūd-ı şerīf**) 345b/06
ş.+de (**cāmiʿ-i şerīf**) 325a/10, 326a/14
ş.+de (**ġurre-i ramażān-ı şerīf**) 337b/23
ş.+den 349a/08
ş.+e (**cāmiʿ-i şerīf**) 326a/08, 326a/09
ş.+e (**derece-i şerīf**) 339a/14
ş.+e (**ḥużūr-ı şerīf**) 347b/06dc
ş.+e (**ramażān-ı şerīf**) 322b/24
ş.+e (**Şām-ı şerīf**) 335a/08
ş.+i (**cism-i şerīf**) 329a/18
ş.+i (**feḥvā-yı şerīf**) 327b/16, 330b/08
ş.+i (**ḫaṭṭ-ı şerīf**) 324b/04
ş.+i (**ḳavl-i şerīf**) 328a/14
ş.+i (**mühr-i şerīf**) 328b/18, 330a/11dc
ş.+i (**şerʿ-i şerīf**) 325b/08dc
ş.+inde (**Süleymān Ḫān Cāmiʿ-i şerīfi**) 345b/05
ş.+ine (**cāmiʿ-i şerīf**) 326a/07db
ş.+ine (**şeh-zāde cāmiʿ-i şerīfi**) 323b/14
ş.+ine (**ẕāt-ı şerīf**) 344b/18
ş.+ini (**ḫaṭṭ-ı şerīf**) 324b/06
ş.+iyle (**vücūd-ı şerīf**) 341b/25
ş.+leri (**evḳāt-ı şerīf**) 341b/22
ş.+leri (**fermān-ı şerīf**) 346b/22, 351a/14
ş.+leri (**manẓūr-ı şerīf**) 340b/17
ş.+leri (**nüzūl-ı şerīf**) 343b/27dc
ş.+leri (**ṭabʿ-ı şerīf**) 329a/20
ş.+leri (**vücūd-ı şerīf**) 329a/15
ş.+leri (**ẕāt-ı şerīf**) 346a/11
ş.+lerinde (**ʿaṣr-ı şerīf**) 325b/03
ş.+lerinde (**ḫidmet-i şerīf**) 337b/13
ş.+lerinden (**merāḳıd-ı şerīf**) 345a/26
ş.+lerinden (**naẓar-ı şerīf**) 347a/22
ş.+lerine (**ḫidmet-i şerīf**) 347a/21
ş.+lerine (**ḥużūr-ı şerīf**) 347b/06
ş.+lerine (**lisān-ı şerīf**) 341b/10
ş.+lerine (**semʿ-i şerīf**) 332b/22db
ş.+lerine (**ẕāt-ı şerīf**) 344b/18db
ş.+lerinüñ (**lisān-ı şerīf**) 341b/08
ş.+leriyle (**ḫaṭṭ-ı şerīf**) 348a/15
ş.+üñ (**cāmiʿ-i şerīf**) 324b/08
ş.+üñ (**ramażān-ı şerīf**) 321a/01, 330b/20
ş.-i (**Cāmiʿ-i Şerīf-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān**) ş. 326a/08dc

şerīfe *Ar.s.müen.* bkz. şerīf maddesi.
ş. (**aḥkām-ı şerīfe**) 332b/04
ş. (**fetvā-yı şerīfe**) 326a/08dc
ş. (**ḫidmet-i fetvā-yı şerīfe**) 339a/10
ş. (**menāḳıb-ı şerīfe**) 348a/20
ş. (**nüsḫa-i şerīfe**) 348a/15
ş. (**taḫt-ı şerīfe**) 329a/14db
ş. (**ṭuġra-yı şerīfe**) 341b/08db
ş.+leri (**ḥilye-i şerīf**) 329a/14
ş.+leri (**seccāde-nişīn-i zāviye-i şerīfe**) 345b/01

ş.+lerine (**menāḳıb-ı şerīfe**) 347b/26
ş.+sin (**menāḳıb-ı şerīfe**) 348a/01
ş.+sinden (**menāḳıb-ı şerīfe**) 350a/26
ş.+siyle (**menāḳıb-ı şerīfe**) 348a/19

şerīk *Ar.s.* Ortak.
ş. it- 319a/03
ş. ol- 322a/09

şerr *Ar.s.* Fena.
ş.+lerinden 338a/26db

şeş *Far.s.* Altı.
ş. 348a/07

şetm *Ar.i.* Sövme, sövüp sayma.
ş. it- 341b/11

şevket *Ar.i.* Büyüklük, heybet.
ş. 343b/10dc
ş. (**şevket ü şöhret-i cihān-bānī**) 340a/26
ş.-i (**şevket-i nuṣret-ḳarīn**) ş. 342b/13

şevvāl *Ar.i.* Arabi ayların onuncusu olup ilk üç günü Ramazan Bayramı'dır.
ş. (**māh-ı şevvālü'l-mükerrem**) 338b/12db, 340b/01, 340b/01db
ş. (**şehr-i şevvālü'l-mükerrem**) 340a/24dc
ş. (**şevvālü'l-mükerrem**) 322a/19dc, 338b/12dc
ş. (**şevvālü'l-mükerremī**) 338b/12

şey *Ar.i.* Şey, nesne.
ş. 330a/14db
ş.+i 330a/14
ş.+üñ 331a/17

şeyāṭīn *Ar.i.c.* Şeytanlar.
ş. (**ʿasākir-i şeyātīn**) 330a/03

şeyḫ *Ar.s.* Bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri bulunan kimse.
ş. 348b/19, 349a/15, 349a/19db, 349a/23, 349a/25, 349b/01, 349b/05db, 349b/10, 349b/12, 349b/12, 349b/15, 349b/17
ş. (**der-ẕikr-i şehādet-i Şeyḫ Rūmī**) 351a/19
ş. (**Ḥażret-i Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir**) 348a/16
ş. (**Ḥażret-i Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir Geylānī**) 347b/27
ş. (**Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir**) 349b/06, 349b/21, 349b/21db, 349b/23, 350a/07, 350a/09, 350a/09, 350a/09
ş. (**Şeyḫ ʿAḳīl Müncibī**) 349b/22
ş. (**Şeyḫ ʿAlī bin Heytī**) 349a/18db
ş. (**Şeyḫ ʿAlī ibni'l Heytī**) 349a/11, 349a/18, 349a/26
ş. (**Şeyḫ ʿAlī ibn-i Heytī**) 349b/20
ş. (**Şeyḫ Beḳā bin Baṭu**) 349b/20
ş. (**Şeyḫ Ebū Saʿīd Ḳaylavī**) 349b/05, 349b/20
ş. (**Şeyḫ Ebū Saʿīd Maḥremī**) 348b/11
ş. (**Şeyḫ Ebü'l-Ḥasan ʿAlī Cebbārī**) 350a/14
ş. (**Şeyḫ Ebü'l-Ḥasani'l-Ḳurşe**) 349a/10db
ş. (**Şeyḫ Ebü'l-Ḥasani'l-Ḳursī**) 349a/10
ş. (**Şeyḫ Ebü'l-Ḳāsım ʿÖmer Bezzāzī**) 350a/15
ş. (**Şeyḫ Ḥayāt bin Ḳays Ḥarrānī**) 349b/22
ş. (**Şeyḫ Maʿrūf Kerḫī**) 349b/21
ş. (**Şeyḫ Muḥī'd-dīn ʿAbdü'l-ḳādir**) 349a/11, 349b/19, 350a/16
ş. (**Şeyḫ Ṣafī**) 318a/15
ş. (**şeyḫü'ş-şüyūḫ**) 318b/20
ş.+e 349a/05, 349b/09
ş.+i 349a/20

ş.+üñ 349a/24, 349a/27, 349b/08, 349b/17
ş.+üñ (**ḥażret-i şeyḫ**) 350a/26

şeyṭān *Ar.i.* Şeytan.
ş. 324a/09
ş.-ı (**şeyṭān-ı recīm**)
ş. 329b/06

şeyṭanet *Ar.i.* Şeytanlık, kurnazlık.
ş. (**Şāh ᶜAbbās-ı şeyṭanet-istīnās**) 335a/01
ş.+i 318a/03db
ş.+in 318a/03

şibᶜ *Ar.i.* Doyma, tokluk.
ş. 348b/20

şiddet *Ar.i.* Sertlik, katılık.
ş. (**elem ü şiddet**) 350a/08
ş. (**şiddet ü elem**) 350a/08
ş. (**zamān-ı şiddet**) 350a/18
ş.+i 346b/18
ş.-i (**şiddet-i cū**)
ş. 348b/09
ş.-i (**şiddet-i ḥarr**)
ş. 328a/15, 328a/26
ş.-i (**şiddet-i sermā**)
ş. 332a/14
ş.-i (**şiddet-i şitā**)
ş. 333b/03

şiddet ü elem Dert ve keder.
ş.+e 350a/08

şikār *Far.i.* Av.
ş. (**Tatar-ı ᶜadū-şikār**) 319b/18
ş.+ına 340b/20
ş.+umdur 327b/26

şikāyet *Ar.i.* Sızlanma, yakınma.
ş. eyle- 318b/07
ş. it- 327a/03

şiḳāyetçi *Ar.T.s.* Şikayet eden, sızlanan.
ş. 339b/07

şikest *Far.s.* Kırma, kırılma.
ş. vir- 347a/14

şikestelik *Far.T.i.* Kırıklık.
ş.+i 336b/03

şimden *T.zf.* Şimdiden.
ş. 317b/18, 339b/11db, 339b/16

şimdi *T.zf.* 1. İçinde bulunulan zamanda, bu anda. 2. Bundan böyle, bundan sonra.
ş. 318a/01, 322b/22db, 323a/20db, 323b/19, 324b/19, 324b/25, 331a/21, 336b/15dc, 338a/16, 339b/17, 346b/25, 347a/05dc
ş.+ye 329b/25, 345a/20

şimdiki *s.* Bu zamandaki, şimdi olan.
ş. 340a/05

şenūd *Far.i.* İşitmek.
ş. (**güft ü şenūd**) 337a/11

şīr-gīr *Far.b.s.* Arslanı tutacak derecede kuvvetli ve cesur olan.
ş. olup 317b/02
ş. (**ᶜasker-i şīr-gīr**)
ş. 334b/11

şīrīn-kelām *Far.Ar.b.s.* Sözü tatlı, hoş sohbet.
ş. (**şāᶜir-i şīrīn-kelām**)
ş. 329b/02

şīr-māhī *Far.b.i.* Bir çeşit ak balıktır. Eti lezzetli olup kaya balığı da denir.
ş.+i 319b/12

şitā *Ar.i.* Kış.
ş. 320a/23
ş. (**eyyām-ı şitā**) 322a/16, 332b/19, 333a/15
ş. (**şiddet-i şitā**) 333b/03
ş. (**vaḳt-i şitā**) 330a/08
ş.+da (**eyyām-ı şitā**) 335b/14
ş.+ya (**vaḳt-i şitā**) 332a/14

şöhret *Ar.i.* Ad, san.
ş. (**şüyūᶜ u şöhret bul**-) 345b/07
ş.+i 340a/18, 340a/18dc
ş.-i (**şöhret-i tām bul**-)
ş. 328b/07

şöyle *T.zf.* Şu tarzda, şu şekilde, şu yolda.
ş. 317b/01, 317b/12, 321a/21, 321a/21dc, 324b/16, 335a/15, 340a/19, 340b/20, 345a/19, 349a/25

şu *T.s.* 1. Bu ile o arasında orta uzaklığı ifade eder. 2. *zm.* Biraz uzakça olan şeyin yerini tutan zamir.
ş. 322b/15, 327a/02, 338b/23
ş.+nuñ 338b/24

şuʿāʿ *Ar.i.* Işın, Güneşten veya başka bir ışık kaynağından uzanan tel tel ışıklar.
ş. (**taḥtü'ş-şuʿāʿ**)
ş. 339a/06
ş. (**ḳamer-i taḥtü'ş-şuʿāʿ**)
ş. 339a/12, 339a/13

şuġl *Ar.i.* İş, uğraşacak, meşgul olacak şey; dert, gaile.
ş.-ı (**mürtekib-i şuġl-ı ẕemīm**)
ş. 329b/06

şūm *Far.s.* Şom, uğursuz.
ş. (**ḳavm-i şūm**) 326b/14
ş. (**meẕmūm ü şūm**) 325a/14

şūr *Far.s.* Şamata, gürültü.
ş. (**şūr ü ġavġā**) 336b/11

şūr ü ġavġā Gürültü ve kavga.
ş. 336b/11

şübhe *Ar.i.* Şüphe, kuşku.
ş. 326b/26dc
ş.+m 331a/22, 331a/27

şüden *Far.s.* Geçen, adı geçen.
ş. (**Vezīr-i aʿẓam şüden Çerkes Meḥemmed Paşa**)
ş. 329b/20
ş. (**Vezīr-i aʿẓam şüden Kemankeş ʿAlī Paşa**)
ş. 328b/04

şühedā *Ar.i.c.* Şehitler.
ş.+ya (**zümre-i şühedā**) 337b/23, 339b/10

şühūd *Ar.i.* Var olma, görünme.
ş.+dan (**ʿarṣa-i şühūd**) 331b/08, 332b/07

şükr *Ar.i.* Görülen iyiliğe karşı gösterilen memnunluk, minnettarlık.
ş. (**şükr ü ḥamd it-**) 338a/24
ş.+inden (**ʿuhde-i şükr**) 338a/25

şükrān *Ar.i.* Teşekkür etme, iyilik bilme.
ş. (**şükran ü ḫāndan ol-**) 321a/04

şükrān ü ḫāndan Minnettār olup yüzü gülmek.
ş. ol- 321a/04

şükr ü ḥamd Allah'a olan şükür duygusunu bildirme.
ş. it- 338a/24

şümār *Far.i.* Hesap, sayı.
ş. (**güm-rāh-ı ʿasākir-i bī-şümār**) 331b/13dc

şürb *Ar.i.* İçme, içilme.
ş. eyle- 348b/07
ş. it- 348b/06

şürūʿ *Ar.i.* Başlama.
ş. it- 342a/04, 350a/27

şütūm *Ar.i.c.* Küfürler, sövmeler, sövüp saymalar.
ş.-ı (**şütūm-ı ʿacībe**)
ş. 324a/20

şütür *Far.i.* Deve.
ş. (**şütür gürbe**) 320a/10

şütür gürbe (Deve ile kedi) **dey.** Münasebetsiz, manasız.
ş. 320a/10

şüyūʿ *Ar.i.* [Herkesçe] duyulma, yayılma, bilinme; dağılma.
ş. (**şüyūʿ u şöhret bul-**) 345b/07
ş. bul- 329a/11

şüyūḫ *Ar.i.c.* Şeyhler.
ş. (**şeyḫü'ş-şüyūḫ**) 318b/20

şüyūʿ u şöhret Tanınıp ünlenme.
ş. bul- 345b/07

T

tā *Far.e.* Kadar, dek, değin.
t. 348b/06, 348b/06, 348b/24

taʿaccüb *Ar.i.* Şaşakalma.
t. 349b/04

taʿahhüd *Ar.i.* Üstüne, üzerine alma, yapılması için söz verme.
t.-i (**taʿahhüd-i hümāyūn**)
t. 337a/07, 337a/13

ṭaᶜām *Ar.i.* Yemek, aş.
ṭ. 327a/01, 348b/08, 349a/21
ṭ.+ı 348b/19
ṭ.+a 348b/10, 349a/22, 349a/24

tāb *Far.i.* Güç, kuvvet, takat.
t. (**bī-tāb ü tüvān**) 344a/23
t. (**ṣarf-ı tab ü tüvān it**-) 332b/27
t. (**tāb ü tüvān**) 335b/22
t.-ı (**tāb-ı hümāyūn**)
t. 340b/16

ṭabᶜ *Ar.i.* Huy, tabiat, yaratılış.
ṭ.-ı (**ṭabᶜ-ı hümāyūn**)
t. 344b/22
ṭ.-ı (**ṭabᶜ-ı şerīf**)
t. 329a/20

ṭabaḳ *Ar.i.* Tabak [kap].
ṭ.+lar 349a/25db

taban *i.* Ayağın altı.
t.+ları 345a/06

ṭabanca *i.* Tokat, şamar, sille.
ṭ. yi- 334b/11, 346a/06

tāb-dār *Far.b.s.* Parlak ışıklı.
t. (**rūşen ü tāb-dār**)
t. 320b/20

tā-be-key *Far.zf.* Ne zamana kadar, niceye dek.
t. 328b/20

tābiᶜ *Ar.s.* Boyun eğen, bağlı kalan; birinin emri altında bulunan.
t. ol- 335a/02

tābiᶜīn *Ar.s.c.* Hz. Muhammed'i görmüş olanları görüp kendilerinden hadis dinlemiş olanlar.
t.+ndenüz 331a/26

tābiᶜiyyet *Ar.i.* Tabilik, tabi olma; bir devletin tebasında bulunma.
t. it- 326b/25

taᶜbīr *Ar.i.* İfade, anlatma.
t. (**ḳābil-i taᶜbīr**) 344b/07
t.+i 338a/16, 338a/17, 341a/15
t. olın- 345a/12

ta'biye *Ar.i.* [Askeri] yerli yerine koyup hazırlama; tertip etme.
t. 333b/12

tabur *T.i.* bkz ṭabur maddesi.
t.+ı 321a/12db

ṭabur *T.i.* 1. Bölük veya bataryadan büyük, alaydan küçük askerī birlik. 2. Muntazam dizili asker topluluğu.
ṭ. 319a/20, 321a/23
ṭ.+a 321a/25, 321b/04dc
ṭ.+da 321b/07
ṭ.+ı 319a/21, 321a/12
ṭ.+larına 321b/05
ṭ.-ı (**ṭabur-ı maḳhūr**)
ṭ. 321a/12dc, 321b/04, 322a/23, 322a/23dc

tāb ü tüvān Güç, kuvvet, dayanma, tahammül.
t. 335b/22

tāc *Ar.i.* Hükümdarların başlarına giydikleri cevahirli başlık.
t.-ı (**tāc-ı pür-ibtihāc**)
t. 321a/14

tāc-dār *Ar.Far.b.s.* Taçlı, taç giyen, padişah.
t.-ı (**tāc-dār-ı muzafferü'l-aᶜlām**)
t. 348a/12

taᶜcīl *Ar.i.* Acele ettirme, çabuklaştırma.
t. buyur- 343b/10

tācir *Ar.i.* Ticaretle uğraşan.
t.+üñ 349a/18

taᶜdād *Ar.i.* Sayma; sayı.
t. (**taᶜdād ü ḥesāb**) 344b/15
t.+dan (**ḥadd-i taᶜdād**) 341a/25

taᶜdād ü ḥesāb Sayıp hesaplama.
t.+dan 344b/15

ṭafra *Ar.i.* Yukarıdan atıp tutma.
ṭ. 322a/02

tafṣīl *Ar.i.* Etrafıyla, etraflı olarak bildirme, uzun uzadıya anlatma, açıklama.
t.+i 319a/22
t. (**tafṣīl ü taḥrīr olın**-) 335b/03
t. olın- 320a/18, 338a/03

tafṣīlen *Ar.zf.* Uzun uzadıya, ayrıntılı olarak.

t. 345a/13

tafṣīl ü taḥrīr Etraflıca anlatıp yazmak.
t. olın- 335b/03

ṭaġ *Far.i.* Yanık yarası.
ṭ. 335a/20
ṭ. urıl- 335a/21
ṭ.-ı (**ṭaġ-ı derd**)
ṭ. 317b/13
ṭ.-ı (**ṭaġ-ı derūn**)
ṭ. 335a/20, 335a/20db

ṭağ *T.i.* Dağ.
ṭ.+uñ 335b/05

ṭağıl- *T.f.* bkz. dağıl- maddesi.
ṭ.-maları 326a/08db
ṭ.-mamış 340a/15

ṭağıt- *T.f.* Topluluğu sona erdirmek.
ṭ.-dım 336b/27

ṭağla- *Far.T.f.* bkz dağla- maddesi.
ṭ.-maḳ 350b/09db

tağyīr *Ar.i.* Başkalaştırma; değiştirme; bozma.
t. 342a/17

taḥammül *Ar.i.* Dayanma, katlanma.
t.+i 326a/22
t. it- 325a/21dc

taḥaṣṣun *Ar.i.* Kale ve hisara kapanma, istihkama çekilme.
t. it- 321a/09, 335b/06, 347b/18, 350b/16

taḥavvül *Ar.i.* Değişme, dönme, bir halden bir şekilden, başka bir hale, şekle girme.
t. it- 349a/01, 349a/02

taḥḳīḳ *Ar.i.* 1. Doğru olup olmadığını araştırma. 2. Doğru olup olmadığını meydana çıkarma.
t. 322a/07, 331a/21, 331b/05, 347b/02, 350a/23db
t. it- 326b/16, 335a/08, 335a/08db

taḥḳīḳā *Ar.zf.* Gerçekten.
t. 350a/23

taḥmīl *Ar.i.* 1. Yükleme, yükletme, yükletilme. 2. Bir işi, birinin üzerine bırakma.
t.-i (**taḥmīl-i bār it-**)
t. 335a/18
t.+i 322b/09
t. it- 318a/22, 338b/06, 345b/16, 345b/17, 346a/01, 350b/19
t. olın- 345b/16dc, 345b/17dc, 346a/17

taḫmīn *Ar.i.* Aşağı yukarı bir fikir söyleme.
t. (**taḫmīn ü taᶜyīn olın-**) 342b/11

taḫmīn ü taᶜyīn Ayırıp belirleme.
t. olın- 342b/11

taḫrīb *Ar.i.* Harap etme, edilme, yıkıp bozma.
t. (**taḫrīb ü ġāret olın-**) 343b/11db, 343b/18
t.+ine 343b/17
t. it- 318b/24, 320b/16
t.-i (**taḫrīb-i memālik-i Ḳızılbaş**)
t. 333b/11, 333b/16dc
t.-i (**taḫrīb-i memālik-i Ḳızılbaş-ı bed-liᶜām**)
t. 333b/16db
t.-i (**taḫrīb-i memālik-i Ḳızılbaş-ı liᶜām**)
t. 333b/16

taḫrīb ü ġāret Tahrip edip yağmalamak.
t. olın- 343b/11db, 343b/18

taḫrīk *Ar.i.* Çok yakma, yakılma.
t. 319a/03, 329b/14
t. it- 323a/09

taḥrīr *Ar.i.* 1. Yazma, yazılma. 2. Kaydetme.
t. (**mümkin-i taḥrīr ol-**) 344b/07
t. (**tafṣīl ü taḥrīr olın-**) 335b/04
t. (**taḥrīr ü beyān it-**) 325a/21dc
t.+e (**silk-i taḥrīr**) 350a/26
t. it- 322a/21dc, 326a/08dc, 327a/06dc, 332a/27dc
t. olın- 325a/21dc, 332b/04dc, 343a/27dc

taḥrīr ü beyān Yazıp açıklama.
t. it- 325a/21dc

taḥṣīl *Ar.i.* 1. Vergi veya irat toplama. 2. İlim öğrenme.
t. it- 319a/12
t. eyle- 319a/14
t.-i (**taḥṣil-i ıṭṭılāᶜ**)
t. 329a/21

taḥsīn *Ar.i.* 1. Güzel bulup takdir etme, beğenip alkışlama. 2. Güzelleştirme, güzel kılma.
t. (**taḥsīn ü şābāş it-**) 321a/24, 342a/07
t.-i (**taḥsin-i elfāẓ**)
t. 341b/09

taḥsīn ü şābāş Beğenip takdir etme.
t. it- 321a/24, 342a/07

taḫt *Far.i.* Hükümdarlık makamı.
t.+a 323a/20dc
t.-ı (**pāy-i taḫt-ı ᶜaliyye**)
t. 326a/18
t.-ı (**pāy-i taḫt-ı ᶜaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**)
t. 344a/04
t.-ı (**pāy-i taḫt-ı ḫulefā-yı ᶜAbbāsiyyīn**)
t. 327a/16
t.-ı (**taḫt-ı ḫilāfet-i kibr**)
t. 329a/09
t.-ı (**taḫt-ı hümāyūn**)
t. 326a/08dc, 337a/02, 337a/02db
t.-ı (**taḫt-ı hümāyūn-ı Āl-i ᶜOṯmānī**)
t. 326a/08dc
t.-ı (**taḫt-ı hümāyūn-ı pādişāhī**)
t. 347a/12dc
t.-ı (**taḫt-ı revān**)
t. 322a/04
t.-ı (**taḫt-ı saᶜādet-baḫt**)
t. 325b/04, 326a/08dc
t.-ı (**taḫt-ı hümāyūn-ı saᶜādet-maḳrūn**)
t. 344a/22
t.-ı (**taḫt-ı şerīf**)
t. 329a/17, 347a/12
t.-ı (**taḫt-ı şerīfe**)
t. 329a/14db

taḫt *Ar.i.* Alt, aşağı.
t.-ı (**taḫt-ı Baġdād**)
t. 327a/06dc
t. (**taḫtü'ş-şuᶜāᶜ**)
t. 339a/06
t. (**ḳamer-i taḫtü'ş-şuᶜāᶜ**)
t. 339a/12, 339a/13

taḫvīf *Ar.i.* Korkutma, korkuya düşürme.
t. 340a/04
t. buyur- 323a/08
t. it- 319b/04, 323a/08dc

taḥvīl *Ar.i.* Değiştirme, değiştirilme, çevirme.
t. (**naḳl ü taḥvil itdür-**) 346a/02
t. olın- 345b/18

ṭā'ife *Ar.i.* 1. Bölük, takım, güruh. 2. Kavim, kabile.
ṭ.+nüñ 321a/06, 322b/06
ṭ.+si 331b/25, 337a/10, 337a/17dc
ṭ.+sin 325a/21dc, 336b/17dc, 337a/12dc
ṭ.+sinden 342a/23
ṭ.+sine 321a/05, 323a/18, 340b/07dc, 340b/08
ṭ.+sinüñ 326a/21, 328b/27, 329a/05, 343b/01
ṭ.-i (**ṭā'ife-i mezbūre**)
ṭ. 328a/24

ṭāḳ *Ar.i.* Kubbe, künbet.
ṭ. 343b/15

ṭaḳ i. Kesilmek [takatı].
ṭ. ol- 348b/07

taḳarrüb *Ar.i.* Yaklaşma, yanaşma.
t.+de 319a/15
t.+i 322a/03

ṭāḳat *Ar.i.* Güç, kuvvet.
ṭ. getür- 336a/09, 336a/13
ṭ.+üm 348b/07

taḳayyüd *Ar.i.* 1. Bağlanma, bağlı olma. 2. Çalışma, çabalama, uğraşma, üstüne düşme.
t. (**taḳayyüd ü ihtimām olın-**) 343a/04
t.+ine 322b/16

t. it- 320b/07
t.-i (**taḳayyüd-i hümāyūn**)
t. 337a/09, 337b/12
t.-i (**taḳayyüd-i ihtimām it-**)
t. 331b/11dc

taḳayyüd ü ihtimām Dikkatle çalışıp gayret etme.
t. olın- 343a/04

taḳbīl *Ar.i.* Öpme.
t.-i (**taḳbīl-i pāye-i serir-i ᶜālem-maṣīr**)
t. 333a/17
t.-i (**taḳbīl-i serīr-i ᶜālem-maṣīr**)
t. 333a/17dc
t.-i (**taḳbīl-i ẕeyl-i pādişāh-ı devrān**)
t. 321a/03
t.-i (**taḳbīl-i ẕeyl-i şehen-şāhī**)
t. 321a/03dc

taḳdīm *Ar.i.* 1. Öne geçirme, öne alma. 2. Sunma.
t. 329b/04
t. it- 330a/11dc

taḳdīrce *Ar.T.zf.* Vakit, vaziyet hal anlatır; o halde, o takdirde.
t. 331a/25, 334b/22, 335b/13, 336a/01, 341a/23

taᶜḳīb *Ar.i.* 1. Arkasından gitme. 2. Kovalama.
t. it- 326a/08dc, 328b/02, 332a/07, 334a/23, 336a/14, 347b/21
t-i (**taᶜḳīb-i pādişāh-ı ᶜālem-penāh it-**)
t. 344a/14

taḳlīd *Ar.i.* Takma, asma.
t. buyurıl- 339a/10

taḳrīr *Ar.i.* 1. Yerleştirme, yerleştirilime. 2. Sağlamlaştırma, sağlamlaştırılma.
t. (**naḳl ü taḳrīr it-**) 325a/11
t. eyle- 347a/07dc
t. it- 347a/24
t.+leri 320a/06

taḳsīm *Ar.i.* Bölme.
t. (**tevzīᶜ ü taḳsīm olın-**) 318a/23
t. it- 338a/14

taḳṣīr *Ar.i.* Kabahat.
t.+ümüz 321b/19

taḳvā *Ar.i.* Allah'tan korkma, Allah korkusuyla dinin yasak ettiği şeylerden kaçınma.
t. 343b/05

ṭaleb *Ar.i.* İsteme, istenme.
ṭ. 350a/05
ṭ. eyle- 333a/11dc, 343a/15dc, 347a/07dc, 350a/05, 350a/06
ṭ.+ine 319a/11
ṭ. it- 327a/24, 330a/14, 333a/19, 345b/27
ṭ.+iyle 327a/05
ṭ. olın- 329a/06
ṭ.-i (**ṭaleb-i emān ol-**)
ṭ. 333a/11

ṭāliᶜ *Ar.i.* Talih, kısmet.
ṭ.+i 320b/11, 323a/01

ṭālib *Ar.s.* İsteyen, istekli.
ṭ. ol- 319a/27, 343a/13dc, 345b/27, 346b/09dc
ṭ-i (**ṭālib-i emān ol-**)
ṭ. 346b/09

taᶜlīḳ *Ar.i.* Asma, asılma.
t. olın- 345a/18

tām *Ar.s.* Eksiksiz, bütün.
t. 339b/11db
t. (**şöhret-i tām bul-**) 328b/07
t. (**tedārük-i tām it-**) 322a/25
t.+dur (**tevekkül-i tām**) 331a/20

ṭamaᶜ *Ar.i.* Doymazlık; çok isteme; aç gözlülük.
ṭ.-ı (**ṭamaᶜ-ı ḫam**)
ṭ. 318b/15, 345b/02

tamām *Ar.i.* 1. Tamam, tam, eksiksiz, noksansız. 2. Bitme, bitirme, son.
t. 328a/01, 328a/03, 333a/01, 346b/06, 348b/24
t. ol- 326a/08dc

tamāmen *Ar.zf.* Büsbütün.
t. 343b/18

taʿmīr *Ar.i.* Onarma, düzeltme, bozuk şeyi düzeltme.
t. 343b/02db
t. (**taʿmīr ü termīm**) 343b/02
t. (**taʿmīr ü termīm it-**) 351a/14

taʿmīr ü termīm Tamir edip onarma.
t.+i 343b/02
t. it- 351a/14

ṭaʿn *Ar.i.* Sövme, yerme; ayıplama.
ṭ. 317b/07db
ṭ. (**ṭaʿn ü teşnīʿ**) 317b/17
ṭ. (**ṭaʿn ü teşnīʿ it-**) 317b/21

ṭanṭana *Ar.i.* Şaʿşaa, debdebe.
ṭ.-i (**ṭanṭana-i pādişāhī**)
ṭ. 320b/22
ṭ.-i (**ṭarz-ı ṭanṭana-i ṣāḥib-ḳırānī**)
ṭ. 340a/27dc

tanu- *T.f.* Bir kimseyi bilmek, tanışıklığı olmak.
t.-r 328a/05

ṭaʿn ü teşnīʿ Ayıplama.
ṭ. 317b/17
ṭ. it- 317b/21

tār *Far.i.* Tel.
t. (**sevb-i ḫilʿāt-ı girān-bahā-yı zer-tār**) 321a/16

ṭaraf *Ar.i.* 1. Yan, yön. 2. Taraftarlık.
ṭ.+a 318a/05, 319b/24, 337b/01
ṭ.+da 335b/27dc
ṭ.+dan 335b/27db, 335b/27db, 335b/27dc, 336a/09dc
ṭ.+ı 336a/07
ṭ.+ına 329b/23, 330a/04, 344a/10, 346a/14dc, 350a/22, 351a/11dc, 351a/15dc
ṭ.+ından 318a/17, 331b/19dc, 335b/27, 335b/27, 336a/18, 343a/07
ṭ.+larına 319b/21
ṭ.+umuzdan 318a/16
ṭ.-ı (**ṭaraf-ı āḫer**)
ṭ. 317b/25, 327a/10
ṭ.-ı (**ṭaraf-ı pādişāhī**)
ṭ. 322a/07, 347a/07dc

ṭarafeyn *Ar.i.c.* İki taraf.
ṭ.+den 332a/01, 334b/17

ṭard *Ar.i.* Kovma, sürme, uzaklaştırma.
ṭ. it- 319a/09

ṭarfe *Ar.i.* Göz kapağının bir kere açılıp kapanması.
ṭ. (**ṭarfetü'l-ʿayn**) 340b/21

ṭarḥ *Ar.i.* Bahçede çiçek dikmek üzere ayrılan yer.
ṭ. 335a/10

taʿrīf *Ar.i.* Etrafıyla anlatma, anlatılma; etrafıyla bildirme.
t. (**ḥadd-i taʿrīf ü tavṣīf**) 335a/11, 341a/01

tārīḫ *Ar.i.* Tarih.
t. 320a/27
t.+de 331b/05, 342b/26
t.+den 348a/18
t.+in 320a/22
t.+inde 322b/22db, 345b/18
t.+lerinde 320a/18
t.-i (**tārīḫ-i mezbūr**)
t. 320b/21

ṭarīḳ *Ar.i.* 1. Yol. 2. Usul.
ṭ. 319b/13, 323b/10, 324a/21, 328b/19, 350b/06, 350b/20
ṭ. (**ʿale'ṭ-ṭarīḳü'l-hediyye**) 318b/02
ṭ. (**ḥasebetü'ṭ-ṭarīḳ**)
b. 324b/04
ṭ.+de (**ḫilāl-i ṭarīḳ**) 340a/21
ṭ.+e 317b/19, 323a/10
ṭ.+i 320b/22dc
ṭ.+inde 338a/04
ṭ.+iyle 330b/10, 338b/23, 343b/23, 344a/05
ṭ.+le 319b/21, 323b/13, 327a/06dc, 327a/17
ṭ.-i (**ṭarīḳ-i āsāyiş**)
ṭ. 346b/26

ṭarīḳa *Ar.i.* Yol.
ṭ-ı (**ṭarīḳa-ı muḫteriḳa**)
ṭ. 339a/06, 339a/08

tār u mār *Far.b.s.* Karmakarışık; dağınık, perişan.

t. it- 319b/26

ṭarz *Ar.i.* Şekil, biçim, sūret, kılık.
ṭ. 346b/05dc
ṭ. (**ṭarz u üslūb-ı ḫūb**) 346b/05
ṭ.-ı (**ṭarz-ı ʿAcem**)
ṭ. 343a/20
ṭ.-ı (**ṭarz-ı ḫūb**)
ṭ. 343a/11
ṭ.-ı (**ṭarz-ı merġūb**)
ṭ. 346b/05db
ṭ.-ı (**ṭarz-ı pādişāhān-ı selef**)
ṭ. 344b/09
ṭ.-ı (**ṭarz-ı pādişāhī**)
ṭ. 320b/22dc
ṭ.-ı (**ṭarz-ı ṣāḥib-ḳırānī**)
ṭ. 346a/15dc
ṭ.-ı (**ṭarz-ı şehen-şāhī**)
ṭ. 344b/03dc
ṭ.-ı (**ṭarz-ı ṭanṭana-i ṣāḥib-ḳırānī**)
ṭ. 340a/27dc
ṭ.-ı (**ṭarz-ı üslūb**)
ṭ. 347a/19dc
ṭ.-ı (**ṭarz-ı vaḳār**)
ṭ. 342a/17

taṣaddur *Ar.i.* Baş sedire geçme, en başta oturma.
t. eyle- 318b/12

taṣarruf *Ar.i.* 1. Sahip olma. 2. İdare ile kullanma, tutum. 3. Arttırma, attırılma.
t. 347b/26db
t.+a 325b/18db, 328b/24
t.+ı 349b/21
t.+ına 325b/19, 327a/06dc, 327a/17, 334a/12, 336a/07
t. it- 349b/21

taṣavvuf *Ar.i.* Sofulaşma, gönlünü Allah sevgisine bağlama.
t. 347b/26

taṣdīḳ *Ar.i.* Doğrulama.
t. it- 320a/15

ṭaş *T.i.* Kimyevi ve fiziki bakımdan farklılıklar gösteren, çeşitli renklerde olabilen sert ve katı madde.
ṭ. 339b/23, 343b/13, 343b/14
ṭ.+ı 339b/22

ṭaşra *T.i.* 1. Dış, dış taraf. 2. Büyük şehirler dışındaki yerler.
ṭ. 321a/11, 324b/25, 337a/02, 340b/05, 342b/01, 346b/11, 346b/11dc, 351a/25
ṭ.+da 324b/07, 326a/21, 328b/20, 329a/01

taṭbīḳ *Ar.i.* Karşılaştırma.
t. olın- 329b/17

taṭvīl *Ar.i.* Uzatma, uzatılma.
t.-i (**taṭvīl-i kelām it**-)
t. 346a/15dc

ṭavāf *Ar.i.* Etrafını dolaşma.
ṭ.-ı (**ṭavāf-ı Beyt-Ullahü'l-ḥarām**)
ṭ. 322a/24

ṭavā'if *Ar.i.c.* Tayfalar; güruh.
ṭ.-i (**ittifāḳ-ı ṭavā'if-i muḫtelife**)
ṭ. 325b/04

ṭavar *T.i.* Koyun ve keçinin ortak adı; koyun veya keçi sürüsü.
ṭ. 334b/05

tavassuṭ *Ar.i.* Araya girme, aracılık, ara bulma.
t. it- 322a/10

ṭavr *Ar.i.* Hāl, eda.
ṭ.-ı (**meclis-i ʿişret-i ṭavr-ı Cem**)
ṭ. 343a/21

tavṣīf *Ar.i.* Vasıflandırma, niteleme.
t.+den (**ḥadd-i taʿrīf ü tavṣif**) 335a/11, 341a/02

ṭāvus *Ar.i.* Tavus kuşu.
ṭ.+ı 328a/27

taʿyīn *Ar.i.* 1. Ayırma, belli etme. 2. Bir memuriyete koyma.
t. 332b/01, 343b/01dc
t. (**taḫmin ü taʿyīn olın**-) 342b/11
t. eyle- 333b/22dc, 333b/25dc
t. it- 331a/09, 331a/12, 333b/16, 336a/04
t. olın- 322a/27, 326a/25, 330a/09, 330a/12, 330b/03, 332a/20dc, 333b/10,

333b/16dc, 343a/18, 343a/25dc, 343b/01, 343b/04dc, 343b/07, 343b/07dc, 344a/17, 346a/27db, 346b/05, 347b/14

ṭayy *Ar.i.* Atlama, üzerinden geçme.
ṭ.-i (**ṭayy-i menāzil**)
ṭ. 345a/21, 346a/15dc
ṭ.-i (**ṭayy-i merāḥil it-**)
ṭ. 332b/26dc, 334b/14dc, 335b/11dc, 340b/01dc, 344a/21dc, 351a/17, 351a/17dc
ṭ.-i (**ṭayy-i mesālik it-**)
ṭ. 342a/11

taẕarruᶜ *Ar.i.* Kendini alçaltarak yalvarma.
t. eyle- 320a/21

tāzelik *Far.T.i.* Gençlik.
t. 324b/17

taᶜẕīb *Ar.i.* Eziyet etme, boşuna yorma.
t.-i (**taᶜẕīb-i ᶜibād**)
t. 329b/15

taᶜzīr *Ar.i.* Tekdir etme, azarlama.
t. itdür- 326a/06

taẕyīᶜ *Ar.i.* Bırakıp kaybetme, kaybına sebep olma.
t.-i (**taẕyīᶜ-i evḳāt it-**)
t. 332b/19

taẕyīḳ *Ar.i.* Zorlama, baskı.
t. it- 331b/20

teᶜāḳūb *Ar.i.* Birbiri aarkasında gitme, birbirini takip etme.
t. it- 334a/08

tebaᶜiyyet *Ar.i.* Tabi olma.
t. 333a/01, 333a/10
t. it- 333a/07db
t. itdür- 335a/01

tebdīl *Ar.i.* Değiştirme, değiştirilme.
t.+i 325b/24

teberrük *Ar.i.* Mübarek sayma, uğur sayma.
t. 338a/23, 345a/25
t. (**teberrük ü teyemmün**) 319b/14, 349a/09
t. (**teberrük ü teyemmünen**) 348a/19

teberrüken *Ar.zf.* Uğur sayarak.
t. 319b/14db

teberrük ü teyemmün Mübarek sayma.
t. 319b/14, 349a/09

teberrük ü teyemmünen *Ar.b.zf.* Uğur sayarak.
t. 348a/19

tebs *i.* Yatıştırmak, teskin etmek.
t. ol- 323b/21db
t. olın- 323b/21

tebşīr *Ar.i.* Müjde verme, müjdeleme.
t. it- 343b/22
t. olın- 334b/13

tecāvüz *Ar.i.* 1. Ötesine geçme, sınırı aşma. 2. Saldırma, sataşma. 3. El uzatma, başkasının hakkına dokunma.
t. eyle- 325b/18db, 339a/25dc
t.+i 320b/16
t. it- 322a/15, 325b/18, 325b/18dc, 327b/11, 339a/16

tecdīd *Ar.i.* Yenileme, yenilenme.
t.+e 326a/08dc

tecemmülāt *Ar.i.c.* Süslenmek üzere kullanılan eşya.
t.+ı 345a/13

tecerrüd *Ar.i.tas.* Her şeyden vazgeçip Allah'a yönelme.
t. 348a/22

tecessüs *Ar.i.* Yoklama, araştırma.
t. itdür- 337b/02db, 337b/19

tebcīl *Ar.s.* Saygıya layık.
t. (**müşīr-i sāḥibü't-tebcīl**) 340b/10db

tecrübe *Ar.i.* Görmüş, geçirmişlik.
t. 339a/01
t.+müz 331a/13, 331a/13db

tedābir *Ar.i.c.* Tedbirler, yollar.
t.+e 333a/07

tedārük *Ar.i.* Tedarik, hazırlama; araştırıp bulma, ele geçirme, edinme.
t. 318a/13, 331a/25

t. (**tedbīr ü tedārük göril**-) 329a/05
t. göril- 329a/04db
t.+i 326a/23, 340a/04
t. idebil- 326b/01
t.+in 326b/01db, 330a/11dc, 332b/05dc, 336a/16, 344a/07
t.+inde 330a/11dc
t.+indedür 328b/07
t.+ine 332b/05, 344a/05db
t. olın- 329a/14, 333b/07
t.+ümüz 321b/19
t.-i (**tedārük-i tām it-**)
t. 322a/25

tedbīr *Ar.i.* Bir şeyi temin edecek veya önleyecek yol, çare.
t. 317b/03, 329a/04db, 332b/07
t. (**müşīr-i ṣāḥibü't-tedbīr**) 340b/10
t. (**ṣāḥibü't-tedbīr**) 342b/17dc
t. (**ṣarf-ı tedbīr**) 333b/27
t. (**sū-i tedbīr it**-) 318b/14
t. (**tedbīr ü tedārük göril**-) 329a/04
t. (**vezīr-i ṣāḥibü't-tedbīr**) 335b/26
t.+de 321b/19
t.+den 323b/11db
t.+e (**ḥüsn-i tedbīr**) 326a/01, 333b/15
t.+i 328a/06, 332b/07db, 332b/08db
t.+in 332a/25, 332b/08, 350b/08dc, 350b/11
t.+inde 335b/11
t.+ine 317b/04, 334a/25
t. it- 321b/24, 336a/02
t.+üñ (**sū-i tedbīr**) 318b/08
t.+üñüzüñ 324a/01
t.-i (**tedbīr-i isābet-ḳarīn**)
t. 341b/17

tedbīr ü tedārük Önlem alıp hazırlık yapma.
t. göril- 329a/04

tedrīs *Ar.i.* Ders verme, verilme, okutma.
t. (**tedrīs ü vaʿż**) 345b/06

tedrīs ü vaʿż Ders ve vaaz verme.
t.+ında 345b/06

te'essüf *Ar.i.* Eseflenme, kederlenme, tasalanma; acıma.
t. 330a/17

tefaḫḫur *Ar.i.* Övünme, kurulma.
t. it- 341b/25

tefaḥḥus *Ar.i.* İnceden inceye araştırma.
t. it- 347b/13

tefāriḳ *Ar.i.* Ufak tefek şeyler.
t. 335a/18
t.+üñ 318a/09
t.-i (**tefāriḳ-i bī-naẓīr**)
t. 318a/18

tefhīm *Ar.i.* Anlatma, anlatılma, bildirme, bildirilme.
t. 329b/04

tefrīḳ *Ar.i.* Ayırma, seçme.
t. 345a/17

teftīş *Ar.i.*Kontrol etme; araştırma.
t.+ine 325b/14

tehdīd *Ar.i.* Birinin gözünü korkutma, gözü korkutulma.
t. (**tehdīd ü te'kīd olın-**) 345b/23

tehdīd ü te'kīd Tehdit edip sağlamlaştırma.
t. olın- 345b/23

te'ḫīr *Ar.i.* Sonraya bırakma, geciktirme.
t. (**bilā-te'ḫīr ü tevaḳḳuf**) 342b/14
t. (**te'ḫīr ü terāḫī eyle-**) 330b/23
t.+e (**ʿuḳde-i te'ḫīr**) 330b/04, 331a/24

te'ḫīr ü terāḫī Geciktirme.
t. eyle- 330b/23

tek *e.* 1. Önüne getirildiği cümleye sürekli ve ısrarlı istek ifadesi yapar. 2. *s.* Yalnızca.
t. 324a/07, 329a/06, 343b/16

teḳaddüm *Ar.i.* Geçmiş bulunma.
t. it- 334a/26, 338a/07

tekālif *Ar.i.c.* Vergiler.
t.-i (**tekālif-i şaḳḳa**)
t. 337a/10

tekāverlik *Far.T.i.* Koşuculuk.
t.+leri 341a/24

te'kīd *Ar.i.* 1. Kuvvetleştirme, sağlamlaştırma. 2. Üsteleme, bir iş için evvelce yazılan bir yazıyı tekrarlama.
t. (**tehdīd ü te'kīd olın-**) 345b/23
t. (**tenbīh-i te'kīd eyle-**) 326a/08dc
t. (**tenbīh ü te'kīd**) 344a/05db
t. (**tenbīh ü te'kīd it-**) 344a/06
t.-i (**te'kīd-i ṣulḥ ü ṣalāḥ**)
t. 318a/21

teklīf *Ar.i.* Birinden eziyetli, fakat başkası için faydalı olan bir iş isteme.
t. 325b/21
t. it- 323a/20db, 323a/25
t. (**teklīf ü ibrām eyle-**) 330b/11

teklīf ü ibrām Israrla teklif etme.
t. eyle- 330b/11

tekmīl *Ar.i.* 1. Kemale erdirme. 2. *s.* Tam, eksiksiz, bütün, hep.
t. (**itmām ü tekmīl it-**) 333b/20
t. eyle- 333b/23dc
t.+ine 336a/23
t. it- 331b/11dc, 333b/23, 336a/17, 336a/17dc
t. itdür- 336a/21
t. ol- 344b/04dc
t. olın- 333b/20dc, 340a/27dc, 343b/09
t.-i (**tekmīl-i levāzım-ı sefer-i ẓafer-maḳrūn it-**)
t. 340b/01db
t.-i (**tekmīl-i levāzım ü mühimmāt it-**)
t. 344b/04

tekrār *Ar.i.* 1. Bir şeyi iki veya daha çok yapma. 2. *zf.* Yine, bir daha, yeniden.
t. 317b/06, 321b/01, 322a/19, 324a/03, 325a/07, 326a/01dc, 345b/25
t. it- 331a/23

teksīr *Ar.i.* Çoğaltma, çoğaltılma.
t.+den 338a/03

tekye *Ar.i.* Tekke.
t.+sine 323a/13db, 323a/14

tekẕīb *Ar.i.* Yalanlama, yalan olduğunu söyleme.
t. it- 317b/22, 347b/02

telef *Ar.i.* Yok etme, öldürme.
t. ol- 333b/04, 335b/21

telḫīṣ *Ar.i.* 1. Özetleme, uzun bir yazıyı kısaltma. 2. Sadrazam tarafından padişaha yazılacak şeylerin kısaltması veya bu yolda kısaltılmış yazı.
t. 333b/06, 340a/10, 340a/13
t. it- 350b/25

telḳīb *Ar.i.* Lakaplandırma, lakap takma.
t. it- 334a/21

temaşā *Far.i.* Bakıp seyretme.
t.+da 327b/19
t. it- 343b/16

temessük *Ar.i.* Tutunma, anlaşma.
t. 318a/20

temessükleş- *Ar.T.f.* Karşılıklı olarak anlaşma.
t.-diler 318a/18

temkīn *Ar.i.* İhtiyat, tedbir.
t.+e 327a/27

temlīk *Ar.i.* Mülk olarak verme.
t. it- 322a/12, 331b/03

tenāvül *Ar.i.* Alıp yeme, alınıp yenilme.
t.+i 349a/06
t. it- 338a/24

tenbīh *Ar.i.* Uyandırma, uyarma, uyarı.
t. (**tenbīh ü te'kīd**) 344a/05db
t. (**tenbīh ü te'kīd it-**) 344a/06
t. buyur- 344a/13
t. olın- 340a/14
t.-i (**tenbīh-i te'kīd eyle-**)
t. 326a/08dc

tenbīh ü te'kīd Israrla uyarma.
t. 344a/05db
t. it- 344a/06

teneffüs *Ar.i.* Nefes, soluk alma.
t. it- 317b/24
tenezzül *Ar.i.* Düşme, alçalma.
t.+i 333b/02
t. it- 333b/01dc
teng *Far.s.* Dar, sıkıntılı.
t.+dür (**vaḳt-i teng**) 340a/11
tenha-revlik *Far.b.i.* Yalnız gitme.
t. 329a/21
tente *İt.i.* Kalın bezden gölgelik.
t. 350b/18
terāḫī *Ar.i.* Gecikme.
t. (**te'ḫīr ü terāḫī eyle-**) 330b/24
terākīb *Ar.i.c.* Terkiplerden, birkaç şeyden meydana getirilen şeyler.
t.-i (**terākīb-i ᶜArabiyye**)
t. 348a/01
teraḳḳī *Ar.i.* İlerleme.
t.+ler 334b/19
teraḳḳiyāt *Ar.i.c.* İlerlemeler, gelişmeler.
t.-ı (**teraḳḳiyāt-ı aḥvāl**)
t. 349b/25
t.-ı (**teraḳḳiyāt-ı emvāl**)
t. 349b/25db
terbīᶜ *Ar.i.* Dördün.
t.+e 339a/13
terbiye *Ar.i.* Görgü.
t. eyle- 339a/25dc
t.+lerine 339a/25
terceme *Ar.i.* Tercüme, çevirme.
t.+sin 348a/02
tercīḥ *Ar.i.* Üstün tutma, daha çok beğenme. **t. olın-** 334b/24
tereddüd *Ar.i.* Kararsızlık, duraksama.
t. (**bī-tereddüd**) 329a/21
t.+den 338a/04
t. it- 325b/09, 334a/05
terk *Ar.i.* Bırakma, vazgeçme.
t. it- 336b/27
termīm *Ar.i.* Tamir etme, onarma.
t. (**taᶜmīr ü termīm it-**) 351a/14
t.+i 343b/02db
t.+i (**taᶜmīr ü termim**) 343b/02
tertīb *Ar.i.* Dizme, sıralama, hazırlama.
t. (**vażᶜ ü tertīb olın-**) 345a/17
t. eyle- 318b/13, 332b/08
t.+i (**vażᶜ ü tertīb**) 347a/22
t.+inde 345a/19
t.+ine 342b/15
t. it- 332b/08dc, 334a/09, 343a/21
t. olın- 345a/17db
tesfīh *Ar.i.* Sefih görme, sefih sayma.
t. it- 324a/05
tesḫīr *Ar.i.* Zapt ve istila etme, ele geçirme, elde etme.
t.+e (**ḳabża-i tesḫīr**) 336a/04dc, 336a/09dc, 336a/09dc
t.+i (**fetḥ ü tesḫīr**) 331b/12
teskīn *Ar.i.* Sakin kılma, yatıştırma, yatıştırılma.
t.-i (**teskīn-i fitne**)
t. 337a/26
teslīm *Ar.i.* 1. Bir emaneti yerine verme. 2. Dayanamayıp pes deme.
t. 326b/17db
t.+e 326b/17
t. eyle- 323a/20dc, 332a/24dc, 351a/10dc
t. it- 318b/03, 318b/19
t. ol- 327b/22
t. olın- 319a/04, 343b/02, 343b/02dc
t.-i (**teslīm-i ḫazīne-i ᶜāmire eyle-**)
t. 351a/10
t.-i (**teslīm-i ḥiṣār it-**)
t. 343a/20
t.-i (**teslīm-i ḳalᶜa**)
t. 343a/13dc
t.-i (**teslīm-i rūḥ it-**)
t. 349b/18
tesliyye *Ar.i.* Teselli verme, avutma.
t.+ler 325a/05
tesmiye *Ar.i.* Ad koyma, adlandırma.
t.+si (**vech-i tesmiye**) 346a/27, 347b/25
te'sīr *Ar.i.* Alamet, nişan bırakma.
t. it- 320a/21

te's̲īrāt *Ar.i.c.* Tesirler, etkiler.
t.-ı (**te's̲irāt-ı enẓarātü'l-nücūm**) t. 338b/19

teşnīᶜ *Ar.i.* Çok ayıp ve çirkin bulma.
t. (**ṭaᶜn ü teşnīᶜ**) 317b/17
t. (**ṭaᶜn ü teşnīᶜ it-**) 317b/21

teşrīf *Ar.i.* Şereflendirme; gelmesiyle bir yere şeref verme.
t. buyur- 340b/13, 342b/23, 344a/23, 346a/15db, 348a/05

tetimmāt *Ar.i.c.* Tetimmeler, eksiğin tam olması için katılan şeyler.
t.+ına 337b/04

tevābiᶜ *Ar.i.c.* Bir merkeze bağlı olan yerler.
t. 334b/27
t.+i 333b/01

tevaḳḳuf *Ar.i.* Durma, eğlenme, bekleme.
t. (**bilā-teᵵīr ü tevaḳḳuf**) 342b/14
t. (**bilā-tevaḳḳuf**) 347a/10
t. (**tevaḳḳuf ü ārām**) 336b/04
t. eyle- 336b/18dc
t. it- 336b/18, 338b/17, 347a/06

tevaḳḳuf ü ārām Durup dinlenme.
t. 336b/04

tevārīḫ *Ar.i.c.* Tarihler.
t. (**tevārīḫ ü fütūḥāt-ı selāṭīn-i-pīşīn**) 341b/22db
t. (**tevārīḫ ü siyer**) 318b/25db
t. (**ᶜünvān-ı tevārīḫ ü siyer**) 318b/25
t.+e (**kütüb-i tevārīḫ**) 341a/03
t.-i (**tevārīḫ-i fütūḥāt-ı selāṭīn-i pīşīn**) t. 341b/22

tevārīḫ ü siyer Tarih ve mevzuu Hz. Muhammed'in hayatını anlatan kitap.
t. 318b/25db

tevbe *Ar.i.* İşlediği günahlardan ötürü pişman olup bir daha yapmamaya söz verme.
t. (**tevbe ü nedāmet göster-**) 330a/05
t. eyle- 349b/17

tevbe ü nedāmet Tövbe edip pişman olma.
t. göster- 330a/05

tevcīh *Ar.i.* 1. Çevirme, yönelme, döndürme. 2. Rütbe, mevki verme.
t. 339a/10, 344a/13
t. buyur- 332a/13, 344a/02
t. buyurıl- 318b/19
t.+iyle 332b/25
t. olın- 318b/19db

teveccüh *Ar.i.* 1. Çevrilme, yönelme, doğrulma. 2. Bir yere doğru hareket etmek. 3. Güler yüz gösterme. 4. Nasip ve müyesser olma.
t. 318b/06, 320b/24, 329b/23
t. buyur- 320b/23, 344a/05
t. buyurıl- 345b/15
t.+de (**ᶜazīmet ü teveccüh**) 331a/20
t. eyle- 320b/23dc, 334b/19dc
t.+i 323a/04
t.+inüñ 323a/04db
t. it- 327a/06dc, 331a/17
t. olın- 334b/20, 334b/21, 335b/16
t.-i (**teveccüh-i hümāyūn**) t. 340a/20

tevekkül *Ar.i.* İşi Allah'a bırakıp kadere razı olma.
t. 334a/18
t. eyle- 334a/18dc
t.i (**tevekkül-i tām**) t. 331a/20

tevessül *Ar.i.* 1. Sarılma. 2. İnanma.
t. it- 334a/19, 350a/19

tevliyet *Ar.i.* Mütevellik, vakıf işlerine bakma vazifesi.
t. 325b/08dc, 325b/10

tevzīᶜ *Ar.i.* 1. Dağıtma, dağıtılma. 2. Herkese payını dağıtma, üleştirme.

t. (**tevzīᶜ ü taḳsīm olın**-) 318a/23
t.+ine 338a/12
t.+inüñ 331b/27
t. it- 338a/15, 338b/07

tevzīᶜ ü taḳsīm Paylaştırma, üleştirme.
t. olın- 318a/23

teyaḳḳuẓ *Ar.i.mec.* Göz açıklığı.
t. (**teyaḳḳuẓ ü intibāh**) 329a/25

teyaḳḳuẓ ü intibāh Göz açıklığı, uyanıklık.
t. 329a/25

teyemmün *Ar.i.* Uğur sayma, uğur olarak kabul etme.
t. (**teberrük ü teyemmün**) 319b/14, 349a/09

teyemmünen *Ar.zf.* Uğur sayarak, uğur kabul etme.
t. 319b/14db
t. (**teberrük ü teyemmünen**) 348a/19

teẕekkür *Ar.i.* Hatıra getirme.
t. it- 326b/13, 326b/13dc

tezelzül *Ar.i.* Sarsılma, sallanma.
t. gel- 346b/19

tezeyyün *Ar.i.* Zinetlenme, süslenme.
t. it- 334b/16dc

teẕkire *Ar.i.* Hükümetten alınan izin kağıdı.
t.+ler 338b/03
t.+si 318b/23

teẕkireci *Ar.T.i.* Biyografi yazarı.
t. 323b/27

tezyīn *Ar.i.* Zinetlendirme, süsleme, süslenme.
t. 342b/13
t. it- 344a/25

ṭırāş *Far.i.* Bir şeyin yeryüzündeki pürüz ve çıkıntıları keskin bir aletle kazıma.
ṭ. 347a/16dc
ṭ. (**ᶜadū-yı meẕheb-ṭırāş**) 342a/07
ṭ. (**Ḳızılbaş-ı meẕheb-ṭırāş**) 334a/02

ṭırāş-āver *Far.b.s.* Sakalı uzamış.
ṭ. 347a/16

ṭırḳaz *i.* Kapı arkasına sürülen ağaç, kapı sürgüsü.
ṭ. 335b/05

ticāret *Ar.i.* Ticaret, alım satım.
t. it- 319a/24

tīġ *Far.i.* Kılıç.
t. 334b/06, 334b/09dc
t. (**ḍarb-ı tīġ**) 341a/22
t.+den (**dendān-ı tīġ**) 321a/08dc
t.+ine 342a/07
t.-ı (**tīġ-ı bī-dirīġ-ı ᶜOṯmāniyān**) t. 334b/08
t.-i (**tīġ-i cellād-ı pādişāhī**) t. 337b/23

tīh *Ar.i.* Çöl.
t.-i (**tīh-i müncerr**) t. 333a/07dc

tilāvet *Ar.i.* Kur'ān'ı güzel sesle ve usūlüne göre okuma, okunma.
t.-i (**tilāvet-i Ḳur'ān-ı ᶜaẓīm**) t. 341b/20
t.-i (**tilāvet-i Ḳur'ān-ı ᶜaẓīmüş-şān**) t. 341b/20db

tīr *Far.i.* Ok.
t. (**tīr-keş**) 321a/15
t.+i 347a/18

tīr-keş *Far.b.i.* Ok kabı, kuburluk.
t. 321a/15

tisᶜa *Ar.s.* Dokuz.
t. (**tisᶜa ve erbaᶜīn ḫams-mi'e**) 349a/12, 349b/08

tīz *Far.s.* 1. Tez, çabuk. 2. Keskin. 3. Sık.
t. 326a/08dc, 347a/04
t. (**dendān-ı tīz**) 328a/16
t. (**ḫancer-i ser-tīz**) 327b/21, 337a/04, 347b/09
t. (**ḫışt-ı tīz**) 340b/19
t. (**şāhīn-i tīz**) 340b/20db
t. (**şāhīn-i tīz-per**) 340b/20
t. (**ḫışt-ı tīz-peykān**) t. 347a/19

tīz-reftār *Far.b.s.* Çabuk yürüyüşlü, yürüyüşü çabuk.

t. (**esterān-ı çābük-seyr ü tīz-reftār**)
t. 345a/09

ṭoġra- *T.f.* Keserek parçalamak.
ṭ.-rlar 334a/24

ṭoġrıl- *T.f.* bkz. doġrıl- maddesi.
ṭ.-dı 334a/20db

ṭoġru bkz. doġru maddesi.
ṭ. 317b/05, 324a/24, 332b/06, 336a/10, 345b/15, 350b/21

ṭoḳsan yidinci *T.s.* Doksan yedi sayı sıfatının sıra şekli.
ṭ. 339a/10

ṭoḳuz *T.s.* Sekizden sonra gelen sayı.
ṭ. 318a/24, 331b/24, 341a/21, 344b/18, 346a/23, 346a/27dc, 346b/01

ṭoḳuzuncı *T.s.* Dokuz sayısı sıfatının sıra şekli.
ṭ. 321a/07, 343a/12, 344a/22

ṭol- *T.f.* 1. Dolu hal almak. 2. Kalabalıklaşmak.
ṭ.-dı 324a/10db, 325b/05db, 337a/02db, 337b/02, 339a/26db
ṭ.-dılar 323a/20db, 326a/08db, 337b/02db
ṭ.-mış 323b/06

ṭolan- *T.f.* bkz. dolan- maddesi.
ṭ.-urlar 341a/09

ṭoldur- *T.f.* Dolu hale gelmesini sağlamak.
ṭ.-dı 336a/02db

ṭolu *T.s.* Çok miktarda.
ṭ.+sı 338b/06

ṭoñ- *T.f.* Buzlaşma.
ṭ.-dı 320a/19db, 320a/22, 320a/24, 320a/27

ṭonanma *T.i.* Bir devletin deniz kuvvetleri, harp gemileri.
ṭ.+sı 350b/11, 350b/15db
ṭ.+sına 350b/13
ṭ.-i (**ṭonanma-i hümāyūn**)
ṭ. 319a/01

ṭop *T.i.* Ateşli silah.
ṭ. 331a/01, 331b/12, 332b/17, 332b/18, 333a/02, 333a/02dc, 333b/03, 342b/26db, 343b/02, 346a/07, 346a/22, 346a/23dc, 346a/25, 346a/27, 346a/27dc, 346b/02, 346b/06, 346b/10, 346b/10dc, 346b/17, 350b/17dc, 351a/13, 351a/13dc
ṭ.+a 335b/22
ṭ.+ı 342b/26
ṭ.+lar 326b/07, 335b/21, 342a/15, 342b/19dc
ṭ.+lara 332a/04, 347a/04
ṭ.+ları 333a/06, 333b/13, 336a/05
ṭ.+ların 350b/10
ṭ.+uñ 346b/18
ṭ.-ı (**ṭop-ı kebīr**)
ṭ. 342b/19, 345b/16, 346a/18, 346a/23, 346a/23db
ṭ.-ı (**ṭop-ı merġūb**)
ṭ. 319b/26, 342b/24, 350b/17, 350b/17db

ṭop-ḫāne *T.Far.b.i.* 1. Top yapılan yer. 2. Topçu sınıfı.
t.+de 339b/26
ṭ.-i (**ṭop-ḫāne-i ʿāmire**)
t. 345b/21

topraḳ *T.i.* Toprak.
t. 343a/07

ṭopṭolu *T.s.* İyice, ağzına kadar dolu.
ṭ. 329a/17

toz *i.* İnce un gibi ufalanmış toprak veya herhangi bir madde.
t. 317b/15
t.+um 328a/02

toz u ġubār Toz.
t. 317b/13

ṭuġ *T.i.* At veya kutas kuyruğundan yapılan ve beylik alameti olarak taşınan püskül.
ṭ.-ı (**ṭuġ-ı hümāyūn**)
ṭ. 344b/27
ṭ.+ları (**ṣāḥib-i ʿālem ü ṭuġ**) 350b/22

ṭuġra *T.i.* Osmanlı padişahlarının imzası, tura, nişan-ı hümayun.
ṭ.-yı (**ṭuġra-yı şerīf**)
ṭ. 341b/08
ṭ.-yı (**ṭuġra-yı şerīfe**)
ṭ. 341b/08db

ṭuġyān *Ar.i.* Taşkınlık; azgınlık.
ṭ. 342a/19
ṭ.+ına 319b/16
ṭ. it- 333b/01
ṭ.+uñ (**erbāb-ı ṭuġyān**) 339a/18

ṭuġyānī *Ar.s.* Taşkınlık eden.
ṭ. 338a/27
ṭ. (**ṭuġyānī vü ʿiṣyānī ol-**) 340a/06

ṭuġyānī vü ʿiṣyānī Taşkınlık yapıp isyan eden.
ṭ. ol- 340a/06

ṭūl *Ar.i.* Zaman çokluğu, uzun müddet.
ṭ.-i (**ṭūl-i mekş**)
ṭ. 348b/05
ṭ.-i (**ṭūl-i müddet**)
ṭ. 335a/15

ṭula *Lat.i.* Killi toprağın yoğrulup kalıplara döküldükten sonra pişirilmesi ile elde edilen inşaat malzemesi.
ṭ. 335b/25

ṭulūʿ *Ar.i.* Doğma, doğuş.
t. 326a/08dc
ṭ.-i (**ṭulūʿ-i fecr**)
t. 350a/10

ṭūmār *Ar.i.* Tomar, dürülmüş nesne.
ṭ.-ı (**ṭūmār-ı ḥayāt**) 345b/12

ṭur- *T.f.* Dikilmek, beklemek, bir yerde kalmak.
ṭ.-amayup 337b/04
ṭ.-dım 346b/14
ṭ.-ur 350a/11db

ṭurġur- *T.f.* Kaldırmak, ayakta tutmak.
t.-dılar 347a/27

ṭut- *T.f.* 1. Ele almak, elle kavramak. 2. Ele geçirmek. 3. Herhangi bir halde bulundurmak.
ṭ.-ar 328a/10, 328a/16
ṭ.-ar (**yüz ṭut-**) 319b/20
ṭ.-ardı 324b/07
ṭ.-dı 349a/18
ṭ.-dı (**muḥkem ṭut-**) 324b/24
ṭ.-dı (**muḳarrer ṭut-**) 332a/18db
ṭ.-dım 349a/18
ṭ.-maz (**esvāḳ ṭut-**) 324a/10
ṭ.-mışlar (**muḳarrer tut-**) 333a/24
ṭ.-uñ (**ḫoş ṭut-**) 325a/03
ṭ.-up 341a/07

ṭutıl- *T.f.* Tutmak fiiline konu olmak.
ṭ.-dı (**muḳarrer tutıl-**) 332a/18

ṭavīle *Ar.i.* Asil at.
ṭ. 345a/01

ṭuz *i.* Yemeklere tat vermek için konulan kokusuz, beyaz renli madde, sodyum klorür.
ṭ.+um 333a/23dc

ṭüfeng *Far.i.* bkz. tüfeng maddesi.
ṭ. 347b/09db
ṭ.+lerin 319b/24db

tüfeng *Far.i.* Tüfek.
t. 346b/10, 346b/10dc, 347b/10
t.+i 347a/18
t.+lerin 319b/24

ṭüfengciyān bkz. tüfengciyān maddesi.
ṭ. 333b/15db

tüfengciyān *Far.T.i.c.* Tüfekçiler.
t. 333b/15

tüfeng-dārān *Far.b.i.c.* Tüfekçiler, tüfek kullananlar.
t. 347a/18dc

ṭüfeng-endāz *Far.b.s.* Tüfek kullanan.
ṭ. 335a/22db
ṭ.-ı (**ṭüfeng-endāz-ı can-güẕār**)
ṭ. 347a/18db

tüfeng-endāz *Far.b.s.* bkz. ṭüfeng-endāz maddesi.
t. 335a/22
t.-ı (**tüfeng-endāz-ı cān-güdāz**)
t. 347a/18

tüvān *Far.i.* Güç, takat.
t. (**bī-tāb ü tüvān**) 344a/23

t. (**ṣarf-ı tāb ü tüvān it**-) 332b/27
t. (**tāb ü tüvān**) 335b/22

tüvānā *Far.s.* Güçlü, kuvvetli.
t. (**tüvānā vü bahādır**) 347a/16

tüvānā vü bahādır Güçlü ve yiğit.
t. 347a/16

U

u *Far.bağ.* ve
u. (**bāʿiṣ-i ḳahr u ġalebe ol**-) 343b/16
u. (**burc u bārū**) 351a/14
u. (**fütūr u kelāl gel**-) 335b/20
u. (**kār u kesb**) 332b/11
u. (**ḳahr u ġalebe**) 335b/14, 343b/11db
u. (**luṭf u ḳahr**) 327a/27, 345b/19
u. (**manṣūr u muẓaffer**) 333a/16, 343b/07
u. (**merḥūm u maġfūr**) 336a/19, 341b/17, 343b/23
u. (**merḥūm u maġfūrün-leh**) 347b/25
u. (**mesrūr u şādān eyle**-) 344a/21db
u. (**mesrūr u şādān it**-) 344b/01
u. (**naẓm u neşr**) 348a/10
u. (**nişīmen-i būm u ġurāb ol**-) 333b/18
u. (**nuṣḥ u pend eyle**-) 329b/10
u. (**rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı ʿaṣr u evān**) 343a/13
u. (**rūz u şeb**) 335b/17, 340b/06, 342b/20, 343a/11, 346b/06, 348a/09
u. (**ṣaġ u sālim**) 349b/14
u. (**sūz u güdāz**) 320a/21, 320a/21db
u. (**sükūn u vaḳār**) 342a/17
u. (**şüyūʿ u şöhret bul**-) 345b/07
u. (**tār u mār it**-) 319b/26
u. (**ṭarz u üslūb-ı ḫūb**) 346b/05
u. (**toz u ġubār**) 317b/13
u. (**umūr u ḫuṣūṣ**) 332b/27
u. (**żaʿf u inkisār gel**-) 346b/06

ʿubūdiyyet *Ar.i.* Aşırı bağlılık [birine].
ʿu. (**iẓhār-ı ʿubūdiyyet**) 330a/05

ʿubūr *Ar.i.* 1. Bir suyun öte yakasına geçme. 2. Bir başka tarafa geçme, geçilme.
ʿu. 321a/02, 332b/24dc, 340a/27dc, 344b/03
ʿu.+a 342a/21, 342a/22
ʿu. buyur- 340a/27
ʿu.+da 334b/07
ʿu. it- 331b/22

ucuz ucuz *s.* Fiyatı, değeri bedeli az olan.
u. 328b/03

uç *i.* Uzunlamasına şeylerde bitiş noktası.
u.+ında 325a/20

uġra- *T.f.* 1. Tesadüf etmek, rastlamak. 2. Karşılaşıp geçmek, uzaklaşmak. 3. Üstüne varmak, birden saldırmak.
u. 318a/03
u.-dılar 332a/07
u.-duḳları 334a/19
u.-dükleri 334a/19db
u.-mayup 321a/27
u.-rlar 334a/23
u.-yup 319b/25, 342a/23

uġraş *T.i.* Harp, savaş, kavga.
u.+lar 319b/19db
u. (**uġraşlar it**-) 319b/19

uġrat- *T.f.* Maruz kılmak, duçar etmek.
u.-dı 321a/27

uġur *T.i.* 1. Ön, yön. 2. Yol.
u.+dan 319b/25, 334a/19, 334b/09dc
u.+ına 347b/04
u.-ı (**uġur-ı hümāyūn**)
u. 347b/05
u.-ı (**uġur-ı pādişāh-ı devrān**)
u. 342b/08

ʿuhde *Ar.i.* 1. Söz verme, bir işi üzerine alma. 2. Vazife, birinin üzerinde bulunan iş.

ᶜu.+müze 332a/21, 347b/04
ᶜu.-i (**ᶜuhde-i şükr**)
ᶜu. 338a/25

ᶜuḳalā *Ar.i.c.* Akıllılar, akıllı olanlar.
ᶜu.+sı 351a/27
ᶜu. 325a/21dc

ᶜuḳde *Ar.i.* İstenip de ulaşılamadığından dolayı içe dert olan şey.
ᶜu.+yi 330b/07
ᶜu.-i (**ᶜuḳde-i teʾḫīr**)
ᶜu. 330b/04, 331a/24

ᶜuḳūl *Ar.i.* Akıllar, uslar.
ᶜu. 325a/21dc

ūlā *Ar.s.müen.* Birinci, ilk.
ū.+da (**vehle-i ūlā**) 334a/11

ulaġ *T.i.* bkz. ulaḳ maddesi.
u. 350b/25
u.+la 327a/06dc, 350b/25dc

ulaḳ *T.i.* Eskiden bir yerden bir yere posta ya da haber götüren.
u. 350b/25db
u.+ı 343b/21

ulaş- *T.f.* Yerine varmak, vasıl olmak.
u.-mış 317b/10
u.-ur 317b/02, 318a/07

ulaşdur- *T.f.* Ulaşmasını sağlamak.
u.-dılar 335b/23

ᶜulemā *Ar.i.c.* Alimler, ilim sahipleri.
ᶜu. 323a/05, 323a/09, 323a/16, 323a/17dc, 325b/20, 326a/14, 329a/13, 333a/11, 338b/20, 339a/22, 340a/01
ᶜu.+dan 326a/05dc
ᶜu.+sı 349a/19
ᶜu.+sından (**meşāhīr-i ᶜulemā**) 333a/10dc
ᶜu.+yı 325b/03dc, 326a/07, 326a/07dc
ᶜu.+yı (**cemᶜiyyet-i ᶜulemā**) 326a/16
ᶜu.+yı (**silsile-i ᶜulemā**) 318b/13
ᶜu.-yı (**ᶜulemā-yı ᶜiẓām**)
ᶜu. 326a/08dc, 328b/21
ᶜu.-yı (**ᶜulemā-yı kirām**)
ᶜu. 326a/08dc, 326a/08dc
ᶜu.-yı (**ᶜulemā-yı meşāyiḫ**)
ᶜu. 333a/11db

ulu *T.s.* İleri gelen, sözü dinlenen.
u.+sına 327b/07

ᶜulūfe *Ar.i.* Sipahilere, yeniçerilere (üç ayda bir) verilen maaş.
ᶜu.+leri 320b/26

um- *T.f.* Olmasını beklemek.
u.-arız 320a/21

ᶜummān *Ar.i.* Engin deniz, okyanus.
ᶜu.+dan 350a/26

ᶜumūm *Ar.i.* Umummi, genel olma.
ᶜu. 333b/01
ᶜu. (**ḳavl-i ᶜumūm**) 323a/20

ᶜumūmen *Ar.zf.* Bütün, hep; herkese olduğu gibi.
ᶜu. 322a/22dc, 323a/20dc, 324a/13, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 330b/15, 330b/25, 331b/11dc, 333a/26dc, 333b/01dc, 340b/07, 340b/07db, 340b/07dc, 342a/20, 345b/14dc, 346a/15dc, 347b/09dc, 350b/26dc

umūr *Ar.i.c.* 1. İşler, hususlar, maddeler. 2. Önem verme, aldırma.
u. 344a/06, 349b/26
u. (**umūr u ḫuṣūṣ**) 332b/27
u.+ın 340b/12
u.+ına 321b/11, 331b/12
u.+ında 321b/17
u.-ı (**umūr-i bīᶜat**)
u. 326a/08dc
u.-ı (**umūr-i elzem**)
u. 341b/14
u.-ı (**umūr-i ḫasīse**)
u. 335a/20

umūr-dīde *Ar.Far.b.s.* İşten anlar, tecrübeli [kimse].
u. 330b/02, 332a/22
u.+si 321b/09

umūr u ḫuṣūṣ İş.
u.+ına 332b/27

ur- *T.f.* 1. Vurmak, çarpmak. 2. Dokunmak, sürmek. 3. Öldürmek.
u.-asın 326b/10dc
u.-dı 339a/26db
u.-dı (**el ur-**) 325b/25
u.-dılar 326a/17, 334b/09dc
u.-dım (**yüz ur-**) 347a/23
u.-duġı 341a/23
u.-dükleri 346a/07
u.-maḳ 339b/24
u.-ulan 346a/04
u.-uñ 339b/22
u.-up 319a/19db, 337a/05, 339b/10
u.-ur (**el ur-**) 328a/12
u.-uyorken (**boynun ur-**) 325a/24

ʿurbān *Ar.i.c.* Çöl arapları, aşiretler, bedevīler.
ʿu. 327a/19
ʿu.-ı (**ʿurbān-ı saḥrā-nişīn**)
ʿu. 327a/27

urdur- *T.f.* Vurmak fililini yaptırmak.
u.-up 319a/19

urıl- *T.f.* Vurmak fiiline konu olmak.
u.-dı (**ṭaġ urıl-**) 335a/21
u.-up 346b/06
u.-urdı 346a/07

uşaḳ *i.* Erkek hizmetçi.
u. 336b/26

uşbu *i.* Bu, işte bu.
u. 329b/02

utan- *T.f.* Çekinmek.
u.-dı 325b/22

uydur- *T.f.* Uygun hale getirmek, uymasını sağlamak.
u.-mış 328b/15
u.-up 328b/10

uyḫusız *T.s.* Uykuya ihtiyacı olan.
u. 338b/18

uyu- *T.f.* Uykuya varmak, uyku halinde bulunmak.
u.-mazmışsın 346b/16

uzaḳ *T.s.* Mekan bakımından yakın olmayan, ırak.
u.+dan 327b/19

uzat- *T.f.* Elini bir şeyi almak için hareket ettirmek.
u.-dı (**el uzat-**) 338a/09
u.-dıḳ (**el uzat-**) 338a/08
u.-dik (**el uzat-**) 338a/08db

ʿuzmā *Ar.s.* Daha (en, pek, çok) büyük.
ʿu. (**ṣadāret-i ʿuzmā**) 318b/18db, 325b/07
ʿu. (**vezāret-i ʿuẓmā**) 325b/20dc, 330b/05, 346a/10dc
ʿu.+yı (**ṣadāret-i ʿuẓmā**) 332a/13
ʿu.+yı (**vezāret-i ʿuẓmā**) 326a/08dc, 330a/11dc, 331b/11dc, 332a/13dc, 336b/01dc

Ü

ü *Far.bağ.* ve
ü. (**ʿacīb ü ġarīb**) 325b/13
ü. (**ādāb ü vaḳār**) 341b/06
ü. (**ʿadl ü inṣāf**) 329b/07db
ü. (**ʿadl ü şerʿ**) 326a/04
ü. (**āġuşte-i ḫūn ü ḫāk ol-**) 334b/08
ü. (**ʿahd ü imān it-**) 342b/08
ü. (**ʿahd ü miṣaḳ it-**) 322a/15
ü. (**ʿaḳd ü bend olın-**) 345a/01, 345b/13
ü. (**ālāt-i ḍarb ü ḥarb**) 350b/18
ü. (**ʿālem-i kevn ü fesād**) 339a/01
ü. (**ʿarż ü inhā eyle-**) 333b/06
ü. (**ʿazīmet ü teveccüh**) 331a/20
ü. (**bād ü bārān**) 344b/25
ü. (**bāʿiṣ-i meserret ü sürūr ol-**) 334b/13
ü. (**bāʿiṣ ü bādī**) 329b/15
ü. (**bārid ü şedīd**) 317b/12
ü. (**baş ü cān**) 326b/16, 347b/06

ü. (**bed-aṣl ü bed-tebār**) 327a/14
ü. (**bed-ter ü berter**) 337a/25
ü. (**bilā-te'ẖīr ü tevaḳḳuf**) 342b/14
ü. (**bī-tāb ü tüvān**) 344a/23
ü. (**bī-zād ü ʿalef**) 333b/04
ü. (**bī-zād ü ʿalef ḳal-**) 335b/21
ü. (**bülend ü bālā**) 329a/14db, 341a/15
ü. (**bülend ü vālā**) 329a/15, 329a/16
ü. (**cān ü baş**) 347b/06db
ü. (**cehd ü ibrām**) 328a/06
ü. (**celadet ü merd-ānelik**) 341a/01
ü. (**ceng ü cidāl**) 321a/23dc
ü. (**ceng ü cidāl ol-**) 321b/03, 321b/03dc
ü. (**ceng ü ḥarb**) 347b/10
ü. (**ceng ü perẖāş**) 321a/23, 350b/05
ü. (**ceng ü perẖāş ol-**) 321a/24db
ü. (**ceng ü şavaş**) 319b/19
ü. (**ceng ü şavaş ol-**) 335a/23
ü. (**cesīm ü şaḥīm**) 329a/15
ü. (**cevelān ü devrān eyle-**) 341a/17
ü. (**cidd ü cehd**) 336a/24
ü. (**cüst ü cū it-**) 350b/12, 350b/12db
ü. (**dār ü diyār**) 327b/22
ü. (**defaʿāt ü kerrāt**) 322b/22db, 322b/24
ü. (**derūn ü bīrūn**) 343a/04
ü. (**deşt ü ṣaḥrā**) 340b/03
ü. (**dil-gīr ü rencūr ol-**) 322a/24
ü. (**dūr ü baʿīd**) 335b/04
ü. (**dūzaẖ ü saʿīr**) 350b/06
ü. (**elem ü kerb**) 350a/17, 350a/17
ü. (**elem ü şiddet**) 350a/08
ü. (**emān ü zamān vir-**) 342b/20
ü. (**emān ü zamān viril-**) 346b/06dc
ü. (**enīn ü ġırīv**) 342b/07db
ü. (**erkān ü āʿyān**) 321a/03dc
ü. (**esterān-ı çābük-seyr ü tīz-reftār**) 345a/09
ü. (**eṭrāf ü cevānib**) 327b/07, 334b/25, 335a/05, 335a/16, 343b/18, 347b/16
ü. (**evfer ü ekṣer**) 319a/05
ü. (**eyyām ü leyālī**) 326b/11
ü. (**faḳīr ü ġanī**) 329a/10dc
ü. (**feryād ü figān**) 346b/08db
ü. (**feryād ü firār eyle-**) 348b/04db
ü. (**fetḥ ü fütūḥ**) 334b/14, 351a/11
ü. (**fetḥ ü tesẖīr**) 331b/12
ü. (**figān ü feryād**) 346b/08
ü. (**fitne ü fesād**) 338b/10dc
ü. (**ġālib ü manṣūr ol-**) 334b/12, 334b/12db
ü. (**ġāret ü ẖasāret**) 320b/22dc, 320b/23, 327b/02, 335a/26
ü. (**ġāret ü ẖasāret itdüril-**) 335a/05
ü. (**ġāret ü ẖasāret olın-**) 335a/05db, 335b/02
ü. (**ġāret ü ẖasāretler eyle-**) 327b/08
ü. (**ġazavāt ü fütūḥāt**) 331a/18
ü. (**ġırīv ü enīn ḳop-**) 342b/07
ü. (**ġulüvv ü ġalebe**) 324b/08
ü. (**giriftār ü esīr**) 320a/03
ü. (**güft ü şenūd**) 337a/11
ü. (**ḥadd ü ḥaşr**) 324b/19
ü. (**ḥadd-i taʿrīf ü tavṣīf**) 335a/11, 341a/02
ü. (**ḥadd ü ʿaded**) 320a/01
ü. (**ḥadd ü ḥaşr**) 335a/17, 340b/23, 342b/05
ü. (**ẖāh ü nā-ẖāh**) 319a/12, 323a/26, 351a/25
ü. (**ẖā'ib ü ẖāsir**) 332a/12, 332b/19
ü. (**ẖāric-i defter ü erḳām**) 342b/05

ü. (**ḫāric-i ḳıyās ü evhām**) 340b/23
ü. (**ḫavf ü bīm-i cān**) 326b/23
ü. (**ḫavf ü ḫaṭar**) 333a/01
ü. (**ḫavf ü ḫaşyet**) 329b/01
ü. (**ḫāżır ü müheyyā**) 348b/19
ü. (**herc ü merc**) 330a/18, 340a/12, 351a/21
ü. (**ḫīle ü ḫadaᶜa**) 347a/01dc, 347a/01db
ü. (**ḫisān ü ḳıbāḥ**) 348b/03
ü. (**ḫulv ü ḫāmıż**) 349a/20
ü. (**ibrā-yı ekmeh ü ebraş it-**) 349b/19
ü. (**ibrām ü iḳdām**) 342b/20
ü. (**icmāl ü netīce**) 332a/10
ü. (**iḥsān ü inᶜām buyur-**) 343a/25
ü. (**iḥsān ü inᶜām olın-**) 321a/19
ü. (**iḥsān ü iᶜṭā olın-**) 321a/17
ü. (**iḳdām ü ibrām**) 342b/20db
ü. (**iḳdām ü ihtimām**) 335b/18
ü. (**iḳdām ü ihtimām olın-**) 343a/11
ü. (**ᶜillet ü sebeb**) 346b/20
ü. (**inᶜām ü iḥsān**) 345b/27db
ü. (**ᶜināyet ü iḥsān it-**) 343b/24
ü. (**istiᶜcāl ü müsāraᶜat it-**) 349b/23
ü. (**iᶜtibār ü riᶜāyet it-**) 338b/08
ü. (**itmām ü tekmīl it-**) 333b/20
ü. (**iᶜzāz ü ikrām olın-**) 344a/16
ü. (**iẓhār-ı hüner ü mahāret it-**) 341a/12
ü. (**keyd ü mekr**) 331b/15, 332b/10
ü. (**kibār ü ṣiġār**) 328b/19
ü. (**kibr ü kin**) 341b/26
ü. (**ḳābil-i ḫiṭāb ü muṣāḥabet**) 341b/21
ü. (**ḳadd ü ḳāmet**) 329a/14db
ü. (**ḳahr ü ġalebe**) 351a/23
ü. (**ḳalᶜ ü ḳamᶜ**) 332b/17
ü. (**ḳalīl ü keşīr**) 318a/16
ü. (**ḳarār ü iḫtiyār**) 343a/20
ü. (**ḳātil-i ḫalīfe-i ᶜaṣr u evān ü pādişāh-ı devrān**) 326a/20
ü. (**ḳīl ü ḳāl**) 337b/09, 337b/26
ü. (**ḳīl ü ḳāl eyle-**) 329a/03
ü. (**lāᶜl ü gevher**) 347a/12
ü. (**levāzım ü mühimmāt**) 344b/04dc
ü. (**leyl ü nehār**) 331b/16
ü. (**li-eb ü ümm**) 320b/02
ü. (**māh ü āf-tāb**) 347a/15
ü. (**maᶜmūr ü ābādān**) 318a/11, 334b/25
ü. (**manṣıb ü maᶜzūl**) 337b/06
ü. (**matbaḫ ü kilār**) 345a/07
ü. (**mecāl ü emān**) 331b/19
ü. (**mekr ü āl**) 341b/13
ü. (**mekş ü ārām**) 326a/22
ü. (**meserret ü sürūr**) 332a/24
ü. (**meşhūr ü müteᶜārīf**) 327b/15
ü. (**meşhūr ü müteᶜārif ol-**) 319b/08
ü. (**metīn ü müstaḥkem**) 333b/12
ü. (**meẕmūm ü şūm**) 325a/14
ü. (**miknet ü ḳudret gel-**) 331a/03
ü. (**mufaṣṣal ü meşrūḥ-ı lisānī**) 331a/05
ü. (**muḥabbet ü iᶜtiḳād**) 327b/14db
ü. (**muḥāfaẓa-i mülk ü devlet**) 350b/23db
ü. (**muḥāfıẓ-ı mülk ü devlet**) 350b/24
ü. (**Muḥammed ü Esᶜad**) 348a/08
ü. (**mücāhedāt ü riyāżāt**) 348a/16
ü. (**müfsid ü fāsid**) 324a/19
ü. (**mühimmāt ü levāzım**) 336a/06
ü. (**müteḫayyir ü ḫayrān ḳal-**) 347a/23
ü. (**müteveccih ü revāne ol-**) 331b/11dc, 345b/15dc

ü. (**müteveccih ü revāne olın-**) 333b/17
ü. (**naḳl ü taḥvīl itdür-**) 346a/02
ü. (**naḳl ü taḳrīr it-**) 325a/11
ü. (**nām ü nişān**) 327b/04
ü. (**nāz ü naʿīm**) 341a/18
ü. (**nefʿ ü sūd-mend it-**) 342b/25db
ü. (**nehb ü ġāret**) 350b/05
ü. (**nehb ü ġaṣb**) 350b/05db
ü. (**nīk ü bed**) 329a/25
ü. (**niẓām ü intiẓām**) 329a/06
ü. (**niẓām ü intiẓām bul-**) 324a/07
ü. (**pādişāh-ı ʿaṣr ü evān**) 322a/22
ü. (**pādişāh-ı baḥr ü berr**) 332b/22
ü. (**pīş ü pes**) 317b/02, 339b/23, 350b/20
ü. (**pür-hüner ü merdānelik**) 341a/03db
ü. (**pür-nefʿ ü sūd it-**) 342b/25
ü. (**rūşen ü tāb-dār**) 320b/20
ü. (**rūz ü şeb**) 331b/14
ü. (**rüşd ü sedād**) 328b/24
ü. (**şaʿb ü düşvār**) 331b/06, 335b/05
ü. (**şaʿb ü seng-istān**) 334b/22
ü. (**s̱ābit-ḳadem ü ber-ḳarār ol-**) 334a/20db
ü. (**s̱ābit ü ber-ḳarār ol-**) 334a/20
ü. (**şaġīr ü kebīr**) 336b/18, 341b/25
ü. (**ṣāḥib-i ʿalem ü ṭuġ**) 350b/22
ü. (**ṣaḥīḥ ü sālim**) 349b/02
ü. (**ṣāliḥ ü dindār**) 329b/24
ü. (**ṣarf-ı tāb ü tüvān it-**) 332b/27
ü. (**saʿy ü himmet**) 336a/26
ü. (**saʿy ü kūşiş**) 336a/26db
ü. (**ṣıḥḥat ü selāmet**) 328b/02
ü. (**ser-rişte-i ʿadem ü memāt**) 345b/13
ü. (**seyr ü sülūk**) 332b/11
ü. (**şādān ü ḫandān ol-**) 329a/10dc
ü. (**şaḥīm ü cesīm**) 341a/15
ü. (**şarḳ ü ġarb**) 340a/17
ü. (**şecāʿat ü kerem**) 328a/22
ü. (**şedīd ü ekīd**) 319a/10
ü. (**şevket ü şöhret-i cihān-bānī**) 340a/26
ü. (**şiddet ü elem**) 350a/08
ü. (**şūr ü ġavġā**) 336b/11
ü. (**şükr ü ḥamd it-**) 338a/24
ü. (**şükran ü ḫandān ol-**) 321a/04
ü. (**tāb ü tüvān**) 335b/22
ü. (**taʿdād ü ḥesāb**) 344b/15
ü. (**tafṣīl ü taḥrīr olın-**) 335b/04
ü. (**taḫmīn ü taʿyīn olın-**) 342b/11
ü. (**taḫrīb ü ġāret olın-**) 343b/11db, 343b/19
ü. (**taḥrīr ü beyān it-**) 325a/21dc
ü. (**taḥsīn ü şābāş it-**) 321a/24, 342a/07
ü. (**taḳayyüd ü ihtimām olın-**) 343a/04
ü. (**taʿmīr ü termīm**) 343b/02
ü. (**taʿmīr ü termīm it-**) 351a/14
ü. (**ṭaʿn ü teşnīʿ**) 317b/17
ü. (**ṭaʿn ü teşnīʿ it-**) 317b/21
ü. (**teberrük ü teyemmün**) 319b/14, 349a/09
ü. (**teberrük ü teyemmünen**) 348a/19
ü. (**tedbīr ü tedārük göril-**) 329a/04
ü. (**tedrīs ü vaʿẓ**) 345b/06
ü. (**tehdīd ü te'kīd olın-**) 345b/23
ü. (**te'ḫīr ü terāḫī eyle-**) 330b/23
ü. (**te'kīd-i ṣulḥ ü ṣalāḥ**) 318a/21
ü. (**teklīf ü ibrām eyle-**) 330b/12

ü. (**tekmīl-i levāzım ü mühimmāt it**-) 344b/04
ü. (**tenbīh ü te'kīd**) 344a/05db
ü. (**tenbīh ü te'kīd it**-) 344a/06
ü. (**tevaḳḳuf ü ārām**) 336b/04
ü. (**tevārīḫ ü fütūḥāt-ı selāṭīn-i-pīşīn**) 341b/22db
ü. (**tevārīḫ ü siyer**) 318b/25db
ü. (**tevzīᶜ ü taḳsīm olın**-) 318a/23
ü. (**teyaḳḳuẓ ü intibāh**) 329a/25
ü. (**tövbe ü nedāmet göster**-) 330a/05
ü. (**ᶜünvān-ı tevārīḫ ü siyer**) 318b/26
ü. (**vāᶜiẓ ü nāṣıḥ**) 345b/05
ü. (**vāḳıf ü mütevaḳḳıf**) 348b/17
ü. (**vārid ü vāṣıl**) 334a/08dc
ü. (**vażᶜ ü tertīb**) 347a/22
ü. (**vażᶜ ü tertīb olın**-) 345a/16
ü. (**vażᶜ ü hey'et**) 347a/17, 347a/17db, 347a/24
ü. (**vaᶜẓ ü naṣīḥat**) 340a/04
ü. (**vezīr-i dilīr ü lā-naẓīr**) 344b/11db
ü. (**yār ü nedīm**) 330b/16
ü. (**yemīn ü yesār**) 343b/12
ü. (**żabṭ ü rabṭ**) 328b/27
ü. (**żabṭ ü rabṭ it**-) 329a/26
ü. (**żamm ü ilḥāḳ olın**-) 343b/23
ü. (**żarar ü ziyān**) 335b/03
ü. (**zer ü zīver**) 347a/12dc
ü. (**zīb ü zīver**) 347a/12
ü. (**zīr ü zeber ol**-) 328a/09

übbehet *Ar.i.* Büyüklük, ululuk.
ü. 344b/03

üç *T.s.* İkiden sonra gelen sayı.
ü. 317b/15, 318a/07, 318a/08db, 323b/25, 324b/27, 326a/08dc, 326b/22, 330b/17, 334a/03, 335a/03, 335a/21, 337a/14, 338b/25, 338b/25db, 339a/11, 339b/18, 340a/09, 343b/18, 344b/26, 344b/26, 347a/13, 347b/17, 348b/01db, 349a/05, 349b/17
ü.+i 337a/25dc
ü.+in 327b/16

üçer *T.s.* Üç sıfatının paylaştırma şekli.
ü. 318b/01, 318b/01db, 319b/21, 321a/21dc, 337b/01, 346a/07

üçünci *T.s.* Üç sayı sıfatının sıra şekli, sırada ikinciden sonra gelen.
ü. 339b/03, 346a/23dc

üç yüz *T.s.* İki yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
ü. 328b/04, 330a/24, 330b/21, 344b/23, 347a/16dc

ülke *i.* Bir devletin hükmü altında bulunan toprak, vatan.
ü. 331b/03
ü.+sin 335a/01
ü.-i (**ülke-i ān**)
ü. 340a/24
ü.-i (**ülke-i maᶜmūre**)
ü. 343b/12
ü.-i (**ülke-i Revān**)
ü. 343a/19
ü.-i (**ülke-i Şirvān**)
ü. 330b/25

ümem *Ar.i.c.* Ümmetler.
ü. (**müdebbir-i cumhūr-ı ümem**) 320b/14

ümerā *Ar.i.c.* 1. Emirler, beyler. 2. Yüksek rütbeli subaylar, zabitler.
ü. 326a/08db, 326a/08dc, 326a/18, 326a/26, 332b/08
ü.+dan 332a/26, 334a/04
ü.+sı 320a/16
ü.+ya 334b/18
ü.+yı 336a/03
ü.-yı (**ümerā-yı ekrād-ı şecāᶜat-nihād**)
ü. 333b/21
ü.-yı (**ümerā-yı kibār-ı Leh**)
ü. 320a/02

ü.-yı (**ümerā-yı ṣāḥibü'l-iḥtişām**)
ü. 326a/08dc

ümīd *Far.i.* Umut, umma.
ü.+dür 339a/02, 341b/03
ü.+iyle 336b/04
ü.-i (**ümīd-i ḥayāt**)
ü. 329b/16

ümm *Ar.i.* Ana, anne.
ü. (**li-eb ü ümm**) 320b/02

ümmet *Ar.i.* Bir peygambere inanıp bağlanan cemaat.
ü.+den (**şuleḥā-yı ümmet**) 343b/05

ʿünvān *Ar.i.* 1. Kitap, mecmua, makale başlığı. 2. Ad, isim.
ʿü. 318b/25db
ʿü.-ı (**ʿünvān-ı tevārīḫ ü siyer**)
ʿü. 318b/25

ür- *T.f.* Havlamak.
ü.-mez 328a/08

üsārā *Ar.i.c.* esirler.
ü.+yı 319a/23

üslūb *Ar.i.* 1. Yol, biçim, usul. 2. İfade yolu.
ü. 343a/11
ü. (**ṭarz-ı üslūb**) 347a/19dc
ü. (**ṭarz u üslūb-ı ḫūb**) 346b/05
ü.-ı (**üslūb-ı ḥarb**)
ü. 346b/05db
ü.-ı (**üslūb-ı merġūb**)
ü. 343a/11db, 343a/11dc

üst *T.i.* 1. Bir şeyin yukarı kısmı. 2. Vücut, gövde. 3. Elbise, giysi.
ü. 336b/22db, 336b/24
ü.+i 339b/15
ü.+in 336b/22
ü.+inde 320a/25, 350a/11, 350a/11db
ü.+ine 324a/10, 324a/10db, 335a/21, 348a/24

üstād *Far.i.* 1. Muallim; usta, sanatkar. 2. Bir ilim veya sanat alanında üstün olan kimse.
ü.+ından 345b/26db
ü.+lar 345b/25
ü.+larından 345b/21, 345b/26

üstādī *Ar.Far.i.* Üstatlık, ustalık.
ü. 344b/12

üstüḫānī *Far.s.* Kemikli, kemikleri iri olan.
ü. 341a/16

üş- *T.f.* Birikmek, toplanmak.
ü.-mişler 323b/07, 347b/17

üşde *T.e.* bkz. üşte maddesi.
ü. 322b/22db

üşte *T.e.* İşte.
ü. 320a/10, 320a/15, 325a/10, 327a/02, 330a/17, 332a/09, 332b/20, 333a/22, 333a/22, 347a/05, 347a/05db, 347b/05

üştür *Far.i.* Deve.
ü. 333b/04, 345a/05
ü. (**mehār-ı üştür-māde**) 318a/22
ü. (**üştür-māde**) 318a/24, 318b/01, 328a/27
ü.+den 328b/04
ü.+e 318a/22db

üştür-māde *Far.b.i.* Dişi deve.
ü. (**mehār-ı üştür-māde**) 318a/22
ü. 318a/24, 318b/01, 328a/27

üşür- *T.f.* Üşmek fiilin yaptırmak veya yapmak; saldırtmak, saldırmak.
ü.-üp 323a/20dc, 323b/01, 324a/12, 332b/10dc, 335a/13, 337a/03dc, 337a/04, 337b/22

üzengü *T.i.* Eyerin iki yanında asılı bulunan ve hayvana binildiğinde ayakların basılmasına yarayan, altı düz demir halka.
ü.+sin 349a/18, 349a/18

üzre *T.e.* 1. Kasıt ve niyet ifade eder. 2. Yakınlık, yakın olma ifade eder. 3. Yolda, tarzda, şekilde gibi.
ü. 318a/04, 318a/17, 318a/19, 318b/24, 319b/13, 320a/06,

320b/06, 320b/20dc, 320b/22dc, 321a/03, 321a/10, 323a/20, 324b/07db, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 328a/13, 330a/07, 330a/11, 330a/25, 331b/13, 331b/21, 331b/27, 332b/04, 332b/06dc, 332b/24dc, 333a/01, 333b/01, 333b/27, 334a/03dc, 334a/07, 334a/13dc, 336b/20, 337a/11db, 337b/10, 338a/03, 338a/07, 341a/16, 341a/22, 342a/20, 342a/22, 343a/11, 343a/11db, 343b/13, 344b/18, 345b/08, 346b/05dc, 346b/22, 347a/10, 347a/19dc, 347a/25, 347a/25dc, 347a/26, 347a/26db, 348a/21, 348a/22, 348a/24db, 348a/27, 348b/01, 349a/25, 349a/25, 351a/08, 351a/12
ü.+dür 348b/13

üzeri *T.i.* Üst, üstü, fevk.
ü.+lerinde 343a/01
ü.+lerine 319b/18, 320b/20dc, 320b/21, 326b/02, 326b/06, 330a/03, 332b/02, 334a/02, 334a/17, 347b/16
ü.+me 333a/21db
ü.+müzde 346b/17
ü.+müze 317b/15, 317b/18, 351a/02
ü.+nde 327a/02, 334b/03, 340b/19, 346b/19
ü.+nden 318a/15, 328a/11, 341a/07, 342a/16
ü.+ne 317b/04, 319a/09, 319b/18db, 321a/09, 323a/26, 324a/17, 324b/07, 326a/23, 326a/24, 326b/06dc, 326b/14, 328a/11, 329b/23dc, 330a/03db, 330a/03dc, 330a/07, 330a/25db, 331b/21db, 333a/21, 334a/20, 334a/26, 334b/01, 334b/19dc, 336a/08, 336a/08dc, 336a/12, 338b/03, 338b/23, 339b/22, 341a/10, 342a/13, 343b/04dc, 347a/26dc, 348b/02, 348b/09, 350a/21

üzil- *T.f.* Üzülmek, canı sıkılmak, üzüntü duymak.
ü.-di 339b/12

V

vaᶜde *Ar.i.* 1. Bir iş için önden belirtilen zaman. 2. Ecel. 3. [Eski] söz verme.
v. 337a/12dc
v. it- 327a/08, 327a/18
v.+ler 324a/12
v.+ler (**ḫüsn-i vaᶜde**) 323b/10
v. olın- 337b/01
v.+si 330a/25, 330a/25db

vādī *Ar.i.* İki dağ arasındaki uzun çukur.
v. 350a/13
v.+de 323b/19
v.-i (**vādī-i bī-pāyān**)
v. 318a/12
v.-i (**vādī-i caḥīm**)
v. 320a/03

vāfī *Ar.s.* Yeter, tamam, elverir.
v.+dür (**delīl-i vāfī**) 328a/23

vāfir *Ar.s.* Çok, bol.
v. 323b/14, 330a/17, 334b/19dc

vāfire *Ar.s.* bkz. vāfir maddesi.
v. (**sadaḳāt-ı vāfire**) 345a/26

vaḥdeten *Ar.i.* Birlik, yalnızlık, teklik.
v. 331b/02, 336a/11, 341a/21

vaḥşet *Ar.i.* Vahşilik, yabanilik.
v. (**ḫaber-i vaḥşet**) 337a/25dc

vāhide *Ar.s.* Tek, bir.
v.+dür (**millet-i vāhide**) 321b/25

vāḥiden *Ar.zf.* Tek olarak.
v. 336a/09dc

vāᶜiẓ *Ar.i.* Dini öğütlerde bulunanlar [ibādet yerlerinde].

v. (**vāʿiẓ ü nāṣıḥ**) 345b/05

vāʿiẓ ü nāṣıḥ Öğüt veren, nasihat eden.
v. 345b/05

vaḳʿa *Ar.i.* 1. Olup geçen şey, hadise. 2. Savaş.
v. 338a/23
v.+da 325a/21dc
v.+dan 320a/11
v.-i (**vaḳʿa-i mūḥişe**)
v. 322a/20

vaḳār *Ar.i.* Ağırbaşlılık, temkinlilik.
v. (**ser-dār-ı bā-vaḳār**) 334b/17dc
v. (ser-dār-ı+ẕi-vaḳār) 332a/27dc, 332b/27dc, 334b/14dc
v. (**sükūn u vaḳār**) 342a/17
v. (**ṭarz-ı vaḳār**) 342a/17
v.+ı (**ādāb ü vaḳār**) 341b/06
v.-ı (**vaḳār-ı ʿasākir-i İslām**)
v. 350b/01dc

vaḳāyiʿ *Ar.i.c.* Vakalar, hadiseler.
v. (**bedāyiʿü'l-vaḳāyiʿ**) 340b/10
v. (**min-el-bedāyiʿü'l-vaḳāyiʿ**) 350a/27
v. (**nevādirü'l-vaḳāyiʿ**) 320a/16

vaḳf *Ar.i.* Duruş, durma.
v.-ı (**vaḳf-ı aḥvāl ol-**)
v. 318a/14

vāḳıʿa *Ar.i.* Vuku bulmuş, olmuş bir iş, gerçek.
v. 341b/25

vāḳıf *Ar.s.* 1. Duran, ayakta duran. 2. Bir şeyi elde eden; bir şeyden haberli.
v. 321b/11
v. (**vāḳıf ü mütevaḳḳıf**) 348b/17
v.+a (**şarṭ-ı vāḳıf**) 325b/11
v. ol- 319b/16, 327a/15, 337a/11dc, 347b/16

vāḳıf ü mütevaḳḳıf Duran, ayakta duran.
v. 348b/17

vaḳıyye *Ar.i.* Okka, dört yüz dirhemlik tartı.
v. 341a/23, 345b/23
v.+den 318a/26

vāḳiʿ *Ar.s.* 1. Vuku bulan, olan, düşen; olagelen, rastlayan. 2. Geçen, geçmiş olan.
v. 322a/11, 326a/11, 329b/12, 330a/02, 330a/02db, 330a/13, 332b/15, 334b/04, 334b/23, 334b/25, 339b/27, 342a/19, 350b/07, 350b/25, 351a/18
v.+dür 334b/09, 335b/25, 346b/01
v. ol- 320b/10, 321a/03, 321a/06, 321a/12dc, 321a/13, 323a/02, 324b/12, 326b/14, 326b/14dc, 329a/20dc, 331b/11dc, 332a/10, 332b/15dc, 332b/26dc, 333b/17, 333b/18dc, 334b/22, 335a/11, 337b/26, 338a/23, 338b/24, 338b/24, 340b/02dc, 341a/05, 342a/05dc, 342a/06, 342a/12, 343a/25, 343a/26, 343b/11dc, 343b/20, 343b/27dc, 344a/20, 344a/20db, 345b/14dc, 346a/02db

vaḳt *Ar.i.* 1. Vakit, zaman. 2. Saat, günün muhtelif saatleri. 3. Mevsim. 4. Çağ, zaman.
v. 330b/03
v. (**ḫoca-ı vaḳt**) 325b/06
v.+de 336b/20dc
v.+i 323b/13, 331b/27, 333b/12, 346b/13, 346b/13db
v.+idür 340a/10
v.+inde 348a/25db
v.+ine 333b/02, 335b/19
v.-i (**vaḳt-i ʿaṣr**)
v. 338b/25, 338b/25db
v.-i (**vaḳt-i evvel**)
v. 341b/20
v.-ı (**vaḳt-i seḥer**)
v. 346b/11
v.-i (**vaḳt-i şāfiʿ**)
v. 346b/08

v.-i (**vaḳt-i şām**)
v. 326a/16
v.-i (**vaḳt-i şitā**)
v. 330a/08, 332a/14
v.-i (**vaḳt-i teng**)
v. 340a/10

vaḳtā ki *Ar.e.* Ne vakit ki, o vakit ki, olduğu vakit.
v. 350a/04, 350a/06, 350a/12

vālā *Far.s.* Yüksek, yüce.
v. (**bülend ü vālā**) 329a/15
v. (**ḳāmet-i vālā**) 329a/14

vālī *Ar.i.* Bir vilayeti idare eden en büyük memur.
v. 342b/15db, 342b/16

vālide *Ar.i.* Anne.
v. 324b/09db, 325a/05
v. (**sırr-ı vālide**) 348a/11
v.+si 323b/09, 324b/06, 324b/09
v.+sinden 322a/03
v.+sinüñ 324a/26
v.+siyle 323b/02
v.+ye 325a/18db, 325a/19

v'Allahi *Ar.i.* "Allah için, Allah hakkı için" manasına gelen büyük yemin.
v. 324b/13, 348b/05, 348b/09

var *T.s.* Yok karşıtı.
v. 317b/11, 319b/16, 320a/20, 320a/20, 321b/16, 321b/23, 321b/24, 322a/09, 322b/17, 322b/23, 323a/08db, 323a/10, 324a/19db, 324b/03, 324b/27, 329b/07, 331a/13, 336a/09dc, 338b/17, 339a/14, 339a/27, 346b/24, 347a/18dc, 348a/14, 348b/08, 348b/16, 348b/23, 349a/25, 349b/12, 350a/02, 350a/11
v.+dılar 323a/03
v.+dur 322b/17db, 331a/13db, 349b/09, 349b/11, 349b/14, 349b/14db, 350b/14, 350b/14dc
v.+ıdı 323b/05db
v.+ısa 324a/19
v.+mış 330a/16db, 351a/21

var- *T.f.* Ulaşmak, vasıl olmak.
v. 333a/23
v.-alum 323b/25
v.-an 332a/03
v.-dı 319a/16, 319a/25, 323b/18, 327a/06, 339b/11db
v.-dıḳ 322b/14, 324a/08, 349a/19
v.-dılar 318a/17, 325b/26, 326a/02, 327a/06dc, 332b/04, 335b/07
v.-dım 339b/27, 346b/23, 347a/21, 348b/16, 349b/05
v.-dik 322b/14db, 349a/19db
v.-duġı 318a/10
v.-duḳça 329a/03
v.-duḳda 343b/07dc
v.-duḳdan 345b/17
v.-dügi 318a/10db
v.-dükçe 329a/03db
v.-ınca 329a/23, 334b/04, 338b/02, 339b/15, 346a/05, 348b/01db
v.-maġa 326b/02
v.-maġı 320b/21
v.-maġla 332a/15
v.-maḳ 332a/20, 332b/03, 346a/02db
v.-mış 346a/02
v.-sun 347a/07
v.-up 318b/18, 321a/09, 324b/09, 325a/17dc, 326a/11, 326a/13, 326b/10, 327b/20, 331a/21, 331b/11, 332a/01, 332a/18dc, 332a/19, 332b/03, 332b/24dc, 332b/26, 335b/13, 336a/04, 336b/06dc, 338b/04, 340a/10, 342b/09, 345b/17dc, 347a/07dc, 350a/12, 350b/21
v.-ur 336b/25, 337a/08, 337a/18db
v.-urlar 337a/20, 350b/21dc

varaḳ *Ar.i.* Kağıt veya kitap yaprağı.
v.+dan 325a/21dc

varıl- *T.f.* Varmak, ulaşmak, erişilmek.
v.-an 346a/04db
v.-dı 335a/22
v.-duġı 335b/13
v.-mak 345b/25
v.-maḳ 318a/13
v.-up 320b/25dc, 345b/13

vārid *Ar.s.* Gelen, vasıl olan.
v. (**vārid ü vāṣıl**) 334a/08dc
v. ol- 334b/13dc, 345b/21

vārid ü vāṣıl Gelen, ulaşan.
v. 334a/08dc

varlıḳ *T.i.* Var olan şey.
v.+ından 322a/14

varṭa *Ar.i.mec.* Tehlike, içinden çıkılması güç iş.
v.+dan 325a/06db

vasaṭ *Ar.i.* Orta, iki şeyin arası.
v.-ı (**vasaṭ-ı āb**)
v. 342a/26
v.-ı (**vasaṭ-ı deryā**)
v. 333b/02

vaṣf *Ar.i.* Nitelik, bir kimsenin veya şeyin taşıdığı hāl, sıfat.
v.+ında 345a/09, 345a/19
v.-ı (**vaṣf-ı şān**)
v. 345a/11

vāṣıl *Ar.s.* Erişen, ulaşan, kavuşan.
v. 345a/22, 348a/08, 350a/24
v. (**vārid ü vāṣıl**) 334a/08dc
v. eyle- 336b/06dc
v. it- 325a/17dc
v. ol- 325b/20dc, 330a/11dc, 330a/11dc, 332a/12dc, 332a/24, 332a/24dc, 332b/22dc, 333a/06dc, 333a/26dc, 333a/27, 337a/25dc

vāsiʿ *Ar.s.* Geniş.
v. 323b/06
v. (**ġandek-i vāsiʿ**) 331b/16
v.-i (**vāsiʿ-i dervāze**)
v. 323b/04

vaşaḳ *Far.i.* Postundan kürk yapılan kedigillerden yırtıcı hayvan.
v. 321a/18

vaṭan *Ar.i.* Yurt.
v.+larına 343a/15

vaʿẓ *Ar.i.* Bir kimseye, kalbini yumuşatacak, kendisini iyiliğe sevk edecek surette söz söyleme.
v.+ında (**tedrīs ü vaʿż**) 345b/06
v. (**vaʿẓ ü naṣīḥat**) 340a/04

vaż' *Ar.i.* 1. Koyma, konulma. 2. Tayin etme. 3. Meydana getirme.
v. (**vaż' ü tertīb**) 347a/22
v. (**vaż' ü tertīb olın-**) 345a/16
v. (vaż' ü hey'et) 347a/17, 347a/17db, 347a/24
v. eyle- 331b/17dc, 347a/14dc, 347b/07dc
v.+ı 328a/06, 338a/15
v. it- 321a/10, 329a/26, 331b/17, 333b/13, 334b/19dc, 335b/08, 339a/25, 341a/11, 341a/11db, 342b/19, 346a/22, 346a/27, 349a/22
v. itdür- 342a/17, 347b/09
v. olın- 321a/15, 326a/08dc, 333b/13dc, 333b/20dc, 342b/10, 344b/27, 344b/27db, 346a/20, 346a/22dc, 346a/23dc, 346a/23dc, 346a/27dc, 346a/27dc
v.-ı (**vaż-ı ġarīb**)
v. 323b/03, 345a/20
v.-ı (**vaż'-ı ḫar-gāh**)
v. 345a/15
v.-ı (**vaż'-ı ḫar-gāh it-**)
v. 345a/16db
v.-ı (**vaż'-ı ḳadem eyle-**)
v. 336b/16dc
v.-ı (**vaż'-ı ḳadem it-**)
v. 336b/16

vaż' ü hey'et Durum, vaziyet.
v. 347a/17db, 347a/24
v.+de 347a/17

vaʿẓ ü naṣīḥat Öğüt verme.
v. 340a/04

vaż' ü tertīb Düzenleme.

v.+i 347a/22

v. olın- 345a/16

ve *Far.bağ.* “Dahi, de, hem, ile, beraber” manalarında bağlama edatı.

v. 317b/03, 317b/04, 317b/05, 317b/06, 317b/07, 317b/11, 317b/11, 317b/13, 317b/13, 317b/15, 317b/17, 317b/17, 317b/19, 317b/20, 317b/20, 317b/21, 317b/23, 317b/23, 318a/04, 318a/04, 318a/04, 318a/05db, 318a/06, 318a/07, 318a/08, 318a/08, 318a/08, 318a/09, 318a/09, 318a/10, 318a/11, 318a/12, 318a/13, 318a/13, 318a/15, 318a/16, 318a/16, 318a/17, 318a/18, 318a/19, 318a/20, 318a/23, 318a/24, 318a/24, 318a/25, 318a/25, 318a/25, 318a/25, 318a/26, 318a/26, 318a/27, 318a/27, 318a/27, 318a/27, 318b/01, 318b/02, 318b/03, 318b/03, 318b/05, 318b/09, 318b/09, 318b/11, 318b/11, 318b/13, 318b/15, 318b/17, 318b/19, 318b/22, 318b/24, 318b/25, 318b/25db, 319a/02, 319a/03, 319a/04, 319a/05, 319a/06, 319a/07, 319a/08, 319a/09, 319a/10, 319a/11, 319a/12, 319a/14, 319a/14, 319a/15, 319a/17, 319a/17, 319a/18, 319a/19, 319a/19, 319a/23, 319a/24, 319a/25, 319a/27, 319b/02, 319b/03, 319b/04, 319b/04db, 319b/05, 319b/06, 319b/09, 319b/10, 319b/11, 319b/12, 319b/12, 319b/12, 319b/14db, 319b/15, 319b/17, 319b/17, 319b/19, 319b/19, 319b/22, 319b/26, 319b/27, 319b/27, 320a/01, 320a/02, 320a/03, 320a/03db, 320a/03db, 320a/04, 320a/05, 320a/09, 320a/16, 320a/16, 320a/17, 320a/17, 320a/22, 320a/27, 320b/03, 320b/05, 320b/07, 320b/09, 320b/13, 320b/13, 320b/14, 320b/15, 320b/16, 320b/17, 320b/19, 320b/23, 320b/27, 320b/27, 321a/01db, 321a/02, 321a/02, 321a/02dc, 321a/04, 321a/05, 321a/06dc, 321a/07, 321a/08, 321a/08dc, 321a/09, 321a/11, 321a/11, 321a/13dc, 321a/15, 321a/15dc, 321a/16, 321a/16, 321a/16db, 321a/16db, 321a/17, 321a/17, 321a/18, 321a/20, 321a/22, 321a/23, 321a/24db, 321a/25dc, 321a/26db, 321a/27, 321a/27, 321b/03, 321b/03, 321b/04, 321b/04dc, 321b/05, 321b/08, 321b/10, 321b/10, 321b/11, 321b/11, 321b/12, 321b/15, 321b/16, 321b/16, 321b/18, 321b/19, 321b/21db, 321b/25, 321b/25, 321b/25, 321b/27db, 322a/02, 322a/08, 322a/09, 322a/14, 322a/15, 322a/16, 322a/16, 322a/17, 322a/19, 322a/25, 322a/26, 322a/26, 322a/27, 322b/01dc, 322b/14, 322b/17, 322b/19, 322b/21, 322b/21, 322b/22, 322b/22dc, 322b/25, 322b/27, 323a/03, 323a/04, 323a/04dc, 323a/05, 323a/05, 323a/07, 323a/11, 323a/11db, 323a/11db, 323a/11dc, 323a/11dc, 323a/11dc, 323a/12, 323a/12, 323a/13, 323a/13db, 323a/13db, 323a/16, 323a/17, 323a/20, 323a/20db, 323a/20dc, 323a/20dc, 323a/20dc, 323a/20dc, 323a/20dc, 323a/20dc, 323a/21, 323a/22, 323a/22, 323a/23, 323b/01, 323b/02,

323b/03, 323b/04db, 323b/06, 323b/12, 323b/13, 323b/13dc, 323b/13dc, 323b/14, 323b/14, 323b/15, 323b/15, 323b/15, 323b/21, 323b/21, 323b/22, 323b/25, 323b/26, 324a/03, 324a/04, 324a/11, 324a/12, 324a/12db, 324a/13, 324a/13, 324a/16, 324a/17, 324a/18, 324a/19, 324a/20, 324a/22, 324a/25, 324a/27, 324b/04, 324b/07, 324b/08, 324b/10, 324b/11, 324b/13, 324b/15, 324b/16, 324b/16, 324b/17, 324b/18, 324b/22, 324b/26, 324b/27, 325a/01, 325a/01db, 325a/02, 325a/04, 325a/06db, 325a/07, 325a/07db, 325a/09, 325a/11, 325a/12, 325a/12, 325a/13, 325a/14, 325a/15db, 325a/15dc, 325a/16, 325a/17, 325a/18, 325a/20, 325a/21, 325a/21dc, 325a/21dc, 325a/21dc, 325a/21dc, 325a/21dc, 325a/21dc, 325a/21dc, 325a/22, 325a/23, 325b/01, 325b/02, 325b/03, 325b/03, 325b/03dc, 325b/05, 325b/06, 325b/06dc, 325b/08, 325b/08, 325b/13, 325b/13, 325b/13db, 325b/14, 325b/16, 325b/17dc, 325b/21, 325b/22dc, 325b/23dc, 325b/26, 325b/26db, 326a/01, 326a/02, 326a/02, 326a/02db, 326a/02db, 326a/02db, 326a/03, 326a/03, 326a/07dc, 326a/08, 326a/08db, 326a/08db, 326a/08db, 326a/08db, 326a/08db, 326a/08dc, 326a/10, 326a/12, 326a/13, 326a/13, 326a/14, 326a/14, 326a/14, 326a/15, 326a/15, 326a/15, 326a/17, 326a/18, 326a/18, 326a/24, 326a/25, 326a/26, 326a/26, 326b/03, 326b/06, 326b/07db, 326b/13, 326b/15, 326b/16, 326b/16, 326b/17, 326b/21db, 326b/24, 326b/25, 326b/26db, 327a/01, 327a/05, 327a/06, 327a/06db, 327a/07, 327a/08, 327a/09, 327a/10, 327a/11, 327a/12, 327a/14, 327a/16, 327a/16, 327a/17, 327a/18, 327a/19, 327a/19, 327a/20db, 327a/23, 327a/23, 327a/25, 327a/25, 327a/25, 327a/26, 327a/27, 327b/01, 327b/01, 327b/04, 327b/07, 327b/07, 327b/12, 327b/17, 327b/20, 327b/21, 327b/23, 327b/24, 327b/24, 327b/26, 328a/02, 328a/05, 328a/06, 328a/07, 328a/07, 328a/08, 328a/09, 328a/09db, 328a/10, 328a/11, 328a/12, 328a/13, 328a/13, 328a/15, 328a/17, 328a/19, 328a/19, 328a/25, 328a/26, 328a/27, 328b/01, 328b/01, 328b/03, 328b/06db, 328b/09, 328b/09, 328b/10, 328b/12, 328b/15, 328b/18, 328b/18, 328b/20, 328b/20, 328b/21, 328b/21, 328b/22, 328b/22, 328b/22, 328b/22, 328b/22, 328b/22, 328b/23, 328b/23, 328b/24, 328b/26, 328b/26, 328b/27, 329a/02, 329a/02, 329a/03, 329a/04db,

329a/05, 329a/09, 329a/10, 329a/11dc, 329a/12, 329a/12, 329a/13, 329a/15, 329a/15, 329a/16, 329a/16, 329a/19, 329a/19, 329a/20, 329a/21, 329a/21, 329a/23, 329a/24, 329a/25, 329b/02, 329b/07, 329b/09, 329b/11, 329b/13, 329b/13, 329b/15, 329b/16, 329b/17, 329b/19, 329b/20, 329b/22, 329b/23, 329b/23, 329b/23dc, 329b/24, 329b/26, 330a/01, 330a/03, 330a/04, 330a/04, 330a/05, 330a/05, 330a/06, 330a/07dc, 330a/08, 330a/08, 330a/09, 330a/10, 330a/10, 330a/11dc, 330a/11dc, 330a/12, 330a/14, 330a/14, 330a/15, 330a/15db, 330a/19, 330a/20, 330a/21, 330a/23, 330a/24, 330a/26, 330a/26, 330b/01, 330b/02, 330b/02, 330b/03, 330b/04, 330b/06, 330b/13, 330b/13db, 330b/14, 330b/15, 330b/19, 330b/19, 330b/21, 330b/21, 330b/21, 330b/22, 330b/22, 330b/24, 330b/25, 330b/25, 330b/25, 330b/26, 330b/26db, 330b/27, 330b/27, 330b/27, 331a/01, 331a/01, 331a/01, 331a/01, 331a/02db, 331a/03, 331a/05, 331a/06db, 331a/07db, 331a/07db, 331a/08, 331a/11, 331a/13, 331a/15, 331a/17, 331a/20, 331a/20db, 331a/21, 331a/22, 331b/02, 331b/04, 331b/08, 331b/09, 331b/10, 331b/12, 331b/12, 331b/12, 331b/14, 331b/16, 331b/16dc, 331b/17, 331b/19, 331b/19dc, 331b/21, 331b/21db, 331b/23, 331b/24, 331b/25, 331b/26, 331b/26, 332a/01, 332a/04, 332a/04, 332a/05, 332a/07, 332a/07, 332a/09, 332a/10, 332a/12dc, 332a/13, 332a/14, 332a/14, 332a/17dc, 332a/18dc, 332a/19, 332a/22, 332a/24, 332a/26dc, 332a/27, 332b/01, 332b/03, 332b/05dc, 332b/07, 332b/08, 332b/08, 332b/09, 332b/09, 332b/10dc, 332b/10dc, 332b/11, 332b/12, 332b/13, 332b/14, 332b/14, 332b/16, 332b/17, 332b/19, 332b/19, 332b/20, 332b/21, 332b/21, 332b/21, 332b/21dc, 332b/23, 332b/23db, 332b/23dc, 332b/24, 332b/24dc, 332b/24dc, 332b/26, 332b/26dc, 333a/01, 333a/02, 333a/02, 333a/03, 333a/03, 333a/05, 333a/05db, 333a/06, 333a/06dc, 333a/07db, 333a/07dc, 333a/08, 333a/08, 333a/09, 333a/11, 333a/11, 333a/12, 333a/15, 333a/19, 333a/20, 333a/21, 333a/21db, 333a/23, 333a/24dc, 333a/27, 333a/27dc, 333b/02dc, 333b/03, 333b/04, 333b/04, 333b/04, 333b/05, 333b/06, 333b/10, 333b/10dc, 333b/11, 333b/13, 333b/13, 333b/14, 333b/14, 333b/14dc, 333b/14dc, 333b/15, 333b/16, 333b/18, 333b/20, 333b/21, 333b/21, 333b/21, 333b/22, 333b/22, 333b/22db, 333b/22dc, 333b/23, 333b/24, 333b/25, 333b/25dc, 334a/03, 334a/04, 334a/06, 334a/07, 334a/07dc, 334a/10, 334a/12, 334a/12, 334a/15, 334a/15, 334a/18, 334a/19, 334a/22, 334a/22, 334a/23, 334a/23, 334a/24, 334a/25, 334b/01, 334b/02, 334b/03, 334b/05, 334b/05, 334b/05, 334b/05,

334b/05db, 334b/06, 334b/06, 334b/07, 334b/08, 334b/08db, 334b/09dc, 334b/09dc, 334b/10, 334b/13, 334b/14dc, 334b/15, 334b/15db, 334b/15db, 334b/15dc, 334b/16, 334b/16, 334b/17, 334b/18, 334b/18, 334b/19, 334b/19, 334b/24, 335a/03, 335a/04, 335a/05, 335a/06, 335a/06, 335a/09, 335a/09, 335a/09, 335a/10, 335a/10, 335a/10, 335a/11, 335a/13, 335a/13, 335a/14, 335a/14, 335a/14, 335a/16, 335a/16, 335a/16, 335a/17, 335a/17, 335a/19, 335a/19, 335a/19, 335a/19, 335a/23, 335a/27, 335a/27, 335a/27db, 335a/27db, 335a/27db, 335b/02, 335b/03, 335b/03, 335b/05, 335b/06, 335b/07, 335b/08, 335b/10, 335b/10dc, 335b/12, 335b/13, 335b/16, 335b/17, 335b/18, 335b/18dc, 335b/24, 335b/24dc, 335b/25, 335b/26, 335b/27, 336a/02, 336a/02, 336a/03, 336a/03, 336a/04, 336a/04, 336a/04dc, 336a/04dc, 336a/05, 336a/06, 336a/07, 336a/15, 336a/16, 336a/17, 336a/18, 336a/19, 336a/21, 336a/22, 336a/22, 336a/23, 336a/24, 336a/25, 336a/26, 336a/27, 336b/01, 336b/01dc, 336b/03, 336b/03, 336b/04, 336b/05, 336b/06, 336b/06dc, 336b/07, 336b/09, 336b/11, 336b/11, 336b/12, 336b/13, 336b/14, 336b/16, 336b/16dc, 336b/19, 336b/19, 336b/21, 336b/21db, 336b/22, 336b/22, 336b/22, 336b/23, 336b/24, 336b/24, 336b/25, 336b/26, 337a/02, 337a/03, 337a/03, 337a/05, 337a/06, 337a/06, 337a/06, 337a/06db, 337a/08, 337a/08, 337a/09, 337a/10, 337a/10, 337a/12dc, 337a/13, 337a/14db, 337a/16, 337a/16, 337a/18, 337a/18, 337a/19, 337a/20, 337a/20, 337a/21, 337a/21, 337a/21dc, 337a/22db, 337a/23, 337a/23, 337a/25, 337b/01, 337b/02db, 337b/02db, 337b/04, 337b/04, 337b/06, 337b/07, 337b/07, 337b/08, 337b/09, 337b/09, 337b/09, 337b/12, 337b/18, 337b/18, 337b/19, 337b/22, 337b/23, 337b/24, 337b/26, 338a/01, 338a/02, 338a/03, 338a/04, 338a/06, 338a/06db, 338a/07, 338a/13, 338a/16, 338a/18, 338a/19, 338a/20, 338a/21, 338a/21, 338a/21, 338a/24, 338a/24, 338a/25, 338a/26, 338b/01, 338b/02, 338b/02, 338b/04, 338b/06, 338b/06, 338b/07, 338b/07, 338b/08, 338b/10, 338b/10db, 338b/12, 338b/13, 338b/17, 338b/19, 338b/23, 338b/26, 338b/26, 338b/27, 339a/02, 339a/06, 339a/06, 339a/06, 339a/07, 339a/08, 339a/08, 339a/09, 339a/09, 339a/10, 339a/12, 339a/13, 339a/13, 339a/13, 339a/14, 339a/14, 339a/21, 339a/22, 339a/22, 339a/22db, 339a/22db, 339a/23, 339a/26db, 339a/26dc, 339b/03, 339b/11, 339b/11db, 339b/11db, 339b/13, 339b/15, 339b/16, 339b/19, 339b/22, 339b/22, 339b/23, 340a/01, 340a/01, 340a/02, 340a/02, 340a/04, 340a/09, 340a/13, 340a/14, 340a/14, 340a/15, 340a/15dc, 340a/16, 340a/16dc, 340a/18, 340a/18dc, 340a/19, 340a/20,

340a/21, 340a/22, 340a/24, 340a/24, 340a/26, 340a/26, 340a/26, 340a/27, 340a/27dc, 340b/01dc, 340b/02, 340b/03, 340b/04, 340b/05, 340b/06, 340b/07dc, 340b/08, 340b/08, 340b/09, 340b/10, 340b/10, 340b/11db, 340b/15, 340b/18, 340b/18, 340b/19, 340b/21, 340b/25, 340b/26, 340b/26db, 341a/01, 341a/03, 341a/06, 341a/07, 341a/08, 341a/09, 341a/10, 341a/15, 341a/17, 341a/19, 341a/20, 341a/21, 341a/21, 341a/22, 341a/22, 341a/23, 341a/23, 341a/24, 341a/24, 341a/25, 341a/25, 341b/02, 341b/03db, 341b/06, 341b/08, 341b/09, 341b/09db, 341b/10, 341b/12, 341b/12, 341b/13, 341b/13, 341b/14, 341b/16, 341b/20, 341b/22, 341b/24, 341b/24, 341b/26, 341b/27, 341b/27db, 342a/03, 342a/07, 342a/08, 342a/09, 342a/10, 342a/11, 342a/13, 342a/15, 342a/17, 342a/18, 342a/20, 342a/24, 342a/26, 342a/27, 342b/01, 342b/01, 342b/03, 342b/06, 342b/07, 342b/08, 342b/08db, 342b/10, 342b/12, 342b/13, 342b/15db, 342b/15dc, 342b/17, 342b/17, 342b/19dc, 342b/20db, 342b/21, 342b/22, 342b/24, 342b/24, 342b/26, 342b/26, 342b/27, 343a/02, 343a/02, 343a/02db, 343a/03, 343a/05db, 343a/05db, 343a/07, 343a/07, 343a/08, 343a/11, 343a/11, 343a/12, 343a/13, 343a/16, 343a/17, 343a/18, 343a/18, 343a/19, 343a/20, 343a/20, 343a/20db, 343a/21, 343a/21, 343a/22, 343a/22, 343a/23, 343a/24, 343b/01, 343b/01, 343b/01db, 343b/02, 343b/02db, 343b/02db, 343b/03, 343b/04dc, 343b/05, 343b/05, 343b/07, 343b/07, 343b/09, 343b/10, 343b/10, 343b/10dc, 343b/10dc, 343b/11, 343b/11, 343b/11db, 343b/11db, 343b/12, 343b/14, 343b/14, 343b/17, 343b/18, 343b/19db, 343b/20, 343b/20, 343b/21, 343b/22, 343b/26, 343b/26, 343b/27, 344a/01, 344a/01, 344a/03, 344a/05dc, 344a/06, 344a/06, 344a/13, 344a/14, 344a/16, 344a/17, 344a/18, 344a/19, 344a/19, 344a/21db, 344a/21db, 344a/23, 344a/24, 344a/25, 344a/25, 344a/27, 344b/01, 344b/02dc, 344b/03, 344b/03, 344b/03, 344b/03dc, 344b/04, 344b/04, 344b/06db, 344b/07, 344b/08db, 344b/11, 344b/12, 344b/14, 344b/18, 344b/19, 344b/19, 344b/20, 344b/20, 344b/20, 344b/22db, 344b/25, 344b/25, 344b/25, 345a/01, 345a/01, 345a/02, 345a/02, 345a/05, 345a/06, 345a/07, 345a/07, 345a/07, 345a/07, 345a/07, 345a/08, 345a/08, 345a/12, 345a/13, 345a/15, 345a/16, 345a/16, 345a/16, 345a/17, 345a/18, 345a/19, 345a/19, 345a/21, 345a/22, 345a/26, 345a/26, 345a/27, 345b/02, 345b/04, 345b/04, 345b/06, 345b/10, 345b/11, 345b/11, 345b/14, 345b/15, 345b/15dc, 345b/17, 345b/20, 345b/21, 345b/22, 345b/24, 345b/24, 345b/27, 345b/27, 346a/03db, 346a/04db, 346a/05, 346a/05, 346a/06, 346a/07db, 346a/10dc, 346a/15dc,

346a/15dc, 346a/15dc, 346a/20, 346a/21, 346a/23dc, 346a/23dc, 346a/25, 346b/01, 346b/02, 346b/03, 346b/04, 346b/05db, 346b/05dc, 346b/10, 346b/10db, 346b/11, 346b/13, 346b/14, 346b/16db, 346b/18, 346b/19, 346b/19, 346b/20, 346b/22, 346b/24, 346b/26, 346b/27, 346b/27, 346b/27, 347a/01, 347a/03, 347a/04, 347a/06, 347a/07db, 347a/07dc, 347a/10, 347a/11, 347a/11dc, 347a/12, 347a/13, 347a/13dc, 347a/14, 347a/15, 347a/15, 347a/16, 347a/17, 347a/18, 347a/18, 347a/19, 347a/20, 347a/22, 347a/23, 347a/26, 347b/03, 347b/06, 347b/08, 347b/08, 347b/09, 347b/09db, 347b/09dc, 347b/10, 347b/11, 347b/12, 347b/12, 347b/14, 347b/15db, 347b/17, 347b/17, 347b/18, 347b/21, 347b/24, 347b/26, 347b/26, 347b/27, 348a/01, 348a/02, 348a/04, 348a/19, 348a/22, 348a/22, 348a/22, 348a/23db, 348a/24, 348a/24, 348a/25, 348a/25db, 348a/27, 348b/01, 348b/01, 348b/01db, 348b/02, 348b/02, 348b/03, 348b/04, 348b/05, 348b/06, 348b/06, 348b/07, 348b/08, 348b/09, 348b/10, 348b/13, 348b/16, 348b/21, 348b/21, 348b/24, 348b/26, 349a/02, 349a/02, 349a/03, 349a/03, 349a/08, 349a/08db, 349a/10, 349a/11, 349a/11, 349a/14, 349a/15, 349a/18, 349a/19, 349a/19, 349a/19db, 349a/20, 349a/21, 349a/21, 349a/22, 349a/23, 349a/23, 349a/24, 349a/26, 349b/01, 349b/01, 349b/01, 349b/03, 349b/05, 349b/05db, 349b/06, 349b/06, 349b/09, 349b/09, 349b/15, 349b/17, 349b/18, 349b/19, 349b/20, 349b/20, 349b/20, 349b/20, 349b/21, 349b/22, 349b/22, 349b/22, 349b/27, 349b/27, 350a/02, 350a/05, 350a/05, 350a/05, 350a/06, 350a/07, 350a/11, 350a/11, 350a/17, 350a/18, 350a/20, 350a/20, 350a/22, 350a/23, 350a/24, 350a/27, 350a/27, 350b/03, 350b/05, 350b/06, 350b/06, 350b/06, 350b/08, 350b/08, 350b/08dc, 350b/10, 350b/10, 350b/10, 350b/10dc, 350b/11, 350b/14, 350b/15, 350b/17, 350b/17dc, 350b/17dc, 350b/18, 350b/18, 350b/18dc, 350b/20, 350b/21, 350b/22, 350b/23, 350b/23, 350b/26db, 350b/27, 350b/27, 351a/01, 351a/02, 351a/02, 351a/02, 351a/03, 351a/03, 351a/07, 351a/08dc, 351a/09, 351a/09, 351a/09, 351a/13, 351a/14, 351a/14db, 351a/15, 351a/15dc, 351a/16, 351a/17, 351a/17, 351a/17, 351a/22, 351a/24, 351a/26, 351a/26

vech *Ar.i.* 1. Üslup, tarz. 2. Sebep, vesile, münasebet.
v.+le 317b/17, 319a/13, 319b/02, 322b/07db, 328a/01, 330b/27, 334a/27, 341a/08, 341a/10, 342b/04, 343b/24
v.-i (**vech-i meşrūḥ**)
v. 326a/08dc, 342a/21
v.-i (**vech-i tesmiye**)
v. 346a/27, 347b/25

vedāʿ *Ar.i.* Ayrılma, ayrılış.
v.-ı (**vedāʿ-ı ʿālem-i fānī**)
v. 330b/01
v.-ı (**vedāʿ-ı ʿālem-i fānī it-**)
v. 320b/08

vefā *Ar.i.* Yetişme, yetme, kafi gelme.
v. it- 351a/06, 351a/06dc

vefāt *Ar.i.* Ölüm, ölme.
v. eyle- 329b/23dc, 332a/16dc, 346a/09
v.+ı 320b/05, 330a/20, 330a/21
v. it- 332a/16, 346a/15

vehhāb *Ar.s.* Çok hîbe eden, fazla bağışlayan. [Allah'ın sıfatlarındandır].
v. (**ʿavn-i mülhem-i vehhāb**) 348a/07

vehle *Ar.i.* Dakika, an, lahza.
v.-i (**vehle-i ūlā**)
v. 334a/11

vekīl *Ar.i.* Birinin işini görmesi için yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse.
v.-i (**vekīl-i muṭlaḳ**)
v. 351a/15dc
v.-i (**vekīl-i muṭlaḳ-ı pādişāh-ı ʿālem**)
v. 351a/15

velādet *Ar.i.* Doğma.
v.+i 323a/01

velākin *Ar.e.* Ama, fakat.
v. 318b/19, 321a/23dc, 321b/02, 322a/20, 322a/20dc, 322b/01, 325a/21dc, 326b/02db, 329a/04, 330b/12, 331a/26, 331b/17, 332a/16dc, 332a/25, 332b/16dc, 333b/03, 334a/05, 334a/11, 334b/21, 335a/22, 335b/08, 335b/12, 335b/19dc, 335b/21, 336a/06, 336a/13, 337a/20dc, 338b/10, 339a/23, 345b/23, 345b/25, 347b/19, 351a/04dc

velāyet *Ar.i.* Velilik, ermişlik.
v. sat- 345b/08

veled *Ar.i.* Oğul.
v.-i (**veled-i erşed**)
v. 329a/07

velī-niʿmet *Ar.b.i.* Nimet sahibi, besleyen.
v.+i 319a/16
v.+ine 328a/12
v.+ümüzüñ 347b/03

velvele-nāk *Ar.Far.b.i.* Gürültülü.
v. 347b/10

verziş *Far.i.* Çalışma.
v. it- 332b/17

vesvese *Ar.i.* İşkil, şüphe; kurum.
v. it- 329b/06

veş *Far.i.* Gibi manasını veren bir benzetme edatı.
v. 342b/07

veyā *Ar.Far.e.* 1. Benzer yönleri, aynılıkları olan iki kelimeyi bağlar. 2. Birbirine zıt fikirler ihtiva eden iki kelimeyi bağlar.
v. 337a/25dc, 341a/03, 341b/21

ve-yāḫūd *Ar.Far.e.* Veya, isterseniz; iyisi.
v. 331b/03, 340b/20

vezāret *Ar.i.* Vezirlik, paşalık.
v. 325b/20, 325b/20dc, 325b/26dc, 326a/10, 329b/22dc, 338b/13dc, 344a/16, 344b/13
v.+i 320b/06, 325b/26, 330a/20, 338a/27, 339a/16
v.+i (**mühr-i vezāret**) 336b/01
v.+in 328b/08
v.+inde 328b/05
v.+inde (**zamān-ı vezāret**) 320b/10, 329b/26dc
v.+ine 343b/22
v.-i (**vezāret-i kübrā**)
v. 337a/11dc
v.-i (**vezāret-i ṯānī**)
v. 340b/05
v.-i (**vezāret-i ʿuẓmā**)
v. 325b/20dc, 326a/08dc, 330a/11dc, 330b/05, 331b/11dc, 332a/13dc, 336b/01dc, 346a/10dc

vezn *Ar.i.* Tartma, tartılma.
v. olın- 346a/05

vızıldı *T.i.* Hızla uçan böcek veya cisimlerin çıkardığı ses.

v.+sı 336b/12

vilāyet *Ar.i.* İl.
v.-i (**vilāyet-i Leh**)
v. 319b/09

vir- *T.f.* 1. İletmek, ulaştırmak. 2. Bırakmak, teslim etmek. 3. Duyurmak, ulaştırmak.
v. 351a/06
v. (**ḫaber vir-**) 349b/10
v.-di 317b/21, 319a/07, 319a/08db, 319b/02, 325a/18db, 325b/08dc, 325b/09, 327a/11, 342b/05
v.-di (**cevāb vir-**) 318a/01db, 323b/21, 327b/22db, 347b/01
v.-di (**ḫaber vir-**) 349a/10, 349b/27
v.-di (**hediyye vir-**) 319a/02
v.-di (**istimāletler vir-**) 323b/15
v.-di (**iẕn vir-**) 349a/24
v.-di (**rıżā vir-**) 349a/24db
v.-di (**selām vir-**) 349a/14
v.-di (**vaʿdeler vir-**) 324a/12
v.-diler 326a/08dc, 326b/25, 329a/12, 332a/14, 333b/20, 336b/01db, 336b/06dc, 340a/14dc, 351a/09
v.-diler (**cevāb vir-**) 323a/08dc, 337a/25dc, 340a/09, 347b/14
v.-diler (**ḫaber vir-**) 326a/08dc, 347a/06, 347b/02
v.-diler (**ḳarār vir-**) 318a/17, 330a/08
v.-dim 324b/27
v.-dim (**ḫaber vir-**) 349b/05
v.-diyse 319a/06
v.-dügi (**cevāb vir-**) 323a/19dc
v.-dükden 319a/14
v.-e 346b/19, 347a/03, 350a/22
v.-e (**selām vir-**) 350a/21
v.-ecek 325b/21
v.-eceklerine 326b/26dc
v.-eler 326b/23
v.-em (**ruḫṣat vir-**) 347b/11
v.-eni 340a/18dc
v.-irlerdi 340a/16dc
v.-medi 329b/26
v.-medi (**cevāb vir-**) 324a/03, 324a/04, 331a/07
v.-medi (**öñ vir-**) 317b/23
v.-medi (**rıżа vir-**) 323a/16, 335b/10, 350b/17
v.-mediler (**ḫaber vir-**) 347b/02dc
v.-medügin (**rıżā vir-**) 320b/05
v.-mege 320a/13, 323a/16, 325b/08dc, 333a/01
v.-mek 319b/13, 319b/13db, 322a/14, 351a/08
v.-mek (**cevāb vir-**) 317b/27
v.-mek (**ḫāb-ı ḫargūş vir-**) 319a/07
v.-mekde 323b/10
v.-memişdür 330b/23
v.-memişdür (**el vir-**) 330b/23db
v.-mesün (**zevāl vir-**) 340a/22
v.-meyen 321b/26, 321b/27
v.-meyip (**emān vir-**) 327a/26
v.-meyüp (**eman ü zamān vir-**) 342b/20
v.-meyüp (**rıżā vir-**) 323a/16dc, 345a/03
v.-mez (**netīce vir-**) 338a/03
v.-mez (**rıżā vir-**) 340a/07
v.-miş 323b/13, 333a/24
v.-miş (**cevāb-ı bārid vir-**) 323a/19
v.-miş (**ḳarār vir-**) 333a/01dc
v.-miş (**şikest vir-**) 347a/15
v.-se 331a/12, 331b/03
v.-sün 347a/03db
v.-sün (**belā vir-**) 318a/02
v.-üñ 339b/16, 351a/05dc
v.-üp 327a/24, 327b/05, 333b/07, 337a/07, 340a/15dc
v.-üp (**fāṣıla vir-**) 325a/16
v.-üp (**fetvā vir-**) 326a/08dc
v.-üp (**hediyye vir-**) 319a/08
v.-üp (**istimālet vir-**) 334a/17
v.-üp (**istimāletler vir-**) 325a/05

v.-üp (**pend-i sūd-mend vir**-) 328b/15
v.-ür 321b/27, 321b/27, 330a/14, 330a/17
v.-ür (**cevāb vir**-) 318a/01, 323a/11, 339b/03
v.-ür (**nişān vir**-) 344b/22
v.-ürdi (**cevāb virür**-) 326b/18
v.-ürler 323b/09
v.-ürlerdi 340a/18dc
v.-ürsen 351a/06
v.-ürseñüz 351a/05dc

vīrān *Ar.i.* Yıkık, yıkılmış.
v. ol- 335b/25dc

virdür- *T.f.* Verme fiilini yaptırmak.
v.-diler 328b/18, 336b/01
v.-mege 327a/02

viril- *T.f.* Vermek fiiline konu olmak.
v.-di 319a/26, 325b/20, 325b/26dc, 330a/09dc, 330a/09dc, 332a/18, 332a/18dc, 335a/16
v.-di (**ḫaber viril**-) 348a/20
v.-dügi 327a/05
v.-ecek 329a/04
v.-mege 339a/20
v.-mek 327a/07, 328b/20, 344a/19
v.-mekden 351a/01
v.-mekle 319b/04, 329a/24, 335a/04
v.-mekle (**cevāb viril**-) 325b/12
v.-memek 337a/07
v.-meyüp 342b/20dc
v.-meyüp (**emān ü zamān viril**-) 346b/06dc
v.-mez (**iḫtimāl viril**-) 326b/17
v.-miş 336b/06
v.-sün 347a/04
v.-üp 329a/13
v.-üp (**iẕn-i inṣırāf viril**-) 330a/09
v.-ürdi 344a/17
v.-ürse (**iẕn viril**-) 349a/16

vuḳūᶜ *Ar.i.* Olma, oluş.
v.+a 339a/12

vuḳūf *Ar.i.* Anlama, bilme.
v. (**ehl-i vuḳūf**) 342b/09

vuṣūl *Ar.i.* Ulaşma, gelme, varma, erişme, yetişme.
v. 332a/18dc
v. bul- 336a/20
v.+ı 332a/19

vużū *Ar.i.* Abdest alma; abdest.
v.-yı (**vużū-yı ᶜişā**)
v. 348a/23

vü *Far.e.* Ve.
v. (**bālā vü bülend**) 337a/22db
v. (**bükā vü ṣayḥa it**-) 349b/05
v. (**cerī vü bahādır**) 336b/17
v. (**duᶜā vü sena**) 326a/08dc
v. (**duᶜā vü ṣenā it**-) 340a/20db, 340a/23
v. (**edānī vü erāẕil**) 323b/20
v. (**esās-ı binā-yı fitne vü fesād**) 337b/02db
v. (**esās-ı fitne vü fesād**) 337b/08
v. (**esbāb-ı fitne vü fesād ol**-) 322b/07, 322b/07dc
v. (**evtādī vü ᶜimādī**) 344b/12
v. (**fitne vü fesād**) 324a/10, 325b/05, 329a/24, 329b/15, 337a/02, 337a/02db
v. (**ġanī vü faḳīr**) 329a/10, 330a/26
v. (**ḫūnī vü seffāk**) 329a/19
v. (**īmā vü işāret it**-) 322a/06, 344b/08
v. (**kemān-ı fitne vü fesād**) 336b/08
v. (**ḳırān-ı Müşterī vü Terās**) 339a/14
v. (**kütüb-i siyer-i enbiyā vü mürselīn**) 341b/22
v. (**min-el-merdānegī vü ferzāne-gī**) 342a/18
v. (**ṭuġyānī vü ᶜişyānī ol**-) 340a/06
v. (**tüvāna vü bahādır**) 347a/16
v. (**yaġma vü ġāret it**-) 336b/23

vücūd *Ar.i.* 1. Bulunma, var olma, varlık. 2. İnsan veya hayvan gövdesi.
v. 321b/15
v. (**ifnā-yı vücūd it-**) 335b/10
v.+a (**vücūda gel-**) 339a/01
v.+ların 340a/18dc, 341b/27db
v.+umı 332b/07dc
v.-ı (**vücūd-ı behbūd**)
v. 341b/27
v.-ı (**vücūd-ı ḫabāset-alūd**)
v. 332b/07
v.-ı (**vücūd-ı şerīf**)
v. 329a/15, 341b/24, 345b/06

vükelā *Ar.i.c.* 1. Vekiller. 2. (Osmanlı İmparatorluğu devrinde) kabine azası, vekiller, bakanlar.
v. 318b/04, 325a/04, 328b/22
v.+sınuñ 317b/20
v.-yı (**vükelā-yı devlet**)
v. 321b/11
v.-yı (**vükelā-yı kirām**)
v. 331a/19, 331a/19db

vürūd *Ar.i.* Geliş, gelme, varma; yetişme.
v.+ından 335a/06
v. it- 321a/01

vüzerā *Ar.i.c.* Vezirler.
v. 328b/22, 329a/12, 336b/19, 339a/22, 340a/01
v.+dan 317b/10, 338b/01
v.+nuñ 333a/21
v.+sında 328b/11
v.+yı 323a/23
v.-yı (**vüzerā-yı ʿiẓām**)
v. 326a/08dc, 328b/26, 337b/07, 343a/27
v.-yı (**vüzerā-yı mīr-i-mīrān**)
v. 326a/08dc

Y

yā *Ar.ünl.* Ey!, hey!
y. 350a/09, 350a/09

ya *e.* 1. Hayret. 2. Peki, evet. 3. O halde, öyleyse, şu halde.
y. 321b/22, 321b/24, 322b/17, 323a/01, 324a/05, 324b/02, 326a/19, 326b/18, 327b/22, 329b/04, 331a/18, 331a/21, 337a/25dc, 338a/10, 347b/01, 348b/12, 348b/17, 349a/14

yābān *Ar.s.* Değersiz.
y.+a 349a/06

yād *Far.i.* Hatırlama, anma.
y. eyle- 350a/07
y. it- 350a/23

yādigār *Far.b.i.* Bir kimseyi veya bir nesneyi hatırlatacak şey.
y. (**baḫt-ı yādigār**) 334b/05

yaġ- *T.f.* Yukarıdan, gökten dökülmek; havadan yere düşmek.
y.-maġa 337b/03
y.-mış 317b/16

yaġla- *T.f.* Gerekli yerlerine yağ sürmek.
y.-maġa 350b/10dc
y.-maḳ 350b/08, 350b/08dc, 350b/11

yaġma *Far.i.* Çapul, zorla mal kapma.
y. (**yaġma vü ġāret it-**) 336b/22
y. it- 336b/23db
y. ol- 325b/05
y.+ya 332b/10dc

yaġma vü ġāret Çapul, akın, zorla mal kapma.
y. it- 336b/22

yāḫūd *Far.e.* Veya; isterseniz.
y. 337a/26, 350a/02

yaḳ- *T.f.* Perişan etmek.
y.-dı 317b/13

yaḳa *T.i.* 1. Kenar, kıyı, sahil. 2. Karşı taraf.
y.+da 326a/08db
y.+nuñ 351a/21
y.+sın 342b/03
y.+sına 321a/02, 342a/27, 342b/01, 350b/09
y.+sından 342b/02

yaḳın *T.s.* Mesafesi az olan.
y. 331a/17, 334b/10

yāḳut *Ar.i.* Yakut, değerli süs taşı.
y. 347a/14
y.+larınuñ 347a/14dc

yalancılıḳ *T.i.* Yalancı olma hali.
y.+ın 336b/27

yalı *T.i.* Kıyı.
y.+ların 320b/16

yalñuz *T.zf.* Sadece.
y. 319b/22, 319b/26, 320a/02, 327b/08, 330b/13, 338a/20, 340b/25

yalu *T.i.* bkz. yalı maddesi.
y.+sıyla 347b/18

yalvar- *T.f.* Acındırıcı bir şekilde ve ısrarla istemek, niyaz etmek.
y.-alum 323b/26
y.-dı 324b/18
y.-mışam 322b/22db, 322b/25

yan *T.i.* 1. Kenar. 2. Cihet, canip, yön, istikamet, taraf. 3. Birlikte.
y. çal- 333a/20
y.+ına 333a/16dc, 336a/09dc, 339b/05, 347b/13
y.+ınca 324a/04, 324b/23, 325a/14dc
y.+ında 320a/12, 333a/07, 334b/14dc, 339b/15
y.+larına 343a/17
y.+umda 348b/26
y.+umuzdan 339b/20
y.+uñuza 332b/03

yan- *T.f.mec.* Zarar görmek.
y.-maḳ 328b/20

yanaş- *T.f.* Yanına varmak, yakınına gitmek.
y.-dı 322b/09
y.-up 338b/16

yañaş- *T.f.* bkz. yanaş- maddesi.
y.-dı 322b/09db
y.-up 338b/14db

yanaşdur- *T.f.* Yanaşmasını sağlamak.
y.-dılar 323b/27

yañaşdur- *T.f.* bkz. yanaşdur- maddesi.
y.-dılar 323b/27

yaʿnī *Ar.e.* 1. Demek, şu demek. 2. Sözün kısası, doğrusu, senin anlatacağın.
y. 318b/03, 319b/14, 319b/22, 320a/12, 322b/26, 323b/04, 324a/09, 324a/25, 325b/15, 327b/11, 328b/13, 329a/18, 330a/05, 335b/27, 337a/15, 340a/23dc, 340b/11, 341a/15, 342a/14, 344b/21, 345a/15, 345b/24, 349a/06, 349b/02, 349b/14db, 349b/24, 349b/25, 350a/09, 350a/23

yapdurıl- *T.f.* Yapılmasını sağlamak.
y.-mış 335b/26

yapıl- *T.f.* Yapmak fiiline konu olmak.
y.-mış 335b/25db

yapış- *T.f.* Dokunduğu değdiği yere tutunup ayrılmamak, iltisak etmek.
y.-dı 342a/27
y.-maz 328a/15
y.-up 342a/27db, 349b/12, 349b/15
y.-ur 324b/09, 348a/25

yapunca *T.i.* Örtünecek giysi, kıyafet.
y.+sın 328a/03

yār *Far.i.* Dost.
y. (**yār ü nedīm**) 330b/16
y.-ı (**yār-ı ġār**)
y. 323b/16

yaraġ *T.i.* Hazırlık.
y.+ın 327a/13
y.+ın (**yaraġın gör-**) 317b/05

yaramaz *T.s.* Kötü, fena.
y. 324b/17, 340b/24

yarar *T.s.* Faydalı.
y. 327b/23

yārī *Far.i.* Yardım.
y. ḳıl- 319b/25

yār ü nedīm Dost, arkadaş.
y. 330b/16

yaşdan- *T.f.* bkz. yaştan- maddesi.
y.-ur 328a/02db

yaştan- *T.f.* Yaslanmak.

y.-ur 328a/02

yaş *T.i.* Gözden akan su, gözyaşı.
y. 333a/22dc
y.+ın 324b/16, 324b/20, 342b/07

yat- *T.f.* Boylu boyunca uzanmak.
y.-ur 349b/01
y.-urdı 337b/21
y.-urken 336b/07

yāver *Far.i.* Yardımcı, imdatçı.
y. (**ʿasākir-i ẓafer-yāver**) 333a/26dc
y. (**ʿasker-i ẓafer-yāver**) 333a/26
y. (**ser-dār-ı nuṣret-yāver**) 333a/16

yavu *i.* Kayıp, zayi.
y. ḳıl- 350a/04

yay- *T.f.* Örtü şeklinde sermek.
y.-dılar 349a/20

yaz- *T.f.* Fikri veya duyguyu yazı ile ifade etmek, tahrir etmek.
y.-ar 324b/03
y.-dılar 330b/04
y.-dım 324b/04, 324b/06
y.-duġı 325b/07
y.-dügi 325b/07db
y.-mışlar 332a/27
y.-mışlardur 339a/01
y.-up 332b/04, 343a/27

yazdur- *T.f.* Yazmak fiilini yaptırmak.
y.-up 337b/10

yazı *T.i.* Duygu ve düşüncelerin belirli şekil ve işaretler kullanılarak ifade edilmesi.
y. 324b/03

yazıl- *T.f.* Yazmak fiiline konu olmak.
y.-maḳdan 338a/01
y.-mamaḳ 322a/22
y.-mamanuñ 338a/01
y.-mışdur 341a/03
y.-up 335b/23

yebān *Far.s.* bkz yābān maddesi.
y.+a 349a/06db

yed *Ar.i.* El.
y.+inde 348a/15
y.+inden 345b/21
y.+ine 336b/01dc, 336b/06dc, 343b/02dc
y.+ümüzde 329b/14
y.-i (**yed-i mü'eyyid**)
y. 348b/19
y.-i (**yed-i nā-mübārek**)
y. 338a/12
y.-i (**yed-i yümnā**)
y. 341a/06, 342a/26

yedek *s.* Bir kişi veya şeyin gerektiği zaman kullanılmak yahut yerine konulmak üzere elde bulundurulan eşi veya benzeri, ihtiyat.
y. 344b/18

yek *Far.i.* Birlik, bir oluş.
y. 343b/17

yek-dil *Far.b.s.* Gönüllü, gönülleri birbirine uygun, bir gönülde olan.
y. 323a/04, 323a/04db, 323a/04dc, 326a/01dc
y. ol- 326a/01

yek-sān *Far.b.i.* Bir, beraber.
y. (**ḫākle yek-sān ol-**)
y. 343b/11db, 343b/13
y. (**ḫāke yek-sān ḳılın-**)
y. 334b/26

yek-zebān *Far.b.s.* Ağız birliği eden.
y. 323a/04, 323a/04db
y. ol- 323a/04dc, 326a/01dc

yelken *T.i.* Rüzgar kuvvetinden faydalanarak hareket sağlamak için gemi direğine takılan bez, yel bezi.
y. 350b/04, 350b/18

yelegen-dest *b.s.* Hızlı koşan ve güçlü.
y. 344b/24

yemīn *Ar.s.* 1. Sağ, sağ taraf; sağ el. 2. Ant.
y. 326a/08dc
y. (**yemīn ü yesār**) 343b/12
y.+inde (**cānib-i yemīn**) 338a/12, 342b/15dc

y.+inden (**cānib-i yemīn**) 342b/15db
y. it- 337b/11
y.+le 320a/15
y.+ler 337a/07
y.+lerinde (**cānib-i yemīn**) 347a/15

yemīn ü yesār Sağ ve sol.
y.+da 343b/12

yeñ *i.* Elbisede kol ağzı.
y.+iden 329b/05
y.+inden 323b/08, 328a/04

yeñiden *T.zf.* Tekrar, gene.
y. 330a/19db

ye's *Ar.i.* Ümitsizlik, elem, keder.
y. 332b/19dc
y. (**cevāb-ı ye's**) 323a/04

yesār *Ar.i.* Sol, sol taraf.
y.+da (**cānib-i yesār**) 347a/17
y.+da (**yemīn ü yesār**) 343b/12
y.+ında 326a/08dc, 338a/14
y.+larında (**cānib-i yesār**) 347a/17dc

yevāḳit *Ar.i.c.* Yakutlar,
y. 344b/20

yevm *Ar.i.* Gün.
y. (**yevmü'l-erbaʿā**) 322b/08db
y. (**yevmü'l-iṣneyn**) 336b/19
y. (**yevmü's-sebt**) 340a/25
y.-i (**yevm-i çehār-şenbih**)
y. 322b/08
y.-i (**yevm-i mezbūr**)
y. 339a/05, 340a/27

yıḳ- *T.f.* 1. Devirmek, yere sermek. 2. Bozulmak, tahrip etmek.
y.-ar 347a/20
y.-ardı 347a/19db
y.-arlar 336b/22
y.-dı 317b/13
y.-dılar 334a/06
y.-maġa 335a/13db
y.-maḳ 341a/23
y.-mışlar 335a/07
y.-uñ 339b/22

yıḳdur- *T.f.* Yıkmak fiilini yaptırmak, bozdurmak, tahrip etmek.
y.-dı 335a/13

yıḳıl- *T.f.* Yıkmak fiiline konu olmak.
y.-up 343a/16dc

yıl *T.i.* Sene.
y. 338a/25, 348a/21db, 348a/22, 348a/23db, 348b/04, 348b/24, 348b/27
y.+da 349a/05
y.+dan 348b/27
y.+lar 326b/05dc
y.+lardan 326b/05

yılan *i.mec.* Sinsice kötülük yapan kimse.
y.+dur 325a/06

yıldur- *T.f.* Yüzmek.
y.-anlar 347b/21

yi- *T.f.* 1. Bir yiyeceği ağızda çiğneyip yutmak, taam etmek. 2. (Kötü bir fiile) Maruz kalmak.
y.-diler 344a/25, 348a/11
y.-dügümüz 347b/03
y.-memiş (**ṭabanca yi-**) 334b/11
y.-mişdür (**ṭabanca yi-**) 346a/06

yidi *T.s.* Altıdan sonra gelen sayı.
y. 324b/01, 329a/23, 331b/07, 332a/27, 346a/07

yidinci *T.s.* Yedi sayı sıfatının sıra şekli, sırada altıncıdan sonra gelen.
y. 333a/05

yidişer *T.s.* Yedi sayı sıfatının paylaştırma şekli.
y. 345a/01

yidi yüz *T.s.* Altı yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
y. 345a/08

yidür- *T.f.* Yemesini sağlamak.
y.-di 348b/20

yigirm *T.s.* bkz. yigirmi maddesi.
y. 333a/07dc, 342b/19dc

yigirmi *T.s.* Yirmi, on dokuzdan sonra gelen sayı.
y. 342b/19, 345a/04, 351a/12
y.+sinde 337a/24

yigirmi altı *T.s.* Yirmi beşten sonra gelen sayı.
y. 333b/03

yigirmi altıncı *T.s.* Yirmi altı sayı sıfatının sıra şekli.
y. 320b/23

yigirmi beş *T.s.* Yirmi dörtten sonra gelen sayı.
y. 348a/21

yigirmi beşer *T.s.* Yirmi beş sayı sıfatının paylaştırma şekli.
y. 345b/23

yigirmi beşinci *T.s.* Yirmi beş sayı sıfatının sıra şekli, sırada yirmi dörtten sonra gelen.
y. 322a/16

yigirmi biñ *T.s.* On dokuz bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
y.+den 319b/23

yigirmi birinci *T.s.* Yirmi bir sayı sıfatının sıra şekli, sırada yirmiden sonra gelen.
y. 330b/20

yigirm ikinci *T.s.* Yirmi iki sayısı sıfatının sıra şekli.
y. 333a/07dc

yigirminci *T.s.* Yirmi sayı sıfatının sıra şekli, sırada on dokuzdan sonra gelen.
y. 320b/23dc, 335b/16dc

yigirmi iki *T.s.* Yirmi birden sonra gelen sayı.
y.+sinde 321a/01

yigirmi sekizinci *T.s.* Yirmi yedi sekiz sıfatının sıra şekli, sırada yirmi yediden sonra gelen.
y. 322a/17

yigirmişer *T.s.* Yirmi sayı sıfatının paylaştırma şekli.
y. 345a/13

yigirmi üçüncü *T.s.* Yirmi üç sayı sıfatının sıra şekli, sırada yirmi ikiden sonra gelen.
y. 333a/13dc, 344b/05db

yigirmi yidinci *T.s.* Yirmi yedi sayı sıfatının sıra şekli, sırada yirmi altıdan sonra gelen.
y. 335b/17, 338b/12

yil *T.i.* Hareket halinde bulunan hava, rüzgar.
y. 327b/25
y.+idür 318a/01

yine *T.zf.* Tekrar, bir daha, yeniden, gene, gine.
y. 317b/03, 317b/04, 317b/06, 318a/17, 318b/24db, 319a/09, 320b/12, 321a/07, 321a/11, 321a/15, 321a/17, 322a/01, 322a/01db, 322a/06, 322a/07, 323b/15, 324a/03, 324a/05, 324a/09, 324a/10, 324a/15, 324b/11, 325a/02, 325a/04, 325a/07, 325a/08, 326a/08dc, 329a/12, 329a/23, 330b/18, 331b/16, 332a/13, 334a/16, 334a/26, 334b/01, 334b/02, 335a/15, 335a/16, 335b/21, 336a/20, 337a/01, 337a/23, 337b/02, 337b/14, 338a/04, 339a/01, 339a/12, 340b/05, 340b/11db, 341a/10, 342a/02, 342a/03, 342b/27, 344a/17db, 344a/18, 344b/05, 345a/17, 345b/03, 346a/08, 347a/04, 347a/17, 347a/17db, 347b/09, 347b/10, 347b/11, 349a/01, 349b/07, 349b/18, 349b/22, 349b/27, 350a/27, 350b/08, 350b/21, 351a/10, 351a/26

yir *T.i.* Üzerinde bulunulan, herhangi bir şey bulunan veya bir fiil oluşan parçası, mahal, mevki, zemin.
y. 319b/06, 320a/25, 323b/24, 346b/10, 346b/10db
y. bul- 325a/12, 328a/26
y.+de 317b/15, 328a/05, 331b/19, 334b/22, 337b/23db, 348b/25db

y.+den 321b/21, 324a/14, 325b/24, 327b/11, 327b/16, 336b/07, 337a/18, 337b/24
y.+dür 326b/22
y.+e 321a/26db, 322b/17, 323b/06, 323b/06db, 328b/26, 329a/06, 340b/23, 341a/11, 347a/19
y. göster- 322b/16
y.+inde 327b/25, 334a/20, 335a/19
y.+inden 332a/03, 339b/09, 349a/01db
y.+üñden 349a/01
y.+ine 318b/06, 318b/11, 320b/13, 321b/08, 322a/26dc, 326a/02db, 326a/04, 326a/23db, 329b/22, 339a/15, 342a/23, 342b/06, 344a/24, 345b/04, 346a/13
y.+ler 342a/13
y.+lerde 336b/14dc, 350b/05dc, 351a/22
y.+lere 342b/11
y.+lerin 335a/06, 342b/10, 350b/05, 351a/13
y.+lerinde 336b/14

yiryüzi *T.b.i.* Dünya.
y.+nden 340a/18

yit- *T.f.* Yetişmek, ulaşmak.
y.-di 321a/26
y.-medi 348b/18
y.-mişdür 341b/04
y.-mişler (**cāna yit-**) 327a/23

yitiş- *T.f.* 1. Ulaşmak, erişmek, varmak, vasıl olmak. 2. Vaktinde bitmek, tamamlanmak.
y.-di 344a/04
y.-emediñ 338a/10
y.-medi 331b/24
y.-mez 322b/24
y.-üp 348a/07

yitişdür- *T.f.* Yetişmesini sağlamak.
y.-mege 343b/27
y.-üp 333a/06
y.-ür 348a/25db

yitişdüril- *T.f.* Yetişmesi sağlanmak.
y.-mek 345b/23

yitmiş *T.s.* Altmış dokuzdan sonra gelen sayı.
y.+e 341b/03

yitmişer *T.s.* Yetmiş sayı sıfatının paylaştırma şekli.
y. 339b/16

yoġ *T.s.* bkz. yoḳ maddesi.
y.+dı 322a/03, 326b/19, 326b/27, 327b/04, 329b/11, 329b/18, 330a/01, 331b/07, 335b/12, 337b/15
y.+ıdı 321b/12db, 322a/03db, 326b/18db, 326b/26db, 327b/04db, 329b/11db, 329b/18db, 330a/01db, 331b/07db, 335b/12db, 337b/02db
y.+ıken 337b/02db
y.+ımış 321b/22db
y.+ısa 338a/06
y.+iken 324b/19db, 326b/25db
y.+ken 324b/19, 326b/25, 337b/16
y.+mış 321b/22

yoḫsa *T.e.* 1. Acaba, öyle mi. 2. Aksi takdirde, olmazsa.
y. 322b/23, 327b/21, 333a/20, 337b/16, 338b/18, 339a/03, 351a/06

yoḳ *T.s.* Bulunmayan, olmayan; mevcut olmayan, gayri mevcut, mefkud.
y. 318a/01, 324b/19, 326a/05, 326b/17, 332b/17, 332b/18
y.+dur 321b/06, 321b/12, 322b/19, 323b/20, 325a/21dc, 326b/03, 326b/26dc, 328b/12, 329a/19, 330b/26, 331a/22, 337b/12, 338b/22, 338b/24, 338b/26, 340a/08, 341b/11, 341b/26, 351a/07

yoḳlama *T.i.* Bulunanların ve bulunmayanların anlaşılması için yapılan sayım.
y. 321a/06, 321a/06dc
y.+sına 322b/02dc
y.+ya 322b/03

yoḳlıḳ *T.i.* Olmama, bulunmama, mevcut olmama.
y.+ından 322a/14

yol *T.i.* 1. Bir yerden başka bir yere giderken alınan mesafe. 2. Bir yerden başka bir yere giderken geçilen, bu gidiş gelişlerin yapılabilmesi için meydana getirilmiş yer, cadde.
y.+a 331a/17db, 331a/18
y.+da 324a/15, 324a/18
y.+dan 339b/26
y.+ı 342a/13
y.+ın 326a/08db, 326a/13
y.+ında 350a/01, 350a/02
y.+ıyla 320b/24, 342a/11
y.+ları 334b/03
y. ol- 320a/22

yoldaş *T.i.* Arkadaş, dost.
y.+ları 328b/13db, 328b/17db, 333a/06dc, 340a/17
y.+ların 333a/06
y.+larınuñ 328b/12

yoldaşlıḳ *T.i.* Yoldaş olma hali, refakat, arkadaşlık.
y.+larda 334b/18

yoldaşlik *T.i.* bkz. yoldaşlıḳ maddesi.
y.+de 334b/18db

yorġun *T.s.* Yorulmuş.
y. düş 328a/01

yutḳun- *T.f.* Tükürüğünü yutmak veya herhangi bir şeyi yutar gibi gırtlağı hareket ettirmek.
y.-urken 317b/24

yuvalaḳ *T.i.* Gülle, top mermisi.
y. 345b/22, 346a/05
y.+lardan 346a/04
y.+ları 346a/01

yuvalaḳ-hā *T.Far.i.c.* Gülleler.
y.-yı (**riḥten-i yuvalaḳ-hā-yı kebīr**)
y. 345b/18

yük *T.i.* Bir şeyin ağırlığı; bir şeyin başka bir yere binen ağırlığı. Taşıma vasıtalarına yüklenen eşya.
y. 318a/18, 318a/18, 319a/08, 330a/24, 331b/03, 333b/05, 350a/02
y.+leri 350a/04
y.+leriyle 318b/02

yüklet- *T.f.* Yüklemek fiilini yapmak veya yaptırmak, yük koymak, tahmil etmek.
y.-dik 350a/04
y.-diler 332a/05
y.-miş 338a/26db
y.-üp 350b/20

yüksek *T.s.* Bulunulan yerden veya seviyeden yukarıda olan.
y.+den 341a/09

yümnā *Ar.s.* Sağ taraf.
y.+ları (**yed-i yümnā**) 341a/06, 342a/26

yürek *i.mec.* Gönül, kalp.
y. 325a/21dc

yüri- *T.f.* bkz. yürü- maddesi.
y. 320a/21db

yürü- *T.f.* 1. Ayaklarla hareket etmek. 2. Hücum etmek.
y. 320a/21
y.-di 319b/19
y.-diler 317b/05
y.-r 320a/19
y.-yüp 323a/26, 350a/22

yürüyüş *T.i.* 1. Yürümek fiili veya tarzı, yürüme. 2. Hücum saldırı.
y. 335b/18
y.+e 331b/18
y.+ler 335b/18dc

yüz *T.s.* Doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
y. 318a/18, 340a/16dc
y.+den 320a/02, 328a/25, 340a/15dc,

yüz *T.i.* 1. Başın ön kısmı, çehre, vech. 2. Dış görünüş.
y. 340a/16dc, 347a/16
y.+i 317b/14db, 329a/10, 329a/10dc, 344a/24
y.+in 317b/14, 347a/07dc
y.+inde 340a/21
y. sür- 321a/18, 343a/14, 347a/07dc, 347a/09
y. ṭut- 319b/20
y. ur- 347a/23

yüz- *T.f.* Derisini soyup çıkarmak.
y.-er 320a/16

yüz biñ *T.s.* Doksan dokuz bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
y. 320a/09, 327a/07, 351a/08, 351a/09

yüzden *T.zf.* Sebepten, dolayı.
y.+den 339a/12, 350b/16dc

yüzer *T.s.* Yüz sayı sıfatının paylaştırma şekli, her birinde yüz.
y. 327a/06db, 337a/18db, 337a/19, 337a/19

yüzinden *T.zf.* Dolayı, sebebiyle.
y.+inden 317b/18, 340a/04

yüz onuncı *T.s.* Yüz on sayı sıfatının sıra şekli, sırada yüz dokuzdan sonra gelen.
y. 339a/08

yüz yigirmi *T.s.* Yüz on dokuzdan sonra gelen sayı.
y. 319b/26

Z

żābiṭ *Ar.i.* Subay.
ż. 329a/19, 330a/16db, 333b/14
ż.+lerinden 328b/13

żabṭ *Ar.i.* 1. Sıkı tutma. 2. İdaresi altına alma, kendine mal etme.

ż. 337b/19
ż. (**żabṭ ü rabṭ**) 328b/27
ż. (**żabṭ ü rabṭ it-**) 329a/26
ż.+ına 327a/23, 332b/23
ż. olın- 330b/27, 333a/14

żabṭ ü rabṭ Düzen, disiplin.
ż.+ına 328b/27
ż. it- 329a/26

zād *Ar.i.* Azık, yiyinti.
z. (**bī-zād ü ʿalef**) 333b/04
z. (**bī-zād ü ʿalef ḳal-**) 335b/21

żaʿf *Ar.i.* 1. Zayıflık, kuvvetsizlik. 2. Meyil, gönül akışı, bir şeye karşı duyuluan aşırı istek.
ż. 346b/06dc
ż. (**żaʿf u inkisār gel-**) 346b/06
ż. gel- 332a/09
ż.+ıyla 330b/12
ż.-ı (**żaʿf-ı ḳavī**)
ż. 345b/10

ẓafer *Ar.i.* 1. Birçok emek neticesinde maksada ulaşma, başarma. 2. Düşmanı yenme, üstün gelme.
ẓ. 321b/02, 321b/04, 321b/04dc, 335b/19
ẓ. (**aʿlām-ı ẓafer-encām**) 342a/16
ẓ. (**ālāy-ı ẓafer-peymāy**) 342a/14
ẓ. (**ʿalem-i ẓafer-encām**) 342a/12db
ẓ. (**ʿāmme-i ʿasākir-i ẓafer-me'ṣer**) 332b/24dc
ẓ. (**ʿasākir-i ẓafer-rehber**) 345b/14dc
ẓ. (**ʿasākir-i ẓafer-yāver**) 333a/26dc
ẓ. (**ʿasker-i ẓafer-yāver**) 333a/26
ẓ. (**ecdād-ı ẓafer-muʿtād**) 340b/08
ẓ. (**emr-i hümāyūn-ı pādişāh-ı ẓafer-maḳrūn**) 345b/09
ẓ. (**ġulām-ı ʿasākir-i İslām-ı ẓafer-encām**) 350b/01
ẓ. (**levāzım-ı sefer-i ẓafer-maḳrūn it-**) 340b/01

ẓ. (**Tatar-ı ẓafer-encām**) 319b/25
ẓ. (**tekmīl-i levāzım-ı sefer-i ẓafer-maḳrūn it-**) 340b/01db
ẓ. bul- 319a/01, 321b/06, 326b/05, 326b/05db, 326b/05dc, 327a/27, 332a/08, 335b/09

ẓafer-eşer *Ar.b.i.* Zafer işareti, zafer eseri.
ẓ.+de (**sefer-i ẓafer-eşer**) 340b/11

ẓafer-me'şer *Ar.b.i.* Zafer eseri.
ẓ. (**ʿāmme-i ʿasākir-i ẓafer-me'şer**) 332b/24dc
ẓ.+e (**ʿasākir-i ẓafer-me'şer**) 332a/15

ẓafer-şiʿār *Ar.b.s.* (Daima) zafer kazanmış, üstün gelmiş.
ẓ. (**ʿasākir-i İslām-ı ẓafer-şiʿār**)
ẓ. 331b/11dc
ẓ. (**ʿasākir-i ẓafer-şiʿār**)
ẓ. 344a/05dc

ża ʿf u inkisār Zayıflık, kırılma, kuvvetsizlik.
ż. gel- 346b/06

ẕaḫā'ir *Ar.i.c.* Zahireler.
ẕ. 318a/08

ẕāhib *Ar.s.* Bir fikir veya zanna uyan, kapılan.
ẕ. ol- 338b/20

ẓāhir *Ar.s.* Görünen, görünücü, açık, belli, meydanda.
ẓ. 338b/09
ẓ.+de 320b/10
ẓ.+de (**ṣūret-i ẓāhir**) 317b/22, 332b/05
ẓ.+dür 338b/26, 338b/27
ẓ. ol- 328a/07, 340b/17, 343a/01

ẕaḫīre *Ar.i.* Gerektiği zaman harcanmak üzere anbarda saklanan hububat, yiyecek.
ẕ. 318a/20, 318a/21, 331a/01, 331b/24, 343b/01, 350b/27
ẕ.+si 318a/12, 326b/01
ẕ.+sin 326b/01

zaḥmet *Ar.i.* Sıkıntı, eziyet, rahatsızlık.
z. çek- 322b/17
z.+i 320b/08, 350a/18
z.+inden 335b/20dc

zā'il *Ar.s.* Sona eren, devamlı olmayan.
z. eyle- 342a/02
z. ol- 347a/23

zaḳḳūm *Ar.i.* Cehennemde yetişen bir ağaç.
z.-ı (**zaḳḳūm-ı ḥamīm**)
z. 320a/03

ẓālim *Ar.s.* Zulmeden, haksızlık eden.
ẓ. 324b/26, 325a/02, 330a/13, 337a/04

zamān *Ar.i.* 1. Vakit, çağ, devir. 2. Mehil, süre. 3. Mevsim.
z. 317b/26, 318a/03db, 318a/06, 322b/25, 323a/13db, 324a/22, 332a/16, 334a/13dc, 334b/10, 338b/17, 342b/20dc, 347a/22, 349a/16, 350b/23dc
z. (**ʿazīmet-i hümāyūn-ı pādişāh-i ḳahramān-ı zamān**) 344b/02dc
z. (**Efrāsiyāb-ı zamān**) 347a/13
z. (**emān ü zamān vir-**) 342b/20, 346b/06dc
z. (**ḳahramān-ı zamān**) 340a/23dc
z.+a 347b/01dc, 348b/22
z.+da 317b/26db, 322a/07, 323a/13, 326b/11dc, 327a/10, 327b/03, 328b/14, 333b/19dc, 334b/10, 336a/01dc, 336a/05, 345b/27
z.+dan 334b/10db
z.+ı 333a/15dc
z.+ına 338a/27
z.+ında 339a/20
z.-ı (**zamān-ı ḳalīl**)
z. 330a/24, 333b/19
z.-ı (**zamān-ı ḳuʿūd**)
z. 329a/17
z.-ı (**zamān-ı saʿādet-iḳtirān**)

z. 344a/16
z.-ı (**zamān-ı ser-dārlıḳ**)
z. 331b/02
z.-ı (**zamān-ı ser-dārlik**)
z. 331b/02db
z.-ı (**zamān-ı sermā**)
z. 322a/16, 333a/15
z.-ı (**zamān-ı ṣadāret**)
z. 325b/25
z.-ı (**zamān-ı şiddet**)
z. 350a/18
z.-ı (**zamān-ı vezāret**)
z. 320b/10, 329b/26dc
z.-ı (**zamān-ı zemistān**)
z. 333a/25db

żamīr *Ar.i.* Kalp; vicdan.
ż.-i (**żamīr-i münīr**)
ż. 320b/20, 320b/20db

żamm *Ar.i.* Katma, ekleme.
ż. (**żamm ü ilḥāḳ olın-**) 343b/23

żamm ü ilḥāḳ Katma.
ż. olın- 343b/23

ẓann *Ar.i.* Sanma, sanı, sezme.
ẓ. 317b/07
ẓ.-ı (**ẓann-ı ġālib**)
ẓ. 331a/22

zānū *Far.i.* Diz.
z.+larına 341b/07

żarar *Ar.i.* Ziyan eksiklik, kayıp.
ż. (**żarar ü ziyān**) 335b/03

żarar ü ziyān Eksiklik, kayıp.
ż. 335b/03

zarılıḳ *i.* Ağlama, inleme, feryat, figan.
z. it- 324b/20

żarr *Ar.i.* Zararlı.
ż.+ına 334b/22

żarūret *Ar.i.* Muhtaçlık, yoksulluk; sıkıntı.
ż. (**miḳdār-ı żarūret**) 349a/07
ż.+ümden 327b/22

ẕāt *Ar.i.* 1. Kendi. 2. Saygıya değer kimse.
ẕ.+ı 338a/06db
ẕ.+ı (**liyāḳat-ı ẕāt**) 338a/06
ẕ.-ı (**ẕāt-ı ʿālī**)
ẕ. 329a/24
ẕ.-ı (**ẕāt-ı büzürg-vār**)
ẕ. 341b/14
ẕ.-ı (**ẕāt-ı şerīf**)
ẕ. 344b/18, 344b/18db, 346a/10

zāviye *Ar.i.* Köşe.
z.-i (**seccāde-nişīn-i zāviye-i şerīfe**)
z. 345b/01

zāviye-nişīn *Ar.Far.b.i.* Zaviyede, küçük tekkede oturan derviş.
z. ol- 345b/03

zeʿāmet *Ar.i.* Osmanlılar devrinde sipahīlere verilen en büyük timar.
z.+ler 337a/08, 337a/08

zebānā ?
z.+da (**menzil-i zebānā**) 339a/06, 339a/09

zeber *Far.i.* Üst.
z. (**zīr ü zeber ol-**) 328a/09

zebūn *Far.s.* Zayıf, güçsüz, aciz.
z. 325a/21dc

zebūnlıḳ *Far.T.i.* Zayıflık, güçsüzlük.
z. göster- 317b/03

zeḫārif *Ar.i.c.* Yalancı süsler, gösterişler, yıldızlar.
z.+i 348b/02

ẕeheb *Ar.i.* Altın.
ẕ.-i (**ẕeheb-i ḫāliṣ**)
ẕ. 344b/19

ẕelālet *Ar.i.* Hakirlik, horluk, alçaklık.
ẕ. 323a/20dc

zelzele *Ar.i.* Sarsma, titreme.
z.+si 346b/17

zemāne *Ar.i.* Şimdiki zaman.
z. 338a/07

ẕemīm *Ar.s.* Kötü, beğenilmeyen hāl, davranış.
z. (**mürtekib-i şuġl-ı ẕemīm**) 329b/06

ẕemīme *Ar.i.* Zemmedilmeye, yerilmeye layık, fena, kötü hal ve hareket.

ẕ-i (**ḫışāl-ı ẕemīme-i ḫōd-bīn**)
ẕ. 341b/26, 341b/26db

zemīn *Far.i.* Yer, yeryüzü.
z. 346b/10dc
z. (**zemīn-būs**) 346b/13db, 347a/19db
z. (**zemīn-būs eyle-**) 347a/26dc
z. (**zemīn-būsī**) 346b/13, 347a/26
z.+e 346b/19
z.+ler (**zīr-i zemīn**) 335a/17
z.+leri (**zīr-i zemīn**) 335a/27db
z.+lerinde (**zīr-i zemīn**) 335a/27, 335a/27db
z.-i (**zemīn-i ḫidmet**)
z. 347a/23

zemistān *Far.i.* Kış, kış mevsimi.
z.+ı 333a/25
z.+ı (**zamān-ı zemistān**) 333a/25db

zencīr *Far.i.* Zincir.
z. (**beste-i zencīr**) 350b/06
z. (**der-zencīr**) 320a/05

ẕeneb *Ar.i.* Kuyruk.
ẕ.+de (**ḳırān-ı zeneb**) 339a/06, 339a/09

zer *Far.i.* Altın.
z. (**sevb-i ḫilʿāt-ı girān-bahā-yı zer-tār**) 321a/16
z. (**zer-nişān**) 334b/06
z. (**zer ü zīver**) 347a/12dc
z.-i (**zer-i sürḫ**)
z. 344a/19

zer-baft *Far.b.i.* Sırmalı kumaş.
z. (**sevb-i ḫilʿāt-ı girān-bahā-yı zer-bāft**)
z. 321a/16db

zer-dūzī *Far.b.s.* Altın tel veya sırma ile işlenmiş.
z. 344b/20

zer-nişān *Far.b.i.* Kılıç, kalemtraş, gibi şeyler üzerine kakma altınla yapılan işleme, süs, yazı.
z. 334b/06

ẕerrece *Ar.T.zf.* Hiç, asla, zerre kadar.
ẕ. 342a/16, 343b/03

zerrīn *Far.s.* Altından yapılmış, altın.
z. (**raḫt-ı zerrīn-i muraṣṣaʿ**)
z. 321a/16

zer ü zīver Altın ve süs.
z. 347a/12dc

zevāl *Ar.i.* Sona erme.
z. (**irādet-i ḳādir-i bī-zevāl**) 339a/15
z. vir- 340a/22

ẕevī'l-iḥtirām *Ar.b.s.* Saygı sahipleri, saygıdeğer kişiler.
ẕ. 326a/08dc

ẕeyl *Ar.i.* Etek.
ẕ.-i (**taḳbīl-i ẕeyl-i pādişāh-ı devrān**)
ẕ. 321a/03
ẕ.-i (**taḳbīl-i ẕeyl-i şehen-şāhī**)
ẕ. 321a/03dc

zeyn *Ar.i.* Süs, bezek.
z.-i (**zeyn-i muraṣṣaʿ**)
z. 321a/16db

ẓıll-ullah *Ar.b.i.* (Dünyada Allah'ın gölgesi), halife, hükümdarlar için kullanılan büyükleme sözleri.
ẓ. 340b/15
ẓ. (**pādişāh-ı ʿālem-penāh-ı ẓıll-ullah**)
ẓ. 340a/25

zīb *Ar.i.* Süs, bezek.
z. (**zīb ü zīver**) 347a/12

zīb ü zīver Süs.
z. 347a/12

ẕī-cāh *Ar.b.s.* İtibar, makam sahibi.
ẕ.+a (**pādişāh-ı ẕī-cāh**) 345a/21
ẕ. (**muḫālefet-i pādişāh-ı ẕī-cāh**)
ẕ. 320b/18
ẕ. (**pādişāh-ı ẕī-cāh**)
ẕ. 347b/27

zih-gīr *Far.b.i.* Ok atanların parmaklarına geçirdikleri halka, yüzük.
z.+den 347a/18, 347a/18dc

ẕī-ḳıymet *Ar.b.s.* Kıymetli, değerli, bahası yüksek.

ẕ. 347b/08
ẕ. (**oṭaġa-i ẕī-ḳıymet**)
ẕ. 347a/14
ẕ.-i (**ẕī-ḳıymet-i muraṣṣaᶜ**)
ẕ. 321a/15
ẕ-i (**ẕī-ḳıymet-i ser-ā-ser**)
ẕ. 347b/08

ẕikr *Ar.i.* 1. Anma, anılma, 2. Bildirme, bildirilme.
ẕ. 332b/24dc
ẕ. (**sālifüẕ-ẕikr**) 324a/23, 344a/01
ẕ. (**vezīr- i aᶜẓam-ı sābıḳü'ẕ-ẕikr**) 329b/13db
ẕ. eyle- 350a/22, 350a/23
ẕ.+i 341b/01, 348a/16
ẕ.+inde 323a/11dc, 329b/20dc, 350a/27dc
ẕ.+indedür 320b/06, 322a/19, 325b/03, 325b/03dc, 326a/23, 328a/21, 329b/08, 331b/10dc, 333a/15, 333a/24, 334b/11dc, 335b/10dc, 337a/17, 339a/17db, 341a/26, 342a/05db, 343a/26, 344a/09, 344a/20db, 347b/25, 350b/01
ẕ. it- 326b/13db
ẕ. olın- 334a/01, 346a/27, 348a/17, 349b/07

ẕi'l-hicce *Ar.b.i.* Arabi ayların on ikincisi olup, onuncu günü Kurban Bayramı'na rastlar.
ẕ. 344b/02

ẕi'l-ḳaᶜde *Ar.b.i.* Arabi ayların on birincisi.
ẕ. 329a/08, 333a/25
ẕ.+nüñ 322a/16, 342b/15dc

zīn *Far.i.* Eyer.
z. 344b/19

zindīḳ *Ar.s.* Zındık, münafık, ahirete inanmayan, Allahsız.
z. 347b/23dc

zinhār *Far.e.* Sakın! Asla, olmaya, aman!
z. 347a/01

zīn-pūş *Far.b.i.* Eyer örtüsü.
z.+ları 344b/19

zīr *Far.i.* Alt, aşağı.
z. (**zīr ü zeber ol**-) 328a/09
z.-i (**zīr-i dest**)
z. 344b/15, 351a/22
z.-i (**zīr-i zemīn**)
z. 335a/17, 335a/27, 335a/27db, 335a/27db

ẕī-rūḥ *Ar.b.s.* Canlı.
ẕ. 325a/06

zīrā *Far.e.* Çünkü, şundan dolayı ki.
z. 323a/08dc, 334a/22, 337b/12

zīr ü zeber Altüst.
z. ol- 328a/09

ẕī-şān *Ar.b.s.* Canlı, şerefli.
ẕ. (**pādişāh-ı ẕī-şān**) 329a/11dc
ẕ.+a (**ser-dār-ı ẕī-şān**) 333a/11dc, 334b/13dc
ẕ.+ı (**mīr-i mīrān-ı ẕī-şān**) 332b/01
ẕ.+ı (**ser-dār-ı ẕī-şān**) 334b/17dc
ẕ. (**mażbuṭ-ı pādişāh-ı ẕī-şān**)
ẕ. 343a/26
ẕ. (**mīr-i mīrān-ı ẕī-şān**)
ẕ. 332b/01db, 343b/04dc
ẕ. (**pādişāh-ı ẕī-şān**)
ẕ. 342b/26, 343b/25, 343b/25
ẕ. (**ser-dār-ı ẕī-şān**)
ẕ. 332b/24dc, 334b/19dc, 335b/24dc
ẕ. (**vezīr-i aᶜẓam-ı ẕī-şān**)
ẕ. 333a/12dc
ẕi-şān (**vezīr-i ẕī-şān**)
ẕ. 335b/10dc

ẕī-vaḳār *Ar.b.s.* Vakarlı.
ẕ. (**ser-dār-ı ẕī-vaḳār**)
ẕ. 329b/25, 330a/22, 332a/27dc, 332b/27dc, 334b/14dc

zīver *Far.i.* Süs, bezek.
z. (**zer ü zīver**) 347a/12dc
z. (**zīb ü ziver**) 347a/12

ziyāde *Ar.i.* 1. Artma, çoğalma. 2. *s.* Artan, fazla kalan. 3. *s.* Çok, bol.

z. 319b/19, 319b/22db, 319b/23db, 320a/07, 322b/19, 325a/21dc, 325b/19, 328a/06, 330a/13, 333b/01, 334b/04, 335a/27db, 337b/26, 341b/07
z. ol- 324b/08
z.+si 331b/18
z.+sin 320a/02

ziyādece *Ar.T.zf.* Fazlaca.
z. 331a/26

żiyāfet *Ar.i.* Misafire yedirip içirme, şölen.
ż. 332b/08
ż. eyle- 343a/21

ziyān *Far.i.* Zarar, kayıp.
z. (**żarar ü ziyān**) 335b/03

ziyāret *Ar.i.* Görmeye gitme, görüşmeye gitme, gidilme.
z.+iyle 345a/25
z.-i (**ziyāret-i ravza-i seyyidü'l-enām**)
z. 322a/25
z.-i (**ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i seyyidü'l-enām**)
z. 322a/25db, 322a/25dc

żū *Ar.i.* Aydınlık, ışık.
ż.-yı (**żū-yı fecr**)
ż. 350a/10

ẓuhūr *Ar.i.* Görünme, meydana çıkma, türeme.
ẓ.+a 337b/12
ẓ. eyle- 350b/16dc
ẓ.+ı (**ibtidā-yı ẓuhūr**) 327b/04
ẓ. it- 325b/18, 331a/11, 331a/14, 337b/25, 338a/19, 345b/12, 349b/26

ẓulm *Ar.i.* Zulüm, haksızlık, eziyet.
ẓ. 325b/18
ẓ.+e 325b/23dc
ẓ.+inden 327a/23
ẓ.-i (**ẓulm-i ṣarīḥ it-**)
ẓ. 331b/04

ẓulmāt *Ar.i.c.* Karanlıklar.
ẓ. 338b/26

ẓulme *Ar.i.* Zulmeden.
ẓ.+nüñ 325b/12

ẓulmen *Ar.zf.* Zulüm yaparak, haksızlıkla.
ẓ. 319a/05

zūr *Far.s.* Kuvvet, güç.
z.+a 336b/16dc
z. çek- 346a/05
z.+ı 329a/23

zūr-āver *Far.b.s.* Zorlu, güçlü.
z. (**pehlevān-ı zūr-āver**)
z. 341a/13

zūr-āverlıḳ *Far.T.b.i.* bkz. zūr-āverlik maddesi.
z.+leri 341a/25

zūr-āverlik *Far.T.b.i.* Güçlü olma hali.
z.+dür 341a/17
z.+leri 341a/25db

zūr-ba *Far.b.s.* 1. Kuvvet, güçlü. 2. Zorba, bir işi zorla yaptıran.
z. 338b/11, 339a/26dc, 340a/17
z.+lar 326a/01, 328b/19
z.+lardan 329a/02
z.+ları 340a/14dc, 351a/21
z.+laruñ 328b/20, 329a/23, 338a/27, 339a/17, 339a/18dc

zūr-balıḳ *Far.b.i.* Zorbalık.
z. it- 328b/10

zümre *Ar.i.* Bölük, takım, cemaat, topluluk, sınıf, cins, grup.
z.-i (**zümre-i çavuşān**)
z. 326a/08dc
z.-i (**zümre-i muʿānid**)
z. 339a/21
z.-i (**zümre-i şühedā**)
z. 337b/23, 339b/10

5.
ÖZEL ADLAR DİZİNİ

5.1
KİŞİ ADLARI DİZİNİ

KİŞİ ADLARI DİZİNİ

A

Abaza *bkz.* Abaza Paşa maddesi.
a. 326a/22, 326a/23, 326a/24, 326a/26, 329b/11, 329b/23, 329b/23dc, 330a/02, 332a/18dc, 332b/05, 332b/27, 333a/07dc, 333a/10, 333a/15dc, 333a/17, 333a/20, 333a/23dc
a.+ya 332a/19, 332b/04, 333a/12dc
a.+yı 329b/14, 329b/23dc, 329b/24, 333a/16

Abaza Paşa (Mehmet Paşa) Genç Osman'ın kanını dava ederek Birinci Mustafa ve Dördüncü Murat devirlerinde altı sene isyan halinde bulunan meşhur Erzurum beylerbeyi.
a. 326a/19
a.+yı 332b/03, 333a/16dc

Abdāl Paşa Dördüncü Murat devri valilerinden. Arnavut'tur.
a.+yı 333b/21

ʿAbdī Paşa Son Budin valisi.
ʿa. 345b/11

ʿAbdullah Efendi (Hoca-zāde) Genç Osman'ın meşhur hocası, Amasyalı Ömer Efendi'nin oğlu, İstanbul kadısıdır.
ʿa.+ye 344a/02

ʿAbdü'l-ḳādir bkz. Ḥażret-i Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir Geylānī maddesi.
ʿa. 348b/12, 348b/17

ʿAbdü'r-rezzāḳ Ḥażret-i Şeyḫ Abdülḳādir Geylānī'nin oğlu.
ʿa.+a 349b/11

Aḥmed Aġa bkz. Kazancı-zāde Aḥmed Aġa maddesi.
a. 324a/23, 339b/01
a.+ya 324a/24, 339b/01
a.+yı 339a/26dc, 339b/08

Aḥmed Aġa bkz. Silāḥ-dār Aġası Aḥmed Aġa maddesi.
a. 339b/01
a.+ya 339b/01
a.+yı 339a/26dc, 339b/08

Aḥmed Paşa bkz. Küçük Aḥmed Paşa maddesi.
a. 342b/27

Aḥmed Paşa bkz. Arnavud-zāde Aḥmed Paşa maddesi.
a. 333b/20dc

ʿAlī Aġa bkz. Ḳırḳçeşmelü Ḳara ʿAlī Aġa maddesi.
ʿa.+dan 323b/20
ʿa.+ya 323b/17

ʿAlī Paşa bkz. İstanköylü Ḳapudan ʿAlī Paşa maddesi.
ʿa. 319a/06, 320b/07, 320b/12

ʿAlī Paşa bkz. Dişlen ʿAlī Paşa maddesi.
ʿa.+yı 332b/02dc

ʿAlī Paşa bkz. Parmaksız ʿAlī Paşa maddesi.
ʿa.+yı 333b/21dc

ʿAlī Paşa bkz. Kemankeş ʿAlī Paşa maddesi.
ʿa.+nuñ 329b/20
ʿa.+yı 326a/08dc

ʿĀrif Çelebi Mevlānā soyundan gelme tekke şeyhi.
ʿā.+yi 345b/03

Arnavud-zāde Aḥmed Paşa Dördüncü Murat devrinde Şehrizor valisi.
a.+ya 333b/20

Arnavud ʿAlī Aġa Genç Osman ve Birinci Mustafa dönemlerinde çavuşbaşı.
a.+yı 325a/26

B

Bāḳī bkz. Bāḳī Paşa maddesi.
b. 318a/02db, 322b/20

Bāḳī Paşa Birinci Ahmet, İkinci Osman ve Dördüncü Murat devirleri başdeftedarlarındandır. Bu üç padişahın deftedarlığından başka ordu defterdarlıklarında da bulunmuştur.
b. 317b/01, 317b/07, 317b/27, 318a/02, 322b/08, 322b/11, 322b/20db, 323b/22, 330a/16db, 330b/01, 330b/07
b.+nuñ 330a/20
b.+ya 318a/09, 318a/27, 330a/16
b.+yı 319a/19

Başdefter-dār Muṣṭafā Paşa bkz. Defter-dār Muṣṭafā Paşa maddesi.
b. 337a/16dc

Bayrām Paşa (Damad) Dördüncü Murat devri vezir-i azamlarındandır.
b. 328b/14, 345b/15, 345b/20, 346a/08, 346a/13

Bekir Çelebi Mevlānā soyundan gelme tekke şeyhi.
b.+yi 345b/02, 345b/04

Bekir Ṣubaşı Hükümete isyanından dolayı 1624'te Bağdat'ın düşmesine sebep olan Yerlikullar kumandanı.
b. 327a/06, 327a/06dc, 327a/13, 327a/15
b.+ya 327a/11, 327a/17

Bektāş bkz. Bektāş Ḫān maddesi.
b. 347a/06

Bektāş Ḫān Dördüncü Murat'ın Bağdad fethindeki Savafī valisi.
b. 347a/05, 347a/05db, 347a/05dc, 347a/05dc, 347a/07, 347a/07dc, 347a/07dc, 347a/10, 347a/24, 347b/01, 347b/02dc
b.+ı 347a/07dc
b.+uñ 346b/02, 347a/24, 347b/14

Bıçḳucı İbrāhim Paşa (Bıçakçı-zāde) 1630 yılında Şehr-i Zūr kalesi komutanlığına getirilmiştir. Manisa sancak beyliği ve Kefe beylerbeyliği de yapmıştır.
b.+yı 333b/14

Burun Ḳāsım (Yadigār-ı Ali Sultan) 1619'da İstanbul'a gelen Safavī elçisi.
b. 317b/08, 317b/16
b.+a 318a/06
b.+uñ 318a/05

C

Cānpūlād-zāde Vezīr Muṣṭafā Paşa Canpulad-zāde Hüseyin Paşa'nın oğludur. Enderunda eğitim görmüş, silahtarlığa, başmirahurluğa, kaptan-ı deryalığa getirilmiştir. Revan seferine asker göndermekte gevşek davrandığından padişahın buyruğuyla öldürülmüştür.
c.+nuñ 338b/05

Cem *Ar.i.* Şarḳ mitolojisinde şarap ve içkinin icatçısı.
c. (**meclis-i ʿişret-i ṭavr-ı Cem**) 343a/21

Ç

Çaġal-zāde Vezīr Maḥmūd Paşa Çağal-oğlu Sinan Paşa'nın çeşitli valiliklerle, kubbe vezirliklerinde bulunan oğlu.
ç.+nuñ 326a/23

Çerkes Meḥemmed Paşa Dördüncü Murat devri vezir-i azamlarından.
ç. 329b/22, 333b/25

D

Dāmād Meḥemmed Paşa (Öküz/Kara) Birinci Ahmet ve İkinci Osman devirleri vezir-i azamlarındandır. Birinci Ahmet'in kızlarından Gevher Han Sultan'ın kocası olduğu için Dāmād Meḥemmed Paşa adıyla da anılır.
d. 318b/05, 318b/05db, 318b/11

Dārü's-saʿāde aġası Muṣṭafā Aġa Birinci Ahmet, Birinci Mustafa ve ikinci Osman devirlerindeki dārü's-saāde ağasıdır.
d.+yı 319a/16

Dārü's-saʿāde Aġası Süleymān Aġa Genç Osman devrinde nüfuzuyla meşhur dār'üs-saāde ağasıdır.
d. 321b/15

Dāvud Paşa (Kara) Birinci Mustafa'nın ikinci saltanat devri vezir-i azamlarından, Genç Osman'ın katili olan Boşnaktır.
d. 324b/22, 325a/07, 325a/12
d.+da 325b/07
d.+nuñ 325b/18
d.+ya 324b/26
d.+yadur 324b/02
d.+yı 323a/20dc, 323a/20dc, 325a/23

Debbāġ bkz. Debbāġ Meḥemmed Paşa maddesi.
d. 321b/14

Debbāġ Meḥemmed Paşa Genç Osman'ın Lehistan seferinde Bosna beylerbeyi. Daha sonraları Özü, Kefe ve Şam valiliklerinde bulunmuştur.
d. 321b/09

Debbāġ Paşa bkz. Debbāġ Meḥemmed Paşa maddesi.
d. 321b/18, 321b/24
d.+dan 321b/17
d.+ya 321b/12

Defter-dār Muṣṭafā Paşa Dördüncü Murat devri defterdārlarındandır. 1631'de katledilerek öldürülmüştür.
d. 337a/20
d.+nuñ 337a/16
d.+yı 337b/24

Deli Ḥüseyin Paşa (Gazi) Sultan İbrahim ve Dördüncü Mehmet devirlerindeki Girit'in sanlı serdarıdır. Dördüncü Murat ve Sultan İbrahim devirlerinde iki defa derya kaptanlığı ve Dördüncü Mehmet devrinde altı günlük bir sadareti de vardır; "Deli" lakabı fevkalade cesareti ve şecaatindendir.
d. 343a/03
d.+ya 344a/01

Deli ʿÖmer bkz. ʿÖmer Paşa maddesi.
d. 333b/08

Deli Yūsuf Paşa 1628'de Hasankale muhafızı olan Arnavut sancak beyidir. Daha sonra Rumeli beylerbeyliğinde ve Şam valiliğinde bulunmuştur.
d. 334a/13dc
d.+yı 333b/24dc

Delü Ḥüseyin Paşa bkz. Deli Ḥüseyin Paşa maddesi.
d. 346a/24

Delü Yūsuf Paşa bkz. Deli Yūsuf Paşa maddesi.
d.+yı 333b/24

Demür Ḳazıḳ bkz. Ḫalīl Paşa maddesi.
d. 334a/21

Derviş Meḥemmed Paşa Dördüncü Mehmet devri kaptan-ı deryalarından ve vezir-i azamlarındandır.
d. 346a/25

Dilāver Paşa İkinci Osman devrinin parçalanan son vezir-i azamıdır.
d. 321b/02, 322b/22dc, 323a/03, 323a/04dc, 323a/11dc, 323a/13, 323a/20db, 323a/20dc, 323a/27

d.+nuñ 323a/11
d.+yı 321b/01

Dişlen ᶜAlī Paşa bkz. Dişlen Ḥüseyin Paşa maddesi.
d. 332a/18dc
d.+ya 332a/20dc

Dişlen Ḥüseyin Paşa Üçüncü Murat devri vezir-i azamlarından Kanijeli Siyavuş Yusuf Paşa'nın Birinci Ahmet devrinden itibaren Anadolu beylerbeyi ve Halep valisi olan kardeşi.
d.+nuñ 332a/18
d.+ya 332a/22

E

Ebū Ġālib 6. yy.'da yaşamış Abdülkadir Geylanī'nin kerametlerine mazhar olmuş bir zat.
e.+üñ 349b/01
e.-i (**Ebū Ġalib-i ṣāḥib-i daᶜvet**)
e. 349a/22

Ebū Ġālib Faẕlullah bin İsmāᶜīl Baġdādī bkz. Ebū Ġālib maddesi.
e. 349a/13

Ebu Saᶜīd bkz. Şeyḫ Ebū Saᶜīd Maḥremī maddesi.
e. 348b/16
e.+e 348b/16

Ebū Süvār Rıdvān Beg bkz. Ebū Şevārib Rıdvān Beg maddesi.
e. 346a/27db

Ebū Şevārib Rıdvān Beg 4. Murat dönemi Mısır beylerindendir.
e. 346b/04

Ebū'l-ᶜAbbās Ḫıżır bkz. Ḥıżır maddesi.
e. 348b/15

Ebü'l-Ḥasan Ḳurşī 6.yy'da Abdülkadir Geylānī döneminde yaşamış, onun meclislerinde bulunmuş bir zat.
e. 349b/07

Ebü'l-Maᶜālī bkz. Ebü'l-Maᶜālī ᶜAbdü'r-raḥīm maddesi.
e. 350a/14

Ebü'l-Maᶜālī ᶜAbdü'r-raḥīm 6.yy.'da Abdülkadir Geylani döneminde yaşamış bir zat.
e. 349b/27

Efrāsiyāb Büyük İskender'den evvel yaşamış ve Keyhüsrev tarafından öldürülmüş olan Türk kahramanı Alp Er Tunga'nın Farsça'daki adı.
e. 341a/19, 347a/13db
e.-ı (**Efrāsiyāb-ı zamān**) 347a/13

Emīn-i Tersāne Defter-zāde İbrāhīm Efendi 4. Murat dönemi tersane eminlerindendir.
e. 338a/05

Emīr Güne bkz. Emīr Güne Ḫān maddesi.
e. 331b/09

Emīr Güne Ḫān 1604'te Revan Kalesi düştüğü zaman tayin edilen Safavī valisidir.
e. 343a/18, 344a/09
e.+uñ 344a/09

Esᶜad Şeyḫü'l-islām Saᶜdeddīn Efendi'nin oğullarından biridir.
e. 348a/08

Esᶜad Efendi bkz. Şeyḫü'l-islām Esᶜad Efendi maddesi.
e. 329b/13

F

Ferhād Paşa 1588-1589 tarihlerindeki Budun beylerbeyidir. Sokullu'nun amca-zādesi ve Peçevi'nin dayısıdır.
f. 326b/20, 341b/04
f.+yı 326b/20dc

G

Ġaşpar İkinci Osman döneminde ayaklanan Frenkli. Askerleri İskender paşa tarafından mağlup edilmiştir.

ġ. 319a/22
ġ.+uñ 319b/15, 320a/12
ġ.-ı (**Ġaşpar-ı lāʿīn**)
ġ. 322a/11

Ġāzī Girāy Ḫān (İkinci) Kırım hanı İkinci Mehmet Giray'ın kardeşlerinden ve haleflerinden.
ġ. 319b/07, 319b/11

Ġāzī Sulṭān Murād Ḫān bkz. Sulṭān Murād maddesi.
g. 340a/23dc, 344b/02dc

Gürci bkz. Gürci Ḫādim Meḥemmed Paşa maddesi.
g.+yi 326a/02db

Gürci Ḫādim Meḥemmed Paşa Birinci Mustafa'nın ikinci saltanat devri vezir-i azamlarındandır.
g.+ya 325b/26db

Gürci Meḥemmed Paşa bkz. Gürci Ḫādim Meḥemmed Paşa maddesi.
g. 325a/21, 325a/25, 325b/20dc, 332a/21
g.+nuñ 329b/14
g.+ya 325b/01, 332a/20db
g.+yı 326a/02dc

Gürci Paşa bkz. Gürci Ḫādim Meḥemmed Paşa maddesi.
g.+yı 326a/03

H

Ḫādim Gürci Meḥemmed Paşa bkz. Gürci Ḫādim Meḥemmed Paşa maddesi.
ḫ.+ya 325b/27

Ḫāfıẓ bkz. Ḫāfıẓ Aḥmed Paşa maddesi.
ḥ. 331b/10
ḥ.+un 331a/27
ḥ.+uñ 331a/27db

Ḫāfıẓ Aḥmed Paşa (Müezzin-zāde) Birinci Ahmet devri kaptan-ı deryalarından ve Dördüncü Murat devri vezir-i azamlarındandır. "Hafız Paşa" lakabıyla meşhurdur ve Birinci Ahmet'in damadıdır.
ḥ. 327a/20
ḥ.+ya 330a/11dc, 336b/01, 336b/01dc

Ḫāfıẓ Paşa bkz. Ḫāfıẓ Aḥmed Paşa maddesi.
ḥ. 327a/06dc, 327a/10, 327a/20db, 327b/05, 330a/20db, 330b/02, 331a/06, 331b/11, 332a/11, 333b/08, 336b/09, 339a/05
ḥ.+nuñ 330a/20, 332a/10, 336a/25
ḥ.+ya 330b/05, 331a/04, 332a/13dc, 337a/03dc, 346b/27
ḥ.+yı 336b/22, 337a/03, 351a/24

Ḫalīl Aġa bkz. Ḫalīl Paşa maddesi.
ḫ. 346b/24
ḫ.+ya 332a/18

Ḫalīl Paşa Birinci Ahmet, Birinci Mustafa, İkinci Osman ve Dördüncü Murat devirlerinde iki defa vezir-i azam olan Ermeni dönmesidir.
ḫ. 318b/06, 318b/06, 318b/13, 318b/16, 329b/13, 332a/11, 332a/11db, 342a/06, 344b/11, 346b/09
ḫ.+nuñ 332a/10dc
ḫ.+ya 332a/13
ḫ.+yı 318b/13db

Ḫalīl Paşa (Demir Ḳazıḳ) 1630'da Sivas ve ondan sonra da Diyarbakır ve Erzurum valiliklerinde bulunan Bolulu beylerbeyi.
ḫ. 334a/14, 334a/19, 334a/20, 336a/03, 336a/15
ḫ.+yı 333b/24

Ḫasan Ḫalīfe 1632 isyanında parçalanan yeniçeri ağası.
ḥ.+nüñ 337b/18
ḥ.+yi 337b/22

Ḥasan Paşa 1630 yılında Mihriban kalesinin fethi için görevlendirilen Çerkes Mehmet paşa'nın bir akrabası.
ḥ. 334a/15, 334a/23
ḥ.+yı 333b/25

Hāşimī bkz. Seyyid Hāşimī maddesi.
h. 320a/22

Ḥatem-i Ṭāyyi Arap kabileleri arasında tanınmış "Tāyyī" kabilesine mensup ve cömertliğiyle meşhur olan "İbnü Abd-illah Bin Saʿd'ın lakabı.
ḫ. 328a/23

Ḥażret-i Cercis Miladi III. yy'da yaşamış bir peygamberdir. Zamanındaki Dadan adlı putperest hükümdar tarafından işkenceyle öldürtülmüştür. Bazı kaynaklara göre Hz. Muhammet döneminde, ona peygamberlik gelmeden önce yaşayan Hıristiyan bir zahittir.
ḥ. 346a/16

Ḥażret-i İmām ʿAlī İlk dört halifenin dördüncüsü.
ḥ. 328a/13

Ḥażret-i İmām-ı Aʿẓam Ehl-i sünnetin dört büyük imamından birincisi. Hanefī mezhebinin kurucusudur.
ḥ. 346a/19

Ḥażret-i İmām-ı Şāfiʿī Ehl-i sünneti'in dört mezhebinden biri olan Şāfiī mezhebinin imamı.
ḥ.+den 338b/21

Ḥażret-i Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir bkz. Ḥażret-i Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir Geylānī maddesi.
ḥ. 348a/16

Ḥażret-i Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir Geylānī Büyük İslam alimlerinden ve evliyanın meşhurlarındandır. 1077'de İran'ın Geylān şehrinde doğmuş, 1166'da Bağdat'ta vefat etmiştir.
ḥ. 347b/27

Ḥażret-i Şeyḫü'l-islām Saʿdeddīn Efendi (Mehmet Saʿdeddīn Efendi) Üçüncü Murat'la Üçüncü Mehmet devirlerinde Hāce-i Sultanī ve bir aralık aynı zamanda şeyhü'l-islām olduğu için "Cāmiü'l-Riyāseteyn" sayılan 'Tacü't-tevarih" müellifi.
ḥ. 348a/02

Ḫıżır İçenlere ölmezlik veren āb-ı hayat'ı içmiş bulunan ve kul sıkıldığı zaman imdadına yetişmekle meşhur olan peygamber.
ḫ. 348b/18
ḫ.+um 349a/03

Ḫoca Efendi bkz. Ḫoca ʿÖmer Efendi maddesi.
ḫ. 319b/01

Ḫoca ʿÖmer Efendi Genç Osman'a teceddüt ve inkılāp fikirleri telkin eden meşhur Amasyalı Hāce-i Sultānīdir.
ḫ.+nüñ 323a/11

Ḫoca-zāde bkz. ʿAbdullah Efendi maddesi.
ḫ. 344a/02

Ḥüseyin Efendi (Ahizāde) Dördüncü Murat devrinde idam edilen Şeyhü'l-islām Şehit Hüseyin Efendi.
ḥ. 339a/10, 339a/11

Ḥüseyin Paşa (Ohrili) İkinci Osman devri vezir-i azamlarındandır.
ḥ. 320b/13, 321b/09, 321b/12, 321a/26, 323b/13, 323b/22
ḥ.+nuñ 320b/05
ḥ.+ya 323b/12, 323b/27, 324a/01
ḥ.+yı 324a/13

Ḥüseyin Paşa bkz. Kör Ḥüseyin Paşa maddesi.
ḥ. 327a/25

ḥ.+ya 327a/24
Ḥüseyin Paşa bkz. Dişlen Ḥüseyin Paşa maddesi.
ḥ.+yı 332b/02
Ḥüseyin Paşa bkz. Deli Ḥüseyin Paşa maddesi.
ḥ. 346a/23
Ḫüsrev Aġa bkz. Ḫüsrev Paşa maddesi.
ḫ. 330a/10, 330b/02, 330b/06
ḫ.+ya 330a/21, 331a/25
Ḫüsrev Paşa (Boşnak) Dördüncü Murat devri vezir-i azamlarındandır. İranlılarca Hüsrev Hān-ı bī-emān diye anılır.
ḫ. 330a/10dc, 336b/06dc, 336b/10, 336b/17, 337a/05
ḫ.+nuñ 332b/21, 332b/23, 332b/24dc, 333a/24dc, 333b/10dc, 336b/06dc, 336b/14
ḫ.+ya 346b/27
ḫ.+yı 332b/23dc, 336b/01dc

İ

İbrāhīm Beg Dördüncü Murat devrindeki Harput beyidir.
i. 327a/12
İbrāhīm Efendi bkz. Emīn-i Tersāne Defter-zāde İbrāhīm Efendi maddesi.
i. 338a/09
İbrāhīm Paşa bkz. Bıçkucı İbrahīm Paşa maddesi.
i. 333b/14db
ʿĪsā Dört büyük peygamberden biri olup kendisine -vahiy yoluyla- İncil nazil olmuştur.
ʿī.+ya (**ḫar-ı ʿĪsā**) 345a/11
İskender Paşa 1616'da Boğdanlılara ve 1620'de Lehliler'e karşı kazandığı zaferle meşhur Bosna valisidir. Manije müdafii Gazi Hasan Paşa'nın kahyalığından yetişmedir.
i. 319a/20, 319a/21, 319b/02, 319b/15, 320a/11db, 320b/19
i.+dan 321b/10
i.+nuñ 319a/24, 320a/11
İsmāʿīl Aġa Dördüncü Murat devri kapıcıbaşılarındandır.
i. 347a/26
İstanköylü Ḳapudan ʿAlī Paşa (Çelebi/Güzelce) İkinci Osman devri vezir-i azamlarındandır.
i.+nuñ 318b/26

K

Ḳalġa Sulṭān Devlet Girāy Ḫān Kırım hanlarının altıncısıdır. Babası Mübarek Giray Han'dır.
ḳ. 319b/17
Ḳalavun Yūsuf Paşa İkinci Osman devri başdefterdarlarındandır. Bir sene kadar süren defterdarlığından sonra Maraş beylerbeyliğine tayin edilmiş ve Abaza Paşa isyanında ona ilhak etmişse de itimadını kazanamadığı için Abaza'nın emriyle idam edilmiştir.
ḳ. 326a/26
Ḳapudan-zāde ʿAlī Paşa bkz. İstanköylü Ḳapudan ʿAlī Paşa maddesi.
ḳ. 318b/27
ḳ.+nuñ 318b/27db
Ḳapudan Muṣṭafā Paşa (Kemankeş, Kara) Dördüncü Murat ve Sultan İbrahim devirleri vezir-i azamlarındandır. Dördüncü Murat devrinde kaptan-ı deryalığı da vardır.
ḳ. 346a/22
Ḳara ʿAlī Aġa bkz. Ḳırḳçeşmelü Ḳara ʿAlī Aġa maddesi.
ḳ. 323b/15
Ḳaraḳaş bkz. Ḳaraḳaş Paşa maddesi.
ḳ. 322b/04dc

Ḳaraḳaş Paşa (Mehmet Ḳarakaş Paşa) Genç Osman'ın Lehistan seferinde şehit olan Budin beylerbeyi.
ḳ. 321a/24, 322b/04
ḳ.+yı 321a/26

Ḳara Mezaḳ Yeniçeri ocağı çavuşbaşılarındandır. Genç Osman'ın katillerindendir.
ḳ. 324a/22, 325b/07, 326b/02
ḳ.+dan 324a/21

Ḳara Mezaḳ Aġa bkz. Ḳara Mezaḳ maddesi.
ḳ. 326a/25

Ḳarçıġay bkz. Ḳarçıġay Ḫān maddesi.
ḳ. 327b/10, 327b/12, 331b/09
ḳ.+ı 330b/19

Ḳarçıġay Ḫān 1618 harekātında Safavī ordusuna kumanda eden Azerbaycan valisidir. 1624'te Bağdad'ı muhasara ve zabtetmiştir.
ḳ. 327b/06
ḳ.+ı 327a/19, 327b/01, 330b/14, 331b/09db

Ḳāsım Beg bkz. Burun Ḳāsım maddesi.
ḳ. 317b/25
ḳ.+üñ 318a/01

Ḳasım Ḫān (Sultan Avşarlu) 1624'te Safavi istilasında İran'ın Musulu valisi.
ḳ.+a 327a/24

Ḳazancı-zāde Aḥmed Aġa Sulṭān ʿOs̱mān dönemindeki ocak ağalarındandır.
k. 323b/17

Kemankeş ʿAlī Paşa (Kara) Birinci Mustafa ve Dördüncü Murat devri vezir-i azamlarındandır.
k. (**ḳatl-i Kemankeş ʿAlī Paşa**)
k. 329b/19

Kenʿān Paşa (Koca) 1634'de Kubbe veziri ve İstanbul muhafızıdır. Daha sonra Silistre ve Erzurum valilikleriyle ikinci vezirlikte de bulunmuştur. Gürcüdür.
ḳ. 343a/08, 343b/04, 343b/05
ḳ.+ya 343b/04dc, 343b/04dc

Ḳırḳçeşmelü Ḳara ʿAlī Aġa Hāile-i Osmaniyye'de parçalanan Yeniçeri ağasıdır.
ḳ.+ya 323b/12

Kilindir Uġrısı bkz. Kilindir Uġrusı maddesi.
k. 325a/14dc

Kilindir Uġrusı Genç Osman'ın katillerindendir.
k. 325a/14db, 325a/22

Kilindir Oġlı bkz. Kilindir Uġrusı maddesi.
k. 325a/14

Ḳoca Ḳınclar 1620 yılında Lehlilerle yapılan savaşta Leh askerinin komutanı.
ḳ. 319b/08

Ḳoca Sinān Paşa bkz. Vezīr-i aʿẓam Ḳoca Sinān Paşa maddesi.
ḳ. 326b/21

Ḳonsposḳy 1620 yılında Lehistan'la yaplan savaşta Lehistan askerlerinin ikinci kumandanı.
ḳ. 320a/04

Kör Ḥüseyin Paşa Dördüncü Mehmet devri valilerindendir. Anadolu beylerbeyliğinde ve Lehistan serdarlığında da bulunmuştur. Abazadır.
k. 321a/08
k.+yı 327a/22

Köstehm İbni Nevzer bin Minuçihr adındaki hükümdarın yiğit oğludur.
k. 341a/19

Küçük Aḥmed Paşa 1642'deki Safavī istilasında beş yüz atlı ile Musul'u istimdāt eden kahraman sipahi. Sonraları Şam ve Anadolu valiliklerinde bulunmuştur.
k. 327b/03, 342b/27db
k.+ya 342a/09, 344a/13

L

Lefkeli Muṣṭafā Paşa Birinci Mustafa'nın ikinci saltanat devri sadrazamlarındandır.
l.+ya 325b/24

M

Maḥmud Efendi bkz. Üsküdārī Maḥmūd Efendi maddesi.
m.+nüñ 318b/23

Maḥmud Paşa bkz. Çaġal-zāde Vezīr Maḥmūd Paşa maddesi.
m. 326a/27
m.+yı 326a/24

Maḥmud Paşa bkz. Ḥasan Paşa maddesi.
m. 334a/15dc
m.+yı 333b/14dc

Mavrav Gürcistan ümerasındandır. Hüsrev Paşa tarafından katledilmiştir.
m. 330b/15, 331a/10, 331b/06, 331b/08, 332b/18
m.+a 330b/16
m.+ı 331b/02
m.+uñ 330b/14, 330b/18, 330b/21

Meḥemmed Aġa bkz. Ḫalīl Paşa maddesi.
m.+ya 332a/18dc

Meḥemmed Çelebi bkz. Müneccimbaşı Meḥemmed Çelebi maddesi.
m. 322b/22

Meḥemmed Ketḫüdā Genç Osman ve I. Mustafa dönemi kethüdalarından.
m.+nuñ 322b/16

Meḥemmed Paşa bkz. Dāmād Meḥemmed Paşa maddesi.
m. 318b/17
m.+ya 319a/07
m.+yı 319a/09

Meḥemmed Paşa Genç Osman devri vezirlerinden. Daha önce kethüdalık ve başdeftar-darlık da yapmıştır.
m. 322b/11

Meḥemmed Paşa bkz. Çerkes Meḥemmed Paşa maddesi.
m. 329b/20dc

Meḥemmed Paşa bkz. Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa (Tabanyassı) maddesi.
m. 338a/26dc
m.+nuñ 338a/26
m.+ya 338b/13, 339a/16
m.+yı 342b/17dc

Merre bkz. Merre Ḥüseyin Paşa maddesi.
m. 326a/08dc, 326b/08, 328b/08
m.+den 327a/03
m.+nüñ 320a/10, 325b/20dc, 326a/08dc, 326a/12
m.+ye 325b/20dc
m.+yi 326a/02dc, 326a/03, 326a/04, 326a/08dc, 328b/18

Merre Ḥüseyin Paşa Birinci Mustafa'nın saltanat devri vezir-i azamlarından Türkçe bilmediği rivayet edilen Arnavut'tur.
m. 320a/08, 326a/01, 328b/05
m.+nuñ 325b/03dc
m.+ya 325b/20

Mevlānā-yı Celāleddīn-i Rūmī Mevleviyye tarikatının kurucusu, mutasavvıf, alim ve şair. 1207'de Horasan'da dünyaya gelmiştir. Şiirleri ve mektupları arasında Arapça olanlar bulunmakla beraber eserleri Farsçadır.
m. 345a/27

Mīr Fettāḥ 1635 Revan Kalesi fethinde İran kumandanlarındandır.
m. 343a/14

Mīr-i ʿalem ʿAcem Ḥasan Aġa Genç Osman ve I. Mustafa dönemleri mīr-i ʿalemlerindendir.
m. 323b/21

Mīrzā Ḥüseyin bkz. Mīrzā Meḥemmed Ḥüseyin maddesi.
m. 318b/02db

Mīrzā Meḥemmed Ḥüseyin Şah Abbas'ın elçilerindendir.
m. 318b/02

Mollā bkz. Şeyḫü'l-islām Esʿad Efendi maddesi.
m. 326a/09
m.+nuñ 326a/08db, 326a/12
m.+yı 326a/08db, 326a/13

Mollā Efendi bkz. Şeyḫü'l-islām Esʿad Efendi maddesi.
m. 326a/08db

Muḥammed Şeyḫü'l-islām Saʿdeddīn Efendi'nin oğullarından biridir.
m. 348a/08, 348a/09

Murād Aġa Revan Kalesini Dördüncü Murat'a teslim eden Emīr Güne oğlu Tahmasbkuli Han'ın Trablusşam valiliğine tayin edilen kethüdası.
m. 344a/11db
m.+sı 344a/11
m.+ya 343a/24

Murtażā ʿAlī Dördüncü halife olan Hz. Ali.
m.+nüñ 318a/02

Murtażā Paşa 1632'de Özü'den nakledilen Diyarbakır beylerbeyidir.
m. 336b/06dc, 342a/08, 343a/07, 343a/25dc, 343a/27
m.+ya 336b/01dc, 336b/05

Mūsā Çelebi Dördüncü Murat'ın 1632 isyanında öldürülen meşhur valisi.
m. 337a/21, 337a/22, 337b/12, 337b/16
m.+den 337b/15
m.+nüñ 337a/17, 337b/20
m.+ye 337b/13

Mūsā Ketḫüdā İskender Paşa'nın kethüdası.
m. 320a/11

Mūsā Paşa (Koca) Sultan İbrahim devri kaptan-ı deryalarındandır. Dördüncü Murat devrinde Budin valiliğinde, Girit seferi açılınca serdar müşavirliğinde ve bir müddet de İstanbul muhafızlığında bulunmuştur.
m. 340b/10, 341a/13, 341a/25, 350b/23

Muṣṭafā Paşa bkz. Ḳapudan Muṣṭafā Paşa maddesi.
m. 338a/02

Muṣṭafā Paşa bkz. Defter-dār Muṣṭafā Paşa maddesi.
m. 342b/18, 351a/15
m.+yı 351a/15dc

Müneccimbaşı Meḥemmed Çelebi Genç Osman ve Birinci Mustafa dönemi münccimbaşı.
m. 322b/22db

Müneccimbaşı Meḥemmed Efendi bkz. Müneccimbaşı Meḥemmed Çelebi maddesi.
m. 322b/15

N

Naḳībü'l-eşrāf Ġubārī Efendi İkinci Osman ve Birinci Mustafa devirlerinde İstanbul Naḳībü'l-eşrāfı.
n. 323a/17

Naṣūḥ Paşa Birinci Ahmet devri vezir-i azamlarındandır.
n. 318a/17

Necātī Beg 17. yüzyıl divan şairlerindendir.
n. 345a/09

Nefʿī Büyük divan şairidir. Asıl adı Ömer'dir.
n. 344b/08

Nefʿī Çelebi bkz. Nefʿī maddesi.
n. 329b/02, 329b/03

Neşāṭī 17. yüzyıl divan şairlerindendir.
n. 320a/17, 320a/22, 320a/27

O

ᶜOs̱mān Aġa Dördüncü Murat devri kapıcıbaşlarından.
ᶜo. 340b/12

Ö

ᶜÖmer Ḫoca bkz. Ḫoca ᶜÖmer Efendi maddesi.
ᶜö. 318b/12, 323a/04dc, 323a/11dc, 323b/13dc
ᶜö.+nuñ 318b/15, 320b/11
ᶜö.+ya 323a/03, 323a/20dc
ᶜö.+yı 319a/18

ᶜÖmer Paşa (Arnavut) 1630'da Tekrit beylerbeyi.
ᶜö. 333b/11
ᶜö.+ya 333b/09
ᶜö.+yı 333b/21

P

Parmaḳsız ᶜAlī Paşa 1630'da Trablusşam beylerbeyi.
p.+yı 333b/21

R

Radol Beg Sultan Osman devrinde Boğdan voyvodasıdır.
r. 322a/07

Ramażān Çavuş İbrahim Peçevī'nin damadıdır.
r. 322b/14, 322b/15

Receb Paşa (Topal) Birinci Mustafa ve Dördüncü Murat devri kaptan-ı deryalarından Dördüncü Murat devri vezir-i azamlarından ve Birinci Ahmet'in damatlarındandır.
r. 338b/07, 338b/14db, 339a/10, 339a/12
r.+nuñ 332b/24, 336b/09, 338a/26, 338b/10dc
r.+ya 337a/11dc, 337a/12, 339a/09, 339a/15
r.+yı 338b/11dc

Re'isü'l-küttāb Durak̟ Efendi 4. Murat dönemi reisü'l-küttablarındandır.
r.+yi 330b/04

Rūz-nāmeci İbrāhīm Efendi 4. Murat dönemi ruz-namecilerindendir.
r. 346a/15
r.+ye 339b/27

S

Ṣadr-ı aᶜẓam ᶜAlī Paşa bkz. Kemankeş ᶜAlī Paşa maddesi.
ṣ. 328b/25

Ṣadr-ı aᶜẓam Ḥāfıẓ Paşa bkz. Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa maddesi.
ṣ. 330b/11, 336b/20

Ṣadr-ı aᶜẓam İbrāhīm Paşa (Pargalı, Frenk, Makbul, Maktul) İtalyan kökenli Türk sadrazam. 1522'de Rodos seferine katılmıştır. 1523'te sadrazam olmuştur. 1524'te Kanuni'nin kız kardeşi ile evlenmiştir. Bu yüzden Makbul sıfatının yanına Damat lakabı eklenmiştir.
ṣ.+ya 343b/24

Ṣadr-ı aᶜẓam Meḥemmed Paşa bkz. Vezīr-i aᶜẓam Meḥemmed Paşa (Tabanyassı) maddesi.
s.+ya 339a/18dc

Ṣadr-ı aᶜẓam Receb Paşa bkz. Receb Paşa maddesi.
ṣ. 337b/11

Samsuncıbaşı Muṣṭafā Aġa Dördüncü Murat devri ocak ağalarından.
s.+yı 333b/14

Ṣamṣuncıbaşı Muṣṭafā Aġa bkz. Samsuncıbaşı Muṣṭafā Aġa maddesi.
ṣ. 333b/14dc

Ṣamsuncıbaşı Muṣṭafā Aġa bkz. Samsuncıbaşı Muṣṭafā Aġa maddesi.
ṣ.+yı 333b/14db

Selīm Ḫān-ı dü-vüm Osmanlı padişahlarından Sultan Selim-i sānī/ Sarı Selim
s. (**Ḫān Murād-ı ibn-i Şeh Selīm Ḫān-ı dü-vüm**)
s. 348a/13
Seyyid Hāşimī 17. yy.'da yaşamış divan şairi.
s. 320a/17, 320a/18
Şıddıḳī Çelebi Ḥüseyin Paşa'nın (Ohrili) tezkirecisidir.
s. 323b/27
Silāḥ-dār Aġası Aḥmed Aġa Dördüncü Murat dönemi silah-dar ağalarından.
s. 339a/24, 339a/24dc
Silāḥ-dār Muṣṭafā bkz. Silāḥ-dār Muṣṭafā Paşa maddesi.
s. 340b/03dc
Silāḥ-dār Muṣṭafā Paşa (Tüccarzāde, Beyceğiz) Dördüncü Murat'ın nedimi ve son kaptan-ı deryası. Efendisinin ölümü üzerine Budin valiliğine nakledilmiştir.
s. 340b/04
Silāḥ-dār Paşa bkz. Silāḥ-dār Muṣṭafā Paşa maddesi.
s. 342a/08, 346b/01, 347a/25, 351a/17
s.+ya 342a/10, 351a/09
Şūfī Meḥemmed Paşa Birinci Ahmet, Birinci Mustafa, İkinci Osman ve Dördüncü Murat devirleri valilerinden ve kubbe vezirlerindendir. İki defa da sadaret kaymakamlığında da bulunmuştur.
s. 318b/04, 318b/10
Sulṭān Aḥmed (Birinci) Osmanlı padişahlarından Sultan Ahmed-i evvel.
s. 325a/20, 329a/07
s. (**Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı ibn-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān**)
s. 329a/08
Sulṭān Meḥemmed bkz. Sulṭān Meḥemmed Ḫān maddesi.
s. 326a/07db
Sulṭān Meḥemmed Ḫān bkz. Sulṭān Meḥemmed maddesi.
s.+ı 320b/01
Sulṭān Meḥemmed Ḫān Osmanlı padişahlarından Üçüncü Mehmet Han.
s.+ı 320b/01
s.-ı (**Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı ibn-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān**)
s. 325b/02
Sulṭān Murād bkz. Sulṭān Murād-ı s̱āliṣ maddesi.
s. 330a/18, 333a/22dc
s.+ı 343a/20db
Sulṭān Murād Ḫān-ı rābiᶜ Osmanlı padişahlarından 4. Murat.
s. (**icmāl-i cülūs-ı Sulṭān Murād Ḫān-ı rābiᶜ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**)
s. 329a/08
Sulṭān Murād Ḫān-ı s̱āliṣ bkz. Sulṭān Murād-ı s̱āliṣ maddesi.
s. 326b/20dc
s. (**Sulṭān Murād Ḫān-ı s̱āliṣ bin Sulṭān Selīm Ḫān-ı s̱ānī**)
s. 347b/25
Sulṭān Murād-ı s̱āliṣ Osmanlı padişahlarından Sulan Üçüncü Murat.
s. (**Sulṭān Murād-ı s̱āliṣ-i ibn-i Sulṭān Selīm**)
s. 326b/20
Sulṭān Muṣṭafā Osmanlı sultanlarının on beşincisidir. İki kez tahta çıkmıştır.
s. 323b/09, 324a/26, 326a/08dc, 330a/17
s.+nuñ 322a/19
s.+yı 323a/20dc, 323a/22, 323b/01, 323b/04, 323b/18, 324a/02, 324a/02db, 324a/23, 324b/06, 325a/09, 325a/12

Sulṭān ʿOs̱mān (İkinci) Osmanlı padişahlarından Sultan Osman-ı Sani, Genç Osman.
s. 320b/14, 322a/18, 323a/27, 323b/11, 324a/25, 324b/12, 325a/10, 325a/13db, 325a/21dc
s.+ı 323a/20dc, 325a/17dc

Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān bkz. Sulṭān ʿOs̱mān maddesi.
s. 322a/23

Sulṭān Selīm (Birinci) Osmanlı padişahlarından Sultan Selim-i Evvel/ Yavuz Sultan Selim/ Selim-i Kadim.
s.+e 329b/04

Sulṭān Selīm Ġāzī bkz. Sulṭān Selīm maddesi.
s. 329b/05

Sulṭān Süleymān Ḫān (Birinci) Osmanlı padişahlarından Sultan Süleyman-ı Evvel./ Kanuni Sultan Süleyman)
s. 341b/18, 343b/23

Sulṭān Süleyman Ḫān Ġāzī bkz. Sulṭān Süleymān Ḫān maddesi.
s. 336a/19

Ş

Şāh ʿAbbās (Birinci) Safavī hükümdarı Muhammet Hudābende'nin oğlu ve halefi Şah Abbas-ı Evvel. Şehzadelik zamanında Abbas Mirza diye tanınmıştır.
ş. 331b/05
ş.+a 318a/06, 330b/15
ş.-ı (**Şāh ʿAbbās-ı şeyṭanet-istīnās**)
ş. 335a/01

Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Ḫān Birinci Ahmet'in Genç Osman devrinde idam edilen oğlu.
ş.+ı 320b/02

Şeh-zāde Sulṭān Murād bkz. Sulṭān Murād Ḫān-ı rābiʿ maddesi.
ş.+ı 326a/08dc

Şems Paşa-zāde Dördüncü Murat dönemi Niğde sancak beyidir.
ş. 345b/11

Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir bkz. Ḥażret-i Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir Geylānī maddesi.
ş. 349b/06, 349b/21, 349b/23, 350a/09, 350a/09, 350a/09
ş.+dür 349b/21db
ş.+üñ 350a/07

Şeyḫ ʿAḳīl Münbicī Şam'da yetişen evliyaların büyüklerindendir. Ömeriyye'de mürşit olmuştur. Kırk dokuz yaşında ölmüştür.
ş. 349b/22

Şeyḫ ʿAlī bin Heytī bkz. Şeyḫ ʿAlī ibn-i Heytī maddesi.
ş. 349a/18db

Şeyḫ ʿAlī ibn-i Heytī Irak'ta yaşayan evliyanın en büyüklerindendir. Pekçok talebe yetiştirmiştir. 1168 yılında yüz yirmi yaşında vefat etmiştir.
ş.+dür 349b/20

Şeyḫ ʿAlī ibni'l Heytī bkz. Şeyḫ ʿAlī ibn-i Heytī maddesi.
ş. 349a/11, 349a/18, 349a/26

Şeyḫ Beḳā bin Baṭū Irak'ta yetişen evliyaların büyüklerindendir. İsmi Bekā bin Batū Irākī'dir. Nehürü'l-mül köylerinden Nānbūs'ta yaşadı. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. 1158 yılı civarında orada vefat etti.
ş. 349b/20

Şeyḫ Ebū Saʿīd Ḳaylavī Evliya'nın ve bütün ilimlerde söz sahibi olan imamların büyüklerindendir. Irak'ın Kaylaviye kasabasında yaşamıştır. 1162 yılında orada vefat etmiştir.
ş. 349b/20
ş.+ye 349b/05

Şeyḫ Ebū Saʿīd Maḥremī 6.yy.'da Addülkadir Geylānī döneminde yaşamış bir veli.
ş. 348b/11

Şeyḫ Ebü'l-Ḥasan ʿAlī Cebbārī 6.yy.'da Addülkadir Geylānī döneminde yaşamış bir veli.
ş. 350a/14

Şeyḫ Ebü'l-Ḥasani'l-Ḳurşe bkz. Ebü'l-Ḥasan Ḳurşī maddesi.
ş. 349a/10db

Şeyḫ Ebü'l-Ḥasani'l-Ḳursī bkz. Ebü'l-Ḥasan Ḳurşī maddesi.
ş. 349a/10

Şeyḫ Ebü'l-Ḳāsım ʿÖmer Bezzāzī 6. yy.'da Abdülkadir Geylānī döneminde yaşamış bir veli.
ş. 350a/15

ŞeyḫḤayāt bin Ḳays Ḥarrānī Harran'da yetişen evliyanın büyüklerindendir. 1185 yılında vefat etmiştir. Irak'a bağlı Harran şehrinde doğup yetiştiği için Harranī nisbeti ile ünlü olmuştur.
ş. 349b/22

Şeyḫ Maʿrūf-i Kerḫī ö. 815. (?) Iraklı zahid ve sufi. Bağdat'ın Kerh mahallesinde doğmuştur. Eser telif ettiğine dair kaynaklarda biligi bulunmamaktadır. ş. 349b/21

Şeyḫ Muḥī'd-dīn ʿAbdü'l-ḳādir bkz. Ḥażret-i Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir Geylānī maddesi.
ş. 349a/12, 350a/16
ş.+dür 349b/19

Şeyḫ Rūmī (Şeyh Mahmud-ı Umevī) Babası Koç Baba adlı biridir. 4. Murat ile Revan seferine katılmıştır. İftira sonucu idam ettirildiği söylenir. Peçevī, 4. Murat'ın felç olmasına bu olayı manevi sebep sayar.
Ş. (**der-ẕikr-i şehādet-i Şeyḫ Rūmī**)
ş. 351a/19

Şeyḫ Ṣafī (Şeyh Safiyüddīn-i Erdebīlī) 1252'de Erdebil'de doğmuştur. Safvetü's-safa'nın yüzlerce hikaye ve menkıbevi rivayetlerinde, Şeyh Safī'nin Azerbaycan ve Küçük Asya'dan başlayarak, bugünkü Suriye, Hicaz ve Basra'ya yayılmış göçebe ve yerleşik K-Türk topluluklarına mensup müritlerine önderlik ettiği tasvir edilir. 1335 yılında vefat etmiştir.
ş. 318a/15

Şeyḫü'l-islām Esʿad Efendi (Hoca Saʿādeddin-zāde Hacı) "Tācü't-tevarih" müellifi Hoca Saʿādedin Efendi'nin oğullarından ve Birinci Ahmet, Birinci Mustafa, İkinci Osman, ve Dördüncü Murat devri şeyhü'l-islamlarından.
ş. 318b/09db, 318b/11, 323a/24
ş.+den 320b/04
ş.+ye 318b/09

Şeyḫü'l-islām Ḥüseyin Efendi Dördüncü Murat devrinde idam edilen şeyhü'l-islam.
ş. 337b/06, 340a/02

Şeyḫü'l-islām Ḳoca Yaḥyā Efendi bkz. Şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi maddesi.
ş. 323a/08db

Şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi Birinci Mustafa, Dördüncü Murat ve Sultan İbrahim devirlerinde üç defa şeyhü'l-islam olan büyük divan şairi.
ş. 323a/08, 325a/20, 325a/20db, 328b/21, 329b/09

T

Ṭarīf 6. yy.'da Abdülkadir Geylānī döneminde yaşamış ve onun

kerametine mahzar olmuş bir kişi.
ṭ. 350a/01

Taşköpri-zāde Kemāl Efendi Üçüncü Mehmet, Birinci Ahmet, Birinci Mustafa ve İkinci Osman devirleri kazaskerlerinden.
t.+nüñ 320b/03

Ṭayyār Meḥemmed Paşa Dördüncü Murat devri vezir-i azamlarındandır.
ṭ. 346a/13
ṭ.+ya 346a/10dc

Ü

Üsküdarī Maḥmūd Efendi (Mahmud Hüdayi Efendi; Şeyh Aziz) 16-17. yüzyıllarda yaşayan ve Sivrihisarlı olduğu halde tekkesinden dolayı "Üsküdarī" denilen büyük ve veli şair. Asıl ismi "Seyyid Mahmud"dur; manevi nüfuzunun büyüklüğünden dolayı tekkesi siyasi mücrimler için en emin melce haline gelmiştir.
ü. 318b/20, 323a/13
ü.+den 323a/13db

V

Veli Aġa 1630 yılında Mihriban kalesinin fethi için gönderilen bölüklerin ağalarından biri.
v.+yı 333b/25dc

Vezīr Bāḳī Paşa bkz. Bāḳī Paşa maddesi.
v. 330a/10

Vezīr Cānpūlād-zāde Muṣṭafa Paşa bkz. Cānpūlād-zāde Vezīr Muṣṭafā Paşa maddesi.
v. 342b/15

Vezīr Dilāver Paşa bkz. Dilāver Paşa maddesi.
v. 317b/24

Vezīr Gürci Meḥemmed Paşa bkz. Gürci Ḫādim Meḥemmed Paşa maddesi.
v. 342b/15db, 342b/16, 346b/03
v.+ya 325b/26dc

Vezīr Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa bkz. Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa maddesi.
v.+ya 326b/09

Vezīr Kenʿān Paşa bkz. Kenʿān Paşa maddesi.
v. 343b/21

Vezīr Mūsā Paşa bkz. Mūsā Paşa maddesi.
v. 343a/08, 346a/02

Vezīr-i aʿẓam ʿAlī Paşa bkz. İstanköylü Ḳapudan ʿAlī Paşa maddesi.
v. 321b/08
v.+nuñ 320b/05

Vezīr-i aʿẓam Bayrām Paşa bkz. Bayrām Paşa maddesi.
v. 346a/08dc

Vezīr-i aʿẓam Dāmād Meḥemmed Paşa bkz. Dāmād Meḥemmed Paşa maddesi.
v. 319a/02

Vezīr-i aʿẓam Dāvud Paşa bkz. Dāvud Paşa maddesi.
v. 325b/03dc

Vezīr-i aʿẓam Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa bkz. Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa maddesi.
v.+nuñ 336b/09dc

Vezīr-i aʿẓam Ḥāfıẓ Paşa bkz. Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa maddesi.
v.+yı 351a/24db

Vezīr-i aʿẓam Ḫalīl Paşa bkz. Ḫalīl Paşa maddesi.
v.+nuñ 332b/21dc

Vezīr-i aʿẓam Ḫüsrev Paşa bkz. Ḫüsrev Paşa maddesi.
v. 333b/16dc, 336b/01dc
v.+nuñ 333a/15dc, 336a/24dc, 336b/01dc

Vezīr-i aʿẓam Ḳoca Sinān Paşa Üçüncü Murat ve Üçüncü Mehmet devirleri vezir-i azamlarındandır. Sonsuz ihtirası ve korkaklığıyla devletin birçok belalar ve felaketler getirmiş olduğu için "Serdar-ı bī-ār" lakabıyla anılır.
v. 326b/21dc

Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa bkz. Çerkes Meḥemmed Paşa maddesi.
v. 329b/23dc

Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa (Tabanyassı) Dördüncü Murat devri vezir-i azamlarından.
v. 329b/23dc
v.+nuñ 343b/22
v.+yı 344a/05dc
v.-yı (**Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa-yı dilīr**)
v. 342b/17

Vezīr-i aʿẓam Receb Paşa bkz. Receb Paşa maddesi.
v.+nuñ 338a/26

Vezīr-i aʿẓam şüden Çerkes Meḥemmed Paşa
bkz. Çerkes Meḥemmed Paşa maddesi.
v. 329b/20

Vezīr-i aʿẓam şüden Kemankeş ʿAlī Paşa bkz. Kemankeş ʿAlī Paşa maddesi.
v. 328b/04

Vezīr-i aʿẓam Ṭayyār Meḥemmed Paşa bkz. Ṭayyār Meḥemmed Paşa maddesi.
v. 346a/21

Y

Yeñiçeri Aġası Ḥasan Ḫalīfe bkz. Ḥasan Ḫalīfe maddesi.
y. 337a/16dc, 337a/20
y.+nüñ 337a/16

Yeñiçeri Aġası Ḫüsrev Aġa bkz. Ḫüsrev Paşa maddesi.
y. 330a/11dc
y.+nuñ 332b/21dc

Yūsuf Ḫān Şirvan hanlarındandır.
y. 331b/09
y.+ı 331b/09db

Z

Ẓālim ʿAlī bkz. Ẓālim ʿAlī Ḫān maddesi.
ẓ. 335a/03

Ẓālim ʿAlī Ḫān İran kumandanlarındandır.
ẓ.+uñ 334b/23

Zeynel Ḫān Hüsrev Paşa'nın 1630 Irak seferinde Safavī ordusunun "Han-ı Hānān" denilen baş kumandanıdır. Mihriban muharebesinde mağlubiyetinden dolayı idam edilmiştir.
z. 334a/01, 334a/08, 334a/16, 334b/01
z.+uñ 333b/23

Ẕülfiḳār Paşa 1636'da Erivan muhafızı Murtaza Paşa'nın kethüdası. Sonradan valiliklerde bulunmuştur.
ẕ. 336a/15
ẕ.+yı 336a/03

Zolḳiewsḳy (Stanislas) 1617 ve müteakib seneler harekatında Lehistan başkumandanı.
z. 320a/04

5.2
YER ADLARI DİZİNİ

YER ADLARI DİZİNİ

A

ʿAcem Burcı Bağdat'ta büyük bir kule.
ʿa. 346a/26
ʿa.+nuñ 346a/27

Aġaḳapusı *T.b.i.* Osmanlılarda yeniçeri ağasının resmi makamına ve ikamet yerine verilen ad.
a.+na 322b/21, 323b/25, 324a/08, 326a/14
a.+nda 324a/13

Aḫısḳa Kura ırmağının soldan aldığı Koblian Suyu kıyısında, Tiflis-Batum yolu üzerindeki şehirdir. 1635 yılında Osmanlı topraklarına katılmış ve Çıldır eyaletinin merkezi sayılmıştır.
a. 332b/21, 332b/24dc, 343b/04dc
a.+ya 332b/06, 333a/14, 343b/09

Aḫısḳa Ḳalʿası Ahıska şehrinde bir kale. bkz. Aḫısḳa maddesi.
a. 343b/06, 343b/21
a.+n 332a/26, 343b/04

Āḫūr Köyi Edirne'nin Ipsala ilçesinin bir köyüdür.
ā. 320b/25

Aḳdeniz Kuzeyinde Avrupa, güneyinde Afrika, doğusunda Asya'nın yer aldığı dünyanın en büyük iç denizi.
a. 320a/22

Aḳkirmān Karadeniz'e dökülen Dinyester nehrinin ağzında bir şehir.
a. 319b/17

Anaṭolı (Anadolu) Asya kıtasının doğusunda yer alan geniş bölge.
a. 333b/24dc, 337a/15, 342b/15db, 342b/15dc, 342b/16

At Meydānı İstanbul'daki Sultanahmet Meydanı'nın eski adı.
a. 337a/25dc, 337b/02, 337b/23db, 337b/24, 339b/11db, 339b/14
a.+na 323a/05, 339a/26dc, 339b/25
a.+nda 323a/05db, 323a/05dc, 326a/08dc, 337b/03, 337b/21, 339a/21, 340a/15dc

Avlonya Arnavutluk'ta bir liman.
a. 350b/07, 350b/12

Ayaṣofya İnşa edildiği tarihte Doğu'nun en büyük kilisesidir. Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u fethettikten sonra ilk ezanı burada okutur ve ilk namazı burada kılar. İstanbul'un fethinden 1934 yılına kadar cami olarak kullanılır. 1934 yılından günümüze kadar ise müze olarak ziyaret edilmektedir.
a. 337b/04

Aydos (Aitos) Bulgaristan'da Burgas şehrinin kuzeybatısında Burgas-Yambol demiryolu üzerindeki şehirdir.
a. 320b/27, 321a/01dc

Azerbaycan Asya'nın batısında bulunan, İran ile Sovyetler Birliği arasında bölünmüş bölge.
a.+dur (**dārü'l-mülk-i Azerbaycan**) 343b/18

B

Bābü'l-Ezc ?
b.+de 348b/14

Baġdād Irak hükümetinin merkezi olup, Dicle'nin iki sahiline kurulmuş büyük bir şehir.

b. 326b/13, 327a/06, 327a/06, 327a/06dc, 327a/06dc, 327a/15, 328a/24, 329b/23, 330a/07, 331a/09, 331b/11dc, 333a/24, 333b/01, 333b/01, 333b/01db, 333b/13, 333b/19, 334b/19dc, 335b/10dc, 335b/11, 335b/11dc, 335b/15, 335b/21dc, 336a/01, 336a/27, 344a/05dc, 344a/06, 345b/23, 350b/02db
b. (**dārü's-selam-ı Baġdād**) 350b/02dc
b. (**fetḥ-i ḳalʿa-i Baġdād**) 346a/19dc
b.+a 326b/05, 326b/10, 327a/06dc, 327a/06dc, 327a/22, 327a/27, 331a/21, 331b/11dc, 331b/11dc, 335b/16, 336a/20, 349a/04, 349a/05, 350b/02
b.+a (**cānib-i Baġdād**) 332a/25, 333b/12, 345b/18, 346a/18
b.+a (**dārü'l-islām-ı Baġdād**) 326b/04dc
b.+a (**dārü'l-İslām-ı maḥrūse-i Baġdād**) 346a/15dc
b.+a (**ḳurb-ı Baġdād**) 346a/19
b.+da 336a/07, 348a/21
b.+da (**muḳābele-i Baġdād**) 346b/01
b.+dan 327a/06dc, 327a/20, 332a/11
b.+ı 327a/02, 331b/10
b.+ı (**eyālet-i Baġdād**) 327a/11
b.+uñ 327a/10, 335b/25, 336a/06, 349a/19, 351a/11dc
b.+uñ (**sūr-ı Baġdād**) 351a/13
b.-ı (**Baġdād-ı behişt-ābād**)
b. 326b/04, 331b/11
b.-ı (**cānib-i Baġdād-ı dārü's-selām**)
b. 350b/24
b.-ı (**icmāl-i sefer-i hümāyūn-ı Baġdād-ı dārü'l-cihād**)
b. 344b/02

Bāġ-ı Cinān Ḳalʿası bkz. Ẓālim ʿAlī Ḳalʿası maddesi.
b.+na 334b/20, 334b/21

Bardaʿ Arran bölgesinin önemli bir ticaret merkezi olan başkenti.
b. 330b/25

Beyt-Ullahü'l-ḥarām Kābe.
b. (**ṭavāf-ı beyt-Ullahü'l-ḥarām**)
b. 322a/24

Bingin bkz. Niğde maddesi.
b. 345b/12db

Birecik Urfa vilayetinde kaza merkezidir. Eski isimleri Birtha ve Apamea'dır.
b. 346a/10

Birecik Ḳalʿası Birecik'te bulunan bir kale. bkz. Birecik maddesi.
b. 346a/10dc
b.+na 345b/15

Boġdan Romanya'nın Moldovya eyaletinin Türkçe adıdır.
b. 319a/27, 322a/08, 322a/08, 322a/11
b.+a 322a/14
b.+ı 319b/03
b.+uñ 319b/05

Bolı Bolu, Batı Karadeniz'de bir ilimiz.
b. 345b/11

Bosna Osmanlı imparatorluğu'nun idare bölgesi. Yugoslavya'daki Sava nehrinin ismi ile tesmiye olunmuştur.
b. 333a/23, 345b/19db
b.+ya 345b/19

Budun Avusturya'da Tuna'nın sol sahilinde, Peşte'nin karşısında mühim bir kaledir.
b. 326b/21, 343a/01, 346a/05
b.+a 346a/02, 346a/04
b.+da 326b/19
b.+ı 340b/13, 346a/03

Burc-ı ʿAcemī bkz. ʿAcem Burcı maddesi.
b. 347b/24, 348b/04, 348b/05, 350a/25

Burusa Bursa. Orhan Bey tarafından alınan şehir önceleri Anadolu eyaleti'nin merkezi idi, daha sonra merkez Kütahya'ya taşındı ve Bursa adı geçen eyalete bağlı Hüdavendigar livasının merkezi oldu.
b.+da 326b/04
b.+ya 326b/03

C

Cāmiʿ-i şerīf-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān bkz. Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿi maddesi.
c.+da 326a/08dc

Cerrāh Şuyı ?
c. 346a/15

Cezā'ir Afrika'nın kuzey kıyısındaki ülke.
c.+e 319a/20, 350b/21, 350b/21dc

Cezā'ir Ḳalʿası Cezayir'de bir kale. bkz. Cezā'ir maddesi.
c. 350b/03

Cihān Şuyı ?
c. 346a/15db

Ç

Çoçora Boğdan'ın (Romanya'nın Moldovya eyaleti) yönetim merkezi olan Yaşbāzārı karşısında bir yer.
ç. 319b/06

D

Dergüzīn (Dergezin) İran'da Hemedan'ın 80 kilometre kuzeydoğusundaki ve Kazvin'in 140 kilometre güneybatısındaki kasaba.
d. 335a/25
d.+de 335a/26
d.+e 335a/03, 335a/22

Dergüzīn Boġazı İran'da Dergüzin kasabasında bulunan boğaz. bkz. Dergüzīn maddesi.
d.+nda 335a/22

Develi-Ḳaraḥiṣār Kayseri ilinde bir bölge.
d. 340b/14

Develi-Ḳaraḥiṣāre bkz. Develi-Ḳaraḥiṣār maddesi.
d. 340b/14db

Dimişḳ (Dimeşk) Suriye'nin merkezi olan Şam şehridir. bkz. Şām maddesi.
d.+de 349b/27

Dīvān Çeşmesi (Cellat Çeşmesi) Topkapı Sarayı'nda orta kapıya yakın çeşmedir. Ölüm cezasına çarptırılan devlet büyüklerinin başları burada kesilir ve cellatlar ellerini ve kılıcını burada yıkardı.
d. 325a/23

Diyale (Diyala) Dicle nehrinin sol yandan aldığı akarsudur. İran'ın Lūristan bölgesinden Gāverūd adıyla çıkar, Kuzeydoğuya sonra kuzeybatıya akarak Şirvan suyu ile birleşir ve onun adını alır.
d. (**nehr-i Diyale**) 347b/18
d.+ye (**nehr-i Diyale**) 347b/21

Diyār-ı bekr (Diyarbakır) Anadolu'nun güneydoğusunda bir ilimiz.
d. 326b/09, 326b/11, 330a/11dc, 331b/19dc, 332b/25, 336b/01dc, 336b/05, 336b/05dc, 346a/10dc, 346a/25, 351a/11dc, 351a/15dc
d.+de 333a/26, 333b/12dc, 336a/18dc, 344a/03, 351a/18
d.+de+ 336a/16dc
d.+den 336b/02
d.+e 327a/06dc, 327a/21, 330a/21, 333a/26dc, 336a/22, 336b/06dc, 342a/05dc,

343b/27db, 343b/27dc, 346a/11, 350b/24dc, 351a/18dc
d.+e (**cānib-i Diyār-ı bekr**) 344a/08, 351a/17
d.+e (**maḥmiyye-i Diyār-ı bekr**) 343b/27
d. (**ʿāzīmet-i hümāyūn-ı be-cānib-i Diyar-ı bekr**)
d. 351a/11

E

Edirne Trakya'da bulunan ve Osmanlı Devleti'ne başkentlik yapmış bir şehir.
e.+ye (**dārü'l-mülk-i Edirne**) 320b/24
e.+ye (**dārü'l-mülk-i maḥrūse-yi Edirne**) 320b/23dc

Eflāḳ Osmanlı tarihinde "memleketeyn" adıyla bilinen "Eflak ve Boğdan" isimli iki memleketten Karpatlar ile Tuna arasında bulunan kısma Türkler tarafından verilen ad. Moldavya ve Transilvanya ile beraber bugünkü Romanya'nın asıl çekirdeğini oluşturur.
e. 321a/02

Elçiḫānı İstanbul'da Kumkapı yolu üzerinde bulunan ve elçilerin misafir edildiği han.
e. 338b/05

Engerüs Macaristan.
e. 331a/14, 342a/01

Engürü (Ankyra, Ancora, enguriya, Beldet-i Selasil) Ankara. Bugün Türkiye'nin başkenti olan İç Anadolu Bölgesi'ndeki ilimiz.
e.+ye 326a/27

Erdebil İran Azerbaycanı'nda bir kasaba.
e. 330b/27
e.+e 317b/05, 318a/13, 330b/27db
e.+i 318a/15

Erżurūm Doğu Anadolu'da büyük ve tarihi bir şehrimiz. 1514 yılında Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı topraklarına katılmıştır.
e. 330a/04, 330a/04, 332b/03, 332b/24dc, 333a/10dc, 336a/18, 342a/09, 342b/27
e. (**Erżurūm-ı behcet-rüsūm**) 333a/04, 336a/21
e. (**saḥrā-yı Erżurūm-ı behcet-rüsūm**) 342a/05
e.+a 330a/11dc, 332b/03, 332b/04, 332b/06
e.+da 336a/16dc
e.+dan 336a/16
e.+ı 332b/16dc, 332b/21
e.+uñ 333a/10
E.-ı (**ṣaḥrā-yı Erżurūm-ı ḳudūm-ı behcet-rüsūm**)
e. 342a/05db

G

Gence Güney Kafkasya'da eski Eran'ın en mühim şehirlerindendir. Rus idaresinde Elizavetpol ismini almıştır.
g. 330b/25

Gök-meydānı Suriye'nin Şam şehrinde bir bölge.
g.+nda 345b/14

Gül-i Aḥmer bkz. Şehr-i Zūl Ḳalʿası maddesi.
g. 335b/27

Gül-i Aḫmer bkz. Şehr-i Zūl Ḳalʿası maddesi.
g. 333b/27dc, 334b/14dc,

Gül-i Aḥmer Ḳalʿası bkz. Şehr-i Zūl Ḳalʿası maddesi.
g. 333b/18, 333b/27, 336a/08
g.+n 333b/10
g.+ndan 334b/14

Gül-i Aḥmer Ḳalʿası bkz. Şehr-i Zūl Ḳalʿası maddesi.
g.+na 333b/18dc

Gürcistān Güney Kafkasya'da Şirvan'ın batısından Karadeniz'e kadar uzayan saha. Bu sahada Gürcülerden başka milletler de vardır.
g. 330b/13
g.+a 330b/15, 330b/17, 331a/10
g.+ı 330b/14
g.+uñ 330b/17, 330b/22

H

Ḥaleb Suriye'deki Osmanlı vilayet merkezlerindendir.
ḥ. 319a/09, 339b/11, 343a/24dc, 350b/26
ḥ.+e 345b/13dc
ḥ.+e (**cānib-i Ḥaleb**) 319a/10
ḥ.+i 344a/13

Ḥalebü'ş-şehbā bkz. Ḥaleb maddesi.
ḥ. 343a/24, 344a/10
ḥ.+ya 332a/15, 332a/23, 345b/13

Ḫarezm Orta Türkistan'da Aral gölü civarındaki bölge.
ḫ. 350a/02

Ḫarput Elazığ'ın bir ilçesidir. Bugün Elazığ adını taşıyan şehir, XIX. yy.'ın ilk yarısında bu yörenin en tanınmış şehri olan Harput'un yerini almıştır.
ḫ. 327a/06db, 327a/11

Ḥasan Barduḳ Irak'ta bir bölge.
ḥ. 344a/05

Ḫāṣṣoda *Ar.T.b.i.* Topkapı Sarayı'nda enderun odalarının birincisi.
ḫ.+ya 323a/21
ḫ.+yı 341a/08

Ḥażret-i Eyyūb-i Enṣārī Eyüp'te aynı isimdeki camiin avlusunda Osmanlı padişahlarının kılıç alaylarında ziyaret ettikleri muhteşem türbe.
ḥ.+de 325a/27

Ḥekīmḫānı Doğu Anadolu'da ilçe merkezi olan kasabadır. Eskiden Diyarbakır-Samsun caddesi üzerinde önemli bir konak yeriydi.
ḥ. 344a/07

Hemedān (Hagmatana) Kirmanşah'ın 125 km. kuzeydoğusunda bir şehir.
h. 335a/25, 335b/04
h.+a 335a/05
h.+a (**şehr-i Hemedān**) 335a/02
h.+da 335a/26

Ḥille Irak'ta bir kasaba.
ḥ. 335b/24, 336a/01, 336a/02, 336a/04dc, 336a/12
ḥ.+yi 336a/02dc

Ḥille Ḳalʿası Hille'de bir kale. bkz. Ḥille maddesi.
ḥ. 335b/24db
ḥ.+n 336a/09dc
ḥ.+na 335b/24, 335b/24dc

Ḥotin Romanya'nın Besarabya kısmında, Turla nehrinin sağ sahilinde eskiden krallığına ait müstahkem mevki.
ḥ. 320b/06, 320b/14, 322a/10

I

ʿIrāḳ Ortadoğu'da Fırat ve Dicle nehirlerinin aşağı mecraları boyunda uzanan ülkenin adı.
ʿı. 348a/21, 350a/22

Iṣfahān Tahran'ın 335 km. güneyinde İran'ın en büyük şehri.
ı.+a 335b/11

İ

İbrāhīm Paşa Sarayı Sultanahmet Meydanı'ndaki İbrahim Paşa sarayı.

i. 339b/25

Īsāḳçı Romanya'nın Dobruca kısmında Tulçi'nin 30 km. kuzeybatısında ve Tuna'nın sağ sahilindeki kasaba.
i. 321a/01dc

Īsāḳçı İskelesi Īsāḳçı kasabasında bulunan bir iskele. bkz. Īsāḳçı maddesi.
ī. 321a/01

İskenderiyye Mısır'ın Akdeniz'deki en mühim iskelesi ve Osmanlı sancak merkezidir.
i.+de 350b/27

İslāmbol bkz. İstanbul maddesi.
i. 336b/12db
i.+a 320a/10db, 320b/12db, 322a/23db, 326b/04db, 345b/04db, 350b/23db
i.+da 326b/26db, 333a/25db

İspanya Avrupa'nın güneybatısındaki İber yarımadasında yer alan ülke.
i. 351a/02

İstanbul Osmanlı Devleti'nin merkezi, başkenti.
i. 336b/12
i. (**İstanbul Boġazı**) 320a/17
i.+a 320a/10, 320b/12, 322a/23, 326b/04, 345b/04, 350b/22
i.+da 326b/27, 333a/25

İstanbul Boġazı İstanbul'da Marmara ile Karadeniz'i birleştiren su yoludur.
i. 320a/17

İznik bkz. İznikmid maddesi.
i. 344a/14db

İznikmid İznik. Bursa vilayetinde kaza merkezi.
i. 344a/14

K

Ḳahire Mısır'da Nil üzerinde büyük bir şehirdir.
ḳ.+yi 322b/01, 322b/01dc

Ḳarabaġ Azerbaycan'da orta Aras kuzeyinde eski sancak ve kışlak.
ḳ. 330b/25

Ḳaradeniz Eski adı Bahr-i Siyah olan Anadolu'nun kuzeyindeki deniz.
ḳ. 320b/16

Ḳaradere İran Azerbaycan'ındaki Çaldıran sahrasıyla Hoy şehri arasındaki konak.
ḳ. 327b/11
ḳ.+ye 327b/07

Ḳaraḥiṣar Afyon'un bir ilçesi.
ḳ.+da 345b/03

Ḳaramürsel ?
ḳ. 350b/21

Ḳarañlıḳḳapu Bağdat surlarında kapı.
ḳ.+ya 346b/03, 347b/18

Ḳarinābād Dalmaçya'nın Adriyatik sahilinde kasaba.
ḳ. (**Ḳarinābād**) 320b/24

Ḳars Doğuda bir ilimiz.
ḳ. 342a/11

Ḳasṭamonı Kastomonu. Karadeniz bölgesinde bir ilimiz.
ḳ. 330a/12

Ḳayṣeriyye Kayseri. İç Anadolu'da bir il.
ḳ. 330a/02, 340b/02
ḳ.+den 340b/14

Ḳızılḫān ?
ḳ.+a 327a/25
ḳ.+da 327a/25

Ḳonya Eski Osmanlı teşkilatında Karaman vilayetinin merkezi.
ḳ. 340b/02, 340b/02dc, 345a/22

Ḳosṭanṭiniyye bkz. İstanbul maddesi.
ḳ.+de (**dārü's-salṭana-i Ḳosṭanṭiniyye**) 333a/25dc
ḳ.+de (**maḥmiyye-i ᶜaliyye-i Ḳosṭanṭiniyye**) 345b/05, 320b/21db
ḳ.+den (**dārü'l-mülk-i ᶜaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**) 320b/21dc

ḳ.+den (**dārü'l-mülk-i ʿaliyye-i Ḳosṭanṭiniyye**) 320b/22
ḳ.+den (**dārü's-salṭanatü'l-ʿalliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**) 332b/24dc
ḳ.+den (**maḥmiyye-i ʿaliyye-i Ḳosṭanṭiniyye**) 332b/25
ḳ.+ye (**dārü's-salṭanatü'l-ʿalliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**) 344a/21dc
ḳ.+ye (**maḥmiyye-i ʿaliyye-i Ḳosṭanṭiniyye**) 322a/18
ḳ.+ye (**maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**) 336b/10dc, 350b/22dc
ḳ.+ye (**pay-i taḫt-ı ʿaliyye-i maḥmiyye-i Ḳosṭanṭiniyye**) 344a/04

Ḳudüs Filistin'de bulunan, Museviler Hıristiyanlar ve Müslümanlarca mukaddes kabul edilen ve Mescid-i Aksa'nın bulunduğu şehir.
ḳ-i (**Ḳudüs-i şerīf**)
ḳ. 333b/09

Ḳuşlar Ḳalʿası Bağdat'ın meşhur kulelerinden biri.
ḳ.+ndan 346b/01

L

Leh Polonya.
l. 319b/08, 319b/09, 320b/15, 321b/05, 321b/05db, 321b/07, 321b/17, 321b/22, 322a/08, 322a/12
l. (**memālik-i menḥūse-i Leh**) 320b/22
l.+den 319b/05
l.+den (**memālik-i menḥūse-i Leh**) 320b/22dc
l.+den (**ümerā-yı kibār-ı Leh**) 320a/02
l.+i (**vilāyet-i Leh**) 319b/09

M

Maġrib *Ar.i.* Garp, batı tarafında olan ülkeler.
m. (**diyār-ı Maġrib**) 350b/02dc
m.+üñ (**diyār-ı Maġrib**) 350b/02

Mardin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde şehir ve bu şehrin merkez olduğu il.
m. 327b/03, 327b/06, 327b/10, 328b/02, 330a/22
m.+de 327b/12, 336a/16, 336a/18
m.+den 336a/22
m.+e 327b/04, 327b/09, 327b/11
m.+e (**cānib-i Mardin**) 327b/02

Mavra Ege'de bir ada.
m. 318b/24

Mekke Hicaz'da Hz. Muhammed'in doğduğu ve Kabe'nin bulunduğu şehir.
m.-i (**Mekke-i mükerreme**)
m. 319a/18

Meşhed İran'da ziyaretgāh olan meşhur şehir. Horasan eyaletinin merkezidir.
m. 330b/27

Mışır Afrika'nın kuzeydoğusundaki büyük ülke.
m. 322b/01, 333a/23dc, 346b/04
m.+a 319a/17
m.+dan 325b/03dc, 325b/20, 338b/13
m.+ı 322b/01dc
m.+ı (**eyālet-i Mışır**) 344a/01

Mihribān bkz. Mihribān Ḳalʿası maddesi.
m. 334b/11dc, 335b/10dc
m.+a 334b/12
m.+da (**ṣaḥrā-yı Mihribān**) 334b/20

Mihribān Ḳalʿası İran'da eski bir kale
m. 334b/14dc
m.+na 334b/14
m.+nuñ 333b/23

Mihrübān bkz. Mihribān Ḳalʿası maddesi.
m. 333b/23dc
m.+a 334b/12dc, 334b/14dc, 334b/19dc

Muṣul Irak'ta eski Osmanlı vilayet merkezi.
m. 327a/22, 327a/23, 327a/24, 336a/16, 346a/14dc
m.+a 335b/23, 336a/04, 336a/04dc, 336a/09dc, 336a/09dc, 336a/10, 345b/17, 346a/17
m.+a (**cānib-i Muṣul**) 333a/27, 333a/27db, 335b/21dc, 346a/14
m.+da 333b/02, 333b/12
m.+dan 327a/21
m.+ı 327a/19, 346a/15db

Muṣul Ḳalʿası Musul'da bir kale. bkz. Musul maddesi.
m. 335b/24
m.+n 335b/24dc, 336a/16dc

N

Naḳībü'l-eşrāf Ġāzī Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿ bkz. Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿi maddesi.
n.+inde 326a/08dc

Naḳşa Kikladlardan Naxos/Naxia adasının Osmanlı devrindeki ismi. Dukalık merkezidir.
n. 319a/26

Nemçe Avusturya.
n. 319a/25, 321b/25

Nigde (Nakida, Nekide) İç Anadolu'nun güneydoğusunda vilayet merkezi.
n. 345b/12

Nişabur İran'ın Horasan ilinde bir kenttir.
n. 350a/01

Nuṣaybin Mardin iline bağlı bir kasaba.
n.+e 327b/06

O

Orta Cāmiʿ İstanbul'da yeniçeri odalarının ortasındaki yeniçeri camii. Kanunī devrinde yapılmıştır.
o.+de 323b/18
o.+e 323b/03, 325a/25

Orta Mescid bkz. Orta Cāmiʿ maddesi.
o.+e 324a/11, 324a/21

R

Raḳḳa Kuzey Suriye'de eski eyalet ve sonra kaza merkezi olan bölgedir.
r. 327b/05

Revān (Erivan) Bugünkü Ermenistan'ın başkentidir.
r. 340a/20, 342a/12, 343a/25, 343b/10, 344a/09
r. (**feṯḥ-i ḳalʿa-i Revān**) 342b/12dc
r. (**icmāl-i sefer-i hümāyūn-ı Revān**) 340a/24
r. (**icmāl-i sefer-i Revān**) 340a/23dc
r. (**ḳalʿa-i Revān**) 342b/08dc, 343a/26
r. (**ṣaḥrā-yı Revān**) 343b/20
r.+a 343a/25dc
r.+a (**cānib-i Revān**) 342a/11, 343b/19
r.+da (**ülke-i Revān**) 343a/19

Revān Ḳalʿası Revān'da bir kaledir. bkz. Revān maddesi.
r.+na 347b/19
r.+nuñ 343b/09

Rūmili Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'daki kısmına umumi verilen san.
r. 333b/24, 334a/13, 334a/17, 334a/18, 334a/23, 341a/15, 342b/15, 342b/15dc, 342b/23, 342b/27, 343b/22, 344a/02, 346b/04, 350b/07

S

Sasar Eflak'ta bir bölge.
s. 321a/02, 321a/04dc

Selānik Kuzey Yunanistan'da bir liman kenti. İlk kez I. Murat tarafından alınmıştır. Kent Bizanslılarla Osmanlılar arasında birkaç kez el değiştirmiştir. II. Murat döneminde yeniden ele geçirilen Selanik (1430), bir sancağa dönüştürülmüştür.
s.+e 350b/21

Serāv İran Azerbaycan'ında Tebriz'le Erdebil arasında ova.
s. 318a/10
s. (**ṣaḥrā-yı Serāv**) 318a/11

Sinur Çayırı ?
s. 340b/07
s.+ndan 342a/05

Sitanbol bkz. İstanbul maddesi.
s. 320a/19, 320a/24
s.+da 320a/23

Sivas Orta Anadolu'da bir ilimiz.
s. 318b/10
s.+a 340b/02

Sulṭān Meḥemmed Cāmiʿi bkz. Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿi maddesi.
s.+nde 326a/08dc

Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿi Fatih Camii. Fatih Sultan Mehmet tarafından 1467-1470 yılları arasında yaptırılmıştır. Caminin mimarı Sinanüddin Yusuf bin Abdullah'tır.
s.+ne 326a/07dc

Süleymāniyye İstanbul'da Süleymaniye Camii'nin bulunduğu mahalle.
s.+de 322b/21

Süleymān Ḫān Cāmiʿi Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle 1550-1557 yılları arasında Mimar Sinan tarafından yapılan camidir. Bir külliye şeklinde inşa edilmiştir.
s.-i (**SüleymānḪān Cāmiʿ-i şerīfi**)
s. 345b/05

Ş

Şāhbaġçesi Hemedan şehrinde içinde saraylar olan yer.
ş.+n 335a/11

Şām Arapçada Surişe manasına gelen bu isim Türkler arasında Suriye'nin merkezi olan Dimişk/Dimeşk şehrine ālem olmuştur. Osmanlı kaynaklarında "Şam-ı şerif" terkibine de çok rastlanır.
ş. 318b/19, 342a/09
ş.+a 318b/22
ş.-ı (**Şām-ı şerīf**)
ş. 335a/08, 342a/10

Şaṭ (Şattü'l-arap) Fırat ve Dicle ırmaklarının birleşmesiyle meydana gelen ve Basra körfezine dökülen akarsu.
ş. 333a/27
ş. (**nehr-i Şaṭ**) 333a/27dc, 345b/17

Şehrezūl Şehr-i Zūl. Kerkük sancağı ve eski eyaleti.
ş. 333b/17, 333b/17dc

Şehr-i Rān bkz. Şehr-i Zūl Ḳalʿası maddesi.
ş. 335a/01db,

Şehr-i Zūl bkz. Şehr-i Zūl Ḳalʿası maddesi.
ş. 335a/01, 336a/04dc, 336a/08dc
ş.+ı 336a/09dc

Şehr-i Ẕūl bkz. Şehr-i Zūl Ḳalʿası maddesi.
ş. 333b/17db

Şehr-i Zūl Ḳalʿası Kerkük vilāyetinin eski merkezi olan kale. Kanuni devrinde yapılmış ve sonra Safavi istilasında yıkılmıştır.
ş. 335b/27dc

ş.+n 333b/10dc, 335b/27

Şeh-zāde Cāmiᶜ İstanbul'da Mimar Sinan'ın ilk büyük eseri.
ş-i (**Şeh-zāde Cāmiᶜ-i şerīfi**)
ş.+ne 323b/14

Şirvān Hazar denizinin güneybatısında eski Şirvanşahlar ülkesi. Kanuni devrinde Safavīler ve Üçüncü Murat devrinde de Osmanlılar tarafında işgal edilmiştir.
ş. 331b/09
ş. (**ülke-i Şirvān**) 330b/25
ş.+a 331a/10

T

Tebrīz İran'da önemli ve büyük bir şehir.
t. (**ġāret-i Tebrīz**) 340a/24
t.+e (**cānib-i Tebrīz**) 343b/08, 343b/10, 343b/11
t.+üñ (**şehr-i Tebrīz**) 343b/14
t.-i (**Tebrīz-i dil-āviz**)
t. 343b/11

Ṭemeşvar (Tımışvar) Macaristan'da Banat eyaletinin merkezi.
ṭ. 344b/13, 344b/13

Toḳad bkz. Toḳat maddesi.
t.+a 330a/10db
t.+a (**maḥmiyye-i Toḳad**) 332b/26dc
t.+da 330a/10dc

Toḳat Karadeniz bölgesinde vilayet.
t. 330b/13
t.+a 330a/10, 330a/22
t.+a (**maḥmiyye-i Toḳat**) 332b/26
t.+da 329b/23dc, 330a/15, 330a/15db, 336b/04
t.+dan 332a/02

Ṭrablusşām Suriye'de Beyrut vilayeti'nin eski sancak merkezlerinden. Beyrut'un 65 km. kuzeydoğusundadır.
ṭ. 343a/24

Ṭuna Karadeniz'e akan büyük bir nehir.
ṭ. 337a/14
ṭ.+dan 321a/02

U

Urfa Güneydoğuda vilayet merkezi.
u. 346a/08
u.+dan 346a/08dc

Ü

Üsküdar İstanbul'da ve Boğaz'ın Anadolu yakasında kaza merkezi.
ü. 320a/19, 320a/20db, 332b/24dc, 340a/27dc
ü.+a 318b/17, 320a/22
ü.+a (**cānib-i Üsküdar**) 340a/27
ü.+a (**ṣaḥrā-yı Üsküdar**) 344b/03dc
ü.+da 320b/11
ü.+dan (**menzil-i Üsküdar**) 345a/14
ü.+ile 320a/24

V

Vālide Ḥammāmı Sultanahmet'te bulunan tarihi hamam.
v.+na 339b/11db, 339b/15

Varbaş ?
v. 321a/04

Venedik (Venezia) İtalya'nın kuzeydoğusunda şehir.
v. 319a/03, 350a/27dc, 350b/11dc, 351a/01
v.-i (**Venedik-i laᶜīn**)

Yanıḳ Macaristan'da Macarların Györ ve diğer Avrupa milletlerinin Raab dedikleri şehirdir.

y. 319b/07

Yaşbāzārı (Jassy) Romanya'da eski Boğdan voyvodalığının merkezlerindendir.

b. 319b/06

Yediḳulle İstanbul surunda eski zindan ve hazine dairesi.

y. 325a/17

y.+ye 319a/19, 325a/15dc, 325a/16

Yeñiel ?

y. 339b/11

Z

Ẓālim ʿAlī Ḳalʿası (Kala-i Zalim) Kerkük vilayetinde ve İran hududu yakınlarındaki Şehr-i Zūl kalesi civarında müstahkem mevki. Son Osmanlı teşkilatında Musul ilinin Süleymaniyye sancağındadır.

ẓ. 334b/26

Zengi Güney Kafkasya'da Revan kalesinden geçen ırmak.

z. (**nehr-i Zengi**) 342a/19, 342b/07

Ẕile Tokat ilinin bir ilçesidir.

ẕ. 325b/14

5.3
MAKAM VE KURUM ADLARI DİZİNİ

MAKAM VE KURUM ADLARI DİZİNİ

A

aġa *T.i.* Osmanlı Devleti'nde bazı kuruluşların başında bulunan saray memur ve mensuplarına verilen isim.
a. 321b/20, 322a/01, 322a/01db, 322a/26dc, 322a/27, 323b/18, 324b/01
a. (**Aḥmed Aġa**) 324a/23, 339b/01
a. (**Arnavud ʿAlī Aġa**) 325a/26
a. (**Dārü's-saʿāde Aġası Süleymān Aġa**) 321b/15
a. (**Ḫalīl Aġa**) 346b/24
a. (**Ḫüsrev Aġa**) 330b/02, 330b/06
a. (**İsmāʿīl Aġa**) 347a/26
a. (**Ḳara ʿAlī Aġa**) 323b/15
a. (**Ḳara Mezaḳ Aġa**) 326a/25
a. (**Ḳazancı-zāde Aḥmed Aġa**) 323b/17
a. (**Ḳırḳçeşmelü Ḳara ʿAlī Aġa**) 323b/12
a. (**Mīr-i ʿalem ʿAcem Ḥasan Aġa**) 323b/22
a. (**Murād Aġa**) 344a/11db
a. (**ʿOs̱mān Aġa**) 340b/12
a. (**Silāḥ-dār Aġası Aḥmed Aġa**) 339a/24
a. (**Ṣamṣuncıbaşı Muṣṭafā Aġa**) 333b/14dc
a. (**Yeñiçeri Aġası Ḫüsrev Aġa**) 330a/11dc
a.+dan (**ʿAlī Aġa**) 323b/20
a.+lar 324b/03, 324b/17, 325a/05, 328b/12
a.+ları 326a/08dc, 326a/08dc, 330a/15, 340a/02, 340a/02
a.+larına 326a/08dc, 335b/12, 340a/13
a.+larından 323b/16, 324a/27, 333b/14339a/26, 339a/26db, 339a/26dc
a.+larıyla 333b/26, 343a/07
a.+nuñ (**Yeñiçeri aġası Ḫüsrev Aġa**) 332b/21dc
a.+sı (**bölük aġası**) 332a/17, 333b/25dc
a.+sı (**dārü's-saʿāde aġası**) 322b/01, 323a/11dc, 323b/13dc, 326a/08dc
a.+sı (**Dārü's-saʿāde Aġası Muṣṭafā Aġa**) 319a/16
a.+sı (**Murād Aġa**) 344a/11
a.+sı (**Silāḥ-dār Aġası Aḥmed Aġa**) 339a/24, 339a/24dc
a.+sı (**tüfengciler aġası**) 343a/14
a.+sı (**yeñiçeri aġası**) 322a/26dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 330a/10, 330a/14, 330b/02, 330b/10, 331a/24, 331a/25
a.+sı (**Yeñiçeri Aġası Ḫasan Ḫalīfe**) 337a/16, 337a/16dc, 337a/20
a.+sı (**Yeñiçeri Aġası Ḫüsrev Aġa**) 330a/11dc, 332b/21dc
a.+sın (**dārü's-saʿāde aġası**) 323a/27
a.+sın (**yeñiçeri aġa**) 324a/11
a.+sına 338b/06
a.+sına (**dārü's-saʿāde aġası**) 323a/20dc
a.+sına (**yeñiçeri aġası**) 318a/27, 326a/08dc
a.+sınuñ (**dārü's-saʿāde aġası**) 323a/12
a.+sınuñ (**yeñiçeri aġası**) 332a/16
a.+ya (**Aḥmed Aġa**) 324a/24, 339b/01
a.+ya (**ʿAlī Aġa**) 323b/17

a.+ya (**Ḫalīl Aġa**) 332a/18
a.+ya (**Ḫüsrev Aġa**) 330a/21, 331a/25
a.+ya (**Meḥemmed Aġa**) 332a/18dc
a.+ya (**Murād Aġa**) 343a/24
a.+yı (**Aḥmed Aġa**) 339a/26dc, 339b/08
a.+yı (**Muṣṭafā Aġa**) 319a/16
a.+yı (**Samsuncıbaşı Muṣṭafā Aġa**) 333b/14
a.+yı (**Silāḥ-dār Aġası Aḥmed Aġa**) 339a/24dc
a.+yı (**Ṣamsuncıbaşı Muṣṭafā Aġa**) 333b/14db
a.+yı (**Velī Aġa**) 333b/25dc
a.-yı (**aġa-yı duḫterān-ı ḫaṣṣa**) 326a/08dc
a. 326a/08dc
a.-yı (**aġa-yı bābü's-saʿāde**)
a. 326a/08dc

aġalıḳ *T.i.* Osmanlı Devleti'nde bazı kuruluşların başında bulunan saray memuru ve mensupları olma durumu.
a. 332a/17
a.+ı (**yeñiçeri aġalığı**) 342b/18
a.+ın (**yeñiçeri aġalığı**) 323b/12, 332a/13
a.+ıyla (**yeñiçeri aġalığı**) 342b/17db

aşaġa bölük *T.i.* Sağ garipler ve sol garipler de denilen bir askerī bölük.
a. 343a/07

ʿases *Ar.i.* Gece devriye gezen, gece bekçisi.
ʿa.+i 325a/15

ʿasesbaşı *Ar.T.b.i.* Bekçibaşı.
ʿa.+ya 340a/14

B

bāḳī ḳullıḳ Baş-bakikulu denilen devlet gelirlerini toplayan birinci tahsil memuruna bağlı olan ve sayıları altmışı bulan mübaşirlerin bulunduğu mevki.
b.+ları 339b/13

balyoz *İt.i.* Osmanlı Devleti'nde Venedik elçisi. Bazen diğer frenk elçileri için de kullanılmıştır. Küçük elçi ve konsolosluklara verilen unvan.
b.+ın 319a/03
b.+ları 350b/26db, 350b/26dc

başçavuşlıḳ *T.b.i.* Başçavuş rütbesinde olma.
b. 324b/05, 325a/11

başdefter-dār *b.i.* Osmanlı maliye teşkilatı demek olan Bab-ı Defteri'nin büyük amiri.
b. 338b/15, 339b/13, 339b/17, 339b/24
b. (**Başdefter-dār Muṣṭafā Paşa**)
b. 337a/16dc

başdefter-dārlıḳ *b.i.* Osmanlı maliye teşkilatı demek olan Bāb-ı Defteri'nin büyük amiri olma durumu ve başdefterdārın makamı.
b. 322b/10

başdefter-dārlik *b.i.* bkz. başdefter-dārlıḳ maddesi.
b. 322b/12db

beg *T.i.* 1. Erkek adlarında kullanılan bir saygı sözü. 2. Osmanlı'da hükümdardan sonra gelen ve kurumların başında bulunan imtiyazlı kişiler.
b. 320a/02, 340a/18
b. (**İbrāhim Beg**) 327a/12
b. (**Ḳasım Beg**) 317b/25
b. (**Radol Beg**) 322a/08
b. (**Necātī Beg**) 345a/09
b.+i 327a/11, 345b/11
b.+i (**yayabegi**) 323b/17
b.+ler 334b/15
b.+lerinden 346b/04
b.+üñ (**Ḳasım Beg**) 318a/01

beglerbegi *T.b.i.* Osmanlı Devleti'nde pek ileri ve itibarlı bir memuriyet ve ona bağlı unvan.
b. 326a/05
b.+ler 317b/11, 333a/19, 334b/15
b.+lerden 334a/01
b.+lere 334b/18
b.+lerin 326b/06
b.+si 326b/09, 327a/21, 330a/11dc, 333b/24, 334a/13, 342b/15dc, 342b/16, 342b/27, 346a/26
b.+yi 336a/11

beglerbegilik *T.b.i.* Osmanlı Devleti'nde pek ileri ve itibarlı bir memurluk.
b.+in 327b/05, 343a/25

beglik *T.i.* Bey makamı, bey olma durumu.
b.+in 327a/06db

bıçḳucıbaşılıḳ ?
b.+dan 333b/14db

bostancıbaşı *Far.T.b.i.* Bostancı ocağının başı.
b. 323a/14
b.+dan 336b/24
b.+yı 323a/13db

bostancıbaşılıḳ *Far.T.b.i.* Bostancı ocağının başı olma durumu.
b.+dan 320b/13

bostancıbaşılik *Far.T.b.i.* bkz. bostancıbaşılıḳ maddesi.
b.+den 320b/13db

bölük ağası *b.i.* Altı Kapıkulu Süvarisi Bölüğünün her birinin amirine verilen isim.
b. 322a/26, 332a/17, 333b/25dc

C

cebecibaşı Silah yapan, tamir eden ve harp zamanlarında ordunun savaş malzemesini ileri hatlara kadar ulaştırmakla görevli asker sınıfının en büyük subayı.
c. 324b/23, 325a/18
c.+yı 325a/22

Ç

çāşnī-gīrān *Far.b.i.c.* Evvelce saraylarda sofra hizmetlerine bakanlar.
ç. 320b/25

çavuş *T.i.* Osmanlı Devleti'nde Divan-ı Hümayun vazifelisi, yaver.
ç. (**Ramażān Çavuş**) 322b/14, 322b/15
ç.+larına 340a/13

çavuşān *T.Far.i.c.* Çavuşlar.
ç. (**zümre-i çavuşān**) 326a/08dc
ç.+e 338b/02

çavuşbaşı *T.b.i.* Divan-ı Hümayun çavuşlarının başı, amiri.
ç. 325a/26
ç.+ya 332a/14

çelebi *i.* Efendi, nazik ve kibar, ince şahıs; şehir terbiyesi almış ince kimse.
ç. 338a/09
ç. (**Meḥemmed Çelebi**) 322b/22
ç. (**Mūsā Çelebi**) 337a/22, 337a/22, 337b/13, 337b/16
ç. (**Müneccimbaşı Meḥemmed Çelebi**) 322b/22db
ç. (**Nefʿī Çelebi**) 329b/02, 329b/03
ç. (**Ṣıddıḳī Çelebi**) 323b/27
ç.+den (**Mūsā Çelebi**) 337b/15
ç.+nüñ (**Mūsā Çelebi**) 337a/17, 337b/20
ç.+ye (**Mūsā Çelebi**) 337b/13
ç.+yi (**ʿĀrif Çelebi**) 345b/03
ç.+yi (**Bekir Çelebi**) 345b/02, 345b/04

çorbacı *Far.T.i.* Yeniçeri ocağında bölük zabiti (subayı) orta kumandanı.

ç.+lar 326a/08dc

çorbacılıḳ *Far.T.i.* Bölük zabitliği. bkz. çorbacı maddesi.
ç.+lar 337a/06

D

dārü's-saᶜāde aġası *i.* Sarayın harem dairesinde bulunan harem ağası.
d. 322b/01, 323a/11dc, 323b/13dc, 326a/08dc
d. (**Dārü's-saᶜāde aġası Muṣṭafā Aġa**) 319a/16
d.+n 323a/27
d.+na 323a/20dc
d.+nuñ 323a/12
d. (**Dārü's-saᶜāde aġası Süleymān Aġa**)
d. 321b/15

defter-dār *Ar.Far.b.i.* 1. Bir vilayetin para işlerini idare eden kimse. 2. [Eskiden] maliye vekiline verilen unvan.
d. 326b/11, 326b/11dc, 330a/09, 338a/19, 345b/19
d.+a 338b/19
d.+ı 345b/19db
d.+lar 327a/01, 339b/23
d. (**Defter-dār Muṣṭafa Paşa**)
d. 337a/16, 337a/20, 337b/24

defter-dārlıḳ *Ar.Far.T.b.i.* 1. Defterdarın gördüğü iş. 2. Defterdar makamı ve dairesi.
d. 330b/09, 338a/04
d.+ı 337a/15
d.+ına 330b/13
d.+ından 337a/14
d.+ıyla 344b/13

defter-dārlik *Ar.Far.T.b.i.* bkz defter-dārlıḳ maddesi.
d. 330b/09db, 337a/14db
d.+i 337a/14db
d.+inden 337a/14db
d.+ine 330b/13db
d.+iyle 344b/13db

dīvān *Ar.i.* Büyük meclis.
d. 338b/14, 339b/07, 340a/14, 347a/11
d. (**erbāb-ı dīvān**) 337b/08
d.+a 325b/26, 326a/02
d.+da 326a/05, 326a/06dc, 338b/14
d.+dan 322b/10
d.-ı (**dīvān-ı hümāyūn**)
d. 336b/20, 337a/15, 337a/19, 339a/26db, 339b/03, 340a/14dc, 347a/11dc
d.-ı (**dīvān-ı pādişāhī**)
d. 347a/19dc

diz-dār *Far.b.i.* Kale muhafızı.
d. 350b/16
d.+ı 350b/13

E

emīn-i tersāne *i.* Gemi yapılan yerin mali işlerinin sorumlusu.
e. (**Emīn-i Tersāne Defter-zāde İbrāhīm Efendi**)
e. 338a/05

G

ġāzī *Ar.i.* 1. Gaza eden, ordunun başına, geçen, savaşan; savaştan sağ ve muzaffer dönen. 2. Böyle bir ordunun başkumandanı.
ġ. 344a/27
ġ. (**der-ẕikr-i salṭanat-ı Ġāzī Sulṭān Murād Ḫān-ı Rābiᶜ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**) 329a/08dc
ġ. (**Ġāzī Girāy Ḫān**) 319b/07, 319b/11
ġ. (**Ġāzī Sulṭān Murād Ḫān**) 340a/23dc, 344b/02dc
ġ. (**Naḳībü'l-eşrāf Ġāzī Sulṭān Meḥemmed Ḫān**) 326a/08dc
ġ. (**Sulṭān Selīm Ġāzī**) 329b/05

ġ. (**Sulṭān Süleymān Ḫān Ġāzī**) 336a/19
ġ.+leri 334a/18, 350b/02dc
ġ.+lerinden 350b/03
ġ.+lerini 333a/03dc

H

ḫādim *Ar.s.* Harem ağası.
ḫ. (**Ḫādim Gürci Meḥemmed Paşa**) 325b/26

ḫalīfe *Ar.i.* 1. Birinin yerine geçen kimse. 2. Padişah.
ḫ. (**Yeñiçeri Aġası Ḥasan Ḫalīfe**) 337a/16dc
ḫ.+nüñ (**Ḥasan Ḫalīfe**) 337b/18
ḫ.+nüñ (**Yeñiçeri Aġası Ḥasan Ḫalīfe**) 337a/16
ḫ.-i (**ḳātil-i ḫalīfe-i ʿaṣr u evān ü pādişāh-ı devrān**)
ḫ. 326a/20

ḫān *Far.i.* Hükümdar, hakan.
ḫ. 319b/17, 321a/13, 330b/17, 343a/19
ḫ. (**Bektāş Ḫān**) 347a/05, 347a/05db, 347a/05dc, 347a/05dc, 347a/07dc, 347a/07dc, 347a/10, 347a/24, 347b/01, 347b/02dc, 347b/14
ḫ. (**der-ẕikr-i salṭanāt-ı Ġāzī Sulṭān Murād Ḫān-ı rābiʿ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**) 329a/08dc
ḫ. (**Emīr Güne Ḫān**) 343a/18, 344a/09
ḫ. (**Ġāzī Girāy Ḫān**) 319b/07, 319b/11
ḫ. (**Ġāzī Sulṭān Murād Ḫān**) 340a/23dc, 344b/02dc
ḫ. (**Ḫān Murād-ı ibn-i Şeh Selīm Ḫān-ı dü-vüm**) 348a/13
ḫ. (**icmāl-i cülūs-ı Sulṭān Murād Ḫān-ı rābiʿ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**) 329a/08
ḫ. (**Ḳarçıġay Ḫān**) 327b/06
ḫ. (**Naḳībü'l-eşrāf Ġāzī Sulṭān Meḥemmed Ḫān**) 326a/08dc
ḫ. (**Sulṭān ʿOṣmān Ḫān**) 322a/23
ḫ. (**Sulṭān Süleymān Ḫān**) 341b/18, 343b/23
ḫ. (**Sulṭān Süleymān Ḫān Ġāzī**) 336a/19
ḫ. (**Süleymān Ḫān Cāmiʿ-i şerīfi**) 345b/05
ḫ. (**Yūsuf Ḫān**) 331b/09
ḫ. (**Zeynel Ḫān**) 334a/01, 334a/08, 334a/16, 334b/01
ḫ.+a (**Ḳāsım Ḫān**) 327a/24
ḫ.+da (**Cāmiʿ-i şerīf-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān**) 326a/08dc
ḫ.+da (**cülūs-ı Sulṭān Muṣṭafa Ḫān**) 318b/08
ḫ.+ı 331b/07, 331b/09, 334a/02
ḫ.+ı (**Bektāş Ḫān**) 347a/07, 347a/07dc
ḫ.+ı (**Ḳalġa Sulṭān Devlet Girāy Ḫān**) 319b/18
ḫ.+ı (**Ḳarçıġay Ḫān**) 327a/19, 327b/01, 330b/14, 331b/09db
ḫ.+ı (**Sulṭān Meḥemmed Ḫān**) 320b/01
ḫ.+ı (**Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Ḫān**) 320b/02
ḫ.+ı (**Yūsuf Ḫān**) 331b/09db
ḫ.+lar 334a/01
ḫ.+ları 327a/09, 330b/19, 343a/12
ḫ.+uñ (**Bektāş Ḫān**) 346b/02, 347a/24
ḫ.+uñ (**Emīr Güne Ḫān**) 344a/09
ḫ.+uñ (**Zeynel Ḫān**) 333b/23
ḫ.+uñ (**Ẓālim ʿAlī Ḫān**) 334b/23
ḫ.-ı (**der-ẕikr-i salṭanāt-ı Ġāzī Sulṭān Murād Ḫān-ı rābiʿ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**)
ḫ. 329a/08dc
ḫ.-ı (**Ḫān Murād-ı ibn-i Şeh Selīm Ḫān-ı dü-vüm**)

ḫ. 348a/13
ḫ.-ı (**Sulṭān Murād Ḫān-ı sālis**)
ḫ. 326b/20dc
ḫ.-ı (**Sulṭān Murād Ḫān-ı sālis bin Sulṭān Selīm Ḫān-ı sānī**)
ḫ. 347b/25, 347b/26
ḫ.-ı (**Sulṭān Murād Ḫān-ı sālis ibn-i Sulṭān Selīm**)
ḫ. 347b/25db, 347b/25dc
ḫ.-ı (**Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı ibn-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān**)
ḫ. 325b/02

ḫāseki *Far.i.* Bostancı ocağına mensup küçük rütbeli subay.
ḫ. 346b/16dc, 347a/07dc

ḫāṣeki *Far.i.* bkz. ḫāseki maddesi.
ḫ. 346b/16dc

ḫāseki *Far.i.* bkz. ḫāseki maddesi.
ḫ. 347a/07dc

ḫazīnebaşı *Ar.T.b.i.* bkz. ḫazīne-dārbaşı maddesi.
ḫ. 333b/10

ḫazīne-dārbaşı *Ar.Far.T.b.i.* Hazinenin idare ve muhafazasına memur edilen kimselerin başı.
ḫ. 333b/10db

K

ḳāḍī-ʿasker *Ar.b.i.* Kazasker, [eskiden] ilmiye rütbelerinin sonuncusu ve mülkiyede bālālık, askerlikte müşir rütbesinin altında olan, Rumeli, Anadolu adıyla iki derecesi bulunan payedeki zat.
ḳ. 327a/01
ḳ.+i 344a/02
ḳ.+ler 326b/26db, 337b/07
ḳ.+lerden 338b/01

ḳalġa *T.i.* Kırım hanlığında veliahd.
ḳ. (**Ḳalġa Sulṭān Devlet Girāy Ḫān**) 319b/17

ḳā'im-maḳām *Ar.b.i.* Kaza kaymakamı.
ḳ. 318b/05, 332a/21
ḳ. 325b/27
ḳ.+uñ 318b/07
ḳ.-ı (**ḳā'im-maḳām-ı ṣadāret**)
ḳ. 350b/23, 350b/23dc

ḳā'im-maḳāmlıḳ *Ar.T.b.i.* 1. Kaymakam olma hali. 2. Kaymakamın vazifesi.
ḳ. 318b/05db, 330b/10
ḳ.+dan 318b/05, 318b/10

ḳā'im-maḳāmlik bkz. ḳā'im-maḳāmlıḳ maddesi.
ḳ.+den 318b/10db

ḳapucıbaşı *b.i.* Kapıcıların amiri olup, sarayın itibar edilen hizmetlilerindendir.
ḳ. 338b/08, 347a/26
ḳ.+larından 340b/12

ḳapucılar ketḫüdāsı Osmanlı Devleti'nde vilayetlere ait işleri İstanbul'da takip etmekle vazifelendirilmiş zat.
ḳ. 318b/18, 339b/04, 339b/06, 339b/08, 347a/06dc, 347a/26dc
ḳ.+n 339b/06, 347a/06dc, 319a/11

ḳapudan *İt.i.* Gemilerin, su vasıtalarının sevk ve idaresinden sorumlu en üst derecede kimse; gemi komutanı.
ḳ. 318b/24, 318b/27, 350b/22
ḳ. (**İstānköylü Ḳapudan ʿAlī Paşa**) 318b/26
ḳ. (**Ḳapudan Muṣṭafā Paşa**) 346a/22
ḳ.+ları 350b/22dc

ḳapudan paşa *İt.T.b.i.* bkz. ḳapudan maddesi.
ḳ. 343a/02

ḳapuḳulı *b.i.* Osmanlı Devleti'nin daimi ordusunu teşkil eden yaya ve atlı ücretli asker.
ḳ.+na 340b/07, 340b/07db

ketḫüdā *Far.i.* Devlet adamlarının ve varlıklı kimselerin işlerini gören kimse, kahya.
k. 328b/14
k. (**Mūsā Ketḫüdā**) 320a/11

k.+larınuñ 334a/06
k.+nuñ (**Meḥemmed Ketḫüdā**) 322b/16
k.+sı 318b/18, 320a/11, 343a/24, 344a/11
k.+sı (**ṣubaşı ketḫüdāsı**) 325a/14
k.+sına 318a/27
k.+sına (**vezīr-i aʿẓam ketḫüdāsı**) 318b/01

ketḫüdābeg *Far.T.b.i.* Yeniçeri ocağında yeniçeri ağasından sonraki en önemli kimse, kul kethüdası.
k. 324a/27

ketḫüdālıḳ *Far.T.i.* Kahyalık.
k.+ı 322b/11, 330b/15

ketḫüdāyeri *Far.T.b.i.* Bir kethüdaya muavinlik veya vekalet eden kimse.
k. 328b/14db

M

mīr *Far.i.* Amir, baş; kumandan, bey; vali.
m.-i (**mīr-i mīrān**) Beylerbeyi
m. 326a/05dc, 326a/08dc, 326a/18, 332b/08dc, 332b/09db, 333b/20dc, 333b/21dc, 334a/01dc, 334b/15dc, 334b/17dc, 336a/09dc, 343b/04dc
m.-i (**mīr-i mīrān-ı devletlü**)
m. 326b/06dc
m.-i (**mīr-i mīrān-ı mezbūrān**)
m. 332b/10dc
m.-i (**mīr-i mīrān-ı ẕī-şān**)
m. 332b/01, 332b/01db, 343b/04dc
m.-i (**vüzerā-yı mīr-i mīrān**)
m. 326a/08dc

mīr-āḫūr *Far.b.i.* İmrahor, sarayın ahır müdürü.
m. (**mīr-āḫūr-ı kebīr**)
m. 344b/10, 347a/07dc

mīrān *Far.i.c.* Beyler.
m. (**mīr-i mīrān**) 326a/05dc, 326a/08dc, 326a/18, 332b/08dc, 333b/20dc, 333b/21dc, 334a/01dc, 336a/09dc, 343b/04dc
m. (**vüzerā-yı mīr-i mīrān**) 326a/08dc
m.+ı (**mīr-i mīrān**) 332b/09db
m.+ı (**mīrān-ı mīrān**) 332b/09
m.+lar (**mīr-i mīrān**) 334b/15dc
m.+lara (**mīr-i mīrān**) 334b/17dc
m.-ı (**mīr-i mīrān-ı devletlü**)
m. 326b/06dc
m.-ı (**mīr-i mīrān-ı mezbūran**)
m. 332b/10dc
m.-ı (**mīr-i mīrān-ı ẕī-şān**)
m. 332b/01, 332b/01db, 343b/04dc
m.-ı (**mīrān-ı mīrān**)
m. 332b/08

mīr-i ʿalem *Far.Ar.b.i.* Bayrak beyi. [Eskiden, saray memurlarının ileri gelenlerine verilen bir unvan.]
m. (**Mīr-i ʿAlem ʿAcem Ḥasan Aġa**)
m. 323b/21

mīrzā *Far.b.i.* İranlılara mahsus bir asalet unvanı, beyzade. İsmin başına getirilirse alelade efendi, bey manasına gelir.
m. (**Mīrzā Meḥemmed Ḥüseyin**) 318b/02
m. (**Mīrzā Ḥüseyin**) 318b/02db

mutaṣarrıf *Ar.i.* Bir sancağın en büyük idare amiri.
m. 345b/12
m. ol- 319b/03, 333b/24dc, 342a/09

müneccimbaşı *Ar.T.b.i.* Saray müneccimlerinin başı olan kimse.
m. (**Müneccimbaşı Meḥemmed Çelebi**) 322b/22db

m. (**Müneccimbaşı Meḥemmed Efendi**) 322b/15

müteferriḳa *Ar.i.* Padişah, sadrazam ve vezirlerin emirlerini götüren kimse.
m. 338b/02
m.+larıyla 343a/09

N

naḳībü'l-eşrāf *Ar.b.s.* Peygamber soyundan olanların işlerini görmek üzere içlerinden hükümetçe tayin olunan memur.
n. (**ḥażret-i naḳībü'l-eşrāf**)
n. 326a/08dc
n. (**Naḳībü'l-eşrāf Ġāzī Sulṭān Meḥemmed Ḫān**)
n. 326a/08dc
n. (**Naḳībül-eşrāf Ġubārī Efendi**)
n. 323a/17

O

odabaşı *b.i.* Yeniçeri ocağında, yüksek rütbeli ve kıdemli zabit.
o.+lar 328b/12
o.+ları 328b/09
o.+larına 323b/25
o.+larla 328b/12db

ortaçavuş *T.b.i.* Yeniçeri ocağı zabitlerinden biridir. Kıdem sırasında başçavuştan sonra gelir.
o. 324a/22

orta defterdārlıḳ Anadolu defterdarlığı. Baş-defterdardan sonra gelen defterdarlık makamı.
o. 337a/15

P

pādişāh *Far.b.i.* Padişah, hükümdar.
p. 318b/07, 320b/01, 320b/02, 320b/06, 321a/09, 321b/01, 322b/01dc, 322b/04, 322b/04dc, 323a/06, 323a/15, 323a/15db, 323a/15dc, 323b/19, 323b/24, 323b/26, 324a/02, 324a/02db, 324a/06, 324b/13, 324b/18, 325a/13, 326a/08dc, 326a/18, 331a/09db, 332a/05, 332a/12, 332a/12dc, 333a/21, 336b/05dc, 336b/27, 337a/11dc, 337a/25, 339a/17dc, 339a/17dc, 339a/18, 339a/24dc, 339a/26dc, 342a/21, 342b/02, 343a/20dc, 343a/22, 343b/08dc, 343b/10dc, 343b/27, 344a/08, 344a/20dc, 344a/21, 346a/10, 346a/10dc, 347a/11dc, 351a/06
p.+a 319a/02, 319a/04, 319a/15, 319a/15db, 321b/17, 321b/22, 322a/02, 322b/23, 323a/01, 326a/11, 337a/07, 337a/25dc, 338b/10, 338b/10dc, 339a/27, 340a/10, 340a/22, 347a/07dc, 347a/07dc
p.+a (**cenāb-ı pādişāh**) 344a/12db
p.+da 328b/24, 337b/11
p.+dan 330a/06dc, 330a/07, 337a/12db, 343b/26, 346b/16dc, 347a/07dc
p.+ı 322a/04, 323a/11dc, 336a/27, 336a/27dc, 337a/02, 343a/20, 351a/08
p.+lar 344a/26
p.+lardan 341a/18
p.+laruñ 344a/27
p.+um 323a/08, 323a/08dc, 324b/21, 325a/02, 326b/22, 329b/04, 333a/18, 339a/24, 339a/26dc, 347b/02dc
p.+umuñ 347b/05

p.+umuz 325a/04, 331a/09, 331a/10, 340a/08, 342a/16, 346b/24dc, 346b/25
p.+umuza 323a/12, 350b/13
p.+umuzı 340b/25
p.+uñ 321b/20, 322b/09, 322b/18, 323a/03, 323a/03dc, 328b/11, 333a/22, 337a/13, 337a/21dc, 337a/22, 339a/17, 340b/04dc, 340b/27, 342a/15, 342a/25, 342b/10, 344a/20, 347b/02db, 347b/03
p.+uñdur 347b/07
p.+uñuzuñ 317b/19
p.-ı (**ʿazīmet-i hümāyūn-ı pādişāh-ı ḳahramān-ı zamān**)
p. 344b/02dc
p.-ı (**ʿazīmet-i pādişāh-ı devrān**)
p. 340a/23dc
p.-ı (**dest-būs-ı pādişāh-ı devrān**)
p. 321a/14
p-ı (**emr-i hümāyūn-ı pādişāh-ı maḳrūn**)
p. 345b/09db
p.-ı (**emr-i hümāyūn-ı pādişāh-ı ẓafer-maḳrūn**)
p. 345b/09
p.-ı (**fermān-ı pādişāh-ı kişver**)
p. 321a/19
p.-ı (**ḫidmet-i pādişāh-ı ʿālem-penāh**)
p. 343a/19db
p.-ı (**ḫużūr-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı ʿalī-miḳdār**)
p. 339a/22
p.-ı (**ḫużūr-ı pādişāh-ı ʿālem**)
p. 344a/21
p.-ı (**ḳātil-i ḫalīfe-i ʿaṣr u evān ü pādişāh-ı devrān**)
p. 326a/20
p-ı (**maġżūb-ı pādişāh-ı devrān it-**)
p. 338b/11dc
p.-ı (**maġżūb-ı pādişāh-ı ʿalī-miḳdār ol-**)
p. 342a/08
p-ı (**maġżūb-ı pādişāh-ı devrān ol-**)
p. 320b/26
p.-ı (**maẕbūṭ-ı pādişāh-ı ẕī-şān**)
p. 343a/26
p.-ı (**muḫālefet-i pādişāh-ı ẕī-cāh**)
p. 320b/18
p.-ı (**naṣb-ı ḫıyām-ı pādişāh-ı nuṣret-encām**)
p. 321a/13
p.-ı (**pādişāh-ı āfāḳ**)
p. 320b/15
p.-ı (**pādişāh-ı ʿālem-penāh**)
p. 333b/07, 340b/24, 342a/25db, 342b/22, 343a/09, 343b/08, 344b/17, 346b/13, 351a/11
p.-ı (**pādişāh-ı ʿālem-penāh-ı ẓıll-ullah**)
p. 340a/25
p.-ı (**pādişāh-ı ʿālī-cāh**)
p. 321b/05, 340b/15, 345a/24, 351a/05
p-ı (**pādişāh-ı ʿālī-ḳadr**)
p. 345a/24
p.-ı (**pādişāh-ı aṣr**)
p. 341b/20
p.-ı (**pādişāh-ı ʿaṣr ü evān**)
p. 322a/22
p.-ı (**pādişāh-ı baḥr ü berr**)
p. 332b/22
p.-ı (**pādişāh-ı bī-naẓīr**)
p. 329a/18
p.-ı (**pādişāh-ı bī-pāk**)
p. 329a/20
p.-ı (**pādişāh-ı cedīd**)
p. 329b/11
p.-ı (**pādişāh-ı deryā-dil**)
p. 344a/10
p-ı (**pādişāh-ı deryā-nevāl-i ḫāk-i pāy**)
p. 347a/08
p-ı (**pādişāh-ı devrān**)
p. 340b/03dc, 343a/26dc

p.-ı (**pādişāh-ı enām**)
p. 322a/22dc, 343b/21
p.-ı (**pādişāh-ı gerdūn**)
p. 350b/01
p.-ı (**pādişāh-ı İslām**)
p. 351a/02
p.-ı (**pādişāh-ı İslām-ı gerdūn**)
p. 350b/01dc
p.-ı (**pādişāh-ı kişver-gīr**)
p. 343b/16
p.-ı (**pādişāh-ı maġfūr**)
p. 342a/03, 342a/18, 344b/06, 344b/11, 350a/27, 351a/20, 351a/27
p.-ı (**pādişāh-ı maẓlūm**)
p. 324a/02, 324a/11, 324a/13, 324a/14, 324a/16
p.-ı (**pādişāh-ı memālik-i İslām**)
p. 348a/12
p.-ı (**pādişāh-ı nuṣret-dest-gāh**)
p. 342b/12
p.-ı (**pādişāh-ı ẕī-cāh**)
p. 345a/20, 347b/27
p.-ı (**pādişāh-ı ẕī-şān**)
p. 329a/11dc, 342b/26, 343b/25
p-ı (**rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı ʿaṣr u evān**)
p. 343a/13
p.-ı (**rikāb-ı pādişāh-ı ʿālem-gīr**)
p. 320a/05
p.-ı (**rikāb-ı pādişāh-ı devrān**)
p. 343a/14db
p.-ı (**taḳbīl-i ẕeyl-i pādişāh-ı devrān**)
p. 321a/03
p.-ı (**taʿḳīb-i pādişāh-ı ʿālem-penāh it-**)
p. 344a/14
p.-ı (**uġur-ı pādişāh-ı devrān**)
p. 342b/08
p.-ı (**vekīl-i muṭlaḳ-ı pādişāh-ı ʿālem**)
p. 351a/15

paşa *T.i.* Osmanlı Devlet'inde yüksek dereceli sivil ve askerlere verilen unvan; askerlikte mirliva (tuğgeneral) dan itibaren yüksek rütbelilere verilen unvan.
p. 317b/01, 317b/27, 321a/08, 326a/02
p. (**Abaza Paşa**) 326a/19
p. (**ʿAbdī Paşa**) 345b/11
p. (**Aḥmed Paşa**) 333b/20dc, 342b/27
p. (**ʿAlī Paşa**) 318b/27db, 319a/06, 320b/07, 320b/12
p. (**Bāḳī Paşa**) 317b/07, 318a/02, 319a/19, 322b/08, 322b/11, 322b/20db, 323b/22, 330a/16db, 330b/01, 330b/08
p. (**Başdefter-dār Muṣṭafā Paşa**) 337a/16dc
p. (**Bayrām Paşa**) 328b/14, 345b/16, 345b/20, 346a/08, 346a/13
p. (**bażʿ-ı aḫlāḳ-ı ḥasene-i Vezīr Mūsā Paşa**) 341a/26db
p. (**Çerkes Meḥemmed Paşa**) 329b/22, 333b/25
p. (**Dāmād Meḥemmed Paşa**) 318b/05
p. (**Dāvud Paşa**) 324b/22, 325a/07, 325a/12, 325a/23
p. (**Debbāġ Meḥemmed Paşa**) 321b/09
p. (**Debbāġ Paşa**) 321b/18, 321b/24
p. (**Defter-dār Muṣṭafā Paşa**) 337a/20
p. (**Deli Ḥüseyin Paşa**) 343a/03
p. (**Deli Yūsuf Paşa**) 334a/13dc
p. (**Delü Ḥüseyin Paşa**) 346a/24
p. (**Derviş Meḥemmed Paşa**) 346a/25
p. (**Dilāver Paşa**) 321b/02, 322b/22dc, 323a/03,

323a/04dc, 323a/11dc, 323a/13, 323a/20db, 323a/27
p. (**Dişlen ʿAlī Paşa**) 332a/18dc
p. (**Ferhād Paşa**) 326b/20, 341b/04
p. (**Gürci Ḫādim Meḥemmed Paşa**) 325b/26db
p. (**Gürci Meḥemmed Paşa**) 325b/20dc, 325a/21, 325a/25, 329b/14, 332a/21
p. (**Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa**) 327a/20
p. (**Ḥāfıẓ Paşa**) 327a/06dc, 327a/11dc, 327b/05, 330b/02, 331a/06, 331b/11, 332a/11, 333b/08, 339a/05, 346b/27
p. (**Ḥasan Paşa**) 334a/15, 334a/23
p. (**Ḫādim Gürci Meḥemmed Paşa**) 325b/27
p. (**Ḫalīl Paşa**) 318b/06, 318b/06, 318b/13, 318b/14, 318b/16, 329b/13, 332a/11, 334a/14, 334a/20, 334a/20, 336a/03, 336a/15, 342a/06, 346b/09
p. (**Ḫüsrev Paşa**) 330a/10dc, 336b/10, 336b/17, 337a/05
p. (**Ḥüseyin Paşa**) 320b/13, 321b/09, 321b/12. 321a/26, 323b/13, 323b/23, 327a/25, 346a/23
p. (**İbrāhīm Paşa**) 333b/14db
p. (**İskender Paşa**) 319a/20, 319a/21, 319b/02, 319b/15, 320b/19, 321b/10
p. (**İstanköylü Ḳapudan ʿAlī Paşa**) 318b/26
p. (**Kenʿān Paşa**) 343a/08, 343b/04, 343b/05
p. (**Ḳapudan-zāde ʿAlī Paşa**) 318b/27
p. (**Ḳapudan Muṣṭafā Paşa**) 346a/22
p. (**Ḳapudan Paşa**) 343a/02
p. (**Ḳaraḳaş Paşa**) 321a/24, 322b/04
p. (**ḳatl-i Kemankeş ʿAlī Paşa**) 329b/19
p. (**Ḳalavun Yūsuf Paşa**) 326a/26
p. (**Ḳoca Sinān Paşa**) 326b/21
p. (**Kör Ḥüseyin Paşa**) 321a/08
p. (**Küçük Aḥmed Paşa**) 327b/03
p. (**Lefkeli Muṣṭafā Paşa**) 325b/24
p. (**Maḥmūd Paşa**) 326a/27, 334a/15dc
p. (**Meḥemmed Paşa**) 318b/17, 322b/11, 329b/20dc, 338a/26dc
p. (**Merre Ḥüseyin Paşa**) 320a/08, 326a/01, 328b/05
p. (**Murtażā Paşa**) 342a/08, 343a/07, 343a/25dc, 343a/27
p. (**Mūsā Paşa**) 340b/10, 341a/13, 341a/25
p. (**Muṣṭafā Paşa**) 338a/02, 342b/18, 351a/16
p. (**Naṣūḥ Paşa**) 318a/17
p. (**ʿÖmer Paşa**) 333b/11
p. (**Receb Paşa**) 338b/07, 338b/14db, 339a/10, 339a/12
p. (**Silaḥ-dār Muṣṭafā Paşa**) 340b/04
p. (**Silaḥ-dār Paşa**) 342a/08, 346b/01, 347a/25, 351a/17
p. (**Ṣadr-ı aʿẓam ʿAlī Paşa**) 328b/25
p. (**Ṣadr-ı aʿẓam Ḥāfıẓ Paşa**) 330b/11, 336b/20
p. (**Ṣadr-ı aʿẓam Receb Paşa**) 337b/11
p. (**Ṣūfī Meḥemmed Paşa**) 318b/04, 318b/10
p. (**Ṭayyār Meḥemmed Paşa**) 346a/13
p. (**Vezīr-i aʿẓam ʿAlī Paşa**) 321b/08, 329b/08
p. (**Vezīr-i aʿẓam Bayrām Paşa**) 346a/08dc

p. (**Vezīr-i aʿẓam Dāmād Meḥemmed Paşa**) 319a/03
p. (**Vezīr-i aʿẓam Dāvud Paşa**) 325b/03dc
p. (**Vezīr-i aʿẓam Ḥāfıẓ Paşa**) 332a/11dc
p. (**Vezīr-i aʿẓam Ḫüsrev Paşa**) 333b/16dc, 336b/01dc
p. (**Vezīr-i aʿẓam Ḳoca Sinān Paşa**) 326b/21dc
p. (**Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa**) 329b/23dc
p. (**Vezīr-i aʿẓam şüden Çerkes Meḥemmed Paşa**) 329b/20
p. (**Vezīr-i aʿẓam şüden Kemankeş ʿAlī Paşa**) 328b/05
p. (**Vezīr-i aʿẓam Ṭayyār Meḥemmed Paşa**) 346a/21
p. (**Vezīr Bāḳī Paşa**) 330a/10
p. (**Vezīr Cānpūlād-zāde Muṣṭafā Paşa**) 342b/16
p. (**Vezīr Dilāver Paşa**) 317b/25
p. (**Vezīr Gürci Meḥemmed Paşa**) 342b/15db, 342b/16, 346b/03
p. (**Vezīr Mūsā Paşa**) 343a/08, 346a/03
p. (**Ẕülfiḳār Paşa**) 336a/15
p.+da (**Dāvud Paşa**) 325b/07
p.+dan (**Debbāġ Paşa**) 321b/17
p.+nuñ (**ʿAlī Paşa**) 329b/20
p.+nuñ (**Bāḳī Paşa**) 330a/21
p.+nuñ (**Cānpūlād-zāde Vezīr Muṣṭafā Paşa**) 338b/05
p.+nuñ (**Çaġal-zāde Vezīr Maḥmūd Paşa**) 326a/23
p.+nuñ (**Dāvud Paşa**) 325b/18
p.+nuñ (**Defter-dār Muṣṭafā Paşa**) 337a/16
p.+nuñ (**Dilāver Paşa**) 323a/11
p.+nuñ (**Dişlen Ḥüseyin Paşa**) 332a/19
p.+nuñ (**Ḥāfıẓ Paşa**) 330a/20, 330a/20db, 332a/10, 336a/25, 336b/09
p.+nuñ (**Ḫalīl Paşa**) 332a/10dc, 332a/11db
p.+nuñ (**Ḫüsrev Paşa**) 332b/21, 332b/23, 332b/24dc, 333a/24dc, 333b/10dc, 336b/06dc, 336b/14
p.+nuñ (**Ḥüseyin Paşa**) 320b/05
p.+nuñ (**İskender Paşa**) 319a/24, 320a/11
p.+nuñ (**Meḥemmed Paşa**) 338a/26
p.+nuñ (**Merre Ḥüseyin Paşa**) 325b/03dc
p.+nuñ (**Receb Paşa**) 332b/24, 336b/10, 338a/26, 338b/10dc
p.+nuñ (**Vezīr-i aʿẓam ʿAlī Paşa**) 320b/05, 329b/19dc
p.+nuñ (**Vezīr-i aʿẓam Ḥāfıẓ Paşa**) 332a/10dc, 336b/09dc
p.+nuñ (**Vezīr-i aʿẓam Ḫalīl Paşa**) 332b/21dc
p.+nuñ (**Vezīr-i aʿẓam Ḫüsrev Paşa**) 333a/15dc, 336a/24dc
p.+nuñ (**Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa**) 343b/22
p.+nuñ (**Vezīr-i aʿẓam Receb Paşa**) 338a/26
p.+ya (**Arnavud-zāde Aḥmed Paşa**) 333b/20
p.+ya (**Bāḳī Paşa**) 318a/09, 318b/01, 330a/16
p.+ya (**Dāvud Paşa**) 324b/26
p.+ya (**Debbāġ Paşa**) 321b/12
p.+ya (**Deli Ḥüseyin Paşa**) 344a/01
p.+ya (**Dişlen ʿAlī Paşa**) 332a/20dc
p.+ya (**Dişlen Ḥüseyin Paşa**) 332a/22
p.+ya (**Gürci Meḥemmed Paşa**) 325b/01, 332a/20db
p.+ya (**Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa**) 330a/11dc, 336b/01, 336b/01dc
p.+ya (**Ḥāfıẓ Paşa**) 330b/05, 331a/04, 332a/13dc, 337a/03dc

p.+ya (**Ḫalīl Paşa**) 332a/13
p.+ya (**Ḫüsrev Paşa**) 347a/01
p.+ya (**Ḥüseyin Paşa**) 323b/12, 323b/27, 324a/01, 327a/24
p.+ya (**Kenʿān Paşa**) 343b/04dc, 343b/04dc
p.+ya (**Küçük Aḥmed Paşa**) 342a/10, 344a/13
p.+ya (**Meḥemmed Paşa**) 319a/07, 338b/13, 339a/16
p.+ya (**Merre Ḥüseyin Paşa**) 325b/20
p.+ya (**Murtażā Paşa**) 336b/01dc, 336b/06
p.+ya (**ʿÖmer Paşa**) 333b/09
p.+ya (**Receb Paşa**) 337a/11dc, 337a/12, 339a/09, 339a/15
p.+ya (**Silaḥ-dār Paşa**) 342a/10, 351a/09
p.+ya (**Ṣadr-ı aʿẓam İbrāhīm Paşa**) 343b/24
p.+ya (**Ṣadr-ı aʿẓam Meḥemmed Paşa**) 339a/18dc
p.+ya (**Vezīr Gürci Meḥemmed Paşa**) 325b/26dc
p.+ya (**Vezīr Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa**) 326b/09
p.+yadur (**Dāvud Paşa**) 324b/02
p.+yı (**Abaza Paşa**) 332b/03, 333a/16dc
p.+yı (**Abdāl Paşa**) 333b/21
p.+yı (**ʿAlī Paşa**) 326a/08dc, 332b/02dc, 333b/21dc
p.+yı (**Bıçḳucı İbrāhīm Paşa**) 333b/14
p.+yı (**Dāmād Meḥemmed Paşa**) 318b/11
p.+yı (**Dāver Paşa**) 323a/20dc, 323a/20dc
p.+yı (**Defter-dar Muṣṭafā Paşa**) 337b/24
p.+yı (**Deli Yūsuf Paşa**) 333b/24dc
p.+yı (**Delü Yūsuf Paşa**) 333b/24
p.+yı (**Dilāver Paşa**) 321b/01, 323a/20dc
p.+yı (**Ferhād Paşa**) 326b/20dc
p.+yı (**Gürci Meḥemmed Paşa**) 326a/02dc
p.+yı (**Gürci Paşa**) 326a/03
p.+yı (**Ḥāfıẓ Paşa**) 336b/22, 337a/03, 351a/24
p.+yı (**Ḥasan Paşa**) 333b/25
p.+yı (**Ḫalīl Paşa**) 318b/13db, 333b/24
p.+yı (**Ḫüsrev Paşa**) 332b/23dc, 336b/01dc
p.+yı (**Ḥüseyin Paşa**) 324a/13, 332b/02
p.+yı (**Ḳaraḳaş Paşa**) 321a/26
p.+yı (**Kör Ḥüseyin Paşa**) 327a/22
p.+yı (**Maḥmūd Paşa**) 326a/24, 333b/14dc
p.+yı (**Meḥemmed Paşa**) 319a/09, 342b/17dc
p.+yı (**Muṣṭafā Paşa**) 351a/15dc
p.+yı (**ʿÖmer Paşa**) 333b/21
p.+yı (**Parmaḳsız ʿAlī Paşa**) 333b/22
p.+yı (**Receb Paşa**) 338b/11dc
p.+yı (**Vezīr-i aʿẓam Ḥāfıẓ Paşa**) 351a/24db
p.+yı (**Vezīr-i aʿẓam Ḫüsrev Paşa**) 336b/01dc
p.+yı (**Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa**) 344a/05dc
p.+yı (**Ẕülfiḳār Paşa**) 336a/03
p.-yı (**Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa-yı dilīr**) p. 342b/17

R

reʾīsü'l-küttāb *Ar.b.s.* Eskiden Osmanlı hariciye vekillerinin unvanı.
r. (**Reʾīsü'l-küttāb Durak Efendi**) r. 330b/04

rūz-nāmeci *Far.T.b.i.* Günlük gelir ve giderleri kaydeden muhasebe katibi.
r. (**Rūz-nāmeci İbrāhīm Efendi**) r. 339b/27

S

ṣadr-ı aʿẓam *Ar.b.s.* Sadrazam [saltanat devletlerinde] başvekil.
ṣ. 326a/08dc, 339a/18, 339b/04, 344a/08, 346b/11, 346b/11db, 346b/23, 347a/06dc, 347a/07dc, 347a/07dc, 347a/08, 351a/09, 351a/15
ṣ. (**Ṣadr-ı aʿẓam ʿAlī Paşa**) ṣ. 328b/25
ṣ. (**Ṣadr-ı aʿẓam Ḥāfıẓ Paşa**) ṣ. 330b/11, 336b/20
ṣ.-ı (**Ṣadr-ı aʿẓam İbrāhīm Paşa**) ṣ. 343b/24
ṣ-ı (**Ṣadr-ı aʿẓam Meḥemmed Paşa**) ṣ. 339a/18dc
ṣ-ı (**Ṣadr-ı aʿẓam Receb Paşa**) ṣ. 337b/11

ser-dār *Far.b.i.* Asker başı, kumandan, komutan.
s. 317b/10, 321b/08, 326a/25, 331b/11dc, 332a/17dc, 332a/24dc, 332b/10dc, 332b/15, 332b/21, 333a/23
s.+a 332a/18dc, 332a/19
s.+a (**cānib-i ser-dār**) 332b/14
s.+dan (**cānib-i ser-dār**) 332a/17
s.+ı 319b/09, 332b/08dc
s.+lara 331a/19
s.+ları 320a/03, 320a/04
s.+umuz 331a/26
s.-ı (**ser-dār-ı ʿalī-miḳdār**) s. 330a/06, 332a/20, 332a/20db, 332a/20dc, 333a/15, 333b/10
s.-ı (**ser-dār-ı bā-vaḳār**) s. 334b/17, 334b/17dc
s.-ı (**ser-dār-ı bahādır**) s. 333b/16dc
s.-ı (**ser-dār-ı celīlü'ş-şān**) s. 329b/23, 333a/25
s.-ı (**ser-dār-ı ekrem**) s. 332b/10dc, 332b/23dc, 332b/24dc, 333a/15dc, 333a/24dc, 333b/10dc, 336a/09dc, 336a/15dc
s.-ı (**ser-dār-ı İslām**) s. 332b/24
s.-ı (**ser-dār-ı kerimü'ş-şān**) s. 333a/12
s.-ı (**ser-dār-ı mūmā-ileyh**) s. 330a/20, 333b/11dc
s.-ı (**ser-dār-ı nuṣret-āyīn**) s. 332b/02
s.-ı (**ser-dār-ı sipeh-sālār**) s. 351a/16
s.-ı (**ser-dār-ı ẕī-şān**) s. 332b/24dc, 333a/11dc, 334b/13dc, 334b/17dc, 334b/19dc, 335b/24dc
s.-ı (**ser-dār-ı ẕī-vaḳār**) s. 329b/25, 330a/22, 332a/27dc, 332b/27dc, 334b/14dc
s.+ı (**ser-dār-ı ʿaẓīmü'ş-şān**) s. 332a/24
s.-ı (**ser-dār-ı nuṣret-yāver**) s. 333a/16

şubaşı *b.i.* Şimdi zabıta ve daha ziyade belediye memurlarının gördükleri işleri gören ve kaza itibar olunan kasabaların idaresi başında bulunan memur.
ṣ. 340a/14dc
ṣ. (**Bekir Şubaşı**) 327a/06, 327a/13, 327a/15
ṣ.+ya 340a/14
ṣ.+ya (**Bekir Şubaşı**) 327a/11, 327a/17

ṣubaşı ketḫüdāsı Subaşı görevindeki memurun kethüdası. bkz. subaşı maddesi.
ṣ. 325a/14

sulṭān *Ar.i.* bkz. sulṭān maddesi.
s.+ları 327a/10

sulṭān *Ar.s.* 1. Padişah, hükümdar. 2. Hükümdar ailesinden olan kadınlardan her biri.
s. (**Cāmiᶜ-i şerīf-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān**) 326a/08dc
s. (**cülūs-ı Sulṭān Muṣṭafa Ḫān**) 318b/08
s. (**der-ẕikr-i salṭanat-ı Ġāzī Sulṭān Murād Ḫān-ı rābiᶜ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**) 329a/08dc, 329a/08dc
s. (**Ġāzī Sulṭān Murād Ḫān**) 340a/23dc, 344b/02dc
s. (**icmāl-i cülūs-ı Sulṭān Murād Ḫān-ı rābiᶜ-i ibn-i Sulṭān Aḥmed Ḫān**) 329a/08
s. (**Ḳalġa Sulṭān Devlet Girāy Ḫān**) 319b/17
s. (**Naḳībü'l-eşraf Ġāzī Sulṭān Meḥemmed Ḫān**) 326a/08dc
s. (**Sulṭān Aḥmed**) 325a/20, 329a/07
s. (**Sulṭān Meḥemmed**) 326a/07db
s. (**Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiᶜi**) 326a/07dc
s. (**Sulṭān Murād**) 330a/18, 333a/22dc, 343a/20db
s. (**Sulṭān Murād-ı s̱āliṣ̱-i ibn-i Sulṭān Selīm**) 326b/20
s. (**Sulṭān Murād Ḫān-ı s̱āliṣ̱**) 326b/20dc
s. (**Sulṭān Murād Ḫān-ı s̱āliṣ̱ bin Sulṭān Selīm Ḫān-ı s̱ānī**) 347b/25, 347b/26
s. (**Sulṭān Murād Ḫān-ı s̱āliṣ̱ ibn-i Sulṭān Selīm**) 347b/25db, 347b/25db, 347b/25dc, 347b/25dc
s. (**Sulṭān Muṣṭafā**) 322a/19, 323a/22, 323a/23dc, 323b/01, 323b/04, 323b/09, 323b/18, 324a/02, 324a/02db, 324a/23, 324a/26, 324b/06, 325a/09, 325a/12, 330a/17
s. (**Sulṭān Muṣṭafa Ḫān-ı ibn-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān**) 325b/02
s. (**Sulṭān ᶜOṣ̱mān**) 320b/14, 322a/18, 323a/20dc, 323a/27, 323b/11, 324a/25, 324b/12, 325a/10, 325a/13db, 325a/17dc, 325a/21dc
s. (**Sulṭān ᶜOṣ̱mān Ḫān**) 322a/23
s. (**Sulṭān Selīm Ġāzī**) 329b/05
s. (**Sulṭān Süleymān Ḫān**) 341b/17, 343b/23
s. (**Sulṭān Süleymān Ḫān Ġāzī**) 336a/19
s. (**Şeh-zāde Sulṭān Murād**) 326a/08dc
s.+ı 338b/18
s.+um 318a/01, 321b/24, 324b/25, 338a/10, 346b/24
s.-ı (**emr-i sulṭān-ı ḫatmü'l-ittibāᶜ**)
s. 348a/12

şeyḫü'l-islām *Ar.b.s.* Osmanlı Devleti'nde din ve şeriat işlerine bakan ilmiye sınıfının başı.
ş. 325a/20dc, 326a/07, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 328b/26, 337b/02db, 340a/11, 348a/02db
ş. (**Şeyḫü'l-islām Esᶜad Efendi**) 318b/09, 318b/11, 320b/04, 323a/24
ş.+a 322b/01dc
ş. (**Ḥażret-i Şeyḫü'l-islām Saᶜdeddīn Efendi**)
ş. 348a/02

ş. (**Şeyḫü'l-islām Ḥüseyin Efendi**)
ş. 337b/06, 340a/02
ş. (**Şeyḫü'l-islām Ḳoca Yaḥyā Efendi**)
ş. 323a/08db
ş. (**Şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi**)
ş. 323a/08, 325a/20, 325a/20db, 328b/21, 329b/09

şeyḫü'l-islāmlıḳ *Ar.T.b.i.* Şeyhü'l-islam olma durumu, şeyhü'l-islam makamında olmak.
ş. 348a/05

şeyḫü'l-islāmlik *Ar.T.b.i.* bkz. şeyḫü'l-islāmlıḳ maddesi.
ş. 348a/05db

T

ṭurnacıbaşı *b.i.* Tazılara bakan, turna kuşları besleyen 68. ortanın kumandanı.
ṭ. 324b/20

tüfengciler aġası Muharip tüfekçilerin başı.
t. 343a/14

V

vezīr *Ar.i.* Valilik, vekillik gibi yüksek rütbelerde bulunan "paşa" unvanını taşıyan kimse.
v. 326a/02, 326a/02dc, 326b/21dc, 328b/08, 329b/20dc, 331b/10dc, 336a/10, 340a/15
v. (**Vezīr Bāḳī Paşa**) 330a/10
v. (**Vezīr Gürci Meḥemmed Paşa**) 342b/15db
v. (**baż-ı aḫlaḳ-ı ḥasene-i Vezīr Mūsā Paşa**) 341a/26db
v. (**Cānpūlād-zāde Vezīr Muṣṭafā Paşa**) 338b/05
v. (**Çaġal-zade Vezīr Maḥmūd Paşa**) 326a/23
v. (**Vezīr Dilāver Paşa**) 317b/24
v. (**ḫatem-i ṣadāret-i vezīr**) 337a/12
v. (**Vezīr Cānpūlād-zāde Muṣṭafa Paşa**) 342b/15
v. (**Vezīr Gürci Meḥemmed Paşa**) 325b/26dc, 342b/16, 346b/03
v. (**Vezīr Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa**) 326b/09
v. (**Vezīr Kenʿān Paşa**) 343b/20
v. (**Vezīr Mūsā Paşa**) 343a/08, 346a/02
v.+dür 330b/03
v.+e 330a/26
v.-i (**ṣadāret-i vezīr-i cedīd**) v. 338b/13
v.-i (**vezīr-i āḫer**) v. 330b/03
v.-i (**vezīr-i ʿālī-ḳadr**) v. 322b/10, 335b/09
v.-i (**vezīr-i ʿanūd**) v. 326a/08
v.-i (**vezīr-i bī-naẓīr**) v. 335a/12, 336a/25, 343b/04
v.-i (**vezīr-i cedīd**) v. 326a/08dc
v.-i (**vezīr-i celīl**) v. 332a/20, 333a/24, 340b/10, 342b/18
v.-i (**vezīr-i celīlü'ş-şān**) v. 330a/23
v.-i (**vezīr-i dilīr**) v. 319a/20, 333b/27, 334b/11, 335a/16, 335b/11, 343b/04,
v.-i (**vezīr-i dilīr ü lā-naẓīr**) v. 344b/11db
v.-i (**vezīr-i lā-naẓīr**) v. 330a/26, 341a/16, 344b/11
v.-i (**vezīr-i mūmā-ileyh**) v. 341a/04, 341a/27, 346b/09, 347a/21, 347b/11
v.-i (**vezīr-i mükerrem**)

v. 333a/24dc, 333b/10dc
v.-i (**vezīr-i müşārün-ileyh**)
v. 326b/12, 326b/12, 329b/24dc
v.-i (**vezīr-i ṣāḥibü't-tedbīr**)
v. 335b/26
v.-i (**vezīr-i ẕī-şān**)
v. 335b/10dc

vezīr-i aʿẓam *Ar.b.i.* En büyük vezir, sadrazam, başvekil.
v. 318a/24, 318b/03, 318b/03db, 318b/06, 318b/26, 319a/08, 320b/13, 321b/09, 322a/03, 322b/01dc, 323a/11dc, 323a/20dc, 323b/22, 324b/01, 325b/03dc, 325b/20dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 326b/21, 327a/01, 330a/14, 332a/11, 332b/10dc, 332b/21, 332b/21dc, 332b/23dc, 332b/24dc, 336a/25, 336b/10, 337b/06, 337b/20, 338a/26, 338b/10dc, 339a/05, 339a/15, 339a/26db, 339b/03, 339b/08, 339b/13, 339b/17, 340a/02, 342b/17, 344a/03, 344a/05, 344a/21, 345b/15dc, 346a/13, 346b/11dc, 347a/02dc, 347a/07dc, 347a/10, 347b/09, 347b/13, 351a/08dc, 351a/15dc
v. (**vezīr-i aʿẓam-ı be-nām**)
v. 332b/24
v. (**vezīr-i aʿẓam-ı dilīr**)
v. 342b/17dc
v. (**vezīr-i aʿẓam-ı ḫōd-rāy**)
v. 326a/24
v. (**vezīr-i aʿẓam-ı sābıḳ**)
v. 329b/13, 333b/08, 333b/24
v. (**vezīr-i aʿẓam-ı ẕī-şān**)
v. 333a/12dc
v. (**Vezīr-i aʿẓam ʿAlī Paşa**)
v. 320b/05, 321b/08, 329b/08, 329b/19dc
v. (**Vezīr-i aʿẓam Bayrām Paşa**)
v. 346a/08dc
v. (**Vezīr-i aʿẓam Dāmād Meḥemmed Paşa**) 319a/02
v. (**Vezīr-i aʿẓam Dāvud Paşa**)
v. 325b/03dc
v. (**Vezīr-i aʿẓam Ḥāfıẓ Paşa**)
v. 332a/10dc, 332a/11dc, 351a/24db
v. (**Vezīr-i aʿẓam Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa**)
v. 336b/09dc
v. (**Vezīr-i aʿẓam Ḫalīl Paşa**)
v. 332b/21dc
v. (**Vezīr-i aʿẓam Ḫüsrev Paşa**)
v. 333a/15dc, 333b/16dc, 336a/24dc, 336b/01dc, 336b/01dc
v. (**vezīr-i aʿẓam ketḫüdāsı**)
v. 318b/01
v. (**Vezīr-i aʿẓam Ḳoca Sinān Paşa**)
v. 326b/21dc
v. (**Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa**)
v. 329b/23dc, 343b/22, 344a/05dc
v. (**Vezīr-i aʿẓam Meḥemmed Paşa-yı dilīr**)
v. 342b/17
v. (**Vezīr-i aʿẓam Receb Paşa**)
v. 338a/26
v. (**vezīr-i aʿẓam-ı sābıḳü'ẕ-ẕikr**)
v. 329b/13db
v. (**Vezīr-i aʿẓam şüden Çerkes Meḥemmed Paşa**)
v. 329b/20
v. (**Vezīr-i aʿẓam şüden Kemankeş ʿAlī Paşa**)
v. 328b/04
v. (**Vezīr-i aʿẓam Ṭayyār Meḥemmed Paşa**)
v. 346a/21

vezīr-i aʿẓamlıḳ *Ar.T.b.i.* Vezir-i azam olma hali, sadrazamlık.
v. 323b/12, 324b/04, 325b/08dc

voyvoda *İsl.i.* Osmanlı Devleti'nde bazı Rumeli valileri ve bilhassa Eflak ve Boğdan prenslerine verilen unvan.
v.+sı 322a/08, 327b/03

voyvodalıḳ *İsl.T.i.* 1. Voyvoda hakimiyeti. 2. Voyvoda idaresindeki ülke.
v. 319b/04
v.+ına 319a/27
v.+lara 339b/11

voyvodalik *İsl.T.i.* bkz. voyvodalıḳ maddesi.
v. 319b/04db

Y

yasaḳçı *T.i.* Muhafız, bekçi.
y.+lar 343a/17, 347b/14

yayabegi *T.b.i.* Yayaların tımarlı bölgesinde bağlı bulundukları buyuruculara verilen san.
y. 323b/17

yeñiçeri *T.b.i.* 1. I. Murat tarafından kurulan, sürekli ve ücretli asker sınıfı. 2. Bu sınıftan asker.
y. 321a/05, 322b/02dc, 322b/22dc, 323a/02, 323a/11dc, 323b/03, 324a/01, 326a/18, 326a/21, 326b/01, 328b/05, 328b/09, 328b/12, 328b/17db, 333a/05, 333a/19, 333b/25, 334a/05, 335a/13, 335b/12, 336b/13, 336b/21, 340b/08, 345a/06
y.+den 326a/13, 326a/25, 334a/03, 347b/14
y.+ler 325a/24
y.+nüñ 323b/25, 328b/13db, 340a/07
y.+ye 322a/26, 322b/02, 328b/06
y.+yi 326a/20, 333a/04, 335a/13db, 347b/15

yeñiçeri aġalığı *T.b.i.* Yeniçeri ocağının kumandanı olma durumu, kul ağalığı.
y. 342b/18
y.+n 323b/12, 332a/13
y.+yla 342b/17db

yeñiçeri aġası *T.b.i.* Yeniçeri ocağının kumandanı, kul ağası.
y. 322a/26dc, 326a/08dc, 326a/08dc, 330a/10, 330a/14, 330b/02, 330b/10, 331a/24
y.+n 324a/11
y.+na 318a/27, 326a/08dc
y.+nuñ 332a/16
y. (**Yeñiçeri Aġası Ḥasan Ḫalīfe**)
y. 337a/16, 337a/16dc, 337a/20
y. (**Yeñiçeri Aġası Ḫüsrev Aġa**)
y. 332b/21dc

yirlüḳulı *T.b.i.* Osmanlı Devleti'nde Mısır, Bağdat, Erzurum, Budin gibi kaleleri korumak maksadıyla istihdam edilen gönüllü asker.
y. 326b/06

yirlüyeñiçerisi *T.b.i.* bkz. yirlüḳulı maddesi.
y. 326b/06dc

Z

zaġarcıbaşı *b.i.* Yeniçeri Ocağında köpek yetiştiren ve bakan 64. orta mensubu askerlerin başı.
z. 322a/26, 322a/26dc, 324a/27

5.4
DİĞER ÖZEL ADLAR DİZİNİ

DİĞER ÖZEL ADLAR DİZİNİ

A

ʿAbbāsiyyīn *Ar.i.c.* Abbasī halifeleri.
ʿa. (**pāy-i taḫt-ı ḫulefā-yı ʿAbbāsiyyīn**) 327a/16

ʿAcem *Ar.i.* 1. Arap olmayan, Arap'tan gayri olan kavim. 2. İranlılar.
ʿa. 322b/26, 343a/13dc
ʿa.(**şāh-ı ʿAcem**) 327a/06dc
ʿa. (**ṭarz-ı ʿAcem**) 343a/20
ʿa.+den (**ser-ḥadd-i ʿAcem**) 332a/25dc
ʿa.+e (**memālik-i ʿAcem**) 343a/15dc
ʿa.+e (**şāh-ı ʿAcem**) 327a/06dc

Allah *Ar.i.* Tanrı.
a. 325b/01
a.+dan 331b/04, 339b/01

Allahü teʿālā *Ar.i.* Allah.
a. 349b/02
a.+nuñ 319b/24

ʿArab *Ar i.* Orta doğu ile Kuzey Afrika'nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimse.
ʿa.-ı (**ʿArab-ı beriyye**)
ʿa. 328a/22

Aʿrābī *Ar.s.* 1. Arap kavmine mensup. 2. Arapça, Arap dili.
ʿa. 328a/20, 328a/21

ʿArabiyye *Ar.i.* Araplarla ilgili.
ʿa. (**terīkīb-i ʿArabiyye**) 348a/01

Arnavudī Arnavut'a ait olan.
a. (**Arnavudī'l-aṣl**) 333b/24

Āṣṣī Bir Kürt aşireti.
ā. 327b/12db

B

Bārī *Ar.i.* Yaratan, yaratıcı.
b. 324b/26db
b. (**Ḥażret-i Bārī**) 320a/01
b.+ye (**cenāb-ı Bārī**) 341b/03

Beber-i beyān Beber Şehnamede geçen bir canavardır. Rüstem onun derisinden yaptırdığı cübbeyi savaş zamanlarında giyermiş. Buna da Beber-i beyān denirmiş
b. 347a/13

Beberübeyān bkz. Beber-i beyān maddesi.
b. 347a/13dc

E

Efrenc *Ar.i.* Frenk, Avrupalı.
e.-i (**Efrenc-i şeḳāvet-senc**)
e. 350b/01
e. (**Efrenci'l-aṣl**) 319a/22db
e.+e 351a/02

Efrencī *Ar.s.* Frenklere, Avrupalılara mahsus, olanlarla ilgili.
e. (**Efrencīü'l-aṣl**) 319a/22

Ekrād *Ar.i.c.* Kürtler.
e. 327b/14
e.+ı 327a/19, 328a/19
e.-ı (**ekrād-ı kūh**)
e. 327a/27
e.-ı (**ümerā-yı ekrād-ı şecāʿat-nihād**)
e. 333b/21

F

Frengistān *i.* Osmanlıların Hıristiyan ülkelerine verdikleri ad. Münhasıran Fransa'yı ifade eder.
f. 350b/04

Frenk *i.* Osmanlıların Avrupalılara verdikleri ad. Münhasıran Fransızlar için kullanılır.
f. 321b/26, 350b/26dc, 350b/27
f.+den (**küffar-ı Frenk**) 319a/22
f.+lerüñ 350b/26db

G

Gürci i. Güney Kafkasya'nın Gürcistan ahalisinden olan kimse.
g. 332b/18

H

Ḥayy *Ar.i.* Allah'ın adlarındandır.
ḥ.-i (**irādet-i Ḥayy-i ḳadīm**)
ḥ. 330a/11dc

Ḥaḳḳ teʿālā *Ar.ö.i.* Allah.
ḥ. 331b/01, 340a/22, 340b/24, 344a/26
ḥ.+dan 338b/22

Heştī bkz. Āşşī maddesi.
h. 327b/12

Hind *Ar.i.* Hindistan.
h.+üñ 338a/21

Ḫudā *Ar.i.* Tanrı.
ḫ. (**ḥikmet-i Ḫudā**) 338b/14
ḫ.-yı (**Ḫudā-yı müteʿāl**)
ḫ. 339a/02, 347b/23dc

Ḫudāyī *Far.s.* Allah'a mensup, Allah tarafından olan.
ḫ. 335b/05

Hürmüz *Far.i.* Zerdüştlerin hayır tanrısı.
h. (**reşk-i Hürmüz-būm**) 342a/06

İ

ʿĪseviyye *Ar.i.* Hz. İsa'nın dininden olan.
ʿi. (**ġayret-i dīn-i ʿĪseviyye it-**) 351a/03

İslām *Ar.i.* 1. Hz. Muhammet'in Allah tarafından tebliğine me'mūr olduğu din. 2. Bu dinde olan kimse, Müslüman.
i. 320a/17db, 336a/07dc
i. (**ʿasākir-i İslām**) 330b/24, 332b/24dc
i. (**ʿasker-i İslām**) 318a/19, 319b/25, 331b/15, 331b/21, 332a/03, 333b/16, 334a/09, 334a/11, 334a/26, 334b/12, 335a/18, 336a/07, 342a/21, 342b/05
i. (**cümle-i ʿasker-i İslām**) 340b/23
i. (**dārü'l-mülk-i memālik-i İslām**) 344a/04
i. (**dil-āver-i bahādıran-ı İslām**) 331b/15dc
i. (**dil-āverān-ı İslām**) 333b/16dc, 334b/14dc
i. (**ehl-i İslām**) 320a/16, 334a/11dc, 336a/07db, 340a/05
i. (**ġuzāt-ı İslām**) 334a/27, 334b/04, 342b/22, 350b/03
i. (**mażbūṭ-ı ʿasākir-i İslām**) 333a/13dc
i. (**mażbūṭ-ı ʿasker-i İslām ol-**) 333a/14
i. (**naṣīb-i ehl-i İslām ol-**) 320a/01
i. (**pādişāh-ı İslām**) 351a/02
i. (**pādişāh-ı memālik-i İslām**) 348a/12
i. (**ser-dār-ı İslām**) 332b/24
i. (**vaḳār-ı ʿasākir-i İslām**) 350b/01dc
i.+a (**ʿasker-i İslām**) 317b/09, 318a/23, 331a/03, 335a/23
i.+da (**ʿasker-i İslām**) 342b/06
i.+da (**muḳābele-i ʿasākir-i İslām**) 331b/14db
i.+da (**muḳābele-i ʿasker-i İslām**) 331b/14
i.+da (**ser-ḥadd-i İslām**) 341b/12
i.+da (**sitem-i sütūr-ı ʿasker-i İslām**) 343b/13

i.+dan (ʿ**asker-i İslām**) 335a/24
i.+dan (**cānib-i islām**) 319b/20
i.+dan (**ehl-i İslām**) 319a/23
i.+dan (**ġāret-geran-ı ʿasker-i İslām**) 343a/17
i.+ı (ʿ**asker-i İslām**) 331b/20, 332a/06, 343b/22
i.+ı (**ġuzāt-ı İslām**) 342b/25
i.+la (ʿ**asker-i İslām**) 322a/22dc
i.+uñ (ʿ**asker-i İslām**) 317b/16, 318a/10, 318b/14, 334a/07, 334a/07db, 335a/06, 335a/26
i.+uñ (**ehl-i İslām**) 334a/07dc
i.-ı (ʿ**asākir-i İslām-ı ẓafer-şiʿār**) i. 331b/11dc
i.-ı (**dil-āverān-ı İslām-ı dilīran**) i. 346a/15dc
i.-ı (**ġulām-ı ʿasākir-i İslām-ı ẓafer-encām**) i. 350b/01
i.-ı (**pādişāh-ı İslām-ı gerdūn**) i. 350b/01dc

İslāmiyye *Ar.i.* İslamlık.
i.+de (**devlet-i İslāmiyye**) 341a/02
i.+de (**selāṭīn-i İslāmiyye**) 329a/19

K

Ḳazaḳ Rusya'da yaşayan bir Türk kavmi ve bu kavimden olan kimse.
ḳ. 321b/25, 322a/15db
ḳ.-ı (**Ḳazaḳ-ı ʿāḳḳ**) ḳ. 320b/15, 320b/15dc, 322a/15

Ḳızılbaş *T.b.i.* İranlılar.
ḳ. 318a/02, 326b/15, 327a/06dc, 327a/06dc, 327a/17, 327b/16, 327b/18, 327b/19, 327b/25, 327b/26db, 328a/01db, 328a/03, 328a/05, 328a/07, 328a/09, 328a/11, 328a/21, 328a/26, 332a/03, 334a/02dc, 334a/10dc, 334a/12, 334a/19, 334a/21, 335a/06, 335a/22, 335a/24, 336a/06, 336a/09dc, 336a/14, 342a/07, 342a/15, 343a/05, 346b/26db, 347a/05, 347b/22, 347b/22dc
ḳ. (ʿ**asker-i Ḳızılbaş**) 334b/10, 336a/11
ḳ. (**Ḳızılbaş-ı evbāş**) 336a/04dc
ḳ. (**Ḳızılbaş-ı ibn-i Ḳızılbaş**) 326b/26
ḳ.+a 326b/16, 326b/26dc, 327a/02, 327a/09, 327b/13, 327b/18, 327b/22, 328a/07, 328a/09, 330b/20, 333a/01dc, 334a/01, 334a/15, 334a/22, 334b/09dc, 335b/03, 336a/07, 347a/02
ḳ.+a (ʿ**asker-i Ḳızılbaş**) 334a/10
ḳ.+a (**memālik-i Ḳızılbaş**) 330b/27, 336a/19, 343a/16
ḳ.+a (**taḫrīb-i memālik-i Ḳızılbaş**) 333b/11, 333b/16dc
ḳ.+da 334a/01dc
ḳ.+da (**memālik-i Ḳızılbaş**) 331b/07
ḳ.+dan 330b/18, 330b/26, 334a/11, 334b/15
ḳ.+dur 326b/15
ḳ.+dur (**Ḳızılbaş-ı ibn-i Ḳızılbaş**) 326b/26dc
ḳ.+ı 327a/14, 328a/01, 328a/17, 332a/26, 334b/09dc, 347b/17
ḳ.+la 326b/15dc, 336a/08dc
ḳ.+lar 343a/12dc, 346b/26dc, 347b/15, 347b/18
ḳ.+lara 346b/06dc
ḳ.+uñ 317b/05, 327a/09, 327b/23, 328a/03, 328a/11, 328a/15, 328a/16, 328a/18, 328b/01, 334a/24, 334a/27, 334b/03, 335a/20, 346b/02
ḳ.-ı (**Ḳızılbaş-ı bed-ḫāl**) ḳ. 318a/14
ḳ.-ı (**Ḳızılbaş-ı bed-li'ām**)

ḳ. 343a/12db
ḳ-ı (**Ḳızılbaş-ı bed-maᶜāş**)
ḳ. 326b/04
ḳ-ı (**Ḳızılbaş-ı ibn-i Ḳızılbaş**)
ḳ. 326b/26, 326b/26dc
ḳ-ı (**Ḳızılbaş-ı ḳallāş**)
ḳ. 317b/08
ḳ-ı (**Ḳızılbaş-ı li'ām**)
ḳ. 343a/12
ḳ-ı (**Ḳızılbaş-ı maᶜhūd**)
ḳ. 346b/23
ḳ-ı (**Ḳızılbaş-ı meẕheb-ṭırāş**)
ḳ. 334a/02
ḳ-ı (**taḫrīb-i memālik-i Ḳızılbaş-ı li'ām**)
ḳ. 333b/17
ḳ-ı (**taḫrīb-i memālik-i Ḳızılbaş-ı bed-li'ām**)
ḳ. 333b/16db

Ḳızılbaşī *T.Far.b.i.* İranlı, İranlıya ait olan.
ḳ. 346b/26

Ḳur'ān *Ar.i.* Hz. Muhammed'e inen kutsal kitap.
ḳ.+a (**ḫatm-i Ḳur'ān**) 348a/23
ḳuran-ı (**Ḳur'ān-ı ᶜaẓīm**)
ḳ. 348a/25db, 348a/27, 348a/27db
ḳ.-ı (**tilāvet-i Ḳur'ān-ı ᶜaẓīm**)
ḳ. 341b/20
ḳ.-ı (**tilāvet-i Ḳur'ān-ı ᶜaẓīmü'ş-şān**)
ḳ. 341b/20db

Kürd *Ar.i.* Kürt.
k. 327b/13, 327b/18, 327b/18db, 327b/20, 327b/26, 327b/27, 328a/07, 328a/09, 328a/17
k.+den 328a/17
k.+e 327b/22db
k.+i 328a/08
k.+üñ 327b/25, 327b/26db, 328a/10, 328a/11

M

Macar Macaristan halkından olan kimse.
m. 321b/25

Mevlā *Ar.i.* Allah.
m.+sına 348b/13
m.+ya 320a/21

Merīḫ *Ar.i.astr.* Dünyadan sonra Güneş'e en yakın olan gezegen.
m. (**cirm-i Merīḫ**) 339a/13

Moṣḳov Rus, Rusyalı.
m. 321b/25

Muḥammedī *Ar.s.* Hz. Muhammed'e ait, onunla ilgili.
m. (**mūᶜcizāt-ı Muḥammedī**) 332a/08
m.+ye (**mūᶜcizāt-ı Muḥammedī**) 334a/18

Müslimīn *Ar.s.c.* Müslümanlar.
m.+den (**evḳāf-ı Müslimīn**) 325b/10
m.+i (**ġuzāt-ı Müslimīn**) 342b/25db
m.+üñ (**cümle-i Müslimīn**) 340b/26

Müslümān *Ar.s.* İslam dininde olan.
m. 330b/26, 340a/07
m. it- 329b/06, 330a/20
m.+lar 326b/24, 332a/05
m.-ı (**Müslümān-ı ḥaḳḳ**)
m. 327a/02

Müşterī *Ar.i.* Güneşin çevresindeki gezegenlerin en büyüğü, Jüpiter.
m. (**ḳırān-ı Müşterī vü Terās**) 339a/14

O

Orta Ḳuşaḳ ?
o. 325a/25

ᶜOs̱mān *Ar.i.* Osmanlı Devleti'nin kurucusu.
ᶜo.+a (**Āl-i ᶜOs̱mān**) 321b/23, 330b/23
ᶜo.+uñ (**Āl-i ᶜOs̱man**) 348a/13

ᶜOs̱mānī *Ar.s.* Osmanlı Devleti'ne mensup, Osmanlılara ait.
ᶜo. (**ḳavānīn-i ᶜOs̱mānī**) 340a/26
ᶜo. (**taḫt-ı hümāyūn-ı Āl-i ᶜOs̱mānī**) 326a/08dc
ᶜo.+ye (**memālik-i ᶜOs̱mānī**) 334b/27

ᶜOs̱māniyān *Ar.s.c.* Osmanlılar, Osmanoğulları.
ᶜo. (**ᶜādet-i ḥasene-i ᶜOs̱māniyān**) 343a/15
ᶜo. (**ᶜādet-i muḳarrere-i ᶜOs̱māniyān**) 344b/18
ᶜo. (**ḳānūn-ı pādişāhān-ı ᶜOs̱māniyān**) 347a/25
ᶜo.+dan 321a/19dc
ᶜo.+dan (**ᶜasākir-i ᶜOs̱māniyān**) 321a/20
ᶜo.+dan (**tīġ-ı bī-dirīġ-ı ᶜOs̱māniyān**) 334b/09

ᶜOs̱māniyye *Ar.s.* bkz ᶜOs̱mānī maddesi.
ᶜo.+ye (**memālik-i ᶜOs̱māniyye**) 334b/27db

P

Puçḳalı ?
p. 331a/14

R

Rabb *Ar.i.* Allah.
r. (**cenāb-ı Rabbü'l-ᶜizzet**) 331a/20
r.+üm 348b/09

Rāfıżī *Ar.s.c.* Rāfıza fırkasından olan, Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer'in halifeliğini kabul etmeyen, onlara dil uzatan.
r.+ler 349b/16

Rafż *Ar.i.* Rāfızīlik. bkz. rāfıżī maddesi.
r.+dan 349b/17

Raḥmān *Ar.i.* Dünyada her canlıya, mümin kafir ayırt etmeksizin herkese merhamet eden Allah. [Allah adlarındandır]
r.+a (**raḥmet-i Raḥmān**) 325a/17dc, 336b/06dc

Resūl *Ar.i.* Peygamber.
r. (**Ḥażret-i Resūl**) 350a/21

Resūl-ullah *Ar.b.i.* Allah'ın resulü, Hz. Muhammet.
r. 349a/14

Revāfiż *Ar.i.c.* Şīa mezhebinin ifrata kaçan koluna mensup kimseler.
r.+dan 349b/08

Rin Papa Roma papası, papa.
r. 321b/26
r.+ya 351a/01

Rūmiyān *Ar.i.c.* Anadolulular.
r. 334a/16

Ş

Şiḳāḳī Bir Kürt aşireti.
ş. 327b/08

T

Tatar Dobruca civarında ve daha güney bölgelerde yerleşmiş olan Moğol milletinden bir kavim ve bu kavimden olan kimse.
t. 321a/13
t. (**Tatar ḫān-ı ᶜālī-tebār**)
t. 321a/13dc
t. (**ᶜasākir-i Tatar**) 321a/19dc
t. (**ᶜasker-i Tatar**) 321a/20
t.+a 319b/11, 319b/12
t.+dan 319b/09
t.-ı (**ᶜasker-i Tatar-ı firāvān**)
t. 319b/07, 321a/13
t.-ı (**tatar-ı ᶜadū-şikār**)
t. 319b/18
t.-ı (**Tatar-ı ẓafer-encām**)
t. 319b/25
t.+ın 319b/17

Ṭayy Arap kabilelerinin tanınmışlarından.
t. 328a/20, 328a/21

Terās *Ar.i.* Bir yıldız.
t. (**ḳırān-ı Müşterī vü Terās**) 339a/14

Türk Asya ve doğu Avrupa'da yaşayan Türkçe'nin değişik lehçelerini konuşan millet.
t.+den 330a/13

Türkmān *T.Far.i.* Türkmen, Oğuzların bir kolu ve bu koldan olan kimse.
t. 339b/11

Y

Yunan *öz.i.* Yunanistan ahalisinden veya bu ahalinin soyundan.
y. (**dārü'l-mülk-i Yunan**) 340b/02dc, 345a/22

Z

Züḥal *Ar.i.astr.* Satürn gezegeni.
z. (**muḳābele-i Züḥal**) 339a/13

5.5
ARAPÇA VE FARŞÇA İBARELER DİZİNİ

ARAPÇA VE FARSÇA İBARELER DİZİNİ

A

aḥadī ve erbaʿīn ve elf *Ar.s.* Bin kırk bir sayısı.
a. 338b/12db

aḥadī ve şālişīn ve elf *Ar.s.* Bin otuz bir sayısı.
a. 322a/17db, 322b/07db, 333a/05db

aḥsente aḥsente *Ar.ik.* İyi yaptın, iyisin.
a. 340b/24

ʿalā ḳadri merātibihim *Ar.zf.* Rütbelerine ve derecelerine göre, sırasıyla.
ʿa. 334b/18, 345a/12

ʿalā mele'i'n-nās *Ar.zf.* Göz önünde, herkesin önünde, açık.
ʿa. 328b/17db

ʿaleyhi ṣalavat-ullah *Ar.cüm.* Allah'ın salavatı onun üzerine olsun.
ʿa. 349a/14db

ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'r-rıḍvān *Ar.cüm.* Allah'ın rahmeti ve rızası onun üzerine olsun.
ʿa. 341b/14, 343b/23

ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān *Ar.cüm.* Allah'ın rahmeti ve merhameti üzerine olsun.
ʿa. 343b/19db

ʿaleyke ʿavn-illah *Ar.cüm.* Allah'ın yardımı senin üzerine olsun.
ʿa. 340b/24

ʿAlimallah *Ar.b.zf.* Allah bilir ki.
ʿa. 338a/18

ʿAlimallahü şehidallah *Ar.cüm.* Allah bilir, şahit olarak Allah yeter.
ʿa. 341b/06

ʿAlimallahü şehidallah ve kefā billahi şehīden *Ar.cüm.* Allah bilir, şahit olarak Allah yeter.
ʿa. 326b/13

Allahü ʿalīm Allah doğrusunu bilir.
a. 329b/07

azze ve celle *Ar.cüm.* Aziz ve celîl olan (Allah).
a. 348b/05, 348b/13

B

bi-aḫẕi'l-ʿaduvvi ve bi-terki ṣıddīk *Ar.cüm.* Dost olanı bırakıp düşmanı yakala.
b.+dir 328a/14

bi-emr-illah *Ar.zf.* Allah'ın emriyle.
b. 338b/19

bi-faẓl-illah *Ar.b.zf.* Allah'ın fazlıyla.
b. 334b/09dc, 343b/07dc, 350b/05dc

bi-faẓl-illah-i teʿālā *Ar.b.zf.* Allah'ın fazlıyla.
b. 327b/09, 331a/03, 343b/07, 346a/01

bi-ḥamdi lillah *Ar.zf.* Allah'a şükrolsun.
b. 334b/09dc

bi-ḥamdi lillahi teʿālā *Ar.zf.* Allah'a şükrolsun.
b. 334b/09

bi-ḥaḳḳi'l-Ḥaḳḳ ve nebiyyehi'l-muṭlaḳ *Ar.cüm.* Allah'ın ve onun mutlak peygamberinin hakkı için.
b. 342a/02, 344b/01

bi-iẕnihi teʿālā *Ar.b.zf.* Allah'ın izniyle.
b. 349b/03

bi-iẕn-illahi teʿālā *Ar.b.zf.* Allah'ın izniyle.
b. 349b/03db, 349b/06

billahi't-tevfīḳ *Ar.zf.* Allah'ın yardımıyla.
b. 348a/19, 350a/27

C

Cenāb-ı ʿizzet-i cell-i şān *Ar.cüm.* Şanı büyük olan Allah.
c-ı (**cenāb-ı ʿizzet-i cell-i şān**)
c.+a 341b/05db

Cenāb-ı ʿizzet-i cell-i na'mā uhū *Ar.cüm.* Nimetleri büyük olan Allah.
c.-ı (**cenāb-ı ʿizzet-i cell-i uhū**)
c. 341b/05

E

el-afv zekātü'ẕ-ẕafer *Ar.cüm.* Af zaferin zekatıdır.
e. 333a/12

el-ḥamdi lillah *Ar.cüm.* Hamd yalnız Allah içindir.
e. 346b/12dc

el-minnetü lillahi teʿālā *Ar.cüm.* "Allah'a minnet, minnet ancak Allah için" manasındadır.
e. 334b/10dc

El-ʿuhdetü ʿale'r-rāvī *Ar.cüm.* Sorumluluk rivayet edene aittir.
e. 337a/01db

Emr-i ḳādir-i ẕū'l-mennān *Ar.cüm.* Çok nimet sahibi Allah'ın emri.
e. 333a/27

Emr-i ḳādir ve ẕū'l-mennān *Ar.cüm.* Çok nimet sahibi ve kadir olan Allah'ın emri.
e.333a/27dc

erciʿī ilā rabbiki *Ar.cüm.* Rabbine dön.
e. 330b/08

eẕā taġayyürü's-sulṭān taġayyürü'z-zemān *Ar.cüm.* Sultanın değişmesiyle zaman da değişir.
e. 326a/08dc

H

Ḥaḳḳ subḥānehu ve teᶜālā *Ar.cüm.* Bütün eksikliklerden arınmış yüce Allah.
ḥ. 330a/18, 341b/27
ḥ.+ya 350a/19

ḫams ve erbaᶜīn ve elf *Ar.cüm.* Bin kırk beş sayısı.
ḥ. 344a/21db

Ḫudā-yı rabbi'l-ᶜālemīn Alemlerin Rabbi olan Allah.
ḫ. 347b/23

ḫuẕa ileyk *Ar.cüm.* Al sana.
ḥ. 349b/25

İ

in-şa-Allah *Ar.cüm.* Yüce Allah isterse.
i. 346a/27

in-şa-Allahü teᶜālā *Ar.cüm.* Yüce Allah isterse.
i. 323b/20, 326b/24, 331a/22, 346a/27db

K

ḳaddes-allahü sırrahu *Ar.cüm.* Evliyalar için kullanılan "Allah onun sırrını kutsasın" anlamında bir sözdür.
ḳ. 345b/01

ḳaddes-allahü teᶜālā sırrahu *Ar.cüm.* bkz. ḳaddes-allahü sırrahu maddesi.
k. 345b/01db

ḳuddise sırrahu *Ar.cüm.* bkz. ḳaddes-allahü sırrahu maddesi.
k. 350a/07, 350a/16

ḳum bi-iẕnillah *Ar.cüm.* Allah'ın izniyle doğrul.
ḳ. 349b/12db

ḳum bi-iẕn-illahi muᶜāfī *Ar.cüm.* Allah'ın izniyle doğrulup sağlık bul.
ḳ. 349b/02

ḳum bi-iẕn-illahi teᶜālā *Ar.cüm.* Allah'ın izniyle doğrul.
ḳ. 349b/12

ḳum bi-iẕn-illahi teᶜālā muᶜāfī *Ar.cüm.* Allah'ın izniyle doğrulup sağlık bul.
ḳ. 349b/02db

M

mendaᶜa fe'l-yecib *Ar.cüm.* Kim dilek eylerse icabet et.
m. 349a/14

merret cimālī *Ar.cüm.* Develerim kayboldu.
m. 350a/09, 350a/09

min evveli ilā-āḫirihi *Ar.cüm.* Baştan sona kadar.
m. 350b/25dc

muᶜaẓẓam ü ḥabīb-i ekrem *Ar.cüm.* Allah'ın en sevgili ve büyük resulü.
m. 350a/21db

R

raḍiyallahü ʿan-hüm *Ar.cüm.* Allah onlardan razı olsun.
r. 349b/20, 349b/22

raḍiyallahü ʿanh *Ar.cüm.* Allah ondan razı olsun.
r. 348a/01, 348a/16, 349a/11, 349a/11, 349a/12db

raḍiyallahü anh ü kerem-ullah *Ar.cüm.* Kerim olan Allah ondan razı olsun.
r. 328a/13

raḍiyallahü teʿālā ʿanh *Ar.cüm.* Allah ondan razı olsun.
r. 349b/26

raḍiyallahü teʿālā ʿan-hüm *Ar.cüm.* Allah onlardan razı olsun.
r. 349b/20db, 349b/22db

Raḥimehüm-ullah raḥmeten vāsiʿaten *Ar.cüm.* Allah'ın sonsuz rahmeti üzerine olsun.
r. 337b/25

Raḥmet-ullah *Ar.cüm.* Allah'ın rahmeti.
r. 339b/10

Raḥmet-ullahi ʿaleyh *Ar.cüm.* Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun.
r. 320b/03, 320b/09, 330b/01, 330b/09, 336a/19, 337a/04, 338b/13, 346a/09, 350a/14db, 351a/19

Raḥmet-ullahi ʿaleyh raḥmeten vāsiʿaten *Ar.cüm.* Allah'ın sonsuz rahmeti üzerine olsun.
r. 325a/21

Raḥmet-ullahi teʿālā *Ar.cüm.* Yüce Allah'ın rahmeti.
r. 350a/14

Raḥmet-ullahi teʿālā raḥmeten vāsiʿaten *Ar.cüm.* Yüce Allah'ın sonsuz rahmeti onun üzerine olsun.
r. 325a/21db

S

s̲alis̲ühüm kelbühüm *Ar.cüm.* "Onların üçüncüsü köpekti." anlamındaki ayet.
s̲. 327b/16

ṣallallahü ʿaleyhi ve sellem *Ar.cüm.* Salat ve selam onun üzerine olsun.
ṣ. 350a/21

ṣaydrā çün ecel-i iyd sivā ṣayyād reved *Far.cüm.* Avın eceli gelince avcı da gelir.
ṣ. 323b/23

Seg vefā dāred, ne-dāred zen vefā *Far.cüm.* Köpeğin vefası olur, kadının vefası olmaz.
s. 327b/17

s̲emān ve ḫamsīn ḫams-mi'e *Ar.s.* Beş yüz elli sekiz sayısı.
s̲.+de 348a/20

Ş

Şehidallahü ʿalimallah *Ar.cüm.* Allah bilir, şahit olarak Allah yeter.
ş. 341b/06db

T

Ṭayyebe allahü teᶜālā sırrahu ve ceᶜālenā mimmen ittebeᶜ eserahu ve nefaᶜınā bi-muṭālatihi kelimātihi veᶜammen bi-envāᶜi berakātihi *Ar.cüm.* Allahü teala onun sırrını iyi kılsın, onun izinden gitmeyi bize nasip etsin, Allah onun bereketinin çeşitleriyle ve kelimeleriyle bize fayda verir.
ṭ. 350a/24

temmen māturīd *Ar.cüm.* İstediğin oldu.
t. 349b/24

tisᶜa ve erbaᶜīn ḫams-mi'e *Ar.s.* Beş yüz kırk dokuz sayısı.
t.+de 349a/12, 349b/08

V

ve kāne ẕālik *Ar.cüm.* Ve böyle oldu.
v. 318b/26

ve ḳıs-ᶜalāü'l-bāḳī *Ar.cüm.* Arta kalanlarını, diğerlerini de buna kıyas et.
v. 338a/26db

ve ḳıssü'l-bāḳī *Ar.cüm.* bkz. ve ḳıs-ᶜalāü'l-bāḳī maddesi.
v. 338b/07

ve'l-ᶜuhdetü ᶜale'r-rāvī *Ar.cüm.* Sorumluluk rivayet edene aittir.
v. 337a/01

5.6
RAKAMLAR DİZİNİ

RAKAMLAR DİZİNİ

7
7. 320b/15
8
8. 322a/19, 325b/02
12
1. 326b/05
14
1. 329a/08
17
1. 333a/25
23
2. 333b/23, 344b/02, 344b/05
1027
1. 318a/21
1028
1. 318b/06, 318b/26
1029
1. 319a/21
1030
1. 320b/05, 320b/15
1031
1. 322a/17, 322a/19, 322b/07, 325b/02
1032
1. 326b/05dc, 328b/05, 329a/08
1033
1. 326b/05, 327a/20db, 329b/20
1034
1. 329b/20db, 329b/24, 330b/14
1035
1. 331b/10
1036
1. 332a/11db, 332a/20db
1037
1. 328b/05db
1038
1. 332b/22, 333a/05, 333a/15db, 333a/25, 333a/25db, 346b/07dc
1039
1. 333b/11, 333b/23, 335a/03db
1040
1. 335b/16dc
1041
1. 338a/26db, 338b/12
1044
1. 340a/25
1045
1. 344a/22
1047
1. 344b/02

6.
SONUÇ

PEÇEVĪ TARİHİ NÜSHALARI ARASINDAKİ FARKLAR

Tezin bu bölümünde üç nüsha ele alınmıştır. Ana nüshamız Topkapı Sarayı Bağdat Köşkü 206 numaralı yazma nüshanın 317b-351a arasındaki bölümü ile diğer iki nüsha olan B ve C nüshalarının (Revan köşkü, no. 1115, C nüshası: Veliyüddin no. 2353) ilgili bölümleri edisyon kritik yapılmıştır. Tüm farklar dipnot şeklinde gösterilmiştir. Nüshalar arasındaki farklılıkları şu başlıklar altında inceleyebiliriz:

1. Eklerle İlgili Farklar

A ve B nüshaları ekler bakımından genelde birbirine benzemektedir. C nüshasında eklerin yazımındaki farklılıklar daha fazladır:

A[336a/27]; B[420a/03]: saʿādetlü pādişāhı C[216a/12]: saʿādetli pādişāhı

A[331a/27]: Ḥāfıẓ'un B[413b/03]: Ḥāfıẓ'uñ

A[350b/13]; B[438a/15]: ḫaber gönderdi ki, C[222b/02]: ḫaber göndermiş

A ve B nüshalarında -di'li geçmiş zaman ekinin ünlüsü çoğul ikinci şahıs eki alınca "و" harfi ile onun dışında daima ي harfi ile gösterilmiştir. Ama C nüshasında birkaç yerde çoğul ikinci şahıs dışında da ekin ünlüsünün "و" harfi ile yazıldığı görülmektedir.

A[326b/11]; B[407b/05]: defter-dār idim. C[209b/09-10]: defter-dār idüm.

A[326b/10]; B[407b/06]: ḫālī degül idim. C[209b/10]: ḫālī olmaz idüm.

A nüshasında birkaç örnek dışında eklerin büyük ünlü uyumuna uyduğu görülmektedir. Ancak B nüshasında sık sık bu uyumun dışına çıkılmaktadır.

A[342b/26]: ṭopı nişāne aldugı B[428a/06]: ṭop nişāne aldügi

A[318a/10]: vardugı B[397a/19]: vardügi

Ek-fiil eki bazen geldiği kelimeden ayrı bazen de geldiği kelimeye bitişik yazılmıştır. Bitişik yazıldığı yerlerde ekin başındaki -i ekinin düştüğü görülmektedir. Fakat bazen ek kelimeyle bitişik olduğu halde baştaki ünlünün yazıldığı görülmektedir.

A[324a/19]: varısa B[404b/15]: var ise

A[324b/19]: yoġken B[405a/19]: yoġiken

2. Sözcüklerle İlgili Farklar

Bazen nüshalar arasında birbiriyle ilgisiz kelimelerin birbirinin yerine kullanıldığı görülmüştür:

A[317b/07]: ẓann ile B[396b/10]: ṭaʿn ile

A[320a/11]: vaḳʿadan B[399b/11]: defʿadan

Nüshalar arasında bazı kelimelerin eş veya yakın anlamlısı birbirlerinin yerine kullanılmıştır:

A[319b/23]: artuḳ imiş B[399a/18]: ziyāde imiş

A[346a/22]; B[432b/05]: vażʿ itdiler. C[220a/13]: vażʿ olındı.

A[318a/26]: kelle sükker ki B[397b/14]: kelle şeker ki

3. Özel Adlardaki Farklar

Özel adlarda nüshalar arasındaki yazım farklılıkları daha çok göze çarpmaktadır:

A[326b/04]: İstanbul'a B[407a/18]: İslāmbol'a

A[344a/14]: İznikmid B[329b/13]: İznik

A[332b/02]; B[414b/14]: Ḥüseyin Paşa'yı C[212a/10]: ʿAlī Paşa'yı

4. Harf Farklılıkları

Türkçede bir harfle gösterilen bazı seslerin Arap alfabesinde birden fazla şekli vardır. Bu yüzden metinde bu sesler, özellikle özel isimlerde karıştırılmış ve birbirinin yerine kullanılmıştır:

A[333b/18]; B[416b/04]: Gül-i Aḥmer Ḳalʿası ḳurbına C[214a/15]: Gül-i Aḫmer Ḳalʿasına

Türkçe kelimelerde de bazen harflerin yazımında farklılıklar görülmektedir:

A[340a/15]; B[424b/14]: ṭaġılmamış idi, C[218a/05]: dağılmadı idi kim

A[350b/09]: cigerlerin daġlamaḳ B[438a/11]: cigerlerin ṭaġlamaḳ C[222a/13]: cigerin dağlamaḳ

A[350b/13]; B[438a/15]: ṭonanmasına C[222b/01]: donanmasına

5. Cümleler Arasındaki Farklılıklar

Diğer unsurlarda olduğu gibi cümleler arasında da A ve B nüshaları arasında fazla fark görülmemektedir. A ve B nüshalarında uzun cümleler kullanılmış, devlet büyüklerinden, alimlerden övgü dolu sözlerle bahsedilmiştir. Bazı din büyüklerinin hayatlarından kesitler, kerametlerinden örnekler sunulmuş, müneccimlerin bazı olaylarla ilgili yorumlarına yer

verilmiştir. C nüshası ise, bu iki nüshanın aksine, kısa cümlelerle, sadece olayın anlatımına yetecek kelimelerle yazılmıştır. Övgü dolu sözler C nüshasında yok denecek kadar azdır. A ve B nüshasında bulunan pek çok cümle, hatta pek çok bölüm C nüshasında bulunmamaktadır.

A[323b/01-325a/13]; B[403b/15-405b/18]: ve Sulṭān Muṣṭafā'yı ... fi'l-ḥāl dönüp gelmiş ve C:-

6. Sayı ve Tarih Farkları

A, B ve C nüshalarında bazen rakam ve tarihlerin yazımında farklılıklar göze çarpmaktadır:

A[347a/16]; B[433b/07]: bir niçe yüz C[221b/02]: üç yüz miḳdārı

A[319b/12]: onar biñ B[399a/09]: on biñ

A[321a/21]; B[401a/08]: dörder beşer biñ ādem C[205b/13]: üçer dörder biñden mütecāviz ādem

A[326b/05]; B[407a/19]: Fī 12 Rebīʿü'l-evvel sene 1033. C[209b/03]: Rebīʿü'l-evvelī sene 1032.

Yukarıda bahsettiğimiz özelliklerden yola çıkarak şu sonuçlara ulaşabiliriz: C nüshası, A ve B nüshalarına göre özet şeklindedir. C nüshasında ayrıntılara yer verilmemiş ve birçok olay atlanmıştır. Diğer nüshalarda uzun uzun anlatılan konular C nüshasında dört beş satırda anlatılmış, bazı konular hiç yer almamıştır. Ayrıca bölümlerin sıralanışında, öncelik sonralık bakımından da farklar vardır. Bazı konu başlıkları da birbirini tutmamaktadır. C nüshasındaki bu farklılıklar B nüshasında görülmemektedir. A ve B nüshaları genel anlamda birbirine benzemekte aralarında çok az farklılık bulunmaktadır.

7.
EKLER

7.1
A NÜSHASI
(317b/351a)

ایده‌م دیو اقدام اتمکه باشلدیلر الا باقی پاشا مرحوم شویله که بوندن هودت
ایده سرعدو شیر کبر اولوب پیش دستدن بزه اولا شورکاه آغر لغزه کاه عسکر
دولا شور هو نه حال ایسه ینه تدبیر دشمند زبونلق کوستر مک وغیرت
ایدوب ینه اوزرینه کتمکدن دیدیکی بوکره بوتدبیرنه راضی اولدیلر و او
منزلدن ینه کوچ یراغن کوردیلر و اردیله طوغرو یورودیلر قزلباش برقه
دغه لجیلری کلنش کتمش ایدی تکرار ینه لجیلری کلدی و بزصلح ایده‌م دیدکجه
سزجنکه کلور سزدیوظن ایله غرالندیلر [illegible] باقی پاشا مرحوم
کندوسی نقل ایدر که بولجیلردن بری برون قاسم دیدکلری قزلباش قاچ
ایدی اولدن دنی انی فوق الحد کبر بوکره عسکر اسلامه اصابت ایدن مصیبت
بیله اولمدی بوربی یومش فلک ائره اولنمش ایدی سردار چادرنده وزرا
کیم وار ایسه وجمله بکلربکیلر و سائر اعیان عسکر مجتمع ایکن کلدی امابرمحلدن
کلدیکه برغایت بارد و شدید روزکار اسردی شویله که چادرلرك اکثرین
یاره لدی یقدی وهرکسك درونند برطاغ دردیاقدی واولقدر توز و
غبار ایدیکه خلقك یوزین کوزین اوکار ایدوب بری برین کورمکدن بلکه دن
قالمش ایدی وچادرلرده اوتوردغمز یرده اوزریمزه ایکی اوج برمق توز
یاغمش ایدی بومحلده برون قاسم کلدی عسکر اسلامك انهزامی صفاسندن
بیقلرین بالته کسمزدی ونه وجمله غرالنه جکین بلمزدی وطعن وتشنیع
یوزندن بزم ایله صلح ایدرسزدونزاوزریمزه عسکر کوندررسزشمدی نصکر
سزك قفی سوزیکزه اعتماد ایدهرزونه طریقه سالك اولورکیدهرزیادشا
هکزك وکلاسنك سوزی بویله میدر وحق کویلك وحقه راضی اولمق بومیدان
محصل اولقدر آلدی دیردی وطعن وتشنیع ایدی دوردی کانه صورت
ظاهره صلحی برکشدرمك امامعناده بزی تکذیب ایدوب جمایدن قومق
وغرالمق ایدی برایکی ساعت کسنه یه اوك ویرمدی وکیارومزجیندن
جوابه قادر اولمدی عاقبت تنفس ایدوب یوقتو نورکن وزیر دلاور
پاشا فرصت بولوب مصاحبتی طرف آخره سوق ایچون آقاسم بك بودیارك
روزکاری هرزمان بویله شدید میدر بومملکتك نه عجب قوی روزکاری
اولورمش دیدی کندوسی جواب ویرمك صدد نده ایکن باقی پاشا مرحوم

یوق سلطانم بوشمدی قاسم بکك بورننك بلیدر دیوجوابن ویرمکله لون
قزلباش بی اختیار اولوب آلهی باقی پاشا حق سکا بلا ویرسون مرتضی علینك قلجنه
اوغرهیان شیطنتی قومزسن بزی خلقك لسانندن وشورشجه اولمزسن دیوب
وزیر اعظم وسائر موجود اولان کبار و اياغ اوزره دوران اغوات وخدمتکار
قهقهه ایله کولشوب هربری برطرفه چکلدی اول سبب ایله برون قاسمك دنی
صقلغی کسلدی حتی بولطیفه شاه عباسه منعکس اولور وهرزمان بورن
قاسمه اولشور وبواعاده ایدردورمش صکره بولطیف بیله اوج قطار
قطار یله معا انواع سکری حلویات واشربه ومربعات وذخایر مقولسنك
خاصتدن وتفاریقك اعلاسندن کوندرمش ایدی وباقی پاشایه بوسبدن
احسانمش ایدی [illegible]

وبالجمله اول منزلدن عزیمت اولنوب صحرای سراوکه برمعمور وآباد
وذخیره سی فراوان وادیئ بی پایان ایمش اول محله کلنوب نصب خیام اولندی
وآندن اردیله برمسافه قلیله قالمش ایدی وارته یی آکاوارلق تدارکی
کورلمش ایدی قزلباش بدحال واقف احوال اولیجق متعاقبا الجیلری کلدی
اما جمله اردیلی بوشالقش خصوصا شیخ صفی وسائر مشاهد اوزرندن قلیل 3180
وکثیر دوشمه وقتادیلن قالدرمش کتورمش ایدی محصل بزم طرفمزدن دنی
لجیلر مزواردیلرینه نصوح پاشا اتدوکی صلح اوزره قرار ویردیلر وطرفینده
تمشك اشدیلر بوندن نصکره بهرسنه ایکیوز یوك حریر ویوز یوك بعض تفاریق
بی نظیر کوندرمك اوزره عقد مصالحه ایدوب واول منزلدن عسکر اسلام
عودت اتدیلر [illegible]

[illegible] بوعهده تاکید صلح وصلاح ایچون ذخیره انواعنك
اعلاسندن عسکر منصور ایچون سکزیوز مهار اشترماده تحمیل ایدوب
کوندرمش ایدی کلدوکی کبی عسکر اسلامه توزیع وتقسیم اولندی وخاصتهٔ
وزیر اعظم ایچون طقوز قطار اشترماده ایله مربعات وحلویات ومیوه قسملك
انواعندن ویمون وانارك غایت بی نظیر واعلاسندن ودقیق خاصه
وبرنج وبرنجه کله سکرکه هرکله بشر اوقه دن اکثر ایدی بومقوله هدیه
ایله کانه اظهار دوستی وخلوص ایلدی ویکیری آغاسنه وکخدا سنه وباقی

319

باشايه وو زير اعظم كتخداسنه هر برينه اوچر كيسه بشر قطار اشترماده ب
مقولديو كلريله على طريق الهديه ارسال ايلديي وبو جملهٔ ميرزا محمد صبه
نام لجيسي تسليم ايدوب وبو جانبدن دخي يعني وزير اعظمدن وسائر
وكلاء مهريله ممهور صلحي مشرنامه ايله عودت اتدورلديي

قايم مقامك عدم ساعده سندن شكايت ايلمش ايديي سعادتلو پادشاه دخي
جلوس سلطان مصطفى خانك سوء تدبيرك بوقدر خزينه اتلافه سبب اولديي
ديوكندويه وشيخ الاسلام اسعد افندي يه كليت ايله بحضور ورخوراي
پس صوفي محمد پاشا قايم مقاملغدن رفع اولنوب سيواس ايالتنه نقل اولنديي
داماد محمد پاشاي ديكر برينه نصب اولنديي وشيخ الاسلام اسعد افندي
دخي بوخصوص ايچون مهين اولوب خواجه لري عمر خواجه تصدر ايلمك
وسلسلهٔ علمايي بوندنصكره آنلر ترتيب ايلمك فرمان اولنديي بعده خليل
پاشا سوء تدبير ايدوب بوقدر عسكر اسلامك انهزامنه باعث اولمشدر

3186

ديو عمر خواجه نك القاسي وطمع خايي بلا سيله وعقد اتدوكي صلح دخي رضاي
همايون پادشاهي يه موافق اولمشدر ديمسيله خليل پاشا صدارتدن معزول
ومومي اليه محمد پاشا موصول قلديي چون عودتده اسكدارده قرب كلش
ايديي قبوجيلر كتخداسي واروب خاتم صدارتي اولوب جناب پادشاهي يه
تسليم اتدي واول محلده كندوسنه شام ايالتي توجيه بيورلديي ولكن قبو
اغاسي اولوب شيخ الشيوخ اسكدارلي محمود افندي حضرتلرينك اولدن دخي
صوفيلرندن اولمغله خاطفاهنه كلوب ايكي خدمتكاريله برحجره يه كيروب
هرچند شامه كتمه سيچون اقدام اولنديي برعمل ياندره پيرفاني يم ويوندنصكره
مناصب دنيويه دن بريي يم ديو عذر اتدي صكره محمود افندينك تذكره سي
موجنجه حالي اوزره قويدرلر الا صكره قبودان اولوب ماوره جزيره سن تخريب
اتدوكي وبوقدر غنايم موفوره ايله ركاب همايونه كلدوكي عنوان تواريخ
وسيراولمشدر وكان ذلك في

بوسنه مباركده قبودان اولان زاده علي پاشا

3190

طونمامه همايوندهبعض سفاينه ظفر بولوب غنايم موفوره ايله سنهٔ سعادته
كلديي وسعادتلو پادشاهه غنيمت مالي ديوخيلي هديه ويردي لكن وزير
اعظم داماد محمد پاشا وندبك باليوزين تحريك ودعوايه تهريك ايدوب
بزدن آلنان اموال سعادتلو پادشاهه اهدا وتسليم اولنمك اضافه فدن
اوفرو اكثر درو بزدن ظلماً آلنمش حربي كافري بلكه كورمشدر ديو شكوا
اتدرديي علي پاشا دخي مباشر اولوب نه اتدبسه اتدي ونه ويرديسه
ويردي واخشامدن محمد پاشايه خواب خركوش ويرمك ايچون بش اون
يوك اقچه لق هديه ويروب وبالدفعات الن اتكن اوبوب صباح وزير
اعظم اولديي وبينه ارتهسي محمد پاشا يي حلب ايالتنه طرد ايدوب اوزرينه
شديد واكيد آدملر قويوب سرايندن اخراج وجانب حلبه ازعاج ايلديي
وكندودن اوتوزبيك التون طلبنه ماذون اولوب حتى بركوندهقويصلر
كتخداسن بش دفعه حواله كوندروب خواه وناخواه تحصيل اتدي وسائر
اكابره دخي بر ربهانه ايله دولشوب هيچ غيري وجهله ممكن اولميان لري
استقراض وامداد بهانه سيله مال كثير تحصيل ايلديي وقول واجبن ويرمكدن
صكره هركون سعادتلو پادشاهه برقح كيسه كوندرمكه مقرر اتدي وتقريبه
بردرجه يه وارديكه دار السعاده آغاسي مصطفى اغاء كندونك ولي
نعمتي وسببي دولتي ايكن مصره سورگون ومصادره اتدرمكله حالن دكوكوندن
اتدي وعمر خواجهٔ دخي نفي عن البلد ايدوب مكه مكرمه يه كتمسن امر
اتدرديي وباقي باشاغه دخي مصادره ايدوب ويديي قلمه يه اوردوروب
اندن جزايره سورگون اتدي

اسكندر پاشاي مرحومك بوغزاء غرامسي ايكنجي طوري مقهور اتدوكي
غزادر تفصيلي بوكه غاشيا رنام افرنجي الاصل بركافر فرنكدن قادغه
لرده بلايه مبتلا اولان اهل اسلامدن بعض اسراء اشترا ايدرواكثله
تجارت ايدردي وبرمصلحت كذا درديو مرحوم اسكندر پاشانك صوا
بديديي ايله برايكي دفعه بجه جاسارنه رسالته وارديي كلديي واولدفعه
مقابله سنده كنديه نقشه جزيره التزام ايله سجاق نامايله ويرلديي
صكره اكا قانع اولميوب بغدان ويوده لفنه طالب اولديي وخيلي مال خزينه ي

حتی آلسد قدنصکره خواجه افندی رشوت الماه غله مژده نامیله اون بیک
التون ویردی اسکندر پاشا مرحوم بوکا کفیل وهر وجهله استقامت ایله خدمت
ایده جکنه متعهد اولما غله بغدانی آلیویردی وایکی سنه یه قریب متصرف
اولدقدنصکره ویوده لق براقوب ویرلمکله وکندوبی بعض کسنه ترتخویف اتمه
عاصی اولوب اله دن بی نهایه عسکر قالدیردی وکلوب بغدانك دارالملکی
اولان باش بازاری مقابله سنده جوجه نام محله قوندی واول محل بریر
ایدیکه مقدم غازی کرای خان مرحوم عسکر تاتار فراوان ایله یاتوب سفر نه
کیدرکن اله مملکتده مشهور ومتعارف اولان قوجه قیخلو رنام ملعون کد
لد عسکرینك سرداری واول عصرده جملة الملکی ایمش ولایت لهی تاتار
قورمق ایچون عسکریکران ایله اول محله قوتمش واطرافنه عظیم خندك کمش
وغازی کرای خان ایله خیلی مدت جنك ایمش عاقبت بهرسنه تاتار
اونریك آلتون جزیه وبوقدر سمور کورك وشیرهای وتاتاره قلیاق
ایچون بوقدر دانه سمور ویرمك اوزره صلح ایدوب ایکی عسکر بوطرفه ایله
بری برندن مفارق اولشلر یعنی اول محله بولنلردنی بترك وتیمتی قصد ایدوب
قونشلر چون اسکندر پاشا غاشیارك عصیانته وعسکر فراوان ایله اول محله
کلوب برمرتبه طغیانته واقف اولدی کندوندن بیکدن متجاوز آدمسی و
ایدیی وآق کرمان تاتارین قالدوروب وخان قرنداشی قالغه سلطان
دولت کرای خانی مبالغه تاتار عدوشکار ایله گتوردوب اوزرلرینه
یورودی واوتوز کوندن زیاده هرکون جنك وصواش وعظیم اوغرشلر
اندن عاقبت نسیم فرصت جانب اسلامدن اسمکله کفار فرار اتمکه یوزطوتوب
امابرطرفه بقاله کیده جك اولورلرکه هرطرفلرینه اوجردی عربه دیزوب
واوتوز بیکدن متجاوز یالکوز سواری یعنی آتلو ایمش آتلرندن اینوب
پیاده کافی دنی یکرمی بیکدن آرتق ایمش معیت ایله عربه لرمابینده کیرو
هرطرفه تفنکچیلرین سربوب ایت چنکین ایدوب رك کیدرلر الله تعالی نك
عنایتی یاری قلوب عسکر اسلام تاتار ظفر انجام براوغردن اوغرایوب
کفاری تاروماراید رلر یالکوز بوزیکرمی طوب مرغوب وبوکا قیاس
ایله بی حد غلام محبوب وبوقدر بیك عربه لری واسعة فاخره لری

وسایر غنایم کدنصیب اهل اسلام اولدی حد وعددین آیخی حضرت باری
بلوردی وامرای کبار لدندن یالکوز بیك نامنده یوزدن زیاده سلك
کمی کرفتار واسیر کمی وادی تجمیده زقوم وحمیدن سیر اولدی وسردار
اولان ریلقوستی نام لعین وایکنجی سردار لری قونسوستی دیدکاری بی
دین دست بسته ودرزنجیر کاب پادشاه عالمکیر درکاهنده اسیر اولوب
کوندر لدی ملاعین مزبور بنك کندوتقریر لری اوزره دفتر ایله الی اوج
بیکدن زیاده عسکر ایدی بونلرده غالب اولان آیخی اون بیك رایدی
صکره اول ملعون کبیری مرحسین پاشا بر تیرباره اوانیسی مقابله سنده
آیخی بیك غروشلق سیم ایدی صایوردی ویوز بیك کامل غروش بهایی
ایچون استانبوله کلدوکی مقرر ایکن اوشته مرتنك شترکربه اوضاغی بوبله
سبی اندن مرحوم اسکندر پاشانك کمخداسی موسی کمخدا که اول وقتده
مقدمجه یعنی غاشیارك عصیانی جنده یانندن بولنمغله اسیر اولمش ایدی
ملعون مزبور بونی کندوبهایی ایچون ویرمکه اشترا ایدوب محبسنده
ایدی ملعون قلعه سنده داخل اولدقده بشیوز الی بیك غروشدر قلعه
نواحیسیله اشترا اندوکن یمینله تصدیق ایدر اوشته بزم حکامزکافری بوبله
حمایت ایدر واهل اسلام امرایی فقراسنك درسین یوزرومن [illegible]

[illegible] شاعران وماهران سیدهاشمی ونشاطی
بونادره تاریخلرنده درج اتمشلر نتیجه بخش اولمغله تفصیل اولندی

ستانبول اسکدارایی دوکیی قرق قپی اولدی کچر برجانبده آدم بورر خوف آیخوب بوزده
دکیز آیینه اولدی واما آکاعبرت کوزیله باقیلسه اول انانیت غبارین وارلیغنی
یوروسوزکدار یله تفرع ایله مولایه اومارزکم برودت دفع اوله تا بزایده سوزده
دیدم ای هاشمی تاریخی آنك لفظاً ومعناً یولی اولدی اسکدار آق دکیز طوکدی بیك اوتوزده
امرحقیله ستانبوله اولان قیش بوسنه بکلکه دیاده وره لی اولدی بورسمه شتا
اسکدار یله ستانبول آره سی طوکدی قمو روی دریایی کورن کمسه صانوردی صحرا
بونی کیم کوردیکه دریاده بوزلر اوستنده قره رکبی کزر لرنجه لربی بر وا
منجمد اولدی دهنده نفسی انسانك نجه مخلوق هلاك ایلدی بردسرما
لفظاً ومعناً اکادیدی نشاطی تاریخ به مدد طوکدی بیك اوتوزده صوقدی دریا

3206

3210

3216

دیو سعادتلو پادشاه مزبوری عزل ایدوب دلاور پاشایی نصب ایتدی تکر
دلاور پاشا اقدامیله برنجه دفعه هجوم اولندی ولکن ظفر مقترن دکل ا
میدان اولمدی وبالجمله اونوزدیرت کون جنك وجدال اولوب وهرکون
محموسه سی غازاتدن خالی اولمدی والاخر وجمله طبور مقهور ظفریاب
اتحی ایکی پادشاه عالیجاه الکفره سیکه بمختلف وجبانلق ایله متعارفلرد
ظفریوتمدقدیی جناب حقدن برکوشمال ایدوکنده اشتباه یوقدرحالك
له قرالی اولان مجدد دنی طبورده موجود دکل ایدی اوغلی اولجوره
عسکرینه سردار ایدی ومشار الیه وزیراعظم علی پاشا فوت اولوب یرینه
حسین پاشا وزیراعظم اولدقده مرحوم دباق محمد پاشا سرحدك امورینه
وکرم وسرد کشیده سی مرحوم اسکندر پاشا دفترکر اموالی عدویه بوندن
اعلم واواقف وجنك عرب امورنه عارف وکلای دولت ارسنده کسنه
یوقیدی یوحسین پاشا مرحوم دباق پاشایه مایل وهرسوزنه قایل اولمله
بالذات جناب پادشاهی یه بولشدردی سفره کیدملك اشناسی اولمغله نجه
نسنه سؤال اتدردی مرحوم دباق کندوسی حکایت اتدیکه اول محلده
دارالسعاده اغاسی سلیمان آغاکه برقابل وجود حبشی ومعارف جزینه
دینی فی الجمله بلیشی وار ایدی لکن احوال عدودن بیخبر وجنك وسرحد
امورنده غایت ابتر ایدی دباق پاشادن سؤال ایدرکه له قرالی پادشاهه
مقابله یه کلورمی واولقدرجرات ایده بلورمی دباق پاشادنی بزطوریدیکی
وآکاکوره تدارکمز کوره کلورسه تدبیرده تقصیرمز بولنمز طلمنسه دیمش
پادشاهك بلد ولکز المزدن الیمز همان آغا بحضور اق ایلدیرکه بزسنی
سرحددن دشمندن خبردار اکلاورقی سنك خودیردن کوکدن خبرك
یوغمش له قرالی نه ایتدرهیچ پادشاهه قرشو کلسونمی یا اولبی دین
بوقدرجرات ایده بلسونمی آنك آل عثمانله مقابله ایده جك عسکرمی وار
یا آنك ایله تدبیر ایده جك برسرلشکرمی وار دباق پاشادنی سلطانم دیمی
خورکورمك اولمزجمله کفره ملت واحده دینجه وموصفو وقزاق وبجا
اعتقاد بیورك فرنك دنی بلکه رین پاپا بیله امداد ایدر عسکر ویرمز
مال ویرمالی ویرمین عسکر ویرر کفار غیرت ناموس دین باطلاری ایچو

نغیر

3212

نفیر عام ایدر قدیمی اولدرك اکثری بیله بولنمغه جان آنارامایند آغا بجاب
اولمزوطفره حرکاتنن قومز معلوم اولدیکه سعادتلو پادشاهه آندن مقرب
کسه یوغدی وزیراعظمدن بلکه والده سندن تقربی آرتق ایدی عربیه کبرسه
بیله کیررتحت روانه بنسه بیله ایتبزدی بلکه هرساعت سعادتلو پادشاهی
بویله خوش آمدسوزلرایله مغرور ایدرایدی نجه محلده غرورك شاماتی نه
متعلق ایماواشارت اتمشوزینه بوسفرك ندامتی دنی غرورك شاماتی ایدوکن
تحقیق بلمشوزبس بنه صدده کلام اول زمانده طرف پادشاهیدن رادول
بك که بغدان بکزاده لرینك نامداری وبغدان ویوده سی ایدی له کفره سیله
قرب جواری وکفره شهربك اولدغندن غیری حقوق بساری وار ایدی
مابینه توسط ایدوب برنوعه صلح عقد اتدردی حوتین قاعده سی که قدیمدن
بغدان حدودنده واقع برمختصرجبه سرایلق ایدی غاشیارلغین عصیان
اتدکده کندویه معین اولمق ایچون له قرالنه تملیك اعتش اول دنی ایچنه بر
ایکیوز پیاده قوش ایدی اما کندولره آندن فلسرا منفعت حاصل اولمزدی
وارلغندن یوقلغندن متغیرا اولمزدی بس قلعه مزبوره بغدانه ویرملك
وقزاق عاق اشقیاسی ممالك محروسه یه تجاوز اتملك شرط ایله عهد ومشاق
اتدیلر وایام شتاوزمان سرما ایرشمکله ذی القعده نك بکرمی بشنجی کونی
اول محلدن قالقوب عودت بیوردیلر وسنه صفر المظفرینك یکرمی سکزنجی
کونی مجیئ علیه قسطنطنیه داخل اولدیلر

[illegible] اکوچه بو
وقعه موحشه ایراد اندن ایسه بو بابده سکوت اتمه نك لطفی آرتق ایدی ولکن
چون بوبجوعه مزده نوادر التزامی مناسب کورلمشدر بس بونادره عظیمه
یازلمه مق دنی لایق دکلدر ایله اولسه چون پادشاه عصر واوانی اعنی
سلطان عثمان خان استنبوله داخل اولدیلر نوغا طبور مقهور مکسور اولمشدی
دلکیر ورنجور اولوب عسکرك عدم اهتمامنه حمل ایدوب طواف بیت الله
الحرام وزیارت روضه سید الانام نامیله تدارك تام ایدوب عزیمت قیام
اتدیلر وبلوك خلقندن کیده جك لره ایکی بلوك آغاسی ویکیچری یه زعیمی باش
آغاتعیین اولنوب کتمکه مقرر ایلدیلر وبعض السنه عوام ده نام حج شریف

3220

3223

اولوب ولكن حقيقت حال دار السعاده اغاسي صوابديدي ايله مصرفاه
دامن الملك سلطنتلرنك مقصوديدي نمشلردن ديديلر پس سفرده بكجي يه
نامياه يوقلمديه اقوام اتدكلري سوجب رنجش خواص اولدغي سبق اتمش ايدي
دنى قره قاش پاشا شهيد اولدغي اشناده سعادتلو پادشاه سيراتدوكي محلده
عودت اتدكده آنلردنى عودت اتدوكي ايچون كندولره جانب پادشاهيدن
رنجش اقتضا ايدر بعض وحش خبر نقل اولنمغله اولطايفرنك دنى خاطرلرنه
منكسر ايدي پس بوجمله اسباب فتنه وفساد اولديي اولكونكله سنه
المرحوم سكرنجي كوني يوم جمعه شب ايدي مرحوم باقي پاشا حضرتلري
سعادتلو پادشاهك اوطاقلري تحويلي ايچون قادرغه پاشا سنديي سزدنى چاوشلرى
كوندرك ديو ديو اندن آدم كلديي حالياً باش دفتردار ايله وزير عاليشان
اولان محمد پاشا حضرتلري اولحينده باقي پاشا مرحومك كتخداسنى خدمتنده
مشرف ايدي آنلره خطاب ايدوب بره مدد بزم دنى چاوشلرمزدن قالمسون ديو
بيوردقلرى آنلردنى سعادت خانه لرينه نزول ايدجك بوفقيرداماديي اولان
رمضان چاوش ايله درعقب واردق ومن غير ما يحتاج اولمحلده مرحوم 3226
منجم باشي محمد افندي كلديي رمضان چاوش مدد شوكدي آرامزه آلام سويلدم
ديوب مابينمزده بركوستردك محمد كتخدانك جاده اغراجي نفيد نه ننده
اتمكله باشلديي وعبث يره زحمت چكرلرديدي يابوندن صكره احتمال واركه
چون سعادتلو پادشاهك چادرلري كجدي كيدمزي ديدك من بعد اولاحتمال
يوقدرنه اولكجمشدرنه بوكجه ديدي بوبابده زياده بحث وعناد اتدك
سوزلرندن دونمديي بوانشاده همان باقي قوللرندن بري غرق عرق اولمش
سكردرك كلديي وسليمانيه ده عظيم هنگامه قوپديي وآغاقپوسنه كوره
دنياخلقي جمع اولديي ودولديي همان محمد چاوش درحال سزه ديمدمي دنى
اوله كوره سزديديي يوخسه سعادتلو پادشاهه بركدر احتمالي واريمي دينه
اولوربلم امارمضان شريفه يتشمزديديي صكره مرحومدن دفعات وكرات
ايله بوحكمن سؤال اتمشم وندن استبناط اتدك سويله ديويا لوازمشم هرزه
بوسوزلرين انكار ايدردي انجق اعترافي بيندن كاهي خلط كلام يعني عجم قونجه
هرزه كويلك وهرزه درايلق صادر اولورنجب ايله برهرزه دايريلق

اتمشوز

3230

اتمشوزديردي ياسعادتلو پادشاهه حكمك ندن ايدي ولادتي طالعي اولان
برجده كسوف واقع اولمش ايدي اولعلم نجوم موجبنجه مقرر ايدي ديدي پس بكجري
وسپاه دلاور پاشا رايينه وار ديلر آندن عمر خواجديه كلديلر البته سعادتلو پادشاهلر
بوتوجهي مفنده بزم ايله يكدل ويكدانمي سزديديلر آنلردنى جواب ماس ايله بونلرمه
دونديلر آندن آتميدانند مجتمع اولديلر علما ومشايخ وسادات دنى
حضور پادشاهي يه جمع اولديلر سعادتلو پادشاه دنى بواشقياء اضلال اتمك
وبوفتنه ايا غه قالدرمق سزك باشكزدن دركه آنلره ايده جكم سزه ايده رم
ديو خيلي تخويف بيوردي لرباالفعل شيخ الاسلام يحيي افندي حضرتلري حاشا پادشاهم
علماد عاجيار يكوز اشقياء تحريك ايدر آنجق دروندن بوعزيمتكز استمزدك
اولاجلدن كه اجداد عظامكز اتمه شلربوطريقه كتمه شلركناهمزوار ايسه
اولقدرجه درديوجواب ويرقولدنى دلاور پاشانك وخواجه عمر
افندينك ودارالسعاده اغاسنك باشلرين استرلرومثل پادشاهمزه نامعقول
الفاايدن بونلردر دلرد لاور پاشا اول زمانده قاچمش واسكدارى
محمود افنديي حضرتلرينك عبالركيوب تكيه سنه كيرمش ايديي في الحال بوتاغي
باشي قايق كوندروب كتوريلدي اتا سعادتلو پادشاه بونلري قول الندن
ويرمكه قطعاً رضا ويرمديي علما ومشايخ چوق اقدام ايدرلر قابل اولوب
قايل اندوره مزلرو براكدم اولمغه باشلرلر اول محلده ديرلركه نقب الاشراف
غباري افنديي قولطايفندن سنه بزم سوزمزكجديي سزك كمدوكركيرك
سويلك ديمش اولده دلرلكه بلدوكلرزدن قالمك ديوبرجواب بارددويمش
اوله همان قول عموم اوزره سراي عامره يه دولديلر بابهمايون وسايرابواب
كشاده وايچ خلقي هربري كوشه انزواده خواص اوده ديكين كيردلرحتى
بعض اشقيانجه اشيادنى آلديلر وآندن سلطان مصطفى بولديلر وباجه دين
چكوب چقاردديلر ووزراء اوتوردنى ديوانخانه ده اوتوردب بيعت ايدلر
مرحوم شيخ الاسلام اسعد افنديي جانب پادشاهيدن كلوب آنده بولنمش
ايدي اكا بيعت تكليف اتدكلرنده شرعاً بونلره بيعت جايزدكلرديم صاندي
الاترب ايله اوزرينه يوريوب خواه وناخواه بيعت اتدريديلر بوحوال
سلطان عثمان مرحومه منعكس اولحق دلاور پاشا ايله دارالسعاده آغاسي كوندروب

3236

3240

اولنلردن يدي سكز آغا ايدن وزير اعظم كيم اولسون بزملد مشاوره به باش
كوردن كه دامادي اولغله ميلي داود پاشايه درينزده معقولدر ديدك
ايكنده ياز ديار وارمي ديدي آغا لربو فقير ايچون ديديلر في الحال داود
وقتم كوتردب ابتدا وزير اعظملغه خط شريفي بن يازدم بعده نجيب افندي
اون سكون نسيب بزم خطمز ايله عنايت بيورلدي حتى كندومه باش چاوشي
خط شريفي دخي كندم يازدم امتا سلطان مصطفى والده سي محرابداوتوردي
وديدسن اتكري اوزرينه داوتوردب الترين دخي طوتردي احيانا كه طنزه
خلقك غلو وغلبه سي زياده اولسه دايه نك اندن قورتلو روجامع شريفك
بخره سي دمورلرينه ياپشوهنكامهٔ سيراتك استردي والده سي واروب
ارسلانم قيلانم ديو بخره دمورلرندن هزار دقت ايله ودايه نك معاونتيله
برمقلون آيروب بينه محرابه كوتوردرلر داوتوردردي برنجه دفعه بويله اتك
واقع اولدي سلطان عثمان مرحوم ايسه باقوب كورك هي دردمند لركي
پادشاه ايدرسز به والله انقطاع نسله سبب اولورسز وكندو اوجاغكزه بر
ايش ايدرسز قيامتده دكن ندامتدن خلاص اولمزسز ديو بونك كبي سوزلرله
برنجه نجه اعاده ايدردي صكره باشندن اول كهنه دلبنديچقارديلر ويرلنه كي
وشويله قباباش قالوب مبارك كوزلرينك ياشن سيل كبي آقتدي وبهي
اغالربن بلمز ايكلدتازه الم بسيله ويرامز مرتبلر القاسيله برخطا اندتيم سزاتك
برنجه كره يالواردي وكورك دينانك حالن صباح پادشاه ايكن اسباب وسائر
حذوصعوبي يوغكن حمدي اون اقچه لق برعقيده قدرتم يوق ديو كوزينك
ياشن دوكر زاريلق ايدردي طورنديبي باشي كجه سنده اولان دلبنديه
مقرمذ چقاروب پادشاهم باكجه درمبارك باشيكز جيلاق دورمسون صاريق
ديدي آلماق استدي وصكره آلدي صاردندي بواثناده داود پاشادن خطي
ياتجه جه بي باشي اولاجق بي دين مكركافرلك كمندي النده حاضر اعش كلدب
كبي همان كمند اتدي مرحوم كندو ايله محكم طوتدي بزدخي بوصاندن هاي
سلطانم سيلك تحمدي طيتره منفكس اولوسه جمله مزپاره پاره ايدرلردينك
ونه دير ايله مع اتك اندن داود پاشايه خطاب ايدوب بهي ظالم بن سنا
يلدم ديكي اوح دفعه اوله جك كناهك وار ايكن اولدرمدم ومنصبدورم

325

رعايتلر اتدم بكا بومرتبه عداوتك واهانتك ندر ديو خيلي سوزلرسويلدي
وبنه بزه يا قوب بوطالم بني قومزاولدرمديدي بزدخي هاي پادشاهم
نه احتمالدر مبارن خاطر يكوخوش طوتك اوته لق برمقدار سكون بولسون
بنه پادشاهم خنكار مزسزحاشا وكلا كه سكا قولرك قيه واهانتي
لايق كوره ديو اصلا تللر ويروب تسليه لرايدردك امتا والده آه آغالر
سزبلمزسزبونه يلاندربوندن صاغ قورتلورسه بزدن سزدن برذي
روح قومزديبوبزه فسلدره نهايتي سويلردي بينه تكرار داود پاشا اول
ملعونه اشارت ايدوب كمند آتدردي بينه نه درديله منع اتدك آندن
اكندودن مقدمجه ايدي سلطان مصطفى سراي عامره يه كوتورديلر و
سلطان عثمان جامع شريفده اغليو اغليو قالديي اوشته بندخي سزه كلديم
ومحاسبهٔ بالتمام نقل وتقرير اتدم امتا باش چاوشلق صفاسيله اوتوردجق
دورده حق بربولمزو قابنه صفردي وداود پاشا سلطان مصطفى سراي عامره يه
كوتوردكدنصكره في الحال دونوب كلمش وپادشاه مرحومي برباز ارعربسنه
بندوروب وصوباشي كتخداسي اولان كلندر اوغلي ديدكلري مذموم وشوم
عسسي بيله بندوروب وبرفج كندومرده سن بيله قوشوب كندوسي دخي
عقبيندن عربه برمقدار فاصله وبروب يدي قله يه كتوردي واخشامه
قوميوب جلاد كوندروب وكندوسي يدي قله قپوسنده دوروب
محوق اتدردي واول ملعون بي دين جبه جي باشي ديدكلري لعين رجال
علامت موت اولق ايچون قولاغن غالبا بودن دخي كسوب والده يه كوتوردي
وعلي الصباح شيخ الاسلام يحيي افندي نمازين قلوب سلطان احمد مرحومك قديمي جوشنه
دفن اتدوردي رحمة الله عليه رحمة واسعة وبعده كوريجي محمد پاشا
اول ملعون جبه جي باشي كتوردب باشن كسدردي واول كلندر اوغرسي
اولان ملعوني دخي اله كتوروب حقندن كلديي وداود پاشاء ديوان
خمايي اوكنه كتوروب جلاد بوينن اوريوركن بكيرلر كلوب خلاص
ايدوب اورنه جامعه كتوردبلر اورنه قوشاق ايله بعده كوريجي محمد پاشا
ياقباصوب چاوش باشي اولان اردنود علي اغاء مباشرقويوب عاقبت
حضرة ايوب انصاري ده برصمانلق ايچنده بولوب صمان ايچندن چقاروب

3250

3266

وكتوروب حقندن كلمشدر الله رحمت ايلسون مرحوم كوجي محمد پاشايه

[illegible] وعدد

شريفلرنده اولان حوادثات وفسادات وسائر اختلافاتك بحرندن قطره يي ذكر

چون اتفاق طوائف مختلفه ايله تحت سعادت بخت جلوس همايونلري مقر

اولدي درحال عالم فتنه وفساد يله دولدي نجه كمسنه لرك اولري يغما

نجه كمسنه خواجه وقت ايكن بي نوا اولدي ونجه شقي مال كثيره دست برد بولنق

قره مزاق يازد وني خطهايون موجنجه صدارت عظمى دني داود پاشاده قرار

بولدي ومزبور بوليكم عواملك كلنه كيرم ومسند صدارتده برقرار اولم

ديو هركس نه استديسه ويردي نه تردد انده نه چوق كوردي چوز بيرد

خدمتلرو كندي اوقاف سلمنده نه توليت قالدي نه خود نظارة نه

مطهره رعايت اولندي نه شرط واقفه رعايت بولنوردني كيد نجه هركسه

كندوكه مناسب خدمت بولديو جواب ويرلمكله ظلمه نك غاطرنه كلن نجيب

وغريب خدمتلر بولديلر واولسبب ايله رعايا وفقرانك بغرندن دلديلر مثلا

بوجمله دن بري زيله قصبه سنده بري كلاب واتمك فروني تفتيشنه ايرله

كلدي يعني فروني اولانك سنك ايكله فرون بهانه سيله ناموس كلورا ولمز

يانك سندني اهلكي ناموس اوينه اتمك پشورمكه كوندرسن ديرو علي

السويه خلقك اقتدارلرينه كوره مالارين آلمغه مباشراولورلر بونك امثالي

ظهور ايدن ظلم حدتدن تجاوز ايدي يجك داود پاشانك اشقيايه غايت

ميلندن بلكه زياده مجلفندن تصرفنه قادر اولمدغنه حمل اولنوب

وزارت علما صوابديدي ايله معزول مرحوم حسين پاشايه ويرلدي

بودني ويره جك خدمت وتكليف قالمدي سويله غنجه لرينه ايچ خزينه دار

مال دوكمكله دلارين كسم صانديغي امانه حقدن قورقدي نه خلقدن اوتري

سلفي خلقك عرقن كسدوكي كبي بودني خزينهٔ برباد اتدي اندن صكره

لفكدلي مصطفى پاشايه دكدي اودني يردن كوكدن بخبر انجق مناسب

بهانه سيله آرتشايه الاوردي آنك دني زمان صدارتنده چوق اولمدغي

بلوك خلقي ديوانه واردبلر وبومرتشيدر ديدبلر اولكون وزارتي

كوجي محمد پاشايه اتدترديلر اولدن برايكي دفعه قايم مقام اولمش اولمغله

جنبه

326

خير وحسن تدبيره قادر آدم ايكن مرحسين پاشا ذوربه لرايله بكدل اولوب

ديوانه واردبلر وبزه اخته پاشا وزير اولمزديدبلر ومقدم بزدن برادم قتل

اتدترمشدر ديو بهتان اتديلر وفي الحال مرقد كتوردتديلر وكوجي پاشا قدوم

برينه مرقد اوتوردتديلر اما بوكره عدل وشرعي قالمدي اوضاع غريبه سنه

نهايت يوق بكا بكي نامنده برآدي ديوانه آشغه آلدوروب استدوكي قدر

دوكدي صكره قضاتدن دني برمفتي آدي فلقه يه قويوب مرادنجه تعزير

اتدترديي اول قاضي دكنان آجيسيله دورابوب ايدوب جمله علماء شيخ الاسلام

حضرتلرينه دني آدم كوندروب جامع شريفه كتوردتديلر وو زير غودي جامع

شريفه دعوت ايدوب شرعاً دعوامزكور لسون ديديلر لكن مثلا حضرتلري

ماداميكه وزارت صدرنده در كلمز وحتده اجراء شريف دني ممكن اولمز الاسز

بومقامده متوقف اولك بن واروب سفاد تلو پادشاهه واقع حالي بلدوروبن

وخاتم صدارتي الدن آلدوروبن ديوكتديي مثلا نك كندوكي مرقدنك سمتي

اولدغي كبي بيلهدن ويكچريدن برمقدار آدم واروب يولن آلديلر ومثلا

دني آغا قوسنده كتوردتديلر وجامع شريفده اولان علما ومشايخ وغيره برچوق دفعه

آدملر كوندرديلر وبالجمله عاقبت غلمان بجياندن وكمي اوغلندن واتي

اوغلندن جمعيت علماء پريشان اتمكه كوندردبلر وقت شام ايرتسي ايديي نمازه

كلنلردن دني خيلي آدم موجود ايكن اوردبلر وبرنجه سن اولدردبلر پاي

تخت عليه تويله اولمق ميرميران اطراف وامرا وسائر اصناف مطلق يكچري پادشاهي

قولي يابزكيمك قولي وزديو خبر لشدبلر بوجمله دن ابتداء آبازه پاشا خروج ايدوب

بولدوغي يكچري سن دني قاتل خليفه عمرو اوان وپادشاه دوراسن ديو

انواع حقارت ايله قتل ايدرا ولدي پس يكچري طائفه سنك طشره ده مكث

وآرامه تحملي قالميوب كلوب اوده لرينه دولديلر بوكره آبازه دفعه عسكر

تدارك لازم كلدي [illegible]

بركون وزير اعظم خود راي وجبار محمود پاشاء سراينه كتوردب آبازه اوزرينه

سردار نصب ايلدي ويكچريدن قره مزاق آغا تعيين اولنوب كوندردلدي

اولجنده آبازه وقلاوون يوسف پاشا كندولرله متفق اولان امراوعسكري

اولان اشقيايله انكورتيه كلمشلر ايدي محمود پاشادني اولجمته روانه اولنوب

3256

3260

امّا ایکی روز مزه یکیری ذخیره سن تدارك ایده بلوردی اگرچه مزبور لرك
اوزرلرینه وارمغه مأمور لرایدی لکن قره مزاق بزده آنلره مقاومت ایدر
یوقدر دیوفتح عزیمته بادی اولوب بروسه یه عودت ایدوب واول قش
بروسه ده قالوب اول بهاردهٔ استنبوله کلدیلر بغداد [illegible]
[illegible] برنجه یلدن برو بغداد
یرلو قولی مستولی اولمش ایدی بکلربکیلرین کاه قلعه یه قیادوب واوزرلرین
طوپلر حواله ایدوب کاه دوکشوب کاهی یاریشوب اول مقام خلافتده متصل بو
مقوله بدنامللقدن خالی دکلدر ایدی چون انتظام عالم مرتبی برجاهل ابترك
حکومتنه مسلّم اولدی دیاربکر بکلربکیسی وزیر حافظ احمد پاشایه امر شریف صادر
اولدیکه البته بغداده واروب حکامه رواعیانلرك محکم حقلرندن کلدکدن
بوعبد بیمقدار اولجیده دیاربکر خزینه سنه دفتردار ایدم اکثر ایام ولایتده
وزیر مشارالیهدن خالی دکل ایدم مشارالیهك سفرلوازمنه مقدور مرتبذل
ایدر وبغداد احوالنی متصل تذکره ایدردك علم الله شهد الله وکفی بالله شهیدا
برنجه کره بلکه اکثر ایامده کندویه دیمك واقع اولمشدر سز برقوم شوم اوزرینه
متوجه سزله اکثری قزلباشدر دیرسز وقزلباش ایله مابینلرینی برمنزل
ایدوکن تحقیق ایدرسز بونلرباش وجان ومامالك وخانمان خویفیله قزلباشه
اطاعته وقلعهٔ تسلیمه مبادرته احتمال ویرلمزمی یوق اول ممکن دکلدر
دیوجواب ویررسز یابوکه مزملکز واطمینان قلبکز ندندر دیردم هیچ ممکن دکلدر
دیمکدن غیری جوابی یوغدی حتی برنجه کره بونی مثال ایراد ایتدم بدوندن
دایمز فرهاد پاشامرحومی قول قتل اندی سلطان مراد ثالث ابن سلطان سلیم مرحوم
البته بدون قتل عام اولنسون خط شریف اصدار اتدیلر توجه سنان پاشا وزیر
اعظم ایدی مدد پادشاهم سرحدد ردشمنه اوج درت کونلك یرد رخوف
وبیم جانله جایز در قلعهٔ کافره ویرمه لرایجلرندن میدان فساد اولانلری بولوب
وانشاء الله تعالی حقلرندن کلدوره لم دیومنع اندی آنلرخود جد برجد
کافر اولمق وکافره تبعیت اتمك احتمالی یوغکن بو احتمالی ویرد یلر بونلرخود اکثری
قزلباش ابن قزلباش نه دینلرندن نه مذهبلرندن آیرولور بلکه مذهبنه قوت
بولدقدر دیردم هیچ قابل دکلدر دیمکدن غیری جوابی یوغدی صکره استنبوله

وزیر اعظم

3266

وزیر اعظم ایکن بردفعه جمعه کونی قاضیعسکر دفتردارلرو دینی نحو کبار علمای
اوزرنده ایکن اوشته شو مسلمان حق شاهدمدر بغدادی قزلباشدن ویر
دیمکله سبب اولورزدیو فریاد اتدم سوزم دکلمدی دیو کاننه منع دن کایت
ایدردی امّا حقیقتده اولسوزی بالدفعات سویلین فقیر ایدم معارضه
ایدن کندوسی ایدی وکندو طلبیله سرداراولق ویرلدوکی مقرر ایدی پس
چون بغداد آلنه واردی بکرصوباشی دیدکلری عاصی قاندی وبغداد
کندویه ویرلمك رجا اتدی وهرسنه یوزیاك غروش ارسالیه کوندرمك
اولدی وکندویه دینی خیلی جایزه وعده اتدی التماسنه مساعده اتدی
اولدینی قزلباشه مکتوب وآدم کوندردی قزلباشك برقچ سرهد خانلری
سلطانلری فی الحال کلدیلر وبغداد اول طرف آخرینه قوندیلر اول زمانده حافظ
پاشا متیقظ اولوب ایالت بغدادی بکرصوباشی یه ویردی وخربوت بکی
ابراهیم بك ایله مژده حکمن کوندردی وکندوسی معیلت کوردم دیو عودت
اتدی بکرصوباشی دینی حکم جنك یراغن کوروب محاصره یه شتاب ایکن اوغلی
اولان بداصل وبدتبار ایچ قلعه نك کوجك قپوسن آچار وقزلباشی قلعه یه
قویارانده عسکره بکرصوباشی واقف اولورا ولاجق اولدیی یلسون بغداد
کبی برحصن متین ومحسود ملوك وسلاطین ویای تخت خلفاء عباسیین
بوطریقله قزلباش تصرفنه داخل اولدیی بکرصوباشی یه اولان حقارت واذا
وبعده قتل اولوعده ایدوب صکره محصور اولدینی ایچون ایدی بغداد
[illegible] حافظ احمد پاشا بغداد دن عودت
ایدوب دیاربکره متوجه اولدیغی موصلدن هزار مواعید ایله بکربکیسی
کورحسین پاشایی بغداده قپاغی ایچون کوندردی لکن موصل کهانی بونك
ظلمندن جانه یقشلرو درکاه شاهه شکوایه کتمشلرو موصل ضبطنه بر
حاکم طلب اتمشلربس قاسم خانه موصل خانلغن ویروب حسین پاشایه
قزلخانه مصادف اولورحسین پاشا قزلخانه قپانورو شاهك عهد و
امانیله چقارلرو امان ویرمیوب حضور شاهده قتل ایدرلر آلدن شاه کمراه
چون بغداده ظفر بولدی عربان صحراشینه واکرادکوه نشینه لطف وقهر ایله

3270

ممزوج نامه لركوندردي واطاعتنه دعوت ايلدي وقارجيغاي خانك
دخي عسكر فراوان ايله غارت وخسارت ايچون جانب ماردينه ارسال ايلدي
كوجك احمد پاشا اول زمانده ماردين ويوده سي ايدي لكن هنوز تمام
ونشاني يوغدي ابتداء ظهوري بوندن اولدي واول صيغد هنوز ماردين
داخل اولمه مش ايدي پس محافظ پاشا بوحقيره رقه بكلربكيلكين ويروب ايكي
سكبان ايله ماردين محافظه سنه كوندردي قارجيغاي خان دخي نصيبين
وقره دريه دكن كلوب اول اطراف وجوانبك اولوسنده وعشاير ينه غارت
وخسارتلر ايلدي ياكلوب نشقاقي عشيرتندن ايكيوز بيك قيون اغنام اندن
درلوحله بفضل الله تعالي بوعبد عاجزايكيوز مقداري سكبان ايله ماردينه
داخل اولدقدنصكره قارجيغاي دخي الاجغن آلمش ايدي ماردين جانبلرينه
نجاوز اتمدي الا ماردينه برمنزل يردن يعني قره دره نام محلدن عودت
ايلدي ومن المسموعات بوعبد فقيرماردينه ايكن قارجيغاي غارتهدن هشت
عشيرتي دخي غادت اولفش ايدي بركورد برحناجه عورتله معا قزلباشه
اسيراولوركراد نجاعت نهادلك كلابه محبته اعتيادلري بلكه مقتضاي فوادلري
اولدغي مشهور ومتعارفدر اتفاق كوردك برسياه كلب كبيري كندوزنه فارق
اولمزتالتهم كلبهم نحواسي غربتي موجنجه قزلباش اوچن بريردن سيچمش اولوب
كتورر وعورتله مايل اولوب سك وفادار دندار دزن وفادار نحواسنجه عورت
دخي قزلباشه قايل اولوراياله اولمق قزلباش ايله عورت هركيمه صفاده كوردايسه
كلب ايله اوزاقدن تماشاده اتفاق بركيمه قزلباش شاهلق خدمتنه
كيدركوردخي فرصت بولوب الن ياغنل بندين جوزروعورتك فراشنه وارمق
برخنجر تيزي كوكسنه ديارويملهبيله فجرمبين يوخه بوندن آليقويرندخي
عورت يانم قزلباشه تسليم اولدغم ضرورتدن دكلميدر متعلقاتم داروديارم
خصوصاسندن مفارقتم اختياريميدر وبالجمله قزلباشك بريراده
آتنه سوارعورتي اردينه آلوب فرار ايدر وخيلي منزل كيدر صباح چوبان
قزلباش قوناغنه كلورعورت ايله كوردك يرندن بل اسر كورر همان براه كرد
چكوب پاينه دوشر وكوردنبم اوقلوتكاردمدر عورت خودتكاردمدر همان
نوليكم ايريشم ديوجان آنار كوردايسه عورت ايله خيلي مسافه قطع ايتمش

نوكون

يورغون دوشمش كون دخي تمام قيزمش قزلباشي بني چولده نه وجهله بولسه
كوك درايزم بلكه توزم دخي كوره مزديوانين اولوب اينر وبرزيفتانور مدوعورتي
اولان قهيديه قزلباش تمام بكندرمش قزلباشك مايي كينك يانوجه سن كيمش
ايمش متصل كاه انكندن كاه يكندن بردياره جق قويروب ايزمعلوم اولمق ايچون
كندوكي برده چولده براغورايمش قزلباش كينك پاره لرين كوردكچه تانور وروبي
نك ندبيري ايدوكن بلوروبووصفي زياده جهدوبرآمنه باغت اولور
وبالجمله كوردغفلتله ايكن قزلباش ظاهراولوروعورة قزلباشه اشارت ايدر
كلب ايسه آشنا اولمغه اورمزهان كوردي غافل ايكن بصروقيدبندتمك استر
كوردخي غفلتندن بيدار اولوب قزلباش ايله ستيزوزبراولوروقزلباشه
غالب كلور وآتنه آلورهان غوريتي اولاجق فاحشه كوردك آياغندن لوتار
وقزلباشك اوزرندن چكربوكزه عورتك معاونتيله قزلباشي كوردكن اوزرينه
چقار وقتل اتمكه خنجرندن آل اورر اولعين ده قره كوبك ولي نعمته قصداولدغن
حس ايدر وحضرت امام علي رضي الله عنه وكرم الله وجهه قولي اوزره كلاب
اولان خصال عشرتك برسيي كه باخذ العدو وبترك الصديقدر قول شريفي
موجنجه بايشمز الا قزلباشك شقاوت مجرده مصلوب اولان حيوانه وبر
وجهله دندان تيز ايله طوتاركه قزلباشك جاني بورندن چقمه لواولوب
همان ناچار اولوب كوردك الچكر وكوردغالب اولوب قزلباشي
قتل ايدر بوكزه عورتي قزلباشك آتنه بندوروب عشيرتنه كوتوردي
وبواحوالي عشايرنه اشاعه ايلدي وعشيرتنك جمله اكرادي مجتمع اولوب
عورتي اشد سياست ايله قتل ايلدي بوحين [illegible]
قزلباش [illegible] طاي قبيله سي اعرابي اكرچه
چوقلق قبيله دكلدر اما سايراعراب برتبه ايجنده شجاعت وكرم ايله معروف
لردرنته كم خاتم طاي بوقبيله دن ايدوكي بومدعايه دليل وافي در
چون شاه عسكر كراهي ايله بغداد قربنده خيلي مدت اقامت ايلدي طايفه
مزبوره دن يوزدن متجاوز فارس اختيار سواري انتخاب اولنوب وكيمه ايله
قزلباش اوردوسنك قربنده برپنهان اولاجق يربولورلروكونك شدتحرتنه
اوردونك برجانبنك چاپوب ايكيوز قدر طاوديسي اشترماده وبرچوجه

ات و برخ استرحتی برخ مرکب دخی قپارلر و قزلباشك کوزی اوکنده برتید
قپارلر اصلا نه تعقیب ایدرلر نه قووارلر صحت و سلامت ایله ماردین قهنده
اویه لرینه کلدیلر و غنایی اجوز اجوز صاتدیلر بو حقیر دخی غایت منتخب اولان
اشتردن برقطارین اوچیوزغروشه اشترا ایدم وزیر اعظم شدن کما تکمش
علی پاشا فی سنة چون زمرهٔ حسین پاشا یکچری قوتیله وزارتنده مستقل اولوب
هرزه ایدندوکن ایدرلر اولدی حتی سپاهی یکچری یه استاد ایله قرداشی
تدارکنده دیدیلر چون بو کلام خام خلق ایچره شهرت تام بولدی سپاهی
حمیت ایدوب بزبو وزیر اهل غرض آمدر وزارتن استمزز دیدیلر مرد دخی
یکچری اوجاغنه دوشوب واوده باشلری و بعض کندویه معین اولنلری
اوبدوروب سزاستمز سکزباسترز دیدر تدی و بنجه برزورببه لق ایدرسز
پادشاهك وزراسنده علاقه کزندر دیو کاته صورة حقدن منع ایتدردی
صکن سپاهی بزم اوده باشی لرو آغالرایله علاقه مزبوقدر کورم یکچری بولدا
شلرینك یعنی بزم کبی نفرنامنه اولنلرك سوزی بومیدر دیو باطل وندن
غیره سؤال ایدنجه مکر بیرام پاشا مرحوم اول زمانده کتخدایدی پندسویدی
ویروب سپاهی یه اویدرش وسز سپاهی یه مخالف ایدرسکز دخی سفره
کیده مزسز آنلرسزی چاولریکزدن چقارمزدیو نصیحت ایتش ایسه عمان
اولنلده سپاه قندوه ایسه بزده آنده یوز آنلرك سوزی بزم سوزمزدر
دیدیلر ومرة معزول اولدیلر و مهرشریفی مشارالیهه ویردیلر لما
بوندن نصکره کبار و صغار مستیقظ اولوب مناصب بوطریقی ایله زوربه لرجویله
ویرلمك وطشره ده اولان رعایا و فقرا زوربه لرك آتشینه یانمق تابکی
دیدیلر وجمله دن شیخ الاسلام یحیی افندی حضرتلری وسائر علماء عظام
وموالی کرام ومشایخ وسادات و وزرا و وکلا واندرونی وبیرونی آغالرك
بو احوالی نهایتی دکل علانیة سویلشورلر ومشاوره ایدرلر اولدیلر وبوجمله یه
بادی سعادتلو پادشاهمز رشد وسداد اولیوب تصرفه مکنت و عقلندکی
خفتندن خصوصا صدر اعظم علی پاشا کندوده ولتی قابردغندن ومنصبه
قورقدغندن شیخ الاسلام وموالی کرام ووزرای عظام ایله بریره کلوب
قولطایفه سنك بوندنه کن بروجهله ضبط وربطنه قابلیت اولمدغن ودار

السلطنه

السلطنه ده کبار حکامك حالی بویله اولمیجق طشره ده اولنلرك حالی بنجه اولدغن
وهر ناحیه ده جلالی دن وهرکوشه زوربه لردن خالی دکل ایدوکن محتمل
واردیجه عالم خرابه و سلطنت انقلابه دوشردیوچوق قیل و قال ایلدیلر
ولکن جلوس انعامنه ویرلیجك خزینه احوالی بنجه اولوردیوکانه تدبیر و
تدارك کوریلوردید یلر قولطایفه سنك دخی کبارلری واوجاقلرك اختیار
بریره کلوب جلوس طلب اولنمسون تك عالم نظام وانتظام کلسون دیوب
سلطان احمد مرحومك ولدارشدی قفی شهزاده ایسه اجلاسنه اتفاق اتدیلر
اجمال جلوس سلطان [illegible]
چون اتفاق آرایله تخت خلافت کبری جناب عالیلرینه میسر و مقدر اولدی
کویا عالم مرده ایکن حیات نو بولدی وغنی و فقیرك یوزی کوزی کولدی
آنجق قول اغاسی آلمیجی ایکن بعض بارد کلام لسان انام ده شیوع بولمغله جایز که
ابتداء جلوسده بنده برفتنه ایقاظ اولنه دیو احتیاطا ویردیلر و وزراء و
علما و مشایخ و سادات جمله یه ویریلوب برفردذن دریغ اتمدیلر نهایت
مرتبه تدارك اولنجه چوق مضایقه چکدیلر فاما [illegible] قامت والا
نهتلری غایت بلند و والا و وجود شریفلری جسیم و نحیم و مبارك بشره لری
مدور و لحیه لری خفیفه غایت بلند و والا اتاکویجی دکل و آیوتی قاشلو
آلاکوز لو بیاضی چوق زمان قعود لرنده تحت شریف فرماجسم لطیفلرندن لطیفلو
یعنی جسم شریفی کبیر پرپادشاه بی نظیر ایدیکه بودولت علیه ده اولان سلاطین
سلفنده بلکه سائر سلاطین اسلامیه ده یوقدر ضابط و خوبی و سفاك و عدو سینه
غالب قوتی بویله پادشاه بی پاك کلمه مشدر و طبع شریفلری غایت کشاده
و هرکسه بی تردد مکالمه ده و متقبل تنهار و لك ایله احوال عالمه تحمیل
اطلاعده هیچ بونلرك ماقوقی متصور دکلدر اکرچه جلوس همایونلرندن
بدی سکزسنه و اربنجه بنده زوربه لرك زوری کسلدی و خدمتلرینه
ملازمینه و برلمکله غلغله لر و فتنه و فساد کسلدی صکن که دعای الیتی نه
تقیط و ابتهاء کلدی و هرنبك و بدد ن آکاه حاصل اولدی عالمی برجمله
ضبط و ربط اتدیلرکه فلکدخلافی مرضیی وضع ایدر قاعدی بلکه کسه
کسه نك مزرعه ندن برد انه آلمدی انقطاع عرض سلطنتده اولان متزلزل

خوف وخشيتلرندن ميل سلاح ايدوب كوشه نشين اولديلر نيته كم شاعر
شيرين كلام ونا ظم ماهر بنام نفعي جلبي مرحوم اشبو قصيدهٔ نظيفه سنده بوادايه
د لبند بر ايله حق كلام ايراد ايتمشدر نفعي جلبي مرحوم كلمه بوده وره فلك ايلو ايدي
سني سلطان سليمه تقديم يانجون ديرسك اكر پادشاه ايدم ايلي اصلني بر برتفهيم ده
كرچه سلطان سليم غازي اندي دولتله بر فتح عظيم عالمي سن يكدن فتح ايتدك
قوندك مرتكب شغل ذميم اولقدر خلقي سلمان ايتدك ايده موسوسه شيطان رجيم
سنده بوعدل وبو انصاف كه وكيم عمرك افزون اوله الله عليم عقيب جلوس بعض حوادث
ذكرندن صوكره وزير اعظم علي پاشا جلوس همايونده سبب ولشم ديو كيف ما يشاء حكومت
ونصرت ارزوسن ايدوب مقدما شيخ الاسلام يحيي افندي كندويه ارتشا دن
برهيزه متعلق نصح وپند ايلمكله سودمند اولوب باعث رنجش خاطر اولمش ايدي
پس پادشاه جديد حضرتلرينه جلوس همايونده قطعا رضاسي يوغدي وآبازه
خروجنه باعث برفتوا سيدر ديو خلاف واقع نقل ايتمكله منصب فتوادن معزول
واسعد افندي مرحوم موصول قلندي ووزير اعظم سابق خليل پاشا ايله كوريجي
محمد پاشانك آبازهٔ تحريك ايجون كوندردكاري مكتوبلري كه الله يدمزده
مضبوطدر بوقدر فتنه وفساده وتعذيب عباده باعث وبادي اولدي
ديو عرض ايتمكله ايكيسني دخي بركون كندو اوندهٔ محبوس وايمديه دكين مأيوس
ايلدي صكره مكتوبلرينمزجقارلسون ومهرمزه تطبيق اولنسون موافق جقارسه
في الواقع سياسته سخت اولورزه ديديلرجون مكتوب ديد وكندي اصلي يوغدي
وبهتان صريح ايدوكي مقرر ايدي اطلاق اولنديلر قتل كما تكش علي پاشا
ووزير اعظم سندن جركس محمد پاشا في سنه علي پاشانك بعض اوضاعي موجب
اغبرار خاطر پادشاهي اولمغله بركون باغچهٔ خاصه ده محبوس ايكن مقتول
اولدي ويرينه جركس محمد پاشا سردار اولق انضمامله اول مقام جليله نصب
اولندي وآبازه وبغداد طرفنه توجه ايله مأمور اولدي سردار جليل پاشا
آبازهٔ مذكوره اتلاف وكي دخي سنه مشار اليه برصالح ودينداروارتشادن
برهيزكار بر سردار ذي وقار ايديكه اول صدره شمديه دكين مثلي كلدوكي
معلوم دكلدر خصوصا بر فردك منصبني بيكناه وبرمدي وبر فقيرك بلاسبب
قاننه كيرمديي مطلقا بركمسه دن برحبه ارتشا آلمدي بر هيزكار ديني مشايخ

كبارده

كبارده يوغدي ومحاسن حميده سي غايت چوغدي چون عسكر فراوان ايله
قيصريه حدنده واقع نام محله نزول اتدكلرنده آبازه ديدكلري بي دين
عساكر شياطين ايله اوزرلرينه كلدي ومحاربهٔ عظيمه دنصكره منهزم اولوب
ارض روم طرفنه فرار وارض روم قلعه سن كندويه وعسكر مقهورنه دار
القرار ايلدي واظهار عبوديت وكناهنه توبه وندامت كوستروب يعني
اطاعت ايلدي سردار عالي مقدار دخي كندويه مدارا وكناهلرين سهادتلو
پادشاهدن درخواست ايدوب اول بهاره بغداده وزير ينه كتمك اوزره
قرار ويرديلر ووقت شتا وهنكام سرما ايرشمكله عسكر منصوره اذن انصراف
ويريلوب وبعضلرنه مناسب مشتا لرتعيين اولنوب كندوسي دخي دفتردار
ووزير باقي پاشا ايله ويكيري آغاسي خسرو آغا ايله توقاته كلوب اول
قيش بلدهٔ مزبوره ده عيش آتمك اوزره برر مناسب خانه نزول بوردقلري
من عايب ستم اولعين ده مشتا ايجون بلوك خلقنه تعيين اولنان قسطونيه
سنجاغنده واقع برقريه دن برظالم برفقير تركدن مقدوردن زياده
شيئ طلب ايدوب عاقبت فقير قزين اسيردبو ويرروو وزير اعظم ويكيري آغاي
والتي بلوك آغالري توقاتده موجود ايكن كتوردي سوقنده بيع من يزيد ايله
فروخت اتدي نه سوز سويلمكه قادر اولديي صكره باقي پاشايه نقل اتدكلرنده
وافر تأسف كلديي اجه سن وزير بابا سنه كوندردك ديديي اوشتد عالم دخي سلطان
مصطفي مرحومك سلطنتي شامتيله بويله هرج ومرج ايدي حق سبحانه وتعالي سلطان
مراد مرحومي غريق رحمت درياي بي پايان ايدبو مقولهٔ انتخاب اتدي وجوغين
سلمان اتدي سردار موي اليهك وقاتي وحافظ پاشانك والتي بعض باقي
پاشانك وقاتي وخسرو آغايه ديارنده متوجه اولدقي بوعبد بيمقدار
سردار ذي وقار توقاته داخل اولدقصكره ماردين محافظه سندن كلوب
شهر مزبوره داخل ووزير جليل الشانك التفات بي غايتنه متواصل اولمش ايدم
وضرمخانه خدمتنه مأمور اولوب زمان قليلده اوجيوزيوك اجه مقداري
صحيح العيار اجه قلع اتدورب وعده يي اوزره منصب منهي ايكن جون بودر
دني غني وفقيره واميروو وزيره جاي قرار دكلدر اول وزير لانظير دني بو
دولت فانيدن سير اولوب سنهٔ مزبوره ربيع الآخرنك اون سكزنجي كونندن

3300

3296

وداع عالم فاني وسالك بقاي جاودا ني اولدي رحمة الله عليه پس باقي پاشا مرحوم
وكچوري آغاسي خسرو آغا حافظ پاشا حاليا مرحمدذه موجود وقيوسي كخل امور دين
اسكي وزير دردنجو عرض اتديلر وآستانه دن وزير آخر تعيين اولنورسه كلجك وقت
كچ بلكه سفر عقدهٔ تاخيره دوشر ديو يازديلر ورئيس الكتاب دوراق افندئ
بوعروض ايله كوندرديلر پس عرضلري موجبنجه وزارت عظمى حافظ پاشايه
اعطا اولندي وآستانه دن نه عجب خسرو آغا كندويه رجا اتمه مش ديمشلر
پس عرضنه نادم اولوب اول عقدهٔ خاطردن اخراج اتمه مش ايدي بوندن صكره باقي
پاشا مرحوم ارجعي الى ربك نحواي شريفي موجبنجه سلخ جمادي الآخره ده متاع حيات
دنيادن دامن افشا اولمشدر رحمة الله عليه بوعبد قاصره دفتر دارلق خدمتن
برنج كون مقدم سپارش اتمش ايدي بكچوري آغاسي دنى قايم مقاملق طريقيله اول
منصب جليله استخدام اتمك استدي صكره صدر اعظم حافظ پاشا دنى تكليف
وابرام ايلدي ولكن بيرلك ضعيفيله اشغالنه اشتغاله قصور ومزملك حفظ سيله
امتناع اتدم ويالكوز توقات دفتر دارلغنه قناعت ايلدم كورجستان ملكلرندن
ماوراء اولان قاراجغاي خانى قتلى وكورجستانى اطاعت الله دوكى فى سنة
مذكور ماوراء اولنام ملك كه عموماً كورجستانه مملكت كتخدالغى نامنده وتا
عباسه يادر وندم برملك كبير ايدي شاه بعض اقتضاسيله مذكور ماوراء اولان
ايكي اوج خان عسكر ايله قوشوب كورجستانه كوندرمكله كورجستانك
جانب شاهه نوعاً مخالفتى بنه ماوراء اولان قزلباشدن انتقامه دقتى سبيله
ايمش فرصت بولوب قاراجغاي وسيله اولان خانلري قتل اتمش وعسكر لرندن
برايكي بيك قزلباشه باش اقمش سنهٔ مزبوره رمضان شريفنك يكرمي برنجي كونندن
باشلري ودللري وكرهٔ باي ايله كوسلري وبرايكي اوجيوز بيراقلري ماوراء اولان
اوغليله وكورجستانك بعض ملكلريله اوردوي همايونه داخل اولديلر و
عينيله بوبابده عرض اتمكله بوفرصت هركز آل عثمانه ويرمشدر اصلا تاخير و
تراخي ايلمكسزين عساكر اسلام ايله بوجانبه قيام وعزيمته اقدام ايلمه سن
عموماً قره باغ وكنجه وبردع واوكلهٔ شروان كلدوكلرنكي اطاعت ايده جكدن
كمال يوقدر انلر قزلباشدن زياده كوردان وسني سلمان ايدكلري محتاج بيان
دكلدر وآندن اردبيل ومشهد آسان وجمله ضبط اولنمق ومالك قزلباشه

آشلر صافنمق غايت آسان در واصلا دوه وقاطر وذخيره وطوب ومهمات سائره
نقلنه مقيد اولمك سزه باي بند اولمسون هرنقدر مقصود كز اولورسه بوندن
موجود در بفضل الله تعالى عسكر اسلامه اولقدر غنيمت ومكنت وقدرت
كلهكي الى انقراض الدوران دللرده داستان اولهجونكم حافظ پاشايه چقديلر
حضورندن جالس ايدم عرضلرين صوندديلر ومنمون عروني مفضل ومشروح
لساني سويلديلر حافظ پاشا مرحوم برغريب مشرب ودللو ايدي بونلره اصلا
قطعى جواب ويرمدي برنجه كلديلر كندي جواب شافي رجا اتديلرنه بللو
كيده رم نه كتمزم ديدي حتى بوعبد فقير كندويه غايت اقدام اتدم وبوفرصت
بردنجي اله كيرمزديدم بزي سفاتلو پادشاهمز بغداد فتحنه تعيين اتمشدر
بزكورجستانه شروانه مأمور دكلوزديدي سفاتلو پادشاهمز اكر ماوراء او
ظهور ايده جكين بلسه وعدونك مابينه بويله برفتنهٔ عظيمه كريك احتمال
وبرسه ابتداء سزي تعيين ايده جكلري اول ايدي بلكه كندولربالذات
ارتكاب مشقت سفر اتمك مقرر ايدي وبزم بومقوله ده تجربه مزوارماداقم
انكروس سفرلرنده عدونك ايجندن بوچقالي ظهور اتمدي بزكفاره غلبه
ايده مدك وبرخطوه مملكتدينه كيره مدك بوفرصتي فوت ايدرسزاما قيامته
دكين ندامتن چكوسزديو كوردم اولمدي آخر جوابي بواولديكه سزهنوز بزم
مشربمزي بلمزسز بزشبك حصولنه مادام كه بكا يقين كلمه بن كاتوجه اتمم وخطوه
اول يوله دنى كتمم بابو قدر غزوات وفتوحاته موفق اولان اكر سلاطين عظام
اكروكلاي كرامدي اعدايه مظفر اولاجقلرين بلمشرآندنمي كتمشلرد رسردارلره
لازم اولان عزيمت وتوجه ده اقدام وآندن جناب ربك العزته توكل تام ديرا
باشمدي بغداده واروب فتح ايده جكز ومنصور اولاجقكز تحقيق بلورمي سز
ديدم انشاء الله يقين ظن غالبم اودر واعتقادم بلكه هيچ شبهم يوقدر ديدي
حقيقت حال بودركه هربار سهولت فتحيني تكرار اتمكله بزه دنى اول اعتقاد
كلمش ايدي اول اجلدن عقدهٔ تاخيره دوشدوكي مقرراولدي صكره بكچري
آغاسي خسرو آغايه اقدام اتدم كندوكزكمدوكزكمقدير جه كلى تدارك
ايله زياده جه عسكر كوندرمكه همت بيورك ديدم ولكن بزتابعين دنوزيردن
نه امرايدرسه اطاعت ايده رز ديدي شبهم قالمدي كه حافظ منصور اولاجق

استمزدي اول جلدن حق تقاضي كندوبي دني منصور اتمدي صكره كندونك
زمان سردار لفنده ماوراوي اوغليله وقرق قدر آدمسيله دفعة واحدة قتل اتدوكي
غرايبندن اكر شاه بيك يوك اقچه ويرسه وياخود برمكلف اولكه تمليك اتسه
ايده جك دكل ايكن نه الله دن قورقدي ونه قلدن حذر ايدوب بويله بظلم
صريح اتدي شاه عباس اول تاريخده شاه اولالي قرق سنه ايدي تحقيق بودر
بوقرق سنه ده بوندن صعب دشوار باشنه بركاردوشمش ايدي ماوراءبيله
يدي نامدار خاني كه جمله ممالك قزلباشده بريندن اقراني يوغدي عرصهٔ
شهود دن نابود وماوراوايله محاربه ده مفقود اولديلر كه بوجمله دن
بري قارجغاي بري شروان خاني يوسف خان بري امير كونه ايدي غيرهم
حافظ پاشا وزير محصور اتدوكي وفي فتح عودت ايلدوكي سنه ١٠٣٥

حافظ پاشا عاكر ممالك كنا ايله بغداد بهشت آباده واروب محاصره سي
امرنه اشتغال وفتح وتسخيري امورنه مهم اولان طوب ولغم وسائر اسباب
فتحي استعمال ايمك اوزره ايكن شاه كراه عاكر هزيمت اثريله كلوب مقابلهٔ 3316
عكر اسلامده نصب خيام وروز وشب دفع مضرة قلعه يه اهتمام ايلمكله
عكر اسلام كيد ومكرندن احتراز ايدوب اوردوي همايون اطرافندبر
خندك وسيع كسدر ديلر كسدر ديلر وليل ونهارينه فتح قلعه يه سعي
ودقتلرين مضاعف اتديلر ولكن قلعه يه وضع اتدوكي عكر وعكر
هزيمت اثرينك كزيدن سي بلكه زياده سي اولمغله برو جمله بوريشه مجال
واماني ايله آلمغه دني احتمال قالمدي وقريب برده اولمغله اكثر اوقاتلرنده
عكر اسلامي تضييق اتمكدن دني خالي اولمدي ديدي دني مقابلديه
كلوب نه كندوسي جرأت عكر اسلام اوزره سوره بلدي ونه خندكدن
عبور ايدوب اوردوي همايونه كيره بلدي بزم عكرمزدني هم قلعجنكين
ايدوب هم بويله برقوي دشمن ايله كوكبي مقابله ايدمدي وكاه باردوت
ومهمات دوكندي يتشمدي كاه ذخيره كاه خزينه ايرشمدي كاملا لفوز آي
محاصره اتديلر وبو مصيبتي چكديلر نفسنده قول طايفه سي دني غيرت ايدوب
اقدامده قصور اتمديلر وبركون قاسم كجدي عودت ايدوب اوردوي همايونه
توزيعنك وقتي كجدي ديو سويلمديلر جون لوالبو منوالا اوزره قرار اتمكي مبني

ايوه لم ديديلر وطرفيندن الجيلر واروب كلديلر عاقبت عودت ايدوب كتديلر
نفس امرنبوده كه نه بالنه موم اتديلر بو حقير تو قاتدن ارسالنده كوندرمش ايدم
واران آدمز نقل ايدر عكر اسلام برندن قالقمنه مباشرت اتدوكي كبي قزلباشدن
قلعه دن چقديلر وطويلره اوكوز قوشمغه معاونت اتديلر وكندو يسانه
لرمزبيله يوكلتديلر وايكي پادشاه ملك ايچون خصومت ايدر برايكي بلوك اسلامي
بري برمزه نجون عداوت ايده رزديديلر اما صكره عكر اسلامي ايكي كون
تعقيب اتديلر وبرايكي دفعه محكم اوغراديلر وچوق جنك اتديلر انجق مخزنات
محمتي بركاتنده وهاريا ركزينك حسن همتي مقارنتيله ظفر بولمديلر حال بوكه
عكره غايت ضعف كلمش ايدي واكثري بياده قالمش ايدي اوشتهاول سفرك
اجمال وتبجعدي بويله واقع اولدي حافظ پاشانك عزل ودفعة ثانيه ده
خليل پاشا وزير اعظم اولدغي سنه سنه چون حافظ پاشا بغداددن غايب
وخارج عودت اتدوكي مقرر اولدي سعادتلو پادشاه غيور غايتده بحضور
اولوب بينه صدارت عظمئ خليل پاشايه توجيه بيوردبلر ويكجري آغالغن
دني خلاف معتاد جاوش باشيه ويردبلر وهمان وقت شتابه وشدة سرعايه
با مكتوب عاكر ظفرمآثره مشتاولبكلان حلب الشهبايه وارمغله مأمور اولدقلري
لكن يكجري آغاسنك عمري پايدار مش ايمش سريع چوق زمان كجمدن وفات ايدي
آغالق جانبنه سردار دن سابقا مقابله بي اولوب اولعين ده بلوك آغاسي اولان
خليل آغايه ويرلدي آستانهٔ سعادتدن دني مقرر طوتلدي عسكر ايله دشمن
حسين پاشانك سردارلرندن وصولي وآندن آيازه يه واروب شهيد اولدغي في
سنهٔ مذكوره سردار عالي مقدار بروزير جليل عكر اوكنده دشوب وارمق لازم
كلمكله قايم مقام اولان كوبجي محمد پاشا مباداابو خدمت بزم عهده مزه
حواله بيوريله ديو احتراز اتمكله دشمن حسين پاشاكه برامور ديده واملاك
آدم ايدي كتوردب آني مأمور اتدي چون مستوفي عسكر ايله حلب الشهبايه
واصل اولدي سردار عظيم الشانه بيحد مسرت وسرور حاصل اولديكندو
دني اوطاغه چقوب جانب بغداده عزيمت تدبيرين كوردي ولكن خزينه
اولان امرادن فريادنامه لركلوب قزلباش اخسقه قلعه سن محاصره اتدوكن
وامداد اولنمزسه حال شكل اولاجغن يازشريس كندودن مقدم بديايالت

صاحبي ميرميران ذي شاني ايالدرندا اولان عسكر ايله امداد تعيين ومرقوم
حسين پاشاني اوزرلرينه سردار نصرت آيين نصب ايدوب كوندردي
وارض روميه واروب آبازه پاشاني ارض روم عسكر ايله يانكزه آلوب بيله واردن
اوزره آبازه يه دخي احكام شريفه يازوب ارسال ايلدي چون ارض روميه وار
ديلر ابازه دخي بسر وچشم ديوب صورت ظاهرده سفر تدارك كنه مباشرت
اتدي مكر بونلر آخسقه يه طوغرو كميوب ارض روما كلدكلري كندويي دامه
دوشورمك وبو تدبير ايله وجود خباثت آلودين عرصهٔ شهود دن كتورمك
تدبيرين اولدوغن ملاحظه اتمش وبرضافت ترتيب ايليوب كلانلرا ميران
ميراني دعوت ايلديي وجمله كندوسكرين آلت سلاح ايله احضار وكندوفرمانه
انتظار ايله مأمور اتدي عسكر يمزخود بو مقوله كيد ومكردن امين هر بري
سير وسلوكنده وشهرك ايچنده كار وكسبنده ايكن همان قلعه نك برقپوسنه
چقوب اوردو مزغارتنده متوجه اولديي وبرساعتك ايچنده جمله سن برباد
وماللرين غنايم اهل فساد اتدي غافل عسكرك كمي چيلاق آتمه صار يلوب
كمي موجود بولنان استروسيانه يه بنوب جانب سردارمز فرار وايكي كوندن
صكره ملاقي اولوب واقع حالي اخبار اتدلر چون سردار بوخبر موحشدن خبردار
اولديي چه فايده اولابتي اولديي نيلسون كلوب قلعه فتحنه كوشش واول
اشقيانك قلع وقمعنه ورزش اتدي لكن طوب بوق وسائر مهمات اندن برچوب
يوق انجق كورجي ملكي ماوراوكتوردوكي برطوب ايله دوكمكه مباشرت اتدي
وايام شتا ايرسنجه تضييع اوقات اتدي واندن ناچار خايب وخاسرا القوب
كتمكه اختيار اتدي اوشته بوسفرك دخي نتيجه ومآلي بواولديي ..

خسرو پاشانك وزير اعظم وسردار اولدغي وارض روي آخسقه قلعه سن
فتح ايلدوكي ۱۳۸۳ چون بوخبر مورث الكدر پادشاه بحر وبر سمعنه دكرفي الحال
خسرو پاشانك جرأتند وعساكر منصوره ضبطنده اعتمادها يونلري اولمغين
سردار اسلام ووزير اعظم بنام نصب اتمكي مقرر اتدلر صكره رجب پاشانك
صوابديديي ايله ديار بكر ايالتي توجيهيله محميهٔ عليهٔ قسطنطنيه دن چقاروب
مهماميون درعقب كوندرملسن فرمان اتدلر واندن محميهٔ توقاته واردوب
لازم كلن امور وخصوصنده صرف تاب وتوان اتدلر اول اثناده آبازه كندوسن

تمام خوف

تمام خوف وخطر اوزره اولوب شاهه بتعيت وقلعهٔ وبرمكه نيت ايلدوكن خبر
آلمغله طوب وجبه خانه وسائر مهمات كدنقلنده صعوبت مقرر ايديي
عقبنجه آليقويوب كندوسي بلا اهمال صلت وسبكبار الغار ايدوب وبر
قچ بيك بكجري دخي برراسب رهوار سوار ايدوب ارض روم بحت رسوم
قرينه نزول اتدلر [illegible]

يولداشلرينهم اول كون مترسه قومديلر وطوبلري دخي ارته يي بتشدورب
كتوردديلر وانواع تدابيره مباشرت ايدوب جمله دن يانندا اولان اشقيانك
وكبان نامنه اولضلالت انتمايه مدار واستمالت اتدلر اولسبب ايله بشدن
اوندن ايجرودن قاچوب اطاعت ايدرك اولدديلر وهربري دخي مأمول ايله بهرمند
قلنمغله اكثري بتعيت احتمالي اولدغندن ابازه بالفوري ارض روميك
مشاهيرندن وعلما ومشايخندن آلتي كسنهٔ كوندروب طالب امان اولديي
العفو زكات النظر فحواسنجه سردار كريم الشان امان احسان اتديلر وقلعهٔ پادشاهيدن
ماه مزبورك اون طقوزنجي كوني اخراج ايدوب قلعهٔ پادشاهي كما قوله مضبوط
عسكر اسلام اولديي اندن آخسقه يه آدم كوندروب اولدخي ضبط اولنديي
سردار عالي مقدار [illegible] ايام شتا وزمان سرمانك
اولغله سردار نصرت يار ومنصور ومظفر عودت ايدوب ابازهٔ معاودت
اكتوردديي چون ابازه تقبيل پايهٔ سرير عالم مصيره مأذون اولوب جناب پادشاهدن
عتاب اولنوب كافر بوسنك عصيانك نه ايديي بيورمشلر اولدخي دولتلو پادشاهم
يكجري مرحوم فرندشكر قتل اتمكه جمله بكلربكيلر قانن طلب اتمكه كاغد لسندق واتفاق
اتدكلرى قولكز اقامت اتدم آنلريان جالديلر وبنده كزي پاره يه آتديلر بوخبه بر آبازه
كوله يي پادشاه اولايي دكل يدم واوزرينه كلن وزرانك سوزلرنده شاه اولمغن
بلورديم جان قورقيله سرفرو اتدم امر پادشاهك اوشته بوينم اوشته قيلجلرمزن
وارامديي كافرجون حذك بلورمش سن سني عفو اتدم بيورمشلر وسردار بوسنه
ايالتن ويرمش ايديي مقرر طوغشاده وزير جليل الشان [illegible]
ذي الحجه سنه ۱۳۸۳ سردار جليل الشان اول زمستاني استانبولده كچوروب
اول بهار اولدغي كبي عسكر ظفر يار ايله عزيمت ايدوب برنجي كون ديار بكرده آرام
اتدكدن صكره جانب موصله واصل اولديلر امر قادر ذوالشان ايله شط وانهار

سایره زیاده طغیان اتمکله بغداد صحراسی عموم اوزره قایلوب بغداد تو ایچی ایله کویا
وسط دریاده برجزیره ایدی پس انهارک تنزلی وقتنده دکن بالفرور ی موصله اقامت لازم
کلوب ولکن شدت غلاوانهاره کثرة مآ بسیله کمتورد کلری یکرمی آلتی پارچه طوب قلعه کوب
جکن جاموس و میری اشتر واستر پی زاد وعلف قالوب واکثری تلف اولوب بیک دقه
اشتر ایچون دریتوز بیک غروش وقول اولجی ایچون بیک یوک اتجه لازم کلدوکن رکاب
همایون پادشاهی یه عرض وانها ایلمش ایدی پس تخمین وعرض کلدوکی کبی مستوفی خزینه
تدارک اولنوب سفاد تلو پادشاه عالمپناه ایچ خزینه دن دفعی مقدار نفاید مال ویروب
دفعی وزیر اعظم سابق حافظ پاشا مرحومک منسوبا تندن دفعی عمر دیمکله معارف
اولان عمر پاشا یه قدمخر یوبنجاغن خط همایون سعادت مقرون ایله عنایت ایدوب
وخزینه باشی تعیین اولنوب ارسال اولندی سردار عالیمقدار جلیل حرمقدر پاشا تندن
وتخریب مما لک قزلباشتندن فی سنه خزینه ایله مومی الیه پاشا او ردوی همایونه
داخل اولدقده جانب بغداده هنوز غزیت وفتی اولمامغله موصله برمتین ومحکم تابیناء
اتندیلر وبغداد محاصره سی ایچون اعصار اولنان طوپلری ولوازم سایره ایچنه وضع ایدوب
وبچقوجی ابراهیم پاشاء واوجاق آغالرندن صاصوبنجی باشی مصطفی آغاء که برضابط
وحسن تدبیره قادر اوچاقده اقرانی نادر بهادر آدم ایدی کفایت قدریله تفنکچیان
ایله محافظه سنه تعیین ایدوب آلیقو دیلر وکندولر وعسکر اسلام ایله تخریب ممالک
قزلباش ایچون متوجه ورواته اولندیلر چون شهره زوال یاشتیقدا اثنای سایره ده واقع اولان
کل احمد قلعه سی خزینه نزول اتدیلر برجع سنه دن برو خراب ونشیمن یوم وعرصه اولمش ایدی
مجددا بناسی بغداد قلعه سنک اسباب مقدماتندن اولمغله مباشر تسایدوب زمانه قلیل
اتمام وتکمیل اتدیلر وایچنه مستوفی آدم آلیقو یوب ایالتلرنو دزاده احمد پاشا یه ویردیلر
وخزینه ایله کلان نشاد ایدی عمر پاشاء وامرای اکراد شجاعت نهاد دن ابدال پاشاء ویرمقسز
علی پاشاء پاشا محافظه سنه مامور ایدوب آلیقو دیلر ولوازم مهمات ولوازمات سنه
ایسه تکمیل اتدیلر مهر یاقلمه سنان چلبی وزیل خان انهزامی فی ۲۳ رمضان المبارک سنه
روم ایلی بهر بکیسی ارنود دی الاصل دلو یوسف پاشاء وخلیل پاشاء ووزیر اعظم
سابق جرکس محمد پاشا اقربا سندن حسن پاشاء کفایت قدریله یکچری ایله وآشغه
بلوکلرک دردین بیله آغالریله قوشوب قلعه مزبوره فتحنه نامزد اعتشو ایدیلر
برتبه کون محصور اتدکدن صکره هنوز وزیر دیلر کل احمد قلعه سی بناسنده صرف تدبیر اولوزره

ایدی که ذکر اولنان بکلربکیلرندن مکاتب کلوب زیل خان که قزلباشده خائن
خائنی نامنه برید کمان ایدی قزلباش مذهبی عراقش ایله اوزرلرینه
کلدوکن اعلام اعتشار وامداده عسکر کوندرملک برجا ایلشرسن یکیوزیدن اوچ درت
بیک آدم وبعض امرادن وسایر عسکردن دفعی براولقدر غزات انتخاب ایدوب
کوندرمجک اولدیلر ولکن یکچری کتمکده تردد ایدوب بعض شذر بیان اتدکلری
وغلو ایدوب کتخدالرینک جادرین یغمدیلر چون قلعه بناسی اتمامه قریب ایدی
کندولر کتملک اوزره ایکن اولحین ده عسکر اسلامک منصور واعدای لئامک
مکسور اولدیغی مژده خبری نفاق اتدی اجل محاربه یوکدچون زیل خان
بوقدر عسکر کمراهان ایله اول محله قریب کلور عسکر اسلام دفعی آلیلرین ترتیب
ایدوب اوردولرندن مفارقت وعسکر قزلباشده مقابله یه مسارعت ایدرلر
ولکن وهله اولیده قزلباشدن غلبه صورتی نمایان اولوب عسکر اسلام پریشان
اولورو قزلباش یه مهابا اوردولرینه کیررو جمله جادرلری تصرف فنه الومر
حال بویله اولجی روم ایلی بکلربکیسی اوردودن طاریجدن دورکن عسکرین
جمع اتمکله اقدام ایدوب جمله پراکنده اولان عسکری بیرغی آلتنده بجمع قلورخلیل پاشا
وحسن پاشا دفعی آلیلرین جمع ایدرلرو فرصت کوزه دب قزلباشه دوقمغه تقارلر
اتفاق چون زیل خان نره ومیان ینه کالاول آلیلرین بغداد قلرین کوردیکی همان
کوزآچدیرمیوب اوزرلرینه حولیالم دیوعسکرینه استمالت ویروب روم ایلی
آلاینه آت سوردیکی روم ایلی غازیلری دفعی جناب حق توکل ومعزان بحمدی یه
توسل ایدوب براوغردن اوغرادقلری کبی قزلباش اوکلرندن آیرلدیکی وخلیل
پاشا اوزرینه دوغرلدیکی اناخلیل پاشا یرنده ثابت وبرقرار اولوب دوردیکی
حتی قزلباش کندونک بودورشن کورمکله دمورقازق دیوتلقب اتدکلری
منقولدر زیرا قزلباشه نسبتا یله کندو آلایلی تلنی ولازمی وحشی دکلودکل
ایش اول محله روم ایلی حسن پاشا وسیاه بلوکلری دفعی تعقیب ایدوب اوغرلرلر
وقزلباشک کلرلرین بلکه جکرلرین طوغرارلربوندن صکره مقاومت ایده میوب همان
جمله آلیلری جان خلاص اتمک تدبیرینه دوشرلرو برجرعظیمدن کلکوب عسکر
اسلام اوزرینه کلمشلر ایدی ینه چسردن کجمکه بری برینه تقدم اتمکه جان آتارلر
غزات اسلام ایسه قزلباشک بوو جمله قرارانده کن کوریجک اصلا قفا ورمدن

آبریلیوب ایرشد کلرین قتل واسیر ایدرلر جسردن کچلری بینه زیل خان اوزرینه
جمع اتمکه سعی فراوان ایدر وبر عظیم آلای جمع اولمش ایکن بینه مقاومته اقتدار
اولمامغله همان قزلباشك آردی سوکلور وبر صعب المرور دربندکه یولترای اوزرینده
واقع ایدی آکا واریجه اکثری قلوب دوکلور غزات اسلام دنی زیاده اقدام ایله
بی نهایه دلیرانه آلورلر واولقدر آت وطوار ورخت ویخت یاد کار اغتنام
ایدرلر کد حد قیاسدن افزون ایدی حتی برنچه زرنشان تیغ ومرتع خنجر و
سور بخارد نی اغتنام اولمش ایدی واولجسردن عبور ده مزاحمه دن هلاك
وآغشته خون وخاك اولان اول نهر عمیقه دوشوب غریق اولان فریق تیغ بی
دریغ عثمانیان کیدندن آرتق ایدی دیمك واقع در بحمد الله تعالی بر غزا اولدکه
یقین زمانده اولمش ایدی وعسکر قزلباش پنجهٔ سنیاندن چوق زمان ایدی
بویله برطبابجه یه مش ایدی وزیر دلیر عسکر شیر کیر ایله غزیمت ایلدوکی
چون مهربان دغزیمت اشناسنده عسکر اسلام عدوی بدفرجامه غالب ومیه
منصور اولدقلری خبری تبشیر اولمش ایدی وباعث مسرت وسرور اولمش ایدی
ارته سی کل احمر قلعه سندن قالقلوب مهربان قلعه سنه کلندی بوفتح و
فتوحه موفق اولان بکلربکیلربکلر وجمله عسکر قزلباشدن آلنان دلتری
باشلری علی الترتیب آلایلری اوکنه دیزوب واخذ اولنان کوزنای وکوسلر
چالارق سردار باوقاری استقبال اتدلر مرفهدن شنلکلر وشادمانیلقلر
اولنوب بکلربکیلره وامرایه علی قدر مراتبهم خلعتلر کیدیردیلر وسایر یولداش
لقلرده بولنان غزاته ترفیقلر وانعامات واحسانلر اولنوب مامول تربله بولمشدی
اولدیلر باغ جنان قلعه سنه توجه اولندی صحرای مهربانده برکون اقامت
اولندقده عسکر باغ جنان قلعه سنه توجه اولندی ولکن قلعهٔ مزبوره برصعب
وسنکستان یرده واقع اولوب محاصره اولندغی تقدیرجه نفعی مترتب معادل
اولمدغی جلدن مناسب کورلدی آنجق محاصره اولنده واقع ظالم علی مانك سرایدی
آنك کبی نچه قلعه دن ترجیح اولنوردی احراق بالنار اولندی واندن غیری
اطراف وجوانبنده واقع بوقدر قراکه هربری شهرمثالی معمور وآبادان
ایدی جمله خاکه یکسان قلندی قلعهٔ مزبوره ظالم علی قلعه سی دیمکله معروفدر
عصر سلیمانیده تو ابعی اولان اون قدر قلعه ایله معا مالك عثمانی یه ملحق

اولمش ایدی بعده شاه عباس شیطنت استیناس اولکه سن بتعیت اتدترمکله
بونلردنی تابع اولمشلردر نته کم عصر سلیمانیده مبقت اتمشدر اتدن شهر همدان
ودرکزینه عسکرکش اولدقلری فی سنه سر چون ظالم علی صحراسنده اوج کون اقامت
اولندی هرجانبه آقینلر وچاپقونلر ویرلکه چوق غنیمت آلندی اندن عسکر
همدانه کلوب آنك دنی شهری واطراف وجوانبی غارت وخسارت اتدلردی
وقزلباش عسکر اسلامك ورودندن خبر اولمغله شهرك اکثریسی اولول
بی نظیر اولرین کندو الربله یقمشلر یقمشلر ایدی برشهر بی نظیر ایدیکه هر
کورنلر شام شریفه مشابه ایدوکن تحقیق اتدیلر شهرندن غیری بوقدر باغ
وباغچه لری وهرباغچه ده مکمل سرایلری وسرایند ه متعدد صفه لری و
فسقیه لری وحوضلری وانواع عجمانه طرح ایله کوشکلری ونشیمنلری حد
تعریف وتوصیفدن خارج ایدی حتی شاه باغچه سن وایصنده واقع اولان
سراین کندولر جرأت ایده ممشلر ایدی وزیر بی نظیر کلخنه آت باشی محبوب
بیکیچی وکندوخدامن وآت اوغلانن اوشوربه خاکه برابر یقدردنی
وبخلستان وکلستانن وکماله ایرشمش میوه دار درختانن قطع اتدوربه
شویله خراب اتدیکه بینه آوکی حالنه عود اتمکه طول مدته محتاج اولدکه
واول اطراف وجوانبنه بینه آقینلر ویرلدی وشهرنده واطرافنده فتح چوق
زیرزمینلر ومخزنلر بولندی وحد وحصردن بحاوزغنایم اولندکه لکن عسکر
اسلام تحمیل بارا تمکدن عجز اظهار اتمکله چوق تفاریق مقوله سی اثواب بیوتدن
بی نهایه بساط فاخره واوانی مکاثره وبعض امتعه والبسه ویرنده قالون
برنچه امور خیسه دنی احراق بالنار اولنوب قزلباشك طاغ درونند طاغ
اوستنه طاغ اوردیدی اوج کون اقامت ندندنی عزیمت اولنوب
درکزینه وارلدی ولکن درکزین بوغازنده برخیلی تفنك اندازقزلباش
جمع اولمش ایدی عسکر اسلامدن چوق رهزنلك اتدیلر وخیلی جنك وسواش
اولوب برنچه قزلباش باش اولدی عسکر اسلامدن دنی برخیلی آدم شهد
شهادت نوش ایدوب سالك راه عدم اولدی درکزین دنی همدان مثالی
برشهر کزین ایمش همدانه عسکر اسلامك اتدوکی غارت وخسارتلردرکزینه
مع زیاده اجراء اولندی وبو شهرك دنی زیرزمینلرنده ومخزنلرنده نچه امتعهٔ

فاخره بولندي آنده دخي قابل نقل اولميانلر جمله احراق اولندي محصل بوايكي
شهر بيمثالده وشهره معادل فحه قرآله كبي معموره كيي جبالده ايدي غارت و
خسارت اولفضله قزلباشه ايراث ايدن ضرر وزيان وغارت وخسران تفصيل
وتحريراولمق مرتبه سندن صدمرحله دور وبعيددر آنجق همدان شهرنه حواله
اولان طاغلر برصعب ودشوار بعلنده خدايي طرقاز ومفاره لرا ولفضله شهر
خلقندن نيچه كسنه لرايجلرينه كيروب تحصن اتمشلر ونقلي قابل اولان امتعه
واثاثيلرين كتوروب قويمشلر غزاتدن غنايم ملاحظه سيله نيچه كسنه لرواريله
ولكن غايتده صعب وسنكستان محل اولدغندن غيري نيچه يرلرنده مترسلر وضع
اتمكله ظفر بولمديلر وزيرعاليقدر دخي منع ايلدي برنيچه اشيا خيمه اپجون
غزاتك افناء وجودا تملرينه رضا ويرمدي بو محلدن عودة اولندي و
بغداد محاصره اولندغنده وزير دلير اصفهانه دكن غارت تدبيرنده ايدي
وبر وجمله اول محلدن عودته رضاي يوغدي ولكن يكچري بالاتفاق آغالرينه
واروب بربلوك پياده كانوز وبوقدر مسافة بعيده يه وارلد وغي تعدد مرتبه
عودتده خصوصا ايام شتاده حال شمال اولورعدو يه قهر وغلبه بولندن
ارتق متصور دكلدر بولندغكز بغداد محاصره سنه كيده لم ديو اقدام اتدتلر
پس بومحلدن عودت اولنوب بغداده توجه اولندي وسنه صفر الظفر بيك
يكرمي بيدخي كوني مترتبه كيرلدي وكامل فرق كون روزوشب محاصره
اولنوب دوكلدي وبردفعه عظيم اقدام واهتمام ايله يورتش اولندي
لكن فتحي وقتنه مرهون امش اول حينده ظفرميسر اولمدي عسكره دخي بو
مرتبه سفرمشقتلدن في الجمله فتور وكلال كلمش ايدي فراغ اولي كورلدي
ولكن بيندطويلرنقلنه جاموسلرك اكثري بي زاد وعلف قلمغله تلف ولمش ايدي
قلنلرده دخي تاب وتوان قالمه مش ايدي عاقبت بلوك ترطيله هرطويه كون
قدر آدم يازيلوب كندو آتلرين توخفله جمله سن سلامت ايله موصله اولشديلر
حلله قلعه سنه اردوللدخي موصل قلعه سنه بنا اولندن حلله شهري كه
بغداد دك جانب غربيسنده واقعدر اولدن كربج وطوله ايله قلعه ديه جك
دكل برسور جكلمش وبربوله ياپلمش ايدي بودفعه وزير صاحب التدبير
چون برطرفلدن كل احمر يعني شهرزول قلعه سن بنا اتدي وبرطرفلدن دخي

حلله محافظه اولندغي تقدير جمله سعيً بغداد محصورا ولمش اولوردي بو
تدبيراتمكله حلله سوريه سنه ضبطي مهمات ولوازمات كوردي وبلوك تركي
ايله جنكي ايله دولدردي وخليل پاشا ايله ذوالفقار پاشا وبعض امراء
دخي محافظه سنه تعيين اتدتي وكندوسي موصله واروب برعظيم ومتين
قلعه بناسنه مباشرت اتدتي وآز زمانده اتمامه ايرشدورب طوپلري
وجمله مهمات ولوازمي ايجنه قودي ولكن جمله قزلباش بغداديك ايكي
طرفي عسكراسلام تصرفنده داخل اولدغن وبغداده اولان قزلباشه
مضايقه حاصل اولدغن كوردياردحال كل احمر قلعه سي اوزرينه كلديلر
محافظه سنه مأمور اولنلر طاقت كتورميه جكلرين مقرر بلكه قلعه يرلرينه
موصله طوغرو فرار اتدتلرجون وزير بواحوالدن خبيراولدغن محافظه سنه
اليقودخي درت بكلربكي دفعة واحدة قتل اتدتي بوندن عسكر قزلباش
حلله اوزرينه دوشديلر اچنده محصورا ولنلراكرچه حذا مكانده اولان
مرتبه دورشديلر ولكن عاقبت طاقت كتورميوب بالفرورى جرده
آتلره سوارا ولوب برتيه جانبلرينه فرار اتدتلر قزلباش دخي تعقيب ايدوب
ذوالفقار پاشا اسير وخليل پاشا كوجمله خلاص اولدي وزير دلير ك
ماردينه [illegible] موصل
بناسن اتمامه ايرشدورب مهمات ولوازمات كما ينبغي تكميل اتدكدن
صكره اول قيش ماردينده قشلادي وبودفعه ارض روم طرفلدن ممالك
قزلباشه دخول ومرحوم ومغفورله سلطان سليمان خان غازي رحمة الله
عليه حضرتلرينك اتريله بينه بغداده وصول بولمغي رأي اتدتلريس بومالايد
ايله جمله سفرمهماتن ارض روم بهجت رسومده تدارك وتكميل اتدردي
واول بهارا ولدغي كبي ماردينلدن قالقوب ديارِ بكره داخل اولدي و
جهت عسكره اقدام ونقصان آكلدوغي مهمات تكميلنه اهتمام ايدوب
هرجانبه مقدم وميرم آدملرارسالنه جد وجهد مالا كلام ايلدي وزير موى
اليمك غزلي وحافظ پاشا [illegible] اولدغي وزير بي نظيرك بوقدر
سعي وهمتي وعدودن انتقامه دقتي ارباب غرض قتنده هيچ عذاولنوب
سفاد تلو پادشاهي دخي اغضاب اتدتلر وبغداد مفتوح اولمايجق بوجمله بهادر

332

دیدیلر وبهر وزارتی حافظ احمد پاشایه ویردیلر کندوسی دخی هرغریف
آلندقدنصکره دیارنکردن قالقوب آستانهٔ سعادته متوجه اولدی
واراده الله ایله خسته لندی وکون کوندن شکسته لکی مشتد اولوب بالضروری
توقاتده برقچ کون توقف وارام وافاقت امیدیله بعض معالجاته سعی مالا کلام
ایدرکن اعدای عزیله اکتفا اتمیوب قتلنه ساعی اولدیلر ودیار بکرمتهی
پاشایه ویرلمش ایدی وآستانه دن چقوب متوجه اولمش ایدی عقبنجه خط
غریف ارسال اتدیلر ودرتعاقبش قوناق یردن الفارایدوب فراشنده یاتورکن
علی الغفله باصدی فاتاحقندن اولان فرمان اجراءاتکله کمان فتنه وفسادی
ذروهٔ فلکه آصدی نته کم اجالی بیان اولنور حافظ پاشانك قتلی وقت
پاشانك وزیراعظم اولدینی چونکم خسرو پاشا مرحومك قتلی خبری کلدیی اول
کیجه اخشامدن خلقك مابینده برشور وغوغا وبرغلطه وفتنه هویدا اولکله
کویا شهر استانبول برقوان سیدی ایدی کوشه کوشه ویزلدیسی وهر
جانبدن برنوعه سیزلدیسی کسلدی بکچری اوده لرنده وسوقاق باشلرنده
وسایر جمع ناس اولان یرلرنده آشکارا بلکه صوت اعلاایله هایکدیمکار خسرو پاشانك
دیرسندن قورقار دیکر کوره سزسیزه اولوسی نه اشلیه دیوهرکس لفوزندن
برنوعه سنن چقردی چون خلق عالم ذروهٔ فساده وضع قدم اتمش ایدی و
نفسنده خسرو پاشا برچری وبهادر آدم اولغله عسکر خلقنك کوکلنده کرمش ایدی
قتلنه بغایت دلکیر اولوب صغیر وکبیر کوجله صباحه توقف اتدیلر ارتسی
یوم الاثنین وماه رجبك اون سکزنجی کونی ایدی وزرا وسایر اعیان معتاد
اوزره دیوان همایونه مجتمع اولوب صدر اعظم حافظ پاشا دخی بابهمایونه
داخل وخسته لراوده لرینده مقابل کلنجه بکچری دونوب کیدرکن اول محلده کم
کلورلر حافظ پاشاء اتدن بقارلر ورنجت وبختن بجوزه سن واوستن بقما
وغارت ایدرلر کندوسی کوجله خسته لراوده سنده دوشر وبرنردبان ایله
دیوارلردن آشر وباغچهٔ مذکوره یه داخل اولور وبوستانجی باشیدن اوست
وبجوزه آلوب حضور همایونده واررکن اصلی ندر دیوجانب پادشاهیدن
خطاب اولنجق بعض اوغلان اوشق خشار یلنجی اتدیلر صکره هجم صیوردم وهمشیرلر
طاغتدم دیرحتی سعادتلو پادشاه درد مند اولنجه یلا بنجلنك ترك اغدی

3366

3379

بیوردقلری منقولدر والعهده علی الراوی چون ارتسی اولدی عالم بنه
فتنه وفساد ایله دولدی وسعادتلو پادشاهی تحت همایون ایله طشره چقردیلر
ودردمند حافظ پاشاء میدان سیاستکتوردیلر ونظر پادشاهیده هجز
اوشوروب قتل اتدیلر رحمة الله علیه حتی برظالم دیه سندن برهجز برتیز
اورب چکه سی اکتدن چقدوغن نقل اتدیلر وخسرو پاشا منسوبانندن
ایمش دیدیلر واول محلده ارتشا الممق وبی کناه چوربا جیلقلر وسایر
مناصب ویرلمك ایچون سعادتلو پادشاهه بمیلر ویروب تعهدهایلرین
الدیلر وبوقلیچ زعامتلرسیده کبرمکله عدویه قرشوارهر ومترسه کبر
عسکر قالمه مشدر البته بونلره تقیدهایونلری اولسون دیدیلر ورعایا
طایفه سی تکالیف شاقهٔ دن پامال اولدی وخراج وعوارض اچلری
ازدیاد بولدی دیوبو مقوله هزارکفت وشنود اولدغندنصکره اول
محلده خاتم صدارت وزیرثانی رجب پاشایه عنایت اولندیی چونکم ارتشا
الممق ومناصب صاتلمق ایچون سعادتلو پادشاهك تعهدهایونلرین
المشلرایدی اوج کوندنصکره بوعبد فقیر طونه دفتردارلغندن معزول
ایدم آناطولی دفتردارلغی یعنی دیوانهمایونده اورته دفتردارلق صدقه
بولدی دفتردار مصطفی پاشانك وسیچ[illegible]
بوندنصکره اکرچه قول برقاچ کون سکون
بولدی وغلوامزاولدی اتاملازمت وحدمت ملابسه سیله بریردن قرقر
اللیشر بلکه یوزرایکشر یوزرکزلرلر ودیوانهمایونه اکرسایرارکانه بویلجه
معیت ایله واهرلرکلورلرایدی ودفتردارمصطفی پاشاوبکچری اغاسی
حسن خلیفه اختفا اتمشلرایدی آنلربولنسون وپاشلری آلنسون وموسی
جلبی دخی قتل اولنسون دیرلرایدی موسی جلبی سعادتلو پادشاهك ندیم
خواصی بربالا بلند ومحبوب وبرجوان مرغوب ایدی محفل بنه شعبان
المعظم ك بکرمیسنده برعظیم غلغله اولدیکه اول اولاندن هزارمرتبه بدتر
وبرتر ایدی والسنه سعادتلو پادشاه بونلری باغچهٔ خاصه ده صقلنمکه
پاشلرین استرزیاخود استمد وکلرایشی اشلرزدیدیلرسه تسکین فتنه

ایجون هرطرفه منادیلر قونلدی واوچردردبیک غروش مژده وعده اولندی
چون اردنه سی اولدی ینه آت میدانی اجناس مختلفه ایله طولدی فاما اول
حینده هوا متغیر اولوب برو جمله قاریاغمغه باشلدی کدبرفر و آت میدانده
طورهمیوب ناچار جامع جدید تمامتنه و مهترخانه ایوانه و آیاصوفیه
جادسی دکانلرینه دولدیلر اندن رؤسا اشقیادن اونبش قدر کسنه
وزیر اعظم سرایینه کلدیلر شیخ الاسلام حسین افندی مرحوم ومنصب ومعزول
قاضیعسکر و موالی کوامدن دخی برنچه لرو وزراء عظام جمله سی سایر ارباب
دیوان ایله آنده حاضر اولدیلر کلام سابقلرین اعاده ایلدیلر واساس فتنه وفسادی
برکندیلر هزار قیل و قالدن ومناقشه وجدالدن صکره دم ودنیلری هدر اولمق
اوزره برحجت یازدیروب اوّلاً کندولربعده جمله موالی عظام امضا اندیلر
اول محلده صدر اعظم رجب پاشا ایمان مغلظه ایله یمین اندیکده آنلرحمایت تولیاد شاهی
یوقدر وآنلرجی ظهورنه کتورمکده تقصیرهما یونلری سزدن آرتقدر زیرا موسی
جلبی خدمتنه رفیقلرندن اولمغله دخی کیچه کوندز مشاوره مقرر درکه موسی جلبی یه
میل هما یونلری انلردن آرتق ایدی ینه دربع بیور مدیلر آنلردخی باغچه خانزده
اولسه لرموسی جلبی دن مقدم آنلری کوندرمکده اشتباه یوغدی دیدی
اول کون موسی جلبی درمیان آدمک آدمی یوغکن بلفرض قصده مقارنی یوخسه
قوله اطمینان کلمک ایچون لسانندن بوجواب صادر اولمق مجمع اشقیایه کندیلر
وبوعبد فقیری اول محلده حسن خلیفه نک اوندر وباغچه سنده اولان متوقفن
ضبط ایجون کوندردیلر وهرنه جاغن اوجاغن تجسس اندیلر بیوردیلر چون امور
اولدغم خدمتی ادا ایدوب وزیر اعظمه اعلام اتمکه کلدم درمیان موسی جلبی یه
مبنی سرایی قرینده آت میدانده میاتوردی مکرهان فی الحال کلشدر ودردمندی
خنجر اوشورووب شهید اتمشلر وسرایدن آشغه براقمشلر ارته سی حسن خلیفه نک
بولدیلر وتبع جلادیاد شاهی ایله زمرهٔ شهدایه الحاق اندیلر غرهٔ رمضان شریفده
دفتردار مصطفی پاشاء دخی بختی اولدغی بردن چقاردیلر وآت میدانده
قرهان پادشاهی ایله قتل اندیلر رحمهم الله رحمةً واسعة بوبابده ظهور ایدن
احوالدن و واقع اولان قیل و قالدن بوندن زیاده قلمه کتورمه جک حالا بوقدر

بلکه یازلمقدن یازلمه منک لطفی چوقدر والله هرنقدر مبالغه اولنسه دخی اندن
ارتقدر ومن آثار انکسار کاتب مذکور مصطفی پاشا بوعبد فقیره غایت عداوت
واهانت اوزره ایدی علتی تفصیل اولنسه بیهوده تکثیردن غیری نتیجه ویرمز
والاینه دفتردار لق طرفنده اولمغله بالضروری تردد دن خالی دکل ایدک
برکون اول عصرده امین ترسانه دفتردار زاده ابراهیم افندی ایله حضورینه
مهتیت ایله کیردک فقیرک صقالی آق اکرچه لیاقت ذاتی ومالیه مزیونیسه دخی
منصب جهتیله بحسب لاً استحقاق دخولده نقدم اندک وزمانه عادتی اوزره
بعد الانحناء دامن بوس اتمکه ال اوزاتدق مع الکراهه حرکت ایدرکبی اولوب سفا
کلدوکزدیدی عقبنجه ابراهیم افندی دامن بوس ایجون ال اوزاتدی هایی جلبی
کج کلدک کلبشکر فصلنه یتشمدک دیدی اول دخی یاسلطانم کلبشکر ندرهٔ ولکزده
دوکونوردی بزم ایجون دخی کتورسونلردیدی چون کلبشکر کلدی درحال کندونک
قاطع الارزاق اولان یدنا بارکنه آلوب توزیعنه مباشر اولدی جانبنه
بوفقیرایکن قطعاً ملتفت اولمق دکل کوشهٔ چشم ایله دخی بقمدی واول یار
یارنده اولانلرک جمله سنه تقسیم اندکدنصکره دورن خدامه دخی بقیه سن
توزیع اندی وعبد فقیره بووضعی غایت شاق کلدی اولقدر هنکسر الخاطر اولدم که
تعبیری ممکن دکلدر صکره انصاف اندم وکندونفسمه لوم اندم وشمدیمی بلک
تعبیری ممکن دکلدر صکره انصاف اندم بلدک که سن آدم عداد نده دکل سن دیدم
وبوانکسار ایله قالقوب کیتدم علم الله بلکه اون بش کون کچدکدن بوحادثه مقدمات
ظهوریه باشلدی وهنوز کندوسی کیچ اخفاده ایکن دفتردار اولوب مخلفاتی
فروخته مامور اولدم یالکز اوتوز قرق قدر قاوونوس اشربه نک انواعی و
مکوّه وممتاز کلبشکر لروهندک مرتبلرندن بولنلرک جمله سن قبض اندم وایکی
قاوونوس کلبشکری بوبزه سن عند الله انکسار مزه مکافاتدر دیو آیقودم حالیا
اون سنه دن متجاوز زمانکه بو وقعه واقع اولمشدر هنوز بقیه سن بترک ایجون
حقه استم وهرتناول اندکجه وخاطره کلدکجه حضرة حقه شکر وحمد اتمکده یم
ویک یاشمده اولوب باشم سجده دن قالدرمسم عهدهٔ شکر یندن کلمز وکمه متوقع
[illegible]
وزیر رجیتدوریه لرک غایت طغیانی زمانده مصادف اولمش ایدی جمله دن بونکم

339

عيد تريف قريب اولدي صالنجقلره مباشرت اتديلر وبالموملايله وزرادخانه
عسكرلردن بللوجه متفرقه وجاوشانه وارنجه دعوة اتديلر وكتوردكلري
شمعنك اوزرينه فلان موضعده اولان صالنجق جيلرك موميدر ديو تذكره ترتيب
ايدي ومطلوبلرين كوندرمينلره ايجلرندن آدم واروب برچغ قاتبهاسن آلورلر
ايدي بوحقير اولطلده لجي خاني قريبده جانبولاد زاده وزير مصطفى پاشانك بر
آغاسنه راست كلدم برخاله برغار طلوسي چوقه وقماش تحيل اتمش وصالنجقدن
صالنجقه كيدر وتوزيع ايدردي وقمن الباقي رجب پاشا مرحوم دخي بونلره
غايت اعتبار ورعايت ايدر ايدي وايجلرندن برايكيسي قبوجي باشيسي نامنه
منسوباتي عذاولنوردي ظاهراثر لرندن خوف اتدوكندن اولمق كلنوردي
ولكن اعدايي سعاد تلو پادشاهه جمله بوفسادات كندوالقاسي ورايلدي
ديو غمز اتديلر حتى حضورهمايونه داخل اولدقجه زوربه باشي ديو خطاب بيورولمق
منقولدر وبالجمله سنه شوال المكرمنك يكرمي بدنجي كونى ايدي كه محوق
اولدي رحمة الله عليه وصدارت وزيرجديد معرفتدن كلن محمد پاشا يه عنايت
اولندي حكمت خدا محوق اولدغى كون ديوان كونى ايدي ديو اندن كندويه
برغفلت غلبه اتمش ايدي اصلا باش سينه سندن قالدوره مدي باش دفترداري
برايكي دفعه يانشوب بعض مصالح كه عرض اتدتي فرصا خوابدن بيدار اولور
وكندويه كلنجه برزمان كچر توقف ايدردي فقيرنه عجب غفلتي وارهنوز
سلطاني آلمه مشدر يوخسه اول سبب ايله اويخوسز قالمشدر ديرديك ديو
دفترداري لطيفه اتمش ايدم ومن تاثرات انقارات النجوم [illegible]
غيوه اكرچه بعض علما علم نجومك حرمتنه ذاهب اولمشلردر بعضلر كواكب
بالذات مؤثر در ديو اعتقاد اتمك حرامدر ديمشدر حضرة امام شافعي دن
منقولدركه ديمشدر اكر منجم اعتقاد ايدرسه حق تعالى دن غيرى مؤثر يوقدر
لكن عادة الله بونك اوزرينه جاريدركه كواكبك شوطرفيله حركاتى وانتقالاتى
واقع اولسه شونك كبي احوال واقع اولور بنم قتمده باس يوقدر بيورمشلردر
مثلا بركسنه وقت عصرده ديسه كه اوخ ساعتده نصكره شمس غروب ايدر
وعالمي ظلمات قبلا ربوظاهردر وكسه تك بوندن اشتباهي يوقدر منجم قتنده
دخي چاق بوتك كبي انتقالات كواكب ظاهردر وبعض انتقالاتدن غالم كون

3390

وفساد وجوده كلديكك احكامي تجربه ايله حكماء سلف يازمشلردر امامنجم
مؤثر حقيقي خداي متعالدر اميدركه بويله اعتقاد اتمكدن خطا اولمله ومعتقدي
دخي الكفار اولمميه يوخسه مؤثر اولان كوكبدر ديمك حرام بلكه كفر ايدوكي
جاي كلام دكلدر بونلرشنيدن مقصود بوكه عجايب اتفاقاتدن اولكون كه
حافظ پاشا وزير اعظم ايدي يوم مزبور انتظارات سعوددن بالكليه خالي اميدي
اما نحوسدن قمر طريقه محترقده وتحت الشعاع وقران ذنبده ومنزل زبانا ايدي
عند المنجمين بوجمله نحوساتدن معدوددر وحقيقتده نحوساتي مؤثر اولوب
يوزاوني كونده مقتول اولدي ومقتول اولدغى كون دخي قمر طريقه محترقده و
قران ذنبده ومنزل زبانا ده ايدي اول كون صدارت رجب پاشايه وخدمت
فتوا شريفه حسين افندي مرحومه توجيه وتقليد بيورلدي رجب پاشا دخي طقسان
يدنجي كون محوق اولوب حسين افندي مرحومك نهادتي ايكي اوخ آيدنصكره اول
اولدرزدن وقوعه كلديي وينه رجب پاشا مقتول اولدغى كون قمر تحت الشعاع
ومقابله ارضل وجرم مريخ تربيعه كلمش ايدي والى سعوددن اكوجه قمر تحت الشعاع
ايدي والادره جه غرفه ابرمش ايدي وقران مشتري وتراس وارايدي بس
اراده قادر يي زوال ايله نحوساتي رجب پاشايه وعودي برينه وزير اعظم
اولان محمد پاشايه راجع اولوب حتى وزارتي بش سنه دن تجاوز اتدتي
[illegible] چون سعادتلو
پادشاه ارباب طغيانك اوضاع غريبه لرندن آكاه اولديي بركون صدر اعظم
حضرتلرينه برخط شريف اصدار اتديكه ملازمت رفع اولنوب من بعد اجداد
عظامم زمانندهمداخله اعتكاري خدمتلرو برطيه ديو فرمان اقتضاجون كه ملازم
واول زمره معاندين بوفرماندن آكاه اولديلر آت ميدانده برعظيم جمعيت
اتديلر وزرا وعلما وكبار دخي حضورهمايون پادشاه عالمپناهده جمع اولديلر
وايجلرندن حضورهمايونه برچغ آدم كلسون ديديلر ولكن خوف ايدوب
برفرد كلمديي سلحدار اغاسي احمد آغا سعادتلو پادشاهم كندوقولركدر جاغا
امرهمايونه امتثالدن غيري برموضع ايده لرنوعا تربيه لرينه متعلق بعض كلمات
ايدر اول اثناده اوجاغ آغالرندن مقابله همايونده دورانلردن بري برطولك
عاصينك چون پادشاهه اطاعتدري وار بوجمعيت لرينه سبب ندر بويله عاصيلرك

3386

340

بجون قلمجی صالح رسن دیو احمد آغایله معارفه ایدر احمد آغا دخی الله دن
بوله سن آی اب سلطنتدن خبرك اولسه حضور همایون پادشاهی ده بویله سوزی
سویلردك دیو جواب ویرر و بالجمله اوجیجی کون دیوان همایونه وزیر اعظم کلوب
اوتوردخی کبی قپوجیلر کتخداسی برخط تشریف کتوردی صدر اعظم حضرتلری
دخی برایکی دفعه کاه آجدی او قدی کاه دوردی بوکدی یاننه قودی
بعد زمان قپوجیلر کتخداسن دعوت ایدوب قولاغنه برنسنه سپارش ایتدی
اندن اذن عام اولوب قره شکابجی ایله دیوان دولدی اشتدك قبه خکارم
دیوبرکسنه فریاد ایدر مکر قپوجیلر کتخداسی درد مند احمد آغا وزیر اعظم
استر دیو یرندن قالدیرش چون معهود چشمه قرینه کلدی جلادحاضر ایمش
درحال بویننی اوروب زمرهٔ شهدایه الحاق ایتدی رحمه الله آندن صکره ملازم
نامنه اولانلرك کباری بربر رچوزلدی ویکی ال و ترکمان حلب کیوبوده
لقله متتبعاً اولنلر اوزلدی آنجق قدیمدن سپاهه مخصوص اولان حوالی لعثر
وباقی تولقچی کبی خدمت آلاجقلر قالدی برکون باش دفتدار ایله وزیر
اعظمدن قالقوب کیدرکن بو مقوله خدمت ملازملرندن بربلوك آت
میدانی باشنده بر رناسی دخی اوستی یاننده ودخی والده حمامنه وارنجه
برایکی کلمه یمتشر کسانزادم سلامه دورمشلر و شمدنصکره خدمتلرینه دیو
دیو آداب ایله رجا ایدرلر باش دفتدار دخی شمدی وزیر اعظم حضرتلرندن
استیذان ایدرك کلك همان بوساعت مباشرت ایده رزدیدی ایکی اوج بکوك
عقبجه کلوركن برنوخط جوان رخت و بختی مکمل قطیفه دولمه قوشوزی
سمور یاجه سی قیلوکورك ایله مقابله مزدن کلورمش یانمزدن کلدی
کیدی مکر سپاهی اعش به رنجیل سپاهی اولسك کرك بجون بزم ایله بیله
دکلسن دیدیلر وکبی آندن یقه وطاشی اورك دیو اوزرینه جاغرد یلر
پیش و پسده اولنلر بوهجوم دفتدارلره اولمغی آکلدیلر و برقچ طاش اندیلر
اما حقیقت بوکه اورمق قصدایمدیلر بزدخی برمقدار سرعتجی اندك باش
دفتدار خوفه دوشوب ابراهیم پاشا سرآی آردندن آت میدانه کیدن
یولدن کیدوب طوپخانه ده مختفی اولور بوحقیر بزازستان اوکندن کچوب
مرحوم روزنامه جی ابراهیم افندی یه واردم واقع حالی دیدوکده غایت

اضطرابه

3396

اضطرابه دوشدی چون ارته سی اولدی جمله وزرا و کبار علما و اوجاق
آغالری و بلوك اغالری و اختیارلری وزیر اعظم سرایینه جمع اولدیلر شیخ الاسلام
حسین افندی مرحوم هرکون بو قومك بویله بر رفسادی اکسك دکلدر البته
البته بونلرك تدارکی کورلسون کاه وعظ و نصیحت یوزندن کاه کوشمال و تخویف
صورتندن شمدیکی حالده لازم کلمشدر اهل اسلام نفیر عام ایله بو قومدن
طغیانی و عصیانی اولان دکل کندو حالله زنده اولنلری دخی بیلکه کدن اول محله ده
حاضر بولنان کرك یکیچریلك کرك اختیارلری ماشاءالله کامسلمان اولانلر رضا ویرمز
سفاد تلو پادشاهمزه هرنجه فرمان ایدرسه بزدن مخالفت احتمالی یوقدر دیو
متفق الکلمه جواب ویردیلر و بالجمله اول محله ده برایکی اوج دفعه سفاد تلو
پادشاهه تلخیص و ابروب کلدی حتی موالی کرامدن بری جمعه وقتی در وقت
شکدر دیم سائدی شیخ الاسلام مرحوم بو اعوانی دفعی جمعه دن معدم در عالم
بویله هرج و مرج ایکن صلوة جمعه جایز اولورمی دیو برو جمله آزار جالدیکه
سویلدوکنه نادم اولدی آندن صکره تلخیص دخی کلوب بلوك آغالرینه وارنجه
وصوباشیه وسس باشیه تنبیه اولندیکده هربولدقلرین اخذ ایدن لرهنوز دیوان
طاغلمش ایدی وزیر سرایینه برنجه سن کتوردیلر وفی الحال اشلرین بتوردیلر
بوندنصکره هرکون بشر اون نفر اتق اکسك اخذ ایدرلر و قیدلرین کورلردی
بویله اولدیکه شرق و غربده نای زوربه اولمق لازم دکل یولداشلری ایچنده
فلان بك دیو شهرتی اولنی قومیوب جبراً و قهراً کتوردب نامنی یرپوزندن
کتوردیلر و دخی سویله دکل که بوعصره کلنجه اولدخی کبی کیجه ایله حقدندن
کلهلرو دریایه آتالر بلکه روان سفرنه توجه همایونلری آشناسنده خلال
طریقده کتوردلرو آلایلر یوزنده درحال باشلرین کسدورلردی آلایلردن
دخی حق تعالی حضرتی سفاد تلو پادشاهه زوال ویرمسون قوللرندن اولمیانك وجهیله
بلیه نك جزاسی بولدرسه دیو دعا و ثنا ایدرلر ایدی اجمالی

سفر همایون و اقامت و عمارت تبریز و اقامت همایونی در

عشیر من صفر سنه ست و ثلثین و الف پادشاه عالمپناه ظل الله حضرتلرینك عزیمت
همایونلری مقرر اولوب آیین و قوانین عثمانی و شوکت و شهرت جهانبانی و
صاحب قرانی ایله یوم مزبوره جانب اسکدار عبور بیوردیلر و برقچ کون لوازم

3604

سفر ظفر مقرون ايدوب ماه شوال المكرمك بشنجي كونى اول منزل دلاويزدن قالقوب
قونيه شهرنه اندن قيصريه وسيواسه شرف نزول الرن اوزانى بيورمغله اول دخت
وصحارسنك جنت المأوي اولوب عيد اضحيه دخى اول منزل مباركده انديلر و
سلاحدار مصطفى پاشاء كه نديم خاصي واخص الخواصدن ايدي بو محله ده
وزارت ثانيه رتبه سيله طشره چقرديلر والا بينه حرم محترمدن منقطع اولمديلر
وروز وشب شرف خطابلرندن محبور ودشمديلر چون بو منزلدن قالقوب
سنور چايري نام محله نزول بيوردقلرى عموما قبو قولنه اكر صاغ قولنه اكر صولنه
ويكچري طايفه سنه وغيره اجداد ظفر معتادلري قانونى مقتضاسنجه بهر نفر
بكرانجه انعام اعطا ايله عسكر خلقنك قدرتى برتر ودعاء خيرلرينه مظهر وشايد
ومن ابتدايع الوقايع سعادتلو وزير جليل ومشير صاحب التدبير موسى پاشا
حضرتلري بو سفر ظفر اثره اوطاغ همايون خدمتنده يعنى قونالجيلق غرفنه
فايز اولان دردولت قبوي پاشيلرندن عثمان اغا كه كفار ايله صلح امورين
كورمكه مأمور اولدقلري سببدن بدونى تشريف بيورمشلر ايدي متفق الكلمه
ايلچيه نقل بيورديلر كه قيصريه دن دوه لي قره حصار صاحبنه عزيمت بيوردقلرى
اثناده سعادتلو پادشاه عالي جاه واولى السود سلاطين جهان اولان ظل الله
حضرتلرينك ضبع همايونلري عربه ميل اعتكاه سوار اولمشلر ايدي اتفاق اول اثناده
بركيش دشتي ظاهراولديي منظور شريفلري اولدغي كبي بره آت ديو فرمان
انديلر وبر وجهله سرعت واسب دولته سوار اولمقده مسارعت انديلركه
كويا اولدن دخى آت اوزرنده ايديلر ومبارك الرينه برخشت تيزسنان
آلوب شويله سوردقلر صانكه شاهين تيز پرايدي شكارنه سوزلديي ياخود
برق خاطف ايدي طرفة العين ايچره كبش معهودك قفاسنه بولنديي واولان
مرزق ايله ضربلرنده بر وجهله اصابت انديلركه مزرعى كبشدن كچوروب
يره صانچه ديلر جملهٔ عسكر اسلام كه حد وحصري خارج قياس واوهام ايدي
عليك عون الله احسنت احسنت اي پادشاه عالمپناه برامر كوزلرجا تلسون حق
تعالي پادشاهمزي خطا باوخطر لردن صاقلسون يا كزعسكر خلقنك دكجمله
مسلمينك بلكه كفرهٔ ودعاياء مسالينك قيام قيامته دكن باعث افتخاريز اولدك
ديو دعاء خيرلرين عرش اعلايه ايرشدرديلر الحق سعادتلو پادشاهك بو

بهادرلكي وبوكونده اظهار اندكلري جلادت ومردانه لكي حقنده تعريف
وتوصيفدن بيرو ندر انصاف ايديجك دولت اسلاميه ده كلن سلاطين سلفنك
تمنى سندن بويله برهنر ومردانه كي نقل اولنمش ويا كتب تواريخه يازلمشدر
فاما بوندن اغرب سعادتلو وزير موي اليه حضرتلري نقل ايدهرلركه حرم
همايونده سلاحدارلقلري خدمتيله شرفياب ايكن برنجه دفعه واقع
اولمشدركه كال سلاحدار ديوب ومبارك يدينمالري قوشاغنه برمرتبه
وقالدوركب مبارك پاشلرينك اوزرنده برايله طوتوب اكرسراي عامره
ايسه خاصاوده ٔ واكر باغچه لردن برنده ايسه لر اولدقلري صفه يوكسك
طولنورلر وبرايكي نوبت اولتلى دورايدرلر ايدي مبادا اولقدر يوكسكدن
مرهراوزرينه براغه لر ديو آندن خوف ايدردم والا قديلرينه وجهله
رفع اتمشلر ايسه ايلچيه بره وضع ايدرلر ايدي بو احوال دخى عين انصاف
ايله كورملك كركدر عصر مزده اظهار هنر ومهارت ايدنلردن بربهلوانه
زور آور وكوركدك كدبويله برهنر كوسترمش اوله سعادتلو موسى پاشا
حضرتلري بوعصرك آدميلرينك اكثرينك منظوري اولمشدر قامتى بلند
وبالا اكرچه تجم وجسيم دكللر والا روم ايلي تعبيري موجنجه بركموكلوار يعنى
قامتكوره استخوانى كبير بروزير لانظير درلر ايله باش اوزره قالدوزرسه
واولعال ايله جولان ودوران ايلمك الحق غايت قوتندن ناشي زورآور
لكدر باخصوص ناز ونعيم ايله پرورش بولان پادشاهلردن صدوريي
صدرتبه برتر هنردر سلطنت ايله بهلوانلق جمع ايدن افراسياب وكشتهم
دخى كورسه لر قهرمانلق وسلطنت سكاسلم درديو ساباش ايدرلر ايدي
وبوندن غيري برجريدي بيكان ايله طقوز قلقانى دفعة واحدة كچورمك
وبرضرب تيغ ايله برمركبي ايكي بچك وبرضرب جريد ايله مركب آياغى اوزره
قايم ايكن يقمق وباشنه اوردغى تقديرجه اولدرمك وايكيوزوقيه كرز
كران صاملق وبونك امثالى انواع هنرلر كوسترمك وبالجمله تكاور نكلري
وزورآورلقلري حدتعداددن بيرون وافزوندر موسى پاشا حضرتلري
بعض اس[illegible] چون بو مجموعهٔ بريشانده اقتضاي
مناسبت ايله وزير موي اليه حضرتلري برقج محلده مذكور اولمشدر اكرچه

تعادر

3619

اخلاق حسنه لري ذكري بزم انامزسواد خوانك حدتي دكل ايسه دخي چون
غرضم جلب دعاء خير لريدر في الجمله مذكور اولورسه وآ وابدن خارج ايسه
دخي اميد درككه معذور اوله بوعبد فقير منت جناب باري يه كه سن سالم بقشه
يمشدر هنوز چارده ساله ايكن دامن فرهاد پاشا مرحومه ربط اتمش ايدن آندن
صكره جناب عزت جل نعماؤه اعطا اتدوكي عمر بزك اكثري اكابر خدمتنده
كمشدر علم الله شهد الله آداب ووقاري وحلم باعث الافتخاري بونلردن
زياده مشايخ كبارددن كمسه كورمدم مثلا قعود لري ايكي زانو لرينه مخمر مكر
طغراي شريف خدمتنده ايكن مربع نشين اوله لر ولسان شريفلرينك پاكلكي اول
مرتبه در كه جمله عالم تحسين الفاظ ورغبت مصاحبت ايكن مثلا اولدقلري
لفظ مبالغه مطلقا لسان شريفلرينه جريان اتمز وبر كلام كه عند الشرع مرجوح
اوله اولدخي كندولردن صادر اولمز قله متحق اولانه ستم اتمك احتمالي بوقدر
وعقل سليمه مالك واجراء حقه متهالك خصوصا سرحد اسلامده كفار دوغ
قرا كوه مكروآلندن احتراز ومكاتبات ومراسلات ده بردست آويزاولاجق
جوابدن اجتناب بر ركن اعظم وامور لازم اولدغي روشندر كويا ذات بزركوار
لرينه جناب عزتدن بر موهبة عظيمه در هر بار بومقوله براحوالمزي منظور نظر
اولسه نوليدي حالبا كفار ايله منعقد اولان صلح بونلرك رأي رزينه و
تدبير اصابت قرينه مقارن اولمش ايدي بلكه مرحوم ومغفور له سلطان
سليمانخان عليه الرحمة والرضوان حضرتلري اتدوكي صلحي فراموش اتدرمك
اوليدي ديو متاسف اولور زمرة كارلري اوقات خمسة جماعت
ايله وقت اولده اداوبعده تلاوت قرآن عظيم ايله پادشاه عمره دعا آندن
ارباب حاجاتدن كمسنه بولنمزسه ويا قابل خطاب ومصاحبت كمسه كلمزسه
اوقات شريفلري كتب سير انبيا ومرسلين وتواريخ فتوحات سلاطين بيشين
مطالعه سنه مصروف در حقا كه حرم محترم پادشاهي ده پرورش بولمش
واداب سلاطين كورمش ديمكه لايقدر وحرم پرور اولندر بونلرك وجود
شريفلريله تفخر آتسه لرسوزلري واقعه مطابقدر صغير وكبير ايله مصاحبتده
خصال ذميمه خودبين وافراد بشردن برفرده كبر وكينه يوقدر غايته شفق
ورحم فاما همتلرندن كويا برسيف صارم درهمان حق سبحانه وتعالي وجود

بهود لرين

3620

بهود لرين معمر ايدوب سايه عدالتلرين ديار مزاولان انكروس عدالت
مآنوس دن زائل ايليه بحق الحق ونبيه المطلق ينه سوزسوزي چكدي
صدد دن چقدق پس بنده مقصود اصلي يه رجوع وپادشاه مغفورك غزاي
اكرچه بياندن مستغني در في الجمله اتمامنه شروع ايده لم بعد الانعام عزيمت
همايونلري چون سنور چابرندة قا قلوب صحراي ارض روم بهجت رستمدر
رشك هرمزر وبوم واقع اولدي دردمند خليل پاشا كه براجود روزكار
وتيغنه عدوي مذهب طراش اولان قزلباش تحين وسباش اغمش بهادر
نامدار ايدي مرتضي پاشا وسلحدار پاشا غمز اقسيله مغضوب پادشاه
عالميقدار اولدي وارض روم شام ايالتنه مصرف اولان كوملد احمد
پاشايه وشام شريف بروجه اريه لق سلحدار پاشايه عنايت اولندي
وبومنوالدن قرص يوليله جانب زوانه عزيمت اولنوب چون طي مسالك
ايده رك دولتله روان قرينه نازل واقع اولدي اتفاق عسكر خلقنك
يولي عينيله قلعه اوزرينه چقوب وصعب برلرا ولمغله بروجهله قلعه دن
اولمق يعني آلي ظفريمايي برسا فتح دور اولمق ممكن اولمامغله قلعه دن
قزلباش عظيم طوبلر وضربزنلر آتاردي بالذات سعادتلو پادشاهك اعلام
ظفرانجامدري اوزرندن قيز غرب كچردي فاما سعادتلو پادشاهمزدن جمله
تغيير ونمع اتدميوب سكون ووقار ايله وپادشاهانه طرز وقرار ايله اوطاغ
همايونلرينه نزول بيوردبلر ومن الله كي وفرزانكي پادشاه مغفور
قلعه قرينده واقع نهر زنكي كه انهار كبار دندر اول حين ده غايت طغيان
اوزره ايدي وجسر احداثنه مجال اولمامغله بالضروري عموما عسكر
اسلام آياقدن عبورة اقدام ايدرلر سعادتلو پادشاه دخي وجه مشروح
اوزره سوار اولدقلري اسب خوشخرام ايله عبورة اقدام اشناسنده موكب
همايونلرينه كيدن صولاق طايفه سندن بري نهرك برصعب يرينه اوغرايوب
اول باشي دولتلو صولاغي صوآيروب بس بياغي كتوركن وغرق
اولماسي مقرر مشاهده اولنوركن سعادتلو پادشاهك منظوري اولدغي
كبي آتنه مهموز ايدوب وسط آبده عقبيندن ايرشدي ومبارك يدينه
ايله صولاغك يقاسنه ياپشدي وكويا برالما ايدي مبارك ايله قايدي

يله

وسودن طشره چقاروب دنی صویه صالمدی وسلامت یقاسنه چقمایه
یقاسندن آلی آلمدی چون صولاغن ایاغی قره یه باصدی سعادتلو پادشاه
دنی مبارک الرندن یقاسن صالیوروب وبر آوج آلتون احسان اعمکله صولاغی
ایکی وجمله احیا اتدیکی بربوکه غرقدن خلاص بردنی اجل مقدری کلنجه
سرمایهٔ بقای ویردی بوقدر عسکر اسلام که حد وحصری خارج دفتر واقع
ایدی شتاکلیا نکین عرش برینه ایرشدر دیلر وعسکر اسلام ده اولسبدن
برغریو وانین قوبوب بحه لرنهر زنکی وشکوزی یاشین روان ونجه لرباشن
آجوب اغور پادشاه دورانه نثار جان اتمکه عهد وایمان اتدیلر واول
منزلدن اهل وقوف ایله کباردن برنجه کسنه وارروب اوردوی همایون
محلن وسعادتلو پادشاهك اوطاغ همایونلری وضع اولنمغه مناسب اولان برلرین
کوردیلر ارتدی قالقوب تخمین وتعیین اولنان برلره نصب خیام کردون قیام
اتدیلر آندن سعادتلو پادشاه نصرت دستگاه آلدیلر وصفدر باغلیوب بروجهله
تزیین وبرمرتبه شوکت نصرت قرین ایله که فلك دوربین مثلن کورمش ایدی
اشرف ساعتده اوطاغ همایونلرینه دخول بیوردیلر آندن بلا تاخیر وتوقف
مترس ترتیبنه مباشرت اتدی دیلر روم ایلی ایالتیله وزیر جانولاد زاده مصطفی
پاشا آناطولی بکلربکیسی ایالت مزبوره یه وآیدی اولان وزیر کوری محمد پاشا
وبوایکی مترس کبیر مابینده وزیر اعظم محمد پاشای دیلر وبالفعل وزیر اعظم اولان
سعادتلو وزیر جلیل مصطفی پاشا حضرتلری که اول حینده یکیچری آغاسی ایدی
شرفیاب اتدیلر قلعه نك برکوشه سنه مقابل مترس وضع ایدوب یکرمی طوب
کبیر ایله دوزوشب عدویه امان وزمان ویرمیوب بروجهله ابرام و
اقدام ایله دوکرلر ایدیکه بونك مافوقی متصور دکلدر وفی نفس الامر
بنجه اقدام وغزات اسلام سیی مالا کلام اتمسونلر سعادتلو پادشاه عالمپناه
دوم ایلی قولندن اولان مترسی بالذات قدوم سعادت لزومیله برنجه دفعه تشریف
بیوردیلر وبنفس نفیس طوبه رعوبی نشانه آلوب اودانیلر واول محله اولان غزات
اسلامی آوج آلتون احسانیله پرنفع وسودا تدیلر بونلرك عهد همایوندنبرو کلنجه
پادشاه ذی شان مترسه کلدوکی وطوبی نشانه آلدوغی نه برتاریخن کورلمش ونه
لسان خلقدن اشیدلمشدر وبینه روم ایلی قولندن آشغه ارض روم بکلربکیسی احمد پاشا

برنجع ضربزنلر ایله بدون اوزرلرنده ظاهر اولان عدویی لیامی نشانکاه ایدوب
متصل بدنلری ومازغللرین دوکرایدی وقپودان پاشاکه برعاقل کاردان
ودلی حسین پاشانایله مشهور عالمیان ایدی قلعه یه صوله اولان دیه دن
شاهی ضربزنلر ایله قلعه نك درون وبیرونن دوکردی اولقدر تقید واهتمام
اولنوردیکه برقزلباش نه آنکه باشن قالدوروب کرك بدنن کرك مازغالده
کرك قلعه نك صوقاقلرنده کورینه ایدی بلکه برنفین قالدیرمغه قادر دکلدر ایدی
ومرتضی پاشا آشغه بلوك سپاهلری وآغالریله طیراق قلعه سی طرفندن قرارکاه
خدمتن ایدیرایدی ووزیر موسی پاشا حضرتلری ایله کنعان پاشا حضرتلری
درکاه عالی متفرقه لریله پادشاه عالمپناه حضرتلرینك اوطاغ همایونلری محاذی
فطه سنه مأمورلر اولوب بر کیجه مناویه ایله اولخدمتی ادا ایدیرایدی
وبالجمله بو اسلوب اوزره وطرز خوب ایله دو وزوشب اقدام واهتمام اولنورکن
طقوزنجی کونده محصور اولان قزلباش لیام وخانلری اولاجق بدفرجام الامان
دیو نعره کنان رکاب همایون پادشاه عصمتپناه واولندن استیمان اتدیلر وشاهك
تفنکچیلر آغاسی اولان میرفتاح علی القباح رکاب همایون دورانه یوزسوروب
عادت حسنهٔ عثمانیان موجبنجه برخلعت کرانبها ایله اکرام اولنوب وطنلرینه کتمکله
وممالك قزلباشه عزیمت اتمکه راغب اولنلره اذن همایون احسان اولنوب سالماً
متوجه اولنجه بجون وغارتکران عسکر اسلامدن قورتولنجه بجون یانلرینه یاتجیلر
وقورچیلر یقین اولنوب دار الفجرلرینه روان اولندیلر ووزیر کونه خان که
اولکهٔ روانده خان واول حوالیده حکمی روان ایدی خدمت پادشاهی ده قرار
واختیار واولشرطیله تسلیم حصار اتمش ایدی سعادتلو پادشاهی مراز نجم ومجلس
عشرت طوریجم ترتیب ایدوب ضیافت ایلدی ومقدوری مقداری هدایا وقرب
مال وبذل ومامالك ایلدی سعادتلو پادشاه کندونك اوضاع عجمانه سندن وغیر
مکرر آیین شرقیه سندن حظ ایدوب انواع رعایت ایله مرخی واصناف حمایت
ایله محظی قلوب کندویه جلب القلوبا ایالتن وکیجه ای مراد آغایه مراد بلوس
شام بکلربکیلکین احسان واتمام بیوردیلر وان فتح مشروح واقع اولان
احوالن ذکر کونده دچون قلعهٔ روان مضبوط پادشاه ذی شان واقع اولدی
مرتضی پاشاکه وزراء عظامدن ایدی قلعهٔ مزبوره یه اون بیك قول یازوب

محافظه سنه تعيين اولندي وقول طايفه سنك مقدار كفايه ذخيره ومزينه سي
مومي اليهه تسليم اولنوب دخي تعمير وترميمي وطوب ضربندن خرابه مشرف اولان
محللري كركي كبي بركشدريلوب برخصوصده وبر رخنه ده ترتيبه نقصان قويمدلر
وزيري نظير كنعان پاشا حضرتلري اخسقه قلعه سن فتح الله اولي بعد الفتح وزير
دليركنعان پاشا حضرتلري كه صلاح امتداد معدود وتقويي وبرهيز كاريده امثالي
مفقود برصاحب دولتدر اخسقه قلعه سي فتحندنامزد قلنوب مقدار كفايه عسكر
تعيين اولندي وبفضل الله تعالى منصور ومظفر وقلعهٔ مزبوره ملحقاتيله فتح ايدوب
مسرور اولديلر سعادتلو پادشاه شاهينشاه جانب تبريزه عزيمت بيوردقلرنده
دوان قلعه سنك مهماتي واخسقه يه كيده جك عسكرك لوازماتي تكميل اولندقدن
صكره دولتله جانب تبريزه عزيمت بيوردقلرو دوان اتندن قيام وجانب
تبريزه سوق بجام اتديلر واون التنجي كون تبريزه واصل ونزه نصب خيام اتديلر وشهر
مزبورك جانب ربعه سي واولكهٔ معموره سي خصوصا اول محله كلجه يعين ويارده
اولان اول ايمالك دلستان ستم ستور عكر اسلام ده خاكله يكسان اولوب طاش اوزره
طاش قالمديي وعسكر خلقندن دخي برفرد قالمديي كه غنيمت آلدي وشهر تبريزك
اول علي طاق معمور آفاق اولان سرايلري باخصوص شاه سرايي اولان منزل بي
نظيري پادشاه كشور كير تماشا اتدكدنصكره عدويه تك باعث قهر وغلبه
اولمق ايچون تخريبنه فرمان صادر اولوب خاكله يك اولندي وبالجمله اول فخر
دلستان كه دار الملك آذربايجانك اوج كون اقامت واطراف وجوانبي تماما تخريب
وغارت اولندقدنصكره عودت اولنوب جانب وانه عزيمت اولنديغي چون صحراي
وان سرخ وسر وسفيد اوطاقلرايله رشك جنان واقع اولديغي اول محله وزير
كنعان پاشا حضرتلرينك اولغي كلوب اخسقه قلعه سي فتحيله پادشاه انامي وعسكر
اسلامي تبشير اتديلر وبو محله وزير اعظم محمد پاشانك وزارتنده روم ايلي ايالتي
آدربه ايالتي طرابلقه ضم والحاق اولندي مرحوم ومغفور له سلطان سليمان خان عليه الرحمة
والرضوان حضرتلري صدر اعظم ابراهيم پاشايه بو وجهله عنايت واحسان اتدكلرندن
عسكر برپادشاه ذي شان دخي برقولنه بوالتفات ايله بين الاكفاء احسن اتممنه ايديي
وآندن سعادتلو پادشاه دن قالوب مهمات رمديي كما ينبغي كورمكه ونقصانه
ولوازمن بتشديد رمكه مامور اولديلر سعادتلو پادشاه دخي آندن عزيمت ديار بكره

عازم

عازم اولديلر واول محله ده ايالت معمري سالف الذكر دلي حسين پاشايه وقضا سن
خواجه زاده روم ايلي قاضيعسكري اولان عبد الله افندييه توجيه بيوردقلر
ودياربكره دخي اون بش كون اقامت بيوردقلرنده عسكر وزير اعظم مومي اليه
دخي يتشديي عازم دار الملك ممالك اسلام اولان پاي تخت عليه محميهٔ قسطنطنيه
توجه بيوردقلرو وزير اعظم دخي حسن پاشا دق نام محله دكين مشايعه طريقله كيدوب
هر امور وخصوص بالمشافهه تنبيه وتاكيد ايدوب وبغداد فتحنه لازم كلان
مهمات تدارك سي اكيد ايلمك فرمان اتديلر حكيم خاني نام محله كلدكده سعادتلو
پادشاه عازم راه دار الملك اولوب صدر اعظم دخي جانب ديار بكره عودت
اتديلر امير كونا خانك احوالي ذكر نده دوان فتحندنصكره امير كونه خان
ايالتي اولان حلب الشهبا طرفنه روان اولديي برقچ منزل پادشاه دريا دل معزولدن
بعيد دوشجه كهداسي اولان مراد آغاسي ايله مابينلرينه برودة دوشوب عاقبت
فرصت بولوب قتل ايلديي بو احوال جناب پادشاه نيك حاله متفكر اولديغي كبي
حلبي كوجك احمد پاشايه توجيه وكندوسي آستانهٔ سعادته كلمك ايچون تنبيه
بيوردقلرنده اول دخي بلا تردد وتعقيب پادشاه عالمپناه ايدوب ايزنكيد نام
محله ده ركاب هايونيي پادشاهي ايله مستسعد اولوب آندن آستانهٔ سعادته كلديي
وزمان سعادت اقترانلرنده غايت اعزاز واكرام اولنديي مكمل وزارت فاخره سي
تعيين اولنمش ايكن روزمره مصادفي خزينهٔ عامره دن ويريلوردي وبوندن
غيري مجلس فسق ولوازي خمر اميندن كوريلوردي وبنه بوندن غيري بعض
اعياده وسايز ايامده بر كيسه زر سرخ وهميان عيان غروش ونقديه ويرلمك
چوق واقع اولوردي سعادتلو پادشاه [illegible]
وزير اعظم حضور پادشاه عالمدن مفارقت اتدكدنصكره سعادتلو پادشاه تنزولات
آرام اقيوب سنه رجب المرجب طقوزنجي كونى تخت همايون سعادت معروندن
تشريف بيوردقلرو يا عالم بي تاب وتوان ومطلق نوع بشر بر قالب بي جان ايديي
هر كسك جاني پرينه كلديي وخلق عالمك يوزي كوزي كولديي بيلي انداز قيامتلر
دوشديلر وشهري تزيين ايدوب بو قدر كجه كون يديلر ايچديلر ويروجمله
شنلكلر شاد مانيلقلر اتديلر كه سلفده كمن پادشاهلر عصرنده اولمش ايدي حق
تعالي حضرتي دائما اهل ايماني بويله غازي پادشاهلرك قدوسيله وموقي اولديغي

345

غزاسي وفتوحاتي سبيله مسرور وشادان اتمكدن خالي اولميه بحي الحق ونبيد
المطلق اجمال [illegible] همايون بغداد دارالجهاد في ٢٣ دن [illegible]
روز مزبوره ايمت وكامراني وآيين جهان باني ايله دوباردن عبور وجانب اسكدار
مرور اتديلر برايكي كون تكميل لوازم ومهمات ايدنجه وعسكر خلقي وحرم همايون
خداي دريادن كچنجه اول منزله آرام ايدوب بنه ماه مزبورك ٢٣ كوني اولي
منزلدن دني قالقوب متوجه راه غزا اولديلر اكوجه پادشاه مغفوره مجتمع
اولان اسباب احتشام سفر اولمرتبه دن افزون تردد كه قابل تعبير وممكن تحرير
اولدنته كم شاعر ماهر نفعي مرحوم برقصيدهٔ نظيفه سنده بو معني يه ايما واشارت
ايدوب حق آدايي بويبت آبدار مزده ايراد اتمشدر بيت بحر بكزر سكا طرز پادشاهان
سلف بو مديد پيمودن عنقا يله پرواز مراد اولنته كم بو سفر نصرة اثره ميراخور كبير
اولان سعادتلو وزير لا نظير خليل پاشا حضرتلري كه برفارس للغير وقوتي الشير پادشاه
مغفورك جريد بازيدهٔ اسعادي وفرّ فروسيته اوتادي وعمادي ايدي بوعبد
فقير نمشوارد فتردار لغيله دامن كير لكين وزارت ايله نمشوار محافظه سنه مأمور
اولديلر وبو سبب ايله اول مزور وبومه سايهٔ اقبالرين صالديلر نقل بو ورك 3446
كندولرك زير دستانه اولان خدام دواب تعداد وحسابدن خارج ايدي
بو اجلدن كه دفاتر سلطاني ده مسطور الاسامي اولنلردن غيري يندبونلرك
خدام دوابي حسابه كلمز ايدي اما پادشاه عالمپناه حضرتلرينك نفس نفيسنه
وذات شريفنه مخصوص اولان عادة مقررهٔ عثمانيان اوزره طقوزيدك كه موكب
همايونده چكلمك معتاد در زهب خالص ايله زين وبما مدي مرصع وعبايي وزين
پوشلري زرد وزي ومطلا وانواع الماس ويواقيت ايله مرصع آندن صكره قوق
راس اسب خوشخرام كه هر بري ايكي باشدن حدود ديعني فلان بن فلان قوس قزحدن
نشان ويررر بونلر جريد آتلري نا ميله كچلوردي كاهي طبع همايونلري جريده ميل
اتدكجه بونلر ايله جريد بازيلق ايدرلر ايدي بونلردن ماعدا كاهي وجيوز كاهي
دوتيوز يلكندست كه بونلرك امثالي ايدي كه جواب اربعه دن انتخاب اولنمش
واصطبل عامرهٔ همايونه لايق كورلمش آنلر ايدي وبونلر حرارت شمسدن وباد وبارد
سالم اولق ايچون آخور لر احداث اولنمش ايدي مثلا اوج آخور قوناقده اوج
آخور دني طوغ همايون ايله منزل پيشنه كيدوجغاوطاغ همايون جنبنده وضع اولنوردي

وم تورده

3450

ديلوردي

وهر اخورده يديشر سكزر طويله آت عقد وبند اولنور ايدي وخواص الخاص
آخورلرك صطلري سيم خامدن ايدي وآت قيمنه كمال محبت وسلوكدن
برآن مفارقتلرينه رضا ويرميوب اوطاغ همايون سايباني سايه سنده
هركون يكري اوتوز آت سيم خامدن موضوع مرصع ايله نظر همايونلرنده
برروندهٔ بند اولنور ايدي وبونلردن ماعدا بيك اكيوز قطار اشتر كه كرديلر
كهكشان وبانلري ماهتابانه مشابه ايدي درتيوز يكري اچون ماعداسي
خزينهٔ عامره نقلنه واصطبل همايون ومطبخ وكيلار وخيمه وخركاه وجبخانه
ومهتران علم وسايرلوازم نقلنه معين ايدي ويديوز قطار استراجايك سير
ويتمز رفتار مرحوم نجاتي بك كندوقاتري وصفنده ديدوكي شنوتي
كردي نعلنك يخي سمكدن وقولاغي رازدكلردي فلكدن وبهاراولدقجه كم كوكه جرهٔ
خرخيسي يه مثله باقردي هربرينك وصف شاني ايدي وبوجمله دن ماعدا
بيچ خلقي بقير اولنان حرم همايون خداي وآغاواني كه هربرينك علي قدر
مراتبهم يكرمشر اوتوز آتي وسايرتحملاتي جونكم تفصيلا بياني ممكن دكلدر
بومقدار ايله اكتفا ايده لم پس چونكم منزل اسكدار دن دولتله عزيمته قيام
بيوردبلر هركون برلطيف سبزه زار وبرسرچشمه ده يعني كنار جويبار وضع
مركاه واعلام ايدرلر ايدي وبرمكاخ دلفريب وشهنشين عجيب دني وضع و
ترتيب اولنمش ايدي كه جمله بندكشري بري برندن تفريق وبينه بورمه كارلر
ايله بري برينه تعليق اولنوب منزل سابقده بوزيلور ومنزل لاحقده دو
شويلكه مزخرفه بنيان بونك وصفنده وترتيبنده محير وحيران ايدي بودني
اسباب احتشام پادشاهيدن بروضع غريب ايدي كه شمديه دكن بر پادشاه
ذي جاهه نصيب اولمه مش ايدي چون قني منازل وقطع مراحل ايده رك دار
الملك يونان اولان قونيه شهرنه واصل واول برج اولياءدن معدود اولان
شهر بي نظيره داخل اولديلر شهانی باي اندازه قوماشلردن وشيروب استقبال
اتديلر پس پادشاه عالميقدر كه اولياء الله معتقد بر پادشاه عالجاه ايدي
اول شهر لا نظيره آسوده اولان اولياء كرام زيارتيله تبرك قصد ايدوب
مراقد شريفه لرندن استمداد همت اتديلر وصدقات وافره وعطاياي تمكاثره
ايله نجه فقيري غناي ايده ايرشديلر واول محله موالناي جلال الدين

زيلوردي

روي قدس الله سرّه حضرتلرينك اعقابندن سجاده نشين زاويهٔ شريفلري اولان
بكرجلبئ طبع خاي وفقرايه قلت اطعاي جمع همايونلرينه القا اولنمغله مرفع ايدوب
ينه اول حضرتك اولادكرامندن قرحصارده زاويه نشين اولان عارف جلبئ
يرينه نصب اتديلر وبكرجلبئ استبنوله اجلا ايله مأمور اتديلر وبعيدٔ عليه
قسطنطنيده سليمان خان جامع شريفنده واعظ ونامح اولان قاضي زاده مرحوم كه
فضلاء عصرنك ممتازي وتدريس ووعظنده اقرانك نادر بروجود شريف ايدي
آنجق منكراولياديولسان حلقه شيوع وشهرت بولمش ايدي كندوسي دخي في
زماننا ولايت صتان خودفروشلره انكار اوزره ايدوكنه اقرار ايدرايدي
مشارٌاليه دخي امر همايون پادشاه ظفر مقرون ايله سفر نصرت اثره مأمور اولمش
ايكن بينه سنده ضعف قويسي ودخي بعض امراض مهلكه انظمامنه ابتلاسي سبيله
اذن انصراف ارزاني بيورلدي وبومنزله بولي بكي عبدي پاشاوشمس پاشا
زاده بيكلره سنجاغنه متصرف ايدي شاكيلري ظهوراتمكله طومارحالريله سر
رشتهٔ عدم ومهات عقد وبندا ولندي آندن حلب الشهبايه واريلوب كوك
ميدانده اولان سراي عامره يه نزول شرفن ارزاني بيوردبلر وبرآي مقدارك 3456
اقامت اولندقدنصكره بيرام پاشا جك قلعه سنه طوغرو توجه بيوريلوب وبيرام
پاشا اول محلده دوكدركي ايكي قطعه طوب كبيري كميله تحميل ايدوب
موصله دكن شهرشط ايله وارد قدنصكره آندن غربه لره تحميل ايدوب جانب
بغداده تحويل اولندي دخي بوالقوب كبير بوعيد بيمقدار قرقبش تاريخنده
بوسنيه دفتردارايدم خط شريف ايله فرمان اولغش لطف وقهر ايله مزوج برام
شريف وبيرام پاشا حضرتلريله حقوق سابقه مناسبتيله برمكتوب لطيفلري
طوبخانهٔ عامره استادلرندن ريحتدكرانان يدندن وارد اولدي ومعاً جنه
وقالب كوندرمشلر فرمان عاليشان بوكه بش يوز الاتي كه هردانه سي
يكري بشر وقيه اوله بغداد سفرنه يتشدرملك تهديد وتأكيد اولغش ولكن
كان قالب واجنه اول كار مزسالب اولدي يعني اول قالب واجنديه دوكملك
ممكن اولدي تكرار آستانهٔ سعادته وارملق لازم كلدي ولكن كان استادلرغايت
خوفه دوشديلر صكره كلرخانه مزاستادلرندن بريي بوكاره متضمن اولدي
وانعامه واحسانه طالب اولوب پس طلب اتدوكنده ساعده ايدوب آز زمانده

بفضل الله

بفضل الله تعالى اتمام خدمت ايدوب يوالقلري كميله تحميل ايدوب آستانهٔ سعادته
نقل وتحويل اتتردك برمدتدنصكره بدونه وارمش ايدك سعادتلو وزيرموسي
پاشا حضرتلريله اثناء كلامده بو احوال مذكوراولبيق كفاربدونى محصوراتدكرن
بدونه اوريلان يوالقلردن برقاچ دانه احضاراتدرديلر اوتوز آلتي
وقرآلتي وقرق سكز وارمجه يوالق وزن اولندي بدون ايدي كفاردن نه زور
چكمش ونه طبانجه يمشدر بوندن قياس ايله بيلنورحال بوكه روزمره
ايكشرهك اوچرهك طوب اوريلوردي ادنامرتبه اوردكلري يدي سكز
يوزدن ناقص دكل ايدي بس بنه صده رجوع ايدوب لم بيرام پاشا اوزره
نام منزلدن قالدوغي كون ارادة الله ايله وفات ايلدي رحمة الله عليه
چون سعادتلو پادشاه بيره جك نام قلعه قريبنه نزول بيوردبلرذات
شريفلري ايچون احداث اولنان قايق ايله كذارا اتديلر آندن ديار بكره
كلوب اوطاغ همايونه نزول شرفن ارزاني بيوردبلر آندن دخي برفح كون
آرام اتدكدنصكره طيار محمد پاشا كه بيرام پاشا يرينه وزير اعظم اولمش ايدي
كلوب ركاب بوسئ پادشاهي ايله مستعد اولدي چون جانب موصله عزيمت
بيورلدي دوزنا بجه ابراهيم افندي مرحوم حراح صوبي نام محلده وفات 3466
ايدوب جسد پاكن حضرت جرجيس عليه السلام مرقد مطهري جنبنده مدفون
اولدي چون موصله سايهٔ اقبال قرين ارزاني بيوردبلر كميله تحميل اولنان
ايكي طوب كبيري اخراج ايدوب قره دن جانب بغداده نقل اتدبلر چون اين
اوقاتده قرب بغداده نزول اولندي حضرة امام اعظم مرقد مطهري قريبنده
اوطاغ همايونلري وضع اولنوب وكلندوكي ساعتده مترس اقدام بيوردبلر
وزير اعظم طيار محمد پاشا قلعهٔ كبيره مقابله سنه مترس نصب اتدبلر واول اكي
بال يمزطوب اول مترسه وضع اتدبلر آندن اكبني مترسه قودان مصطفى پاشا
كبروب طقوزطوب كبير قوردبلر آندنصكره صين پاشا كه ارلفيله مذكور
اولمق معناده دركه دلو صين پاشا ديلوردي آنلر مترس نصب ايدوب
سكزطوب قوردبلر ودرديجي مترسه درويش محمد پاشا كه ديار بكر
بكلربكيسي ايدي عجم برجي ديوشهير اولان قلعهٔ كبيره مقابله دوت بال
يمزطوب وضع اتدبلر انشاء الله عجم برجنك وجه تسميه سي محلنده ذكر

اونسه وسلحدار پاشا قوشلرقلعه سندن كه مقابلهٔ بغداد ده واقعدر طقوز
عدد طوب ايله بكتاش خانك سرايلرين وسائر كبار قزلباشك ساكن اولدقلري
منزللرين دوكردي وقراول خدمتنه قراكلق قپويه وزير كوربي محمد پاشا
روم ايلي ياللندن منفصل ايدي ومصر بكلربكندن ابوشوارب رضوان بك
ايله تعيين اولنمش ايدي چون بوطرز واسلوب خوب ايله اوتوزسكز كون
روز وشب طوب اوريلوب محصور اولان اعدايه تمام ضعف وانكسار
كلدي اوتوزسكزنجي كونكه پنجشنبه كونى ايدي صباح نمازندن مقدم
وقت شافيده الامان ديو فغان وفرياد لري عيوقه پيوسته اولدي
وزير مويي اليه سعادتلو خليل پاشا نقل پيورلركه اول كون كه طالب
امان اولديلر كيجه دن اولقدر طوب وتفنك آتلديكي كويا كه بركون بريندن
قاتلدي مكر وقت تردد كه امان چاغرمشلر وبرقرار حصار دن طشره صدر
اعظمه كوندرمشلر لله الحمد مطلوب حاصل اولدي ديو جنكدن فارغ
اولمشلر اشراق وقتي ايدي سعادتلو پادشاه عالميناه حضورنه كردم وزمين
بوسي ودعاء دولتلرين اداده كن مقابلهٔ همايونلرنده طورديم برمدت
كجدي فتح كلام امتداد يلر عاقبت كستاخلغه جرأت ايدوب كيجه دن اولان
جنكه متعلق سوزاتدم پيوردي لركه سندن اشتدكمي معلوم اولديكه اويوز
مشي من طوب سسندن فضله اوزرمزده اولان اوبه نك زلزله سي
وشاقهدسي كسلدي طويك شدتي نه مرتبه در كه بوقدر مسافه ده
زمينه تزلزل كلوب اوزرنده اولان ابنيه واشياده حركت ويره امتاصاحدن
بروآسايشه ميل ايلمه نك علت وسببي ندر جايقون آنكه سوار وبكاعلي
العجاله برخبر ايارسيوردي لراوطاغ همايونلرندن مفارقت اتدوكم كبي مژده
رسانه راست كلدم والاقرهان شريفلري اوزره كيدوب دونمدم چون
صدر اعظم حضورنه وارديم كوردم قزلباش معهود مقابله لرنده اوتورر
حقيري كوردكده نه خبرك وارخليل آغا ديد يلر سلطانم سعادتلو وعظمتلو
پادشاهمز بيوردي لركه بوكيجه دن برو اهتمام اولنوب شمدي جنكدن فراغت
اتمه نك وطريق آسايشه كتمه نك سببي ندر قزلباشي قوي نه غدارلردر
ونه قدر حيل ايجاد نه قادر مكارلردر ديلرسي ومحافظ پاشايه وخسرو

پاشايه

347

پاشايه انتكلري خاطرنه كلمزي زنهار دروغ بي فروغلرينه آلدانمسون وانلرك
مكرينه اعتماد ايدوب اشتدن قالمسون بيورديلر ديدم پس قزلباشه خطاب
وبرنوعه عتاب اتدتكه حق بلاكوزويره بني افندم قتمده مستحق لوم اتدوكز
تيزينه طويلوه آتش ويرلسون وكماكان جنكله كيرلسون فرمان اتدتلر
قزلباش ايسه مقصود اولان قلعه دكلمي اوشتا بكتاش خان كلدي برآن
دني توقف ايدك دينجه بكتاش دني كلدي ديوخبر ويردي لر ومقابله سنه
آدم واهرسون ديديلر بكتاش خانى دهشت شاطري درت دني سواري
قفاداري ايله صدر اعظم مترسندداخل اولدغن كوردم دهشتحال پادشاه
دريانوال خاكباينه يوزسورمكه استعجال اتدم مكر بوحقيردن مقدم
وزير اعظم حضرتلري بكتاش خان جقمق اوزره اولدغن وبلاتوقف خاكپايلرين
كوندريله جكين بلدرمشلر ايمش اول آن ديوان امراعشر ايمش عاج وانبوستدن
مصنوع كه تخت شريف كه سراپا لعل وكوهر وانواع زيب وزيور ايله مرصع ايدي
بيريان واقرباي زمان كبي جالس اولوب مبارك باشلرينه اوچ قطعه
اوطاغهٔ ذي قيمت كه ياقوت والماسلرينك كه شعشعه سي نور شمسه مست
ويرمش وكويا ماه وآفتاب اوطاغ همايونه كرمش ايدي وجانب عينلرنده
برنجه يوزطراش آوجيلار ابروتوانا وبهادر وجنك جوغلام سيم اندام يارا
آهنه مستغرق كماندار وجانب يسارده ينه اول وضع وهيئت ده براولقدر
تفنك انداز جان كداز كه بونلرك برينك تفنكي ويتري خطا اتمزوزهكيرون
يره دوشمز ايدي وبرلوك دني خشت تيزبكان ازبلغ كه بونلرك دني جريد
خشكي مركيه ضرب اتسه ايا غندن يقروبرالايه آت سورسه جملهسن بربرينه
قاتاردي وزير مويي اليه حضرتلري بيورديلركه جونكم خدمت شريفلرينه وار
دم هرآن وهرساعت نظر شريفلرندن غايب دكل ايكن بووضع وترتيبي كوروب برزمان
متحير وحيران قالدم چونكم دهشتزايل اولدي زمين خدمته بوزاوردم و
بكتاش خانك نه وضع وهيئت ايله كلمه جكين تقرير اتدم آكاه كين بكتاش خان
دني كلدي قانون پادشاهان عثمانيان اوزره برقولتوغنه سلحدار پاشا
وبرقولتوغنه قپوجي باشي اسمعيل آغا كيروب زمين بوسيدن صكره آياغ اوزره
طورغور ديلرسي جانب پادشاهيدن خطاب اولنوب سن كيمسن بيوردي لر

347

3670

3666

489

بکتاش ثانی قولکزم دیوجوب ویردی یا بنم کلدوکمدن آکاه دکلسیدك که جاقبوزتبه
عنادانك اکوجه جاسوسلرینمز خبر ویردیلر لکن بری برینی کمی تحقیق کمی تکذیب
اتدی وسعادتلو پادشاهك معلوم هما یونلریدر جورکین یدوکمزولی نعمتمزك
اغورینه قادر اولدیغمز مرتبه دوشمك عهده مزه لازم ایدی نته کم حاذق
پادشاهك قولاری دینی اغورهما یونلرینه صرف اقتدار اتدیلر اوشته
برآوج قانم وباش وجانم حضور شریفلرینه کلدم دیدرسه عفوانسون استرسه
قتل انسون فرمان پادشاهکدر دیدی پس عفواید وب برفاخر کورك ایله
قبلو برذی قیمت سرکیور دی وباشنه برذی قیمت صورغوج ومیانینه برمرصع
خنجر تیز وضع اتدیرد یلر وینه وزیراعظم چادرینه کوندردیلر مدت قلیلکه
کجدیرینه تفنك چاطردیسی وجنك وحرب شاقردیسی عالمی ولوله نالك اتدی
ینه وزیر موی الیه حضرتلرینی کوندردیلر ون بربلوك قومه ترخست ویردم
وباشمه چوروب آزاد ایدم کیدیرکه بوفساده جرات ونم امریه مخالفت
ایدردیو تحقیق ایدیجه جمله حکام ووزیراعظم یانینه مجمع اولوب متفق الکلمه
جواب ویردیلرکه بکتاش خانك سرای وحرمی حفظنه یکیچریدن یسا قجیدن
اولمقش ایدی قزلباشلر خوفه دوشوب برقاچ یکیچری قتل اتمشلر اولسیدن
اطراف وجوانبده بولنان غزات واقف اولنجه یکیچری یه امداد قصدیله اوزرلرینه
اوتمشلر واول آنده اوج درت یك قزلباشی باش اتمشلر وبقیة السیف اولان
قزلباشلر قولاقلق قویوب تحصن اتمشلر وآندن فتح باب ایدوب نهر دیالاه یالاوله
چکلوب کیدیلر ولکن مقدم دینی روان قلمه سنه قیاسان اکثر بونلرایدی
آندن سلامت ایله صالیویردکلرینه عسکر خلقی غایت ندامت چکردی بوکره
تعقیب اتدیلر واکثرین قلیجدن کچورد یلر مکر نهر دیالاه یلدیرانلر خلاص
اولدینی محتمل دفترلری موجبنجه محصور اولان اوتوز درت یك قزلباش ایچ
عشر عشریری خلاص اولدیغی معلوم دکلدر خدای رب العالمین دائما بدمذهب
وبدکیش اولانلری مقهور اتمکدن خالی اولمیه برحی دینجا تحریر اولنان
[illegible]
بن سلطان سلیم خان ثانی که معتقد اولیا ومناقب شریفلرینه مایل ومتصوف
وسلوکه قایل برپادشاه ذی جاه ایدی برعزیزکه حضرت شیخ عبدالقادر کیلانی

368

رضی الله عنه مناقب شریفه سن جمع اتمش وتراکیب عربیه ایله آویزهٔ سمع اتمش
ترجمه سن مراد ایدنمشلر وخواجه لری حضرة شیخ الاسلام سعدالدین افندی
حضرتلرینه سپارش یورمشلرنته کم اول کتاب نایاب آخرینده بوادا یه پسندیده
ایله بوخدمتده امر سلطانی ایله مأمور اولدقلرین ونخدوم مکرملری که
صکره ایکیسی دخی شیخ الاسلاملق مقامن تشریف بیورمشلردر بوکارده
کندولره معین اولدقلرین بونظم شریف ایله بیان بیورمشلرنته

حمد لله که بوکزیده کتاب ☆ یتشوب عون ملهم وهاب ☆ اولدی شش ماهه سعی یکرمل
مبدأ ندن نهایته واصل ☆ ایکی اوتم محمد واسعد ☆ اولا لردهر قهر دن ابعد ☆
اولوین روز وشب بوکاره جد ☆ اولدیلر باکه بوعمله بمد اکثرینه محمد اولدی معین ☆
نظم ونثری اولدیغی دقیقن کورراولکم بوفنده ایدهوس بوکتاب ایچره اتحاد نفس ☆
سلف اعلا دیوب تکرید یلر اولدر والده دیدیلر باعث اولدی بوامره امر مطاع
امر سلطان حتم الاستماع ☆ پادشاه ممالك اسلام ☆ تاجدار مظفر الاعلام ☆
داور سرفراز دوران ☆ اون ایکنجی آل عثمان ☆ خان مراد ابن شه سلیم خان دوم
دوستی وارا وله دوشمنی کم ☆ الی آخره بوکتاب نایاب عینیله کندولرك خط

368a

شریفلرینه اولان نسخهٔ شریفه بوعبد فقیرك یدنده مضبوطه درحضرت
شیخ عبدالقادر رضی الله عنه حضرتلرینك بجاهدات وریاضاتی ذکری
صدرنده که ذکراولنان قلمه نك کندولره اضافت اولندیغی بیان بیورلمغله
چونکم بوبجموعه مزده تاریخدن غیری نوادر ایرادی التزام اولنمشدر
تبرك وتیمنا برایکی مناقب شریفه سیله معاً ایراد نه جرات اولنور وبالله التوفیق
من مناقب شریفه اسانید صحیحه ایله بزه خبرویرلدیکه سنه ثمان وخمسین
خمسمایه ده بغداده کرسی سی اولزره دیشکه یکرمی بش عراق برینه لرنده
سیاحت وخرابه لرنده اقامت ایلدم وتجرد اوزره اولدم وقرق بیل صلوة
صبحی وضوء عشا ایله اداء ایلدم بش عشا نمازین قلوب ختم قرآنه استفتاح
ایلرایدم وبرایاغم اوستنه باصوب دوررایدم وغلبهٔ نوم خوفندن
برالم ایله دیواره قاقلمش برکسری یه یاپشورایدم وبرکیجه برنردبانك
چقارایکن قلمه لایح اولدیکه برساعت نوم اتسم مخالفت نفسی ایچون
اول خاطره اتدوکم بحلده برایاغ اوزره دیکلوب دوردم وقرآن عظیمه

368b

افتتاح اتدم واول حال اوزره ايكن ختم ايلدم وكاه اولور ديكه نوم برصورتده
كلور ايدي اوزرينه صيحه ايله هجوم ايلر ايدم قاچر ايدي وكاه دنيا وزخارفي
وشهواتي حسان وقباح صورتلرده بكا كلور ايدي بندنمي صيحه ايلر ايدم هاديه
اولوب قرار ايلر ايدي والاّ نه برج عجمي ديمكله مسمّي اولان برجده اوزرينه اقامت
ايلدم واندن طول مكثم ايله برج عجمي ديمكله مشهور اولديي والله عزّوجلّ ايله بمبايعه
وعهد ايلدم اول برجدن كه اكل اتيم تا اغزمه لقمه قونلماينجه وشرب اتيم تا ايچرتجه
بركزه بر اربعين كچوردم نه برلقمه اكل اتدم ونه برقطره شرب ايلدم طاقتم طاق
اولديي بوحالتده بر رجل كلديي الذه خبز وطعام وارايدي اوكومه قودي
وكتديي شتة جوعدن اوزرينه دوشه بازديي بن ديدم كه والله بتم ايله
اتدوكم عهددن دونمزم وبوطعامه صونمزم بوحالده باطمنده برصراخ صماخمه
ايردي كه لجوع دي وجائع زار اول صرلخه التقات اتدم بوحالتده شيخ ابوسعد مغربي
كلوب دروغدن نالش ايدن صارخك نعره سن ايشدوب بكا ديديكه ياعبدالقادر
بونده ديديكه قلق نفسدر اما روحم مولاسنه عزّوجلّ سكون واطمينان اوزره در
پس باكه ديديي كه باكه كل باب الاّ زجده منزلمه بويله ديوب كتديي كوكلمدن
ديديكه امر سزبو محلدن خروج اتمزم بوحالده ابوالعباس خضر عليه السلام
حاضر اولوب بكا ديديكه قالق واپي سعده وار بندنمي وار دم كوردم ابوسعد
اوينك قاپوسي اوكنده واقف ومتوقف دور ربنمي كورمجك ديديكه ياعبدالقادر
نم دعوتم يتمديمي خضر نم ديد وكم ديمجه كلمدك پس بني منزلنه ادخال اتديي
كوردم كه طعامي حاضر ومهيا كورر پس شيخ جلوس ايدوب بكا ديدي مؤديي ايله
لقمه يمدردي اكادكين كه شبع كلديي صكره لي ايله بكا خرقه كيدردي
وخدمتنده اشتغاله ملازمت ايلدم وبوندن اوكين سياحتلرمده بركزه بر
شخص كه اول زمانده دكن كورمش دكل ايدم بكا كلوب ديديكه صحبتدن حظك
وارمي ديدنمي نعم ديدم ديديكه بكا محالفت اتمك شرطيله ديديكه نعم ديدكده
بوراده اونور تابن كلمجه وبريل تمام غايب غير آيب اولديي بندنمي موافقت
شرطين كوزه دوب مكاغدن آيرلدم برسنه دفسكره كلوب بني مكاغذ بولدي
وبرساعت يانمده جلوس اتديي صكره قيام ايدوب ديديكه مكاغدن بن
كلمجه ايرلميه سن بريل دنمي غايب اولديي بريل دنصكره آيب اولوب بني مكاغذ

3686

3689

آيرلمه مش بولوب قائمده برساعت جلوسدنصكره ينه قالقوب يركدن تحول
اتمه ديوامر اتديي بن دنمي نعم ديدم وكما كان مكاغدن تحول اتدم وبرحول غيبتده نصكره
عودت ايدوب بيله سنجه لبن وخبز كتوردي وبكا ديديكه بن خضرم مأمور
اولمشم كه سنكله اكل ايدم پس اكل ايلدكدنصكره قالقوب بكا ديديي قالق بغداده
كيدم بيله سنجه بغداده كردم ديديي شيخه ديديلركه بواوج يلده نه قوت
تناولي ايله قوت بولدوكز ديديكه مشوذاتدن يعني خلق يابانه اتذكاري
دوكوندبلردن ويشوربه مقداري ضرورت ايله اكتفا ايلر ايدم انتهى
چونكم اول كتاب شريفدن بعبارته اللطيفه مجاهدات وريا ضاتي احوالي
عيشله بومجموعه مزه نقل اولنديي پس بترك وتخلّص قصد اولنوب برايكي كرامات
عليه سن دنمي ايراد ايده لم وسائر كرامات خبر ويردي بزه شيخ ابوالحسن الغربي
رضي الله عنه ودديديكه بن وشيخ علي ابن البهتي رضي الله عنه سيدي شيخ
محي الدين عبدالقادر رضي حضورنده ايدك سنه تسعه واربعين وخمسمايده
پس ابوغالب فضل الله بن احمد ايل بغداديي ازجي التاجر حاضر اولوب سلام
ويردي ودديديكه ياسيدي جدك رسول الله صلى الله عليه وسلم من دنمي فليجب
ديمشدر امديي بن سني منزلمه دعوت ايلرم واجابتكي ديلرم شيخ ديدي اذن
ويرلورسه اجابت ايلرم بويله ديوب برزمان باشن اكوب دوردي
صكره مراقبه دن باشن قالدوروب نم ديدي پس قاترينه بندي صاغ
اوزنكوسن شيخ علي ابن البهتي طوتديي وصول اوزنكوسن بن طوتدم پس تاجرك
دارنه واردق كوردك كه بغداد ك مشايخي وعلماسي واغنياسي اول منزله
جمع اولمشلر شيخي اكرام ايدوب اجلاس اتديلر وسماط يايدلر حلو وخامدن
طعام دوشديلر واورتلمش واورتوسي مهرلنمش برسلّه ايكي كشي كتوروب
كتوردبلر واخر سماطه وضع اتديلر ابوغالب صاحب دعوت طعامه صلا ديدي
شيخ مطرق ومراقب ايديي باشن مراقبه دن قالدرمديي نه اكل اتديي ونه اكله
اذن ويردي ونه اهل مجلسدن برادحد طعامه مديد اتديي شيخك هيبتندن كويا باشلري
اوزره وارايديي شويله ادب اوزره اوتورر لردي پس شيخ باشن قالدروب
بكا وشيخ علي ابن البهتي يه اشارت اتديي بوسلّه كوتورك ديو بزدن قالقوب كوتوردك
اغز كلديي شيخك اوكنه ايلتدك امر اتديكه فتح ايليه وفتح اتدك كوردك ايچنده براوغلان

يا تورلمه وه قعده وبخذوم ومفلوج مكربو اوغلان ابو غالبك اوغلي ايمش شيخ
كوريجك قم باذن الله معافي ديدي يعني الله تعالى اذنيله صحيح وسالم قالق ديدكي
همان دم اول صبي باذنه تعالى بصيرا ولوب قالقوب سكردوب كتدي واهل
مزبوره دن اول حالده بري اولوب عاهتدن عافيت بولدي حاضرون تعجب ايله
بكا وشيخ اندريس بن شيخ ابو سعد قيلوي يه واردم وبو قصه دن خبر ويردم
ديديكه شيخ عبد القادر باذن الله تعالى اكمه وابرصي ابرا ايدر وموتاني احيا ايدر
ينه ذكر اولنان راويلردن ديديلركه مذكور شيخ ابو الحسن قرشي بزه ديديكه برگره دخي
سنه تسع وخمسين خمسمايه ده شيخك مجلسنده حاضر ايدم روافضدن بر جمع دكلمش
ومهر لمش ايكي قفه كتوردیلر وشيخه ديديلركه بو ايكي قفه ده نه وارد ديرزه خبر
ويرشيخ دخي كوسيندن ايبوب قفه لرى محتوى مه نك برينه ان قويوب ديديكه بونده
بركتورم صبي وارد ديرسن اوغلي عبد الرزاق فتحي ايله امر ايتدي اول دخي فتح ايتدي
انجنده شيخ ديدوكي كبي برمقعد صبي وارايدي شيخ الي ايله يا بشوب قم باذن الله
تعالى ديدي همان دم صبي قالقوب سكرتدي اندن انى اول برقفه يه قويوب ديديكه
بونده عاهت مزصاغ وسالم برصبي وارد راندن اوغلنه آني دخي فتح ايتدردي 369b
انجندن برصبي جقدي ومشيد آغاز ايلدي شيخ دخي صبي نوك باشنه يا بشوب
اقعد ديدي همان دم صبي مقعدا ولوب حركتدن قالدي اول امتحانه كلن افاضيل
شيخك بوكرامتن كوروب شيخ الله دعا فصدن توبه ايلديلر واوكون اول مجلسده اوچ
كسنه تسليم روح ايتدي وينه ديديكه صدر قرب ماضيده مشايخ ايرشدم ديرلردیكه
ديرتكسنه ديدكه آنلره برره در لر ابراء اكمه وابرصي ايدرلر وآنلر شيخ محيي الدين عبد القادر
وشيخ يقاباني طلوع شيخ ابو سعد قيلوي وشيخ علي ابن صيني در رضي الله عنهم ومشايخدن درت
كسنه كوردم كه قبرلرنده تصرف ايدرلر احيا تصرفي كبي شيخ عبد القادر وشيخ معروف
كرخي وشيخ عقيل منجي وشيخ حيات بن قيس حرائي رضي الله عنهم وينه ديديكه بركون
شيخ عبد القادر ينى برحاجتده استخدام ايلدي بندخي قضاسنده استهال ومساعدت
اتدم اداء خدمتنده سكر بكا ديديكه تمنى ماتريد يعني نه آرزو ايلرسن دايه نزدخي امر
باطنه متعلق بعض ترقيات احوال ديلدم حذ اليك ديدي يعني آل بكا دوعطاء
اداسن اندي همان اول رجا الله وكم امور دروغده ظهور اندي رضي الله تعالى عنه
وينه خبر ويردي بزه ابو المعالي عبد الرحيم عفيف صحيح ايله كه بن دمشقده برجله

ملاقي

330

ملاقي اولدم كه اكا طريف دينلور دي اول كسنه ديديكه بن نيشابوريولنده
ياخود خوارزم يولنده ملاقات ايلدم وبيله بنجه اون درت يولك شكر وارايدي
پس باكه ديديكه برمخوف برقعه ده نازل اولدقده آنده خوفدن برادرم برادري
ايله دورامز ايدي وقتاكه اول ليلدن بوكلكدن درت اجمالي ياو
وطلب ايلدم بولمدم وقافله كوجدي وبن انلردن منقطع اولدم اول اجمالي طلب اجون
پس بكا آنلري بولمق دشوار اولدي وهرچند كه طلب ايلدك بولامدق وقتاكه
فجر منشق اولدي وبن شيخ عبد القادر ك قدس سره كلامني بركز ياد ايلدم كه ديمش
ايمش اكر برشدة والمه دوشرسك بكا ندا ايله اول الم وشدة دفع اولور ديدم كه
يا شيخ عبد القادر مرت جمالي يا شيخ عبد القادر مرت جمالي يعني اى شيخ عبد القادر
دوه لرم كتدي صكره طلوع فجره نكاه ايلدم پس ضوء فجرده اول منشق اولدغي حالده
برر جل كوردم كه برديه لك اوستنده واكنده غايتله بياض جامه وار والي ايله
بكا اشارت ايدرپس وقتاكه وارووب اول ديه يه چقدق بركسنه كورملك
صكره كوردك اول درت جمل ديه لك التنده وادي اپره چوكشلرپس آلوب
قافله يه قاتلدق ابو المعالي ديدي بن شيخ ابو الحسن علي حباري رحمه الله تعالى 3500
كلوب بوحكايه سويلدم ديديكه شيخ ابو القاسم عمر بزآزي اشتدم كه ديرديم
شيخ محيي الدين عبد القادر قدس سره استماع ايلدم كه ديربركسنه كه برالم
وكرب حالتنده بكا استغاثه ايده آندن اول الم وكربي كشف ايده رم وبركسنه كه
زمان شدة وآوانده بخت ده بكا اسم ايله ندا ايليه آندن اول زحمتي كشف
ايده رم بركسنه كه حاجتنه بنم ايله حق سبحانه وتعالى يه توسل ايده حاجتي
قضي اولنور وبركسنه كه ايكي ركعت نماز قله وهر ركعتده فاتحة الكتاب قرا
تندنصكره سلام ويره صكره حضرت رسول صلى الله عليه وسلم اوزرينه
صلوات ويره واني ذكر ايليه صكره عراق طرفنده اون برخطوه يورويوب بنم
اسمي ذكر ايليه وحاجتني ياد ايده تحقيقا حاجتي قضا اولنور يعني مراد نه
واصل ومطلوبنه نايل اولور بتيب الله تعالى سره وجعلنا ممن اتبع اثره ونفعنا
بمطالعة كلماته وعمنا بانواع بركاته ايله اولسه چون برج عجيبي مناسبتيله
حضرت شيخك مناقبني يوسندن كه عمانداكم قمراده كلدم رسالك تحريره كتورلدي
بنده پادشاه مغفورك اتمام غزاسي امونه شروع ايدلم وبالله التوفيق

قلدم

فتح قلعه ات سنجدن اسلامبول اكثيرو ذكرنده در چون پادشاه كردون غلام عاكر اسلام ظفر
انجام ايله بغداده دار السلام فتحنه عزيمت قيام اتديلر ديار مغربك آب رويي حضور
وغزات اسلام ايله مشحون جزائر قلعه سي غاز يلرندن اون آلتي چكه ور ركي ذوالقدر
دخي روزكار موافق برله يلكن آجوب فرنكستان قيلرين صيرد وب ممالك اعدادن
نجه برلرين نهب وغارت ونجه يرلرده اعدايه بولشوب جنك وبرخاشه نصكره كمين
اسير وبستهٔ زنجير وكمينك مقامن دوزخ وسعير ايدرلر وبالجمله بوطريق ايله
كجوب كيدرلر عاقبت روم ايلي قيلرندن اولوسينه نام قلعه قرينده واقع كيماقي
دار الامان صانوب ايچنه كيروب ترو كميلرين اول محله ياغلمق وآندن بنه كافر
يقاسنه صالوب كالاول اعدانك چكولرين داغلمق ملاحظه سيله كميلرين
طويلرين وسائر آلات واسلحه لرين وتوپ وبكجي فورسه لرين چقروب كميلرين
بصادلرو ياغلمق تدبيرين ايدرلر بو محله وندن كيرو لعين طونمامسي يونانلرك
اردين آلوب جست وجوايده ركاب اول محله كلوب لر بعض كمسنه لر ديرلركه اولوز
وزداري كفار طونمامسنه خبر كونديكي يونانلر لوندن كميلر يدرنه پادشاهزه
اطاعتلري ونه نزدن راست كلديكلري سفاينه حمايتلري وارديرلر يونانلرك
اشقيادن رديش اوله وبالجمله كفار كميلري كلوب ليمانن اغزين الورلر يونانلر
دخي چونكم ايش ايشدن كچدوكن كوررلر قلعه يه تحصن اتمك استرلر زدا
اكا دخي رضا ويرمدي زدلريسي بالضروري بوقدر طوب مرهوب وجمله
يلكن وتنته وسائر آلات ضرب وحربي اول محله براغوب آبخي آمه لريله
نقلي ممكن اولان اسبابلرين كمن كندولر تحمل ايدوب كمن فوردسه لرينه
يوكلادوب وفوردسلري پيش وپسدن لوندآلوب بوطريق ايله چكوب كيدرلر
اكثري سلانيكه وارووب وبرر قره مرسل كميسين اشترا ايدوب بنه جزائره طوغرو
عزيمت ايدرلر آبخي باش وبوغازي وقپودان صاحب علم وطوغلري استنبوله
كلديلر وسعادتلو موسيي پاشا حضرتلري قايم مقام صدارت وجانب پادشاهيدن
محافظ ملك ودولت ايدي احوالكندويه عرض اولندغي كبي جانب بغداد دار
السلامه اولاغ كوندروب واقع حالي ركاب همايون پادشاهي يه تلخيص
اتدي فياخن برخط شريف اصدار بيورديلركه كرك آستانه ده كرك حلب
واسكندريه ده حيس اولنوب فرنك كميلري كتمكدن وكندولره برجه وجهزه

ويركدن

354

ويلكدن منع اولنه لرتقه دن نقل اولنوركه وندبك كافوري دين پايه وجاده
واسپانيه وافرنجه وسائر قرالرة آدم كوندروب پادشاه اسلام اوزرمزه
عسكر چكمكه وسفر اتمكه عزيمت وقيام اتمشدر غيرة دين عيسويه ايدوب
بزمه معاونت ايلمك كركسر ديو امداد رجا ايدرلر هربري علي الانفراد خبر
كوندررككه من بعد پادشاه عاليجاهي دريايه چقارمغه باعث اولمه هرنه
ويررسك ويرمالك وفا اقترسه مال ايله امداد ايدرز بيوخسه بو پادشاه
ايله جنك استه بمك وبوكا مقابله ايده بمك مال يوقدر دينمش اوله لرپس
نيلديلرسه اندتلر پادشاهي آلتي كره يوزبيك غروش ويرمك اوزرصلحه
اندتلر وسلحدار پاشايه وصدر اعظمه دخي يوزبيك غروش ويرديلر وبالتمام
مال معهودي تسليم خزينهٔ عامره ايلديلرينه صدده رجوع ايده لم
غزيمت همايون جانب ديار بكر چونكم پادشاه عالميناهك فتح وفتوح احوالي
دلخواهلري اوزره صورت پزيرا ولدي بعد الفتح يكوي كون مقدارجي اولمه
منزل دلاويزده ارام ايدوب سوربغداد خرابه مشرف اولان يرلرين وطوبخانه
ولغم ضربله مهدوم اولان برج وباروسن تعمير وترميم اتمكه فرمان شرفلري
صدور بولوب دخي صدر اعظم وكيل مطلق پادشاه عالم سعادتلو مصطفي
پاشا حضرتلرين سردار سپهسالار نصب ايدوب وكندولر آبخي حرم همايون
خدمي ايله وسلحدار پاشا ايله جانب ديار بكره عازم اولديلر وقطع وطي منازل
ايدرك ايمزاوقاتده ديار بكرده واقع سراي عامره يه نزول بيوردبلر
دردكوشهادت يخر رويي رحمة الله عليه بوندن اقدم بالاده دخي بالخصوص
اشارت سبقت اتمشدر پادشاه مغفور سرير مملكه اجلاس اولندغي يامدن
عالم هرج ومرج رتبه سنه وارمش ايدي سپاه زوربلري اوته ياقه تك
هرناحيه سن بريسي زيردستنه آلمش ايدي وبعض يرلرده قلعه لرنا ايدوب
اول مملكت فقراسنه قهر وقلبه سي بنجه سن صالمش ايدي بوندن قطع نظر
سراي عامرهٔ پاسوب كوزي اوكنده حافظ پاشاء قتل اتديلر وسن قرنداشلرك
قتل عشسن ديو برادرلري اولان شهزاده لري خواه وناخواه طشره چقاريلديلر
ومقصود لري اسن اولان شهزادهٔ اجلاس وكندوسن خلع اتمك ايدي بنه
بعض عقلاسي نه دردايله منع اتديلرپس پادشاه مغفورك بوسبيدن

3510

3506

7.2
B NÜSHASI
(396b/439a)

وبر جمله بر بد ائلق اولدیکدن اولتش دکل ایدی بلکه بر محاربه ده بو قدر کبار بر یرده
کندوکی یوغیدی بر ساعت بر ساعت تزیید ایدرک در جوف فلک غدار
یوزلرجه عرض دیدار ایتدی هر کس همان بر ساعت مقدم سلامت یقاسنه ایرشمك
تدبیرینه اولدی سردار ه قزلباشی بصاغ یدیار بوکه تزلباش بزی بصمیه بوردی
جان خلاص ایدن لمردیوا قدام انمکه باشلدیلر الاباقی پاشا مرحوم شویله که بودن
عودت ایده سز غدر و شیر کیراوب بیش و بیدن اولاشور کاه از لغزه کاه عسکر مزه
دولشور هر نه حالیسه بو تدبیر ثمه زیونلق کوستر مك و غیرت ایدوب اوزرینه
کتمکدن دیدی بوکره بوندن یرینه راضی اولدیلر و اولا قزلدن یه کوچ براغمق کورد یلر
وارد بیله طوغرو یورد یلر قزلباشك بر قاچ دفعه الجیلری کلوب کتمش ایدی
تکرار یه الجیلری کلدی و بز صلح ایده لم دیدکی سز حبلکه کلوب سز دیوصعن ایلیه
عزالندیلر و من بعد [illegible] باقی پاشا مرحوم کندوسنه نقل ایدرکه بو الجیلردن
بری بر ون قاسم دیدوکاری قزلباش فلانش ایدی اولدن داعی اتقی فوق الحد
کبیر ایدی بوکره عسکر اسلامه اصابت ایدن مصیبت بیله اولمقدر بو یرلی
بیوشن فلك اثیره اولتش ایدی سردار چادر نده وزرادن کیم وارایسه جمله بکلر
کیلر اوده اغیا عسکر بجتمع ایکن کلدی اما بر محلده کلدی که رغایت باردو شدید
و وزکار اسردی شویله که چادر لرك اکثریه پاره لدی یقدی و هر کسك در و
برطاغ درد یاقدی و اولقدر توز و غبار ایدی که خلقك یوزی کوزی افکار
اولوب خلق بریدن کورمکدن بلمکدن قالمش ایدی و چادر نده اوتورد کنریده
اوزرنده ایکی اوچ بار مق توز یاغمش ایدی بو محلده بر ون قاسم کلدی عسکر اسلامك

انهزامی

انهزامی صفاسندن بوکاریه باقه کمزدی و نه وجهله غزالنجکلرین بلمزدی وصعن
و تشیع بوزلمدن بزم ایله صلح ایدرسز و اوزرنده عسکر کوندررسز شمدی عسکره
سیزلك قتنجی سوزکزه اعتماد ایده رز و نه طریقه سلك اولوب کیده رز پادشاهلك
و وکالتك سوزی بویله میدر و حق کویلك و حقه رضی اولمق بویمیدر صعن
الدی ویردی و طعن و تشیع ایتدی دیردی کانه صورت ظاهره ده صلحی بر کشدیرك
اما معنیده بزی تکذیب ایدوب هجا بده قوم ایدی بر ایکی ساعت کمشدی اوتوردی
و کبار یمزدن جوابه قادر اولدی عاقبت تنفس ایدوب بو تقوتر کن و زیر دلاور
پاشا وقت بولوب مصاحبنی صرف آخره سوق ایچون قاسم بك بودیارك بوذکاری
هرزمانده بویله شدید میدر بو مملکتك نه عجب قوی روزکاری اولورمش دیدی
کندوسی جواب ویرمك صددنده ایکن باقی پاشا مرحوم بیت السلطان بوشمدی قاسم بكك
بوسنك یلی دردیوجواب ویردی همان ملعون قزلباشی بی التفات اوتوب الحق باقی
حق سکا بلا ورسون مرتضی علینك قیلیچه اوغره هرزمان شیطنتی قوماز دیو بزه طعنك
لسانه دوشرمیه اولمزسن دیوزیر اعظم و سایر موجود اولان کبار و ایاغ اوزره
دوران اغالرات حذ متکار فهنا ایله کولوشوب هر بری بر طرفه چکلدی و نهایت یلم
بروز قاسمك صفلغی کسلدی حتی بو لطیفه شاه عباسه منعکس اولوب و هرزمان
بروزه قاسه اولشور و بوکلمی اعاده ایدوب صورتی مکرره بو لصف سبیله اوج قطر البلمعا
انواع سکر حلوتا و اشره و مرتعات و ذخایر مغوله سنك خامتك و تفاریقك اعلا
قوردرمش ایدی و باقی پاشا یوسیدك انتشاسی ایچون سراپا صحرایه دیکی عسکر سلامك
وارودی وصیح منعقد اولدی و بالجمله اول قزلدن عزیمت اولنوب صحرای سراوبه بر معمور

وبداد وذخيره سى فراوان وادى بيابان ايمش اولمحله كلنوب بخدام اولندى
واندن اردبيله دوسافه قليله فاصله ايتدى كه وارنجه تدارك كورلمش ايدى قوريلدى
بدحال واقف احوال اولمغين متعاقبا الجيلرى كلدى ماجاه اردبيلى بوشاشوب خصوصا
شيخ صفى وساير مشاهدا وزرندده قليل وكثير ودوشمه وقناديلن قالدرشوب
ايدى محصل بزم طرفدن داخى الجيلر مزوار ديرينه بخصوص پاشا اندوكى صالح وزره قرار
ويردىلر وطرفيندن تمك اشديرلوب اوزره ايكيوز يوك حرير ويوز يوك بعض
تفاريق بى نظير كوندرلك اوزره عقد مصالحه ايدوب واولمنزلده عسكر اسلام عودت
ايتدىلر بعد حضلت [illegible] بوحاله بوتاكيد صلح وصلاح ايجوده زخيره انواعك اعلا سندن
عسكر منصور ايجون سكيوز قنطار اشتره تحصيل ايدركوندرمش ايدى كلدوكجه عسكر
سلامه توزيع وتعميم اولندى وخاصة وزير اعظم ايجون صقوز قنطار اشتره ماده امرتبعا
وحلوايات وميوه فسمك انواعندن وليمون وانارك غايت بى نظير واعلا سندن
ودقيوخاه وبرنج وبرنجه كله شكر كه هركله بشر اوقيه دن اكثر ايدى بومعقوله هديه
كافه اظهار دوستى وخلوص ايلدى وكيجى غاسنه وكحد سنه وباقه پاشايه ووزير اعظم
كحد اسنه هربرينه كيه بشر كميه اوزر قطار اشتره ماده يومعقوله يوكلر ايله على طريق الهديه
ارسال ايلدى وچلبى ميرزا حسين نام الچيسى تسليم ايدوب وبوجانبدن داخى وزير اعظم
وساير وكلا مرسله ايله مرور صلحى شعرنامه ايله عودت ايدرلدى صوفى محمد پاشا
منصب بيكلربيكى ايله وسيدى محمد پاشا وبعده خليل پاشا سرعسكر ووزير اعظم وبك
خليل پاشا خفره نوچرى اتنا سنده قايقلك عرصه ساحله سندده شكايت ايلش ايدى

سعادتلو پادشاه دام جلوله سلطان مصطفى خانده سوء تدبيرلرى بودر خزينه اتلافنه
سبب اولدى ديوكندوسنه شيخ الاسلام اسعد افندى حضرتلرينه طلبت ايله بخود بخصوص
ايدى پس صوفى محمد پاشا قابلقلكدن دفع اولنوب سوكلى ايله انتقال اولندقدن صكره داماد
پاشاى ديگر يرنه نصب اولندى وشيخ الاسلام اسعد افندى داخى بوخصوصلرى چوق مرهون
اولوب حوادث دهريه جواب تصدر ايلك وسلسله علماسنه بونده مكنه اولمق فرمان اولندى
بعده ظلم پاشاى سوء تدبيرايدوكى بودر عسكر اسلامك انتظامنه باعث اولمشدر ديوخصوصلرى
حواجه نك القاسيله وطمع خاميله بلاسبب وعقد اتدوكى صلح داخى همايون پادشاهى يه موافق
اولمشدر ديمكله ايله خليل پاشا صدارتدن معزول ومومى اليه محمد پاشا موصوف تعيين وچون
عرضه اسكداره قريب كلمش ايدى قبوجيلر كحدايى واروب صدارت عظمى خاقانى ايله
جناب پادشاهى يه تسليم ايتدى اول محله كندوسنه شام ايالتى توجيه اولندى ولكن بتول ايتيوب
شيخ الشيوخ اسكدارى محمود افندى حضرتلرينك اولدقدا داخى صوفيلرندن وبغايت نفاقلو
كلوب ايكى دفعه تكايه برجمره يه كيردى هرچند شام كتخداسى ايجون اقدام اولندى برعمر اندهبرفايده
وبوندن صكره مناصب دنيويه دن بويله بويله ديوعذر بهانه صكره محمد افندينك تذكره سى تنجيح
حالى اوزره اليقودير لاصكره يه چيقوب قبودان اولوب ماوره جزيره سى تخريب اتدوكى وبودفعه
غنايم موفوره ايله ركاب همايونه كلدوكى عوده تاريخ وسيراولنمشدر وكان ذلك فى [illegible]
سنه سكوز قبودان على پاشانك وزير اعظم اولديغى خبرى بوسنه مباركده قبودان اولان
قبودان زاده على پاشانك طوتماه همايونده بعض سفاين ضفر يوب غنايم موفوره ايله سدهٔ
سعادته كلدكى وسعادتلو پادشاه غنيمت ايله ديوجيله هديه ويردكى تكى وزير اعظم داماد
محمد پاشا وندك بالبونى تحريك ودعوايه شريك ايدوب بزدن آنلاره اموال سعادتلو

پادشاه هدی وتسلیم اولنماده اضعافندن اوفروکتردر وبزدن حلمًا النمش حربی
کافری بلکه کورمشدر دیوشکوا ایتدردی علی پاشادخی عماله بسکزاوب نه آلدیسه
ایتدی وفه ویردیسه ویردی والخاصل محمد پاشایه خواب خرکوش ویرمك ایچون
پیش اودن یوك ایچون هزیه ویردی وبالجمله الین اتکین اوپوب صباح وزیراعظم
اولدی وینه ایرته سی محمد پاشایی حلب یالتسه طرد ایدوب اوزرینه شدید واکید آدملر قویوب
سرآیده اخراج وجانب حلبه ارغاج ایلدیلر وکندوردن اوتوزبیك آلتون طلبنه
قادوردن اوتی حتی برکونده تپوجیلر کتخدالرینی بشوفه کوندرب خواه وناخواه اوتوزبیك آلتون
تسهیل اینتی وسایر کبارده دخی بربرلرینه ایله دوشوب هیچ غیری دعوه لهمکن اولمیانلری استقراض
واعداد بسبله مال کثیر تحصیل ایتدی وقول مواجبین ویردکده عسکره هرکوندن پادشاهم رنج
کیسه کوندرکه مقرر ایتدی وتقریبه بودرهم وارديکه دار السعاده آغاسی مصطفی آغایه 338 b
کندوناك ولی نعمتی وب دولتی ایکن مصره سورکون ومصادره ایتدکه خالی دکر
اولدی وعرضحالجی دانی نفی عن البلد ایدوب عسکره مکرمتکدن امر ایتدردی وبیاض پاشایه
دخی مصادره ایدوب ویردیکدن اورته جزایره سورکون ایتدی وبزدیسی سندن
پاشام رحوم حصه یعوردی فی ۱۰۲۹ اسکندر پاشا رحومك بوغزای غزای ایکنجی
طبوری مذکور اندوکی غزادر تفصیلی بوکه غاشیا نام افرنج اهالی برکافر کفار فرنکدن
قادر غزا ایله بلایه مبتلا اولمن اهل اسلامدن بعضی اسارایی اشترا ایله واکثر غنائم ایدوب
برمصلحت کذا زر دیوب رحوم اسکندر پاشا نك قضا دیدیکی براکی دفعه نجه چاشنه رشتا
واردیکادن قاوراحذ منی مقابله سنده کندوبه نقشه جزیره یی التزام ایله سخاق تایلاویرمك
صکره اکا قانع اولمیوب بغداد ویوروده لغه طالب اولدی وحیله مال عرضجندده حتی الکدن

صکره

صکره حواله اندکدن رشوت آلمغله مژده تامیله اوده بیك آلتون ویردی واسکندر پاشا رحوم
بوکه کمیلی وهرو جهله استقامت حدمتده جکه متعهد اولمغله بغدانی ایوبریه ویایکی
قریب مصرف اولدوکدن صکره ویوروده نك آخره ویرمکله وکندویه عرض ایتدکده انحراف ایتکله
عاصی وکوله دنیایه عسکر قالدردی وکاوب بغدانك طرالملکی اولمن پاشه اولمغله مغایره
چیوپوده نام محله قوندی واول محل بربرایدکه مقدمه غازی کرای خان رحوم عسکر تاتار قوالیله
یانوب سوزیه کیدرکن له مملکتده مشهور ومتعارف اولن قوجه فنجلار نام ماهود کرعسکر نك
سرداری واول عصرده جمله الملکی ایش رعایت لهنه تاتاردن قورومنی ایچون عسکر یوکران
ایله اول محله قوشش واطرافه عظیم هندك کسمش وغازی کرای خانك ایلچیسیله مات خبك
اتش عاقبت بربرینه تاتاره اون بیك آلتون جزیه وبوقدر سوقورکورك وشیر ماهی وتاتاره
لحیاف ایچون بوقدر دانه سمور ویرملریچون صلحی ایدوب عسکر یومرایوایله بربرندن
مفارق اولمشلر یعنی اول محلی بونلردخی تبرکا وتیمنا قصد ایدوب وقتا که چون اسکندر
پاشا غاشیارك عصیانه وعسکر فراوان ایله اول محله کلوب بوصورته طغیانه واقف اولدقده
کندوناك بیکلرندن بجاوزاده یسی والیدی وآق کرمان تاتارن قالدرمق وخانزاده
قالغه سلطان دولت کرای خانی مبالغه تاتار عدوشکار ایلیکه کتوردی اوزرینه یوروردی
واوتوز کوندن بجاوز هرکون جنك وصواشی وعظیم اوغراشلر ایتدیلر غائت نسیم فرصت بجا
اسلامدن اسوق کفار فرار اتمکه بوز طوتر اما بوطرفدن یکیدن جك اولوردی هرطرفدن اوجردیزی
عربه دیزوب واوتوز بیکدن زیاده یالکز سواری یعنی آتلو ایشی آتلرندن اینوب پیاده کافر
دانی کرمی بیکدن زیاده ایشی غیرت الهیه لرمایه کیروب هرطرفدن طوقنوردی سرپوب ایت
جنکین ایدرلر کیدرلر الله تعالی نك عنایتیاری قیلوب عسکر اسلام تاتار ظفر

انجام براوغورد دن اوغرابوب کفاری تار وماراید لر یالکز بویوز یکری صوکلی مرغوب وبو کره
ویاسی ایله بیجد غلام محبوب وبو قدر کثیر عربی واجمعه فاخره لری ویرغنایم کثیره نصیب اهل اسلام
اولدی حد وعدیدن ایکی حضرت باری بیلوردی وامراء کبار لردن یالکز بك نامنده یوزدن
زیاده سك کبی کرفتار وکبی اسیر وواردی مجموعه زقوم وحمیمك سیر اولدیلر ومرداریوزدن
زیاده سوق وظلم لعین وایکنجی سردار لری قونسپولوسلی دبدو کلری بی دین دست بسته ودر بخار
رکاب پادشاه عالمکیر درکاهنه اسیر اولوب کوندرلدی ملاعین مزبور ینك کندو وقتریری
اوزره دفتر لریله التی اوچ یکدن زیاده عسکر ایدی بونلره غالب اولن آنجق اون بیك
ارادی عسکره اولملعون کبیری مرحسین پاشا برتریزه اوانیسی مقابله سنده کرانجق
بیك سوار وتوپ ایدی صاپوردی وبو زبك کامل غروب شمسی اچون اسلامبولده کلدکی
مقرر استه مژده نك شرکره اوضاجی بویلجی سعی ایتدی مرحوم سکندر پاشا کلمخدای بویله
کیتمه کم اولدفعه دن مقدم یعنی غاشیار ك عصیانی حبسنده بولنمغله اسیر اولش ایدی
ملعون مزبور بونی کندوسی ایچون ویرمکه اشترا ایتدی محبسنده ایدی ملعون قلعه
داخل اولدکده بشیوز التی یك غروش برقلعه نواحی سیله اشترا اتدوکی عینیله تصدیق
ایدرك بزم حکامزکافری بویله حمایت ایدر واهل اسلام امراسی فقر اسنك درجه سنده بولنور
ومن فوده وفاتح اسلامبول بوغری محمد اولکیدر شاعران ملعون سیدهاشمی دن نشأ ایله
بونادره یی تاریخلرنده درج امتنار نتیجه بخش اولمغله تفصیل اولمندی سیدهاشمی

ستانبول اسکدارایله آوی صولکی قیش قوارلری کچرهجابنه آدم یوزرخوف اتوب بوزده
اوکبرآیه اولدی وارلیکی عبرت کوزیله بقه سیکن اول انانیت عبادیه وارایسه کوزده
یوزدن سوزوکدارلیکی تضرع ایله مولایه اوبارزکم بروت دفع اولنه تایتر ایله سوزده

دیدم ایوهایتمی تاریخی آنك لفظاً ومعناً یولی اولدی اسکدارهآوی دیکه طوکدی بیك اوتوزده

انتهای امر حقیر ستانبول اولن قیش بوکه بلکه دنیاده وره یی اولدی بورشمه شتا
اسکدارایله ستانبول آرهسی طوکدی قیو رویه دریای کورن کمه صوردی صحرا
بونی کیم کوردیکه دیرایده بوزبك اوستوکده قره یرکبی کزر لر نیچه لر بی پروا
مبحث اولدی دهنده نفسی انسانك نیچه مخلوق هلاك ایلدی بردسرما
لفظاً ومعناً کوردیکی نشأ صاحی تاریخ به مدت طوکدی بیك اوتوزده صوقدیریا

معاً پادشاه بردهبین ساحیان حرمان وا[illegible] بوجنده معاد[illegible]
پادشاه لاب واتم بادرجاد براری اولن شهزاده السطان محمدخانی بی موجب بی کناه قتل
ایتدیدیلر رحمة الله علیه شاهان کوپری زاده کمال افندیك تمنی سیله بوکتابی انشا ایتدی
دیرلر شیخ الاسلام اسعد افندیدن استفتا ایتدکلرنده رضا ویرمدکین نقل ایدرلر
وزیراعظم علی پاشانك وفاتیله محسن پاشانك وزارتی ذکرنده رحمة الله علیه پادشاه
حوالین سفرینه متعاقب اولنوزده ایکن وعلی پاشانك تمامنه تنفیذ ایدرکن اجل مقدری برشوب
قدیمدن عارضه سی اولن حاشا من الشامتین مشاراً زحمتی دیرمشوب وداع عالم فانی
ایتدی رحمة الله علیه غایت خندروی وهرکه اظهار محبت ایدرتبسمی ایدی بلکه زمان
وزارتنده ظاهره کمسه آزارانمك واقع اولمشدر نه اندیشه اندك پی برده دن اندك
عمر حواجه نك مالعی فوتدا ایمش هنوز اسکدارده ایدی که علی پاشا رحمت عالمه کتدی
فی الحال اینه اولدی وارلیکی السلامبوله عودت ایتدی وسابقا بوستانجی باشیلکدن پیقاصیر
پاشا یرینه وزیراعظم ومدبر جهور ایام نصب اولندی سلطان عثمان مرحوم معیت
سفرینه عزیمتی وبیه فتح حدیثه فی ۷ جمادی الاخر سنه ۱۳۰ چون پادشاه اقاق

آتزاق عاقلك واقرالی اولن بداخلاقك ممالك محروسه يجاورزی وقره دكيز يالييرن تخريب
ايدوب دفع ممكن اولمدغی وكی دفعه عسكر هزيمت اثرين قالدوروب محضا ممالك پادشاه
ذيجاه ايچون ممالك پادشاهيه دخول اتدوكی وهركزده اكسندرپاشا مرحوم الجنك
ايدوب نه زمانه عودت ايلدوكی ضبط منير لريه روشن وتابدار ايدی بس بالذات ناموس پادشاهی
اوزرلرينه وارمغی مقتضی اولغين تاريخ مزبوره ده دارالملك عليه قسطنطنيه
قسطنطنيه پادشاهی ايله چيقوب ممالك محروسه يه غارت وخسارت يتيرتوب چورلر ايله
وماه مزبورك يكرمی التنجی كونی دارالملكه درونه داخل اولديلر اندن قيروب آبادی يولايله توجه ممالك
روملی ايلرلرينه اخر كونی نام محاده سلامه موجود بلغمين چاشنكيران مغضوب پادشاه
دوران اولوب عاطفتری قطع اولنوب چورلر وغره شعبانده آيدوكی قصبه قرينه
سايه افبالنری بسوط اتدن يكرمی ابكنده ايسا قچی اسكله سی صحراسنه ورود ايلدكلرنده
ورمضان شريفك دردنجی كونی طوقوزده عبور اتدن افلاق يقاسنه مرور وساير
نام منزلاره عيد اكبر واقع اولوب قانون قديم اوزره جملهء اركان تقبيل يدپادشاه دوران
ايله شكران رمضان اولديلر وماه مزبورك التنجی كونده واريش نام منزله اقامت
اولنوب يكرمی طقوزنجی كونده بجوغ غروب انعام اولنوب ونظرهمايون پادشاهيه برر اكميش
كچوب يوقلرنجی كونی اولغله اول محله نك كمال اتزاق قلوبنه باعث اولدی وبيناه مزبورك
طقوزنجی كونی ايدوكه برمقدار كفار كه حاج پاشاوكوسبن پاشا معهود ايتدوكی اعدانك
بقيه السيفی ايدوكه برمغاره يه تحصن اتمشلرايدی سعادتلو پادشاه اولمحله وارووب
داوزرينه شايان وضع ايدوب اول ملاعين بارت ايله اعراق افلاق اوزره ايكن كندولرين
همشيره برتالی ايتدلر وبرر برر قتل اولنوب فرجيم كتدلر وبيناه مزبورك اون دردنجی

كونی

كونی كفره تابوری مقابله سنده نصب خيام پادشاه نصرت انجام واقع اولوب برتاتارجاسوس
عسكر تاتار فراوان ايله دست بوس پادشاه دوران ايله مستعدا ولدی اول حينده
تاج پرتابه جنه برذی قيمت مرصع مهرغوچ وضع اولنوب وبنيه مرصع تركش ميانه
بندا ولندی وايكی ثوب جلعت كران بهاز ياف وبرخت وزين مرصع برله راب سرهوار
احسان واعطا اولندی وبنيه هركلاچ وركاب پادشاهيه يوزسورديكر برر ايكميش پوست
سمور ووشق برله ايكشر ثوب خلعت موشح البهجت احسان وانعام اولنورايكن
فرمان پادشاه كشور پناه عسكر تاتار ايله عساكر عثمانيان دندن صلت وسبكبار اولوب عسكر
شوق الغاره سوق اتدی شويله اولدكه جوانب اربعه دن زره زره شرر بلا آدم كبددی وهركون
برر اولقدر عسكر اوردوی همايونه كلوردا خل اولوردی وطوقنجقه دا خی تباشر اولنوب
روزغره برجمك وپرخاش اولديكر كولده ملك ودريا ده سمك تحسين وشاباش ايدردی
غره قاش پاشا كلدوكی تونك اربعی طوره عظيم هجوم ايتدی لكن عقبنده اولنلر
تعين اولمحله شهادت رتبه سنه يتدی غايت حسين پاشا غره قاش پاشالغی منصبنه
تحويل تزيه اوزالدی وكندويی اوغرايوب برسايه دار درخته ايتجا ايتدی ديوسعادتلو
پادشاه مزبوری غزا ايدركن دلاور پاشالغی نضيه ايتدی تكرار دلاور پاشا قدما
برنجه دفعه هجوم اولندی ولكن ظفر مقدر دكل ايشی ميسر اولمدی وبالجمله اوتوز
دقه دكون جمك وجدال اولوب وهركون ممالك محروسه يی غارتدن خالی اولمدی والا
بروجهله طوبور غره ظفر اولمدی آيخی ايكی پادشاه عاليجاه دكزيی محتشك
وجناتلو ايله متعاقبا فلوريه ظفر يولدقلری جنايه حقدن بركون ثمالی
ايدوكنده اشتباه يوقدور حالا كه له قرالی اولن مردود داخی طوبوره موجود

دکل ایدی اوغلی اولجق مرد ارعسکر ینه سردار ایدی و مرحوم [illegible] وزیر اعظم علی
فوت اولوب برینه حسین پاشا وزیر اعظم اولدقده مرحوم دیاق محمد پاشا رحمة
امور دیده ی وکرم سرکشیده ی مرحوم اسکندر پاشادن صکره احوال عدو
بوزدن اعلم و واقف وجناك و حرب امورنه عارف وکلای دولت آرایسنده
یوغیدی دیو حسین پاشا رحوم دیاق پاشایه مایل و هرسوزنه قابل اولمغله الذات
جناب پادشاهیه بولندردی سفره کیدیلك اثنایده اولمغله نجه نسنه سوال ایتدردی
رحوم دیاق کندو یه حکایت ایتدی که اولمحله دار السعاده اغاسی سلیمان آغا
که برنجه یل وجود حبشی و بحار فرنجیه دن داخی فی الجمله بیلشی وارایدی لکن
احوال عدودن بیخبر و جناك و سرحد امورنده غایت ابتدایدی دیاق پاشادن
سوال ایدرکه له قرالی پادشاهه مقابله کلوری و اولقدر جروت ایده بیلورمیسی
دیاق محمد پاشا داخی بزکلورده یه لم واکه کوره مدارکمز کوره لم کلوز دیدیرده تقصیر
بلکه مز کلمز سه دولت پادشاهك بلدکمز المزدن آلمز دیمك آغایه بیحضور ایتدیرمك
بزمی سرحده دشمندن خبردار ایتمکمزدك سناك حوزیدرده وکوکدن خبرك
یوغیمش له قرالی نه ایدر هیچ پادشاه فرشوکلسونی یا اولایدین بوقدر جروت
ایده بلسونی لنك آل عثمانه مقابله ایده جك عسکری وار یا آنك ایله تدبیر ایده جك
سرشکری وار دیاق پاشا داخی سلطانم دشمنی خورکورمك اولمز جمله کفره ملت واحده
نجه موصوفدر وفراق وبحار اعتقادیسورلر فرنك داخی بلکه سن پاپا ایله امداد ایده عسکر
ویرمین مال ویرد وال ویرمین عسکر ویرد کتا غیرت دین پادشاهلرده ایجون تغیر عام ایده
قدر تجار لنارك آکثری بیله بولنمغه جا اتردیر آنا آغا بنه تجاردن اولمز وطغره حرکاتی قوتی

معلوم اولدیکه شعاد تلو پادشاه آلتده مقرب کمسنه بوغیدی وزیر اعظم بلکه وسنده
تقریبجه رقیبی ایدی عزیه کیدیلدکدن صکره روانه بلنه بیله ایتمزدی بلکه هرساعت تعالی
پادشاهی بویله هوش آمد سوزلر ایله مغرور ایدر ایدی نیچه محاوره غرورات شاهانه متعاقب
ایام واشارت انتشر ینه بو سفرات ندا تودا خی غرورات شاهانی ایدوکین تحقیق بلمشوز
بزینه صدده کلدم اول زمانده طرف پادشاهیدن راد و ایدك که بغداد بکزاده لرینك
نامداری و بغداد ویورده یی ایدی لکن سیله قریب جواری و کمزده شریك اولدقدن صکره
غیری حقوق بسیاری وار ایدی مابینه توسط ایدوب بر نوع مصلح عقد ایتدردی که حویزه
قلعه سی که تدیمك بغداد حدودنده واقع بر محتصر سرایلق ایدی غاشیار لعین عصیان
ایتدوکده کندو یه معین اولق ایچون له قرالنه تملیك اتش و اداخی ایچنه بر ایکیوز پیاده
قوشمش ایدی انماکندو ایله اندن فلسفه امر انتفاع حاصل اولمزدی و واردقده بر نفعده
متغیر اولمز ایدی پس قلعه مزبوره یی بغداده ویرملك و قراق اشقیایی مالك مرویه
تجاوز اتمملك شرطیله عهد و میثاق ایتدیلر و آیاق شناور زمان سرایز تمکماه ذی القعده نك
یکرمی بشنجی کونی اولمحلدن قالقوب عودت سور دیلر و سنه احدی و ثلثین و الف صفر المظفر ینك
یکرمی بشنجی کونی نجه یکیچری و علیه قسطنطنیه داخل اولدیلر سلطان عثمان مرحومك تهیه
و سلطان مصطفی ثانی آلمیوحد کوزه زرقه و سبب مرتبه سنه کوچیوزنوعه
موجب ایراد اولدیغی ایچون مجموعه ده نوادر التزامی مناسب کورلمشدر بونادره عظیمه یادمی
داخی لابق کامدر ایلیاه اولجیون پادشاه عصر و آوان اعنی سلطان عثمان خان اسلامبول
داخل اولدیلر نوعا صور مغرور و مسرور اولمدوکندو لکیر و رنجور اولمق عکسی عدم احتمامه
حال ایدوکی حرامی بیت الله الحرام و زیارت روضه مطهره سیدنا لانام نایل مرام اولدقدن

ترتیبه قیام اتدیلر و یولوك خلقندن کیده جکلره ایکی یولوك آغاسی و یکیچری زعیم باشی
آغا تعیین اولنور کتخدای مقرر ایدیلر و بعض السنه عوامده نام نهج شریف اولمش ولکن
حقیقت حال دار السعاده آغاسی ضبط ایدیکی ایله مصر قاهره دار الملك سلطنت اولمك
مقتضی ایدیکندن دیدیلر پس مفرده یکیچری به انعام نایله یوز قلمه اقدام اندوکاری
موجب ریخش عوام اولدوغی سبق ایتمش ایدی سپاه داخی فره قاش پاشا شهید اولدقدن
اثناده سعادتلو پادشاه سیراتدوکی محله عودت ایتدکده آنلرداخی عودت اندکی ایچون
کندولره جانب پادشاهیدن ریخش اقتضا ایدر بعض موحش خبر نقل اولنمغله او
طائفه ناشی داخی خاطرلری منکسر ایدی پس یوز و جهله ایسیانه وقت اولدی اولسه
کوندکسنه احدی و ثلثین و الف رجب المرجبنك سکزنجی کونی یوم الاربعا ایدی
مرحوم باقی پاشا حضورنده اوتوررکن سعادتلو پادشاهك اوطاقلری تحیلی ایچون
قادرغه نکاشدی سزداخی چادرلرکز کونهرلك دیو دیوانده آدم کلدی حالیا
باش دفتردار الباشه وزیر عالی قدر اولن محمد پاشا حضرتلری اولمیدن باقی پاشا
مرحومك کتخدالغی حدمتله مشرف ایدی آنلره خطابا ایدی سزه مدد یزم داخی چادرلر
قالمش دیو یوردیلر آنلرداخی سعادت خانه لریه نزول ایدیکك بو فقیرات
داماد ی اولن رمضان چاوش ایله درعقب واردك و من غریب یکه
اول محله مرحوم منجم باشی محمد افندی کلمشدی رمضان چاوش مدد ثوکدی ارامزه
الم سویلیه لردیدی هله کلدی مابینمزده بیرکوسترمك اما محمد کتخدا نك
چادراخراجی تعیینه خندان اتمکه باشلادی همان عبث یره زحمت چکرلردی یانوندن
صکره احتمال واردرجون سعادتلو پادشاهك چادرلری کندی کیدیلدی دیدك

سوء بعد اولدیغی احتمال بوقدور فنا اولکرنه بوکچشدر دیدی بو بابده زیاده بحث وقتا
ایتدك هیچ سوز زیاده دومدی همان اول محله باقی پاشا قولارندن بری غرق عرق
اولمش سکردره رك کلدی وسلیمانیه ده غضیم هنکامه قوپدی و آغا قپوسنه کویا
دنیا خلق جمع اولدی و در دلك اول محله منجم باشی محمد چلبی اوسنده بن سیزه نمك
دیدیمی داخی نلر اولمکزه سزدیکی یوخسه سعادتلو پادشاهم برکدر احتمالی وارمی
دیدك نه اولور بلم اما رمضان ثریه یتشمزدیکی صکره مرحومك دفعا و کرا تله
بوحکمین سؤال اتمش و ندت استنباط اتدك سویله دیو جوق یالوار یشم هرزمان
یوسوزین انکار ایدرسزدیکی آنجق اعتراف کاهی بزدن خلط کلاد یعنی عجم قولنجه هرزه
کویلك و هرزه درایلق صادر اولور عجب بزهرزه درایلق یی اتشزدیدی یا سعادتلو
پادشاهم حکمك ندر اندی دلادتی تاریخنده طالعی اولن برجده کفی واقع اولمغی ایچون
اول علم نجوم موجبنجه مقرر ایدی پس یکیچری و سپاهی دلاور پاشا سرعسکر و وزیر اعظم اولمق
کلدیلر البته سعادتلو پادشاهك بوتوجوقلنك منعنده بزمله یکدل یکزبانی سن دیدیلر
آنلرداخی جوقلرنا یوس ایله بونلری دوندیلر آنلرآت میدانده بجتمع اولدیلر
علما و مشایخ و سائر اداخی حضور پادشاهی جمع اولدیلر سعادتلو پادشاه داخی
بو اشقیای اضلال الملك و بو فتنه ایله قالدرمن سزلك باشکزی آلتنده در آنلره هرنه
ایده جك ایسم سزدن ایده رم دیو خیله تخفیف بیوردیلر بالفعل اول عصر کوه شیخ الاسلام
فوج یحیا افندی معرفتلری خاشا پادشاهم علما دعا جیلکزی اشقیا تحریك ایدن آنجق در دیدی
یوعز میتکزی سزدن اول الجلك که لجداد عظامکزی احترام و بو طریقه کزه مشارکنا هنزاکو
وارایده اولغدر دیو دیوجوقلرین قولداخی دلاور پاشانك وحوالیسی افندیلك وقتی

دار السعاده اغاسنك همالرين استرلر ومتصل پادشاهمزه نامعقول القابلرى بونلر دخى برلر
وزلاهور پاشا اول زمان قاچش واوسكداری محمود افندينك بيعتلرى وتكيه سنه كيروب
عباركميش ايدى فى الحال بوستانجى باشى قاتوايله كوندرمكله كتوردى آما پادشاه حضرتلرى
بونلرى قوللرينه ويرمكه وقطعا رضا ويرمكى علما ومشايخ چوق اقدام ايتملرى اوزرينه
قابيلرى اتدروه مزلرى تراكنده اولمغه باشلرى اوكلمكه دير كركه نقيب الاشراف غبارات
افندى قولطاى فقره سنه بزم سوزمز تمام كچدى سزكندكزى كيرك سويلك ديمش اولمه دير لر بلكه
بندهكزدن قالمك ديو برجواب ياردى ويرمش اولمه همان قول عموم اوزره بو محلده سراى
عامره طولديرلمايك همايون وسايرلرى اتواكتشاده واهيچ خلقى هريرى كوشه انزواجوى
اولده ديكيرديكر حتى بعض اشقيا بيچه اشيادانى الديلر واندن سلطان مصطفاى
داماد بوغوب باجه دره چوب چيقارديلر ووزيرلرى اوتوردوغى ديوانخانه اوتوردوب
بيعت ايديلمرحوم شيخ الاسلام اسعد افندى جانب پادشاهيدن كلوب انده بولنمشلرى
اثنادخى بيعت تكليف ايتدكلرى شرعا شمدى بوكه بيعت جايز دكلدر ديو صاندقلرى همان
قوالى آلات وحربه ايله اوزرينه يورويوب خواه وناخواه بيعت ايتدرديلر بو احوال سلطان
عثمان مرحومه منعكس اولمجق اول محلده دلاور پاشا ايله دار السعاده آغاسن كوندردى
باب همايونه مكلكارين قولكوريجك عثمان قليچ اوشوربه پاره پاره ايتديلر وسلطان
مصطفاى والده سيله وديه سيله سراى عامره ده استعمال اولنادمسته لرى عرضه بندوربه يكيچرى
اوده لرينه كتوردبلر واورتجامعه قويديلر ووضع غريب سلطان مصطفاى كوتوردكلرى شهزاده
قرينده اولن اولواجع درواديه يعنى صوقاغه بيچمه لرمزواريدى تديه ناظر ايدك برخلق
جمع اولمش ايدكه قيامت قوپمش ومحشر ديرلمشلر اول واسع سوقاغى بويله طولمش كه اكر

هوادن بركنده وشسه برنده دمك محال ايدى خلق ايسه معهود عربه نك اطرافنه اوشمشلر بريسم
مزاحمه ايدركيمى اتكندن كيمى يكندن كيمى دولبنده پاره لر وقويرق نشان ايچون
عربه ويرلرسلطان مصطفى عربه نك قيچندن چمدنك كورنمز والده سى اوكنده
نشانلرى كوب خلقه حسن وعده لر ويرمكده بوطريقله كچوب كتوردكلرين كندوسنى
مشاهده ايتدك اتا سلطان عثمان مرحوم بوتدبيردن وزير اعظم على حسين پاشايه
ويكيچرى آغالرينه قره چشمه لو قره على آغايه ويرمش اكنده وقتى ايدى حسين پاشا قوللرى
وده دولاشوب وشهر كزمطريقله بروافراديم ايله شهزاده جامع شريفنه كلدكده اسكدى
ايديلى وجامعه كيردكى وكانه بعض كسره استمالتلر ويردكى وكلمنوب ينه كتدكى
آما قره على آغا قونا غمزاوكندن كچوب جانسنه كتدكى حتى ياغمزا وقجاغالرندن سكبان
باشيلقدن بيابا بكى اولن قزانجى زاده احمد آغا على آغايه مبارك باده وارديكى كلدكده سؤال
ايتدم هى آغا بونه حالدر اورتجامعده سلطان مصطفاى پادشاه ايتدك ديو خلق جمع
اولمش بونلر هنوز بوراديه شيمدى قيتردانجى على آغادن آنى صوردم هيچ نسنه يوقدر
ديدى برقاچ ادانى والمزالجتماعى ان شاء الله تعالى بوكيجه تبسل اولور ودفع اولنور
ديو جواب ويردكى ديديكى وميرعلم عجم حسن آغا كلوب باقى پاشا غنقى اولمشدر ديو براينى
تهديد ايدى وزير اعظم اولن حسين پاشا دانجى مصمم صيدراجوغلى ابديسوى مشاوره
فتوا صدر كندويه برلاحق برارار پادشاه مرحوم دانجى ديركه چوجوق احوالى اولمغله اولدكجه
اوچ تركيه آلتون كتوره لم آغا قوسنه وارالم آندن بكيچرى نيك اوده باشيلرينه واختيارلرينه
كمينه انعام ايده لم وكيمنه يالولو لم پس پادشاه مرحومات يكاشده ديلر حسين پاشا ينه تكرار
اولن صدقچلوحكايت ايدركه حسين پاشا ديدم بوندن كونلش نتيجه سى الم منه اولور جمله

یکبری بالاتفاق بر سلطان مصطفی پادشاه اندك دیر سز آنلرك مظلومی اولن پادشا
مظلومی ایا قاریه کوز رسز حقوق ویرمدی حیرته حمل ایتدم وتکرار سویلدم بنه جواب ویرمدك
نهایت ثالثه دخی حاضر ده بیقارکن وبیاده یانمجه کیدرکن بنه سوزی عاده ایلیام
فقیری تشفیه ایدوب بلمم نه دیرسن یانمجه اولسون عالم بر برینه کیرسون دیمکله قوسوه دولت
قتنی سنك باشنده ایسه اولسون عالم نظام مواتنظام بولسون دیدی اولمجه قبل العشا
آغا قپوسنه وارد قده دیه افکار فاسده ایله صباح جدق جوده صباح اولدی
بنه دنیا طاتلی باشدن باشه شیطان ایاغنه بندی یعنی بیك یاقه براقه وسته بصدق
خاتم ایله طوتمز اولدی بنه عالم فتنه ایله وفتنا ایله طولدی بو محلده پادشاه مظلوم
یکبری آغا من اورته مسجده کوندردی وهزار استمالتلر ووعده لر ویردی لکن اصلا
سویلیه جک وقیلیج اوشورق قتل ایلیلر وپادشاه مظلومی بندر مشلر مبارك آرقه سنده اولدوغن
خبر آلنجه عموما کلیلر وصیین پاشایی دائما اولمحله پاره پاره ایتملرندن پادشاه
مظلومی بختی اولدوغی یردن چیقه رق یلر بنه قوناغنه بنجه سندن ناظر ایباك برالحق
حالتوحریق یاکیرملرنه ایدر مشلر وپادشاه مظلومی بندر مشلر مبارك آرقه سنده بریاض
بوحامی عنتری وباغنده برکهنه جه قصیفه قاوق اوزرینه برکیرلو جه دستار صارلمش اق
بولوده برکسه دن مشلر وکیدر مشلر دنیاده نقدر مفسد وفاسد وار ایسه طرفنه دیر مشلر
ولکن ایندیکی اوضاعی غریب وشتوم عجیبه قلم دکل لسانه دخی کلمك دکل اولمحله کوردیکك قدر
نه سویلیه کلرین اشتمزلیك صکره قره مزاقدن اشتدك بوطریق ایله اورته مسجده کتوردیلر
ومذکور قره مزاق اولدقجه اورته چاوش ایکی ساعت اندکدن احد آغا مرحوم یك مدتنده
برورش بولمش حرافی یکی سلطان مصطفی نزی عامره یه کتوردیکنده صکره اول

مجلس شقادن فالقوب طوغرو احمد آغا یه کلدی ومجلسده یعنی مسجده اولن بازیجی
بویلجه نقل ایلدی سلطان عثمان مرحوم مسجده داخل اولنجی سلطان مصطفی والده سنك
وغلنك سلطنتده هیچ اشتباهه قالمدی وجاق آغالرندن کیمسه بایراغنه وزغرجیلرینه
کلیلر نارون آغجه وسنارون یدی سکز آغایدك وزیر اعظم کیم اولسون بزمله مشاوره یه
باشلدی کوردك که دامادی اولغله میلی داؤد پاشایه درینده معقود اردیدك
یا بچکزه یازی یازدوارمی دیدی اغالر بوفقیر اچون دیدیلر فی الحال دوات قلم کتوروب
بتداء وزیر اعظملغنه خط شریفی بن یازدم بعده بحسب الطریق اون سکز منصب بزم
حضرتلرینك سویلدی حتی کندم باش چاوشلق حضرتلرینه دخی یازدم اما سلطانیه
مصطفائی والده سی محرابه اوتورتدی ودیدیکن تکرار وزاره وتوردیلر دخی
صوردی احیانا کیم مشوره خلقك غلوغله سی شتد اولمشدر دیدیلر فوراً سوردیلر
شریفك بنجوی دمورلرینه یاپشوردقلرنده سیراتمك استردی والده وارو وسلام بیلام
دیو بنجه دمورلرندن هزار دقه یله وطاپانك معاونیله مقارین ایروب سیکورده
اوتوردیکی برنجه محبوبلرینك واقع اولدی سلطان عثمانه ایسه باقوب کوردك هی دردسلر
کیمی پادشاه ایدرسز به واللهم انقطاع نسل سبیله اولورز دیکندوا وجاغنه برایشلر
کرفیاته دکین ندامتده خلاص اولمترسز دیو بوتك کبی سوزلری بنجه بنجه اعاده ایدردی صکره
باشنده نی اولکهنه دولبندی جیقاردی ویرا قدی وشویله قبا باشی قاوق مباشك کوزلرینك
یاشی سیل کبی اقتدی وبهی آغالر بنم کلمه تازه لك سبیله برایشلی ایدم ایسه برلرنه بیلیرلر العقل
اکن رحمتا ایتدیسم سزاتمك دیو بنجه کره یالوردی وکوردك دنیانك حالی صکره پادشاه ایکی
ایسیا مالك حدود حضرتلرینه غوغا کوشیدی اعدا قلوبه عزت ویرمه ذیر کوزلرینك یانین دکر

نزاریلق ایدردی طوره جی باشی یکچه سنده اولان دولتلو مقرم یحیفا روب پادشاهم پاکی در
مبارك باشکز چیلاری دور مشورتی صارلشه دیدی المق استدی صکره آلدی صارندی
بو اثناده داود پاشا دامنی کلدی یانجه جی باشی اولان بی دین سکو کافرك کمسنه
اندنه حاضر ایش کلدکی کبی همان کمندی مرحوم کندو الیله محکم طوتدی یره دوجی بوجاقلرنده
هاي سلطانم نیلدك شوری طشره منعکس اولوب جلمه مزی پاره پاره ایدرلرایدی بنده دیلیله
منع ایتدك آنده داود پاشایه دونوب ایتدی بی ظالم بارب سکا نیلدم ایکی اوچ دفعه اوکك
اولدورروبك کناهك وار ایکن اولدرمدم وسنه صبر ویردم رعایتلر ایتدم بکا قیاس بوریته
عداوت ندر دیدی وحیله سوزلر سویلدی ویه یزه یاقوب بوظالم بنی اولدررفورتدی
بن دامنی هاي پادشاهم نه اهتمالدر مبارك خاطریکز خوش طوتك اورته لوق بر مقدار
سکون بولنجه پادشاهمز حکمارمز حاشا وکلا کم سکا قوالرلشه یه واها نتی لایتوکو
دیو اتمالرلوریه تسلیم ایدرسك آتا والده آه آغالرسز یلمز سز بونیلاذدراکی بوکره
بورطه دن قورتولورسه بزدن وسزدن هیچ برذی روح قورتمزدیو یزه فسلار ویرمانی
وسویلردی بنه کرارداود پاشا اولان لعونه اشارت ایدوب کندی آتلردی یه یره دوشه منعانی
آلدقدن اکندوردن معتکف ایدی سلطان مصطفی سرای عامره کتوردیلرو سلطان عثمان
جامع شریفده آغلیوقالدی اوشته بن دامنی سیزه کلدم ومحاسبه یاتمام نقل ویرتم
ایندم آتا باشجاوشلق صفاسیله اوتوراجق دوراجق یرلریلیزو قابنه صیغه مزدیه
اتمادداود پاشا سلطان مصطفی سرای عامره کتوردکدنصکره فی الحال دونوب
کلدش وسلطان عثمان مرحومی بازارعربه بندوروب وصوباشی کتخدای اولان کلمنده
اوغرایی دیدکاری مذموم وشوم سیسیله بندوروب ویرتاج کندومرحومه سن بیله

قوشوب کندویه دامنی عصبندن عبیر مقدار فاصله دیدیدی قیلکتوردی ودمی
اخشامه قونیوجلادی ایچون آدم کوندروب کندویه یدی قله قپوسنده دورمحتوق
ایتدردی واولملعون بی دین جبه جی باشی دیدکاری لعین درحال علامت سوت
اولنجه قولاغن غالبا بورنی دامنی کتوروب والده ویردی وعلی التحریر شیخ الاسلام
یحیی افندی حضرتلری نمازینی قیلوب سلطان احمد مرحومك فدی اولجنده دفن ایتدردی
رحمة الله تعالی رحمة واسعة جلوس سلطان [illegible]
[illegible] ۱۰۳۱ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[

تجاوز ایلیجك داود پاشانك اشقیای غایت سیلندن بلکه زیاده مجهم لندن نصرت قا
اولمدغنه حمل اولنوب وزارت علما صواب دیدی ایله مصر دن معزول مرحوم حسین پاشا
ویرلدی بو داخی اوبر صاحب حشمت وکلیف قالمدی سویلنجه اویله بیچ حزینه دن مال
دو تکمله دلرین کسم صاندی . تا که حقدن فور قدی نه خلقدن اوتاندی سایغ خلقك
عرضین کسدکچه بو داخی حزینه ء برباد ایتدی اندن صکره صدارت لفکه لی مصطفی
پاشایه دکدی او داخی یردن کوکدن بیچ بر آنچی مناصب تبدیلی بانه سیله ارتشایال
اوردی انك داخی زمان صدارتی چوق اولمدن بلوك خلقی دیوانه وارد یلر ویوم رشید
دد یلر واولکدن وزارتی کورجی خادم محمد پاشایه ایتدیلر اولدن داخی برایکی
دفعه قایم مقام اولمش اخوالدن خبیر وحسن تدبیره قادر آدم ایکن مرحوم پاشا
ذریعه لرایله یکدن اوتو دیوانه وار یلر ویزه ساخته پاشا وزیر اولدیلر ویوندن
مقدم بزدن برآدم داخی قتل ایتدیر مشدر دین پناه ایتدیلر وفی الحال مرحومی کتورتدیلر
وکوریجی قالدیلر ویرینه مرحومی اوتورتدیلر اما بوکره عدل وشرعی قالدیرمیوب اوضاع
خزینه سنه نهایت یوق بکلریکی نامنکه برآدمی شاهم الدریب استدوکی قدر دوکدی
صکره قضاتدن بر معتبر آدمی فلقه قیوب برادیخه تعزیر ایتدیرمدی اول قاضی دکنك
بیسبله دوره ابواب ایدن جمله علمای سلطان محمد مرحوم جامع شریفنه جمع اتمکه
سبب اولدی شیخ الاسلام حضرتلرینه داخی آدم کوندروب جامع شریفه کتورتدیلر
وزیر عود یکجامع شریفه دعوت ایدوب شرعًا دعوا مذکور التشی ویدیلر لکن منلا افندی
حضرتلری دائم که وزارت صدرنده در اول کلمز وحقنده اجراء شرع شریف
دعوی کلمز اولدر لازم بو مقامده متوقف اولمك بن وارق سعادتلو پادشاهم واقع حالی

بلدوره بن وخاتمه صدارتی اولدوره بن دیو کندی آتا منلا افندك کندوکی مزاجك
مسموعی اولدوغی کبی سیاهدن وبیکچریدن بر مقدار آدم وارو منلا افندك یونیرسه آلدیلر
ومنلا بی داخی آغا قپوسنه کتورتدیلر وجامع شریفده اولن علما وشایخ وغیره
برقاچ دفعه طاغلمرلر ایسه دخی آدم کوندروب یاخود بالجمله طاغتمه علمای عجبا ندن
وکیمی ایچ اوغلنلرندن وآت اوغلنلرندن جمعیت علمایی پریشان اتمکه کوندردیلر
وقت شام ایرتسی کونی نماز کلنلردن دخی جمله آدم موجود ایکن اولدیلر ویرینه داود افندی
پاشای تحت علیه بویله اولنوب میرلواء اطراف وسایر امرا واصنافه مصلوب یکچری پادشاه قولی یاشر
کیملك قولیوز دیو خبر الشدیلر بو جمله دن ابتدا آباذه پاشا خروج ایدوب بولدوکی یکچری
دن داخی قاتل خلیفه عصر واولاد وپادشاه دوراننی دیو انواع حقارت ایله قتل ایدوب
اولادی پس یکچری طایفه سنك طشره ده واقع یاقده مکث وارام محلی قالیوب وکلوب
اوده لرینه طولدیلر بوکره آباذه دفعه عسکر ندارکیله لازم کلدی چاقیرادوزیر
محمود پاشانك آباذه یرینه سردار لکی تذکره دفتردکودار وزراء عظم خود رای وجبار
محمود پاشا لرایسه کتورتوب آباذه اوزرینه سردار نصب ایلدی ویکچریلره مزاق آغا تعیین
اولنوب کوندرلدکده اول جیناده آباذه وفلاوری یوسف پاشا کندولره شفق اولوب امرا عسکری
اولن اشقیایه انکویه کلمشلر ایدی محمود پاشا دائی اولمق حسیله روانه اولنوب اما بخی روزمره
یکچری زخیره سی ندارکی ایله یلوردی اکرچه مزبور لرك اوزریته وارمغه مامور لرایدی ولکن
قره مزاق بزده آثاره مقاومت ایدیه عسکر یوقدور دیو فسیح عزیمت بادی اولوب یرویه عودت
ایدوب اول قیشی بروسه ده قاتون اولبهاردده آسلانبوله کلدیلر [illegible] ده شرباش
یدمعاش صفر بولدکلری کی ۲ ربیع لاوت ۱۰۳۳ پنجشنبه یوم بلاتردد بروبغداده

برلو قوی مسولی اولش ایدی بکلر بکیلرین قلعه قپادی واوزرلرینه طوپلر حواله ایدی کاه
دوکشوب وکاه یاریشوب اول هنام خلافنده متصل بومقوله ندنا ملقات تحاکلر
ایدی چون انتظام عالم حرمه کیمی برجاهل ایترك حکومتنه مسلم اولدی دیار بکر بکلر
بکلربکی حافظ احمد پاشا یه امر شریف صادر ایتدیکه البتده بغداده واروب وحکامه سرفرو
اتمیه لرك حکم حقلرندن کلسون بوعبد بیمقدار اواجنده دیار بکرجزینه دفتردار ایدم
اکثر ایام ولیالی وزیر مشارالیه دخالی دکل ایدم مشارالیه سفراواوزمنه معقد ورمز بذالیه
وبغداد احوالین متصل ذکر ایدردك علم الله شهد الله وکفی بالله شهیدا بر نیچه
کره بلکه اکثر ایامده کندویه دیمك واقع اولمشدر سزبو قوم شوم اوزرینه متوجه سزکه اکثر
قزلباشدر دیرسز وقزلباش ایله مابینمزی برمنوال ایدروکین تحقیق ایدرسز بونلرباش
جان ومالمك خاندان خویله قزلباشه اطاعت وقلعه یی تسلیم مبادرت احتمال ویرلمز بیله
بوق اول ممکن دکلدر دیوجواب ویردی یاخود کجز مکرندن ودلیلکدن واطمینان قلبکز
ندندر دیردم صحیح ممکن دکلدر دیکلدن غیری جوابی یوغیدی حتی برنیچه کره بونی مثال
ایراد ایتدم بلدوندن دایمز فرهاد پاشا مرحوم قزلباشی سلطان مراد ثالث زمان سلیمیه
سلیم مرحوم البته بلدوندن قتل عام اولنمش دیو خط شریف صادر ایتدیلر وقوم سنان پاشا وزیر
ایدی مدد پادشاهی سرحددده دشمنه اوج دیرکه کونلك یردر خوف وبیم جانلرندن جایز درکه
قلعه کافره ویرملرایچون بندن سبداء وفشا اولنلری بولم ان شاالله تعالی حقلرندن کلدرو
دیو منع ایتدی آثار خود جدیر جلد مسلمانلر کافراولق وکافره تبعیت اتمك احتمالی دیکه
بواحتمالی دیلدیلر بونلرخود اکثری ترکمنلکی ابن قزلباشی نه دیندندن نه مذهبندن ایرلیر
بلکه مذهبنه قوت بولدرردیردم صحیح قابل دکلدر دیکلدن غیری جوابی یوغیدی

صکره اسلامبوله وزیر اعظم ایکن بردفعه مجمعه کونی قاضی عسکر کروزه فرد ارلرودا خی
بیچه کبار وصغار اوزرنده ایکن اوشته شوم شلمان حق شاهدر بغدادی قزلباشه
ویردکه سبب اولورز دیو فریاد ایتدم سوزم دکلمدی دیوکاغذ نمره دن شکایت یازدی
اما حقیقتده اول سوزی بالانفعالات سویلین فقیر ایدم ومحاوره ایدن کندوسی ایدی
وکندوطلبیله سرهارلك ویرلدوکی تقریرایدی پیچ جوره بغداد آلنه واردی بکر صوبا
دیدوکمری عاصی قپاندی وبغداد کندویه ویرلمك رجا ایتدی وهرسنه یوزیك غروش
ارسالیه کوندره جك اولدی وکندویه دایخصوصله جانبزه اقرار ایتدی الحاصل مساعده اتمدی
اولدایخی قزلباشه مکتوب وآدم کوندردی قزلباشك برقاچ سرجه خانلری سلطانلری
فی الحال کلدیلر وبغداداشه طرف آخرنه آنلر قوندیلر اول زمانده حافظ پاشا متیقظ
اولمیوب ایالت بغدادی بکرصوباسیه ویردی وحرپوت بکلکی ابراهیم پاشا یه ترجمه کوندردی
وکندویی مصلحت کوردم دیو خوشایتدی بکرصوباسیدایخی محکم جنك یاپمیوب اولوب محاصره یه
متهیج اولمیوب اوغلی اولوب بدآصل وبدتبار بیچ قلعه نك کوچك قپوسن آچمار وقزلباشی قلعه
نویار آتدن صکره بکرصوباسی واقف اولمیوب اولاجق اولدی نیلسون بغداد کیمی برمعصین وتمین
ومحسود ملوك وسلاطین ویایخت خلفاء بنی العباس بوهرپیله تصرفنه دخل اولندیکی
بکرصوباسی یه اولمن حقارت واذا وبعده قتل اولوعده ایدکه صکره محصور اولدقجون
ایدی بعده [illegible]

[illegible] حافظ پاشا بغداددن عودت ایدنجه دیاربکره متوجه اولیجی موصلدن نهار
سواعید ایله بکاربکیسی کورحسین پاشایی بغداده فیانغی بجوت کوندردی انکی موصل
سکافی بونك ظلمندن جانه یمتار ودرکاه شاهه شکوه یمتار ومحل ضبطه برحاکم

4090

قرقباس شاهك حذمتنه كبدركورد داغي فرهت بوتون الن ايا غنك بندين چوزروك
عورتك قرشنه وارون برحجز ستيزي كوكنه دايار وبنمله بيله قاچمري سن خوش بوندة
لاشك سني آليقورين دير عورت داغي كوردم بجوا ورد كه يابنم قزلباشه تسليم اولدوغم
ضرورتمدن دكلدر متعلقاتم داهي وارديوارم خصوصلندن مفارقتم اختيار ايدة
وبالجمله قزلباشك بريرارآتنه سوار وعورتي اردينه آلوب فرار ايدة وحيله تركيبنه
چون قزلباشي قوتاغنه كلور عورت ايله كوردلر شيرينده يل اسكورر رهما اولدم برآه سرد
چكوب قزلباش عورتي الم كوردك پايه دوشر وكوردينم اوقلوشكار در عورتي حوش كارايله
همان بولسكم ايريشم ديوبجا آتركورد ايسه عورت الم حيله ساقه قطع اتمش يورغون دوشمش
كورد داغ تمام قيرمش قزلباشي يني چولده ته وحيله بولسكرك درابزم بلكه نوزم داغي كورده مز
ديوامين اولسون آتندن ايزوبراز يامدانور مكر عورتي اولي قچيره قزلباشي كندرمش مكر
ملعونه قزلباشك مائي كبنك يابوبخس كيمسنه اش متصل كاه انكندن كاه يكندن برر
پاره جق قربارون ايزمعلوم اولمق ايچون كندوكي برده چولده براغورمش قزلباشي كبنك
پاره لرين كوردكم اوتنورودوسيناك تدبيري ايدوكين بيلور وبوروضعي زياده جهد و
اهتمامنه باعث اولور وبالجمله كوردغفلتده ايكن قزلباشي ظاهراولور وعورت قزلباشه
اشارت ايدة كلب ايسه آشنا اولغله اورمزهما كوردي غافل ايكن بصيرو قيد بندانك استه
كوردداغي غفلتدن بيدار اولور وقزلباشي الم زيروزبر اولور قزلباشه غالب كلور والته الور
همان عورتي اولجق فاحشه كوردك ايا عتدن دوتر وقزلباشك اوزرندن يكرمي كوكره عورتك
معاونتيله قزلباشي كه كوردك اوزرينه چيقار وقتل انكر حيچ بنماك اورر اولجه ده قره كوزلي
اولي نعمته قصد اولندغين حس ايدر وحضرت امام علي كرم الله وجهه قولي اوزره

4088

اصلاب نسل پس تمام خانه سوملمانلغين ويرو وسين پاشايه قزلباشدة مصادف اولور وحسين
پاشا قزلباشه قيانور وشاهك عهدنامه ايله چيقارلر وامان ويرمسي حضورشاهده
قتل ايدلر اندن شاه كمراه چون بغداده ظفر بولدي عربان صحراشينه واكراد كوه
تمكينه رطف وقهر يله ممزوج نامه تركيبندوري واطاعتدن عودت ايلدي وقاچيجغاي خان
داغي عسكر فراوان ايله غارت وختاجيون جانب ماردينه ارسال ايلدي كوچك احمد پاشا
اولزمانده ماردين ويوردي ايدي لاكن هنوز نام ونشاني يوغيدي ابتداء ظهوريله
ديوبدن اولدي واواخرنده هنوز ماردينه داخل اولمشدي پس حافظ پاشا بوفقره رقته
بكار بكيلكن ويرمك ايكيوز سكبان ايله ماردين محافظه سنه كوندردي قرچيغاي خان داغي
نصيبنه وقره دره يه دكين كلوب اول اطراف وجوانبك اولوسنه وعشاير ينه غارت ونهب ايلدي
ايلدي بالكز سقاني عشيرتندن ايكيوز يك قدر اتيون اغنام ايتدي ديرلر هله بفضل الله
تعالى بوعبد عاجز ايكيوز مقداري سكبان ايله ماردينه داخل اولدقدن صكره قاچيغاي
داغي الاجغن الش ايدي ماردين جانبلرينه تجاوز اتدي الا ماردينه برمنزل يردن يعني
قره دره نام محله حوت ايلدي ومن المضحكات بوعبد فقير ماردينه ايكن قاچيغاي خان
غارتنده آشتي عشيرتي داغي غارت اولنمش ايدي بركوردي برحصني چيرعورتيله قزلباشه
اسير اولور اكراد شجاعت نهاد لك كلمه سنه واعتمادلري بلكه مقتضاي فواد لري
اولدوغي شهوري متعارفدر اتفاق كوردك برسياه كلب كيري كندوردن مفارقت
اولمز ثانيهم كلهم نحواي شرقي وصنجق قزلباشي اولجق بريردن بي اعتنا اولوب كوردر وعورت
مايل اولور وعورت ملعونه دك وفادارلغه ندادر وفاسنجي عورت داغي قزلباشه مايل اولور
اياله اولجه قزلباشي بلرعورتي هركيچه صفاده كوردايله كلب اوزاقلرده تماشاده اتفاق بركيچه

4090

كلابده اولن خصالعشرة يك بري كه ياخذ العدو ويترك الصديق قول شريفي نوشيجه
يا پشمز لاقرلباشك حرده مصيبتي اولمه مصيبتده وبر وجهله دندان تيز ايله طوتركه
قزلباشك جاني برينده چقسلو اولورسه اولسون كورده الجكر وكوردغا
اولق قزلباشي قتل ايده بوكزه عورتي قزلباشك آتنه بنده يي عشيرتنه كتوردكده وبو
احوالي جمله عشايره اشاعه ايلدي وهشيرتنك جمله اكرادي مجتمع اولوب عورته اشد
سياسته قتل ايلديلر بوسبيدندر كه صاحب قبيله اي اعرابي قزلباش اوزرنده شيمدي كلمز
وكلسه ده رطاي قبيله اعرابي كرچه چوقلو قبيله دكلدر اما سايراعراب بويله ايچنده
شجاعت وكرم ايله معروفلردر تتمه كم خاتم طايي بو قبيله دندر ايدوكي بومدعايه دليل
واضحدر چون شاه عسكر كراهي ايله بغداد فريده سيله تمامتي اقامت ايلدي طايفه مركوره
بوردن متجاوز فارسلي الخير سواري انتخاب اولنوب وكيجه ايله قزلباشلي اوردوسنك قرينده
برپنهان اولمق يرلولرلر وكونك شدت حرنده اوردونك برجانبين چاپوب ايكيوز
قدر طاووسي اشترمادن وبرقاج ايوجه آت وبرقاج استرحتي برقاج مركب داخي قپارير
وقزلباشك كوزي اوكنده يرنه بچرلر اصلاه تعجب ايدرلر نوارلو صحت وسلامتله مراجعت ايدوب
اوبرينه كلديلر وغنايمي وجوزماتلري بوفقيردايي غايت منحب اولوب اشتردن بوزطاي
اوجيوزغروشه اشترالمش ايدم وبزه اغنم شدد كمالشي ياشاو ٣٧ اجون مزه حسين
پاشا يكچري قوه ثيله نوزاده مستقلا بوكوهه مراد ايدوكين ايدلولردي وسپاهي هيچ
اعتبار اتمزلردي حتي سپاهي يكچري يه استناد ايله قيد رمق تدارك نده وردديلر حتي
بوكلام عام خلق اكجه شرت تام بولدي سپاهي جمعيت ايدوب بوروزبراهل غرض آمده
وزارتي استمزد ديديلر مزه داني يكچري اوجاغنه دوشوب واوده باشيلري وبعض

كندوسه معين اولنلري اويله سز استمز سكز بزاستر زدبدورتدي ونيچه برزوربله
ابدرسز پادشاهاش وزراسنده علاوه كزندديوكا نه صورتله حقدن منع اعتدي عسكره
سپاهي بزم اوده باشيلرنه واغالرايله علاقه مزبوقدر همان كوره لم يكيچري باشي بولنلري
يعني بزم كبي نفرنامنه اولنلرك سوزي بوميدر مزمنا بطلردن غيره سوال ايدينجه
مكر بيرام پاشام رحوم اولي زمانده كتخدا يري ايدي بندوسه مذايدوب سپاهي يه اويدرمش
وسز سپاهي يه مخالفت ايدكزدانمي سفره كيدمز سز آنلر سيزي چاوبر كزدن چيقارمز
ديو نصيحت اتمش ايشي همان اولمحله يكچري يولداشلري على الاعلاء آتناس پياده قنده ايسه
يزده آنده ايزآنلرك سوزي بزم سوزمزدر ديديلر ومزه يي معزولياتدي ديلر ومشرفي
مشارايه ويردي لر اما بوندده عسكره كبار وصغار متيقظ اولوب مناصب بوطريقله
ندوبه لرمجويله ويريلك وطشره ده اولن رعايا وفقرا زوربه لرك آتش پاچق تابكي ديدي
وجمله دن شيخ الاسلام يحيي افندي حضرتلري وسايرعلماء عظام وسواي كرام ومشايخ شادات
ووزراوكلا واندرون وبيرون اغالرواولوالامر خانه دكلاتيه سويلشولر ومشاوره ايدرلر
وبوجمله يه بادي سعادتلو پادشاهده شدوسداد اولوب تصرف مكنت وعقلنده غي خفتدن خلاص
صدراعظم على پاشا كندوده رانتي قايرد وغنده ومنصبه قورقدي غنده شيخ الاسلام
وسواي كرام ووزراء عظام ايله بربره كلوب قوانطايه سنك بوندن عسكره بلروجهله ضبط
وربطه قابليت اولدوغين ودارالسلطنه ده كمال حكمانك خالي بويله اويجي طشره ده
اولنلرك خلي نيچه اولدوغن وهرفاسيه جلالدك وهركوشه زوربلردن خالي دكل ايدوكين
محصل واردوكيچ عالم حرابه وسلطنت انقلابه دشر ديوجوقيل وقال ايلديلر ولكن چارسز
اغماده ويريلمجك حزينه احوالي يخاولور وبوكه تدبير تدارك كوريلور ديديلر قوانطايه سنك

وحی کباری واوجاقلرك اختیاری بیرره کلوب جلوس وطلسلرینمش تك عالم نظام وانتظام کلمش
سلطان احمد مرحومك والدارشد قتغی شهزاده سی ایسه اجلاس اتفاق ایتدیلر جمعه
سلطان مرقد [illegible] ۱۴ ذی [illegible] ۱۰۴۲ حزیران
اتفاق آرا یله تخت خلافت کبریه جناب عالیلرینه میسر ومقدر اولدی کویا عالم مرده ایکن
حیاتا نو بولدی وغنی وفقیرلك یوزی کوزی کولدی انجق قوانغام آیینجی ایکن بعض یاران
کلام لك اتمامه مشروع بولمغله جایز کرك ابتداء جلوسلرینه برفتنه ایقاظ اولنه دیو خیال
ویرمیه لر وزراء وعلما ومشایخ وسعادا جلوسلرینه برزبان برزبان دعا ایتدیلر نهایت
مرتبه تدارك اولنمغله جمیع مضایقه جکدیلر [illegible] قاعدتلری غایت
بلند وبالا وجود شریفلری جسیم وشجیم ومبارك بشره لری مدور وبحیه لری منیف
اما کوزلری دکل واچق قاشلو آلا کوزلری بیاض چوق زمان تعود لرینه تخت شریفه
وضع جسم لطیفلرینه طرپطلو یعنی جسم شریفی کبیر برپادشاه نی نظر ایدیکه
دولت علیه ده اولن سلاطین سلفده دکل بلکه سایر سلاطین اسلامیه ده بولمه
مضایقه وخوف وسماك وعدوسنه غالب قوی بولمله برپادشاه بویلك کلمشدر وطبع شریفلری
غایت کشاده هرکسی تردد کلمزده ومتصل تهاد ولك ایله احوال عالمه التحصیل اطلاعده
مهم بولمك مانعی تصور کلمز اکرچه سلطنتلری هایونلرنده یدی سکزینه وارمغله زوجه لرك
زوجه لرك زوجه کلمدی وحد متلریه لازمه ویلکه غلغله لر وفتنه وفشا کلمدی
صنعتکر ذات عالیه لرینه تیقظ وانتباه کلدی وهرنیك وبدون اکاه حاصل اولدی
عالمی برروحه ضبط وربط ایتدیلرکه فلکك خلاف عرضلری وضع ایده قالمدی
بلکه کمکناث مزرعلرنده برواته المدی انقطاع ارض سلطنتلرنده اولن تمردین

خوف وخشیتلرندن میل صلاح ایدوکوشه نشین اولدیلر نتیجه شاعیر شیرین کلام وفاطم ایام
قیام نفعی چلبی مرحوم اشبو قصیده نظیف سنده بو ادا ایله دلپذیر ایله حق کلام ایراد ایتمشدر
[illegible] مرحوم کلمه بودور فلك یاز ایدی سنی سلطان سلیمه تقدیم ایدیجون
دیرلرایدی اکر پادشهم - ایده یدم اصلنی برر تقدیم - کیم سلطان سلیم غازی =
ابتدای دولتله پنجه فتح عظیم - عالمی سن یکیدن فتح ایتدك - فی یدك مرتکب شغال
زیم - اولقدر خلقی مسلمان ایتدك - ایده مزوسوسه شیطان رجیم - سنده
بوعدل واتصاکه وار عمرلك افزون اولیه الله علیم [illegible]

وزیر اعظم علی پاشا جلوس همایونه سبب اولمشدیو کیفیت پاشا حکومت
ویصرف آروزوسی ایدوکمقدما شیخ الاسلام یحیی افندی کندیه ارشاد ده برهیزه
متعلق بعضی وبند ایمکلر سودمند اولمیوب باعث رنجش خاطر اولمش ایدی پس پادشاه
جدید حضرتلرینه جلوس همایونلرنده قطعا رضای یوغیدی واباذه حزینه باعث
برفتوی سیلف دیو خلاف واقع نقل ایمکله منصب فتوی دن معزول واسعد افندی
مرحوم موصول قلندی ووزیر اعظم سابق الذکر خلیل پاشا ایله کوردجی محمد پاشانك
اباذه یی تحریك ایجون کوندرمکلری بلکه الاندیدنده مضبوط اولمیوب فتنه
وفشا وتعذیب عباده باعث وبادی کنارده دیو عرض کلمکله ایکیسی دخی برکون
کندراوده محبوس وامید حیاتدن نابوس ایلدی صکره مکتوبلرینه چیقارلدوقی
مهرمزه تطبیق اولنمق موافق چیقمغله فی الواقع سیئه مستحق اولوردیلر جون
مکتوب دیدکلرك اصلی یوغیدی وپشمان صریح ایدوکی تقریر ایدی اطلاق اولندیلر

[illegible] ۱۰۳۴ علی پاشانك

بعضی اوضاع موجب غبار پادشاهی اولغله برکوده باغچه یه خاصه ده محبوس بعده
مقتول اولدی وبرینه چرکس محمد پاشا سردار اکرم نصایله اوامقام جلیله نصب اولندی
وآبازه وبغداد طرفنه توجه ایله مامور قلندی سردار جلیل الشان بازه یه وارنجه
اتدوکیدرفی ۴ شنبه مشارالیه برصالح ودیندار وایرتسادی برهیزکار برسردار دی
وقار ایدیکه اول صدره شبیه دیکی مثالی کلمدی معلوم دکلدر عصرنده برفرد اش
منصب بی کناه دیرلردی ورعیتدن بلاسبب قانه کیرمدی مطلقا برکسه دن برحبه
ارتشا آلمدی برهیزکارلکی مشایخ کبارده یوغیدی ومحاسن خمیده یی غایت چوغیدی
چون عسکر فراوان ایله فیضیه سمتنده واقع برصحرایه نزول ایتدیلر بازه دیدکاری
یی دین عسکر شیاطین ایله اوزرینه کلدی ومحاربه یه عضیه دن عسکر شهزه اولوب
ارض روم طرفنه فرار وارضروم قلعه سن کندیه وعسکر مقهوریه دار القرار بلدیه
واظهار عبودیت وکناهدن توبه وندامت کوستروب یعنی کم اطاعت ایلدی سردار انجذاب
داخی کندویه مدار وکناهلرین رضا دلوبادشاهدن درحال ایدوب اولبابده
بغداد اوزرینه کمك اوزره قرار ویردیلر ووقت شتا وهنکام سرما ایرشمکله عسکر
منصوره اذن انصراف ویریلوب ویعضیلرینه مناسب مقدار تعیین اولنوب کندوی
داخی دفتردار ووزیر باغی پاشا ایله وکچری آغاسی حسرو آغا ایله توقاده کلوب اولاتیش
بلده مزبوره ده عیش ایمك اوزره برروسای یکیچریه نزول بیوردیلر
اواخیده متاایچون بلوك خالقه تعیین اولنان قصلمانی یکیچاغنده واقع برقریه ده برظالم
برفقیرتورکدن مفدوردندن زیاده شی طلب ایدوب مخالفت فقیر قریه امیریه ویوورد ویرسه
اعظم وکچری آغای رالتی بلوك آغالری توقاده موجود ایکن کتوردی وقوقاده بیچ

من یزید ایدوب فروخت ایلدی عالم برحاله وارمش ایدی که بوقدر ضبط ناسه کبار بر
شهریه موجود ایکن نه کسه منع ایتدی نه سوز سویلمکه قادر اولدی عسکر باغی پاشا رحمه نقل
ایتدکارنده وافرتاسف چکدی آنچه من ویرر پاشا نه کونه رحمت دیدیکاری عالم عالم دخی سلطان
مصطفی مرحومك سلطنتی شامیله بویله عرج ومرج ایدیکی حق سبحانه وتعالی حضرتلری سلطان
مراد مرحومی غریق رحمت دریای بی پایان ایلیه بومقوله انتخاب ایدوب چوغین دخی چکدی
مسلمان ایتدی

پاشا نت

بوعبد یمدار سردار
دی وقار توقاته داخل اولدکده عسکر مادین محافظ سندن کلوب شهر مزبوره داخل وزیر
جلیل الشان التفات بی غایته متوصل اولمشایدم وضرر بخانه حزمته مامور اولدیغم زمان قلبلرده
اچبوزیوك آنچه مقداری صحیح العیار آنچه نقطع ایتدوب وعده سی اوزرینه نصف یکی
چون بود هردینی غنی وفقیره وامیر ووزیره جای قرار دکلدر اول وزیر لانظیر داخی
بوده ولت فانیه دن سیر اولوب سنه مزبوره ربیع الآخرینك اون سکزنجی کونده وداع عالم
فانی وسالك بقای جاودانی اولدی رحمة الله علیه پس باغی پاشا مرحوم ویکیچری آغاسی خسرو
آغا حافظ پاشا حالیا سرحده موجود وقپوی کتخدا سی امور دیده اسکی وزیر دیدیو عرض
ایتدیلر وآستانه دن وزیر تعیین اولنوب کلنجه وقت کچر یلکه سفر غفلة ثلثیره دوشر
دیویازدیلر ورئیس الکتاب دوراق افندی بوعرضه یله کوندردیلر پس عرضلری
موجبنجه وزارت عظمی حافظ پاشایه اعطا اولندی وآستانه دن کلنجه خسرو آغا
کندویه رجا اتمش دیشلر پس عرضه نادم اولوب اولعدة خاطر اندن اخراج اتمش ایدی
بوندده عسکر باغی پاشا مرحوم داخی ایچ ایلی رتاب نحوای شریفی وچیخه سلح جمادی الاخر

متاع حیات دنیا دون دامن افشان اولمشدر رحمة الله علیه و برعبد قاصره دفتر دارلك حدمتی
برقاج کون مقدم سپارش اتمیدی یکچری آغای داخی قایمقامی طوریقیله اون نصب طیله مستخدم
ابتدای استدی عسکر اعظم حافظ پاشا دانی تکلیف و ابرام ایلدی ولکن بوملك
ضعفیله اشتغالدن اشتغالده قصور مرتبه احضاریله امتناع ایتدم ویالکز بو قدر وقت
قناعت ایتدم [illegible]
[illegible] ۱۰۳۴ مذکور یاوراکه عموماً کورجستانه مملکت کتمدن
نامنه وشاه عالم یاروندیم وبرباك کبیرایدی شاه یعنی اقتضاسیله مذکور یاوراوه ایکی
اکبی اوچ یاعکریله قوشوب کورجستانه کوندردم مکر کورجستانك جانب شاهنوعاً
مخالفتی بنه مادراوات قرباشدن انتقامه دقتی سببیله ایشی فرصت بولوب قاچیغایله
اولوخانلری قتل اتمش وعسکرلرندن بر اکبی یاك قزلباشه باش اتمش سنه مزبوره رمضان
شریفنك بکرمی بر یخی کونده باشلری ودلری وکوزه نایی ایله کوملری ویراکی اچوزیرا قدر
یاوراوات اوغلیله وکورجستانك بعض سکبان ایله اوردوی همایونه داخل اولدیلر وعیسیایله
عرض اتمکه بو فرصت هرکز آل عثمانه نصیب اولمامشدر اصلاً تاخیر وترامی ایلیوب عسکر اسلامی
بوجانبه قیام وعزیمت اولونسه عموماً قوه بلاغ وکیجه وبردخ واوکده شروان همدان
سیزکلدکزکبی اطاعت ایده جکندن کمادیوقدر انلر قزلباشدن دوکردلندر وسنی
مسلمان ایدکلری محتاج وبشاد کلدر واندن اردبیله ومشهد اشاوجوار اضبطاوانمق
وممالك قزلباشه انتشار صالمق غایت آسانندر واصلاده وقاتر وذخیره وصوب
ومهمات سایره نقله مقید اولمایوب دیزه پای بند اولمیوب وهر بقعده مقصود کرا اولدقده
بولنده می جوده دن بفضل الله تعالی عسکر اسلامه اولغدر غنیمت وملکت وقدرت کلمکه

الی انقرایمز الدورانده داستان اولمه جونکه حافظ پاشایه جیقدیلر حضوزده جالسی اولدم
عرضلرین صوردیلر ومضمون عروضی مفصل ومشرح لسانی سویلدیلر حافظ پاشا مرحوم
بر غریب ومشرب دولتلو ایدی بونلره اصلا بر قطعی جواب ویرمدی بر نیچه کره کلدیلر وکیتدیلر
وجواب شافی رجا ایتدیلر فنه بلتوکیده رم فکرتم دیدی حتی بو یله بر خیر کندوبه غایت اقدام
ایتدم وبو فرصت بر دخی الکیر مزدیدم نری سعادتلو پادشاه بغداد فتحنه تعیین اتمدن بر
کورجستانه شروانه مامور دکلوز دیدیکه سعادتلو پادشاهمز اکر ماوراوه مهور ایده حکمی
بلسه وعدونك بایسنز بویله برفتنه عظیمه کیرمك احتمالی وبرسه ابتدانری تعیین
ایده جکلری اولالری بلکه کندولرینی ارتکاب مشقت سفرانك مقرر ایدی
وبزم بو مقوله ده تجربه مز وار در مادام که انکروس سفرلرندن مدوناتی یجنده
بوجغایی ظهوره امتدی بزکفاره غلبه ایده مدك وبرخطوه مملکتلریه کیده مدك
بوفرصتی فوت ایدرسز اما قیامة دکین ندامتی جکوسز دیدیکی کوردم مفید
اولدی آخر جوابچی بوللرینه سز هنوز بنم مشربم بلمیش سکز برشیئك حصولنه مادام بکا
یقین کلمیه بن کاکا توجه ایتم وبرخطوه داخی اولیوله کتم یا بو قدر غزاوات فتوحاته
موفق اولون اکر سلاطین عظام اکر وکلای کرام اعدای مظفر اولجقلرین بلمشلر
آندنمی کتمشلر در سر اراده لازم اولن عزیمت وتوجه ده اقدام انلره واندن جناب
عزته توکل نامدر یاشمدی بغداده وارق فتحی ایده جککز ومنصور اولجکز
تحقیق بیلورسز ان شاء الله تعالی ظن غالبم اودر واعتقادم محکمدر بلکه هیچ
شبهم یوقدر دیدیکی حقیقت حال اولدرکه هربار سهولت فتحنی تکرار اتمکله بنده داخی
اولا اعتقادیکلمش ایدی اولا جلدن مقدمه ناخیره دوشدوکی مقرر اولدی صکره

یکیجری آغاسی جانب سردار آغایه اقدام کندکه کمتر کمتر تقدیر جمله تدارک ایله زیاده جمع عسکر
کوندرمکه همت بورمش دیدم ولکن بزتابعیندن ایزدسردار مزنه امر ایدر اطاعت
ایدهزدیدی نبهم قالمدی که حافظك مقصود اولدوغنی استمزدی اولجادده
حق تعالی حضرتنه کندویی داعی مقصود اتمدی عسکره کندوناك زمان سرداركتخداسی
ماوراوی وغیلیله وقرق قدر آدمی بیله دفعةً واحدةً قتل ایتدیکی خبر ایشیدنجه
اکرشاه بیك یولداشی ویرسه ویاخود برمکلف اولسه تملیك ایتسایدی جلك نه الله بدن
قورقوسی نه قالندی حذر ایدوب بویله ظالم صریح ایتدی شاه عباس اول نار یخده
شاه اولالی قزلباشه ایکی تحقیق بودرکه بوقدر سنه ده بوقدر صعب ودشوار باشه
کلمدی دوشمن ایچی یاردا اولسه بیله یدی نامدار خانی که جمله ممالك قزلباشه برینات
اقرانی بویغدی عرصه شهوده دن نابود وهاورا ولایله محاربه ده منقود اولمایکن که
جمله دن برب قاریجغای خانی بن شروان خانی یوسف خانی برب داغی ایکرونه
ایدی وغیرهم سلطنت حضورینه تسلیم ایتمش بولنمش ایکن ۱۰۳۰
حافظ پاشا عسکر ممالك کشا ایله بغداد دهشت باده وارب محاصره امرینه اشتغال
وفتح وتسخیری امورینه تهم اولوب مطلوب ولغم وسایر اسباب انتجی استعمال اتمك اوزره ایکی شاه
کراه عساکر مزیتاثر ایله کلوب مقابله عساکر اسلامده نصب خیام وروز وشب دفع
مضرت قلعه اهتمام ایکمکله عسکر اسلام کیدوبکرندن احتراز ایدوب اوردوی همایون
اطرافنه برخندك وسیع کسدیلر ویلیاولتهاریه فتح قلعه سعی ورقتلرینه مضاعف
ایتدیلر ولکن قلعه وضع ایتدوکی عسکر کندوهزیت ترینات کرده سی بلکه زیاده
اولغله بروجهله یورویشه مجال وامان ایله داخی آلمقه احتمال اولمدی وقریب یرده

اولغه الکر اوقاندی عسکر اسلامی تضییق ایتمکدن حالی وکل ایدی ویدی دفعه مقابله کلوب
نه کندویی جرئت ایدوب ونه عسکر اسلام اوزرینه سوره بلدی ونه خندقدن عبور ایدوب
اوردوی همایونه کیره بلدی بزم عسکر مزداخی قلعه جنکین ایدوکی هم بویله قوی دشمن
بیله کرکیجه مقابله ایده بلدی وکاه باروت وکاه مهمات وکاه یاغ وکاه زخیره
کاه خرده ایرشمدی کاملطور آی محاصره ایتدیلر وبو مصیبتی جکدیلر نفسناه قوله
طاقه مجاداخی غیرت ایدوب اقدام ده قصور ایتدیلر وبرکون قاسم کجدی عودت ایده لم
دیدیلر وبعضلر تلمیز تونیعنك وقتی کجدی دیو سویلدیلر چونکه احوال بو منوال
اولدوقده ایتدك صلح ایده لم دیدیلر وطرفیندن ایلچیلر وارب کلدیلر مانعت عودت
ایدوب کندیلر نفس امر بودرکه بال انهوم ایتدیلر بوحقیر نوقاندن ایرسالیله کوندرمش ایدیلر
واوراق آدمی نقل ایدوب عسکر اسلام یرندن قالقمغه مباشرت ایتدوکی کبی قزلباشی قلعه دن
چیقدیلر وطوپلره اوکوز قوشمغه معاونت ایلدیلر وکندویسانه کی سربیله یوکلندیلر
واکلی پادشاه ملاذ ایچون حضورینه یلدیرمغه بزایکی بلوك مسلمانلر بربرلرینه چون علاقت
ایده مزدیدیلر اما عسکره عسکر اسلامی ایکی کون تعقیب ایتدیلر وبرایکی دفعه محکم
اوغرادیلر وچوق جنك ایلدیلر آنجق میجق محمدی بره کاتنده وچاوشلرك حسن همتی
مقارنتیله ظفر بولدیلر حال بوکه عسکره غایت ضعف کلمش ایدی واکثری پیاده قالمش
ایدی اوشته بوسفرك احوال ونتیجه سی بویله واقع اولدی

چون حافظ پاشا بغداددن هایب وخاسر عودت ایتدوکی مقرر اولدی سعادتلو پادشاه
عیوب غایت بحضور اولوب بنه صدارت عظمای خلیل پاشایه توجیه بیوردیلر ویکیجری آغاسی

6145

داخی خلاف معنا چاوش باشی به دیردیلر وهمان وقت شتابه وشدت سرایه یا قمیرتیلر

ظفر مأثره مشتاق لیکلاده حلب الشهبایه وارمغه مأمور اولدیلر لکن یکچری آغاسنک

عمری پایان ایرمش آنلرک عیشی چرق زمان کچدیکده وفات ایتدی اغالق جانب سردارده

سابقا مقابله چاوش اولوب اواخر کیده باولمش آغاسی اولان خلیل آغایه ویرلدی آستانه سعادتده

داخی مقرر طوتدی

1036

سردار عالیمقداره بروزیر جلیل عسکر اوکنه

دوشوب وارمق لازم کلمکله قایمقام اولان کورجی محمد پاشایه مبادا بوحدمت بزم

عهده مزه حواله بیوره لر دیو اجازه آلمکله دیشلو حسین پاشاکه برامور دیده وآسکدار

آدم ایدی کتوردیلر مأمور ایتدی چون مستوفی عسکر ایله حلب الشهبایه واصل اولدقده

سردار عظیم الشانه بجد مسرت وسرور حاصل اولدی وکندو داخی اوطاغ جیقوب

جانب بغداده غزیت تدبیرین کوردی ولکن مرحمده اولوب امرادن فریاد نامه لر

کلوب تزلزل اوسفه قلعه سن محاصره ایتدوکین وامداد اولمغه محال مشکل اولجغین

یازمشلر پس کندو دن مقدم بری آیالت صاحبی بیرمیران ذی شان ایالتلوزه

اولان عسکر ایله امداده تعیین ومرقوم حسین پاشایی اوزرلرینه سردار نصرت

آثار نصب ایدوب کوندردی وارض رومه واردی اباظه پاشایی ارض روم عسکریله

یانکزه آلوب بیله وارمق اوزره اباظه یه داخی احکام شریفه یازوب یرسال ایلدی

چون ارض رومه واردیلر اباظه داخی برچشم دیوب صورتاً ظاهرده سفرتدارکنه

مباشرت ایتدی مکر بونلرا خفیه طوغرو کتیوب ارض رومه کلدوکلری همان کندوده

رومه دشورمک تدبیرینه وجود حیاتلرین آخرین عرصه شهودده کتورمک تدبیرینه

اولدوغین

6146

6150

اولدوغین ملاحظه اتمش وبرضیافت ترتیب ایلیوب کافه امرا ومیرانی دعوت ایلدی وکندولرینک

جمله عسکرین آلت سلاح ایله استعداد وکندو فرمانینه انتظار ایله مأمور ایتدی عسکر مزخود

بیومقوله کیدوکردن امین هربری سیروکوکنده وشهرلرینه کچنده کارکسیده امین همالرینه

قلعه لرینک برقیوسنده جیقوب اوردوسنه ملتحق اولمق وبرساعتک اچنده بجملکن برابر

وبالمکارین غنایم اهالوندا ایتدی غافل عسکرلرک کیمی جیلاق آنه صایلوب کیمی موجود بولنان

استیروسینه بنوب جانب سرداره فرار وایکی کوندن صکره ملاقی اولدقلرنده واقع حالدن خبدار

ایتدیلر چون سردار بوخبردن مرخشدن خبردار اولدی چه فائده اولجق اولدی نیلسون

کلوب قلعه فتحه کوشش واولمشیانلرک قلعه وقعه ورزش ایتدی لکن طوب توپ وسایر

مهماتدن برچوق توپ آنجق کورجی ملکی ماورا اوکتوردکی برطوب ایله دوکمکه مباشرت ایتدی

وایام شتا ایریشمکه تضیق اوقات ایتدی وکندو ناچار خایب وخاسر قالدوب کتمکه اختیار ایلدیکده

اوشته بوسفرلرک داخی نتیجه ومالی بوادی

1037

بیوده بوخبر وروث الکدر پادشاه بحرو بر سمع شریفلرینه

وکرر فی الحال سردار باشانات براتنه وعسکر مقصوره فیضنه متضمن همایونلری ویرلوب سردار

اسلام ووزیر اعظم بنام نصب اتکه ضیام ومتوجه ایتدیلر صکره رجیب پاشانک ضوء دیدیلم

دیار دیکر آیالتی توجیه بیله محمیه علیه قسطنطنیه دن چیقاروب مهر همایون درعقب کوندرلوب

فرمان ایتدیلر واندن محمیه توقاته واردی لدی الکل کافه امور خصوصه صرف وتاب وتوان

ایتدیلر اولمشیاده اباظه کندوسنه تمام خوف خطر اوزره اولوب شاهانه نیت وقلعه

ویرمکه نیت ایلدیکین خبر آلمغله طوب وجبه خانه وسایر مهمات که نقلنده صعوبت

مقرر ایدی عجله التفویق کندوسی بلاد اهالصلت وکبار الغار ایتدی وبرقاچ بیک یکچری

داخی برداب رهگذاره سوار ایدوب ارض روم بابت رسوم قرینه نزول ایتدیلر سنه ثمان وثلاثین
والف محرم الحرامك یدنجی کونی قلعه یی قوشاندیلر وبیکچری یولداشلرین هم اوکردن تدریس
قویدیلر وطوپلری داخی برتری یتشدیرك کتوردیلر وانواع تدابیره مباشرت ایدوب
جمله دن یانده اولان اشقیایه وسکبانه استمالت ایتدیلر اول سبیله بشدت اوزره ایچرو
قاچوب اطاعت ایدر اولدیلر وهریری داخی تاموپلیله بهرمند قلنغله اکثری تبعیت
ایتمك احتمالی اولدوغندن اباز ه بالضروری ارض رومك مشاهیرندن وعلماء
مشایخندن التی کسنه کوندرب طالب امان اولدیغی العفو زکات الظفر فحواسنجه
عرض ذاکریم الشان امان احسان ایتدیلر وقلعه پادشاهیده ماه مزبورك اون
طقوزنجی کونده اخراج ایدوب قلعه پادشاهی کما اول مضبوط عسکر اسلام اولدی
آندن احسنیه آدم کوندرهرایکی اول داخی ضبط اولندی
ایام شتاوزمان مرهاقریب اولغله سردار
نصرت یاور منصور ومظفر عودت ایدن اباز ه معاودت کتوردی بتون اباز ه
تعقیب پایه سریر عالم مصیره تاذون اولدی جناب پادشاهیدن عتاب اولنوب کافر
بوسنك عصیانك نه ایدی بیورمشلر اول داخی دولتلو پادشاهم بیکچری مرحوم
قره داغی تکه قتلنه تمکله جمله بکلر بکیلر قاتن طلب تمکه کاغذ لشدق واتفاق ایتدك
قولکزی اقامت ایتدم آنلریان چالدیلر وبنده کثری پاره یه آتدیلر یوخسه براباره کلدیکی
پادشاه اولدی دکلایدم داود زرم کلن وزرانك سوزلرینده ثبات اولمدیغین بیلورم
جان قوربغله سرفرواتدم امر پادشاهك اوشه بونیم اوشه قلمجك دیشوار
املك کافرجوی حدك بیلورمشسن سنی عفو اتدم سوریمشلر وبوسنه ایالتنه ویرمش

ایدی مقرر طوتشلر
سردار جلیل الشان اولدزمان زمستان اسلابولده کچوروب اولبهار اولدوغی کبی عسکر
ظفرپایه ایله عزیمت ایدوب برقاچ کون دیارکرده ارام ایتدکدن صکره جانب موصله
روانه اولندی چون موصله واصل اولدیلر امرقادر دوغلنان ایاله شط وانبار
سایره زیاده طغیان اتمکله بغداد محرکی عموم اوزره قیلیوب بغداد تابعی ایاله
کوبا وسط دریاده برجزیره ایدی پس انهارك تنزله وقتنده کیمن بالضروری
موصلده اقامت لازم کلوب ولکن شدت شتا وانهاردهکثرت مایه بیکبورد کلکر
یکرمی التی بال یزطوب قلعه کوب چکن جاموس ومیرداشترلی زاد وعلف
قالوب واکثری تلف اولوب مجددًا اشتراسنجون درتوزبك غروش وقول موالجی
ایکی بیك کیسه اقچه لازم کلدوکین رکاب همایون پادشاهیه عرض وانبا ایلمش
ایدی بین تلخیص وعروض کلدکی مستوفی خزینه تدارك اولنوب سعادتلو پادشاه
عالمپناه ایچ خزینه دن دخی مقدار کفایه مال ویروب داخی وزرای عظام سابقا
پادشاه رحمك مسنو باتندن دخی عمرده بکله متعارف اولدی عمر پادشاه قدس شریف
سنجاغنه خطها یوزسعادت مقرون ایله عنایت ایدوب وخزینه دارباشی تعیین
اولنوب ارسال اولندی
تربیاتکدن خزینه ایله سویلیه عمرپاشا اوردوی همایونه داخل اولدقده جانب بغداد
هنوز عزیمت وفتحی اولمغله موصلده برمتین ومستحکم تابیه بنا ایتدیرلیو بغداد محاصره
ایچون احضار اولنان طوپلری ولوازم سایره ایچنه وضع ایدوب داخی ابراهیم پاشاکه
بعضی جیاشیلقدن چقرلدی اولداوقت اغالردن منام صوبخی باشی مصطفا اغایی کتره

برنه ضبط وحسن تدبیره قادر اوجاقده اقرانی نادر بهادر آدم ایدی کفایت
قدری طوفنکچیان ایله محافظه سنه تعیین ایدوب الیقودیلر وکندولرکسکر
اسلام ایله تخریب ممالك قزلباشه بدکیام ایچون متوجه وروانه اولندیلرچون
شهرذوالحجه یالتنلك دارالاماره سی اولوب کال احرقلعه سی قرینه نزول ایتدیلر بر
سنه دن برو خراب ونشیمن بوم وغراب اولش اولدیغی بحدذاته بنای بغداد
قلعه سنك اساسلرینه قدماتدن اولمغله سیاحت ایدن زمان قلیلده اتمام وتکمیل
ایتدیلر واچنه مستوفی آدم الیقوب آیالتی آرنود زاده احمد پاشا ویردیلر
وحزینه ایله کلن مشارالیه عمرپاشایی واعراکراد شجاعت نهاد دن آبدال
پاشایی وبرمقدار سلحدار پاشایی محافظ سنه مامور ایدوب الیقودیلر ویرمشلر
اوزمانه ایسه تکمیل ایتدیلر بو قلعه سنك فتحی وزیر سابق نوشهرلی فیضی رمضان
[illegible] ۲۹ روم ایلی کلوبکیسی آرنود یتاصل داود یوسف پاشایی وخلیل پاشایی
وزیراعظم سابق چرکس محمد پاشا اقرباسندن حسن پاشایی کفایت قدری کچرمیه ایله واشغه
بلوکلرك دوردین بیله اغالریله توشوب قلعه مزبوره فتحنه نامزد اعتبار ایدرلرقاچ
کون محصور اندکدن صکره هنوز وزیر دلیرکال اخوقلعه سی بناسندن صرف تدبیر اوزره
ایدیکه ذکر اولنان بکلربکیلردن مکاتب کلوب زینل خان که قزلباشه خانلرخانی تا
یزیدکمان ایله ای فرق بیك قزلباشی مذهب طرائی ایله اوزرلرینه کلدوکین اعلام اعتبار
وامداده عسکر کوندرملك رجا ایلمکله پیش کچریدن اوج درت بیك آدم وبعضی امرادن
وسائر عسکردن داخی براولقدر غزات انتخاب ایدوب کوندردیکی اولدیلر
ولکن یکچری کمکده ترددایدوب بعض اعذار پیش ایتدیلر وغلرایدوب کتخدالرینك

پاشا دوبین بیقدیلر چون قلعه بنای داخی اتمام قریب ایدی کندولرکتمك اوزره ایکن
عسکر واجینده اعداء بدکیاملق مکسور اولدیغی عسکر اسلامك منصور اولدیغی
مژده خبری تعاقب ایتدیکی اجمال محاربه بوکه چون زینل خان بوقدر عسکر کرهان
ایله اولمحله قریب کلور عسکر اسلام داخی الایلرین ترتیب ایدوب اوردولرینده
مفارقت وعسکر قزلباشه مقابله مسارعت ایدرلر ولکن وهلهٔ اولیده قزلباشك
غلبه صورتی نمایان اولوب عسکر اسلام پریشان اولور وقزلباش پی مهیا اوردولرینه
کیرور وجمله چادرلری نصرتفنا اولورحال بویله اولیجه روم ایلی کلوبکیسی اوردوسن
خارجده دورکن عسکرین جمع اتمکه اقدام ایدوب جمله پراکنده اولن عسکری براغی
آلتنه مجتمع قیلور خلیل پاشا وحسن پاشا داخی الایلرین جمع ایدرلر وفرصت
بولوب قزلباشه دوقنمغه برینه باقرلر اتفاق چون زینل خان روم ایلی کلوبکیسی
الایلرین بغلد قاپوسنه کوردیکی همان کوز اچدیرمیوب اوزرینه حولیام دیو عسکرینه استمالت
ویرمش روم ایلی آلایه آت سوردیکی روم ایلی غازیلری داخی همان جناحه توکل وتجزا
محمدیه یه توسل ایدوب براوغوردوب اوغراد کلری کبی قزلباشی اوکلرندن آیرادی وخلیل
پاشا اوزرینه طوغرادی اما خلیل پاشا یرنده ثابت قدم ویرقرار اولوب دوردی حتی
قزلباشی کندونك بوددیرشکورمکه دمور فارق دیو لقب ایتدوکلری منقولدر
زیرا قزلباشه نسبت ایله کندوالایی ثانی وربعی وخمسی دکلدوکل ایش اولمحله روم
ایلی وحسن پاشا وسپاه بلوکلری داخی تعقیب ایدوب اوغرارلر وقزلباشك کلرینه
بلکه جکرلرینه طوغرارلر بوندن صکره مقاومت ایده میوب هماحله لایلری جناحلرینی
اتمك تدبیرینه دوشرلر ویرجسر عظیمدن کچوب عسکر اسلام اوزرینه کلمکلری ایدیکی

6176

ینه جسر دن ایرلیوب کچمکه بورینه تقدم اتمکه جسارت ایدرلر غزات اسلام قزلباشك بروجهله
فرار اتدوکین کورنجك اصلا قفا ورمزدن ایرلیوب یارشدکلرینه قتل اسیر ایدرلر جسر دن
کچنلری یه زینل خان اوزرینه جمع اتمکه سعی فراوان ایدر وبر عظیم آلای جمع اولوب
ایکی یه مقاومته اقتداری اولمغله هان قزلباشك آردی سوکلور وبر صعب ایرمز
دونکه یوالتری اوزرنده واقع ایدی آثار واریخه اکثری قالوب دوکلور غزات
اسلام زیاده اقدام ایدوب هایدلر ویاشلر آلورلر واولقدرات وطوار وراحت
بخت یاد کار اغتنام ایدرلر که حد قیاسدن افزون ایدی حتی بر پنجه زر نشاده تیغ
وخنجر لر وصور غچلر واخی اغتنام اولنمش ایدی واول جسر دن عبور ده مزاحمه ده
هلاك وفتنه خون وخاك اولدی واول از عیده دوشوب غرقاب اولدی فریق وتیغ
بی دریغ عثمانیاندن کبدلندی آرتق ایدی دیمك واضحدر بحمد الله تعالی بر غزا اولدیکه
یقین زمانده اولمش ایدی وعسکر قزلباشی پنجه سنیاندن چوق زماندن بروهیچ
بویله طپنجه یه مش ایدی [illegible] چون بر یانه غریمه
اثنا سنده عسکر اسلام عدوی بدفرجامه غالب ومنصور اولدوکاری خبری تبشیر اولنمش
ایدی وباعث مسرت وسرور اولمش ایدی ایرتسی کون اخر قلعه سندن قلقیلوب بهر یانه قلعه
کلندی بو فتح فتوحه قدر اولمغله بکلر بکیلر وجمله عسکر قزلباشدن النان دلتری وهم
باشلری ومالی الترتیب لایاری اوکسه دیزوب واخذ اتدوکاری کره تای وکوسلرین
جلاقی سردارلری یاوقاری استقبال ایدرلر طرفینده شنلکلر وشادمانیلکلر
اولوب بکلر بکیلره وامرالره علی قدر اتبهم خلعتلر کیدیرلر وسایر یولدشلکده بولنان غزات
ترقیلر وانعام واحسانلر اولنوب ماحوالیدن یاپره مندلر ایله باغ جنات قلعه سنه توجه

6180

ینمکله صحرای مهربانده برکون اقامت اولندکدن صکره باغ جنات قلعه سنه توجه اولندی
بو کون قلعه مزبوره برصعب ونکستان یرده واقع اولوب محاصره اولندیغی تقدیرجه نفعی
مضرینه معادل اولمدوغجه جلدن مناسب کورلمدی انبخی محو اسنده واقع ظالم علی خانك
سرایلری کدانك کبی بنجه قلعه دن ترجیح اولنوریی احراق بالنار اولندی واندن غیری
اطراف وجوانبده واقع بوقدر قراکه هربری برشهر مثالی معمور وآبادان ایدیجه جمله
نهاکه یکتا قلندی قلعه مزبوره ظالم علی قلعه سی دیکله معروف قدیم عصر سلیمان خانیدن
تو ابجی اولن قدیم قلعه ایله معاً ممالك عثمانیه یه ملحق اولمش ایدی بعده شاه عباس
شیطنت آشنیاس شهریاران اولکه سن تبعیت اتمکله بونلرده فی تاریخ اوسکردن
[illegible] سنه کم عصر سلیمان خانیده سبقت اتمشدر [illegible]
کشاد اولدکلرینده سنه ۱۰۳۹ چون ظالم علی صحرا سنده اوچ کون اقامت اولندکده
هرجانبه افنیلر وچاپقونلر ویرلمکله چوق غنیمت آلندی آندن همدانه طرف انشدح
شهری واطراف وجوانبی غارت وخسارت اولندی وقزلباش عسکر اسلامك
ورودندن خبر اولمغله شهرلرك اکثریرلرین واولبی نظیر اوزرین کیدوب تلریله
یقه شارپاقتار ایدی برشهر بی نظیر ایش که هرکوزلر شام شریفه مشابه ایدوکی تحقیق
ایدرلر شهرندن غیری بوقدر باغ باغچه لری وهر باغچه ده مکمل سرایلری وسرایلرنده متعدد
صفه لری وفسقیه لری وحوضلری وانواع عجائب طرح ایلکوسکلری ونشیمنلری
حد تعریف وتوصیفدن خارج ایدی حتی شاه عباس بانیسن واجنده واقع اولن سرایی کندیلر
یقمغه جرئت ایده مملرایدی وزیرینی نظیر کلبخانه باشین چکوب بکچیری وکندوخدامن
وآت وغلامنی اوشوروب حاکم براقدردی وبغلستان وکلستان وکمالیه ایرمش مزبوره

6176

در درختستان قطع ایدوب شوبله عراب اندوکه بنه اولکی حالنه عودت ایتمکه
قنی چوق صوسدتر محتاج اولدی اول طرف وجوابنده آقینلر ویرلدی شهرزوله
واطراف ده قنی چوق زیزمینلر ومخزنلر بولندی وحدتدن مصروف بتجاوز غنایم آندی
لکن عسکر اسلام تحمیل یارا ایتمکدن عجز اظهار ایتمکله چوق تفاوتلو مقاومتلر ایتدیلر بیوندی
بی نهایه بساط فاخره واوانی متکاثره وبعض امتعه والبسه ویرنده قالدی بزیچه امور
حسیسه دائی احراق بالنار اولنوب قزلباشك طاغ دروم طاغ اوستنه طاغ اورلدی
اوچ کون اقامتدن صکره اندن داخی غربیت اولنوب درکزینه وارلدی ولکن درکزین
بوغازنده حیلی طوپنك اتلمز قزلباش جمیع اولیش اردی عسکر اسلامه چوق دهشتلك
ایتدیلر وحیلی جنك وصواش اولنوب بزیچه قزلباش اولادی عسکر اسلامدن داخی بر حیلی
آدم شهادت نوشی ایتدی سالك راه عدم اولدی درکزین داخی همدان مثالی
برکزیده قلعه ایش همدانده عسکر اسلامك ابتدا وکی غارت وحشارتلرندن درکزینده داخی
زیاده اولدی وبو شهرك داخی زیزمینلری وزیرزمینلرنده مخزنلری ومخزنلرنده
بزیچه امتعه فاخره بولندی اندن داخی قابل نقل اولیانلر جمله احراق اولندی
الحاصل بو اکی شهری مثالده وشهره معادل بزیچه قراکه کمی صحراده کیمی حیاله ایدی
غارت وحشارت الی نهایه قزلباشه ایراث ایتدی ضرر وزیان وغارت وخساره
تفصیل وتحریر اولنوب مرتبه سندن مصدر تهور وبعید درآنجق همدان شهرندن حوالی اولان
طاغات برصعب وحشی محلندن خدایی طرفدار ومغارهلر اولغله شهر خلقندن
بزیچه کسلر ایچلرینه کیروب تحصن اعتلا ونقلی قابل اولیان امتعه واثاثلرین کتوروب
قویمیانلر غارت ایدن غنایم ملاحظه سیله بزیچه کسلر اولدیلر ولکن غایت صعب وشکستلر

محل

محل اولدی ایدن غیری بزیچه برلرنده متریسلر وضع امکله ظفر بولدیلر وزیرعالی اولدن
داخی منع ایدیلدی بزیچه اشیاء حسیه اچون غزاتك افنایی وجود اتلرینه رضا ویرمدی
وزیردلیر صفهانه دکین
غارت تدبیر برنده ایدی وبرمرحله اولی محلندن عودتده رضاسی یوغیدی ولکن بکیمکی
بالاتفاق اغالرینه واروب بزربلوك پیاده کانتر وبوقدر مسافه بعیده یولارك
تقدیرجه عودتده خصوصا ایام شتاده حال مشکل اولوردی عدویه قهر وغلبه بوندی آرتق
مرتصور دکلدر بوندن صکره بغداد محاصره سنه کیدیلم دیو اقدام ایتدیلر بین بو
عودت اولنوب بغداده توجه اولندی وسنه اربعین والف صفر المظفرك یکرمی بشنجی
کونی متریسه کیرلدی وکامل فرق کون روزشب محاصره اولنوب دوکلدی وبر
دفعه عظیم اقدام واهتمام ایله یورویش اولندی لکن فتحی وقتنه مرهون ایمش
اولجیزه ظفر میسر اولمدی عسکره داخی بومرتبه سفر شقتلندن فی الجمله فتور وکلال
کلمش ایدی فراغ اولکورلدی ولکن بنه طوپلر نقله جاموسلرك کثری بی زدوعلف
قالمغله تلف اولمش ایدی قلاعدارده داخی تاب وتوان قالمش ایدی غایت بلوك
شرطیله هرطوپه کفایت قدر آدم یازیلوب کندو آتلرین قوشغله جکلدی سلامت
موصله اولشدر دیلر
حله قلعه سی کبغداد تك جانب شرقیسنده واقع دراولدن کرپیچ ودراوله ایله یاپلمش
قلعه دیجك دکلر بورسو چیکلمش وبربوله یاپدرلمش ایدی بوده فخر وزیر صاحب ابتدایه
چون وطرفدن کلاحر یعنی شهرزوراقلعه سن بنا ابتدی برطرفدن داخی حله محافظ
اولندی نی تقدیرجه معنی بغداد محصور اولمش اولور دیوندیر اتمکله حله سوریه

620

حیله مهمات ولوازماکوردی وبلوك شرطیله چنکچی ایله طولاردی وخلیل پاشا
ایله ذوالفقار پاشا یی وبعض امرای داخی محافظه سنه تعیین ایتدی وکندوسی
موصله وارپ بر قطعیم ومتین قلعه بناسنه مباشرت ایتدی وآز زمانده اتمامه
یرشدردی وجمله مهماتی وذخایری آچینه قودی چرچی قزلباش بغداد داشه
کچی طرفنی اهالی اسلام دخترفه داخل اولدوغنی وبغداد ده اولان قزلباشه مضایقه
حاصل اولدوغنی کوردیلر درحال کل احمر قلعه سی اوزرینه کلدیلر محافظه ایچون مامور اولنلر
طاقت کتوریه یجکلرین مقرر بلکه قلعه یی اغیار موصله دوغرو فرار ایتدیلر چون
وزیر بوحالدن خبر اولدی محافظه ایچون ایکیوز قدر یکچری دنعةً واحدةً
قتل ایتدی بوندن عسکره عسکر قزلباش حمله اوزرینه دوشدیلر لیکن ده محصور
اولنلر اگرچه حد امکانده اوس مرتبه دوشدیلر ولکن مغلوبیت طاقت کتوریه یوب
بالضروری جرده اناره سوار اولوب بر یجا نیلر یره فرار ایتدیلر قزلباش داخی قفیب
یتدکده ذوالفقار پاشا سیر وخلیل پاشا کرجله خلامر بولدی

موصل بناسن اتام
ایتدردی مهمات وآذوقه زمانی کما ینبغی تکمیل ایتدکدن صکره اولقیشی کلوب یاردینه قتلغ
وبوینعه کلوب بلغ وروم طرفنده ممالك قزلباشه دخول ومرخوم ومغفور السلطان
سلیمان خان غازی رحمة الله علیه حضرتلرینك اثر یلریله بغداده وصول بولغی رای
ابتدائی ایسی بولایه ایله جمله سنه مهماتی ارض روم بحیث دسوده تدارك وتکمیل
ابتدردی واولبابها راولدوغی کبی یاردینه قالقوب دیاربکره داخل اولدی وحینئذ
عسکره اقدام وتوقفات اکلدوکی مهمات تکمیلنه اهتمام ایدکدن هرجانبه مقدم ومبرم دیکر

621

ارسالنجق وجهده لاکلام ایلدی وزیر

وزیر بی نظیر اشبو قدر سعی وکوشش همتی وعدو رود انتقام دقتی
ارباب غرض فتنه مجدده هیچ اولدی سعادتلو پادشاهی اعفا ایتدیلر وبغداد مفتوحی
اولمیجق بوجمله هبا ودیدیلر ومهر ووزارتی حافظ پاشایه ویردیلر کندوسی
داخی حرمین شریفین آلتنده صکره دیاربکرده قالقوب استانه سعادته متوجه اولدی
وارادة الله ایله حسه لندی وکوده کوندده شکسته لکی مشتد اولغی بالضروری
توقاتده قرار کوردی توقف وآرام وافاقت امیدیله بعض معالجاته سعی ولاکلام ایدرکن
اعدای عزایله اکتفا اتمیوب قتلنه ساعی اولدیلر دیاربکر مرتضی پاشایه ویرلشی یردی
وآستانه دن چیقوب متوجه اولنش ایدی عقبنجه خطه شریفه یرسانه ایتدیلر دیلرودوت
پاشی قزلباق یردن الغار ایدوب فراشنده یاتورکن ملی الغفله باصدی ناکهانده اولان
فرمانی اجرا اتمکله کمان فتنه وفسادی ذروه فلکه آصدی نه کیم اجالی پاشا اولنور

چونکم حسرو پاشا مرحوم
قتلی خبری یکلدی اولکیجه احتشامده خلقات بایننده برشور وغوغا وبرغلط وفتنه
هویدا اولدیکه کویا شهر انبوه اسلامبول همان بر قوده سپدی ایدی کوشه کوشه
ویزلدیسی وهرجا بندن برنوعه سزلدیسی کسلدی یکیچری اوده مرنده وصوقاق
باشلرنده وسایر مجمع ناس اولان یرلرنده اشکارا بکدرصوت اعلا ایلدهای کیدیعکار
حضرت پادشاهانك دریسندن قورقرکزکوره سزسنوه اولوری نه اشلیه دیوهرکسك
آغزندن برنوعه سس چیقاردیعیون خلق عالم ذروة فساده وضع قدم اتمش
اتمش اژدی ونفسنده خسرو پاشا برجرد وبهادر آدم اولمغله عسکر خلقنك

621

ارسا

621

کوکلنه کیرمش ایدی قتلنه بغایت دلکیر اولوب صغیر وکبیر کوچه لر صباحه توقف
ایتدیلر ایرته سی یوم الاثنین وماه رجبك اون سکزنجی کونی ایدی وزراو سائر ارکان
معتاد اوزره دیوان همایونه مجتمع اولوب صدر اعظم حافظ پاشا دخی باب
همایونه داخل اولوب وخسته اراوده لرینه مقابل کلنجه یکچری دنوب کیدرکن اول
محله کرکلولر حافظ پاشایی آندن بیقارلر ورخت وبختی ومحوزه سین
واوست کبسوبن یغما ایدرلر کندوسی کوچیله خسته اراوده لرینه دوشرلرنده با
ایله دیوار دن آشروبا بخچه یه حاصیه داخل اولور وبوستانجی باشیدن سلیم
استانبوب کیروحضور همایونه وارربونا شاصلی نذر دیوجانب پادشاهیدن
خطاب اولنجق بعض اوغلان اوشو حشر لحق ایتدیلر صکره حنجر سیردم
وجمعیتلرینه طاغلدم دیرحتی سعادتلو پادشاه دردمندا وغلیچغه یلانجغین ترك
ایتمدی بیوردکلری منقولدر العهدة علی الراوی چون ایرته سی شوراى عالم یه فتنه و
فسادیله طولدی وسعادتلو پادشاهی تخت همایونه طمزه چیقاردیلر وردمند
حافظ پاشایی میدان سیاسته کتوردیلر وظل همایون پادشاهیده حنجر اوشورمق قتل
ایتدیلر رحمة الله علیه حتی بر ظالم دیه سندن بر حنجر ستیز اور وچکمه سی آلتندن چقدوغنی
نقل ایتدیلر وخسرو پاشا منسوبلرندن ایشی دیدیلر واول اثنا آلتمش ویکیناه بیکیت
چور واجیلفلر وسائر مناصب ویرلمك ایچون سعادتلو پادشاهیمیزلر ویرسن تعهد همایونلری
آلدیلر وبوقلیچ وغلتاسیده کیمکله عدویه قدشوارر ومتریسه کیدرعسکر قالمامشدر
البته بونلره تفقد همایونلری اولوب دیدیلر ورعایا طائفه سی تکالیف شاقه ده پایمال اولمامق
ومرافع ومعارض آلنجه لرك ازدیاد بولمامق بونلرك اوزره هزار کونه وشئون اولدیغندن

621

صکره اول محله ده خاتم صدارت وزیر ثانی رجب پاشایه عنایت اولندیغی کمرارتشا
آلنمق ومناصب صاتلمق ایچون سعادتلو پادشاهدن تعهد همایونلرینی آلمشلرایدی
اوچ کوندن صکره بو عبد فقیر طوتیه دفتردارلکندن معزول ایدلم وانا طولیه دفتردارلکی
دیوان همایونده اورته دفتردارلك صدقه سیله

بولندقده صکره اکرچه
قول برقاچ کون سکون بولدی وغلواتمز اولدی اما ملازمت وخدمت ملابسیله توقع
اللیشر بلکه یوزکزرلرو دیوان همایونه اکرسائر ارکان بویلجه معتاد ایله وارر کلورلرایدی
ودفتردار مصطفی پاشا وبکچری آغای حسن خلیفه انحصار ایدی آغلر بولنوب پاشلری
آلنمق ومویه جلبی دیمکله قتل اولنمق دیرلرایدی مویه جلبی سعادتلو پادشاهك ندیم خواصی
ایدی برباللا وبلند بخوب وبرجوانمرغوب ایدی محرم یه شعبان الی تملك بکرمی سنده
برعظیم غلغله اولدیکه اولدا والاندن هزار مرتبه بدتر بدتر ایدی والبته سعادتلو پادشاه
بونلری باکچه خاصه ده صقلمشدر پاشالرینه استرز یاخود اسمدکلرینی اشلرزدیلر
پس تسکین فتنه ایچون هرطرفه منادیلر قوتلدی واچرده دربیك غروش مژده وعده
اولندی چون ایرته سی اولدیغی بینات میدانی اجناس مختلفه ایله طولدی فاما اولاً چنده
هوا متغیر اولوب بر مرحله قاریغناغ باشلدیکدن صکره فرو آت میدانده دورامیوب ناچار حاج
جدید تمامته ومرتخانه ایوانه وایاصوفیه چارسوی دکاکینه کادیلر طولدیلر آندن
رؤساء اشقیا دیدکاری اون بش قدر کسه وزیراعظم سرایه کادیلر شیخ الاسلام حسین افندی
مرحوم ومنصب ومعزولی قاضی عسکرلرو مولاکه کرامدن دانی بزنجیلر وزراء عظام جرایه
سائر ارباب دیوان ایله آنده حاضر ایدیلر کلام سابقلرینی اعاده ایتدیلر واساس

بناء فتنه وفسادي يراك ايتديلر هزارتيلر وقالديلر ومنافقه جدالدن صكره شيخ الاسلام
حضرتلري دم ودبدبه لري هدد اولق اوزره برجمعت يازدقدن صكره اولا كندولري بعده جمله
موالي عظام ايتديلر ديلر اولا بحلده صدر اعظم رجب پاشا ايله مغلطه ايلديلر ديمن
ايتديكه آثار سعادتلو پادشاهمز بوقدر وافاري ظهوره كتورمكده تفيد هما بونلري
سزدن آرتقدر ديرا سوسي چلبي حضرتلري شرفيابي زده اولمغله داخي كيجه كوندز مشاوره
مقرر ودركه موسي چلبي سيلهما بونلري اتش آرتق ايديب بنه دريغ بيورمديلر انلر
داخي باغجه ده اولسلر موسي چلبي دن مقدم آثاري كوندز مكده اشتباه توعيد ايدر
ديدي اولكون موسي چلبي دردمندين آديغ آثاري بوغيكون بلنز قصده مقارنتي
يوخسه قوله اصيلمان كلمات ايچون مي لسانندن بوجواصادر اولمجق بجمع اشقيا
كتديلر وبو عبد فقيري اول محلده حسن خليفه نك اوزنده وباغجه سنده اولن متروكات
ضبط ايچون كوندرديلر وهر بجاغن واوجاغن بحتسي ايتدرديلر چوق مأمور اولدم
حتي متي دا ايدق وزير اعظمه اعلام اتمكه كلدم دردمند موسي چلبي نك متي سراي
قريبنده آت ميدانده ياتوردي مكر في الحال كلمشلر ودردمنده محبوس اوشوروب
شهيد اتمشلر وسلاندن اشغر برقشلر ايرتسي حسن خليفه يي داخي بولديلر وتيغ جلادي
پادشاهي ايله زمرهٔ شهداء الحاق ايتديلر غرهٔ رمضان شريفده دفتردار مصطفي
پاشا يي داخي محتشي اولدوغي يردن جيقاروديلر وآت ميدانن اولاديرده فرمان بوديم
ايله قتل ايتدرديلر رحمهم الله رحمةً واسعةً بوبابده ظهور ايدن احوالدن وواقع اولان
قيل وقالدن بوندن زياده قلمه كتورميه جك حالي يوقدر بلكه يازلمقدن يازلم منك
لطفي چوقدر والاهر نقدر مبالغه اولنسه داخي آندن آرتقدر وبو آثار سار

مذكور مصطفي پاشا بوعبد فقيره غايت عداوت واهانت اوزره ايدي علتي تفصيل
اولنسه بيهوده تكثير دن غيري نتيجه يوقدر والاعبد فقيرك اوغله
بالضروري تردد دن ناشي دكل ايدك بركون اواعصر ده امين ترسانه فقردارزاده باره
افندي ايله حضوريه معيت ايله كيردك فقيرك صفاي آق اكرچه لياقت وذاتي والده من
بوغيسه داخي منصب جبخي ايله بحسب الاتحقاق دخواه فقدم ايتدك وزمانه عادتي اوزره
بعد الاخبار امر بوردي كه الاوزاقدك مع الكراهه حركت ايدركي صفا كلدكزديدي
عقبنجه چون ابراهيم افندي دامن بوريجون الاوزاقدي هاي چلبي كج كلدك كلمه شكر
فصله يتشمدك ديدي اولداخي هاي پاسلطانم كلمه شكر ندر دولتكزده دوكنوري بنم
ايچون داخي كنور سونارديدي چون كلمه شكر كلدي دعا كندونك قاطع الارزاق
اولن يدفاسباركه آكوتوزعينه مباشر اولدي جانبيمنده بوفقيرايكي قطعه املاقت
اولق دكل كوشه چشمله داخي باقمدي واولدرسانده اولان بحلده تقسيم ايتدكدن
صكره دورا نمقدامه داخي بقيه سن توزيع ايتدي بوعبد فقيره بوقدر وضعي غايت شاق
كلدي اولقدر منكسر البال اولدم كه تعبيري ممكن دكلدر صكره انصافسزليق ايتدم وكندو
نفسمه لوم ايتدم وشمديه محبلدشكه من آدم عداوندن دكلمن ديدم بوانكسا ايله
فالقوب كتدم علم الله بلكه اوده بش كون كجمدن بوحادثه مقدماتي ظهوراينه باشلادي
وهنوز كندوسي كج اختفاده ايكن دفتردار اوغلي خلفاتي فروخته تاخور اوغلي يالكز
اوتوز قرق قدر قاوغوس اشترنلك انواعن ومكرومسك كلمه شكرلر وهندك مرجانلرن
بولنانلرك جملهسن قبض ايتدم وايكي قاوغوس كلمه شكري بوبنده من عند الله انكسارمزه
مكافاتدر ديو آليغودم حاليا اوده سنه دن متجاوزدركه بوروقعه واقع اولشدر هنوز

بقیه من تیرك ایچون حفظ اتمشم وهر تناول الذکم وخاطره کلدیکچه حضرتنه شکر حمد
اتمکده یم وبیك بیل عمرم اولوب باشم سجده دن قالدرمسم عهده شکرندن کلمدکمه
معترفم

۱۰۴۱ سنه رجب پاشانك وزارتی زمانده لرك غایت طغیانی زمانده مصادف اولوب
ایدی حمله دن چونکه عید شریف قریب اولدی صالیخطاره مباشرت ایتدیلر وبلتو یدیلر
وزرادت وقاضی عسکر لردن بللتوجه متفرقه وجاوشانه وارنجه دعوت ایتدیلر ودیوانی
کتوردکلری شمعدان وزرینه فلاندی موضعنده اولن صالیخا تجیلرك ویدیردیوندکرنه
یغلمشلر ایدی دیمکله اولدیغی کوندرمیوب ایچلرندن آدم وارنی برقاچ قات یاسلی
اولرلر ایدی بوحقیر اولمحله الچی خانی قریبنده بکاولاد زاده وزیر مصطفی پاشانك
براغاسنه راست کلدم برخالی براغدولوی چوقه وقماش یرکلمش وصالیخاوزه صالیخا
کیدر وتوزیع ایدردی وقس علی هذا قریب پاشام رحوم داخی بونلره غایت اعتنا
ورعایت ایدردی وایچلرندن برایکی قوپوجی آمنه منسوبانی عدا ولونوردی وظاهر آنلرك
شرندن خوف ایتدکلرندن اولسی کظن اولنوردی ولکن اعدای سعادتلو پادشاه جملهلرینه
بوفسادات کندوالقابله وزارلرینه درد یوغمز ایتدیلر حتی حضورهمایونه داخل اولدقلرنده
زورینه باشی دیوخطابیوردکاری منقولدر ویکیوز سنه احدی واربعین والف شوال
الکرمنك یکرمی بیدنجی کونی ایدیکه مخزن اولدی رحمة الله علیه وصدارت وزیر جلیل
مصر دن کلن محمد پاشایه عنایت اولندی حکمت حدا رجب پاشا مخزن اولدیغی کون
دیوانی کونی ایدیکی دیوانه کندویه برغفلت غلبه ائتمش ایدی اصلا بعضی سینه سندی
فالدرمدی بلکی دفتردار برایکی قدم بکا شوب بعض مصالح که عرض اتدی فرصتا

جواب دیدم اولور وکندویه کلنجه برزمان کچر توقف ایدردی غیر تنجب غفلتی وارسکا
هنوز آمشدر یوخسه اولسیله اوچوشز قالمشدر دیردی دفتردار لطیفه عشن
ایدلم اکرچه بعض علما

علم نجومك حرمتنه ذاهب اولمشلردر بعضیلری کواکبك بالذات مؤثر اولدیغی اعتقادیله
حرامدر دیمشلردر حضرت امام شافعینك منقولدر دیمشلردر اکر منجم اعتقاد ایدر
حق تعالیدن غیری مؤثر بولمدیغی لکن عادة الله بونك اوزرینه جاریدر که کواکبك شو امرلری
حرکاتیه وانتقالاتنه واقع اولسی شونك کبی احوالك واقع اولور دیمش اولور بناء علیه
مثلا برکسنه اوچ ساعتدن صکره شو وقت عصر ده دیسه که کنش غروب ایدر وعالمی
ظلمات قیلار بوظاهر در وهیچ کسنه نك بوندن اشتباهی قالمز منجم قائله داخی
چاق بونك کبی اتصالات کواکب ظاهره در وبعض اتصالاتدن عالمکون وفساده
وجوده کلمك احکامی تجربه ایله حکماء سلف یازمشلردر امایه مؤثر حقیقی تعالی
متعالدر امیدندر که بویله اعتقاد امکده خطا اولمیه ومعتقد داخی اکار اولنمیه
یوخسه مؤثر اولدن کواکبدر دیمك حرام بلکه کفر ایدوکی جای کلامدر کلدیکی تقدیرده
مقصود بوکه عجایب اتفاقات اولکوندن حافظ پاشا وزیر اعظم اولدیغی
یوم منحوسدن اعتبارا سعود دن بالکلیا خالی ایدی اما تخوستدن طریقه محترمه
وبحث الشعاع وقرآن زنبده ومنزل زیاناده ایدوکی عند البعضین بوجهله نحوساتدن
معدوددر وحقیقتده نحوسی تمامی مؤثر اولدیغی بونیچی کوندن مفهوم اولدی وبعضلر
اولدوغی کوندن داخی طریقه محترقده وقرآن زنبده ومنزل زیاناده ایدوکی اولکون
صدارت رجب پاشایه وحذمت فتوی شریفه حسین افندی مرحومه توجیه وتقلید

پسر لدی رجب پاشا داخی طفتاش یدیکوله نخوه قولوسین افندی مرحومك داخی شرقی
ایکی اوچ آیدن صکره اولیوزدن وقوه کلدی وینه رجب پاشا مقتول اولدوغی کون قرعت
الشعاع ومقابله ارزخل وجرم قرعتی تربیعه کلمش ایدی والا سعودن اکوچه قرعت
الشعاع ایدی والا درجه شرفه ایرمش ایدی وقران مشتری وراس وارادی پس ارادت
قادرپی زوال ایله نخوشاتیه رجب پاشایه سعودی یوینه وزیر اعظم اولن محمد پاشایه
راجع اولوب حتی وزارتی بش سنه دن تجاوز ایتدی
مسقله بلده عسکر مباشر تاریخ دکرنده درجون سعادتلو پادشاه آرباطغیانك
اوضاعی غریب اولدیغدن کاه اولادی برکون صدر اعظم حضرتلرینه برخط شریف اصدار ایتدیلر که
ملازمت رفیع اولنوب من بعد آحاد عظام زمانده مداخله امتکاری حذ قتلر ویرمیه
دیو فرمان امتثال جونکم ملازمین واولاد زمره سعادتدیه بو فرمانده کاه اولادیلر آت میدانی شاه
برعظیم جمعیت اتدیلر ووزرا واعلما وسایر کبار دائی حضورهایون پادشاه عالیمقداره
جمیع اولدیلر وایکلدیلر حضورهایونه برقاچ آدم کلوب دیدیلر واکر خوف ایدرسه
برزه کلمدی سلحدار آغاسی احمد آغا سعادتلو پادشاهم کندو قولاغیله کچدو حاشا امر
همایونکزه امتثالدن غیری برموضع ایده لر نوعا تربیه لرینه متعلق بعض کلمات ایدر
اولمشاده اوچیاقلر دن مقابله همایونده دورانلردن بری برباوله عاصی نك
چون پادشاهلرا عتاری وار بوجمعیتلرینه سبب ندر بوباوله عاصیلرك نیچون
قالقمن صلارسن دیو احمد آغایه معارضه ایدر احمد آغا دائی الیهه بوسوزلرین آدسلطنته
خبرلرك اولسه حضور پادشاهی ده بوباوله سوزی سویلردك دیو جوابیرر وبالجمله چون
اوجیقی کون وزیر اعظم دیوانهایونه کلوب اوتوردیکی همان قپوجیلر کتخدا سی برخط

شریف کتوردی صدر اعظم حضرتلری دائی برایکی دفعه کاه آچدی اوقودی کاه درددی
بولدی یانه قودی بعد زمان قپوجیلر کتخدا سن دعوت ایدوب قولاغنه برنسنه سویلدکدن صکره
اذن عام اولوب قره شکابیجی ایله دیوانه اطراف قیمه جنکارم دیو برکسه فریاد ایدر
مکر قپوجیلر کتخدا سی درسعت احمد آغانی وزیر اعظم استدیو برزده قالدیرمش چون معهود
چشمه قرینه کلدی جلاد حاضر ایمش درحال بوینی اوردی وزمرهٔ شهدایه الحاق ایتدی رحمة الله
علیه آندن صکره ملازم نامنه اولنلرك کبارندن برر برر چوزلدی ویکی اکل وترکمان وجلب
کبی ویوزلقدره متهیی اولنلر اوزلدی آنجق قدیمدن سپاهه مخصوص اولوب حوالقلرینه
قولقلری کبی خدمت آلاجقلر قالدی برکون باش دفتردار ایله وزیر اعظم دائی قلوب
کیدرکن بومقوله خدمت ملازمتلرندن برر بولوك آت میدانی باشنده برر قاچی دائی اوستی
یانندن ودائی والده خمای تمام موضعه وارنجه یتمش سکسان قدر آدم سلاملادوب مشلر وشمدده
صکره حذ قتلر مزویرلك دیو آداب ایله رجا ایتدیلر باش دفتردار دائی شمدیه
وزیر اعظم حضرتلرندن استیذان ایتدك کلدك همابوساعت مباشرت ایدرز
دیدی ایکی اوچ بولوکی عقبمزجه کلوب کرک برزوحط جوانب رخت یخیتی کمال قطیعه دولت
سمور یاغه سکورکه مقابله مزدن کلوبرش یاغمزدن کلدی کچدی کرک سپاهی ایمش دهما
بره رخصل سپاهی اولسك کرك نیچون بزملدکلسك دیدیلر وکیمی آندن بیلك وطاشیه
اورلك دیو اوزینه چاغردیلرپیش وپسده اولنلر برهجوم دفتردارزاده اولمغه کلدیلر
وبرقاچ طاش آتدیلر اما حقیقت بودرکه اورتوقصد ایتدیلر بزدائی برمقدار سرچکوب
ایتدك باش دفتردار خوفه دوشوب ابراهیم پاشا سرایی آردندن آت میدانی نام محله
کیدوب بولدقده کیدوب ملوخانه ده مختفی اولدی بوفقیر نزدسنان اوکندن کچوب مرحوم

بروز نامچی ابراهیم افندی یه واردم وواقع حالی دیدیکده غایت اضطرابه دوشدی
چونکه ایرته سی اولدی جمله وزرا وکبار علما واوجاقلی آغالری وبلوك آغالری واختیارلری
وزیر اعظم سرایه جمع اولوب شیخ الاسلام حسین افندی مرحوم هرکسه بوقویلك
بویله برر فسادی اکسلك دکلدر البته بونلرك تدارکی کورلمکاه وعظ ونصیحت
یوزندن وکاه کوشمال وتخویف صورتلرندن شیدیه قدر کلمشدر ظلم کلمشدر اهل اسلام نفیر
عام ایده بوقومك صغیانی وعصیانی اولدیکا کذوقا تدارك اولنمازسه اولنلری داخی بیله کیده اول
محله حامر قبلنان کرك یکیچریلك کرك سپاهیلك اختیارلری حاشا بوکه مسلمان اولوب رضا
ویرمز سعادتلو پادشاهمز هیچ بنجه فرمان ایدرسه بزدن مخالفت ایده بوقدر وبوقدر متفق کلمه
جواب ویرلر وبالجمله اول مملکه برایکی اوج دفعه سعادتلو پادشاه تلخیص ولردی
کلادی حتی مولای کرامده برکی جمعه وقتیله وقت تنکدی دیمه اندی شیخ الاسلام رحمه
بواحوالی دفعی جمعه دن مقدم مدعام هرج ومرج ایکی صلوة جمعه جایز اولوری دیوبرر وحالا
آزار جالدیکر حریف سویلیکز نامهم اولدی اندنصکره تلخیص داخی کلوب بلوك آغالرینه
ویلجاوشلرینه وصوباشی یه وعسکر شاکیه تنبیه اولندیکه هرکلدکلرین اخذ ایده لر هنوز
دیوانی اطاغنه مشایدی وزیر سرایه بزیم سن کتور دیلر وفی الحال اشلرین بتوردیلر بوزندن
ملاکره هرکون بشر اوتوز نفر اکسلك اخذ ایده لر وقیدلرین کورلردی بویله اولدیکه
شرق وغربده نامی زوربه اولمق لازم دکل بولدا شلری ایچنده فلان بك دیو شهرتی اولنی
قولیوب جبرًا وقهرًا کتوردکدن صکره نامی یوزندن کتور دیلر وداخی شویله دکل که بوعصیان
کلنجه اولدوغی کبی ایلی احضار ندن کلر ودریایه اتا لوبکه دوان سفینه توجه ظالملرینی
اتنا سنده حلال طریقیله کتورر لر والا یاپوزنده دوحال باشلرین کسدرلردی

الا یارددن حق تعالی حضرتلری سعادتلو پادشاهه زوال ویرمسون وللغنده اولیاء
وحدتین بلسینك جزاسیه بولدیریلردی
پادشاه عالمپناه
ظل الله حضرتلرینك عزیمت همایونلری مقرر اولوب آیین وقوانین عثمانی وشوکت وآثار
پدرانه وصاحب قرانه ایله یوم مزبوره جانب اسکداره عبور بیوردیلر وبر قاچ
کون تکمیل لوازم سفر ظفر مقرون ایدوبچاه شوالی اکرمنك بشنجی کونی اول منزل دلا یزدن
قالقوب قونیه شهرینه آمد قیصریه وسیواس شرف نزول ایدوب ارزنجان یولیله اول جهتك وصحرالرك
جنت المأوی اولان عید اضحی یوم دینی اول منزل مبارکده اینه یلر وسلحدار مصطفی پاشاکه ندیم
خاصی ایدی واخص خواصندن ایدی بو محله وزارت ثانی مرتبه سیله طرف چیقاردیلر والایه
حرم محترمدن منتظم اولدیلر وروز شب شرف خطاب اولندی مهر دار اولدیلر چون بو تاریخ
الی القرب سنه دوچار نظام محله نزول بیوردیلر تو قولنه عموماً اکرصلاغی قولنه اکرصولاق قولنه واکر
یکیچری طایفه سنه وغیره بعد اد نظم عساکری قانونی مقتضاسنجه بر نفره یکرمی اقچه انعام
اتمکله عسکر خلقنك قدرتی بدتر ودعاء خیرلرینه مظهر دوشدیلر
سعادتلو وزیر جلیل ومشیر صاحب التجلیل موسی پاشا حضرتلری بو سفر ظفر اثره اوطاغ
همایون حذمتنده یعنی قونیاچیلك حذمتنده ویندقونیاچیلك شرفنه فائز اولوب درد ولت
قبوجی باشیلرندن عثمان آغاکه کفار ایله صلح احوالکورمکه مأمور اولدقلری سبیله بدونی
تشریف بیورمشلرایدی متفق الکلمه ایراد نقل ایلدیکی کبی قیصریه یه دن دوولی قره حصاره صحرا
عزیمت بیوردقلری اثناده سعادتلو پادشاه عالیجاه واولی محسود سلاطین جم جاه اولوب ظل الله
حضرتلرینك طبع همایونلری عزیمه میل اتمکله سوار اولمشلرایدی اتفاق اول اثناده برکیش

626

دشتی ظاهر اولادی منظور شریفلری اولدقجه بی بروات دیو فرمان ایتدکلرو وجهله مرعت
بواسب دولته سوار اولوب ایرتسی مسارعت ایتدیلرکه کوپالوانلرداخی آت اوزرنده ایدیلرودی
مبارك الدنه برخشت پرسنان آتش شویله سوردیلرصانکه برشاهین تیزپای شکارینه
سوزیدی ویاخود برق لهاتی بویله طرفة العین ایچره کبش معهودلك قفاسنده بولندقلرنی
واولاآن مترقب ایله ضربلرندن بروجهله اصابت ایدیلرکه مزرفی کبشدن کچوروب بیره
صاچدیلر جمله عسکر اسلام که حد وحصری خارج قیاس ووهام ایدی علیك عون الله
احسنت احسنت ای پادشاه عالم پناه یرامزکوزیرجانلرینه حق تعالی حضرتلری سعادتلو
پادشاهمزی حفظ وحمایت ایلرده صفدلرینی یانکز عسکر خلقنك دکل جمله مسلمینك
بلکه کفره رعایا ومساکینك قیام قیامت دکین باعث فخاری اولارك دیو دعا ایدیجك
عرش اعلایه ایرشدیلر ایرتسی سعادتلو پادشاهك بویله درنکی وبوکوزه ده انداز
اندوکلری بلادت ومرهانه لکی حد وتعریف ونوصیفدن بیرون ودرانصاف ایدیجك
دولت اسلامیه ده کان سلاطین سلفدن تقتی سندن بویله پرهنر ومردانه لکی نقل اولنمش
ویاکتب تواریخده یازلمشدر فاما بوندن اغرب سعادتلو وزیر موسی الیه حضرتلری نقل
ایدرلرکه حرم همایون سلحدارلکلری حدمیله شرف یاب ایکی برنجی دفعه واقع اولدقده
کل سلحدار دیو ومباولك یدنه الوردی قوشاغنه برکیدوب وقالدوروب مبارك باشلرینك
اوزرنده برالیله طوتوب اکر سرای عامره ده ایسه خاص اوده یی واکر اچه لرده یرنده
ایسه تراولکلری منقلی بوروجهله دولاتوردی وبرایکی کره اول محلی دور ایدردی
مبادا اولوقده یوکسکده مرهاوزرینه براغه لردیا نخته آندن خوف ایدردم والا انداز
یدنه نوبرجه رفیع انشا ایلیه یره وضع ایدردی بواحوالی داخی عین انصاف ایله

6260

کوریلمك کرکدر عصرمزده اظهار هنر ومهارت ایتلودن برپهلوان زورآور کورلمش بولیجه
برهنر کوسترمش اولمه سعادتلو موسی پاشا حضرتلری بوعصرك آدملرینك اکثری نك
منظوری اولمشدر قامته بلند وبالا اکرچه شجیم وجسیم دکللردر اما بدوم ایلی
تعبیری موجبنجه برکوکلوار یعنی قامتنه کوره استخوانی کیکی برورزلاضیرددر
برال ایله باش اوزره قالدقده واواحالده جولان ودقیقه ایلك والحق غایت توزنده نازك
زوداوراکلدر باخصوص ناروتعیم ایله پرورش بولدقده پادشاهلردن صدورك صدر
مرتبه هنربرتردرسلطنت ایله پهلوانلق جمع ایدن افراسیاب وکشتم داخی کورمه لردرسلطنت
وسلامتنه سکا مسلمدر دیوب پاشا ایلدربردی وبوبزده غیری برحریفی پیکار ایله
صقوز قلقانی دفعةً واحدةً کچورمك وبرضربتیغ ایله مرکبی ایکی بچمك وبرضوب
جریدایله مرکب ایاغی اوزره قایم ایکی بیقوب باشنه اوردوغی تقدیرجه اولدمك ودخی
ایکیوز دقه کرز کراد صامق وبونك امثالی انواع هنرکوسترمك وبالجمله کاور کلری
وزورآورلکلری عدتعداد دن بیرون وافزوندر بعدش خلافت حسنه وزیر
موسی پاشا چون بوکونجه عمرینه بریشانده اقتضای مناسبت ایله وزیر موسی الیه حضرتلری ترجمه
محلده مذکور اولمشدر اکرچه اخلاق حمیده لری ذکری بزم امثالمز مواخی افلاك دکل ایسه داخی
چون غرض جلب دعای خیر لریدر فی الجمله اولوجه ذکر اولنمق مناسبدرکه معلوم
اولا بوعبد فقیر منت جناب باریه کسوب وکم یتم یتمشدر هنوز چارده ساله کی دائمی
فرهاپاشا حرم ربط امثی ایدك آنده صکره جناب عزت جل شانه اعطا ایلدوکی
عمرمزك اکثری اکابر حضرتلرینه کفشدار شهد الله علم الله اداب ووقارلری وحلم باعثلری
لانظاری بولنمردن زیاده مشایخ کبارده کمسه ده کورمدم مثلا نقوددن بری کوزانوی

11

627

مختصر کرمعنای شریف حاضر شنده ایکن مرتبع نشین اولمه لر واشارتیله رینات یاکلمکی اولمغرتیده دیکه

جمله عالم تحسین الفاظ و رغبت و مصاحبت ایکن مبتلا اولمد و قلری لفظ مبالغه مطلقا

اشارتیله رینه جریان امتزو و برکلام عند الشرع مرجوع اولمه اولدانی کندولرینه صادر اولمز

قتلی مستحق اولمه شتم انماک احتمالی بولندوزن و عقل سلیم مالک و اجرای حتم متهالک حضوصا

سرحد اسلامده کفار دوزخ قرارشکر و آلمندن احتراز و مکاتبات و مراسلاتده برده

آمیز اولمق جواز بدن اجتناب بر رکن اعظم و امور لازمه اولدوغی کوندن روشندر کوبا

ذات برزکوار لرینه جناب حق تعالی بر موهبت عظیمه در هر بار بو مقوله براحوالری منظور نظر

توفیق بحیث کفار ایله منعقد اولان صلح بونلرك رای رزینه و تدبیر اصابت قرینه

مقارن بولنمش اولیدی بلکه مرحوم و مغفور لسلطان سلیمان خان علیه رحمة الرضوان

حضرتلری ایتدوکی صلحی فراموش ایتدرمك اولیدی دیو متاسف اولوردی روزمره کارلری

اوقات خمسه جماعت ایله وقتلرنده ادا بعده تلاوت قرآن عظیم الشان ایله پادشاه عصر

دعا آندن ارباب حاجاتدن کمسنه بولنمز ایسه قابل خطاب و مصاحبت کمسنه کلمز ساوقات

شریفلری کتب انبیا و مرسلین و تواریخ و فتوحات سالفه یی پیشین مطالعه مصروف اولوب

لطفا کرم محترم پادشاهیده پرورش بولمش و آداب سلاطین کورمش دیکه لایقدر و حرم

اولور اولنلر بونلرك وجودشریفلرینه تفخر ایدرلر واقعه مطابق قدر صغیر و کبیر ایله

ملاطفتده خصال زمیمه خودبینی و انفراد بشردن برفرقه کبر و کبینی بولمدوغی عیانندر

مشفق و رام ناما هم اولنده و عزتیاولنده کوبا برسیف سارمدر همان حق سبحانه و تعالی

حضرتلری وجود لرینی بحرمت ایدوب سایه عدالتلرینی دیار و امصارلرینه اونکروز ما نوسده

رائل ایله بحق الحق و فیه للطلوع ینه سوز سوزی یکدی صلدوندن چقدوقدن پسن

مقصود

627

مقصود اصلیه رجوع و پادشاه مغفور لرك غزایه کرچه بیاندن مستغنی ندر

فی الجمله اتمامنه شروع ایدلم [illegible] چون

سنور چایرندن فالغوب صحرای ارضروم قدومیله جحت رسولیله رشك حور و زبوم

واقع اولدی درت مندخیلی پاشا کبراجرد روزکار و تیغنه عدو مذهب اقتراش اولدن

قزلباش خسرو و سیاوش امتی بهادر نامدار ایدی مرتضی پاشا و سلحدار پاشا غزات اسلام

مخصوص پادشاه عالیمقدار اولدی وارضروم شام ایالتنه متصرف اولدی کوچك احمد

پاشا یه وشام شریف بروم آبه لوی سلحدار پاشا یه عنایت اولندی و بو مرتبه قرص یوسف

جانب روانه غربت اولنوب چون طی مسالك ایدرك دولتلو روان قرینه نزول واقع اولدقده

اتفاق عسکر خلقتك بولی عیسنیله قلعه اوزرینه چیقوب و صعب یولر اولغله بر وجهله

قلعه دن اویولق یعنی لای ظفر پیمای برمسافه جك دور اولوق ممکن اولمغله قلعه دن

نزول باشی عظیم طوپلو و وفور بنه لرآتاردی بالذات سعادتلو پادشاهك منظر انجامکری

اوزرلرندن قیز غوریه کچردی فاما سعادتلو پادشاه مزبوره جه تغییر وضع ایدرمیوب

سکون و وقار ایله و پادشاهانه طرز و قرار ایله اوطاق هایونلرینه نزول بیوردیلر

[illegible] مور قلعه قرینده واقع نهر دن کی که انهار

کباردن در اولجنده غایت صعبناك اوزره ایدی و جسر احداثنه مجال اولمغله بالضروری

جمله عسکر اسلام ایاقلرینه بوده اقدام ایتدیلر سعادتلو پادشاه داخی وجه مشروح اوزره

سوار اولدوقلری اسب خوش رفتار ایله بوده اقدام اقتاسندن مرکب همایونلری وکندو

کیدن صولاق طایفه سندن بردمیرك بر صعب یرینه اوغرایوب ایاغی دولتلو مولانی

صو آیاقوب بصو یاغی کتوردکن و غرقاوسی مقرر اولوب شاهده اولنوردی سعادتلو پادشاه

عالیناهك مرغوب اولدوغی کبی انشاء مهموز ایتدی سطر آبده عقبنده ایرشدی ومبارك
بدنیا نوی ایله صولاغك یقاسنه یاپشوب کویا رآلمایدی مبارك ایله قاید بی
وصوردی طنز جیقاروب دخی صویه صالمدی وسلامت یقاسنه جقایچه یقاسنده
الیوه آلمدی چونکه صولاغك ایامنی قویه بصدی سعادتلو پادشاه داعی مبارك الیله
یقاسنی صالیوردی وبراوج آلتونه احسان ایتکله صولاغی ایکی وجهله احیا ایتدی بروکه غندی
خلاصی وبرداعی اجل عندلیبی کلبن سرایه یی قیاس ویردی بوقدر عسکر اسلام کلدی
حصه سی خارج دفتر وارقام اولدی ثنا کلیانکیز عرض ویرنه ایرشدیلر وعسکر اسلام
اول سببدن برابر وغریو توپوب پنجه لرنه رزکی وش کوزی یاشلی روان وپنجه لرباشی اچوب
اغزی پادشاه دوراندنه ثنا ایدرکن انشاء الله عهد وایمانی ایتدیلر واول منزلده اهل وقوف ایله کبار دن
برنیچه کسنه وارمش اوردوی همایونی محلیی وسعادتلو پادشاهك اوطاغ همایونلرینی
وضع اولنمغه مناسب اولن یرلرینه کوردیلر ایرته سی قالقوب یتمش وتعیین اولنان یرلره
نصب خیام وکردون قیام ایتدیلر اندن سعادتلو پادشاه نصرت دستگاه الایلرینی اصغر
بغایلرینه برو جهله تربیه ویرمکله شرکت نصرت قرین ایلکه فلك دوربنی مثلاین کوردکده
اشرف اساعده اوطاغ همایونلرینه دخول بیوردیلر آندن بلاتاخیر وتوقف مترس ترتیبنه
مباشرت ایتدیلر دیوم ایله یاتیله وزیر جانبولاد زاده مصطفی پاشا تبریز قپوسندن
کیرمکله یکیچریلر اغاسی وعسکر یله آیاتی مربوطه یه والی اولدی وزیر کوزیجی محمد پاشا ویه
ایکی چرسی کیرمکله وزیر اعظم محمد پاشای دلیر وبالفعل وزیر اعظم اولن سعادتلو
وزیر جلیل مصطفی پاشا حضرتلرینه اوایکنده یکیچری اغاسیله شرفیاب اولدقده قلعه نك
ترکوشه سنه مقابله مترس وضع ایتدکلری طوپ کبیر ایله روز شب عدیم الامان وزمان

ویرمیوب وبروجهله اقدام وابرام ایله دوکرلرایکی کرونك طوپنی مقوره کلدره وقت صلاتم
نیجه اقدام وغرات اسلام سعی ایلدکلرندن سعادتلو پادشاه عالم پناه روم ایلی قرلنده
اولن مترسی بالذات قدوم سعادت لزوملریله برنیچه دفعه تشریف بیوردیلر وبنفس
بعض طوپ مرغوبی نشانه آلوب اوده ایتدیلر واول ایکنده اولن غرات مسلمینی اوچ آلتون
آلتونه احسانلره برتفع وسوزمنداتیلر بونلرك عهده همایونلرینه کلنجه پادشاه ذیشان
مترسه کلدوکی وطوپ نشانه آلدکی یرلری تارییده کورلش ونشانه لقدن
اثر مشهود ویه روم ایلی قرلنده آشغه ارض روم بکلربکیسی کوچك احمد پاشا نائب
صفرینه نظراً بدده اوزرلرنده ظاهر اولن عدوی بدلیای نشانکاه ایدیوب بعضی
بدلیلری ومزغلاری دوکرلوایدی وقپودان پاشا کبر عاقل وکاردان وولدحسین پاشا
نامیله مشهور عالیجان ایکی قلعه حوالهسنه اولن دبه دن شاهی ضربزنلرایله قلعه نك دیوارینه
پیرونس دوکردی واولقدر تقیداهتمام اولنوردیکه برقوزلباش زانکه ثنا قالدوروب
کرك بدنده وکرك مازغالده وکرك قلعه نك صوقاقلرنده کوریلنه ایدی بلکه بارمغین
قولدرمغه قادر دکللرایدی ومرتضی پاشا کرآشغه بلوك سپاهیلری وآغالریله بعض
قلعه یی طرفندن قراول حذمتنه ایدرلرایدی دوزیر موسی پاشا حضرتلرایله کتخدا
پاشا حضرتلری درکاه عالی متفرقه لریله پادشاه عالم پناه حضرتلریك اوطاغ همایونلری
محافظه سنه مامور اولوب بریکجه مناوبه ایله اوایکنده یتی اوده ایدرلرایدی وبالجمله اولسوزله
مرغوب وطرز خوب ایله روز شب اقدام واهتمام اولنوركن صقوز یکی کونده محصور
اولن قوزلباش بدلیلرینه وغازلری اولوجه بدقرجام الامان دیو بغره کناه رکاب
همایونده پادشاه عصر واوان دده استیماء ایتدیلر وشاهك بوفنجکیلرآغاسیله

629a

ERROR: ioerror
OFFENDING COMMAND: image

STACK: